

Akta sejmikowe województwa podlaskiego XVI – XVII wieku

pod red. Jerzego Urwanowicza

opracowali: Ewa Dubas-Urwanowicz, Emil Kalinowski, Karol Łopatecki, Jerzy Urwanowicz

przy współpracy Łukasza Godlewskiego

(stan na 13.03.2026)

Edycja źródłowa realizowana w ramach projektu: Akta sejmikowe województwa podlaskiego
w XVI - XVIII wieku, nr rejestracyjny: 31H 17 0441 84 NPRH, podtyp wniosku:
Fundamenty. Kierownik projektu dr hab. Jerzy Urwanowicz; instytucja realizująca:
Uniwersytet w Białymstoku.

Spis treści:

Wstęp	4
Edycja źródłowa	
Część I: Akta sejmikowe województwa podlaskiego w granicach Wielkiego Księstwa Litewskiego (do 1569 roku)	13
Część II: Akta sejmikowe województwa podlaskiego w granicach korony polskiej (po unii lubelskiej)	112

Wstęp¹

Tereny określane jako Podlasie, które później utworzyły województwo podlaskie, jako jednostki administracyjne zaczęły wyodrębniać się już od schyłku XIV wieku. Najwcześniejszy proces ten objął obszar ziemi drohickiej. W XV w. własną tożsamość zaczęła stopniowo uzyskiwać ziemia bielska i sukcesywnie oddzielała się od drohickiej. Najpóźniej, bo na przełomie drugiej i trzeciej dekady XVI w. od ziemi drohickiej odłączyła się ziemia mielnicka. Administracyjnie obszar ten przynależał do województwa trockiego. Nazwa regionu zapisywana w prowadzonej w języku ruskim litewskiej kancelarii wielkksiążęcej była w formie „Podljasze”; w kancelarii łacińskiej „Podlachia”. Oba terminy oznaczały, że chodzi o ziemię „pod Lachami”, w sąsiedztwie „Lachów” (Polaków), a więc pograniczne².

Proces formowania się województwa podlaskiego rozpoczął się w 1513 r. od nominacji Iwana Sapiehy wojewody witebskiego na urząd wojewody podlaskiego. Po jego śmierci w 1517 r. przez trzy lata województwo prawdopodobnie nie funkcjonowało z powodu braku następcy na urzędzie. W 1520 r. przywilej Zygmunta Starego je reaktywował, zaś funkcję wojewody objął Janusz Kostewicz³. Tworzyły go wówczas ziemie: drohicka, mielnicka i bielska (stanowiące trzon Podlasia) oraz brzeska, kamieniecka i kobryńska.

Obszerną terytorialnie jednostkę administracyjną cechował dualizm prawny i etniczno-kulturowy. Teren północno-zachodni województwa (ziemie drohicka, mielnicka i bielska) charakteryzowała postępująca recepcja prawa polskiego. Spowodowana ona była m.in. incydentalną przynależnością terytorialną do Mazowsza, lecz przede wszystkim licznym od schyłku XIV w. mazowieckim osadnictwem rycerskim, ale także, chociaż w mniejszym

¹ Jest to wstępna wersja, która nie uwzględnia numeracji dokumentów zamieszczonych w niniejszej publikacji cyfrowej. Wraz z przygotowaniem edycji do druku zostanie odnotowana ostateczna numeracja opublikowanych źródeł, wraz z ich uzupełnieniem w przypisach.

² *Wstęp w: Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII-XVIII wieku. Spisy*, red. A. Gąsiorowski, t. 8: *Podlasie*, oprac. E. Dubas-Urwanowicz, W. Jarmolik, M. Kulecki, J. Urwanowicz, Kórnik 1994, s. 7-12; D. Michaluk, *Ziemia mielnicka województwa podlaskiego w XVI-XVII wieku. Osadnictwo, własność ziemską i podziały kościelne*, Toruń 2002, s. 30-33; T. Jaszczold, „Szlachta ziemi drohickiej w XV i początkach XVI wieku. Zagadnienia społeczne, gospodarcze i genealogiczne”, Białystok 2013, s. 48-54, wydruk komputerowy pracy doktorskiej w zbiorach Biblioteki Wydziału Historii i Stosunków Międzynarodowych UWB; J. Maroszek, *Dzieje województwa podlaskiego do 1795 roku*, Białystok 2013, s. 327; E. Kalinowski, *Szlachta ziemi bielskiej wobec bezkrólewia w XVI-XVII wieku*, Warszawa 2020, s. 37-39.

³ AGAD, Kapicjana, nr 18, s. 550; tamże, Dokumenty pergaminowe, nr 1137; W. Jarmolik, *Powstanie województwa podlaskiego*, „Białostoczczyzna”, 1994, nr 4 (16), s. 6-9; *Wstęp w: Urzędnicy...*, s. 13-15; J. Maroszek, *Dzieje województwa ...*, s. 53n.; W. Kalinowski, *Szlachta...*, s. 49-54. Natomiast jako początek województwa podlaskiego uznają rok 1520: Ł. Gołaszewski i A.B. Zakrzewski, w pracy *Ustrój województwa podlaskiego, XVI-XVIII wiek. Wybrane problemy*, w: *Podlasie nadbużańskie. 500-lecie województwa podlaskiego*, red. O. Łatuszonek, Ciechanowiec 2013, s. 195-196.

stopniu, pochodzenia małopolskiego w XV wieku⁴. Przywilej Kazimierza Jagiellończyka z 1445 roku potwierdza stosowanie prawa polskiego, którym ludność ziemi drohickiej posługiwała się już za panowania wielkiego księcia Witolda i Zygmunta Kiejstutowicza. Rozszerzenie prawa polskiego na ziemię bielską nastąpiło w latach 1501–1547⁵. W konsekwencji językiem urzędowym stał się tu język łaciński.

Na terenach południowo-wschodnich, zdominowanych przez prawosławnych Rusinów, obowiązywało prawo litewskie z językiem ruskim jako urzędowym. Zapewne te czynniki legły u podstaw decyzji twórców reformy administracyjnej Wielkiego Księstwa Litewskiego z lat 1565 – 1566 r. o ograniczeniu ram województwa podlaskiego do jego północno-zachodniego obszaru. Natomiast pozostałe ziemie pierwotnego województwa: brzeska, kamieniecka i kobryńska, połączone z dawnym księstwem turowsko-pińskim, utworzyły województwo brzesko-litewskie. Po upływie przeszło pół wieku proces ostatecznego ukształtowania się województwa podlaskiego dobiegł końca. W ograniczonym terytorialnie województwie podlaskim nie wprowadzono podziału na powiaty (jak w pozostałych województwach Wielkiego Księstwa Litewskiego), lecz zachowany został dotychczasowy podział na ziemie. Ich granice pokrywały się z grodzkimi okręgami sądowymi.

Reforma administracyjno-prawna nie musiała tworzyć na terenie województwa podlaskiego instytucji sejmikowych. Istniały bowiem tu one od początków XVI wieku. Istotną bowiem cechą stosowania prawa polskiego było funkcjonowanie sądów ziemskich, których skład powinien być wskazywany przez szlachtę, by król mógł wręczyć nominację którejś z wyłonionych kandydatów. Jeszcze przywilej z 1501 r. gwarantował wielkiemu księciu wybór składu sędziowskiego, co zmieniło się w przywileju drohickim w 1516 r.⁶ Zapewne więc zgromadzenia szlacheckie powinny pojawić się już w 1 ćwierci XVI wieku, jednakże bezpośrednich dowodów na to brak. Wiadomo jednak, że Zygmunt I Stary w 1532 r. zwołał sejmik, który miał ułatwić wykupienie z rąk Olbrachta Gasztołda dóbr i przekazanie ich królowej Bonie⁷. Najstarszy poświadczony źródłowo wybór kandydatów na urzędników

⁴ T. Jaszczold, „Szlachta...”, *passim*; tenże, *Napływ rycerstwa i szlachty na pogranicze mazowiecko-podlaskie w XV i pierwszej połowie XVI wieku (obszar dzisiejszego powiatu Wysokie Mazowieckie)* w: *Rody, rodziny Mazowsza i Podlasia. Źródła do badań genealogicznych*, red. D.K. Rembiszewska, H. Krajewska, Łomża 2013, s. 161-244.

⁵ Ł. Gołaszewski, A.B. Zakrzewski, *Ustrój województwa...*, s. 196–197.

⁶ I.I. Lappo, *Velikoe Knāžestvo Litovskoe vo vtoroj polovini XVI stolētiā: Litovsko-russkij povēt i ego sejmik*, Ūr'ev 1911, s. 150–155.

⁷ (ASWPodl., nr); Ł. Gołaszewski, A.B. Zakrzewski, *Ustrój województwa...*, s. 199–200.

sądowych ziemskich przez sejmiki podlaskie: ziemi bielskiej miał miejsce w początkach 1553 r., ziemi drohickiej - na przełomie 1555/1556 r.⁸.

Sejmiki podlaskie zachowały swoją tradycyjną nazwę sejmików ziemskich, podczas gdy zgromadzenia terytorialne zreformowane w Wielkim Księstwie Litewskim w latach 1565-1566 określane były jako sejmiki powiatowe. Wymienione według utrwalonej tradycją hierarchii, były to następujące sejmiki: ziemi drohickiej w Drohiczynie; ziemi mielnickiej w Mielniku; ziemi bielskiej w Brańsku⁹. Każdy z sejmików wyłaniał po dwóch posłów na sejm. Reprezentacja sejmowa województwa podlaskiego liczyła więc sześciu posłów.

U swojej genezy sejmiki podlaskie łączyły elementy istniejące w Koronie i Wielkim Księstwie Litewskim. Lituanizację zgromadzenia możemy zaobserwować chociażby poprzez urząd marszałków powiatowych (ziemskich), którzy przewodzić mieli lokalnym zgromadzeniom szlacheckim. Ponadto chorąży danej ziemi *ex officio* stawał się posłem na sejm litewski¹⁰. Szlachta podlaska była na sejmach litewskich doby panowania Zygmunta II Augusta bardzo aktywna. Uchwały sejmikowe są widoczne z perspektywy sejmów litewskich, których działalność legislacyjna polegała na składaniu przez szlachtę próśb i odpowiedzi na nie przez wielkiego księcia. Z okresu przedunijnego znane są również instrukcje pisane przez władcę na sejmiki podlaskie¹¹.

Podlasie (obok Wołynia i Ukrainy) stało się kartą przetargową, którą Zygmunt August wykorzystał podczas sejmu w Lublinie w 1569 r., by zmusić opozycję z Wielkiego Księstwa Litewskiego do zawarcia unii. W tym celu na 5 III 1569 r. król datował dokument, na mocy

⁸ Przed 1 II 1553 r. miała miejsce elekcja kandydatów na sędziego ziemi bielskiej, przed 20 III 1553 wybierano kandydata na podsędkę bielskiego; 1555/1556 odbywał się sejmik celem elekcji kandydatów na sędziostwo i podsędkostwo drohickie (ASWPodl., nr). Mylą się więc autorzy: Ł. Gołaszewski i A.B. Zakrzewski (*Ustrój województwa...*, s. 199–200) pisząc, że elekcja kandydatów na sędziego i podsędkę drohickich była pierwszą poświadczoną źródłowo.

⁹ Brańsk stał się miejscem odbywania sejmików i sądów grodzkich ziemi bielskiej w wyniku struktury i topografii osadnictwa szlacheckiego w tej ziemi. Wokół Bielska dominowała własność wielkopsiadła i możnowładcza, wokół Brańska – drobno- i średnioszlachecka.

¹⁰ W przywileju nominacyjnym na marszałka gospodarskiego Adama Kosińskiego z 21 I 1567 r. odnotowano: „который врад маршалковство пан Адам Косинский держачи на дворе нашом и теж кгда будеть на соймех валных и на соймикох поветовых и на иных зъездех земских маеть ся слушне радити и справовати потому, яко и иные маршалки наши и з владностью вшелякою, в статуте описаною”. *Lietuvos Metrika. Knyga Nr. 51 (1566-1574): užrašymų knyga 51*, parengė A. Baliulis, R. Ragauskienė, A. Ragauskas, Vilnius, 2000, nr 73, 43. Por. *Lietuvos Metrika: knyga nr. 530 (1566-1572): viešųjų reikalų knyga 8*, parengė D. Baronas, L. Jovaiša, Vilnius 1999, 95–110. Składamy podziękowania mgr. Andrejowi Radamanowi, za zwrócenie uwagi na tę nominację. W. Kamieniecki, *Chorążowie w parlamencie litewskim przed unią lubelską*, „Antemurale” 9, (1965), s. 192-195.

¹¹ Przykładowo: Instrukcja do powiatu bielskiego na sejmik, [przed 11 XI 1568], ASWPodl., nr .

którego województwo zostało inkorporowane do Korony¹². Decyzja ta nie napotkała na większy opór mieszkańców Podlasia. Zygmunt August uniwersałami z 8 III wezwał elitę urzędniczą, z wojewodą Wasylem Tyszkiewiczem na czele, oraz posłów podlaskich do złożenia w Lublinie przysięgi na wierność Koronie Polskiej¹³. Pozostała szlachta podlaska została wezwana przez króla do urzędów grodzkich, by tam, przed komisarzami królewskimi, złożyć przysięgę¹⁴. Zgodnie z wolą Zygmunta Augusta, począwszy od dnia 14 V 1569 r. gremialnie przybywano do urzędów grodzkich w Drohiczynie, Mielniku i Bielsku i przysięgano na wierność Koronie¹⁵. Nieco wcześniej podobny akt był udziałem podlaskich mieszczan. Główne miasta: Bielsk, Brańsk i Drohiczyn wysłały swych posłów do Lublina, którzy w drugiej połowie marca złożyli przysięgę¹⁶.

W latach 70. XVI w., w okresie pierwszego i drugiego bezkrólewia, wyłonił się na Podlasiu czwarty sejmik – wojewódzki. Miejscem jego obrad głównie był Drohiczyn, sporadycznie – Mielnik (sejmiki wojewódzkie z lat 1572-1573)¹⁷. To na mocy ordynacji sądów, przyjętej po ucieczce Henryka Walezego w styczniu 1575 r. przez sejmik wojewódzki, odbywały się sesje sądów grodzkich na Podlasiu¹⁸.

Funkcjonowanie tego sejmiku utrwaliło się następnie w okresie *regnum*. Jednym z pierwszych tego przejawów było laudum wojewódzkie z r. 1577, gdy szlachta podlaska zawierała alians ze szlachtą województw lubelskiego i sandomierskiego w sprawie powołania sądownictwa apelacyjnego, tzw. *ultimae instantiae*¹⁹. Była to forma nacisku szlachty koronnej na Stefana Batorego w celu utworzenia sądownictwa drugiej instancji. Jak się okazało nacisku skutecznego, gdyż sejm z 1578 r. powołał Trybunał Koronny.

Konstytucje tegoż sejmu: *Porządek do obierania sędziów* oraz *Obieranie sędziów* stanowiły, iż na corocznych, zbierających się w stałym wrześnieowym terminie sejmikach

¹² *Akta unii Polski z Litwą*, wyd. S. Kutrzeba, W. Semkowicz, Kraków 1931, nr 97; O. Halecki, *Przyłączenie Podlasia, Wołynia i Kijowszczyzny do Korony w roku 1569*, Kraków 1915, s. 47-140. Na uwagę zwraca fakt, że dokument inkorporacyjny dotarł aż do Paryża, zapewne jeszcze przed elekcją Henryka Walezego na króla Rzeczypospolitej. *Przywilej przywroczenia Podliassa, id est Privilegium restitutionis Podlachiae*, Archives des ministères des Affaires étrangères, Pologne, sygn. 1, k. 60–62v.

¹³ *Akta unii...*, nr 98, 100, 102

¹⁴ Tamże, nr 129, 130.

¹⁵ Tamże, nr 131, 132, imienne wykazy osób z ziemi bielskiej i drohickiej, które złożyły przysięgę. Księga grodzka mielnicka z 1569 r. nie zachowała się, nie ma wszakże powodu by wątpić, że i tamtejsza szlachta taka przysięgę złożyła.

¹⁶ Tamże, nr 112-114, 116, 117.

¹⁷ ASWPodl. nr .

¹⁸ Tamże, nr .

¹⁹ ASWPodl. nr . J. Urwanowicz, *Ku ustanowieniu sądu ultimae instantiae. Laudum sejmiku województwa podlaskiego z 1577 r.*, „Miscellanea Historico-Iuridica”, t. XXI, z. 1, Białystok 2022, s. 51-74.

deputackich będą obierani sędziowie-deputaci do Trybunału. W odniesieniu do Podlasia był to właśnie sejmik wojewódzki zbierający się w Drohiczynie, na którym obierano dwóch deputatów. Pierwszym, znanym z nazwiska deputatem z województwa podlaskiego do Trybunału Koronnego w Lublinie wybrany przez sejmik deputacki w 1578 r. był Sebastian Brzozowski podkomorzy bielski²⁰.

Ponieważ sejmik ten gromadził szlachtę trzech ziem, zaczęto zwyczajowo nazywać go „sejmikiem generalnym”, „generałem”. Równocześnie wybór dwóch deputatów spośród trzech jednostek terytorialnych nastroczał problemy, toteż konstytucja *Elekcja deputata województwa podlaskiego* z sejmu 1611 r. uregulowała tę sprawę. Jeden deputat miał być corocznie wybierany spośród szlachty ziemi drohickiej, drugi alternatywnie – jednego roku przez szlachtę mielnicką, drugiego przez bielską²¹.

Znamienne, że Podlasie włączyło się do walki o Trybunał Koronny w oparciu o szlachtę małopolską, nie zaś mazowiecką. Znalazło się też w małopolskiej prowincji trybunalskiej, jako że deputaci mieli zasiadać w Trybunale lubelskim, tu były rozpatrywane sprawy sądowe szlachty podlaskiej. To ciążenie ku Małopolsce sprawiło, że także podlaska reprezentacja sejmowa opuściła prowincję wielkopolską i znalazła się w małopolskiej prowincji parlamentarnej. Jeszcze w 1577 r. sejmik ziemi bielskiej desygnował posłów na sejmik generalny wielkopolski do Koła. W 1581 r. posłowie bielscy zostali wysłani na sejmik generalny województwa mazowieckiego do Warszawy²².

Cykliczność i regularność zebrań sejmików deputackich sprzyjała – podobnie jak w przypadku innych sejmików koronnych – powstania nowej funkcji sejmiku, gospodarskiej. Jednakże stosowane naciski, przede wszystkim przez szlachtę ziemi bielskiej, sprawiły, że wojewódzki sejmik deputacki uległ decentralizacji i został podzielony na trzy ziemskie sejmiki deputackie. Na mocy konstytucji sejmu 1699 r. sejmikowi drohickiemu przysługiwało corocznie prawo wyboru jednego deputata. Sejmiki mielnicki i brański obierały drugiego z deputatów alternatywnie. Wprawdzie ustawa z 1699 r. zawierała zastrzeżenie, iż wprowadzone rozwiązanie ma być *salva praerogativa perpetuis temporibus generału województwa*

²⁰ VC t. II, vol. 1, s. 407. *Deputaci Trybunału Koronnego 1578-1794. Spis, cz. I 1578-1620*, oprac. H. Gmiterek, Warszawa 2017.

²¹ VC, t. III, vol. 1, s. 27.

²² ASWPodl. nr . E. Kalinowski, *Podlasianin Wielkopolaninem?: z nieznanych dziejów przynależności terytorialnej Podlasia po 1569 r.*, „Przegląd Historyczny” 106 (2015), 3, s. 421–440.

podlaskiego w Drohiczynie, ale było to tylko pobożne życzenie ustawodawcy. Bowiem po przeszło stu latach funkcjonowania sejmik wojewódzki de facto zakończył swoją działalność²³.

Fakt ten miał istotne znaczenie dla sytuacji Podlasia jako regionu. Sejmik wojewódzki stanowił szersze forum służące też wymianie informacji i poglądów. Brak takiego forum spowodował zamknięcie się szlachty w ziemskich partykularzach, wśród spraw lokalnych, samorządowych i prywatnych. Zniknęła też jedyna w gruncie rzeczy instytucja, która integrowała – posiadające znaczną autonomię – ziemie w jednostkę administracyjną wyższego szczebla. Zniknął też czynnik, który mógł utrwalić regionalną tożsamość Podlasia. Był to bowiem region uwarunkowany nie tyle terytorialnie, czy gospodarczo, co socjologicznie i antropologicznie w konsekwencji relatywnie wysokiej tu liczebności szlachty w odniesieniu do innych grup społecznych. Brak działającego sejmiku województwa podlaskiego w XVIII w. przyczynił się w znacznym stopniu do rozmycia się tożsamości regionalnej²⁴.

Dziejowe zawieruchy mocno przetrzebiły podstawową bazę źródłową do badań nad życiem sejmikowym, jaką stanowią przede wszystkim księgi sądowe grodzkie Podlasia. Dotkliwe straty zostały poniesione w okresie II wojny północnej, nie tylko wskutek działań wojsk szwedzkich, lecz przede wszystkim siedmiogrodzkich Jerzego II Rakoczego w 1657 roku. Spotęgowane zostały przez działania wojsk moskiewskich w 1660 roku. Wielka wojna północna przyniosła kolejne straty w zasobie źródłowym. Po trzecim rozbiorze władze rosyjskie zgromadziły ocalały zasób podlaskich ksiąg sądowych w Wilnie. Podczas I wojny światowej XVI- i XVII-wieczne księgi sądowe zostały przewiezione w głąb Rosji. XVIII-wieczne po odzyskaniu przez Polskę niepodległości przewieziono z Wilna do Warszawy. Zostały one spalone przez Niemców – wraz z zasobem ówczesnego Archiwum Akt Dawnych – po stłumieniu powstania warszawskiego w 1944 roku. Szczególnie dotkliwe straty dotknęły serie ksiąg *Relationes* oraz – generalnie – księgi XVIII-wieczne. Zachowane pozostałości ksiąg sądów grodzkich z terenu Podlasia znajdują się dziś w archiwach Warszawy (AGAD), Mińska (Białoruś) oraz Moskwy, Briańska i Jarosławia (Rosja).

Wobec skali zniszczeń ksiąg sądowych, wyjątkowego znaczenia nabierają pochodzące z końca XVIII w. kopie i wypisy sporządzane przez Ignacego Kapicę Milewskiego, regenta

²³ *Volumina legum*, t. VI, wyd. J. Ohryzko, Petersburg 1860, s. 35, *Miejsce obrania deputatów podlaskich na Trybunał*. Sejm z 1736 r. wydłużył alternatę z rocznej na dwuletnią, tamże, s. 324, *O alternacie dep.[utackiej] ziemi mielnick.[iej] i bielsk.[iej]*.

²⁴ J. Urwanowicz, *Sejmiki podlaskie w XVI-XVIII w. a kształtowanie się Podlasia jako regionu w: Konteksty regionalności. Badania inter- i transdyscyplinarne*, red. A. Kopiczko [et al.], Olsztyn 2019, s. 176-185.

kancelarii grodzkiej w Brańsku. Spuścizna ta obejmuje chronologicznie okres XVI-XVIII wieku, terytorialnie odnosi się do urzędów sądowych Podlasia i Mazowsza, zwłaszcza jednak do ziemi bielskiej. Jest rozproszona w wielu miejscach. Najwięcej skopiowanych dokumentów znajduje się w AGAD w Warszawie (Kapicjana), AN w Krakowie (Zbiór Zygmunta Glogera) oraz w archiwach Lwowa i Kijowa²⁵. Najwięcej strat, i to jeszcze w dobie przedrozbiorowej, poniósł zasób ksiąg sądowych ziemi mielnickiej²⁶.

Powyżej sformułowane okoliczności: obecna na Podlasiu przeszłość dwóch państw jagiellońskich, Wielkiego Księstwa Litewskiego i Korony Polskiej i pograniczny charakter tych terenów; proces formowania się tu instytucji sejmikowych; wreszcie straty w materiale źródłowym i kiepski stan zachowania ksiąg sądowych grodzkich – podstawowego zbioru źródeł zawierających dokumentację sejmikową, rzutowały na układ edycji akt sejmikowych województwa podlaskiego²⁷.

Zrezygnowaliśmy z zastosowania trzech równoległych ciągów chronologicznych dokumentacji sejmikowej dla trzech ziem Podlasia i czwartego dla sejmiku wojewódzkiego na rzecz układu chronologicznego wspólnego dla wszystkich czterech sejmików. Wynikło to z dotkliwych strat w materiale źródłowym. Straty te wystąpiły bowiem nierównomiernie w odniesieniu do poszczególnych sejmików. Ciąg opublikowanych laudów mielnickich byłby znacząco krótszy od pozostałych ziem. Także niezbyt długa byłaby sekwencja dokumentów związanych z działalnością sejmiku wojewódzkiego, aktywnego jedynie od lat 70. XVI w. do końca lat 90. XVII wieku.

Warto zauważyć, że uwzględnienie wszystkich czterech sejmików funkcjonujących na Podlasiu w jednym wydawnictwie źródłowym jest przedsięwzięciem bezprecedensowym na tle dotychczasowego edytorstwa akt sejmikowych. Począwszy od XIX w., aż po dzień dzisiejszy,

²⁵ J. Siedlecki, *Spuścizna aktowa sądów ziemskiego i grodzkiego w Brańsku. Próba szacunku ilościowego*, „Białostoczczyzna”, 1994, z. 4 (36), s. 98; M. Kulecki, *Akta ziemskie i grodzkie podlaskie w Rosyjskim Państwowym Archiwum Akt Dawnych*, „Archeion”, R. XCVII, (1997), s. 43-57; W. Kriegseisen, *Źródła do historii Rzeczypospolitej szlacheckiej w Narodowym Archiwum Historycznym Białorusi*, „KH”, R.CV (1998), z. 4, s. 87-105; J. Soszyński, *Dwa spisy zaginionych podlaskich ksiąg sądowych z 1647 r.*, „Studia Podlaskie”, T. IX (1999), s. 111-119; E. Kalinowski, *Szlachta...*, s. 26-31; W. Dworzaczek, *Kapica Milewski Ignacy Wawrzyniec*, PSB, t. XI, s. 628-629; M. Mańczuk, *Zbiór Ignacego Kapicy Milewskiego–„Kapicjana”*, „Z badań nad książką i księgozbiorami historycznymi”, t. 5, 2011, s. 229-244.

²⁶ ASWPodl., nr . Szerzej nt. strat w zasobie ksiąg sądowych zob. D. Michaluk *Mielnik. Stolica ziemi mielnickiej na Podlasiu*, Mielnik 1999, s. 30-37; też, *Ziemia mielnicka...*, s. 9-12.

²⁷ E. Dubas-Urwanowicz, K. Łopatecki, J. Urwanowicz, *Akta sejmikowe podlaskie — specyfika edycji w: Edytorstwo źródeł: od instrukcji do edycji*, pod red. A. Pełakowskiego, Towarzystwo Wydawnicze "Historia Iagellonica", Kraków 2022, seria, „Studia Edytorskie”, t. 4.

wszystkie publikacje akt sejmikowych obejmują wyłącznie jeden sejmik. Ponadto wydawnictwa te zaczynają się najczęściej od 1572 r., daty śmierci Zygmunta Augusta²⁸.

Przyjęliśmy następującą strukturę edycji:

- Wydzielona została część zawierająca dokumentację sejmikową sprzed unii lubelskiej 1569 r.
- Zastosowanie jednego, wspólnego układu chronologicznego i dla sejmików ziemskich, i dla sejmiku wojewódzkiego.
- Uwzględnienie zachowanej dokumentacji sejmiku generalnego: wcześniej dla Wielkopolski w Kole, później dla województw mazowieckiego i podlaskiego w Warszawie, jeśli w posiedzeniu uczestniczyli posłowie z Podlasia.
- W rzadkiej sytuacji zachowania się pełnej dokumentacji z trzech sejmików z tej samej daty, kolejność publikacji dokumentów wynika z – utrwalonej tradycją - hierarchii ziem Podlasia w następującej sekwencji: ziemia drohicka, mielnicka, bielska. Sekwencja ta nie obowiązuje jedynie wówczas, jeśli do któregoś z sejmików zachowała się dokumentacja bezpośrednia, zaś do pozostałych – informacje pośrednie. Wówczas pierwszeństwo ma sejmik z zachowaną dokumentacją bezpośrednią.
- W celu zebrania dokumentacji sejmików podlaskich w jednym wydawnictwie, zostały tu pomieszczone także dokumenty opublikowane wcześniej.
- Braki w sejmikowym materiale źródłowym są uzupełniane o informacje pośrednie, zawarte w źródłach narracyjnych (korespondencji, pamiętnikach, diariuszach sejmowych etc.).

Opracowujemy edycję zespołowo, nie wydzielając sobie „działek” chronologicznych, terytorialnych czy merytorycznych, lecz starając się wzajemnie uzupełniać. Od tej zasady uczyniliśmy wyjątek dla znawcy przeszłości ziemi bielskiej, Emila Kalinowskiego (IH PAN). Skoncentrował on swą pracę na aktach sejmiku ziemi bielskiej z lat 1532-1632 oraz sejmiku wojewódzkiego z okresu bezkrólewi: 1572-1574, 1574-1576, 1586-1587. Ta partia materiału, podobnie jak reszta edycji podlegała działalności redakcyjnej kierownika projektu.

Akta sejmikowe województwa podlaskiego – stan na dziś i perspektywy edycji

²⁸ Wyjątkiem są tu *Akta sejmikowe województwa wileńskiego*, cz. 1 i 2, oprac. T. Ambroziak i T. Kempa, Toruń 2024, które zaczynają się od 1566 r.

Wpływ na realizację projektu badawczego miały (i częściowo mają nadal) obiektywne trudności zewnętrzne. Najpierw pandemia COVID-19 i wprowadzone od połowy marca 2020 r. restrykcje wpłynęły na spowolnienie kwerend naukowych krajowych i zagranicznych. Ponadto sytuacja polityczna wciąż uniemożliwia prowadzenie poszukiwań źródłowych w zbiorach zagranicznych: Rosji (Moskwa, Petersburg, Jarosław, Briańsk) i – szczególnie istotnych dla realizowanego projektu – na Białorusi (Mińsk) oraz w Ukrainie (Lwów, Kijów). Wewnętrzny konflikt na Białorusi w związku z wyborami prezydenckimi w 2020 r. (urzędujący prezydent Białorusi oskarżał Polskę o inspirację protestów), uniemożliwił dokończenie kwerendy w archiwum w Mińsku, prowadzonej od 2019 roku. Agresja wojskowa Rosji na Ukrainę, podjęta 24 lutego 2022 r., uniemożliwia odtąd wyjazdy naukowe do tego państwa. W miarę możliwości, mozolnie, staramy się uzupełniać braki, korzystając z kontaktów naukowych z historykami Białorusi i Ukrainy oraz kanałów prywatnych. Uzupełnianie oraz opracowywanie naukowe zgromadzonej bazy źródłowej postępuje ciągle.

W oparciu o dotychczas zebrane źródła, zespół realizujący projekt przygotował do edycji dokumenty o objętości ok. 39 arkuszy autorskich. Dlatego też, aby wykorzystać potencjał naukowy zawarty w dokumentach już opracowanych i umożliwić badaczom dostęp do tych materiałów, proponujemy ich pełne i nieodpłatne udostępnienie na platformie internetowej Uniwersytetu w Białymstoku²⁹. Będą one sukcesywnie uzupełniane o źródła docierające z zagranicy. Dopiero po dokonanych uzupełnieniach można będzie opublikować drukiem całość wydawnictwa akt sejmikowych województwa podlaskiego wraz z kompletnym aparatem naukowym: indeksami, wykazem literatury, wykazem skrótów etc.

Jerzy Urwanowicz

Supraśl, 12 marca 2026.

²⁹ Pierwsza wersja została wprowadzona 13 III 2026 r., uzupełnienia będą nanoszone wraz z informacją z podaniem kolejnej daty.

CZ. I

AKTA SEJMIKOWE WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO W GRANICACH WIELKIEGO KSIĘSTWA LITEWSKIEGO (DO 1569 ROKU)

Zjazd ziemi bielskiej, miejsce nieustalone (Brańsk?), przed 21 XI 1532.

Szlachta ziemi bielskiej wysłała do królowej Bony i króla Zygmunta I do Krakowa posłów Stanisława Wierzbowskiego i Mrocza Krassowskiego z propozycją zebrania specjalnego poboru w celu wykupienia z rąk Olbrachta Gasztołda zamku i starostwa bielskiego oraz ze skargami na łamanie prawa polskiego przez niektórych urzędników. Nie udało się odnaleźć akt zjazdu.

1. List króla Zygmunta I w odpowiedzi na poselstwo szlachty ziemi bielskiej, Kraków, 21 XI 1532 r.

Rkp. 1. RGADA, f. 389, op. 1, sygn. 18, k. 65-65v – kopia; **Rkp. 2.** AGAD, ML, sygn. 203, ks. 25, s. 71-73 – kopia; **Druk:** AT, t. 14, s. 787-788.

[k. 65] Sigismundus³⁰ Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae etc.

Generosis et nobilibus terrigenis districtus Bielscen(sis) universis, fidelibus dilectis, gra(tia)m regiam. Fideles dilecti. Innotescimus vobis per p(raese)ntes fuisse hic ad p(raese)ns nuntios v(est)ros, puta nobiles Stanislaum Wier[z]bowski³¹ et Mroczek Crassovvski³² a vobis universal(ite)r missos cum l(itte)ris v(est)ris creditivis Rl.M.³³, coniugi n(ost)rae charissimae, titulatis, quarum vigore noc ob n(ost)ram illiusq(ue) gr(ati)am uberiozem nobis comparandam, tum et ex aliis respectibus in eorum legatione expressis, submisistis se divisim soluturos de singulis servitiis in octo mansos computat(is) una(m) peccuniae sexagena(m). Et de singulis insuper mansis possessis per unum fertonem; ab ortulanis vero per tres grossos, alios autem terrigenas sola cultura viventes seu pauperiores in eius(mo)di servitia iuxta consuetudinem, laudumq(ue) terrestre nuper editum aequaliter reducendo, contribuendoq(ue) id omne ad fiscum S.Rl.M., quod quidem nos illius M. pro eo amore, quo afficimur et favemus³⁴, et una

³⁰ Zygmunt I Stary (1467-1548), król polski i wielki książę litewski.

³¹ Stanisław Wierzbowski (Wierzbowiecki), pisarz ziemski bielski ok. 1509-1529, 1530-1549.

³² Mroczek (Mroczesław) Krassowski, komornik ziemski bielski ok. 1538-1542.

³³ Bona Sforza d' Aragona (1494-1557), królowa polska i wielka księżna litewska, księżna Bari i Rossano, żona Zygmunta I Starego.

³⁴ W Rkp. 2 i AT: favemur.

cum ea gratanter a vobis accepta(mus), gratificaturi(ue) vobis³⁵ ob id demum in his omnibus, quae nunc per hanc legationem v(est)ram concedi vobis³⁶ desiderastis, conservaturi(ue) vos in iuribus v(est)ris Polonicis ad instar territorii Drogicien(sis) temporibus [a]evit(er)nis, [k. 65v] ut sic libertatibus v(est)ris dudum privilegiatis novo privilegio n(ost)ro vobis co(n)cedendo satisfaceret in effectu, vosq(ue) ab oppressionibus³⁷ castren(sibus) perperam in vos inductis, poenisq(ue) iudicialibus iuri Polonico contrariis et ab ingressionibus aulicorum castren(sium) huiusmodi poenarum insolitarum occasione domos v(est)ras hactenus expilantium, auctoritate³⁸ n(ost)ra regia iam tandem eximendo, eliberandoq(ue) perpetue et in aevum, desideriiis v(est)ris apud nos nunc et in antea p(ro)positis, inprimis aut(em) pietati virtutiq(ue) regalibus n(ost)ris satisfaciendo. Quod q(ui)d(em) iam nos facturi sumus missuriq(ue) vobis hoc novum privilegium per vos desideratum per hunc nobilem Stanislaum Wierzbowski, nuntium v(est)rum, eo v(ideli)cet te(m)pore, cum primum pecuniae³⁹ illae promissae a vobis in manus Rl. suae M. integre extradentur. Qui vobis etiam⁴⁰ afferret⁴¹ nunc ab eadem M.Rl. l(itte)ras vobis titulas, exactorum eius ad hanc datiam, a singulis v(est)rum colligendam, designatorias. Quibus quidem pecuniis⁴² sic collectis M. sua Rl. districtum hunc Byelscen(sem) ab eius obligationibus redimere intendit, dummodo contribuere quoq(ue) vellent ad hoc faciendum cives Bielscen(ses) et aliorum vicinorum oppidorum districtus eiusdem. Quorum inductionem ad idem facie(n)dum vobis terrigenis p(raese)ntibus l(itte)ris n(ost)ris deferrimus. Datum Cracoviae feria quinta ip(s)o die festi P(raese)ntationis gloriosissimae Virginis Mariae [21 XI] a. D. 1532, regni v(er)o n(ost)ri XXVI.

2. List królowej Bony w odpowiedzi na poselstwo szlachty ziemi bielskiej, Kraków, 21 XI 1532.

Rkp. 1. RGADA, f. 389, op. 1, sygn. 18, k. 66 – kopia; **Rkp. 2.** AGAD, ML, sygn. 203, ks. 25, s. 73-75 – kopia; **Druk:** AT, t. 14, s. 786-787.

[k. 66] Bona Dei gra(tia) etc.

³⁵ W Rkp. 1 i Rkp. 2: nobis.

³⁶ W Rkp. 1 i Rkp. 2: nobis.

³⁷ W Rkp. 1 i Rkp. 2: appresionibus.

³⁸ W Druk: auctoritate.

³⁹ W Druk: pecuniae.

⁴⁰ W Druk: itidem.

⁴¹ W Rkp. 2 i Druk: afferet.

⁴² W Druk: pecuniis.

Generosis et nobilibus terrigenis districtus Bielscen(sis), fidelibus dilectis, gra(tia)m n(ost)ram regi(na)lem. G(e)n(er)osi et nobiles, fideles dilecti. Grata nobis est nimium legatio v(est)ra, nobis bona intentione per nuntios v(est)ros huc missos oblata in effectum, declarantes⁴³ insuper nobis specificè eandem legationem certo m(od)o processuram, ut videlicet de singulis servitiis in octo mansos co(m)putatis, per unam pecuniae⁴⁴ sexagenam, et a singulis mansis seorsum un(um) fertu[m], ab ortulanis v(er)o per tres grossos ad fiscum n(ost)rum solveret(ur), reliquam nobilitatem pauperiorem sola cultura agrorum suorum victum suum quaeritatem⁴⁵ in huius(mo)di servitia [a]equaliter componendo, ita ut haec datia in singulos equites ad arma bellica obligatos sit extensa. Per quam pecuniam nos curemus redemptioni illius districtus pro v(est)ri liberatione ab illis oppressionibus, quibus se affici coram nobis conqueri feceritis, postulantes nos insuper per operam n(ost)ram concedi vobis a R.M., coniuge n(ost)ro charissimo, novum deinde privilegium iuris v(est)ri Polonici app(ro)batorium sub eo m(od)o et forma, p(ro)ut in territorio Drohicien(sis) huic vicino, cons(ue)vit observari, exime(n)di⁴⁶ vosq(ue) perinde⁴⁷ ab omnibus oppressionibus castren(sibus) et poenis insolitis juri Polonico contrariis, imprimis autem aulicorum castren(sium) ingressionibus iuris decreto domos v(est)ras erroneè expilantibus et aliae plura. Quod quidem nos ex pietate n(ost)ra reginali ceu m(ate)rna apud ser(enissi)mum dominum, coniugem n(ost)r(u)m, ad preces v(est)ras vobis impetrabimus una cum privilegio novo per vos desiderato. Quod quidem privilegium impetratum afferet vobis a n(ost)ra M. is nobilis Stanislaus Wi[e]rzbowski⁴⁸, eo tempore, cum primum nobis pecuniae⁴⁹ illae promissae per singulos v(estro)rum et per manus generosi Balthazari [k. 66v] Piethkowski⁵⁰ et eiusdem Stanislai Wierzbowski, Mroczkonisq(ue) Crassovski⁵¹, collegarum suorum, integre extradentur. Quorum utrunq(ue) in exactores n(ost)ros fideles p(raese)ntibus assignavimus et p(raese)ntibus assignamus, dantes et concedentes eis coniunctim⁵² daciã⁵³ hanc a singulis v(estro)rum integre pro n(ost)ra M. exigi [s. 75] et nobis extradi juxta hanc v(est)ram f(a)ctam nobis largitionem per nos cum gratitudine

⁴³ W Druk: declarans.

⁴⁴ W Druk: pecuniae.

⁴⁵ W Druk: quaerentem.

⁴⁶ W Rkp. 2 i Druk: eximendo.

⁴⁷ W Druk: penitus.

⁴⁸ Stanisław Wierzbowski (Wierzbowiecki), pisarz ziemski bielski ok. 1509-1529, 1530-1549.

⁴⁹ W Rkp. 2 i Druk: pecuniae.

⁵⁰ Baltazar Pietkowski, sędzia ziemski bielski ok. 1535-1536.

⁵¹ Mroczek (Mroczesław) Krassowski, komornik ziemski bielski ok. 1538-1542.

⁵² Tak w Druk; W Rkp. 1 i Rkp. 2: convictim.

⁵³ W Rkp. 2 i Druk: datiam.

susceptam. Datum Cracoviae feria quinta ipso die festi P(raese)ntationis gloriosissimae Virginis Mariae a. D. millesimo quingentesimo tricesimo s(e)c(un)do [21 XI 1532].

3. List króla Zygmunta I do woźnych ziemskich bielskich, Kraków, 21 XI 1532.

Rkp. 1. RGADA, f. 389, op. 1, sygn. 18, k. 67 – kopia; **Rkp. 2.** AGAD, ML, sygn. 203, ks. 25, s. 75-76 – kopia; **Druk:** AT, t. 14, s. 789.

[k. 67] Sigismundus Dei gra(tia) rex etc.

Ministerialibus terrestribus Bielscen(sibus), fidelibus dilectis, gra(tia)m regiam. Fideles dilecti. Expositum est nobis ex parte totius nobilitatis districtus Bielscen(sis), quomo(do) vos ad eorum requisitionem recusatis praestare illis obsequia ex officio v(est)ro opportuna tam⁵⁴ in pignorationibus, quam aliis in rem eorum necessariis, debito officii v(est)ri contraveniendo cum nonnulla eorum incommoditate. Quapropter nos districte percipientes⁵⁵ et omnino habere volen(tes) vobis mandamus per p(raesen)tes, quatinus⁵⁶ cum et quando per ipsos terrigenas Bielscen(ses) aut aliquem ipsorum fueritis requisiti, illis debita obsequia officiis vestris incumbencia exhibeatis, quoties hoc habuerint opportunum. pro gra(tia) n(ost)ra et sub privatione officiorum suorum huiusmodi secus facere non ausuri. Datum Cracoviae feria quinta ip(s)o die festi P(raese)ntationis gloriosissimae Virginis Mariae a. D. millesimo quingentesimo tricesimo s(e)c(un)do [21 XI 1532], regni v(er)o n(ost)ri vigesimo sexto.

4. List króla Zygmunta I do Jerzego Raczki, Kraków, 21 XI 1532.

Rkp. 1. RGADA, f. 389, op. 1, sygn. 18, k. 67v – kopia; **Rkp. 2.** AGAD, ML, sygn. 203, ks. 25, s. 76-77 – kopia; **Druk:** AT, t. 14, s. 788-789.

[k. 67v] Sigismundus Dei gra(tia) rex etc.

Generoso Georgio Raczko⁵⁷ de Pucicze⁵⁸, iudici terrestri Bielscen(si), fideli dilecto, gra(tia)m regiam. Generose fidelis dilecte. Expositum est nob(is) ex parte nobilium et terrigenarum totius districtus Bielscen(sis) contra te, quia ipsis iudicia t(e)rrestria celebrare recusas contra more(m) vetustum illius districtus decretumq(ue) n(ost)r(u)m⁵⁹ regium ea in re iam pridem int(er) vos

⁵⁴ W Druk: tum.

⁵⁵ W Druk: praecipientes.

⁵⁶ W Rkp. 2 i Druk: quatenus.

⁵⁷ Jerzy Raczko, sędziezia ziemski bielski ok. 1514-1533.

⁵⁸ W Rkp. 2 i Druk: Pucicze. Puczyce, wieś w ziemi mielnickiej woj. podlaskiego (obecnie pow. łosicki, woj. mazowieckie).

⁵⁹ Brak w Druk.

latu(m) negligendo, perinde debitum officium iudicatus tui cum inco(m)moditate eorundem nobilium nobis humiliter supplicantium, ut ip(s)is super praemissis gratiose prospicere dignaremur. Proinde nos debitum hoc tuum negligi nolentes, tibi mandamus, ut sine quavis ulteriori dilatione iudicia⁶⁰ ipsa t(er)restria in locis consuetis amplius celebrari non differas celebresq(ue) in effectum iustitiam unicuiq(ue) postulanti ministarturus, debito iudicat(us) tui satisfaciendo. Alioquin nos alicui alteri vice tua iudicaturum cuasarum illarum terrigenaliu(m) cognitionem delegere cogemur. Secus igitur non facturus pro gra(tia) n(ost)ra R.M. Datum Cracoviae feria quinta ipso die festi P(raese)ntationis gloriosissimae Virginis Mariae a. D. millesimo quingentesimo tricesimo secundo [21 XI 1532], regni v(er)o n(ost)ri vigesimo sexto.

Sejmik szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 16 XII 1532 r.

W odpowiedzi na poselstwo szlachty ziemi bielskiej król Zygmunt I zwołał sejmik na dzień 16 grudnia 1532 r. do Brańska w celu uwolnienia jej od krzyw d związanych z łamaniem prawa polskiego przez urzędni ków, posyłając do niej jako swego posła Stanisława Wierzbowskiego.

Uniwersał króla Zygmunta I zwołujący sejmik szlachty ziemi bielskiej, Kraków, 21 XI 1532.

Rkp. 1. RGADA, f. 389, op. 1, sygn. 18, k. 66v-67 – kopia; **Rkp. 2.** AGAD, ML, sygn. 203, ks. 25, s. 75 – kopia; **Druk:** AT, t. 14, s. 790.

[k. 66v] Sigismundus Dei gra(tia) rex etc.

Universis et singulis nobilibus ac⁶¹ terrigenis districtus Bielscen(sis), fidelibus dilectis, gra(tia)m regiam. Fideles n(ost)ri dilecti. Ad v(est)ram terrigenale(m) deprecationem per nuntios v(est)ros in p(raese)ntiarum ap(u)d nos factam, indici(mus) vobis conventum districtualem Bielscen(sem) in oppido Brańsko celebran(dum) pro feria s(e)c(un)da proxima post festum nunc instans s(an)ctae Luciae virginis [16 XII 1532], ad quam⁶² nos isthuc missuri sumus nuntium n(ost)r(u)m puta nobilem Stanislaum Wierzbowski⁶³, cum certis l(itte)ris n(ost)ris vobis et n(ost)ra R.R.l.q(ue)⁶⁴M. extradendis in meliorem v(est)ram conditionem liberationemq(ue) ab oppressionibus v(est)ris nonnullis hactenus perpessis, s(e)c(un)d(u)m quod is nuntius n(oste)r ex nominibus regalibus n(ost)ris vobiscum latius co(n)ferret. [k. 67]

⁶⁰ W Druk: iudicia.

⁶¹ W Druk: et.

⁶² W Druk: quem.

⁶³ Stanisław Wierzbowski (Wierzbowiecki), pisarz ziemski bielski ok. 1509-1529, 1530-1549.

⁶⁴ Bona Sforza d'Aragona (1494-1557), królowa polska i wielka księżna litewska, księżna Bari i Rossano, żona Zygmunta I Starego.

Huic ergo a nobis loquenti eidem habeatis ad p(raese)ns pleniorem pro gra(tia) n(ostr)arum M. Datum Cracoviae feria quinta ipso die festi Praesentationis gloriosissimae Virginis Mariae a. D. millesimo quingentesimo tricesimo s(e)c(un)do [21 XI 1532], regni v(er)o n(ost)ri vigesimo sexto. Ad mandatum R.M. proprium.

Zjazd szlachty ziemi bielskiej, miejsce nieustalone (Brańsk?), przed 25 IV 1533 r.

Szlachta ziemi bielskiej wysłała do króla posłów ze skragą na przeszkadzanie jej przez urzędników starosty bielskiego Olbrachta Gasztołda w zbieraniu pieniędzy na wykup zamku bielskiego. Król wystosował mandat do tegoż w tej sprawie, zakazujący mu takiego postępowania oraz polecenie, aby zwrócono urzędnikom ziemskim księgi sądowe, dane na przechowanie proboszczowi brańskiemu⁶⁵.

List króla Zygmunta I do Olbrachta Gasztołda, Kraków, 25 IV 1533 r.

Rkp. 1. RGADA, f. 389, op. 1, sygn. 18, k. 78-79v – kopia; **Rkp. 2.** AGAD, ML, sygn. 203, s. 96-98 – transliterowana kopia.

[k. 78] Жикгимонт, Божю м(и)л(о)стю корол.

Воеводе виленьскому, каньцлеру нашому, старосте [k. 78v] бельскому и мозырскому, пану Олбрахту Мартиновичу Кгаштолту⁶⁶.

Што перво сего зволили из себе выдати некоторыи платъ земяне, шляхта, воитове и бурмистры, и радцы, и вси мещане, и слуги путные, и люди волостные, и тяглые повету Бельского и Бронского, и Саражского, и вси воли и местечька тьи, которые къ Белску прислухають, на выкупенье замьку нашего Белского, которыи твоя милость к своимь рукамь маешь, то пакь тыми разы вси оныи подданные наши повету Бельского некоторыхъ земянъ, братью свою, к намь прысылали поведаячи то, ижъ деи врадники твоее м(и)л(о)сти переказы имь в томь великие делаютъ и то гамують, абы тотъ платъ не былъ збиранъ, а и твоя деи м(и)л(о)сть имь тежъ того не допушаешь, чомужь есмо с коморника нашего Станислава Свирща зрозумели, ижъ за таковою переказою оныи платъ нашъ собранъ быти не можетъ. А при томь тежъ которыи sprawy судовъ земьскихъ поручили и росказали есмо справовати земянину бельскому Балтазару Патковъскому⁶⁷ з ынъшими врадники земьскими до воли и до науки наше г(о)с(под)арьское, и твоя деи

⁶⁵ I. T. Baranowski, *Podlasie w przededniu unii lubelskiej. Trzy studia z dziejów społeczno-ekonomicznych*, cz. 1, „Przegląd Historyczny”, t. 7, 1908, z. 1, s. 68-69.

⁶⁶ Olbracht Gasztołd (1470-1539), wojewoda wileński i kanclerz wielki litewski, starosta bielski i mozyrski.

⁶⁷ Baltazar Pietkowski, sędzia ziemski bielski ok. 1535-1536.

м(и)л(о)ст скриньку ⁴¹оныхъ судовъ земьскихъ в нихъ взяти⁶⁸ казалъ и у плебана броньского поставити велель до науки наше. И для того деи земляномъ и шляхте великое омешканье в судехъ ся становить. Ино што ся дотычетъ того плату нашего, котории они на выкупене того замьку нашего намъ дати поступили, мы и перво сего не однокротъ до твоее м(и)л(о)сти писали, ажъбы твоя м(и)л(о)сть [к. 79] того пожитьку нашего не борониль и врадникомъ своимъ жадное трудности ани переказы в томъ имъ делати не велель, а еще бы твоя м(и)л(о)сть самъ к тому ся причиниль, абы тотъ пожитокъ без омешканья до скарбу нашего намъ ся сталъ. А такъ и тепер хочемъ то мети, абы вжо тая речь без омешканья ся доконала, и приказуемъ тебе, ажъбы твоя м(и)л(о)сть напротивъ тому ничимъ не стоялъ и того имъ не борониль, и врадникомъ своимъ некоторое трудности ани переказы в томъ имъ делати не казалъ. И для того послали есмо тамъ тогожь коморника нашего Станислава Издбеньского и росказали есмо ему тамъ змешкати до того часу, поки бы олижь тотъ платъ нашъ собранъ былъ. А если бы неяко и за тымъ росказаньемъ нашимъ которая переказа от урадниковъ твоее м(и)л(о)сти деяти ся мела, або якая трудность и омешканье в собраньи того плату нашего имъ ся становила, а у ведомость нашу зася то приидеть, а то ся такъ у правде окажетъ, ведаи певно, ижъ мы то невдячно отъ твоее м(и)л(о)сти приимовати будемъ, и твоя бы м(и)л(о)сть напротивьку намъ в томъ такъ ся заховаль, якъ бы тая речь некоторого омешканья не приимовала а рыхлыми конецъ взяла, абы тотъ платъ ку пожитьку нашему г(о)с(по)д(а)рьскому былъ собранъ, а то бы такъ ся справило без нарушенья скарбу нашего. А што ся тежъ дотычетъ оныхъ прав судовыхъ, мы росказали тому Балтазару Патъковъскому с подсудкомъ⁶⁹ и писаремъ белскимъ⁷⁰ то справовати и завѣдати до науки наше. И твоя бы м(и)л(о)сть тую скриньку оныхъ справъ судовыхъ Балтазару и подсудку белскому, и писару перед земляны [к. 79v] ы возными белскими велель в моць подати, нехай они восполокъ так в томъ ся справуютъ ы подданымъ нашимъ тамошнимъ заховывають водле обычая права тамошнего земли белское до тыхъ часовъ, поки мы съ судею белскимъ шляхте у кривдахъ ихъ справедливость вчинимъ.

П[и]санъ в Кракове под лет Божего нарож[еня] 1533, м(е)с(е)ца Април[а], 25 день [25 IV], ин[дыкт] 6.

Есть рука корола его м(и)л(о)сти в тотъ листе. Миха[и]ло писар.

⁶⁸⁻⁴¹ W źródle ten fragment skreślony, a potem ponownie napisany.

⁶⁹ Mikołaj Korycki, podsedek ziemski bielski 1531-1536, sędzia ziemski bielski 1536-1552.

⁷⁰ Stanisław Wierzbowski, pisarz ziemski bielski ok. 1509-1529, 1530-1549.

Zjazd szlachty ziemi bielskiej, miejsce nieustalone (Brańsk?), przed 11 X 1533 r.

Szlachta ziemi bielskiej prawdopodobnie skierowała do króla Zygmunta I swoich wysłanników na proces z sędzią Jerzym Raczką o łamanie przywileju na sądenie jej prawem polskim⁷¹. Nie udało się ustalić ich nazwisk ani odnaleźć akt zjazdu.

Zjazd szlachty ziemi bielskiej w Brańsku (?), przed 11 II 1541 r.

Szlachta ziemi bielskiej prawdopodobnie skierowała do króla Zygmunta I swoich posłów z prośbą o wyznaczenie komisarzy do otaksowania jej dóbr na potrzeby ustalenia powinności względem służby wojennej. Nie udało się ustalić ich nazwisk ani odnaleźć akt zjazdu.

Uniwersał króla Zygmunta I w sprawie taksacji dóbr szlachty ziemi bielskiej, Wilno,

11 II 1541 r.

Rkp. 1. AGAD, Ks. ziem. droh., sygn. 15, k. 270-271 – oblaty kopii oblaty; w księgach ziemskich drohickich oblatował Tomasz Maleszewski przed pisarzem ziemskim drohickim Wojciechem Świejko Ciechanowieckim i komornikami ziemskimi drohickimi Wojciechem Skolimowskim oraz Kasprem Łęczyczką 20 I 1631 r. [ipso die festi sanctorum Fabiani et Sebastiani martyrum a. D. millesimo sexcentesimo trigesimo primo]; pierwotnie w księgach ziemskich brańskich podczas roków sądowych ziemskich w obecności sędziego ziemskiego bielskiego Mikołaja Koryckiego ad instigationem totius nobilitatis pro terminis congregatae oblatował podsędek ziemski bielski i administrator urzędu grodzkiego brańskiego Maciej Lewicki 21 III 1541 r. [feria secunda post dominicam Oculi a. D. millesimo quingentesimo quadragesimo primo]; **Rkp. 2.** AGAD, ML, sygn. 207, s. 450-451 – oblaty; w księgach sądu apelacji podlaskiej w Metryce Litewskiej oblatowano 11 II 1541 r. [feria sexta post festum sanctae Doroteae proxima a. D. MDXLI] (kopia); **Rkp. 3.** AGAD, Kapicjana, sygn. 6, s. 493-497 – kopia oblaty z Rkp. 1; **Wzmianka:** ANK, ZZG, sygn. 32, s. 318-319.

[k. 270] Sigismund(us) Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Samogitia, Mazoviaeq(ue) etc. d(omi)n(u)s et h(ae)r(e)s.

⁷¹ AGAD, ML 203, ks. 26, s. 50, 57, 59-60; zob. I. T. Baranowski, *Podlasie*, cz. 1, s. 67 (tu błędna informacja, jakoby miało to miejsce w 1532 r.).

Significamus tenore p(raese)ntiu(m), quib(us) expedit universis, tam p(raese)ntib(us), quam futuris haru(m) notitia(m) habituris, quia du(m)⁷² superiori t(em)p(or)e nobilitas districtuu(m) Bielscen(sis), Zurazen(sis)⁷³, Branscen(sis)⁷⁴ et [s. 494] Goniadzen(sis)⁷⁵ apud nos quaereret(ur)⁷⁶ bona et fundos suos ex quib(us) nobis ⁷⁷expeditionem bellicam⁵⁰ serviret⁷⁸ non aequaliter at(que) adeo non omnes quoq(ue)⁷⁹ taxat(os) esse, unde non paru(m) se gravari ⁸⁰ea in re⁵³ asserebant supplicaveruntque⁸¹, ut id negotii aliqu(i)b(us) ex dignitariis n(ost)ris committeremus, quoru(m) supplicationi nos haud gravatim assentientes⁸² commiseramus⁸³ certis commissariis n(ost)ris, g(e)n(er)osis videlicet Mathiae Lewiczky^{84,85}, subiudici, Joanni Skwarek⁸⁶ de Osse⁸⁷, succamerario, Stanislao⁸⁸ Wierzbowiec[z]ky^{89,90}, notario, terr(estr)ib(us)⁹¹ Bielscen(sibus), ut in terra Bielscen(si) et districtib(us) eius p(rae)fatis ⁹²antiqua registra⁶⁵ taxationis ⁹³fundor(um) seu bonor(um)⁶⁶ nobilitatis, secundu(m) qua(m) expeditio(ne)m bellica(m) nobis et antecessoribus n(ost)ris serviebant, reviderent et quos fundos [k. 270v] ipsor(um) nobiliu(m) minus aequae taxatos comperirent⁹⁴, aut qui adhuc taxati no(n) fuissent hosce⁹⁵ denuo, ut meterent(ur)⁹⁶ et secundu(m) iustam aestimationem taxarent ita, ut de quibuslibet decem mansis unus eques⁹⁷ ad expeditione(m) bellicam sisteret(ur), qui tand(em) commissarii aut taxatores du(m) id negotii secundu(m) mandatu(m) n(ost)ru(m) egissent ad nos registra⁹⁸ illius taxationis sub sigillis suis retuler(un)t, in quib(us) acsi⁹⁹ aliquid

⁷² W Rkp. 2: cum.

⁷³ W Rkp. 2: Sarazensis.

⁷⁴ Brak w Rkp. 2.

⁷⁵ W Rkp. 2: Goniendzensis.

⁷⁶ W Rkp. 2: quaererentur.

⁷⁷⁻⁵⁰ Tak w Rkp. 2, w Rkp. 1: expeditio bellica.

⁷⁸ W Rkp. 2: serviunt.

⁷⁹ Brak tego słowa w Rkp. 2.

⁸⁰⁻⁵³ W Rkp. 2: eam ob rem.

⁸¹ Tak w Rkp. 2; w Rkp. 1: suplicaruntq(ue).

⁸² W Rkp. 2: assentiendo.

⁸³ W Rkp. 1: comissimus; w Rkp. 2: comiseramus.

⁸⁴ Tak w Rkp. 2; w Rkp. 1: Lewicky.

⁸⁵ Maciej Lewicki, podsędek ziemski bielski 1536-1553, sędzia ziemski bielski 1553-1558.

⁸⁶ Jan Skwarek Gąsowski, podkomorzy ziemi bielskiej ok. 1522-1547.

⁸⁷ Osse (Gąsówka-Osse), wieś w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. wysokomazowiecki).

⁸⁸ Tak w Rkp. 2, w Rkp. 1: Sanislao.

⁸⁹ W Rkp. 2: Wierzbiczki.

⁹⁰ Stanisław Wierzbowski (Wierzbowiecki), pisarz ziemski bielski ok. 1509-1529, 1530-1549.

⁹¹ W Rkp. 2: terrestris.

⁹²⁻⁶⁵ Tak Rkp. 2; w Rkp. 1: antiqua regia.

⁹³⁻⁶⁶ W Rkp. 2: bonorum seu fundorum.

⁹⁴ W Rkp. 2: comperissent.

⁹⁵ Brak tego słowa w Rkp. 2.

⁹⁶ W Rkp. 2: meterent.

⁹⁷ W Rkp. 2: equus.

⁹⁸ Tak w Rkp. 2; w Rkp. 1: regista.

⁹⁹ W Rkp. 2: etsi.

adhuc fundoru(m) nobilitatis, p(rae)sertim in districtu Goniadzen(si) no(n)du(m) taxatu(m) comperim(us) dignu(m), ¹⁰⁰tu(m) interim⁷³ duxim(us) ea, quae confecta sunt approbari¹⁰¹, prout et approbam(us), ¹⁰²volentes et mandantes⁷⁵, ut s(ecun)dum eorum taxation(em) et ordination(em) ipsa nobilitas p(rae)fator(um) districtuu(m) t(em)p(or)e expedition(is) g(e)n(er)alis bellici cont(ra) quoscunque hostes nostros indictae indicendae de bonis et fundis suis serviat et militet, hoc est de singulis decem mansis un(us) eques¹⁰³ in exercitu n(ost)ro sistat(ur) ¹⁰⁴in equo⁷⁷ ad minus valoris q(uat)uor sexagenaru(m) ¹⁰⁵numeri et monetae⁷⁸ Lithwa(nici) ad haec, ut ip(se) eques gallea bona et torace ferrea loricaq(ue) armatus¹⁰⁶ sit, vestae ¹⁰⁷alicuius coloris⁸⁰ splendidi induct(us)¹⁰⁸, qui v(er)o no(n) s(ecun)dum eu(m) modu(m) postea de bonis suis in exercitu tempore¹⁰⁹ expeditionis esse per vexilliferu(m) t(e)rr(estr)em notatus¹¹⁰ et nobis aut n(ost)ris successorib(us) vel exercitus illius n(ost)ro supremo capitaneo delat(us) et convict(us) fuerit, ip(su)m confiscatione illorum¹¹¹ bonoru(m), de quibus militaret mulctari¹¹² et puniri volumus. Quoru(m) v(er)o no(n) sunt adhuc¹¹³ agri seu fundi taxati committim(us) eisdem commissariis n(ost)ris, ut id¹¹⁴ negotii p(ri)mo quoq(ue) t(e)m(p)or)e ¹¹⁵expeditionis curent⁸⁸, quod ubi perfecerint reg(is)traq(ue) sua confecerint, ead(em) ip(sa) cu(m) iis simul priorib(us) sigillis suis obsignata ad iud(ic)iu(m) terre(stre) referant circaq(ue) acta terr(estr)ia servanda reponant, ex quib(us) tand(em) exempla¹¹⁶ omnibus, quibus opus fuerit¹¹⁷ dabunt(ur) et excribent(ur). Quae nos, ut hae¹¹⁸ ipsa iam nunc ordinata debitu(m) suu(m) robur obtinere volum(us) et decernimus. Haru(m) testimonio¹¹⁹ lit[t]eraru(m), quibus sigillu(m) [k. 271] n(ost)ru(m) est supimpressum [sic].

¹⁰⁰⁻⁷³ W Rkp. 2: tamen interea.

¹⁰¹ W Rkp. 2: approbare.

¹⁰²⁻⁷⁵ W Rkp. 2: volendo et mandando.

¹⁰³ W Rkp. 2: equus..

¹⁰⁴⁻⁷⁷ Brak w Rkp. 2.

¹⁰⁵⁻⁷⁸ W Rkp. 2: monetae et numeri.

¹⁰⁶ Tak w Rkp. 2; w Rkp. 1: ornatus.

¹⁰⁷⁻⁸⁰ W Rkp. 2: coloris alicuius.

¹⁰⁸ W Rkp. 2: indutus.

¹⁰⁹ Tak w Rkp. 2; brak tego słowa w Rkp. 1.

¹¹⁰ Tak w Rkp. 2; w Rkp. 1: notetur.

¹¹¹ Tak w Rkp. 2; w Rkp. 1: eoru(m).

¹¹² Tak w Rkp. 2; w Rkp. 1: militari.

¹¹³ W Rkp. 2 słowo „adhuc” następuje przed „non sunt”.

¹¹⁴ W Rkp. 2: idem.

¹¹⁵⁻⁸⁸ W Rkp. 2: expediendum current.

¹¹⁶ W Rkp. 2: exempta.

¹¹⁷ W Rkp. 2: fuerint.

¹¹⁸ W Rkp. 2: haec.

¹¹⁹ Po tym słowie w Rkp. 2 następuje „etc.” i koniec tekstu.

Datu(m) Vilnae f(e)r(i)a sexta p(ro)x(im)a post festu(m) sanctae Dorothae a. D. millesimo quingentesimo quadragésimo primo [11 II 1541]. Ad mandatum S. R. et [D. M.].

Zjazd szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 23 VI 1544 r.

Przedstawiciele szlachty ziemi bielskiej zgromadzeni w Brańsku zdecydowali o przeniesieniu dokumentu przywileju ziemskiego tejże ziemi ze skrzyni akt ziemskich w inne bezpieczne miejsce z powodu obaw przed częstymi pożarami.

Uchwała zjazdu szlachty ziemi bielskiej w sprawie przechowywania przywileju ziemskiego,
Brańsk, 23 VI 1544 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 204, k. 319. Oblatowano w urzędzie grodzkim brańskim 23 VI 1544 r. [feria s(e)c(un)da in vigilia sancti Joannis Bapt(ista)e a. D. 1544].

[k. 319] Personal(ite)r constituti coram offitio et act(is) p(raese)ntib(us) castren(sibus) nobiles [1] Mroceslaus¹²⁰, [2] Georgius, [3] Joannes Krassowscy suo et fratrum ac coheredum suoru(m) de Krassowo¹²¹, [4] Sta(nislaus) Warel suo et fratrum suorum ac coheredum de Warelye¹²², [5] Joannes¹²³ et [6] Petrus¹²⁴ Myensczy suo et fr(atru)m suor(um) de Myen¹²⁵, [7] Martinus Olączky suo et fratrum suoru(m) de Olądy¹²⁶, [8] Martinus Jałbrzyk¹²⁷ suo et fratu(m) suoru(m) ac cohered(um) de Wyssonki¹²⁸, [9] Stanislaus Sklodo Lopyenysky suo et fratu(m) ac comp(ar)ticipum suorum de Sklody¹²⁹, [10] Paulus et [11] Jacobus Truskowie, [12] Joannes et [13] Sta(nislaus) Klymassowye de Kossewo¹³⁰ suo et suor(um) cohered(um), [14] Stani(slaus) Przesdzyeczky, [15] Albertus Proszenyky et [16] Felix Shemybor, ministeriales terrestres Byelscen(ses), o(m)nes manu c(oniunc)ta et insolid(um) nomi(ni)b(us) suos ac p(rae)fator(um) fratu(m) et coheredum ac totius nobiliat(is) palam, publice et per expressum recognoveru(n)t, quia privilegiu(m) terrestre de cista terrestri propter loci pro servando illo in securitate et presertim propt(er) ignis voragine, qui his t(em)p(or)ib(us) in loc(is) pluri(bus)

¹²⁰ Mroczek (Mroczesław) Krassowski, komornik ziemski bielski ok. 1538-1542.

¹²¹ Krassowo, okolica szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego.

¹²² Warele (właśc. Wyszonki-Warele), część okolicy szlacheckiej Wyszonki w ziemi bielskiej woj. podlaskiego.

¹²³ Jan Mieński, syndyk ziemi bielskiej 1547, 1549, podstarości grodzki brański 1552, brat Jakuba, Mikołaja i Piotra.

¹²⁴ Piotr Mieński, brat Jana, Mikołaja i Jakuba.

¹²⁵ Mień, wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. bielski).

¹²⁶ Olędy, okolica szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego.

¹²⁷ Marcin Jałbrzyk Wyszynski, surogator pisarstwa ziemskiego bielskiego ok. 1553-1557, sędzia ziemski bielski 1565-1567.

¹²⁸ Wyszonki, okolica szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego.

¹²⁹ Skłody, okolica szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego.

¹³⁰ Koszewo, wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. bielski).

dominat(ur), ad se receperu(n)t, ut vi(deli)cet illud in aliqu(e)m locu(m) securu(m) ad servand(um) darent, prout et antea servabat(ur), peten(tes) sibi hanc suam recognitione(m) receptionis ip(s)ius privilegii hic ad acta p(raese)ntia castren(sia) ingrossari admitti, quae ut permittat(ur) ex admissione officii in acta co(n)tenta est ingr(ossa)ta.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziem drohickiej i mielnickiej [w Drohiczynie?] koniec 1546 r.

Sejm litewski obradował w Wilnie w I-II 1547 r. Jednym z posłów ziemi drohickiej i mielnickiej na sejm był zapewne - z urzędu - Piotr Borychowski chorąży drohicki i mielnicki. Nie zachowały się dokumenty związane z sejmikami przedsejmowymi ziem drohickiej i mielnickiej.

Odpowiedź Zygmunta Augusta dana posłom od szlachty z ziem drohickiej i mielnickiej, Wilno, 17 II 1547 r.

Rkp. BUW nr 354, s. 61-65, kopia z XIX w., sporządzona z Metryki Litewskiej.

Odpowiedź KJM, wielkiego księdza litewskiego Sigmunta Augusta, na prośby wszystkiej szlachty powiatu drohickiego i mielnickiego, która była uczyniona za kredencją przez posłańce spośród tej szlachty drohickiej i mielnickiej ku JKM posłane na walny sjem do Wilna. Którą odpowiedź JKM z łaski swej Pańskiej raczył rozkazać jem [i] powiedzieć, namówiwszy się około tego dostatecznie z pp. radami swemi WKL. Który sjem był w Wilnie, lata od Narodzenia Bożego 1547, dwudziestego trzeciego dnia miesiąca stycznia.

Sigmunt August z Bożej łaski król polski, wielki ksiądz litewski, ruski, pruski zmocki, mazowiecki etc., pan i dziedzic.

Jako nas poddani nasi, wszystkie szlachta ziem i powiatu drohickiego, i mielnickiego, przez posłańce swe, bracią swą, do nas z rozkazania naszego na ten sjem walny posłane są, pokornie za to prosili, abyśmy w ich prośbach i potrzebach ziemskich, około ich doległości niżej napisanych wysłuchali. A my z radami naszymi taką odprawę a odpowiedź jem rozkazali uczynić a dać.

[1] Co nas prosili, aby był postanowion szacunek sprawiedliwy od płacenia wszelakich listów w kancelariej naszej, tak od pisania, jako też i od pieczętania, powiedając, iżby w tem mieli być obciążeni nad obyczaj prawa pospolitego.

Gdzież my tę rzecz na ten czas odkładamy do postanowienia, które z radami naszemi uczynim wszemu [s. 62] temu państwu wobec. A gdy co takiego około tej to płacizy w kancelariej naszej będzie postanowiono, tedy tamże natenczas i one wespołek ustawimy. A każem to oznajmić po wszech ziemiach tego WKL, i w ich też powieciech.

[2] Co też prosili, aby listy wojenne i sejmowe były dawany do wszech urzędników, a najwięcej do sądu ziemskiego z slachtą wespołek. Albowiem gdy bywają dawani jacy do starost, tedy bywają częstokroć zatrzymane. A tak nierychło ku znajomości slachty przychodzą, w czym by się mogło stać omieszkanie posług naszych i RP.

Gdzież my to chcemy mieć ustawniem i rozkazaniem, aby z kancelariej naszej napotem było do obudwu tych powiatów napisano listów: do drohickiego dziesięć, a do mielnickiego pięć. Które starostowie, jeśli wojenne, tedy mają rozsyłać bez wszelakiego omieszkania po parochiach. A jeśli sejmowe, tedy do dygnitarzów i urzędników ziemskich, takoz bez wszelakiego zatrzymania a omieszkania.

[3] A co prosili, aby od slachty i od ich poddanych myta i targowego nad ich prawa nie brano, gdy dla żywności swej bydła, albo zboża i insze swe dobytki do Polski, albo do Prus prowadzą, albo na targach przedawają, powiedając, iż Jarmoła¹³¹, mytnik nasz, niezwyklemi cłami ich obciąża, to jest od solanki zboża po trzy gr., od bydłęcia po sześci bierze i dalej, jako wyciągnąć może, też i od statków domowych. A iż też z osobna urzędnicy starościni targowe biorą, a to nad prawo pospolite i ku skazie wielkiej ich wszytkich, prosząc, aby słuszna wina na nich ustawiona była, a przed którym urzędem w powieciech o nie [s. 62a] mieli odpowiadać.

Gdzież my na ich żądanie tak ustawujem, że gdzieby ten mytnik nasz Jarmoła, albo służebnicy jego, co mimo ustawę naszą brali, tedy to ma być temu od kogo weźmie wrócono, z winą pięćdziesiąt kop [groszy] liczby litewskiej o co jaczi [sic] przed nas ma być pozwan. A gdzie to nań przewiodą, tedy też to winy połowica ma przy[jś]ć na nas, a druga połowica na tego, co będzie na nim prawem dochodził. A jeśli żeby co urzędnik który grodzki, albo miejski, albo którykolwiek myto, albo targowe niesłusznie na kiem brał, albo wyciągnął, tedy takowego podług Statutu¹³² strona powodowa, albo żalniąca może do któregokolwiek prawa pociągnąć i winy dochodzić, i szkody, wedle Statutu.

¹³¹ Osoba niezidentyfikowana.

¹³² Chodzi o *Statuty Jana Łaskiego (Commune incliti Poloniae Regni privilegium, constitutionum et indultuum, publicitus decretorum approbatorumque)*, zatwierdzone przez króla Aleksandra Jagiellończyka na sejmie koronnym w Radomiu w 1505 r. VC, t. I, vol. 1., s. 162-172.

[4] Jako też nas prosili, abyśmy jem dali naukę, skądby posłowie powiatu, którzy na sjem bywają od ich za naszym rozkazaniem posyłani, mieli być na strawę opatrzeni. Takież też chorąży¹³³ prosił, iż ponieważ nie ma żadnego opatrzenia na swój urząd, a przed się za listy naszemi na sjem jeździ, gdzie na tem niemało utracić musi, a tak abyśmy go w tem opatrzyli, aby nie szkodował.

Gdzież my to bacząc, iż przedtem nikt inszy posłów tych powietnich nie opatrował, jedno sami tam szlachta na to się składali, tedy i na ten czas takież według starego zwyczaju mają ich takież sami opatrować. A wszkoż tego dokładają, że potem zawždy gdy posły obierać będą, tedy niech chorąży będzie za jednego posła a k niemu szlachcica jednego, a chcąli i dwu, mają też obrać. A wszytkich dwu z chorążem opatrzyć na strawę sami mają, według obyczaju. [s. 62b] A tamże, gdzie będą posły obierać, tamże się mają społecznie zwolić, po czemu mają na posły złożyć. A jeśli by kto według onego postanowienia na czas położony nie dał, tedy ma być sądzon bez każdego pozwu tak, jako o nasze pobory.

[5] A co prosili, iż gdy się trafi ruszenie na wojnę, aby podług starego zachowania sześć szlachciców przy skrzyniach i przywilejach ziemskich byli ostawowni, a to dla niebezpieczeństwa jakiego od nieprzyjaciela i od ognia.

Gdzież my na ich prośbę tak chcemy mieć i tak ustawujem, iż na ten czas gdy ruszenie pospolite będzie, tedy na to by zawždy ostawiono czterech ziemian, z których każdy byłby powinien służyć dwiema końmi a nie więcej, którzy mają być on wszytek czas przy księgach, strzegąc ich pilnie.

[6] Co też prosili, aby starostowie abo dzierżawce tego powiatu ustawowali sprawiedliwą płacą na rzeczy pożywne, i w szynkach, i w każdych rzemiesnikach. Takież aby miara sprawiedliwa czirzchlona [sic] w przedawaniu zboża w każdym mieście, była ustawiona i cechowana.

Tedy my to chcemy mieć i ustawujem, iżby starosta, wzięwszy ku sobie urzędnika którego ziemskiego sądu, i wójta, i burmistrza onego miasta, te rzeczy ustawował, kiedy by jedno tego była potrzeba, według Statutu.

[7] Jako też prosili aby wina, która jest nasza, czternaście grzywien, ta sama byłaby brana ku skarbu naszemu. A ino też winy sądowe, które wedle prawa sądowi należą, jako trzy

¹³³ Piotr Borychowski chorąży drohicki i mielnicki 1537-1564.

grzywny, wiardunek etc., te sąd aby na się brał i to z miłosierdziem bacząc na stan [s. 63] ubogich i na występ winnych.

Gdzież my ustawujem i chcemy, iż te winy nie mają inaczej być brane, jeno według Statutu: które na nas, te nam; a które sądowi abo urzędowi, tedy także i to według postanowienia, które mają około tego osobliwie.

[8] Co też prosili, iż gdyby się przydało państwa WK[L] rozgraniczać z in[n]emi ziemiami przyległemi i z Koroną Polską, abyśmy dygnitarze i komisarze na te granice wysyłając swem nakładem podejmowali, a szlachta i ich poddani żadnych płatów i stacji im nienależnych nie byli winni tego czynić, jedno tylko byłaliby tego potrzeba, aby ku komisarzom sami wyjechali tak, jako nam służą i to każdy w swym powiecie.

[9] Takież też, aby na brzemiona im nienależne nie byli przymuszani, jako na budowanie zamków.

[10] Takież też co prosili osobnie do drohickiego powiatu o jeden równy płat grodowy, bo jedno z konia po dwa grosza a z pisnego po dwa pieniądza, który przez upór dawniejszych urzędników na nie miał być wwiedzion, a stanu ich barzo szkodliwy. Którego też, powiedają, iż niemała część szlachty nie dawa, jedno ci, których na on czas urzędnicy zniewolić mogli powiedając, iż by to nie miało do skarbu naszego dochodzić.

Na któreż ich te trzy prośby na ten czas nie zdało się nam nic inszego uczynić, jedno aby było według starego obyczaju i zachowania.

[11] Tako też prosili, aby powiat drohicki i mielnicki, które na służbę wojenną jeszcze nie są szacowani, aby już dla równej służby ziemskiej byli szacowani jako powiat bielski. [s.64] A tak aby im dani byli komisarze, abo szacunkarze pewni, którzy by ich imiona abo grunty szacowali i pomierzali. I żeby u nich także z dziesięciu włók koń był wyprawowan dla lepszej i dostateczniejszej posługi naszej. Powiedając, iż tam jest wiele szlachty ubogiej, tak że na jednej włóce pięć, sześć i więcej ich mieszka.

Ale więc nam nie zdało się na ten czas w tem, aby wedle taksy, jedno aby wedle starego zwyczaju służyli. A wszakoż damy listy do pewnych urzędników, aby oni wszystkie grunty zmierzyl, a nam tego sprawę dali. A potem my, co się nam lepszego zdało w tej rzeczy,

ustawim. A wszakoż też dotąd¹³⁴, póki co inszego nie ustawim, mają podług starego obyczaju, jako wyżej napisano, służyć.

A k temu ponieważ do wiadomości naszej częstokroć przychodzi, a i w onych powieciach podlaskich, które używają prawa polskiego, bywają częste najazdy i mężobójstwa prze niekarność, która przez urzędniki nasze bywa omieszkowana a tak, iżby występcy z tych byli karane, a dobrzy aby w pokoju mieszkali. Tedy chcemy, ustawujem i przekazujem, by na wszystkie występki, a zwłaszcza na mężobójstwa, była egzekucja wedle Statutu, bez wszelakiego przemieszkania i folgowania. Którą aby starosta wnet uczynił pod winami w Statucie opisanemi. A którego głównika do wieże weźmie ku siedzeniu, tedy to ma być z wiadomością sądu ziemskiego kiedy pocznie siedzieć. A zasię także nie ma go wypuścić ani kwitować, aż za wiadomością strony bolącej, abo która instyguje i sądu też ziemskiego. O czym też [s. 65] damy osobny list do starosty, aby i wieżę abo taras dla tych główników osobny zbudował.

[12] Co też prosili, aby oni sami i ich poddani, przez osoby duchowne do prawa ich duchownego nie byli wyzywani i klątwami obciążani o rzeczy ziemskie sądu ich duchownemu nienależne. Powiedając z tego to sądu duchownego księża duchowni posyłają na rewizje na grunta ziemskie, gdzież więc choć się kto z ich sądu wyjmuje do swego należnego prawa, tedy by to dopuszczone być nie miało, ale jakoby ich klątwami k temu ciśniono a tako aby wedle Statutu o to każdy był karan.

Gdzież to nam się zdało słuszna rzecz, aby też i w tem wedle Statutu polskiego się zachowało.

[13] A co nas prosili z osobna od mielnickiego powiatu szlachty, abyśmy im dali podkomorzego, którego tam jeszcze nie było do tego czasu a bez niego trudno [aby] graniczne sprawy mogli być sprawowane.

Gdzież my na ich prośby to uczynili, i dopuszczamy, i ustawujem, aby już tam był podkomorzy¹³⁵. Który urząd my potem damy, komu będzie wola nasza. Gdzież my rozkazujem wszystkim wobec obywatelom onych powiatów aby się wele tego naszego postanowienia zachowali, a inaczej aby nie czynili pod łaską naszą.

¹³⁴ W tekście: do tak.

¹³⁵ Jako pierwszy nominację królewską na urząd podkomorzego mielnickiego uzyskał Aleksy Czosnowski, 8 VII 1548 r.

A na lepsze świadectwo i istotę tych rzeczy, kazaliśmy pieczęcią naszą przypieczętać.

Działo się w Wilnie na walnym sejmie siedemnastego dnia księżycy lutego, roku od Narodzenia Pana Chrystusa 1547.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej [w Brańsku?] koniec 1546 r.

Szlachta ziemi bielskiej wysłała „e medio eorum” Jana Mieńskiego i Marcina Jalbrzyka Wyszyńskiego jako posłów na sejm w Wilnie¹³⁶. Na sejm przyjechał też – z urzędu - Paweł Zielepucha chorąży bielski, ale wyjechał przed zakończeniem obrad. Nie udało się odnaleźć uniwersału zwołującego sejmik ani jego akt.

Odpowiedź Zygmunta Augusta na artykuły posłów ziemi bielskiej, Wilno, 17 II 1547 r.

Rkp. 1, BUW, nr 354, s.53-60, kopia XIX-wieczna sporządzona w oparciu o Metrykę Litewską.

Rkp. 2, j.w., s. 37-50.

Odpowiedź KJM wielkiego księdza litewskiego Sigmunta Augusta, na prośby wszytkiej slachty ziemie bielskiej, która była uczyniona za kredencją przez posłańce spośródku¹³⁷ tej ziemie bielskiej ku JKM podana¹³⁸ na walny sjem do Wilna. Którą odpowiedź JKM z łaski swej pańskiej raczył rozkazać im powiedzieć, namówiwszy się około tego dostatecznie z pp. radami swemi WKL. Który sjem był w Wilnie, lata od Narodzenia Bożego 1547, dnia dwudziestego trzeciego miesiąca stycznia¹³⁹.

Artykuły bielskie.

Sigmunt August z Bożej, łaski król polski, wielki ksiądz litewski, ruski, pruski, zmocki, mazowiecki etc. Pan i dziedzic.

Jakoż ci poddani nasi a wszytka slachta ziemie powiatu tego bielskiego przez posłańce swe na tym sejmie walnym pokornie za to prosili, abyśmy onych w prośbach i potrzebach

¹³⁶ VL, t. 1, s. 287, *Sigismundus Augustus Bielscensem districtum iuri Polonico adscribit*, Wilno, 23 II 1547 r.; H. А. Максимейко, *Сеймы литовско-русского государства до люблинской унии 1569 г.*, Харьковъ 1902, прил., s. 109.

¹³⁷ W *Rkp. 2*, s. 37: w porządku.

¹³⁸ W *Rkp. 2*, s. 37: powołane.

¹³⁹ W *Rkp. 2*, s. 37, nad nagłówkiem znalazła się dodatkowa formuła: *Responsum SRM ad articulos universae nobilitatis Bielscensis datum.*

ziemskich około ich doległości niżej napisanych wysłuchali. Gdzież my z radami naszymi takową odprawę a odpowiedź rozkazali im uczynić a dać.

[1] Naprzód¹⁴⁰ nas o to prosili, że w przywileju temu powiatu bielskiemu danem od stryja naszego, sławnej pamięci JM króla i wielkiego księdza litewskiego Aleksandra¹⁴¹ jest napisane, iżby szlachta onego powiatu bielskiego nie mogła sprzedać imienia swego, aż z dozwoleniem naszym, abo urzędu naszego. A od tego dozwolenia musieli dawać kopę przypustnego a pisarzowi dwanaście gr. od zapisu. A iż to jest nie wedle prawa polskiego, a stanu ich szlacheckiemu rzecz barzo obciążliwa, prosili, abyśmy im w tym łaskę naszą uczynili, a ich wedle prawa polskiego zachowali, [s. 54] i ten artykuł w tem przywileju napisany na stronę odłożyli, żeby tej przypustnej kopy urzędowi i wiardunku pisarzowi dalej od tego czasu na nich brać nie kazali.

Na to JKM z łaski swej pańskiej, namówiwszy się z pp. radami swemi, powiedziec im kazał: aczkolwiek ten artykuł jest w ich przywileju napisany, ale bacząc na to, iż to jest przeciwko prawu polskiemu, które jest im dane od królów Ichm., księdzów wielkich litewskich, przodków JKM, ten artykuł i inne prawu polskiemu przeciwne na prośby ich, JKM na stronę odkładać, i wniwecz obracać, i kasować raczył¹⁴². ^aA od dawania tej kopy urzędowi i dwanaście groszy pisarzowi, to jest od przypustnego, wszytką szlachtę powiatu onego bielskiego wyzwala. A od tego czasu wszytkiem tego przypustnego od nich brać zakazuje. A już go dawać od tych czasów dalej nie będą powinni¹⁴³.

[2] Takież też nas prosili, aby był postanowion szacunek sprawiedliwy od płacenia wszelakich listów w kancelariej naszej, tak od pisania, jako też i od pieczętowania, powiedając, iżby w tem miało być obciążenie nad obyczaj prawa pospolitego.

Gdzież my tę rzecz natenczas odkładamy do postanowienia, które z radami naszymi uczynim, około płacieży tej w kancelariej naszej wszemu temu państwu wobec. A gdy co takiego będzie postanowiono, tedy tamże natenczas i o in[n]e wspolek ustanowimy. A to każem oznajmić po wszech ziemiach tego naszego WKL i w ich też powieciech.

¹⁴⁰ W *Rkp. 2*, s. 37, tylko ten jeden punkt *Odpowiedzi* został poprzedzony nagłówkiem: *Articulus primus*.

¹⁴¹ Przywilej nadany w Wilnie, 22 II 1501 r. przez Aleksandra jako wielkiego księcia litewskiego: *Nadanie ziemi bielskiej praw ziemi drohickiej*, w: *Zbiór praw litewskich*, wyd. A.T. Działyński, Poznań 1841, s. 82-91. Aleksander Jagiellończyk wielki książę litewski 1492-1506, król polski 1501-1506.

¹⁴² Przywilej znoszący wszelkie ograniczenia w prawie polskim wydany na sejmie w Wilnie, 23 II 1547 r. *Sigismundus Augustus Bielscensem districtum iuri polonico adscribit*, VL, t. I, s. 287-288.

^{143a-a} Brak tego fragmentu w *Rkp. 2*.

[3] Co też prosili, aby te listy wojenne i sejmowe byli dawane do wszech urzędników, a najwięcej do sądu ziemskiego z szlachtą wespolek. Albowiem gdy bywają dawani jacy do starost, tedy bywają częstokroć zatrzymane, a tak nierychło ku znajomości slachty przychodzą w czym by się mogło stać omieszkanie posług naszych i RP.

Gdzież my to [s. 55] chcemy mieć, ustawujem i rozkazujem, aby z kancelariej naszej do powiatu tego było potem pisano listów dziesięć. Które starostowie, jeśli wojenne, tedy mają rozsyłać bez wszelakiego omieszkania po parochiach; a jeśli sejmowe, tedy do dygnitarzów i urzędników ziemskich, tudzież bez wszelakiego omieszkania a zatrzymania.

[4] A co prosili, aby od slachty i ich poddanych myta i targowego nad ich prawa nie brano, gdy dla żywności swej bydła, abo zboża i insze swe dobytki do Polski abo do Prus prowadzą, abo na targach przedawają. Powiadając, iż Jarmoła, mytnik nasz, niezwykłymi cłami ich obciąża: to jest od solanki zboża po trzy gr., od bydłęcia po sześci bierze i dalej, jako wyciągnąć może, też i od statków domowych. A iż też z osobna urzędnicy starościni targowe biorą, a to nad prawo pospolite i ku skazie wielkiej ich wszystkich. Prosząc, aby słuszna wina na nich ustawiona była a przed którym urzędem oni mieli w powiecie odpowiadać.

Gdzież my na ich żądanie tak ustawujem, iż gdzieby ten mytnik nasz, Jarmoła, abo służebnicy jego, co mimo ustawę naszą brali, tedy to ma być temu co od kogo weźmie wrócono z winą pięćdziesiąt kop [gr.] liczby litewskiej o co jacy przed nas ma być pozwan. A gdzie to nań przewiodą, tedy tej to winy połowica ma przyj[ś]ć na nas. A druga połowica na tego, co będzie na nim prawem dochodził. A jeśli żeby co urzędnik który, grodzki abo miejski, abo którykolwiek, myta abo targowe niesłusznie na kim brał, abo wyciągał, tedy takowego według Statutu¹⁴⁴ strona powodowa abo żałująca, może do któregokolwiek prawa pociągnąć i winy [s. 56] dochodzić i szkody wedle Statutu.

[5] Jako też nas prosili, abyśmy im dali naukę, skąd by posłowie powiatowi, którzy na sjem bywają od ich za naszym rozkazaniem [są] posłani, mieli być na strawę opatrzeni. Tak iż też chorąży prosił¹⁴⁵, iż ponieważ nie ma żadnego opatrzenia na swój urząd, a przedsię za listy naszemi na sjem jeździ, gdzie na tem niemało utracić musi, a tak abyśmy go w tem opatrzyli, aby nie szkodował.

¹⁴⁴ Chodzi o *Statuty Jana Łaskiego (Commune incliti Poloniae Regni privilegium, constitutionum et indultuum, publicitus decretorum approbatorumque)*, zatwierdzone przez króla Aleksandra Jagiellończyka na sejmie koronnym w Radomiu w 1505 r. VC, t. I, vol. 1, s. 162-172.

¹⁴⁵ Paweł Zielepucha chorąży bielski 1541-1548.

Gdzież my to bacząc, iż przed tym nikt inszy posłów tych powiatniech nie opatrował, jeno sami tam slachta na to się składali. Tedy i natenczas, także według starego zwyczaju, mają ich także sami opatrować. A wszakoż tego dokładając iż potym zawżdy gdy posły obierać będą, tedy niech chorąży będzie za jednego posła, a k niemu slachcica jednego a chcą i dwu, mają też obrać. A wszystkich z chorążym opatrzeć na strawę sami mają, według obyczaju. A tamże gdzie będą posły obierać, tamże się mają społecznie zwolić, po czemu mają na posły złożyć. A jeśli by kto według onego postanowienia na czas położony nie dał, tedy ma być sądzon¹⁴⁶ bez każdego¹⁴⁷ pozwu, tak jako o nasze pobory.

[6] A co prosili, iż gdy się trafi ruszenie na wojnę, aby podług starego zachowania sześć szlachciców przy skrzyniach i przywilejach ziemskich byli ostawowani, a to dla nieprzeziębienia jakiego od nieprzyjaciela i od ognia.

Gdzież my na ich prośbę tako chcemy mieć i tak ustawujem, iż natenczas gdy ruszenie pospolite będzie, tedy na to aby zawżdy ostawiono czterech ziemian z których każdy byłby powinien służyć dwiema końmi, a nie więcej. Którzy mają być on wszytek czas przy księgach, strzegąc ich pilnie.

[7] Co też prosili, aby starostowie abo dzierżawce tego powiatu, ustawowali sprawiedliwą płacą za rzeczy [s. 57] pożywne, i w szynkach, i w każdym rzemieślnikach. Takież aby miara sprawiedliwa czerohlona¹⁴⁸ [sic] w przedawaniu zboża w każdym mieście była ustawiona i cechowana.

Tedy my to chcemy i ustawujem, iżby starosta wzięwszy ku sobie urzędnika którego ziemskiego sądu, i wójta, i burmistrza onego miasta, te rzeczy ustawował, kiedy by jedno tego była potrzeba, wedle Statutu.

[8] Jako też prosili aby wina, która jest nasza, czternaście grzywien, ta sama byłaby brana ku skarbu naszemu. A ino też winy sądowe, które wedle prawa sądowi należą, jako trzy grzywny, wiardunek, też te sąd aby na się brał i to z miłosierdziem, bacząc na stan ubogich i na występ winnych.

¹⁴⁶ W *Rkp. 1*: ciążon.

¹⁴⁷ W *Rkp. 1*: żadnego.

¹⁴⁸ *Rkp. 2*: cirzełona.

Gdzież my ustawujem i chcemy, iż te winy nie mają inaczej być brane, jedno według Statutu: które na nas te nam, a które sądowi abo urzędowi tedy takż i to według postanowienia, które jest w drohickim powiecie około tego.

[9] Co też prosili, iż gdyby się przydało państwa WK[L] rozgraniczać z in[n]emi ziemiami przyległemi i z Koroną Polską, abyśmy komisarze i dygnitarze na te granice wysyłając swem nakładem podejmowali, a slachta i ich poddani żadnych płatów i stacyi im nienależnych nie byli winni czynić. Jedno tylko byłaliby tego potrzeba, aby ku komisarzom sami wyjechali, tak jako nam służą, i to każdy w swem powiecie.

[10] Takież aby na brzemiona im nienależne nie byli przymuszani, jako na budowanie zamków.

[11] Takież też co prosili o jeden rowny płat grodowy, bo jedno z konia po dwa grosza, a z pisnego po dwa pieniądza, który przez upór dawniejszych urzędników na nie miałby być wwieziony a stanu ich barzo szkodliwy. Którego też, powiedają, iż niemała część slachty nie dawa, jedno ci, których na czas urzędnicy zniewolić [s. 58] mogli powiedając, iżby to nie miało do skarbu naszego przychodzić.

Na które te ich trzy próśby natenczas nie zdało się nam nic inszego uczynić, jedno aby było według obyczaju starego i zachowania.

A k temu ponieważ ku wiadomości naszej częstokroć przychodzi, a iż w onych powieciach podlaskich, które używają prawa pospolitego polskiego, bywają częste najazdy i mężobójstwa, przez niekarność, która przez urzędniki nasze bywa omieszkiwana, a tak, iżby występny złych byli karani, a dobrzy aby w pokoju mieszkali. Tedy chcemy, ustawujem i przykazujem, aby na wszystkie występny, a zwłaszcza mężobójstwa, była egzekucja wedle Statutu, bez wszelakiego przemieszkania i folgowania. Którą aby starosta wnet czynił pod winami w Statucie opisanemi. A którego głównika do wieże weźmie ku siedzeniu, tedy to ma być z wiadomością sądu ziemskiego, kiedy pocznie siedzieć. A zasię takież nie ma go wypuścić, ani kwitować, aż za wiadomością strony bolącej, albo która instyguje, i sądu też ziemskiego.

[12] Co też prosili, aby oni sami i ich poddani, przez osoby duchowne do prawa ich duchownego nie byli wyzywani i klątwami obciążani o rzeczy ziemskie sądu ich duchownemu nienależne. Powiedając, iż z tego to sądu duchownego księża duchowni posyłają na rewizje na grunta ziemiańskie.

Gdzież więc choć się kto z ich sądu wyjmuje do swego należnego prawa, tedy by to im dopuszczone być nie miało, ale jakoby ich klątwami k temu ciśniono a tako aby wedle Statutu o to każdy był karan. I gdzież to nam się zdało słuszna rzecz, aby też i w tem wedle Statutu polskiego się zachowali.

[13] Co się też skarżyli na urzędniki ziemskie, a [s. 59] zwłaszcza na pisarza¹⁴⁹, iż nie wedle statutu się sprawują w urzędach swych, iż nad Statut wyciągają od pisania, abo od in[n]ych rzeczy, prosząc, aby byli w tem opatrzeni, aby się zachowali według Statutu.

Gdzież my, choć-eśmy osobnem przywilejem im to z łaski naszej dali, aby zupełnie wszystko działo się wedle Statutu a prawa polskiego, którego mają używać. Ale jednak chcemy to mieć i rozkazujem wszystkim wobec urzędnikom ziemskim i grodzkim, aby się we wszystkich sprawach sprawowali wedle Statutu polskiego. A gdzie by kto chciał w czym się inaczej zachować, aby taki był karan wedle Statutu.

[14] Ale iżby się temu snadnie zabieżało, aby wszyscy urzędnicy się według Statutu przeciwko szlachcie zachowywali, prosili nas za to, abyśmy im dopuścili tego, iżby mogli mieć opiekuny swe, abo syndyki, którzyby ich bronili od urzędników, gdyby slachtę na co wciągali, abo się z niemi nad zachowanie prawa obchodzili, tak tam w opiece, jako i przed nami, o każdego z osobna, abo o wszech pospolicie, krzywdy. Na co już, jako powiedają, obrali między sobą niektóre [z] braciej swych na imię Jana Mieńskiego i Teofila Brzozowskiego. Którem obiema i każdemu z osobna dają moc zupełną o wszystkie krzywdy czynić i instygować imieniem któregokolwiek uciążonego, abo wszech, zaraz gdzie by się im przezprawie działo. Też aby ich opiekunowie prawem czynili przeciw poborcom i wybieraczom pieniędzy pospolitych, które wszystka slachta między sobą obierali ku wybieraniu poborów, które sami na się z pospolitego zezwolenia ku pospolitem swym potrzebom ustawiali. A tak aby ci wyborce któregokolwiek stanu liczbę z tych pieniędzy poborowych pospolitych jem czynili, bo już od kilkanaście lat, te pieniądze między tymi poborcami zalegli¹⁵⁰.

A tako my na ich żądanie i prośby dozwalamy tego, iżby ci to wyżej mianowani Jan Mieński a Teofil Brzozowski byliby ich opiekunami abo syndyki do tego czasu, póki by abo oni ich chcieli mieć, abo też oni się tego podejmować. A iżby ich imieniem instygowali i czynili o ich doległości i krzywdy od urzędników, gdzieby przeciw prawu zachowywali się przeciwko

¹⁴⁹ Stanisław Wierzbowski pisarz ziemski bielski 1530-1549.

¹⁵⁰ Wskutek konfliktu szlachty ziemi bielskiej z Olbrachtem Gasztołdem, wojewodą wileńskim i kanclerzem wielkim litewskim, także starostą bielskim, szlachta dobrowolnie opodatkowała się, a za zebraną sumę – za pośrednictwem królowej Bony – wykupiła starostwo bielskie z rąk Gasztołda w latach 1532-1533.

im, wszytkiej szlachcie, abo któremu [s. 60] z nich z osobna. Takież aby tych poborowych pieniędzy na poborcach^a dochodzili na każdym u kogo by się takowe pieniądze dowiedzieli być. Które ex officio, jako rzecz^{a151} urzędowi należną mają pozwać tak przed nas, jak też do ziemskiego abo grodzkiego sądu. A doszedłszy prawem tych pieniędzy, aby mogli kwitować, a zasię liczbę z tego czynić wszem. A to iżby mogli czynić w każdym prawie, tak przed nami, jako gdzie indziej.

[15] A co się skarżyli na chorążego swego, jakoby on w urzędzie swem był omieszkał, ani na wojnę, ani ku listom sejmowem z nimi nie bywał. Gdzież i tego roku, gdy oni byli na posłudze naszej pod Włodzimierzem¹⁵², on tam z nimi nie był, a oni bez własnej chorągwie byli. A k temu, iż już tam w powiecie bielskiem osiadłości nie ma, a tak, abyśmy inszemu komu ten urząd dali, którego by oni nam ofiarowali.

Gdzież nam na tę ich prośbę natenczas uczynić się nic inszego nie zdało, jedno, iż ponieważ chorąży odjechał stąd, a tak, aby go ci opiekunowie kiedy na potem pozwali przed nas o to wszystko, a naonczas my to co będzie słusznego, uczynim.

A tak my rozkazujem wszytkiem wobec obywatelom onego powiatu, aby się wedle tego naszego postanowienia zachowali, a inaczej aby nie czynili, pod łaską naszą.

A na lepsze świadectwo i istotę tych rzeczy, kazaliśmy pieczęcią naszą przypieczętać.

Działo się w Wilnie na walnem sejmie, siódmejonastego dnia, księżycy lutego, roku od Narodzenia Pana Chrystusa 1547.

Joannes Chlebowicz¹⁵³ pal(a)t(inus) vilmens(is), cancellarius Magni Ducatus Lituaniae manu sua.

Zjazd szlachty ziemi bielskiej w Brańsku (?), przed 17 XII 1548 r.

Mikołaj Korycki sędzia ziemski bielski, prawdopodobnie wysłany jako poseł ze zjazdu szlachty ziemi bielskiej do królowej Bony w sprawie nieprzenoszenia sesji sądu ziemskiego z Brańska do Tykocina.

^{151a-a} Fragment opuszczony w *Rkp. 2*.

¹⁵² Wyprawa Zygmunta Augusta pod Włodzimierz na Wołyniu odbyła się w 1546/1547 r.

¹⁵³ Jan Jurjewicz Hlebowicz wojewoda wileński 1542-1549, kanclerz wielki litewski 1546-1549.

List królowej Bony do króla Zygmunta Augusta, Warszawa, 17 XII 1548 r. (fragment).

Rkp. obecnie nieznany¹⁵⁴; **Druk:** „Zbiór pamiętników do dziejów polskich”, t. 1, wyd. W. S. de Broel-Plater, Warszawa 1858, s. 158–159.

[s. 158] Existens hic apud nos Coricz(k)i¹⁵⁵, iudex Bielscensis, narravit nobis, quosdam nobiles Tykocinenses litteras a Maiestate Vestra obtinuisse de transferendis ex Bransko ad Tykoczin¹⁵⁶ terminis terrestribus; iudicia ipsa in Bransko, quamvis nostra bona sunt, ad nullum usum nostrum fiunt, imo plus molestiae et difficultatis inde nobis et servitoribus vel factoribus nostris contingit. Sed quia longe plures sunt nobiles prope Bransko quam prope Tikoczin, et iudicia ipsa a multis iam temporibus in Bransko celebrantur, rogamus Maiestatem Vestram, potius maioris partis nobilium rationem habeat, et petitioni aliquot saltim vel capitanei Tikoczinensis desiderio non acquiescat, iudiciaque ipsa iuxta morem et consuetudinem hucusque retentam et vivente Serenissimo Parente Maiestatis Vestrae observa-[s. 159]-tam in Bransco [sic] celebrari permittat. Quod Maiestatem Vestram pro re digna et iusta, maior enim pars nobilium petit, facturam non dubitamus.

Zjazd szlachty ziemi bielskiej w Brańsku (?), przed 12 IV 1549 r.

Szlachta ziemi bielskiej wysłała do króla Zygmunta II Augusta do Krakowa posłów, z których jednym był Jan Mieński, ze skargą na ziemskich urzędników sądowych. Król w odpowiedzi na poselstwo wydał mandat do tychże urzędników, w którym określił ich powinność i wyznaczył daty roków sądowych.

1. Uniwersał króla Zygmunta II Augusta do urzędników sądowych ziemskich ziemi bielskiej,
Kraków, 12 IV 1549 r.

Rkp. RGADA, f. 389, op. 1, sygn. 236, k. 371-373. Oblatowano w księgach sądu apelacji podlaskiej w Metryce Litewskiej 12 IV 1549 r. [feria sexta post d(omi)nicam Judica a. D. MDXLIX].

¹⁵⁴ Oryginał listu zachowany co najmniej do połowy XIX w. pochodził „z rękopiśmiennej księgi będącej własnością Władysława hr. Ostrowskiego, a złożonej z samych autografów”, z której Władysław Stanisław Plater korzystał „za pośrednictwem i przy pomocy [...] Alexandra hr. Przezdzieckiego” (*Zbiór pamiętników do dziejów polskich*, t. 1, wyd. W. S. de Broel-Plater, Warszawa 1858, s. III). Dalsze losy tego poszytu nie są znane, być może trafił do Biblioteki Ordynacji Przezdzieckich i uległ zniszczeniu podczas II wojny światowej.

¹⁵⁵ Mikołaj Korycki, podsędek ziemski bielski 1531-1536, sędzia ziemski bielski 1536-1552.

¹⁵⁶ Tykocin, miasto nad Narwią w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. białostocki), od 1581 r. stolica powiatu w ziemi bielskiej.

[k. 371] Significamus tenore pr(aese)ntium, quibus expedit universis, praesertim v(er)o iudici, [k. 371v] subiudici, notario, caeterisq(ue) offi(ci)alib(us) terre(stre)s Bielscen(ses), quia conquesti essent nobis gavit(er), quida(m) totius nobilitatis terrae Bielscen(sis) istius ad nos missi nomine, quod ipsi a vobis iudiciis terrae eiusd(em) praesiden(tis) gravibus iniuriis et damnis afficiant(ur), inprimis v(er)o, quod ipsos no(n) iuxta p(rae)scripta legu(m) et privilegioru(m) ipsoru(m) veru(m) p(ro) arbitrio animiq(ue) sui sente(n)tia iudicare solentes, tu(m) quod no(n) statis seu determinatis temporibus quae p(rae)scripto legu(m) quater, ut minimu(m) in a. celebran(do) ter(mi)niis su(n)t constituta et quod negligent(ur) satis termi(n)os celebratis vix interdu(m) una(m) aut altera(m) parochia(m) absolven(do) suis interim privatis negotiis et com(m)odis studen(tes) ex loco iudicioru(m) recedere no(n) terminat(is) iudiciis solentis et quod post publicat(ione)m seu p(ro)clam(ati)onem terminoru(m) serius ipsi ad locu(m) iudicioru(m) venire. Tertio, quarto, inte(er)d(um) et quinto die ad obeund(a) officii v(est)ro minus soleatis longiori mora et expect(ati)one adventus sui ipsos ad facien(da) sumptus adigen(do), quibus etia(m) iudi(ci)is pleriq(ue) v(est)rum p(ro) debito off(ici)ii sui adesse no(n) sole(n)t. Item quot terminoru(m) particulariu(m) celebr(ati)o sive libror(um) positio istis term(in)os communes p(ro) more no(n) praecederet, quod at(que) circa libros actor(um) non notarius cu(m) camerariis iuxta praescripta legum communemq(ue) observantia(m), veru(m) vicenotarius aliquis no(n) juratus parumq(ue) p(ro)batae fidei adesse soleat, sed nec camerarios suos, quoru(m) unu(m) iudex, subiudex vero alt(eru)m habere debent, vos habeatis. Ite(m) quod memoralia insolita cont(ra) praescriptu(m) legu(m) illiusq(ue) nobilit(atis) privilegiu(m) ex gra(tia) n(ost)ra concessu(m) bina terneq(ue) in una causa, et a singulis p(er)sonis in cit(ati)one [k. 372] aliqua conten(tis) singula extorquere soleatis, a resign(ati)one vero p(er)petua sexagena(m) una(m) recipiatis, cuius no(m)i(n)e adhuc erat questu(m) nobis, quod condemn(ati)ones in lucro ac evasiones primo aut secu(n)do terminoru(m) die admittere cont(ra) omne(m) observantia(m) legumq(ue) praescripta soleatis, unde et memorialiu(m) restitutiones et arestationes no(n) necessariae crescere sole(n)t. Tum quid etia(m) scriba(m) quenda(m) et ali(u)m que(m)pia(m) ad annotan(da) solum(mod)o et extorgen(da) poenas et memoralia a vos creatas minime tu(m) necessarios, im(m)o ip(s)is inutiles habeatis. Idq(ue) facien(do) contra praescripta legu(m) eiusq(ue) nobilitatis libertates ac privilegia, quibus ipsi p(er) vos derogari hoc modo plurimu(m) seq(ue) no(n) mediocriter gravari quereba(n)t(ur), supplica(do) a nob(is) clement(er) si(bi) sup(er) res provideri. Quoru(m) nos supplicationi benigne annuen(dos) cupien(tes) etia(m) subditos n(ost)ros circa eor(um) privilegia et libertates co(n)servari et quaevis illicita ab eis avertere vobis mandamus omnino habere volen(tes), ut quod ad off(ici)ia v(est)ra attinet in iis ita vos erga nobilitate(m) tota(m) geratis, ut neq(ue) fines

et praescripta legu(m) excedere neq(ue) privilegia eor(um) aliquo infringere videamini. Potissimu(m) v(er)o, ut ad iudicia quaevis obeun(da) suis t(em)p(or)ibus venire no(n) negligat(ur) eisq(ue) ip(s)e praesen(tis) int(er)sitis, que(m)quid(em) iux(ta) statutu(m) quat(uor) in a. ad minimu(m) celebrari volum(us): primo postridie festi Cicu(m)cisionis Domi(ni) [2 I], secu(n)do Quadragesimae prima aut secu(n)da die Ciner(is), tertio postridie festi s(an)ctissimae Trinitatis, quarto et ultimo post festu(m) divi Michaelis [*po 29 IX*] utq(ue) inceptis iudiciis ex illo loco eiusq(ue) discedatis, sed ead(em) ad fine(m) indicetis. Simil(ite)r et ter(m)i(n)os p(ar)ticulares sive posit(i)o(ne)m libror(um) celebrari volumus. Cui notarius cu(m) camerariis ipse p(raese)ns p(rae)sideat. Ceter(um) iudex cu(m) subiudice camerarios suos, viros probos rer(um)q(ue) p(er)itos acsi [k. 372v] fieri pot(est) l(itte)ratos habe(n)t, qui off(iciu)m suu(m) diligent(er) et fidel(ite)r exerceant. Mandamus etia(m), ut condemnatio(n)es in poena contumaciae et iuram(en)ta in qual(ib)et parrochia primo die terminor(um) absolvant(ur). Condemnatio(n)es vero in lucro et evasiones in fine iudicioru(m) admittunt(ur). Memorialiu(m) v(er)o et poenar(um) exactiones no(n) aliter qua(m) iuxta praescripta legu(m) Regni ac co(n)suetudine(m) t(er)rae Drohicen(sis). Decretis etia(m) n(ost)ris an(t)ea approbata fiant. Preterea quonia(m) et de no(ta)rio iid(em) nobiles apud nos graviter essent quaesti, quare etia(m) mandamus, ut deinceps ipse notarius celebrationi t(erm)i(n)or(um) et positioni libror(um) praesens intersit neq(ue) al(ia)s p(er) servitores aut vicenotarios suos no(n) iuratos id officii expleat, sed diligent(er) et fidel(ite)r omnibus off(iciu)m suu(m) spectan(do) intendat, utq(ue) iudicis et subiudicis decreta ita vere, ut illa p(er) eos ferri et terminari sole(n)t libru(m) inscribat illaq(ue) sine mora et cunctatione p(ar)tibus ext(en)dat. Item inscriptiones quasqu(m)q(ue) in libru(m) inductas sine scitu et p(raese)ntia iudicii corrigere, addere sive minuere id quod actis ill(is) saepius reperiri dic(e)a(n)t, deinceps no(n) audea(n)t. Veru(m) omnia decreta iudicii et quaevis alia diligent(er) et expedite dicent. Salaria etia(m) no(n) alia neq(ue) maiora qua(m) quae legibus Regni praescripta et assignata sunt. Ta(m) notarius, qua(m) eius vicesgeren(tes) a quoq(ue) extorquere no(n) praesuma(n)t. Item a lectur(as) et quaeren(das) actoru(m)q(ue) quod voca(n)t apertione salariu(m) deinceps ita, ut hactenus soliti era(n)t exigere no(n) audea(n)t, sed id sine quavis solutiones semp(er) facere tenea(n)tur. Mandamus etia(m) ne notarius aut eius viceno(ta)ri(us)q(ue) s(cili)cet p(ro) offi(cio) suo co(n)troversias solu(m) p(ar)tiu(m) scribere d(eb)et. Causaru(m) procuratio(n)es exercere alicuiusq(ue) causis patrocinari id quod hactenus ip(s)i cont(ra) n(ost)ras priores inhibitiones et legu(m) etia(m) p(rae)scriptu(m) temere admitte(re) ferunt(ur) amplius audea(n)t, sed nec alienis officiis sese ingera(n)t. Quae nimiru(m) camerariis aut aliis iuratis personis competu(n)t. In coniversu(m) v(er)o v(estr)os et v(est)rum singulis mandamus atq(ue) adeo serio p(rae)cipimus, ut ita

unusquisq(ue) v(est)rum in [k. 373] off(ic)io suo se gerat, ut ni(hi)l ab eo desiderari posse videatur. Neq(ue) deinceps nobilitas ipsa querula(m) de nosq(ue) molesta(n)di occasionem habeat. Alioquin si secus ab aliquo v(est)rum sive quocunq(ue) vices v(est)ras geren(di) fieri comp(er)tum habebimus. Nos ex off(ic)io n(ost)ro cont(ra) vos p(ro)cedi mandabimus poenasq(ue) de iure statutas extendi curabimus. In cuius rei testimonium. Dat(um) etc.

2. Manifest posła Jana Mieńskiego o przekazaniu przedstawicielom szlachty bielskiej przywileju uzyskanego od króla Zygmunta II Augusta, Brańsk, 17 VI 1549 r.

Rkp. NGAB, f. 1706, op. 1, sygn. 4, k. 125v-126. Oblaty dokonano w urzędzie grodzkim brańskim 17 VI 1549 r. [fe(r)ia secunda in crastino sanctissimae et individue Trinitat(is) a. D. 1549].

[k. 125v] Constitutus personaliter coram officio capitaneali in actu superius contento nobilis Joannes Myenski¹⁵⁷ reproduxit privilegium generale¹⁵⁸ totius nobilitatis districtus Bielscen(sis), per ipsum ad supplicatu eiusdem nobilitatis apud S.R. atque D.M. nuper obtentum, quo reproducto nobilibus [1] Baltizar Pietkowski¹⁵⁹, [2] Jacobus Myenski¹⁶⁰, [3] Matheus¹⁶¹ Vissenski¹⁶², [4] Stanislao Bodak de Lubino¹⁶³, [5] Felice Corvo Wspala de consensu nobilitatis protu(n)c existentis ad servandum contullit ac in manus eorum salvum ac integr(um) porrexit tantisper quoad usque tota nobilitas alios nobiles uti hoidem privilegium deponeret sibi ellegerit. Insuper prefati nobiles et alii plures protunc existen(te)s de eodem districtu cum sole(m)ni protestatione allegabant [k. 126] et gravi in querella deposuerunt super generosum Nicolaum Coriczki¹⁶⁴, iudicem terrestre(m) Bielscen(sem), q(ui) ultra com(m)unem iuris observantiam exegit, a nobilitate inconsueta memorialia et admissionalia minus iusta vulgo nuncupatu przypustne a publicatione eiusd(em) privilegii coram iuditio per eiusd(em) Joanne(m) a biennio facta¹⁶⁵.

¹⁵⁷ Jan Mieński, syndyk ziemi bielskiej 1547, 1549, podstarości grodzki brański 1552, brat Jakuba, Mikołaja i Piotra.

¹⁵⁸ Zapewne chodzi o mandat króla do urzędników sądowych z 12 IV 1549 r.

¹⁵⁹ Baltazar Pietkowski młodszy, syn Baltazara, sędziego ziemskiego bielskiego.

¹⁶⁰ Jakub Mieński, poborca ziemi bielskiej 1549, brat Jana, Mikołaja i Piotra.

¹⁶¹ W źródle poprawiono pierwotny zapis „Mathias” na „Matheus”.

¹⁶² Prawdopodobnie Mateusz Wypych Wyszynski, podwojewodzi podlaski ok. 1568-1573.

¹⁶³ Łubino, okolica szlachecka w ziemi bielskiej z ośrodkiem parafii łubińskiej we wsi Łubino Kościelne (obecnie pow. bielski).

¹⁶⁴ Mikołaj Korycki, podsędek ziemski bielski 1531-1536, sędzia ziemski bielski 1536-1552.

¹⁶⁵ Mowa tu zapewne o uzyskanym m.in. przez Jana Mieńskiego jako posła przed dwoma laty, w 1547 r., przywileju na prawo polskie dla ziemi bielskiej, zob. VL, t. 1, s. 287-288.

Zjazd szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 23-24 IX 1549 r.

Szlachta ziemi bielskiej zgromadziła się na zjeździe 23 IX 1549 r., uchwalając laudum i plenipotencję dla Jana Mieńskiego i Pawła Domanowskiego, posłów wysłanych do króla Zygmunta II Augusta w sprawie konfliktu z urzędnikami ziemskimi. Nazajutrz (24 IX) do uchwał przyłączyli się przedstawiciele szlachty goniądzkiej. Poborcami na rzecz posłów wybrano Jakuba Mieńskiego i Stanisława Domanowskiego. Sejmik poprzedziła protestacja w imieniu szlachty bielskiej przeciwko urzędnikom o to, że niesprawiedliwie przedstawiali jej działania królowi. Posłowie wystąpili jako syndykowie ziemi bielskiej przed sądem apelacji podlaskiej w procesie z Wojciechem Jasieńskim o bezprawne uzyskanie przez niego pisarstwa ziemskiego bielskiego w Niepołomicach 16 XII 1549 r. [feria secunda post festu(m) divae Luciae a. D. MDXLIX]¹⁶⁶.

1. Protestacja w imieniu szlachty ziemi bielskiej przeciwko urzędnikom ziemskim, Brańsk, 11 VIII 1549 r.

Rkp. NGAB, f. 1706, op. 1, sygn. 4, k. 197. *Oblaty dokonano w urzędzie grodzkim brańskim 11 VIII 1549 r. [feria secunda post festum divi Laurentii proxima].*

[k. 197] Veniens personaliter ad p(raese)ntiam officii capitanealis in iudicio presiden(tis) superius in actu contenti nobiles [1] Theophilus Brzozowski¹⁶⁷, [2] Stanislaus Pietkowski¹⁶⁸, [3] Jacobus Mienski¹⁶⁹, [4] Joannes Crassowski¹⁷⁰, [5] Georgius Crassowski, [6] Stanislaus Zaleski, [7] Mathias Koboska, [8] Laurentius Kierznowski suis et totius nobilitatis districtus Bielscen(sis) nomi(ni)bus gravi in querella manifesta(n)do se deposuerunt in et contra quosdam officiales terraestres eiusdem d(i)s(tri)ctus Bielscen(sis) in actu illo et aliis oclisis litteris contentes quibus ip(s)i et nonnulli nobiles districtus Bielscen(sis) apud S.R. atque D.M. minus iuste accusati et in indignatione(m) no(n) medionem per eosdem officiales delati sunt, ut in pr[a]einsertis actu et litteris latius contentur. Ne ve tante existimationis S.R. atque D.M. subditos suos pr[a]einsertos nobiles ac[c]usatos habere¹⁷¹ velit, p(re)ca(ti) erunt instanter ofitium, ut recognitione(m) ministerialiu(m), qua declarare atque deducere S.R. atque D.M. innocentiam suam poterunt in actu castren(sis) inseri ac inscribi, quibus ofitium castren(sem)

¹⁶⁶ RGADA, f. 389, op. 1, sygn. 236, k. 505v

¹⁶⁷ Teofil Brzozowski, syndyk ziemi bielskiej 1547-1548, komornik ziemski bielski ok. 1550-1559, podstarości grodzki brański 1559-1569, podkomorzy ziemi bielskiej 1569-1580.

¹⁶⁸ Stanisław Pietkowski, syn Baltazara, sędziego ziemskiego bielskiego.

¹⁶⁹ Jakub Mieński, poborca ziemi bielskiej 1549, brat Jana, Mikołaja i Piotra.

¹⁷⁰ Jan Krassowski, być może syn Mrocza (Mrocześlawa), komornika ziemskiego bielskiego.

¹⁷¹ Po tym słowie skreślone powtórzenie: habere.

eandem recognitione(m) admisit inscribere, quisquidem nobiles v(ideli)cet Michael Lapa¹⁷², Mathias Lappa¹⁷³ et Marcus Rosko¹⁷⁴, ministeriales terrestres, ad instantem requisitionem nobilitatis totius pr[a]efati districtus Bielsen(sis) personaliter comparen(te)s cora(m) ofitio castren(se) unanimiter publice et per expressu(m) recognoverunt quia circa actum feria secunda infra octavas Corporis Chri(sti) [24 VI 1549] a. p(rese)ntis in Surasch¹⁷⁵ per dictos oficiales terrestres factum non fuerunt p(raese)ntes neque aliqua(m) recognitione(m) protestationis fecerunt, que in actu diei prefata latius habetur nisi feria quarta medi(et)ate sequen(tis) [26 VI 1549] circa actum, cui dominus capit(ane)us¹⁷⁶ cum aliis oficialibus terrestribus pr[a]esidebat in curia regali Sarazen(sis) p(raese)ntes fuerunt et recognitiones faceba(n)t. De qua recognitione ministerialium nobiles pr[a]enominati cum eodem ofitio solenniter protestati sunt.

2. Pełnomocnictwo dane posłom Janowi Mieńskiemu i Pawłowi Domanowskiemu przez szlachtę ziemi bielskiej, Brańsk, 23 IX 1549 r.

Rkp. NGAB, f. 1706, op. 1, sygn. 4, k. 245-246. Oblaty dokonano w urzędzie grodzkim brańskim 23 IX 1549 r. [feria secunda post festum divi Math[a]ei Ap(osto)li et Ewan(gelis)t[a]e proxima a. D. 1549].

[k. 245] Venien(tes) personaliter ad p(raese)ntiam officii capitaneal(is) in actu superius contenti et ad acta p(raese)ntia Bielscen(sia) generosi et nobiles [1] Stanislaus Squarek¹⁷⁷, h[a]eres de Gassowka¹⁷⁸, succ(amera)rius terrestris Bielscen(sis), de parochia Płonska¹⁷⁹, [2] Stanislaus¹⁸⁰, [3] Baltizar¹⁸¹ Pyetkowsi de parochia Pyetkowska¹⁸², h[a]eredes in itidem, [4] Nicolaus Arcziechowski¹⁸³, [5] Georgius et [6] Valentinus¹⁸⁴ Crassowsci de parochia Domanowska¹⁸⁵, [7] Martinus Jalbrzik¹⁸⁶, [8] Mathias Vipich¹⁸⁷, [9] Joannes Costro, [10] Andreas Cordula

¹⁷² Michał Łapa (Łapiński), woźny ziemski bielski.

¹⁷³ Maciej Łapa (Łapiński), woźny ziemski bielski.

¹⁷⁴ Marek Roszko (Roszkowski), woźny ziemski bielski.

¹⁷⁵ Suraz, miasto nad Narwią w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. białostocki), stolica pow. suraskiego.

¹⁷⁶ Tomasz Owsiany, starosta brański ok. 1546-1553, pisarz ziemski bielski 1561-1578.

¹⁷⁷ Stanisław Skwarek Gąssowski, podkomorzy ziemi bielskiej 1547-1568.

¹⁷⁸ Gąsówka, okolica szlachecka w ziemi bielskiej (obecnie pow. wysokomazowiecki).

¹⁷⁹ Parafia p.w. św. Michała Archanioła w Płonce.

¹⁸⁰ Stanisław Pietkowski, syn Baltazara, sędziego ziemskiego bielskiego.

¹⁸¹ Baltazar Pietkowski młodszy, syn Baltazara, sędziego ziemskiego bielskiego.

¹⁸² Parafia p.w. św. Anny w Pietkowie.

¹⁸³ Mikołaj Arciechowski, wojski ziemi bielskiej 1554-1569, syn Stanisława, chorążego ziemi łomżyńskiej. Był prawdopodobnie przedstawicielem parafii wyszkowskiej.

¹⁸⁴ Walenty Krassowski, być może syn Mrocza (Mrocześawa), komornika ziemskiego bielskiego.

¹⁸⁵ Parafia p.w. św. Doroty w Domanowie.

¹⁸⁶ Marcin Jałbrzyk Wyszynski, surogator pisarstwa ziemskiego bielskiego ok. 1553-1557, sędzia ziemski bielski 1565-1567.

¹⁸⁷ Prawdopodobnie Mateusz Wypych Wyszynski, podwojewodzi podlaski ok. 1568-1573.

Vissenski de parochia Vissenska¹⁸⁸, [11] Andreas Martini de Voini¹⁸⁹ de parochia Dambrowska¹⁹⁰, [12] Theophilus Brzozowski¹⁹¹, [13] Venceslaus et [14] Seraphin Zalesci de parochia Topicewska¹⁹², [15] Nicolaus de parochia Kuleska¹⁹³, [16] Felix Crupek¹⁹⁴ et [17] Jacobus Malik de parochia Jablonska¹⁹⁵, [18] Stanislaus Luba de parochia Lubnynska¹⁹⁶, [19] Jeorgius Malinowski¹⁹⁷ de parochia Branscen(sis)¹⁹⁸, [20] Moyzeys cum [21] Swyeblik Brussowsci de parochia Sokolowska¹⁹⁹, [22] Mathias Wnor et [23] Jacobus Gayk de parochia Cobilinska²⁰⁰ suis et totius nobi(li)tatis in dictis parochiis ex(iste)ntis nomi(ni)bus publice et per expressum unanimitate consensu et voluntate recognoverunt, quia nobilibus Joan(n)e Myensky²⁰¹, Paulo Domanowski²⁰² in omnibus et singulis suis causis, [k. 245v] negociis, iniuriis, gravami(ni)bus, angariis ab officialibus iudicii terrestris perpressis et precipue con(tra) generosum Albertum Jassienski²⁰³, in D.M.L. coquine m(a)g(ist)r(u)m, de male obtenta notariatu²⁰⁴ terrestri Bielscensi, omni(m)odam facultatem ac p(otes)tatem, plenipotentiam coram S.R.M. agen(di), exercen(di), procuran(di), facien(di)que com(m)iserunt ac p(re)sentibus com(m)ittunt. Promitten(do) insuper quicquid per illos nobiles factum, gestum, ordinatumque fuerit, coram S.R. atque D.M. id tota raturum, gratum atque firmu(m) tenere et inviolabilit(er) per ip(s)os observare.

Idem prefati nobiles de parochiis prenominatis eisdem nobilibus Joanni Mienski et Paulo Domanowski apud exactores de contributione generali, qua(m) ip(s)i nobiles in defensione R.P. de unanimitate consensu ²⁰⁵{ab equo per decem g(rossos)}¹⁵³ [...] ²⁰⁶ constituerunt viginti

¹⁸⁸ Parafia p.w. Zwiastowania NMP w Wyszonkach Kościelnych (obecnie p.w. Narodzenia NMP).

¹⁸⁹ Wojny, okolica szlachecka w ziemi bielskiej (obecnie pow. wysokomazowiecki).

¹⁹⁰ Parafia dąbrowska ziemi bielskiej składała się z wsi podlegających parafiom rzymskokatolickim p.w. Stanisława w Dąbrowie Wielkiej, p.w. św. Anny w Dąbrówce Kościelnej (Wojnach-Dąbrówce) oraz p.w. św. Jana Chrzciciela w Wysokiem (Mazowieckiem).

¹⁹¹ Teofil Brzozowski, syndyk ziemi bielskiej 1547-1548, komornik ziemski bielski ok. 1550-1559, podstarości grodzki brański 1559-1569, podkomorzy ziemi bielskiej 1569-1580.

¹⁹² Parafia p.w. św. Stanisława w Topczewie.

¹⁹³ Parafia p.w. św. Bartłomieja w Kuleszach-Rokitnicy (Kościelnych).

¹⁹⁴ Powinno być: Cruczek. W źródle doszło do pomyłki pisarskiej i zamiany „cz” na „p”.

¹⁹⁵ Parafia p.w. Piotra w Jabłoni Kościelnej (Wronej; obecnie p.w. św. Piotra i Pawła).

¹⁹⁶ Parafia p.w. Wniebowzięcia NMP w Łubinie Kościelnym.

¹⁹⁷ Jerzy Malinowski, podstarości brański 1550.

¹⁹⁸ Parafia p.w. Wniebowzięcia NMP w Brańsku.

¹⁹⁹ Parafia p.w. Wniebowzięcia NMP w Sokołach.

²⁰⁰ Parafia p.w. św. Stanisława w Kobylinie-Borzymach.

²⁰¹ Jan Mieński, syndyk ziemi bielskiej 1547, 1549, podstarości grodzki brański 1552, brat Jakuba, Mikołaja i Piotra.

²⁰² Paweł Domanowski, syndyk ziemi bielskiej 1549, surogator pisarstwa ziemskiego bielskiego 1551, sędzia grodzki brański 1552-1561.

²⁰³ Wojciech Jasiński, kuchmistrz litewski 1545-1560, pisarz ziemski bielski 1549-1561.

²⁰⁴ Po tym słowie skreślone: Bielsce.

²⁰⁵⁻¹⁵³ Dopiska wstawiona w to miejsce przez pisarza.

²⁰⁶ Nieczytelne 1-2 słowa.

s(e)x(ag)enas gr(ossorum) pro expensis de com(mu)ne errario eiusdem contributionis tollere et in effectu levare ac de eisdem exactores quiettare, tanqua(m) soli personaliter interessent, suis et totius nobilitatis nomi(ni)bus comis(s)er(un)t.

Et hieidem personaliter constitutus nobilis Joan(n)es Buino, ministerialis castren(sis), ab ofitio capitaneali in actu superius contento ¹⁵⁵ {deputatus} ²⁰⁷ nobilibus pr[a]eno(m)i(n)atis recognovit, quo ex protestatione eorunde(m) nobiliu(m) attigit coram eodem ofitio nobilem Paulu(m) Cedrowski, factore(m) generosi Alberti Jassienki, in D.M.L. coquine magistrum [sic], de Camyo(n)ka²⁰⁸ audivit dicen(tem), q(uod) cit(a)t(i)ones mandati²⁰⁹ S.R.M. in manus eiusdem devenerunt, de quibus dominu(m) suu(m) certiore(m) reddidit, de qua recognitione ip(s)i nobiles solen(n)iter protestati sunt.

Ad quorum ectiam nobilium supranomi(na)torum insta(n)tem petic(i)o(ne)m generosus Stanislaus Squarek, succ(amera)rius t(er)restris Bielsen(sis), coram eodem ofitio capitaneali publice et per expressum recognovit, quia nobi(li)tas districtus eiusdem Bielsen(sis) dum convenerat pro termi(ni)s in Surasch²¹⁰ terrestribus feria secunda infra octavas Corporis Chri(sti) [24 VI 1549] per iudices terrestres indictis, extunc ni(hi)l aliud a iudicibus convenien(dum) feria quarta i(m)mediate sequen(tis) [26 VI 1549] postulabat, preter ut sup(er)sedere(n)t a iudiciis suis usque ad informatione(m) S.R.M. de d(omi)no Jassienki, qui sine ellectione totius nobi(li)tatis a S.R.M. notariatum ter(re)strem con(tra) iura eiusde(m) [k. 246] nobilitatis obtinuit. Cum vero pro cista actorum terrestrium dicti iudices ad hospitium in qua servabu(n)t misissent, recusante cistam per hospitem illis extradere, nisi his qua silebant eundem deferre ad iudicia eoru(m) iudicare, tam illi iudices servitores suos pro eadem cista miserunt, qui eundem ad p(re)sentiam illorum attulerunt, de qua acta per illos iudices aperta cista illa pa(r)te eo evoluta sunt. De qua recognitione dicti succ(amera)rii ip(s)i nobiles coram eod(em) ofitio solen(n)iter protestati sunt.

3. Laudum zjazdu szlachty ziemi bielskiej, Brańsk, 23 IX 1549 r.

²⁰⁷⁻¹⁵⁵ Dopiska wstawiona przez pisarza. W źródle znak dodania wstawki położono przed wyrazem „contento”.

²⁰⁸ Kamionka, wieś w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. moniecki).

²⁰⁹ Chodzi o list króla Zygmunta II Augusta do W. Jasińskiego z 20 VII 1549 r. [sabbato an(te) festum div[a]e Mari[a]e Magdalen[a]e proxima a. D. 1549]; zob. oblata tegoż w księgach grodzkich brańskich podczas roków sądowych grodzkich 9 IX 1549 r. [feria s(e)c(un)da post fest(um) Nativitat(at)is Virgi(nis)s Mari[a]e a. D. 1549]: NGAB, f. 1706, op. 1, sygn. 4, k. 228-228v; a także, pod tą samą datą, zeznanie woźnych o dostarczeniu pisma W. Jasińskiemu: ibidem, k. 232.

²¹⁰ Suraż, miasto nad Narwią w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. białostocki), stolica pow. suraskiego.

Rkp. 1. NGAB, f. 1706, op. 1, sygn. 4, k. 253v oblaty dokonano w urzędzie grodzkim brańskim 23 IX 1549 r. [feria secunda post festum divi Math[a]ei Ap(osto)li et Ewan(gelis)t[a]e proxima a. D. 1549]; **Rkp. 2.** NGAB, f. 1744, op. 1, sygn. 1, k. 372v oblaty w urzędzie ziemskim suraskim dokonali Jakub Mieński i Stanisław Domanowski 25 V 1551 r. [feria secunda in crastino sanctissim[a]e Trinitatis a. D. 1551]; **Skrót:** ANK, ZZG, sygn. 55, s. 302-303.

[k. 253v] Constituti personaliter generosos et n(obiles) [1] Stanislaus Squarek²¹¹, succ(amer)arius terrestris Bielscen(sis), de parochia Płonska²¹², [2] Stani(sla)us²¹³, [3] Baltizar²¹⁴ Pyetkowsci de parochia Pyetkowska²¹⁵, [4] Nico(la)us Arcziechowski²¹⁶ de Viskowska²¹⁷, [5] Stanislaus Domanowski²¹⁸, [6] Georgius et [7] Valentinus²¹⁹ Crassowsci, [8] Jacobus Myenski²²⁰ de Domanowska²²¹, [9] Martinus Jalbrzik²²², [10] Matheus Vipich²²³, [11] Joannes Costro, [12] Andreas Cordula Vissensci de Vissenska²²⁴, [13] Andreas Martini de Voyny²²⁵ de Dambrowska²²⁶, [14] Theophilus Brzozowski²²⁷, [15] Venceslaus et [16] Seraphin Zalesci de parochia Thopicewska²²⁸, [17] Nico(la)us Culessa de Kuleska²²⁹, [18] Felix Crucek et [19] Jacobus Malik de Jablonska²³⁰, [20] Stanislaus Luba de Lubinska²³¹, [21] Georgius Malinowski²³² de Branska²³³, [22] Moises cum [23] Swiethlik Brzussowsci de Sokolowska²³⁴,

²¹¹ Stanisław Skwarek Gąsowski, podkomorzy ziemi bielskiej 1547-1568.

²¹² Parafia p.w. św. Michała Archanioła w Płonce.

²¹³ Stanisław Pietkowski, syn Baltazara, sędziego ziemskiego bielskiego, dziedzic m.in. w Pietkowie w ziemi bielskiej.

²¹⁴ Baltazar Pietkowski młodszy, syn Baltazara, sędziego ziemskiego bielskiego, dziedzic m.in. Pietkowa w ziemi bielskiej.

²¹⁵ Parafia p.w. św. Anny w Pietkowie.

²¹⁶ Mikołaj Arciechowski, wojski ziemi bielskiej 1554-1569, syn Stanisława, chorążego ziemi łomżyńskiej.

²¹⁷ Parafia p.w. Zwiastowania NMP w Wyszkach.

²¹⁸ Stanisław Domanowski, poborca ziemi bielskiej.

²¹⁹ Walenty Krassowski, być może syn Mrocza (Mrocześława), komornika ziemskiego bielskiego.

²²⁰ Jakub Mieński, poborca ziemi bielskiej 1549, brat Jana, Mikołaja i Piotra.

²²¹ Parafia p.w. św. Doroty w Domanowie.

²²² Marcin Jałbrzyk Wyszynski, surogator pisarstwa ziemskiego bielskiego ok. 1553-1557, sędzia ziemski bielski 1565-1567.

²²³ Mateusz Wypych Wyszynski, podwojewodzi podlaski ok. 1568-1573.

²²⁴ Parafia p.w. Zwiastowania NMP w Wyszczonkach Kościelnych (obecnie p.w. Narodzenia NMP).

²²⁵ Wojny, okolica szlachecka w ziemi bielskiej.

²²⁶ Parafia dąbrowska ziemi bielskiej składała się z wsi podlegających parafiom rzymskokatolickim p.w. Stanisława w Dąbrowie Wielkiej, p.w. św. Anny w Dąbrówce Kościelnej (Wojnach-Dąbrówce) oraz p.w. św. Jana Chrzciciela w Wysokiem (Mazowieckiem).

²²⁷ Teofil Brzozowski, syndyk ziemi bielskiej 1547-1548, komornik ziemski bielski ok. 1550-1559, podstarości grodzki brański 1559-1569, podkomorzy ziemi bielskiej 1569-1580.

²²⁸ Parafia p.w. św. Stanisława w Topczewie.

²²⁹ Parafia p.w. św. Bartłomieja w Kuleszach-Rokitnicy (Kościelnych).

²³⁰ Parafia p.w. Piotra w Jabloni Kościelnej (Wronej; obecnie p.w. św. Piotra i Pawła).

²³¹ Parafia p.w. Wniebowzięcia NMP w Lubinie Kościelnym.

²³² Jerzy Malinowski, podstarości brański 1550.

²³³ Parafia p.w. Wniebowzięcia NMP w Brańsku.

²³⁴ Parafia p.w. Wniebowzięcia NMP w Sokołach.

[24] Mathias Wnor et [25] Jacobus Gayk de Cobilinska²³⁵ parochiis, suis et totius nobilitatis in pr[a]enomi(na)tis parochiis consisten(tis) [nominibus] publice et per expressum reco(gnove)runt, quia²³⁶ pro com(m)uni necessitate totius pr[a]efate nobilitatis contributione(m) de equo unoquoque seu equite per gr(ossorum) decem laudaverunt de unanymique consensu et voluntate constituerunt, qua contributione exacta seu collecta debent exactoribus nobilibus Jacobo Myenski et Stanislao Domanowski in recompensam peccuniarum, quas apud ip(s)os pro com(m)uni necessitate nu(n)ciis, quos ad S.R.M. in negotiis suis miserunt, pr(imu)m triginta s(exa)g(e)nas gr(ossorum) et demu(m) pro hac imine(n)ti necessitate viginti s(exa)g(e)nas gr(ossorum) dare et reponere p(raese)ntibus oblig(aver)unt et se p(raese)ntibus sum(m)iserunt.

4. Pełnomocnictwo dane posłom Janowi Mieńskiemu i Pawłowi Domanowskiemu przez szlachtę goniądzką, Brańsk, 24 IX 1549 r.

Rkp. NGAB, f. 1706, op. 1, sygn. 4, k. 255v-256v. Oblaty sokonano w urzędzie grodzkim suraskim 24 IX 1549 r. [feria tertia post festum sancti Mathei Ap(osto)li et Ewan(gelis)t[a]e a. D. 1549].

[k. 255v] Venen(te)s personaliter ad p(rese)ntiam officii capitaneal(is) in actu superius contenti et ad acta p(rese)ntia²³⁷ castren(sia) nobil(es) [1] Mathias Syekluczki²³⁸, factor in Raygrad²³⁹, [2] Nicolaus Camyenski²⁴⁰, [3] Valentinus Nyewierowski²⁴¹ producen(do) litteras plenipotenciales a nonnulla nobilitate a Gonyadz²⁴², sigillis eiusdem sub-[k. 256]-impressis, suis et totius nobilitatis nominibus publice et per expressum recognoverunt, quia no(bi)libus Joanni Mienski²⁴³, Paulo Domanowski²⁴⁴ o(mni)modam p(otes)tatem et facultatem plenipotentiamque

²³⁵ Parafia p.w. św. Stanisława w Kobylinie-Borzymach.

²³⁶ Po tym słowie skreślone: co.

²³⁷ Po tym słowie skreślone: Generos.

²³⁸ Maciej Sieklucki, zarządca dóbr rajgrodzkich Anny z Radziwiłłów i jej męża Stanisława Kiszki.

²³⁹ Rajgród, miasto nad jeziorem rajgrodzkim w woj. podlaskim (obecnie pow. grajewski), ośrodek dóbr kniazia Michała Glińskiego, później Radziwiłłów. Niekiedy pisano o powiecie rajgrodzkim.

²⁴⁰ Mikołaj Kamiński, prawdopodobnie syn Jakuba, starosty goniądzkiego z ramienia Radziwiłłów.

²⁴¹ Walenty Niewierowski (Niewiarowski), komornik ziemski bielski ok. 1561-1589, żołnierz, a potem porucznik roty pieszej stacjonującej na zamku w Tykocinie, poborca i dzierżawca cel ziem bielskiej.

²⁴² Goniądz, miasto nad Biebrzą w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. moniecki). W XVI w. ośrodek dóbr najpierw kniazia Michała Glińskiego, potem Radziwiłłów. Funkcjonował w nim w XV-XVI w. sąd szlachecki. Niekiedy pisano o powiecie goniądzkim lub rajgrodzkim i goniądzkim. Ostatecznie po 1581 r. wszedł w skład powiatu tykocińskiego ziemi bielskiej.

²⁴³ Jan Mieński, syndyk ziemi bielskiej 1547, 1549, podstarości grodzki brański 1552, brat Jakuba, Mikołaja i Piotra.

²⁴⁴ Paweł Domanowski, syndyk ziemi bielskiej 1549, surogator pisarstwa ziemskiego bielskiego 1551, sędzia grodzki brański 1552-1561.

in omnibus suas causas, negotiis, iniuriis, gravaminibus ac quibusvis angariis coram S.R.²⁴⁵M. agen(di), exercen(di), facien(di) ordinarumque contra officiales terrestres et precipue contra generosum Albertum Jassienski²⁴⁶, in M.D.L. coquina magisterum, de male obtento notariatu terrestri Bielscen(s) apud S.R.M. commiserunt ac presentibus committunt. Promittendo insuper quicquid per dictos Joanne(m) Myenski et Paulum Domanowski in premissis actum, factum, ordinatum gestumque fuerit id totum ratum, gratam atque firmum tenere et inviolabiliter observare presentibus obligatur.

Et hincidem prefati nobiles referendo de repentina indictione servitii bellici, protestati sunt, quod parati erant iuxta privilegium et iura sua volentes ipsi abusi relinquere quatuor nobiles viros probos ad custodiendam cistas in quibus servabantur acta terrestria²⁴⁷, sed quia dominus Jassienski cum officialibus terrestribus sine scitu et voluntate nobilitatis²⁴⁸ in suam potestatem omnia acta receperunt et cum eis pro volo suo disposuerunt, timendo de iactura aliqua et de variatione ac suspitione illorum actorum, habendo etiam pro mala tractatione talium actorum terrestrium cum domino Jassienski coram S.R.M. ne illis aliis aliud tali impugnatione hanc custodiam super se recipere pro hac vice voluerunt, donec sit decisum pro premissis per M.R., tamen protestati sunt, pro iuribus suis non abeuntur.

Qui quidem nobiles superius nominati suis et totius praeinserte nobilitatis nominibus referendoque per officiales terrestres per quasdam litteras actus sui iudicialis et alias oclusas S.R.M. minus iuste delati sunt ac innocent(er) accusati fuerunt, prout litterae praeinserte latius in se continerunt volentesque innocentiam suam S.R.M. in praemissa per eosdem Joanne(m) Mienski et Paulum Domanowski declarare ac deducere statuerunt nobilem Martinum Orlik, ministerialem terrestrem Bielscen(sem), coram eodem officio, qui publice et per expressum recognovit, quia feria secunda infra octavas corporis Christi a praesentis [24 VI 1549] nulla iudicia in Sarasch²⁴⁹ per iudices terrestres exercebantur neque etiam is ministerialis faciebat aliquam recognitionem ibidem circa acta terrestria et iudices usque feria quarta [26 VI 1549] medietate sequentis ad iudicia [k. 256v] exercendam convenerunt, qua die dominus capitaneus²⁵⁰ praesens interfuerat cum aliis officialibus terrestribus et ad

²⁴⁵ Pierwotnie napisano „Reginale”, lecz zmieniono to na „Regia”, zmieniwszy „n” w „a” i skreśliwszy ostatnie trzy litery: ale.

²⁴⁶ Wojciech Jasiński, kuchmistrz litewski 1545-1560, pisarz ziemski bielski 1549-1561.

²⁴⁷ Zostawianie przy księgach ziemskich ziemi bielskiej 4 mężów, służących każdy w 2 konie, ustanowione zostało na sejmie wileńskim 1547 r., zob. *Документы Московскаго Архива Министерства Юстициу*, t. 1, [изд. М. В. Довнаръ-Зарольский], Москва 1897, s. 532.

²⁴⁸ Po tym słowie skreślone: sua.

²⁴⁹ Suraż, miasto nad Narwią w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. białostocki), stolica pow. suraskiego.

²⁵⁰ Tomasz Owsiany, starosta brański ok. 1546-1553, pisarz ziemski bielski 1561-1578.

requisitionem nobilitatis totius districtus Bielscen(sis) protestatio eiusd(em) in acta domini capitaneo inscripta est, cui ip(s)e ministerial(is) pr[a]esens interfuerat et in illo actu castren(s) taliter omnia ut in illo actu continetur protu(n)c fueri affirmavit et recognoscebat, habitaque solenna reverentia l(ite)rarum S.R.M. et officialiu(m) tota illa nobi(li)tas nichil aliud a iudicibus terrestribus postulata est nisi, ut propter domi(n) Jassienski, quem notar(iatum) terrestrem contra iura sua habere voluit ad informatione(m) S. R.M. pro deiudican(do) privilegiis supersedere(n)t.

Zjazd szlachty ziemi bielskiej w Brańsku (?), ok. V/VI 1550 r.

Szlachta ziemi bielskiej posłała Jana Krassowskiego do króla Zygmunta II Augusta ze skargą na podsędkę Macieja Lewickiego, ponieważ nie pojawiał się na rokach ziemskich²⁵¹.

1. Manifest sędziego i pisarza ziemskich bielskich Mikołaja Koryckiego i Wojciecha Jasińskiego w sprawie zastępstwa za podsędkę ziemskiego bielskiego Macieja Lewickiego, Brańsk, 9 VI 1550 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. I, sygn. 70, k. 209. Oblaty dokonano w urzędzie grodzkim brańskim 9 VI 1550 r. [feria secunda intra octavas Corporis Chri(sti)].

[k. 209] Venien(tes) ad p(raese)ntiam officii capitanealis castris Bielscen(sis) in actu superius contenti generosi Nicolaus Coriczki²⁵², iudex, Albertus Jassienski^{253, 254}, notarius, generales terrestres Bielscen(ses), protestan(do) manifestaverunt se coram offitio eodem, quo incipien(do) et actum termi(n)orum inscriben(do) in acta terrestria feria secunda in crastino festi sancte Trinitat(is) [2 VI 1550] im(m)ediate preterita ad hanc usq(ue) die(m) hodie(n)a(m) per integram septimana(m) in suis tribunalibus iuditorum p(rae)sideba(n)t continue nullibi disceden(do) et se abstrahen(do) ad facien(da) iudicia et terminos celebrare se(cun)d(u)m exclamacione(m) et illorum exclamacione(m) parati existen(te)s in locum domini subiudic(is)²⁵⁵ absen(tis) se(cun)d(u)m l(itte)raru(m) S.R.M. contine(n)tiam qu(o)v(i)s camerariu(m) subdelegan(do), sed nobi(li)tas s(u)bstytutu(m) domi(n) subiudic(is) suscipe(re) noluit, nec se propter absentia(m) domi(n) subiudic(is) permittere iudicare, nec se quovis mo(do)

²⁵¹ Por. I.T. Baranowski, *Podlasie*, cz. 1, s. 69 (tu błędna informacja, że misja J. Krassowskiego miała miejsce w 1551 r. i dotyczyła sporu z pisarzem ziemskim bielskim W. Jasińskim).

²⁵² Mikołaj Korycki, podsędek ziemski bielski 1531-1536, sędzia ziemski bielski 1536-1552.

²⁵³ Wojciech Jasiński, kuchmistrz litewski 1545-1560, pisarz ziemski bielski 1549-1561.

²⁵⁴ Po tym słowie skreślone: sub.

²⁵⁵ Maciej Lewicki, podsędek ziemski bielski 1536-1553, sędzia ziemski bielski 1553-1558.

incorpora(r)e ad iud(i)ca(n)dum unius alterq(ue) voluit et desup(er) allegan(do) esse non integrum iuditiu(m), sup(er) ip(s)os solenniter protes(ta)ti sunt et se remitti pro informatione in tali casu ad S.R.M. pre(cu)nt, ut latius protestatio eorum in actis terrestribus habetur.

2. Uniwersał króla Zygmunta II Augusta do szlachty ziemi bielskiej w sprawie zastępstwa za podsędka Macieja Lewickiego, Piotrków, 11 VII 1550 r.

Rkp. RGADA, f. 389, op. 1, sygn. 236, k. 559-559v. Oblata w księgach sądu apelacji podlaskiej w Metryce Litewskiej 11 VII 1550 r. [feria sexta ante festum divae Margarethae MDL].

[k. 559] Quia cu(m) retulisset ad nos nobilis Joannes Crassowsski²⁵⁶ totius nobilitat(is) t(er)rae istius Bielscen(sis) no(m)i(n)e huc ad nos missus, g(e)n(er)osum Mathia(m) Lewiczki²⁵⁷, subiudice(m) t(er)rae eiusde(m), prop(ter) alia quaedam negotia n(ost)ra a iudi(ci)is suis saepius abesse et p(er) hoc illa negligi nobilitateq(ue) ip(s)am p(ro)inde gravati solere supplican(do)q(ue) nobis, ut sup(er) iis clementer p(ro)videre et vel aliu(m) in absentis illius locu(m) sufficere dignaremur. Nos itaq(ue) ip(s)orum iustae supplic(ati)one haud inniti annuen(do) censemus et volumus, ut is subiudex du(m) interi(m) causa n(ost)rorum negotioru(m) abesset aliquem sui ordinis spectatae fidei viru(m) iurisq(ue) peritia(m) callenta(m) eligat et ordinat, qui videl(ic)et vices suas quoties sic, ut p(rae)fertur abfuerit no(n) minore atq(ue) ip(s)imet autoritate obeat omniumq(ue) et singularu(m) causarum cognitio(ne)m una cu(m) caeteris collegis praesit ac intendat. Ita tame(n), [k. 559v] ut priusq(ue) id muneris suscipiat iusiu(di)can(do) alias a subiudice de more et iuris p(rae)scripto p(rae)stari solitu(m) ipsae quoq(ue) praestet et faciat. Nos v(er)o omnes actus p(er) illum ip(s)um facien(dae) valere ratosq(ue) habere volumus, p(ro)inde atq(ue) ab ipsomet subiudice memorato facti fuerint. Quare ma(n)da(mus) omnib(us), quib(us) int(er)est, praeserti(m) v(er)o nobilitati districtus istius, ut qua(m) ip(s)um alcitu(m) et surrogatu(m) hoc ip(s)um subiudicatus off(iciu)m exercere contigerit ac p(ro)inde subiudici ipsi in iis, quae ad off(iciu)m illius p(er)tine(n)t interim pareant de locoq(ue) et p(rae)ve(n)tib(us) respondeant.

Zjazd szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 4 V 1551 r.

Szlachta ziemi bielskiej zebrana na rokach sądowych grodzkich przyjmuje uchwałę o przeniesieniu przedstawienia rachunków przez poborców ziemskich na dzień 22 VII 1551 r.

²⁵⁶ Jan Krassowski, być może syn Mrocza (Mrocześlawa), komornika ziemskiego bielskiego.

²⁵⁷ Maciej Lewicki, podsędek ziemski bielski 1536-1553, sędzia ziemski bielski 1553-1558.

Uchwała zjazdu szlachty ziemi bielskiej, Brańsk, 4 V 1551 r.

Rkp. 1. AGAD, Ks. gr. brań., sygn. 1, k. 177v – oblata; wpisano podczas roków sądowych grodzkich dnia 4 V 1551 r. [feria secunda Rogationum a.D. 1551] w obecności ur. Tomasza Owsianego, surogatora urzędu starościńskiego ziemi bielskiej oraz Wojciecha Wojeńskiego, sędziego grodzkiego bielskiego (brańskiego).

[k. 177v] Constituti personaliter coram offitio et actis p(raese)ntibus castri Bielscen(sis) nobiles et nuncii de o(m)nibus parochiis districtus Bielscen(sis) seu potius exactores publicar(um) peccuniaru(m) pro defensa totius RP collectarum concittati ad faciend(am) rationem pro exactis per eos publicis peccuniis reco(gno)verunt, quia de mutuo eorum unanimi consensu et alior(um) multoru(m) nobiliu(m) circa iudicia actis p(raese)ntis personaliter astantiu(m) eam ip(s)am rationem facien(do) pro die festi dive Marie Magdalene proxime futuri [22 VII 1551] distulerunt ac p(raese)ntibus prorogaver(un)t.

Zjazd ziemi bielskiej, Brańsk, 6 VII 1551 r.

Szlachta ziemi bielskiej wysłała swojego posła Augustyna Wyszyńskiego do króla z prośbą o informację, czy w sporze prawnym z pisarzem ziemskim Wojciechem Jasińskim mają zastosować się do roku (terminu) wyznaczonego w poprzednim wyroku, czy według wydanej w międzyczasie generalnej limitacji spraw sądzonych przez sąd królewski.

Manifest i pełnomocnictwo szlachty ziemi bielskiej, Brańsk, 6 VII 1551 r.

Rkp. 1. AGAD, Ks. gr. brań., sygn. 1, k. 1–1v – oblata; wpisana do ksiąg grodzkich brańskich 6 VII 1551 r. [feria secunda ante festum divae Margarethe a.D. 1551] w obecności ur. Tomasza Owsianego, surogatora urzędu starościńskiego ziemi bielskiej oraz Marcina Kocięckiego z Łubina, podstarościego i Wojciecha Wojeńskiego, sędziego grodzkiego brańskiego.

[k. 1] Constituti personaliter coram ofitio capitaneali et actis p(raese)ntibus castren(sibus) Bielscen(sibus) nobiles et nuncii [...] ²⁵⁸ de parochiis omnibus huius districtus Bielscen(sis) nomi(n)e totius no[bilitatis] district(us) p(rae)fat(i) [k. 1v] [man]ifestan(do) se coram offitio eodem capitaneali cum decreto S.M.R. inter eandem nobi(li)tatem et generosum Albertu(m) Jass[ien]ski²⁵⁹, M.D.L. coquine m(a)g(ist)r(u)m, latt(um) occ(assi)one off[itii] notariatus istius

²⁵⁸ Uszkodzenie tekstu na 1 słowo.

²⁵⁹ Wojciech Jasiński, kuchmistrz litewski 1545-1560, pisarz ziemski bielski 1549-1561.

districtus per ip(su)m domi(num) Jassienski ultra privilegia ip(s)orum et iura co(mmu)nia absque quavis ellectione occupati prout latius de his tale decretum M.R. latius disponit. In quo negotio ip(s)a nobi(li)tas cum prefato d(omi)no Jassienski ex ip(s)o decreto ter(m)i(nu)m peremptoriu(m) pendente(m) pro certo ter(m)i(n)o ip(s)is prefixo habent v(ideli)cet in sex septimanis post felice(m) ingressu(m) S.M.R. in M.D.L., sed quam in ter(m)i(nu)m pendente(m) illo termi(n)o ex decreto R.M. prefixo limitatio S.M.R. intervenit, nescien(do) ip(s)a nobilitas, an iuxta decretum vel limit(a)t(i)onem Sue R.M. ter(m)i(nu)m attentare debeant, timen(do) in sua causa succumbi vel precipitare secu(m) et impensas superfluas face(re) unanimi voto et co(n)sensu o(mn)i(u)m ad interrogationem Sue S.M.R. ellegendo de medio sui unu(m) v(ideli)cet nobilem Augustinu(m) Vissenski²⁶⁰ miserunt eandem S.M.R. domi(num) suu(m) cleme(n)tissi(mu)m p(raese)ntibus imploran(do) ut Sua S.R.M. litteris suis non dedignaretur certos redde(re) si termi(num) iuxta decretum aut iuxta limitatione(m) asserta(m) generale(m) attemptare debent.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku (?), lato-jesień 1551 r.

Szlachta ziemi bielskiej wybrała Wojciecha Wojeńskiego, sędziego grodzkiego brańskiego oraz Mikołaja Mieńskiego posłami na sejm w Wilnie (jesień 1551)²⁶¹. Nie udało się odnaleźć uniwersału zwołującego sejmik ani jego akt.

Skrót: ANK, ZZG, sygn. 18, s. 5.

Sejmik przedsejmowy ziemi bielskiej, Brańsk, 21 IX 1551 r.

Szlachta ziemi bielskiej wybrała posłami na sejm w Wilnie (jesień 1551)²⁶² Mikołaja Mieńskiego i Wojciecha Wojeńskiego podsędzieka ziemskiego bielskiego i sędziego grodzkiego brańskiego. Nie udało się odnaleźć uniwersału zwołującego sejmik.

1. Pełnomocnictwo dane posłom ziemi bielskiej, Brańsk, 21 IX 1551 r.

²⁶⁰ Augustyn Wszyński, prawdopodobnie dziedzic w Wyszonkach-Warelach w ziemi bielskiej woj. podlaskiego, zob. *Akta unii Polski z Litwą 1385-1791*, wyd. S. Kutrzeba, W. Semkowicz, Kraków 1932, s. 237.

²⁶¹ Zob. М. Любавский, *Литовско-русский сеймъ. Опытъ по исторіи учрежденія въ связи съ внутреннимъ строемъ и внѣшнею жизнью государства*, Москва 1901, прил., s. 45.

²⁶² Zob. М. Любавский, *Литовско-русский сеймъ. Опытъ по исторіи учрежденія въ связи съ внутреннимъ строемъ и внѣшнею жизнью государства*, Москва 1901, прил., s. 45.

Rkp. 1. AGAD, Ks. gr. brań., nr 1, k. 301-302 – oblata; wpisano do ksiąg grodzkich brańskich dnia 21 IX 1551 r. [feria s(e)c(un)da die sancti Mathei Ap(osto)li et Evan(gelis)te] w obecności Tomasza Owsianego surogatora urzędu starościńskiego ziemi bielskiej; **Skrót: ANK, ZZG, sygn. 18, s. 5.**

[k. 301] G(e)n(er)osi et no(bi)les [1] Stan(islau)s Gansowski²⁶³, succa(mera)rius, [2] Albertus Voyenski²⁶⁴, iudex castren(sis), [3] Jacob(us) Brzoska²⁶⁵, vexilifer Bielscen(sis), [4] Jacobus²⁶⁶ et [5] Nicolaus²⁶⁷ Myensczy, [6] Math(ias) Marussewsky²⁶⁸, camerarius t(er)restris Bielscen(sis), [7] Stan(islau)s Domanowski²⁶⁹, [8] Michael et [9] Lucas Pyetrykowski, [10] Joha(n)nes Kozyey, [11] Nicolaus Grika de Wnory²⁷⁰, [12] Mathias Mislek, [13] Joha(n)nes Gyeralth, [14] Stan(islau)s Przesdziecki²⁷¹, [15] Mathias Pykczylo²⁷², [16] Michael Groczki²⁷³, [17] Joha(n)nes Gorka²⁷⁴, m(inisteria)les t(er)restres Bielscen(ses), [18] Johannes Costro, [19] Barth(olomae)us Brzoska, [20] Jacob(us) Malik [k. 301v] de Jablonya²⁷⁵, [21] Georgius, [22] Vale(n)tinus, [23] Andr(eas), [24] Martinus Radlo Krassowczy, [25] Rafael²⁷⁶ et [26] Paul(us)²⁷⁷ Brzozowczy, [27] Barth(olomae)us Svyethlik, [28] Stan(islau)s et [29] Felix Markowczy, venien(tes) person(a)l(ite)r ad p(rae)nciam off(ici)ii capit(ne)al(i) in actu superius co(n)tenti ex co(n)ventu p(ar)ticulari de domo iudiciali p(er) dignitarios p(rae)fatos et no(bi)litate(m) hui(us) district(us) Bielscen(sis) die hodierna celebrata iuxt(a) l(itte)ras S.R.M., quibus sua S.R.M. nu(n)cios pro comiciis g(e)n(er)alibus proxime Vilne celebran(dis) eisd(em) mitte(re) dignata est, ma(n)dare quasquid(em) l(itte)ras p(rae)fatos no(bi)l(is) Math(ias) Marussewsky no(m)i(n)e g(e)n(er)osor(um) Nico(la)i Coriczki²⁷⁸, iudicis, Math(iae) Leviczki²⁷⁹, subiudicis t(er)restriu(m) Bielscen(sium) in medio eiusd(em) no(bi)litis obtulit, qui iudex cu(m) subiudice p(rae)fatati propt(er) infirmitates suas, quib(us) pro hac vice

²⁶³ Stanisław Skwarek Gąssowski, podkomorzy ziemi bielskiej 1547-1568.

²⁶⁴ Wojciech Wojeński, sędzia grodzki brański 1542-1552, podsędek ziemski mielnicki 1542-1552.

²⁶⁵ Jakub Brzoska, chorąży bielski 1551.

²⁶⁶ Jakub Mieński, poborca ziemi bielskiej 1549, brat Jana, Mikołaja i Piotra.

²⁶⁷ Mikołaj Mieński, surogator pisarstwa ziemskiego bielskiego ok. 1558-1560, brat Jana, Jakuba i Piotra.

²⁶⁸ Maciej Maruszewski, burgrabia brański ok. 1542-1545, pisarz grodzki brański ok. 1544-1545, komornik ziemski bielski ok. 1550-1567.

²⁶⁹ Stanisław Domanowski, poborca ziemi bielskiej.

²⁷⁰ Wnory, okolica szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego.

²⁷¹ Stanisław Przeździecki, woźny ziemski bielski.

²⁷² Maciej Pikciło Proszeński, woźny ziemski bielski.

²⁷³ Michał Grodzki, woźny ziemski bielski.

²⁷⁴ Jan Górka (Gołasz, Gołaszewski), woźny ziemski bielski.

²⁷⁵ Jabłoń, okolica szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego.

²⁷⁶ Rafał Brzozowski, syn Mikołaja, podkomorzego bielskiego i brat Pawła, komornika ziemskiego bielskiego.

²⁷⁷ Prawdopodobnie Paweł Brzozowski, komornik ziemski bielski ok. 1547-1562, syn Mikołaja, podkomorzego bielskiego, brat Rafała.

²⁷⁸ Mikołaj Korycki, podsędek ziemski bielski 1531-1536, sędzia ziemski bielski 1536-1552.

²⁷⁹ Maciej Lewicki, podsędek ziemski bielski 1536-1553, sędzia ziemski bielski 1553-1558.

circu(m)ve(n)ti sunt no(n) poter(un)t huic co(n)vetui adesse p(ro)n(un)cial(ite)r pu(bli)ce et p(er)expressu(m) cora(m) eod(em) off(ici)o suis et tocius no(bi)litate hui(us) district(us) Bielscen(sis) no(m)i(ni)b(us) recognover(un)t, quia satisfacien(do) preinsertis l(itte)ris S.R.M. g(e)n(er)osu(m) et no(bi)lem p(re)fatos Albertu(m) Voyenski iudice(m) castren(sem) et Nicolau(m) Mie(n)sky in o(m)nib(us) suis causis, negociis, necessitatib(us) gravami(ni)b(us), quibusvis pro co(m)muniis assertis g(e)n(er)alibus Vilne proxi(m)e celebran(dis) in suos veros et le(gi)timos nu(n)cios elleger(un)t, constituer(un)t ac sole(n)niter ordinaver(un)t, comitten(do) ac dan(do) eisd(em) nu(n)ciis o(m)nimoda(m) p(otesta)tem facultate(m) plenipote(n)cia(m) et ma(n)datu(m) sufficiens agen(do) constituen(do), ordinan(do) supplicac(i)onesq(ue) apud S.R.M. quib(us) respub(lica) postulav(er)it facien(do) promitten(do) quicq(ui)d p(er) dictos nu(n)cios plenipoten(tes) et ma(n)datarios actu(m), f(a)ctu(m), gestu(m) co(n)stitutum ac ordinatu(m) fu(er)it id totu(m) firmi(te)r tene(re) et inviolabil(ite)r observare tanq(uam) soli p(er)so(na)l(ite)r interesse(ri)t ac hi [?] circa p(re)sentib(us) sua sigilla prop(ri)a quib(us) ut(e)ntur p(raese)ntib(us) subimpensere(n)t. Insup(er) pro necessitate reipublice co(n)tribuc(i)o(nem) de quol(ib)et equo seu dece(m) ma(n)sis p(er) dece(m) gr(osso)s n(ume)ri et monete pol(onicalis) in eod(em) districtu Bielscen(sis) p(er) mi(nisteri)ales de parochiis suis exigen(do) et ad ma(n)us p(re)fat(i) succa(mera)rii exacta(m) dan(do) et distribu(en)do co(n)stituer(un)t ac laudaver(un)t ex qua co(n)tribuc(i)on(e) collecta seu exacta id(em) succa(mera)rius eisd(em) nu(n)ciis ad comicia g(e)n(er)alia p(rae)facta equitan(dis) triginta [k. 302] s(exa)g(e)nas gr(ossorum) n(ume)ri et monete pol(onicalis) pro expe(n)sis dare et residuu(m) eiusd(em) co(n)tribuc(i)onis pro alia necessitate reipublice servare circa se d(e)bet et p(rae)factus vexilifer satisfacien(do) ma(n)dato S.R.M. cora(m) eod(em) off(ici)o ac preinserta no(bi)litate manifestan(do) protesta(tu)s est suis expensis pro dictis comiciis equita(bi)tur, confidens per S.R.M., dominu(m) suu(m) cleme(n)tissimu(m), ex cleme(n)tia eiusd(em) ead(em) impe(n)sa ip(s)ius resarcien(da).

2. Limitacja roków sądowych grodzkich, Brańsk, 21 IX 1551 r.

Rkp. 1. AGAD, Ks. gr. brań., nr 1, k. 302v – oblata; wpisano do ksiąg grodzkich brańskich dnia 21 IX 1551 r. [feria s(e)c(un)da die sancti Mathei Ap(osto)li et Evan(gelis)te] w obecności Tomasza Owsianego surogatora urzędu starościńskiego ziemi bielskiej.

[302v] Offitium capitaneale in actu superius contentu(m) termi(n)os castren(ses) Bielscen(ses) pro die hodierna caden(tes) et provenien(tes) propter solen(n)itatem festi hodierni ac

conve(n)tione(m) particularem per nobilitatem huius d(istri)ctus Bielscen(sis) die hod(ie)r(n)a [...] ²⁸⁰ celebrata(m) huic ad diem crastina(m) iudican(das) prorgavit ac limittavit.

3. Zapis dłużny przedstawicieli szlachty bielskiej na rzecz Tomasza Owsianego, Brańsk, 22 IX 1551 r.

Rkp. 1. AGAD, Ks. gr. brań., nr 1, k. 309[a]v – oblata; wpisano do ksiąg grodzkich brańskich podczas roków sądowych grodzkich dnia 22 IX 1551 r. [feria tertia in crastino festi divi Mathei Ap(osto)li et Ewan(gelis)te a.D. 1551] w obecności ur. Marcina Kocięckiego z Łubina podstarościego grodzkiego bielskiego (brańskiego) i Wojciecha Wojeńskiego, sędziego grodzkiego bielskiego (brańskiego).

[309[a]v] Constituti personaliter nobiles Jacobus Myenski²⁸¹, Stanislaus Joan(n)is Jacobassek de Zalyessie²⁸², Stanislaus Vansch de Vipichi²⁸³, Jacobus Trusk de Kossewo Chrzascze²⁸⁴ suo et totius nobilitatis districtus huius Bielscen(sis) nomi(n)e manu c(oniunc)ta coram offitio capitaneali publice et per expressum reco(gnove)runt, quia apud generosum Thoma(m) Owssiani²⁸⁵ a S.R.M. officii capitanealis castris Bielscen(sis) et Branscen(sis) Sarazen(sis) a S.R.I.M.²⁸⁶ locumtet(en)ti quindecim s(e)x(age)nas gr(ossorum) n(ume)ri et monete polonicalis in mutuu(m) receperunt ac in effectum levaverunt nobili Nicolao Mienski²⁸⁷, nuntio per nobilitate(m) prefata(m) ellecto pro comiciis generalibus Vilne proxime celebran(dis) in causis et negociis suis publicis mitten(di) ac expedien(di) quasquid(em) quindecim s(e)x(age)nas gr(ossorum) su(b)miserunt ac p(raese)ntibus soli ligaverunt eid(em) d(omi)no surrogato pro festo divi Nicolai [6 XII] proxime futuro sub totid(em) vadii solu(en)tur et cit(a)ti una cit(a)t(i)one, qui duntaxat ad unu(m) eorum importari ac ext(ra)di debet ad eand(em) hic cora(m) eode(m) offitio in primo term(in)o tanq(ua)m pereptorio stare ac pro sum(m)a essentiali et dicto vadio, quod in sum(m)a(m) essentiali(m) concit(at)i debet sine quovis iurame(n)to²⁸⁸, nullis delationibus aut quibusvis modis excogittatis ceteribusve ip(su)m evaden(dis).

²⁸⁰ Uszkodzenie tekstu na 1 słowo.

²⁸¹ Jakub Mieński, poborca ziemi bielskiej 1549, brat Jana, Mikołaja i Piotra.

²⁸² Zalesie, okolica szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego, w par. Topczewo.

²⁸³ Wypychy (właściwie Wyszonki-Wypychy), wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego.

²⁸⁴ Koszewo-Chrzascze, wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego.

²⁸⁵ Tomasz Owsiany, starosta brański ok. 1546-1553, pisarz ziemski bielski 1561-1578.

²⁸⁶ Bona Sforza d'Aragona (1494-1557), królowa polska i wielka księżna litewska, księżna Bari i Rossano, żona Zygmunta I Starego.

²⁸⁷ Mikołaj Mieński, surogator pisarstwa ziemskiego bielskiego ok. 1558-1560, brat Jana, Jakuba i Piotra.

²⁸⁸ Po tym słowie skreślone: concit(at)i.

4. Protestacja woźnych ziemskich bielskich, poborców podatku na rzecz posłów ziemi bielskiej na sejm wileński, Brańsk, 12 X 1551 r.

Rkp. 1. AGAD, Ks. gr. brań., nr 1, k. 268v – oblata; wpisano do ksiąg grodzkich brańskich dnia 12 X 1551 r. [feria s(e)c(un)da an(te) Hedvigis] w obecności podstarościego grodzkiego brańskiego Marcina Kocięckiego z Łubina.

[k. 268v] Co(m)paren[te]s pers(ona)l(ite)r no(bi)l(es) Mathias Koboska²⁸⁹ et Florian(us) Visse(n)sky²⁹⁰, mi(nisteri)ales t(er)restres et exactores co(n)tribuc(i)onis pro nu(n)ciis mitten(tes) in co(n)venc(i)o(ne)m g(e)n(er)ale(m) Vilnen(sem) proxime celebran(dam) p(er) no(bi)litate(m) hui(us) district(us) Bielscen(sis) laudate manifestan(do) se protest(at)i su(n)t cont(ra) no(bi)litate(m) parochiar(um) suaru(m), quod co(n)tribuc(i)o(ne)m p(rae)missa(m) non vult neq(ue) curat dare, qua(m) ip(s)i parati esse(n)t in man(us) pu(bli)ci exactor(is) co(n)ferre, qua(m) citto esset ip(s)is tradita.

5. Protestacja posłów wybranych na sejmiku ziemi bielskiej na sejm wileński, Brańsk, 12 X 1551 r.

Rkp. 1. AGAD, Ks. gr. brań., nr 1, k. 269-269v – oblata; wpisano do ksiąg grodzkich brańskich dnia 12 X 1551 r. [feria s(e)c(un)da an(te) Hedvigis] w obecności podstarościego grodzkiego brańskiego Marcina Kocięckiego z Łubina.

[k. 269] Venien(do) p(er)s(ona)l(ite)r no(bi)l(is) Nicolaus Mienski²⁹¹ ad p(rae)nciam off(ici)ii capita(ne)al(i) in actu superius co(n)tenti suo et g(e)n(er)osi Alberti Voyensky²⁹², subiudicis t(er)restris Mielniczen(sis), college sui, no(m)i(n)e manifestan(do) se cora(m) eod(em) offic(i)o protest(us) est ip(s)os tanq(uam) nu(n)tios ad co(n)venc(i)o(ne)m g(e)n(er)ale(m) Vilne prox(i)m(e) celebran(dam) per no(bi)litate(m) hui(us) district(us) Bielscen(sis) in co(n)venc(i)on(e) p(ar)ticulari in Bra(n)sko nup(er) p(er) eand(em) no(bi)litate(m) celebrat(i) iux(ta) l(itte)ras S.R.M. ellectos et in negociis [et] i(n)iuriis pro ead(em) convenc(i)on(e) g(e)n(er)ali mitten(tes) paratos velle equita(n)tur, sed quia iux(ta) laudu(m) in conve(n)c(i)on(e) p(ar)ticulari asserta f(a)ct(u)m pecunia(m), qua(m) eisde(m) pro impensis dare debuit hucusq(ue) eisd(em) compone(re) [...] ²⁹³ conferre mi(ni)me cura(vi)t, qua

²⁸⁹ Maciej Koboska, woźny ziemski bielski.

²⁹⁰ Florian Wyszynski, woźny ziemski bielski.

²⁹¹ Mikołaj Mieński, surrogator pisarstwa ziemskiego bielskiego ok. 1558-1560, brat Jana, Jakuba i Piotra.

²⁹² Wojciech Wojeński, sędzia grodzki brański 1542-1552, podsędek ziemski mielnicki 1542-1552.

²⁹³ Uszkodzenie tekstu na 1 słowo.

ip(s)os providere [...] ²⁹⁴. Ideo ip(s)i de sua dili(genti)a solen(n)iter cora(m) eod(em) [k. 269v] off(ici)o protestaba(n)tur.

Zjazd ziemi bielskiej, Brańsk, 28 III 1552 r.

Szlachta ziemi bielskiej zebrana na rokach ziemskich w Brańsku przyjmuje uchwałę dotyczącą sądowych kwestii proceduralnych w zakresie składania przysięg i przypoźwów.

Rkp. 1. AGAD, Ks. gr. brań., nr 1, k. 744 – oblata; wpisano do ksiąg grodzkich brańskich dnia 28 III 1552 r. [feria s(e)c(un)da post domi(ni)cam Letare a.D. 1552] w obecności podstarościego [imię?] i [imię?] sędziego grodzkich bielskich (brańskich); wpis posiada rozbudowany nagłówek: Laudum de iurame(n)tis et imparic(i)onibus de mane fien(dis) et non scriben(dis), co(n)cit(a)t(i)onibus post reposic(i)ones ad p(ri)mas originales cit(a)t(i)ones f(a)ctas.

[k. 744] Off(iciu)m cap(itanea)le in actu superius co(n)tentu(m) inheren(do) statuto Regni et co(n)stituc(i)o(n)i iux(ta) hocius statutu(m) in ter(min)is t(er)restrib(us) ip(s)o die dive Prisce [18 I 1552] celebratis p(er) iudicu(m) t(er)restre de unanimi laudo et volu(n)tate nobiliu(m) f(a)cti, sim(i)l(ite)r cu(m) pluri(m)a no(bi)litate pro hodiernis terminis castren(sibus) querelaru(m) co(n)gregatis, tal(ite)r laudaver(un)t et co(n)stituru(n)t exnu(n)c de mane an(te) iudicioru(m) inscript(i)one(s), iurame(n)ta p(er)ficien(da) ac p[o]en(is) imparic(i)onu(m) notan(da) ac inscriben(da) si aliqua p(ar)ciu(m) cittata no(n) paruerit et sim(i)l(ite)r post reposic(i)one(m) p(ri)mi termi(ni) absq(ue) ad cit(a)t(i)on(e) in s(e)c(un)do termi(n)o peremptorie iuri et iudic(i)o parere et in eod(em) s(e)c(un)do termi(n)o evasiones et in lucro code(m)nac(i)ones fieri firmas int(er) se laudaver(un)t et co(n)stituer(un)t du(n)taxat servatis de iure servan(dis), in toto salvis.

Zjazd ziemi bielskiej, Brańsk, 13 VI 1552 r.

²⁹⁴ Jw.

Szlachta ziemi bielskiej zebrana na rokach grodzkich wybiera posłów: Jana Mieńskiego podstarościego grodzkiego brańskiego i Pawła Brzozowskiego komornika ziemskiego bielskiego, wysłanych w sprawie zniesienia podatku zw. grodowe (do królowej Bony) oraz informacją o problemach z przechowywaniem ksiąg sądowych w domu ciężko chorego sędziego ziemskiego Mikołaja Koryckiego (do króla Zygmunta. Augusta).

1. List wierzytelny (kredens) dany posłom szlachty ziemi bielskiej do królowej Bony,
Brańsk, 13 VI 1552 r.

Rkp. 1. AGAD, Ks. gr. brań., sygn. 1, k. 829-829v – oblata; wpisano do ksiąg grodzkich brańskich 13 VI 1552 r. [feria s(e)c(un)da in crastino s(an)ctissime et individue Trinitatis celebrati a.D. 1552] przed ur. Janem Mieńskim podstarościm grodzkim oraz szl. Stanisławem Warelem (Wyszyńskim) subdelegatem na miejscu sędziego grodzkiego bielskimi (brańskimi).

[k. 829] Venien(tes) person(a)l(ite)r ad off(iciu)m castren(sem) p(rae)fatu(m) Bielscen(sem) et cora(m) dominis in actu superius co(n)tentis suis in p(er)sonis co(n)stituti g(e)n(er)osi et no(bi)l(es) [1] Mathias Leviczki²⁹⁵, subiudex t(er)restris, [2] Martin(us) Vyss(e)n(ski) Jalbrzik²⁹⁶, subdelegatus no(ta)riat(us) t(er)restris Bielscen(ses); [3] Serafin Prossenski²⁹⁷, tribun(us) castris Surazen(sis), [4] Mathias Marussewski²⁹⁸, [5] Theofilus Brzozowski²⁹⁹, territorii eiusd(em) camerarii, [6] Balthizar Pyethkowski³⁰⁰ olim Balthizaris³⁰¹, iudicis; [7] Stan(islau)s Rithel³⁰² olim Andr(eae)³⁰³, subiudicis, Bielsen(sium); [8] Jozefus Markowski³⁰⁴, [9] Matheus Vyss(e)n(ski)³⁰⁵, [10] Joha(n)nes Costro, [11] Jacob(us) Myensky³⁰⁶, [12] Paul(us) Domanowski³⁰⁷, [13] Stan(islau)s Sepyothowsky, [14] Jacobus Voyno, [15] Stan(islau)s Costro de Jablonya³⁰⁸, [16] Serafin Zalyesky, [17] Barth(olome)us Svyethlik, [18] Stan(islau)s

²⁹⁵ Maciej Lewicki, podsędek ziemski bielski 1536-1553, sędzia ziemski bielski 1553-1558.

²⁹⁶ Marcin Jalbrzyk Wyszyński, surogator pisarstwa ziemskiego bielskiego ok. 1553-1557, sędzia ziemski bielski 1565-1567.

²⁹⁷ Serafin Proszeński, horodniczy suraski ok. 1550-1552.

²⁹⁸ Maciej Maruszewski, burgrabia brański ok. 1542-1545, pisarz grodzki brański ok. 1544-1545, komornik ziemski bielski ok. 1550-1567.

²⁹⁹ Teofil Brzozowski, syndyk ziemi bielskiej 1547-1548, komornik ziemski bielski ok. 1550-1559, podstarości grodzki brański 1559-1569, podkomorzy ziemi bielskiej 1569-1580.

³⁰⁰ Baltazar Pietkowski młodszy, syn Baltazara, sędziego ziemskiego bielskiego.

³⁰¹ Baltazar Pietkowski, sędzia ziemski bielski ok. 1535-1536.

³⁰² Stanisław Rytel, poborca ziemi bielskiej, syn Andrzeja, podsędka ziemskiego bielskiego, ojciec Tomasza, Andrzeja i Baltazara.

³⁰³ Andrzej Rytel, podsędek ziemski bielski ok. 1521-1531, ojciec Stanisława, poborcy ziemi bielskiej.

³⁰⁴ Józef Markowski, podsędek ziemski bielski 1553-1569.

³⁰⁵ Mateusz Wypych Wyszyński, podwojewodzi podlaski ok. 1568-1573.

³⁰⁶ Jakub Mieński, poborca ziemi bielskiej 1549, brat Jana, Mikołaja i Piotra.

³⁰⁷ Paweł Domanowski, syndyk ziemi bielskiej 1549, surogator pisarstwa ziemskiego bielskiego 1551, sędzia grodzki brański 1552-1561.

³⁰⁸ Jabłoń, okolica szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego.

Brussowski, [19] Mathias Plavacz, [20] Vincencius Wnorowski, [21] Nicolaus Kuleski, [22] Paulus Golassyewski³⁰⁹, [23] Lucas Skrzypkowski, [24] Joha(n)nes Cossewski, [25] Mathias et [26] Stan(islau)s Poplawsczi, [27] Valentin(us) Plonysky, [28] Tiburcius Rosko, [29] Felix Semberowski, [30] Vale(n)tin(us) Nyevyerowski³¹⁰, [31] Cazimir(us) Slawski, [32] Ve(n)ceslaus Mylewski ac alii q(uam) plures suo et o(mniu)m ac [k. 829v] singulorum alioru(m) district(us) illius Bielscen(sis) nobiliu(m) noib(us) pro termi(ni)s et signa(n)ter pro co(n)sultan(do) in negociis eius district(us) necessariis ex sua mutua obdestinac(i)on(e) co(n)gregati ex(iste)ntes de unani(mi) co(n)sensu et volu(n)tate suis, hoc ip(su)m off(iciu)m castren(sem) p(er)[v]ener(un)t ut ea, que int(er) se co(n)stituer(un)t ad acta sua p(raese)ncia inscribe(re) ac demu(m) ex eisd(em) rescriptu(m) sigillo illius off(ici)ii co(n)sueto co(m)munitu(m) in vim l(itte)raru(m) creditivaru(m) pro nu(n)ciis mitten(dis) daet, quos e medio sui eligen(do) in suos veros et legitimos nu(n)cios g(e)n(er)osos vi(deli)c(et) Joha(n)nem Myenski³¹¹, off(ici)ii capitaneat(us) Bielscen(sis) vicecapit(aneum), Paulu(m) Brzozowski³¹², t(er)restre(m) camerariu(m), eosd(em) ad S.R.M.³¹³ miseru(n)t in o(m)nib(us) suis necessitatib(us), iniuriis, gravami(ni)b(us), quibus cont(ra) p(rae)scriptu(m) iuris et privilegi[i]s eoru(m) a S.R.M. ex munifice(n)cia et liberalitate eiusd(em) S.M.R. illis grac(i)ose co(n)cessi et approbati p(er) quosda(m) officiales afficia(n)tur et p(re)mu(n)tur et signa(n)ter in exigen(da) co(n)tribuc(i)on(e) quadam grodowe nu[n]cupata illi no(bi)litati tributo oneroso et co(n)dic(i)o(n)i militari indigno, qod et sua S.M.R. prop[r]ia et p(rae)valentissima S.M. V(est)re R(egina)lis p(ro) ead(em) intercessione ad humiles, q(u)o p(er) nu(n)cios suos supplicac(i)ones eiusd(em) no(bi)litis in co(m)miciis nup(er) p(raeteri)tis³¹⁴ f(a)ctas cleme(n)ter ac benigne indulge(re) dignata est. Id id(em) firmissime et absq(ue) om(n)i dubio speran(do) v(est)ram Sacra(m) et Serenissima(m) M(aiesta)tem R(egina)lem, domina(m) sua(m) cleme(n)tissima(m), nos humiles sua ope et p(rae)sidio excele(n)tissimis adiuvere, ubiq(ue) et manu tene(re) et Sue M.R. votis et institutis laudabilib(us) eand(em) co(n)sentire, scien(do), Sacra(m) M(aiesta)tem V(est)ram R(egina)lem p(er) ip(s)os suos nu(n)cios sim(u)lq(ue) cu(m) eis humile(m) exoran(dum) supplicam(us), ut hoc ip(su)m tributu(m)

³⁰⁹ Paweł Gołasz, zapewne Paweł Gołasz Mościczny (Mościcki), stolnik podlaski ok. 1570-1573, poborca ziemi bielskiej.

³¹⁰ Walenty Niewierowski (Niewiarowski), komornik ziemski bielski ok. 1561-1589, żołnierz, a potem porucznik roty pieszej stacjonującej na zamku w Tykocinie, poborca i dzierżawca cel ziemi bielskiej.

³¹¹ Jan Mieński, syndyk ziemi bielskiej 1547, 1549, podstarości grodzki brański 1552, brat Jakuba, Mikołaja i Piotra.

³¹² Paweł Brzozowski, komornik ziemski bielski ok. 1547-1562, syn Mikołaja, podkomorzego bielskiego.

³¹³ Bona Sforza d'Aragona (1494-1557), królowa polska i wielka księżna litewska, księżna Bari i Rossano, żona Zygmunta I Starego.

³¹⁴ Chodzi zapewne o sejm litewski w Wilnie w 1551 r.

memoratu(m) cont(ra) donac(i)o(ne)m Sue M(aiesta)tis liberalissime adheren(do) illud abrogare et abolere dignaretur, simulq(ue) ip(s)os nu(n)cios in o(m)nib(us) aliis negociis geren(dis) et cora(m) Sac(ra) M(aiesta)te V(est)ra imploran(dis) cleme(n)ter et graciose exaudere ac illis in o(m)nib(us) fid(em) dare Sac(ra) M(aies)tas V(est)ra R(egina)lis dignab(itu)r, pro cui(us) felici ac diutissima Sac(rae) M(aiesta)tis v(est)re ac tocius serenissime ac clarissi(m)e familie eiusd(em) incolumitate et gubernac(i)on(e) Deu(m) o(m)nipotente(m) sum(us) exoraturi te(m)porib(us) p(er)petuis.

2. List wierzytelny (kredens) dany posłom szlachty ziemi bielskiej do króla

Zygmunta Augusta, Brańsk, 13 VI 1552 r.

Rkp. 1. AGAD, Ks. gr. brań., sygn. 1, k. 829v-830 – oblata; wpisano do ksiąg grodzkich brańskich 13 czerwca 1552 r. [feria s(e)c(un)da in crastino s(an)ctissime et individue Trinitatis celebrati a.D. 1552] przed ur. Janem Mieńskim podstarościm grodzkim oraz szl. Stanisławem Warelem (Wyszyńskim) subdelegatem na miejscu sędziego grodzkiego bielskimi (brańskimi); **Skrót:** ANK, ZZG, sygn. 18, s. 6.

[k. 829v] Comparen(tes) p(ersonalite)r cora(m) off(ici)o castren(si) in actu superius contento et actis p(raese)ntib(us) castren(sibus) g(e)n(er)osi et no(bi)les [1] Mathias Leviczki³¹⁵, subiudex t(er)restris, [2] Martin(us) Vissenski Jalbrzik³¹⁶, surrogator no(ta)riat(us) Bielscen(ses), [3] Mathias Marussewski³¹⁷ et [4] Theofilus Brzozowski³¹⁸, camerarii t(er)restres Bielscen(ses), [5] Balthizar Pyethkowski³¹⁹ olim g(e)n(er)osi Balthizar³²⁰, iudicis, [6] Stan(islau)s Ri-[k. 830]-thel³²¹ ol(im) g(e)n(er)osi Andr(eae)³²², subiudicis trestriu(m) Bielscen(sium), [7] Jozeph Markowski³²³, [8] Matheus Vyss(e)n(s)ki³²⁴, [9] Joha(n)nes Costro Nossek, [10] Jacobus Myenski³²⁵, [11] Paul(us) Domanowski³²⁶, [12] Stan(islau)s Sepyotowski, [13] Jacob(us)

³¹⁵ Maciej Lewicki, podsędek ziemski bielski 1536-1553, sędzia ziemski bielski 1553-1558.

³¹⁶ Marcin Jałbrzyk Wyszyński, surogator pisarstwa ziemskiego bielskiego ok. 1553-1557, sędzia ziemski bielski 1565-1567.

³¹⁷ Maciej Maruszewski, burgrabia brański ok. 1542-1545, pisarz grodzki brański ok. 1544-1545, komornik ziemski bielski ok. 1550-1567.

³¹⁸ Teofil Brzozowski, syndyk ziemi bielskiej 1547-1548, komornik ziemski bielski ok. 1550-1559, podstarości grodzki brański 1559-1569, podkomorzy ziemi bielskiej 1569-1580.

³¹⁹ Baltazar Pietkowski młodszy, syn Baltazara, sędziego ziemskiego bielskiego.

³²⁰ Baltazar Pietkowski, sędzia ziemski bielski ok. 1535-1536.

³²¹ Stanisław Rytel, poborca ziemi bielskiej, syn Andrzeja, podsędka ziemskiego bielskiego, ojciec Tomasza, Andrzeja i Baltazara.

³²² Andrzej Rytel, podsędek ziemski bielski ok. 1521-1531, ojciec Stanisława, poborcy ziemi bielskiej.

³²³ Józef Markowski, podsędek ziemski bielski 1553-1569.

³²⁴ Mateusz Wypych Wyszyński, podwojewodzi podlaski ok. 1568-1573.

³²⁵ Jakub Mieński, poborca ziemi bielskiej 1549, brat Jana, Mikołaja i Piotra.

³²⁶ Paweł Domanowski, syndyk ziemi bielskiej 1549, surogator pisarstwa ziemskiego bielskiego 1551, sędzia grodzki brański 1552-1561.

Voyno, [14] Stan(islau)s Costro de Yablonya Pyothroyecz³²⁷, [15] Felix Sembor, [16] Serafin Zalyeski, [17] Barth(olome)us Svyethlik, [18] Stanislaus Brussowsky, [19] Mathias Plavacz, [20] Vince(n)cious de Wnory³²⁸, [21] Nicolaus Culessa, [22] Paul(us) Golass³²⁹, [23] Lucas Skrzypkowski, [24] Joha(n)nes Cossewski, [25] Mathias et [26] Stan(islau)s de Poplavy³³⁰, [27] Vale(n)tin(us) Marci Plonyski, [28] Tiburcius Rosko, [29] Valentin(us) Nyevyerowski³³¹, [30] Cazimir(us) Slawski, [31] Venceslaus Mylewsky et alii q(uam) plures no(bi)les suo ac o(mniu)m et singuloru(m) alioru(m) no(bi)l(ium) tocius district(us) Bielscen(sis) pro term(in)is castren(sibus) ac in negoc(i)o RP ad curia(m) regale(m) Branscen(sem) congregati ex(iste)ntes pala(m) publice et p(er) expressu(m) de unanimi co(n)sensu et volu(n)tate recognover(un)t, quia nu(n)c iudic(i)oru(m) t(er)restriu(m) attenden(do) magna(m) negligen(tiam) et p(rae)sertim propt(er) gravem infirmitate(m) et egritudine(m) iudicis³³², qua nun(n)c a Deo o(m)nipotente circu(m)vent(us) est; timen(do)q(ue) se magis propt(er) talem et tantam neglig(e)tiam iudic(i)oru(m) t(er)restriu(m) gravari et iniuriari in hoc si(bi) co(n)sulen(do) in suos certos et legitimos nu(n)cios cu(m) his l(itte)ris creditivis ac in aliis o(m)nib(us) suis causis, iniuriis et gravami(ni)b(us), quib(us) a certis officialib(us) cont(ra) prescriptu(m) privilegii eoru(m) a S.R.M. illis ex munificentia eiusd(em) dati p(er)mu(n)tur e[t] afficiu(n)tur, e medio sui ad S.R.M. dominu(m) suu(m) cleme(n)tissimu(m) peten(do) et supplican(do) Eand(em) R.M. de is o(m)nib(us) sibi cle(m)enter provideri g(e)n(er)osos Joha(n)ne(m) Myensky³³³, eiusdem off(ic)ii vicecapit(aneum) et Paulu(m) Brzozowsky³³⁴, camerariu(m) t(er)restre(m), eleger(un)t, co(n)stituer(un)t et sole(n)niter ordinaver(un)t, dan(do) et co(m)mitten(do) eisd(em) nu(n)ciiis o(m)nimoda(m) p(otesta)tem et facultate(m) agen(di), disponen(di), supplicac(i)onesq(ue) ad S.R.M., quib(us) respublica postulav(er)it facien(di), promitten(do) quicquid p(er) dictos nu(n)cios actu(m), factu(m), gestu(m)ve in p(rae)missi fu(er)it pro ratho et grato h(abe)re ac si solimet propriis suis in p(er)sonis p(raese)ntib(us) interfuisse(n)t.

3. Zapis dłużny komornika ziemskiego bielskiego Teofila Brzozowskiego dla podsędka ziemskiego bielskiego Macieja Lewickiego na poczet kosztów poselstwa, Brańsk, 13 VI

³²⁷ Jabłoń Piotrowce, wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego.

³²⁸ Wnory, okolica szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego.

³²⁹ Paweł Gołasz (Mościczny, Mościcki), stolnik podlaski ok. 1570-1573, poborca ziemi bielskiej.

³³⁰ Popławy, wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego.

³³¹ Walenty Niewierowski (Niewiarowski), komornik ziemski bielski ok. 1561-1589, żołnierz, a potem porucznik roty pieszej stacjonującej na zamku w Tykocinie, poborca i dzierżawca cel ziemi bielskiej.

³³² Mikołaj Korycki, podsędek ziemski bielski 1531-1536, sędzia ziemski bielski 1536-1552.

³³³ Jan Mieński, syndyk ziemi bielskiej 1547, 1549, podstarości grodzki brański 1552, brat Jakuba, Mikołaja i Piotra.

³³⁴ Paweł Brzozowski, komornik ziemski bielski ok. 1547-1562, syn Mikołaja, podkomorzego bielskiego.

1552 r.

Rkp. 1. AGAD, Ks. gr. brań., sygn. 1, k. 839 – oblata; wpisano do ksiąg grodzkich brańskich 13 czerwca 1552 r. [feria s(e)c(un)da in crastino s(an)ctissime et individue Trinitatis celebrati a.D. 1552] przed ur. Janem Mieńskim podstarościm grodzkim oraz szl. Stanisławem Warelem (Wyszyńskim) subdelegatem na miejscu sędziego grodzkiego bielskimi (brańskimi).

[k. 839] Comp(are)ns p(er)so(na)l(ite)r cora(m) offic(io) castren(si) et actis castren(sibus) p(raese)ntibus no(bi)l(is) Theophilus Brzozowski³³⁵, camerarius t(er)restris reco(gno)vit, quia g(e)n(er)oso Matie Levyczki³³⁶ de Nyevodnycza³³⁷, subiudici t(er)restri Bielscen(si), debiti certi mutuati et effideiussi apud eu(m) pro necessitate rei publice Varssovia(m) nu(n)ciis equitan(tes) et miss(os) ad S.R.I.M.³³⁸, duodece(m) s(exage)nas gr(ossorum) n(u)m(eri) et monete polonicalis tenetur et se soluturu(m) su(m)missit sup(er) termi(n)os t(er)restres proxi(m)e et inmed(ia)te sequen(tes) et celebran(tes) Bielscen(ses) sub p[o]en(a) triu(m) marcaru(m) offic(io) et p(ar)ti et in defe(c)tu soluc(i)o(ni)s hic cora(m) offic(io) in castro p(er)empto(r)ie cit(a)tu in primo termi(n)o d(eb)et pare(re) et satisfacere se inscripsit p(raese)ntibus.

4. Zapis dłużny przedstawicieli szlachty ziemi bielskiej dla komornika ziemskiego bielskiego Teofila Brzozowskiego na poczet kosztów poselstwa, Brańsk, 13 VI 1552 r.

Rkp. 1. AGAD, Ks. gr. brań., sygn. 1, k. 840 – oblata; wpisano do ksiąg grodzkich brańskich 13 czerwca 1552 r. [feria s(e)c(un)da in crastino s(an)ctissime et individue Trinitatis celebrati a.D. 1552] przed ur. Janem Mieńskim podstarościm grodzkim oraz szl. Stanisławem Warelem (Wyszyńskim) subdelegatem na miejscu sędziego grodzkiego bielskimi (brańskimi).

[k. 840] Coram offic(io) castren(si) et actis p(raese)ntibus castren(sibus) g(e)n(er)osi et nob(i)les Baltazar Pyethkowsky³³⁹, Paulus Brzozowski³⁴⁰, Matheus Vypych Vyssensky³⁴¹, Joannes Costro Nossek, Jacobus Myenski³⁴², Paulus Domanowsky³⁴³, Stanislaus

³³⁵ Teofil Brzozowski, syndyk ziemi bielskiej 1547-1548, komornik ziemski bielski ok. 1550-1559, podstarości grodzki brański 1559-1569, podkomorzy ziemi bielskiej 1569-1580.

³³⁶ Maciej Lewicki, podsędek ziemski bielski 1536-1553, sędzia ziemski bielski 1553-1558.

³³⁷ Niewodnica (dziś Lewickie), wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego.

³³⁸ Bona Sforza d' Aragona (1494-1557), królowa polska i wielka księżna litewska, księżna Bari i Rossano, żona Zygmunta I Starego.

³³⁹ Baltazar Pietkowski młodszy, syn Baltazara, sędziego ziemskiego bielskiego.

³⁴⁰ Paweł Brzozowski, zapewne komornik ziemski bielski ok. 1547-1562, syn Mikołaja, podkomorzego bielskiego.

³⁴¹ Mateusz Wypych Wyszyński, podwojewodzi podlaski ok. 1568-1573.

³⁴² Jakub Mieński, poborca ziemi bielskiej 1549, brat Jana, Mikołaja i Piotra.

³⁴³ Paweł Domanowski, syndyk ziemi bielskiej 1549, surogator pisarstwa ziemskiego bielskiego 1551, sędzia grodzki brański 1552-1561.

Sepyethowsky, Jacobus Voyno, Stanislaus Costro, Felix Sembor, Seraphin Zalyesky, Bartholomeus Svyetlyk, Stanislaus oli(m) Jacobi Brussowsky³⁴⁴, Matias Plavacz et Vince(n)cious de Wnori³⁴⁵, Nicolaus Culesa et Paulus filius Nico(la)i Golass³⁴⁶, Syemyon de Skrzyvky³⁴⁷, Lucas Skrzypkowsky, Valentinus oli(m) Marci de Plonka, Tiburcius Rosko, Valentinus Nyevyerowsky³⁴⁸, Venceslaus Mylewsky p(er)so(na)l(ite)r stan(tes) de unanimi consensu et voluntate palam et p(er) exp(re)ssum recognoveru(n)t, quia no(bi)l(i) Theophilo Brzozowsky³⁴⁹, camerario t(er)restri Byelscen(sis) certi, liqui et effideiussi debiti apud g(e)n(er)osum Mathiam Levyczki³⁵⁰ de Nyevodnycza³⁵¹, subiudice(m) t(er)restrem Byelscen(sem), duodecem s(exage)nas g(rosso)rum nu(meri) et monete polonicalis mutuatas pro necessitate reipublice sup(er) nu(n)cios Varsseviam [sic] ad S.Rl.M.³⁵², peten(tes) Eand(em) S.Rl.M. pro contribuc(i)on(e) dicta grodove graciose, ut dignata esset, nobilitati istius d(istri)ctus Byelscen(sis) tocius indulgere et remitte(re), tenentur et se solvere p(raese)ntibus summisseru(n)t et obliga[ve]ru(n)t infra huic per qu(atu)or septi(man)as sub totid(em) vadii et in defectu soluc(i)onis p(rae)inserti debiti si se pro eodem cittari p(er)misseruit, extu(n)c hic coram offic(io) castren(sis) et no(n) alibi in primo termi(n)o tanq(ua)m p(er)emptorio debe(run)t et se sum(m)isseru(n)t parere et r(espo)nde(re) ac pro tali debito satisfacere nullis coloribus viridens et no(n) viridius ip(sa)m evaden(do) et pro eod(em) vadio et debito in simul cu(n)ctis ut p(rae)fertur satisfacere sub p[o]en(a) qu(atu)ordecem marcarum g(rossorum) succumben(do).

5. Uchwała szlachty ziemi bielskiej w sprawie przeniesienia skrzyni z księgami ziemskimi z domu sędziego ziemskiego Mikołaja Koryckiego, Brańsk, 13 VI 1552 r.

Rkp. 1. AGAD, Ks. gr. brań., sygn. 1, k. 344v – oblata; wpisano do ksiąg grodzkich brańskich 13 czerwca 1552 r. [feria s(e)c(un)da in crastino s(an)ctissime et individue Trinitatis celebrati a.D. 1552] przed ur. Janem Mieńskim podstarościm grodzkim oraz szl. Stanisławem Warelem (Wyszyńskim) subdelegatem na miejscu sędziego grodzkiego bielskimi (brańskimi).

³⁴⁴ Stanisław Brussowski (Bruszewski), poborca ziemi bielskiej.

³⁴⁵ Wnory, okolica szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego.

³⁴⁶ Paweł Gołasz (Mościczny, Mościcki), stolnik podlaski ok. 1570-1573, poborca ziemi bielskiej.

³⁴⁷ Skrzyvky, wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego.

³⁴⁸ Walenty Niewierowski (Niewiarowski), komornik ziemski bielski ok. 1561-1589, żołnierz, a potem porucznik rotty pieszej stacjonującej na zamku w Tykocinie, poborca i dzierżawca cel ziem bielskiej.

³⁴⁹ Teofil Brzozowski, syndyk ziemi bielskiej 1547-1548, komornik ziemski bielski ok. 1550-1559, podstarości grodzki brański 1559-1569, podkomorzy ziemi bielskiej 1569-1580.

³⁵⁰ Maciej Lewicki, podsędek ziemski bielski 1536-1553, sędzia ziemski bielski 1553-1558.

³⁵¹ Niewodnica (dziś Lewickie), wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego.

³⁵² Bona Sforza d'Aragona (1494-1557), królowa polska i wielka księżna litewska, księżna Bari i Rossano, żona Zygmunta I Starego.

[k. 344v] Offic(ium) castren(se) in actu content(um) ex debito offic(ii) ad instan(tem) postulac(i)o(ne)m et petic(i)o(ne)m no(bi)l(ium) pluri(m)orum pro his term(in)is castren(sibus) de congregatorum ad sing(u)las protestac(i)ones et obductiones res necessarias et oportunas no(bi)l(es) Sta(nislau)m Przesdzyczki³⁵³ et Adam(um) Nyvyenski³⁵⁴, m(inisteria)les t(er)restres, de cista t(er)restra facien(da), que nu(n)c, ut ip(s)a nobilitas asserebat, est in mala provision(e) et misera p(ro)pter grave(m) egritudine(m) do(min)i judicis Byelscen(sis)³⁵⁵ in cuius domo h(ab)et(ur) satis improvise, et ip(su)m requiren(do) de securiori deposito in quo secure potuissent eand(em) cista(m) co[n]servare et deponere rac(i)on(e) expedic(i)o(nis) bellice proxi(m)e instan(tem) iux(ta) l(itte)ras restiu(m) S.R.M.

6. *Relacja wysłanników szlachty bielskiej do domu sędziego ziemskiego w sprawie skrzyni z księgami ziemskimi, Brańsk, 13 VI 1552 r.*

Rkp. 1. AGAD, Ks. gr. brań., sygn. 1, k. 346 – oblata; wpisano do ksiąg grodzkich brańskich 13 czerwca 1552 r. [feria s(e)c(un)da in crastino s(an)ctissime et individue Trinitatis celebrati a.D. 1552] *przed ur. Janem Mieńskim podstarościm grodzkim oraz szl. Stanisławem Warelem (Wyszyńskim) subdelegatem na miejscu sędziego grodzkiego bielskimi (brańskimi).*

[k. 346] Coram offic(io) castren(si) et actis p(raese)ntibus castren(sibus) no(bi)l(es) Stanislaus Przesdzieczki³⁵⁶, Adam Nyvyenski³⁵⁷, m(inisteria)les t(er)restres ab off(iciu)m ex(iste)ntes deputati cum no(bi)l(i)bus Nicolao Myenski³⁵⁸, Stanislao Pansky, Josepho Markowsky³⁵⁹, Paulo Vyssenytsky, Cazimiro Slawsky, Luca Skrzypkowsky et aliis plurimis protu(n)c secu(m) ex(iste)ntibus et pro testimonio evide(n)ciori adiu(n)ctis rec(ogno)verunt, q(ua) dum g(e)n(er)osum Nicolau(m) Coryczki³⁶⁰ de Nyevodnycza³⁶¹, iudice(m) t(er)restrem Byelscen(sem), requirebant a nobilitate de insegura provision(e) ac etia(m) de mala custodia et deposito mi(nus) secure ciste t(er)restris, que in domo eius pro hac stabat et in suo deposito habetur et p(rae)sertim reducen(do) sibi eius gravem egritudine(m), qua pro hac per Deu(m) om(n)ipoten(tem) vit(a)e premitur, tum etia(m) et expedic(i)o(ne)m bellicam, que s(e)c(un)d(u)m l(itte)ras S.R.M. toti nobilitati Bielscen(sis) est indicta et insumata et eande(m)

³⁵³ Stanisław Przeździecki, woźny ziemski bielski.

³⁵⁴ Adam Niwiński, woźny ziemski bielski.

³⁵⁵ Mikołaj Korycki, podsędek ziemski bielski 1531-1536, sędzia ziemski bielski 1536-1552.

³⁵⁶ Stanisław Przeździecki, woźny ziemski bielski.

³⁵⁷ Adam Niwiński, woźny ziemski bielski.

³⁵⁸ Mikołaj Mieński, surrogator pisarstwa ziemskiego bielskiego ok. 1558-1560, brat Jana, Jakuba i Piotra.

³⁵⁹ Józef Markowski, podsędek ziemski bielski 1553-1569.

³⁶⁰ Mikołaj Korycki, podsędek ziemski bielski 1531-1536, sędzia ziemski bielski 1536-1552.

³⁶¹ Niewodnica (dziś Niewodnica Korycka), wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego.

imminere studiose exertat et ideo eund(em) iudice(m) ab ead(em) nobilitate monen(do) sollicitaba(n)t et eam ip(s)am cistam thesauru(m) eoru(m) p(rae)ciosiss(imu)m in certu(m) et securiorem depositu(m) ad servan(da) ad aliquod hospiciu(m) civile p(ro)culi ho(min)is daret et extrade(n)t, ip(s)e(m) eisd(em) t(a)le(m) r(espo)nssum dedit et r(espo)ndit dicen(do), q(ua) de t(a)li deposito ciste nulli est maior cura duntaxat Myenskyem, qui etia(m) tumultant(ur) et no(bi)litate(m) com(m)oven(do) sciant ip(s)i et alia nob(i)litas p(ro) mihi de cistra t(er)restra et libris t(er)restribus maior cura et diligen(cia) inest p(rae) oculos h(ab)etur et de isto deposito securiori plus diligentissi(me) vigilo qua(m) ip(s)i nob(i)les et licet premor egritudine mea actu(m) istud in mente revoluo, si de isto loco puta de civitate Branscen(se) in aliu(m) locu(m) se transferam, dabo et daturus op(er)am, q(uod) cista t(er)restris f(ie)ret in deposito bone et secure.

Zjazd szlachty ziemi bielskiej, Brańsk (?), przed 2 X 1552 r.

Szlachta ziemi bielskiej uchwaliła zebranie poboru na opłacenie grodowego po 1 zł z konia (10 włók). Poborcami wybrała Mateusza Wyszynskiego i Piotra Kostrę.

1. Manifest poborców ziemi bielskiej, Brańsk, 2 X 1552 r.

Rkp. 1. AGAD, Ks. gr. brań., sygn. 1, k. 559v – oblata; wpisano do ksiąg grodzkich brańskich 2 X 1552 r. [feria s(e)c(un)da pos[t] festu(m) s(an)cti Michaelis Archangeli a.D. 1552] *przed ur. Wincentym Mieńskim, podstarościm i Pawłem Domanowskim sędzią grodzkimi bielskimi (brańskimi).*

[k. 559v] No(bi)l(es) Matheus Vyssenysky³⁶² et Petrus Costro³⁶³, collectores electi per tota(m) nobilitate(m) hui(us) dis(tri)ctus Byelscen(sis), producen(do) laudu(m) t(er)restre in libro t(er)restri co(n)tentu(m) feceru(n)t diligen(ciam) se manifestan(do) con(tra) om(ne)s et sing(u)los no(bi)l(itat)em et ve sing(u)lis parochiis solve(re) contribuc(i)o(ne)m de unanimi consensu et voluntate laudata(m) et constituta(m) de uno equo p(ro) grodowe per unu(m) flore(nu)m pro c[o]m(mune) bono RP, protestan(do) solen(n)it(er) de luic(i)on(e) p[oenis] [i]n t(a)li laudo conten(tis).

³⁶² Mateusz Wypych Wyszynski, podwojewodzi podlaski ok. 1568-1573.

³⁶³ Piotr Kostro, poborca ziemi bielskiej, zapewne syn Jana, brat Baltazara i Melchiora, sędziego ziemskiego bielskiego.

Zjazd ziemi bielskiej, Brańsk, przed 17 XI 1552 r.

Szlachta ziemi bielskiej wybrała Rafała Brzozowskiego posłem do króla, powierzając mu załatwienie jej spraw u dworu. Ostatecznie jego miejsca zajął prawdopodobnie Józef Markowski, który po otrzymaniu od władcy dokumentu służącego całej szlachcie tejże ziemi zażądał następnie zadośćuczynienia za poniesione koszty. Nie byli oni posłami na sejm zwołany do Wilna na 25 XI 1552 r., ponieważ tam mieli stawić się sami chorążowie, bez posłów ziemskich³⁶⁴.

1. Pełnomocnictwo szlachty dane posłowi do króla, Brańsk, przed 17 XI 1552 r.

Rkp. 1. AGAD, Ks. gr. brań., sygn. 1, k. 243 – oblata; wpisano do ksiąg grodzkich brańskich ok. połowy listopada 1552 r. (dokładna data nieznana wobec przemieszania kart w księdze).

[k. 243] Co(m)paren(tes) person(a)l(ite)r cora(m) off(ici)o castren(si) et actis p(raese)ntib(us) castren(sibus) Bielscen(sibus) g(e)n(er)osus et no(bi)les [1] Stan(islau)s Jałbrzik Vissenyski³⁶⁵, vexilifer, [2] Jozeph Markowski³⁶⁶, [3] Stan(islau)s Varhel, [4] Stan(islau)s Pyethkowski³⁶⁷, [5] Matheus Vissenyski³⁶⁸, [6] Petrus Costro³⁶⁹, [7] Theofilus Brzozowski³⁷⁰, camerarius, [8] Ve(n)ceslaus Zalyeski, t(er)rigene districtus Bielscen(sis), nomi(ni)b(us) suis et tocius alii no(bi)litis istius district(us) Bielscen(sis) caven(do) pro³⁷¹ ratishabic(i)on(e) alioru(m) absenciu(m) recognover(un)t, quia in o(m)nib(us) negociis tocius co(mmun)itatis no(bi)lium istius district(us) Bielscen(sis) cora(m) Sua S.R.M. disponendis et ordina(n)dis, no(m)i(n)e eoru(n)d(em) in suu(m) veru(m) et legitimu(m) plenipotent(e)m no(bi)lem Rafaelem Brzozowski³⁷² constituer(un)t et ordinaver(un)t, committen(do) eid(em) cu(m) o(m)nimoda sua plenipote(n)cia om(n)ia et singula agen(do) et disponen(do), promitten(tes)q(ue) id totu(m) ratum gratumq(ue) h(abe)re ac tene(re), quicq(ui)d p(er) ip(su)m ip(s)oru(m) p(ro)nu(nc)iatu(m) plenipotentem actum f(a)ct(u)m q(ue)³⁷³ ordinatu(m)ve fu(er)it.

³⁶⁴ М. Любавский, *Литовско-русский сеймъ, прил.*, s. 66-67, 575; W. Kamieniecki, *Chorążowie w parlamentarzystwie litewskim przed unią lubelską*, „Antemurale”, t. 9, 1965, s. 199.

³⁶⁵ Stanisław Jałbrzyk Wyszynski, chorąży ziemi bielskiej 1551-1563, brat Marcina.

³⁶⁶ Józef Markowski, podsędek ziemski bielski 1553-1569.

³⁶⁷ Stanisław Pietkowski, syn Baltazara, sędziego ziemskiego bielskiego.

³⁶⁸ Mateusz Wypych Wyszynski, podwojewodzi podlaski ok. 1568-1573.

³⁶⁹ Piotr Kostro, poborca ziemi bielskiej, zapewne syn Jana, brat Baltazara i Melchiora, sędziego ziemskiego bielskiego.

³⁷⁰ Teofil Brzozowski, syndyk ziemi bielskiej 1547-1548, komornik ziemski bielski ok. 1550-1559, podstarości grodzki brański 1559-1569, podkomorzy ziemi bielskiej 1569-1580.

³⁷¹ Po tym słowie wykreślone: Sac(ra) Regia M(aiesta)te.

³⁷² Rafał Brzozowski, syn Mikołaja, podkomorzego bielskiego i brat Pawła, komornika ziemskiego bielskiego.

³⁷³ Po tym słowie wykreślone: fu(er)it.

2. Manifest Józefa Markowskiego ws. artykułów przywiezionych od króla z Wilna, Brańsk, 22 XI 1552 r.

Rkp. 1. AGAD, Ks. gr. brań., sygn. 1, k. 256 – oblata; wpisano do ksiąg grodzkich brańskich 22 XI 1552 r. [feria tertia in crastino p(raese)nt(ati)onis gloriosissime Virginis Marie].

[k. 256] Venien(s) p(er)s(onali)l(e)r ad p(raese)nciam off(ici)ii in actu superius co(n)te(n)ti nobilis Jozefus Markowsky³⁷⁴ cora(m) eod(em) off(ici)o se manifestan(do) ad instigac(i)o(ne)m tocius no(bi)litas levavit et tenuit suis in manib(us) certos articulos libertate(m) tocius no(bi)litas in se cotinen(tes), nup(er) Vilne a S.R.M. obten(tos), paratu(m) se eosd(em) offeren(do) no(bi)litati redde(re), si et in q(ua)ntu(m) si(bi) triginta s(exage)nas g(rossor)u(m) r(aci)on(e) expensaru(m) et dece(m) florenos in auro ad cancelaria(m) Sue M(aiesta)t(is) fideiussos pro eisd(em) articulis solvere(n)t et restituere(n)t aut soluc(i)o(ne)m ad aliquod certu(m) tempus suffice(n)ti fideiussion(e) p(er) bonos homi(n)es firmare(n)t.

Sejmik elekcyjny szlachty ziemi bielskiej w Brańsku (?), przed 1 II (?) 1553 r.³⁷⁵

Szlachta ziemi bielskiej prawdopodobnie wybrała na sejmiku Macieja Lewickiego, podsędką ziemi bielskiej, kandydatem na sędziego ziemi bielskiej po rezygnacji Mikołaja Koryckiego³⁷⁶. Zapewne też na tym sejmiku wybrano Teofila Brzozowskiego posłem do króla do Krakowa.

1. Odłożenie rozprawy przed sądem grodzkim brańskim w sprawie pomiędzy dziedzicami Brzozowa, Brańsk, 1 II 1553 r. (fragment).

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 71, k. 10. Oblaty dokonano w urzędzie grodzkim brańskim 1 II 1553 [feria s(e)c(un)da an(te) Purificac(i)onis Gloriosis(s)i(m)e Virginis Marie a. D. 1553].

[k. 10] Off(iciu)m in actu contentu(m) cit(a)t(i)o(ne)m [...] in vigore ad termi(n)os proximos fer(ia) s(e)c(un)da p(ost) d(o)m(ni)ca(m) Invocavit [20 II 1553] celebran(dos) r(ati)on(e) abse(n)cie no(bi)l(is) Theofili Brzozowski, camerarii, qui versus Cracoviam non fac(t)a rel(ati)on(e) profectus est, suspe(n)dit.

2. Zapiska procesowa w sprawie Teofila Brzozowskiego z poręczycielami sumy [na pokrycie kosztów poselstwa], 21 IV 1553 r.

³⁷⁴ Józef Markowski, podsędek ziemski bielski 1553-1569.

³⁷⁵ Zob. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 71, k. 3v, 10.

³⁷⁶ *Urządnicy podlascy*, s. 55, nr 213.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 71, k. 144v-145. *Oblaty dokonano w urzędzie grodzkim brańskim, 21 IV 1553 [feria sexta an(te) Adalberti [...] a. 1553].*

[k. 144v] D(omi)n(u)s surrogator³⁷⁷ pro loco residens nob(i)les Baltazaru(m) Pyethkowski³⁷⁸, Paulu(m) Brzozowski³⁷⁹, Mateu(m) Vysseniski³⁸⁰ [k. 145] [...] ³⁸¹ duodece(m) s(e)x(age)narum gr(ossorum) [...] domi(ni) [?] lev(at)or(u)m pro reipublice (comm)uni effideiussa(ru)m ad inst(antiam) no(bi)l(i) Theophili Brzozowski³⁸², camerarii ter(re)stris Byelscen(sis), actoris, mota et verten(da), a termi(n)o liberos pronun(cian(dos) decrevit, actori de unaqua(ue) par(r)ophia per duos cittan(dos) in ea ip(s)a re p(rae)fatos fideiussores.

Et hici(d)em prefatus Theophilus, actor, nob(i)les Stanisla(um) Rusczyk de Brussowo³⁸³, Joan(n)em Nossek de Costri³⁸⁴ et Bartholo(meu)m Svyetlyk de Jemyolky³⁸⁵, recipien(s) ab eis per mediu(m) s(e)x(age)ne gr(ossorum) et pro vadio satisfacto(ru)m, pro int(er)esse eoru(m) quiettat p(raese)ntibus.

Sejmik elekcyjny szlachty ziemi bielskiej w Brańsku (?), przed 20 III 1553 r.³⁸⁶

Szlachta ziemi bielskiej prawdopodobnie wybrała na sejmiku Józefa Markowskiego kandydatem na podsędką ziemi bielskiej po awansie Macieja Lewickiego na sędziego³⁸⁷. Nie udało się odnaleźć akt sejmiku.

Zjazd szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 24 VII 1553 r.

Szlachta ziemi bielskiej wybrała Józefa Markowskiego, podsędką ziemi bielskiej oraz Mikołaja Mieńskiego posłami do króla Zygmunta II Augusta do Krakowa w celu zwolnienia jej z płacenia „grodowego” oraz zobowiązała się pokryć związane z poselstwem koszty, które wziął na siebie Tomasz Owsiany, starosta brański.

³⁷⁷ Tomasz Owsiany, starosta brański ok. 1546-1553, pisarz ziemski bielski 1561-1578.

³⁷⁸ Baltazar Pietkowski, syn Baltazara, sędziego ziemskiego bielskiego, ojciec Piotra, pisarza ziemskiego bielskiego.

³⁷⁹ Paweł Brzozowski, zapewne komornik ziemski bielski ok. 1547-1562, syn Mikołaja, podkomorzego bielskiego.

³⁸⁰ Mateusz Wypych Wyszynski, podwojewodzi podlaski ok. 1568-1573.

³⁸¹ Tekst uszkodzony i nieczytelny na ponad 1,5 wiersza.

³⁸² Teofil Brzozowski, syndyk ziemi bielskiej 1547-1548, komornik ziemski bielski ok. 1550-1559, podstarości grodzki brański 1559-1569, podkomorzy ziemi bielskiej 1569-1580.

³⁸³ Bruszewo, wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. wysokomazowiecki).

³⁸⁴ Kostry, okolica szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego.

³⁸⁵ Jamiółki, okolica szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego.

³⁸⁶ Zob. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 71, k. 103, 107v.

³⁸⁷ *Urządnicy podlascy*, s. 50, nr 147.

1. Zobowiązanie dłużne w imieniu szlachty ziemi bielskiej na rzecz Tomasza Owsianego,
Brańsk, 24 VII 1553 r.

*Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 71, k. 287-287v. Oblaty dokonano w urzędzie grodzkim brańskim 24 VII 1553 r. [feria s(e)c(un)da in vigilia Jacobi Ap(osto)li a. D. 1553]. **Skrót:** ANK, ZZG, sygn. 18, s. 8.*

[k. 287] Dum g(e)n(er)osus Thomas Owsyany³⁸⁸, surrogator Bielscen(sis), in actu co(n)tentus in locu(m) suu(m) surrogatus, quo ad p(raese)ntem inscript(i)onis actu(m) subdelegavit g(e)n(er)osum Jozefu(m) Markowsky³⁸⁹, subiudice(m) t(er)restre(m) Bielscen(sem), tandem co(m)paren(tes) person(a)l(ite)r g(e)n(er)osi [1] Stan(islau)s Vissenysky³⁹⁰, vexilifer t(er)restris, [2] Vince(n)tius Mye(n)sky³⁹¹, vicecapit(aneus), [3] Paulus Domanowski³⁹², iudex offic(ii) castren(sis) Bielscen(sis) suo et totius no(bi)litas no(m)i(ni)bus pu(bli)ce et p(er) expressu(m) recognover(un)t, quia g(e)n(er)oso Thom[a]e Owsyany, surrogato Bielscen(si), tene(n)tur decem septe(m) s(e)x(age)nas gr(ossorum) nu(mer)i et monet[a]e pol(onicalis) pecuni[a]e mutuate pro expedic(i)on(e) g(e)n(er)osi et no(bi)li Jozefi Markowski, subiudicis t(er)restris Bielscen(sis) et Nico(la)i Myenski³⁹³, nu(n)cioru(m) ad S.R.M. Cracovia(m) pro expedic(i)on(e) l(ite)raru(m) libertac(i)onis a soluc(i)on(e) co(n)tribuc(i)onis alias syerepczisy contra pr(ae)scriptu(m) iuriu(m) laudate, qua(m) ad p(raese)ns exigit, et ad finem exige(re) vult g(e)n(er)osus Petrus Konynski³⁹⁴, capit(aneus) Bielscen(sis), et no(n) exactores t(er)restres in co(n)ve(n)tu g(e)n(er)ali assignatos, mittendos, quas eius d(omi)n(u)s a se su(m)misen(do) suosque successores ad id obliga(n)t et inscribu(n)t solve(re) sup(er) festu(m) divi Barto(lomae)i Ap(osto)li proximi venturu(m) [24 VIII 1553] sub totius vadii et in defectu soluc(i)onis cit(at)i hoc cora(m) offic(i)o castren(sis) in p(ri)mo ter(m)i(n)o tanq(uam) pere(m)ptorio stare, pare(re) et pro p(rae)missis satisfacere tenebu(n)tur cu(m) suis successoribus, hoc tu(m) exp(rae)s(s)e, quod cit(at)io occ(asi)on(e) p(rae)missorum sup(er) o(m)ni(bu)s scripta ad unu(m) du(n)taxat illoru(m) in exortiu(m) et in bonis ponen(dum) iux(ta) arbitriu(m) cittan(dum), qua(m) nemo illoru(m), quod seorsi(ve) no(n) in omniu(m) bonis e(st) posita impugnare debet. Nihilom(in)us, tu(m) su(m)ma(m) memorata(m) no(bi)litas

³⁸⁸ Tomasz Owsiany, starosta brański ok. 1546-1553, pisarz ziemski bielski 1561-1578.

³⁸⁹ Józef Markowski, podsedek ziemski bielski 1553-1569.

³⁹⁰ Stanisław Jałbrzyk Wszyński, chorąży ziemi bielskiej 1551-1563, brat Marcina.

³⁹¹ Wincenty Mieński, podstarości grodzki brański 1553-1559, sędzia ziemski bielski 1559-1565, syn Jana.

³⁹² Paweł Domanowski, syndyk ziemi bielskiej 1549, surogator pisarstwa ziemskiego bielskiego 1551, sędzia grodzki brański 1552-1561.

³⁹³ Mikołaj Mieński, surogator pisarstwa ziemskiego bielskiego ok. 1558-1560, brat Jana, Jakuba i Piotra.

³⁹⁴ Piotr Koniński, starosta bielski ok. 1549-1559.

univ(er)sa iux(ta) laudu(m) et co(n)suetudine(m) ex quo est pro nego(ci)a R. P. mutuata compone(re) d(ebe)nt.

2. Pokwitowanie szlachty ziemi bielskiej przez posłów Józefa Markowskiego i Mikołaja Mieńskiego, Brańsk, 24 VII 1553 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 71, k. 287-287v. Oblaty dokonano w urzędzie grodzkim brańskim 24 VII 1553 r. [feria s(e)c(un)da in vigilia Jacobi Ap(osto)li a. D. 1553].

[k. 287] Co(m)paren(tes) person(ali)t(er) coram off(ici)o in actu co(n)tento g(e)n(er)osus et no(bi)lis Jozefus Markowsky³⁹⁵, subiudex t(er)restris Bielscen(sis) et Nicolaus Myenski³⁹⁶, nu(n)cii p(er) no(bi)litate(m) electi ad S.R.M. pro expedien(da) libertate a soluc(i)on(e) grodowe Cracovia(m) mitten(dos), pala(m) recognover(un)t, quia a no(bi)libus Matheo Vissenysky³⁹⁷ et Petro Costro³⁹⁸ de co(n)sensu libero no(bi)l(ium) [1] Pauli Visse(n)sky, [2] Vale(n)tini³⁹⁹ et [3] Andr(eae)⁴⁰⁰ Crassowskych, [4] Petri Voyczik de Thopiczewo⁴⁰¹ no(m)i(n)e tocius no(bi)litis p(er) eos f(a)cto viginti octo s(e)x(age)nas gr(ossorum) nu(mer)i et monete pol(onicalis) ex [k. 287v] [...]⁴⁰² [...]sis [...]⁴⁰³ [...]nis a p(rae)fati [...]⁴⁰⁴ de quibus eos p(er) [...]⁴⁰⁵.

3. Zobowiązanie dłużne szlachty ziemi bielskiej na rzecz posłów Józefa Markowskiego i Mikołaja Mieńskiego, Brańsk, 24 VII 1553 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 71, k. 287v. Oblaty dokonano w urzędzie grodzkim brańskim 24 VII 1553 r. [feria s(e)c(un)da in vigilia Jacobi Ap(osto)li a. D. 1553].

³⁹⁵ Józef Markowski, podsędek ziemski bielski 1553-1569.

³⁹⁶ Mikołaj Mieński, surogator pisarstwa ziemskiego bielskiego ok. 1558-1560, brat Jana, Jakuba i Piotra.

³⁹⁷ Mateusz Wypych Wyszynski, podwojewodzi podlaski ok. 1568-1573.

³⁹⁸ Piotr Kostro, prawdopodobnie syn Jana i brat Baltazara oraz Melchiora, sędziego ziemskiego bielskiego.

³⁹⁹ Walenty Krassowski, prawdopodobnie syn Mrocza (Mrocześawa), komornika ziemskiego bielskiego.

⁴⁰⁰ Andrzej Krassowski, prawdopodobnie syn Mrocza (Mrocześawa), komornika ziemskiego bielskiego, komornik ziemski bielski ok. 1568-1584.

⁴⁰¹ Topczewo, okolica szlachecka w ziemi bielskiej z ośrodkiem parafii topczewskiej.

⁴⁰² Uszkodzenie na 1 wiersz tekstu.

⁴⁰³ Uszkodzenie na większość 1 wiersza tekstu.

⁴⁰⁴ Uszkodzenie tekstu na większość 1 wiersza tekstu.

⁴⁰⁵ Nieczytelne 1 słowo i uszkodzenie tekstu na pół wiersza.

[k. 287v] Comparen(tes) person(a)l(ite)r cora(m) off(ic)o in actu co(n)tento no(bi)les [1] Paulus Vissenyski, [2] Mateus⁴⁰⁶ de Vypichy⁴⁰⁷, [3] Baltizar⁴⁰⁸ et [4] Petrus⁴⁰⁹ olim Joha(n)nis⁴¹⁰ Costrovye, [5] Vale(n)tinus⁴¹¹ et [6] Andreas⁴¹² Crassowsczi, [7] Petrus Voiczik de Thopiczewo⁴¹³, suis et tocius no(bi)litis, pro qua se obliga(n)t et insc(ri)bu(n)t p(raese)ntibus, no(min)ibus, pala(m) et p(er) ex(prae)sum recognover(un)t, quia g(e)n(er)oso et no(bi)li Jozefo Markowski⁴¹⁴, subiudici t(er)restri Bielscen(si) et Nicolao Mye(n)ski⁴¹⁵, nu(n)ciis ad p(raese)ns per no(bi)litate(m) electis, d(ebe)nt dare et solve(re) real(ite)rque et in effectu repone(re) qui(n)quaginta aureos ungaricales in que(m)libet aureu(m) per qui(n)quagi(n)ta et unu(m) gr(ossorum) nu(mer)i et monete pol(onicalis) co(m)putand(o) pro expedic(i)o(n)e l(ite)rarium a sacris R. et Rl.M. liber(a)t(i)onis a co(n)tribuc(i)on(e) vulgariter grodowe et r(aci)on(e) pr(ae)misis d(am)nis dan(do) pro interven(dum) ad s(acras) R. et Rl.M. Si et inqu(an)tu(m) tales l(ite)ras p(rae)fata(m) libertate(m) in se co(n)ten(tam) expedivisse(n)t et secum easd(em) affere(n)t et ead(em) su(m)ma per hos no(bi)l(es) in insc(ri)pt(i)on(e) cotentos ex univ(er)sa no(bi)litate iux(ta) laudu(m) de p(rae)misis satis exigi d(ebe)nt, si v(er)o no(n) obtinere(n)t extu(n)c cu(m) solven(dum) praefatos 50 aureos no(bi)litas no(n) teneb(untu)r.

Sejmik szlachty ziemi bielskiej w Brańsku (?), lato (?) 1554 r.⁴¹⁶

*Szlachta ziemi bielskiej wybrała Wincentego Mieńskiego, podstarościego urzędu grodzkiego bielskiego, Marcina Czajkę (Czajkowskiego) i Stanisława Jałbrzyka Wyszyńskiego, chorążego ziemi bielskiej, posłami na sejm w Wilnie (jesień 1554 r.). Ten ostatni jako chorąży prawdopodobnie posłował z urzędu*⁴¹⁷.

Skrót: ANK, ZZG, nr 18, s. 10.

Sejmik elekcyjny szlachty ziemi drohickiej w Drohiczynie, koniec 1555 r.?

⁴⁰⁶ Mateusz Wypych Wyszyński, podwojewodzi podlaski ok. 1568-1573.

⁴⁰⁷ Wyszonki-Wypychy, wieś w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. wysokomazowiecki).

⁴⁰⁸ Baltazar Kostro, syn Jana, brat Piotra i Melchiora, sędziego ziemskiego bielskiego.

⁴⁰⁹ Piotr Kostro, syn Jana, brat Baltazara i Melchiora, sędziego ziemskiego bielskiego.

⁴¹⁰ Jan Kostro, ojciec m.in. Piotra, Baltazara i Melchiora, sędziego ziemskiego bielskiego.

⁴¹¹ Walenty Krassowski, prawdopodobnie syn Mrocza (Mrocześława), komornika ziemskiego bielskiego.

⁴¹² Andrzej Krassowski, prawdopodobnie syn Mrocza (Mrocześława), komornika ziemskiego bielskiego, komornik ziemski bielski ok. 1568-1584.

⁴¹³ Topczewo, okolica szlachecka w ziemi bielskiej z ośrodkiem parafii topczewskiej.

⁴¹⁴ Józef Markowski, podsędek ziemski bielski 1553-1569.

⁴¹⁵ Mikołaj Mieński, surrogator pisarstwa ziemskiego bielskiego ok. 1558-1560, brat Jana, Jakuba i Piotra.

⁴¹⁶ М. Любавский, *Литовско-русскай сеймъ, прил.*, s. 83, 85.

⁴¹⁷ Zob. W. Kamieniecki, *Chorążowie*, s. 197-199; J. Siedlecki, *Sejmiki szlachty ziemi bielskiej w Brańsku w XVI-XVIII wieku*, „Przegląd Historyczny”, t. 80, 1989, z. 2, s. 239;

23 III 1556 nastąpiło objęcie urzędów: podsędka ziemskiego drohickiego przez Marcina Węza sędziego grodzkiego drohickiego, „cuius p(er) electionem totius nobilitatis districtus Drohic(iensis) ex officio iudicii castr(ensis) Drohicien(sis) assumpsit” oraz sędziego ziemskiego drohickiego przez Jakuba Pobikrowskiego posędka ziemskiego drohickiego urzędu, „qui communi electione nobilitatis totius electus, et p(er) Sacram Ma(ies)t(a)tum Regiam approbatus et confirmatus”.

Skrót: ANK, ZZG, nr 32, s. 472-473.

Sejmik elekcyjny szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 21 II 1559.

Król listem z Piotrkowa, 19 II 1558 r. adresowanym do Krzysztofa Olędzkiego starosty brańskiego i suraskiego, zwołał sejmik ziemi bielskiej w celu wybrania czterech kandydatów na urząd sędziego ziemskiego bielskiego po śmierci Macieja Lewickiego.

1. List króla Zygmunta II Augusta do starosty brańskiego i suraskiego Krzysztofa Olędzkiego, Piotrków, 19 XII 1558 r.

Rkp. NGAB, f. 1706, op. 1, sygn. 5, k. 414v. Oblaty listu w urzędzie grodzkim brańskim dokonał Piotr Pogorzelski z Tchorznicy. 12 II 1559 r. [sabato an(te) domi(ni)cam Invocavit a. D. 1559].

[k. 414v] Sigismu(n)du(s) Augustu(s) Dei gra(tia) rex Poloni[a]e, magnus dux Lith(uaniae), Russi[a]e, Prussi[a]e, Samogithi[a]e, Mazovi[a]eque etc. d(ominu)s et h(abe)res

G(e)n(er)oso Christofero Olyeczki⁴¹⁸, capit(aneo) n(ost)ro Branscen(sis) Sarazen(sis)que, fidei dilecto, gr(ati)am n(ost)ram. G(e)n(er)oso fidelis dilecto. Intexim(us) g(e)n(er)osu(m) ol(im) Matia(m) Leviczki⁴¹⁹, iudice(m) t(er)re(stre)m Bielscen(sem), nup(er) a vita decessesse. Cum morte off(iciu)m iudicata(us) t(er)r[a] illius vacare dicitur, ne itaq(ue) an admi(ni)stran(da) iustitia aliqua neglig(e)ntia com(m)ittatur elect(i)o(n)e(m) iudicis in locu(m) demortui indicen(do) duxim(us), indicim(us)q(ue) p(raese)ntibus p(ro) feria tertia p(ost) domi(ni)ca(m) Remi(ni)sce(re), qu[a]e erit vigesima p(ri)ma february instan(ti) p(ro)xima [21 II 1559], quare man(do) f.t., ut ea(n)d(em) diem elect(i)o(n)e(m) instituta(m) p(er) mi(nisteria)les t(er)re(stre)s in foris ac aliis locis publicis f.t. publicis, publicasseq(ue) curet, ut in(dictio) eiusde(m) elect(i)o(nis) iudicis ad om(nes) quaru(m) interest noticia(m) devenit, ne(m)pe ut ad illa(m) ip(s)am die(m) ad oppidu(m) Bra(n)sko co(n)veni(n)t, ibiq(ue) maturo co(n)sulen(do) qu(atu)or viros p(ro)bos, idoneos et iurisperitos n(omina)re per sc(ri)ptu(m) iure elig(eru)nt,

⁴¹⁸ Krzysztof Olędzki, starosta brański i suraski ok. 1558-1565.

⁴¹⁹ Maciej Lewicki, podsędek ziemski bielski 1536-1553, sędzia ziemski bielski 1553-1558.

nobisq(ue) l(itter)as suis sigillis munitis p(raese)nt(av)e(ru)nt p(ro) gra(tia) n(ost)ra ex off(ici)o suo aliter no(n) factu(r)i.

Dat(um) Pyotr(ko)vi[a]e⁴²⁰ fer(ia) s(e)c(un)da an(te) festu(m) divi Thom[ae] Ap(osto)li p(ro)xi(ma) [19 XIII] a. D. 1558.

Ad ma(n)datu(m) S. R. M. p(ro)o(pri)u(m). Nicolaus Radziwil⁴²¹, palatin(us) Vilnen(sis) et ca(n)celarius.

2. Kandydaci wybrani na urząd sędziego ziemskiego bielskiego, cedują uzyskane przez siebie głosy na rzecz kandydatury Wincentego Mieńskiego podstarościego brańskiego, Brańsk,

22 II 1559 r.

Rkp. NGAB, f. 1706, op. 1, sygn. 5, k. 452v. Oblata w urzędzie grodzkim brańskim została dokonana zapewne przez Marcina Jałbrzyka Wyszyńskiego 22 II 1559 r. [feria q(ua)рта post Remi(ni)scere a. D. 1559].

[k. 452v] Nobilis Martinus Jałbrzyk Vysenysky⁴²² a universa nobilitate ad locum iudicatus post demortuu(m) oli(m) generosum Mathiam Lewyczky⁴²³, iudicem, inter alios tres electos die hestierna electus coram officio reco(gno)vit, quia electione su(a)e p(rae)fat[a]e tamen et voces a p(rae)fata nobilitate habitas uno ex prefatis electis, g(e)n(er)oso Vince(n)cio Myensky⁴²⁴, vicecapitaneo, demisit et p(raese)ntibus demittit.

Nobilis Sebastianus Suchodolsky⁴²⁵, terrigena d(istri)ctus Drohicen(sis), reco(gno)vit, quia electiones su[a]e locum et voces a multa nobilitate et dignitariis districtus Bielscen(sis) ad off(iciu)m iudicatus post demortuum olim generosum Mathia(m) Levyczky, iudicem terrestrem, habitas G(e)n(er)osi Vince(n)cio Myensky, officii d(istri)ctus Bielscen(sis) vicecapitaneo, demisit et p(raese)ntibus demittit.

Sejmik szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 24 VI 1559 r.

⁴²⁰ Piotrków (dziś: Piotrków Trybunalski), miasto nad Strawą w woj. sieradzkim (obecnie woj. łódzkie), miejsce odbywania sejmów, potem również sesji Trybunału Koronnego dla prowincji wielkopolskiej.

⁴²¹ Mikołaj Radziwiłł „Czarny” (1515-1565), wojewoda wileński i kanclerz wielki litewski.

⁴²² Marcin Jałbrzyk Wyszyński, surogator pisarstwa ziemskiego bielskiego ok. 1553-1557, sędzia ziemski bielski 1565-1567.

⁴²³ Maciej Lewicki, podsądek ziemski bielski 1536-1553, sędzia ziemski bielski 1553-1558.

⁴²⁴ Wincenty Mieński, podstarości brański 1553-1559, sędzia ziemski bielski 1559-1565, syn Jana.

⁴²⁵ Sebastian Suchodolski, referendarz podlaski ok. 1564-1569, referendarz litewski 1569-1586, wojski drohicki 1576-1586.

Szlachta ziemi bielskiej wybrała Stanisława Jałbrzyka Wyszyńskiego, chorążego ziemi bielskiej, Pawła Domanowskiego, sędziego grodzkiego brańskiego i Krzysztofa Krassowskiego posłami na sejm w Wilnie (lato-jesień 1559 r.)⁴²⁶.

Laudum sejmiku szlachty ziemi bielskiej, Brańsk, 24 VI 1559 r.

Rkp. NGAB, f. 1706, op. 1, sygn. 5, k. 635-636. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 24 VI 1559 r. [sabato ip(s)o festo s(an)cti Joha(n)nis Bapt(ista)e a. D. 1559].

Skrót: ANK, ZZG, sygn. 18, s. 14-15.

[k. 635] G(e)n(er)osi et no(bi)les [1] Stan(islau)s Gąssowski⁴²⁷, succa(mera)rius, [2] Stan(islau)s Vissenski⁴²⁸, vexilifer, [3] Vince(n)tius Mienski⁴²⁹, iudex t(er)res(tri)s, [4] Paulus Domanowski⁴³⁰, iudex castren(sis), [5] Nicolaus Myenski⁴³¹, surrogator nota(ria)t(us) t(er)res(tri)s Bielscen(sis), [6] Alb(er)tus Viskowsky⁴³², notarius⁴³³ castren(sis), [7] Martin(us) Myenski⁴³⁴ et [8] Marti(nus) Kocieczki⁴³⁵, camerarii t(er)re(stre)s, [9] Bernard(us) Domanowsky, [10] Michael et [11] Johan(n)es Pyetrzikowskie, [12] Fran(ciscu)s de Skrzypki⁴³⁶, [13] Andr(eas), [14] Tomas et [15] Marcus de Kropilnicza⁴³⁷, [16] Stan(islau)s Vitti de Dzyerzki⁴³⁸, [17] Johan(n)es Malynowski de Calnicza⁴³⁹, [18] Petrus, [19] Andr(eas) et [20] Stan(islau)s de Plonka⁴⁴⁰, [21] Christopher(us) Krassowski⁴⁴¹, [22] Baltizar⁴⁴² et [23] Roslanus Kostrovye, [24] Erasmus Zalyeski, [25] Alb(er)tus Rosko cum [26] Alb(er)to Gavyn, m(i)n(isteria)les t(er)re(stre)s, venien(tes) p(er)s(ona)l(ite)r ex conve(n)tu p(ar)ticulari p(er)

⁴²⁶ ANK, ZZG, sygn. 18, s. 14-15; H. A. Максимейко, *Сеймы, прил.*, s. 123.

⁴²⁷ Stanisław Skwarek Gąssowski, podkomorzy ziemi bielskiej 1547-1568.

⁴²⁸ Stanisław Jałbrzyk Wyszyński, chorąży ziemi bielskiej 1551-1563, brat Marcina.

⁴²⁹ Wincenty Mieński, podstarości brański 1553-1559, sędzia ziemski bielski 1559-1565, syn Jana.

⁴³⁰ Paweł Domanowski, syndyk ziemi bielskiej 1549, surogator pisarstwa ziemskiego bielskiego 1551, sędzia grodzki brański 1552-1561.

⁴³¹ Mikołaj Mieński, surogator pisarstwa ziemskiego bielskiego ok. 1558-1560, brat Jana, Jakuba i Piotra.

⁴³² Wojciech Wyszowski, pisarz grodzki brański ok. 1558-1561, sędzia grodzki brański 1561-1568, sędzia ziemski bielski 1568-1591.

⁴³³ Po tym słowie skreślone: tres.

⁴³⁴ Marcin Mieński, komornik ziemski bielski ok. 1559-1568, surogator urzędu podkomorskiego ziemi bielskiej 1568-1569, podstarości grodzki brański 1569-1579, poborca ziemi bielskiej, syn Jakuba.

⁴³⁵ Marcin Kocięcki, podstarości grodzki brański ok. 1546-1551, komornik ziemski bielski ok. 1548-1561, pisarz grodzki brański 1556.

⁴³⁶ Skrzypki, wieś w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. bielski).

⁴³⁷ Kropilnica (Kropidlnica, Kropiwnica), okolica szlachecka w ziemi bielskiej.

⁴³⁸ Dzierzki, wieś w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. białostocki).

⁴³⁹ Kalnica, wieś w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (dawniej też Malinowo-Kalnica; obecnie pow. bielski).

⁴⁴⁰ Płonka, okolica szlachecka w ziemi bielskiej, jedną z jej wsi jest Płonka Kościelna, ośrodek parafii płońskiej (płonkowskiej).

⁴⁴¹ Krzysztof Krassowski, komornik ziemski bielski 1558-1561.

⁴⁴² Baltazar Kostro, być może syn Jana, brat Piotra i Melchiora, sędziego ziemskiego bielskiego.

dignitariis p(rae)fatis et nobi(li)tatem hui(us) disctric(us) Bielscen(sis) die hodierna celebrata iux(ta) l(itte)ras S.R.M. quibus sua M. nu(n)cios p(ro) comitiis g(e)n(er)alib(us) Viln[a]e proxime celebran(dis)⁴⁴³, quos [k. 635v] eiusd(em) M. dignata e(st) ma(n)dare publice et p(er) exp(rae)su(m) suis et totius no(bi)litas hui(us) district(us) Bielscen(sis) no(m)i(ni)b(us) recognover(un)t, quia satisfacien(do) p(rae)misorum l(itte)r(arum) S.R.M. e medio sui g(e)n(er)osos et no(bi)l(es) ⁴⁴⁴{Stanislaum Vyssenyski, vexiliferu(m) t(er)re(stre)m Bielscen(sem)}²⁷⁸, Paulum Domanowski, iudice(m) castren(sem) et Christopheru(m) Krassowski in o(m)nib(us) suis negociis, necessitatib(us), gravami(ni)b(us) quibusvis p(ro) comitiis p(rae)fatis g(e)n(er)alib(us) Vilne p(ro)xi(m)e celebran(dis) in suos veros et legitti(m)os nu(n)cios elleger(un)t, co(n)stiter(un)t et solenn(ite)r ordinaver(un)t, com(m)itten(do) ac dando eisd(em) nu(n)ciis o(m)nimoda(m) p(otesta)tem, facultate(m), plenipote(n)tia(m) et ma(n)datu(m) infficiens, agen(di), co(n)stituen(di), ordinan(di), supplicac(i)onesq(ue) apud S.R.M. quibus R.P. postulav(er)it facien(di), promitten(do) quicquid p(er) dictos nu(n)cios plenipotend(os) et ma(n)datarios actu(m), f(a)ct(u)m, co(n)stitutu(m) et ordi(n)atu(m) fu(e)r(in)t, id totu(m) firmu(m) tene(re) et inviolab(ilite)r obs(er)vare, tanq(am) sibi p(er)sonal(ite)r interessent acsi etia(m) p(raese)ntibus sua sigilla p(ro)p(ri)a, quibus utu(n)tur, p(raese)ntib(us) subimp(end)ere(n)t.

Id(em) univ(er)sa no(bi)litas reco(gnovi)t, q(uod) p(ro)pt(er) expedic(i)o(n)e(m) nu(n)cioru(m) p(ro) co(n)ve(n)c(i)on(e) g(e)n(er)ali Viln[a]e p(ro)xim(e) celebran(da), ad qua(m) S.R.M. ip(s)is certos nu(n)tios expedire et Vilna(m) mitte(re) iussit, de una(ni)m(o) suo et o(mniu)m alioru(m) no(bi)lium et ter(r)igenarum hui(us) disctric(us) Bielsen(sis) co(n)sensu et volu(n)tate co(n)tribuc(i)o(n)e(m) in se de quo(que) equo p(er) totu(m) districtu(m) p(ro) qui(n)q(ue) gr(ossos) nu(mer)i Pol(onicalis) et duos albos co(n)stituer(un)t et laudaver(un)t solven(do) ad manus mi(nisteria)lium inferius nom(in)atim exp(rae)soru(m) ab actu p(raese)nti ad duas septi(man)as [8 VII 1559], ad qua(m) co(n)tribuc(i)o(n)e(m) exigen(do) in parofiiis Domanowska⁴⁴⁵, Jablonyska⁴⁴⁶, Vyssenyska⁴⁴⁷ et Dąbrowska⁴⁴⁸ mi(nisteria)liis t(er)r(estr)iis

⁴⁴³ Jedno słowo skreślone i nieczytelne.

⁴⁴⁴⁻²⁷⁸ Dopisek wstawiony w to miejsce przez pisarza. Zapewne posłował on z urzędu, jako chorąży ziemi bielskiej.

⁴⁴⁵ Parafia p.w. św. Doroty w Domanowie.

⁴⁴⁶ Parafia p.w. Piotra w Jabłoni Kościelnej (Wronej; obecnie p.w. św. Piotra i Pawła).

⁴⁴⁷ Parafia p.w. Zwiastowania NMP w Wyszonkach Kościelnych (obecnie p.w. Narodzenia NMP).

⁴⁴⁸ Parafia dąbrowska ziemi bielskiej składała się z wsi podlegających parafiom rzymskokatolickim p.w. Stanisława w Dąbrowie Wielkiej, p.w. św. Anny w Dąbrówce Kościelnej (Wojnach-Dąbrówce) oraz p.w. św. Jana Chrzciciela w Wysokiem (Mazowieckiem).

Mathias Koboska, in parofiis Sokolowska⁴⁴⁹, Kobilenska⁴⁵⁰ et Kuleska⁴⁵¹ mi(nisteria)lis t(er)r(estr)is Sebastianus Moykowski, in parofiis Plonyska⁴⁵², Saraska⁴⁵³ et Posvyączenska⁴⁵⁴ mi(nisteria)lis t(er)r(estr)is Michael Lapa et in absen(tia) eius Alb(er)t(us) Rosko. In parofiis Bielska⁴⁵⁵, Lubynska⁴⁵⁶, Viskowska⁴⁵⁷ et Bra(n)ska⁴⁵⁸, Topyczewskaque⁴⁵⁹ mi(nisteria)lis t(er)r(estr)is Alb(er)tus Gavyn et in parofia Gonieczka⁴⁶⁰ Martin(us) Bialosuknya et Martin(us) Vysovaty, mi(nisteria)les t(er)re(stre)s, hu(n)c assignati et depu(ta)ti. Si v(er)o aliquis p(rae)fat[a]e ordi(n)ac(i)o(n)e con(tra)venisset et ea(m) co(n)tribuc(i)o(ne)m solvi noluisset, tum ei p(er) mi(nisteria)lem quicu(n)que verbal(ite)r term(inus) certus de(be)t p(er)figi et assignari coram off(ici)o co(m)paren(do), coram quo cu(m) p[o]en(a) triu(m) mar(carum) gr(ossorum) et exactori illius co(n)tribuc(i)onis p(rae)fata(m) co(n)tribuc(i)o(n)e(m) solve(re) de(be)t, a quo d(e)c(re)to cit(a)tus no(n) poterit appellare [k. 636], nec iudice(m) move(re), aut quasvis dil(aci)ones face(re), p(ro) quaquid(em) fatiga et labore ip(s)is mi(nisteria)lib(us) exactoribus duo albi ultra q(u)inq(ue) gr(ossos) resta(n)tis red[d]e(re) d(e)be(n)t.

Zjazd szlachty ziemi bielskiej, Brańsk, 11 XII 1560.

Szlachta ziemi bielskiej zebrana na rokach sądowych grodzkich wniosła skargę na urzędników sądowych ziemskich, ponieważ ci nie przeprowadzali leżenia ksiąg i roków sądowych ziemskich. Wyjaśnienia w tej sprawie złożyli przed nią komornicy ziemscy sędziego, Marcin Mieński i Walenty Niewierowski oraz podsędka, Marcin Maruszewski. Szlachta widząc niezgodę wśród urzędników zdecydowała skierować poselstwo do króla w osobach podstarościego brańskiego Teofila Brzozowskiego oraz wspomnianego Walentego Niewiarowskiego. Posłowie uzyskali przywilej na surogację podsędkostwa ziemskiego dla Teofila Brzozowskiego.

Laudum zjazdu szlachty ziemi bielskiej, Brańsk, 11 XII 1560.

⁴⁴⁹ Parafia p.w. Wniebowzięcia NMP w Sokołach.

⁴⁵⁰ Parafia p.w. św. Stanisława w Kobylinie-Borzymach.

⁴⁵¹ Parafia p.w. św. Bartłomieja w Kuleszach-Rokitnicy (Kościelnych).

⁴⁵² Parafia p.w. św. Michała Archaniola w Płonce.

⁴⁵³ Parafia p.w. Bożego Ciała w Suraziu.

⁴⁵⁴ Parafia p.w. św. Jana Chrzciciela w Poświętnem.

⁴⁵⁵ Parafia p.w. Narodzenia NMP w Bielsku.

⁴⁵⁶ Parafia p.w. Wniebowzięcia NMP w Łubinie Kościelnym.

⁴⁵⁷ Parafia p.w. Zwiastowania NMP w Wyszkach.

⁴⁵⁸ Parafia p.w. Wniebowzięcia NMP w Brańsku.

⁴⁵⁹ Parafia p.w. św. Stanisława w Topczewie.

⁴⁶⁰ Parafia p.w. św. Jana Chrzciciela w Goniądzu.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 3, k. 307-3081. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 11 XII 1560 r. [feria quarta [...] post festum Conceptionis Gloriosissime Virginis Mariae a. D. 1560].

[k. 307] Venien(tes) person(a)l(ite)r ad pr(aese)ntiam offitii feria quarta intra terminorum castr(ensium) celebrationem [11 XII 1560] nobil(es) [1] Baltizar Piethkowski⁴⁶¹ de parochia Piethkowska⁴⁶², [2] Stani(sla)us⁴⁶³ et [3] Nicolaus⁴⁶⁴ Kraiewsczy, [4] Stanislaus olim Joannis Luba, [5] Joannes Kosewsky Gorka de parochia Lubinska⁴⁶⁵, [6] Matthaeus Vypych⁴⁶⁶, [7] Martinus Jalbrzyk⁴⁶⁷, [8] Joannes Organistha Vyszeński de parochia Vyszeńska⁴⁶⁸, [9] Joannes⁴⁶⁹ Roslani et [10] Clemens de Voyny⁴⁷⁰ de parochia Dąmbrowska⁴⁷¹, [11] Andreas Varpach et [12] Mathias Thworkowski de parochia Vyskowska⁴⁷², [13] Georgius⁴⁷³ et [14] Joannes de Kalnicza, [15] Laurentius Kiersznowski de parochia Brańska⁴⁷⁴, [16] Bartholomaeus Gawin, [17] Valentinus et [18] Gaspar Zaleszni de parochia Thopiczewska⁴⁷⁵, [19] Abraham et [20] Casimirus Rykacz, [21] Nicolaus Zarzeccki de parochia Jabłońska⁴⁷⁶, [22] Seraphin Snieczynski, [23] Joannes Buyno, [24] Seraphin Rżączcza, [25] Jozephus et [26] Mathae(us) Kruszewsczy de parochia Sokołowska⁴⁷⁷, [27] Andreas Nyewiarowski⁴⁷⁸, [28] Stani(sla)us Vyszowathy, [29] Andraeas Groczki, [30] Thomas Milewski, [31] Martinus Bialosuknia, [32] Jozephus Wroczenski de parochia Goniądzka⁴⁷⁹, [33] Albertus et [34] Venceslaus de Kulesze de parochia Kuleska⁴⁸⁰ et alii qua(m) plurimi nob(i)l(es) ad terminos

⁴⁶¹ Baltazar Pietkowski, syn Baltazara, sędziego ziemskiego bielskiego, ojciec Piotra, pisarza ziemskiego bielskiego.

⁴⁶² Parafia p.w. św. Anny w Pietkowie.

⁴⁶³ Stanisław Grajewski, dworzanin królewski, stolnik podlaski ok. 1575-1581.

⁴⁶⁴ Marcin Grajewski, dworzanin królewski, wojski drohicki 1554-1569, pisarz ziemski i grodzki wiski ok. 1577-1581.

⁴⁶⁵ Parafia p.w. Wniebowzięcia NMP w Łubinie Kościelnym.

⁴⁶⁶ Mateusz Wypych Wyszyński, podwojewodzi podlaski ok. 1568-1573.

⁴⁶⁷ Marcin Jałbrzyk Wyszyński, surogator pisarstwa ziemskiego bielskiego ok. 1553-1557, sędzia ziemski bielski 1565-1567.

⁴⁶⁸ Parafia p.w. Zwiastowania NMP w Wyszonkach Kościelnych (obecnie p.w. Narodzenia NMP).

⁴⁶⁹ Jan Wojno, komornik ziemski bielski ok. 1565-1603, poborca ziemi bielskiej.

⁴⁷⁰ Wojny, okolica szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego.

⁴⁷¹ Parafia dąbrowska ziemi bielskiej składała się z wsi podlegających parafiom rzymskokatolickim p.w. Stanisława w Dąbrowie Wielkiej, p.w. św. Anny w Dąbrówce Kościelnej (Wojnach-Dąbrówce) oraz p.w. św. Jana Chrzciciela w Wysokiem (Mazowieckiem).

⁴⁷² Parafia p.w. Zwiastowania NMP w Wyszkach.

⁴⁷³ Jerzy Malinowski, prawdopodobnie syn Jerzego, podstarościego brańskiego.

⁴⁷⁴ Parafia p.w. Wniebowzięcia NMP w Brańsku.

⁴⁷⁵ Parafia p.w. św. Stanisława w Topczewie.

⁴⁷⁶ Parafia p.w. Piotra w Jabłoni Kościelnej (Wronej; obecnie p.w. św. Piotra i Pawła).

⁴⁷⁷ Parafia p.w. Wniebowzięcia NMP w Sokołach.

⁴⁷⁸ Andrzej Niewierowski (Niewiarowski), prawdopodobnie brat Walentego, komornika ziemskiego bielskiego.

⁴⁷⁹ Parafia p.w. św. Jana Chrzciciela w Goniądzu.

⁴⁸⁰ Parafia p.w. św. Bartłomieja w Kuleszach-Rokitnicy (Kościelnych).

castren(ses) et propter positione(m) in Sarasz celebran(dam) congregati suo et aliorum omniu(m) et singuloru(m) fr(atr)um, vicinoru(m) et participu(m) suorum nominibus gravi in quaerella deposuer(un)t super generosos et nob(i)l(es) Vincentiu(m) Mieński⁴⁸¹, iudicem, Josephu(m) Markowski⁴⁸², subiudicem, Albertu(m) Jaszienski⁴⁸³, notariu(m), terrestres Bielscen(ses), quia quemadmod(um) antea aliquot vicibus propter no(n) celebratos terminos terre(stre)s et position(em) actoru(m) ter(re)s(t)riu(m) [k. 307v] per trienniu(m) super praefatu(m) iuditiu(m) manifestabant(ur) et protestabant(ur) ita et ad pr(aese)ns protestant(ur) contra praedictos officiales, quomodo ipsi iuxta exclamationem positionis actoru(m) terrestriu(m) Sarasen(sium) omnibus publicata(m) et ad noticia(m) per quittancias deducta(m) cistam terrestrem acta t(er)res(tri)a in se continen(tem) aperire et rescripta unicuiq(ue) illoru(m) maximae necessaria occ(asi)on(e) m(u)ltarum iniuriaru(m) et pro limit(a)t(i)on(e) generali S.R.M. omnium causaru(m) proximae post faestu(m) Purificationis Virginis Mariae imminen(ti) [2 II 1561] pertinen(tium), tum et decreta terrestria, quae ad brachiu(m) regale et succa(mera)rium pro exequut(i)on(e) ulteriori facien(dae) sunt in defectu satisfactionis per p(ar)tem viri convict(i) remissa extradere et alias inscriptiones perpetuas et obligatorias bonor(um) occ(asi)on(e) coram offitio pr(aese)nti fact(as) et in eisd(em) actis conten(tis), quas ad acta terrestria intra tempus tranductioni constitutu(m) transffere debebu(n)t suscipere noluer(en)t ac insuper termi(n)os terre(stre)s a tribus annis no(n) celebraver(un)t nec celebrare volunt, ob quoru(m) no(n) celebrat(i)o(ne)m homicidia, voluntaria, caedes, percussiones, violentiae, invasiones et alia iis similia in districtu perpetrant(ur), quod in illoru(m) damnu(m) et iniuria(m) maxima(m) et cont(ra) debitu(m) suu(m) faciunt non atten(tis) paen(as) et legibus in statuto conten(tis) protestan(do) se quil(ib)et eorum suis et fr(atr)um suoru(m) nomi(ni)bus super quemlibet eoru(m) vel qui ex ip(s)is occasio damni compertus fuerit seorsim et divisim de paen(is) in statuto conten(tis) et damnis ex inde sequutis et sequen(tis). Et hici(d)em nobil(es) Martinus Mieński⁴⁸⁴ et Valentinus Niewierowski⁴⁸⁵, camerarii iudicis nomine eiusd(em) sui domi(ni) protestati sunt, quod illi iuxta proclamat(am) et omnibus publicata(m) positionem actoru(m) in Sarasz⁴⁸⁶ per universam diem feriam secunda(m) proximae preterita(m) [9 XII 1560] cu(m) viceno(ta)riis expectan(do) voluer(un)t cista(m) aperire et ex ea rescripta dare et

⁴⁸¹ Wincenty Mieński, podstarości brański 1553-1559, sędzia ziemski bielski 1559-1565, syn Jana.

⁴⁸² Józef Markowski, podsędek ziemski bielski 1553-1569.

⁴⁸³ Wojciech Jasiński, kuchmistrz litewski 1545-1560, pisarz ziemski bielski 1549-1561.

⁴⁸⁴ Marcin Mieński, komornik ziemski bielski ok. 1559-1568, surogator urzędu podkomorskiego ziemi bielskiej 1568-1569, podstarości grodzki brański 1569-1579, poborca ziemi bielskiej, syn Jakuba.

⁴⁸⁵ Walenty Niewierowski (Niewiarowski), komornik ziemski bielski ok. 1561-1589, żołnierz, a potem porucznik roty pieszej stacjonującej na zamku w Tykocinie, poborca i dzierżawca ceł ziemi bielskiej.

⁴⁸⁶ Suraż, miasto nad Narwią w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. białostocki), stolica pow. suraskiego.

alia om(n)ia facere, quae ad ip(s)orum off(iciu)m pertiner(un)t, sed nob(i)l(is) Mathias Marusewski⁴⁸⁷, camerarius subiudicis, illa(m) cistam aperire noluit absq(ue) generoso Alberto Jaszienski, notario terrestri, protestan(do) se in hoc, quod no(n) dominus eoru(m) est occasio damni nobilitatis, sed subiudex, qui ea(m) aperire camerario suo no(n) m(an)davit. Et tand(em) praefatus Mathias Maruszewski, camerarius subiudicis person(a)l(ite)r comparen(do) dixit, quod ipse sim(i)l(ite)r a praefato subiudice, domino suo, cistam aperiret et extracta necessaria unicuiq(ue) daret, sed generosus Albertus Jaszienski, notarius terrestris, in sua persona intra positionem adesset, cum quo imnia acta debite per ip(su)m iudicem novu(m) revisa essent, sed cu(m) ipse notarius solus absens fuit, ideo dominus eius p(rae)fatus sibi no(n) m(an)davit cistam aperire in hoc se solennit(er) protestan(do). Exauditis itaq(ue) prae-[k. 308]-missis praefata nobilitas et intellecto eo, quod ad terminos terrestres celebran(da) intervenien(da) discordia quorunda(m) offitialiu(m) ne id ex prot(estati)onibus super se per eos offitiales fact(as) aparebat devenire no(n) possent, si ad R.M., dominu(m) suu(m) clementissimu(m) no(n) expedivissent et in iniuriis suis se no(n) manifestasse(n)t, quod erat et est cum eoru(m) maximo damno et detrimento, ideo e medio sui ad sua(m) M., dominu(m) suu(m) clementissimu(m), elegeru(n)t duos nobil(es), terrigenas districtus Bielscen(sis) nuntios, fr(atr)es suos, v(ideli)cet generosum et nobilem Teophilum Brzozowski⁴⁸⁸, eiusd(em) offitii vicecapitaneu(m) et Valentinu(m) Niewierowski, dantes et concedentes illis plena(m) et omnimoda(m) potestate(m) et ma(n)datum sufficiens in praefatis suis graviminibus, iniuriis, oppressionibus sua(m) M. suplican(di) et humil(ite)r peten(di), quatenus sua M., dominus n(oste)r clementissimus ex sua munificentia, benefecentia regiis in praefatis angariis et oppressionibus defectaq(ue) iusticiae nostrae nob(is) providere dignaret(ur), promittens id totu(m) quicquid per dictos nuntios in praemissis actum gestumve fuerit, pro rato et grato habere tanqua(m) soli person(a)l(ite)r interesse(n)t ac sigilla etia(m) pr(aese)ntibus si eorum subimpressa fuissent.

2. Zeznanie dłużne przedstawicieli szlachty ziemi bielskiej wobec Wojciecha Wyszkwoskiego na rzecz posłów do króla, Brańsk, 11 XII 1560 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 3, k. 317v-318. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 11 XII 1560 r. [feria quarta [...] post festum Conceptionis Gloriosissime Virginis Mariae a. D. 1560].

⁴⁸⁷ Maciej Maruszewski, burgrabia brański ok. 1542-1545, pisarz grodzki brański ok. 1544-1545, komornik ziemski bielski ok. 1550-1567.

⁴⁸⁸ Teofil Brzozowski, syndyk ziemi bielskiej 1547-1548, komornik ziemski bielski ok. 1550-1559, podstarości grodzki brański 1559-1569, podkomorzy ziemi bielskiej 1569-1580.

[k. 317v] Comparen(tes) p(ersona)l(ite)r cora(m) off(ici)o g(e)n(er)osus et no(bi)les [1] Paulus Domanowski⁴⁸⁹, iudex castren(sis), qui in locu(m) suu(m), quo ad p(raese)ntem actu(m) subdelegavit no(bi)l(em) Valentinum Niewierowski⁴⁹⁰, [2] Martinus Koczięcki⁴⁹¹ de [Lubino]⁴⁹², [3] Stanislaus ol(im) Jo(an)nis Luba de Lubino, [4] Geor[g]ius Malinowski⁴⁹³, [5] Jo(an)nes Kosmider de Calnicza, [6] Andreas olim Nico(lai) Warpech, [7] Laurentius Kierzsnowski et [8] Gregorius Sumkowski reco(gnove)runt se tenere et debitos esse no(bi)li Alberto Wyskowski⁴⁹⁴, no(ta)rio castren(si), et illius successoribus duodecim s(exage)nas gr(ossorum) m(onet)a Pol(onica) p(ro) expedicione nu(n)ciorum ad S.R.M. in cert(as) regi publice negociis accomodatas, quas eid(em) cu(m) sua posteritate sumisser(u)nt se soluturos super feria(m) s(ecu)ndam post dominica(m) Invocavit proxima(m) [24 II 1561] sub totid(em) vadii et in deffectu solucionis unus ex praefatis debitoribus vel ad magis duo, quos sibi praefatus creditor ellegerit et quod in illius libero arbitrio fieri debet cit(a)tus et cit(a)ti pro p(rae)fato vadio et debito cora(m) off(ici)o castren(si) quacu(n)q(ue) die sive iuridica, sive no(n) iuridica in primo cit(a)t(i)onis termi(n)o tanqua(m) peremptorio stare, parere et pro praemissis satisfacere de iudicio seu off(ici)o sub pen(am) qu(atu)ordecim marcar(um) gr(ossorum), no(n) receden(do) tenebitur et [k. 318] fructuuntur cu(m) suis successoribus, bellica expedicione, vera infirmitate, peste et aliis legalibus impedimentis de iure ubiq(ue) observari solitis in nullo obstan(tis), a quo quidem ip(s)e cit(a)tus vel cit(a)ti iudicem movere nec a sententia contra eos latta appellare vallebunt, sed ut praemissu(m) est in primo cit(a)t(i)onis termi(n)o deffectus quosvis cit(a)t(i)onis no(n) allegan(do) satisfacere tenebitur et tenebuntur cu(m) suis successoribus.

3. Protestacja podsędką ziemskiego bielskiego Józefa Markowskiego wraz z oświadczeniem
pośła Walentego Niewierowskiego, Brańsk, 7 I 1561 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 3, k. 339-339v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 7 I 1561 r. [feria tertia in crastino Epifaniar(um) a. D. 1561].

⁴⁸⁹ Paweł Domanowski, syndyk ziemi bielskiej 1549, surogator pisarstwa ziemskiego bielskiego 1551, sędzia grodzki brański 1552-1561.

⁴⁹⁰ Walenty Niewierowski (Niewiarowski), komornik ziemski bielski ok. 1561-1589, żołnierz, a potem porucznik roty pieszej stacjonującej na zamku w Tykocinie, poborca i dzierżawca cel ziemi bielskiej.

⁴⁹¹ Marcin Kocięcki, podstarości grodzki brański ok. 1546-1551, komornik ziemski bielski ok. 1548-1561, pisarz grodzki brański 1556.

⁴⁹² Łubino, okolica szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego, ośrodek parafii łubińskiej.

⁴⁹³ Jerzy Malinowski, prawdopodobnie syn Jerzego, podstarości grodzki brański.

⁴⁹⁴ Wojciech Wyskowski, pisarz grodzki brański ok. 1558-1561, sędzia grodzki brański 1561-1568, sędzia ziemski bielski 1568-1591.

[k. 339] Venien(s) personaliter ad iuditiu(m) generosus Josephus Markowski⁴⁹⁵, subiudex terrestris Bielscen(sis), exhibuit coram iudicio cartham Polonicae scripta(m) protestationis suae fact(ae), quam absq(ue) aliqua minut(i)on(e) petiit ad acta inscribi et iuditiu(m) admisit, cuius tenor est talis:

Przysedys do urzędu na akcie opisanego urodzony Józef Markowski, podsędek ziemski bielski, świadczył się przed urzędem zamkowym, iż mu wczora woźny ziemski przyniósł do Markowa⁴⁹⁶ listy K.J.M. surrogacji [sic] otrzymanej na urząd jego podsędkowski in persona(m) nobili Teophili Brzozowski⁴⁹⁷ na prostą powieść niktórych ziemian albo ślachty z powiatu bielskiego otrzymanych w ten obyczaj, jakoby ja niepiłen był urzędu swojego, ja dosyć nie dbał ani chciał jemu czynić, a roków z sędziem tutesnym bielskiem sędzić [sic] nie chciał, gdyżem ja zawsdy gotów był i jestem urzędowi swojemu dosyć czynić, gdyby jedno ku wiadomości mojej położenie ksiąg i roków wywołanie przysło, tak jako się tu w tym powiecie zachowywało za przodków i o swej pilności i gotowości zawżdy się na urzędzie świadczył przez [k. 339v] komornika swego tak w Brańsku, jako i w Sarażu⁴⁹⁸, by tylko wsydcy kolegowie sądu ziemskiego na to się zjachali, którego oświadczenia⁴⁹⁹ pełne są akta, niżli mimo te moje protestacyje pan Teofil [sic] ucieksy się do dworu J.K.M. otrzymał list w tym⁵⁰⁰ na się u K.J.M. surrogacji⁵⁰¹ [sic] na urząd mój podsędstwo, który list J.K.M. przez woźnego Jana Potockiego do mnie jest przyniesion, abych ja klucze swe od skrzynki ksiąg ziemskich do Teofila dał, a przeciwko temu nie przecył, jedno iż ja jes[z]cze za łaską Bożą dobrze zdrów będąc, na poczeziwości swej nie będąc naruszony, nie winienem urzędu swojego dożywotnego panu Tofilowi [sic] postępic [sic], ale gdyż jest wola i rozkazanie J.K.M., aby się wsielkie sprawy ziemskie toczyli i odprawowali, tedy ja, jakom się przedtym o gotowości swej świadczył sam przez się i przez komornika swojego, i teraz się oświ[a]dczam, chcę i jestem gotów dosyć czynić pro interesse suo, jedno niechak będzie postępek słusny, jako się i przedtym za insych urzędników zachowało, jakom się wczora przed woźnym ziemskim świadczył, tak i dziś przed urzędem oświ[a]dczam się, chcąc dosyć czynić z powinności swej urzędowi swoje(m)u, na surrogacją nie pozwalając, gdy się jedno pocznie wedle dawnego zachowania urzędników

⁴⁹⁵ Józef Markowski, podsędek ziemski bielski 1553-1569.

⁴⁹⁶ Markowo, okolica szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego.

⁴⁹⁷ Teofil Brzozowski, syndyk ziemi bielskiej 1547-1548, komornik ziemski bielski ok. 1550-1559, podstarości grodzki brański 1559-1569, podkomorzy ziemi bielskiej 1569-1580.

⁴⁹⁸ Suraż, miasto nad Narwią w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. białostocki), stolica pow. suraskiego.

⁴⁹⁹ W oryginale: oświadczeń.

⁵⁰⁰ W oryginale: w tył.

⁵⁰¹ Po tym słowie w oryginale: na podsędstwo.

ziemskich tutesnych bielskich. Et hieidem nobil(is) Valentinus Niewierowski⁵⁰² personalit(er) comparen(s) post perlecta(m) et exaudita(m) praefata(m) protestat(i)o(ne)m dixit, quod ipse cu(m) generoso Teophilo Brzozowski, vicecapit(aneo), per nobilitate tanqua(m) nuntii erant expediti ad sua(m) M.R. querendu(m) super integrum iuditiu(m) terrestre[m] de eo, quod illud terminos terrestres a tribus annis non celebravit, propter quoru(m) no(n) celebrac(i)o(ne)m in districtu c[a]jedes, homicidia et alia facinora nefantia⁵⁰³ perpetrabant(ur), omnes aut(em) nobiles iniuriis affecti et oppressi iusticia(m) habere no(n) potuer(en)t, ad sua(m) M., dominum suu(m) clementissimu(m), cui talia providere convenit expediverunt. R. aut(em) M. ad querella(m) eoru(m), quam ipsi ex(iste)ntes nuntii nominibus eoru(m) fecerunt comperto eo, quod id per iniuria(m) et indiligentia(m) praefati subiudicis fact(um) fu(er)at, ut id ex prot(estati)onibus tam nobilitatis super iuditiu(m), quam officialiu(m) super se ad invice(m) factis apparebat in locu(m) p(rae)fati subiudicis commendata(m) haben(do) fidem et iurisperitia(m) generosi Teophili Brzozowski, vicecapit(anei), eundem Teophilu(m) suffecit et surogavit, itaq(ue) non inter gradu priut p(rae)fatus subiu(dex) asserit eas literas surrogationis obtinuer(un)t, sed ad querellam totius nobilitat(is), quam exi(n)de sunt contra iuditiu(m) facere vegetibus et opprimitatibus eos iniuriis magnis, quibus iniece(re) afficiebant(ur) in deffectu iustitiae.

Zjazd szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 15 XII 1562 r.

Szlachta ziemi bielskiej wybrała Krzysztofa Krassowskiego i Stanisława Bruszewskiego posłami do króla Zygmunta II Augusta.

Laudum zjazdu szlachty ziemi bielskiej, Brańsk, 15 XII 1562 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 4, k. 571. Oblaty dokonano w urzędzie grodzkim brańskim 15 XII 1562 r. [feria tertia post festum sanctae Luciae pro[xi]ma a. D. 1562].

[k. 571] Comparen(tes) per[sona]l(ite)r coram off(ici)o nobiles [1] Petrus Sokol, [2] Petrus Dworak, [3] Stani(sla)us Brusewski⁵⁰⁴, [4] Stani(sla)us Kruszewski, [5] Faelix Iczkowski, [6] Seraphin Noszek, [7] Joannes Buyno, [8] Laurentius Rzańcza, [9] Stani(sla)us, [10] Baltisar⁵⁰⁵

⁵⁰² Walenty Niewierowski (Niewiarowski), komornik ziemski bielski ok. 1561-1589, żołnierz, a potem porucznik roty pieszej stacjonującej na zamku w Tykocinie, poborca i dzierżawca cel ziemi bielskiej.

⁵⁰³ W oryginale: nefantla.

⁵⁰⁴ Być może tożsamy z wybranym posłem, zob. przypis 327.

⁵⁰⁵ Baltazar Kostro, prawdopodobnie dziedzic w Kostrach w ziemi bielskiej, prawdopodobnie syn Jana, brat Piotra i Melchiora.

et [11] Malcher⁵⁰⁶ Kostrowie, [12] Georgius Brzoska⁵⁰⁷, [13] Stephanus Domanowski Ziemak, [14] Calixtius Krasowski, [15] Jacobus Szepietowski⁵⁰⁸ olim Joannis, [16] Jacobus Topiczewski, [17] Stani(sla)us et [18] Martinus Warhele, [19] Nicolaus Woyno, [20] Adam Sredniczki, [21] Petrus Tarusza⁵⁰⁹, [22] Georgius Malinowski⁵¹⁰, [23] Joannes Chmara⁵¹¹, [24] Joannes Rikacz, [25] Stani(sla)us et [26] Nicolaus Zarzeczczi, [27] Jacobus Malik suo et nomine totius nobilitat(is) huius districtus Bielscen(sis) recognoveru(n)t, quia e medio sui in omnibus suis negociis, necessitatibus, gravaminibus, praecipue vero in expedic(i)on(e) bellica praesenti te(m)pore hyemis adversus Moschos per S.R.M. indicta, eandem S.R.M. ad nos dignaretur in praemissis clementer providere deprecand(o) et rogand(o), nuntios suos v(ideli)cet nobiles Chr(ist)ophorum Krasowski⁵¹², et Stani(sla)um Brusewski⁵¹³ elegerunt et constituer(un)t, promitten(do) id totu(m), quicquid per eos coram S.R.M. actum et factum in praemissis fu(er)it, pro grato et firmo habere, non aliter acsi soli in personis suis adessent et id assentassent.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 5 V 1563 r.

Szlachta ziemi bielskiej wybrała posłami na sejm w Wilnie, zwołany na dzień 12 V 1563 r., Wincentego Mieńskiego, sędziego ziemi bielskiej oraz Mateusza Wyszyńskiego. Tekst królewskich odpowiedzi dla posłów podlaskich wymienia jako posłów ziemi bielskiej chorążego tejże ziemi Stanisława Wyszyńskiego oraz Mateusza Wyszyńskiego⁵¹⁴.

1. Uniwersał króla Zygmunta II Augusta do urzędników sądowych województwa podlaskiego zakazujący odbywania sądów, zawiadamiający o zwołanym do Wilna sejmie oraz nakazującym gotowanie się do wyprawy wojennej, Piotrków, 15 IV 1563 r.

⁵⁰⁶ Malcher (Melchior) Kostro, sędzia grodzki brański 1579-1588, podstarości drohicki 1589-1593, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, syn Jana, brat Baltazara i Piotra.

⁵⁰⁷ Jerzy Brzoska, być może chorąży ziemi bielskiej 1563-1579, pisarz ziemski bielski 1579-1585.

⁵⁰⁸ Jakub Szepietowski, podpisek grodzki brański ok. 1564-1582, podpisek ziemski bielski ok. 1582-1595, komornik ziemski bielski ok. 1599-1601.

⁵⁰⁹ Piotr Tarusza, dworzanin królewski.

⁵¹⁰ Jerzy Malinowski, prawdopodobnie syn Jerzego, podstarościego brańskiego.

⁵¹¹ Prawdopodobnie Jan Chmara Wroczeński, dziedzic we Wroceniu w ziemi bielskiej.

⁵¹² Krzysztof Krassowski, komornik ziemski bielski 1558-1561.

⁵¹³ Stanisław Bruszewski (Brusowski), poborca ziemi bielskiej.

⁵¹⁴ NGAB, f. 1706, op. 1, sygn. 1, k. 243.

Rkp. NGAB, f. 1706, op. 1, sygn. 1, k. 144v-145. Oblaty dokonał w urzędzie grodzkim brańskim komornik królewski Sebastian Rudkowski 28 IV 1563 r. [feria quinta post festum s(ancti) Marci a. D. 1563].

[k. 144v] Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Livoniae etc. dominus et haeres.

Universis et singulis, capitaneis, succa(mera)riis, iudicib(us), subiudicibus, notariis terribus, vicecapit(aneis), iudicibus castr(ensibus), burgrabiis, camerariis, caeterisque officialibus, quaecumque iurisdicendi potestatem haben(tis), in terris nostris Podlasen(sibus) ubilibet constitut(is) gratiam nostram. Fideles dilecti, actepimus iterum f.v. minime attententes prioribus literis nostris, quibus iliis sub eo tempore belli iudicia et officia quaevis exercere et peragere inhibueramus et interdixeramus, utiq(ue) hactenus ab exercen(do) iudiciis non desisteret supersedere, ideo ita serio habere volen(do), iterum atq(ue) iterum mandamus eisd(em), ut mox visis prasantibus non tantum a iudiciis terribus sive castr(ensibus) vel etiam campestribus, sed etiam ab exequuc(i)on(e) quarumvis rerum iudicataru(m) et a causis officii (excepto recenti et nefando crimine) omnino abstinerunt sibiq(ue) [k. 145] temperent et supersedererunt, interimq(ue) et ad com(m)ititia g(e)n(er)alia M.D.L. Vilnae indict(a) nuntios idoneos eligant et destinent et ad expedic(i)one(m) bellicam sese impigre instruant et parent, se(cun)d(u)m priores lit[t]eras nostras nec secus sub privac(i)on(e) offitiorum suorum et gravi indignac(i)on(e) nostra factur(i).

Dat(um) Petricoviae die 15 April(is) [15 IV] a. D. 1563. Ad mandatum proprium S. R. M. Nicolaus Naruszewicz⁵¹⁵, S. R. M. in Ducatu Lituaniae no(ta)rius etc.

2. Manifest chorążego ziemi bielskiej Stanisława Jałbrzyka Wyszyńskiego w sprawie uniwersału sejmowego, Brańsk, 28 IV 1563 r.

Rkp. NGAB, f. 1706, op. 1, sygn. 1, k. 144. Oblata dokonana została w urzędzie grodzkim brańskim 28 IV 1563 r. [feria quinta post festum s(ancti) Marci a. D. 1563].

[k. 144] Generosus Stanislaus Wysenski⁵¹⁶, vexilifer districtus Bielscen(sis), ad off(iciu)m pr(aese)ns veniens personal(ite)r se protestan(do), manifestans etc. de eo pr(ae)caven(do) difficultatem, damnum et turbac(i)one(m), cui post de praemissis aliquam habere, quod sc(ilic)et licet auditur esse allatas literas S.R.M. conventionales alias in districtus, tamen nullas perrectas

⁵¹⁵ Mikołaj Naruszewicz, pisarz wielki litewski 1562-1575, podskarbi ziemski litewski 1566-1575, starostwa markowski i miadziolski.

⁵¹⁶ Stanisław Jałbrzyk Wyszyński, chorąży ziemi bielskiej 1551-1563, brat Marcina.

[k. 144v] et adhuc usq(ue) tempus allatas districtum praesenti vexiliferatus illius spectan(das) sibi fuisse dixit, iterum atq(ue) iter(um) de praemissis se protestan(do), petens eiusmodi sui prot(estaci)o(ne)m seu manifestac(i)o(ne)m ad acta praesentia inscribere admitti, cui off(iciu)m admisit.

3. Manifest Jana Pułaskiego w imieniu Stanisława Jałbrzyka Wyszyńskiego, chorążego ziemi bielskiej, zawiadamiający o piśmie królewskim wyznaczającym datę sejm w Wilnie, Brańsk,
29 IV 1563 r.

Rkp. NGAB, f. 1706, op. 1, sygn. 1, k. 145v. Oblata dokonana została w urzędzie grodzkim brańskim 29 IV 1563 r. [feria sexta ante festum s(anctorum) Philippi et Jacobi Apostolorum a. D. 1563].

[k. 145v] Nobilis Joannes Pułaski, servitor generosi Stanislai Wysenski⁵¹⁷, vexiliferi Bielscen(s)i, nomine eiusd(em) sui domini coram offic(i)o manifestatus est, quia literae conventionales adeund(em) dominum suu(m) die hodierna allatae sunt, quibus S.R.M. dignata est mandare nobilitati ad conventionem(m) generalem versus Vilnam ad tempus certum sc(ilicet) et ad diem vigesimam maii [20 V 1563]⁵¹⁸ equitare.

4. Protestacja szlachty parafii: goniądzkiej, rajgrodzkiej i trzciańskiej przeciwko urzędnikom sądowym ziemskim z powodu nieogłoszenia przez nich roków sądowych w Surażu oraz listu króla zwołującego sejm, a także pobierania niesprawiedliwych opłat od zapisów, Brańsk,

4 V 1563 r.

Rkp. NGAB, f. 1706, op. 1, sygn. 1, k. 147v. Oblata dokonana została w urzędzie grodzkim brańskim 4 V 1563 r. [feria tertia in crastino Inventionis S(ancti) Crucis a. D. 1563].

[k. 147v] Nobiles Seraphinus olim Laurentii de Niereslia⁵¹⁹ et Paulus Reska de Krzevo⁵²⁰ suo et nomine totius nobilitatis parochiar(um) Gonyedzen(sis)⁵²¹ et Raigrodzen(sis)⁵²² atq(ue) Trczien(sis)⁵²³ coram off(ici)o se manifestan(do) in querella deposuerunt super generosos

⁵¹⁷ Stanisław Jałbrzyk Wyszyński, chorąży ziemi bielskiej 1551-1563, brat Marcina.

⁵¹⁸ Zapewne pomyłka, według innych źródeł sejm miał się rozpocząć 12 V; por. М. Любавский, *Литовско-русска́й сеймъ, прил.*, s. 122.

⁵¹⁹ Niereśl (Niereśla-Waszkowicze), wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie nieistniejąca).

⁵²⁰ Krzevo, wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie nieistniejąca).

⁵²¹ Parafia p.w. św. Jana Chrzciciela w Goniądzu.

⁵²² Parafia p.w. Narodzenia NMP w Rajgrodzie.

⁵²³ Parafia p.w. św.św. Piotra i Pawła w Trzciannem.

Vincentiu(m) Mienski⁵²⁴, iudice(m), Jozephu(m) Markowski⁵²⁵, subiudice(m) ter(re)stres Bielscen(ses), quomo(do) ipsi exclaman(do) per mi(nisteria)les te(rre)stres terminos Sarazen(sibus) p(ro) feria s(e)c(un)da p(ro)xime praeterita al(ia)s pro festo Inventionis Sanctae Cruc(is) [3 V 1563], du(m) aut(em) nobi(li)tas ad eiusmodi terminos advenit, tu(m) ip(s)i soli ad oppidu(m) Sarasz⁵²⁶ ad celebran(da) eiusmodi termi(n)os adequitar(e) minime curaverunt, neque eos ob oblation(m) l(itte)rarum S.R.M. conve(n)tionaliu(m) acclamaverunt, quod fecerunt in magnu(m) damnu(m) et iniuria(m) eor(um) et verifican(do) eiusmodi sua(m) querella(m) statueru(n)t coram off(ici)o no(bi)lem Adamu(m) Pissanka, mi(nisteria)lem ter(restrem), quo pr[a]emissa p(ro)te stati sunt, qui statutus recogno(vi)t pr[a]efatos officiales a feria s(e)c(un)da p(ro)xime pr[a]eterita [3 V 1563] ad diem hodierna(m) in oppido Sarasz no(n) vidisse et nihilomi(nus) eod(em) ministeriale(m) tota nob(i)litas praefatarum parochiar(um) p(ro)testata est sup(er) pr[a]efatos officiales, quod ip(s)i ultra dispositione(m) statuti per camerarios suos ab inductione rescriptoru(m) castren(sium) in acta ter(re)stria per sex gr(ossorum) depactant et capiunt, nec eand(em) querella(m) inscribe(re) in acta ter(re)stria Sarazen(sia) voluerunt, quae quid(em) querella ad petitione(m) praefator(um) Seraphini et Pauli ex admis(s)ion(em) off(ici)ii in acta praesentia est inscripta.

5. Laudum sejmiku szlachty ziemi bielskiej, Brańsk, 5 V 1563 r.

Rkp. NGAB, f. 1706, op. 1, sygn. 1, k. 150v-151. Oblata dokonana została w urzędzie grodzkim brańskim 5 V 1563 r. [feria quarta ante festum sancti Stanislai in Mayo 1563].

Skrót: AN Kraków, ZZG, sygn. 18, s. 18.

[k. 150v] Generosi et nobiles [1] Stanislaus Gąsowski⁵²⁷, succamerarius, [2] Jozephus Markowski⁵²⁸, subiudex, [3] Thomasz Offsziany⁵²⁹, no(ta)rrius [sic] t(e)rr(estr)es Bielscen(ses), [4] Theophilus Brzozowski⁵³⁰, vicecapitaneus castren(sis) eiusd(em) districtus nec non [5] Andreas Wysenski⁵³¹, [6] Paulus, [7] Andreas de Woyciechi⁵³², [8] Stanislaus Warhel,

⁵²⁴ Wincenty Mieński, podstarości brański 1553-1559, sędzia ziemski bielski 1559-1565, syn Jana.

⁵²⁵ Józef Markowski, podsędek ziemski bielski 1553-1569.

⁵²⁶ Suraz, miasto nad Narwią w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. białostocki), stolica pow. suraskiego.

⁵²⁷ Stanisław Skwarek Gąsowski, podkomorzy ziemi bielskiej 1547-1568.

⁵²⁸ Józef Markowski, podsędek ziemski bielski 1553-1569.

⁵²⁹ Tomasz Owsiany, starosta brański ok. 1546-1553, pisarz ziemski bielski 1561-1578.

⁵³⁰ Teofil Brzozowski, syndyk ziemi bielskiej 1547-1548, komornik ziemski bielski ok. 1550-1559, podstarości grodzki brański 1559-1569, podkomorzy ziemi bielskiej 1569-1580.

⁵³¹ Andrzej Wyszyński, być może syn Pawła, poborca ziemi bielskiej.

⁵³² Wojciechy, właśc. Wyszonki-Wojciechy, wieś szlachecka w ziemi bielskiej (obecnie pow. wysokomazowiecki).

ministerialis, parrochia Wyszenska⁵³³, [9] Chr(ist)opherus⁵³⁴, [10] Valentinus⁵³⁵ Krasowscy, [11] Hieronimus⁵³⁶ et [12] Joannes⁵³⁷ Mienskie parrochia Domanowska⁵³⁸, [13] Stanislaus, [14] Clemens et [15] Georgius de Woyny⁵³⁹, [16] Paulus Pulaski, ministerialis, parrochia Dąmbrowska⁵⁴⁰, [17] Joannes et [18] Abraham Jablonsczy parrochia Jablonska⁵⁴¹, [19] Joannes Groczki Draka parrochia Kulieska⁵⁴², [20] Mathias Pławacz Wnor parrochia Kobylenska⁵⁴³, [21] Petrus Koczmier, [22] Martinus Wlosth parrochia Thopiczewska⁵⁴⁴, [23] Michael Sumkowski, [24] Leonardus Olszewski, [25] Jacobus Trusk, [26] Laurentius Kiersnowski, ministerialis, parrochia Ruska⁵⁴⁵, [27] Stanislaus Pietkowski⁵⁴⁶, [28] Stefanus Dzierzek parrochia Saraska⁵⁴⁷, [29] Valentinus Niewierowski⁵⁴⁸, camerarius t(er)r(est)ris, [30] Joannes Slawski, [31] Petrus Tharusza, [32] Abraham Wysowathy⁵⁴⁹, [33] Andreas Groczki, [34] Paulus Reska parrochia Goniedzka⁵⁵⁰, [35] Martinus Czayka⁵⁵¹, [36] Georgius, [37] Leonardus, [38] Florianus Brusowscy parrochia Sokolowska⁵⁵², [39] Stanislaus et [40] Bartolomeus Brzozowscy parrochia⁵⁵³ Poszwiędzyna⁵⁵⁴ et alii quam plurimi nobiles districtus Bielscen(sis) pro die hodierna ad exaudien(da) lit[t]eras S.R.M. convencionales hic ad oppidum Bransk existen(tes) congregati seu collecti, qui suo aliorumq(ue) fr(atr)um suorum terigenaru(m) districtus praefati Bielscen(sis) nominibus omnes in simul equaliter reco(gno)verunt, quia inheren(tes) eiusd(em) l(itte)ras S.R.M., dominis sui clementissimi,

⁵³³ Parafia p.w. Zwiastowania NMP w Wyzonkach Kościelnych (obecnie p.w. Narodzenia NMP).

⁵³⁴ Krzysztof Krassowski, komornik ziemski bielski ok. 1558-1561.

⁵³⁵ Walenty Krassowski, prawdopodobnie syn Mrocza (Mrocześlawa), komornika ziemskiego bielskiego.

⁵³⁶ Hieronim Mieński, syn Jana, podstarościego brańskiego.

⁵³⁷ Jan Mieński, prawdopodobnie syn Jana, podstarościego brańskiego.

⁵³⁸ Parafia p.w. św. Doroty w Domanowie.

⁵³⁹ Wojny, okolica szlachecka w ziemi bielskiej.

⁵⁴⁰ Parafia dąbrowska ziemi bielskiej składała się z wsi podlegających parafiom rzymskokatolickim p.w. Stanisława w Dąbrowie Wielkiej, p.w. św. Anny w Dąbrówce Kościelnej (Wojnach-Dąbrówce) oraz p.w. św. Jana Chrzciciela w Wysokiem (Mazowieckiem).

⁵⁴¹ Parafia p.w. Piotra w Jabłoni Kościelnej (Wronej; obecnie p.w. św. Piotra i Pawła).

⁵⁴² Parafia p.w. św. Bartłomieja w Kuleszach-Rokitnicy (Kościelnych).

⁵⁴³ Parafia p.w. św. Stanisława w Kobylinie-Borzymach.

⁵⁴⁴ Parafia p.w. św. Stanisława w Topczewie.

⁵⁴⁵ Parafia ruska ziemi bielskiej składała się z wsi podlegających parafiom rzymskokatolickim w Brańsku, Bielsku, Łubinie Kościelnym, Wyzkach, Boćkach i Narwi.

⁵⁴⁶ Stanisław Pietkowski, dziedzic m.in. Pietkowa w ziemi bielskiej, syn Baltazara, sędziego ziemskiego bielskiego.

⁵⁴⁷ Parafia p.w. Bożego Ciała w Surazu. Niekiedy do parafii suraskiej ziemi bielskiej włączano szlachtę z innych okolicznych parafii rzymskokatolickich, m.in. w Poświętnym, Pietkowie, Strabli, Juchnowcu i Niewodnicy.

⁵⁴⁸ Walenty Niewierowski (Niewiarowski), komornik ziemski bielski ok. 1561-1589, żołnierz, a potem porucznik roty pieszej stacjonującej na zamku w Tykocinie, poborca i dzierżawca cel ziemi bielskiej.

⁵⁴⁹ Abraham Wiszowaty, komornik ziemski bielski ok. 1568-1603.

⁵⁵⁰ Parafia p.w. św. Jana Chrzciciela w Goniądzu. Niekiedy do parafii goniądzkiej ziemi bielskiej włączano szlachtę z innych okolicznych parafii rzymskokatolickich m.in. w Rajgrodzie i Trzeciannym.

⁵⁵¹ Marcin Czajka (Czajkowski), komornik polny graniczny ziemi bielskiej ok. 1565-1566.

⁵⁵² Parafia p.w. Wniebowzięcia NMP w Sokołach.

⁵⁵³ Po tym słowie sreślone: Thopiczewska.

⁵⁵⁴ Parafia p.w. św. Jana Chrzciciela w Poświętnym.

convencionalibus ipsis cum ea qua decuit reverencia suscept(as) e medio sui in suos veros et legitimos nuncios ellegerunt et miten(do) pro comiciis g(e)n(er)alibus Vilnae p(ro) XII die maii [12 V 1563] proxima indict(is) ac celebran(dis) duxerunt ac constituerunt, prout et p(er) p(raese)ntes de facto constituunt, mittunt generosus v(ideli)cet Vincentium Mienski⁵⁵⁵, iudicem t(er)r(est)rem Bielscen(sem) et Matheum Wyszenski⁵⁵⁶, eiusd(em) districtus terrigenas, data illis sufficien(ti) p(otes)tate informan(dos) et articulos de quo quibusvis in causis S.R.M. in eisd(em) comiciis g(e)n(er)alibus nomine illorum sint rogaturi ac tractaturi humiliter deprecand(os) ut de his omnibus sua M.R. eosd(em) clement(er) p(ro)videre dignaretur, p(ro)miten(tes) eisd(em) nunciis suis quicquid per eosd(em) gestum, facturum fuerit omnia pro rato, firmo et frato suscipi tanq(uam) soli personal(ite)r interessent.

Generosi et nobiles [1] Stanislaus Gąsowski, succamerarius, [2] Jozephus Markowski, subiudex, [3] Thomas Offsziany, no(ta)rius t(errest)res Bielscen(ses), [4] Theophilus Brzozowski, vicecap(i)t(aneus) [k. 151] castren(sis) eiusd(em) districtus nec non [5] Andreas Wyszenski, [6] Paulus, [7] Andreas de Woydziechi, [8] Stanislaus Warhel ministerialis parochiae Wysenska, [9] Chr(ist)opherus, [10] Valentinus Crasowscy, [11] Hieronimus et [12] Joannes Miensczy parochiae Domanowska, [13] Stanislaus, [14] Clemens et [15] Georgius de Woyny, [16] Paulus Pulaski mini(steria)lis parochiae Dąmbrowska, [17] Joannes et [18] Abraham Jabłonsczy parochia Jabłonska, [19] Joannes Groczi Draka parochiae Kulieska, [20] Mathias Pławacz Wnor parochiae Kobylienska, [21] Petrus Koczmier, [22] Martinus Wlosth parochiae Thopiczewska, [23] Michael Sumkowski, [24] Leonardus Olszewski, [25] Jacobus Trusk, [26] Laurentius Kiersnowski ministerialis parochiae Ruska, [27] Stanislaus Pietkowski, [28] Stefanus Dzierzek parochiae Saraska, [29] Valentinus Niewierowski, camerarius ter(restr)is, [30] Joannes Sławski, [31] Petrus Tharusza, [32] Abraham Wysowathy, [33] Andreas Groczi, [34] Paulus Reska parochiae Goniedzka, [35] Martin(us) Czaika, [36] Georgius, [37] Leonardus, [38] Florianus Brusowszczy parochiae Sokolowska, [39] Stanislaus et [40] Bartolomeus Brzozowscy parochiae Poszwiąthczynska et alii quam plurimi nobiles districtus Bielscen(sis) pro die hodierna ad exaudien(da) l(itte)ras S.R.M. convencionales hic ad oppidum Bransk existen(tes) congregati seu collecti qui suo aliorumq(ue) fr(atr)um suorum tunc absen(tium) nominibus palam reco(gno)verunt, quia pro competen(ti) victu eisd(em) nunciis suis g(e)n(er)osis v(ideli)cet Vincentio Mienski, iudici t(er)r(est)ri Bielscen(si) et Matheo Wyszenski pro comiciis g(e)n(er)alibus missis et e medio sui ellect(is)

⁵⁵⁵ Wincenty Mieński, podstarości brański 1553-1559, sędzia ziemski bielski 1559-1565, syn Jana.

⁵⁵⁶ Mateusz Wypych Wszyński, podwojewodzi podlaski ok. 1568-1573.

contribuc(i)o(ne)m de quilibet equo per gr(ossos) sex pollonicales soli inter se constituerunt p(raese)ntibus se eamd(em) contribuc(i)o(ne)m inscriben(do) ac obligan(do) extradere in manus nobilium Valentini Niewierowski et Pauli Wyszenski, exactor(um) ad id elector(um) et constitutoru(m) seu ab actu p(raese)nti ad diem sabbatum proxime futur(um) [8 V 1563] quaelibet parochia per mini(steria)lem suum proprium quod si vero aliquis esset tam rebellis ip(s)amq(ue) contribuc(i)o(ne)m laudatam ad tempus nominatum non extradiderit, extunc talem quilibet mini(steria)lis habebit facultatem et debet pignurare, si vero pignus non admiserit tali terminum ipsendem mini(steria)lis oretenus dari assignari ac praefigi in una septimana cora(m) officio castren(se) peremptorie comparen(do) nullis dilationibus exceptionib(us) l(itte)ris bellicis et aliis quibusvis et general(ite)r omnibus dilationibus semotis debet ac tenebitur in quo termino contribuc(i)o(ne)m praefatam sex gr(ossorum) cum poena triu(m) marcar(um) talis quilibet rebellis persolve(re) tenebitur sub maiori poena quatuordecim marcarum, quarum poenarum exactoribus pro curia, diligentia expensis ac fatigiis tertia pars, duae vero pro R.P., quae circa officium conservari debeb(un)t, cedere debent.

Sejmik elekcyjny szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 17 IV 1564 r.

Na sejmiku wyboru kandydatów na sęstwo ziemskie bielskie po śmierci Wincentego Mieńskiego doszło do tumultu – sługa Stanisława Pietkowskiego z Wielkowa, niejaki woźnica Stanisław usiłował zastrzelić Pawła Brzozowskiego, lecz został powstrzymany przez komornika ziemskiego bielskiego Macieja Maruszewskiego, którego przy tym poranił; ten sam sprawca w nocy zaatakował wracającego ze zjazdu Serafina Turośnieńskiego Okstula⁵⁵⁷. Być może z powodu tych zajść nie dokonano wyboru i tymczasowo powołany został surogator sęstwa, którym w 1565 r. był Serafin Proszeński⁵⁵⁸.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku (?), po 25 IV 1564 r.

Szlachta ziemi bielskiej wybrała posłami na sejm litewski w Bielsku Marcina Jałbrzyka Wyszyńskiego i Pawła Gołasza Mościcznego (Mościckiego). Listy sejmowe króla datowane z Warszawy 7 IV oblatowano w Brańsku przed 23 IV i ogłoszono szlachcie 25 IV 1564 r.⁵⁵⁹

Skrót: AN Kraków, ZZG, sygn. 15, s. 45.

⁵⁵⁷ NGAB, f. 1706, op. 1, sygn. 1, k. 589, 593v.

⁵⁵⁸ *Urzednicy podlascy*, s. 55, nr 215.

⁵⁵⁹ NGAB, f. 1706, op. 1, sygn. 1, k. 594-597; 602v.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 12 XI 1565 r.⁵⁶⁰

Szlachta ziemi bielskiej wybrała posłami na sejm w Wilnie, zwołany na 18 XI 1565 r.⁵⁶¹ Tomasza Owsianego, pisarza ziemi bielskiej oraz Marcina Mieńskiego, komornika ziemskiego bielskiego. Nie udało się odnaleźć uniwersału zwołującego sejmik.

Laudum sejmiku szlachty ziemi bielskiej, Brańsk, 12 XI 1565 r.

Rkp. AGAD, Ks. gr. bran., sygn. 3, k. 138-139. Oblaty dokonano w urzędzie grodzkim brańskim, 12 XI 1565 r. [feria s(e)c(un)da in crastino festi s(ancti) Ma[rtini] a. D. 1565];

Skrót: ANK, ZZG, sygn. 15, s. 48.

[k. 138] [...] ⁵⁶² Martinus Wyssensky ⁵⁶³ [...] ⁵⁶⁴ suos ⁵⁶⁵ [...] ⁵⁶⁶ Bransk[o] [...] ⁵⁶⁷ S.R.M. [...] ⁵⁶⁸ in suos ver[os] [...] ⁵⁶⁹ v(ideli)c(et) generosos et nobil(es) Thomam Ows[yany] ⁵⁷⁰, [...] ⁵⁷¹ Martinum Myenski ⁵⁷², camerarium, ter(rest)res [Bielscenses] [...] ⁵⁷³ [te](r)rigenas elegerunt, constitu[erunt] [...] ⁵⁷⁴ cum supra memorato vexili[fero] [...] ⁵⁷⁵ [su]fficienti potestate et artic[ulos] [...] ⁵⁷⁶ S.R.M. in ead(em) convenc(i)o(ne)m [...] ⁵⁷⁷ ac tractaturi humil(ite)r deprecand(os) [...] ⁵⁷⁸ S.R.M., dominus noster clement[issimus] [...] ⁵⁷⁹ diligenter exaudire dignaret(ur), promittend[um] [...] ⁵⁸⁰ suis quicquid per eosd(em) gestum, facturum [...] ⁵⁸¹ omnia pro rato, firmo et grato [...] ⁵⁸² soli interfiant.

⁵⁶⁰ AGAD, Ks. gr. bran., sygn. 3, k. 110v.

⁵⁶¹ М. Любавский, *Литовско-русский сеймъ, прил.*, s. 155.

⁵⁶² Kilka wierszy od góry karty zniszczonych mikrobiologicznie i nieczytelnych, brak nagłówka.

⁵⁶³ Marcin Jałbrzyk Wyszynski, surogator pisarstwa ziemskiego bielskiego ok. 1553-1557, sędzia ziemski bielski 1565-1567.

⁵⁶⁴ Kilka wierszy zniszczonych mikrobiologicznie i nieczytelnych.

⁵⁶⁵ Pierwszy wyraz w wierszu.

⁵⁶⁶ Dalsza część wiersza zniszczona i nieczytelna.

⁵⁶⁷ Uszkodzenie i zatarcie tekstu do końca wiersza i w dwóch następnych.

⁵⁶⁸ Uszkodzenie i zatarcie w dalszej części wiersza i do połowy następnego.

⁵⁶⁹ Uszkodzenie i zatarcie tekstu do końca wiersza.

⁵⁷⁰ Tomasz Owsiany, starosta brański ok. 1546-1553, pisarz ziemski bielski 1561-1578.

⁵⁷¹ Uszkodzenie do końca wiersza.

⁵⁷² Marcin Mieński, komornik ziemski bielski ok. 1559-1568, surogator urzędu podkomorskiego ziemi bielskiej 1568-1569, podstarości grodzki brański 1569-1579, poborca ziemi bielskiej, syn Jakuba.

⁵⁷³ Uszkodzenie do końca wiersza i zatarcie na początku następnego.

⁵⁷⁴ Uszkodzenie do końca wiersza i zatarcie na początku następnego.

⁵⁷⁵ Uszkodzenie do końca wiersza i zatarcie na początku następnego.

⁵⁷⁶ Uszkodzenie do końca wiersza i zatarcie na początku następnego.

⁵⁷⁷ Uszkodzenie do końca wiersza i zatarcie na początku następnego.

⁵⁷⁸ Uszkodzenie do końca wiersza i zatarcie na początku następnego.

⁵⁷⁹ Uszkodzenie do końca wiersza i zatarcie na początku następnego.

⁵⁸⁰ Uszkodzenie do końca tego wiersza.

⁵⁸¹ Uszkodzenie do końca tego wiersza i jeden nieczytelny wyraz lub fragment wyrazu na początku następnego.

⁵⁸² Uszkodzenie do końca tego wiersza.

[k. 138v] Comparen(tes) person(a)l(ite)r coram offitio generosi et nobiles [1] Georgius Brzoska⁵⁸³, vexilifer, [2] Martinus Wysensky Jalbrzik, iudex, ter(rest)res Bielscen(ses), [3] Joannes Woyno⁵⁸⁴, camerarius, [4] Stanislaus Pietkowsky⁵⁸⁵, [5] Paulus Golasz Moszcziczny⁵⁸⁶, [6] Nicol[aus] Proszenski, [7, 8, 9] [...]⁵⁸⁷, [10]⁵⁸⁸ Philip(us) Sokolowsky⁵⁸⁹, [...]⁵⁹⁰, Nicola(us) [...]⁵⁹¹, Thomas [...]⁵⁹², Petrus Tarusza⁵⁹³, [...]⁵⁹⁴ Jacobus [...]⁵⁹⁵ terrige[...] [...]⁵⁹⁶ nobilitatis [...]⁵⁹⁷ convenc(i)o(ne)m generalem Vilnen(sem) pro [...]⁵⁹⁸ generoso et nobil(i) Thoma Owsziany, no(ta)rio, [...]⁵⁹⁹, camerario, ter(rest)ribus Bielscen(sibus), contri[...] [...]⁶⁰⁰ [...]libet equo per gr(ossos) sex Pol(onicales) [...]⁶⁰¹ soli inter [...]⁶⁰² [ter](r)igenas ipsius d(i)s(tri)ctus⁶⁰³ constitueru(n)t [...]⁶⁰⁴ eod(em) extradere quilibet in sua parochia [...]⁶⁰⁵ et ipsi mini(steria)les ad p(rae)fatum nobilem Joanne(m) [Woyno], [camera]rium t(er)r(estr)em, ab actu pr(aese)nti ad duas septi(man)as [26 XI 1565] [...]⁶⁰⁶ aliquis essit tam rebellis ipsamq(ue) contribu[ti]one(m) ad tempus nominatu(m) no(n) extraderit [...]⁶⁰⁷ et tales omnes, quilibet m(inisteria)lis habebit faculta[tem] [pi]gnorare, si vero pignus non admiserit, vel [...]⁶⁰⁸ talii terminu(m) ipse(d)em) mini(steria)lis oretenus [k. 139] [...]⁶⁰⁹ coram offitio castren[si] pere(m)ptorie comparen(do) debet [...]⁶¹⁰ rebellis [...]⁶¹¹ .

⁵⁸³ Jerzy Brzóska, chorąży ziemi bielskiej 1563-1579, pisarz ziemski bielski 1579-1585.

⁵⁸⁴ Jan Wojno, komornik ziemski bielski ok. 1565-1603, poborca ziemi bielskiej.

⁵⁸⁵ Stanisław Pietkowski, syn Baltazara, sędziego ziemskiego bielskiego, dziedzic m.in. w Pietkowie w ziemi bielskiej.

⁵⁸⁶ Paweł Gołasz Mościcki (Mościcki), stolnik podlaski ok. 1570-1573, poborca ziemi bielskiej.

⁵⁸⁷ Nieczytelne trzy imiona i nazwiska.

⁵⁸⁸ Dalej nie poprowadzono numeracji wymienionych osób ze względu na znaczne uszkodzenie tekstu.

⁵⁸⁹ Filip Sokołowski, komornik polny graniczny ziemi bielskiej 1571.

⁵⁹⁰ Nieczytelna reszta wiersza i kilka kolejnych.

⁵⁹¹ Nieczytelny prawie cały następny wiersz.

⁵⁹² Nieczytelny prawie cały następny wiersz.

⁵⁹³ Piotr Tarusza, dworzanin królewski.

⁵⁹⁴ Nieczytelny prawie cały następny wiersz.

⁵⁹⁵ Nieczytelny prawie cały następny wiersz.

⁵⁹⁶ Nieczytelny prawie cały następny wiersz.

⁵⁹⁷ Zniszczony i nieczytelny cała następny wiersz i połowa kolejnego.

⁵⁹⁸ Jedno lub dwa słowa nieczytelne.

⁵⁹⁹ Imię i nazwisko nieczytelne.

⁶⁰⁰ Jedno lub dwa słowa nieczytelne.

⁶⁰¹ Jedno słowo nieczytelne.

⁶⁰² Jedno lub dwa słowa nieczytelne.

⁶⁰³ Po tym słowie znak sygnalizujący dodatek. Być może „Bielscensis”.

⁶⁰⁴ Jedno lub dwa słowa nieczytelne.

⁶⁰⁵ Jedno lub dwa słowa nieczytelne.

⁶⁰⁶ Jedno lub dwa słowa nieczytelne.

⁶⁰⁷ Jedno lub dwa słowa nieczytelne.

⁶⁰⁸ Jedno lub dwa słowa nieczytelne.

⁶⁰⁹ Pierwszy wiersz i początek drugiego nieczytelne.

⁶¹⁰ Kilka słów nieczytelnych.

⁶¹¹ Kilka wierszy nieczytelnych, zatartych i uszkodzonych mikrobiologicznie.

Postulaty przedsejmowe szlachty województwa podlaskiego, Wilno (?), koniec 1565 r.

Zygmunt August zwołał sejm litewski do Wilna, na 18 XI 1565 r. Sejmiki przedsejmowe odbyły się 12 XI 1566 r. (vide: Laudum sejmiku szlachty ziemi bielskiej, Brańsk, 12 XI 1565 r.). Jest rzeczą wątpliwą, by w międzyczasie odbył się wojewódzki sejmik przedsejmowy. Bardziej prawdopodobne, że reprezentacja poselska z ziem: drohickiej, mielnickiej i bielskiej w porozumieniu spisała postulaty już podczas obrad sejmku w Wilnie. Oprócz znanych nazwisk posłów z ziemi bielskiej, można z dużym prawdopodobieństwem przyjąć, iż na sejm przybyli też – z urzędu – chorążowie: drohicki i mielnicki Mikołaj Bujno oraz bielski Jerzy Brzoska.

Odpowiedź króla Zygmunta Augusta na postulaty posłów z ziem: drohickiej, mielnickiej i bielskiej dana na sejmie litewskim, Wilno, 20 I 1566 r.

Rkp. 1, BUW nr 354, s. 75-86. XIX-wieczna kopia z Metryki Litewskiej.

Respons KJM Zygmunta Augusta, z Bożej łaski króla polskiego, wielkiego księcia litewskiego, ruskiego, pruskiego, żmudzkiego, mazowieckiego, liflanckiego.

Na prośby rycerstwa, szlachty ziemi podlaskiej, powiatu drohickiego, bielskiego i mielnickiego, na sejmie terazniejszym, wielkim, walnym, w Wilnie złożonym, w tydzień po św. Marcynie⁶¹² w roku przeszłym 1565, które oni zwykłym obyczajem przez chorążych i posłańce swe, za kredencją z każdego pomienionego powiatu do KJM na piśmie są podali. Na co im KJM, namówiwszy z ichm. pp. radami swemi WKL, tak jak jest niżej opisano, odkaz rozkazać uczynić jest raczył.

Naprzód prosiliście, aby wedle obdarowania i przez przodki JKM sławnej pamięci, i z łaski samej KJM prawem Korony Polskiej, i według przywilejów naszych, byliście we wszem wcale zachowani. I iżby do powiatów tych trzech dzieckie, widze i dworzanina, ciężę i wwziężania w imiona wasze nie byli posłani. Ale aby każdy występca, a nieposłuszny zwierzchności KJM i RP, był prawem przekonany przed osobą króla, i przed prawem ziemskim albo grodzkiem. A tam aby był karana, wedle występków swych.

Respons.

⁶¹² 18 XI.

Nad to KJM raczył rozkazać wam powiedzieć, iż JKM jako pan chrześcijański, nie tylko ziemiom, ale i privatim jednej osobie, swobód i wolności ubliżać nie zwykł. Przeto we wszytkich waszych wolnościach i postępków sądowych, JKM wedle praw i przywilejów waszych zachowywać was raczy.

Dzieckie, też wiże, dworzani, naciąże i wwiązania w domy nasze szlacheckie z dworu JKM nie będą posyłani, w rzeczach sądowi tamecznemu tak ziemskiemu, jako i grodzkiemu należących.

Także tego osobliwie dokładając, kto by podatków ziemskich i sierpczyzy kopskowy, które z uchwał przeszłych sejmowych jeszcze są z niektórych domów szlacheckich nie wydane, i kto by podatku pogłównego z terażniejszego sejmu, z głowy od wszystkich stanów postanowionego, nie wydał, na takiego nieposłusznego, za rozkazaniem JKM, pp. starostowie tych powiatów, [s. 76] mocą zwierzchności JKM, z urzędu grodzkiego mają egzekucją ściągnąć, iżby każdy podatek ziemski spełna wyciągnion był, z przymuszeniem na niedbałych, jako się na tym to terażniejszym sejmie z pp. ichm. radami i ze wszemi stany, rycerstwem, szlachtą tego państwa WKL, z pozwoleniem posłów naszych, na nieposłuszne w wydaniu przeszłych i przyszłych podatków, uchwaliło.

Prośba, artykuł 2.

Przekładacie wielkie uciski, gwałty, najazdy, morderstwa, posiadanie gruntów waszych przez granice WKL z strony Korony Polskiej i Księstwa Mazowieckiego. Gdzie ku dawnym zajściom między kapitułą warszawską a Lipcany⁶¹³ i innemi sobie przyległemi, jako ich jest wiele w tych niedawnych czasach zamordowano z strony ziemi podlaskiej wypisaliście, prosząc o wysłanie na tę różnicę komisarzów.

Respons.

JKM wedle pierwszej obietnicy swej królewskiej na przeszłych sejmach wam uczynionej, chce bez omieszkania z obojga państw, tak Korony Polskiej, jak WKL, komisarze wysłać. Którym będzie od JKM poruczono, aby te gwałty i morderstwa, przez słuszne ich zastanowienie, mogły się pohamować i granice pewne postanowią się.

Prośba, artykuł 3.

⁶¹³ Miejscość niezidentyfikowana.

Prosiliście, aby JKM z jmpp. radami o pokoju waszym z obywatelami koronnymi obmyślować, a do unii was z nimi sposobić raczył. Co jeśliby nie było, tedy ziemię podlaską ukrainą rychło być rozumieją.

Respons.

Na to JKM raczył wam rozkazać powiedzieć, że to czasu swego, wedle potrzeby jak się będzie godziło, opatrzyć JKM będzie raczył, żeby ta ziemia podlaska z innymi państwami JKM w równym pokoju zachowana była.

Prośba, artykuł 4.

Egzempty z prawa waszego podlaskiego prosicie, aby pp. rady, którzy imiona swe mają w tych powieciach podlaskich, aby byli skasowane. A nowych także aby już JKM wedle bielskiego przywileju⁶¹⁴ dawać nie raczył, w czym ucisk uboga szlachta musiałaby mieć. Gdyż w powiecie blisko może sobie ten, kto egzempt na z [s. 77] sąsiadem rychlejszą sobie sprawiedliwość zwieść, a z nim żaden prawa nie doścignie w powiecie.

Respons.

JKM wedle przywileju w Bielsku wydanego wszem obywatelom, rycerstwu, slachcie WKL około tych egzemptów i teraz także znowu zastanawiać raczy, gdyż JKM i ichm. pp. rady sądy swe puścili slachcie, że wszelki stan w powiecie swym sądzić się ma przed sądem ziemskim. I tedy już nie może żaden tego egzemptu używać, jeśli go kto ma, albo o nowy starania czynić. Wszakóż to opatrując ichm., nowych egzemptów z prawa naszego któżkolwiek[k] posiadłość między wami prawem szlacheckiem ma, nie raczy i nie chce JKM dawać. A te egzempty ktoby je do tej doby miał i onemi się szczycił, w prawie polskim⁶¹⁵ nie chcąc się sądzić, nie mianowaliście ich mianowicie. Ale gdy je oznajmicie, JKM rozkazać raczy te osoby spozywać przed majestat JKM. A dowiedziawszy się, ex quibus rationibus wydan był komu jaki egzempt, uczynić z tem raczy, jako się JKM wedle prawa będzie udzielać godziło.

Prośba, artykuł 5.

⁶¹⁴ Przywilej bielski wydany przez Zygmunta Augusta szlachcie litewskiej, 1 VII 1564 r. na sejmie litewskim obradującym w Bielsku.

⁶¹⁵ W tekście omyłkowo: podlaskiem.

Toż napisaliście w prośbie swej, aby sejmiki w powieciech wedle zwyczaju koronnego było zachowane i obchodzone u was. A listy z kancelaryi JKМ ізby po łacinie, abo po polsku do powiatów tych były przysyłane, gdyż ruskiego pisma u was czytać nie umieją.

Respons.

JKM raczył wam na to rozkazać powiedzieć. Ponieważ na tem terażniejszym sejmie, za prośbą wszytkich ziem i powiatów WKL, za naradzeniem spólnym JKМ z pp. radami swemi, bacząc tego być potrzeba dla sądów i innych przypadków ziemskich, powiaty pewne w swych granicach i sejmiki w nich miewać, postanowić jest raczył. Co już i przywilejem JKМ jest utwierdzone po gotowiu i w ziemie podlaskiej, gdzie od niemałego czasu prawa koronnego używacie, na takie sejmiki powiatowe zwyczajem koronnym miewać, JKМ zezwalać raczy na wieczne czasy. Wszakóż te sejmiki mają bywać za pozwoleniem i rozkazaniem JKМ listownym pod tym czasem, gdy po wszytkich ziemiach i powieciech państwa JKМ, WKL, na takowe sejmiki [s. 78] rozkazuje JKМ [co] dla potrzeb RP wynidzie.

Co się tyczy o ruskie listy, tedy JKМ w kancelariej swej królewskiej dawnym zwyczajem, jako i przedtem do nas pisywano, zachowywać się rozkazować raczy. Gdyż prawu naszemu, dekretem, sądom nic się nie ubliżało, które się po łacinie piszą. A kiedy o co ziemskiego po rusku do wszytkich powiatów WKL z rozkazania JKМ rozsyłają listy, tedy i do tych powiatów podlaskich posyłają⁶¹⁶ listy ruskie. Wszakóż rozkaże JKМ, aby też i polskiem pismem takowe rzeczy czasem z kancelarii do was odprawowano.

Prośba, artykuł 6.

Podaliście potrzebny artykuł ten w prośbie swej do JKМ, że się mężobójstwa w ziemie podlaskiej tak bardzo wzmogli, iż w tym czasie niedawno pomordowano o kilkadziesiąt dobrych ludzi, szlachty. Nadto ojciec [syna], syn ojca, także żona męża, brat brata, spólnie mordowali się. Żadnej winy abo pomsty za ten występек godny na sobie mężobójce nie odnieśli z przyczyny tej, iż sprawiedliwość w ziemskim sądzie nierychła. Bo choć sądy ziemskie idą pod czasem pokoju, tedy raz tylko do roku skończą się, i to zaledwie. Przeto prosicie JKМ, aby o takowe mężobójstwo stronie bolącej⁶¹⁷ było wolno, i wedle prawa należało, do sądu grodzkiego na roki grodzkie, które w sześci niedzielach bywają, jako o jeden artykuł grodzki mężobójcę spozywać. A on żeby tam powinien był odpowiadać i usprawiedliwić się wedle

⁶¹⁶ W tekście omyłkowo: pozywają.

⁶¹⁷ W tekście omyłkowo: będącej.

Statutu polskiego⁶¹⁸. A ten artykuł aby trwał do sześci lat dla zahamowania takiego męźobójstwa. A iż w Statucie polskim właśnie nie jest obwarowano, do którego tempus recentis criminis, w którym każdy męźobójca ma być iman, expiruje. Tedy prosicie ichm. imieniem braci swej, aby był wyrokiem JKM aprobowan i skazan, in vim Statuti, rok i sześć niedziel, tak jako prawo pospolite zamierzyło w inszych artykułach około gwałtownych spraw. Przez który wszystek czas męźobójca może być pojman przez stronę bolącą⁶¹⁹ a wiedzion do urzędu, gdzie by był przy licu przekonan prawem, aby gardło za gardło dał.

Respons.

JKM, jako pan chrześcijański, czyniąc powinności swej i prawu Bożemu dosyć, aby się takie morderstwa, o których tu przed majestat JKM przynieśliście, naradziwszy [s. 79] się ze wszystkimi pp. radami, ichm. ten wszystek artykuł aprobować i konfirmować go in toto jest raczył, że na męźobójcę każdego recens crimen do roku i sześci niedziel ma trwać. O który wolno będzie bolącej stronie czynić i onego morderca z urzędem grodzkim łapać i do grodu wieść, instygując nań dowody prawnemi wedle Statutu polskiego. Wszakóż to łapanie męźobójce z grodu ma być obyczajne i nieskwapliwie działane za doświadczeniem pewnem, jeśli taki uczynek zły jawnie ten, na kogo żałować będą, uczynił. A gdzieby do roku i sześci niedziel męźobójca nie był pojman, tedy po wyjściu tego zamierzonego czasu, onego męźobójce do grodu o głowę już pozywać, jakoście w prośbie swej napisali. A gdy będzie z prawa przekonany, takowy bolącej, powodowej stronie za głowę ma zapłacić wedle Statutu, a za winę JKM, wedle koronnego prawa, ma w wieży zamkowej siedzieć na dole rok i sześć niedziel. Któremu jeszcze osobliwie nad prośby nasze JKM postrzegające pokoju pospolitego, aby się tej zufaństwa między poddanymi JKM mogli się takową grozą zahamować, przypominając, że też to i na sejmie koronnym już jest za wolą JKM ze wszystkimi stany onego państwa postanowiono, także też i tu vigore conventus tego państwa⁶²⁰, namówiwszy około tego ze wszystkimi pp. radami ichm. WKL, ufalać i zezwalać raczy na ten to przydavek, iż gdzieby kto kogo z rusznice zabił a umknął się, ex recenti crimine iżby do roku i sześci niedziel nie był pojman. Tedy po expiracji roku i sześci niedziel, już za pozwem, gdy będzie prawem pokonany o głowę na zapłatę, ma duplicem poenam na siebie ponosić. O siedzenie to jest za głowę wedle Statutu koronnego dwojako jak za dwie głowy szlacheckie płacić, a za

⁶¹⁸ Chodzi o *Statuty Jana Łaskiego (Commune incliti Poloniae Regni privilegium, constitutionum et indultuum, publicitus decretorum approbatorumque)*, zatwierdzone przez króla Aleksandra Jagiellończyka na sejmie koronnym w Radomiu w 1505 r. VC, t. I, vol. 1., s. 162-172.

⁶¹⁹ W tekście omyłkowo: będącą.

⁶²⁰ W tekście omyłkowo: prawstwa.

winę JKM, powinien będzie w wieży zamkowej siedzieć na dole dwie lecie i dwanaście niedziel.

Prośba, artykuł 7.

Proście też aby mężobójce, których jest w ziemiach waszych bardzo wiele, a żadnej winy za występki swój naprzeciwko zwierzchności majestatu JKM nie cierpią, byli ad instantiam instigatoris mandati JKM spozwani ad sessionem turre. Bo za ich karaniem inszy się [s. 80] powściągać będą. A iż wież w zamku drohickim, w Brańsku, w Mielniku nie masz, proście JKM, aby byli zbudowane dla srogości na złe, a ku pociesze dobrym ludziom. A w tym aby omieszkanie żadne nie było.

Respons.

JKM raczył rozkazać na to wam powiedzieć, abyście o takowych mężobójcach, jako ich wiele, oznajmić nie zaniechali pp. starostom tych zamków JKM. O których i sami ichm. mają się dowiadować z protestacyi urzędowych. A potom pp. starostowie mają je, zwyczajem prawa koronnego, ad instantiam instigatoris przed się spożywać, a nie kładąc jurysdykcji wszystkiej na się de poenis, mają JKM o takich mężobójcach oznajmować. Na które już samego JKM dekret ferowan będzie ad sessionem turre. A co się tycze wież ku sadzaniu takich mężobójce, rozkaże JKM pp. starostom aby byli zbudowane. Co pp. starostowie ex officio suo mają i mieliby niedawno opatrzyć.

Prośba, artykuł 8 (o który prosili posłowie ziemie drogickiej i powiatu mielnickiego).

Proście ichm. aby wedle starożytnego zwyczaju około ksiąg ziemskich drohickich byli zachowani. Gdyż w tej ziemie wojewoda około ksiąg nic nie właduje, a w mieście ratusza nie mają. Przeto proście ichm., aby byli księgi za kluczem sędziego, podsędkowym i pisarzowym chowane. A czasu wojny, aby nikt inny stróżą przy księgach ziemskich zostawował, jedno szlachta z urzędnikami ziemskimi. Gdyż [to] ich[m.] wszystkich rzecz pospolita, abyście ją wszyscy władnęli.

Respons.

JKM około ksiąg tych ziemskich, za czyją wiadomością i kluczami je chować, we wszem zachowywać was raczy, tak jako jest zwyczajem w Polsce na miejscach pewnych gdzie księgi leżą. A gdy ruszenie tych powiatów przyjdzie na wojnę, tedy JKM z ichm. pp. radami wedle pierwszych konstytucyj sejmowych przeszłych tak mieć i uchwalać raczy, że

zjachawszy się chorąży z urzędnikami ziemskimi i szlachtą onego powiatu na miesce sądowe w powiecie swym, mają spólnie a zgodnie obrać czterech szlachciców wiary godnych w takim poczcie tylko, który by jedno po dwa konia z imienia swego, a nie więcej, stawić na wojnę powinni. A ci czterej na wojnę już [s. 81] nie jadąc przy księgach ziemskich zostawszy, niech praw swych strzegą. Wszakóż urzędnicy sądowi ziemscy sami siebie za znową niejaką na takiej stróży ksiąg nie mają zostawować.

Prośba, artykuł 9.

Skarżycie się przed JKM od szlachty wszystkiej, że pp. starostowie i insi urzędnicy JKM wyciągają na was grobelne, młynowe i insze nieznośne myta na wodach od sztuk⁶²¹ i od inszych statków płynących do Gdańska [ze] zbożmi własnej roboty waszej. A jak prosicie JKM, aby JKM zakazać raczył takowych podatków na was wyciągać, ażebyście byli w tem zachowani wedle praw i wolności waszych.

Respons.

JKM zachowywać raczy was wedle tego cła i grobelnego wedle pierwszych konstytucyj sejmowych, i jako się wszystkim obywatelom WKL na terażniejszym sejmie opowiedziało.

Prośba, artykuł 10.

Prosicie JKM, aby urzędnicy ziemscy byli powinni księgi ziemskie otwarzać, kiedy roki główne sądzone bywają, a to dla wyjmowania postętku prawnego na egzekucją do zamku odpuszczonego, dla czego wielkie zamieszkanie rzeczy osądzonej i przewłoka sprawiedliwości jest niemała.

Prośba, artykuł 11.

Prosicie JKM, aby urzędnicy ziemscy i zamkowi nie brali od pieczętowania jednej sprawy sądowej na jednym liście od każdego aktu osobliwego dochodu. Ale aby każdemu było wolną wszystkę rzecz i sprawę, której będzie komu potrzeba, za jedną pieczęcią sędziego i posędkową i za jednym dochodem wybierać. Dla którego częstego, niepotrzebnego płacenia dochodu szlachta bardzo jest uciążona.

Prośba, artykuł 12.

⁶²¹ W tekście błędnie: sztuk.

Proście JKM, aby szlachcie ziemi podlaskiej było wolno po umarłej rzeczy w apelację stojącą przypozywać potomki do sądu zamkowego, prawem ozywającym ku postępowaniu na apelację. A to dla słuszych przyczyn, iż się trafią na jednym pozwie powodów person dziesięć, dwadzieścia i więcej, a pozwanych też bywa tak wiele. A kiedy jeden z nich umrze, albo dziesięć a nie w jeden czas, tedy każdego mandatem ku postępowaniu apelacji przypozwać [s. 82] musi. A iż u was nieczęsto limitacja bywa, tedy nim takowe mandaty z kancelarii otrzyrna, wezmą większą utratę, niżli by miał co zyskać.

Respons na te artykuły.

Te wszystkie rzeczy iż się tyczą Statutu koronnego, tedy JKM żadnych nowych (okrom na zadzie w response JKM na mężobójce) artykułów Statutu tworzyć nie chce. Ale wejrzyjcie w Statut polski. Tam powinności urzędników ziemskich, jako się zachowywa. A otwarzanie ksiąg i wybieranie z nich minut, i dochody za minuty; i pozywanie dziedziców po umarłej ręce ku apelacji - jest dostateczna nauka opisana wedle którego Statutu koronnego w tych waszych prośbach JKM zachowywać was raczy.

Prośba, artykuł 13 (o który prosili posłowie ziemi drogickiej i mielnickiej).

Proście JKM, iż poborcy i dworzanie ziemie drogickiej i mielnickiej wielkie krzywdy, nieznośne obciążenia uczynili szlachcie. To jest w poborach, które dawali z uchwały sejmowej od koni, na trzy lata po kopie, a na czwarty rok po siedmdziesiąt gr., to sowito iż wielkiem obciążeniem brali. I na ostatek tych sierepszczyzn, które dawano za rok [15]63 od soch brali sowito, a do skarbu JKM to nie doszło. I aby JKM komisarzów do powiatów dla nieznośnych krzywd zesłać raczył, a to sędzie drogickiego⁶²² i mielnickiego⁶²³, a Stanisława Piątkowskiego⁶²⁴, i Stanisława Krupickiego, i komisją z mandatem, żeby JKM z kancelarii dać rozkazać raczył.

Respons.

JKM raczy bez mieszkania komisarze z dworu swego królewskiego do tych powiatów wysłać, kogo JKM wola będzie, gdyż idzie o skarb JKM. Którzy wzięwszy sprawę dostateczną z rejestrów skarbnych, mają wywiadowanie działać i uciążonym sprawiedliwość z takimi dworzany, którzy tam te kopy sowitością wybierali, a do skarbu nie oddali, ^a(czynić będą)^{a625}.

⁶²² Jakub Pobikrowski sędzia ziemski drohicki 1557-1576.

⁶²³ Piotr Patkowski (Padkowski) sędzia ziemski mielnicki 1561-1585.

⁶²⁴ Prawdopodobnie chodzi o Stanisława Pietkowskiego (Piątkowskiego) h. Grzymała.

^{625a-a} Dopisek w nawiasie sporządzony przez XIX-wiecznego kopistę dokumentu.

Wszakóż dla stateczniejszego wywiedzenia i tym osobom, których-eście tu na piśmie do JKM podali, i na onże czas rozkaże JKM przez listy swe z komisarzami od JKM wysłanemi, tej tam rzeczy społecznie dojrzyć.

Prośba, artykuł 14.

Proście JKM, aby ichm. szlachcie ziemie bielskiej dozwoić (s. 83) raczył placu wolnego, pustego, przeciwko rynku w Brańsku ku rzece⁶²⁶, gdzie dziś na ogród dworski. I tę pustynię [aby] obrócono na zbudowanie lamusa, albo sklepu dla chowania ksiąg ziemskich, i dla domu sądzenia roków, i dla pewniejszego pokoju i bezpieczeństwa.

Respons.

JKM chce pierwej wiadomość wziąć, co to jest za plac. A potem rozkazać raczy i wymierzyć miejsce ku temu pogodne, na którym byście mogli sobie, na chowanie ksiąg tylko, lamus zbudować. A co się tycze placu na dom sądowy, tedy niech się te sądy tam odprawują, gdzie się do tego czasu odprawowali.

Prośba, artykuł 15.

Proście JKM, aby było wolno jachać po zboże pod tym czasem głodnym na Wołyń szlachcie i ich poddanym na swoją potrzebę, okrom myt i poborów na przykomórkach. Także też, aby było wolno szlachcie i ich poddanym drzewo na budowanie i drwa do palenia wozić z puszczy pańskich. A i żeby od nich mostowego, grobelnego i innych myt nie brano w miastach JKM, wedle praw naszych.

Respons.

Około myta i poborów od takowego zboża, i od drewna⁶²⁷ i drzew zachowywać JKM was raczy, jako w konstytucjach sejmowych pierwszych o myto, pobór na komorach JKM i grobelne gdy płyną [ze] swych gumien i puszczy własnych. jest zastanowiono.

Prośba, artykuł 16.

Proście też JKM, aby na targach od wszelakich zbóż, tak też od wszelakich żywności, i od bydła, i od koni targowego, nie było brano, według uchwały przeszłego sejmku

⁶²⁶ Rzeka Bronka, lewostronny dopływ rzeki Nurzec.

⁶²⁷ W tekście błędnie: drzewa.

wileńskiego⁶²⁸, kto [ze] swym własnym do targu jedzie, albo też kto na swą własną potrzebę kupuje.

Respons.

JKM na to wam raczył rozkazać powiedzieć, że w mieście targowego, krom słusznej przyczyny, miastom odbierać nie godzi się. Ale jeśli się komu z was w braniu targowego krzywda widzi, więc do miasta zboża, koni i bydła przedawać nie posyłajcie. Abo tych, co to bez daniny i pozwolenia JKM targowe wybiera, do JKM spożywać możecie. Gdzie z rozeznania sądowego JKM, przy [s. 84] wolności ich każdego zachować będzie raczył.

Prośba, artykuł 17.

Proście JKM, ziemia drogicka i mielnicka, miejsca na kancelarią [i] na lamus. Drogicka ziemia prosi o ten plac, gdzie Moskwa mieszkała, który plac zamkowi należy. A mielnicka ziemia prosi JKM o plac w rynku, nad rowem, przeciwko zamkowi.

Respons.

JKM raczy chcieć pierwiej się wywiedzieć, jakie to są place. A jeśli by się prawu niczyjemu nie ubliżyło, tedy rozkaże z tych placów miejsce na lamus tylko wymierzyć. A kancelaria niech się tam odprawuje, gdzie i pierwiej.

Prośba, artykuł 18.

Proście też JKM mielniccy posłowie od wszystkiej braci swej, aby JKM nie raczył dawać starosty⁶²⁹, który by osiadłości nie miał w tym powiecie, ponieważ macie to na przywilejach od przodków ś.p. JKM i od JKM samego przywilejami potwierdzone. Proście, aby urzędy grodzkie, podstarostwa, sędztwo, pisarstwo ludziom osiadłym w powieciech dawane było.

Respons.

JKM chce ten przywilej pierwiej widzieć około tego, jeśli tylko osiadli w powiecie mielnickim starostowie mają u was bywać. A potym z tym JKM uczynić raczy, jako się JKM będzie widziało. A co się tyczy o podstarościego, sędziego i pisarza, urzędników grodzkich, tak

⁶²⁸ Chodzi o uchwałę sejmu litewskiego, zwołanego przez Zygmunta Augusta do Wilna na 12 V 1563 r.

⁶²⁹ Starostą mielnickim w latach 1559-1566 był Jarosz (Hieronim) Korycki, koniuszy dworny litewski 1544-1565.

to JKM przyznawać i konfirmować wedle prawa koronnego raczy, że te urzędy grodzkie mają być osiadłym ludziom w powiecie dawane. Którzy też i przysięgli bywać mają.

Prośba, artykuł 19.

Proście JKM, aby gdy kto kogo pozwie do sądu zamkowego o rzecz nienależącą sądowi zamkowemu, tedy aby na tym powodzie była wina trzy grzywny, przez tenże sąd pozwanemu skazana, którą zarazem aby zapłacił. A jeśliby upornie odszedł od sądu, aby była skazana na nim wina czternaście grzywien, wedle uchwały sejmu przeszłego piotrkowskiego⁶³⁰, na prośbę posłów mazowieckich ustawionej.

Respons.

Jako na inne artykuły, tak i na ten, nic JKM tu wam nowego stanowić nie chce. Ale dosięgając sobie w prawnych sądowych [s. 85] rzeczach we wszem Statutu i konstytucyi Korony Polskiej, tak się macie zachowywać.

Przytem to wam JKM raczył to wam rozkazać powiedzieć mając tę wiadomość, że szlachta uboga tych trzech powiatów, po trzydzieści, i po czterdzieści w jednym imieniu składając się na jeden koń między sobą, wyprawując jednego z dziesięci włók, na co mu wyprawę dawają pieniężną. Tedy on szlachcic, na którego koleja przyjdzie, będąc niedostatecznym za onę wyprawę, musi sobie kupić kłaczę, siodło, suknie, etc. Dla czego złożyć wojny dobrze nie może. Przeto JKM wam rozkazować raczy, przestrożę czyniąc, aby wedle taksy pierwszej z dziesięciu włók dobrego konia i pachołka z narodu szlacheckiego a dziedzica onego imienia na wojnę wyprawowali. A który sam od siebie, będąc dostatecznym w osiadłości swej, takowy niech swą osobą wojnę zastępuje. A najmitami wojny aby nie odprawowali. Co jeśliby potym doświadczone było, tedy za oznajmieniem p. hetmanowi przez chorążego, do popisu wojsk JKM takowy nie będzie przyjęty i wedle Statutu karania nie ujdzie. A gdy chorąży ma wyciągać z powiatu, aby oznajmił czas i miejsce wam na granicy onego powiatu, i na którym miejscu czekać ma cztery dni dla ściągania was wszech. A któryby omieszkał społecznego ciągnięcia z chorążym, takowego niedbałego ma chorąży jm. panu hetmanowi opowiedzieć, do wojska przyjachawszy. A z tym co z nim przyjadą społem mają się popisać wszyscy przed jmp. hetmanem. A dla wiadomości, bez chorążego żaden szlachcic nie ma się pisać przed hetmanem, kto wiele a z którego imienia służy. I kogo nie będzie, albo

⁶³⁰ Sejm walny koronny odbył się w Piotrkowie w I-IV 1565 r. M.in. uchwalił konstytucję: *Sądy grodzkie mazowieckie*, VL, t. II, vol. 1, s. 174-175.

kto i pośledniej przyjedzie. A poki do p. hetmana, do wojsk KJM przyciągnie, który powiat nie mają ustawa w drodze żywności sobie i koniom brać, aż od jmp. hetmana ustawę, do wojska przyjachawszy, wezmą, K temu i tu JKM rozkazał wam powiedzieć o te szlachcice, którzy panom służą, aby tymże poczem który im stawia z imienia swego służby wojennej nie zastępowali. Ale aby osobny poczet powinni z imion powiatu przy chorążym mieli i pisali się dla potrzeby wszelkiej na wojnie. Też aby przy chorążym w obozie i w sprawie wszystek powiat stawał na każdym miejscu tak, gdzie jmp. hetman rozkaże.

Jakoście też z osobna, po tych responsiech, podawali znowu na cedule waszej prośbę ku JKM. Że wojscy niektórzy w ziemie podlaskiej są nieosiadli w powiecie, czyniąc nad prawa nasze na tym urzędzie. Na jakie uciążenie wam samym i poddanym waszym, a nie mając go z czego pozywać, prosząc, aby ten urząd osiadłym był od nas zasadzon wedle [s. 86] Statutu koronnego. I tak JKM jako w innych wszystkich rzeczach, tak i w tym, jako jest w Statucie polskim około urzędów wojskich opisano, zachowywać was raczy. Przyznawając to, że wojski każdy w powiecie tym, gdzie tym urzędnikiem jest, miałby być i ma bywać osiadłym.

Datum Vilnae, vigesima ianuarii, a. D. 1566.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku (?), 10 IV 1566 r.⁶³¹

Zygmunt August zwołał uniwersalem sejm litewski do Brześcia na 28 IV 1566 r., termin sejmików wyznaczył na 10 IV 1566 r. Szlachta ziemi bielskiej wybrała posłami na sejm Tomasza Owsianego, pisarza ziemskiego bielskiego oraz Wojciecha Wyszowskiego, sędziego grodzkiego brańskiego, uterque ad tranctandos articulos cum S. R. M. de unione cum inclito Regno Poloniae⁶³². Akt tego sejmiku nie odnaleziono.

Skrót: AN Kraków, ZZG, sygn. 15, s. 49.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku (?), X/XI 1566 r.

⁶³¹ Zob. М. Любавский, *Литовско-русскай сеймъ, прил.*, s. 167; Н. А. Максимейко, *Сеймы, прил.*, s. 153-154, 157. Sejmik mielnicki wyznaczono na 4 IV, a braclawski i winnicki na 10 IV. Być może jednak pomyłono się opisując w źródle datę tego pierwszego (nie 3 dni przed, a 3 dni po Kwietnej Niedzieli) i wszystkie sejmiki w całym państwie odbywać się miały w tym drugim terminie; por. E. Kalinowski, *Stanowisko posłów podlaskich w sprawie unii polsko-litewskiej na sejmie brzeskim w 1566 r.*, „Miscellanea Historico-Iuridica”, t. 21, 2022, z. 1, s. 26.

⁶³² ANK, ZZG, sygn. 15, s. 49.

Zygmunt August uniwersałem datowanym w Warszawie 15 X 1566 r. zwołał sejm litewski do Brześcia Litewskiego na 1 XII 1566 r., termin sejmików przedsejmowych wyznaczając na 3 XI 1566 r. Ostatecznie obrady tego sejmku zostały przeniesione do Grodna. (ASWWil, s. 85). Szlachta ziemi bielskiej wybrała posłów: Marcina Mieńskiego i Mateusza Wyszyńskiego. Poborcami podatku na rzecz tychże posłów, wybrano Jana Borzymowskiego, podpiska ziemskiego bielskiego i Stanisława Bruszewskiego⁶³³. Posłem wielkksiążęcym na sejmik brański był Kasper Irzykowicz, surogator urzędu grodzkiego brańskiego⁶³⁴. Akt tego sejmiku nie odnaleziono.

Skrót: AN Kraków, ZZG, sygn. 17, s. 284.

Sejmik ziemi mielnickiej, Mielnik 1566 r.

Sejmik wybrał z ziemi mielnickiej dwóch posłów do króla: Adama Kosińskiego marszałka hospodarskiego, pisarza ziemi mielnickiej i Wojciecha Działkowskiego podsędka ziemi mielnickiej. Akt tego sejmiku nie odnaleziono

Rkp. (wzmianka) ANK ZZG, 49, s. 80, (XVIII-wieczna kopia I. Kapicy Milewskiego).

Sejmik elekcyjny szlachty ziemi bielskiej w Brańsku (?), wiosna 1568 r.⁶³⁵

Wojciech Wyszowski, dotychczasowy sędzia grodzki brański, został wybrany sędzią ziemskim bielskim po śmierci Marcina Jałbrzyka Wyszyńskiego. Nie udało się odnaleźć akt tego sejmiku.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku (?), 28 III 1568 r.⁶³⁶

Jednym z posłów wybranych przez szlachtę ziemi bielskiej na sejm w Grodnie, złożony na dzień 18 IV 1568 r.⁶³⁷, był Wojciech Wyszowski, sędzia ziemi bielskiej⁶³⁸. Nie udało się odnaleźć akt tego sejmiku.

⁶³³ Por. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 5, k. 16v.

⁶³⁴ М. Любавский, *Литовско-русский сеймъ, прил.*, s. 179; J. Siedlecki, *Uczestnictwo szlachty ziemi bielskiej w sejmach litewskich do 1569 roku*, „Zeszyty Naukowe Filii UW w Białymstoku”, z. 71: Humanistyka, t. 14, dz. H – Prace Historyczne, s. 36; E. Kalinowski, *Stanowisko posłów podlaskich*, s. 30.

⁶³⁵ NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 6, k. 95, 159; ANK, ZZG, sygn. 15, s. 54.

⁶³⁶ М. Любавский, *Литовско-русский сеймъ, прил.*, s. 199; Н. А. Максимейко, *Сеймы, прил.*, s. 193.

⁶³⁷ М. Любавский, *Литовско-русский сеймъ, прил.*, s. 199; Н. А. Максимейко, *Сеймы, прил.*, s. 193.

⁶³⁸ NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 6, k. 224, 426.

Sejmik przedsejmowy ziemi drohickiej, Drohiczyn, 11 XI 1568 r.

Sejmik zwołany na mocy listu sejmowego Zygmunta Augusta datowanego z Warszawy, 26 X 1568 r., wyznaczającego termin sejmików przedsejmowych na 11 XI 1568 r., zjazd stanów litewskich do Wohynia na 9 XII 1568, termin sejmu walnego w Lublinie na 23 XII 1568 r. (ASWWil., s. 92-94). Obrady sejmu walnego w Lublinie rozpoczęły się 10 I 1569 r. Z ziemi drohickiej wybrano posłów na sejm: Adama Kosińskiego pisarza ziemskiego drohickiego, marszałka podlaskiego i Mikołaja Bujno chorążego drohickiego i mielnickiego (Posłowie ziemscy, s. 190). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik przedsejmowy ziemi mielnickiej, Mielnik 11 XI 1568 r.

Sejmik zwołany na mocy listu sejmowego Zygmunta Augusta datowanego z Warszawy, 26 X 1568 r., wyznaczającego termin sejmików przedsejmowych na 11 XI 1568 r., zjazd stanów litewskich do Wohynia na 9 XII 1568, termin sejmu walnego w Lublinie na 23 XII 1568 r. (ASWWil., s. 92-94). Obrady sejmu walnego w Lublinie rozpoczęły się 10 I 1569 r. Posłowie na sejm wybrani w ziemi mielnickiej: Aleksander Hińcza wojski mielnicki i Stanisław Raczko (Posłowie ziemscy, s. 190). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 11 XI 1568 r.

Sejmik zwołany na mocy listu sejmowego Zygmunta Augusta datowanego z Warszawy, 26 X 1568 r., wyznaczającego termin sejmików przedsejmowych na 11 XI 1568 r., zjazd stanów litewskich do Wohynia na 9 XII 1568, termin sejmu walnego w Lublinie na 23 XII 1568 r. (ASWWil., s. 92-94). Obrady sejmu walnego w Lublinie rozpoczęły się 10 I 1569 r. Szlachta ziemi bielskiej wybrała posłów: Kaspra Irzykowicza, podkomorzego mielnickiego i Teofila Brzozowskiego podstarościego brańskiego⁶³⁹. Kasper Irzykowicz początkowo miał być również posłem wielkksiążęcym na sejmik brański, lecz ostatecznie został nim Tomasz Owsiany⁶⁴⁰. Poborcami podatków na rzecz posłów wybrano Stanisława Bruszewskiego i Andrzeja Wyszynskiego, syna Pawła⁶⁴¹.

⁶³⁹ М. Любавский, *Литовско-русскай сеймъ, прил.*, s. 208.

⁶⁴⁰ М. Любавский, *Литовско-русскай сеймъ, прил.*, s. 207, 209; A. Siedlecki, *Uczestnictwo szlachty ziemi bielskiej*, s. 37.

⁶⁴¹ NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 6, k. 606v; 625v.

1. Instrukcja Zygmunta Augusta dana posłowi wielkoksiążęcemu na sejmik ziemi bielskiej, pisarzowi ziemskiemu bielskiemu Tomaszowi Owsianemu, Warszawa, X (?) 1568 r.

Rkp. RGADA, f. 389, op. 1, sygn. 531, k. 132v-134; **Druk:** М. Любавский, *Литовско-русский сеймъ, прил., s. 209-211; Lietuvos Metrika. Knyga Nr. 531 (1567-1569): Viesujų reikalų knyga 9, par. L. Anužytė, A. Baliulis, Vilnius 2001, s. 128-130.*

[k. 132v] Наука и злецене поселства отъ его королевское м(и)л(о)сти писару земьскому повету Бельского пану Томашу Овсяному⁶⁴² на соимикъ Бельский зложоньи, м(е)с(е)ца ноябра одинадцатого дня [11 XI] року 1568.

Наипервей: Посоль прьехавшы до Бельска⁶⁴³ на час и ден по томужь соимику поветовому зложоньи маеть поведити отъ его королевское м(и)л(о)сти П(а)номъ Радамъ их м(и)л(о)сти духовьнымъ и светьскимъ, которые на тотъ час будутъ, ласкавое позьдоровене, а инымъ всимъ станомъ, рыцержству его королевское м(и)л(о)сти, ласку его м(и)л(о)сти г(о)с(по)д(а)рьскую, а пры томъ листь верушчыи отъ его королевское милости отьдати масть.

Потомъ посол будеть мовити: Г(о)с(по)д(а)рь король его м(и)л(о)сть рачыль росказати в(а)шей м(и)л(о)сти П(а)номъ Радамъ, и вамъ, рыцержству своему, поведити, што перво сего будучы его королевской м(и)л(о)сти на зьезде и собраню у войску въ Лебедеве⁶⁴⁴, в(а)ша м(и)л(о)сть, Панове Рада, духовьные и светьские, княжата, [к. 133] панята и все рыцержство а обыватели того панства Великого Князтва Литовьского, отъ Пановъ Радъ их м(и)л(о)сти и всих становъ Короны Полское черезъ пословъ их з милости братьское были напоминачы о постановене и коньченье унии межы тыми панствы.

Якожь на он час в Лебедеве вси станы тутошнего панства около того зь собою намовившы и сполне а згодливе на то зволившы его королевское м(и)л(о)сти донесли и оповедели, же таковоежь хути и м(и)л(о)сти, зь якого ся обователи корунные, братья и суседи в(а)шы, черезъ пословъ своих ку вамъ оповедають, есть есте прыхилни до прынятья и становенья з ними сполку братьског(о), то есть унеи, в такомъ звязьку м(и)л(о)сти, згоды братерское, который бы былъ одьнакого и заровно во въсемъ пожиточьными обеюмъ тымъ панствамъ, такъ Коруне Полской, яко и Великому Князтву Литовьскому. А што ся дотычетъ часу и року ку зьеханю обывателемъ обеюх тых

⁶⁴² Tomasz Owsiany, starosta brański ok. 1546-1553, pisarz ziemski bielski 1561-1578.

⁶⁴³ W rzeczywistości sejmik odbył się w Brańsku.

⁶⁴⁴ Sejm litewski w Lebedziewie obradował w listopadzie 1567 r.

панствъ для намовы и постановеня, в томъ то есте на он час дали на его королевскую м(и)л(о)сть, пушчаючы то уваженью и баченю его м(и)л(о)сти г(о)с(по)д(а)рьскому, жебы его королевская м(и)л(о)сть в року теперешнемъ шестдесятъ осмомъ [(15)68] тому зъеханю час и местцо зложыли ознаимити рачыль, на которое постановене и зволенье в(а)ше всех становъ его королевская м(и)л(о)сть позволивши листомъ, рецесомъ его м(и)л(о)сти г(о)с(по)д(а)рьскимъ, то утвердити рачыль, на которомъ то шыреи описано. А потомъ на сонме недавно минуломъ в Городъне⁶⁴⁵, за прозьбою всех становъ тутошьнего панства, постановити его королевская м(и)л(о)сть рачыль, же через листы его м(и)л(о)сти г(о)с(по)д(а)рьские мели быти ознаимены соимики поветовые, а с тых соимиковъ зъехане всимъ станомъ обоего народу, Короны Польское и Великого Князтва Литовьского, пры границах же для становеня унеи в нинешнемъ року шестдесятъ осмомъ [(15)68], што достаточне на уфале соиму Городенского доложено.

Его королевская м(и)л(о)сть рачыи розказати [к. 133v] в(а)шои м(и)л(о)сти Паномъ Радам и вам, рыцержству своему, поведити: Ижъ ачкольвекъ его королевская м(и)л(о)сть бачыти и ласкаве примовати рачыть отъ в(а)шое м(и)л(о)сти, П(а)новъ Радъ, и ото всех становъ, рыцержства своего, же и податъками немалыми ирыкладаеть ся и нелитованемъ крови и здоровья своего противъ тому неприятелю великому кн(я)зю московьскому⁶⁴⁶ и надъ повинность свою чынити досыть, але ижъ оныи неприятель посягненемъ панства его королевское м(и)л(о)сти и зневоленемъ братьи в(а)шое, верных подданных его королевское м(и)л(о)сти, и не по малу змоцняеть, прото хотячы его королевская м(и)л(о)сть способомъ болшыимъ противъ тому неприятелю воину вести, яко бы с помочю Божью слушныи отъпор взяль а не шырал ся и не владалъ властного его м(и)л(о)сти г(о)с(по)д(а)рьского, рад бы то видель, абы большыи посилокъ а зъ меншыимъ накладомъ в(а)шыимъ быти могъ, што лацно быти можеть за зълученемъ в унею зъ станы Короны Полское, однастайною а сполною рукою чынечы отъпор оному неприятелю. А то не только противъ тому неприятелю, але и против кажьдому у многих речах немало пожитьку Речыпосполитое прыняти можеть, кгдажъ зъгода а м(и)л(о)сть межы кожьдыми панствы особливого добра примножене чынить. Для того его королевская м(и)л(о)сть водле постановеня и зволеня в(а)шое м(и)л(о)сти, П(а)новъ Рад, и всех становъ того панства рачыль зложыти соимикомъ поветовымъ час певьныи на ден светого Мартина прышлого свята у четвергъ, то есть м(е)с(е)ца ноябра одиннадыцатого

⁶⁴⁵ Sejm litewski w Grodnie, o którym mowa, obradował od kwietnia do lipca 1568 r.

⁶⁴⁶ Iwan IV Groźny (1530-1584), wielki książę moskiewski, car Rosji.

дня [11 XI 1568]. А с тих соимиковъ в чотырох неделях зъеханю обывателей того панства Великого Князтва Литовьского до его королевское м(и)л(о)сти до Воиня⁶⁴⁷ назначити и зложыти рокъ м(е)с(е)ца декабра девятого дня [9 XII 1568], а отътоль вже ку зъеханю для становеня унеи зъ станы Короны Польское до Люблина на семь вальныи спольныи, которыи есть зложонъ такежъ на певныи [к. 134] час м(е)с(е)ца декабра двадцать третего дня [23 XII 1568].

Бо ачъ водлугъ постановеня сонму Городенского⁶⁴⁸ и тотъ съемъ сполныи пры границах же в Парцове⁶⁴⁹ або в Ливе⁶⁵⁰ его королевская м(и)л(о)сть рачыл мети волю зложыти, але ижъ тымъ местечкомъ з допушченя Божьего от огню шкода стала, с тое прычины про недостатокъ будованя, которого для стояня подъ часомъ зимьнымъ есть потреба, и для лацвейшого выживеня тотъ съемъ сполныи тамъ на местцу менованомъ поблизу границ в Люблине его королевская м(и)л(о)сть зложыти рачыл.

И напминати рачыть его королевская м(и)л(о)сть в(а)шу милост, П(а)новъ Рад, и вас, рыцертво, верных подданных своих, жебы есте межы собою водле порадьку статутового обравъшы двух особъ, люден бачных и ростропных, которые бы со вьсякою учтивостью будучы пры его королевской м(и)л(о)сти Речысполитои в таковой великой, важьной потребе служыти могли, умели, з моцю зуполную отъправили, за которую жебы они на час назначоны до Воиня пръехати не омешкали, а за тоужъ моцю пры его м(и)л(о)сти г(о)с(по)д(а)ра с П(а)ны Радами их м(и)л(о)стью и з иными станы соиму належачыми около тое речы и потребы а сполного звязьку доконченя унеи на соиме становили, што бы было ку доброму и пожиточному Речысполитое и земьское.

2. Laudum sejmiku szlachty ziemi bielskiej, Brańsk, 11 XI 1568 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 6, k. 570v. *Nieustalona data oblaty dokonanej w urzędzie grodzkim brańskim*⁶⁵¹; **Skrót:** ANK, ZZG, sygn. 15, s. 56.

⁶⁴⁷ Wołyń (Woiń), miasto nad Bobrówką początkowo w woj. podlaskim, potem w brzeskolitewskim, przy ówczesnej granicy z Królestwem Polskim.

⁶⁴⁸ Chodzi o sejm z 1568 r., zob. *Документы Московского Архива*, t. 1, s. 482.

⁶⁴⁹ Parczew (Parczów), miasto nad Piwonią w woj. lubelskim, przy ówczesnej granicy z W. Ks. L.

⁶⁵⁰ Liw, miasto nad Liwcem w woj. mazowieckim, stolica ziemi liwskiej, przy ówczesnej granicy z W. Ks. L.

⁶⁵¹ Ustalenie daty oblatowania laudum nie było możliwe ze względu na przemieszanie kart w księdze.

[k. 570v] [...] ⁶⁵² [1] ⁶⁵³ [...] ⁶⁵⁴ ex, [2] Tomasz ⁶⁵⁵ [...] ⁶⁵⁶, [3] [Mi]chael Wyskowski, notarius Castren(sis) Branscen(sis), [4] [...] ⁶⁵⁷ officii succamerarial(is) Bielscen(sis) ⁶⁵⁸, [5] Paulus Golasz Mocz[iczny] ⁶⁵⁹, [6] [Mathaeus] Wyszensky ⁶⁶⁰, surrogator pallatinatus Podlasen(sis), [7] Joannes Woyno ⁶⁶¹, [8] Abraham Wiszowati ⁶⁶², [9] Andreas Crasowski ⁶⁶³, [10] Jacobus Wnor ⁶⁶⁴, [11] Andreas Wyszenski ⁶⁶⁵, [12] Stanislaus Karwosieczki, [13] Lucas Skrzypkowski, [14] Andreas Lapa, [15] Stanislaus Proszenski, [16] Andreas Cordulicz Wyszenski, [17] Baltizar Zaleski, [18] Stanislaus Lapa, [19] Joannes Wyercziensky, [20] Gregorius Pyekuth, [21] Stanislaus Warhel, [22] Martinus Zalnyerz Zoch, [23] Petrus Woyno, [24] Valentinus Zaleski, [25] Paulus Warpech, [26] Bernardus Proszenski, [27] Paulus Olszewski, [28] Petrus Koczmyer, [29] Jacobus [...]wyenski ⁶⁶⁶, [30] Joannes Warpech, [31] Joannes Potoczki, mini(steria)lis terrestris, [32] Nicolaus Lupyenski, [33] Florianus, [34] Nicolaus, [35] Georgius Wyszensci, [36] Bartolomaeus Brzozowski, [37] Nicolaus Rzepny, [38] Andr(eas) Warpech, [39] Stanislaus, [40] Adam Wyercziensci, [41] Stanislaus Brusowski, [42] Stanislaus Szepiethowski, [42] Joannes Skrzypkowski, [43] Michael Warhel, [44] Laurentius Wyszensky, [45] Albertus Proszenski, [46] Joannes Lupiensi, [47] Joannes Pyetrzikowski, [48] Georgius Brzozowski, [49] Michael Zaleski, [50] Paulus Borowski, [51] Nicolaus Olszewski, [52] Nicolaus Lopienski, [53] Albertus Wypych, [54] Martinus Kalniczki ⁶⁶⁷, [55] Michael Nagorka, [56] Stanislaus Maiczki, [57] [Lau]rentius Costro, [58] Michael Drągowski, [59] Joannes Topiczewski et alii qua(m) plurimi [...] ⁶⁶⁸ t[e]rrigenae et incollae huius terrae Bielscen(sis) ad hanc civitatem Bransk curia(m) [S.]R.M. iuxta l(itte)ras et mandatu(m) S.R.M. congregati

⁶⁵² Brak nagłówka i początku tekstu

⁶⁵³ Dodane numery porządkowe są tu orientacyjne, ponieważ ze względu na uszkodzenie tekstu nie wiadomo, czy wskazana osoba była pierwsza z szeregu wymienionych.

⁶⁵⁴ Zapewne był tu wpisany Wojciech Wyszkowski, pisarz grodzki brański ok. 1558-1561, sędzia grodzki brański 1561-1568, sędzia ziemski bielski 1568-1591 lub Józef Markowski, podsędek ziemski bielski 1553-1569.

⁶⁵⁵ Zapewne Tomasz Owsiany, starosta brański ok. 1546-1553, pisarz ziemski bielski 1561-1578.

⁶⁵⁶ Uszkodzenie tekstu na większą część wiersza.

⁶⁵⁷ Uszkodzenie tekstu na połowę wiersza.

⁶⁵⁸ Zapewne był tu wpisany Marcin Mieński, komornik ziemski bielski ok. 1559-1568, surogator urzędu podkomorskiego ziemi bielskiej 1568-1569, podstarości grodzki brański 1569-1579, poborca ziemi bielskiej, syn Jakuba.

⁶⁵⁹ Paweł Gołasz Mościczny (Mościcki), stolnik podlaski ok. 1570-1573, poborca ziemi bielskiej.

⁶⁶⁰ Mateusz Wypych Wyszyński, podwojewodzi podlaski ok. 1568-1573.

⁶⁶¹ Jan Wojno, komornik ziemski bielski ok. 1565-1603, poborca ziemi bielskiej.

⁶⁶² Abraham Wiszowaty, komornik ziemski bielski ok. 1568-1603.

⁶⁶³ Andrzej Krassowski, prawdopodobnie dziedzic w Krassowie w ziemi bielskiej, prawdopodobnie syn Mrocza (Mrocześława), komornik ziemski bielski ok. 1568-1584.

⁶⁶⁴ Jakub Wnor (Wnorowski), podpisek ziemski bielski ok. 1569-1580, komornik ziemski bielski 1580-1581, wójt suraski.

⁶⁶⁵ Andrzej Wyszyński, być może syn Pawła, poborca ziemi bielskiej.

⁶⁶⁶ Być może Jakub Niwieński (Niwieński).

⁶⁶⁷ Marcin Kalnicki, być może pisarz miasta Brańska 1569.

⁶⁶⁸ Uszkodzenie tekstu na 1 słowo.

eisd(em) l(itte)ris et mandato suae R.M., domini sui clementissimi, parendo unanimi et concordi sese palam publice ac per expressum reco[gnove(ru)]nt, quia e medio sui generosos et nobiles Gasparum Irzikowicz⁶⁶⁹, succa(mera)riu[m] Mielnicen(sem), Theophilum Brzozowski⁶⁷⁰, vicecapit(aneum) castren(sem) Bielscen(sem) in nuntios huius terrae Bielscen(sis) ad conventionem generalem primum ad Woynye⁶⁷¹, tand(em) Lublini proxime celebran(dam) ellegerunt et constitueru(n)t, comitten(tes) et dantes eisd(em) suis nunctiis e medio ellectis plenam, sufficientem, omnimoda(m) et plenaria(m) potestatem et plenipotencia(m) in tali conventionem nomine om(nium) et singulor(um) nobiliu(m) terrigenar(um) huius terrae Bielscen(sis) universa et singula negocia et suas necessitates, praecipue autem de unione incliti Regni Poloniae cum M.D.L. [age]n(di), constituen(di) et consilium facien(di), occ(asi)on(e)q(ue) iniuriaru(m) suaru(m) omniu(m) [...] ⁶⁷² [...]as huius terrae Bielscen(sis) patitur, ut eos S.R.M. uti d(omi)nus clemen[tissimus] [ben]igne providere dignar(etur), suplican(dos), promiten(do) id totum quicquid [...] ⁶⁷³ [...]as in eiusmodi convenc(i)on(em) actum, factum, constitutum, consultumq(ue) [pro] [ra]to, grato, firmo et stabili [ten]ere, et habere non aliter ac so[li] [...] ⁶⁷⁴ [...]as person(ite)r adessent, et id per suam p(rae)sentiam susti[...] [...] ⁶⁷⁵ [...]sent.

[...] ⁶⁷⁶ quia nunctiis praefatis ellectis per se pro victu ex quo[...] [...] ⁶⁷⁷ [...]unt se per sex gr(ossos) numeri Pol(onicalis) ad exactores dare et solvere⁶⁷⁸ [...] ⁶⁷⁹.

3. Uniwersał króla Zygmunta Augusta do szlachty województwa podlaskiego, w Lublinie na sejmie, 30 IV 1569 r.

Król Zygmunt August wysłał - z tą samą datą - uniwersały do szlachty ziem bielskiej i drohickiej. Uniwersał do szlachty ziemi bielskiej, oblatowany w urzędzie grodzkim bielskim przez Stanisława Palczewskiego komisarza królewskiego 9 V 1569 r. (F. 2 post festum s. Stanisłai 1569), został wydany drukiem w: Akta unii Polski z Litwą, s. 234-236. Uniwersał adresowany

⁶⁶⁹ Kasper Irzykowicz, surogator urzędu grodzkiego brańskiego 1566-1567, podkomorzy mielnicki 1567-1578.

⁶⁷⁰ Teofil Brzozowski, syndyk ziemi bielskiej 1547-1548, komornik ziemski bielski ok. 1550-1559, podstarość grodzki brański 1559-1569, podkomorzy ziemi bielskiej 1569-1580.

⁶⁷¹ Wołyń (Woń), miasto nad Bobrówką początkowo w woj. podlaskim, potem w brzeskolitevskim, przy ówczesnej granicy z Królestwem Polskim.

⁶⁷² Uszkodzenie tekstu na 1 słowo.

⁶⁷³ Uszkodzenie tekstu na 1-2 słowa.

⁶⁷⁴ Uszkodzenie tekstu na 1-2 słowa.

⁶⁷⁵ Uszkodzenie tekstu na 1-2 słowa.

⁶⁷⁶ Uszkodzenie tekstu na 1-2 słowa.

⁶⁷⁷ Uszkodzenie tekstu na 1-2 słowa.

⁶⁷⁸ Ostatnie słowo na stronicy.

⁶⁷⁹ Brak następnej karty, dalszej części tekstu nie udało się odnaleźć.

do szlachty ziemi drohickiej wydany został w wersji oblatowanej w urzędzie grodzkim drohickim, która się różni się w szczegółach od opublikowanego uniwersału do szlachty ziemi bielskiej. Nie zachował się uniwersał do szlachty ziemi mielnickiej.

Rkp. AGAD, Gr. droh., seria I, nr 2, k. 605v.-606v. Oblata dokonana w urzędzie grodzkim drohickim przez Jakuba Pękowskiego komisarza królewskiego, 2 V 1569 r. (F. 2 post festum ss. ap. Filipi et Jacobi prox.).

Zygmunt August z łaski bożej król polski, wielkie książe litewskie, ruskie, pruskie, mazowieckie, żmockie etc., pan i dziedzic.

Wszem wobec i każdemu z osobna dygnitarzom, urzędnikom ziemskim, starostom naszym i ich podstaroście(m) i wszem stanu rycerskiego ludziem ziemie podlaskiej wiernym nam miłem, łaskę naszą królewską.

Wierni nam mili. Wyrozumieście dosyć z uniwersałów pierwszych naszych, jakośmy wołyńską i podlaską ziemię, które z dawna do Korony należeli, Koronie już przywrócili⁶⁸⁰. Gdzie przy tem wszystkim dygnitarzom i urzędnikom, także i posłom ziemskim przez listy nasze rozkazaliśmy⁶⁸¹, aby wszyscy dla uczynienie powinności nam i Koronie naszej polskiej powinnej tu się stawili, pod winą w tamtych uniwersałach opisaną.

Na które rozkazanie nasze, iż nie wszyscy dygnitarze, urzędnicy i panięta tu do Lublina przyjechali i niektórzy z nich o pomknienie dalszego czasu dla przyjechania tu swego nas prosili, my tedy przeciw nieposłusznem według wyroku naszego postępując, dygnitarstw i urzędy ich brać będziemy. A tem zasię, którzy nas o dalszy czas przez listy swe prosili, na 14 dzień miesiąca maja czas tu oznaczamy.

Innem wszystkim obywatelom rycerskiego stanu rozkazujemy, aby każdy z nich, który by z posiadłości swej przed nami powinności swej nie uczynił, aby dnia 14 maja przed komisarzem naszym urodzonym Jakubem Pękowskim nam wiernie miłym, którego tu posełamy, i stanąwszy albo [k. 606] podstarościem⁶⁸² i innemi dygnitarzmi, albo urzędniki

⁶⁸⁰ VC, t. II, vol. 1, s. 216-220, *O ziemie podlaskiej. Przywilej przywrócenia ziemie podlaskiej do Korony Polskiej [5 III 1569 r.]*.

⁶⁸¹ *Akta unii Polski z Litwą*, s. 207-209: Zygmunt August król polski i wielki książe litewski wzywa panów rady, posłów i starostów podlaskich, by stawili się w Lublinie 27 marca 1569 r. dla wykonania przysięgi królowi i Koronie Polskiej, Lublin, 8 III 1569 r.; tamże, s. 210: Zygmunt August król polski i wielki książe litewski wzywa Wasyła Tyszkiewicza wojewodę podlaskiego do przybycia na sejm w Lublinie i przywiedzenia tamże posłów podlaskich, Lublin, 8 III 1569 r.; tamże, s. 211: Zygmunt August król polski i wielki książe litewski wzywa starostów podlaskich do ogłoszenia przesłanych uniwersałów i przybycia na sejm w Lublinie dla złożenia przysięgi.

⁶⁸² Maciej Szymanowski podstarości grodzki drohicki 1567-1581.

powiatu swego, którzy by na ten czas zjechać się mogli do miasteczek grodowych stanęli, a tam przysięgę nam i Koronie Polskiej powinny w te słowa uczynili: 'Ja N. przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu, że od tego czasu na potym wierny i posłuszny będę KJM, na ten czas i na potem będącemu, i Koronie Polskiej, sprawując się we wszelkiej powinności swej wiernie i statecznie stojąc wiernie i statecznie przy KJM i Koronie Polskiej a nigdy się od niej nie odrywać i wszelakiego niebezpieczeństwa i szkod ich podle możności mej ostrzegać, jako na wiernego poddanego należy. Tak mi Pan Bóg racz pomóc i Jego święta Ewangelia'. Tej przysięgi ktobysiękolwiek czynić zbraniał, takowemu jako nieposłusznemu zwierzchności naszej i prawa pospolitego imiona jego, któreby miał na Podlasiu, konfiskować będziemy.

To też w(iernościom) waszem rozkazujemy, aby ostatnią ratę serebczynny, która na Boże Narodzenie przeszła minęła, wszyscy, którzy jej jeszcze nie wydali, pod winą na sejmie walnym litewskim⁶⁸³ uchwaloną bez omieszkania wydali. Gdyż ten czas zapłaty serebczynny przed tym przeszedł, niż ziemia podliaska do Korony jest przywrócona. A tej serebczynny ostateczną ratę poborcy mają chować w powieciech przy sobie dotąd, dokąd od nas inszego rozkazania i nauki, za radą rad naszych koronnych, mieć będą.

A tak starostom naszym rozkazujemy, aby ten uniwersał nasz każdy w starostwie swem obwołać rozkazali. A potem aby imiona wszech, którzy tę przysięgę powinny uczynią, i którzy by jej na dzieńznaczony nie uczynili w akta grodzkie wpisać kazali a ekstrakty tego wpisania z ksiąg grodzkich do nas przez tegoż komisarza naszego, przerweczonego urodzonego Jakuba Penkowskiego, nam posłali, abyśmy stąd wiedzieć mogli przeciwko którem, jako [k. 606v.] nieposłusznem, prawem postępować byśmy mogli. A inak, pod łaską naszą, aby nie było.

Dan w Lublinie na sejmie walnym koronnym ostatniego dnia miesiąca kwietnia r. P. 1569, panowania naszego XL.

Na własne KJM rozkazanie⁶⁸⁴.

O których liściech wiadomość pewniejsza aby ta wszystkim obywatelom powiatu drogickiego doszła, podane byli kopie tegoż listu uniwersału temże woźnem, aby one jeden do drugiego po parafiach rozsyłając przy kościelech obwoływali i znaczniejszej szlachcie po domach ich oznajmiali. Którzy potem woźnowie tego doznali, iż tak jako jem było rozkazane, czynili, to jest szlachetni: [1] Trojan Dąbrowski, [2] Maciej Wyszemiński, [3] Piotr Szteląg,

⁶⁸³ Sejm litewski w Grodnie obradował w IV-VII 1568 r.

⁶⁸⁴ W tym miejscu kończy się tekst wydany w *Aktach unii Polski z Litwą*.

[4] Maciej Zoch [5] Lenard Kajsza, [6] Rafał Paweł, [7] Serafin Sikorski, [8] Jurgi Komar Książopolski, [9] Lenart Wyszemierski, [10] Andrzej Gałęcki, [11] Jakub Miłkowski, [12] Stanisław Łoza, [13] Stanisław Czarnota - woźnowie ziemscy drogiccy.

A potem gdy przyszedł czas i dzień ku uczynieniu przysięgi wszystkim stanom rycerskiem⁶⁸⁵ szlacheckiego narodu powiatu drogickiego w liściech KJM naznaczony, sobotni przed niedzielą [Rogationum], to jest 14 miesiąca maja, ten to ur. Jakub Pękowski komisarz od KJM, ku przysłuchaniu takowej przysięgi w liściech KJM opisanej naznaczony ^ai posłany^{a686}, wspołek z podstarościem drogickim na akcie mianowanem, zasiadł i wszystkich, którychkolwiek tego dnia spisać w registr mógł, [spisał]. Ale iż wielkość niemała była, począwszy od soboty na każdy dzień aż do tego dnia przyjąć ich w registr każdego z osobna, przysięgi, wedle roty KJM opisanej w liściech w te słowa w jakich jest opisana, przesłuchiwali. Których imiona każdego z osobna tu w ten registr takim porządkiem, jako kto przysięgł, było pisane⁶⁸⁷.

⁶⁸⁵ Wyraz nadpisany nad wersem.

^{686a-a} Nadpisane nad wersem.

⁶⁸⁷ Spis szlachty ziemi drohickiej składającej przysięgę na unię w: *Akta unii Polski z Litwą*, s. 265-296: *Szlachta powiatu drohickiego składa przysięgę Koronie Polskiej w grodzie drohickim, Drohiczyn, 14 V 1569 r. i dni następne*. Tamże, s. 236-264: *Szlachta ziemi bielskiej składa przysięgę Koronie Polskiej w grodzie bielskim, Bielsk, 14 V 1569 r.* Nie zachował się spis szlachty ziemi mielnickiej składającej przysięgę.

Cz. II

AKTA SEJMIKOWE WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO W GRANICACH KORONY POLSKIEJ (PO UNII LUBELSKIEJ)

Sejmik elekcyjny szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, po 11 XI 1569 r.

Szlachta ziemi bielskiej zebrała się, by wybrać czterech kandydatów na podsędkostwo ziemskie po śmierci Józefa Markowskiego. Część urzędników i szlachty ogłosiła jako jedyne kandydata Hipolita Jankowskiego (Janikowskiego), co inna część oprotestowała. Urząd otrzymał od króla Zygmunta II Augusta tenże Jankowski⁶⁸⁸.

1. Laudum szlachty ziemi bielskiej o wyborze Hipolita Jankowskiego jako jedyne kandydata na podsędkostwo, Brańsk, po 11 XI 1569 r.⁶⁸⁹

Rkp. NGAB, f. 1706, op. 1, sygn. 2, k. 684. Oblaty dokonano w urzędzie grodzkim brańskim, data oblaty nieustalona.

[k. 684] [...] ⁶⁹⁰ [1] ⁶⁹¹ [Joannes Faraur Lok]niczki⁶⁹², tribunus Bielscen(sis), suo et nom[in]e magnifici Pauli So]piha⁶⁹³, pallatini Novogroden(sis), [2] Albertus Wysko[wski]⁶⁹⁴, [iudex], [3] [Tho]mas Owssyany⁶⁹⁵, no(ta)rius, terrestr(es) Bielscen(ses), [4] Micha[el Wy]skowski⁶⁹⁶, no(ta)rius castren(sis), [5] Faelix Arcziechowski⁶⁹⁷ et nomine [a]liorum nobil(ium) cohaeredum de parochia Sarazen(sis)⁶⁹⁸, [6] Joannes Zaleski, [7] Mathias olim Alberti de Warpechi⁶⁹⁹, [8] Laurentius Borowski, [9] Andr(eas) Saszin cum [10] Luca de ibid(em), [11] Andr(eas)⁷⁰⁰ olim

⁶⁸⁸ ANK, ZZG, sygn. 55, s. 517; *Urządnicy podlascy*, s. 50, nr 148.

⁶⁸⁹ NGAB, f. 1706, op. 1, sygn. 2, k. 684 (na odwrocie karty – 684v – oblata dokumentu Zygmunta II Augusta z Knyszyna z 11 XI 1569 r. z błędną datą 1570, por. A. Gąsiorowski, *Itineraria dwu ostatnich Jagiellonów*, „Studia Historyczne”, R. 16, 1972, z. 2, s. 273; J. Maroszek, *Pogranicze Litwy i Korony w planach króla Zygmunta Augusta. Z historii dziejów realizacji myśli monarszej między Niemnem a Narwią*, Białystok 2000, s. 190).

⁶⁹⁰ Uszkodzony pierwszy wiersz tekstu.

⁶⁹¹ Dodane numery porządkowe są tu orientacyjne, ponieważ ze względu na uszkodzenie tekstu nie wiadomo, czy wskazana osoba była pierwsza z szeregu wymienionych.

⁶⁹² Jan Faraur Łoknicki, wojski ziemi bielskiej 1569-1581.

⁶⁹³ Paweł Iwanowicz Sapięha (zm. 1579), wojewoda podlaski 1555-1558, wojewoda nowogródzki 1558-1579.

⁶⁹⁴ Wojciech Wyszowski, pisarz grodzki brański ok. 1558-1561, sędzia grodzki brański 1561-1568, sędzia ziemski bielski 1568-1591.

⁶⁹⁵ Tomasz Owsiany, starosta brański ok. 1546-1553, pisarz ziemski bielski 1561-1578.

⁶⁹⁶ Michał Wyszowski, burgrabia grodzki brański 1567, pisarz grodzki brański 1568-1573.

⁶⁹⁷ Feliks Auctus (Szcześny Zbożny) Arcziechowski, syn Mikołaja, wojskiego bielskiego, dziedzic m.in. w Strabli.

⁶⁹⁸ Parafia p.w. Bożego Ciała w Suraziu.

⁶⁹⁹ Warpechy, okolica szlachecka w ziemi bielskiej.

⁷⁰⁰ Andrzej z Wyszków (Wyszowski), syn Jakuba, zapewne brat Wojciecha, sędziego ziemskiego bielskiego i Michała, pisarza grodzkiego brańskiego.

Jacobi⁷⁰¹ de Wyszki⁷⁰², [12] Hyeronimus Warpach, [13] Paulus Wnuk de Wys[z]ki de parochia Wyskovien(sis)⁷⁰³, [14] Petrus Piethkowski⁷⁰⁴, [15] Hyeronimus Myenski⁷⁰⁵, [16] Jacobus Szepiethowski⁷⁰⁶, viceno(ta)rius castren(sis), [17] Benedictus, [18] Mislaus, [19] Albertus de Niwino⁷⁰⁷, [20] Mathias de antiqua Niwino⁷⁰⁸, [21] Michael de Niwino Kostrzewa, [22] Stanislaus Karwosieczki, [23] Lewon de Poletyli⁷⁰⁹, [24] Joannes olim Bartol(omei), [25] Stanisla(us) Zawadzki, [26] Abraham Wissowaty⁷¹⁰ et ab aliis fratribus de parochia Goniedzen(sis)⁷¹¹, [27] Stanislaus olim Petri de Niwino, [28] Georgius Pyetrzikowski, [29] Andreas Lapa de parochia Saraska, [30] Mathias Gozliniski, [31] Paulus Pyetrzikowski, [32] Martinus Niwyenski, [33] Nicolaus Markowski⁷¹², [34] Albertus Crasowski, nobiles pro elligen(do) qu(atu)or viris idoneis ad off(iciu)m subiudicatus Bielscen(sis) congregati recognoveru(n)t, quia nobilem Ipolitum Janikowski⁷¹³ pro uno electo ad off(iciu)m subiudicatus elegerunt et constitueru(n)t, per pr(aese)ntesq(ue) ellegunt et constituu(n)t.

2. Protestacja szlachty ziemi bielskiej przeciwko mianowaniu Hipolita Jankowskiego jedynym kandydatem na podsędkostwo, Brańsk, po 11 XI 1569 r.

Rkp. NGAB, f. 1706, op. 1, sygn. 2, k. 679-679v. Oblaty dokonano w urzędzie grodzkim brańskim, data oblaty nieustalona.

⁷⁰¹ Jakub z Wyszaków (Wyszkowski), ojciec Andrzeja, zapewne także Wojciecha, sędziego ziemskiego bielskiego i Michała, pisarza grodzkiego brańskiego.

⁷⁰² Wyszki, wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego, ośrodek parafii wyszkowskiej (obecnie pow. bielski).

⁷⁰³ Parafia p.w. Zwiastowania NMP w Wyszkach.

⁷⁰⁴ Piotr Pietkowski, stolnik podlaski 1574-1575, wojski bielski 1582-1585, pisarz ziemski bielski 1585-1595, poborca ziemi bielskiej.

⁷⁰⁵ Hieronim Mieński, syn Jana, podstarościego brańskiego.

⁷⁰⁶ Jakub Szepietowski, podpisek grodzki brański ok. 1564-1582, podpisek ziemski bielski ok. 1582-1595, komornik ziemski bielski ok. 1599-1601, syn Jana.

⁷⁰⁷ Niwino, okolica szlachecka w ziemi bielskiej.

⁷⁰⁸ Niwino Stare, wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. bielski).

⁷⁰⁹ Poletyły, wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. bielski).

⁷¹⁰ Abraham Wissowaty, komornik ziemski bielski ok. 1568-1603.

⁷¹¹ Parafia p.w. św. Jana Chrzciciela w Goniądzu.

⁷¹² Mikołaj Markowski, być może syn Józefa, podsędka ziemskiego bielskiego, podwojewodzi podlaski 1576-1577.

⁷¹³ Hipolit Jankowski (Janikowski), podsędek ziemi bielskiej 1569-1583.

[k. 679] [...] ⁷¹⁴ [1] ⁷¹⁵ [Martinu]s Czaykowski⁷¹⁶, [...] ⁷¹⁷, [2] Philipus Sokolowski⁷¹⁸ de parochia Sokolowska⁷¹⁹, [3] [...] ⁷²⁰, [4] Symon Krussewski, [5] Jacobus Plonski, mini(steria)lis, de pa[rochia Plonska]⁷²¹, [6] Symon Brzozowski, [7] Joannes Grochowski de parochia Posfą[czen]ska⁷²², [8] Stanislaus olim Valentini, [9] Valenti(n)us⁷²³, [10] Andr(eas)⁷²⁴, [11] Joann[es]⁷²⁵ olim Mroceslai⁷²⁶ Krasowsczi, [12] Valentinus, [13] Bartol(omaeus), [14] Jacobus de Skłody Przirussi⁷²⁷ de parochia Domanowska⁷²⁸, [15] Andr(eas) Laurentii de Golassye⁷²⁹ de parochia Culeska⁷³⁰, [16] Stanislaus Costro, [17] Jacobus Malik Jabłonski de parochia Jablonska⁷³¹, [18] Baltizar⁷³² olim Joannis⁷³³ Costro, [19] Andreas⁷³⁴ olim Pauli de Wyssonki⁷³⁵, [20] Laurentius filius Matthaei⁷³⁶ de Wypychy⁷³⁷ de parochia Wyszenska⁷³⁸, [21] Joannes, [22] Jacobus, [23] Sebastianus Thopiczewsczi de parochia Topiczewska⁷³⁹, [24] Nicolaus olim Roslani de Woyny⁷⁴⁰, [25] Joannes Szepiothowski, [26] Stanislaus Myslek, mini(steria)lis, de parochia Dąmbrowska⁷⁴¹, [27] Petrus Sokolowski nomine nobilis Pet[ri] Tarussa⁷⁴², [28] Joannes Sławski de parochia Goniądz(en)is⁷⁴³, Andreas Krassowski nomine

⁷¹⁴ Uszkodzony pierwszy wiersz tekstu.

⁷¹⁵ Dodane numery porządkowe są tu orientacyjne, ponieważ ze względu na uszkodzenie tekstu nie wiadomo, czy wskazana osoba była pierwsza z szeregu wymienionych, po niej zaś występuje kolejny spory ubytek.

⁷¹⁶ Marcin Czajkowski (Czajka), komornik polny graniczny ziemi bielskiej ok. 1565-1566.

⁷¹⁷ Uszkodzona większość wiersza.

⁷¹⁸ Filip Sokołowski, komornik polny graniczny ziemi bielskiej 1571.

⁷¹⁹ Parafia p.w. Wniebowzięcia NMP w Sokołach.

⁷²⁰ Uszkodzenie tekstu na 2-3 słowa.

⁷²¹ Parafia p.w. św. Michała Archanioła w Płonce.

⁷²² Parafia p.w. św. Jana Chrzciciela w Poświętnem.

⁷²³ Walenty Krassowski, prawdopodobnie dziedzic w Krassowie w ziemi bielskiej, syn Mrocza (Mrocześawa), komornika ziemskiego bielskiego.

⁷²⁴ Andrzej Krassowski, komornik ziemski bielski ok. 1568-1584, syn Mrocza (Mrocześawa), komornika ziemskiego bielskiego.

⁷²⁵ Jan Krassowski, prawdopodobnie dziedzic w Krassowie w ziemi bielskiej, syn Mrocza (Mrocześawa), komornika ziemskiego bielskiego.

⁷²⁶ Mroczek (Mrocześaw) Krassowski, komornik ziemski bielski ok. 1538-1542.

⁷²⁷ Skłody Przyrusy, wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. wysokomazowiecki).

⁷²⁸ Parafia p.w. św. Doroty w Domanowie.

⁷²⁹ Gołasie (Gołasze), okolica szlachecka w ziemi bielskiej.

⁷³⁰ Parafia p.w. św. Bartłomieja w Kuleszach-Rokitnicy (Kościelnych).

⁷³¹ Parafia p.w. św. Piotra w Jabłoni Kościelnej (Wronej; obecnie p.w. św.św. Piotra i Pawła).

⁷³² Baltazar Kostro, prawdopodobnie dziedzic w Kostrach w ziemi bielskiej, syn Jana, brat Piotra i Melchiora.

⁷³³ Jan Kostro, prawdopodobnie dziedzic w Kostrach w ziemi bielskiej, ojciec Baltazara, Piotra i Melchiora.

⁷³⁴ Andrzej Wyszyński, syn Pawła, poborca ziemi bielskiej.

⁷³⁵ Wyszonki, okolica szlachecka w ziemi bielskiej.

⁷³⁶ Mateusz Wypych Wyszyński, podwojewodzi podlaski ok. 1568-1573, ojciec Wawrzyńca.

⁷³⁷ Wyszonki Wypychy, wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. wysokomazowiecki).

⁷³⁸ Parafia p.w. Zwiastowania NMP w Wyszonkach Kościelnych (obecnie p.w. Narodzenia NMP).

⁷³⁹ Parafia p.w. św. Stanisława w Topczewie.

⁷⁴⁰ Wojny, okolica szlachecka w ziemi bielskiej.

⁷⁴¹ Parafia dąbrowska ziemi bielskiej składała się z wsi podlegających parafiom rzymskokatolickim p.w. Stanisława w Dąbrowie Wielkiej, p.w. św. Anny w Dąbrówce Kościelnej (Wojnach-Dąbrówce) oraz p.w. św. Jana Chrzciciela w Wysokiem (Mazowieckiem).

⁷⁴² Piotr Tarusza, dworzanin królewski.

⁷⁴³ Parafia p.w. św. Jana Chrzciciela w Goniądzu.

nobil(ium) de parochia Dolisthowska⁷⁴⁴, Martinus Czaykowski nomine nobil(is) Bartolomaei Pęski et aliorum fr(atr)um eius haben(do) ab eis plenipotencia(m) subscriptam manu propria eiusd(em) Bartol(omaei) Pęski et sigillo proprio eius subimpressa(m), qui vocem suam ipsi Martino Czaykowski cum aliis fratribus demisit et alii q(uam) plurimi nobiles terrigenae huius terrae Bielscen(sis) suis et aliorum fr(atr)um et comparticipum suorum nominibus pro quibus de rato et grato cavent et se inscribunt coram eodem offitio manifestati sunt in et contra magnificum Adam Kosziensky⁷⁴⁵, castellanum et generosos Georgium Łazowski⁷⁴⁶, vicepallatinu(m) terrae Podlasen(sis), Tomam Owssiany⁷⁴⁷, no(ta)rium terre(stre)m Bielscen(sem) de eo, quomodo ipsi contra p(rae)scriptum iurium et privilegior(um) eorum de quibus nobilitas huius terrae Bielscen(sis) gaudet, immo in eorum maximum damnum et iniuriam prae[iudi]ciumq(ue) contra eorum voluntatem ausi sunt generosum M[ar]tinum Myenski⁷⁴⁸, vicecapit(aneum) officii Castren(sis), [...] in locum suum, quo ad p(rae)sentem [actum] nobi[lem] [...] ⁷⁴⁹, camerarium terre(stre)m subdelega[...] ⁷⁵⁰ [k. 679v] [...] ⁷⁵¹ terrestri [...] ⁷⁵² simul eligeba(n)t, ellectum de eiu(s)modi [...] ⁷⁵³ [...]ere seu abicere, in locumq(ue) eius nobilem Ipo[litum J]ankowski⁷⁵⁴ super quem ipsi nulla vota porrexeru(n)t [...] ⁷⁵⁵ [m]inime consentiebant, hominem advena(m), qui in eorum nego[cium] R. P. nunq(uam) erat assignare, et in quartum virum el[l]ectum, ipso vicecapit(aneo) abiecto, ponere, quem ipsi pro viro ellecto habere nolunt, immo abiciunt et aliena(n)t, ipsu(m) Martinum Myenski vicecapit(aneum), prout est iam per eos ellectus et assignatus p(rae)sentibus elligunt et hoc officiu(m) cum aliis tribus viris per eos ellectis conferu(n)t et concedu(n)t de hoc se iterum atq(ue) iterum protestan(do) et manifestan(do).

Id(em) sup(er)ius expressi nobiles manifestati sunt in et cont(ra) nob(i)l(em) Abraham Wissowaty⁷⁵⁶, ca(mera)rium terre(stre)m, de eo, quia ipse nulla habita commissione a nobilitate parochiae Trzcianen(sis)⁷⁵⁷ et in ea possessione(m) non haben(do), nobilem Ipolitum Jankowski

⁷⁴⁴ Parafia p.w. św. Wawrzyńca w Dolistowie.

⁷⁴⁵ Adam Kosiński, pisarz ziemski drohicki 1554-1569, pisarz grodzki mielnicki 1555-1557, marszałek powiatowy drohicki i mielnicki 1566-1569, kasztelan podlaski 1569-1574.

⁷⁴⁶ Jerzy Łazowski, podstarości drohicki 1557-1562, 1565-1566, podwojewództwi podlaski 1569-1580.

⁷⁴⁷ Tomasz Owssiany, starosta brański ok. 1546-1553, pisarz ziemski bielski 1561-1578.

⁷⁴⁸ Marcin Mieński, komornik ziemski bielski ok. 1559-1568, surrogator urzędu podkomorskiego ziemi bielskiej 1568-1569, podstarości grodzki brański 1569-1579, poborca ziemi bielskiej, syn Jakuba.

⁷⁴⁹ Tekst uszkodzony na 2 słowa.

⁷⁵⁰ Dalej pół wiersza nieczytelne i uszkodzone.

⁷⁵¹ Uszkodzony pierwszy wiersz i większość drugiego.

⁷⁵² Nieczytelne 1 słowo i połowa następnego wiersza.

⁷⁵³ Uszkodzony początek wiersza.

⁷⁵⁴ Hipolit Jankowski (Janikowski), podsędek ziemi bielskiej 1569-1583.

⁷⁵⁵ Uszkodzony początek wiersza.

⁷⁵⁶ Abraham Wiszowaty, komornik ziemski bielski ok. 1568-1603.

⁷⁵⁷ Parafia p.w. św.św. Piotra i Pawła w Trzciannem.

sup(er) off(iciu)m subiudicatus nomine eor(um) votum demisit, quod fecit in eod(em) damnum et gravamen non mediocria, de hoc se contra eum iter(um) atq(ue) iterum protestan(do) et manifestan(do), dicen(do) ipsos ad talem electionem subiudicatus propter paestem in certis locis servien(tem) non posse venire et accedere.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi drohickiej, Drohiczyn III/IV 1570 r.

Zygmunt August uniwersalem z 8 II 1570 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 16 IV 1570 r. Sejmiki przedsejmowe odbyły się w III i IV 1570 r.⁷⁵⁸. Szlachta ziemi drohickiej wybrała na posłów: Sebastiana Suchodolskiego referendarza litewskiego i Jana Bujno sędziego grodzkiego drohickiego (Posłowie ziemscy, s. 199). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik przedsejmowy ziemi mielnickiej, Mielnik, III/IV 1570 r.

Zygmunt August uniwersalem z 8 II 1570 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 16 IV 1570 r. Sejmiki przedsejmowe odbyły się w III i IV 1570 r.⁷⁵⁹. Wybrano posłów ziemi mielnickiej na sejm: Aleksandra Hińczę wojskiego mielnickiego i Stanisława Cherubina (Posłowie ziemscy, s. 199). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku (?), III/IV 1570 r.

Zygmunt August uniwersalem z 8 II 1570 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 16 IV 1570 r. Sejmiki przedsejmowe odbyły się w III i IV 1570 r.⁷⁶⁰. Szlachta ziemi bielskiej wybrała na posłów: Wojciecha Wyszowskiego, sędziego ziemskiego bielskiego i Pawła Gołasza Mościckiego⁷⁶¹. Nie udało się odnaleźć akt tego sejmiku.

Sejmik przedsejmowy ziemi drohickiej, XII 1571 r.

⁷⁵⁸ E. Dubas-Urwanowicz, *Chronologia*, s. 48-49.

⁷⁵⁹ E. Dubas-Urwanowicz, *Chronologia*, s. 48-49.

⁷⁶⁰ E. Dubas-Urwanowicz, *Chronologia*, s. 48-49.

⁷⁶¹ AGAD, ASK, dz. 1, sygn. 230, k. 41v – tu błędny zapis nazwiska Mościckiego – Marsiczki; por. J. Siedlecki, *Sejmiki*, s. 264; *Posłowie ziemscy*, s. 199.

Zygmunt August uniwersałem datowanym z Warszawy 16 I 1572 r. zwoływał sejm walny do Warszawy na 2 III 1572 r., zmieniając poprzedni termin wyznaczony na 6 I 1572 r. (ASWL 1572-1632, s. 25). Królewska instrukcja na sejm: BCzart. 1611, s. 367-379, Legacja królewska z X 1571 r., Biblioteka Ordynacji Krasieńskich, 1871, s. 463-466. Z ziemi drohickiej wybrano na posłów: Sebastiana Suchodolskiego referendarza litewskiego i Jana Niemierę (Niemirę) stolnika drohickiego (Posłowie ziemscy, s. 206). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi mielnickiej, Mielnik, XII 1571 r.

Zygmunt August uniwersałem datowanym z Warszawy 16 I 1572 r. zwoływał sejm walny do Warszawy na 2 III 1572 r., zmieniając poprzedni termin wyznaczony na 6 I 1572 r. (ASWL 1572-1632, s. 25). Z sejmiku ziemi mielnickiej wybrano posłów: Wojciecha Dziatkowskiego podsędka mielnickiego i Wojciecha Biernackiego (Posłowie ziemscy, s. 206-207). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, XII 1571 r.

Zygmunt August uniwersałem datowanym z Warszawy 16 I 1572 r. zwoływał sejm walny do Warszawy na 2 III 1572 r., zmieniając poprzedni termin wyznaczony na 6 I 1572 r. (ASWL 1572-1632, s. 25). Szlachta ziemi bielskiej wybrała posłów na sejm: Jakuba Górskiego sędziego grodzkiego brańskiego i Sebastiana Brzozowskiego, podkomorzycę bielskiego⁷⁶². Posłem królewskim na sejmik był Tomasz Owsiany, pisarz ziemski bielski⁷⁶³. Nie udało się odnaleźć akt tego sejmiku.

Zjazd szlachty województwa podlaskiego, Mielnik, 15 IX 1572 r.

Zjazd zwołany został przez senatorów podlaskich w trakcie zabiegów elit litewskich i koronnych, aby sejm walny odbył się w pobliżu Lublina 13 X 1672 r.

Laudum sejmiku województwa podlaskiego, Mielnik, 15 IX 1572 r.

Rkp. BN, 3085/III, s. 16-17. Kopia.

⁷⁶² *Posłowie ziemscy*, s. 207.

⁷⁶³ AGAD, ASK, dz. 1, sygn. 232, k. 23v.

[k. 16] Mikołaj Kiszka, wojewoda i starosta drohicki i bielski; Adam Kosiński, kastelan i my, urzędnicy i ślacha ziemie podlaskiej, natenczas w Mielniku na zjeździe pospolitem dnia 15 septembr[is] w roku niniejszym 1572 będący.

Oznajmujemy postanowienie swe pospolite na podanie i.m. panów rad Korony Polskiej i W.K.L. w Knyszynie mało przedtem będących.

Na przedniejszy artykuł około walne(g)o sejm u między Lublinem a Bystr[z]ycą na dzień przysły 13 octobr(is) przez i.m. pany rady koronne i Ks.L. złożone(g)o tedy tak posztanowili[śmy], aby wsyscy dygnitarze i urzędnicy ziemscy na ten sjem walny na czas i mie[j]sce naznaczone, także i ślacha wsystka z każdej wsi żeby przyna[j]mniej jedne(g)o bacznego, godnego i niezapowietrzone(g)o ślachcica spośródku siebie obrawszy na ten czas i mie[j]sce wyprawili. Wszakże nad to, którybykolwiek ślachcic chciał z dobrej wolej jechać na tenże sjem, każdemu będzie wolno, zwłas[z]cza iż w artykule wtórem tamte(g)o podania knszyńskie(g)o oznajmiono jest, iż panowie litewscy na tymże sejmie walnem przysłem domagać się chcą przed wybieraniem króla, pana przysłe(g)o, aby Podlasze, Wołyń, Kijów, Brasław [sic!] były zasię do Ks.L. przywrócone, o czym każdemu potrzeba dostateczną deliberacją mieć i uczynić, czymby i.m. panów litewskich przedsięwzięcie w tej mierze odrazić, a iżby ta ziemia podlaska według pierwszego postanowienia sejm u lubelskie(g)o przy świebodach, prawach i jurysdy[k]cji koronnej zostawała, wedle poprzysiężenia wszech stanów z obodwu stron uczynione(g)o.

O czym wiedząc, aby każdy ten uniwersał jeden do drugie(g)o przesłał i dawał znać, żeby czasu nie omieszkiwując bracią swoją wyprawowali i wyjeżdżali z zupełną mocą i nauką w takowych rzeczach podaną, [k. 16v] czasu tego w uniwersale panów rad [oznaczonego], to jest trzynaste(g)o dnia października .

A dla lepszej pewności i wiary te(g)o postanowienia nasze(g)o pieczęci swe do te(g)o przycisnęliśmy.

Działo się w Mielniku, jako wyżej.

Mikołaj Kisz(ka), woj(ewoda) pod(laski), sta(rosta) dro(hicki) i biel(ski), ręką.

Adam Kosiński, kastelan podlaski.

**Sejmik przedkonwokacyjny (powtórny) województwa podlaskiego, Drohiczyn lub
Mielnik, 18 XII 1572 r.**

Szlachta województwa podlaskiego zebrawszy się ponownie (zob. wyżej) przyjęła konfederację wielkopolską uchwaloną w Kole i prawdopodobnie wybrała składy sądów kapturowych w poszczególnych ziemiach oraz dwóch posłów województwa na zjazd konwokacyjny: Sebastiana Brzozowskiego i Melchiora Niecieckiego⁷⁶⁴.

Manifest Jana Gałązki, sługi starosty zakroczymskiego Piotra Chączyńskiego i Anny, wdowy po Stanisławie Chączyńskim podkomorzym drohickim w imieniu tychże przeciwko wojewodzie podlaskiemu Mikołajowi Kiszce, Brańsk, 16 III 1573 r. (fragment).

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 202, k. 476 – oblata; w księgach grodzkich brańskich oblatowano 16 III 1573 r. [[fer]ia secunda post domi(ni)ca(m) Ramispalma[rum]].

[k. 476v] idem dominus pallatinus⁷⁶⁵ hocidem laudu(m)⁷⁶⁶ suscepit cu(m) omnibus ordinibus in pallatinatus Podliascen(sis) in conventione illius pallatinatus antea cellebratae illudq(ue) approba(vi)t.

**Sejmik przedelekcyjny województwa podlaskiego, Drohiczyn,
12 III 1572 r.**

Szlachta województwa podlaskiego zebrała się na wezwanie wojewody podlaskiego Mikołaja Kiszki do Drohiczyna w innym terminie niż został ustanowiony przez uchwałę konwokacji warszawskiej⁷⁶⁷.

1. Zeznanie podstarościch, woźnych ziemskich i szlachty towarzyszące oblacie konfederacji, Drohiczyn, 12 III 1573 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 202, k. 480-480v. Oblata dokonana w urzędzie grodzkim brańskim przez Jakuba Falkowskiego podpisem grodzki brański 20 III 1573 r. [feria sexta Parascenae a. D. 1573]. Oryginał oblatowany został w urzędzie grodzkim drohickim 12 III 1573

⁷⁶⁴ E. Kalinowski, *Szlachta*, s. 146.

⁷⁶⁵ Mikołaj Kiszka (1528-1587), krajczy litewski 1552-1555, podczaszy litewski 1555-1569, wojewoda podlaski 1569-1587, starosta drohicki ok. 1557-1587, starosta bielski 1569-1587.

⁷⁶⁶ Chodzi o konfederację wielkopolską z Koła (15 X 1572): ASWPK, t. 1, cz. 1, s. 4-8.

⁷⁶⁷ Sejmiki partykularne miały zebrać się 2 III 1573 – zob. *Artykuły na zgromadzeniu pospolitem przez wszystkie stany Rzeczypospolitej zgodnie namówione, w Warszawie, roku od narodzenia Pańskiego 1573*, w: *Zbiór pamiątek do dziejów polskich*, t. 3, wyd. W.S. de Broel-Plater, Warszawa 1858, s. 26-27.

[feria quinta post dominica(m) Judica proxima [- -] a. D. millesimo quingentesimo septuagesimo tertio].

[k. 480] Ad pr(aese)ntiam in actu descript(orum)⁷⁶⁸ et ad acta castren(sia) Droh(iciensia) personl(ite)r actiden(tes) generosi Mathias Szymanowski⁷⁶⁹, Drohiciensis; Nicolaus Zaleszki⁷⁷⁰, Mielnicen(sis); Martinus Mieński⁷⁷¹, Branscen(sis) in terra Bielscen(sis) vicecapitanei, ad requisitionem dignitarioru(m) ac officialiu(m) terr(estr)ium et nobilitat(is) praedictaru(m) terraru(m) et districtuu(m) in pallatinatu Podlachiae consistenciu(m), palam et publice recogno(ve)runt, quia ad celebrand(um) particulare(m) conventu(m) in pallatinatu Podlachiae omnibus indigenis cuiuslibet status et eminentiae in p(rae)fato pallatinatu consisten(tis) iuxta l(itte)ras innotescenciales magni(fi)ci pallatini Podlascen(sis)⁷⁷², Droh(iciensis) Bielscen(sis)que capitanei, diem hodiernu(m) in omnibus suis districtibus circa eccl(es)ias parochiales et in foris publicis per mini(steria)les terr(estr)es iam a tribus et ultra septimanis publican(dum) demandaverunt et iniunxerunt, ut pro eo conventu particulari pro die hod(i)e(r)na celebran(do) in Droh(iczyn) assignato ad pertractanda quevis publica negotia pallatinatus praedicti Podlachiae omnes et singuli dignitarii et officiales ac nobilitas eiusdem pallatinatus conven[ere] non negligant et astringen(do) fid(em) eidem recognic(i)on(em) suae [...] ⁷⁷³ die assignato praedicto conventui p(ar)ticulari cellebrando [...] ⁷⁷⁴ constitueru(n)t multos mini(steria)les terr(estr)es Droh(iciensis), Miel[nicensis et Bielscensis] districtuu(m) cum nobilibus multis eisd[em] districtuum, qui recognoverunt q[ui]a de p(rae)fixione [diei] con[ventui] [k. 480v] [in districtibus] suis ubilibet circa eccl(esi)as parochi[ales et] in lo[cis] publicis totae nobilitati districtuu(m) suoru(m) l(itte)ras innotescenciales domini pallatini Podlascen(sis) super assignato eo conventu particulari pr(aese)ntabant et de eis per declamationes publicationes faciebant idque sollemniter noticiae omniu(m) deducebant, quibus recognitionibus supra memoratam officialiu(m) taliter expeditis et coram actis castren(sibus) Droh(iciensibus) fact(is) dignitarii et officiales terr(estr)es cum nobilitate earundem terraru(m) et districtuu(m) in pallatinatu Podlachiae consisten(tium) ad cellebrandu(m) conventu(m) p(ar)ticularem in Droh(iczyn) pro die hod(i)e(r)na congregati certa(m) constitutionem de modo

⁷⁶⁸ Mowa o obecności ww. Mikołaja Kiszki i Adama Kosińskiego.

⁷⁶⁹ Maciej Szymanowski, podstarości drohicki 1567-1578.

⁷⁷⁰ Mikołaj Zaleski, podstarości mielnicki 1571-1573.

⁷⁷¹ Marcin Mieński, komornik ziemski bielski ok. 1559-1568, surrogator urzędu podkomorskiego ziemi bielskiej 1568-1569, podstarości grodzki brański 1569-1579, poborca ziemi bielskiej, syn Jakuba.

⁷⁷² Mikołaj Kiszka (1528-1587), krajczy litewski 1552-1555, podczaszy litewski 1555-1569, wojewoda podlaski 1569-1587, starosta drohicki ok. 1557-1587, starosta bielski 1569-1587.

⁷⁷³ Uszkodzenie tekstu na 1 słowo.

⁷⁷⁴ Jw.

iuditoru(m) sub interregno celebrandoru(m) et aliis publicis negociis eiusdem pallatinatus in eadem constitutione descript(is) laudata(m) et per modum confederationis g(e)n(er)alis inter se facta(m) idomatae pollonico conscripta(m) ad acta castren(sia) inscribenda(m) et acticanda(m) praesenta(ve)runt ea(m), peten(tes) inscriben(do) admitti, quibus admissu(m) est et eius series de verbo ad verbum talis sequitur: [– –]⁷⁷⁵.

2. Konfederacja województwa podlaskiego, Drohiczyn, 12 III 1573 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 202, k. 480v-484. Oblaty zostały dokonane jw.

[k. 480v] Gdyż wolność nasza ślachecka tempore interregni gubernacula Regni przy żadnej osobie cierpieć nie może, a w nierządzie też i w swej wolej szkodliwa jest i niebezpieczna, tedy my, przykładem inszych województw koronnych, wolności naszych przestrzegając i wewnętrznemu niepokojowi w ziemi swej zabiegając, taki obyczaj rządu i sprawiedliwości za spólnem zezwoleniem wszech nas, stanów ziemie podlaskiej, namówiliśmy i tak teraz na się sami postanowiamy:

Naprzód: To bacząc, jako za domowymi krzywdy i za[j]ściem inter privatos R.P. może być w sprawach swych zatrudniona i zawiedziona, aby przez kogo w naszym województwie do tego nie przysło w taką dyscyplinę dobrowolnie wdajemy się, iż ktobykolwiek po śmierci K.J.M.⁷⁷⁶ sa(m) albo z pomocniki, albo też przez sługi swe przy niem zawsze obecne ważył się albo inszemu pomagał kogóżkolwiek bądź odpowiednie, bądź też i nieodpowiednie ranić albo zabić [na którymkolwiek mie[j]scu, taki każdy ma być pozwany [citatione crimi]nali⁷⁷⁷ jednym pozwem zarazem o gardło i o [szkody, którebykol]wiek⁷⁷⁸ za takim gwałtem popadł ad [...]⁷⁷⁹ [kształ]tem niżej opisanem,] [k. 481] [temże sposobem ma być pozew i postępek o najazd domowy i gospody, o]⁷⁸⁰ zabranie gwałtowne albo złupienie [majątności w domach i o]⁷⁸¹ rozbicie drogi, o nasilstwa, o rapty i o stupra [i pożogi,]⁷⁸² ale o insze krzywdy niedotkliwe⁷⁸³, jako o gwałto[wne wy]bicia albo odjęcia gwałtem komużkolwiek tak wsz[yst]kiego, jako i w części imienia i dzierżania spokojnego, tak dziedzicznego, zastawnego,

⁷⁷⁵ Tu następuje tekst konfederacji.

⁷⁷⁶ Zygmunt II August (1520-1572), król polski i wielki książę litewski.

⁷⁷⁷ Tekst uzupełniony na podstawie konfederacji z 1587 r.

⁷⁷⁸ Jw.

⁷⁷⁹ Uszkodzenie tekstu na 3-4 słowa. Tu najprawdopodobniej tekst odmienny niż w konfederacji 1587 r.

⁷⁸⁰ Tekst uzupełniony na podstawie konfederacji 1587 r.

⁷⁸¹ Jw.

⁷⁸² Jw.

⁷⁸³ W oryg.: niedotkliwe.

arendowanego, jako którymkolwiek sposobem spokojnie⁷⁸⁴ do dnia śmierci K.J.M. podług praw koronnych i przywileju podlaskiego⁷⁸⁵ dzierżanego. Też i o insze mniejsze krzywdy albo szkody duchownych albo świeckich tempore interregni jakożkolwiek uczynione mają być wydane pozwy też p(er)emptorie i czynione postęпки civiliter według starego postęпку prawa a opisania w niem różności osób i rzeczy przed sądem teraz namówionym. Wszakże, dla umniejszenia pozwów pod tym czasem potrzebnego, na woli to będzie każdego pro poen(is) et valore sive damnis jednym pozwem ogłem [sic] pozwać, ile w której rzeczy to czynić prawo opisane dopus[z]cza. A to dlatego, aby tych krzywd swych ukrzywdzeni ubodzy ludzie jednego pamiętnego płaceniem dochodzić mogli.

Do których spraw wyżej opisanych i które jes[z]cze niżej są wyrażone za tem zezwoleniem naszym obraliśmy sobie za sędzie [i] za deputaty do wszytkich trzech powiatów osobliwie urzędniki swe ziemskie i z rycerstwa kilku przysadziliśmy do nich na roki, które mają być sądzone od poczęcia ich we cztery a we cztery niedziele. W Drohiczyńce drohickiego powiatu po odwołaniu sejmu elekcji na dwie niedzieli przez starostę⁷⁸⁶, podkomorzego⁷⁸⁷, chorążego⁷⁸⁸, sędziego⁷⁸⁹, podsędka⁷⁹⁰, p(an) Sebastiana Suchodolskiego⁷⁹¹ i Stanisława Krupickiego. A te sprawy p(an) Gałęcki⁷⁹² ma pisać. W Mielniku mielnickiego powiatu tegoż czasu przez pany sędziego⁷⁹³, podsędka⁷⁹⁴, pisarza⁷⁹⁵ ziemskie a p(an) Chrystofa Orzeszka⁷⁹⁶, Wojciecha Biernackiego⁷⁹⁷, Bartosza Wojna. W Brańsku [biel]skiej ziemie starosta brański

⁷⁸⁴ W oryg.: spokojne.

⁷⁸⁵ Chodzi o: *O Ziemi Podlaskiej. Przywilej przywrocenia Ziemi Podlaskiej do Korony Polskiej*, [w:] VC, t. 2, vol. 1, s. 216-220.

⁷⁸⁶ Mikołaj Kiszka (1528-1587), krajczy litewski 1552-1555, podczaszy litewski 1555-1569, wojewoda podlaski 1569-1587, starosta drohicki ok. 1557-1587, starosta bielski 1569-1587.

⁷⁸⁷ Melchior (Malcher) Nieciecki, instygator podlaski (nom. 1566), podkomorzy drohicki 1567-1586, syn Mikołaja, wojskiego mielnickiego i sędziego grodzkiego drohickiego.

⁷⁸⁸ Arnolf Hlebowicz Korczewski, chorąży drohicki i mielnicki 1571-1590, poborca ziem drohickiej i mielnickiej, syn Mikołaja, podstarościego drohickiego, wojewodzica połockiego.

⁷⁸⁹ Jakub Pobikrowski, podsędek drohicki 1539-1556, sędzia ziemski drohicki ok. 1556-1576, syn Bartłomieja, podsędka drohickiego, ojciec Macieja, sędziego ziemskiego drohickiego.

⁷⁹⁰ Marcin Wąż, podsędek drohicki ok. 1556-1588.

⁷⁹¹ Sebastian Suchodolski, referendarz podlaski ok. 1564-1569, referendarz litewski 1569-1586, wojski drohicki 1576-1586.

⁷⁹² Franciszek Gałęcki, pisarz grodzki drohicki ok. 1570-1577, sędzia grodzki drohicki ok. 1578-1579.

⁷⁹³ Piotr Padkowski, sędzia ziemski mielnicki ok. 1561-1585, syn Andrzeja, sędziego ziemskiego mielnickiego.

⁷⁹⁴ Wojciech Dziadkowski, podsędek mielnicki 1552-1597, sędzia ziemski mielnicki ok. 1597-1599.

⁷⁹⁵ Wojciech Korzeniowski (Korzeniewski), pisarz ziemski mielnicki ok. 1534-1575.

⁷⁹⁶ Krzysztof Orzeszko, komornik ziemski mielnicki, ojciec Stanisława, pisarza ziemskiego mielnickiego.

⁷⁹⁷ Wojciech Biernacki, sędzia grodzki mielnicki ok. 1554-1570 i 1571-1573, podstarości mielnicki ok. 1570-1571.

sądowy⁷⁹⁸, podko[morzy⁷⁹⁹, cho]rąży⁸⁰⁰, sędzia⁸⁰¹, podse[dek⁸⁰²], pisarz⁸⁰³ ziemski[e] [...] ⁸⁰⁴ takowych deputatów⁸⁰⁵ [...] ⁸⁰⁶ [k. 481v] [...] ⁸⁰⁷ takim[u] [skła]damy. Obrażon ma przed ten [sąd na] tydzień przed rokiem za pieczęcią grodzką p(er)em[pt]orie pozwać, a tytuł ma być pisany staroście w każdym powiecie.

A ci panowie deputaci, w ni w czym od prawa koronnego pisanego nie odstepując, in criminalibus, gdzieby z żadnego [sic!] strony nie było znacznego dowodu a nie inaczej mają samych siebie trzech deputatów ku czynieniu scrutinium według prawa in locu(m) delicti, dzień między sobą pewny takiego scrutinium(m) bez wiadomości stron naznaczywszy, a po wyprawieniu scrutinium(m) ciż panowie skrutatorowie będą powinni na sędzi[e]ch deputackich bliskich relacją wywiadowania swego uczynić, według której komu przyjdzie dowód albo odwód według prawa skazany być ma. Konkluzja dekretów ex plur(al)itate concordantium(m) votoru(m) ma być. A gdzieby się z[e] scrutinium(m) niewinność pozwanego pokazała, tedy actor tanqua(m) calumniator poena talionis karany ma być salva app(ell)ation(e). A od dekretów panów deputatów apelacja nie ma być dopus[z]czona, wyjąwszy o stracenie wszytkiej majątności et in causis criminalibus ma być nie hamowana, a to na sjem bliski, tym kształtem, jako się tam będą i z inszych województw apelacje odprawować. Wszakże ktoby się rozumiał być ukrzywdzonym in causa civili dekretem, ma przedsię rei iudicatae satisfacere, wzdram będzie mu potym wolno i po obraniu króla iurevictorem pozwać de male obtento ad foru(m) competens absq(ue) damnis. Ale od zapisów tak o długi, jako [i] o in[n]e insze [sic] rzeczy ruchome i nieruchome darowizną, przedaniem, zastawą, łapsem, arendą, odmianą którymkolwiek kształtem uczynionych coram actis authenticis, tak w grodzie, jako i w ziemstwie circa positionem actoru(m) nup(er) celebratoru(m), które już będą i mają być, mocą wspólnej konfederacji tego naszego zezwolenia według ich obowiązku et contenta przez urząd grodzki

⁷⁹⁸ Jan Dulski, starosta brański 1567-1590, kasztelan chełmiński 1572-1590, łowczy podlaski 1574-1590, podskarbi wielki koronny 1581-1590, podskarbi pruski 1581-1590, starosta dybowski, rogoziński, suraski, świecki, ekonom malborski.

⁷⁹⁹ Teofil Brzozowski, syndyk ziemi bielskiej 1547-1548, komornik ziemski bielski ok. 1550-1559, podstarości grodzki brański 1559-1569, podkomorzy ziemi bielskiej 1569-1580.

⁸⁰⁰ Jerzy Brzóska, chorąży ziemi bielskiej 1563-1579, pisarz ziemski bielski 1579-1585.

⁸⁰¹ Wojciech Wyszowski, pisarz grodzki brański ok. 1558-1561, sędzia grodzki brański 1561-1568, sędzia ziemski bielski 1568-1591.

⁸⁰² Hipolit Jankowski (Janikowski), podsędek ziemi bielskiej 1569-1583.

⁸⁰³ Tomasz Owsiany, starosta brański ok. 1546-1553, pisarz ziemski bielski 1561-1578.

⁸⁰⁴ Uszkodzenie tekstu na 1-2 słowa.

⁸⁰⁵ Z innych źródeł wiadomo, że deputatami w ziemi bielskiej byli także Paweł Gołasz Mościcki (stolnik podlaski ok. 1570-1573/1574, poborca ziemi bielskiej, ojciec Walentego, wojskiego bielskiego) oraz Jan Faraur Łoknicki (wojski bielski ok. 1569-1581/1582); zob. E. Kalinowski, *Aktywność*, s. 260.

⁸⁰⁶ Uszkodzenie tekstu na pół wiersza.

⁸⁰⁷ Uszkodzenie tekstu na 2-3 słowa.

sądzone i odprawowane, tak też i od cyrografów na jakiegokolwiek sumy czasu tego powietrza za trudnością przy[j]ścia do ksiąg jawnie a znacznie uczynionych i [od] nich apelacja żadna iść nie może ani dopuszczona [bydź] ma. [A] praescriptio [et fa]talia rzecz(m) i postępkom, [k. 482] i osobam tempore hoc interegni iść i szkodzić [nie ma].

Iż też za odmiennością obyczajów ludzkich i czasów [...] ⁸⁰⁸ [ludz]kiem krzywdam teraz nastałym stare prawa zabezpieć [nie] mogą, a nam teraz wolno jest i godzi się podług potrzeby wszystko opatrować mocą tej wspólnej konfederacji naszej, tedy takie niżej opisane przypadki takim postępkom między sobą zawściągając postanowiliśmy:

Naprzód bacząc z przypus[z]czenia Bożego po te czasy miasta [i] wsi, tak królewskie, jako [i] pańskie[,] i ziemiańskie, powietrzem a głodem za nieopatrze[n]iem panów wymarły, a teraz poddani ziem[iań]skie, których panowie ich w ty [sic!] czasy barzo głodne z wielką szkodą a utratą swą od głodu i śmierci dla potrzeby swej przechowali, do przereczonych miast i wsi wymarłych bywają przymawiani i przyjmowani, z wielką szkodą panów swych pierwszych, zezwalamy wszytcy spólnie na to, którybykolwiek starosta albo dzierżawca dóbr jakichkolwiek królewskich w tej ziemi osiadły albo nie, także też pan radny, duchowny i świecki albo ziemianin, albo też mies[z]czanin ważył się takie kmiecie od panów swych bądź za króla, jako i po śmierci królewskiej zbiegłe przyjmować, a obesłany onych nie wydał, aby każdy taki przed sąd przereczonych deputatów ad terminu(m) p(er)emptoriu(m) pozwan był. A w tym przekonany ma też zapłacić winy czternaście grzywien i pod troistem zakładem czternaście grzywien onego kmiecia z jego majątnością wydać do tego dnia. A w tym żaden się nie może od jurysdy[k]cji wyjmować jakimi prawy albo przywilejmi swemi, albo też jaką inszą [w] województwieosiadłością.

Nie mniej też i podomno więtszy żal bywa, gdy ślachcic od chłopa krzywdę cierpiąc nie może z niem sprawiedliwości słusznej mieć dla jakiej niechęci zwierzchnego jego ku sobie, skąd i zaburzenie i między samemi pany rość zwykło. Czemu my zabiegając postanowiamy, jeśliby któremu ślachcicowi o krzywdę jakąśkolwiek z poddanego królewskiego starosta albo dzierżawca dóbr jakichkolwiek królewskich, także też urząd miejski z mies[z]czanina sprawiedliwości nie uczynił [...] ⁸⁰⁹ a prawa uczynił, taki każdy przed [...] ⁸¹⁰ [k. 482v] [...] ⁸¹¹ [cier]piącej ma [bydź] pozwany. A pozwany cora(m) prae[dictis] deputat(is) powinien będzie

⁸⁰⁸ Uszkodzenie tekstu na 1-2 słowa.

⁸⁰⁹ Uszkodzenie tekstu na pół wiersza

⁸¹⁰ Jw.

⁸¹¹ Uszkodzenie tekstu na 2-3 słowa.

obwinionego stanowić. A co na niem on sąd skaże, powinien będzie egzekwować. A to wszystko ma czynić possessionatus sub damno in cit(a)t(i)on(e) expresso, impositionatus vero sub amissione tenutae, żadną się rzeczą prawną albo nieprawną z tego nie wyjmując.

Także za opowiedaniem ślachty około Tykocina⁸¹² mieszkających i in[n]ych, którzy przedtym z nami jednaka powinność słuženiem wojny i płaceniem poborów z imion swych wypełniali i restytuczej ziemie podlaskiej do Korony przywilejowi z przysięgami swemi dosyć uczynili, że nie od których starost i dzierżawiec mimo przerwczoną powinność swą, przywileje a przysięgi i posesją w inakszą jurysdy[k]cją et ad alia onera, niżli z tych przerwczonych przyczyn powinni cierpieć, bywają gwałtem przyciągani, skąd za czasem mogliby [*sic!*] jakie burdy i sedycje urosnąć. A tak to hamując zezwoliliśmy [na] się wszytcy którybykolwiek starosta albo dzierżawca jakichkolwiek dóbr królewskich ważył się rozciągać jakiej jurysdy[k]cjej swej nad kimkolwiek pretekstem jakiegokolwiek prawa a listu swego, któryby się tylko z prawy koronnymi nie zgadzał, a wczym przeciwiał [*sic*] się przerwczonemu przywilejowi podlaskiemu, a ogłem mianując, kto by jakiśkolwiek urząd trzymał albo tytułu używał w prawach koronnych niezwykłego, a też którzyby urzędnicy takowi w imieniu ślacheckim za jakimkolwiek prawem tytułem ślacheckim trzymanem i choćby sobie jakie dochody gwałtem pretekstem prawa swego jakiego pod tym czasem wyciągać, nie pozwawszy pierwej o to posesora do tego sądu przerwczonego deputackiego, taki każdy o to ad praedictu(m) iudi(ci)u(m) p(er)emptorie pozwany, in damnis convictus karany bydź ma.

A k'temu, żeby żadna przyczyna ślachie z pany starostami albo dzierżawcami dóbr K.J.M. do jakiego za[j]ścia nie była⁸¹³, zwłas[z]cza około granic imion ślacheckich z imiony królewskimi przez sprawce i poddane K.J.M. bez prawa którymkolwiek kstałem zepsowanych, postanowiamy, aby żad[nego] takiego w granicach przerwcznego [*sic*] ani przerwcz[eni starostow]ie albo dzierżawcy ani ślachie | [k. 483] [...] ⁸¹⁴ się albo poddane króle[wskie] [...] ⁸¹⁵ [sta]rostę albo dzierżawcę o prawie [swym ślachie] obwieśc[i] urzędownie a onemu znacznie o swej krzywdzie oznajmi. A tak, iżby to przerwczne z obu stron w pokoju bez krzywdy a używania R.P. i ślacheckiej dotąd leżało, ażby na to K.J.M. przysłego albo R.P. decyzja dostała. A któryby starosta albo dzierżawca w tem inaczej zachował się, in damnis convictus karany ma bydź irremissibiliter, chociaby na tym sumę jaką miał.

⁸¹² Tykocin

⁸¹³ W oryg.: nie było.

⁸¹⁴ Uszkodzenie tekstu na 1 cały wiersz.

⁸¹⁵ Uszkodzenie tekstu na ponad pół wiersza.

Item za częstem uskarżaniem wielu ślachciców tutecznej braciej naszej o wyciąganie na niech i poddanych ich ceł solnych, myt mostowych, grobelnych i targowych a pomiarnych niezwykłych, tak na wodzie, jako na lądzie i od skut prawa(m) starym koronnym i świeżemu przywilejowi naszemu przeciwnych, także za opowiadaniem miast niektórych tutecznych na starosty i urzędniki swe o ustawiczne na każdy rok wyciąganie na niech poboru, jes[z]cze w Litwie do pewnego a już dawno przeszłego czasu postanowianych, a od kilka lat na sejmie lubelskiem przywilejem lubelskiem⁸¹⁶ umorzonych i kasowanych przez króla i R.P., jako o tym szerzej przywilej przerzeczony wyzwolenia [od] starych litewskich podatków i osobliwie miesckie przywileje, insze także i uniwersały koronne o tym do miast, ciągnąc je do przysięgi, pisane i przysięgi ich koronne uczynione i szerzej w sobie obmawiają. My bacząc przerzeczonych ludzi wielkie w tym ubliżenie⁸¹⁷, nic nowego nie stanowiąc zezwalamy, aby tak ślachcicowi z prze[rze]czonemi wyborcami, jako mies[z]czanom z[e] swymi starostami i urzędnikami o wyciąganie takich poborów jednymże prawem i postępkim wolno było o jednakąż winę peremptorie do któregokolwiek sądu i urzędu, byle w województwie tym będącego, pozwać według statutów Sigismund[i]⁸¹⁸ Petricoviae⁸¹⁹ a. D. 1538 de foro⁸²⁰ [...] ⁸²¹, bo tenże statut i około wyciąg[ania?] [...] ⁸²² wyrozumiany i także ex equo[...] ⁸²³ takie [z] wybierającymi każ[...] [...] ⁸²⁴ [k. 483v] [...] ⁸²⁵ [jako] na ciel[e, tak też] na ma[ję]tnosci jego. [...] ⁸²⁶ Żydom trzymać prawo pospolite dawno wypowiedziało, których przedsię jmp. wojewoda podlaski według praw koronnych doglądać ma i w jurysdy[k]cji swej mieć ma, a nie kto inszy.

Bezpieczność sądów taką namówiliśmy, iż kto by mając z kim akcją więcej niżli samotrzeć z prokuratorem⁸²⁷ albo gdzieby z rucznicami [*sic!*] do sądu przyszedł, tedy taki krom żadnego jego akcji wysłuchania ma byđz do strony w rzeczy wszytkiej posądzon irremiss(ibil)iter. A kto by zaś zuchwale się u sądu zachował a wszetecznemi się słowy na sąd albo kogoś rzucił, albo rzecz in[n]emu przerywał, albo wołał, taki każdy od sądu nie odstępując

⁸¹⁶ Jw. Chodzi o sejm 1569 r.

⁸¹⁷ W oryg.: obliżenie.

⁸¹⁸ Zygmunt I Stary (1467-1548), król polski i wielki książę litewski.

⁸¹⁹ Piotrków (dziś: Piotrków Trybunalski), miasto nad Strawą w woj. sieradzkim (obecnie woj. łódzkie), miejsce odbywania sejmów, potem również sesji Trybunału Koronnego dla prowincji wielkopolskiej.

⁸²⁰ Chodzi zapewne o konstytucję *De teloneis pontalibus, aggeralibus etc.*, [w:] VC, t. 1, vol. 2, s. 164–166.

⁸²¹ Uszkodzenie tekstu na pół wiersza.

⁸²² Jw.

⁸²³ Jw.

⁸²⁴ Jw.

⁸²⁵ Jw.

⁸²⁶ Uszkodzenie tekstu na 3 słowa.

⁸²⁷ Prokurator – tu: prawnik, obrońca.

irremissibiliter przerzeczonemu sądowi trzy grzywny winy będzie powinien zapłacić tociens, quociens [*sic*] id fecerit sub alia poen(a) qu(atu)ordecim marc(arum) gr(ossorum) in bonis ipsius nomine instigatoris iudicii exequenda. A któryby u sądu na któregokolwiek deputata albo na jaką inszą osobą korda dobył a kogo ranił, taki każdy, tudzież comprehensus, na gardle karany bydź ma, etsi effug[av]it, bona ipsius per capit(aneum) confiscentur, quoru(m) dispositio ad futuru(m) regem vel R.P. pertinabit.

Exequutio [*sic*] w tych wszytkich artykułach osądzonych ma bydź czyniona przez starostę każdego w powiecie swym według postępku opisanego egzekwuuczej. A gdzieby się kto dał ad banniendu(m) przywieść, tedy banniować [*sic*] takiego starosta z pany deputaty będzie powinien i nań ziemię ruszyć, jako jest w prawie o tym opisano. Et in ulteriori processu cu(m) eiusmodi rebelli tak postępować i jako de possessionatis et impossessionatis iurevictis prawo obmawia. Wszakże in articulis suprascript(is) ac deffinitis takąż wolno będzie czynić egzekwuucją nad przekonanymi i starostami z inszych powiatów województwa tego. Który by starosta obwies[z]czony takiej egzekwuuczej czynić zaniedbał albo nie chciał, taki każdy o to do któregożkolwiek z przerzeczonych powiatów województwa tego deputackiego [sądu] po]zwany, ma bydź karan poen(a) ducentoru(m) marc(arum) [...] ⁸²⁸ i ściągając kształtem wyższej [*sic!*] opisa[nym]. [...] ⁸²⁹ kto by mając pewną wiadomość [...] ⁸³⁰ [...]nej z którymkolwiek starostą [k. 484] [w powiecie] ⁸³¹ [...] ⁸³² complice banniti pocz[ęta] [...] ⁸³³ takich odpraw. Jeśliby starostowie sami osob[ami swymi] in locis offitioru(m) obecnie mieszkać niemogli, tedy przedsię podstaroście swe sądowe osiadłe mają na tych mie[j]scach swych zasadzać, aby obecnie przy aktach mieszkali, gdyż wielkie to jest absurdu(m) akt cora(m) offitio pisać offitio non pr(aese)nti. A to wszystko mają czynić sub poen(is) contra capitaneos suprascriptis.

Sądów przesłych deputackich dotąd czynionych dekreta we wszem aprobujemy, egzekwuucją nie taką, jaka jest opisana w kolskiem uniwersale ⁸³⁴, ale jaka jest w procesie statutowem i też przez nas wyższej opisana na te przerzeczone sądy uchwalamy.

A iż bona eccl(es)iarum iuris patronatus regni są bona R.P., przeto uchwalamy, gdyby który pleban podawania królewskiego tempore interregni umarł, aby starosta onego miejsca in

⁸²⁸ Uszkodzenie tekstu na pół wiersza.

⁸²⁹ Jw.

⁸³⁰ Jw.

⁸³¹ Fragment następnego wiersza nadpisany na poprzedniej stronie.

⁸³² Uszkodzenie tekstu na 1 wiersz.

⁸³³ Uszkodzenie tekstu na pół wiersza.

⁸³⁴ Chodzi o konfederację wielkopolską z Koła (15 X 1572): ASWPK, t. 1, cz. 1, s. 4-8.

illa bona wjachał a z dwiema któremi urzędnikami ziemskimi wszystkie relikta zinwentował [sic!], a te wszystkie i z prowenty w cale ad informationem futuri regis vel R.P. dotrzymał.

Co wszystko obiecujemy sobie ziścić i z potomki swemi sub fide, honore et conscientis nostris teraz i na potomne czasy.

3. Laudum sejmiku województwa podlaskiego, Drohiczyn, 12 III 1573 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 202, k. 484-485v. Oblaty jw.

[k. 484] Pobory i porządek jachania na elekcją ellectionis [sic!] no[vi] regis przez obywatelie wszystkie województwa podlask[iego] [k. 484v] [...] ⁸³⁵ [w] Drohiczynie uchwalone, do ksiąg grodz[kich wpi]sane, ta[kim] porządkiem podane za żądaniem wszystkich stanów, którzy się na ten sejmik powiatowy [sic!] zjachali.

Pobór ⁸³⁶ dla miłości przeciw R.P. na sobie, miastach i Żydach taki pozwalamy, jaki na tej konwokacji jest uchwalon ⁸³⁷, a w Lublinie postanowion ⁸³⁸ i jako teraz w województwach inszych koronnych wybieran będzie, pod takimże obowiązkiem na zatrzymające i na poborce, jaki jest na sejmie lubelskim przesłym opisany. A nie ma być na ślachie i poddanych ich wybieran aż po zwróceniu z elekcji. Wszakże miasta i Żydy ex nunc mają je [sic] dawać, a poborce te pieniądze u siebie mają zatrzymać póty, póki im deputaci na sądy ⁸³⁹ przerzeczone wysadzeni z wolą a wiadomością wszego rycerstwa w każdym powiecie z osobna gdzie dać roskażą.

A poborce te w województwie swym obraliśmy: ślachatnych Piotra Bujna ⁸⁴⁰, komornika drohic(kiego), w powiecie drohickim; Pawła Mościckiego Gołasza ⁸⁴¹, stolnika podlaskiego, w ziemi bielskiej; Wojciecha Biernackiego ⁸⁴², sędziego grodzkiego mielnickiego, w mielnickim powiecie. Przy których poborczech [sic] pozwoliliśmy pp. poborcom naszym

⁸³⁵ Uszkodzenie tekstu na pół wiersza.

⁸³⁶ W oryg.: pobory.

⁸³⁷ Zob. *Artykuły na zgromadzeniu pospolitem przez wszystkie stany Rzeczypospolitej zgodnie namówione, w Warszawie, roku od narodzenia Pańskiego 1573*, w: *Zbiór pamiątek do dziejów polskich*, t. 3, wyd. W.S. de Broel-Plater, Warszawa 1858, s. 26-27.

⁸³⁸ Zob. *Uniwersał poborowy [11 sierpnia 1569 r.]*, [w:] VC, t. 2, vol. 1, s. 256-263.

⁸³⁹ W oryg. w tym słowie skreślono „dzie” i dopisano „di”.

⁸⁴⁰ Piotr Bujno (Buyno), komornik ziemski drohicki, poborca ziemi drohickiej, brat Jana, sędziego grodzkiego drohickiego i podstarościego mielnickiego oraz Mikołaja, chorążego drohickiego i mielnickiego.

⁸⁴¹ Paweł Gołasz Mościcki, stolnik podlaski ok. 1570-1573/1574, poborca ziemi bielskiej, ojciec Walentego, wojskiego bielskiego.

⁸⁴² Wojciech Biernacki, sędzia grodzki mielnicki ok. 1554-1570 i 1571-1573, podstarości mielnicki ok. 1570-1571.

przerzeczonym wybierać na dwu pp. posły⁸⁴³ nasze, którzy nam na tej przesłej konwokacji warszawskiej swym kostem służyli pro hac vice t(ant)u(m)⁸⁴⁴ z dziesięciu włók albo z konia po cztery gr(osze). A tenże uchwaliliśmy na zatrzymujące obowiązek, jako i o insze wyżej opisane pobory.

Jechanie na przyszły sjem elekcji dla pewnych przyczyn takie między sobą namówiliśmy, aby z dziesięciu włók uboższa szlachta jednego na dobrym koniu człowieka między sobą na to najspodobniejszego wybrali i takie(mu) z włóki po złotemu na strawę złożyli, aby od swych przerzeczonych częściaków na ten sjem na czas naznaczony pospołu z inszemi Podlaszany zjachał. A to wszytcy z 10 włók uczynić będą powinni pod winą 14 grzywien, którą za delacją czyjąkolwiek będzie powinien pod tymże obowiązkiem, jako i pobór zapłacić, a do poborce powiatu swego oddać za dekretem grodzkiem. Z których wm. p. poborca w powiecie swym RP liczbę uczynić, a onę bez wiadomości przerzeczonych deputatów i rycerstwa nigdzie nie wydawać będzie powinien. Wzdam taki niedbały jednymże dekretem i nakład wszystek [k. 485] delatorowi [...] ⁸⁴⁵ urzędowego. A tam na el[ekcji, gdy] [...] ⁸⁴⁶ według potrzeby możemy część pocztu z informacją naszą do ziemie swej odesłać. Ale inszy majątniejsi, jako i urzędnicy wszytcy, będą powinni jachać tym kształtem, jako jest w artykułach⁸⁴⁷ opisany. Oprócz tych osób, którzy są statutem z ciągnięcia na wojnę wyjęci albo przez nas teraz dla potrzeby doma zostawieni. A to mają czynić ci sub poen(a) praedicta.

Ci zaś, którzy doma zostaną, a na elekcję nie pojedą, wszytcy z dymu mają się pokazywać tak właśnie, jakoby na wojnę jachać mieli. A to czynić mają wszytcy w poniedziałek we dwie niedzieli po Wielkiej Nocy bliskiej [6 IV 1573] przed chorążemi⁸⁴⁸ w powieciach swych, którym daliśmy zupełną moc według zdania ich a potrzeby województwa tego straż i insze powinności rycerskie przerzeczonej szlachcie pozostałej rozdawać i rozkazywać. A to byź ma okazowanie drohickiego i mielnickiego powiatu u Drohiczyzna, a bielskiej ziemie w

⁸⁴³ Byli to: Sebastian Brzozowski (podkomorzy bielski 1579, później dziekan gnieźnieński, syn Teofila i brat Krzysztofa, podkomorzycy bielskich) i Melchior (Malcher) Nieciecki (instygator podlaski nom. 1566, podkomorzy drohicki 1567-1586, syn Mikołaja, wojskiego mielnickiego i sędziego grodzkiego drohickiego).

⁸⁴⁴ W oryg. powtórzone: pobierać.

⁸⁴⁵ Uszkodzenie tekstu na większość wiersza.

⁸⁴⁶ Uszkodzenie tekstu na połowę wiersza.

⁸⁴⁷ Zob. *Artykuły na zgromadzeniu pospolitem przez wszystkie stany Rzeczypospolitej zgodnie namówione, w Warszawie, roku od narodzenia Pańskiego 1573*, w: *Zbiór pamiątek do dziejów polskich*, t. 3, wyd. W.S. de Broel-Plater, Warszawa 1858, s. 27-28.

⁸⁴⁸ Byli to: Jerzy Brzóska (chorąży ziem bielskiej 1563-1579, pisarz ziemski bielski 1579-1585) oraz Arnolf Hlebowicz Korczewski (chorąży drohicki i mielnicki 1571-1590, poborca ziem drohickiej i mielnickiej, syn Mikołaja, podstarościgo drohickiego, wojewodzica połockiego).

Sarazu⁸⁴⁹. Do których panów chorążów dla posiłku i pomocy rządu przydaliśmy w każdym powiecie te osoby: do drohickiego i mielnickiego ślachtetnych Krystofa Orzeszka⁸⁵⁰, Jana Grota⁸⁵¹, Stanisława Krupickiego, Malchera Kuliskiego⁸⁵²; a do bielskiej ziemie: Stanisława Rytela⁸⁵³, Piotra Pietkowskiego⁸⁵⁴, Zbożnego Archiachowskiego⁸⁵⁵, Bartosza Wlewskiego⁸⁵⁶. Którzy we wszystkim panów chorążów swych jako hetmanów, na ten czas tylko, posłuszni być mają. A gdy się okazować będą każdy z osoby swej ma się dać wpisać w registr do pana chorążego i kwit od niego posłuszeństwa a okazania swego wziąć. A od tego obojga nie⁸⁵⁷ więcej od osoby swej tylko po półgroszku dawać mają. Panowie też starostowie i dzierżawcy dóbr królewskich mają rozkazać mies[z]czanom w mieście[ch] wszystkich a w dzierżawach swych, aby jeden [z] każdego domu, jako może być najspodobniejszy ku potrze[bie] bojowej, na tenże czas okazał [się] [...] ⁸⁵⁸ [licz]ba w każdym mieście [...] ⁸⁵⁹ [k. 485v] [...] ⁸⁶⁰ na przerzeczony dzień okazać się omieszkał albo pana chorążego swego kwitów i inszego roskazania jego nieposłuszen był i naszemu postanowieniu około porządku tego nie dosyć czynił, taki każdy za delacją sąsiad jego i nieokazaniem kwitu ma być bonis omnibus immobilibus przywolan, quoru(m) dispositio ad futuru(m) regem vel R.P. p(er)tinebit, salus tamen in dubiis scrutinio.

Które takie postanowienie nasze około poborów i jachania na elekcję i okazowania mają starostowie w powieciech swych po wszystkich parafiach [*sic*] dać woźnemu w czas publikować tak, żeby żaden się z tego niewiadomością jaką nie wymawiał.

Sejmik województwa podlaskiego, Drohiczyn, 18 VI 1573 r.

⁸⁴⁹ Suraz, miasto nad Narwią w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. białostocki), stolica pow. suraskiego.

⁸⁵⁰ Krzysztof Orzeszko, komornik ziemski mielnicki, ojciec Stanisława, pisarza ziemskiego mielnickiego.

⁸⁵¹ Jan Grot, sędzia ziemski drohicki 1576-1590, brat Bartłomieja, chorążego drohickiego i mielnickiego.

⁸⁵² Malcher (Melchior) Bokiej Kuliski, syn Aleksego (Olechny), podkomorzego drohickiego.

⁸⁵³ Stanisław Rytel, poborca ziemi bielskiej, syn Andrzeja, podsędka ziemskiego bielskiego.

⁸⁵⁴ Piotr Pietkowski, stolnik podlaski 1574-1575, wojski bielski 1582-1585, pisarz ziemski bielski 1585-1595, poborca ziemi bielskiej.

⁸⁵⁵ Zbożny Szczęsny (Feliks Auctus) Arciachowski (wł. Arciechowski), syn Mikołaja, wojskiego bielskiego, dziedzic m.in. w Strabli.

⁸⁵⁶ Bartosz (Bartłomiej) Wlewski, wójt jaświński.

⁸⁵⁷ W oryg.: niy.

⁸⁵⁸ Uszkodzenie tekstu na pół wiersza.

⁸⁵⁹ Jw.

⁸⁶⁰ Uszkodzenie tekstu na ok. 3 słowa.

*Szlachta województwa podlaskiego zjechała się na wezwanie wojewody Mikołaja Kiszki z powodu pogłosek o zagrożeniu moskiewskim*⁸⁶¹.

1. Zeznanie woźnych towarzyszące obłacie laudum sejmiku województwa podlaskiego, Drohiczyn, 18 VI 1573 r.

Rkp. BUW, nr 353, s. 3 – kopia oblaty. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim drohickim 18 VI 1573 r. [feria quinta post festum sanctoru(m) Vitti et Modesti proximi a. D. 1573].

[s. 3] Ad officium et ad acta personaliter actidentiales terrestres Drohicenses [sic!] nobiles Marcus Buino, Petrus Krinski, Jozephus Tybor, Petrus Steliąg, Matias Wysemierski ad affectationem totius militiae omnium ordinum nobilitatis pallatinatus Podliachiae [sic] publice reconverunt, quia conventio(n)em particularem in pallatinatu Podliachiae in Drohiczin pro die hodierna assignata(m) [et] celebranda(m) ubique locorum circa ecclesias parrochiales et in foris publicis cum aliis multis ministeriales terrestres ex districtibus Mielnicen(sis) et Bielscen(sis) hinc(em) astantibus et id attestantibus in lato pallatinatu Podliachiae et terris ac districtibus illius tempestive publicaverunt et noticiae omnium indigenarum pallatinatus Podliachiae in praenominatis tribus districtibus deduxerunt. De quo eam suam perexpressam relationem fecerunt. Post quorum ministerialium relationem confederatio per universam militiam et nobilitatem pallatinatus Podliachiae die actus praesentis in conventio(n)e particulari in Drohiczyn [sic!] celebrata laudata ad actandum in acta castren(sia) Drohicien(sia) sub eo tenore verborum, ut est facta [et] porrecta. Cuius series talis sequitur: [– –]⁸⁶². [s. 4] Która to uchwała albo konfederacja takim obyczajem, jako jest opisana [i] uczyniona, ut omnium notitiae deveniret, tudzież przez wyżej mianowanych woźnów jest obwołana. Czego woźnowie wyżej mianowani tak, a nie inaczej, być doznali.

2. Laudum sejmiku województwa podlaskiego, Drohiczyn, 18 VI 1573 r.

Rkp. BUW, nr 353, s. 3-4 – kopia oblaty. Oblata dokonana w urzędzie grodzkim drohickim 18 VI 1573 r. [feria quinta post festum sanctoru(m) Vitti et Modesti proximi a. D. 1573].

⁸⁶¹ Zob. E. Kalinowski, *Szlachta*, s. 148.

⁸⁶² Tu następuje tekst laudum.

[s. 3] Actu(m) in conventio(n)e particulari pallatin(a)tus Podliachiae in Drohiczyn [sic] cellebrata f(e)ria qu(in)ta post festu(m) s(an)ctor(um) Vitti et Modesti proxima a.D. mille(sim)o qui(n)gente(sim)o septuage(sim)o tertio [18 VI 1573].

Na zjachaniu sejmiku [w] województwie podlaskie(m) dla pilnych a ważnych potrzeb R.P. złożone(m) na czwartek, dzień na akcie mianowany, jmp. wojewoda podlaski⁸⁶³ ze wszystkimi stany rycerskie(g)o narodu ślacheckie(g)o wszelkiej emine(n)cje rozumiejąc być potrzebną rzecz, aby się na tym sejmiku zjachania ich niebezpiecznością(m) R.P. wsytkiego państwa koronne(g)o, o którech z wiela stron, zwłas[z]cza od granic W.Ks.L. z kniazem moskiewskie(m)⁸⁶⁴ wielkie posłuchy przypadają, które(m) aby się za pomocą Bożą, ile może być, z chęci wsytkich obywateliów województwa podlaskie(g)o zabezpieć mogło, takie modu(m) i opatrzenie obrony jest postanowione, poczwierdzając [sic!] konfederacji pierwszej na sejmiku w Drohiczyńie pośledniejsem an(te) electione(m) novi regis u[chwa]lonej⁸⁶⁵, obmyślając tę to obronę pobory, które są na konwokacji warszawskiej⁸⁶⁶ [uchwa]lonej⁸⁶⁷ i które na tymże pośledniejsem sejmiku w Drohiczyńie przez wsytkie stany województwa podlaskiego obyczaje(m) in[n]ych województw koronnych wedle uchwały sejmu lubelskie(g)o⁸⁶⁸ są postąpione. Wyjmując grunty puste, które z dopus[z]czenia i karania Boże(g)o są spustoszałe[, z których] żaden pobór nie ma być płacon. A ślachta, specificie: która, poddanych nie mając, sami grunty swę pasą, ilekolwie[k] ci m[ają]⁸⁶⁹ w[łók], z każdej po dwanaście gr(oszy) ma być płacono. Takie już [...]⁸⁷⁰ poborców pozwalają, które przez wsytkich pod winą uchwały sejmu lubelskie(g)o do święta św. Małgorzaty blisko przysłe(g)o [13 VII 1573] zniesione być mają [...]⁸⁷¹ pobory.

Poborce w tym to województwie są obraliśmy [sic!]: w drogickiem powiecie pana Malchiera Niecieckie(g)o⁸⁷², podkomorze(g)o drogickie(g)o, a na mie[j]sce Piotra Bujna⁸⁷³,

⁸⁶³ Mikołaj Kiszka (1528-1587), krajczy litewski 1552-1555, podczaszy litewski 1555-1569, wojewoda podlaski 1569-1587, starosta drohicki ok. 1557-1587, starosta bielski 1569-1587.

⁸⁶⁴ Iwan IV Groźny (1530-1584), wielki książę moskiewski, car Wszechrusi.

⁸⁶⁵ Zob. wyżej: Konfederacja woj. podlaskiego z 12 III 1573 r.

⁸⁶⁶ W oryg.: warszawskiej.

⁸⁶⁷ Zob. *Zob. Artykuły na zgromadzeniu pospolitem przez wszystkie stany Rzeczypospolitej zgodnie namówione, w Warszawie, roku od narodzenia Pańskiego 1573*, w: *Zbiór pamiątek do dziejów polskich*, t. 3, wyd. W.S. de Broel-Plater, Warszawa 1858, s. 26-27.

⁸⁶⁸ W 1569 r.; zob. *Uniwersał poborowy [11 sierpnia 1569 r.]*, [w:] VC, t. 2, vol. 1, s. 256-263.

⁸⁶⁹ Uszkodzenie tekstu na 1 słowo.

⁸⁷⁰ Jw.

⁸⁷¹ Uszkodzenie tekstu na 2-3 słowa.

⁸⁷² Melchior (Malcher) Nieciecki, instygator podlaski (nom. 1566), podkomorzy drohicki 1567-1586, syn Mikołaja, wojskiego mielnickiego i sędziego grodzkiego drohickiego.

⁸⁷³ Piotr Bujno (Buyno), komornik ziemski drohicki, poborca ziemi drohickiej, brat Jana, sędziego grodzkiego drohickiego i podstarościego mielnickiego oraz Mikołaja, chorążego drohickiego i mielnickiego.

który tę pracą [*sic!*] dobrowolnie z siebie złożył – pana Jana Saczka⁸⁷⁴; w mielnickie(m) powiecie: pana Chrystofa Orzeska⁸⁷⁵ i pana Wojciecha Biernackiego⁸⁷⁶, sędzie(g)o grodzkie(g)o⁸⁷⁷ mielnickie(g)o; w bielskie(m) powiecie tych, którzy są przy konfederacji pośledniego sejmiku przez pany Bielany⁸⁷⁸ obrani i naznaczeni⁸⁷⁹.

[s. 4] Którzy przerzeczeni poborcy przy wybieraniu te(g)o uchwalone(g)o poboru tak się powinni zachować będą:

Naprzód, aby te pobory wybrane w dobrej opatrności mieli i onych do rąk pana podskarbie(g)o koronne(g)o⁸⁸⁰ bez obwies[z]czenia i wolej braciej swej, rycerstwa wsytkie(g)o, wydawać nie śmieli, ale aby one ku pożytku R.P. te(g)o województwa podlaskie(g)o obracali pod stracenie(m) majątności swych. Którem pp. poborcom za pracą nie więtszej [*sic!*] jedno po dwa białych z włóki, na czym oni przestali, pozwalamy. A przy oddaniu te(g)o poboru z każde(g)o konia po cztery grosze za posługię, którą czynił R.P., panu podkomorze(m)u drogicckie(m)u, na konwokacji warszawskiej⁸⁸¹, oddawane być mają, pod takąż winą na oddawanie poborów ziemskich uchwaloną. A już za takowe kontentowanie przerzeczeni poborcowie dare(m)nie kwity każdemu dawać mają. A gdzieby nad postanowienie terazniejsze na kiem więtszej wyciągać się ważyli, a to na nich autentice dowiedziono było, ex(iste)ntes cit(a)ti ad off(iciu)m cap(itanea)le p(er)emptorie temu, kto by na nie(g)o te(g)o dowiódł, to, co by wyciągnęli cu(m) poena qu(atu)ordecim marcar(um) restitu(er)e tenebunt(ur). A gdzieby gwałtowna obrona R.P. przypadła, tedy z powinności i.m. [dla] R.P. gwałtem ruszyć będziemy powinni, społem z R.P. koroną.

Obyczaj sądów według opisanja pośledniejszej konfederacji w Drohiczyńie uchwalonej temże zezwoleniem spólne(m) zachować powinni będziemy z takie(m) dołożenie(m), iż już na sądach deputackich wsytkie akcyje criminales, civiles et officii ad inscri(pti)ones deputatowie obrani, a nie urząd, absen(te) unius vel duor(um) no(n) obstan(te), odprawować mają. A ich dekreta wedle konfederacji starostowie iux(ta) p(rae)scriptu(m) statuti egzekwuować mają. A kondycja włożona de male obten(to) con(tra) victore(m) tak się rozumieć ma, iż gdzieby in foro

⁸⁷⁴ Jan Saczko Gałęcki, sędzia grodzki drohicki ok. 1580-1585, komornik ziemski drohicki, poborca ziemi drohickiej.

⁸⁷⁵ Krzysztof Orzeszko, komornik ziemski mielnicki, ojciec Stanisława, pisarza ziemskiego mielnickiego.

⁸⁷⁶ Wojciech Biernacki, sędzia grodzki mielnicki ok. 1554-1570 i 1571-1573, podstarości mielnicki ok. 1570-1571.

⁸⁷⁷ W oryg.: sędzie(g)o grodzkie(g)o.

⁸⁷⁸ Pany Bieliany, Bielany = obywatele ziemi bielskiej.

⁸⁷⁹ Zob. wyżej: Laudum towarzyszące konfederacji woj. podlaskiego z 12 III 1573 r.

⁸⁸⁰ Hieronim Bużeński, podskarbi wielki koronny 1569-1578, kasztelan sieradzki 1579-1580.

⁸⁸¹ Malcher Nieciecki był posłem na tąż konwokację. Zob. wyżej: Laudum z 12 III 1573 r.

co(m)petenti otrzymana była p(er) actore(m) de male obtento agentis con(tra) cit(a)t(u)m, takowa akcja cu(m) damnis ma być nagrodzona⁸⁸². Pozwy, które by były albo będą wydane ad iud(ic)ia deputator(um) iudicu(m) o wszelkie wykupna bonor(um) t(e)rr(estr)ium et regaliu(m) vigore consensus, takowe na tychże sądach⁸⁸³ int(er) quovis status, cuiusvis eminentiae, nullius partis iure laeso odprawowane być mają.

Które to sądy deputatorskie od te(g)o przysłe(g)o poniedziałku [22 VI 1573] w drogickie(m) i mielnickie(m) powiecie odprawowane być mają za dwie niedzieli [6 VII 1573] z pozwów teraz wydanych i które przedtym są wydane, jescze a termino feriae s(e)c(un)d(a)e p(ost) d(o)mi(ni)ca(m) t(ra)nsacta(m) Conductus Paschae [30 III 1573] aż do tego czasu. Które wsytkie niniejsą uchwałą taką moc, jaką na rok na nich napisany mieć mają⁸⁸⁴. Na których sądach w Drohiczyźnie zabuska wsytki strona przez trzy dni albo dokąd się skończy, a potem przedbuska ma być odprawowana. A leżenie ksiąg ziemskich dla reskryptów pod czasem takich sądów bywać ma.

Zjazd szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 9 VII 1573 r.

Szlachta ziemi bielskiej zebrana w Brańsku podczas roków sądu kapturowego ujęła się za zaatakowanym woźnym ziemskim i złożyła skargę przeciwko sprawcom tumultu w czasie tejże sesji sądowej.

1. Skarga i protestacja woźnego ziemskiego bielskiego Piotra Koćmiera przeciwko sprawcom tumultu na rokach sądu kapturowego, Brańsk, 6 VII 1573 r.

Oblaty dokonano podczas roków sądów kapturowych przed deputatami: Teofilem Brzozowskim, podkomorzym, Jerzym Brzóska, chorążym, Wojciechem Wyszowski, sędzią, Hipolitem Janikowskim, podsędkiem, ziemskimi bielskimi oraz Pawłem Mościckim, stolnikiem podlaskim, 6 VII 1573 r. [feria secunda post festu(m) Visitacionis Virginis Mariae a. D. 1573].

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 202, k. 83

⁸⁸² W oryg.: nagrodzona.

⁸⁸³ W oryg.: sądach.

⁸⁸⁴ W oryg. 2 ostatnie słowa powtórzone.

[k. 83] Infra terminoru(m) hodiernoru(m) deputar(um) [*sic*] celebratione feria [...] ⁸⁸⁵ sa(n)ctae Margaretae [6? VII 1573] ad iuditiu(m) et acta p(rae)sentia castren(sia) Bielscen(sia) v[enien]s p[er]sonaliter nobilis Petrus Koczmier, ministerialis terrestris a iudicio deputatus, graviter et lachrimosae questus est in et co(n)tra nobilem Matheu(m) Wyssenski⁸⁸⁶, vicepalatinu(m) Podlachiae, de eo, quia ipse tanq(uam) turbator et violator pacis et tra(n)quilitalis co(m)munis cu(m) suis co(m)plicibus v(ideli)cet nobilibus Stanislao Brussowsky Ruszczyk, Martino oli(m) Floriani de Wyssonki⁸⁸⁷, Sigismu(n)do et Joa(n)ne Czeliadki de Sthokowisko⁸⁸⁸, Nicolao oli(m) Joa(n)nis Szubik Woyno, Stanislao oli(m) Abrahae Crassowski, Stanislao Jabłonski Rogathy, Thoma oli(m) Jacobi de Brzoski⁸⁸⁹, Georgio olim Mathiae Dworak, Joa(n)ne Wierzbowski, Alberto Szuba, Nicolao oli(m) Roslani Woyno, Thomae Brzoska de Niewodnica⁸⁹⁰ et aliis mult(is), quoru(m) nomina et cognomina melius scit et novit, qui p(er) viole(n)tiis et excessibus suis pro termi(n)is hod(ie)rnis attracti su(n)t, no(n) attenda co(n)federacione sub interregno laudata spreta(ue) severitate legu(m) et statut(or)um ac paenas in eis(em) sa(n)cit(as) non metuen(do), im(m)o floccipenden(do), ipsu(m) in hac curia regali Bra(n)scen(sia), dum de ma(n)dato iudicii ex(iste)ns deputatus a iudicio ex off(ici)o suae p(re)conatus proclamabat et ad noticia(m) deducebat, ut o(m)nes, qui no(n) haberet(ur) causas in parochiis ab hoc op[er]ido Brańsk remotibus, domos suas rederet(ur) et discederet(ur), ma(nu) armata et viole(n)ti sup(er) eu(m) irruit et colaphisaret in facie(m) cedit, capilavit per barba(m), volendo cu(m) p(rae)fatibus suis co(m)plicibus illu(m) disme(m)brare et ad circulu(m) duxit, qui vix est defensus per g(en)erosu(m) Stanislau(m) Zbylithowski⁸⁹¹, burgrabiu(m) Branscen(sem), q(ue) fecit ad iniuria(m) ipsius et in vilipe(n)diu(m) legu(m) ac statut(or)um libertatu(m)q(ue) status millitaris. Et verificando inte(n)cionem suae querellae statuit cora(m) iudicio ministeriales terrestres nobiles Mathia(m) Myslek, Joannem Moczydło, Sebastianu(m) Dworak, Andrea(m) Sokoł et nobiles q(uam)plurimos, qui p(er)sonal(ite)r stan(do) recognov(er)un)t, q(ua) circa o(m)nia p(rae)missa, p(ro)ut in querella su(n)t descripta p(rae)sentes fueru(n)t et videru(n)t. Pro qua tali suo p(er)cuisione, colaphisatione, capil(ati)one omnibusq(ue) p(rae)missis in querella

⁸⁸⁵ Uszkodzenie tekstu na ok. trzy słowa.

⁸⁸⁶ Mateusz Wypych Wyszynski, podwojewództwo podlaskie ok. 1568-1573.

⁸⁸⁷ Wyszynki, okolica szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego.

⁸⁸⁸ Stokowisko, wcześniej też Tokowisko, wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. wysokomazowiecki).

⁸⁸⁹ Brzóska, okolica szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego.

⁸⁹⁰ Niewodnica, właśc. Niewodnica Nargielowszczyzna, wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (dziś Niewodnica Nargilewska w pow. białostockim).

⁸⁹¹ Stanisław Zbylitoski, burgrabia grodzki brański ok. 1571-1579.

co(n)tent(is), t(em)p(or)e interregni p(rae)fatus co(n)quere(n)s mialis sup(ra)scripto Matheo Wyssenski cu(m) p(rae)fatis eius co(m)plicibus culpa(m) dedit et sup(er) eum p(rotesta)tus est.

2. Skarga i protestacja burgrabiego brańskiego Stanisława Zbylitowskiego i Andrzeja Jałbrzyka Wyszyńskiego w imieniu starosty brańskiego Jana Dulskiego przeciwko sprawcom tumultu na rokach sądu kapturowego, Brańsk, 6 VII 1573 r.

Oblaty dokonano w urzędzie grodzkim brańskim podczas roków sądów kapturowych przed deputatami: Teofilem Brzozowskim, podkomorzym, Jerzym Brzóska, chorążym, Wojciechem Wyszkowski, sędzią, Hipolitem Janikowskim, podsędkiem, ziemskimi bielskimi oraz Pawłem Mościckim, stolnikiem podlaskim, 6 VII 1573 r. [feria secunda post festu(m) Visitacionis Virginis Mariae a. D. 1573].

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 202, k. 84-84v

[k. 84] Ad judi(cium) et acta pr(aese)ntia castren(sia) Bielscen(sia) venien(tes) personal(ite)r generosus et nobilis Stanislaus Zbylitowski⁸⁹², burgravius Branscen(sis), Andreas Wyszenski Jałbrzik⁸⁹³ nomine magnifici Joannis Dulski⁸⁹⁴, castellani Culmen(sis), Branscen(sis), Rogoznen(sis) et Sarazen(sis) etc. capit(anei), dominis sui, cora(m) eod(em) iuditio manifestan(do) se gravi in quaerella deposuerunt et conquesti sunt in et contra nobiles Matheum⁸⁹⁵ olim Joannis de Wypychi⁸⁹⁶, Sta(nislau)m Bruszkowski, Abraham Rikacz, Joannem Czelathka, Nicolau(m) Szubicz Woyno, Martinu(m) olim Floriani de Wyszonki⁸⁹⁷, Baltizaru(m) Warhel, Gregorium Dworak⁸⁹⁸, Georgiu(m) olim Mathiae de Dworaki, Albertum Szuba de Woyny, Joannem Wierzbowski, Thomam Brzoska olim Stanisłai de Nyewodnicza⁸⁹⁹, Stanisłau(m) olim Abrahae Crasowski, Sta(nislau)m Jabłonski Rogathi, Tomam olim Jacobi de Brzoski⁹⁰⁰, Sigismundu(m) Czelathka tanqua(m) principales et eorum complices, quoru(m) ipsi nomi(n)a et cognomina melius sciunt et noscunt, de eo, quia ipsi s[p]retis legibus et statut(is)

⁸⁹² Stanisław Zbylitowski, burgrabia grodzki brański ok. 1571-1579.

⁸⁹³ Andrzej Jałbrzyk Wyszyński, pisarz grodzki brański 1573-1590, wojski drohicki 1586-1591, podstarości i sędzia grodzki brański 1590-1591, sędzia ziemski bielski 1591-1595, syn Marcina, brat Fabiana.

⁸⁹⁴ Jan Dulski, starosta brański 1567-1590, kasztelan chełmiński 1572-1590, łowczy podlaski 1574-1590, podskarbi wielki koronny 1581-1590, podskarbi pruski 1581-1590, starosta dybowski, rogoziński, suraski, świecki, ekonom malborski.

⁸⁹⁵ Mateusz Wypych Wyszyński, podwojewodzi podlaski ok. 1568-1573.

⁸⁹⁶ Wypychy, właśc. Wyszonki-Wypychy, wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. wysokomazowiecki).

⁸⁹⁷ Wyszonki, okolica szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego.

⁸⁹⁸ Imię i nazwisko później skreślone.

⁸⁹⁹ Niewodnica, właśc. Niewodnica Nargielowszczyzna, wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (dziś Niewodnica Nargilewska w pow. białostockim).

⁹⁰⁰ Brzóska, okolica szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego.

atq(ue) constitutionibus et confederationibus sub inter[r]egno per d(omi)nos consiliarios Regni et tota(m) millitia(m) laudat(is) et fact(is) paen(is)q(ue) in eisd(em) sancitas minus formidan(do), immo in vilipendiu(m) jurium et statut(orum) atq(ue) taliu(m) confederationu(m), autoritate sua privata, licentiose tanqua(m) violatores et turbatores pacis et tranquillitat(is) communis, intrinsecus bellum commoven(do) infra terminoru(m) hod(ie)rnorum iudirioru(m) deputatoru(m) et castren(sium) iuxta laudu(m) celebrac(i)o(ne)m, manu armata et violenti in hac curia regali Branscen(s)i, ubi summa pax et tranquillitas cuilibet observari debuisset, nobilem Petrum Koczmyer, miale(m) terrem, qui cartas cartas de mandato dominorum iudicum deputatorum deiudicandis iudiciis parochiatim ad valvas curaie huius Branscen(sis) applicaverat [k. 84v] [...] ⁹⁰¹ id(em) studiose et exproposito super eid(em) [...] ⁹⁰² [...] scaveru(n)t et in faciem pugnis caederu(n)t et quem barba(m) capilaverunt et vita privare atq(ue) dismembrare seu disecare volueru(n)t si eis faven(do) eum ab eorum violentia non erripuisset et eos a tanta violentia et licentia non coeceret atq(ue) non mitigasset, quo pacem et tranquillitatem communem in curia R.M. violaverunt, curaie p(rae)fatae R. M. violentia(m) atq(ue) despectu(m) feceru(n)t. Et veriffican(do) intentionem suae querellae statuerunt cora(m) iudicio nobiles Mathia(m) Myslek, Joannem Moczdlo, Sebbastianu(m) Dworak, Andaea(m) Sokol, miniles tres Bielscen(ses) et nobiles Petrum Tarusza⁹⁰³, Andaea(m) Crasowski⁹⁰⁴, Abraham Wiszowathi⁹⁰⁵, camerarios terres Bielscen(ses) et alios q(uam) plurimos nobiles eiusd(em) terrae Bielscen(sis), qui personal(ite)r stantes recogno(ve)runt, quia circa omnia praemissa, uti in quaerella continet(ur) interfueru(n)t videruntq(ue), dum p(rae)fati nobiles sup(er)ius expressi in hac curia regali Branscen(s)i violentia(m) feceru(n)t et p(rae)dictu(m) nobilem Petrum Koczmyer, mlem terrem percus[s]eru(n)t et vulnaveru(n)t, pro qua tali violentia ac despecto in curia R.M. sub interregno perpertrata ac omnibus praemissis p(rae)fati conquerentis nomine sui domini p(rae)fati Joannis Dulski, castellani Culmen(sis), eisd(em) violatoribus sup(er)ius recensitis culpam dederu(n)t et super eos iteru(m) atq(ue) iterum solenniter protestati sunt.

3. Skarga i protestacja szlachty przeciwko sprawcom tumultu na rokach sądu kapturowego,

Brańsk, 9 VII 1573 r.

⁹⁰¹ Połowa wiersza uszkodzona i nieczytelna.

⁹⁰² Połowa wiersza uszkodzona i nieczytelna.

⁹⁰³ Piotr Tarusza, dworzanin królewski, komornik ziemski bielski 1573.

⁹⁰⁴ Andrzej Krassowski, komornik ziemski bielski ok. 1568-1584, syn Mrocza (Mrocześlawa), komornika ziemi bielskiej.

⁹⁰⁵ Abraham Wiszowaty, komornik ziemski bielski ok. 1568-1604.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 202, k. 87-88. Oblaty dokonano w urzędzie grodzkim brańskim 9 VII 1573 r. [feria quinta ante festu(m) s(an)ctae Margaretae a. D. 1573].

[k. 87] Venien(tes) personaliter ad officiu(m) generosus et nobiles [1]⁹⁰⁶ Stanislaus Zbylithowski⁹⁰⁷, burgrabius Bra(n)scen(sis), [2] Malcher Kostrowski⁹⁰⁸, [3] Andreas Jałbrzyk Wyszynski⁹⁰⁹ suo et nomine fratru(m) suor(um) germanor(um), [4] Petrus Chądzyński⁹¹⁰, capitaneus zakroczymen(sis), tenutarius Kliessczelevien(sis), [5] Joannes Wyssensky⁹¹¹, [6] Mathias Pulasky⁹¹², geometra, [6] Andreas Krassowsky⁹¹³, camerarius terrestris suo et nomine nobilis [...] ⁹¹⁴ oli(m) Erasmi Woyno, [7] Joannes Crassowski⁹¹⁵ suo et alior(um) fratru(m) suor(um) nomi(ni)bus excepto Stanislao oli(m) Abrahae Crassowsky, [8] Jacobus Szepiethowski⁹¹⁶, viconotarius castren(sis) Bra(n)scen(sis), [9] Sigismundus et [10] Martinus Prossenscy, [11] Stani(sla)us [k. 87v] [...] ⁹¹⁷ [...]ky, [12] Ambrosiu[s] [...] ⁹¹⁸, [13] Andreas N[...] ⁹¹⁹, [14] Stanislaus Wissow[athy], [15] [Petrus] Wroczenski⁹²⁰, camerarius ter[restris] suo et nomine omniu[m fratrum suo]ru(m) Wroczenskich, [16] Petrus Mokrzczyki⁹²¹, viconotarius castren(sis) [Branscensis], [17] Gregorius Moniussko, [18] Venceslaus Milewsky, [19] Mathias Crasso[wsky] de Częstky⁹²² suo et alior(um) fr(atr)um nomi(ni)bus de ead(em) Częstky, [20] Michae[l] [fi]lius Faelicis Warhel, [21] Stanislaus Łuniewski de Warhele tenutarius, [22] Cazimirus Jabłonsky Rykacz, [23] Venceslaus Nagorka suo et nomine omniu(m) fratru(m) suor(um), [24] Sebastian Borowsky Gzik, [25] Stanislaus Włosth, [26] Joa(n)nes Olssewsky, [27] Andreas Sokoł, [28] Nicolaus Wnor, [29] Egidi(us) Kalinowski, [30] Mathias Gozlinzky

⁹⁰⁶ Dodana numeracja z powodu znacznych ubytków w tekście jest tylko orientacyjna.

⁹⁰⁷ Stanisław Zbylithowski, burgrabia grodzki brański ok. 1571-1579.

⁹⁰⁸ Melchior (Malcher) Kostro, sędzia grodzki brański 1579-1588, podstarości drohicki 1589-1593, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, syn Jana, brat Baltazara i Piotra.

⁹⁰⁹ Andrzej Jałbrzyk Wyszynski, pisarz grodzki brański 1573-1590, wojski drohicki 1586-1591, podstarości i sędzia grodzki brański 1590-1591, sędzia ziemski bielski 1591-1595, syn Marcina, brat Fabiana.

⁹¹⁰ Piotr Chądzyński, starosta zakroczymski ok. 1573-1574, starosta kleszczewski ok. 1573-1597.

⁹¹¹ Być może Jan Jałbrzyk Wyszynski, chorąży ziemi bielskiej 1588-1613, syn Stanisława, chorążego ziemi bielskiej.

⁹¹² Maciej Pułaski, geometra ziemi bielskiej ok. 1544-1573.

⁹¹³ Andrzej Krassowski, komornik ziemski bielski ok. 1568-1584, syn Mrocza (Mrocześława), komornika ziemskiego bielskiego, brat m.in. Jana.

⁹¹⁴ Imię nieczytelne.

⁹¹⁵ Jan Krassowski, być może syn Mrocza (Mrocześława) i brat Andrzeja, komorników ziemskich bielskiej.

⁹¹⁶ Jakub Szepietowski, podpis grodzki brański ok. 1564-1582, podpis ziemski bielski ok. 1582-1595, komornik ziemski bielski ok. 1599-1601.

⁹¹⁷ Zniszczone 2,5 wiersza tekstu.

⁹¹⁸ Zniszczony koniec wiersza i początek następnego.

⁹¹⁹ Uszkodzenie tekstu w miejscu nazwiska.

⁹²⁰ Piotr Wroczeński, komornik ziemski bielski ok. 1561-1587.

⁹²¹ Piotr Mokrzczycki, podpis grodzki brański ok. 1573-1574, syn Siemiona, podwojewódzkiego nowogródzkiego.

⁹²² Częstki, właśc. Krasowo Częstki, wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. wysokomazowiecki).

nomine re(ver)endi domi(ni) Joa(n)nis Pikarsky⁹²³, decani Warssawien(sis) et praepositi Bielscen(sis) et nomine nobilis Joa(n)nis Załęsky⁹²⁴, [31] Andreas Warpęch, [32] Lucas Skrzypkowsky, [33] Baltizar, [34] Joa(n)nes Piekuthowie, [35] Gregorius Piekuth, [36] Martinus Oliędzky, [37] Vittus Kalinowski, [38] Fra(n)ciscus Gorsky, [39] Abraha(m) Wissowathy⁹²⁵, camerarius terrestris, [40] Andreas Groczki, [41] Mathias Wnor, [42] Georgius oli(m) Nicolai Falkowski, [43] Alexander Popławski, [44] Mathias, [45] Stanislaus oli(m) Bernardi, [46] Petrus, [47] Andreas, [48] Stanislaus, [49] Albertus oli(m) Joa(n)nis de Rosstky⁹²⁶ ducatu Mazowiae, [50] Jacobus Rosstkowsky de di(stri)ctu Nuren(si), [51] Lucas Borowski Gzik, [52] Leonardus Wysskowsky, [53] Catherina uxor nobilis Nicolai Olssewsky, [54] Baltizar, [55] Michael Zalescy, [56] Erasmus Zaliesky, [57] Faelix Zalesky cu(m) suis participibus, [58] Philipus Sokołowski⁹²⁷ cu(m) fratribus suis, [59] Jacobus Gulsky nomine magnifici Hieronimi Syeniawsky⁹²⁸, castellani Kamenecen(sis) tanq(uam) factor et plenipote(n)s sui domini, [60] Hieronimus Myensky⁹²⁹, [61] Joa(n)nes Woyno Bakalarzowicz, it(em) [62] Stanislaus Kyra Popławsky suo et alior(um) f(rat)rum suor(um) Popławskich nomi(ni)bus, [63] Mathias Prossensky Pikczilo et alii q(uam)plurimi nobiles huius t(er)rae Bielscen(sis) de o(mn)ibus parochiis cora(m) eod(em) offitio gravi in querella deposueru(n)t et co(n)qaesti su(n)t in et co(n)tra nobiles Matheu(m) Wyssensky⁹³⁰ de Wypychy⁹³¹, Stanislau(m) Brussowsky Russczyk, Georgium Dworak, Joa(n)nem, Sigismu(n)du(m) [...] ⁹³², Albertu(m) Szuba de Woyny⁹³³, Nicolau(m) Woyno oli(m) Joa(n)nis Szubicz, Joa(n)nem Wierzbowsky, Thoma(m) olim Stanislai Brzoska de Niewodnica⁹³⁴, Stanislau(m) oli(m) Abrahae Krassowsky, Stanislau(m) Jablonski Rogathy, Stani(sla)u(m) olim Jacobi de Brzosky⁹³⁵ tanq(uam) p(rin)cipales cu(m) eoru(m) [...] ⁹³⁶ co(m)plicibus suor(um) generis [k. 88] [...] ⁹³⁷ melius [...] ⁹³⁸

⁹²³ Jan Pikarski (Piekarski) (1516-1577), kaznodzieja królewski i altarysta warszawski 1557, kanonik wileński 1560-1577, dziekan warszawski 1561-1577, proboszcz bielski, liwski, nowogrodzki i solecki.

⁹²⁴ Jan Załęski, burgrabia grodzki brański ok. 1579-1589.

⁹²⁵ Abraham Wiszowaty, komornik ziemski bielski ok. 1568-1604.

⁹²⁶ Rostki, okolica szlachecka w ziemi nurskiej woj. mazowieckiego.

⁹²⁷ Filip Sokołowski, komornik polny graniczny ziemi bielskiej 1571.

⁹²⁸ Hieronim Sieniawski (zm. 1582), podkomorzy kamieniecki 1554-1569, kasztelan kamieniecki 1569-1576, wojewoda ruski 1576-1582, starosta halicki i kołomyjski.

⁹²⁹ Hieronim Mieński, syn Jana, podstarościego brańskiego.

⁹³⁰ Mateusz Wypych Wyszyński, podwojewodzi podlaski ok. 1568-1573.

⁹³¹ Wypychy, właśc. Wyszonki-Wypychy, wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. wysokomazowiecki).

⁹³² Jedno słowo (nazwisko) nieczytelne.

⁹³³ Wojny, okolica szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego.

⁹³⁴ Niewodnica, właśc. Niewodnica Nargielowszczyzna, wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (dziś Niewodnica Nargilewska w pow. białostockim).

⁹³⁵ Brzóska, okolica szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego.

⁹³⁶ Jedno słowo nieczytelne.

⁹³⁷ Kilka słów nieczytelnych.

⁹³⁸ Uszkodzenie tekstu na pół wiersza.

terra, iuris co(m)munis, no(n) atte(n)tis [...] ⁹³⁹ [...]bus sub interregno p(er) totos ordines seu [...] ⁹⁴⁰ [con]tra tales iuxta quae iura quilibet hom[inum] [...] ⁹⁴¹ ex(iste)ns sese pacifice et quiete [...] ⁹⁴² gerere deberet [...] ⁹⁴³ no(n) attento, im(m)o ad parte(m) reiecto, iuditia deputatoria exercen(do) ipsi soli pariter cu(m) eis iudices deputatos [...] ⁹⁴⁴ [...]tueru(nt), dispercusseru(n)t et viole(n)tia(m) in curia S.R.M. [...] ⁹⁴⁵, in primis v(ideli)cet nobilem Petru(m) Koczmier, mi(nisteri)alem terrestre(m) [...] ⁹⁴⁶ valvas curiae regalis Bra(n)scen(sis) de ma(n)dato dominor(um) deputatoru(m) applicaverat deiudica(n)dis parochiatim iudiciis pertrusseru(n)t, verberer(u)nt atq(ue) disme(m)brare et vita privare volueru(n)t, [...] ⁹⁴⁷ iudices deputatos solos ex loco iudiciali extrahere ac [...] ⁹⁴⁸. P(ro)pter qua(m) violentia(m) eo modo p(er)pertrata(m) ipsis cu(m) suis adversariis ex(iste)ntes iniuriis ac variis intollerabilibusque iniuriis et [...] ⁹⁴⁹ affecti et gravati, iusticia(m) debita(m) co(n)sequi no(n) potueru(n)t neq(ue) possu(n)t, q(uo) feceru(n)t in eoru(m) maximu(m) da(m)nu(m) et iactura(m) atq(ue) gravaminem. Et verifican(do) inte(n)cion(em) suae querellae statueru(n)t cora(m) off(ici)o nobiles Mathia(m) Myslek, Joa(n)nem Moczydło, Sebestianu(m) Dworak, Venceslau(m) Kulesa, Joa(n)nem Thopiczewski, Andrea(m) Sokol, mi(nisteri)ales terrestres Bielscen(ses) cu(m) nob(i)l(ib)us q(uam)plurimis eiusd(em) t(er)rae Bielscen(sis) p(rae)mis[s]a attesta(n)tibus, qui personaliter states recogno[verunt, quia] circa o(m)nia p(rae)missa, uti in querella co(n)tinetur, interfueru(n)t videru(n)tq(ue), du(m) p(rae)fati nobiles superius exp(rae)ssi in hac curiae regali Bra(n)scen(sis) viole(n)tia(m) feceru(n)t et p(rae)dictu(m) nobilem Petru(m) Koczmier, mi(nisteri)alem terrestre(m) percusserunt ac verberaveru(n)t. Pro q[ua ta]lli viole(n)tia et despecto, dispercussione violationeq(ue) iuditior(um) et omnibus p(rae)missis in querella co(n)tent(is) eisd(em) violatoribus superius rece(n)sitis culpa(m) dederu(n)t et sup(er) eos iteru(m) atq(ue) iteru(m) sollemniter su(n)t p(ro)testati.

⁹³⁹ Uszkodzenie tekstu na pół wiersza.

⁹⁴⁰ Uszkodzenie tekstu na pół wiersza.

⁹⁴¹ Uszkodzenie tekstu na pół wiersza.

⁹⁴² Jedno słowo nieczytelne.

⁹⁴³ Uszkodzenie tekstu na 1-2 słowa.

⁹⁴⁴ Kilka słów nieczytelnych.

⁹⁴⁵ 2-3 słowa nieczytelne.

⁹⁴⁶ Kilka słów nieczytelnych.

⁹⁴⁷ Jedno słowo nieczytelne.

⁹⁴⁸ Jedno słowo nieczytelne.

⁹⁴⁹ Jedno słowo nieczytelne.

**Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej (przed sejmem koronacyjnym) w
Brańsku, 1 IX 1573 roku⁹⁵⁰**

Uniwersał sejmu elekcyjnego datowany w Kamionce, 19 V 1573 r., wyznaczał termin sejmu koronacyjnego w Krakowie na 4 X 1573 r. (ostatecznie zebrał się 22 II 1574 r.), zaś sejmiki przedsejmowe miały zebrać się 1 IX 1573 r.⁹⁵¹. Szlachta ziemi bielskiej wybrała posłów na sejm: Stanisława Grajewskiego i Andrzeja Jalbrzyka Wyszyńskiego pisarza grodzkiego brańskiego⁹⁵². Nie udało się odnaleźć akt tego sejmiku.

**Sejmik przedkonwokacyjny województwa podlaskiego w Drohiczynie,
VIII/IX 1574 r.**

Szlachta województwa podlaskiego zebrana pod przywództwem wojewody podlaskiego Mikołaja Kiszki wybrała posłów na konwokację warszawską. Poleciała im opowiedzieć się za ogłoszeniem bezkrólewia po ucieczce Henryka Walezego. Nazwisk posłów nie udało się ustalić. Na sejmiku obecny był Stefan Bielawski, który przedstawił swoją wersję zdarzeń w konflikcie z Janem Zamoyskim o starostwo knyszyńskie i dzierżawę zabielską.

List Jana Zamoyskiego do wojewody podlaskiego Mikołaja Kiszki, Knyszyn, 7 IX 1574 r.
(fragment).

Rkp. AGAD, Archiwum Zamoyskich, sygn. 126, s. 8 – oryginał; **Druk:** AJZ, t. 1, s. 72, nr 54.

[s. 8] Dano mi tę sprawę, iż Bielawski⁹⁵³ po tych roztyrkach, które tu broił, gdy nie mógł temu uczynić dosyć, co był przedsięwziął, sławi mię na różnych mie[j]scach, jakobym ja, a nie on do te(g)o miał dać przyczynę. A iż ja mam tę pewną wiadomość, z jaką intencją jadąc z Krakowa przez Drohiczyn czasu zjazdu województwa wm. opowiadał się przed wm., m.m.p., i przed inszemi niektórymi, że miał Knyszyn⁹⁵⁴ wziąć, a sługi moje pieszo do bełskiej ziemi wyprawić, proszę swe(g)o m.p., żebyś mi wm. wszystko je(g)o opowiedanie przez pisanie swe

⁹⁵⁰ E. Dubas-Urwanowicz, *Chronologia*, s. 59.

⁹⁵¹ VL, t. II, vol. 1, s. 324, *Oznajmieniue króla nowo obranego*.

⁹⁵² R. Jaworski, *Spis posłów koronnych na sejm koronacyjny w 1574 roku*, „Kwartalnik Historyczny”, R. 124, 2017, z. 2, s. 315.

⁹⁵³ Stefan Bielawski, rotmistrz i sekretarz królewski, starosta knyszyński i goniądki do 1574 r., potem ekonom grodzieński i starosta kruszwicki, rotmistrz i sekretarz królewski.

⁹⁵⁴ Knyszyn, miasto w ziemi bielskiej woj. podlaskiego, miejsce śmierci króla Zygmunta Augusta.

oznajmić raczył, nie wątpiąc, że tak dla służb mech, które wm., m.m.p., będą zawsze gotowe, będziesz to wm. raczył uczynić, jako miłując[y] sprawiedliwość, żeby prawda górę miała.

Zjazd województwa podlaskiego Drohiczyn, 16 X 1574 r.

Szlachta województwa podlaskiego zebrała się na wezwanie wojewody, by wysłuchać relacji z niedawno zakończonej konwokacji warszawskiej i ustaliła kształt sądownictwa na czas oczekiwania na powrót króla Henryka.

Uniwersał wojewody podlaskiego Mikołaja Kiszki do szlachty ziemi mielnickiej zwołujący zjazd województwa podlaskiego, Rudka, 26 IX 1574 r.

Rkp. AGAD, Ks. gr. miel., nr 1, k. 68v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim mielnickim 4 X 1574 r. [die et festo sancti Francisci a. D. 1574].

[k. 68v] Mikołaj Kiszka⁹⁵⁵ na Ciechonowcu⁹⁵⁶, wojewoda podlaski, drogicki, bielski starosta.

Wszem wobec i każdemu z osobna, [komu] by o tem wiedzieć potrzeba, obywatelom stanu ślacheckie(g)o i wszelakiej [kond]ycje i preminencje ludzom⁹⁵⁷ powiatu mielnickie(g)o.

Oznajmujemy, i[ż] na konwokacji warszawskiej, na której teraz po odjechaniu K.J.M.⁹⁵⁸ z Koruny [sic!] Polskiej [w] Warszawie zjachali się byli i.m. pp. korunni i posłowie województw korunnych, obmyślając wszelakie potrzeby korunne w niebytności K.J.M., między inszemi potrzebami obrali pewne osoby, które do K.J.M. mają posłać, naznaczając mu dzień maja 12⁹⁵⁹ a. 1575 ku przyjechaniu K.J.M. do Koruny. A w tem czasie i inszem przypadłem na potem, aby sprawiedliwość ludzka omieszkiwana nie była zjazdy w każdym województwie nazaczyli na czas, który by był oznaczon⁹⁶⁰. Jakoż [i] na przesłem niedawno zjażdzie [sic], który był po odjechaniu K.J.M. z Koruny Polskiej, deliberacja była koło sądów, których do tych czasów nie było, o czem na zjażdzie przysłem wm. wiadomość pewna będzie dana. A tak i też w tem woje(wództwie) podla(skim) sprawiedliwości wszytkim teraz w tej niebytności K.J.M. jest potrzeba, [toteż] wm. oznaczamy i składamy czas ku zjachaniu spólnemu i stanowieniu w potrzeba[ch] wszelakich R.P. w Drohiczyne na dzień ś[w]. Jadwigi blisko przysły, który będzie 15 dzień oktobra [X]. W który dzień, komu by do tego należało i była potrzeba, niechby na noc przyjechał. A zaś, dalibóg, nazajutrz po ś[w.] Jadwidze [16 X] rano, na zwykłe miejsce do kościoła w Drohiczyne przybył [i] koło wszelakich potrzeb R.P. i

⁹⁵⁵ Mikołaj Kiszka (1528-1587), krajczy litewski 1552-1555, podczaszy litewski 1555-1569, wojewoda podlaski 1569-1587, starosta drohicki ok. 1557-1587, starosta bielski 1569-1587.

⁹⁵⁶ Ciechanowiec, miasto nad Nurcem w ziemi drohickiej woj. podlaskiego (obecnie pow. wysokomazowiecki).

⁹⁵⁷ W oryg.: ludziem.

⁹⁵⁸ Henryk III Walezy (1551-1589), król polski i wielki książę litewski, później król Francji.

⁹⁵⁹ W oryg. powtórzono: dnia.

⁹⁶⁰ W oryg.: oznaczą.

sprawiedliwości namawiał się wspólnie z innymi. Jakoż my też, dalibóg, nie omieszkamy być na tenże dzień.

Przeto urzędowi grodzkiemu mielnickiemu rozkazujemy, aby to obwieszczenie zjazdu teraźniejszego przez woźne ziemskie wszystkim wobec publikować i ku wiadomości pewnej przywieść kazał.

Dan z Rutki⁹⁶¹ 26 dnia septembra [IX] r. P. 1574.

Zjazd województwa podlaskiego, Drohiczyn, 25 XI 1574 r.

Zjazd ten zwołany przez poprzedni (z 16 X) kilka dni przed terminem obrad został odwołany przez Mikołaja Kiszkę wojewodę podlaskiego.

1. List wojewody podlaskiego Mikołaja Kiszki do Jana Zamoyskiego, Biała, 19 XI 1574 r.

Rkp. AGAD, Archiwum Zamoyskich, sygn. 677, s. 28-29 – oryginał; **Druk:** AJZ, t. 1, s. 86-87, nr 69.

[s. 28] M(iło)ściwy panie starosta [sic!] bełski i knyszyński⁹⁶²!

Raczysz to w. ode mnie za wdzięczne przyjmować moje chęci życzliwe przyjacielskie, które-m teraz na sejmiku pokazał przeciwko w., memu przyjacielowi miłemu, czego w. do końca racz być pewien, że mię w. nigdy przeciwko sobie odmiennem nie uznasz, bo tego postrzegam i będę jako powolny a życzliwy przyjaciel w., chcąc to wszystko wi[e]dzieć, co by było według myśli w.

Pisać też w. raczysz, chcąc być do Drohiczyzna na ten sejmik na ś[w]. Katarzynę [25 XI] dla potrzeb swoich, teda mi się to tak zdało, abym według pisania w. zdanie swe oznajmił. A tak, mój łaskawy panie starosta, ja, jakom jest życzliwym przyjacielem, tak w. radzę, abyś w. tego jachania swe(go) teraźniejszego poprzestał, a teraz tego nie popierał, ani się ni przed kim sprawiedliwością swą nie popisował, bo gdzie byś w. był teraz do Drohiczyzna, tedy musiałbyś wszystkę sprawę swą pokazać, co nic po tem teraz. Ale złożę sądy na Nowe Lato, folgując częścią sprawie w., tam natenczas będziesz raczył w. popierać wszystkiego, jakoż

⁹⁶¹ Rudka, wieś w ziemi drohickiej woj. podlaskiego (obecnie pow. bielski). W XVI w. należała do Kiszków.

⁹⁶² Jan Zamoyski (1542-1605), sekretarz królewski, podkanclerzy koronny 1576-1578, kanclerz wielki koronny 1578-1605, hetman wielki koronny 1581-1605, starosta m.in. bełski, knyszyński, krakowski.

o tem wszytkie(m) dam pewną naukę i poradę⁹⁶³ przez posłańca swe(g)o pisaniem swem [s. 29] albo dam wm. znać, że wm. do mnie nadjechać będziesz raczył, teda się ustnie z wm. koło wszytkie[go] namówię.

Co też tam w urzędzie brańskim ta strona wm. przeciwna⁹⁶⁴ więźnie te, które byli w osadzeniu pobiwszy straż pobrali⁹⁶⁵, teda racz wm. tam to dać do ks(iąg) zapisać warownie. Ale sam u nas tak słyhać, żeby to zmowa być miała z urzędem brańskim, a snać i z naprawą kogo starsze(g)o⁹⁶⁶, co wm. skądinąd lepszą wiadomość mieć będziesz raczył i pot(e)m łączno wm. się dorozumiesz, że to kogoś inszego porozumienie z[e] stroną wm.⁹⁶⁷ Wszakoz to ja wszytško przy woli wm. zostawiam.

Z tem się dobrej przyjaźni wm. zalecam.

Dan z Białej⁹⁶⁸ 19 listopada a. D. 1574.

Wm. wsze(g)o dobre(g)o uprzejmie
życzliwy przyjaciel,

Mikołaj Kiszka,
wo(jewoda) po(dlaski), s(tarosta) d(rohicki), b(ielski) s(ub)s(crips)e(ra)t
ręką własną.

2. List Mikołaja Kiszki wojewody podlaskiego do Marcina Łasickiego podstarościego mielnickiego, Woźniki, 22 XI 1574 r.

[k. 72] Panie miły podstarości mielnicki⁹⁶⁹, przyjacielu mój łaskawy!

Posyłam wm. list do powiatu mielnickie(g)o, który rozkaż wm. zarazem publikować,
bo tego jest pilna potrzeba.

⁹⁶³ W oryg. powtórzono: o wszytkiem.

⁹⁶⁴ Stefan Bielawski, rotmistrz i sekretarz królewski, starosta knyszyński i goniądzki do 1574 r., potem ekonom grodzieński i starosta kruszwicki, rotmistrz i sekretarz królewski.

⁹⁶⁵ W oryg. po tym słowie powtórzono: więźnie.

⁹⁶⁶ Zapewne Jan Dulski, starosta brański 1567-1590, kasztelan chełmiński 1572-1590, łowczy podlaski 1574-1590, podskarbi wielki koronny 1581-1590, podskarbi pruski 1581-1590, starosta dybowski, rogoziński, suraski, świecki, ekonom malborski.

⁹⁶⁷ Chodzi o stronę przeciwną.

⁹⁶⁸ Biała (też Biała Radziwiłłowska, obecnie Biała Podlaska), miasto nad Krzną w woj. brzeskoliteńskim (obecnie w woj. lubelskim). W XVI w. część jego należała do Kiszaków.

⁹⁶⁹ Marcin Łasicki, podstarości mielnicki 1574-1576, 1579-1581, burgrabia mielnicki.

Dan z Woźnik⁹⁷⁰ 22⁹⁷¹ listopada a. D. 1574.

Wm. dobry przyjaciel,

Mikołaj Kiszka ręką własną,
wo(jewoda) podla(ski), s(tarosta) d(rohicki), b(ielski),
s(ub)s(cripse)rat.

3. List Mikołaja Kiszki wojewody podlaskiego do szlachty ziemi mielnickiej odwołujący sejmik województwa podlaskiego, Woźniki, 23 XI 1574 r.

Rkp. AGAD, Ks. gr. miel., nr 1, k. 72. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim mielnickim 23 XI 1574 r. [feria tertia ante sanctae Catharinae virginis festum proxima a. D. 1574].

[k. 72] Mikołaj Kiszka⁹⁷² na Ciechonowcu⁹⁷³, wojewoda ziemie podlaskiej, starosta drogicki, bielski.

Ślachtetnie urodzonym pp. urzędnikom ziemskiem powiatu mielnickiego i wszem dygnitarzom, panom a braciej mej miłej i wielce łaskawej.

Tak jakośmy spółnie złożyli byli sejmik na ten czas blisko przysły, na dzień ś[w]. Katarzyny [25 XI 1574] w Drogiczynie dla potrzeb rzeczypospolitej podlaskiej, abyśmy się tam zjachali społecznie i stanowili to, co by było z dobrem nas wszystkich. Na który-m ja już był wyjechał, ale iż z woli Bożej niesposobne zdrowie moje, które tak na mię ciężko przypadło, nie dopuści, abym tam mógł być żadnem sposobem, co iście radbym to był widział (czego wyzalić nie mogę), abym tam przybył.

A tak umyśliłem ten mój list pisać do wm. nie chcąc wm. daremnie trudzić i też zawodzić. O co proszę wm., każde(g)o z osobna, abyście wm. [o] tem wiedząc, raczyli się kęs dalszego czasu w domach swych pozahamować [sic]. A ja, gdy mi Pan Bóg sposobniejsze zdrowie przywróci, teda [sic] nie omieszkać wm. listem swem czas pewn[y] zjachania naszego spółnego oznajmić.

Z tem się dobrej przyjaźni wm. zalecam.

⁹⁷⁰ Woźniki, wieś w ziemi mielnickiej woj. podlaskiego (obecnie woj. mazowieckie, pow. łosicki). W XVI w. należała do Kiszków.

⁹⁷¹ List ten, zapowiadający przysłanie uniwersału, został przyniesiony wcześniej niż sam uniwersał (zob. niżej).

⁹⁷² Mikołaj Kiszka (1528-1587), krajczy litewski 1552-1555, podczaszy litewski 1555-1569, wojewoda podlaski 1569-1587, starosta drohicki ok. 1557-1587, starosta bielski 1569-1587.

⁹⁷³ Ciechanowiec, miasto nad Nurcem w ziemi drohickiej woj. podlaskiego (obecnie pow. wysokomazowiecki).

Dan z Woźnik⁹⁷⁴ we wtorek przed św. Katarzyną [23 XI] a. D. 1574.

Wm. dobry przyjaciel,

Mikołaj Kiszka,
w(ojewod)a po(dlaski), starosta drogicki, bielski,
s(ub)s(cripse)rat ręką własną.

Zjazd szlachty województwa podlaskiego w Drohiczynie, 12-13 I 1575 r.

Mikołaj Kiszka wojewoda podlaski zwołał zjazd województwa podlaskiego dla potrzeb rzeczypospolitej podlaskiej do Drohiczyna na 25 XI 1574 r. Wobec tego, że zjazd ten został przez niego odwołany, zwołał kolejny na 12 I 1575 r.

1. List Mikołaja Kiszki wojewody podlaskiego do szlachty ziemi mielnickiej z Woźnik, 22 XI 1574 r.

Rkp. AGAD, Gr. mielnickie nr 1, k. 72.

Panie miły podstarości mielnicki, przyjacielu mój łaskawy.

Posyłam wm. list do powiatu mielnickiego, który rozkazuję wm. zarazem publikować. Bo tego jest pilna potrzeba, dan z Woźnik, 22 listopada Anno Domini 1574. Wm. dobry przyjaciel Mikołaj Kiszka wojewoda podlaski ręką własną.

Szlachetnie urodzonym panom urzędnikom ziemskim powiatu mielnickiego i wszem dygnitarzom, panom a braciej mojej miłej i wielce łaskawej. Tak jakośmy spólnie byli złożyli byli sejmik, na ten czas blisko przyszły na dzień św. Katarzyny⁹⁷⁵ dla potrzeb rzeczypospolitej podlaskiej, abyśmy się tam zjechali społecznie i stanowili to, co by było z dobrem nas wszystkich. Na który ja już był wyjechał. Ale iż z woli Bożej niesposobne zdrowie moje, które tam na mię ciężko przypadło, nie dopuści, abym tam mógł być żadnym sposobem. Co jeszcze rad bym to był widział (czego wyzalić nie mogę), abym sam przybył. A tak umyśliłem ten mój list pisać do wm., nie chcąc wm. daremnie trudzić i też zawodzić. O co proszę wm., każde(g)o z osobna abyście wm. o tem wiedząc raczyli się dokąd dalszego czasu w domach swych

⁹⁷⁴ Woźniki, wieś w ziemi mielnickiej woj. podlaskiego (obecnie woj. mazowieckie, pow. łosicki). W XVI w. należała do Kiszków.

⁹⁷⁵ 25 listopada.

pozahamować. A ja gdy mi pan Bóg sposobniejsze zdrowie przywróci, tedy nie omieszkać
wm. listem swoim czas pewny zjechania naszego spólnego oznajmić. Z tem się dobrą
przyjaźnią wm. zalecam, dan z Woźnik, 22 listopada 1574 r. Mikołaj Kiszka wojewoda
podlaski ręką własną.

2. Uniwersał wojewody podlaskiego Mikołaja Kiszki do szlachty ziemi mielnickiej Biała,

3 XII 1574 r.

*Rkp. AGAD, Ks. gr. mielnickie, nr 1, k. 73-73v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim
mielnickim 13 XII 1574 [feria secunda ip(s)a die et festo sanctae Luciae a. D. 1574.*

[k. 73] Mikołaj Kiszka⁹⁷⁶ na Ciechonowcu⁹⁷⁷, wojewoda podlaski, drohicki i bielski starosta.

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu by o tem wiedzieć należało, rycerskiego i
wszelakie(g)o in[n]e(g)o stanu ludziom i obywatelom w powiecie mielnickiem.

Oznajmujemy wm., iż jakośmy niedawno zjachanie wszech nas albo sejmik na dzień
św. Katarzyny teraz prz[e]sły [25 XI] przypadający na inszy czas byli odłożyli prze [sic!]
niesposobne zdrow[ie] nasze, które w drodze jadąc do Drohiczyna na ten dzień mianowany
niemocą od Pana Boga nawiedzoną obrażone było, obiecując wm. inszy czas na zjachanie
naznaczyć dla namów koło potrzeb[y] wszelakiej R.P. i sprawiedliwości, na której należy nam
wszystkim. A tak czyniąc dosyć obietnicy i powin[n]ości naszej, radzi byśmy byli ten sejmik
co na[j]rychlej, zwłas[z]cza przyszedwszy [sic!] ku sposobniejszemu zdrowiu naszemu,
jes[z]cze przed temi chwalebniemi [św]ięty⁹⁷⁸ wm. złożyli. Lecz z różnych mie[j]sc dochodzili
nas żądli[wo]ści, aby ten sejmik przez nas był złożon pod słusznem czasem, [n]a który by, w
czas od nas wiedząc, wszyscy obywatele zie[mi]e podlaskiej przybyć mogli, przekładając
teraźniejszy czas [k. 73v] pewnego postanowienia mrozów, które jes[z]cze nie ścisnęli wód, ku
snadniejszemu przejazdowi tem, którzy za Bugiem mieszkają. Co my wszystko uważając i
insze niktóre [sic!] przyczyny pewne do te(g)o biorąc i rozumiejąc, że się już każdemu w czas
oznajmi, tedy składamy i naznaczamy czas, to jest szrodę po Trzech Królach blisko przyszłą,
dzień dwunasty miesiąca stycznia. Na który dzień racz[cie] się wm. zjachać, a zasię nazajutrz,
dalibóg, rano się [...] ⁹⁷⁹ [do ko]ściola w Drohiczynie, głównem mieście tego województwa

⁹⁷⁶ Mikołaj Kiszka (1528-1587), krajczy litewski 1552-1555, podczaszy litewski 1555-1569, wojewoda podlaski 1569-1587, starosta drohicki ok. 1557-1587, starosta bielski 1569-1587.

⁹⁷⁷ Ciechanowiec, miasto nad Nurcem w ziemi drohickiej woj. podlaskiego (obecnie pow. wysokomazowiecki).

⁹⁷⁸ Chodzi o Boże Narodzenie 1574 r.

⁹⁷⁹ Uszkodzenie tekstu na 1 słowo.

[podlaski]e(g)o, dla stanowienia i namów wszelakich R.P. Jako[ż i my], dalibóg, na tenże czas na toż mie[j]sce zwykłe nie omieszkamy przybyć.

Przeto urzędowi staroścemu mielnickiemu oznaczamy to, aby wszystkim publikować i do wiadomości pewnej przez woźne ziemskie przywieść rozkazał.

Z Białej⁹⁸⁰ dnia 3 decembr(is) [XII] r. P. 1574.

3. Konfederacja województwa podlaskiego na czas nieobecności króla Henryka, Drohiczyn,
13 I 1575 r.

Rkp. AGAD, Ks. gr. miel., nr 1, k. 77–78v – oblata oblaty drohickiej; w księgach grodzkich mielnickich oblatowano przed Marcinem Łasickim, podstarościm mielnickim, 15 I 1575 [sabbato ante festum sanctae Priscaae proximo a. D. 1575]. Oryginał oblatowano w księgach grodzkich drohickich przed Maciejem Szymanowskim, podstarościm drohickim, 13 I 1575 [feria quinta ante festum divae Priscaae proxima a. D. 1575]; był on uwierzytelniony pieczęciami senatorów i szlachty województwa podlaskiego, wypis – pieczęcią urzędu grodzkiego drohickiego.

[k. 77] My, rady koronne, dygnitarze i rycerstwo województwa podlaskiego tu do Drohiczy na sejmik spólnie zgromadzeni dla postanowienia sprawiedliwości w województwie podlaskim, przychylając się do warunku na kowokacji warszawskiej blisko przeszłej postanowionej⁹⁸¹, a to zabiegając zuchwalstwem, uporowem i złością ludzką, które przez [sic!] niepostanowienie sprawiedliwości za odjechaniem K.J.M.⁹⁸² z Korony w niektórych pokazować [się] byli [sic!] poczęły i skutecznie się pokazały. A iż wszystkie(g)o dobrę(g)o naprawą i państwa zatrzymaniem na[j]pew[niej]sy grunt jest sprawiedliwość, dla której jako na[j]pilniej wszy[tcy zg]odnie a jednostajnie się przychylając, takowem sposobem jako [niżej o]pisano, spólnie sobie postanowiamy, co podę czcią i [wiarą spó]lnymi to słowy sobie obiecując trzymać nieporuszenie przy[rzekamy. A] kto by się takowy w województwie naszym znalazł ja[kiegokolwiek s]tanu i dostojności człowiekiem będąc, bądź duchowne[go, bądź świeckie](g)o stanu, żeby to nasze spólne, zgodne a jednos[tajne postanowie]nie targać albo

⁹⁸⁰ Biała (też Biała Radziwiłłowska, obecnie Biała Podlaska), miasto nad Krzną w woj. brzeskoliteńskim (obecnie w woj. lubelskim). W XVI w. część jego należała do Kiszaków.

⁹⁸¹ Zob. Konfederacja generalna, Warszawa, 18 IX 1574, BN, rkp., sygn. 3081, k. 338, 339v.

⁹⁸² Henryk III Walezy (1551-1589), król polski i wielki książę litewski, później król Francji.

rozrywać, albo przeciwko jemu czem [...] ⁹⁸³, taki każdy ipso facto będzie bezecny i od nas wszy[tkich pro hostem] patri[ae] ma być poczytan.

Naprzód tedy sposób s[pra]wiedliwości [k. 77v.] [w] województwie swem tak postanowiamy, iż za złożeniem sejmiku przez jmp. wojewodę ⁹⁸⁴ na dzień św. Jadwigi [15 X] już minęły [sic!] w roku przesłem siedmdziesiąt czwartem [1574] vigore konwokacji warszawskiej od nas wszech spólnie, zgodnie namówiona i postanowiona była sprawiedliwość prim(a)e instanti(a)e, którą teraz sobie koroborujemy i w rezę wstawiamy. A dygnitarzom i urzędnikom swem ku odprawowaniu ich ⁹⁸⁵ moc dawamy aż do bytności K.J.M. w Koronie, tego niniejszego albo inszego per electionem indictam obranego, to jest: ziemskie, które od tego czasu według czasów zwykłych, w statucie opisanych, począć się ma[ją]; podkomorskie, komisarskie, grodzkie dotkliwe i skargowe urzędu starościęgo.

Jakoż sądy ziemskie mielnicke, gdyż im czas przypadł po św. Grzegorzu blisko przysłem [tj. po 13 III], począć się już mają. A iż urzędnika ziemskie(g)o pisarza nie mają, tedy jmp. wojewoda autoritate sua składać im sejmik raczy w Mielniku na obranie surogatora na urząd pisarski według warunku warszawskiego ⁹⁸⁶, na konwokacji przesłej opisanego, na dzień czwarty lutego blisko przyszły, na który zjehawszy się obrać sobie mają surogatora na pisarstwo.

Roki tedy grodzkie skargowe w każdym powiecie począć się już mają od poniedziałku przyszłego ⁹⁸⁷ [17 I] za dwie niedzieli [31 I]. Po których zwykłem obyczajem główne roki sądowe grodzkie mają być odprawowane albo jako w którym powiecie, tak roki grodzkie, jako i skargowe przypadać mają. Wszakoz drogicke roki grodzkie zabuskie tylko czasu powodzi sądzone być nie mają, od rozpuz[ze]nia Buga do czwartej niedzieli po Wielkiej Nocy [tj. 1 V] sub p[o]jena nullitatis.

Positio ksiąg dla przyjmowania zapisów i dla przewodzenia innych z grodu i dla wykupna, które bywać zwykło po Nowem Lecie [tj. po 1 I] postanowiamy w ten czas, gdy sąd ziemski mielniccki i bielski na[j]przystojniejszy czas do tego obiorą i złożą. A ku wykupnu pozwy pod ten czas wydane takiej mocy będą, jakoby przed Bożem Narodzeniem [tj. przed 25

⁹⁸³ Uszkodzenie tekstu na 1-2 słowa.

⁹⁸⁴ Mikołaj Kiszka (1528-1587), krajczy litewski 1552-1555, podczaszy litewski 1555-1569, wojewoda podlaski 1569-1587, starosta drohicki ok. 1557-1587, starosta bielski 1569-1587.

⁹⁸⁵ Tj. sądów.

⁹⁸⁶ Zob. Konfederacja generalna, Warszawa, 18 IX 1574, BN, rkp., sygn. 3081, k. 339v.

⁹⁸⁷ W oryg.: przyszlega.

XIII] były wydane; także o insze artykuły w statucie opisane na pozycją należące. Przeciw którem żaden mówić nie ma, co tą konfederacją aprobujemy.

Tytuł do sądu ziemskiego: „Nos, consilarii, proceras, ordines totaq(ue) nobilitas etc. mandamus autoritate R.P. ac ex officio nostro...”.

Ultimam instantiam odkładamy wszyscy zgodnie do zjazdu przysłego pod Stężycą⁹⁸⁸ pro die 12 maii [V] złożonego. Na którym mamy z in[n]emi wszytkiem województwy zgadzać się, jakim kstałem i na którym miejscu ultima instantia odprawowana być ma, nie odstępując formam iuditorum przez K.J.M. nam pozwolonej i poprzysiężonej⁹⁸⁹. A jeśli tam, czego Boże uchowaj, zgodliwie nie doszła ultima instantia, tedy po odwołaniu zjazdu pod Stężycą złożonego w seść niedziel zupełnie ode dnia odwołania sejmiku albo zjazdu składamy sobie sejmik w Drohiczyń. Na którym postanowiem modum iuditorum ultimae instantiae, jaka ma iść.

Sej[mi]ki powiatowe przed sejmem przysłem składamy sobie na prz[yszły] poniedziałek przewodni⁹⁹⁰, który będzie dnia 11 miesiąca kw[ietnia]. Na których w powieciach swych, na mie[j]scach zwykłych [mamy so]bie obierać posły na sjem przyszły.

Za spólnem zezwo[leniem] postanowiamy, aby urzędy grodzkie nie sądził[y] nic n[ad to, co] urzędowi grodzkiemu przynależące w statucie opis[ane jest]. [A] urząd remitować strony ad forum competens m[a bez brania od] [k. 78] nich pamiętne, sub p[o]ena 14 marcarum.

O cła i myta podlaskie obiecujemy to sobie poruczyć na sjem posłom, gdyż niektórzy panowie koronni trzymają myta i cła podlaskie i Żydom ich [sic!] arendują, aby byli zniesione.

Akcje na rokach deputackich kapturowych tempore interregni zostały ony wszytki [sic!] umocniamy i odsyłamy do sądu należnego według forum każdej akcji. A akcje i dekreta tempore interregni i po odjechaniu K.J.M. osądzone w mocy zostawujemy i konfederacją naszą aprobujemy.

⁹⁸⁸ Stężycza, miasto nad Wisłą w woj. sandomierskim (obecnie wieś w woj. lubelskim). Obywał się tutaj wiosną-latem 1575 r. ogólnopaństwowy zjazd szlachty po ucieczce z Polski króla Henryka Walezego, na którym ostatecznie ogłoszono bezkrólewie, lecz nie udało się przeprowadzić nowej elekcji.

⁹⁸⁹ Chodzi zapewne o zapisy nt. sądownictwa w: *O Ziemi Podlaskiej. Przywilej przywroczenia Ziemi Podlaskiej do Korony Polskiej*, [w:] VC, t. 2, vol. 1, s. 218. Mowa tu być może o potwierdzeniu tego przywileju przez króla Henryka; znana jest jego confirmacja innego dokumentu inkorporacji, wydanego łącznie ws. Podlasia i Wołynia; zob. AGAD, Ks. gr. miel., sygn. 2, k. 3-4v; E. Kalinowski, *Aktywność*, s. 274.

⁹⁹⁰ W oryg.: przewodnei.

Fatalie i preskrypcje, począwszy od dnia śmierci K.J.M. Zygmunta Augusta⁹⁹¹ aż do bytności K.J.M. w Koronie albo do obrania inszego i do poczęcia sądów iść ani szkodzić nie mają.

Jmp. Jan Zamojski⁹⁹², starosta bełski i knyszyński, który tu na to zjachanie sam osobą swą przybydź nie mógł dla wielkich potrzeb koronnych od pogranicznych krajów przypadłych, na które z posłuchu o nieprzyjacielu pogranicznym z powinności starostwa bełskiego, za pisaniem jmp. wojewody ruskiego⁹⁹³ ku jm. pośpieszyć się musiał, jakoż to autentice pokazawał, opowiadając się przez sługę i przyjaciela swego pana Mikołaja Uhrowieckiego⁹⁹⁴ przeciwko panu Stefanowi Bielawskiemu⁹⁹⁵, iż on tak, jako na pierwszym sejmiku za oskarżeniem pana Bielawskiego, ofiarował się i gotów był prawo swe, które ma na starostwo knyszyńskie⁹⁹⁶ pokazać i ono na uznanie jmp. wojewody podlaskiego⁹⁹⁷ i wszytkiego rycerstwa na to zjachanie zebranego przypuścić. Tak i teraz na tym zjachaniu toż gotowym się okazał uczynić. Ale iż pan Bielawski tego ani przez się, ani przez żadnego przyjaciela swego umocowanego pilnować nie chciał, ani się ku temu zjachaniu, tak jako mu z pirwszego [*sic!*] sejmiku czas o to był tu złożon, nie stanowił. Dlatego autoritate tocius conventus istius, jeśliby o dzierzawy knyszyńskie, goniędzkie, grodziskie, zabielskie et caetera jmp. wojewodę podlaskiego albo pana kastellana⁹⁹⁸ do jakiej egzekucji napominać chciał przeciwko panu Zamojskiemu, tedy ku rozpr[a]wie oczywistej o to innotescencją pana wojewodziną pana Zamojskiego przypozwać ma, tamen non in arctiori tempore, jedno a positione cit(a)t(i)onis in octo septimanis, dla potrzeb, którym[i] jest zabawion pan Zamojski, które się wyżej mianowały. A tam [za t]ym przypozwem de pocioritate ipsius, oczywistą rozprawę [...]⁹⁹⁹.

Bezpieczeństwo sądów wszelakich, któreśmy już [w rez]ę wstawili, także i urząd na egzekucją jadący [...] ¹⁰⁰⁰ [wypr]awujący tak opatrujemy, gdzieby kto przeciwko [niemu czy]nić

⁹⁹¹ Zygmunt II August (1520-1572), król polski i wielki książę litewski.

⁹⁹² Jan Zamojski (1542-1605), sekretarz królewski, podkanclerzy koronny 1576-1578, kanclerz wielki koronny 1578-1605, hetman wielki koronny 1581-1605, starosta m.in. bełzki, knyszyński, krakowski.

⁹⁹³ Jerzy Jazłowiecki (zm. 1575), kasztelan kamieniecki 1563-1567, wojewoda podolski 1567-1569, hetman polny koronny 1569, wojewoda ruski 1569-1575, hetman wielki koronny 1574-1575, starosta m.in. czerwonogrodzki, lubaczowski i latyczowski.

⁹⁹⁴ Mikołaj Uhrowiecki, rotmistrz królewski, starosta chełmski.

⁹⁹⁵ Stefan Bielawski, rotmistrz i sekretarz królewski, starosta knyszyński i goniędzki do 1574 r., potem ekonom grodzieński i starosta kruszwicki, rotmistrz i sekretarz królewski.

⁹⁹⁶ W oryg.: knyszyńskiego.

⁹⁹⁷ Mikołaj Kiszka.

⁹⁹⁸ Maciej Sawicki (zm. 1581), sekretarz królewski, pisarz wielki litewski 1566-1581, podkomorzy drohicki 1565-1566, wojski drohicki 1566-1570, kasztelan podlaski 1574-1581, starosta mielnicki 1567-1574.

⁹⁹⁹ Uszkodzenie tekstu na 1-2 słowa.

¹⁰⁰⁰ Jw.

albo urząd rozbijać, a temu postanowieniu [sprz]eciwić się chciał, nie dopus[z]czając spokojnego sądenia [przerz]eczoným sądam [sic!] i egzekucji urzędowi, takowy ka[żdy] vigore] laudi na konwokacji warszawskiej uczynionego, kto[reśmy a]probowali i mocą tego terażniejszego sejmiku na[szego pro rebelli] et pro hoste patriae ma bydź mian i imienie jego [ma bydź pe]r capitaneum loci wzięte i na R.P. [...] ¹⁰⁰¹. Starostowie to winni będą egzekwuować pod [winą] [...]set grzywien, o którą do któregokolwiek urzęd[u] wo]jewództwa pozwany zawie[d]zie się i za winę od[...] [...]dząc, dosyć czynić ma. A gdzie by mu starosta [k. 78v] nie zdołał, tedy na każdego takiego ma być przez starostę powiat ruszan. W czym każdy obywatel za obwies[z]czeniem starościnem listownem na każdego takiego powinien będzie jachać pod winą sta grzywien, o którą każdy ślacheic per instigatorem officii pozwany in termino peremptorie dosyć czynić winien będzie in castro.

Co wszytko obiecujemy i przyrzekamy sobie mocnie [i] nieporuszenie trzymać, pod wiarą, przysięgą i czcią naszą ślachecką.

Działo się w Drohiczyne na sejmiku województwa podlaskiego dnia trzynastego miesiąca stycznia r. P. tysiąc pięćset siedmdziesiąt piątego.

Sejmik szlachty ziemi mielnickiej przed zjazdem pod Stężycą, Mielnik, [11?] IV 1575 r.

Sejmik zwołany na mocy postanowień sejmiku województwa podlaskiego z Drohiczyzna z 13 I 1575 r.¹⁰⁰². Wybrano posłów na zjazd stężycki: Wojciecha Działkowskiego podsędka ziemi mielnickiej, Krzysztofa Orzeszko, Wawrzyńca Konarskiego, Daniela Działkowskiego, Erazma Hornowskiego, Jana Szawłowskiego.

Rkp. (wzmianka) ANK ZZG 49, s. 81, (XVIII-wieczna kopia I. Kapicy Milewskiego).

Sejmik szlachty ziemi bielskiej przed zjazdem pod Stężycą, Brańsk 11 IV 1575 r.

Sejmik zwołany na mocy postanowień sejmiku województwa podlaskiego z Drohiczyzna z 12 I 1575 r.¹⁰⁰³. Jako posłów na zjazd szlachta ziemi bielskiej wybrała: Teofila Brzozowskiego podkomorzego bielskiego, Jerzego Brzósę chorążego ziemi bielskiej, Wojciecha

¹⁰⁰¹ Jw.

¹⁰⁰² AGAD, Ks. gr. miel., sygn. 1, k. 77v. Zob. wyżej.

¹⁰⁰³ AGAD, Ks. gr. miel., sygn. 1, k. 77v. Zob. wyżej.

Wyszковского sędziego ziemskiego bielskiego, Tomasza Owsianego pisarza ziemskiego bielskiego, Stanisława Grajewskiego dworzanina królewskiego, Marcina Grajewskiego wojskiego drohickiego, Andrzeja Jałbrzyka Wyszyńskiego pisarza grodzkiego brańskiego, Mikołaja Włoszka, Melchiora Kostrowskiego (Kostro), Jana Załęskiego, Filipa Sokola (Sokolowskiego) i Olechnę (Aleksego) Żrobka posłami na zjazd pod Stężycą.

Laudum sejmiku szlachty ziemi bielskiej, Brańsk, 11 IV 1575 r.

Rkp. NGAB, f. 1706, op. 1, sygn. 12, k. 365-365v.; **Wzmianka:** ANK, ZZG, sygn. 15, s. 68. *Oblaty dokonano w urzędzie grodzkim brańskim, data oblaty nieustalona.*

[k. 365] [Ven]ien(tes) person[aliter] [...] ¹⁰⁰⁴ [1] [Theophilus Brz]ozowski ¹⁰⁰⁵, succamerarius, [...] ¹⁰⁰⁶ [2] ¹⁰⁰⁷ [...]x ¹⁰⁰⁸ terrestris Bielscen(sis), [3] Martinus Mienski ¹⁰⁰⁹, v[ice]capitaneus officii ca]str(ensis) Bielscen(sis), [3] Joannes Załęski ¹⁰¹⁰, [4] Mathias Liewick[i] ¹⁰¹¹, [5] Andreas Jałbrzyk Wysz]enski, notarius castren(sis) Branscen(sis) ¹⁰¹², [6] Adam Owsziany ¹⁰¹³, [7] ¹⁰¹⁴ [...] ¹⁰¹⁵ [K]rasowski, camerarius t(errest)ris Bielscen(sis) ¹⁰¹⁶, [8] Georgius Malinowski ¹⁰¹⁷, [9] Stan[islaus], [10] Bal]tizar ¹⁰¹⁸ et [11] Malchior ¹⁰¹⁹ [12] Costrowie, [13] Martinus Czaykowski ¹⁰²⁰, [14] Chr(ist)opherus Brz[...] ¹⁰²¹, [15] Jacobus Szepietowski ¹⁰²², [16] Jacobus

¹⁰⁰⁴ Uszkodzenie tekstu na większość wiersza.

¹⁰⁰⁵ Teofil Brzozowski, syndyk ziemi bielskiej 1547-1548, komornik ziemski bielski ok. 1550-1559, podstarości grodzki brański 1559-1569, podkomorzy ziemi bielskiej 1569-1580.

¹⁰⁰⁶ Uszkodzenie tekstu na połowę wiersza.

¹⁰⁰⁷ Dodane numery porządkowe są tu orientacyjne, ponieważ ze względu na uszkodzenie tekstu nie wiadomo, czy wskazana osoba była druga czy trzecia z szeregu wymienionych.

¹⁰⁰⁸ Zapewne „iudex” – sędzia (Wojciech Wyszowski, pisarz grodzki brański ok. 1558-1561, sędzia grodzki brański 1561-1568, sędzia ziemski bielski 1568-1591) lub „subiudex” – podsędek (Hipolit Jankowski vel Janikowski, podsędek ziemi bielskiej 1569-1583).

¹⁰⁰⁹ Marcin Mieński, komornik ziemski bielski ok. 1559-1568, surogator urzędu podkomorskiego ziemi bielskiej 1568-1569, podstarości grodzki brański 1569-1579, poborca ziemi bielskiej, syn Jakuba.

¹⁰¹⁰ Jan Załęski, burgrabia grodzki brański ok. 1579-1589.

¹⁰¹¹ Maciej Lewicki, cześnik podlaski ok. 1600-1630, syn Macieja, sędziego ziemskiego bielskiego.

¹⁰¹² Andrzej Jałbrzyk Wyszyński, pisarz grodzki brański 1573-1590, wojski drohicki 1586-1591, podstarości i sędzia grodzki brański 1590-1591, sędzia ziemski bielski 1591-1595, syn Marcina, brat Fabiana.

¹⁰¹³ Adam Owsiany, chorąży ziemi bielskiej 1579-1588, syn Tomasza, pisarza ziemskiego bielskiego.

¹⁰¹⁴ Możliwe, że w tym miejscu była wymieniona jeszcze jedna osoba.

¹⁰¹⁵ Uszkodzenie tekstu na 3 słowa.

¹⁰¹⁶ Zapewne Andrzej Krassowski, komornik ziemski bielski ok. 1568-1584, syn Mrocza (Mrocześlawa), komornika ziemskiego bielskiego.

¹⁰¹⁷ Jerzy Malinowski, prawdopodobnie syn Jerzego, podstarości grodzki brańskiego.

¹⁰¹⁸ Baltazar Kostro, prawdopodobnie dziedzic w Kostrach w ziemi bielskiej, syn Jana, brat Piotra i Melchiora.

¹⁰¹⁹ Malcher (Melchior) Kostro, sędzia grodzki brański 1579-1588, podstarości drohicki 1589-1593, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, syn Jana, brat Baltazara i Piotra.

¹⁰²⁰ Marcin Czajkowski (Czajka), komornik polny graniczny ziemi bielskiej ok. 1565-1566.

¹⁰²¹ Zapewne Krzysztof Brzozowski, podczasz podlaski 1578-1580, podkomorzy ziemi bielskiej 1580-1616, syn Teofila, podkomorzego ziemi bielskiej.

¹⁰²² Zapewne Jakub Szepietowski, podpisek grodzki brański ok. 1564-1582, podpisek ziemski bielski ok. 1582-1595, komornik ziemski bielski ok. 1599-1601, syn Jana.

Falkowski¹⁰²³, [17] Joannes Olędzki, [18] Frideri[cus]¹⁰²⁴ et [19] Laurentius Brzoskowie, [20] Abraham¹⁰²⁵, [21] Jozephus¹⁰²⁶ Miensczy, [22] Jacobus Brzoska, [23] Malchior Costrowski¹⁰²⁷, [24] Nicolaus Markowski¹⁰²⁸, [25] Georgius Gornicz Falkowski¹⁰²⁹, [26] Michael et [27] Gallus Olszewsczy, [28] Alexander et [29] Stanislaus Poplawsczy, [30] Alb(er)tus Lapienski, [31] Matheus Szieluczki¹⁰³⁰, [32] Nicolaus Golasz, [33] Seraphin Choienski, [34] Stanislaus Jablonski, [35] Sebastianus Poroszki, [36] Stanislaus Raczibor, [37] Joan(n)es Sklodo, [38] Mathias Pietrzykowski, [39] Nicolaus Brusowski, [40] Nicolaus Truskoleszny, [41] Franciscus Sokol, [42] Alb(er)tus Proszenski, [43] Joannes Wyszenski vexiliferides¹⁰³¹, [44] Alb(er)tus Niwinski, [45] Paulus Brzoska, [46] Jacobus Malik Jabłonski, [47] Martinus Kikolski, [48] Bartol(omaeus) Oszinka, [49] Stanislaus Lapa, [50] Petrus et [51] Sebbastianus Skwarkowie, [52] Joannes Woino Bakalarzowicz, [53] Martinus Bialosuknia, [54] Raphael Kalinowski, [55] Fridericus Faszca, [56] Laurentius Rzanca, [57] Boleslaus Iczkowski, [58] Nicolaus Kikolski, [59] Lucas Woyno, [60] Laurentius Brusowski, [61] Florianus Brusowski, [62] Stanislaus Karwosieczki et alii q(uam) plurimi nobiles palam publice et per expressum fassi sunt et recognover(un)t, quia die hod(ier)na in actu conten(ta) iux(ta) laud(um) conventus particularis tocius militiae terrae Podlachiae convenientes hic ad oppidu(m) Bransk ad locu(m) consuetu(m) e medio sui ad conventu(m) g(e)n(er)ale(m) sub Stężycza¹⁰³² proxime celebranda(m) nuntios, v(ideli)cet g(e)n(er)osos et nobiles Teophilu(m) Brzozowski, succamerariu(m) t(errest)rem Bielscen(sem), Georgium Brzoska¹⁰³³, vexiliferem, Alb(er)tum Wyszkowski, iudicem, Toma(m) Owsziany¹⁰³⁴, notariu(m), t(errest)res Bielscen(ses), Stanisla(u)m Graiewski¹⁰³⁵, Martinu(m) Graiewski¹⁰³⁶, Andrea(m) Jalbrzyk Wyszenski,

¹⁰²³ Zapewne Jakub Górnicy (Górny) Falkowski, podpis grodzki brański 1572-1593, komornik ziemski bielski 1583-1604, podpis ziemski bielski 1588, syn Jerzego.

¹⁰²⁴ Fryderyk Brzóska, brat Jerzego, pisarza ziemskiego bielskiego.

¹⁰²⁵ Abraham Mieński, syn Mikołaja, surogatora pisarstwa ziemskiego bielskiego, brat Józefa.

¹⁰²⁶ Józef Mieński, syn Mikołaja, surogatora pisarstwa ziemskiego bielskiego, brat Abrahama.

¹⁰²⁷ Malchior (Melchior, Malcher) Kostrowski (Kostro), prawdopodobnie dziedzic w Kostrach w ziemi bielskiej, syn Jerzego, bratanek Melchiora, Baltazara i Piotra.

¹⁰²⁸ Mikołaj Markowski, prawdopodobnie dziedzic w Markowie w ziemi bielskiej, być może syn Józefa, podsędk ziemskiego bielskiego, podwojewodzi podlaski 1576-1577.

¹⁰²⁹ Jerzy Górnicy (Górny) Falkowski, prawdopodobnie dziedzic w Falkach w ziemi bielskiej, ojciec Jakuba, komornika ziemskiego bielskiego.

¹⁰³⁰ Zapewne Mateusz Sieklucki, pisarz grodzki drohicki ok. 1578-1582.

¹⁰³¹ Jan Jalbrzyk Wszyński, chorąży ziemi bielskiej 1588-1613, syn Stanisława, chorążego ziemi bielskiej.

¹⁰³² Stężycza, miasto nad Wisłą w woj. sandomierskim (obecnie wieś w woj. lubelskim). Obywał się tutaj wiosną latem 1575 r. ogólnopolski zjazd szlachty po ucieczce z Polski króla Henryka Walezy, na którym ostatecznie ogłoszono bezkrólewie, lecz nie udało się przeprowadzić nowej elekcji.

¹⁰³³ Jerzy Brzóska, chorąży ziemi bielskiej 1563-1579, pisarz ziemski bielski 1579-1585.

¹⁰³⁴ Tomasz Owsiany, starosta brański ok. 1546-1553, pisarz ziemski bielski 1561-1578.

¹⁰³⁵ Stanisław Grajewski, dworzanin królewski, stolnik podlaski ok. 1575-1581.

¹⁰³⁶ Marcin Grajewski, dworzanin królewski, wojski drohicki 1554-1569, pisarz ziemski i grodzki wiski ok. 1577-1581.

no(ta)rium castren(sem) Bielscen(sem), Nicolau(m) Włoszek¹⁰³⁷, Melchiorem Kostrowski¹⁰³⁸, Joan(n)em Załęski, Philipu(m) Sokoł¹⁰³⁹, Olechno Zrobek¹⁰⁴⁰ de Szelistowka¹⁰⁴¹ ellegerunt et constituerunt dantes et concedentes illis plen[am et] omnimoda(m) potestatem et facultatem, iuxta articulos eisdem concessos [cum con]siliariis, ordinibus, proceribus aliisque nuntiis ac tota militia [Polo]niae subiecta de rebus et negotiis [...] ¹⁰⁴² [k. 365v] [...] ¹⁰⁴³ [fac]tu(m), ges[tum] [...] ¹⁰⁴⁴ [pers]onal(ite)r adessent et id [...] ¹⁰⁴⁵.

Zjazd województwa podlaskiego, Drohiczyn, 9 V 1575 r.

Mikołaj Kiszka wojewoda podlaski uniwersalem datowanym w Ciechanowcu 30 IV 1575 r. zwołał zjazd wojewódzkido Drohiczyzna na 9 V 1575 r, przed wyjazdem na zjazd pod Stężycą. Akta tego zjazdu nie zachowały się.

Uniwersał Mikołaja Kiszki wojewody podlaskiego do szlachty województwa podlaskiego
Ciechanowiec, 30 IV 1575 r.

Rkp. AGAD, Ks. gr. miel., nr 1, k. 129. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim mielnickim 4 V 1675 r. [[feria] quarta in crastino Inventionis sanct(a)e Crucis a. D. 1575]; uniwersał był uwierzytelniony własnoręcznym podpisem i pieczęcią wojewody.

[k. 129] Mikołaj Kiszka¹⁰⁴⁶ na Ciechonowcu¹⁰⁴⁷, wojewoda podlaski, drogicki i bielski starosta.

Wszem wobec i każdemu z osobna, obywatelom województwa podlaskie(g)o stanu rycerskie(g)o i ślacheckie(g)o i inne(go) w powiecie mielnickiem, braciej nam miłej i łaskawej.

Oznajmujemy wm., iż temi czasy zaszła nas wiadomość o poselstwie, które K.J.M.¹⁰⁴⁸ do i.m. panów rad koronnych, tudzież i rycerstwa koronne(g)o przysłać raczył, pewnem to

¹⁰³⁷ Mikołaj Włoszek, podczasy podlaski 1580-1592.

¹⁰³⁸ Prawdopodobnie Melchior Kostro (Kostrowski), sędzia grodzki brański 1579-1588, podstarości drohicki 1589-1593, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, syn Jana, brat Baltazara i Piotra, stryj Melchiora, syna Jerzego.

¹⁰³⁹ Filip Sokół (Sokołowski), komornik polny graniczny ziemi bielskiej 1571.

¹⁰⁴⁰ Olechno (Aleksy) Żrobek (Zrrobek), dziedzic w Szelistówce i Żrobkach w ziemi bielskiej.

¹⁰⁴¹ Szelistówka, wieś w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie Solistówka, pow. augustowski).

¹⁰⁴² Uszkodzenie tekstu na pół wiersza.

¹⁰⁴³ Uszkodzenie tekstu na większość wiersza.

¹⁰⁴⁴ Uszkodzenie tekstu na większość wiersza.

¹⁰⁴⁵ Uszkodzenie tekstu na większość wiersza.

¹⁰⁴⁶ Mikołaj Kiszka (1528-1587), krajczy litewski 1552-1555, podczasy litewski 1555-1569, wojewoda podlaski 1569-1587, starosta drohicki ok. 1557-1587, starosta bielski 1569-1587.

¹⁰⁴⁷ Ciechanowiec, miasto nad Nurcem w ziemi drohickiej woj. podlaskiego (obecnie pow. wysokomazowiecki).

¹⁰⁴⁸ Henryk III Walezy (1551-1589), król polski i wielki książę litewski, później król Francji.

osobam referować zlecając czasu oznaczone(g)o, co też i w tym województwie nam prezentowano, czego nam słuchać wspołem z wm. wszystkim należy. Przeto do aktu takie(g)o potrzeba, abyśmy się wsycy zjachali, do które(g)o zjachania naznaczamy czas wm. wszystkim dzień poniedziałkowy po św. Stanisławie w majowych dniach, który będzie dzień dziewiąty tegoż miesiąca. Na który dzień proszę i napominam wm., żeby się wm. wsycy zjachali do Drohiczyna, miasta główne(g)o, w tym województwie w niedzielę na noc, a nazajutrz, dalibóg, rano do kościoła znieść się racyli. Jakoż też i my, dalibóg, przyjechać nie omieszkamy na tenże czas naznaczony.

Dla czego urzędowi starostwa mielnickie(g)o oznajmujemy, aby z powinności urzędu swe(g)o przez woźne ziemskie to publikować i do wiadomości wszystkim przywieść roszkał.

Z Ciechonowca dnia ostatniego [30] miesiąca kwietnia r. P. tysiąc pięćset siedmdziesiąt piąte(g)o.

Mikołaj Kiszka,
wo(jewoda) po(dlaski), s(tarosta) d(rohicki), b(ielski)
ręką swą s(ub)s(cripse)rat

Sejmik przedkonwokacyjny województwa podlaskiego, Drohiczyn, 12 IX 1575 r.

*Uniwersał prymasa Jakuba Uchańskiego zwoływał sejmiki przedkonwokacyjne na 5 IX 1575 r.*¹⁰⁴⁹.

List Mikołaja Kiszki wojewody podlaskiego do szlachty województwa podlaskiego,
Grochów, 5 XI 1575 r.

Rkp. NGAB, f. 1706, op. 1, nr 12, k. 711. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 14 XI 1575 r. [feria s(e)c(un)da post Mart(in)i a. D. 1575].

¹⁰⁴⁹ Zob. E. Kalinowski, *Szlachta*, s. 152.

[k. 711] Mikołaj Kiska¹⁰⁵⁰ na Ciechanowcu¹⁰⁵¹, wojewoda podlaski, starosta bielski i drohicki etc.

Urodzonym i ślachebnym panom urzędnikom ziemskim i grodzkim, i wszystkim rycerstwu stanu ślacheckiego ziemie województwa podlaskiego: drogickiego, mielnickiego i bielskiego powiatów, wsem wobec i każdemu z osobna, panom a przyjacielom moim miłem i łaskawym.

Przy tem tak, jako się stało postanowienie wm. wsech w niebytności mej na sejmiku przesłem drogickim, który był dnia dwunastego septembris [IX], jakim obyczajem mieliśmy jechać ku tej elekcji na obieranie nowego pana, iż urzędnicy i dygnitarze wsyscy, tak też wsytka ślachta celniejsza, którzy wsi swoje mają, powinniśmy jechać, a którzy wsi i poddanych swoich nie mają, ci mają wyprawić z dziesięci włók dziesiątego ślachcica, człowieka godnego i roztrópnego, dawsy mu na strawę wedla [sic!] postanowienia na tem to sejmiku z włóki po czterdzieści gr(oszy), jako to postanowienie serzej obmawia i które jest do akt grodzkich drogickich wpisane. A iż ta elekcja jest złożona od i.m. panów rad koronnych przy Warszawie dnia siódmego nowembra [XI], o tem wiedzieć wm. raczycie z uniwersałow i.m. panów rad, tak też oznajmiono jest wm. przez listy jmp. Macieja Sawickiego¹⁰⁵², kasztelana podlaskiego, pisarza W.Ks.L., w niebytności mej tu na Podlaszu.

Na com ja wsytko, coście wm. postanowić raczyli, bacząc to bydź z dobrym R.P., chętnie przyzwolił. A będąc też obesłanym od i.m. panów rad koronnych ku jachaniu na elekcją i ubezpieczywszy [się] na to wm. postanowienie, z jmp. podlaskim¹⁰⁵³ jesteśmy już w drodze i nie omieskamy przybydź na dzień dziesiąty nowembra do i.m. panów rad koronnych na mie[j]sca swe ku służbie R.P.

A iż nas słuch dochodzi, że snadź¹⁰⁵⁴ niektórzy z wm. lekce poważać raczą to postanowienie swe, nie chcąc jachać z domów swoich na tę elekcją, która iż jest fundamentem wsytkich wolności, praw i swobód naszych, tedy potrzeba wm. wszem w tem się poczuć, abyśmy tego aktu Bożego niedbałością swą marnie nie utracali, ale mieli równość w tem akcie elekcji ze wsemi stany koronnemi. A k'temu, iż też wielkiego obmyśławania na tem sejmie

¹⁰⁵⁰ Mikołaj Kiszka (1528-1587), krajczy litewski 1552-1555, podczaszy litewski 1555-1569, wojewoda podlaski 1569-1587, starosta drohicki ok. 1557-1587, starosta bielski 1569-1587.

¹⁰⁵¹ Ciechanowiec, miasto nad Nurcem w ziemi drohickiej woj. podlaskiego (obecnie pow. wysokomazowiecki).

¹⁰⁵² Maciej Sawicki (zm. 1581), sekretarz królewski, pisarz wielki litewski 1566-1581, podkomorzy drohicki 1565-1566, wojski drohicki 1566-1570, kasztelan podlaski 1574-1581, starosta mielnicki 1567-1574.

¹⁰⁵³ Tj. kasztelanem Maciejem Sawickim.

¹⁰⁵⁴ W oryg. prawdopodobnie omyłkowo: z nasz.

będzie potrzeba około obrony koronnej, abyśmy wzdram bezpiecznie mogli do pana nowego przyjść, gdyż wm. wsem nie jest tajno, co się stało na Podolu, w ruskich i wołyńskich ziemiach od pohańców Tatar i których jes[z]cze, czego Boże uchowaj, głębiej się spodziewać potrzeba.

Przeto wm. wszech z urzędu swego senatorskiego napominam i proszę, aby wm. raczyli na tę elekcją jachać nie mieszkając wedla postanowienia wm. sejmikowego. A tam z inszą bracią swą około obierania pana i o wsystkich potrzebach R.P. namawiać i postanawiać, i [k. 711v] postrzegać wolności naszych spólnie będziemy. Bo gdyby wm. tego uczynić nie chcieli, nam będzie nielza inacze[j] uczynić, jedno z temi, którzy się z ziemie podlaskiej i na tę elekcją zjadą, musimy to opowiedzieć i.m. panom radom i wsystkiemu rycerstwu koronnemu o takim niedbalstwie wm. A, czego Boże uchowaj, potym jakiego niebezpieczeństwa abo czego skodliwego, to będzie nie nasza wina. Mam za to, że nie tylko ta poena, którąście wm. na tem sejmiku na się uchwalili, ale i co inszego, więtszego na niedbałych z tego sejmku elekczej uroście etc.

Dan w Grochowie¹⁰⁵⁵ dnia 5 novembris a. D. 1575.

Mikołaj Kiszka,
woje(woda) p(odlaski),
s(tarosta) d(rohicki), b(ielski),
ręką własną s(ub)s(crip)sit.

**Sejmik przedsejmowy (przed sejmem koronacyjnym) szlachty ziemi drohickiej,
Drohiczyn, 20 II 1576 r.**

Sejmik został zwołany na mocy uchwały zjazdu z Jędrzejowa z 1 II 1576 r.¹⁰⁵⁶ Posłowie wybrani z sejmiku drohickiego na sejm koronacyjny: Stanisław Chlewicki i Bartłomiej Grot chorąży drohicki i mielnicki (Posłowie ziemscy, s. 241). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

**Sejmik przedsejmowy (przed sejmem koronacyjnym) szlachty ziemi bielskiej Brańsk,
20 II 1576 r.**

¹⁰⁵⁵ Nie jest jasne, o który Grochów chodzi: 1) wieś w z. warszawskiej woj. mazowieckiego, na prawym brzegu Wisły (obecnie dzielnica Warszawy) lub może: 2) wieś w z. drohickiej woj. podlaskiego (obecnie pow. sokołowski, woj. mazowieckie), w II poł. XVI w. własność Mikołaja Kiszki.

¹⁰⁵⁶ VC, t. II, vol. 1, s. 349, *Confirmatio electionis Stephani in regem Poloniae*.

Sejmik został zwołany na mocy uchwały zjazdu z Jędrzejowa z 1 II 1576 r.. Posłami na sejm koronacyjny w Krakowie zostali wybrani: Jerzy Brzóska chorąży ziemi bielskiej i Mikołaj Markowski podsędkowic ziemski bielski¹⁰⁵⁷. Akt tego sejmiku nie odnaleziono.

Sejmik przedsejmowy (przed sejmem koronacyjnym) ziemi mielnickiej, 24 II 1576 r.

Sejmik został zwołany na mocy uchwały zjazdu z Jędrzejowa z 1 II 1576 r.¹⁰⁵⁸. Z ziemi mielnickiej wybrano posłów: Arnolfa Hlebowicza Korczewskiego chorążego drohickiego i mielnickiego (Posłowie ziemscy, s. 241) i Przeclawa Patkowskiego.

Laudum sejmiku ziemi mielnickiej, 24 II 1576 r.

Rkp. AGAD, Gr. miel. 1, k. 181 v.-182. Oblata: 25 II 1576 r.

[k. 181v] Do urzędu i akt grodzkich mielnickich podano jest postanowienie na zjachaniu spólnym, albo sejmiku powiatu mielnickiego [2 wyrazy?] opisanych uczynione [5-6 wyrazów zniszczonych] i do akt grodzkich mielnickich zaniesione, aby było [fragment zniszczony] które od słowa do słowa [fragment zniszczony] Działo się w Mielniku na sejmiku, dwudziestego czwartego miesiąca Februara Roku Pańskiego 1576. [dalej 6 wersów zniszczonych].

A tak panowie urzędnicy i bracia wszystka na ten czas będąca i inni wszyscy ku skutku RP przychylając się czynimy dosyć uniwersałom andrzejowskim, a onych niwczem nie odstępując, i owszem we wszystkim aprobując wzięwszy sobie wspólne porozumienie e medio być[?] na koronacją króla JM. pana Stefana Batorego i królowy Jej M. Anny na Królestwo Polskie posły wyprawili na dzień pewnie przez RP złożony do Krakowa, czwarty miesiąca marca. Urodzonych [--]¹⁰⁵⁹, Przeclawa Padkowskiego¹⁰⁶⁰, którym to posłom zlecamy i moc zupełną dawamy, iżby na tej koronaczej nic innego nie stanowili jedno co już starodawna w statuciech koronnych opisano jest, by też wszystkie nasze szlacheckie wolności, prerogatywy, swobody przez tego to pana koronowanego byli poprzysiężone, conffirmowane i przywilejem zobowiązane. Zgadzą się w tym z inszymi posły i województwy nie odchylając ni w czym prawa pospolitego. Tego też panowie posłowie przestrzegać mają, aby ewangelicy byli w pokoju pospolitym zachowani, a nie byli przez papieżniki turbowani, aby to prawem

¹⁰⁵⁷ *Posłowie ziemscy*, s. 241; por. E. Kalinowski, *Szlachta ziemi bielskiej*, s. 154.

¹⁰⁵⁸ VC, t. II, vol. 1, s. 349, *Confirmatio electionis Stephani in regem Poloniae*.

¹⁰⁵⁹ Pozostawione miejsce na nazwisko. Drugim z posłów był Arnolf Hlebowicz Korczewski.

¹⁰⁶⁰ Przeclaw Padkowski (Patkowski), syn Piotra, podstarości drohicki w 1595 r., chorąży drohicki i mielnicki w l. 1602-1612, chorąży podlaski przed 18 III 1629 r.

pospolitym było dobrze obwarowano i przez JKM poprzysiężono. Tak tedy ciż posłowie według tegoż postanowienia i uniwersałów RP o obronie [fragment uszkodzony] rotmistrza z pośrodku siebie urodzonego [okienko] obrali i postanowili. Także też i panów urodzonych Stanisława Cherubina, Jerzego Młóżewskiego ku wybieraniu poborów tak z miast królewskich i duchownych [zniszczone 4 wersy] którzy poborce mają ten pobór przy sobie trzymać, aby gdy dojdzie potrzeba. Jeśli potrzeba nie dojdzie, tedy jeśli się zgodzi RP, i zezwoleniem wszystkich oddać [3 wyrazy?] wybrawszy mają do rotmistrza za wiadomością urzędu oddać, a potem na sejmiku przysłem [2 wyrazy?] liczbę udziałać będą powinni. [k. 182] [2 wersy zniszczone], które to postanowienie panowie wyżej pomienieni ku wpisaniu do akt grodzkich mielnickich urzędu pana starosty podali.

Sejmik przedsejmowy ziemi mielnickiej, 5 IX 1576 r.

Stefan Batory uniwersałem datowanym z Warszawy, 10 VIII 1576 r. zwołał sejm walny do Torunia na 4 X 1576 r., sejmiki przedsejmowe województwa podlaskiego na 5 IX 1576 r.

1. Uniwersał Stefana Batorego skierowany do Wojciecha Sawickiego starosty mielnickiego o terminie zwołania sejm walnego i sejmiku przedsejmowego ziemi mielnickiej, Warszawa, 10 VIII 1576 roku.

Rkp. AGAD, Gr. mielnickie. nr 1, k. 246 – 246 v,

Pan z Bożej łaski król Polski, wielkie książe litewskie, ruskie, pruskie, mazowieckie, żmodzkie, inflanckie, siedmiogrodzkie etc. Urodzony wiernie nam miły, dla pilnych i ważnych przyczyn złożyliśmy sejm walny koronny w Toruniu na dzień świętego Franciszka¹⁰⁶¹ blisko przyszły, który sejm wedle zwyczaju uprzedzać mają sejmiki powiatowe w województwie podlaskim powiatu [mielnickiego] w Mielniku na dzień piąty miesiąca septembra blisko przyszły. [Roz]kazujemy tedy abyś te sejmiki i sejm koronny w miastach i miasteczkach starosta swego, w dzień targowy wedle zwyczaju przez woźnego obwołać [3 wyrazy?] [k. 246v] posyłamy tedy wm. te listy częścią w cancellariej naszej intitulowane, częścią także bez tytułów. A tak rozkazujemy abyś tak te intitulowane są jako tedy i te, które bez tytułów, tytuły urzędnikom ziemskim i przedniejszym ludziom szlacheckim starostwa swego napisało się, rozesłał. A sam tak wt. żebyś tak na sejmiku powiatowym jako też i głównym był i okazał się

¹⁰⁶¹ Świętego Franciszka- 4 października. Sejm odbył się jednak w terminie: 19 X-29 XI 1576, *Chronologia sejmów Rzeczypospolitej Obojga Narodów*, s. 67.

z pilnością wespół z innemi, aby na nim posłowie na sejm walny koronny słusznie, i wedle prawa, ludzie spokojni, stateczni, a mądrzy i w sprawach a potrzebach RP biegli, i ci, którzy by RP byli pilni, obrani byli. A o wszech sprawach i potrzebach koronnych z nami i z radami naszymi radzić dostatecznie mogli.

Dan W Warszawie dziesiątego miesiąca Augusta, Roku Pańskiego MDLCCCVI, królowania naszego roku pierwszego. Na własne rozkazanie króla JM.

2. Laudum sejmiku ziemi mielnickiej, 5 IX 1576 r.

Rkp. 1 AGAD, Gr. mielnickie nr 1, k.181 v - 182, **oblata:** 25 II 1576 r.; **Rkp. 2** AGAD, Gr. mielnickie 1, k. 951-951v.; **Rkp. 3** ANK ZZG 49, s. 81, (wzmianka).

[k. 951] Urodzeni szlachetni panowie Wojciech Sawicki¹⁰⁶² starosta mielnicki, Jan Niemiera z Ostromęczyna¹⁰⁶³ stolnik ziemie podlaskiej, Piotr Padkowski¹⁰⁶⁴ sędzia ziemski mielnicki, Wojciech Dziadkowski¹⁰⁶⁵ podsędek ziemski wespół z innemi dygnitarzami i urzędnikami ziemskimi i wszystką wobec szlachtą powiatu mielnickie[g]o województwa podlaskiego, którzy się na ten to sejmik powiatowy byli zjechali do Mielnika wedle uniwersału króla J.M. do siebie i do innych stanów naszego województwa powiatu mielnickiego wysłanego oznajmując wszystkim złożenie sejmku walnego przysłego koronnego w Toruniu złożonego na czas i dzień w tych uniwersałach opissany, na dzień sejmikowy powiatowy w Mielniku 5 mensis Septembris złożony. Teraz dosyć powinnościom swym, zjachawszy się legacją, którą ku wszem wobec stanom obywatelom powiatu mielnickiego od JKM przesłaną i przez szlachetnego Jerzego Młozewskiego od JKM posła sprawowana była, z taką jaką należało uczciwością, przesłuchawszy i dobrze zrozumiawszy tak jako potrzeba była i tego pokazywała, namawiając się jakoby się we wszystkim, wolej JKM ku poratowaniu RP Koronnej in hac [1 wyraz?] ile być może uczynić mogło wszakże nie chcąc się w tym extendować przez pisanie swe jakie by mod[um] do takowego poratowania tej to RP podawać miały, na to się statecznie namówiwszy i jednostajnie naradziwszy spośród siebie wszech stanów rycerstwa powiatu mielnickiego ludzie zacne, godne urodzonych Wojciecha Sawickiego starostę mielnickiego i

¹⁰⁶² Wojciech Sawicki, wojski drohicki w l. 1570-1576, starosta mielnicki w l. 1574-1611.

¹⁰⁶³ Jan Niemiera (Niemira) z Ostromęczyna, stolnik podlaski w l. 1576-1603.

¹⁰⁶⁴ Przemysław Padkowski (Patkowski), syn Piotra, podstarości drohicki w 1595 r., chorąży drohicki i mielnicki w l. 1602-1612, chorąży podlaski przed 18 III 1629 r.

¹⁰⁶⁵ Wojciech Dziadkowski (Dziadkowski), podsędek mielnicki w l. 1556-1596, sędzia ziemski mielnicki w l. 1596-1599.

Wojciecha Dziadkowskiego podsędka ziemskiego mielnickiego¹⁰⁶⁶ (dawszy im dostateczną instrukcją) obrali i jednostajnym tym sejmikowym zezwoleniem obierają, dając onym tam na tym to sejmie przysłym koronnym w Toruniu złożonym z tych im. ze wszech województw koronnych posły obranemi o modum facultatej w potrzebach RP Koronnej się namawiać i wszystko tak jako będzie nale[żało] kończyć, co było za pomocą Bożą ku ozdobie zwierzchności Kr[óla] JM i potrzebam RP Koronnej sławnego i uczciwego [fragment uszkodzony] mają ci to posłowie nasi, prosić KJM aby [fragment uszkodzony] ludzi z kancelariej króla JM contra[któw] [fragment uszkodzony] około wybierania poborów ziemskich [1 wyraz?] [k. 951 v] , gdyż też u nas w mielnickim powiecie są tak godni ludzie, którzy to mogą potrafić. Przysyłali i prosili nas szlachta, którzy mieszkają koło Woynia¹⁰⁶⁷ i Łomaz¹⁰⁶⁸, iż są do Korony przyłączeni, prosić króla JM , aby król po naszym to sejmie spólnie z pany radami koronnemi i WKL o tym raczyli radzić, jakoby też więcej ta wątpliwość nie była w państwie JKM Ale żeby pewne granice były założone, gdyż to zdawna ku województwu podlaskiemu należało. A mianowicie mają się, czy to posłowie nasi przerzeczeni we wszystkich artikulach zgadzać z posły ziemie drogickiej. A coby kolwiek przez tych społem im. stanów rad i posłów koronnych postanowiono i skończono było to, chcą pro rato fiemo[?] et prato zachować i przyjąć.

Sejmik przedsejmowy ziemi drohickiej, Drohiczyn, [5?] IX 1576 r.

Stefan Batory uniwersałem datowanym z Warszawy, 10 VIII 1576 r. zwołał sejm walny do Torunia na 4 X 1576 r., sejmiki przedsejmowe województwa podlaskiego na 5 IX 1576 r. Szlachta ziemi drohickiej wybrała posłów: Sebastiana Suchodolskiego referendarza litewskiego, wojskiego drohickiego i Arnolfa Hlebowicza Korczewskiego chorążego drohickiego i mielnickiego (Posłowie ziemscy, s. 251). Nie odnaleziono akt tego sejmiku.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, [5] IX 1576 r.

¹⁰⁶⁶ *Posłowie ziemscy*, s. 251: jako drugiego posła z tego sejmiku podano Stanisława Grajewskiego.

¹⁰⁶⁷ Miejscowość nieznana.

¹⁰⁶⁸ Łomazy, miejscowość nad rzeką Zielawą. Być może istniała pamięć, iż w r. 1447 Kazimierz Wielki odłączywszy tę miejscowość od starostwa parczowskiego, leżącego w województwie lubelskim, włączył ją do W,K,L.

Stefan Batory uniwersałem datowanym z Warszawy, 10 VIII 1576 r. zwołał sejm walny do Torunia na 4 X 1576 r., sejmiki przedsejmowe województwa podlaskiego na 5 IX 1576 r. Szlachta ziemi bielskiej wybrała Stanisława Grajewskiego, stolnika podlaskiego i Melchiora Kostro posłami na sejm w Toruniu¹⁰⁶⁹. Nie udało się odnaleźć akt tego sejmiku.

Sejmik szlachty ziemi bielskiej w Brańsku przed sejmikiem generalnym wielkopolskim w Kole, 24 IV 1577 r.

Stefan Batory uniwersałem datowanym we Włocławku, 1 IV 1577 r. zwołał sejmik ziemi bielskiej na 24 IV do Brańska, zaś sejmik generalny wielkopolski na 9 V 1577 do Koła¹⁰⁷⁰. Szlachta ziemi bielskiej wybrała Teofila Brzozowskiego podkomorzego ziemi bielskiej i Abrahama Wiszowatego komornika ziemskiego bielskiego, na posłów na sejmik generalny w Kole. Posłem królewskim na sejmik był Andrzej Jałbrzyk Wyszyński, pisarz grodzki brański¹⁰⁷¹.

1. Uniwersał króla Stefana Batorego zwołujący sejmiki partykularne przed sejmikami generalnymi, Włocławek, 1 IV 1577 r.

Rkp. AGAD, Ks. gr. brań., sygn. 8, k. 255-255v.

Oblaty dokonano w urzędzie grodzkim brańskim 9 IV 1577 r. [feria tertia Paschae a. D. 1577]. [k. 255] Stefan z Bożej łaski król polski, wielkie książe litewskie, ruskie, pruskie, mazowieckie, żmudckie, iflanckie, etc. i siedmigrockie.

Wszem i każdemu z osobna stanu, dostojeństwa, przełożeństwa i kondycjei wszelakiej ludziom, w Koronie i państwach naszych do niej należących mieszkającym, do których jedno ten list nasz dojdzie, Uprzejmie i Wiernie Nam Miłym, łaska nasza krolewska. Uprzejmie i Wiernie Nam Mili, nie jest żadnemu tajno, co się nami [*sic*] w Koronie od swowolnych a nadętych Gdańszczan do tego czasu dzieje i jako nas i insze sprawy nasze wsytki obłudnemi traktaty swemi, rzkomo do posłuseństwa przychodząc, zwlekli y zatrudnili. Bo by byli oni nas tak długo nie zatrzymali, bylibyśmy byli dawno blisko tamtych krajów, do których Tatarowie temi czasy wtargnęli i onembyśmy byli lepsze opatrzenie i ratunek dali. Iż się to inaczy [*sic*] stało, niśliśmy myśliли [*sic*] i sobie, i Koronie życzyli, z wielką żałością tego używamy. A iż nam trudności

¹⁰⁶⁹ *Posłowie ziemscy*, s. 251.

¹⁰⁷⁰ W latach następnych sejmikiem generalnym właściwym dla sejmików województwa podlaskiego będzie sejmik generalny mazowiecki w Warszawie.

¹⁰⁷¹ AGAD, ASK, RK, sygn. 254, k. 210v.

przybyło i na różnych i dalekich od siebie miejscach gore, a niepodobna jest nam też¹⁰⁷² tego poratować, nie mając w ręku swych nic, jedno ruszenie pospolite, wedle uchwały sejmu przeszłego toruńskiego¹⁰⁷³, chcieliśmy się do tego rzucić i wici trzecie wysłać. Ale że się to zdało Panom Radom naszym, którzy tu na ten czas ku nam na konwokacją przyjechali, abyśmy się do tego ostatniego lekarstwa nie uciekali, ale żebyśmy naprzód sejmiki złożyli i na nich wsech napomnieli, aby nam drogę pokazali do zabieżenia temu upadku R.P., gdyż już musim mocą te złe ludzie przywodzić do powinności ich przeciwko R.P. i gdyż trzeba też odporu nieprzyjacielom, tak w ruskich, wołyńskich, podolskich, jako też i litewskich i iflanckich krajach. Przestaliśmy tedy na tym, do cze(g)o [k. 255v] nas na ten czas Panowie Rady nasze wiedli i dlatego wsem, którzy jedno do ruszenia pospolitego są powinni, sejmiki powiatowe w województwach i ziemiach, a także też i główne w Wielkiej i Małej Polsce, i w Mazowszu na mie[j]scach zwykłych składamy, między któremi sjem [sic] w Brańsku na dzień 24 kwietnia, a główny wielgopolski na dzień dziewiąty maja, zasię Małej Polski w Korczynie¹⁰⁷⁴, a mazowiecki w Warszawie na dzień 15 maja. Na które to sejmiki tak powiatowe, jako też i główne żądamy abyście Uprzej(mości) i Wier(ności) Wasze zjachali się i na nich dostateczne namowy między sobą uczynili, a nam nie mieszkając drogę pokazali, jakoby się te potrzeby tak prętkie i nagłe opatrzeć i ze czcią, sławą i nasą, i korronną [sic] odprawić mogli. Co aby wsytko tym lepiej Uprzej(mości) i Wier(ności) Wasze wyrozumieli, opatrzyli i poratowali, tedy na każde sejmiki posły nasze z pewną instrukcją naznaczyliśmy, nic nie wąpiąc, że Uprzej(mości) i Wier(ności) Wasze przykładem przodków swych, jakoście to i sami zawždy zwykli czynić, nie tylko na sejmiki tak powiatowe, jako i główne, pojedziecie i o tym wsem, co pisemy i co serzej od nas poseł nas przeloży radzić będziecie. Ale też i nam słuszną a przystojną bez wselakiej odwłoki drogę pokażecie, do zabieżenia i odprawienia tych pilnych a nagłych potrzeb R.P. nasej, gdyśmy już to, cośmy zaczęli, przeciwko tym złym a upornym ludziom, w imie Boże zarazem, już stąd nie odjeżdżając z temi, które na ten czas przy sobie mamy i mieć się spodziewamy, kończyć chcemy: a zarazem też i bezpieczeństwo ruskich i innych ziem, nic w tym ani trudnościam, ani nakładom, ani zdrowiu nasemu nie folgując, opatrywać; ale dobre pospolite i krwią naszą zapieczętować chcąc. Pewni przy tym będąc, że nam Uprzej(mości) i Wiern(ości) Wasze wsycy do te(g)o chętnie, statecznie, a wiernie pomożecie. Co się wsem dobrem zawždy każdemu od nas i od R.P. gdy się okazja trafi oddawać będzie. Rozesłanie

¹⁰⁷² Na końcu wyrazu zamazane „a”.

¹⁰⁷³ Sejm w Toruniu obradował 19 X–29 XI 1576 r.

¹⁰⁷⁴ Nowe Miasto Korczyn, miasto nad Nidą w woj. sandomierskim (obecnie Nowy Korczyn w woj. świętokrzyskim), miejsce obradowania sejmiku generalnego Małopolski.

uniwersałów tych naszych o sejmikach tylko aby odprawiły się bez przekazy przed odprawieniem ich i po odprawieniu nie chcemy, aby hamowało biegu sprawiedliwości ludzkiej, aż do trzecich wici, jeśli wyni[j]dą, co jednak i potrzebie, i zdaniu Uprzej(mości) i Wier(ności) Waszych poruczamy, jeśliby się Uprzej(mościami) i Wier(nościami) Waszem co innego zdało.

Dan z Włocławia¹⁰⁷⁵ dnia pierwszego kwietnia roku Bożego M.D.LXX siódmego [1577], królowania naszego roku pierwszego. Za własnym zleceniem K.J.M.

2. Laudum sejmiku szlachty ziemi bielskiej, Brańsk, 24 IV 1577 r.

Rkp. AGAD, Ks. gr. brań., sygn. 8, k. 258-259v.; **Skrót:** ANK, ZZG, sygn. 17, s. 224.

Oblaty dokonano w urzędzie grodzkim brańskim 24 IV 1577 r. [feria quarta in crastino festi s(ancti) Adalberti a. D. 1577];

[k. 258] G(e)n(er)osi et nobiles [1] Theophilus Brzozowski¹⁰⁷⁶, succamerarius, [2] Georgius Brzoska¹⁰⁷⁷, vexilifer, [3] Albertus Wyskowski¹⁰⁷⁸, iudex ter(rest)res Bielscen(ses), [4] Jacobus Gorski¹⁰⁷⁹, iudex castren(sis), [5] Petrus Pietkowski¹⁰⁸⁰, [6] Abraham Wiszowaty¹⁰⁸¹, [7] Andr(eas) Kraszowski¹⁰⁸², [8] Joannes Woino¹⁰⁸³, camerarii t(errest)res Bielscen(ses), [9] Jacobus Wnorowski¹⁰⁸⁴, [10] Calixtius Wyszenski¹⁰⁸⁵, viceno(ta)rii t(errest)res, [11] Hieronimus¹⁰⁸⁶, [12] Abraha(m)¹⁰⁸⁷, [13] Jozephus¹⁰⁸⁸ Miensczy, [14] Joannes Załęszki¹⁰⁸⁹,

¹⁰⁷⁵ Włocław, właśc. Włocławek, miasto nad Wisłą w woj. brzeskokujawskim (obecnie woj. kujawsko-pomorskie).

¹⁰⁷⁶ Teofil Brzozowski, syndyk ziemi bielskiej 1547-1548, komornik ziemski bielski ok. 1550-1559, podstarości grodzki brański 1559-1569, podkomorzy ziemi bielskiej 1569-1580.

¹⁰⁷⁷ Jerzy Brzoska, chorąży ziemi bielskiej 1563-1579, pisarz ziemski bielski 1579-1585.

¹⁰⁷⁸ Wojciech Wyszowski, pisarz grodzki brański ok. 1558-1561, sędzia grodzki brański 1561-1568, sędzia ziemski bielski 1568-1591.

¹⁰⁷⁹ Jakub Górski, pisarz grodzki brański ok. 1563-1568, sędzia grodzki brański 1568-1579, podstarości brański 1579-1590.

¹⁰⁸⁰ Piotr Pietkowski, stolnik podlaski 1574-1575, wojski bielski 1582-1585, pisarz ziemski bielski 1585-1595, poborca ziemi bielskiej.

¹⁰⁸¹ Abraham Wiszowaty, komornik ziemski bielski ok. 1568-1603.

¹⁰⁸² Andrzej Krassowski, komornik ziemski bielski ok. 1568-1584, syn Mrocza (Mrocześlawa), komornika ziemskiego bielskiego.

¹⁰⁸³ Jan Woino, komornik ziemski bielski ok. 1565-1603, poborca ziemi bielskiej.

¹⁰⁸⁴ Jakub Wnorowski (Wnor), podpisek ziemski bielski ok. 1569-1580, komornik ziemski bielski 1580-1581, wójt suraski.

¹⁰⁸⁵ Kalikst (Warel Filipowicz) Wszyński, podpisek grodzki brański ok. 1567-1578, podpisek ziemski bielski ok. 1573-1600, komornik polny graniczny ziemi bielskiej ok. 1583-1593.

¹⁰⁸⁶ Hieronim Mieński, syn Jana, podstarościę brańskiego.

¹⁰⁸⁷ Abraham Mieński, syn Mikołaja, surogatora pisarstwa ziemskiego bielskiego, brat Józefa.

¹⁰⁸⁸ Józef Mieński, syn Mikołaja, surogatora pisarstwa ziemskiego bielskiego, brat Abrahama.

¹⁰⁸⁹ Jan Załęski, burgrabia grodzki brański ok. 1579-1589.

[15] Jacobusz Szepiethowski¹⁰⁹⁰, [16] Jacobus Falkowski¹⁰⁹¹, viceno(ta)rii castren(ses) Bielscen(ses), [17] Laurentius Brzoska, [18] Mathias Brzoska, [19] Joannes Craszowski¹⁰⁹², [20] Joannes Olendzki, [21] Stanislaus Brzozowski, [22] Baltizar Zaleszki, [23] Nicolaus Szokolowski, [24] Moyses, [25] Venceslaus, [26] Joannes Szepiethowscy, [27] Joannes, [28] Georgius, [29] Stanislaus, [30] Albertus Szubic[z] Woinowie, [31] Alexander Poplawski et alii qua(m) plurimi nobiles et tota millitia huius t(er)r[a]e Bielscen(sis) ad convenc(i)o(ne)m particulare(m) pro die hodierna iux(ta) l(itte)ras S.R.M. indict(um) congregat(i) pala(m), pu(bli)ce et p(er) exp(rae)ssu(m) fassi sunt et reco(gno)ve(r)un)t, quia e medio sui ad convenc(i)one(m) particulare(m) in oppido Kolo¹⁰⁹³ p(ro)xime celebran(dum) statuen(di), tractan(di), consulen(di) cu(m) aliis nunctis Regni Pol(oniae) in negotio [k. 258v] R.P. v(ideli)cet de expedic(i)on(e) bellica, tu(m) et de contribuc(i)on(e). Et si servitiu(m) bellicu(m) statueretur ut iux(ta) antiqua(m) consuetudine(m) ad illud ex dece(m) mansis uno equo in t(er)ra Podlachiae nobilitas expediatur. Si autem no(n) fuit expeditio bellica laudata, sed contributio extu(n)c, ut eiusmodi contributio de pallatinatu Podlachiae terraq(ue) Bielscen(sis) alibi no(n) effera(n)t, sed ut millitia et nobilitas t(e)rr[a]e Bielscen[is] eiusmodi contribuc(i)o(ne)m exacta (millites suos ad locu(m) belli, ubi necessu(m) fuis(se)) expediat et mittat, atq(ue), ut exactores millitiae et nobilitati rac(i)o(ne)m condigna(m) faciant. Tum et in aliis necessitatibus R.P. aliquae op[er]tune viderent(ur) g(e)n(er)osum et nobil(em) Theophilum Brzozowski, succamerariu(m), Abraham Wiszowaty, camerarium, t(er)restres Bielscen(ses) elleger(un)t et constituer(un)t, dantes et conceden(tes) eiusd(em) suis nunctis plena(m) et omnimoda(m) p(otes)tatem et facultatem in pr[ae]miss(or)um limitata(m) dicen(di), statuen(di), consulen(di), promiten(di) id totu(m) quicquid p(er) eos actu(m) et factum fuit, pro rato et grato suscipere no(n) al(ite)r ac si soli circa talia adessent et id attentassent.

Sejmik województwa podlaskiego w sprawie sądów ultimae instantiae, w Drohiczyne

23 VIII 1577 roku

Sejmik został zwołany w oparciu o postanowienie niezidentyfikowanego zjazdu szlachty województwa podlaskiego.

¹⁰⁹⁰ Jakub Szepietowski, podpisek grodzki brański ok. 1564-1582, podpisek ziemski bielski ok. 1582-1595, komornik ziemski bielski ok. 1599-1601, syn Jana.

¹⁰⁹¹ Jakub Górnicz (Górny) Falkowski, podpisek grodzki brański 1572-1593, komornik ziemski bielski 1583-1604, podpisek ziemski bielski 1588.

¹⁰⁹² Jan Krassowski, prawdopodobnie dziedzic w Krassowie w ziemi bielskiej, być może syn Mrocza (Mrocześława) oraz brat Andrzeja, komorników ziemskich bielskich.

¹⁰⁹³ Koło, miasto nad Wartą w woj. kaliskim (obecnie woj. wielkopolskie), miejsce odbywania sejmików generalnych Wielkopolski.

Laudum sejmiku województwa podlaskiego, Drohiczyn, 23 sierpnia 1577 roku.

Rkp. AGAD, Ks. gr. miel. 1, k. 767- 767v. Oblata dokonana w urzędzie grodzkim w Drohiczynie przez Piotra Padkowskiego sędziego ziemskiego mielnickiego, Tomasza Owsianego pisarza ziemskiego bielskiego, Andrzeja Jałbrzyka Wszeńskiego pisarza grodzkiego brańskiego, Jana Młóżeńskiego, Melchiora Kostro oraz jeszcze jednego, niezidentyfikowanego urzędnika drohickiego, 23 VIII 1577 r. [feria sexta in vigilia festi sancti Bartholomei prioxima a. D. 1577].

My rady, dygnitarze, urzędnicy i rycerstwo województwa podlaskiego, którzyśmy się tu do Drohiczyzna na dzień dzisiejszy 23 augusta według spólnego postanowienia na blisko przeszłym zjeździe¹⁰⁹⁴ uczynionego zjachali dla postanowienia sprawiedliwości ultimae instantiae według konstytucyj coronationis¹⁰⁹⁵ K.J.M. p.n.m.

Na którym zjeździe uważając u siebie słuszne a ważne przyczyny dla któregośmy to na ten czas, ci cośmy się zjachali (acześmy to mieli w mocy według postanowienia przeszłego naszego spólnego), nic nie stanowili o odprawowanie spraw ultimae instantiae. Przeto nie derogując nic postanowieniu pierwszemu, i owszem zapisując i approbując terażniejszym zjachaniem naszym spólnem aprobujemy i zapisujemy obiecując i to kompromittując się zjachać tu do Drohiczyzna na poniedziałek przyszło bliski po Narodzeniu Panney Mariey, który dzień będzie 9 septembra.

Na który dzień wyżej opisany i mianowany, gdy się zjedziemy, obiecujemy to sobie słowy szlacheckimi i rycerskimi, iż nie o czym inszem namawiać i stanowić będziemy spólnie między sobą, jedno de modo ultimae instantiae odprawowania województwa naszego podlaskiego.

A iż na ten czas i dla tej przyczyny nie mogło się stanowić de modo odprawowania ultimae instantiae dla niebytności wielu panów urzędników i rycerstwa wszystkich trzech ziem tego województwa przeto za zezwoleniem wszech nas tu na ten czas będących, vigore pra(sen)tis conventus palatinae, użyliśmy jmp. wojewody naszego podlaskiego¹⁰⁹⁶, aby [z] powinności urzędu swego to nasze spólne i zgodne postanowienie do urzędów wszystkich powiatów województwa podlaskiego od daty dnia dzisiejszego do dnia piątego wpisać raczył, co j.m. na żądanie nasze przyobiecać raczył.

¹⁰⁹⁴ Materiały dotyczące tego zjazdu nie zachowały się.

¹⁰⁹⁵ VC, t. II, vol. 1., s. 356-359, *Litterae confirmationis Articularum Henrico Regi antea oblatorum*, artykuł 14. Stefan Batory zaprzysiął *Artykuły Henrykowskie* na sejmie koronacyjnym 23 IV – 29 V 1576 r.

¹⁰⁹⁶ Mikołaj Kiszka starosta drohicki 1556-1587, wojewoda podlaski 1569-1587.

A prosimy też ichmp. starostów województwa podlaskiego, a w niebytności panów podstarościch, aby to nasze wspólne i zgodne postanowienie w urzędzie swych [aktykowali]. Tak je tedy i w parafiach przed tem czasem sejmikowem dobrze skoro po przysłaniu listów od jmp. wojewody obwołać i kwity urzędowemi do wiadomości wszech przywieść oznajmując raczyli. Aby już potem żaden [1 wyraz nieczytelny] dignitatis et eminentiae stanąwszy należeć się nie mógł. Aby tem naszym onem postanowieniem nie wiedział, i przeciwko temu co się die nona septembris postanowi ku odprawowaniu ultimae instantiae, aby nie mówił iż, [k. 767 v] aby się niewiedzą [1 wyraz nieczytelny] nie wymawiał, a [1 wyraz nieczytelny] aczkolwiek [na sejmik? zjazd?] dzisiejszy od nas wszech było napisano, że absentes [fragment zniszczony, ok. 6 wyrazów nieczytelnych] ta sentencja i postanowienie nasze wspólne [3 wyrazy nieczytelne] brać będzie, za wspólnym i zgodnym zezwoleniem i za postanowieniem [3 wyrazy nieczytelne] dzisiejszego.

A do tego naszego wspólnego postanowienia dla [3 wyrazy nieczytelne] [wybraliśmy] spośród siebie pewne osoby, to jest urodzonych panów [imię, nazwisko i urząd nieczytelne] drogickiego, Piotra Padkowskiego sędziego mielnickiego¹⁰⁹⁷, [Tomsza Owsianego] pisarza ziemie bielskiej¹⁰⁹⁸, Andrzeja Jałbrzyka Wyszyńskiego pisarza grodzkiego brańskiego¹⁰⁹⁹, Jerzego Młozewskiego, Malchera Kostrowskiego¹¹⁰⁰. Do tego pieczęci przyłożywszy i rękami swemi podpisać onymśmy dozwolili, a potem do urzędu starościego drogickiego do aktykowania dać.

Działo się to w Drohiczynie w czas sejmiku województwa podlaskiego dnia dwudziestego trzeciego Augusta roku 1577.

Sejmik województwa podlaskiego w sprawie sądów ultimae instantiae, w Drohiczynie, 9

IX 1577 roku

Sejmik został zwołany w oparciu o postanowienie sejmiku województwa podlaskiego z dnia 23 VIII 1577 r., z powodu słabej frekwencji szlachty na tym sejmiku.

¹⁰⁹⁷ Piotr Padkowski (Patkowski) sędzia ziemski mielnicki 1561-1585.

¹⁰⁹⁸ Tomasz Owsiany starosta (z ramienia królowej Bony) brański i suraski 1546-1553, sędzia surogator grodzki brański 1550, pisarz ziemski bielski 1561-1578.

¹⁰⁹⁹ Andrzej Jałbrzyk Wyszeński (Wyszyński) pisarz grodzki brański 1573-1590, podstarości grodzki brański 1590-1591, wojski drohicki 1586-1591, sędzia ziemski bielski 1591-1595.

¹¹⁰⁰ Melchior Kostro podstarości drohicki 1591-1596, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, Forma nazwiska: „Kostrowski” występuje sporadycznie.

1. Laudum sejmiku województwa podlaskiego z Drohiczyna, 9 IX 1577 roku.

Rkp. 1: AP w Lublinie, Ks. grodzkie lubelskie, ks. 19, k. 312-318; **rkp. 2:** AGAD w Warszawie, Ks. grodzkie mielnickie, ks. 1, k. 410v.-414 (tekst częściowo uszkodzony); **rkp. 3:** BN PAU i PAN w Krakowie, nr 8355, kopia XIX-wieczna sporządzona z ks. grodzkiej lubelskiej nr 19. Podstawą edycji jest rkp. 1, z uzupełnieniami w oparciu o rkp. 2 i 3. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim w Drohiczynie przez Melchiora Kostro, Apolinarego Gałązkowskiego i Marcina Brzozowskiego, deputatów desygnowanych przez sejmik, 9 IX 1577 r. (*feria tertia post festum Nativitatis virginis Mariae a. D. 1577*)

Druk: J. Urwanowicz, *Ku ustanowieniu sądu ultimae instantiae. Laudum sejmiku województwa podlaskiego z 1577 r.*, „Miscellanea Historico-Iuridica”, t. XXI, z. 1, Białystok 2022, s. 51-74.

[k. 312v.] My, rady, urzędnicy i wszystko rycerstwo koronne a obywatele wszystkich trzech ziem: drogickiej, mielnickiej i bielskiej województwa podlaskiego, zjachawszy się tu, na miejsce zwykle naznaczone do Drohiczyna, wedle namowy i pierwsze(go) postanowienia naszego¹¹⁰¹ na dzisiejszy dzień 9 septembra złożonego i opisanego, zwłaszcza w tej potrzebie dla postanowienia modum ultimae instantiae, wszystkich in genere spraw, którekolwiek p(er) viam motionis sive apel(lat)ionis do Króla Jego Mości na sejmie za dworem a quibuscumq(ue) iudiciis aut instantiis przypadły, a to dla tego, aby każdy sprawiedliwości swej mógł do[j]ść co naprędzej, gdyż przez niej w województwie naszym widzimy być wielką szkodę i ucisk ukrzywdzonym. Zaczem de malo in p[ro]p[ri]etate ludzie swawolni postępują. Przystawając tedy prawu popolitemu i wolności naszej o tośmy się starali, abyśmy to w województwie naszym, przykładem inszych województw, to odprawowanie sprawiedliwości świętej postanowili, jakoż [aby] nam z łaski Bożej na żadnej rzeczy nie schodziło. Ale dla większej uczciwości i powagi tak zacnej sprawy, nie sami przez się, ale pospołu z inszemi temi naszemu województwu przyległemi województwy sandomierskiem i lubelskiem odprawowano być potrzebuje, rozumiejąc tak postanawiamy, przyjmując i przystawając do postanowienia sprawiedliwości województw sandomierskiego i lubelskiego na okazowaniu pod Solcem w roku 1574 dnia 20 augusta uczynionego¹¹⁰²; z poprawą pewnych [k. 313] artykułów, która się stała w Opatowie na obieraniu sędziów in conventionem g(en)erali terrae sandomirensis die 2 novembris anni 1574¹¹⁰³; także i z tą poprawą, która się stała w Opatowie na obieraniu sędziów w dzień

¹¹⁰¹ Sejmik wojewódzki zwołany na 23 VIII 1577 r. nie odbył się z powodu słabej frekwencji; vide powyżej.

¹¹⁰² Okazowanie odbyło się w rzeczywistości w dniu 17 VIII. Materiały dotyczące tego zgromadzenia nie zachowały się. Szlachta sandomierska i lubelska, później także podlaska często odwoływały się do „artykułów soleckich”. *Akta sejmikowe województwa lubelskiego 1572-1632*, oprac. H. Gmiterek, Lublin 2016, s. 30.

¹¹⁰³ Materiały dotyczące tego zgromadzenia nie zachowały się.

świętego Michała¹¹⁰⁴ roku 1575; także i z tą poprawą, która się stała na zjeździe opatowskim januarii se(cun)do anni 1577¹¹⁰⁵. Aby wszystkie sprawy i kauzy zatrzymane i zadzierżane, także też i te, które by na potomne czasy otworzyć i począć się mogły, sądzone i odprawowane były. Zwłaszcza, iż nam tego pozwala prawo pospolite na elekcję Henryka króla postanowiono¹¹⁰⁶ i króla Jego Miłości pana naszego miłościwego przysięgą na koronację utwierdzone¹¹⁰⁷. Przeto przychyłając się do tego prawa wyżej mienionego i do wolności naszych szlacheckich, których jest fundamentem porzedi [?] przystojne i prędka sprawiedliwość, postanawiamy i czynimy swego województwa takie odprawowanie apelacyj i mocyj takim porządkiem, jaki jest w województwach sandomierskim i lubelskim postanowiono, jako się już o tem wyżej wspomniało. Z tem dokładem, iż niektórych artykułów w postanowieniu województw tych poprawić nam się zda. Jakoż tę poprawę i zdanie swe niżej tego napisaliśmy, poddając się pod zgodę spólną z temi województwy z którymi spólną a jednostajną sprawiedliwość mieć chcemy i postanawiamy. Które to nasze postanowienie sprawiedliwości ultimae instantiae prze[z] nasze zjednoczenie z województwy sandomierskim i lubelskim i obiecujemy, ślubujemy i przysięgamy statecznie, skutecznie i nienaruszenie trzymać i dzierżać i wedle niego krzywd i szkód swych dochodzić. Które to postanowienie nasze i zgodne zjednoczenie czynienia sprawiedliwości ultimarum instantiar(um) województw [k. 313v.] sandomierskiego i lubelskiego, gdzie by zaś kto potem chciał ganić, targać, psować, albo inakszem sposobem i kształtem aniż jest opisano postanowienie województw sandomierskiego i lubelskiego, takowego nie inaczej rozumieć mamy jedno pro hoste patriae, ponieważ psować by chciał na czym salus et incolumitas Reipub(licae) totius zawisła i zasiadła. Warując to jednak i w cale sobie zachowując, żeby zawżdy w tem wyżej mianowanym sposobie postanowienia województw sandomierskiego i lubelskiego sprawiedliwości odprawowania ultimae instantiae województwa nasze(g)o było nam wolno wszystko odmienić, albo też przyczynić, umniejszyć, co by się nam wszystkim zgodnie zdało. Też i to sobie wolnie zostawujemy wcale, gdzie by in[n]e województwa takowy sposób sprawiedliwości odprawowania ultimae instantiae sobie zezwoliły i postanowiły, że w tem z niemi zgodnie porównywać się powinni będziemy i jeden spólny stateczny sąd z jemi mieć w tej mierze wedle spólne(g)o postanowienia.

¹¹⁰⁴ 29 IX.

¹¹⁰⁵ Materiały dotyczące tego zgromadzenia nie zachowały się. Sejmik lubelski, który ściśle współpracował z sandomierskim, obradował 2 dni później, 4 lutego 1577 r. *Akta sejmikowe województwa lubelskiego...*, s. 35-37.

¹¹⁰⁶ VC, t. II, vol. 1, s. 328-329, artykuł 16, *Artykuły Henrykowskie [17 maja 1573 r.]*. Henryk Walezy nie zaprzysiągł tych *Artykułów*.

¹¹⁰⁷ Ibidem, s. 356-359, artykuł 14, *Litterae confirmationis Articulorum Henrico Regi antea oblatorum*. Stefan Batory zaprzysiągł *Artykuły* na sejmie koronacyjnym w 1576 r.

A to też sobie jeszcze w całe zachowując na potomne czasy, gdzie by się to nam więc wszystkim zgodnie zdało włożyć zaś tę świętą sprawiedliwość ultimae instantiae spraw i kaus wszystkich wyżej mianowanych na osobę KJM, tedy nam tego nie ma przeszkadzać to nasze terażniejsze postanowienie i do tych województw przyłączenie. To też sobie warując, aby wszystkie subselia minora tak ziemskie, grodzkie, podkomorskie, komisarские, wiecowe, były loco et t(em)po(re) suis odprawowane instantiis descriptis.

Na te to sądy sędziowie obierani mają być na sejmiku województwa wszystkie(g)o nasze(g)o podlaskiego ze wszystkich trzech ziem to jest: drogickiej, mielnickiej i bielskiej w Drogiczynie z każdej ziemi po jednym sędziem. Na których obieranie każdego roku [k. 314] już teraz sobie składamy czas dzień św. Michała¹¹⁰⁸, na którym sejmiku każda ziemia obrać wspólnie ma między sobą osobę jedną godną, bogobojną, cnotliwą, prawą i zwyczajem ziem swych sądowych umiejętną i dobrze osiadłą.

Ci sędziowie mają być obierani promiscue tak z ichmość panów rad, jako też i z rycerstwa, a wszakoż z tych, którzy na sędziach jakich siedzą apelacje albo ruszenia od nich, albo od ich dekretów idą, obierani być nie mają.

Obrani sędziowie do drugich tylko sądów trwać mają, to jest do roku, a in[n]i na ich miejsce obierani być mają.

A żaden z elektów na sądy obieran być nie ma powtórnie aż po czwartym roku. Wszakoż w tym artykule to sobie warujemy, iż jeśli by się nam wszystkim w którejkolwiek ziemi obran sędzia podobał, tedy rok po roku wolno nam go będzie obrać, jeśli się nań wszyscy obywatele onej ziemi zgodzimy nemine contradicente.

Przysięgę ci sędziowie taką uczynić mają tamże na sejmiku elekcji swej zaraz, jaka była na nowe sądy. Tego dołożywszy, iż praktykowania w kausach wszelakich czynić nie mają żadne(g)o, ani przestrogi, ani rady dawać a jeden na drugiego taić nie ma jeśli by wiedział, żeby namniejszy podarek od kogo wziął, takowego ktoby jemu samemu albo komu drugiemu co dawał, oznajmić. A takowy, który by słusznie w tem był pokazan, ma być z tych sądów wyrzucon, a potem inhabilis na wszystkie urzędy póki żyw.

Sądzić mają sprawiedliwie wedle opisanego prawa i pospolite(g)o zwyczajem, Boga a sumnienie mając przed oczyma. A gdzie by się toż przytoczyło, przednie za okazaniem stron novum emergens, o czym by prawa pospolitego nie było, tedy exaudita controversia et consc(ri)pta mają odesłać in concluso rotulo na sejm sub poenis partium. A tam na takową sprawę statut ma być uczynion [k. 314v.] na temże sejmie de consensu om(niu)m ordinum a

¹¹⁰⁸ 29 IX.

zaś na trybunał *illus* także *sub sigillo regali* ma być odesłan a z tego ma być uczynion dekret. A w inszych kausach wszystkich także się zachować mają, jako stoi w postanowieniu sandomierskiem i lubelskiem. Ci sędziowie sędzić mają mocje i apelacje wszystkie od wszystkich sądów ziemskich, grodzkich, wiecowych, starościch, podkomorskich, komisarskich, zawisłe i przypadłe na dekret KJM i na sejmowy, jako też i te, które będą przypadać generaliter, to wszystko co zwykło było przychodzić na sejm *p(er) viam motionis sive apellationis*, także i *post curiam*, także i te kauzy, które nie byli praktykowane na wiecach. Ciż sędziowie sędzić mają *causas criminales*, ale które mere *criminales* się okażą, te tylko przesłuchawszy, kontrowersją spisawszy, mają odesłać na sjem walny do Króla *pro cognitione et decreto*.

Mają też ci sędziowie sędzić *causas pro poenis sessionis turris* o zabicie *ad instantiam instigatoris*, które się zaczęły i zacząć mają, też i akcie, które *ex offi(cio)* intentowane były *dignitariis et officialibus pro negligentia sive excessu ex off(ic)io illorum comissa*. Też chociaby strona do tego była przypozwana abo nie, ci sędziowie sędzić mają.

Dla tych akcyj wyżej mianowanych po śmierci KJM pana naszego, przypodawać nie trzeba, ale *iux(ta) exigentiam termini*, jako mu za żywota KJM przypadał. Także i teraz na rok przed temi sądami, okrom jeże[li]by która strona umarła, bądź *actorea*, bądź *rea*, tedy sukce(so)ra mają przypozwać *p(ar)tes reae*, albo sukcesor aktorów ma ożywić *causam cum parte rea*. Także też od uchwały terażniejszych sądów, kiedy by sędzia ziemski umarł, po śmierci [k. 315] jego przypozwać nie trzeba będzie. *Conclusia* dekretu taka ma być *ut maior pars concludat*, wszakże, tak [jak] gdyby była *disparitas votorum*, tedy je mają i drugi, i trzeci raz *p(er) vota* puścić, a gdzieby do trzecie(g)o razu nie zgodzili się *in votis*, tedy *maior pars concludat*.

Niebytność i śmierć któregokolwiek sędziego z onych wybranych przeszkadzać sądów tych nie ma, ale powinien będzie *absens* przysiąc a[l]bo na tych sędziach, albo na wtórych, iż *vera infirmitate impeditus* przyjechać nie mógł.

U tego sądu prokurator stroną poprawi i już kauzy swej nie może, jedno ją *authentice* sędziom oddać a *dilacjować*, nic nowego nie przyczyniając.

Dekreta wszelakie mają być, z pisma dowodnie racje wypisawszy, ferowane i pisarzom na piśmie ku aktykowaniu oddawane.

Inhibicji żadnych nie przyjmować, ani kauzy z rejestru przypadłej odkładać i zaczęta jeśli *deliberacjey* potrzebuje nie dalej, jedno do trzecie(g)o dnia skończyć mają. A wszakoż *absentibus in negotiis Reipub(licae) extra Regnum dilatie* iść mają.

A gdzie by też komu *in aliqua causa* przysięgę skazano, tedy to *in arbitrio illius* będzie komu *iurament* skażą, albo na roczech ziemskich powiatu *swe(g)o*, albo *in illo tribunali*, gdzie

się akcja zaczęła, albo tamże u onego sądu zamierzywszy sobie czas, jakoby do przysięgi mógł cum testibus stanąwszy przysięgę odprawić. Tego dołożywszy, że tamże u one(g)o sądu przy przysiędze sup(er) negotio principali może będzieli chciał et super damna exinde sequentia przysięgę wedle opisania prawa pospolitego istatutu [uczynić]. A już za taką przyczyną on sąd ma zaraz przydać woźne(g)o na wwiązanie actori et iure victori remitować strony et loci capitaneum illius districtus, ubi bona iure victi consisterunt, pro executione facienda.

Około preskrypcii banicii fatali tak postanawiamy, jako jest opisano konstytucją na sejmie krakowskiem coronationis [k. 315v.] KJM uczynionej¹¹⁰⁹. Będzie też wolno apelować stronie, której by się ukrzywdzony być rozumiał, od tych sądów do takowego sądu blisko przyszłego w roku przyszedł, gdzie już dalej apelować nie będzie mógł. A ten który będzie apelował, powinien będzie trzy grzywny położyć według elucydacji opatowskiej przed temi sędziami in instantia któr[z]y jeśli aprobują dekret sąd on wziąć ma, a jeśli retraktują, tedy w czas jemu wrócić mają według postanowienia opatowskiego¹¹¹⁰.

Miejsce tym sądom postanawiamy Lublin dla odległości województwa naszego. A obrani sędziowie województwa naszego uczyniwszy przysięgę, zaraz na zjeździe przyszedł, który sobie naznaczamy na dzień świętego Michała¹¹¹¹ pro hac vice tantum na obieranie sędziów. A inszych lat na dzień świętego Mateusza¹¹¹² ut sup(ra). Powinni będą jachać z tem naszym zgodnem postanowieniem do Sandomierza na dzień przyszły ósmy miesiąca nowembra. A tam z ichmością pany deputaty województwa sandomierskiego i lubelskiego odsądziwszy województwo sandomierskie, zaś powinni jachać do Lublina a tam odprawiać [sprawy] województwa lubelskiego i podlaskiego, a rozjeżdżać się nie mają, aż wszystkie sprawy in apell(ati)onibus et motionibus i na wyrokach KJM zawisły i te które by do tego czasu przypadły odprawiać. Gdyż już nie wątpimy o ichm panach deputatach onych województw, że nam, braciej swej, dla miłości dobrego R. P. dotrzymając.

Aby żaden na zjazd do onego miasta województwa naszego, kiedy oni sędziowie obierani będą, także też kiedy takowe sądy odprawowane będą z tumultem, z bronią, z wszelaką strzelbą przyjeżdżać nie śmiał.

Do sądu aby żaden nie wchodził, tylko dla wpisowania się [k. 316] do rejestru. A kogo z rejestru zawołają, aby z większym poczem nie wchodził jedno z prokuratorem a ze dwiema przyjaciół. Któremu sądowi takie bezpieczeństwo postanawiamy, jako pod Solcem¹¹¹³ i w

¹¹⁰⁹ VC, t. II, vol. 1, s. 371, 4. *Praescriptio seu fatalia sub interregno*.

¹¹¹⁰ Materiały dotyczące tego sejmiku nie zachowały się.

¹¹¹¹ 29 IX.

¹¹¹² 21 IX.

¹¹¹³ Materiały dotyczące tego zgromadzenia nie zachowały się.

Opatowie¹¹¹⁴ na poprawie tego artykułu jest opisano i postanowiono. Około gospód rozdawania, iż przystawamy do postanowienia ichm pp Sandomierzan i pp Lublan, tedy żądamy ichm, aby według postanowienia soleckiego¹¹¹⁵ jako deputatom naszym, tak i nam z urzędu gospody dawane były a ten artykuł około zastępowania gospód aprobujemy.

Pieczęć sądowa ziemska tych trzech województw ma być z takim napisem: titulum „Sigillum iudicii g(e)n(ra)lis palatinatus Sandomiriensis, Lublinensis et Podlachiae”.

Akta takowych sądów i pieczęć w osobliwej skrzyni mają być chowane ^aza pieczęciami tych sędziów i pisarza, która skrzynia ma być chowana^{a1116} przy księgach ziemskich; wszakże te księgi mają być otwarzane na każde leżenie ksiąg z księ(ga)mi ziemskimi.

Przy tych sędziach otworzone mają być księgi ziemskie dla przyjmowania zapisów i wy[j]mowania potrzebnych ekstraktów.

Opatrzanie sędziów i pisarza ma być z pamiętnego, które ma być in duplo, to jest dziesięć groszy.

Wszelakie zapisy, protestacje, rekognicje też mają być przed sądem onym zeznawane, które takiej wagi mają być, jako sejmowe albo ziemskie.

Starostowie dekretów wszytkich przez takowe sędzie uczynione egzekucją czynić powinni będą s(u)b privatione officii, o co ma być pozwan ad illa iudicia g(e)n(er)alia i tam in suo termino respondować et decretum pati comissa sibi apel(latio)ne ad futurum simile iudicium. Tego też tu nieopuszczając, iż in termino apell(atio)nis przystawając do prawa [316v.] pospolitego i zwyczajów dawnych dilacia na munimenta żadna nie ma być dawana ani kome[n]dowana i owszem, już tam każdy cum munimentis powinien być gotowem exceptis causis ex cit(a)t(i)onibus p(ro)venien(tib)us. Także in causis, które przypadają vigore motionis ab accessorio, tedy gdy już odprawią accessorium, skażą sup(er) principali, odpowiedzieć tedy parti utrique, która by tego potrzebowa[ła] ma być dilatia ad munimenta, które okazać ma na przyszłych sędziech. A jeśli by brał dylacją do ksiąg województwa swego a tam by ani roki, ani leżenie ksiąg nie było w tem czasie, tedy ma przynieść signifikatorią od starosty iż roki i leżenie ksiąg nie było.

W artykule tego de apell(ati)one dołożywszy, iż od kaux ab accessorio na ten sąd przechodzić będzie a dekretem ono accessorium będzie należono na którąkolwiek instancją a przyszło u onego sądu de negotio principali kontrowertować, za którą kontrowersją gdzie by

¹¹¹⁴ Materiały dotyczące tego zgromadzenia nie zachowały się.

¹¹¹⁵ Materiały dotyczące tego zgromadzenia nie zachowały się.

¹¹¹⁶ a-a Uzupełnienie tekstu pochodzi z rkp. 2.

się więc nowy dekret stał, tedy od tego dekretu wolna ma być apelacja ad futurum simile iudicium.

Starostowie miejsc wszystkich trzech ziem sądowi województwa podlaskiego: drohickiej, mielnickiej i bielskiej aby był powinien prędką a nieodwłoczną egzekucją czynić s(u)b poenis in statuto descriptis. A gdzie by był negligens in facienda executionae rei iudicatae coram iudicio g(e)nerali p(er)emptorie cit(a)tus, respondeat et pro poena satisfaciat totiens quotiens cit(a)tus fuerit et sum(m)a p(ar)ti resarcire ibidem in instanti tenebitur p(er) p(ar)tem iudicie comprobata; których jeśli by tam zaraz nie odłożył, tedy vicinior capitaneus egzekucją na dobrach jego ratione poenarum, dec(re)taru(m) et d(am)norum czynić będzie powinien; którego viciniorum tak rozumieć chcemy, do którego się strona [k. 317] ukrzywdzona uda, których tam in p(er)lucris et lucris stronie ukrzywdzonej egzekucją na stronie onej która jest incovicta, także i na staroście czynić ma usq(ue) ad ultimum gradum, ut de iure veniet sub damnis et poenis ut supra; toż ma być rozumiano i o staroście na którym by prawo było od kogo przewidziano, albo który by kogo z majątności wybił.

Starostowie i urzędnicy wszyscy ziemscy, także też i grodzcy, aby nie byli ex officio et bonis za dworem na sjem pozywani jedno do tych sądów ulimae instantiae, a pozwy na nie mają być dawane sub sigillo terr(estr)is illius districtus. Także też wszystkie ad proseq(uentio)nem motionis et apellationis tum et cit(a)t(i)onis revifficatoriales pozwy mają rewidować s(u)b sigillo iudicii terr(estr)is illius districtus tem swoim deputatom, które obierzemy, dajemy władzę i moc limitować sądy te, jeśli by które legale impedimentum przypadło, to jest albo ruszenie pospolite, albo conventus g(e)n(er)alis, albo – czego Boże uchowaj – pestis. W czym się mają z inszemi sędziami województw sendomierskiego i lubelskiego zgadzać.

Ci deputaci do tych sądów mianowani nie mają sędzić apelacyj od sądów ziemskich o dziesięcinę; także aby sąd ziemski i grodzki in minoribus subseliis będący nie odprawowały i starosta i sąd jego aby egzekucyj nie czynił dotąd, aż będzie compositio inter status. Co vigore pr(aese)ntis conventus w swoim województwie postanawiamy; czego czynić nie mają s(u)b poenis in statutis cont(ra) officiales negligento descriptis.

Pod tem czasem sądenia województwa sendomierskiego i lubelskiego roki ziemskie, podkomorskie, komisarskie i grodzkie województwa podlaskie(g)o mają być odprawowane czasów w statucie opisanych, a gdy się poczną odprawować iudicia ultimae instantiae województwa podlaskie(g)o, [k. 317v.] na ten czas urzędnicy mają przestać odsądzenia spraw sądowych.

I też w województwie naszym podlaskiem a s(u)bsellis minoribus, jako od sądów ziemskich, starościńskich, grodzkich, podkomorskich, komisarskich appellatio ani motio są int(er)ponowane. Przeto to sobie warujemy pro hac vice tantum sądów niniejszych przyszłych ultimae instantiae vigorem mieli a tem kaus swych nie tracili, ale aby gdzie int(er)ponowali apelacja była rozumiana pro motione iuridice int(er)posita iux(ta) p(re)sc(rip)tum statuti.

A iż panowie starostowie wszytkich trzech ziem wedle konstytucyj anni 1562¹¹¹⁷ sami sądów swych nie odprawowali osobami swemi a tak to sobie warujemy, aby te dekreta ważne tak były, które sędziowie ich odprawowali, jakoby je starostowie sądzili pro hac vice tantum.

A iż z tem naszym postanowieniem rozumieliśmy być rzecz potrzebną posłać tak do ichm pp Sendomierzan na zjazd do Opatowa na dzień świętego Michała¹¹¹⁸, jako też i do Lublina do ichm pp Lublan, tedy naznaczamy spośródka siebie bracią swą urodzone(g)o pana Jana Niemierę stolnika podlaskiego¹¹¹⁹ do Opatowa, a urodzonego pana Apolinara Gałązkowskiego¹¹²⁰ do Lublina, którem tę moc dajemy zgadzać się z ichm na te artykuły, które są na sejmik lubelski i opatowski od ichm pp deputatów iudiciorum ultimae instantiae województwa sendomierskie(g)o i lubelskie(g)o propter melior(ati)onem i elucid(ati)onem posłano.

A iżby to nasze zgodne, spolne i jednostajne postanowienie skutek swój brało i wszem obywatelom województwa podlaskiego ku wiadomości przychodziło, za naznaczeniem osób pewnych spośródka siebie spisane i przez nas wszytkich poprawione i przyjęte to nasze spolne postanowienie zgodnie napisane za podpisy rąk tych naszych deputatów¹¹²¹ do ksiąg grodzkich [k. 318] drohickich do aktykowania oddajemy używając w tem jm pana starosty miesca onego¹¹²², aby do inszych urzędów województwa tego authe(n)tice z urzędu swego ku aktykowaniu odesłać raczył¹¹²³; aby tam każdy z grodu swego to sobie dla wiadomości wy[j]mował.

Działo się to w Drogiczynie na zjeździe województwa podlaskie(g)o dla ustanowienia sprawiedliwości swej odprawienia ultimarum instantiarum, die 9 septembris, to jest w poniedziałek po narodzeniu panny Mariej, roku Pańskiego 1577.

¹¹¹⁷ VC, t. II, vol. 1, s. 105, *O sędziach starościach*, pkt 53.

¹¹¹⁸ 29 IX.

¹¹¹⁹ Jan Niemiera (Niemira) stolnik podlaski 1576-1603.

¹¹²⁰ Apolinary Gałązkowski (Gałązkowski, Gałązka) podsędek ziemski drohicki 1588-1598.

¹¹²¹ Apolinary Gałązkowski, Melchior Kostro i Marcin Brzozowski wykonali oblatę w grodzie drohickim być może więc to oni zostali obrani na pierwszych deputatów województwa podlaskiego do sądów *ultimae instantiae*.

¹¹²² Mikołaj Kiszka starosta drohicki 1556-1587, wojewoda podlaski 1569-1587.

¹¹²³ Zachowała się tylko oblatę w księgach grodzkich mielnickich. Nie zachowały się księgi grodzkie drohickie, i brańskie w których oblatowane było owo laudum.

Sebastian Suchodolski¹¹²⁴ de manu propria,
Arnolphus Hlebowicz vexillifer¹¹²⁵ de manu p(ro)pria,
Martinus Wąż subiudex¹¹²⁶ sc(ripseru)nt,
Piotr Padkowski sędzia mielnicki¹¹²⁷,
Jan Kosiński pisarz ziemie drohickiej¹¹²⁸ s(ubs)c(ripse)rat,
Andrzej Jałbrzyk Wyszeński¹¹²⁹ s(ubs)c(ripse)rat,
za zleceniem Melchior Kostrowski¹¹³⁰,
za zleceniem sc(ripse)rat Piotr Gnojeński¹¹³¹ ręką swą,
Jan Melchior Bokiej¹¹³², Marcin Brzozowski¹¹³³, Maciej Pobikrowski sędzia grodzki
drogicki¹¹³⁴ sc(ripsera)nt.
Ex actis castren(sibus) Drohicen(sibus), sub sigillo capitane(e) resc(ri)ptum.

2. Laudum sejmiku województwa lubelskiego aprobujące akcesję województwa podlaskiego do sądów ultimae instantiae, Lublin, 29 IX 1577 r. (fragmenty).

Rkp. AGAD, Gr.br. nr 8, nlb. **Druk:** ASWL 1572-1632, s. 37-39. Oblata w urzędzie grodzkim brańskim 14 X 1577 r. (f. 2. in vigilia s. Hedvigis), dokonana przez Piotra Kryńskiego, reskryptu dokumentu oblatowanego w urzędzie grodzkim drohickim 5 X 1577 (sabb. post f. s. Francisci prox.) przez Apolinarego Gałązkowskiego¹¹³⁵, gdzie został aktykowany reskrypt dokumentu oblatowanego w grodzie lubelskim 30 IX 1577 r. (f. 2 post f. s. Michaelis Archangelis) przez Andrzeja Lasotę łowczego lubelskiego¹¹³⁶. Tekst oblaty z urzędu grodzkiego brańskiego miejscami nieczytelny.

¹¹²⁴ Sebastian Suchodolski wojski drohicki 1576-1584.

¹¹²⁵ Arnolf Hlebowicz chorąży drohicki i mielnicki 1572-1592.

¹¹²⁶ Marcin Wąż podsędek drohicki 1557-1587.

¹¹²⁷ Piotr Padkowski (Patkowski) sędzia ziemski mielnicki 1561-1585.

¹¹²⁸ Jan Kosiński pisarz ziemski drohicki 1569-1588, syn Adama Kosińskiego kasztelana podlaskiego.

¹¹²⁹ Andrzej Jałbrzyk Wyszeński (Wyszyński) pisarz grodzki brański 1573-1590, podstarości grodzki brański 1590-1591, wojski drohicki 1586-1591, sędzia ziemski bielski 1591-1595.

¹¹³⁰ Melchior Kostro podstarości drohicki 1591-1596, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, Forma nazwiska: „Kostrowski” występuje sporadycznie.

¹¹³¹ Piotr Gnojeński (Gnoiński) podkomorzy mielnicki 1578-1581.

¹¹³² Jan Melchior Bokiej (Bokij) h. własnego.

¹¹³³ Marcin Brzozowski podstoli podlaski i bielski 1580-1616, podstarości grodzki brański 1591-1596, starosta brański 1596-1609, podkomorzy bielski 1617-1620.

¹¹³⁴ Maciej Pobikrowski sędzia grodzki drohicki, pisarz ziemski drohicki 1588-1597, sędzia ziemski drohicki 1597-1602.

¹¹³⁵ Apolinary Gałązkowski (Gałązka) podsędek drohicki 1588-1598.

¹¹³⁶ Andrzej Lasota łowczy lubelski 1559-1592.

[Oprócz deputatów z województwa lubelskiego i sandomierskiego] [---] tak też i z deputaty województwa podlaskiego, którzy we wszem przystąpili do postanowienia sądów pospolitych ultimae instantiae i one sądy aprobowali wedle ich postanowienia, które do nas przywieźli aut[h]e[n]tice z grodu drohickiego [---].

Które to ich do nas i do sądów naszych przystanie my wdzięcznie przyjmując we wszystkim je aprobowujemy okrom tego, aby się te sądy tak województwa sendomirskiego, jako lubelskiego i podlaskiego nigdzie indziej nie odprawowali jedno tu w Lublinie, wedle alternaty przedtem nam z województwa sendomirskiego postanowionej i zezwolonej [---]. Tego dokładając, iż ci deputaci wszyscy tak województwa sendomirskiego, jako lubelskiego i podlaskiego mają i powinni się będą zjachać tu do Lublina na dzień 8 novembris i przysięgę na te sądy uczynić [---].

A iż pp. Podlasianie przez posły swe żądali nas za to, aby ich województwo dla odległości było naprzód sądzono, tedy my braterskiej miłości w tym dogadzając pozwoliliśmy im i pozwalamy, mając nadzieję w tych ichm. pp. Sendomirzanach, że im też tego pozwolą.

[---] A iż pp. Podlasianie, bracie nasi mili i łaskawi, niektóre artykuły przyczynili w tym przyłączeniu się do sądów tych naszych generalnych, tedy my ichm. Radzi pozwalamy, gdyż im ta poprawa, jako i nam, wolna jest natenczas, a potem zawždy społem z nami poprawiać tego będą, kiedy jedno tego będzie potrzeba [---].

Działo się to w Lublinie w niedzielę, dzień św. Michała, roku Bożego 1577.

Mikołaj Łęcki wojski lubelski¹¹³⁷; Andrzej Lassota łowczy lubelski.

3. Laudum sejmiku województwa sandomierskiego w sprawie akcesji województwa podlaskiego do sądów ultimae instantiae, Opatów, 29 IX 1577 r. (fragmenty).

Rkp. AGAD, Gr.br. nr 8, nlb. Oblata w urzędzie grodzkim brańskim 14 X 1577 r. (f. 2. in vigilia s. Hedvigis), dokonana przez Piotra Kryńskiego, reskryptu dokumentu oblatowanego w urzędzie grodzkim drohickim 4 X 1577 (f. 6 post f. s. Francisci prox.) przez Jana Niemierę stolnika podlaskiego.

[---] A iż ichm pp. rady i rycerstwo województwa podlaskiego posłali posła swego, jmp. Jana Niemierę stolnika podlaskiego¹¹³⁸ z pewnymi artykuły przez nie postanowionemi, chcąc się sami do naszych sądów uchwalonych województwa sendomirskiego i lubelskiego

¹¹³⁷ Mikołaj Łędzki wojski lubelski 1567-1595.

¹¹³⁸ Niemiera Jan stolnik podlaski 1576-1603.

inkorporować i deputaty swe do naszych deputatów przysadzić i społecznie się z nami sędzić. My tedy takowe sądy społeczne rozumiejąc sobie [za] pożyteczne, radziśmy się do wskazania i zadości ichm. pp. województwa podlaskiego przychyliłi i pozwolili.

Wszakoz iż artykuły od ichm. [pp. z województwa podlaskiego]¹¹³⁹ potrzebują zgody z inszemi [...] ¹¹⁴⁰ zaś uczynić bez ichm. pp. województwa lubelskiego nie mogli. A przetośmy takowy akt wcielenia województwa podlaskiego do naszych sądów na sejmik powiatowy opatowski blisko przyszły odłożyli, gdzie się społecznie z pp. województwa lubelskiego porozumiawszy i namówiwszy do czego, kiedy kto natenczas od ichm. pp. województwa podlaskiego będzie posłany, tedy społecznie od wszystkich tych województw stanowić, namawiać i skutecznie kończyć będziem [---].

Dzieło się to w Opatowie na spólnym zjeździe w dzień św. Michała anno Domi(ni) 1577.

Hieronim Russiecki chorąży sandomirski¹¹⁴¹ ręką swą; Stanisłwa Dębiński starosta chęciński¹¹⁴²; Stanisław Lipiński podstoli ziemie sandomirskiej¹¹⁴³

Sejmik przedsejmowy ziemi mielnickiej, Mielnik, 18 XII 1577 r.

Stefan Batory uniwersalem datowanym w Malborku 9 XI 1577 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 14 I 1578 r., sejmiki przedsejmowe na 5 XII 1577 r. (ASWB 1572-1655, s. 66). Sejmik mielnicki zebrał się 18 XII, gdyż uniwersał królewski został dostarczony dopiero 7 XII 1577 r. do urzędu grodzkiego mielnickiego.

Laudum sejmiku ziemi mielnickiej, Mielnik, 18 XII 1577 r.

Rkp. AGAD, Gr. mieln. nr 1, k. 463v-464 Oblata dokonana w urzędzie grodzkim mielnickim przez Stanisława Orzeszkę pisarza grodzkiego mielnickiego 18 XII 1577 r. (feria quarta ante festum sancti Thomae apo(sto)li proxima Anno Domini 1577).

Podane jest postanowienie sejmiku powiatowego przez jmci kasztelana podlaskiego¹¹⁴⁴ i przez wszystkie urzędniki ziemskie i szlachtę powiatu mielnickiego, do urzędu grodzkiego

¹¹³⁹ Tekst uszkodzony, lekcja domyślna.

¹¹⁴⁰ Półtora wersa tekstu uszkodzone u dołu strony.

¹¹⁴¹ Hieronim Rusiecki chorąży sandomierski 1575-1590.

¹¹⁴² Stanisław Dembiński starosta chęciński 1564.1586.

¹¹⁴³ Nie występuje w spisach *Urzędników województwa sandomierskiego XVI-XVIII wieku*. Zapewne chodzi o Stanisława Lipnickiego, podstolego sandomierskiego 1578-1584.

¹¹⁴⁴ Maciej Sawicki, pisarz litewski w l. 1566-1581, wojski drohicki w l. 1569-1570, starosta mielnicki w l. 1567-1574, starosta łosicki w r. 1569, kasztelan podlaski w l. 1574-1581.

mielnickiego przez urodzonego Stanisława Orzeszka, pisarza grodzkiego mielnickiego, które postanowione de verba ad verbum, tak się w sobie ma. Actum in conuentione particulari mielnicen(sis), feria quarta ante festum sancti Thomae apo(sto)li proxima Anno Domini 1577. Per magnificum Matiae Sawicki castellanum podlassen, et generosus Albertum Sawicki capitaneum mielnicen(sis), Petrum Padowski iudicem, Albertum Dziadkowski subjudicem, Stanisla'o Orzeszko notar(um) et allia(as) terrestre(s) ac totum noblilitatem districtus mielnicen(sis) cellebrat(am).

Naprzód wszystka szlachta opowiedzieli się, że listy króla JM na sejmik powiatowy mielnicki przez posłańca JKM po dniu złożonym na sejmik piąty decembris, aby trzeciego dnia, to jest siódmego decembra przyniesione są. Opowiedali się też, że posła od JKM na ten sejmik do powiatu mielnickiego z instrukcją nie masz. Wszakże JM pan kasztelan podlaski będąc praesens na tem sejmiku proponował jako wiadomem rzeczy z listów JKM o czym ma być na sejmie walnym radzono i namawiano. A tak aby się potrzebam RP dla powiatu naszego mielnickiego nie omieszkało, tedyśmy z pośrodku siebie zezwoliwszy się wszyscy obrali posły, osoby [k. 464] zacne, godne, to jest urodzonych: Piotra Gnojeńskiego dworzanina JKM, pana Krzysztofa Orzeszka, którym daliśmy zupełną a nie zamierzoną moc zlecając im na sejmie walnym blisko przyszedłem potrzeby RP sprawować, i pilnie przestrzegać, zgadzając się z inszemi posły koronnemi, zwłaszcza posły z powiatów województwa naszego podlaskiego. To im też zlecając, aby się krzywdę, która się dzieje temu powiatu mielnickiemu na sejmie przełożyli, że listy przez posłańca króla JM są omieszkać, i po czasie złożenia sejmiku przyniesione. Tak też że według zwykłego zachowania pospolitego w powiatach posła od JKM cum instructione resta ad proporemp(te) et res necessarias p(er)... nie było. O co prosić mają JKM aby ten nasz powiat nie był z inszych upośledzon. A gdy tego będzie potrzeba, żeby sejmik dostateczny był składan. A co się dotyczy de modo judi(cio)rum ultimae instantiae, także tedy około obrony i innych rzeczy potrzebnych RP należących, to wszystko z posłami drogickiego, brańskiego powiatów zgadzać się i stanowić poruczamy.

Sejmik przedsejmowy ziemi drohickiej, Drohiczyn, [18?] XII 1577 r.

Stefan Batory uniwersalem datowanym w Malborku 9 XI 1577 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 14 I 1578 r., sejmiki przedsejmowe na 5 XII 1577 r. (ASWB 1572-1655, s. 66). Być może sejmik drohicki zebrał się 18 XII, gdyż – analogicznie jak do grodu mielnickiego - uniwersał królewski mógł zostać dostarczony dopiero 7 XII 1577 r. do urzędu grodzkiego

drohickiego. Z ziemi drohickiej wybrano posłów: Sebastiana Suchodolskiego referendarza litewskiego, wojskiego drohickiego oraz Marcina Węza podsędka drohickiego w (Posłowie ziemscy, s. 262). Nie udało się odnaleźć akt tego sejmiku.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, [18?] XII 1577 r.

Stefan Batory uniwersalem datowanym w Malborku 9 XI 1577 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 14 I 1578 r., sejmiki przedsejmowe na 5 XII 1577 r. (ASWB 1572-1655, s. 66). Być może sejmik ziemi bielskiej zebrał się 18 XII, gdyż – analogicznie jak do grodu mielnickiego - uniwersał królewski mógł zostać dostarczony dopiero 7 XII 1577 r. do urzędu grodzkiego brańskiego. Sejmik ziemi bielskiej wybrał posłów na sejm Melchiora Kostro i Walentego Niewierowskiego (Niewiarowskiego).

Skrót: ANK, ZZG, sygn. 17, s. 317.

Sejmik elekcyjny szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, IV (?) 1578 r.

Szlachta ziemi bielskiej wybrała czterech kandydatów na pisarstwo ziemskie bielskie po rezygnacji Tomasza Owsianego: Jerzego Brzósę, chorążego ziemi bielskiej, Piotra Pietkowskiego, Melchiora Kostro i Stanisława Rytela. Na sejmiku doszło do sporu z wojewodą podlaskim Mikołajem Kiszką, który mianował piątego kandydata – Adama Owsianego, pisarzowica ziemskiego bielskiego, syna Tomasza.

Skrót: ANK, ZZG, sygn. 15, s. 73; sygn. 17, s. 297.

Zjazd szlachty ziemi bielskiej w Brańsku (?), V/VI (?) 1579 r.

Szlachta ziemi bielskiej wybrała Baltazara Kostro i Hieronima Mieńskiego posłami do wojewody podlaskiego Mikołaja Kiszki w sprawie sporu o elekcję kandydatów na pisarstwo ziemskie bielskie¹¹⁴⁵.

Zjazd szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 15 VI 1579 r.

¹¹⁴⁵ NGAB, f. 1706, op. 1, sygn. 13, k. 159v-160v.

Szlachta ziemi bielskiej podczas roków sądowych grodzkich wysłuchała relacji posłów do wojewody podlaskiego Mikołaja Kiszki w sprawie sporu o elekcję kandydatów na pisarstwo ziemskie bielskie i wystosowała list do Tomasza Owsianego, byłego pisarza ziemskiego bielskiego.

1. Zeznanie woźnego i świadków o poselstwie szlachty bielskiej do wojewody podlaskiego
Mikołaja Kiszki, Brańsk, 15 VI 1579 r.

Rkps. NGAB, f. 1706, op. 1, sygn. 13, k. 159v-160v.; **Skrót:** ANK, ZZG, sygn. 17, s. 319. *Oblaty dokonano w urzędzie grodzkim brańskim 15 VI 1579 r. [feria s(e)c(un)da post festu(m) sum(m)a Trinitatis proxima a. D. 1579];*

[k. 159v] Nobilis Sigismundus Warel, mini(steria)lis t(er)r(est)ris g(e)n(er)alis, habitis secu(m) no(bi)l(ibus) Stanislao Malinowski¹¹⁴⁶ et Gasparo Jabłonsky, terrigenis sibi in maius testimonium adhibitis hic p(raese)ntibus in vim suae ver[a]e ac fidelis rel(ati)onis ubiq(ue) facien(dae) recogno(vi)t, quia du(m) ex parte officialiu(m) tam terrestriu(m), qua(m) etiam castren(sium) et tocius nobilitat(is) huius terrae Bielscen(sis) cu(m) internu(n)tiis ab eisd(em) officialibus atq(ue) nobilitate missis v(ideli)cet g(e)n(er)osis Baltizaro Kostro¹¹⁴⁷ et Hieronimo Mienski¹¹⁴⁸ ad magnificu(m) Nicolau(m) Kiszka¹¹⁴⁹, pallatinu(m) Podlachiae condescendebat, quiquid(em) nu(n)cii expostulabant et petentes ab eo [k. 160] nomine tocius equestris ordinis, ut ipse ex mandat(is) S.R.M. et pro off(ici)o suo, diem electionis notarii t(er)r(est)ris assignaret et p(rae)figeret, extunc p(rae)fatus palatinus Podlachiae p(rae)fatis nuntiis tale responsu(m) dedit, quod responsu(m) eidem nu(n)tii p(rae)fatis officialib(us) et univers[a]e nobilitati, quodquot tunc temporis pro terminis castren(sibus) in Bransko curia Regali fuera(n)t p(rae)sen(tes) congregati retuleru(n)t, cuius tenor est talis:

„Iż ja krom listu K.J.M. wam elekczej złożyć nie mogę i dla tej potrzeby wojennej, chociabym rad w.m., braciej swej, w tem posłużyć chciał, ale czas krótki i wyprawa na wojnę mi nie dopuszcza, ja aczem z K.J.M. o tem mówił tak privatim, ale przedsię trzeba listu z informacją K.J.M., bez której ja nic nie mogę. Byłać i pierwej elekcja, na której ja jako mnie, dobremu i cnotliwemu panu, należało zachowałem się i mianowałem z osoby mej trzech, ale nie wiem, kto tego był przyczyną, żeśmy się nie zgodzili, ja jako pryncypał w tem tu kraju tego

¹¹⁴⁶ Stanisław Malinowski, być może starosta wysocki z ramienia Radziwiłłów ok. 1572-1576.

¹¹⁴⁷ Baltazar Kostro, prawdopodobnie syn Jana, brat Piotra i Melchiora, sędziego ziemskiego bielskiego.

¹¹⁴⁸ Hieronim Mieński, syn Jana, podstarościego brańskiego.

¹¹⁴⁹ Mikołaj Kiszka (1528-1587), krajczy litewski 1552-1555, podczaszy litewski 1555-1569, wojewoda podlaski 1569-1587, starosta drohicki ok. 1557-1587, starosta bielski 1569-1587.

przestrzegam i na to oculatus chcę być, aby się mea autoritate nic nie ubliżyło, a chociaż w wasem bielskiem powiecie osiadłości nie mam, jednak tam p(ro) off(ici)o suo władzę mam. A gdyż ja mianował elekty p(ro) loco suo, czemuście się wy ze mną zgodzić nie chcieli? Nie wiem, czemu i tego cnotliwego człowieka, pana Owsianego¹¹⁵⁰, biegacie, gdy jest godny człowiek i mądry; ja mając między wami pierwse miej[sce], potem i drudzy dygnitarze, także urzędnicy ziemscy i przedniejszy ślachcicy, moglibyśmy się zgodzić, ale jest wiele między ślachtą w odrapanych sukniach, co tylko za pługiem chodzą i nie ma więcej, jedno kij doma, nic nie rozumieją, jedno z kijem gorzałki się opiwszy jako Turcy masłoku, nie mając w sobie żadnego iudiciu(m), woła, wrzeszczy: »nie chcemy tego«, etc. „I mamże ja na wrzasku tych szalonych przestawać? Azażby nie lepiej jednego rozumniejszego z brac[i]ej wybrawszy z każdej parafiej, poruczyć to jemu, któryby rychlej przestał na wotum starszych, quia multi sunt vocati, pauci vero electi. A tak to moja intencja, której chcecie wiedzieć, że ja przez¹¹⁵¹ listu i informacji K.J.M. nie mogę nic uczynić, ponieważ chociabych ja i teraz na waszę prośbę elekcją złożył, [k. 160v] przedsię wy nie zgodzicie się. A co na pierwsej pięt było, to zaś na tej będzie sześć, abo i więcej. A tak wasza sprawiedliwość odłogiem leży, przeto lepiej abyście się na jedn[eg]o zgodzili, a do K.J.M. posłali, żeby go aprobował. A niechaj by to tak p(ro) hac vice tylko było, a na potem się to zapisem obwarowało, żeby już nikt takiej sequelli do was nie wnosił, gdyż i ja to widzę przeciwko prawu i widzę że słusznej rzeczy żądacie, której bym ja też wam rad pomógł, ale się czas skrócił, a ja na wojnę jadę z K.J.M., stamtąd Pan Bóg wie, jako się rychło wrociemy, a potem będzie sjem, a wam sprawiedliwości przedsię mieska się; a jeśli wam leżenia ksiąg trzeba dla munimentów i apelacji do trybunału, wsak są drudzy urzędnicy, przy których to może być”, etc, etc. i wiele takich mów było, które się ściągały ad eundem sensu(m), że „krom listu K.J.M. nie mogę złożyć elekcje”. Et semper recurrebad ad sua(m) intencionem albo do swego przedsięwzięcia, które ma com(m)une cu(m) illo ambiente hanc dignitatem, inter c[a]jetera, to mówił i pytał się o liście K.J.M., jeśliby go mieli, „wszakeście – powiada – do króla posyłali, a co wam ci posłowie (nie wiem, kto tam był) przynieśli, ja nie wiem, mógł K.J.M. już komu dać, a przeto ja krom listu K.J.M. elekcje wam złożyć nie mogę”, quod sic et non aliter p(rae)fatus mi(nisteri)alis audivisse et actu(m) esse retulit et nobiles attestati su(n)t, qua(m) recognitione(m) modo p(rae)misso factam memorati officiales, et universa nobilitas p(ro)testan(do) se con(tra) magnificu(m) Nicolau(m) Kiska, pallatinu(m) Podlachiae, de aggravaminae et iniuriae suae bonae estimacionis et iusticiae

¹¹⁵⁰ Tomasz Owsiany, starosta brański ok. 1546-1553, pisarz ziemski bielski 1561-1578.

¹¹⁵¹ Tu w znaczeniu: bez.

p(rae)petitionis atq(ue) libertat(is) eor(um) oppressionis ad acta p(raese)ntia ingrossari admitti peteru(n)t, quibus per offitium admissu(m) est.

2. List urzędników i szlachty ziemi bielskiej do Tomasza Owsianego w sprawie sporu o elekcję kandydatów na pisarstwo ziemi bielskiej, Brańsk, 15 VI 1579 r.

Rkp. NGAB, f. 1706, op. 1, sygn. 13, k. 214 – oblata; w księgach grodzkich brańskich oblatowana podczas roków sądowych grodzkich przed podstarościm brańskim Jakubem Górskim i sędzią grodzkim brańskim Melchiorem Kostro 29 VI 1579 r. [feria secunda post octavas Corporis Christi a. D. 1579] przez „całą szlachtę” (nobilitas tota) ziemi bielskiej. Oryginalny list był opatrzony 29 odciskami pieczęci.

[k. 214] Braterskie chęci i służby nasze do łaski w.m.¹¹⁵² zalecamy, winszując w.m. od Pana Boga wsego dobrego, etc. Zjachawszy się na dzień dzisiejszy, jako dnia [...] ¹¹⁵³, dla naradzenia się i obmyśławiania, co się jedno tycze wszytkich nas albo ojczyzny naszej i wolności jej, wszego dobrego, iż w.m. do obmyśławiania takowego jesteś alienus od nas, zdało się nam za rzecz przystojną i powiną upomnieć w.m. w tem przez posły nasze, ślachatne pany Nikodema Wyszeńskiego¹¹⁵⁴, Stanisława Malinowskiego¹¹⁵⁵, z pośrodku nas do w.m. posłane, żeby w.m. w tem imieniem naszym upomnieli, co dolega wolność ojczyzny naszej i nas samych, przy tem, żebyś w.m. do zwłoki sprawiedliwości, którą cierpiemy poniekąd z przyczyny w.m., autorem tego i przyczyną więcej już nie był. Te rzeczy wszystkie szerzej do przełożenia onem poruczyliśmy, to cokolwiek imieniem naszym mowić będą, we wsytkiem wiarę zupełną, żebyś jem w.m. dał. A dla lepszej wiary i świadectwa pieczęci imieniem i za zleceniem wszego rycerstwa, tu na ten czas zjechałego, my, niżej podpisani, przycisnęliśmy i rękami własnymi podpisali się.

Dan w Brańsku w poniedziałek nazajutrz po świętej Trójcy roku od narodzenia Pańskiego MDLXXIX [15 VI 1579], w. m. bracia życzliwi i powolni.

¹¹⁵² Adresat listu to Tomasz Owsiany, starosta brański ok. 1546-1553, pisarz ziemski bielski 1561-1578.

¹¹⁵³ Zostawiono puste miejsce na datę.

¹¹⁵⁴ Nikodem Jałbrzyk Wszyński, prawdopodobnie dziedzic w Wyszonkach w ziemi bielskiej, syn Marcina, brat Andrzeja i Fabiana.

¹¹⁵⁵ Stanisław Malinowski, być może starosta wysocki z ramienia Radziwiłłów ok. 1572-1576.

[1] Alb(er)tus Wysskowski¹¹⁵⁶, iudex, propria manu, [2] Hipolit Jankowski¹¹⁵⁷, podsędek, ręką swą, [3] Jacobus Gorski¹¹⁵⁸, vicecapit(aneus), sc(rip)sat, [4] Melchior Costro¹¹⁵⁹, iudex castren(sis) t(er)rae Bielscen(sis), [5] Andreas Jałbrzyk Wyszenski¹¹⁶⁰, notarius castren(sis) Bielscen(sis), [6] Jacobus Szepietowski¹¹⁶¹ własną ręką, [7] Jacobus Wnorowski¹¹⁶², propria sc(rips)at, [8] Józef Mieński¹¹⁶³ ręką własną, [9] Erasmus Pobikrowski¹¹⁶⁴, [10] Joannes Kulesza¹¹⁶⁵ propria manu sc(rips)at, [11] Jan Olędzki ręką własną.

3. Relacja Nikodema Jałbrzyka Wszyńskiego i Stanisława Malinowskiego, posłów szlachty ziemi bielskiej do Tomasza Owsianego w sprawie sporu o elekcję kandydatów na pisarstwo ziemi bielskiej, Brańsk, przed 13 VII 1579 r.

Rkp. NGAB, f. 1706, op. 1, sygn. 13, k. 273.

Oblatę w urzędzie grodzkim brańskim wykonali Nikodem Jałbrzyk Wszyński i Stanisław Malinowski 13 VII 1579 r. [feria secunda ante festum Divisionis Ap(osto)lorum a. D. 1579].

[k. 273] Mowa albo prośba i napominanie panów urzędników i rycerstwa ziemi bielskiej do pana Tomasza Owsianego¹¹⁶⁶.

Przed oddaniem kredensu powiedzieliśmy panu Owsianemu chęci y służby braterskie, tak od panów urzędników, jako i rycerstwa, zatem wziął kredens i przeczytał, kazał mówić, mówiło się potem tak, jako się napisało, po odprawie mowy powiedział w te słowa: „na ten czas kiedy w.m. panowie urzędnicy i rycerstwo do mnie z poselstwem tem odprawowali było ich na ten czas barzo wiele, a z głowami mądrymi, czasu to niemało wzięło, przeto też mnie, jako jednemu, a k’temu jeszcze staremu, kiedym był młodszy, byłem też do tego sposobniejszy, potrzeba też do tego czasu niemałego, abym się sposobił, dosięgłszy do tego i przyjacziół swych.

¹¹⁵⁶ Wojciech Wyszowski, pisarz grodzki brański ok. 1558-1561, sędzia grodzki brański 1561-1568, sędzia ziemski bielski 1568-1591.

¹¹⁵⁷ Hipolit Jankowski (Janikowski), podsędek ziemi bielskiej 1569-1583.

¹¹⁵⁸ Jakub Górski, pisarz grodzki brański ok. 1563-1568, sędzia grodzki brański 1568-1579, podstarości brański 1579-1590.

¹¹⁵⁹ Melchior (Malcher) Kostro, sędzia grodzki brański 1579-1588, podstarości drohicki 1589-1593, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, syn Jana, brat Baltazara i Piotra.

¹¹⁶⁰ Andrzej Jałbrzyk Wszyński, pisarz grodzki brański 1573-1590, wojski drohicki 1586-1591, podstarości i sędzia grodzki brański 1590-1591, sędzia ziemski bielski 1591-1595, syn Marcina, brat Fabiana i Nikodema.

¹¹⁶¹ Jakub Szepietowski, podpisek grodzki brański ok. 1564-1582, podpisek ziemski bielski ok. 1582-1595, komornik ziemski bielski ok. 1599-1601, syn Jana.

¹¹⁶² Jakub Wnorowski (Wnor), podpisek ziemski bielski ok. 1569-1580, komornik ziemski bielski 1580-1581, wójt suraski.

¹¹⁶³ Józef Mieński, prawdopodobnie syn Mikołaja, surgatora pisarstwa ziemskiego bielskiego, brat Abrahama.

¹¹⁶⁴ Erazm (Niemia) Pobikrowski, dziedzic m.in. w Brześciance w ziemi bielskiej, syn Jakuba, sędziego ziemskiego drohickiego, zięć Hipolita Jankowskiego, podsędka ziemskiego bielskiego.

¹¹⁶⁵ Jan Kulesza, prawdopodobnie sędzia grodzki brański 1568-1569, komornik ziemski bielski 1570-1595.

¹¹⁶⁶ Tomasz Owsiany, starosta brański ok. 1546-1553, pisarz ziemski bielski 1561-1578.

A tak biorę sobie ad deliberandum”. Na wszystkie mowę, co się jedno mówiło do niego, nie odmawiał nic, chyba się na to porwał: „co mi panowie urzędnicy i rycerstwo przez w.m. przypominają, abych ja miał pieniędzmi przyciągać niektórych z rycerstwa, także pana wojewodę¹¹⁶⁷ i na dworze pańskim, nie jestem tak bogaty albo mogę rzec i swobodny, i kto takową sprawę dawał o mnie, tedy mi na tem (jako Moskwa zwykła mówić) krzywdę czyni i nieprawda to jest”. Pan Wyszeński¹¹⁶⁸, jeden z posłów do niego, przypomniał mu na toż: „też zarazem słyście w.m. sam w uszy swe na elekcji od kilku ślachciców, którzy to w.m. wymawiali. A to pan Malinowski Jerzy¹¹⁶⁹ i pan Filip Sokół¹¹⁷⁰ publice to przede wstykiemi powiadali, żeś je w.m. najdował pieniędzmi”. I to przypomniał. „Wiem, że tu miał w tej ziemi niemało przyjaciół, którem był sobie pozyskał, a mogę to rzec, że jem i dobrze czynił; iż mię odstąpili, musiałem dosięgać na stronie przyjaciół. Jakoż i teraz w tej deliberacji, kiedy i.m. przez w.m. będę miał powiedzieć, muszę z niemi naradzić”. Owo wsystek scopus na tem mowy jego był: „deliberatus respondebo”.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 26 X 1579 r.

Stefan Batory uniwersalem datowanym z Braclawia, 20 IX 1579 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 22 XI 1579 r, termin sejmików przedsejmowych wyznaczając na koniec X 1579 r. Szlachta ziemi bielskiej wybrała na posłów Andrzeja Jałbrzyka Wyszynskiego, pisarza grodzkiego brańskiego i Hieronima Mieńskiego¹¹⁷¹. Nie udało się odnaleźć akt tego sejmiku.

Laudum sejmiku szlachty ziemi bielskiej, Brańsk, 26 X 1579 r.

Rkp. NGAB, f. 1706, op. 1, sygn. 13, k. 530; **Skrót:** ANK, ZZG, sygn. 17, s. 320.

Oblaty dokonano w urzędzie grodzkim brańskim 26 X 1579 r. [feria secunda ante festum sanctorum Simo(n)is et Jud[a]e Ap(osto)lorum a. D. 1579];

[k. 530] Comparen(tes) cora(m) off(ici)o in actu co(n)ten(to) et actis p(rae)sen(tibus) generosi ac nobiles [1] Georgius Brzoska¹¹⁷², vexilifer, [2] Albertus Wysskowski¹¹⁷³, iudex, [3] Ipolitus

¹¹⁶⁷ Mikołaj Kiszka (1528-1587), krajczy litewski 1552-1555, podczaszy litewski 1555-1569, wojewoda podlaski 1569-1587, starosta drohicki ok. 1557-1587, starosta bielski 1569-1587.

¹¹⁶⁸ Nikodem Jałbrzyk Wyszynski, prawdopodobnie dziedzic w Wyszonkach w ziemi bielskiej, syn Marcina, brat Andrzeja i Fabiana.

¹¹⁶⁹ Jerzy Malinowski, prawdopodobnie syn Jerzego, podstarościę brańskiego.

¹¹⁷⁰ Filip Sokół (Sokołowski), komornik polny graniczny ziemi bielskiej 1571.

¹¹⁷¹ NGAB, f. 1706, nr 13, k. 530.

¹¹⁷² Jerzy Brzoska, chorąży ziemi bielskiej 1563-1579, pisarz ziemski bielski 1579-1585.

¹¹⁷³ Wojciech Wyszowski, pisarz grodzki brański ok. 1558-1561, sędzia grodzki brański 1561-1568, sędzia ziemski bielski 1568-1591.

Jankowski¹¹⁷⁴, subiudex terrae Bielscen(sis), [4] Stanislaus Graiewski¹¹⁷⁵, dapifer t(er)rae Podlachiae, [5] Melchior Kostro¹¹⁷⁶, iudex, [6] Andreas Jałbrzyk Wyssenski¹¹⁷⁷, notarius castren(ses) t(er)rae Bielscen(sis), [7] Hieronimus Myenski¹¹⁷⁸, [8] Petrus Piethkowski¹¹⁷⁹, [9] Vale(n)tinus Niewierowski¹¹⁸⁰, [10] Abraham Wissowathi¹¹⁸¹, [11] Paulus Brzozowski¹¹⁸², camerarii t(errest)res Bielscen(ses), [12] Georgius Malinowski¹¹⁸³, [13] Philipus Sokołowski¹¹⁸⁴, [14] Mathias Kobylenski, [15] Jacobus Szepiethowski¹¹⁸⁵, [16] Joa(n)nes Olęczki, [17] Nicolaus Woyno, [18] Jacobus Gornic Falkowski¹¹⁸⁶, [19] Michael Warpęch, [20] Leonardus Warpęch, [21] Nicolaus, [22] Leonardus Falkowssczy, [23] Martinus Czaykowski¹¹⁸⁷, [24] Joannes Załęzki¹¹⁸⁸, burgrabius Bra(n)scen(sis), [25] Andreas Krassowski¹¹⁸⁹, [26] Joa(n)nes Woyno¹¹⁹⁰, camerarii t(errest)res Bielscen(ses), [27] Albertus Woyno Szuba et alii q(uam)plurimi nobiles terigenae huius t(er)rae Bielscen(sis) pala(m), publice et verbis exp(rae)ssis recognoveru(n)t, quia iux(ta) l(itte)ras S.R.M., quibus co(n)ventu(m) particulare(m) iux(ta) iura et co(n)suetudines Regni indexerat pro die hodierna, co(n)venien(tes) huic ad oppidu(m) Bransk in eisd(em) li(tte)rae S.R.M. assignatu(m) et p(rae)fixu(m) e medio sui ad conventione(m) generale(m) Regni Warssovien(sem) in l(itte)ris S.R.M. p(rae)fixu(m) de rebus et negociis R.P. tracta(n)dis, consulendis et co(n)stituendis in suos nu(n)cios elegeru(n)t et co(n)stitueru(n)t v(ideli)cet generosos Andrea(m) Jalbrzyk Wyssenski, notariu(m) castren(sem) terrae Bielscen(sis) et Hieronimu(m) Myeński, da(n)tes et co(n)ceden(tes) eisdem suis nu(n)tiis limitata(m) potestate(m) certas ob causas, et iniurias,

¹¹⁷⁴ Hipolit Jankowski (Janikowski), podsędek ziemi bielskiej 1569-1583.

¹¹⁷⁵ Stanisław Grajewski, dworzanin królewski, stolnik podlaski ok. 1575-1581.

¹¹⁷⁶ Malcher (Melchior) Kostro, sędzia grodzki brański 1579-1588, podstarości drohicki 1589-1593, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, syn Jana, brat Baltazara i Piotra.

¹¹⁷⁷ Andrzej Jałbrzyk Wyszynski, pisarz grodzki brański 1573-1590, wojski drohicki 1586-1591, podstarości i sędzia grodzki brański 1590-1591, sędzia ziemski bielski 1591-1595, syn Marcina, brat Fabiana.

¹¹⁷⁸ Hieronim Mieński, syn Jana, podstarościęgo brańskiego.

¹¹⁷⁹ Piotr Pietkowski, stolnik podlaski 1574-1575, wojski bielski 1582-1585, pisarz ziemski bielski 1585-1595, poborca ziemi bielskiej.

¹¹⁸⁰ Walenty Niewierowski (Niewiarowski), komornik ziemski bielski ok. 1561-1589, żołnierz, a potem porucznik roty pieszej stacjonującej na zamku w Tykocinie, poborca i dzierżawca ceł ziemi bielskiej.

¹¹⁸¹ Abraham Wiszowaty, komornik ziemski bielski ok. 1568-1603.

¹¹⁸² Paweł Brzozowski, komornik ziemski bielski ok. 1578-1604.

¹¹⁸³ Jerzy Malinowski, prawdopodobnie syn Jerzego, podstarościęgo brańskiego.

¹¹⁸⁴ Filip Sokołowski, komornik polny graniczny ziemi bielskiej 1571.

¹¹⁸⁵ Jakub Szepietowski, podpisę grodzki brański ok. 1564-1582, podpisę ziemski bielski ok. 1582-1595, komornik ziemski bielski ok. 1599-1601, syn Jana.

¹¹⁸⁶ Jakub Górnicz (Górny) Falkowski, podpisę grodzki brański 1572-1593, komornik ziemski bielski 1583-1604, podpisę ziemski bielski 1588.

¹¹⁸⁷ Marcin Czajkowski (Czajka), komornik polny graniczny ziemi bielskiej ok. 1565-1566.

¹¹⁸⁸ Jan Załęzki, burgrabia grodzki brański ok. 1579-1589.

¹¹⁸⁹ Andrzej Krassowski, komornik ziemski bielski ok. 1568-1584, syn Mrocza (Mrocześlawa), komornika ziemskiego bielskiego.

¹¹⁹⁰ Jan Wojno, komornik ziemski bielski ok. 1565-1603, poborca ziemi bielskiej.

quibus praeminui in libertatibus nostris, maxime vero in causa notariatus t(errest)ris facesente nobis negotiu(m) magnifico palatino Podlachiae, quae o(m)nia ipse idem n(ost)ri internuntii copiosivis cora(m) vobis expone(n)t et oretenus dicent, quoru(m) quid(em) suoru(m) negocioru(m) articulos eisd(em) suis nu(n)tiis sub sigillo capita(ne)ali huius t(er)rae Bielscen(sis) ad tractand(a) et componend(a) cum senatoribus et nu(n)tiis Regni Poloniae pro co(n)ventione p(rae)senti per S.R.M. indicta co(n)gregatis tractandi, co(n)sule(n)di, dicendi, agendi et co(n)stitue(n)di suis negotiis, in quibus est eis concessa limitata potestas, no(n) rece[de]ndis promite(n)tes id totu(m), quic(ui)d eis concessu(m) ad tracta(n)dum in articulos descriptu(m) est, id quod actu(m), factu(m) ve fuerit ab eisq(ue) in nullo recedendo, pro rato et grato habe(re) no(n) aliter ac si soli omnes ibi personaliter adessent, quae o(m)nia p(rae)missa o(m)nes suis in personas sunt attestati.

Sejmik elekcyjny szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 18 XI 1579 r.

Szlachta ziemi bielskiej na ponownym sejmiku wybrała czterech kandydatów na pisarstwo ziemskie bielskie po rezygnacji Tomasza Owsianego: Jerzego Brzóske, chorążego ziemi bielskiej, Piotra Pietkowskiego, Melchiora Kostro, sędziego grodzkiego brańskiego i Stanisława Rytela. Znów doszło do sporu z wojewodą podlaskim Mikołajem Kiszką, który mianował piątego kandydata – Adama Owsianego, syna Tomasza, pisarzowica ziemskiego bielskiego. W związku z tym urzędnicy i szlachta ziemi bielskiej złożyli protestację w księgach grodzkich brańskich. Ostatecznie król Stefan Batory powołał na pisarstwo ziemskie bielskie Jerzego Brzóske¹¹⁹¹.

Protestacja szlachty ziemi bielskiej przeciwko wojewodzie podlaskiemu Mikołajowi Kiszce,
Brańsk, 18 XI 1579 r.

Rkp. NGAB, f. 1744, op. 1, sygn. 7, k. 1-4.

Oblaty dokonano w urzędzie grodzkim brańskim 18 XI 1579 r. [[feria qu]arta an(te) festu(m) s(an)ctae Helisabet [proxima] a. D. 1579].

[k. 1] Ad offitiu(m) et acta p(rae)sen(tia) castren(sia) venien(tes) p(er)sonal(ite)r generosi et nobiles [1] Georgius Brzoska¹¹⁹², vexilifer, [2] Albertus Wysskowski¹¹⁹³, iudex, [2] Ipolitus

¹¹⁹¹ *Urzędnicy podlascy*, s. 43-44, nr 82.

¹¹⁹² Jerzy Brzóska, chorąży ziemi bielskiej 1563-1579, pisarz ziemski bielski 1579-1585.

¹¹⁹³ Wojciech Wyszowski, pisarz grodzki brański ok. 1558-1561, sędzia grodzki brański 1561-1568, sędzia ziemski bielski 1568-1591.

Jankowski¹¹⁹⁴, subiudex t(er)rae Bielscen(sis), [3] Stanislaus Graiewski¹¹⁹⁵, dapifer t(er)rae Podlachiae, [4] Melchior Kostro¹¹⁹⁶, iudex, [5] Andreas Jałbrzyk Wyssenski¹¹⁹⁷, notarius, castren(ses) terrae Bielscen(sis), [6] Hieronimus Mieński¹¹⁹⁸, [7] Petrus Pietkowski¹¹⁹⁹, [8] Vale(n)tinus Niewierowski¹²⁰⁰, [9] Abraha(m) Wissowathi¹²⁰¹, [10] Paulus Brzozowski¹²⁰², camerarii t(errest)res Bielscen(ses), [11] Georgius Malinowski¹²⁰³, [12] Philipus Sokołowski¹²⁰⁴, [13] Mathias Kobylenski, [14] Jacobus Szepiethowski¹²⁰⁵, [15] Joa(n)nes Olęczki, [16] Nicolaus Woyno, [17] Jacobus Gornic Falkowsky¹²⁰⁶, [18] Michael Warpęch, [19] Leonardus Warpęch, [20] Nicolaus, [21] Leonardus Falkowssczy, [22] Martinus Czaykowski¹²⁰⁷, [23] Joa(n)nes Załęzki¹²⁰⁸, burgrabius Bra(n)scen(sis), [24] Andreas Krassowski¹²⁰⁹, [25] Joa(n)nes Woyno¹²¹⁰, camerarii t(errest)res Bielscen(ses), [26] Albertus Woyno Szuba, [27] Moyses Szepiethowski, [28] Stanislaus Gąssowski, [29] Michael Siestrzeytowsky, [30] Baltizar, [31] Stanislaus, [32] Janusius Falkowssczy, [33] Nicolaus Sokołowsky, [34] Martinus Kalnicki¹²¹¹ de Domanowo¹²¹², [35] Paulus Brzoska, [36] Troianus Wyssenski¹²¹³, [37] Venceslaus, [38] Chr(ist)opherus Nagorkowie¹²¹⁴, [39] Andreas

¹¹⁹⁴ Hipolit Jankowski (Janikowski), podsędek ziemi bielskiej 1569-1583.

¹¹⁹⁵ Stanisław Grajewski, dworzanin królewski, stolnik podlaski ok. 1575-1581.

¹¹⁹⁶ Malcher (Melchior) Kostro, sędzia grodzki brański 1579-1588, podstarości drohicki 1589-1593, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, syn Jana, brat Baltazara i Piotra.

¹¹⁹⁷ Andrzej Jałbrzyk Wyszyński, pisarz grodzki brański 1573-1590, wojski drohicki 1586-1591, podstarości i sędzia grodzki brański 1590-1591, sędzia ziemski bielski 1591-1595, syn Marcina, brat Fabiana.

¹¹⁹⁸ Hieronim Mieński, syn Jana, podstarościę brańskiego.

¹¹⁹⁹ Piotr Pietkowski, stolnik podlaski 1574-1575, wojski bielski 1582-1585, pisarz ziemski bielski 1585-1595, poborca ziemi bielskiej.

¹²⁰⁰ Walenty Niewierowski (Niewiarowski), komornik ziemski bielski ok. 1561-1589, żołnierz, a potem porucznik roty pieszej stacjonującej na zamku w Tykocinie, poborca i dzierżawca cel ziemi bielskiej.

¹²⁰¹ Abraham Wiszowaty, komornik ziemski bielski ok. 1568-1603.

¹²⁰² Paweł Brzozowski, komornik ziemski bielski ok. 1578-1604.

¹²⁰³ Jerzy Malinowski, prawdopodobnie syn Jerzego, podstarościę brańskiego.

¹²⁰⁴ Filip Sokołowski, komornik polny graniczny ziemi bielskiej 1571.

¹²⁰⁵ Jakub Szepietowski, podpisek grodzki brański ok. 1564-1582, podpisek ziemski bielski ok. 1582-1595, komornik ziemski bielski ok. 1599-1601, syn Jana.

¹²⁰⁶ Jakub Górnicz (Górny) Falkowski, podpisek grodzki brański 1572-1593, komornik ziemski bielski 1583-1604, podpisek ziemski bielski 1588.

¹²⁰⁷ Marcin Czajkowski (Czajka), komornik polny graniczny ziemi bielskiej ok. 1565-1566.

¹²⁰⁸ Jan Załęski, burgrabia grodzki brański ok. 1579-1589.

¹²⁰⁹ Andrzej Krassowski, komornik ziemski bielski ok. 1568-1584, syn Mrocza (Mrocześlawa), komornika ziemskiego bielskiego.

¹²¹⁰ Jan Wojno, komornik ziemski bielski ok. 1565-1603, poborca ziemi bielskiej.

¹²¹¹ Marcin Kalnicki, być może pisarz miasta Brańska 1569.

¹²¹² Domanowo, wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. bielski), ośrodek parafii domanowskiej.

¹²¹³ Trojan Wyszyński, być może Trojan Wypych Wyszyński, komornik ziemski bielski ok. 1584-1621, podstarości suraski 1590-1591, poborca ziemi bielskiej, syn Mateusza, podwojewodziego podlaskiego.

¹²¹⁴ Zapewne Nagórkowie Wyszyńscy.

Wysskowski¹²¹⁵, [40] Joa(n)nes Jałbrzyk Wyssenski¹²¹⁶, vexiliferides, [41] Bernardus, [42] Joa(n)nes¹²¹⁷, [43] Jacobus Krassowssczy, [44] Stanislaus Brzozowski Kozula¹²¹⁸, [45] Stanislaus Goleiewski, [46] Joa(n)nes Borowski, [47] Albertus Wypych¹²¹⁹, [48] Martinus, [49] Baltizar Wyssensczy, [50] Gabriel Wypych, [51] Laure(n)tius Brzoska, [52] Valetinus Moszczicki¹²²⁰, [53] Jozephus Rzancza, [54] Mathias Krassowski, [55] Joa(n)nes Salomonis Wypych, [56] Stanislaus, [57] Erasmus, [58] Vale(n)tinus Kostrowie, [59] Joa(n)nes, [60] Chr(ist)opherus, [61] Matheus, [62] Michael, [63] Andreas, [64] Nicodemus Lubowie, [65] Petrus¹²²¹, [66] Baltizar¹²²², [67] Martinus, [68] Joa(n)nes, [69] Jacobus Kostrowie, [70] Alexa(n)der Gawin, [71] Joannes Szepiethowski, [72] Nicolaus, [73] Joa(n)nes Malinowssczy, [74] Albertus Kałh, [75] Joa(n)nes Krupa Woynowie, [76] Gregorius Niwiensky, [77] Symon Daniłowsky, [78] Petrus Snieczienski, [79] Joa(n)nes Skwarek, [80] Laure(n)tius Woyno, [k. 1v] [81] [...] ¹²²³, [82] [Albertus] Wathlewskj¹²²⁴, vicecapitaneus Sarazen(sis), [83] [...] ¹²²⁵ Rytel¹²²⁶, [84] Ada(mus) Jałbrzyk Wyssenski¹²²⁷, [85] Stanislaus Jabłonsky, [86] [J]acobus Gieralth¹²²⁸, [87] Raphael, [88] Fra(n)ciscus, [89] Michael, [90] Hieronimus, [91] [Mat]eus Rosskowssczy, [92] Martinus Łupienski, [93] Joa(n)nes Roskowski, [94] Helias Niwiensky, [95] Paulus Woyno, [96] Zacharias Łupienski, [97] Jozephus Sokolowski, [98] Michael Makowski, [99] Stanislaus Zarzecki, [100] Martinus, [101] Laure(n)tius Gąssowssczy, [102] Jacobus olim Joa(n)nis Falkowski, [103] Gregorius Kropilnicki, [104] Stanislaus Gąssowski Wazbuth, [105] Stanislaus Brussowski, [106] Joa(n)nes Kostro, [107] Alb(er)tus, [108] Joa(n)nes Łopienssczy, [109] Calixtius Rzepny, [110] Joa(n)nes Markowski, [111] Jacobus Ossinka, [112] Matheus Gąssowski, [113] Mathias Osinka, [114] Faelix Jabłoński, [115] Stanislaus Łopieński, [116] Stanislaus Woyno Krupa, [117] Raphael, [118] Jacobus, [119]

¹²¹⁵ Andrzej Wyszowski, być może syn Jakuba, brat Wojciecha, sędziego ziemskiego bielskiego i Michała, pisarza grodzkiego brańskiego.

¹²¹⁶ Jan Jałbrzyk Wszyński, chorąży ziemi bielskiej 1588-1613, syn Stanisława, chorążego ziemi bielskiej.

¹²¹⁷ Jan Krassowski, być może syn Mrocza (Mroczesława) i brat Andrzeja, komorników ziemskich bielskich.

¹²¹⁸ Stanisław Kozula Brzozowski, prawdopodobnie brat Teofila, podkomorzego ziemi bielskiej.

¹²¹⁹ Prawdopodobnie Wypych Wszyński, dziedzic w Wyszonkach Wypychach w ziemi bielskiej.

¹²²⁰ Walenty Mościcki, wojski ziemi bielskiej ok. 1586-1615, syn Pawła, stolnika podlaskiego.

¹²²¹ Piotr Kostro, prawdopodobnie dziedzic w Kostrach w ziemi bielskiej, zapewne syn Jana, brat Melchiora i Baltazara.

¹²²² Baltazar Kostro, prawdopodobnie dziedzic w Kostrach w ziemi bielskiej, zapewne syn Jana, brat Piotra i Melchiora.

¹²²³ Uszkodzenie tekstu na 2 słowa.

¹²²⁴ Wojciech Watlewski, podstarości suraski ok. 1568-1589.

¹²²⁵ Uszkodzenia tekstu na 1 słowo.

¹²²⁶ Zapewne Stanisław Rytel, poborca ziemi bielskiej, syn Andrzeja, podsędka ziemskiego bielskiego.

¹²²⁷ Adam Jałbrzyk Wszyński, prawdopodobnie dziedzic w Wyszonkach w ziemi bielskiej, syn Marcina, sędziego ziemskiego bielskiego, brat Andrzeja, Fabiana i Nikodema.

¹²²⁸ Jakub Gierałt (Gierałtowski), prawdopodobnie dziedzic w Gierałtach w ziemi bielskiej, zapewne geometra ziemi bielskiej 1579, komornik ziemski bielski ok. 1584-1609.

Martinus Poroszczy, [120] Sebestianus Skwarek, [121] Stanislaus Zdrod, [122] Georgius Poroski, [123] Elias Wypych, [124] Stanislaus Rykacz, [125] Stanislaus Perkowski, [126] Thomas Kikolski, [127] Georgius Prossenski, [128] Faelix Wnor, [129] Alb(er)tus Łapa, [130] Nicolaus Brzozowski, [131] Petrus Srednicki, [132] Jozephus Buczinski, [133] Albertus Malinowski, [134] Raphael Kalinowski, [135] Jacobus Dworak, [136] Martinus Łupiński, [137] Moyses Skłodo, [138] Joa(n)nes Bolesta, [139] Raphael Kobylenski, [140] Sebestianus, [141] Alb(er)tus, [142] Salomon, [143] Stanislaus Perkowsszczy, [144] Nicolaus Łopieński, [145] Petrus Nossek, [146] Joa(n)nes Perka, [147] Marcus Poroski, [148] Joa(n)nes, [149] Mathias Jabłonszczy, [150] Joa(n)nes Myslek, [151] Joa(n)nes Raczibor, [152] Nicolaus Jabłoński, [153] Sebestianus Zdroykowski, [154] Caspar Jabłonski, [155] Nicolaus Kulikowski, [156] Alb(er)tus Drąg, [157] Andreas Iczkowski, [158] Alb(er)tus Falkowski, [159] Thomas Bogussewski, [160] Albertus Buczienski, [161] Joa(n)nes Jabłoński, [162] Symon de Woyciechy¹²²⁹, [163] Gregorius Włosth¹²³⁰, [164] Leonardus, [165] Stanislaus Olssewsszczy, [166] Troianus Kosienski, [167] Stanislaus Drąg, [168] Georgius Stypułkowski, [169] Ada(mus) Kostro, [170] Jacobus, [171] Gaspar, [172] Ve(n)ceslaus Gorszczy, [173] Joa(n)nes Zebrowski, [174] Martinus Zaleski, [175] Stanislaus, [176] Vale(n)tinus Wypychowie, [177] Joa(n)nes Osinka, [178] Florianus Brzozowski, [179] Baltizar Warel, [180] Erasmus Brzozowski, [181] Florianus Makowka Koczmer, [182] Gregorius Perkowski, [183] Andreas, [184] Hrehor, [185] Hryc, [186] Laure(n)tius, [187] Kuryło, [188] Raphael Polethyłowic, [189] Stanislaus Gorski, [190] Sebestianus, [191] Petrus Zakrzewsszczy, [192] Albertus Święcki, [193] Andreas Groch, [194] Izaias Krassowski, [195] Mathias, [196] Baltizar Zaleszczy, [197] Joa(n)nes Szepiethowski, [198] Mathias Kalinowski, [199] Michael Zaleski, [200] Joa(n)nes Lipski, [201] Joa(n)nes Chodor, [202] Nicolaus Lapa, [203] Laure(n)tius Rzęcza, [204] Sebestianus, [205] Stanislaus Poroszczy, [206] Stanislaus Srednicki, [207] Nicolaus Barto(lomae)i, [k. 2] [208] [...] ¹²³¹ Nicolai Jablonsszczy, [209] Joa(n)n[es] [...] ¹²³², [210] [Ni]colaus Baykowski, [220] Michael Kalinowski, [221] Mathias [...] ¹²³³, [222] [...] ¹²³⁴ Kalinowski, [223] Benedictus, [224] Martinus Niwienszczy, [225] Gregori[us], [226] [...] ¹²³⁵, [227] Symon, [228] Jacobus Mierzwieńsszczy, [229] Mathias Olssewski, [230] Stanisla[us]

¹²²⁹ Wojciechy, właśc. Wyszonki Wojciechy, wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. wysokomazowiecki).

¹²³⁰ Prawdopodobnie Grzegorz Włost Wyszyński, dziedzic w Wyszonkach Włostach w ziemi bielskiej.

¹²³¹ Uszkodzenia tekstu na 1 słowo.

¹²³² Uszkodzenia tekstu na 1 słowo.

¹²³³ Uszkodzenie tekstu na 1 słowo.

¹²³⁴ Uszkodzenie tekstu na 1 słowo.

¹²³⁵ Uszkodzenie tekstu na 1 słowo.

[...]siński, [231] Martinus, [232] Paulus, [233] Joannes, [234] Vale(n)tinus, [235] Mathias, [236] Andreas, [237] Sebestianus, [238] Petrus, [239] Gotardus, [240] Lucas, [241] Mathias, [242] Thomas Mierzwiensszy, [243] Mathias, [244] Chr(ist)opherus Olszewszy, [245] Martinus oli(m) Petri Krassowski, [246] Michael Brzoska, [247] Pretslaus Brzoska, [248] Leonardus, [249] Martinus Wyssensszy, [250] Baltizar Zdrod, [251] Laure(n)tius Kostro, [252] Seraphin, [253] Joa(n)nes, [254] Vale(n)tinus Sklodowie, [255] Gregorius, [256] Joa(n)nes, [257] Stanislaus, [258] Paulus Piotrasskowie, [259] Jacobus, [260] Gregorius, [261] Joa(n)nes Koczmirowie, [262] Joa(n)nes, [263] Bartolomeus, [264] Alb(er)tus, [265] Mathias, [266] Nicolaus Chodorowie, [267] Mathias, [268] Paulus, [269] Seraphin, [270] Stanislaus, [271] Mathias, [272] Nicolaus, [273] Venceslaus, [274] Alb(er)tus, [275] Stanislaus Zaleszczy, [276] Joa(n)nes, [277] Petrus, [278] Mathias, [279] Jacobus de Niwino Borowe¹²³⁶, [280] Florianus, [281] Joa(n)nes, [282] Faelix Brzozowsszy, [283] Urbanus Czaczkowski et alii q(uam)plurimi nobiles et incolae huius terrae Bielscen(sis) die hodierna huc co(n)gregati ad co(n)ventu(m) electionis per magnificu(m) Nicolau(m) Kisska¹²³⁷, palatinu(m) terraru(m) Podlachiae, assignata iux(ta) mandatu(m) et iussu(m) S.R.M., cora(m) eod(em) offitio manifestan(tes) se graviter questi su(n)t in et co(n)tra magnificu(m) Nicolau(m) Kisska, palatinu(m) Podlachiae, capitaneu(m) Bielscen(sem) et Drohicen(sem), de eo, quia ipse co(n)travenien(do) iuribus et statut(is) Regni atq(ue) privilegio et praerogativis, quibus incolae huius terrae Bielscen(sis) utu(n)tur, im(m)o in vilipe(n)diu(m) et iniuria(m) eoru(n)d(em) maxima(m) die hodierna electionis no(ta)rii t(errest)ris per eu(m) assignata ad locu(m) co(n)suetu(m) ecclesiae hic in oppidu(m) Bransk habita secu(m) maxima cohorte hominu(m) ad id studiose instructoru(m) et aliis q(uam)plurimis co(m)plicibus, dumq(ue) ipsi iuxta statut(os), privilegia et libertates suas e medio sui uti decuit unanimiter qu(atu)or viros nobiles, iuris peritos, ad hocq(ue) off(i)cio notariatus idoneos, de R.P.q(ue) bene meritos elegerint, extu(n)c ipse autoritate sua privata uti p(rae)missu(m) est, cu(m) generoso Joa(n)ne Faraur Łoknicki¹²³⁸, Theophilo Brzozowski¹²³⁹, quo(n)d(am) succa(mera)rio t(errest)ri terrae Bielscen(sis), Alexio Brzeznicki, Martino Brzozowski¹²⁴⁰, co(n)tra statut(os), iura atq(ue) libertates eoru(m) ac privilegia unu(m) ellectu(m) v(ideli)cet nobilem Stanislau(m) Rythel¹²⁴¹,

¹²³⁶ Niwino (Niewino) Borowe, wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. bielski).

¹²³⁷ Mikołaj Kiszka (1528-1587), krajczy litewski 1552-1555, podczaszy litewski 1555-1569, wojewoda podlaski 1569-1587, starosta drohicki ok. 1557-1587, starosta bielski 1569-1587.

¹²³⁸ Jan Faraur Łoknicki, wojski ziemi bielskiej 1569-1581.

¹²³⁹ Teofil Brzozowski, syndyk ziemi bielskiej 1547-1548, komornik ziemski bielski ok. 1550-1559, podstarości grodzki brański 1559-1569, podkomorzy ziemi bielskiej 1569-1580.

¹²⁴⁰ Prawdopodobnie Marcin Brzozowski, podstoli podlaski 1580-1616, podstarości brański 1591-1596, starosta brański 1596-1609, podkomorzy ziemi bielskiej ok. 1617-1620.

¹²⁴¹ Stanisław Rytel, poborca ziemi bielskiej, syn Andrzeja, podsędka ziemskiego bielskiego.

homine(m) bene possessionatu(m), et ad hoc off(iciu)m notariatus idoneu(m) ex ordine qu(atu)or electoru(m) per eos ad illud off(iciu)m notariatus e medio sui elleguntur [k. 2v] [...] ¹²⁴² hac ad id habito [...] ¹²⁴³ [A]damu(m) Ofsiany ¹²⁴⁴ viole(n)ter nominavit [...] ¹²⁴⁵ no(n) consencieba(n)t et ad p(rae)sens no(n) consentiu(n)t, im(m)o eu(m) [...]eru(n)t nullisq(ue) r(ati)onibus, observationibus ad unanime(m) et mutua(m) eoru(m) sente(n)cia(m) se revocari et adduce(re) mi(ni)me potuit, et [...] ¹²⁴⁶ pluralitas votoru(m) in co(n)trariis se(n)tenciis, semper co(n)cludi pauciore(m) numeru(m), im(m)o temere et frivol(ite)r circa sua(m) sente(n)cia(m) et priore(m) eleccione(m) et praese(n)tacione(m), qua(m) Leopolia(m) miserat ad S.R.M. stetit, co(n)tra eoru(m) omniu(m) sente(n)cia(m), neq(ue) vota ex utraq(ue) parte in regestru(m) scripta ma(nus) sua subscribe(re), praese(n)tacione(m)q(ue) in loco publico electionis subscribe(re) et sigillo suo obsignare voluit, sed qua(m)primu(m) de loco suo sese movit et abiit, q(uod) ipsi co(n)tra eu(n)d(em) mi(nisteri)alibus t(errest)ribus et nob(i)l(ibus) certis p(rotesta)ti su(n)t, et verifica(n)do inte(n)dione(m) suae querellae statu(eru)nt cora(m) off(ici)o mi(nisteri)ales t(errest)res v(ideli)cet nobiles Sigismu(n)d(um) Warel, Alb(er)tu(m) Łopienski, Stanislau(m) Włosth, Nicolau(m) Jablonski, generales Regni, Stanislau(m) Rossko, Petru(m) Koczmier, Sebestianu(m) Dworak, Stanislau(m) Jabłoński, Bartho(lome)um Kropilniczki, Stanislau(m) Piekuth, Georgiu(m) Łapa, Venceslau(m) Kulesa, Sebestianu(m) Moykowski cu(m) nob(ilibus) Laure(n)tio Wierzbowski, Martino Scziekliczki, Laure(n)tio Kraiewski terigenis eisdem mi(nisteri)alibus in maius testimoniu(m) adhibitis, qui p(er)sonal(ite)r in vi(m) suae verae ac fidelis rell(ati)onis ubiq(ue) facien(dae) recognoveru(n)t et quilibet eor(um) recognovit, q(uod) p(rae)fati co(n)querentes sup(er) recensitu(m) palatinu(m) de iniectioe ad hoc off(iciu)m notariatus nobilis Adae Ofsiany protestati su(n)t et adera(n)t p(rae)sentes videru(n)tq(ue) du(m) universa nobilitas unanimiter ad off(iciu)m notariatus e medio sui qu(atu)or viros idoneos elegit v(ideli)cet generosos et nobiles Georgiu(m) Brzoska, vexiliferu(m) Bielscen(sem), Petru(m) Piethkowski, Melchiorem Kostro, Stanislau(m) Rythel, excepto palatino, et qui(n)q(ue) nobilibus superius nominatis et tand(em) ex eisd(em) q(ua)tuor electis p(rae)fatus palatinus autoritate sua privata ipsis nob(i)l(ibus) no(n) consentibus, im(m)o repugna(n)tibus in locu(m) quarti electi v(ideli)cet generosi Stanislai Rythel nobile(m) Adamu(m) Ofsiany nominavit, veru(m) p(rae)fati nobiles universi superius exp(rae)ssi eiusmodi nominatione(m) impugnaba(n)t, et no(n) suscipieba(n)t, prout et no(n) susceperu(n)t,

¹²⁴² Uszkodzenie tekstu na kilka słów.

¹²⁴³ Uszkodzenie tekstu na kilka słów.

¹²⁴⁴ Adam Owsiany, chorąży ziemi bielskiej 1579-1588, syn Tomasza, pisarza ziemskiego bielskiego.

¹²⁴⁵ Kilka słów nieczytelnych i uszkodzonych.

¹²⁴⁶ Nieczytelne 2 słowa.

sermonesq(ue) et exortacionem ad [k. 3] magnificu(m) d(omin)um palatinu(m) [...] ¹²⁴⁷ ut sequitur, quaru(m) series verbor(um) tales erat: „[...] ¹²⁴⁸ życzylibyśmy byli nie tylko sobie, ale i w.m., m.[p.] wojewodo, a pogotowu [*sic*] ojczyźnie i R.P. [...] ¹²⁴⁹, której żeś też w.m. jeden i owszem, przedni syn i mem[brum], pomagał by nam w.m. pospołu dźwigać krzywdy jej, która słusznie jako i nas wszech ma dolegać w.m., a osobliwie miałyby się w.m. użalić krzywdy pospolitej, którą bracia naszymy albo to koło wszystko i pozostali w domu bracia, iż sprawiedliwości przez tak długi czas cierpią i my wszyscy cierpiemy, która jest fu(n)dament wszego dobrego w każdej R.P. i z której a tylko z tej samej cnoty boni viri appella(n)tur, dziwujemy się temu a zwłaszcza osobie w.m. jako dygnitarzowi w ziemi naszej, który sustine persona(m) duplice(m), a jaka jest tych dwu rzeczy od w.m. powinność, a iż widziemy to m.p. wojewodo i w.m. wszyscy łaskawi panowie, iż pan Ofsiany ¹²⁵⁰ nie szuka pokoju ani do wolnego obierania elektów spólnie się z nami ma i owszem przywiódł tu za sobą niemałą kupę ludzi z inszego powiatu, to jest drogickiego, do naszej RP nie należącech, czego mu się iście, jeśliby był miłośnikiem ojczyzny swej i spólnego dobra jej, czynić nie godziło cu(m) alienigenis zmawiać się i przywozić z sobą z inszego kraju ludzi na nas i na bracią naszą, znaczy się w tem fractia ¹²⁵¹ et temeritas jego, iż on przedsię niechce przez dobre, ale przez złe media przychodzić, nie życząc ¹²⁵² coby było z zezwolenia naszego spólnego i całą wolnością naszą, tylko żeby jedno turbował dobry rząd, a wolność pospolitą naszą targał, i spólne a jednakie wszech nas zezwolenie, a tak w.m.n.m.p. prosimy, aby w.m. pro autoritate sua tanq(uam) custos publicae pacis rozkazał się im od nas wyłaczyć i z naszego koła wynieść, a w.m. też panowie prosimy, abyście nam w.m. ustąpili, nie bądźcie w.m. in aliena RP curiosi, bo jako w.m. tu znamy nieosiadli, tak też do naszych spraw i aktu niniejszego elekcji nie należycie. A iż afekt w.m. z strony pana Ofsianego szkodliwy jest wolności naszej, nic inego [*sic*] czynić nie możemy, jedno mocnie i statecznie [k. 3v] [...] ¹²⁵³ przystoi dobrem synom jej [...] ¹²⁵⁴ używać tego musimy, co w.m. nie chcesz leczyć [z ła]ski swej będąc wysadzony na to pirwszem skozem ¹²⁵⁵, po[niew]aż żal by nam większy ta elekcja przynieść mogła niżeli pożytek, a całość wolności naszej. I widziemy to na oko, że nad prawo i zwyczaje koron(n)e K.J.M. kazał nam tę elekcję przez w.m. złożyć, choćśmy o nią nie prosili ani jej na(m) potrzeba była,

¹²⁴⁷ Uszkodzenie tekstu na kilka słów.

¹²⁴⁸ Uszkodzenie tekstu na kilka słów.

¹²⁴⁹ Uszkodzenie tekstu na 1 słowo.

¹²⁵⁰ Chodzi o Tomasza Owsianego, oskarżanego o promowanie syna.

¹²⁵¹ Frakcja, frakcja – od łac. fractio – rozbicie, podział, rozdarcie, również: stronnictwo.

¹²⁵² Powtórzone: nie życząc.

¹²⁵³ Uszkodzenie tekstu na kilka słów.

¹²⁵⁴ Uszkodzenie tekstu na kilka słów.

¹²⁵⁵ Skoz = skaz – oświadczenie, ukazanie, pokazanie.

bochmy zgodnie przedtem już elektów czterech na ten urząd pisarski obrali, któreśmy do Lwowa prezentowali K.J.M., jednak folgując zdaniu K.J.M. zjachaliśmy się oto i na tę wtórą elekcją a sente(n)cji [*sic*] nasze przychylając się do pirwszej elekcji na którąjeśmy zgodni byli i na ten czas jesteśmy (wyjawszy kilku), gdy też i w.m. przy pirwszej elekcji stoi, i sentencji swej, a od niej nie odstępujesz, także i my przy swej pirwszej stojemy mocnie a od niej nie odstępujemy i na ten urząd pisarski też elekty, którzy od nas i na pirwszej elekcji byli obrani, to jest urodzone i szlachetne Gerzego [*sic*] Brzoskę, chorążego ziemie bielskiej, Piotra Pietkowskiego, Malchera Kostra, sędziego grodzkiego ziemie bielskiej, Stanisława Rytela, a nie syna p(ana) Ofsianego, który nam jest extraordinarie od w.m. intrudowan, stojemy tedy przy niej statecznie, oświadczając się na w.m., panie wojewodo, że w.m. nam gwałt i naszej wolności czynisz informując K.J.M., jakoby między nami zgoda nie miała bydź, co się pokazało z prezentacją w.m. do Lwowa posłanej, nie przez nas obywatela tej ziemi publice w kościele, gdzie elekcja czyniona była, pieczętowanej, za ten nasz przed stany wszemi koron(n)emi da Pan Bóg na sejmie opowiedzieć musimy, a nie będzieli K.J.M. aprobować chciał jednego z elektów naszych, któreśmy obrali, cóż inego [*sic*] działać mamy, żebyśmy ucisku w sprawiedliwości nie mieli, jedno aby i.m. jako me(m)bra unius corporis zastawili się o to i pokazali to K.J.M., że nam w.m. wtaczasz szkodliwe abusus przeciw prawu pospolite(mu) i wolność, gdyż to prawo mamy po sobie Zygm(u)ta Augusta króla w Piotrkowie roku 1550: „et in o(m)nibus rebus libertas nobiliu(m) co(n)servatur, libera ellectio iudicis et subiudicis ac notarii illis esse debet, nos aute(m) nemini alii tale off(iciu)m dabimus nisi uni ex his qu(atu)or [k. 4] viris quoquid(em) ab o(m)nibus g(e)n(er)ale(m) fuere electi et [...]”¹²⁵⁶ illoru(m) declarati”¹²⁵⁷. A więc to będzie g(e)n(er)ale(m) ab o(m)nibus [...]”¹²⁵⁸ pięć albo dziesięć odłącza i to się przedte(m) w domu swem [...]wią, albo się też z tem, co dawno praktykuje, zmówią. Nie raczże tedy w.m.m.p. wojewodo K.J.M. przywodzić (możem tak nazwać informacją a nie prezentacją, której w.m. nie masz de iure) do tego, za którą był urósł wstęp ad opprime(n)d(am) nostra(m) libertate(m), toć to pestis in R.P., gdzie jeden chce, ut eius dominat(io)ni o(m)nia tenere(n)tur, a nam się nie godzi dać wolności naszej wydzierać, by też ad extrema przyść miało, czego sobie nie życzymy i starać się o to tak będziemy za pomocą Bożą, jakoby nie tem kogo nam gwałtem, a nad prawo w.m. elektem dajesz i nie pięć, kiedy go obiorą, pisarzem naszym był, ale których wszytscy obieramy i na nich zezwalamy, godnemi ich wszytscy bydź

¹²⁵⁶ Uszkodzenie tekstu na kilka słów.

¹²⁵⁷ Tekstu przywileju nie udało się odnaleźć. Zapewne uzyskał go posługujący w 1550 r. do króla w imieniu szlachty ziemi bielskiej Jan Krassowski.

¹²⁵⁸ Uszkodzenie tekstu na kilka słów.

rozumiejąc i zawsze pożytecznych, a przedte(m) dobrze zasłużonych nam i RP naszej, gdyż w takowe(m) gwałcie a ubliżeniu wolności, jeśli by się to nam miało dziać przez w.m. osobę tylko jedną, m.p. wojewodo, dosyć modeste a nic nad prawo i wolność naszą postępujemy i postępowaliśmy w mowach naszych z w.m., ponieważ się w.m. przeciwko prawu tak jasnemu zasądzić raczył, nie inaczej postąpić musimy z w.m., jedno to odnieść tak, jako się i wyżej wspominało stanom wszytkiem koro(n)ne(m) na sjem da Pa(n) Bóg, a ci poznają, jeśli zechmy się domawiali i domawiać się będziemy nad prawo koro(n)ne pospolite, poznają też z osoby w.m., iako w.m. miłujesz ojczyznę swoją i wolność jej. Poznają i powin(n)ość w.m. senatorską, której do tego czasu iakoś w.m. postrzegał. Quae o(m)nia p(rae)missa ut superius co(n)tine(n)tur descript(um) gesta et facta esse, atq(ue) audivisse p(rae)fati mi(nisteri)ales recognoveru(n)t et nobiles attestati su(n)t. Qua(m)quid(em) querella(m) et recognitione(m) ministerialiu(m) atq(ue) nobiliu(m) memorati universi nobiles ad electione(m) co(n)gregati co(n)quere(n)tes [...] ¹²⁵⁹ ad acta p(rae)sentia co(n)notari et inscribi admitti, quibus [...] ¹²⁶⁰ [ad]missa(m) est.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 5 I 1581 r.

Stefan Batory uniwersalem datowanym w Wilnie 11 XI 1580 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 22 I 1581 r., termin zgromadzenia się sejmików przedsejmowych wyznaczając na grudzień/styczeń 1580 r., zaś sejmików generalnych na 8 I 1581 r. (Druk: ASWPiK, t. I, s. 28). Szlachta ziemi bielskiej wybrała Melchiora Kostro, sędziego grodzkiego brańskiego i Piotra Pietkowskiego posłami na sejm warszawski. Posłem królewskim na sejmik ziemi bielskiej był Łukasz Górnicki, starosta tykociński i wasilkowski¹²⁶¹. Posłami na sejmik generalny mazowiecki w Warszawie zostali wybrani Andrzej Jałbrzyk Wyszyński pisarz grodzki brański i Wojciech Sieklucki¹²⁶².

1. Relacja komornika królewskiego Pawła Pałuckiego o dostarczeniu uniwersału króla Stefana Batorego wyznaczającego sejmiki przedsejmowe, Brańsk, 4 XII 1580 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 7, k. 235.

¹²⁵⁹ Uszkodzenie tekstu na 2 słowa.

¹²⁶⁰ Uszkodzenie tekstu na 1-2 słowa.

¹²⁶¹ AGAD, ASK, dz. 1, sygn. 261, sk. 198.

¹²⁶² ANK, ZZG, sygn. 15, s. 40.

Oblaty dokonano w urzędzie grodzkim brańskim 4 XII 1580 r. [sabato in vigilia s(anctae) Barbarae virginis].

[k. 235] Ad off(iciu)m et acta pr(aese)ntia castren(sia) t(er)rae Bielscen(sis) p(ersona)l(ite)r venien(s) nobilis Paulus Paluczki, cubicularius S.R.M., hodierna die obtullit ac reproduxit l(itte)ras S.R.M. sigillo S.R.M. Regni Poloniae communit(is) ad ma(n)datu(m) propriu(m) S.R.M. magnifico Joanni Dulski¹²⁶³, castellano Culmen(si), capitaneo Rogoznen(si), Sweczen(si), Branscen(si), Sarazen(si)que vel in eius absentia suo vicecapi(tane)o Branscen(si)¹²⁶⁴ script(as), quibus l(itte)ris S.R.M. conventu(m) g(e)n(er)alem Regni Poloniae Warssoviae pro die XXII mensis ianuarii [22 I 1581] nec non conventu(m) particulare(m) pallatinatus Podlachiae in Bransko pro die quinta mensis ianuarii [5 I 1581] et g(e)n(er)alem Warschowi[a]e pro die duodecima ianuarii [12 I 1581] cellebran(dis) significare et inducere dignata est. Et alias qua(m) plurimas l(itte)ras ad officiales et no(bi)les t(er)rae huius Bielscen(sis) sub sigillo R.M. scriptas exhibuit, ad off(iciu)m q(ue) capita(nea)le Branscen(se) porrexit, quas ad acta pr(aese)ntia castren(sia) Branscen(sia) ingrossandas et omnibus officialibus universisq(ue) nob(i)l(ibus) eiusd(em) l(itte)ras S.R.M. cu(m) hac r(evere)ntia, qua decet suscepit et ad acta pr(aese)ntia castren(sia) ingrossare, ac mi(nisteri)alibus t(e)r(rest)rib(us) Bielscen(sibus) reffere et publicare ex debito off(ici)ii sui fecit, dilige(n)t(e)r q(ue) cura(vi)t.

2. Laudum sejmiku przedsejmowego szlachty ziemi bielskiej, Brańsk, 5 I 1581 r.

*Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 7, k. 334v. Oblaty dokonano w urzędzie grodzkim brańskim 5 I 1581 r. [feria quinta in vigilia Epiffania p(roxima) a. D. 1581]; **Skrót:** ANK, ZZG, sygn. 15, s. 38.*

[k. 334v] Comparen(tes) p(ersona)l(ite)r coram off(ici)o et actis pr(aese)ntibus castren(sibus) Bielscen(sibus) magnifici, generosi, nobiles et tota millitia ac nobilitas huius terrae Bielscen(sis) pro conventionalesq(ue) congregat[a]e palam, publice ac expresse fassi sunt et reco(gno)ve(r)unt, quia satisfaciendo mandato et l(itte)ris S.R.M. conventionalibus convenien(tes) hic ad oppidu(m) Bransk die hodierna per magnificum d(omi)num Joannem

¹²⁶³ Jan Dulski, starosta brański 1567-1590, kasztelan chełmiński 1572-1590, łowczy podlaski 1574-1590, podskarbi wielki koronny 1581-1590, podskarbi pruski 1581-1590, starosta dybowski, rogoziński, suraski, świecki, ekonom malborski.

¹²⁶⁴ Podstarościm brańskim był wówczas Jakub Górski, pisarz grodzki brański ok. 1563-1568, sędzia grodzki brański 1568-1579, podstarości brański 1579-1590.

Dulski¹²⁶⁵, castellanu(m) Culmen(sem), capitaneum Bra(n)scen(sem), Rogozinen(sem) et Sarazen(sem) illis praefixo e medio sui ad conventum generalem Warssaviae prox(im)e cellebrand(am) g(e)n(er)osos Melchiorem Kostro¹²⁶⁶, iudicem castr(ensem), Petrum Piethkowski¹²⁶⁷, nuncios suos ellegerunt et constitueru(n)t, dan(tes) et conceden(tes) praefatis suis nunciis in negotio R.P. per S.R.M. in instructione ad conventu(m) particulare(m) misso, tum in necessitatibus et gravaminibus suis cu(m) S.R.M. et consiliariis atq(ue) nunciis incliti Regni Pol(oniae) limittata(m) potestatem et facultatem, atq(ue) articulos certos conscriptos dicen(di), statuen(di), tractan(di), et p(rae)sertim si contribucio per ordines Regni laudata fuerit, ut non concedant et non consentiant nisi ad talem contribuc(i)o(ne)m qualis (prae)teritis annis solvebat(u)r propter famem et pauperitate(m) subditoru(m), promitten(tes) id totu(m) quicquid per eosd(em) nuncios eor(um) actu(m), gestu(m) et factu(m) fuerit pro rato et grato suscipere non aliter ac si soli circa talia adessent, et id attentassent.

**Uniwersał Stefana Batorego do szlachty województwa podlaskiego w sprawie
poradnego (podymnego), Warszawa, 18 III 1581 r.**

Rkp. NGABM, F. 1708, op. 1, nr 205, k. 70-70v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 17 VII 1581 r (f. 2 post f. Diuisionis Apostolorum proxima).

Stefan z łaski Bożej król Polski, wielkie xiążę litewskie, ruskie, pruskie, mazowieckie, żmudzkie, inflanckie etc. siedmiogrodzkie.

Wszem wobec i każdemu z osobna wojewodom, kasztelanom i innym któregokolwiek stanu, zacności, powołania, urzędu i konditiej będącym duchownym i świeckim ziemie i województwa podlaskie[g]o obywatelom, którym to wiedzieć należy, a do których wiadomości ten list nasz przyjdzie, uprzejmie i wiernie nam miłemi łaskę naszą królewską uprzejmie i wiernie nam mili. Mamy wiadomość od szlachetnego Mikołaja Jastrzębskiego komornika i egzekutora podatku naszego poradln[e]g]o, iż niektóre stany w województwie tym za pretekstem urzędu senatorskie[g]o, który na sobie noszą, także i insze osoby za ich powodem, a więcej snać z uporu jakiegoś a niechęci do nas i praw naszych poradlnego albo podymnego własnego

¹²⁶⁵ Jan Dulski, starosta brański 1567-1590, kasztelan chełmiński 1572-1590, łowczy podlaski 1574-1590, podskarbi wielki koronny 1581-1590, podskarbi pruski 1581-1590, starosta dybowski, rogoziński, suraski, świecki, ekonom malborski.

¹²⁶⁶ Melchior (Malcher) Kostro, sędzia grodzki brański 1579-1588, podstarości drohicki 1589-1593, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, syn Jana, brat Baltazara i Piotra.

¹²⁶⁷ Piotr Pietkowski, stolnik podlaski 1574-1575, wojski bielski 1582-1585, pisarz ziemski bielski 1585-1595, poborca ziemi bielskiej.

podatku naszego według przywilejów koronnych i podlaskich, także konstytucji przeszłych i teraźniejszego sejmku nam przysługującego jako inisi obywatele podlascy z powinności swej i miłości przeciwko nam wydali, nie chcą. Przeto dla napomnienia ich, a ulżenia od egzekucji poddanym ich skaraliśmy. Taki uniwersał nasz i deklaracją o tym widać i wydaliśmy: iż senatorom wojewodom tylko, a kasztelanom przed nimi, na miejscach wojewodzych będącym, zwłaszcza w województwie mazowieckim egzempcją od tego podatku przez króle przodki nasze jest pozwolona; druga, że nie od koronaciej naszej, ale od przywileju inkorporacji Podlasia do Korony według konstytucji sejmowych ma być nam ten podatek płacony. A tak rozkazujemy wszystkim i każdemu z osobna, aby nie wymawiając się tymi i żadnymi inszymi wątpliwościami, którzy do tego czasu takowego podatku nie wpłacili zasiadłych poddanych swoich, także z przedmieszczan według pierwszego uniwersału [k. 70v] naszego i obyczaju tego jako inisi już wypłacili za lat siedemnaście od uniej do rąk tegoż posłańca i egzekutora nasze[g]o, z powinności swej, z ramienia naszego płacili pod grabieżą w statutach koronnych opisaną. A starostom miejsc onych naszym podlaskim rozkazujemy, aby według pierwszych uniwersałów i rozkazania naszego jako w sprawie własnego prowentu nasze[g]o temu posłańcowi naszemu pomocni byli i sług swych grodzkich na egzekucją statutową do wsi tych, z których by na czas naznaczony od tegoż posłańca tegoż podatku nie zapłacono, posyłać i in[n]e, i wszelkiej pomocy do tego dawać i przychylni być nie wzbranieli się i prawa z upornych czynić. Także tego uniwersału naszego publikować nie omieszkali, dla łaski naszej i powinności urzędów swych, inaczej nie czyniąc. Do czego dla świadectwa ręką śmy własną podpisali i pieczęć koronną przycisnąć kazali.

Dan w Warszawie, dnia 18 miesiąca marca Roku 1581, a panowania naszego piątego,

Stephanus Rex.

Sejmik przedsejmowy ziemi mielnickiej, Mielnik, [18 II?] 1582 r.

Stefan Batory uniwersałem datowanym pod Pskowem, 29 X 1581 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 9 III 1582 r., sejmik przedsejmowy ziemi mielnickiej do Mielnika na 20 XII 1581 r. Sejmik zapewne nie zdążył się zebrać w wyznaczonym terminie, ze względu na fakt, iż oblata uniwersału tylko o cztery dni poprzedzała czas jego obrad. Sejm walny obradował w Warszawie w okresie 4 X – 25 XI 1582 r.

1. Uniwersał Stefana Batorego, z obozu pod Pskowem, 29 X 1581 r.

Rkp. *AGAD, Gr. mieln. nr 3, k. 387v-388. Oblata: 16 XII 1581 r.*

[k. 387v] Stefan z Bożej łaski król polski wieli książdz litewski, ruski, pruski, mazowiecki, żmudzki, inflancki K[ról] i siedmiogrodzki.

Urodzonemu Wojciechowi Sawickiemu staroście naszemu mielnickiemu wiernie nam miłemu in absentia vicecapitaneo [1 wyraz?] . Urodzony wiernie [k. 388] nam miły. Dla pilnych i ważnych przyczyn złożyliśmy sejm walny koronny w Warszawie na dzień dziewiąty marca, który sejm wedle zwyczaju uprzedzać mają sejmiki powiatowe województwa podlaskiego, w Mielniku na dzień dwudziesty miesiąca decembra. A główny w Warszawie na dzień siódmym miesiąca stycznia blisko przyszły. Rozkazujemy tedy WT odbyć te sejmiki. W miastach i miasteczkach starostwa swego we dni targowe, wedle zwyczaju przez woźnego obwołać i publikować rozkazał. Posyłam tedy WT listy częścią intitulowane w kancelariej naszej, częścią też przez tytułów, rozkazując, abyś tak te, które intitulowane są, jako też i te, które bez tytułów, tytułu urzędnikom ziemskim i ludziom szlacheckim starostwa swego napisawszy rozesał bez omieszkania. A sam też Wierność Twoja abyś tak na sejmiku powiatowym, jako też i głównym był i starał się z pilnością wspołek z innemi, aby na nich posłowie na sejm walny słusznie i wedle praw ludzie spokojni, stateczni a mądrzy i w sprawach a potrzebach Rzeczypospolitej biegli, i ci którzy by Rzeczpospoli[tą] miłowali, a nie swych rzeczy własnych jedno spraw Rzeczypospoli[tej] byli pilni, obrani byli. Aby o wszech sprawach i potrzebach koronnych z nami i radami naszymi radzić dostatecznie mogli. Uczynisz to WT z powinności urzędu swego i dla łaski naszej.

Dan z obozu pod Pskowem, dnia dwudziestego dziewiątego miesiąca octobra Roku Pańskiego MDLXXXI, a panowania naszego roku szóstego.

Na własne JKMcI rozkazanie [nieczytelny podpis, i dopisek:] Widziem to, że gdybyśmy nie byli oderwani stąd dla sejmu walnego, rychlej by się ta wojna i lepiej zawrzeć mogła, jako to WW wyrozumieją z posła naszego. [k. 388v] Dla tego żądamy za radą panów rad, którzy są przy nas, a zwłaszcza WKL abyście Wierność w tę deliberatią odprawili, żeby sejmu walnego na sejmikach głównych wielkopolskich i małopolskich, wszakże nie może li być inaczej, o toż my już, ażeby już i sejm walny złożyli. Lecz WW obaczą rzeczą samą, że my to podajemy, co na zdrowie jest Rzeczypospolitej.

2. List wierzytelny (kredens) Stefana Batorego wydany Walentemu Niewiarowskiemu, posłowi królewskiemu na sejmik przedsejmowy mielnicki, z obozu pod Pskowem,

28 X 1581 r.

Rkp. AGAD, Gr. mieln., nr 3, k. 400-400v: Oblata: 16 XII 1581 r.

Stephanus Dei gratia Rex Poloniae, Magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae et Transilvaniae Princeps.

Magnificis, generosis, et nobilibus in conuentu particulari mielnicen(sis) congregutis. Sincere et fidelibus nobis dilectis gra(tiam) nostram. Magnifici, generosi, nobiles. Sinc(ere) et fis dilacti dedimus negotium generoso Valentino Niewiarowski teloneatori Podlachiae nuncio nostro vt in conuentio particulari mielnicensis in congregatione. Since(re) et fide? [1 wyraz?] eaque ad vrgentae RP necessitates hoc persertim tempore pertinent nostro [k. 400v] nomine referat et exponat quae cum magni sint momenti floramur sincere et fide [2 wyrazy?] attente excipiant et andiant fidem(quae) [1 wyraz?] nostro nuntio in is quae nostro nomine referent sin(cere) et fidelitates vestrae adhibeant atq(ae) porro animos studia et voluntates quar(ae) accomonodent nostris(usquae) curris studis et laborib(us) ad ingerrit. Ita quidem ne RP bono in statu rerum putinu(s) definisse igsistimari possunt faciant veni officio suo ac fide ... prime consentaneam gratianiq(uae) nostram signam.

Datum ex castris ad Pscoviam, die XXVIII octobris Anno Domini MDLXXXI primo Regni ...? N(ost)ri Anno sexto. Stephanus Rex.

3. Legacja Stefana Batorego na sejmik przedsejmowy ziemi mielnickiej, przedstawiona przez Walentego Niewiarowskiego posła królewskiego, z obozu pod Pskowem,

29 X 1581 r.

Rkp. AGAD, Gr. mieln., nr 3, k. 400v-408.

Oblata: 16 XII 1581 r.

[k. 400v] Poseł nasz przyszedłszy tam, gdzie będzie rycerstwo i stany na sejmik powiatowy wyżej pomieniony zgromadzone i zebrane w jedność społeczną i w jednostajną opowiedziawszy naprzód łaskę naszą królewską w te słowa [k. 401] rzecz uczyni. Barzo by tego życzył JKM RP i sobie, aby koniec tej wojny z Moskiewskim już się stał. Bo jakoby RP

od kosztu, tak też i JKM i od kosztu i od frasunków, trudów, niebezpieczeństw uspokoił się, lecz do tego nie mógł przyjść, aby by mógł uczynić dobry koniec. Co JKM do tego ciśnie, że rad nie rad musi popierać RP, co ku dobremu jej należy, nie chcąc jej omylnem jakim postanowieniem pokoju zawodzić. Bo pewna to jest rzecz co stany na przeszłych sejmiech upatrywali, iż tem nieprzyjacielem, pokój nie tylko wieczny, ale do insze[g]o słuszne[g]o czasu, pewny być nie może, dokąd mu się barki nie odetniej, bo za wyrościem pierza, zaś z czasem bujał. Tej tedy przyczyny i posłowie je[g]o, co w Warszawie byli, z którymi nie tylko Ich M panowie rady, ale i deputatowie z stanu posłów ziemskich (co Moskiewski jako tyran, od JKM za krzywdę bierze, pisząc do JKM) potym traktowali, pokój dojść nie mógł, ale poparcie wojny tej uchwalone było. Za którą uchwałą sejmową, gdy król JM gotował się znowu do Moskwy i udawszy się do WKL, do Grodna przyjechał, przybieżał do króla JM goniec moskiewski z listem, w którym nieprzyjaciel ten uczynił nadzieję o słuszniejszych kondycjach, pokoju, a prosił o glejt na posły. Acz znając przewrotny animusz Król JM [k. 401v] Moskiewskiego, ze to wszystko na zwłokę, a na skrócenie czasu do wojny czynił, jednak uczynił to, że glejt na posły dał, nie chcąc opuścić żadnej occasiej starania się o słuszny pokój. Wszakże nie ubezpieczając się na żadne otuchy Moskiewskie[g]o, ani opuszczając nic zgoła, wedle dostatku i możliwości swej, tego czego gotowość do wojny potrzebowała. Do Wilna potym za glejtem tym przyjechali do JKM posłowie moskiewscy i tam będą na namowach z panami radami, po kilka kroć za pozwoleniem im tego przez JKM. Podali naprzód od pana swego pisanie tytułu braterskie[g]o. Potem postępowali zamki wszystkie, zostawiwszy tam tylko na pana swego cztery te zamki Nowogródek Liflantski¹²⁶⁸, albo Niczbaus[?]. A gdy ich Thalibow i Narew¹²⁶⁹ odstąpili, też przy tym Połocka¹²⁷⁰, Jeziechrzyszc¹²⁷¹ i Uświcza¹²⁷². A chcieli, żeby król JM Wielkie Łuki¹²⁷³, Chołm¹²⁷⁴, Wieliż¹²⁷⁵, Zawołocze¹²⁷⁶ wrócił. Rad był król JM tym kondycjom bardzo, i był poniekąd tej nadzieje, że za małą poprawą tych kondycji mogło do pokoju przyjść, i pragnąc uspokojenia rychłego z nieprzyjacielem tym nie gardził co

¹²⁶⁸ Nowogródek Inflancki, miejscowość położona w dawnych Inflantach, na południe od Dorpatu, na północ od Marienburga.

¹²⁶⁹ Narwa, miejscowość w dawnych Inflantach w pobliżu Zatoki Ryskiej. Dzisiaj znajduje się w północno-wschodniej części terytorium Estonii przy granicy z Rosją.

¹²⁷⁰ Połock, dzisiaj miasto w północnej części Białorusi u ujścia Połoty do Dźwiny.

¹²⁷¹ Jezierzyszcze, dzisiaj osiedle typu miejskiego na Białorusi w rejonie horodeckim obwodu witebskiego.

¹²⁷² Uświat, dzisiaj osiedle typu miejskiego w Rosji w obwodzie pskowskim.

¹²⁷³ Wielkie Łuki, miasteczko na obu brzegach rzeki Łowaci i na wyspie Działłówce.

¹²⁷⁴ Chołm, dzisiaj położony w Rosji, w obwodzie nowogrodzkim, 200 km na południe od Nowogrodu Wielkiego.

¹²⁷⁵ Wieliż, miasto na prawym brzegu Dźwiny przy ujściu rzeki Wieliży. W 1585 roku Stefan Batory nadał miastu herb (w polu błękitnym obnażony miecz, ze złotym krzyżem na górze. Król nadał miastu rozliczne przywileje.

¹²⁷⁶ Zawołocze, miasteczko w guberni pskowskiej, niegdyś drewniana twierdza zbudowana na jeziorze Białym przez mieszkańców Nowogrodu Wielkiego. Oblężona w II kampanii Stefana Batorego w dniach: 5-23 X 1580r.

postanowiono. Domagał się jednak w traktaciech moskiewskich z pany radami, aby i tych czterech zamków w Liflanciech¹²⁷⁷ moskiewski odstąpił. Ażeby Siebież¹²⁷⁸, który na połockim gruncie postawił, i który jest ku wielkiej przeszkodzie nawigacji dzwińskiej zniósł obiecując też Drusę [?] z swej strony zrzucić. Postępował też [k.402] Wielkie Łuki i Zawołocze i Chołm. A mimo to dla dobrej przyjaźni, aby między królem JM a wielkim kniazem i państwem zobopólnymi pewny już pokój, tym snadniej doszedł, zamilczywał król JM kilka powiatów do których RP prawo ma na Smoleńsko¹²⁷⁹ i insze zamki dawno zabrane. A iż pan ich o wielką szkodę i nakład wojenny przyprowadził króla JM i RP i podawał posłom moskiewskie[go], że chciał za nagrodę cztery kroć sto tysięcy, w czym jednak panowie rady ofiarowali się, że mieli się przyczynić do króla JM, aby jeszcze umiarkowanie z strony nakładu jakie było. Lecz posłowie moskiewscy opowiedzieli się, że nie mieli poruczenia o wiecznym pokoju postanowienia czynić, ani tych czterech zamków w Liflanciech ustępować, ale wzięli to do pana swego i prosili, aby z tym posłali po naukę, co im od króla JM pozwolono i z gońcem ich Dzierżka¹²⁸⁰ dworzanina do Moskwy posłano. Już król JM był niemal pewny pokoju inie dla inszej przyczyny ruszył się był sam i ludzie swe do granice, tak dawne jako i te za rozkazaniem króla JM pan kanclerz¹²⁸¹, znowu był przywiódł i inni, tak je przywiedli, jedno żeby tym bardziej był poparł tych traktatów. A gdy król JM był w Połocku¹²⁸², wrócił się tenże goniec z Moskwy, przez którego Moskiewski nie [k. 402v] iż by kondycji swych poprawić, i na to co po nim słusznie król JM chciał, pozwolić miał. Ale owszem tego wszystkiego, co już przez posły swe w Wilnie podawał nazad umknął. A wzruszywszy wszystkie kondycje, insze, już daleko podlejsze podał. Zostawiał sobie w Inflanciech zamki, między którymi najdują się co przedniejsze, te mianowicie: Narew¹²⁸³, Niczhaus[?], Kirzepe[?], Absel [?], Samerpol, Ulsen, Oldenhorn, Warenberg, Derp¹²⁸⁴, Falkienach, Randen¹²⁸⁵, Ryngen¹²⁸⁶, Kongolth, Kawelachth, Laczes, Falkoph, Adesz, Perchol, Awerpol, Weihestein, Thalín¹²⁸⁷, Kolk, Kiszel, Paktesz,

¹²⁷⁷ Chodzi o Inflanty.

¹²⁷⁸ Siebież, dzisiaj miasto w Rosji w obwodzie pskowskim między jeziorami Siebieżskim i Orono.

¹²⁷⁹ Smoleńsk, miasto w Rosji, położone nad Dnieprem, stolica obwodu smoleńskiego.

¹²⁸⁰ Krzysztof Dzierżek, dworzanin, poseł do Moskwy, wysłany przez Stefana Batorego w 1582 r.

¹²⁸¹ Jan Sariusz Zamoyski, h. Jelita, sekretarz królewski od 1565 r., podkanclerzy koronny od 1576 r., kanclerz wielki koronny od 1578 r. i hetman wielki koronny od 1581 r.

¹²⁸² Połock, dzisiaj miasto w Białorusi, u ujścia Połoty do Dźwiny.

¹²⁸³ Narwa.

¹²⁸⁴ Prawdopodobnie chodzi o Dorpat, dzisiejsze Tartu, miasto w Estonii.

¹²⁸⁵ Randen, miejscowość w pobliżu Dorpatu (Tartu).

¹²⁸⁶ Ryngen, miejscowość w pobliżu Dorpatu (Tartu).

¹²⁸⁷ Tallin, w l. 1219-1918 Rewel. Dzisiaj stolica i największe miasto w Estonii, położone na północy kraju, na brzegu Zatoki Tallińskiej.

Wołuchow, Kasth, Volk, Wygal, Magel, Łuk Wielkich¹²⁸⁸, Połocka, Newla¹²⁸⁹, Wieliża¹²⁹⁰, Zawołocza¹²⁹¹ i innych zamków, które są pod niem pobrane i które w ręku króla JM nie odstępował. A w Iflanciech co książe kurlanckie Magnus, ryżanie i szlachta liflancka trzymają. A tych niektórych barzo lichych, i które nieprzyjaciel ten trzyma, ustępował: Krenczburka, Berchana, Kokenhausa, Sędniehowin, Luzen¹²⁹², Rezitan, Wolmar, Thrykatu, Ronebursz, Marienburg i tych o których wszyscy Liflanci co przy JKM są, nie wiedzą gdzie byli i kto by trzymał, musiałby być jakie błahe dworzyszczka szlacheckie: Wobumsza, Amalitepil, Hermur, Kolebero, Itenen, Framusza, Wołodimije, Rathwa, Rawotowa Obhopel. Inakszego też zastanowienia pokoju, jedno do pięci, albo sześci lat tylko uczynić [k. 403] nie chciał. Pisał przy tym list trochę sprośny i szkaradny do króla JM. Zaczym król JM bacząc jawnie animusz przewrotny a obłudny nieprzyjaciela tego, iż nie szczerze o pokoju traktuje, ale to, to owo na zwłokę czasu podaje (do czego się i sam potym posłowi pańskiemu przyznał) miał radę z pany radami i z ludźmi rycerskimi, kiedy by się obrócić miał z wojskiem. A iż jednostajne w tym wszech zdania były, gdyby Psków wrócon JKM był, żeby zatem nieprzyjaciel ten od Liflanckiej ziemie, i od morza mógł być odstrychnion snadnie. A zatym rychlej wojnie by był koniec, i tym by snadniej do słusniejszej kondycjei pokoju przyczynion był, pomniąc też o tym na sejmie była namowa i to conclusu(m) było nie jedna c się, aby wszystkich Liflant Moskiewski odstąpił. Udał się król JM do opugnaciei Pskowa¹²⁹³, gdy już był w ciągnieniu ku Pskowu, od Połocka wnet życzył strach Moskiewskie[g]o, tak że zamku na dobrem miejscu, i dosyc obronne[g]o Krasne[g]o Horodka, którego nasi za króla Zygmunta Augusta dobywali, odbieżał, który zamek, król JM, że na niem siła należało, ludźmi swemi osadził, także i zamku Wieliże odbieżał. Przyszedł potem król JM pod Ostrów, zamek murowany, ten trzecie[g]o dnia po oblężeniu wziął, gdy się baszty dwie z dział stłukły, o czym nie zaniechał król JM panom radom, przez pisanie swe oznajmić. Przystąpił zatem król JM do opugnaciei Pskowa, obaczył in ambitu wielkość i moc taką miasta tego, że nie tylko insze miasta w północnych krajach, ale też i gdzie indziej siła znacznych miast [k. 403v] przechodzi. Ludzie w mieście do obrony moc wielką, snadź tych , co jeśli nie wpuści bronią, tedy z siekierą, na czem w każdym oblężeniu wiele należy władać mogą, o czterdzieści tysięcy, a dusz wszelakich o sto tysięcy, dział i

¹²⁸⁸ Wielkie Łuki, miasto w dzisiejszej Rosji położone nad rzeką Łowacją.

¹²⁸⁹ Newel, dzisiaj miasto w Rosji w obwodzie pskowskim, położone nad jeziorem Newel.

¹²⁹⁰ Wieliż, miasto w dzisiejszej Rosji, położone na brzegu Dźwiny.

¹²⁹¹ Zawołocze, drewniana twierdza rosyjska zbudowana na jeziorze Bystrym przez mieszkańców Nowogrodu Wielkiego w 1536 r.

¹²⁹² Lutzen (Lucyn), łot. Ludza, miasto w Łotwie nad jeziorem Lucyńskim.

¹²⁹³ Psków, miasto w Rosji nad jeziorem Pejpus, stolica obwodu pskowskiego. Jeden z najstarszych ośrodków miejskich Rusi.

prochów tak wiele, że nie tylko w jednym mieście, ale dosyć by w ziemi jakiej rządnej tyle naleźć tego. Zatem upatrował miejsce, z którego by najłatwiej miasto dobywać, i tam stąd kazał ludziom swoim szanować się i do miasta z dział bić. Gdy ze dwóch stron wybite były dziury w murze, tedy enpictitas et feruor militum effecit, że prędzej skoczyli do dziur, a nacz była potrzeba, za czym też skuteczne[*g*]o effectu ta ich przeciw nieprzyjaciela, acz wielką szkodę? Nieprzyjacielowi przyniosła w przednich prawie ludziach, dobrze z mniejszą szkodą naszych. Potem prochów, które się musiały nie szanować, jęło się przebierać, których poki z Rygi nie dowieziono podkopów z kilka stron kosztowało się. Ale te pożytku nie mogli uczynić dla skały, która po tym, blisko już samego muru przeszkodziła. Nie zaniechawszy pod ten czas używać starktegemata rozmaitych. Po kilka kroć co ludzie wodą i ziemią pokuszali się wpaść w miasto, są ubici czterystu, ich przedniejszy wódz pojman, dwieście dziesiątych bojarskich i strzelców niemało pobitych, niemało pojmanyh. Przeto się jednak to miasto obsidionem [?] fert aparatu wojennego co się dosięgło od książęcia kurlantskie[*g*]o¹²⁹⁴ i od ryżan, przed się tego po mniejszym dosięgło się. Acz by k temu same, już niewielkiej przeszkodzie są, acz to nie dziw, bo żadne ludne miasto nigdy (jedno aż [2 wyraz?] od żadnego wojennika i monarchy, [k. 404] iż nie było wzięte i w tym nie masz nic nad perseuerencją lepszego. Acz tym tedy jest król JM, że jeszcze nieco pokosztować chce, owa by jeszcze obyczaj się taki nadał, który by oppugnaczej tej mógł dobry uczynić skutek. Gdzie by się trudność pokazała dowodzenia, zaraz cze[*g*]o, ex animi sententia umyślił król JM rozłożyć wojsko na zimę po bliżu Pskowa, po miejscach, gdzie żywność jest jeszcze cała, żeby miasto było tak ściśnione, iżby ludzie ani przychodzić, ani odchodzić mogli, ażby żywności nie przybywało. Consideruje król JM gdzie by z nieprzyjacielskiej ziemi wojsko na zimę zwieść się miało, żeby to nie było jedno z wielką szkodą i trudnością RP, bo naprzód, nieprzyjaciel ten, który struchlał i strwożon jest barzo i tak ściśnion, że sobie nie może dać rady, gdyby się nieco zaniechał, wzięłby serce i mógłby się tak pokrzepić, żeby potym i trudniejsza i dłuższa z nim wojna wszcząć się musiała. Nuż z wodzeniem wojska jużby do końca WKL zniszczyło się tak częstemi żołnierza leżami, odchodzeniem i przychodzeniem. Które zamki nowo dostane w wielkiem by niebezpieczeństwie zostawiły się. Jak też stąd szkoda jest RP: rok cały zbierać wojsko i płacić mu, a jedno miesiąc jeden albo dwa robić nim, a rozpoczynawszy co wielkie[*g*]o (za zajściem niepogód) nie mieć czasu kończyć, każdy to z WM baczyć może i z drugiej strony baczyć może. Gdyby się zaczęło z lata wojować, jako przez całe lato sprawić by się mogło i innych siła incom(m)oda, które by stąd być mogły (na które się obejrzeć trzeba) nie wspomina się. Czego

¹²⁹⁴ Gothard Kettler, książe kurlandzki w l. 1562-1587.

[k. 404v] wszystkiego obronić się może snadnie wytrwaniem w ziemi nieprzyjacielskiej, i tak się mu ciężko uczynić może, owa do słusznego pokoju łatwiejszy będzie. Już Narwi, o którą najbardziej stał nie ma, wziął mu ją król szwedzki. Tak rok, gdy król JM pan nasz szedł pod Łuki Wielkie szwedzkie wojsko ruszyło się było nie. Ale jej ludzie, że Pskowa i innych zamków obronili tego roku, gdy nie tylko wszystką moc nieprzyjacielską od Moskwy na sobie Król JM zadzierzywał, ale gdy z zamków liflanckich ludzie (broniąc Pskowa) zwiedzeni byli, użył czasu król szwedzki, w co pilnie trzeba wejrzeć RP , gdyż w tym krzywdę ma od króla szwedzkie[g]o. Ale z strony Moskiewskie[g]o, za tym większa nadzieja jest, że o to (czego już postradał) z nami walczyć nie będzie. A tym rychlej pokój uczyni, a zwłaszcza gdy obaczy perseuerantią wojska JKM. O czym i ksiądz Possevin¹²⁹⁵ poseł papieski królowi JM otuchę uczynił, który pod ten czas gdy Król JM z Połocka się ruszył do Moskiewskie[g]o był jechał, i żądany będąc w tym od Moskiewskiego¹²⁹⁶, zaś do Króla JM pod Psków przyjechał, aby między niem a Królem JM pokój traktował . Lecz nie większe kondycje przyniósł , jedno takie , jakie był Moskiewski do Połocka posłał. Wszakże, iż żądał Moskiewski od księdza Possevina , aby mu o umyśle Króla JM oznajmił, za wiadomością Króla JM i radą panów rad, którzy przy królu JM byli, posłał do niego, aby na jakim miejscu posłowie jego z posłami JKM zjechali się, a o tych [k. 405] kondycjach, któremi by pokój miał się kończyć namawiali. Z tych tedy wszystkich przyczyn, trzeba, aby wojsko zatrzymane było, a zatrzymane sam w ziemi nieprzyjacielskiej. Co nie może być bez dalsze[g]o obmyślenia WM. Próżno nadzieję mieć, aby miały temu podolać te pobory, któreżeście WM uchwalili. Jako wiele ich wydają, i do wojska donoszą, łatwo WM z swych szafarzów wyrozumiecie. Ledwie też, i to, że gdzie indziej nie obracają się jedno na sumpt wojenny, k temu i to wiele się na te pobory pożyczyło u xiążąt postronnych, bez czego by było trudno i wojsko ruszyć. Wiele k temu żołnierzom winno. O których zapłacie , by też i inszej przyczyny nie było, przystoi WM pilno obmyśliwać gdyż RP bez ludzi rycerskich stać nie może, trzeba ich creditu w niej szanować. K temu po większej części bracia są WM, krew WM , którzy majątności swe dla WM zawiedli, krew swą przelewali, sławę narodów tych zacnych, tej RP i państwa daleko rozszerzyli, a pewnie nie mutiles serni byli, i choć tym czasy jakże RP uczyniła, i takowa jaką się on correspondit do końca effect temu, na co się było zaniósło, jednak niepośledniejsza się posługa RP uczyniła, i takowa , jak się rzadko przed tym które[g]o roku czyniła. Granice się dalej pomknęły na trzydzieści mil. Za Zawołoże

¹²⁹⁵ Antonio Possevino (1533-1611), jezuita, dyplomata, legat papieski, od 1578 r. wikariusz generalny Szwecji, Danii i wysp północnych, Moskwy, Inflant, Rusi, Węgier, Pomorza, Saksonii.

¹²⁹⁶ Iwan IV Groźny (1530-1584), władca Moskwy z dynastii Rurykowiczów, syn Wasyla III i Heleny Glińskiej, od 13 XII 1533 r. wielki książę moskiewski. Car „Wszechrosji” w l. 1547-1584.

zamki: Woroniec¹²⁹⁷, Ostrów¹²⁹⁸, Krasny Horodek, Wieliza, k temu w Liflanciech Lemark przez Dembieńskie[g]o wziął się. Truburski także w siewierskiej ziemi przez pana kijowskiego zburzony. Tak się wiele ludzi nie [k. 405v] przyjacielskich w Pskowie, i tych co się do Pskowa wdrzeć chcieli, i po różnych inszych miejscach, gdzie posyłki bywały, z umniejszeniem siły nieprzyjacielskiej było. Tak daleko ziemia nieprzyjacielska przyduszona jest, aż po Starzycę¹²⁹⁹, i gdzie sam na ten czas wielki kniaź był, in[n]e wsi zapalone od ludzi tych, którzy z panem trockim i z panem wojewodą smoleńskim chodzili, patrzył, i tak był strwożon, że już pilnie układał na wozy i na [1 wyraz?] chcąc uciekać wołą i z synami i z żonami swoją i ich. Bo do inszych fortelów swych i ten był przydał przewrotny ten nieprzyjaciel, iż posłowie jego – co nie mogło być bez jego zlecenia uprosiwszy u króla JM kilka niedziel do posłania gońca swego do Moskwy iteratis vicibus, i tego u JKM uprosili, aby tym czasem rozkazał król JM ludziom swym ukraińnym zadzierzeć się od pustoszenia ziemi moskiewskiej, co gdy król JM raczył pozwolić i ludziom swym ukraińnym rozkazać, skoro goniec ich w Moskwę wjechał, zaraz ludzie moskiewscy uderzyli na ziemię króla JM pod Niepuską, rozumiejąc, że ludzi ubezpieczonych łatwiej tym kształtem mieli użyć, wszakże jednak Bóg ich w tym nie pocieszył, bo i na kilku miejscach gromemci ludzie byli i nie tak, i nie tak powiało jako się nadziewali pustoszyć ziemię króla JM, mogli, bo nie byli dalej półtory mile, albo dwie za Dnieprem. Gdy się ludzie niektórzy nasi z niemi skosztowali nazad wpełni sromotnie pobili. Pod tenże czas, zabiegając temu spustoszeniu, posłał był król JM z Dżisny do Witebska [s. 406] pana trockie[g]o, i rozkazał król JM niektórym rotom polskim z litewskimi do niego się skupić, a z tym nieprzyjacielem czynić. A gdzieby więc ustąpili, tedy nawracz[?] na Wieliz ku Byczlej iść. Jakoż, gdy ludzie ci moskiewscy cofnęli (się) za Smoleńsk, pan trocki szedł ku Byczlej, za granicę nieprzyjacielską, wszędzie ziemię pustosząc, iż wszedłszy potem z panem Filonem wojewodą smoleńskim ku Starzycy, i aż w kilku mil tylko w Starzycy, u rzeki, wrócili się, ziemię plądrując i pałac. Także stamtąd nazad szli, mimo Toropiec¹³⁰⁰, na Chołm¹³⁰¹, mimo Porchow, aż do wojska, pustosząc ziemię nieprzyjacielską. Tego król JM nasz miłościwy pan przepatrując wszystkie rzeczy za czasu, które by na tę i na owę stronę mogli przypaść, gdy jeszcze raczył być w Woroncu, jadąc ku Pskowu nie zaniechał do IM panów rady około tych wszystkich przypadków pisać, radząc się, gdyby wojna prędko skończyć się nie mogła, jako by dalej rzeczy poprzeć i z WM o dalszym poparciu jej znieść się mógł, tak, żeby to jedno

¹²⁹⁷ Woroniec, dawny hutor na Białorusi w obwodzie mińskim.

¹²⁹⁸ Ostrów, miejscowość w Rosji, na zachód od Newła.

¹²⁹⁹ Starzyca, miejsce położone w dzisiejszej Białorusi, w obwodzie witebskim.

¹³⁰⁰ Toropiec, miasto położone w zachodniej Rosji, na terenie obwodu twerskiego.

¹³⁰¹ Chołm, miasto w Rosji w obwodzie nowogródzkim, 200 km na południe od Nowogrodu Wielkiego.

drugiemu nie przeszkadzało. Bo i sprawy wojenne potrzebują bytności króla JM, albo przy wojsku, albo niedaleko wojska, i k temu składanie sejmu, internalla, sejmików powiatowych od sejmików głównych. Potym po sejmikach walne[go] sejmu, deliberowanie sejmowe. K temu droga JKM na sejm, i z sejmu zaś na wojnę, niemały by czas wziąć musiała, a zatym by większa część lata na przyszły rok wpłynęła. Radził się tedy JKM IM panów rad jeśli żeby [k. 406v] na sejmikach głównych, mimo sejm walny mogły się od WM namowy o tym odprawić. Na co, iż niektórzy IM panowie rady JKM odpisali przekładając, iż co by mogło być na tych sejmikach, tam to mogą zrozumieć, jedno acz gdybyście się na nie WM zjechali JKM i WM wedle obyczaju i naprzód sejmiki powiatowe, potym główny złożyć, a za niemi i sejm walny. Gdzie WM naprzód upomina i obtestatur iżebyście WM nie odrywając króla JM, ani trawiać czasu, obrawszy posły, na tym tu powiatowym sejmiku, a posławszy je na główny warszawski, i zmówiwszy się z inszemi ziemiami, poparcie dalsze wojny namówili, bo effect to sam pokazuje, że to z lepszym WM i króla JM, jeśliże to WM uczynicie. A jeśli nie, to z gorszem i większem nakładem, trudnościami i niebezpieczeństwem. Nie chce JKM WM rozumian być, aby wolnościom WM miał w czym być p(er)iudicare, które gotów nie tylko zadzierzywać, ale i pomnażać w tem swoje autoritatem. Ale na wołą i rozsądek WM to przypuszcza i gwoli WM pójdzie wolnościom WM nie będzie mogło p(er)iudicare. A potrzebom barzo dogodzi. Jeśli żeby więc na tym stanęło JKM na sejm walny oderwać się nie może. Ale rozkazać raczył JKM posłowi swemu na sejmik główny do koła posłanemu, aby JKM o tym oznajmił, gdyż tyle czasu będzie od sejmiku głównego do walnego, że król JM będzie mógł zjeździć na który sejm siądzie król JM, abyście WM posły swe posłali ad hunc solum actum, żeby tam król JM odprawił się rychło, z mniejszą utratą by to było, a tam odprawiwszy się [1 wyraz?] nazad biegać i niemieszkanie pożytek wojskom [k. 406v] swym tak [1 wyraz?] jako i potrzeb przybawić, i wszystek aparat wojenny. Wie JKM, że i rząd domowy omieszkiwa niepotrzebnie, a zwłaszcza te artikuli, któreście WM po kilkakroć JKM na pamięć przywodzili. Co JKM mieć raczy na dobrej pamięci i pewnie JKM nie chce, aby długo odłogiem leżali, pragnąc aby de Reipublica tam domi q(uam) foris bona meretum. Nie rozumie mądrych ludzi być rzecz sumptu RP i trudności trawiać czas naprawianiem teraz o tych rzeczach nie przyczyniać. A skoro zawarłszy te sprawy z moskiewskim, tedy domowe zaś nieomieszkanie przedsięwziąć jakoż obiecuje JKM. Iżby skoro uczyni pokój z Moskiewskim, a kilka niedziel sobie wytchnie, zaraz sejm WM do namów około rządu domowego złoży, i do wszelakiego rządu dobrego za rozmówieniem RP i zadzierzeniem świebot i wolności WM obiema rękami pomoże. Co się dotczy ratunku, baczy król JM na ten przyszły rok trudno ciężar na ciężar wodzić. Gdyż już jeden pobór jest ustalony. Ale może się insi obyczaj poratowania od WM

należć. Albo więc choć by się na dalszy czas co postanowiło, interim na to przed czasem, gdzie pożyczyc, wszak WM wielie wszystkiego będzie na oko obaczą. A Panie Boże daj to, by było z potrzebą tę w czym WM król JM się deklaruje i upewnia, że rada na to pozwala abyście WM obwarowali iż do Rawy¹³⁰² to ma być odniesiono co by kolwiek zbywało nad długi żołnierskie i furaz wojenny. Jeśli tegom pilna potrzeba o co król JM WM napomina. Abyście WM raczyli wejrzeć w tę sprawę poborową, aby się pokazało strony wydawania, jako kto przeciwko RP zachowa się i [k. 407] jeśli z drugimi równo ciągnie, i to też jako kto z poborów wiernie i pilnie służy z obwarowaniem paenarum i postępku przeciwko tym, którzy nie z taką życzliwością i pilnością jako powinni ją zachowali. Nie wie z kogo to pochodzi WM tego sami snadnie dojdą aliech bardzo mało i bardzo leniwo do wojska pieniądze posyłają, pierwszy furą odesłano dnia 12 Augusta do Worońca z poborów tak nowych poślednia warunku uffalonych jako i reszt roków przeszłych sto trzydzieści i ośm tysięcy i dwieście złotych. Drugą furą in medio octobris odesłano pod Psków z Prus siedemnaście tysięcy dziewięćset czterdzieści i trzy złote i gr 20. A potym trzecią furą poborowych pieniędzy z Polski, z raty co na święty Michał tamże pod Psków odesłano sześćdziesiąt tysięcy z rat poborowych dawniejszych w warszawie oddano na święty Wojciech niespełna trzy tysiące złotych, więcej po warszawskim sejmie poborowych pieniędzy ani oddano, ani posłano. Zaczyn prze taką małość pieniędzy niemało wojska winno na on czas sub fine octobris dawniejszym żołnierzom, jednym za cztery ćwierci lata winno się było. A potym dosługowali. A drugim po trzy, drugim po dwu ćwierci lata, piechocie też cudzoziemskiej za kilka miesięcy winno się było na on czas, a potym do tego czasu tego się tak jeździe, jako i piechocie winno przybyło. Teraz dokąd zima trwać będzie, najpilniej tam będzie ludzi dla przyczyn, które się wyżej przełożyli. Skoro będzie się chyliło ku roztocze tedy tym co mają potrzeby ku zapisom będzie mógł król JM kazać do domu dobieżać. Żąda tedy JKM abyście WM opatrzli, żeby za tym WM nie przyszli i w szkody jakie nie wpadli. Gdyż dla swej własnej potrzeby [k.408], ale WM wszech zadzierzeni są, co gdy WM uczynicie [1 wyraz?] małą przewłokę bez szkody wszelakiej przyniesiecie tym niebożętom braci swej, która dla WM gardliwie i długi wieczyste ku służbie RP uczynicie. Te tedy są rzeczy, które WM na ten czas JKM proponować raczył iterum atq(uae) iternum WM żądając, abyście WM sami potrzebom swoim ufolgowali, a zaczętego cursam wojny tej, aby tym rychlej do końca przyszło i długimi deliberacjami nie hamowało. K temu persuadując sobie zatem, którzy dla WM hosti, rany, śmierć podejmują dla miłości braterskiej, bo małym ufolgowaniem WM nic nie dzieje się, poczujecie się WM, jeśli by z braciej WM upornie tych poborów nie

¹³⁰² Rawa, dzisiaj miasto położone w województwie łódzkim nad rzeką Rawką i jej dopływem Rylką. Dawniej miejsce przechowywania kwarty.

wydawał. Albo więc, który poborca życzliwości i pilności w służbie naszej zaniechał. Także też WM cni kredytu RP u ludzi rycerskich, ani sławy nabytej u państw tam tych utracić. A RP w niebezpieczeństwa zawieść nie będzie ciężało i owszem jako inszemi wszelakimi cnotami i zdobami te zacne narody słyną, a zwłaszcza WM, którzy rycerskim a szlacheckim ludziom przystoją. Tak tedy też persenerantia(m) WM wszystkiemu światu i teraz popisać się będą chcieli, która męstwu właśnie przynależy i owszem wszelakich postępków rycerskich gruntem jest. Zaczyn zawarli się rychło dali Bóg, a szczególnie tę wojnę z pożytkiem RP, z postraszaniem wszech nieprzyjaciół koronnych. A opatrzwszy rząd domowy, w pocieszonym, miłym a trwałym pokoju, z bezpieczeństwem swoich domów, swoich małżonek i dzieciaków swoich kwitnąwszy. A w sławie RP żyć będziecie, i potokom swoim, dali Bóg przez ręce na długi czas podacie.

4. Powtórna legacja Stefana Batorego na sejmik przedsejmowy ziemi mielnickiej przedstawiona przez Walentego Niewiarowskiego posła królewskiego, b.m. i d.

Rkp. AGAD, Ak. gr. miel. 3, k. 427-429v. Oblata: 18 II 1582 r.

[k.427] Poseł nasz przyszedłszy tam gdzie stany w zgromadzeniu zebrane będą opowiedziawszy im łaskę naszą królewską, rzecz do nich w te słowa uczyni: Nie zaniechał król JM na przeszłych sejmikach przełożyć WM jakiego starania, pracy i pilności przyłożył i jakiego sposobu w poparciu i skończeniu wojny z Moskiewskim użył, postępując sobie wedle uchwały stanów koronnych na przeszłych sejmiech i tak temu, że Moskiewskie[g]o od morza i od wszystkiej inflanckiej ziemi odraził jako i owszem żeby żadnej occasiej za którą do uczciwe[g]o i słusznego pokoju mogło by było z niem przystąpić nie opuszczał dogadzając, jaki potym dalszy stał się progres i do cze[g]o się przywiodły rzeczy i w której na ten czas już są. Ktoby krótko JKM WM do wiadomości przez mnie podaje, żeby WM to na czym należy, wiedząc tem snadniej potrzebom terazniejszemu RP wyrozumieć i onym dogodzić umieli. A tego, co już Bóg dał wdzięcznymi byli. Wysławszy JKM posły i komisarze swe JM pana Janusza Zbaraskie[g]o¹³⁰³ wojewodę braclawskiego, z JM panem Albrechtem Radziwiłłem marszałkiem nadwornym WKL na traktaty z strony pokoju z posły moskiewskimi, na cze i miejsce i podle umowy naznaczone. JM [1 wyraz?] kanclerza i hetmana koronne[g]o w obozie pod Pskowem ze wszystkimi [k. 427v] wojski swemi zostawiwszy, tem umysłem do Wilna jechał, iż gdzie by był obaczył, żeby Moskiewski w tych tractaciech nieszczerze tak jako się te[g]o przed tym już po kilkakroć doznawało było, pokój stanowił, aby był do Warszawy i na

¹³⁰³ Janusz Zbaraski (1544-1608), wojewoda braclawski od 1576 r., starosta krzemieniecki i piński.

sejm walny, który był złożony jechał, a tam praesentia sua do tego stany wiódł, żeby poparcie dalsze wojny wedle potrzeby opatrzeli. Lecz gdy JKM do Wilna przybył przyjechał do JKM z tą nowiną JM pan Albrycht Radziwiłł¹³⁰⁴ marszałek nadworny WKL, że się już temi traktaty z Moskiewskim postanowienie pokoju pewne na dziesięć lat uczyniło temi condicjami, że Moskiewski wszystkich zamków i tego wszystkiego co w Inflanciech trzymał i jeszcze nadto Wieliza, Uświata¹³⁰⁵, Ozieryszcz¹³⁰⁶ i wszystkich przygrodków połockich JKM już ustępuje. A z strony JKM : Łuki, Chołm, Zawołocz, Newel¹³⁰⁷ i te zamki, co się latoś w ciągnienu pod Psków wzięły, mają być wrócone. I już JKM Panu Bogu, z którego dobrodziejstwa tak wdzięczny dar pokoju poszedł, publice, w kościele z przystojnymi ceremoniami dziękował. Pod tenże czas wziął wiadomość JKM jako który sejmik powiatowy Wielkiej Polsce jako główny, w Kole odprawił się. Acz obaczył wszech WM zgodne i chęć w poratowaniu potrzeb RP, ponieważ na to nowy pobór jest postąpion od WM. Ale tak postąpiony, że za zdaniem WM, żeby acz na sejmie walnym był uchwalony. Wrychle potym przyjechali do króla JM z korczyńskie[g]o głównego sejmiku, z Małej Polski posłowie przedni, senatorowie i stanu rycerskie[g]o ludzie umyślnie do króla JM posłani z uchwalonym z wielką chęcią i wszech Małej Polski stanów zgodą poborem, który królowi JM więc podali, nie potrzebując już do tego sejm walne[g]o. A przy tym powiedzieli, że tegoż korczyńskiego sejmiku stany Małej Polski tu do WM wyprawili posły swe przez lutowe [?], starają się, aby stany tych tu krajów do brackiej i jednostajnej z sobą zgody w poratowaniu potrzeb RP przywieźć mogli. Pod tenże też czas stany WKL na głównym wołkowyskim sejmiku [k. 428] Dei [?] milni[?] nowy pobór, także uchwalili, sejm nie potrzebując walnego. Zaczym bacząc król JM, iż ta sprawa, która na sejmie walnym miała być odprawiona, dla której tylko sejm walny był złożony już na główniejszych sejmikach Małej Polski i WKL odprawiła się, ponieważ dla tej samej ten sejm był złożony, a mimo inne spraw żadnych inszych odprawę, próżno by się wdawać, rozumiał, żeby już nie było co na sejmie czynić. A żeby niepotrzebne to było tych RP stanów na sejm trudzenie co bez sejm dobrowolnie z chęci swej ratunek sprawom RP czynić i owszem, żeby to było z niejakim ich ubliżeniem, i rozumie też to JKM, że daleko pilniej, aby już tych tam spraw dokonał bytnością swą, które żadnej zwłoki nie cierpią. A przeto zdało się królowi JM być z lepszymi RP daleko sejm zaniechać, a tym czasem strony innych rzeczy kończyć. Abowiem, choź z łaski Bożej jest pokój w ręku i inflanckiej ziemie już doszło. Gdzie by jednak

¹³⁰⁴ Albrecht Radziwiłł, h. Trąby (1558-1592), marszałek nadworny litewski w l. 1579-1586.

¹³⁰⁵ Uświat (Uświaty), dzisiaj osiedle typu miejskiego w obwodzie pskowskim, położone między jeziorami Uzmień i Uświatskoje.

¹³⁰⁶ Ozieryszcze, miejscowość w pobliżu Mińska białoruskiego.

¹³⁰⁷ Newel, miasto w dzisiejszej Rosji w obwodzie pskowskim, położone nad jeziorem Newel.

nie pospieszył się król JM zarazem do Inflant poki się z praticami ci ludzie w Inflanciech nie rozciągną, co po te czasy inflancką ziemię rozszarpali, a w niepokoju i w zamieszaniu w tej ziemi swych rzeczy pilnowali i stąd swoje żniwo mieli i po dziś dzień nie przestają to takich to owakich fortelów królowi JM i wszystkim RP szkodliwych kosztować. Poki też nawigacja nie nastanie, którą mogli by się w Inflanciech rzeczy trudnić, najmniej by w tym wątpić nie potrzeba, żeby król JM małą pociechę miał tych trudów i prac, niewczasów, które dostawać tej prowincji z rycerstwem swym wycierpiali, mały by też pożytek RP miała tych kosztów swych, tak wiele na to nałożyła. Ale kto inszy tego wszystkie[go] za niedbalstwem naszym zażywałby. Co za sława byłaby stąd koronna, co za dignitas JKM i jako barzo niegrzeczny to by było takie prace i koszty czynić dochodząc, a doszedłszy nie mieć nic. Każdy z WM obaczyć to dobrze może [k. 428v] do czego aby nie przyszło ponieważ już z tej potrzeby nie było dla której na ten czas król JM na sejm miał przyjechać, iż wolał ten jeszcze niewczas podając, żeby za jedną furą Inflanty w swe ręce wprawić, rząd w niej uczynił, i to co było potrzeba opatrzyć, opatrzył. Bo gdzie by tego nie uczynił poki tam jeszcze niebarzo opodał był, mało by się trzeba spodziewać, aby potym kiedy mógł mieć taką pogodę uczynić k temu dosyć. Gdyby skoro do Korony przybędzie, innemi sprawami bez pochyby RP zabawion będzie. Które bodaj już kiedy stąd tam król JM puścić mogli, i nie rozumie król aby to między WM był takowy coby się tem obrażać miał. Ale raczej jako o cnym narodzie dobrze bacznym tego się spodziewa, iż stąd od WM danek i wdzięczność pozna, że tam gdzie pilniej RP służy. Co będzie JKM pochopem do uprzątniania innych trudności i spraw RP gdyż od tych tam spraw ułączniwszy się i onem koniec uczyniwszy już też obróci do tych rzeczy, które też pilnie będą leżały odłogiem. Jakoby pilnem staraniem chce król JM do tego się przyczynić jakoby w Inflanciech, przeto się odprawiwszy do Korony się wrócił, ażeby porozumiawszy się z tymi z IM pany radami w tym jeszcze roku dla rządu domowego sejm walny złożył. To rozróżnienie WM od stanów Małej Polski, że oni też sejmowi pozwolili pobór, a WM chcieli żeby *authoritate comitorum* był uchwalony, przystąpili do tego chęć sama i dobrowola WM snadnie może być uprzatniono. In eo statu rerum *Reipublicae praesentium* nie mógł u siebie król JM należeć lepszego sposobu, którym by się to stać mogło jako ten którego też prze trzema laty użył. Gdy także krakowskie i sandomierskie województwo od WM i od drugich ziem różne były z strony poboru, że im był sejmik główny w Korczynie złożył na lutowym do zgody z WM przysłali tem kształtem, zdało się na ten czas królowi JM postąpić [k. 429]. Napomina tedy WM JKM i prze mnie żąda pilnie abyście WM też na sejmiku głównym uczynili co inne stany ziem koronnych i RP też na sejmikach głównych także uczynili. To też abyście WM ratunek ten już pozwolony sejmowi do tego nie potrzebując *pleno iure* uchwalili. A jakoście się WM innym

ziemiom w poratowaniu spraw RP gdy były popierane równali. Żebyście też teraz na dobrym z łaski miłego Boga skończeniu toż uczynili a w tym ich chęcią i uczynnością nie wydawali. Nie trzeba się tu WM obawiać, aby to miało przynieść ubliżenie prawom albo wolnościom WM ponieważ to żadne[go] nikomu ubliżenia nie przyniosło nigdy, ani przynieść może, gdy kto go z dobrej wolej chęci a baczenie dla dobrego RP uczyni. Gdzie by tu jakiej było potrzeba obronności nie zaniechali by jej byli stany Małej Polski, tak ze i WKL. A tak i WM nie mają się czego obawiać, w tym co by szkodliwego być miało. Gdzieby też kto rozumiał, że już nie trzeba poboru oto pokój. Prawda jest, że JKM staraniem i rycerstwa JKM nie podobna i mało słuchaną perseuerancją, w tak zimnem kraju, w tak ciężkie mrozy w nieprzyjacielskiej ziemi, w obozie, bez cze[go] do pokoju, przyjść i pomyśleć, o tym próżno było wyciśnić pokój na Moskiewskim. Cze[go] godzi się abyśmy wdzięcznymi byli, jednak nie taki pokój, aby już nie było potrzeby WM przyczynić się do tego zawiedzenia do które[go] król JM przyszedł i R.P. pokoju dochodząc, także do odprawienia i opatrzenia tych rzeczy, które aby się odprawić i opatrzyć nie miały, bez tego być nie może, winno się barzo wiele żołnierzom w których ku męstwu i wytrwałości tak długo, tak wiele niewczasów, też cnota była, że żołdu swe[go] prze niedostatek pieniędzy, których na takie wojsko barzo mało przychodziło, mieć nie mogły i one[go] i dotąd czekają [k. 429v]. By też inszej przyczyny nie było, jakoż są. Chybabyście WM ich gardłowania, prac i niewczasów cze[go] JKM o WM nie rozumie, niewdzięcznymi się pokazać chcieli i credit, które[go] poczciwi ludzie, po tym co Bogu powinni przed innymi rzeczami na świecie strzegą pilnie, aby RP w nich utraciła chcieli, abyście [1 wyraz?] iżbyście im WM prędko zapłatę obradzili. Mimo to winno się też niemało panom postronnym, i w tym co na tym zależy zachować credit każdy z WM baczyć może. Nadto, że zamki w Inflanach co do ręki króla JM przyszły, których jest niemało aparatem wojennym, ludźmi i pilnością w tam tym przyszłym a znaczonej kraju, trzeba opatrzyć, tak żeby się zadzierzały. Bo a coby potem było z taką pracą ich dostawać, a nie opatrzywszy, zaś ich stradać. A te potrzeby gdzie by to nowe poratowanie przez WM nie było żadną miarą nie mogli by się odprawić z pierwszych poborów. Aby się to odprawić mogło nie masz temu podobieństwa. Gdzie co nad odprawę tych potrzeb zbędzie, tak jako przed tym WM król JM deklarował się w tym pozwala rad na to aby to do Rawy było.

Te tedy są rzeczy, które wola jest króla JM, aby się WM przełożyły i po wtóre, i po trzecie WM napominając i żądając, abyście WM zgodnymi z innymi stanami z strony prędkiego poratowania spraw RP byli, ażebyście dalszemi jakimi rozróżnieniami nie hamowali skończenia w

tamtym kraju rzeczy. Pożytek ten stąd odniesiecie, iż w miłym już pokoju, a potem, da li Bóg wrychle, w rządnej RP za sprawą JKM żyć będziecie.

Stephanus Rex.

**Sejmik ziemi mielnickiej przed sejmikiem generalnym województw mazowieckiego i
podlaskiego, Mielnik, 15 III 1582 r.**

Stefan Batory zwołał uniwersałem sejmik ziemi mielnickiej przed sejmikiem generalnym województw mazowieckiego i podlaskiego w Warszawie, wyznaczonym na 24 III 1582 r. Uniwersał nie zachował się.

Laudum sejmiku ziemi mielnickiej, Mielnik, 15 III 1582 r.

Rkp. AGAD, Gr. mieln., nr 3, k. 447v-448v. Oblata: 18 III 1582 r.

[s. 448] My urzędnicy, dygnitarze i wszystko rycerstwo powiatu mielnickie[g]o, zjechawszy się wszyscy społecznie na sejmik powiatowy mielnicki według listów króla JM na dzień dzisiejszy złożony, na którym wysłuchawszy i przystojnie wyrozumiawszy instrukcją króla JM przez posła JKM odprawowaną, w której król JM raczy żądać i upominać o poratowanie od wszech stanów rycerstwa dla uspokojenia RP od moskiewskiego. Tedy jakośmy pierwiej za pierwszemi listami JKM ślali posła, brata naszego urodzonego pana Krzysztofa Orzeszka Falatyckiego na sejmik główny warszawski już przeszły [k. 448v] dla namawiania i spólnego stanowienia około RP z inszemi posłami ziemskimi koronnymi. Tak i teraz tymże sposobem obraliśmy spośródku siebie wszyscy g(e)n(er)a(li)ter zgodnie na terażniejszy sejmik główny warszawski blisko przyszły posła, brata naszego, urodzone[g]o pana Jana Sarneckie[g]o¹³⁰⁸ chorążycza mielnickiego, dają jemu zupełną moc i władzę, stanowić, namawiać wspołek z inszymi pany posły ziemskimi województwa podlaskiego i Korony Polskiej, radzić koło RP Na cośmy ten nasz credens wszyscy społecznie, zgodnie a jednoznacznie panu posłowi naszemu urodzonemu panu Janowi Garwackiemu dali..[niedokończone]

¹³⁰⁸ Sarnecki, vel Sarnecki, syn Krzysztofa chorążego drohickiego i mielnickiego.

Sejmik generalny województw mazowieckiego i podlaskiego, Warszawa, 24 III 1582 r,

Laudum sejmiku generalnego, „in curia regali Varsoviensi”, 24 III 1582 r.

Rkp. AGAD, Gr. mieln., nr 3, k. 453-454 v.

[k.453v] My rady koronne i rycerstwo Księstwa Mazowieckie(g)o, także z województwa i ziem podlaskich na generalny sejm warszawski przez króla JM na dzień dwudziesty czwarty miesiąca marca w roku terażniejszym tysiącnym pięćsetnym osiemdziesiątym i wtórym naznaczeni a złożony, zgromadzeni. Wszem wobec i każdemu z osobna obywatelom tych państw oznajmiamy iśmy z pierwszego poselstwa JKM NMP postępek wojny z nieprzyjacielem koronnym, z wielką przewagą, z wszystkimi staraniami, pracą i nakładem króla JM odprawowany zrozumiawszy od dalszego poparcia i kończenia wojny osoby pańskie, dla wielu ważnych przyczyn nie odrywając. Zezwoliliśmy się byli chcąc wdzięczność JKM ukazać, iż jako nam na łasce i uprzejmem o nas staraniu pańskim. Także i terażniejsze[g]o do nas JKM tak na powiatowe jako na generalny poselstwa, zrozumiawszy, i pan Bóg dzielność i małość przed tym trwałość króla JM tak błogosławić raczył, że do pokoju Koronie i WKL memoriej sławne[g]o jako pożytecznego nieprzyjaciela przemyślił. Najdujemy z wielu ważnych wywodów, że i bytność króla JM samego w państwach za zwycięstwem od nieprzyjaciela odebranych jest nie jedno barzo potrzebna, aby jej nieodwłoczną. Gdyż wszystek tak trudnej wojny skutek i owoc najrzędniejsi i potężniejsi inflanckiej ziemie opatrzeni członków [k. 454] jej od różnych panów rozerwania zjednoczeni [1 wyraz?] że [1 wyraz?] znacznej używaniu opiszem panom zebranemi [2-3 wyrazy nieczytelne] wszystkiej jego bytności JKM same[g] jako widzimy tam być potrzebna. Taki pobór na zapłacenie siłą braciej naszej, rycerstwu króla JM na wyświebodzenie kredytu króla u braci jako i postronnych, nieopatrzenie zamków [2 wyraz?] należących najdujemy być potrzebny pobór. Tedy jeden taki in omnibus punktu et clarissilis[?] jaki był wedle uniwersału na sejmie walnym przeszłym od stanów koronnych pozwolony. Teraz, że król JM dawamy i pozwalamy, który na nowe lato przeszłą ci poborcowie na sejmie walnym naznaczeni, pod warunkiem tymże opisanym wybierać mają, tylko sam powiat bielski obrali sobie poborcę nowego, to jest urodzonego Stanisława Rytla. A iż JKM NMP w pracach obecnych dla sławy i pożytku Korony swej wychodzi zwyczajem innych królów, także i my mimo zwyczaj walnego sejmku te wszystkie sprawy w jednostajnym a zgodnym zezwoleniem Księstwa Mazowieckiego i województwa podlaskiego, my senatorowie, urzędnicy, rycerstwo i zupełną mocą od powiatów na ten generał nasz posłani posłowie, zawieramy i utwierdzamy mocą jedne[g]o a jednostajne[g]o

pozwolenia nasze[g]o pewni tego będąc po JKM MPN, że jako w każdym akcie, tak i w tym o wojnie, i uszczerbienie swobód naszych nic nie myśli, ani też tego bacząc, aby dobrowolnie z chęcią własną naszej dla potrzeby RP za żądaniem i zdaniem króla JM nic własny postępek nam swobód i wolności naszych ubliżać miał. Z tem wszystkim (dawszy IM dostateczną instrukcją) posełamy do JKM NMP co [k. 454v]z obojga województw JM pan Marcina Leśniowolskiego¹³⁰⁹ kasztelana podlaskiego i starostę łosickie[g]o, JM pana Stanisława Mińskiego, Arnolfa Hlebowicza¹³¹⁰ chorążego drohickiego i mielnickiego, JM pana Mikołaja Podoskie[g]o wojskie[g]o ciechanowskie[g]o, którzy mają z tym naszym postanowieniem do JKM jechać, porozumiewszy się z IM pany województw Wielkiej Polski, a których to nasze zgodne postanowienie do kolskiego ich generału posełamy będąc tego po IM pewni, że nie mniej nad bracią swą chętni będą do pozwolenia tak potrzebnego poboru. A najpewniejsze postanowienie tego naszego świadectwa pieczęci nasze przyłożyliśmy i ten uniwersał nasz do ksiąg wwiedziony, do powiatów wszystkich rozesać będziemy.

Działo się na sejmie generalnym warszawskim, dnia i roku, jako się wyżej napisało.

Sejmik przedsejmowy ziemi mielnickiej, Mielnik, 31 VIII 1582 r.

Stefan Batory uniwersałem datowanym w Grodnie, 16 VII 1582 r., zwołał sejm walny do Warszawy na 4 X, sejmik przedsejmowy ziemi mielnickiej na 31 VIII 1582 r. Posłami na sejm wybranymi z tego sejmiku zostali: Piotr Padkowski (Patkowski) sędzia ziemski mielnicki i Krzysztof Orzeszko (Posłowie ziemscy, s. 280). Nie odnaleziono akt tego sejmiku.

Uniwersał Stefana Batorego zwołujący sejmik przedsejmowy ziemi mielnickiej na

31 VIII 1582 r.

Rkp. AGAD Akt. gr. miel. 3, k. 584-584v. Oblata: 30 VII 1582 r.

Stefan, z Bożej łaski król Polski, wielkie książe litewskie, ruskie, pruskie, mazowieckie, żmodzkie, inflanckie, kijowskie, wołyńskie, podlaskie i siedmiogrodzkie etc.

Generoso Alberto Sawicki¹³¹¹ capitaneo n(ost)ro mielnicen(sis) fideli nobilis dilecto, in absentia ein.. vicecapitaneo mielnicen(sis). Urodzony, wiernie nam miły, dla pilnych i ważnych

¹³⁰⁹ Marcin Leśniowolski, h. Kolumna, kasztelan podlaski w l. 1581-1593, starosta zatorski.

¹³¹⁰ Arnolf Hlebowicz Korczewski, h. Leliwa, chorąży drohicki i mielnicki w l. 1572-1592.

¹³¹¹ Wojciech Sawicki, h. Lubicz, wojski drohicki w l. 1570-1576, starosta mielnicki w l. 1574-1611.

przyczyn złożyliśmy sejm walny koronny [w] Warszawie na dzień czwarty miesiąca octobra, który sejm, wedle zwyczaju uprzedzić mają sejmiki powiatowe, mielnicki na dzień ostatni miesiąca Augusta, a główny w Warszawie na dzień dwunasty miesiąca septembra blisko przyszłe. Rozkazujemy tedy abyś te sejmiki i także walny koronny w miastach i miasteczkach starostwa swego we dni targowe wedle zwyczaju przez woźnego obwołać i publikować rozkazał. Possełamy też WT listy nasze częścią w kancelariej naszej intitulowane, częścią też przez tytułów. A też [k. 584v] wota abyś te które intitulowane są, jako też i te, które bez tytułów, tytuły urzędnikom ziemskim i ludziom szlacheckim starostwa swego napisawszy, rozesłał. A sam też WT żebyś tak na sejmiku powiatowem, jako też i głównym był i starał się z pilnością wspołek z innemi aby na nich obrani byli posłowie na sejm walny koronny słusnie i wedle praw ludzie spokojni, stateczni i mądrzy i w sprawach, potrzebach RP biegli, i ci, którzy by RP miłowali, a nie w swych rzeczach własnych, jedno spraw RP byli pilni, którzy by o swych sprawach i potrzebach koronnych z nami, i z radami naszymi radzić dostatecznie mogli.

Dan w Grodnie 16 miesiąca lipca Roku Bożego 1582, królowania naszego roku siódmego, na własne rozkazanie króla JM.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 31 VIII 1582 r.¹³¹²

Stefan Batory uniwersalem datowanym w Grodnie 16 VII 1582 zwołał sejmik przedsejmowy do Brańska, wyznaczył termin zwołania sejmu na 4 X 1582 r. (ASWK, t. I, s. 98). Szlachta ziemi bielskiej wybrała posłów: Wojciecha Wyszowskiego, sędziego ziemskiego bielskiego i Melchiora Kostro, sędziego grodzkiego brańskiego¹³¹³. Nie odnaleziono akt tego sejmiku.

Zjazd szlachty ziemi bielskiej w Brańsku (?), przed 9 X 1583 r.¹³¹⁴

Szlachta ziemi bielskiej po rezygnacji z podsędkostwa ziemskiego bielskiego przez Hipolita Jankowskiego wysłała do wojewody Mikołaja Kiszki posłów Adama Owsianego, chorążego ziemi bielskiej i Marcina Brzozowskiego, podstolego podlaskiego, z prośbą o zwołanie sejmiku elekcyjnego¹³¹⁵.

¹³¹² AGAD, MK, sygn. 129, k. 6; E. Dubas-Urwanowicz, *Chronologia*, s. 71.

¹³¹³ *Posłowie ziemscy*, s. 280.

¹³¹⁴ AGAD, Ks. gr. brań., sygn. 9, k. 16v.

¹³¹⁵ Zob. niżej.

Sejmik elekcyjny szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 14 XI 1583 r.

Szlachta ziemi bielskiej zebrana na sejmiku elekcji kandydatów na podsędkostwo ziemi bielskiej po rezygnacji Hipolita Jankowskiego, uznawszy niemożliwość przeprowadzenia wyboru zdecydowała o przeniesieniu zjazdu na inny termin i poprosiła o to wojewodę podlaskiego Mikołaja Kiszkę¹³¹⁶.

Uniwersał wojewody Mikołaja Kiszki zwołujący sejmik elekcji kandydatów na podsędkostwo ziemi bielskiej, Rudka, 9 X 1583 r.

Rkp. AGAD, Ks. gr. brań., sygn. 9, k. 16v – oblata; w księgach grodzkich brańskich oblatowana przed 12 X 1583 r. [feria quarta ante festum sactae Hedvigis prox(im)a a. D. 1583] przez Stanisława Zdżarskiego z Hryniewicz wraz z zeznaniem o jego ogłoszeniu przez woźnego generała koronnego Daniela Proszeńskiego. Prawdopodobnie oblatowano i ogłoszono uniwersał podczas roków sądowych grodzkich 10 X 1583 r. [feria s(e)c(un)da post festum s(an)cti Francisci confessoris p(ro)xima a. D. 1583]¹³¹⁷.

[k. 16v] Mikołaj Kiszka¹³¹⁸ na Ciechonowcu, wojewoda ziem podlaskich, drogicki i bielski starosta etc.

Wszystkim wobec i każdemu z osobna, komu to należy wiedzieć, a zwłaszcza i.m.pp. dygnitarzom, urzędnikom i wszystkiemu rycerstwu ziemie bielskiej a powiatów brańskiego, saraskiego i tykockiego oznajmuję, że za spuszczeniem podsędkostwa ziemskiego bielskiego etc. przez urodzonego Ipolita Jankowskiego¹³¹⁹, które uczynił przed sądem ziemskim zasadiwszy mie[j]sce swe ślachatnem Abramem Wiszowatem¹³²⁰, komornikiem ziemskim, bacząc się być niesposobnym do sprawowania urzędu podsędkowskiego według potrzeby urzędu tego dla zdrowia swego złego, a życząc obywatelom ziemie bielskiej, aby mieli na tem urzędzie człowieka na zdrowiu sposobnego, ja w tem wiedząc być powinność urzędu swego wojewodzego w ziemiach a w powieciech województwa tego off(ici)o per cessum vel decessum alicuius vaca(n)te sejmiki składać dla wolnego obierania urzędnika ziemskiego sądowego, a teraz dla obrania osoby godnej na urząd ten to podsędkowski według żądania i.m.pp.

¹³¹⁶ AGAD, Ks. gr. brań., sygn. 9, k. 134.

¹³¹⁷ Por. ibidem, k. 56.

¹³¹⁸ Mikołaj Kiszka (1528-1587), krajczy litewski 1552-1555, podczasy litewski 1555-1569, wojewoda podlaski 1569-1587, starosta drohicki ok. 1557-1587, starosta bielski 1569-1587.

¹³¹⁹ Hipolit Jankowski (Janikowski), podsędek ziemi bielskiej 1569-1583.

¹³²⁰ Abraham Wiszowaty, komornik ziemski bielski ok. 1568-1603.

dygnitarzów, urzędników i rycerstwa wiele ziemie bielskiej etc. (przez urodzonego Jadama Owsianego¹³²¹, chorążego ziemie bielskiej, Marcina Brzozowskiego¹³²², podstolego województwa podlaskiego) składam sejmik powiatowy w Brańsku na poniedziałek pierwszy po ś(w.) Marcynie na pół do południa, który dzień będzie czternastego listopada w roku niniejszem, przetoż wsystkich wobec obywatelów ziemie bielskiej napomina(m), aby na dzień pomieniony do Brańska stawil [sic] się. A tam według prawa i zwyczaju elekcji na ten urząd podsędkowski mianował, a iżby się kto na potem niewiadomością jaką około tej elekcji nie wymawiał, napominam urząd grodzki bra(ń)ski, aby ten list sejmikowy woźnym w mieściech na targach i we wsiach przy kościelech obwołać i publikować rozkazał, do którego listu ręką moją podpisanym pieczęć moja przyciśniona jest.

Dan z Rutki¹³²³ dziewiątego dnia października r. P. tysiąc pięćset osmdziesiąt trzeciego.

Mikołaj Kiszka, wo(jewoda) po(dlaski), s(tarosta) d(rogicki), b(ielski), ręką swą s(ub)s(cripsi)t.

Sejmik elekcyjny szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 5 XII 1583 r.

Szlachta ziemi bielskiej wybrała czterech kandydatów na podsędkostwo ziemi bielskiej po rezygnacji Hipolita Jankowskiego. Nie udało się ustalić nazwisk trzech z nich. Król Stefan Batory powołał na urząd Fabiana Jalbrzyka Wyszyńskiego, cześnika podlaskiego¹³²⁴.

Uniwersał wojewody podlaskiego Mikołaja Kiszki informujący o zwołaniu ponownego sejmiku elekcji kandydatów na podsędkostwo ziemi bielskiej, Rudka, 14 XI 1583 r.

Rkp. AGAD, Ks. gr. brań., sygn. 9, k. 134-134v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim przez Melchiora Kostro sędziego grodzkiego brańskiego 15 XI 1583 r. [feria tertia post festum s(ancti) Martini pontific(is) proxima a. D. 1583].

[k. 134] Mikołaj Kis[z]ka¹³²⁵ na Cziechonowcu, wojewoda wszytkiej ziemie podlaskiej, drogicki, bielski etc. starosta.

Wsem wobec i każdemu z osobna, komu to wiedzieć potrzeba, a mianowicie dygnitarzom, urzędnikom ziemskiem, grodzkiem i wszemu rycerstwu ziemie bielskiej. Oznajmuję, iż jakom

¹³²¹ Adam Owsiany, chorąży ziemie bielskiej 1579-1588, syn Tomasza, pisarza ziemskiego bielskiego.

¹³²² Marcin Brzozowski, podstoli podlaski 1580-1616, podstarości brański 1591-1596, starosta brański 1596-1609, podkomorzy ziemie bielskiej ok. 1617-1620.

¹³²³ Rutka (Rudka), wieś w ziemi drohickiej woj. podlaskiego (obecnie pow. bielski).

¹³²⁴ *Urzednicy podlascy*, s. 50, nr 149.

¹³²⁵ Mikołaj Kiszka (1528-1587), krajczy litewski 1552-1555, podczaszy litewski 1555-1569, wojewoda podlaski 1569-1587, starosta drohicki ok. 1557-1587, starosta bielski 1569-1587.

był przed tym listy swe wysłał składając czas [i] mie[j]sce na dzień dzisiejszy d(ie) 14 nowembra [14 XI 1583] w mieście Brańsku ku obieraniu podsędka, przeto iż teraz ta sprawa z pewnych przyczyn efektu swego wziąć nie mogła, tedy to [ze] spólnych namów i [z] zezwoleniem wszech obywatelów, którzy się ku temu byli zjachali i z powin(n)ości urzędu swego na czas inszy, to jest a data pr(aese)ntium l(itte)rarum za trzy niedziele, pro die 5 mensis decembris [5 XII 1583] na temże mie[j]scu zwykłym w mieście Brańsku składam i naznaczam, prosząc abyście w.m. wszyscy na ten czas y mie[j]sce naznaczone zjeczacz się raczyli. A tam za spólnemi i jednostajnymi namowami ludzi na ten urząd podsędkowstwa dobrych, cnotliwych, prawa pospolitego i zwyczajam [sic] umiejętnych, godnych, według zwyczajmu mianowali i obrali, co wierzę, że to w.m. z miłości wolności swych i RP tudzież i powin(n)ości swej uczynić będziecie raczyli. A ten list mój uniwersalny naprzód, aby był do ksiąg grodzkich brańskich wwiedziony, a potem dni świętych w parafijach a w mieściech i w miasteczkach [k. 134v] dni targowych obwołane, obwieszczone i wszem do wiadomości przywiedli [sic], do czego pieczęć swą przycisnąć rozkazał i ręką się swą własną podpisał.

Dan w Rutce¹³²⁶ d(ie) 14 mensis novembris a. D. 158tertio [14 XI 1583].

Mikołaj Kis[z]ka, wo(jewoda) po(dlaski), s(tarosta) d(rogicki), b(ielski) s(ub)s(cripsi)t ręką swą.

Sejmik przedsejmowy ziemi mielnickiej w Mielniku, 31 X 1584 r.

Stefan Batory uniwersalem datowanym z Lublina 27 VIII 1584 r. zwoływał sejm walny do Warszawy na 15 I 1585 r. (ASWK, T. I, s. 99; ASWB, s. 79). Sejmik przedsejmowy ziemi bielskiej zebrał się na obrady 31 X 1584 r. Posłowie wybrani podczas obrad sejmiku: Hieronim Niemira (Niemiera) i Piotr Patkowski sędzia ziemski mielnicki.

1. Legacja króla Stefana Batorego na sejmik przedsejmowy mielnicki, przedstawiona przez posła królewskiego Piotra Kazimirskiego [Lublin, 31 VIII 1584 r.].

Rkp. AGAD, Gr. mieln. nr 4, k. 494-498. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim mielnickim: 31 X 1584 r. (feria secunda ante festum Omnium Sanctorum a.D. 1584).

¹³²⁶ Rutka (Rudka), wieś w ziemi drohickiej woj. podlaskiego (obecnie pow. bielski).

[s. 494] Poseł nasz, przyszedszy na to miejsce gdzie będą stany wszystkie na sejmiku wyżej pomienonym zgromadzone, opowiedziawszy jem łaskę naszą królewską mówić zatem do nich będzie w te słowa.

Jako po wszystkie te przeszłe panowania swego lata nie raczył JKM nic nigdy zaniechiwać ani opuszczać coby do zachowania w całości, w pokoju i w rządzie dobrem tej RP należało, co by ją bezpieczną, sławną i wziętą u wszech czyniło, tak i do końca o tym mieć pieczę i obmyślać, zaniechiwać nie raczy. Raczej natrwalszy i florentem libertate i do tegoż wszystkie zawsze starania i consilia swoje stosował, to zawsze we wszystkich sobie sprawach kładł temu g woli nic jeno nie żałował, gdy potrzeba ukazowała podejmować wszelakich prac i niewczasów nie żałował zdrowia na szanie stawić, ale też podług tego jako kiedy czas przyniósł zzywał wm. sejm wm. składał, aby na nich co by do ugruntowania i utwierdzenia RP nic jeno teraz, ale i na potomny czas należało. Z wm. opatrował i stanowił co na ten czas czynić raczy. Że albo i sejm walny i przy niem według prawa i zwyczaju sejmiki powiatowe wm. złożył. A nic jeno to czyni, że złożył podług powinności swej, ale jako prawy ociec i miłośnik RP o tem pieczę mieć raczy, aby to złożenie i ten zjazd przyszedł do dobrego skutku i przyniósł wm. jak największy fructu(m) i pożytek dla czego. do niego przystąpił, zezwał JKM do siebie pany rady a bracią wm. starszą aby z niemi się namówił i porozumiał, o tym co by potrzebnego było na ten czas RP i co by się ku jej dobremu na sejm przyszli do wm. stanów wszech podać i promować miało. A iż dwojakie są potrzeby RP, jedne, które są doma, drugie które od postronnych zachodzą, o tych rady [k. 494v], o tych obojgu JKM porozumiewać się z pany radami swemi za zdaniem ich przekłada co być potrzebnego rozumie i podaje do wm. A naprzód co skąd RP ab externis afficit i afficere może. Na które to externa, a najpirwej na rzeczy tureckie i tatarskie jako na niebezpieczniejsze patrząc jest iście za co dziękować panu Bogu, że w takich jakie byli przypadli nawałnościach upuściła prawie RP ratować raczył z miłosierdzia swego, i rzeczy jej zadzierzał, których takowy był status po rozjechaniu się przeszłe(go) sejm¹³²⁷, które jakie było dobrze WM raczycie widzieć. Car przekopski Mehmet Gierei¹³²⁸ pisał był do króla JM upominając się, aby mu nagroził JKM upominki, które na Samarze byli Kozacy posłom jego gdy z Moskwy szli, wydarli i odjęli i dawając znać, gdyby mu się w tem dosyć nie stało, na zamierzony prze ten czas na co pogotowiu z wojskiem Hamarnaim [?] czekał, że zaraz w tym i wojować miał ziemie JKM. Też cesarz turecki¹³²⁹ i [2

¹³²⁷ Poprzedni sejm: Sejm zwyczajny: 4 X-25XI 1582 r. (*Chronologia*, s. 71)

¹³²⁸ Mohammed Girej (Mochammetgirej), chan krymski w l. 1577-1584.

¹³²⁹ Amurat III sultan turecki w l. 1574-1595.

wyrazy?] jego na on czas rada Sinan basza¹³³⁰ uczynił [2 wyrazy?] literas do JKM był posłał cosz JKM tym aby RP ab imminenti periculo liberaret acz [1 wyraz?] rzeczy wszystkich niedostatku, jednak do tych ludzi, którzy to stipendio merebant contraxit capias priuato nie miał [1 wyraz?], żeby był wždy odeprzeć mógł jakokolwiek nieprzyjaciela i przeciwnemu pana hetmana koronnego¹³³¹ posłał. Drudzy pobudzeni tą czułością i w tym obmyślawaniem JKM o bez[pie]czeństwie RP z chęci swej przeciwko niej jako [mogą] podług możności swej jej non deferunt. A in primis xiążę Constantin wojewoda kijowski¹³³², za czym ten poganin ten czas z łaski Bożej żadnej pociechy [nie doznał] i od Niepru się [2 wyrazy?], ledwie się to stało, i ledwie to jedno niebezpieczeństwo [1 wyraz?], alic tuż za nim w tropy insza, i dobrze większa [1 wyraz?] burza nastąpiła, swowolni ludzie zebrawszy się [k. 495] [wbrew] wolej JKM poczeli pokój pospolity z państwa przymiernemi turbować i wzruszać. Nie pomogły nic edicty, mandaty i listy KJM, nie pomogło posyłanie w tym komorników, dworzan, nie pomogły uniwersały do starost i obywatelów ziem tamtecznych około hamowania ich swowoleństwa posełane i dawane do takiej licentiej się udali, że pocziwości, szkody niemałe w ziemi wołoskiej i udawszy się do państw tureckich nie jeno za Jahorlik¹³³³ niedawno zbudowany, zamek turecki zburzyli, ale też na miasto starożytne tureckie Tehinią¹³³⁴, w której sędziak ma stolec swój, rzucili się i wyrócili ją, z gruntu ludzie w niej wysiekli, dział, łupu i więźniów nabrali. Jako był rozdrażniony nieprzyjaciel, możecie wm. rozumieć, a pewnie, że miał przyczynę, i jaki mu stąd jad urósł pokazała to rabies jego, kiedy nie pomnąc na dignitatem swoją targnął się na szlachcica uczciwe(g)o sługę KJM pana Podlodowskiego¹³³⁵, którego był JKM do ziemie jego dla potrzeb swych niektórych posłać raczył, cóż czynił na ten czas KJM nic innego jeno co dobremu królowi przystało, acz był i extremum spiritum położyć gotów p(ro)pter dignitatem RP, ale widząc jednak możność nieprzyjaciela tego, a nasze niedostatki, czynił staranie z wielką uprzejmością, aby był te burze uspokoił jakokolwiek o swowolnikach tych i pobranych przez nie dzi[ał]ach miał pieczę i staranie i do cesarza tureckiego Porty wyprawić raczył w tych rzeczach posła swego pana Słostowskiego, atoli wždy [że] tyran i to pogaństwo, choć rozjadowionie zadzierzeli się, jadu do czasu zakrywając uspokoił się, i tak się to tam skończyło, za staraniem JKM, i za baczeniem tego, który w tych sprawach służył to wszystko z uczciwym RP [się] stało i tak saluti cało i dignitatae RP dogodziło. Przeszali na

¹³³⁰ Urzędnik cara tureckiego.

¹³³¹ Jan Zamoyski.

¹³³² Konstanty Wasyl Ostrogski, wojewoda kijowski w latach: 1559-1608.

¹³³³ Jahorlik (Jahorłyk), rzeka na Ukrainie i w Mołdawii, lewy dopływ Dniestru.

¹³³⁴ Tehinia (dzisiaj Bendery), miasto we wschodniej Mołdawii, port nad Dniestrem.

¹³³⁵ Do uzupełnienia

tym tam ci pohańcy, żeby condemnata była wrócona¹³³⁶ i sprawiedliwość z swowolników tych pewna. Jednak dali to znać, że coś tam dalej sobie zachowują w [1 wyraz?] cesarskim. Do JKM tego dołożono, że te już na [1 wyraz?] daje starożytnej przyjaźni, która była dotąd między królmi [k. 495v] polskimi a jem, ale na potym stanie li się co takiego już żeby więcej posłów do niego nie posyłano, zaraz przymierze wypowiada. A toż jeśli tu jest co simulatum albo nie przed się na to spuszczać się nie trzeba, a być ostrożnymi na wszystko, a naprzód o tym myśleć trzeba, żeby się to swowoleństwo pohamowało. Na sejmie uczyniono o tem było raz constitucją¹³³⁷ na postrach swowolnym ludziom, ale choć nikogo było nie skarano za nią, a na koniec ledwie kogo pozwano. Przed się dłużej sejmu pierwszego po czynieniu jej cierpieć jej nie chciano zaczym tym większą swawolni ludzie do wszystkiego śmiałość biorą i po tej tak wielkiej zbrodnej już sprawę [1 wyraz?] była recydywa. Poszli byli znowu z jakimś gospodarzykiem¹³³⁸ do Wołoch i gromił ich pan starosta braclawski¹³³⁹, byli i w ziemi pogańskiej, gdzie wielką wzięli korzyść, którą na jakimś jarmarku za 12 000 czerwonych złotych przedali. Stał się quidem pochód przeciw niektórym z tych swowolników, których było dostano i tych coś skaranych, o to tych równiejszej conditiej plebejos [1 wyraz] jeśli się to od tych jedno małych dzieje, obaczyć się może, co oni sami, nim ich skarano powiedali dla czego pilnie będąc w rzecz wejrzeć trzeba, aby więc za takimi swowoleństwami RP z tem nieprzyjacielem, któremu insze narody możne, bogatsze snadnie dodzierzywać nie mogą temere a bezpotrzebnie sine [1 wyraz?] eo consilio jeno przecie questi i zbrodzieństwa nie zach[owa]. Tatarskie zasię rzeczy nieco są statu, był obrażon cesarz [1 wyraz?] od tego Mehmet Giereia, o którym się wyżej wspomniało [na] rozkazanie jego nie chciał iść na Kiezel Baszę, miał i o to suspicią jakąś żeby z niem porozumienie miał jakie [1 wyraz?] pokazując to posłał wojsko jedno do Kaffy¹³⁴⁰ z [1 wyraz?] drugie też ustawić nie było nad Dunajem [1 wyraz?], ma tę wiadomość JKM z pogranicza że [1 wyraz?] już dał gardło, a na jego miejsce na carstwo wszedł Gierej brat jego, który pisał do pana kijowskiego¹³⁴¹ [że] w nowym państwie nic nie zastał i na [1 wyraz?] [k. 496] zaczym obawiać się potrzeba, że podobno nie będzie chciał doma o głodzie siedzieć, trzeba pilną mieć nań pieczę, i oko bo i okrom tego oni sam zawždy na to intenti aby szkodę czynili i wojowali państwa koronne. Dał był JKM pan Bóg istam mentem, że chciał o tem przemyśliwać, aby wždy była kiedy bezpieczniejsza RP od tych

¹³³⁶ Wyjaśnić sprawę banicji Samuela Zborowskiego.

¹³³⁷ VC

¹³³⁸

¹³³⁹

¹³⁴⁰ Kaffa (dzisiaj Teodozja), miasto na Krymie.

¹³⁴¹ Michał Wiśniowiecki (1529-1584), kasztelan braclawski i kijowski od 1580 r.

inkursu tatarskich, i żeby tak wiele ludzi chrześcijańskich w ręce pogańskie nie przychodziło, i w pogaństwo się nie obracało. Panie Boże daj nam wszem mentem takową na potym abyśmy saluta res occasiones RP nic nie omieszkiwali służebnych ludzi co tam jest na tym pograniczu, jako wielka liczba. Wie podobno niemało z WM, ale i ta trocha zapłaty swej nie może mieć, acz wedle czasu jest na to czwarta część dochodów stołu królewskiego destinowana, a i ta dosyć im czynić nie może, kiedy pieniądze z niej przyniosą, część im zapłaciwszy, zawždy jednak dwie albo trzy ćwierci roku im zostają, zaczym i oni nie mając zaraz zapłaty swej, muszą braci swej przykrzyć się, żywność biorąc od poddanych ich, a płacić jej czem nie mając, przeto trzeba żeby się i w to najrzało, a opatrzyło, aby spełna ich zawždy zapłata dochodziła, albo więc zapłaciwszy im co im winno, jedno taki się ich poczet chował, któryby tej czwartej części pieniądze wynieść mogli, czym dogodzili się bezpieczeństwu RP . Albo nie każdy bacznym łącno oba[czy] o moskiewskich rzeczach to JKM przekłada wm. że jako był JKM przed dwiema lat z tem co niedawno umarł kniazem wielkim¹³⁴² otrzymawszy nad nim za łaską i pomocą bo[ską] [1 wyraz?] i odzyskawszy od niego niemało dityi wziął inducias na tysiąc, tak za śmiercią jego już wstali i koniec swój wzięli, jako ich on nie chciał brać i stanowić jedno z osobą KJM, lubo posłowie KJM w tym go imieniem JKM. wezwali, tak też do samej jeno osoby jego się ściągali. A tak się w tym dalej czynić miało, trzeba WM UW [1 wyraz?][k. 496v] wm. czas i occasiones to wszystkiego uprzątnąć od tej tam strony niebezpieczeństwo i przyczynić sobie mocy i wires przeciw inszem mocnem nieprzyjaciołom, których okazjej oglądać się wm. potrzeba, aby kto inszy imo wm. nie użył i non praeripiat wm. ten, który na miesce zmarłego nastąpił, nie do końca postanowionego jest baczenia¹³⁴³, między pany albo bojary jego bywają contentie wielkie, także i do rozruchu przychodziło, i nieco między niemi krwie jest przeliano. Nie chce JKM nic barzo persuadować w tem wm., ale iż upomina w tym KJM przysięga wedle której powinien amissa recuperatae et fines regni dilataratae, i aby nie rozumiano, żeby J.K.M. miał niektórych być niewdzięcznością fructus i jako sapio veliterum tak on Grodno do swego otium sobie brać operam swoię RP in quantum by jej potrzebowała, [1 wyraz?] zdrowia i trudu litować nie chce aby i teraz i potym nie [mówio]no, żeby on tak wielgą occasiā miał opuścić prędko niewin[ując] się z inszego co by ku dobremu RP należało i co by [1 wyraz?] mieć wm. chcieli wiecie wm. co za szczęście za [łaską] Bożą a staraniem i dzielnością JKM RP poktało, [że]ście wm na to poborów kilka, a nie obrócił ich pewnie na 1

¹³⁴² Iwan IV Groźny (1530- 28 III 1584), syn Wasyla III i Heleny Glińskiej, od 1533 roku wielkie książe moskiewski, car „Wszechrusi” w l. 1547-1584.

¹³⁴³ Fiodor Rurykowicz (1557-1598), syn Iwana IV i Anastazji Romanowny Zacharyny. Ostatni przedstawiciel Rurykowiczów na tronie moskiewskim.

wyraz?] swoją żadną, i owszem dobrze się do tego z swego [1 wyraz?] swego czasu i miejsca pokaże. Raczy tedy to wszystko [co] tej sprawy dotyczy JKМ na wolą i zdanie wm. puszczać, n i c n i e u r g e t n a ż a d n ą stronę, jedno co zachodzić w mierze wm pokazuje. Ziemia Inflancka za łaską Bożą i za szczęściem J.K.M. dostała się i przyłączona jest do RP, trzeba i o tym baczyć jako by się i tam w dobry porządek wszystko było wprowadzone. [Nie]bezpieczeństw ostatek uprzątnęło, o czym JKМ [na] przeszedł sejmie proponować stanom [raczył] wszystkim ale, iż [na] onem jakimś nie przyszło do żadnych namów ku daw[nem] [niebez]bezpieczeństwom przystąpili i insze nowe z strony króla [1 wyraz?] JKМ jako mogąc uprząta i wm. napo[mina] [k. 497] i na te sąsiady, którzy tam jeszcze są ina wszystko pilną pieczę mieli, są i insze in eo genere rzeczy do pokoju pogranicznego i pact[orum] cum externis należące, które jako czas i potrzeba ukaże, przypominam i przełożone będą na przyszłym sejmie.

A odprawiwszy i przełożywszy wm. co RP od postronnych zachodzi nie przepomina też JKМ rządu i spraw domowych, nie mniej niż na tamtych zdrowie i całość RP[1 wyraz?] pamiętać JKМ raczy na recesy sejmów przeszłych iż [nie]które z nich są z których proponował był wm. niektóre na sejm przeszły, o które był proszon od posłów wm. na sejmie po potrzebie wielkołuckiej, i o co posłowie wm. [1 wyraz?] prosili, ale że podanie to JKМ rozmaicie było od ludzi niektórych primowane a to JKМ nie o tym na ten czas wm. nie proponuje ale, które wm. ze wszystkich rzecz[y] co są w recesach sobie i potomstwu swemu i RP potrzebnego będziecie rozumieć do tego JKМ z chęcią przysta[pi]ć i o nich namawiać będzie raczył. Jednak za i panów rad stanu duchownego instantią nie raczy JKМ kompozicje dawno obiecaniej a do tego czasu od sejmu do sejmu [1 wyraz?] mijać i opuszczać, owszem i przypomina wm. i oto głowa wm. spolna napomina, abyście się wm. do niej przychyliłi, i statecznie ją a serio wzięli przed się gdy[ż], ile na tem różnice między stany zniesione i uprzątnio[ne] były dobremu i spokojnemu RP należy nie może toż JKМ pro candore suo dissimulować , aby przypomnieć wm. nie miał, że po rozjechaniu się z przeszłego [sejmu] była wrzucona i rozsiana między wm. jaka [k. 497v] diffidentia z strony pozwów, o których na sejmie była disputacia i tak to udawano do wm. jakoby JKМ tego miał chcieć i do tego wieść, żeby Trybunał zepsowawszy sądy wszystkie do siebie przyciągnął, co ani w pomyśleniu było u JKМ, owszem za potrzebną rzecz i sobie i wm. JKМ takowe sądy trybunalskie być rozumie i sam, że jako to rozumiecie staraniem swym i przyrodzeniem stanów inszych do jedności w tej mierze był tego autorem. Nie dajcie tedy wm. sobie tego powiadać, i oczu swoich tą mgłą zacimiać, bądźcie wm. tego pewni, że JKМ ani wzruszać chce wm. w czym tych trybunalskich sądów, ani w pomyśleniu

tego nie ma, żeby lu[dzie] szlacheckie za dworem klusząc dopuszczać miał w czym tak declaruje wm., iż żadnych spraw za dworem są[dzić] nie chce, które by się albo majątkości, albo osoby albo [1 wyraz?] szlacheckiej dotyczyły, ale rozumie, że takowe wszystkie nie na dworze, ale część w ziemstwie in[ne] w trybu[nale], część na sejmie sądzone być mają, co się też za rzeczy przedtem w Polsce słychane zadrażają mało [1 wyraz?] panom JKM, których dosięć mógł ukazać i [1 wyraz?] i na przyszłym sejmie przełożyć i pokazać w czym JKM niebezpieczeństwo zdrowia jego, którego [1 wyraz?] jako periculum RP i sława starożytna tego [naro]du z strony uprzejmości i wiary przeciwko panom sw[oim], którą i ten zacny naród zawždy cało zachował. Z swej strony dobrze się w tym czuje, że przyczyny takiej niechęci przeciw osobie swej nie dał. Na ten czas te rzeczy, które się wyżej wspomniano, a co przełożywszy, napomina JKM [k. 498], abyście do namawiania o tym wszystkim i coby jeno było i pokazało się potrzebnego RP obrali spośród siebie posły na sejm przyszły, ludzie dobre, baczone, moderato[res], i którzy by nie na co innego, jeno na dobre pospolite patrzyli, i one, a nie jako prywaty na pieczy mieli, dawszy im moc zupełną, znaszać się o wszystkim z JKM i pany radami, także posły ziem innych, i zleciwszy im aby w zgodzie i miłości i [1 wyraz?] do tego przystępowali, czego potrzebuje RP i co do jej utwierdzenia należy wm. ci interessat aby te sejmy i te zjazdy dobry effect brali, i aby z nich RP pociechę in firamentum swoje odniosła, bo jakowy będzie status RP takowy i wm. wszech w niej będących i potomstwa wm. Miejcież się tedy sami wm. do tego i odłożywszy wszystkie na stronę afekty tak w sprawach RP i obmyśliwaniu o niej postępujcie, i posłom swym postępować zlećcie, jako byście to zawždy mieli przed oczyma, że jej dobre wm. dobre i zasię jej spraw zatrudnienie wm. zatrudnienie, i jakoby nieprzyjaciele wasi pociechy nie odno[sili] z zamieszanych spraw i postępów wm., a obcy na to patrząc z śmiechem tego nie przyjmowali. O JKM to wm. rozumiejcie, że z ojcowskim prawie afektem z wm. post[ępować] i starać się aby dobremu RP we wszystkim dogadz[ać] [1 wyraz?], ją trwałą i kwitnącą wolnościami i wszelakimi oz[dobami] im zostawił. Zdrowia na koniec swego w czym nie raz wm. deklarował dla tego nie chcąc wiedzieć.

2. Instrukcja poselska na sejm z sejmiku przedsejmowego ziemi mielnickiej, Mielnik,

31 X 1584 r.

Rkp. AGAD, Gr. mieln., nr 4, k. 498-499v. Oblata dokonana w grodzie mielnickim przez Piotra Padkowskiego i Jarosza (Hieronima) Niemierę posłów na sejm z ziemi mielnickiej, 31 X 1584 r.

[s.498] My dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo powiatu mielnickiego zjachawszy się wszyscy spólnie na sejmik powiatowy w liściech KJM sejmowych naznaczony w Mielniku dnia ostatniego octobra, na którym to sejmiku wysłuchawszy propositią przez posła JKM urodzonego pana Piotra Kazimierskiego według instrukciej JKM proponowaną i czynioną, z której propozyciey król JM pewne rzeczy i kondycje na sejm walny koronny przez posła swego [ra]czy podawać. A naprzód, że król JKM nas obywatelów i poddanych swoich staraniem swym raczy opatrować i wzgląd mieć jako na ojczyznę[?] pokojem i wolnościami zachowywać, za co my jako poddani JKM dziękując pana Boga za dobre zdrowie i długie a [szczę]śliwe panowanie prosimy, które proposita od KJM podane w pośrodek przez nas inferowane wysłuchawszy i u siebie dostatecznie uważwszy posły z powiatu swego według wolej i rozkazania KJM pana naszego ludzi godnych i sprawnych, którzyby takowe sprawy [odpra]wować umieli spośródku siebie na sejm walny warszawski, który się zacząć ma w Warszawie według listów KJM obraliśmy, to jest IM pp. Pana Piotra Padkowskiego¹³⁴⁴ sędziego ziemskiego mielnickiego i pana Jarosza Niemierę z Ostromęczyna, którym to posłom swym przez nas spólnie i jednostajnie obranym pełną moc dajem i zlecamy, aby porozumiawszy się z inszemi [sejmikami] koronnemi kondycje te przez posła KJM proponowane podług praw i wolności szlacheckich, mądrze a bacznie bez szkody [1 wyraz] RP, tudzież też i praw koronnych odprawowali. Też nasze doległości tak IM pp. posłom swym dla pamięci na piśmie rzeczy niektóre nam potrzebne za artykuły [podali] i o nich się z pilnością ustawiczną domawiać ich, nie opuszczać [1 wyraz?]. Aby KJM przez zesłanie komisarzyów swych [polecił] wieczne województwu podlaskiemu z WKL uczynił, jako to obiecać raczył, dla którego nierozgraniczenia przywileje województwa podlaskie[go] wielkie szkody i krzywdy brzeszkie cierpią, a zwłaszcza powiat mielnicki [1 wyraz?] brzeszkiej WKL za egzemptami odłączności [k. 499] [od powiatu] mielnickiego, do którego i jego jurysdykcji zdawna należą, żeby zaś do tegoż powiatu mielnickiego byli przyłączone.

1. Prawa i przywileje wszelakie na starostwa i dzierżawy, które się barzo sporzą przez uproszenie jeden pod drugim majątności, aby in suo robore byli zachowane, a ten który by się ważył tego wiedząc o pierwszym prawie i uoroził co sobie u KJM, aby był karan winą tanquamviolatur iurium, bo idzie na potym co dobra szlacheckie.
2. Trybunał żeby poprawion był, który się odchyła barzo od konstytucji, że panowie sędziowie od każdego accessorium po pół złotego biorą dla swych pożytków co by miało być, a causa by też byli albo nie byli w niej accessoria po pół złotego. Sąd ziemski

¹³⁴⁴ Piotr Patkowski (Padkowski), sędzia mielnicki w l. 1561-1585.

lubelski, który przy Trybunale siada, żeby nic nie brał, pisarz też trybunalski aby się zachował według konstytucji, a od minut, jako i w ziemstwie obyczaj jest brał.

3. Na wykupna z dawania pieniędzy w zastaw, aby nowe lato, nazajutrz po nowym lecie w ziemstwie ksiąg liczeniem było postanowiono, a tam gdy kto kogo pozwie ad tollendam summam de obligationibus aby efficitur absq(ue) vlla contradictione pieniądze brał et de bonis condescendat.
4. Aby cła wszelakie wodne wszędzie były zniesione, w Warszawie, aby od szlachty mostowego nie brano.
5. Aby ten, który pozwie sąd ziemski albo urząd grodzki ex officio na Trybunał pro aliquo excessu, a Trybunał by uczynił sąd albo urząd decretem swym wolnym, był karan winą i jako impertinenter quo [summam] 14 marcarum, a urząd grodzki z niego sprawiedliwość [1 wyraz?] aby skazał in instanti zapłacić.
6. Cło wszyto IM pp. posłom swym dobremu [ba]czeniu i cnocie przyrodzonej, że to nam wszystko sprawią zlecamy i zupełną moc dajemy rozumiając to o nich iw tym nie wątpiąc, iż to wszystko coby było z dobrem RP [k. 499v].

Dan z Mielnika, 31 ultima octobris, Anno 1584.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi drohickiej, Drohiczyn, [31 X?] 1584 r.

Stefan Batory uniwersałem datowanym z Lublina 27 VIII 1584 r. zwoływał sejm walny do Warszawy na 15 I 1585 r. (ASWK, T. I, s. 99; ASWB, s. 79). Sejmik przedsejmowy ziemi drohickiej zebrał się zapewne 31 X 1584 r. (analogicznie jak sejmik ziemi mielnickiej). Ziemia drohicka wybrała posłów: Sebastiana Suchodolskiego referendarza litewskiego, wojskiego drohickiego i Arnolfa Hlebowicza Korczewskiego, chorążego drohickiego i mielnickiego (Posłowie ziemscy, s. 292-293). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, [31 X?] 1584 r.

Stefan Batory uniwersałem datowanym z Lublina 27 VIII 1584 r. zwoływał sejm walny do Warszawy na 15 I 1585 r. (ASWK, T. I, s. 99; ASWB, s. 79). Sejmik przedsejmowy ziemi bielskiej zebrał się zapewne 31 X 1584 r. (analogicznie jak sejmik ziemi mielnickiej). Szlachta ziemi

bielskiej wybrała posłów na sejm: Piotra Pietkowskiego wojskiego ziemi bielskiej i Andrzeja Jalbrzyka Wyszyńskiego pisarza grodzkiego brańskiego¹³⁴⁵. Nie odnaleziono akt tego sejmiku.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej, [Brańsk?], ok. XII 1586 r.

Stefan Batory uniwersałem datowanym w Grodnie 6 X 1586 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 2 II 1587 r., sejmiki przedsejmowe na 2. poł. XII (ASWL. t. I, s. 53). Sejmik z powodu śmierci króla Stefana Batorego najprawdopodobniej się nie odbył¹³⁴⁶.

Relacja dworzanina królewskiego Stanisława Ilmanowskiego o dostarczeniu uniwersału króla Stefana Batorego wyznaczającego sejmiki przedsejmowe, Brańsk, 9 XI 1586 r.

Rkp. NGAB, f. 1706, op. 1, sygn. 11, k. 41. Oblaty dokonano w urzędzie grodzkim brańskim 9 XI 1586 r. [die dominico an(te) festum s(ancti) Martini a. 1586].

[k. 41] Nobilis Stanislaus Ilmanowski, cubicularius S.R.M., obtulit ad off(iciu)m p(raese)ns castren(sem) Branscen(sem) l(itte)ras S.R.M. conventionales in fasciculo obsignatas ad magnificu(m) dominu(m) Joannem Dulski¹³⁴⁷, castelanu(m) Culmen(sem), tesaurariu(m) Regni, cap(i)t(aneu)m Branscen(sem) etc. in absen(tia) ad vicecap(i)t(aneu)m¹³⁴⁸ eius servien(tes), item alias l(itte)ras seorsivas in numero tres obsignat(as) a S.R.M. ad eius d(omi)num cap(i)t(aneu)m script(as), peten(s) eas hic ad acta p(rae)sen(tia) suscipi, quas off(iciu)m suscepit et ad manus, s(cili)cet conventionales l(itte)ras, no(bi)l(is) Petri Szablowski¹³⁴⁹, vicenotarii castren(sis), et alias no(bi)li Petro Poroski, famulo d(omi)ni burgrabii¹³⁵⁰, dedit.

Zjazd województwa podlaskiego, Brańsk, 21 I 1587 r.

Mikołaj Kiszka wojewoda podlaski uniwersałem datowanym w Ciechanowcu 1 I 1587 r. zwołał zjazd szlachty województwa podlaskiego do Brańska na 21 I 1587 r.

¹³⁴⁵ *Posłowie ziemscy*, s. 293.

¹³⁴⁶ Zob. E. Dubas-Urwanowicz, *Chronologia*, s. 74.

¹³⁴⁷ Jan Dulski, starosta brański 1567-1590, kasztelan chełmiński 1572-1590, łowczy podlaski 1574-1590, podskarbi wielki koronny 1581-1590, podskarbi pruski 1581-1590, starosta dybowski, rogoziński, suraski, świecki, ekonom malborski.

¹³⁴⁸ Jakub Górski, pisarz grodzki brański ok. 1563-1568, sędzia grodzki brański 1568-1579, podstarości brański 1579-1590.

¹³⁴⁹ Piotr Szablowski, podpisek grodzki brański 1585-1592.

¹³⁵⁰ Jan Załęski, burgrabia grodzki brański ok. 1579-1589.

1. Uniwersał wojewody podlaskiego Mikołaja Kiszki do szlachty ziemi mielnickiej zwołujący sejmik województwa podlaskiego, Ciechanowiec, 1 I 1587 r.

Rkp. 1. AGAD, Ks. gr. droh., seria II, nr 5, k. 41v-42v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim drohickim 6 I 1587 r. [f(e)r(i)a tertia ipso faesto s(an)ctorum Trium Regu(m) a. D. mill(esim)o quinge(ntesim)o octoge(sim)o septimo]; Rkp. 2. NGAB, f. 1706, op. 1, nr 11, k. 134. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 5 I 1587 r. [feria secunda in vigilia festi Epiphaniar(um) a. D. 1587].

[k. 41v] Mikołaj Kiszka na Ciechanowcu¹³⁵¹, wojewoda i generał [k. 42] ziemie podlaskiej, drohicki, bielski etc. starosta.

I.m. panom radom duchownym i świeckim, kastelanom, dygnitarzom, rycerstwu i wszytkiem obywatelom województwa podlaskiego, panom przyjacielowi i braci mej miłej i łaskawej etc., etc. chęci moje uprzejme i życziwe pilnie wm. zalecam.

Miłościwi panowie i bracia łaskawi!

Iż nam już do tego przysło, że nam Pan Bóg wsechmogący według wolej swej K.J.M.¹³⁵², p.n., do chwały swej świętej powołać raczył, po którego śmierci upatrywać¹³⁵³ wielkie niebezpieczeństwa musimy, które nie tylko na województwo nasze podlaskie, ale i na wszytkę Koronę przypaść z każdej strony mogą. Zrozumiałem to być za rzecz potrzebną z powinności mej złożyć wm. wszytkiem w województwie podlaskiem zjazd pewny i do gromady co na[j]rychlej wezwać, abyśmy się spólnie zjechawszy rząd i pokój, i wselaki porządek domowy w województwie naszym podlaskiem postanowili i insze potrzeby obmyślali.

W imię Boże składam tedy i naznaczam wm. zjazd spólny tu w Brańsku w województwie podlaskiem, w pośrodku wszytkich powiatów [k. 42v] województwa podlaskiego, na dzi[eń] dwudziestego pierwszego stycznia, prosąc i napominając wm. wsech, abyście wm. dla miłości ojczyzny swej na ten dzień zjechać się racyli do Brańska i tego, czego potrzebuje natenczas R.P. odprawili.

¹³⁵¹ Ciechanowiec, miasto nad Nurcem w ziemi drohickiej woj. podlaskiego (obecnie pow. wysokomazowiecki).

¹³⁵² Stefan Batory (1533-1586), książę siedmiogrodzki, król polski i wielki książę litewski.

¹³⁵³ Tak w Rkp. 2; Rkp. 1: upatrującz.

Co wszytko aby ku skuteczniejszej wiadomości każdego przysło ten uniwersał swój do wszytkich starostw i urzędów grodzkich¹³⁵⁴ województwa naszego podlaskiego odesłać-em¹³⁵⁵ rozkazał, aby wsędy obwołań i do wiadomości pospolitej przywiedzion był.

Na co ku więtszej wierze i świadectwu¹³⁵⁶ pieczęć swą przycisnąć-em rozkazał i ręką swą własną podpisał.

Wm. toż wsytkim wobec oznajmuję o konwokaczej przez jm. ks. arcybiskupa¹³⁵⁷ gnieźnińskiego [*sic!*] w Warszawie na dzień wtóry lutego złożony.

¹³⁵⁸Dan 1 dnia stycznia w Ciechonowcu a. D. 1587.

Idem, qui sup(ra)
manu propria s(cri)p(sit).

2. Konfederacja województwa podlaskiego na czas bezkrólewia, Brańsk, 21 I 1587 r.

Rkp. 1. NGAB, f. 1706, op. 1, sygn. 11, k. 142v–145. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 23 I 1587 [feria sexta post festum sanctae Agnetis virginis proxima a. D. 1587] per generosos [1] Joannem Groth¹³⁵⁹, iudicem t(er)r(est)rem Drohic(iensem); [2] Joannem Wodyński¹³⁶⁰, pocillatorem Podlachiae; [3] Melchiorem Kostro¹³⁶¹, iudicem castren(sem) terrae Bielscen(sis); [4] Valentinu(m) Niewierowski¹³⁶², [5] Hieronimum Mieński¹³⁶³, [6] Albertum Sieklucki¹³⁶⁴, [7] Nicolaum Grek et alios quam plurimos v(ideli)cet [8] Andream Wroczeński, [9] Andream Suchodolski, [10] Martinu(m) Olendzki, [11] Casimirum Jabłonski, [12] Stanislaw(m) Jabłoński, e medio sui ad porrigendum in acta deputatos; **Rkp. 2.** AGAD, Ks. gr. miel., sygn. 5, k. 83-87. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim mielnickim 28 lub 29 I 1587 r. [feria qu[...] ante festum Puriffic(ati)onis Beate Mariae

¹³⁵⁴ W Rkp. 1 i 2: groczkich.

¹³⁵⁵ Tak w Rkp. 2; Rkp. 1: odsłacz im.

¹³⁵⁶ Rkp. 1: świadectwa; Rkp. 2: świadestwu.

¹³⁵⁷ Stanisław Karnkowski (1520–1603), sekretarz królewski, scholastyk łęczycki, kantor gnieźniński, referendarz duchowny 1558-1567, sekretarz wielki koronny 1563-1567, biskup włocławski (kujawski) 1567-1581, arcybiskup gnieźniński i prymas Polski 1581-1603.

¹³⁵⁸ W Rkp. 2: Dat(um) Ciechonowiec 1 die ianuarii a. D. MDLXXXVII. Idem, qui supra manu propria s(crip)sit.

¹³⁵⁹ Jan Grot, sędzia ziemski drohicki 1576-1590, brat Bartłomieja, chorążego drohickiego i mielnickiego.

¹³⁶⁰ Jan Wodyński, podczaszy podlaski 1586-1591, sędzia ziemski drohicki 1591-1596, kasztelan podlaski 1596-1613, wojewoda podlaski 1613-1616.

¹³⁶¹ Melchior (Malcher) Kostro, sędzia grodzki brański 1579-1588, podstarości drohicki 1589-1593, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, syn Jana, brat Baltazara i Piotra.

¹³⁶² Walenty Niewierowski (Niewiarowski), komornik ziemski bielski ok. 1561-1589, żołnierz, a potem porucznik roty pieszej stacjonującej na zamku w Tykocinie, poborca i dzierżawca ceł ziemi bielskiej.

¹³⁶³ Hieronim Mieński, syn Jana, podstarościęgo brańskiego.

¹³⁶⁴ Wojciech Sieklucki, podkomorzy drohicki 1588-1596, starosta brański 1595-1596.

Vir[ginis] p(ro)xima a. D. 1587]; **Rkp. 3.** *AGAD, Kapicjana, sygn. 10, s. 541-559. XVIII-wieczna kopia oblaty brańskiej sporządzona przez I. Kapicę Milewskiego.* **Rkp. 4.** *ANK ZZG 17, s. 448-451 (fragment).*

[k. 142v] Confederatio albo kaptur województwa podlaskiego i ziem ku niej należących sub interregno po królu zmarłym ś.p. Stefanie Batorem¹³⁶⁵ w Brańsku 21 ianuarii [I] a. D. 1587.

My, rady koronne duchowne i świeckie, także i rycerstwo województwa podlaskiego z ziem k'niemu należących wszem wobec i każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy oznajmujemy

Iż opatrując i zabiegając niebezpieczeństwu R.P., ojczyzny naszej, które by na nią [sic!] z prędką i nagle mogły przypaść i k'temu, aby pokój wewnętrzny domowy pospolity był zachowan, a ni w czem od kogóżkolwiek nie był gwałcon ani naruszon, zwłas[z]cza pod ten czas nawiedzenia Pańskiego, które na nas i na R.P. przypadło śmiercią K.J.M., p.n., zjachawszy się tu do Brańska na dzień dzisiejszy za złożeniem i zwołaniem nas wsytkich przez wielmożnego¹³⁶⁶ jmp. Mikołaja Kiszkę¹³⁶⁷ na Ciechonowcu¹³⁶⁸, wojewodę podlaskiego, drohickie(g)o, bielskie(g)o etc. starostę, czyniąc się bydź onych cnotliwych przodków swych synami, którzy zawsze naprzód upatrowali [sic!], aby domowy rząd i pokój pospolity zgodnie był postanowiony i w dobry rząd przywiedziony, obawając się tego, aby ludzie w trudnościach i przypadkach swych nie byli uciśnieni.

Naprzód, przychylając się do kaptura albo konfederacji warsawskiej, która się stała sub interregno a. 1572¹³⁶⁹, aby pokój pospolity był zachowan między wsytкими stany et inter dissidentes de religione i rząd domowy w swoją rezę i klubę wstawił się, aby każdy obywatel podług postanowienia terażniejszego sprawiedliwość odnosił w krzywdzie swojej. To też dobrze upatrując [sic!], iż nie jest przeciwko prawom i wolnościom, aby się w czas zabiegło złemu, a droga do czynienia krzywd ludziom zuchwałem¹³⁷⁰ [sic!] i swowolnem zawarł[a] się, w taką dyscyplinę dobrowolnie się wdajemy, gdyż wolność nasza szlachecka t(em)p(or)e interregni gubernacula Regni przy żadnej osobie cierpieć nie może, a w niezgodzie też i w swej wolej skodliwa jest i niebezpieczna, tedy my, przykładem przodków swoich i konfederacji

¹³⁶⁵ Stefan Batory (1533-1586), książę siedmiogrodzki, król polski i wielki książę litewski.

¹³⁶⁶ W Rkp. 1, 2 i 3 po tym słowie: pana.

¹³⁶⁷ Mikołaj Kiszka (1528-1587), krajczy litewski 1552-1555, podczaszy litewski 1555-1569, wojewoda podlaski 1569-1587, starosta drohicki ok. 1557-1587, starosta bielski 1569-1587.

¹³⁶⁸ Ciechanowiec, miasto nad Nurcem w ziemi drohickiej woj. podlaskiego (obecnie pow. wysokomazowiecki).

¹³⁶⁹ Chodzi o: *Confoederatio generalis Varsaviensis [28 stycznia 1573 r.]*, [w:] VC, t. 2, vol. 1, s. 306-307.

¹³⁷⁰ Tak Rkp. 1 i 3: zuffałem; w Rkp. 2: zuchwałym.

domowych wsech województw koronnych, wolności naszych przestrzegając, interna(m) et externa(m), to jest domowego i postronnego niepokoju, taki obyczaj rządu i sprawiedliwości za spólnem zezwoleniem wsech nas, stanów ziemie podlaskiej, namówiliśmy i tak teraz sami na się dobrowolnie wszyscy postanawiamy:

Naprzód: którykolwiek po śmierci K.J.M. sam, z pomocnikami albo [ze] sługami swemi, przy nim zawsze obecnymi, ważył się albo insemu pomagał kogóżkolwiek bądź odpowiednie albo nieodpowiednie ranić albo zabić na któremkolwiek mie[j]scu [k. 143], taki każdy ma być pozwany cit(a)t(i)one criminali jednym pozwem zarazem o gardło i o skody, którebykolwiek za takim gwałtem popadł prima et s(e)c(un)da cit(a)t(i)one, a to kształtem niżej opisanem; temże sposobem ma być pozew i postępek o najazd domowy i gospody, o zabranie¹³⁷¹ gwałtowne albo złupienie majątności w domach i o rozbicie na drodze, o nasilstwa, o raptus i o stupra, i pożogi. A o insze krzywdy niedotkliwe, jako o gwałtowne wybicia albo odjęcia gwałtem komużkolwiek tak wsytkiego, jako i w części imienia i dzierżania spokojnego tak dziedzicznego, zastawnego, arendowanego, jakim i któremkolwiek sposobem spokojnie do dnia śmierci K.J.M. podług praw koronnych i przywileja [sic!] podlaskiego¹³⁷² dzierżanego. Także i o insze mniejsze wsytki a wsytki krzywdy albo skody duchownych albo świeckich stanów t(em)p(or)e interregni jakożkolwiek uczynione mają być wydane pozwy perempt(ori)e i czynione postęпки civiliter według starego postęпку prawa a opisania w niem różności osób i rzeczy przed sądem teraz namówionem, observato processu et gradib(us) iuris. Wszakże in civilibus causis ter(mi)n(us) p(er)empt(orius) ma być. A rany criminales mają tak być rozumiane, które się staną¹³⁷³ przy na[j]ściu domowem i gospód, przy zabranu gwałtownem majątności i złupieniu domów, i przy rozbiciu i zastąpieniu na drodze, przy nasilstwach, stuprach i raptus, pożogach i zdradliwie zadane.

Obieranie sędziów.

Do których spraw sądenia i odprawowania wyżej opisanych i które jeszcze niżej będą wypisane i wyrażone tem naszym zezwoleniem obraliśmy sobie za sędzie we wsytkich trzech ziemiach urzędniki ziemskie i z rycerstwa po kilku przysadziliśmy do nich na ty [sic!] sądy. Które mają być sądzone tem porządkiem niżej napisanem: od poczęcia ich w każdej ziemi we cztery a we cztery niedziele. A te sądy począć się mają w Drohiczyńnie i w Mielniku na zamkach

¹³⁷¹ W Rkp. 1: zebranie.

¹³⁷² Chodzi o: *O Ziemi Podlaskiej. Przywilej przywrocenia Ziemi Podlaskiej do Korony Polskiej*, [w:] VC, t. 2, vol. 1, s. 216-220.

¹³⁷³ W Rkp. 1: zstaną.

f(e)r(i)a s(e)c(un)da post Letare [9 III 1587], a bielskiej ziemie w Brańsku we dworze królewskim f(e)r(i)a s(e)c(un)da post domi(ni)cam Judica prox(im)a [16 III 1587].

Do których sądów te osoby obraliśmy: naprzód z drohickiej ziemie i.m. wielmożnego pana Mikołaja Kiszkę na Ciechonowcu, wojewodę podlaskiego, starostę drohickiego, bielskiego etc.; pana Arnolfa Hlebowicza Korczewskie(g)o¹³⁷⁴, chorążego drohic(kiego) i mielnickiego; pana Jana Grota sędziego ziemskiego drohickiego; pana Marcina Węża¹³⁷⁵, podsędka drohickiego; jmp. Jana Wodyńskiego na Międzyzlesiu¹³⁷⁶, podczaszego ziemie podlaskiej; pana Piotra Chądzyńskiego¹³⁷⁷, starostę zakroczymskie(g)o; pana Antoniego Szwynarskiego¹³⁷⁸ [*sic!*], sędziego grodzkiego drohickiego; pana Apolinora Gałąskę¹³⁷⁹ [*sic!*], pana Jana Kosińskiego¹³⁸⁰, pana Malchera Kuliskiego¹³⁸¹, pana Wojciecha Kosewskiego¹³⁸² [*sic!*], podwojewodzego.

Z mielnickiej ziemi: pan Wo[j]ciech Sawicki¹³⁸³, starosta mielnicki; pan Kasper De[m]biński¹³⁸⁴, podkomorzy mielnicki; pan Wojciech Dziadkowski¹³⁸⁵, podsędek; pan Bartosz Grot¹³⁸⁶, wojski; Stanisław Orzeszko¹³⁸⁷, pisarz mielnicki; Lenart Mężęński¹³⁸⁸, sędzia

¹³⁷⁴ Arnolf Hlebowicz Korczewski, chorąży drohicki i mielnicki 1571-1590, poborca ziem drohickiej i mielnickiej, syn Mikołaja, podstarościego drohickiego, wojewodzica połockiego.

¹³⁷⁵ Marcin Wąż, podsędek drohicki ok. 1556-1588.

¹³⁷⁶ Międzyzlesie (Miedzna), miasto w ziemi drohickiej woj. podlaskiego (obecnie wieś w pow. węgrowskim, woj. mazowieckie).

¹³⁷⁷ Piotr Chądzyński, starosta zakroczymski ok. 1573-1574, starosta kleszczelewski ok. 1573-1597.

¹³⁷⁸ Antoni Świnarski, sędzia grodzki drohicki ok. 1585-1589, komornik ziemski drohicki.

¹³⁷⁹ Apolinary Gałązka (Gałąska, Gałązkowski, Gałąskowski), podsędek drohicki ok. 1588-1597, syn Macieja, sędziego ziemskiego drohickiego.

¹³⁸⁰ Jan Kosiński bratanek Adama, kasztelana podlaskiego.

¹³⁸¹ Malcher (Melchior) Bokiej Kuliski, syn Aleksego (Olechny), podkomorzego drohickiego.

¹³⁸² Wojciech Kossowski, podwojewodzi podlaski ok. 1587-1589.

¹³⁸³ Wojciech Sawicki, wojski drohicki 1570-1576, starosta mielnicki 1574-1611, syn Macieja, kasztelana podlaskiego.

¹³⁸⁴ Kasper Dembiński (Dębiński), podkomorzy mielnicki 1580-1620, dworzaniin i rotmistrz królewski, syn Walentego, kasztelana krakowskiego.

¹³⁸⁵ Wojciech Dziadkowski, podsędek mielnicki 1552-1597, sędzia ziemski mielnicki ok. 1597-1599.

¹³⁸⁶ Bartosz (Bartłomiej) Grot, wojski mielnicki ok. 1576-1590, chorąży drohicki i mielnicki 1591.

¹³⁸⁷ Stanisław Orzeszko, pisarz ziemski mielnicki ok. 1577-1600, syn Krzysztofa, komornika ziemskiego mielnickiego.

¹³⁸⁸ Lenart (Leonard) Mężęński, sędzia grodzki mielnicki ok. 1575-1587, sędzie ziemski mielnicki ok. 1589-1597.

grodzki mielnicki; panowie Olbrycht¹³⁸⁹ i Jarosz¹³⁹⁰ Irzykowiczowie z Bacik¹³⁹¹, pan Krystow [sic!] Orzeszko¹³⁹², Andrzej¹³⁹³ i Przeclaw¹³⁹⁴ Padkowski.

[W] ziemie bielskiej: wielmożny pan Jan Dulski¹³⁹⁵, kastelan chełmieński, podskarbi koronny, starosta brański, suraski, rogoziński i świecki etc. vel eius vicecapitane(us)¹³⁹⁶; [k. 143v] Adam Owsiany¹³⁹⁷, chorąży; Wojciech Wyskowski¹³⁹⁸, sędzia; Fabian Jałbrzyk Wszeński¹³⁹⁹, podsędek; Walenty Mościcki¹⁴⁰⁰, wojski; Marcin Brzozowski¹⁴⁰¹, podstoli; Piotr Pietkowski¹⁴⁰², pisarz ziemie bielskiej; Malcher Kostro sędzia grodzki brański; Balcer Kostro¹⁴⁰³, Hieronim Mieński, Andrzej Korycki¹⁴⁰⁴.

A jeżeliby i.m. pp. starostowie drohicki i brański ziemie bielskiej dla jakiej przyczyny pilnej osobami swemi nie byli na tych sądach, tedy podstarościowie onego mie[j]sca i urzędu powinni będą z pany sędziami inszemi na te sądy obranemi zasięść i wotu(m) mieć, excepto capitaneo mielnicen(sis), który osobą [swą] sprawy te [i] sądy odprawować ma. Sprawy tych sądów mają pisać pisarze grodzcy, sami przez się, a dekret ex scripto ma być ferowany, na który się dwa [sic!] sędziowie podpisać mają. Salarium panom sędziom wedle prawa pospolitego a deffinitiva sententia po pięciu groszy wsystkim; ab accessoriis nie mają nic brać.

¹³⁸⁹ Olbrycht (Albrycht, Olbracht, Wojciech) Irzykowicz, pisarz ziemski drohicki 1599-1600, wojski mielnicki 1613, syn Jana, starosty mielnickiego.

¹³⁹⁰ Jarosz (Hieronim) Irzykowicz, podkomorzy drohicki 1596-1613, syn Jana, starosty mielnickiego.

¹³⁹¹ Baciki, wieś w ziemi mielnickiego woj. podlaskiego (dziś Baciki Bliższe, Baciki Średnie i Baciki Dalsze w pow. siemiatyckim).

¹³⁹² Krzysztof Orzeszko, komornik ziemski mielnicki, ojciec Stanisława, pisarza ziemskiego mielnickiego.

¹³⁹³ Andrzej Padkowski, syn Piotra, sędziego ziemskiego mielnickiego, brat Przeclawa, chorążego drohickiego (podlaskiego).

¹³⁹⁴ Przeclaw Padkowski, podstarości drohicki 1594-1604, 1608-1615, chorąży drohicki i mielnicki 1602-1612, chorąży drohicki (podlaski) ok. 1612-1619, syn Piotra, sędziego ziemskiego mielnickiego, brat Andrzeja.

¹³⁹⁵ Jan Dulski, starosta brański 1567-1590, kasztelan chełmiński 1572-1590, łowczy podlaski 1574-1590, podskarbi wielki koronny 1581-1590, podskarbi pruski 1581-1590, starosta dybowski, rogoziński, suraski, świecki, ekonom malborski.

¹³⁹⁶ Był nim wówczas Jakub Górski, pisarz grodzki brański ok. 1563-1568, sędzia grodzki brański 1568-1579, podstarości brański 1579-1590.

¹³⁹⁷ Adam Owsiany, chorąży ziemi bielskiej 1579-1588, syn Tomasza, pisarza ziemskiego bielskiego.

¹³⁹⁸ Wojciech Wyskowski, pisarz grodzki brański ok. 1558-1561, sędzia grodzki brański 1561-1568, sędzia ziemski bielski 1568-1591.

¹³⁹⁹ Fabian Jałbrzyk Wszyński, proboszcz w Wyszonkach 1560-1570, cześnik podlaski 1578-1583, podsędek ziemski bielski 1583-1603, poborca ziemi drohickiej i mielnickiej, syn Marcina, sędziego ziemskiego bielskiego, brat m.in. Andrzeja, Nikodema.

¹⁴⁰⁰ Walenty Gołasz Mościcki, wojski ziemi bielskiej ok. 1586-1615, syn Pawła, stolnika podlaskiego.

¹⁴⁰¹ Marcin Brzozowski, podstoli podlaski 1580-1616, podstarości brański 1591-1596, starosta brański 1596-1609, podkomorzy ziemi bielskiej ok. 1617-1620.

¹⁴⁰² Piotr Pietkowski, stolnik podlaski 1574-1575, wojski bielski 1582-1585, pisarz ziemski bielski 1585-1595, poborca ziemi bielskiej.

¹⁴⁰³ Balcer (Baltazar) Kostro, prawdopodobnie dziedzic w Kostrach w ziemi bielskiej, syn Jana, brat Piotra i Melchiora

¹⁴⁰⁴ Andrzej Korycki, syn Mikołaja, sędziego ziemskiego bielskiego.

A pisarz grodzki przy starem salariu(m) ma zostać według prawa; ab accessoriis także nie ma brać.

Recens Crimen.

Przystawając prawu popolitemu de recenti crimine, że powinien czynić egzekwucją urząd grodzki, aby z takiego każdego, który in recenti crimine będzie pojmany, a do urzędu przywiedziony, taki wedle prawa popolitego, non excipien(do) id forum, ma być tam sędzon. Salva tamen appel(lati)on(e) ad iud(iciu)m pr(aese)ns laudatu(m), którzy¹⁴⁰⁵ na jaki dekret się zgodzą maiore concludente parte ma być egzekwuowan.

Sędziowie obrani na te sądy przysiędzą mają wedle roty sądu ziemskiego w statucie opisanej, a którzy już przysięgli, to jest sąd ziemski, nie ma przysięgać, chyba ad prius iuram(en)t(u)m suu(m) reassumet.

Pozwy pod tytułem panow starostów i pieczęciami mają być wydawane, to jest drohickiego starosty: „Nicolaus Kiszka etc. vigore confeder(ati)onis et autoritate totius nobilitatis...”. Takowyż też ma być w mielnickiej i bielskiej ziemi. Których pozwów położenie tydzień ma uprzędzić wedle prawa popolitego.

Jako sędzić mają i co sędzić.

Panowie sędziowie¹⁴⁰⁶ teraz obrani w ni w czem od prawa koronnego pisanego odstępować nie mają. In criminalibus, gdzieby żadnego z żadnej strony nie było znacznego dowodu, tak się w tem mają sprawować: z pośrodka samych siebie trzech sędziów wysłać na uczynienie skrutyniey in locum delicti, dzień między sobą pewny takiego scrutiniu(m) bez wiadomości stron naznaczywszy. A po wyprawieniu scrutiniu(m) ciż panowie skrutatorowie będą powinni na sędziech deputackich pierwszych po uczynieniu scrutiniu(m) relacją wywiadowania swego uczynić. Według której, której [*sic!*] stronie przyjdzie, tam actori, quam cittato, dowód albo odwód podług prawa popolitego skazany być ma. Dekretów conclusio ex pluralitate votor(um) concordantiu(m) z prawa popolitego ma być. A gdzieby się ex scrutinio niewinność pozwanego pokazała, tedy actor tanquam calumniator poena talionis karany ma być; salva appel(lati)one. A od dekretu panów sędziów in civilibus actionibus apelacja nie ma być dopus[z]czona, wyjąwszy gdzieby sło o stracenie wsytkiej majątności i gdzieby też zaszła

¹⁴⁰⁵ Chodzi o sędziów kapturowych.

¹⁴⁰⁶ W Rkp. 1: sędziowie.

praktyka de iurib(us) et inscr(ipti)onib(us). Et in causis criminalibus ma bydź niehamowana¹⁴⁰⁷, a to na sejm bliski coronationis. A in civilibus na trybunał, który się post electionem et coronatio(ne)m novi regis otworzy¹⁴⁰⁸. A ci sędziowie kauzy i akcje z rejestru sądzić mają, a registr ten nie ma bydź odmienion¹⁴⁰⁹, czego sędziowie dojrzyć mają. [k. 144] A gdzieby starosta który uczynił krzywdę któremu ślachcicowi i którejkolwiek osobie każdego stanu, tedy ma bydź pozwan o tę krzywdę ad viciniora iudi(ci)a tegoż województwa vigore eiusd(em) confeder(ati)onis. A egzekwuucją tenże sąd, przed który będzie pozwany ad finem przeciwko niemu prosekwuować ma. Zapisy wsytki in genere, które jakimkolwiek sposobem i jakiejkolwiek osobie za żywota K.J.M. były w ziemskich i grodzkich, i w jakichkolwiek księgach zeznane i uczynione – pozwów wydanych do nich sądzić nie mają, aż po koronaczej króla przysłego; tylko do tych zapisów pozwy wydane, które się stały sub praesenti interregno sądzić mają vig(or)e pr(aese)ntis confeder(ati)onis.

A iż w ziemi drohickiej propter absentia(m) notarii, a w mielnickiej p(ro)pter absentia(m) iudic(um) pozycja akt ziemskich bydź nie może, a pozwy in causa expulsionis przed ten sąd będą wydawane, zabiegając temu, aby ludzie diffugiis nie laborowali, a ukrzywdzeni per violenta(m) expulsio(ne)m stąd skody i przedłużenia sprawiedliwości nie podejmowali, gdy się trafi takowa akcja violentae expulsionis sędziowie mają posłać de medio sui dwóch albo trzech ad scrutiniu(m) seu inquisitio(ne)m a vicinis et colonis facienda(m) wedle konstytucyj a. 1543¹⁴¹⁰. A gdy się to pokaże, że actor był pacificus poss(ess)or do śmierci królewskiej i po śmierci usq(ue) ad violenta(m) expulsio(ne)m będzie bliższy ad probandam poss(essi)o(ne)m suam et expulsio(ne)m wedle prawa, quam cit(a)tus ad evadend(um). Et post probatio(ne)m iuridica(m) wolno mu będzie pozwać przed tenże sąd pro damnis. Na które skody bliższy będzie actor ad p(ro)band(um) seu convincend(um) in damnis cit(a)tum. A to dlatego, iż prawo pospolite uczy, że nullus rem sua(m) p(ro)pria(m) vi repetat, choćby też ad illa bona jakizkolwiek pretekst miał i prawo. Pozycja¹⁴¹¹ bielskiej ziemi na mie[j]sce roków bydź ma, gdyż jest praesentia wsytkich trzech urzędników ziemskich.

¹⁴⁰⁷ Tak Rkp. 2; w Rkp. 1 i 3: niehamowany.

¹⁴⁰⁸ W Rkp. 1: odworzy.

¹⁴⁰⁹ W Rkp. 1: odmianiom.

¹⁴¹⁰ *O gwałtownym wybiciu z imienia*, [w:] VC, t. 1, vol. 2, s. 251.

¹⁴¹¹ Pozycja – tu: leżenie ksiąg.

Ad tollendam sum(m)am przed ten sąd teraz nowo namówiony wolno będzie każdemu pozwać i każdy będzie powinien wziąć pieniądze, nie ekscypując się, że go nie pozwano, przed czasem Narodzenia Bożego [25 XII] albo novi a. [I I].

Postrzegając też tego, aby ludzie w sprawach swych nie upadali, praescriptia i fatalia rzeczam i postępkom prawnem i osobam temp(or)e hoc inter[r]egni skodzić żadna nie może wedle konstytucyj coron(atio)nis króla zmarłego a. 1576¹⁴¹².

Zapisy, rekognicje omnes in genere, które się stały ante confeder(ati)o(ne)m, także i sądzenie terminor(um) querelar(um) mają być mocne i ważne, które pr(aese)nti confeder(atio)n(e) aprobujemy. A zapisy, rekognicje omnes in genere przed temże sądem teraz namówionem i przed urzędem grodzkiem mają być przyjmowane, które tak ważne mają być, jako byli [sic!] za żywota K.J.M.

A iż ludzie swowolni, nic nie dbając na prawo pospolite, wąż się i śmieją przeciw konstytucjam z broniami prawem pospolitem zakazanemi chodzić ad loca pu(bli)ca, jeśliby który takowej śmiałości był, żeby w mieście, w którym te sądy sądzone i odprawowane będą z rucznicą [sic!] chodził i strzelał i przed ten sąd wąż się przy[j]ść z ruśnicą, aby na takowem ex termino tacto curiali była skazana poena quatuordecem marc(arum), którą aby zaraz in instanti sądowi onemu zapłacił sub alia si(mi)li poena qu(atu)ordecem marc(arum), której sąd nie ma odpuścić, sub fide, honore et conscientia na co ich obowiązujemy. A imposses[s]ionatus et plebeius aby byli do wieże wsadzani aż pro poena dosyć uczynią albo sufficientem cautio(ne)m po sobie dadzą. A jeśliby post terminu(m) curialem tactum nie stał, tedy, jeśli ślarchcie osiadły, ma być egzekwuucja nań czynio-[k. 144v]-na in bonis; a jeśliby imposs(essi)onat(us) et plebeius, tedy na gardle ma być skazany.

Securitas iudicioru(m) praesentiu(m) i wszelaki porządek pokoju ma być we wsytkiem zachowany podług konstytucyj i sądów trybunalskich a. 1578¹⁴¹³ i statutu Zygmunta¹⁴¹⁴ króla 1507¹⁴¹⁵: temże sposobem, że tylko każda strona samocz warta wchodzić ma. A gdzieby się akcja trafiła którego sędziego, gdy będą wotować inni sędziowie powinien będzie wynieść. A kto by con(tra) pacem publicum et securitate(m) atq(ue) dignitate(m) iudicior(um) co ws[z]czywał, aby takowy przez woźnego curiali cit(a)tione seu tacto termino p(er)empt(ori)e

¹⁴¹² *Praescriptio seu fatalia sub interregno*, [w:] VC, t. 2, vol. 1, s. 371.

¹⁴¹³ *Bezpieczeństwo sądów i sejmików*, [w:] VC, t. 2, vol. 1, s. 409-410.

¹⁴¹⁴ Zygmunt I Stary (1467-1548), król polski i wielki książę litewski.

¹⁴¹⁵ *Statuta perpetua conventus generalis regni*, [w:] VC, t. 1, vol. 1, s. 192.

był pozwan. Na którego ten statut Sigismund(i) a. 1507 ma być przez on sąd ekstendowan i egzekwowan.

Iż się znajdują niektórzy z starost[ó]w i dzierżawiec dóbr królewskich i R.P., a mianowicie pan Łukasz Górnicki¹⁴¹⁶, starosta tykociński, że temere za jakieś pretekstem przeciwko powinności swej wykraczają i jurysdy[k]cją sobie nad ludźmi wolnymi a ślachciami, bracia naszą, uzurpują i windykują, i onych za delacją ich instigator(is) za dworem ciągnie [*sic!*], chcąc ich ad angaria niezwykle i nam wstykiem skodliwe przywieść i per vim adigere, a zwłas[z]cza około Tykocina¹⁴¹⁷, Goniędza¹⁴¹⁸ i Rajgroda¹⁴¹⁹. Postrzegając tego, aby pożar i ogień skodliwy dalej się nie serzył i nie rozniecał, aby się temu swowoleństwu ludzkiemu droga zawarła, bo za tem obawiamy się, aby przywileje, prawa i wolności nasze in abusum i w wielką wątpliwość nie przyszli, którzy by się tacy naleźli i pokazali, tak teraz hoc t(em)p(or)e interregni, jako też za króla, ktorego nam Pan Bóg z łaski swej dać będzie raczył, przystawając dawnem i bliższem konfederacjom, obiecujem przeciwko takiemu wsycy, nemine excepto, tanq(uam) con(tra) hostem patriae et violatorem iurium et libertatu(m) consurgere. Co sobie obiecujemy wstyko zdzierzeć i spełnić pod wiarą i podciwościami [*sic!*] naszymi.

A iż też jmp. wojewoda sandomierski¹⁴²⁰ nad prawa i wolności koronne i nad przywilej podlaski¹⁴²¹ nowe myta asserta podlaskie przeciwko prawu popolitemu privata autoritate sua brać i Żydom poruczać te komory [się ośmiela], z wielką krzywdą obywatelów ziemi podlaskiej i ku szkodzie R.P., tedy opatrując to użyliśmy jmp. wojewody podlaskiego w drohickiem, mielnickiem i bielskiem powieciech ty [*sic!*] komory znieść i żeby jm. te(g)o myta zakazał brać, a do Augustowa¹⁴²², Tykocina i Rajgroda poruczyliśmy jmp. Walentemu Niewierowskiemu i panu Wojciechowi Siekluckiemu, aby ludzi kupieckich tam bronili i tego myta brać nie dopus[z]czali. A to, co wziął pan wojewoda sandomierski privata autori(ta)te, tedy ma wrócić

¹⁴¹⁶ Łukasz Górnicki, starosta tykociński i wasilkowski 1571-1603, sekretarz królewski, bibliotekarz króla Zygmunta II Augusta, pisarz, humanista.

¹⁴¹⁷ Tykocin, miasto nad Narwią w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. białostocki), od 1581 r. stolica powiatu w ziemi bielskiej.

¹⁴¹⁸ Goniądz, miasto nad Biebrzą w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. moniecki), stolica powiatu goniądzkiego w ziemi bielskiej (po 1581 r. zmienionego na tykociński).

¹⁴¹⁹ Rajgród, miasto nad jeziorem rajgrodzkim w woj. podlaskim (obecnie pow. grajewski), ośrodek dóbr kniazia Michała Glińskiego, później Radziwiłłów. Niekiedy pisano o powiecie rajgrodzkim.

¹⁴²⁰ Stanisław Szafraniec, starosta lełowski 1563-1578, wojski sandomierski 1569, kasztelan biecki 1569-1576, kasztelan sandomierski 1576-1581, wojewoda sandomierski 1581-1587, wojski krakowski 1589-1597, starosta lełowski 1563-1578.

¹⁴²¹ Zob. *O Ziemi Podlaskiej. Przywilej przywrocenia Ziemi Podlaskiej do Korony Polskiej*, [w:] VC, t. 2, vol. 1, s. 217.

¹⁴²² Augustów, miasto nad Nettą w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. loco).

do skarbu R.P. A gdzieby nie chciał wrócić, tedy panowie województwa podlaskiego obywatele na sejmie electionis instygować mają, a [na] koronacji przysłego króla – posłowie.

Żupa goniędzka, iż się znosi a niedostatkiem soli koronnej lodowatej wielkie gravamen mają obywatele ziemie podlaskiej, przeto przystawając do praw koronnych i do zwyczaju, który był ante et post incorporatio(ne)m regno t(er)rae Podlachiae aż do nowego postanowienia żupy goniędzkiej [aby] wolne było używanie soli zamorskiej pozwalamy i tą konfederacją stanowimy wolne używanie ślachie do [k. 145] potrzeby domowej, krom płacenia cła i myta. A kto by przewoził i prowadził na przedań, tak ślachie, jako i kupiec, będzie winien płacić myta i cła od każdej beczki po groszy pięć pol(skich), które na obronę R.P. ma bydz obrócone. A to ma odbierać [ten], komu jmp. podskarbi koronny¹⁴²³ zleci.

Miasta.

Iż ludzie swowolni nic nie dbając na prawo pospolite ważą się w miastach swowoleństwa i gwałty czynić, przeto zabiegając temu swowoleństwu miasta wsytki w Podlaszu królewskie i R.P. t(em)p(or)e hoc interregni bierzemy pod swą obronę i pod tę naszą terazniejszą spólną i zgodnie postanowioną konfederacją. Wedle której każdemu ukrzywdzonemu będzie wolno pozwać do tychże sądów nowo postanowionych.

To też sobie warowali obywatele ziemie drohickiej i mielnickiej, iż ta konwokacja terazniejsza sejmikom i zjazdom powiatu drohickiego, mielnickiego i bielskiego w Brańsku, które listami K.J.M. bywały składane podług praw i zwyczajów dawnych nic nie ma derogować, gdyż tu natenczas dla pilnych potrzeb R.P. jest złożona.

Ty [*sic!*] wsytki i inne opisane artykuły, tam in parte, quam in toto, obiecujemy sobie za się i za potomki nasze trzymać statecznie i chować sub fide, honore et conscientia nostra. A kto by się temu przeciwieć chciał, a pokój i porządki pospolite naruszać i psować się ważył, contra talem omnes consurgemus in eius exitiu(m) et destructionem.

Co dla pewności lepszej ty wsytki rzeczy przyłożyliśmy pieczęci swe do tego i rękamiśmy się swemi własnymi podpisali za się i za bracią, którzy dla słusznych i nagłych potrzeb swych stąd odjachali.

¹⁴²³ Jan Dulski.

Działo się w Brańsku 21 ianuarii [I] na spólnem zjachaniu nas wsytkich, obywatelów ziemie podlaskiej, a. D. mil(lesim)o quing(entesim)o octuage(sim)o septimo [1587].

**Sejmik relacyjny szlachty ziemi bielskiej po sejmie konwokacyjnym, przy okazji popisu
pospolitego ruszenia, w Surażu, 8 V 1587 r.**

Szlachta ziemi bielskiej mocą uchwały sejmu konwokacyjnego zwołana na popis pospolitego ruszenia uchwaliła laudum.

Laudum szlachty ziemi bielskiej, Suraż, 8 V 1587 r.

Rkp. NGAB, f. 1706, op. 1, sygn. 11, k. 204-205v. Oblaty w urzędzie grodzkim brańskim dokonali Jan Załęski burgrabia brański i Jakub Górnicz Falkowski komornika ziemskiego bielskiego 9 V 1587 r. [sabato in crastino s(ancti) Stanisłai in Maio [15]87].

[k. 204] My, dygnitarze, urzędnicy y rycerstwo wszystko ziemie bielskiej województwa podlaskiego, zjachawszy się tu do Saraża na dzień ósmy maja wedle postanowienia konfederacji warszawskiej generalnej przesłej¹⁴²⁴, którzy wedle powinności swej, którą na nie rzecz pospolita włożyła, panowie bracia naszymy posłowie ziemie bielskiej na tę konwokacją przesłą od nas posłani odnieśli, która gdy była czytana między nami i uważana, iż się w niej pokazało nowych rzeczy niemało, których w prawie pospolitem nie masz opisanych. A iż ci panowie posłowie przeciwko niktórem artykułom w niej napisanych [sic] solenniter się protestowali. Widząc tedy pod ten czas niebezpieczny interregni, przychylając się do dawnych praw i zwyczajów koronnych, dzień i miejsce elekcji, który jest w konfederacji postanowiony, iż to jest wedle prawa i zwyczaju dawnego byź słuszny [sic] najdujemy. Na który dzień elekcji widząc potrzebę R.P. et im(m)inentia pericula, i tę wiadomość wzięwszy od panów posłów, którą nam dali, że ta elekcja pospolitem ruszeniem ma się odprawować, przeto też my inszych województw przykładem na tę elekcją, która Panie Boże daj, aby się wedle wolej miłego Boga szczęśliwie z błogosławieństwem Pańskim odprawiła, wszyscy jako kto powinien służyć wojnę R.P. jachać i odprawować ją, i trwać na tej elekcji do skończenia i do zawarcia chcemy, i winę na się wkładamy i postanawiamy w prawie pospolitem opisaną de expeditione bel[l]ica sancitt(am), tak z strony jachania, jako dotrwania i zawarcia, pod którą każdy podpaść ma, ktoby nie jachał i nie dotrwał do konkluzji. A tej konfederacji

¹⁴²⁴ *Konfederacja generalna warszawska*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 22.

warszawskiej nie wzruszając, odkładamy wcale na elekcją przysłą do uznania wszystkich województw. A tam będzie wolno każdemu mówić, co by się kolwiek widziało bydź przeciw prawu pospolitemu i wolności uczynionego i to co by wolną elekcją nie tylko psowało i zwłaczało.

Sprawiedliwość, na której też nie mniej należy tempore hoc interregni, która jest gruntem i fundamentem każdego królestwa i państwa, acz ją już mamy postanowioną dnia 21 stycznia w Brańsku¹⁴²⁵, która dla pilnych i ważnych przyczyn, a mianowicie, że jest rozróżnione w tym okazowaniu województwo nasze, przeto ją sobie odkładamy i postanawiamy na zjazd elekcji przysłej, o której tam namawiać i stanowić, i poprawować mamy, jeśliżby, czego Boże uchwaj, generalna sprawiedliwość nie doszła.

Na korekturę iurium, trybunału excessus, exorbitanciar(um) gravamina, które się stały przeciwko prawu, przywilejom i swobodam, tak na sejmie, jako privatim de facto komukolwiek się stało, tak stanowi ślacheckiemu, jako i miastom, na tę poprawę i spisanie zgodnie obrali urodzonego Malchera Kostra¹⁴²⁶, sędziego grodzkiego ziemie bielskiej, który to wedle pokazania i oddania każdego ślachcica ma wiernie spisać i na przyszły [k. 204v] czas w konfederacji warszawskiej naznaczony¹⁴²⁷ przed elekcją odnieść ad cognitionem omnium ordinum et statuum.

{[k. 205v] Za którą pracą i względem nakładów postąpiliśmy z dobrej wolej i z chęci z każdej włóki po groszu jednemu, które mamy oddawać w każdej parafijej swej do kolektora tego, którego pan sędzia przerzeczony postanowi od siebie, pod winą trzech grzywien polskich et in defectu wydania do czterech niedziel od dzisi[ejsz]ego dnia [5 VI 1587], tedy mamy przed sądem stać i odpowiadać albo raczej dosyć czynić temu swemu postanowieniu i z winą przerzeczoną, będącz spozywani od instygatora grodzkie(g)o albo tego sądu blisko przysłego.}¹⁴²⁸

[k. 204v c.d.] Co wszystko obiecujemy sobie pod wiarą, poćciwościami i przysięgami strzymać i ziścić sami i z potomkami swemi.

¹⁴²⁵ Odniesienie do postanowień sejmiku wojewódzkiego w Brańsku 21 I 1587.

¹⁴²⁶ Malcher (Melchior) Kostro, sędzia grodzki brański 1579-1588, podstarości drohicki 1589-1593, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, syn Jana, brat Baltazara i Piotra.

¹⁴²⁷ Datę zabrania się deputatów wyznaczono na 16 VI 1587 r.: *Konfederacja generalna warszawska*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 21.

¹⁴²⁸ Dodatek w „drugim postanowieniu” na stronie 205v.

Na tym też okazowaniu urodzoni [*sic*] panowie Kr[z]ystof Brzozowski¹⁴²⁹, podkomorzy ziemie bielskiej, okazał się z majątności swej Wołkowej¹⁴³⁰, ziemie chełmskiej województwa ruskiego, jako powinien [s]tamtąd wojnę R.P. służyć.

Wojciech Wyszowski¹⁴³¹, sędzia ziemie bielskiej, okazał się z majątności swej powiatu mielnicznego Skolimowa¹⁴³².

{Fabian Jałbrzyk Wyszowski¹⁴³³, podsędek ziemie bielskiej, okazał się z majątności swej Andryjanek¹⁴³⁴ drohickiego powiatu, także y z inych [*sic*]}¹⁴³⁵

Walenty Mościcki¹⁴³⁶, wojski ziemie bielskiej, z majątności swych drohickiego i zembrowskiego powiatów.

Jakub Górski¹⁴³⁷, podstarości ziemie bielskiej, okazał się z majątności swej Brzeźna¹⁴³⁸ w województwie mazowieckim [*sic*], ziemie wiskiej.

Urodzony Malcher Kostro, sędzia grodzki brański, okazał się z majątności swej z Lubowicza Kątów¹⁴³⁹ i Byziów¹⁴⁴⁰ powiatu drohickiego.

Łukas[z] Górnicki¹⁴⁴¹, starosta tykociński i wasielkowski okazał się z dóbr Zadusznik¹⁴⁴² województwa sędmirskiego.

Paweł Wierzbicki¹⁴⁴³, podstarości knyszyński, okazał się z majątności swej, z Chłaniewa¹⁴⁴⁴ i z Mościsk¹⁴⁴⁵ województwa ruskiego, ziemie chełmskiej.

¹⁴²⁹ Krzysztof Brzozowski, podczaszy podlaski 1578-1580, podkomorzy ziemi bielskiej 1580-1616, syn Teofila, podkomorzego ziemi bielskiej.

¹⁴³⁰ Wołkowa (Wołkowyja, Wołkowyje), wieś w ziemi chełmskiej woj. ruskiego (obecnie Wilków, pow. hrubieszowski, woj. lubelskie).

¹⁴³¹ Wojciech Wyszowski, pisarz grodzki brański ok. 1558-1561, sędzia grodzki brański 1561-1568, sędzia ziemski bielski 1568-1591.

¹⁴³² Skolimowo (Skalimowo), wieś szlachecka w ziemi mielniczej woj. podlaskiego (obecnie pow. bielski).

¹⁴³³ Fabian Jałbrzyk Wyszowski, proboszcz w Wyszonkach 1560-1570, cześnik podlaski 1578-1583, podsędek ziemski bielski 1583-1603, poborca ziemi drohickiej i mielniczej, syn Marcina, sędziego ziemskiego bielskiego, brat m.in. Andrzeja, Nikodema.

¹⁴³⁴ Andryjanki, wieś w ziemi drohickiej woj. podlaskiego (obecnie pow. bielski).

¹⁴³⁵ Dodana w to miejsce dopiska na dole strony.

¹⁴³⁶ Walenty Mościcki, wojski ziemi bielskiej ok. 1586-1615, syn Pawła, stolnika podlaskiego.

¹⁴³⁷ Jakub Górski, pisarz grodzki brański ok. 1563-1568, sędzia grodzki brański 1568-1579, podstarości brański 1579-1590.

¹⁴³⁸ Brzeźno, wieś w ziemi wiskiej woj. mazowieckiego (obecnie pow. grajewski, woj. podlaskie).

¹⁴³⁹ Lubowicz Kąty, wieś szlachecka w ziemi drohickiej woj. podlaskiego (obecnie pow. wysokomazowiecki).

¹⁴⁴⁰ Lubowicz Byzie, wieś szlachecka w ziemi drohickiej woj. podlaskiego (obecnie pow. wysokomazowiecki).

¹⁴⁴¹ Łukasz Górnicki, starosta tykociński i wasilkowski 1571-1603, sekretarz królewski, bibliotekarz króla Zygmunta II Augusta, pisarz, humanista.

¹⁴⁴² Zaduszniaki, wieś w woj. sandomierskim (obecnie w pow. mieleckim, woj. podkarpackie).

¹⁴⁴³ Paweł Wierzbicki, podstarości knyszyński i goniądzki ok. 1582-1592, leśniczy knyszyński ok. 1595-1599.

¹⁴⁴⁴ Chłaniew (Chłaniów), wieś w ziemi chełmskiej woj. ruskiego (obecnie pow. krasnostawski, woj. lubelskie).

¹⁴⁴⁵ Mościska, wieś w ziemi chełmskiej woj. ruskiego (obecnie pow. krasnostawski, woj. lubelskie).

Jan Załęski¹⁴⁴⁶, burgrabia brański, okazał się z imienia małżonki swej, z Gutanowa¹⁴⁴⁷, Góry¹⁴⁴⁸ z województwa lubelskiego i z drugiego, z Korytnicy¹⁴⁴⁹ z województwa sandomirskiego.

Jerzy Kurzeniecki¹⁴⁵⁰, starościc piński, okazał się z majątności małżonki swej, z Przewał¹⁴⁵¹ z ziemie chełmskiej województwa ruskiego.

Adam Baykowski okazał się z majątności małżonki swej, z Zawistów¹⁴⁵² powiatu nurskiego.

Jeronim Mieński¹⁴⁵³ okazał się z majątności swej, z Niemyj¹⁴⁵⁴, Wyczółków¹⁴⁵⁵ powiatu drogickiego.

Jan Markowski, Jan Mieński okazali się z majątności swej, z Siekierk¹⁴⁵⁶ powiatu drogickiego.

Nikodym Jałbrzyk Wyszeński¹⁴⁵⁷ imieniem swoim i panów braciej swej okazał się z dóbr Dobrogoszcza¹⁴⁵⁸ i inych [*sic*] powiatu drogickiego.

Stanisław Grajewski¹⁴⁵⁹ imieniem swem i braciej swej okazał się z majątności Grajewa¹⁴⁶⁰, ziemie wiskiej.

Stanisław Wlewski okazał się z majątności swej województwa chełmie(ń)skie(g)o, ziemie pruskiej.

Baltyzar Piotrowski okazał się z majątności swej powiatu drogickiego.

Które postanowienie zgodnie j.m.p. Wojciechowi Wyszowskiemu, sędziemu ziemie bielskiej, panu Janowi Załęskiemu, burgrabiemu brańskiemu, Jakubowi Falkowskiemu¹⁴⁶¹, komornikowi ziemskiemu, Jaronimowi Mieńskiemu zleciliśmy odnieść i podać do ingrossowania w akta grodzkie brańskie ziemie bielskiej, które dla lepszej wiary y pewności pieczęciami swemi zapieczętowali i rękami swymi włosnemi [*sic*] podpisali.

¹⁴⁴⁶ Jan Załęski, burgrabia grodzki brański ok. 1579-1589.

¹⁴⁴⁷ Gutanów, wieś w woj. lubelskim (obecnie pow. lubelski).

¹⁴⁴⁸ Góra (Góry), wieś w woj. lubelskim (obecnie pow. lubelski).

¹⁴⁴⁹ Korytnica, wieś w woj. sandomierskim (jedna z dwóch, obecnie woj. świętokrzyskie, pow. staszowski lub pow. jędrzejowski).

¹⁴⁵⁰ Jerzy Kurzeniecki, syn Iwana, starosty pińskiego.

¹⁴⁵¹ Przewały (Przewale), wieś w ziemi chełmskiej woj. ruskiego (obecnie woj. lubelskie, pow. tomaszowski).

¹⁴⁵² Zawisty, okolica szlachecka w ziemi nurskiej woj. mazowieckiego (obecnie pow. ostrowski).

¹⁴⁵³ Hieronim Mieński, syn Jana, podstarościego brańskiego.

¹⁴⁵⁴ Niemyje, okolica szlachecka w ziemi drohickiej woj. podlaskiego (obecnie pow. bielski)

¹⁴⁵⁵ Wyczółki, wieś szlachecka w ziemi drohickiej woj. podlaskiego (obecnie woj. mazowieckie, pow. siedlecki).

¹⁴⁵⁶ Siekierki, wieś szlachecka w ziemi drohickiej woj. podlaskiego (obecnie pow. siemiatycki).

¹⁴⁵⁷ Nikodem Jałbrzyk Wszyński, syn Marcina, sędziego ziemskiego bielskiego, brat m.in. Andrzeja i Fabiana.

¹⁴⁵⁸ Dobrogoszcz, wieś szlachecka w ziemi drohickiej woj. podlaskiego (obecnie pow. siemiatycki).

¹⁴⁵⁹ Stanisław Grajewski, syn Marcina, pisarza ziemskiego wiskiego.

¹⁴⁶⁰ Grajewe, miasto w ziemi wiskiej woj. mazowieckiego (obecnie woj. podlaskie, pow. loco).

¹⁴⁶¹ Jakub Górnicz (Górny) Falkowski, podpisek grodzki brański 1572-1593, komornik ziemski bielski 1583-1604, podpisek ziemski bielski 1588.

Pisan w Sarażu dnia ósmego maja r. P. tysiąc pięćset ośmdziesiąt siódmego.

[1] Albertus Wysskowski, iudex t(er)rae Bielscen(sis), manu propria; [2] Fabian Jałbrzyk Wyszeński, podsędek ziemie bielskiej, manu propria; [3] Valentinus Mosciczki, tribunus t(er)rae Bielscen(sis), manu propria; [4] Piotr Baykowski¹⁴⁶², cześnik podlaski, [k. 205] ręką swą; [5] Jacobus Gorski, vicecapitaneus castren(sis), propria manu; [6] Malcher Kosto, iudex castren(sis) terrae Bielscen(sis); [7] Jan Załęski, burgrabia brański, manu propria; [8] Łukasz Górnicki, starosta tykociński; [9] Piotr Wiesiołowski¹⁴⁶³; [10] Krystof Wyszowski; [11] Hieronimus Mienski; [12] Valentinus Niewierowski¹⁴⁶⁴ ręką swą; [13] Stanisław Trojanowski¹⁴⁶⁵; [14] Paweł Wierzbiczki; [15] Andrzej Korycki¹⁴⁶⁶ z Niewodnice¹⁴⁶⁷ ręką własną; [16] Mikołaj Karp ręką własną; [17] Jan Lewicki¹⁴⁶⁸ ręką własną; [18] Jan Zimnoch; [19] Jan Proszeński ręką swą; [20] Jan Żrzobek¹⁴⁶⁹; [21] Jan Sieheń ręką swą; [22] Stanisław Łączyński¹⁴⁷⁰. wójt bielski; [23] Jad(am) Baykowski ręką własną; [24] Jakób Górnicz Falkowski; [25] Martinus Fasszewski¹⁴⁷¹ manu propria; [26] Michał Niewierowski¹⁴⁷²; [27] Wojciech Syeklucki¹⁴⁷³ ręką własną; [28] Balcer Piotrowski manu propria; [29] Andrzej Sulewski manu propria; [30] Paweł Grabowski manu propria; [31] Wacław Cissowski manu propria; [32] Marcin Przestrzelski; [33] Jakub Szymanowski ręką swą; [34] Sebastianus Danowski; [35] Matheus Szymanowski; [36] Jan Liszewski Skrocki.

Drugiego postanowienia okrom pieczęci i podpisu przez też pany deputaty podanego słowa te są: [...] ¹⁴⁷⁴. [k. 205v] [...]. Ku czemu pieczęci nasze przycisnęliśmy i rękami swemi podpisałiśmy się. Działo się w Sarażu na zjaździe nas wszech obywatelów tej ziemie bielskiej die octava maii a. D. 1587.

Sejmik województwa podlaskiego, [Wola] pod Warszawą, 20 VII 1587 r.

¹⁴⁶² Piotr Bajkowski, cześnik podlaski ok. 1586-1588.

¹⁴⁶³ Piotr Wiesiołowski, podskarbi nadworny litewski 1590-1598, marszałek nadworny litewski 1598-1615, marszałek wielki litewski 1615-1620, starosta kowieński, tykociński, leśniczy nowodworski i perstuński.

¹⁴⁶⁴ Walenty Niewierowski (Niewiarowski), komornik ziemski bielski ok. 1561-1589, żołnierz, a potem porucznik rotty pieszej stacjonującej na zamku w Tykocinie, poborca i dzierżawca celu ziemie bielskiej.

¹⁴⁶⁵ Stanisław Trojanowski, leśniczy bielski ok. 1569-1594, rotmistrz królewski.

¹⁴⁶⁶ Andrzej Korycki, syn Mikołaja, sędziego ziemskiego bielskiego.

¹⁴⁶⁷ Niewodnica, grupa wsi szlacheckich w ziemi bielskiej woj. podlaskiej (obecnie pow. białostocki).

¹⁴⁶⁸ Jan Lewicki, podstoli podlaski 1603-1629, syn Macieja, sędziego ziemskiego bielskiego.

¹⁴⁶⁹ Jan Żrzobek (Żrobek), być może poborca ziemie bielskiej, cześnik podlaski ok. 1614-1625.

¹⁴⁷⁰ Stanisław Łączyński, wójt bielski ok. 1586-1610.

¹⁴⁷¹ Marcin Fasszewski (Faszczka), podpisek ziemski bielski ok. 1583-1593.

¹⁴⁷² Michał Niewierowski (Niewiarowski), brat Walentego, komornika ziemskiego bielskiego.

¹⁴⁷³ Wojciech Sieklucki, podkomorzy drohicki 1588-1596, starosta brański 1595-1596.

¹⁴⁷⁴ Powtórzenie identycznej treści uchwały z kart. 203v-204v, z wyjątkiem fragmentu dodanego powyżej.

Szlachta województwa podlaskiego zebrana na polu elekcyjnym w Woli pod Warszawą uchwaliła konfederację, będącą uzupełnieniem i objaśnieniem poprzedniej z 21 I 1587 r..

Konfederacja województwa podlaskiego, [Wola] pod Warszawą, 20 VII 1587 r.

Rkp. NGAB, f. 1706, op. 1, nr 11, k. 304–305v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 1 IX 1587 r. [feria tertia in festo divi Egidii 1587] generosi Albertus Wyskowski¹⁴⁷⁵, iudex terrestris Bielscen(sis); Andreas Jalbrzyk Wyszynski¹⁴⁷⁶, tribunus terrae Drohiczen(sis), notarius Castren(sis) terrae Bielscen(sis), nomine et ex commis[s]ione in comitiis p(ro)xime praeteritae electionis omnium dignitariorum ac officialium totiusq(ue) nobilitatis palatinatus Podlachi(a)e.

[k. 304] My, rady koronne, także i rycerstwo województwa podlaskiego i ziem ku niemu należących, którzyśmy się tu pod Warszawę na sjem elekcyjnej pana nowego wedle postanowienia konwokacyjnej przesłej warsawskiej¹⁴⁷⁷ i według spólnego naszego na okazowaniach naszych, które było 8 maii [V] pod Drohiczynem i Surazem¹⁴⁷⁸ odłożenia zjachali, na którym to sejmie elekcyjnej nam wszystkim wolno praw i wolności[, i] potrzebnej sprawiedliwości poprawę¹⁴⁷⁹ stanowić, czyniąc dosyć temu naszemu postanowieniu, którym sprawiedliwość powszechną sądową dla zatrzymania i zachowania pokoju pospolitego tu spólnie sobie dla poprawy i obostrzenia jej w pewnych paragrafach, jeśli by tego była potrzeba i jeśli by się to wsem za rzecz potrzebną zdało, odłożyliśmy. A tak my, rady i rycerstwo wszystko, stojąc mocno we wszystkim przy tej [k. 304v] konfederacyj albo kapturze, który na spólnym i generalnym zjeździe województwa podlaskiego w Brańsku feria qua(r)ta ipso festo sanctae Agnetis virginis proxima a. pr[a]esenti [21 I 1587] od wsech namówionej i postanowionej a do ksiąg grodzkich¹⁴⁸⁰ brańskich feria sexta post festum sanctae Agnetis proxima [23 I] wwiedzionej w niektórych pewnych artykułach tę poprawę i objaśnienie czyniemy:

Naprzód: za odłożeniem pod Drohiczynem obrania surrogatora na jurysdy[k]cją starostwa drogickiego obraliśmy, ziemia drogicka, z pośrodku siebie wszyscy jednostajnie [i]

¹⁴⁷⁵ Wojciech Wyskowski, pisarz grodzki brański ok. 1558-1561, sędzia grodzki brański 1561-1568, sędzia ziemski bielski 1568-1591.

¹⁴⁷⁶ Andrzej Jalbrzyk Wyszynski, pisarz grodzki brański 1573-1590, wojski drohicki 1586-1591, podstarości i sędzia grodzki brański 1590-1591, sędzia ziemski bielski 1591-1595, syn Marcina, brat Fabiana.

¹⁴⁷⁷ *Konfederacja generalna warszawska [7 marca 1587 r.]*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 21.

¹⁴⁷⁸ Suraz, miasto nad Narwią w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. białostocki), stolica pow. suraskiego.

¹⁴⁷⁹ W oryg. to słowo następuje chyba omyłkowo przed „potrzebnej sprawiedliwości”.

¹⁴⁸⁰ W oryg.: grockich.

zgodnie urodzonego pana Arnolfa Hlebowicza¹⁴⁸¹ z Korczewa¹⁴⁸², chorążego drogickiego i mielnickiego.

A przystępując do poprawy pewnych paragrafów albo artykułów tej to zgodnej nasej, województwa nasego podlaskiego, postanowionej sprawiedliwości, takową w niej poprawę i elucydacją czyniemy:

W pierwszym paragrafie albo artykule około sądzenia i osób do sądzenia należących tak deklarujemy, iż, uchowaj Panie Boże, gdzieby prze [*sic!*] jakie przyczyny koronacja pana, da Bóg, zgodnie obranego na dalekie czasy naznaczona była albo, czego Boże uchowaj, żeby elekcja na insy czas była odłożona, aby sprawiedliwość wedle postanowienia naszego spólnego od zawarcia i skończenia tego sejmu elekcyjnej we cztery niedziele, a to się ma rozumieć od pierwszego poniedziałku, który będzie po nominacji pana przysłego albo, czego Boże uchowaj, po odwołaniu sejmu elekcyjnej we cztery niedziele i tak długo ta sprawiedliwość nasza wedle kapturu nasego ma się odprawować i wykonywać, tak w drogickiej i mielnickiej. i bielskiej ziemiach, aż król, p.n., nam od Pana Boga dany, za zgodnem wsech pozwoleniem na zwykłym mie[j]scu ukoronowany będzie.

A iż na on czas mianowani i naznaczeni są do sądzenia tych spraw w kapturze naszym zgodnem opisanych w każdej ziemi po kilkunaście [*sic!*] osób i tak opisani, że wsysey sędzić i zasiadać mieli w ziemiach swych na mie[j]scach zwykłych, tedy upatrując w tym zwłoki¹⁴⁸³ ludziam sprawiedliwość miłującym być niemają przyczynę, gdyż pewne przyczyny i casus fortuitus niemocy na każdego z wolej Bożej zwykły przypadać, a za tym by ludziam ukrzywdzonym, gdyby niespełna osoby do sądu naznaczone zasiadały, zwłoka sprawiedliwości była. Tedy ten artykuł tak objaśniamy, jako się i na on czas w Brańsku o tym namawiało i od wiela pozwalało, iż absentia certorum iudicum tych sądów kapturowych rozrywać nie miała. I owsem, septonarius numerus te sądy w każdej ziemi województwa nasego przez osoby w kapturze naszym naznaczone i opisane odprawować miał. Jednak mniej siedmi nigdy¹⁴⁸⁴ sędzić nie mogą.

¹⁴⁸¹ Arnolf Hlebowicz Korczewski, chorąży drohicki i mielnicki 1571-1590, poborca ziem drohickiej i mielnickiej, syn Mikołaja, podstarościgo drohickiego, wojewodzica połockiego.

¹⁴⁸² Korczew, wieś w ziemi drohickiej woj. podlaskiego (obecnie woj. mazowieckie, pow. siedlecki). W II poł. XVI w. ośrodek dóbr Hlebowiczów.

¹⁴⁸³ W oryg.: zwłoke.

¹⁴⁸⁴ W oryg. to słowo powtórzono.

Także i pisarzowie grodscy [*sic!*] będą powinni do pisania tych spraw sądów kapturowych, wedle opisanie konfederacji, być, *excepta vera infirmitate et personali actu* w inszym województwie albo ziemi mianem, tedy przez podpiska jego osiadłego probatae virtutis pisanie tych dekretów i spraw sądowych ma być odprawowane. A tego legale impedimentum absentiae suae na przysłych sędziach pisarz każdy grodzki ma probować¹⁴⁸⁵ de iure.

A iżby liczba obranych i opisanych sędziów zawżdy spełna była, uchowaj Boże na którego z nich śmierci albo jakiego casum skodliwego, żeby do sądów habilis za dopus[z]czeniem Bożem nie był albo żeby to sam z siebie coram illo iudicio, do którego był obrany, personaliter i dobrowolnie złożył, tedy po przypadku takowym na pierwsech sędziach [k. 305] rycerstwo onej ziemi inego ślachcica do tego habilem i prawa umiejętnego obrać będą mogli i mają. Który tamże przysiądz, jako i drudzy, powinien będzie. Wszakże u sądów nigdy mniej tych sędziów być nie ma nad siedm osób, gdyby drudzy prze jakie przyczyny być nie mogli.

A iż in causis criminalibus poena talionis ob defectum probationis ex scrutinio na aktorze miałaby być skazana, widząc to być rzecz skodliwą i z prawem pospolitem nie zgadzającą się, a aktorom prawa nieumiejętnem i do okazania, i do dowiedzenia krzywdy swej nie mogącym trudna, tedy tę winę talionis, gdy się reus pod scrutinium odwiedzie, tym naszym zgodnym zezwoleniem ex actore znosimy. Gdyż dosyć obwinionemu odwiód[ł]szy się prawnie ab impeticione actoris byż wolnemu.

A iż w artykule około nosenia ruśnic poena quatuordecem marcarum, która by była skazana, nie miała być przez pany sądowe temu, na kim by była skazana, odpus[z]czona sub fide, honore et conscientia, tedy w tym takową poprawę czyniemy, iż ci sędziowie tych win nikomu odpuścić nie mają, aby swawola w ludziach swowolnych więcej się nie rozmnażała, a dla zatrzymania bezpieczeństwa ludziom spokojnym in genere do sądu przychodzącym była pohamowana. Wszakże ten obowiązek fidei, honoris, conscientiae z osób do sądu naznaczonych tym naszym zgodnem zezwoleniem znosimy.

Sędziowie wszyscy do sądów niniejszych kapturowych obrani mają przysiądz w tę rotę, jako sędziowie u trybunału przysięgają.

¹⁴⁸⁵ Probować – udowadniać (od łac. „probare”).

A iż w tym naszym województwa naszego na dwu mie[j]scach¹⁴⁸⁶ okazowania przeszłego stanowieniu tośmy są na się dobrowolnie złożyli obmyśliwając albo raminując¹⁴⁸⁷ o tym, aby pod ten czas niebezpieczny, gdybyśmy pana sobie wolnie obierali, jakie periculum na R.P. w którym kacie koronnym nie przypadło, żeby też z województwa nasego pewny a warowity do obrony pospolitej poczet być mógł, aby każdy, kto ma włók 20 sam być był powinien, a kto więcej i sam być powinien i z każdych włók 20 koń dobrze osadzony pachołkiem, jako wojnę służyć powinniśmy, mieć był powinien; a inszy z włók 20 aby z pośrodku siebie rządnie wyprawili i winą niesłużenia wojny tośmy roborowali. Co na on czas, jako ludzie wolni a miłujący ojczyznę i matkę swą R.P. na sięmy są dobrowolnie ze wsech pozwoleniem przyjęli i włożyli. Tak zaś, gdy za błogosławieństwem miłego Boga ni skąd nic niebezpiecznego [dla] ojczyzny nie wiemy, tę poene niesłużenia wojny wsycy jednostajnie sami z siebie i ze wsytkiech obywatelów województwa nasego, którzy jedno wojnę służyć powinni, dobrowolnie składamy i tamte stanowienia nase na okazowaniach uczynione wiecznemi czasy wniwecz obracamy, gdyż tamtem stanowieniam naszym w tym, cego potrzebowała R.P. nasza dosyć jej [się] stało. Z tą jednak ostrogą, aby wsycy według onego pisania przez wsytek czas elekcji aż do nominacji pana przysłego tu do okopu zawždy się stawić i społem o dobrem R.P. z insemi radzić i dobrego R.P. z insemi popierać wedle nawiętszego przemożenia byli powinni.

A iż na Podlaszu nie wsycy po dziesięciu albo 20 włók mają, przeto jeden drugiego, nakład mu dawszy albo w zapłacie jego uiścić się obiecawszy wyprawil. Tedy ci, co doma zostali, tym, którzy do Warszawy przyjachali, a tu sami za się i za nich powinność odprawują, według umowy nakład powinni zapłacić mają. O co przed tym sądem kapturowem peremptorie odpowiadać będą powinni.

Którą to poprawę i elucydacją pierwszego zgodnego i jednostajnego postanowienia albo kapturu [k. 305v] nasego województwa podlaskiego społem i z konfederacją albo kapturem województwa nasego podlaskiego w Brańsku postanowionego obiecujemy sobie wsycy jednostajnie sami za się i za potomki nase we wsytkiem mocnie strzynać sub fide, honore et conscientiis nostris, gdyż tą elucydacją naszą ono spólne, zgodne na mie[j]scu naonczas uprzywile[j]owanym postanowienie nasze ni w czym się nie narusa, i owsem, w całości we wsem, okrom tej elucydacji samej, zachowywa i mocnie dzierży.

¹⁴⁸⁶ W oryg. powtórzono ostatnie 3 słowa.

¹⁴⁸⁷ Raminować (od fr. ramener) – tu: omawiać, stanowić ponownie, powracać do jakiejś kwestii.

A dla lepszej i pewniejszej wiary i wsech wiadomości to nase wsech zgodne, jednostajne na sejmie elekczej postanowienie sąśmy przez pewne deputaty na to obrane i od nas wsech naznaczone podpisali i zapieczętowali.

Działo się to pod Warszawą na sejmie elekczej w okopie, na mie[j]scu do elekczej pana nowego naznaczonym i uprzywile[j]owanem, in continuatione electionis dnia dwudziestego lipca r. P. tysięcznego pięćsetnego ośmdziesiątego siódmego.

[1] Chrystof Brzozowski¹⁴⁸⁸, podkomorzy bielski, ręką swą; [2] Arnolf Hlebowicz Korczewski, chorąży drogicki, manu p(ro)pria; [3] Andrzej Jałbrzyk Wyszeński, wojski drogicki, pisarz grodzki brański; [4] Alb(er)tus Wyskowski, iudex Bielscen(sis), suo et aliorum nominibus; [5] Fabianus Jałbrzyk Wyszeński¹⁴⁸⁹, subiudex t(er)r(est)ris Bielscen(sis), manu propria; [6] Albertus Dziadkowski¹⁴⁹⁰, subiudex Mielnicen(sis); [7] Leonardus Mężeński¹⁴⁹¹, iudex castren(sis) Mielnicen(sis), manu propria; [8] Michał Siestrzewitowski, [9] Jakub Chrzastowski, [10] Marian Łoknicki¹⁴⁹² ręką swą, [11] Walenty Niewierowski¹⁴⁹³, komornik ziemski bielski; [12] Nicolaus in Mień¹⁴⁹⁴ Łyczko, [13] Hieronimus Mieński¹⁴⁹⁵, [14] Adam Bajkowski, [15] Jakób Sorc ręką swą, [16] Wojciech Brzóska¹⁴⁹⁶ manu p(ro)pria, [17] Jan Jeśman ręką swą, [18] Wojciech Sieklucki¹⁴⁹⁷ ręką własną, [19] Jan Pęski z Głębokiego Stoku¹⁴⁹⁸, [20] Andrzej Kulikowski Saciło ręką swą, [21] Wojciech Zdarski ręką swą, [22] Jan Załęski¹⁴⁹⁹ z[e] Słubice¹⁵⁰⁰, burgrabia brański, manu p(ro)pria; [23] Maciej Falkowski.

Sejmik poelekcyjny szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 19 IX 1587 r.

¹⁴⁸⁸ Krzysztof Brzozowski, podcasy podlaski 1578-1580, podkomorzy ziemi bielskiej 1580-1616, syn Teofila, podkomorzego ziemi bielskiej.

¹⁴⁸⁹ Fabian Jałbrzyk Wyszyński, proboszcz w Wyszonkach 1560-1570, cześnik podlaski 1578-1583, podsędek ziemski bielski 1583-1603, poborca ziemi drohickiej i mielnickiej, syn Marcina, sędziego ziemskiego bielskiego, brat m.in. Andrzeja, Nikodema.

¹⁴⁹⁰ Wojciech Dziadkowski, podsędek mielnicki 1552-1597, sędzia ziemski mielnicki ok. 1597-1599.

¹⁴⁹¹ Lenart (Leonard) Mężeński, sędzia grodzki mielnicki ok. 1575-1587, sędzie ziemski mielnicki ok. 1589-1597.

¹⁴⁹² Marian Łoknicki, sekretarz królewski, syn Jana Faraura, wojskiego bielskiego.

¹⁴⁹³ Walenty Niewierowski (Niewiarowski), komornik ziemski bielski ok. 1561-1589, żołnierz, a potem porucznik roty pieszej stacjonującej na zamku w Tykocinie, poborca i dzierżawca cel ziemi bielskiej.

¹⁴⁹⁴ Mień, wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. bielski).

¹⁴⁹⁵ Hieronim Mieński, syn Jana, podstarościę brańskiego.

¹⁴⁹⁶ Wojciech Brzóska, zapewne syn Jerzego, pisarza ziemskiego bielskiego.

¹⁴⁹⁷ Wojciech Sieklucki, podkomorzy drohicki 1588-1596, starosta brański 1595-1596.

¹⁴⁹⁸ Głębokoki Stok, wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie Peńskie, pow. moniecki).

¹⁴⁹⁹ Jan Załęski, burgrabia grodzki brański ok. 1579-1589.

¹⁵⁰⁰ Słubica, wieś w ziemi warszawskiej woj. mazowieckiego (obecnie Słubica-Wieś, pow. grodziski).

Sejmik został zwołany Recesem warszawskim około elekcji nowej Króla Jego Mości Zygmunta III na termin 19 IX. Zjazd generalny do Wiślicy został wyznaczony na 5 X (VL, t. II, cz. 2, s. 48).

Laudum sejmiku szlachty ziemi bielskiej, Brańsk, 19 IX 1587 r.

Rkp. NGAB, f. 1706, op. 1, sygn. 11, k. 321-321v – *oblata*; w księgach grodzkich brańskich oblatowano 19 IX 1587 r. [sabato ante festum sancti Mathaei Apostoli et Evangelistae proximo a. D. 1587]; **Skrót:** ANK, ZZG 17, s. 407.

[k. 321] Przyszedszy oblicznie do urzędu i akt grodzkich ziemie bielskiej brańskich urzędnicy i rycerstwo województwa podlaskiego, ziemie bielskiej, ktorzyśmy się zjachali tu na dzień dzisiejszy do Brańska, na mie[j]sce zwykłe odprawowania sejmików, wedle obwieszczenia kwitami przez urząd starości brański i podług uniwersału od senatu i rycerstwa koronnego z elekcji pana nowego, do tego urzędu przyniesionego, imieniem swoim i inszych wszytkich braciej swojej, którzy się z nami zgadzali i w jednej sentencji zostali, dobrowolnie zeznali, iż zgadzając się z inszemi stany województw wszytkiech w Koronie ten reces elekcji pana nowego wolnie od wszech stanów obranego, Królewicza J.M. sweckiego, naj[j]aśniejszego Zygmunta¹⁵⁰¹, przyjmujemy i aprobujemy (okrom kondycji około winy stanowienia na tych, którzyby do Wiślice nie jachali, jako do potrzeby wojennej). A na ten zjazd do Wiślice¹⁵⁰² i na koronację króla nowo obranego, naj[j]aśniejszego Zygmunta, Królewicza J.M. szweckiego, obraliśmy z pośrodka siebie posły, bracią swoją, ludzie godne i zacne, dla postrzeżenia i spisania egzorbitancji, poprawy praw i trybunału i do egzekucji przywiedzenia w podaniu do poprzysiężenia panu nowemu i dla obmyśławania wszelakich spraw i potrzeb wszej R.P. pospołu z inszemi województwy (a osobliwie jem to zlecając i zamierzoną moc im w tym dając, iżby wprzód między inszemi egzorbitancjami koronnemi tę egzorbitancję przywileju naszego podlaskiego incorporationis Regno¹⁵⁰³, aby myta i cła wodne i ziemne szacunkowe, rzeczzone podlaskie, także pozwy wszytkie, któremi są ślachcicy, bracia naszy, około Tykocina¹⁵⁰⁴,

¹⁵⁰¹ Zygmunt III Waza (1566-1632), król polski i szwedzki, wielki książę litewski.

¹⁵⁰² Wiślica, miasto nad Wisłą w woj. sandomierskim (obecnie pow. buski, woj. świętokrzyskie). Zjazd wiślicki odbywał się w dniach 7-8 X 1587 r.

¹⁵⁰³ *O ziemi podlaskiej. Przywilej przywrocenia ziemie podlaskiej do Korony Polskiej*, [w:] VC, t. 2, vol. 1, s. 216-220.

¹⁵⁰⁴ Tykocin, miasto nad Narwią w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. białostocki), od 1581 r. stolica powiatu w ziemi bielskiej.

Rajgroda¹⁵⁰⁵ i Goniędza¹⁵⁰⁶ mieszkający spożywani, ku okazowaniu przywilejów na majątności swe, których są w poseszej przed unią, były zniesione i to dobrze obwarowasz, jakoby przywilej podlaski incorporationis Regno we wszem był cały, a panu nowo obranemu, K.J.M., do poprzysiężenia między inszemi kondycjami aby podali; także też konfederacja interdissiden(tes) in religione¹⁵⁰⁷, aby według poprzysiężenia królów przeszłych była wcale zachowana i egzekucja con(tra) transgressores eius była postanowiona. Tak iżby przez to interna pax była całe zachowana, a cum transgressoribus hoc tempore interregni, aby iusticia conveniens administraret(ur), mimo co w żadną się rzecz wdawać nie mają¹⁵⁰⁸ to jest urodzone pany Fabiana Jałbrzyka Wyszęńskiego¹⁵⁰⁹, podśędka ziemskiego bielskiego, Andrzeja Jałbrzyka Wyszęńskiego¹⁵¹⁰, wojskiego drohickiego, pisarza grodzkie(g)o ziemie bielskiej, Walentego Niewierowskiego¹⁵¹¹, Balcera Rytela¹⁵¹², Wojciecha Siekluckiego¹⁵¹³, poruczając im to jako posłom swym, aby oni wszyscy w Wiślicy, a dwa, to jest pan Andrzej Jałbrzyk Wyszęński, woj-[k. 321v]-ski drogicki i pan Wojciech Sieklucki, dali Bóg, na sejm koronacji króla nowego jachawszy, gdyż na sejm wedle zwyczaju dwa posłowie z powiatu bielskiego bydź mają, z inszemi stany koronnemi zgadzali się, a o te(m), czego potrzebuje R.P. radzili i stanowili, obiecując to, co by się tam przez te to posły nasze od nas wszech zgodnie obrane i uproszone z inszemi stany koronnemi na tym zjazdzie wiślickim i na koronaczej postanowiło i sprawiło, za wdzięczne i mocne przyjąc. A tymże to panom posłom swym dla ufolgowania utrat ich, które dla nas podejmą postąpiliśmy i podjęli[śmy] się dać i zapłacić do dwóch niedziel z każdych dziesięciu włók ślacheckich po jednemu złotemu polskiemu na strawę, co tu przyszedszy do ksiąg dobrowolnie sami na się i na bracią swą zeznali wydać do czasu wyżej naznaczonego do wyborczego postanowionego, pod winą czterynaście grzywien gr(ossorum) Pol(onicalium) i pod zawitem odpowiedaniem przed temże urzędem grodzkiem ziemie

¹⁵⁰⁵ Rajgród, miasto nad jeziorem rajgrodzkim w woj. podlaskim (obecnie pow. grajewski), ośrodek dóbr kniazia Michała Glińskiego, później Radziwiłłów. Niekiedy pisano o powiecie rajgrodzkim.

¹⁵⁰⁶ Goniądz, miasto nad Biebrzą w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. moniecki), stolica powiatu goniądzkiego w ziemi bielskiej (po 1581 r. zmienionego na tykociński).

¹⁵⁰⁷ *Confoederatio generalis Varsaviensis*, [w:] VC, t. 2, vol. 1, s. 306.

¹⁵⁰⁸ W oryginale brak zamknięcia nawiasu.

¹⁵⁰⁹ Fabian Jałbrzyk Wyszęński, proboszcz w Wyszonkach 1560-1570, cześnik podlaski 1578-1583, podśędka ziemski bielski 1583-1603, poborca ziemi drohickiej i mielnickiej, syn Marcina, sędziego ziemskiego bielskiego, brat m.in. Andrzeja, Nikodema.

¹⁵¹⁰ Andrzej Jałbrzyk Wyszęński, pisarz grodzki brański 1573-1590, wojski drohicki 1586-1591, podstarości i sędzia grodzki brański 1590-1591, sędzia ziemski bielski 1591-1595, syn Marcina, brat Fabiana.

¹⁵¹¹ Walenty Niewierowski (Niewiarowski), komornik ziemski bielski ok. 1561-1589, żołnierz, a potem porucznik roty pieszej stacjonującej na zamku w Tykocinie, poborca i dzierżawca cel ziemie bielskiej.

¹⁵¹² Balcer (Baltazar) Rytel, syn Stanisława, poborca ziemie bielskiej.

¹⁵¹³ Wojciech Sieklucki, podkomorzy drohicki 1588-1596, starosta brański 1595-1596. Filip Sokołowski, komornik polny graniczny ziemie bielskiej 1571.

bielskiej, żadną rzeczą nie odbywając pierwszego roku i tego zapłacenia, które pieniądze mają dawać do rąk ślachatnego Jakuba Falkowskiego¹⁵¹⁴, komornika ziemskiego.

**Sejmik ziem drohickiej i mielnickiej przed sejmem koronacyjnym, Drohiczyn, 28 IX
1587 r.**

Reces sejmu elekcyjnego z 19 VIII 1587 r. wyznaczał termin sejmu koronacyjnego na 18 X a sejmiki przedsejmowe na 19 IX 1587 r. Szlachta ziem drohickiej i mielnickiej zebrała się na sejmiku za spólnem nas wsych obwieszczeniem, chociaż nas uniwersał od senatu i rycerstwa koronnego [z] sejmu elekcji niedawno przesłej nie dosedł. Posłami zostali wybrani do Wiślicy: Piotr Chądzyński, starosta zakroczymski i dzierżawca kleszczelewski oraz Kasper Kosiński; na sejm koronacyjny do Krakowa: Mikołaj Kiszka, wojewodzie podlaski; Arnolf Hlebowicz Korczewski, chorąży drohicki i mielnicki oraz Jan Wodyński, podczasy podlaski.

Instrukcja dana posłom sejmiku ziem drohickiej i mielnickiej na zjazd do Wiślicy i sejm koronacyjny do Krakowa, Drohiczyn, 28 IX 1587 r.

Rkp. NGAB, f. 1715, op. 1, sygn. 84, k. 758–759v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim drohickim przed 8 X 1587 r.¹⁵¹⁵ [f(e)r(i)a quinta post foestum s(an)cti Francisci Confessoris a. D. mill(esi)mo quingent(esi)mo octogesimo septimo].

[k. 758] My wsysey, tak z rad, jako dygnitarze i wszytko rycerstwo województwa podlaskie(g)o, powiatów drohickie(g)o i mielnickiego, którzyśmy się tu do Drohiczyna na sejmik zjachali za spólnem nas wsych obwieszczeniem, chociaż nas uniwersał od senatu i rycerstwa koronnego [z] sejmu elekcji niedawno przesłej nie dosedł i jako bywało przedtem, czem nas i województwo nasze teraz upośledzono. Jednak wiedząc my od panów braciej swych, którzy z województwa podlaskie(g)o na sejmie elekcji byli, że się za niezgodnemi głosy z[e] strony kandydatów rozerwanie stało: część niemała z i.m. panów rad i rycerstwa tak z Korony, jako W.Ks.L. Królewicza J.M. [k. 758v] sweckie(g)o¹⁵¹⁶ Z[ygmunta], [a niekt]órzy arcyksiążę M[aksymiliana]¹⁵¹⁷ za panów [s]obie no[mino]wali, a insze osoby sławn[ego Królestwa Polskiego i W.]Ks.L. na żadnego z tych obudwu kandyd[atów] [...] ¹⁵¹⁸ [pro]testacją swoją na

¹⁵¹⁴ Jakub Górnicz (Górny) Falkowski, podpisek grodzki brański 1572-1593, komornik ziemski bielski 1583-1604, podpisek ziemski bielski 1588.

¹⁵¹⁵ Ze względu na uszkodzenie księgi nie jest możliwe podanie dokładnej daty oblatowania dokumentu.

¹⁵¹⁶ Zygmunt III Waza (1566-1632), król polski i szwedzki, wielki książę litewski.

¹⁵¹⁷ Maksymilian III Habsburg (1558-1618), arcyksiążę austriacki, syn cesarza Maksymiliana II.

¹⁵¹⁸ Uszkodzenie tekstu na 3-4 słowa.

to uczyniwszy, do domów swych [się rozjechali. A ci, którzy] Królewicza J.M. sweckie(g)o za pana sobie nomino[wali] [złoż]yli we wsytkich województwach i powiatach w roku dzisiejszem na dzień dziewiętnasty septembra, a potem zjazd główny wsytkim piątego dnia oktobra [X] w Wiślicy¹⁵¹⁹ przywodząc R.P., aby się wszytkie stany na jedną osobę Królewicza J.M. sweckie(g)o spólnie zgodziwszy i za pana sobie jednostajnie obrawszy do Krakowa na koronacją, która jest tamże z sejmu elekcji na dzień św. Łukasza Ewangelisty [18 X 1587] złożona, prowadzili i tam K.J.M. do potwierdzenia wszytkich praw i wolności przywieść raczyli. O czym my mając od niektórych województw i powiatów od panów braciej swych wiadomość, że na ten zjazd do Wiślice niektórzy ruszyć się sami, a drudzy pewnych osób wyprawować pozwolili. Na którym zjaździe [sic!] nam województwu podlaskiemu, jako członkom R.P., wiele należy. A zabiegając temu z miłości ku ojczyźnie swej, aby do ostatniego rozerwania i zguby nie przysło, tedy z powinności naszej obmyśliwając sprawy R.P. mocą niniejszego sejmiku naszego obrawszy posły z pośrodku panów braciej swych, urodzonych i.m. pana Piotra Chądzyńskiego¹⁵²⁰, starostę zakroczymskiego, dzierżawcę kles[z]czelewskie(g)o a pana Gaspra Kosińskiego¹⁵²¹ posyłamy na dzień naznaczony na zjazd do Wiślice, dawszy jem instrukcją taką:

Aby naprzód przełożyli przed bracią naszą wszytką R.P. za takie wielkie zaniechanie u województwa podlaskiego, żeśmy uniwersałem z elekcji nie są autentice obesłani, w czym sobie wielkie upośledzenie i zaniechanie rozumiejąc z żalością tego używają [sic!] i aby się to na potomne czasy nie działo proszą i braterskie [sic!] napominają.

Potem, aby się z insemi i.m., którzy tam do Wiślice z inszych województw i powiatów przybędą porozumiewać i na kandydata Królewicza J.M. sweckiego, na którego jeśli się więtsa część województw koronnych zgodzi i zezwoli pozwolić imieniem naszym nie zbraniali, obierając i przyznawając też Królewicza J.M. jako potrzebnego i R.P. pożytecznego za swego pana i króla życząc go sobie, jedno z swym porządkiem [i] z dokładem tem, iż się ta nominacja pana skwapnie stała, aby się to na potomne czasy opatrzyło i obwarowało.

¹⁵¹⁹ Wiślica, miasto nad Wisłą w woj. sandomierskim (obecnie pow. buski, woj. świętokrzyskie). Zjazd wiślicki odbywał się w dniach 7-8 X 1587 r.

¹⁵²⁰ Piotr Chądzyński, starosta zakroczymski ok. 1573-1574, starosta kleszczelewski ok. 1573-1597.

¹⁵²¹ Kasper Kosiński, podstarości drohicki 1593-1594, poborca ziemi drohickiej, bratanek Adama, kasztelana podlaskiego.

Aby też K.J.M. wszelkie prawa i przywileje, wolności od przodków K.J.M. nadane potwierdzić i te gravamina, ekscesy, egzorbitancje, które się tu nam w ziemi podlaskiej cont(ra) p(ri)vilegium incorporationis Regni¹⁵²² dzieją naprawić raczył.

Nad to przerweczeni panowie posłowie naszy starać się mają, aby cła i myta rzeczone podlaskie, tak wodne, jako i ziemne, prawom i wolnościom koronnym i przywilejowi incorporationis ziemi podlaskiej regno przeciwne, także i insze, które niesłusnie w Zegrzu¹⁵²³, w Nowodworze¹⁵²⁴ bierzą¹⁵²⁵ i wojskie¹⁵²⁶ czerskie i warsawskie, które w Zakroczymiu¹⁵²⁷ z rzek Buga i Narwi niesłusnie też biorą i do przysiąg [k. 759] nowych niesłusznych, mimo pierwszej przysięgi na pierwsz[ym u]rzędzie [...] ¹⁵²⁸, były zniesione wiecznie.

Item sta[rać się mają], aby korektura trybunału wedle o tym dawnych nam [...] ¹⁵²⁹ dosła, a depaktacje niesłusne u tegoż sądu trybun[al]skie[go, ab]y były miarkowane i ab accessoriis, aby żadne pamiętne wedle prawa brane nie było, excepto finali decreto.

Item ciż panowie posłowie naszy starać się mają, aby z kancelarii K.J.M. na potem listy na różność sejmików nie były dawane seorsive do Brańska i do Mielnika, ale żeby gene(ra)l(ite)r wedle dawnego zwyczaju i konstytucji lubelskiej a. 1569¹⁵³⁰ i inszych około odprawowania wieców i obierania deputatów na sądy trybunalskie¹⁵³¹ nie gdzie indziej, jedno do Drohiczyzna były dawane, jako się w inszych województwach zachowuje, gdyż diversitas in R.P., a zwłas[z]cza w jednym województwie prze [sic!] różność sejmików nie może być pożyteczna i rządna.

Item, aby K.J.M. merita ludziom in R.P. dobrze zasłużonem na początku sejmu koronacji łaską swą utraty ich nagradzać raczył.

¹⁵²² *O ziemi podlaskiej. Przywilej przywrocenia ziemie podlaskiej do Korony Polskiej*, [w:] VC, t. 2, vol. 1, s. 216-220.

¹⁵²³ Zegrze (Zegorze, Zgierz), wieś nad Narwią w ziemi zakroczymskiej woj. mazowieckiego (obecnie nad Jeziorem Zegrzyńskim w pow. legionowskim).

¹⁵²⁴ Nowodwór, miasto przy ujściu Narwi do Wisły w ziemi warszawskiej woj. mazowieckiego (obecnie Nowy Dwór Mazowiecki, pow. loco).

¹⁵²⁵ Bierzą – tu: biorą.

¹⁵²⁶ Wojskie – opłata pobierana przez wojskich.

¹⁵²⁷ Zakroczym, miasto nad Wisłą w woj. mazowieckim, stolica ziemi zakroczymskiej (obecnie pow. nowodworski).

¹⁵²⁸ Tekst nieczytelny na około 3-4 słowa.

¹⁵²⁹ Tekst uszkodzony i nieczytelny na 2-3 słowa.

¹⁵³⁰ *Konstytucje sejmu koronnego lubelskiego obojga narodu uniowanego, polskiego i litewskiego, roku 1569 [11 sierpnia]*, [w:] VC, t. 2, vol. 1, s. 253.

¹⁵³¹ *Porządek do obierania sędziów*, [w:] VC, t. 2, vol. 1, s. 407.

Dla czego osobliwych panów posłów swych na czas naznaczony koronacji do Krakowa obrawszy posyłamy i.m. pana Mikołaja Kiskę¹⁵³² z Ciechonowca¹⁵³³, wojewodzica podlaskie(g)o; pana Arnolfa Hlebowicza Korczewskie(g)o¹⁵³⁴, chorążego drogickie(g)o i mielnickiego, surrogatora starostwa drogickie(g)o; pana Jana Wodyńskiego¹⁵³⁵, podczaszego ziemie podlaskiej, którzy przy akcie koronacji tego wstykie(g)o postrzec mają, aby pan na wszystko rządnie przysiągał [*sic!*], a osobliwie na konfederacją inter dissidentes de religione¹⁵³⁶.

A osobliwie też to panom posłom swym do Wiślice poruczamy, iż jeśliby tam królewicza sweckiego za pana obrać i nań się zgodzić nie chcieli, tedy ci pomienieni panowie posłowie naszy na arcyksiążę Maksymiliana zezwalać nie mają, na którego my żadnem sposobem zezwolić nie możemy i w żadną się rzecz nie wdając do nas i wiadomości naszej wszystko w cale odnieść będą powinni.

Na wyprawę i na strawę panom posłom pomienionem do Wiślice obranem postąpiliśmy między sobą z każdego konia dać po groszy dziesięć polskich za tydzień od dnia dzisiejszego [*tj. 5 X 1587*] do rąk ślachatnego Mateusa Wińskiego¹⁵³⁷, wyborce [*sic*] na to postanowionego, na mie[j]scu w Drogiczynie oddać i złożyć się pod winą czterynaściu [*sic*] grzywien i pod jurysdy[k]cją grodzką drogicką et termi(n)o primo ac aliis subsequentibus semp(er) peremptoriis onej iścizny i winy żadnem sposobem ani apelacjami nie odwołując ani uchodząc, ani się ad forum competens nie odzywając.

Na co dla lepszey wiary to nasze spólne i zgodne postanowienie pieczęciami swemi popieczętowali i rękamiśmy się własnymi podpisali.

Działo się w Drogiczynie dnia vigesima octava septe(m)bris [*28 IX*] [k. 759v] r. P. tysiąc pięćset ośmdziesiąt[ego siódmego].

¹⁵³² Mikołaj Kiszka (zm. 1620), starosta drohicki 1588-1620, syn Mikołaja, wojewody podlaskiego.

¹⁵³³ Ciechanowiec

¹⁵³⁴ Arnolf Hlebowicz Korczewski, chorąży drohicki i mielnicki 1571-1590, poborca ziem drohickiej i mielnickiej, syn Mikołaja, podstarościego drohickiego, wojewodzica połockiego.

¹⁵³⁵ Jan Wodyński, podczaszy podlaski 1586-1591, sędzia ziemski drohicki 1591-1596, kasztelan podlaski 1596-1613, wojewoda podlaski 1613-1616.

¹⁵³⁶ Chodzi o: *Confoederatio generalis Varsaviensis [28 stycznia 1573 r.]*, [w:] VC, t. 2, vol. 1, s. 306-307.

¹⁵³⁷ Mateusz Wiński, pisarz akt surogatorskich grodzkich drohickich 1587, komornik polny graniczny ziemi drohickiej ok. 1589-1595, poborca ziemi drohickiej.

[1] Mikołaj Kiska ręką własną¹⁵³⁸, [2] [Arnolf Hlebowicz] Korczewski¹⁵³⁹, drogicki, mielnicki chorąży, [surrogator staro]stwa drogickie(g)o propria; [3] Jan Grot¹⁵⁴⁰, sędzia [...] ¹⁵⁴¹ propria s(ubscrip)s(i)t; [4] Marcin Wąż¹⁵⁴², subiudex t(errest)ris Droh(iciensis), man[u propria] s(ubscrip)sit, [5] Antoni(us) Świnarski¹⁵⁴³, iudex castren(sis) Droh(iciensis), s(ubs)cri(psi)t; [6] Chr(ist)offerus Męczyński, came(ra)rius t(errest)ris Droh(iciensis); [7] Joannes Wiński, came(ra)rius t(errest)ris Droh(iciensis), ma(nu) propria s(ubs)cri(psi)t; [8] Laurentius Kamiński, [9] Krystof Padkowski manu propria s(ubscri)ps(it), [10] Gregorius Saczko manu propria, [11] Stanislaus Ł[unie]wski, came(ra)rius t(errest)ris Droh(iciensis); [12] Mathias Wąż, [13] Stan(islau)s Łoza, min[isterial]is [general]is; [14] Jan Tarkowski, g(e)n(e)r(a)lis; [15] Mateus Wiński, [16] Wojciech Skiwski, [17] Szczęsny Kosieracki, [18] Andrzej Sawicki, [19] Matus Kosiński, [20] Gregorius Korzeniowski, [21] Jakub Młóżewski ręką własną, [22] S[z]częsny Hińcza manu propria, [23] Ambrosius Mężeński¹⁵⁴⁴ manu propria, [24] Wojciech Głuchowski ręką własną, [25] Malchier Kamiński, [26] Balcer Kamiński, [27] Wawrzyniec Kamiński, [28] Jerzy Młóżewski, surrogator podkomorski.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi drohickiej, Drohiczyn, I/II 1589 r.

Zygmunt III uniwersałem datowanym z Brześcia 7 XII 1588 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 5 III 1589 r., sejmiki przedsejmowe na I/II 1589 r. (M.A. Pieńkowski, Chronologia, s.82). Posłowie ziemi drohickiej na sejm: Arnolf Hlebowicz Korczewski chorąży drohicki i mielnicki, Jan Wodyński, podczaszy podlaski, (Posłowie ziemscy, s. 324). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik przedsejmowy ziemi mielnickiej, Mielnik, I/II 1589 r.

Zygmunt III uniwersałem datowanym z Brześcia 7 XII 1588 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 5 III 1589 r., sejmiki przedsejmowe na I/II 1589 r. (M.A. Pieńkowski, Chronologia, s.82). Posłowie ziemi mielnickiej na sejm: Kasper Dembiński (Dembiński) podkomorzy mielnicki i

¹⁵³⁸ Przed imieniem i nazwiskiem także napisano: ręką własną.

¹⁵³⁹ Zob. wyżej.

¹⁵⁴⁰ Jan Grot, sędzia ziemski drohicki 1576-1590, brat Bartłomieja, chorążego drohickiego i mielnickiego.

¹⁵⁴¹ Uszkodzenie tekstu na 2-3 słowa.

¹⁵⁴² Marcin Wąż, podsędek drohicki ok. 1556-1588.

¹⁵⁴³ Antoni Świnarski, sędzia grodzki drohicki ok. 1586-1589, komornik ziemski drohicki.

¹⁵⁴⁴ Ambroży Mężeński, podstarości mielnicki ok. 1591-1603.

Bartłomiej Grot (Groth) chorąży drohicki i mielnicki. (Posłowie ziemscy, s.324). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku (?), I/II 1589 r.

Zygmunt III uniwersałem datowanym z Brześcia 7 XII 1588 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 5 III 1589 r., sejmiki przedsejmowe na I/II 1589 r. (M.A. Pieńkowski, Chronologia, s.82). Szlachta ziemi bielskiej wybrała posłów: Piotra Pietkowskiego pisarza ziemskiego bielskiego i Nikodema Jalbrzyka Wyszyńskiego. (Posłowie ziemscy, s. 324). Nie udało się odnaleźć akt tego sejmiku.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku (?), ok. I-II¹⁵⁴⁵ 1589 r.

1. Notatka o przyjęciu listów królewskich zwołujących sejmik przedsejmowy, Brańsk, 21 XII 1588 r.

Rkp. NGAB, f. 1706, op. 1, sygn. 11, k. 883v – oblata; w księgach grodzkich brańskich oblatowano 21 XII 1588 r. [in festo Santi Thomae Ap(osto)li] podczas roków sądowych grodzkich.

[k. 883v] Generosus Joannes Zarssinski, cubicularius S.R.M. intra celebratio(ne)m terminor(um) iudicialiu(m) castren(sium) Branscen(sium) feria quarta in festo Santi Thomae Ap(osto)li [21 XII] obtullit ad iudi(ci)u(m) et off(iciu)m Castren(ses) Bielscen(ses) l(itte)ras universales S.R.M. conventionales, tum et l(itte)ras S.R.M. ad magnificu(m) dominu(m) Joa(nne)m Dulski¹⁵⁴⁶, castelanu(m) Culmen(sem), tesarariu(m) regni, Branscen(sem) etc. capitaneu(m), quas offm prns captale cu(m) ea, qua decet reverentia suscepit et easdem literas conventionales universae nobilitat denunciare se obtulit.

2. Zeznanie woźnego o ogłoszeniu listów królewskich zwołujących sejmik przedsejmowy, Brańsk, 21 XII 1588 r.

¹⁵⁴⁵ M. A. Pieńkowski, *Chronologia*, s. 82.

¹⁵⁴⁶ Jan Dulski, starosta brański 1567-1590, kasztelan chełmiński 1572-1590, łowczy podlaski 1574-1590, podskarbi wielki koronny 1581-1590, podskarbi pruski 1581-1590, starosta dybowski, rogoziński, suraski, świecki, ekonom malborski.

Rkp. NGAB, f. 1706, op. 1, sygn. 11, k. 890 – oblata; w księgach grodzkich brańskich oblatowano 21 (?) XII 1588 r. podczas roków sądowych grodzkich.

[k. 890] Constitutus p(ersonalit)er coram iud(ic)io Castren(si) no(bi)l(is) Matias Zaleski, m(inisteria)lis t(e)r(rest)ris g(e)n(er)alis regni, de cuius munere p(re)conatus et iuram(en)to super illud p(rae)stito off(ici)o constabat, cu(m) nob(ilib)us Christophe(ro) Popławski et Sebastiano Poroski, terrigenis hic p(rae)sen(tibus) sibi in vim evidentioris testimonii adiunctis, palam recogn(ov)it, quia l(itte)ras universales S.R.M. conventionales, quas intra celebr(ati)o(ne)m et continuationem terminor(um) castren(sium) iudicialiu(m) cubicularius S.R.M. g(e)n(er)osus Joannes Zarssinski ad off(iciu)m castren(sem) obtullit, tam hic in domo iudiciali curiae regiae Branscen(si) in pr(aese)ntia multoru(m) nobiliu(m) ad terminos castren(ses) congregatoru(m), quam in circulo huius op[p]idi Branscen(si) exclamavit et p(rae)n(un)c(i)avit, diemq(ue) convent(us) g(e)n(er)alis in eisdem lit[t]eris descriptum denunciavit et patefecit, de quo rell(ati)o(ne)m personalem fecit.

Sejmik deputacki województwa podlaskiego, Drohiczyn, [11 IX] 1589 r.

(Deputaci, s. 99) deputatami do Trybunału Koronnego zostali: Kasper Kosiński; Walenty Mościcki wojski bielski.

Notatka o wyborze deputata na Trybunał Koronny w Lublinie

Rkp. ANK ZZG 53, s. 48, (XVIII-wieczna kopia I. Kapicy Milewskiego).

Deputatem na Trybunał Koronny wybrany został Krzysztof Grek.

Sejmik przedsejmowy ziemi drohickiej, Drohiczyn, II 1590 r.

Zygmunt III uniwersalem datowanym w Warszawie, 23 XII 1589 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 8 III 1590 r. Sejmiki przedsejmowe odbyły się w I. poł II 1590 r. (M.A. Pieńkowski, Chronologia, s. 83). Posłowie wybrani na tym sejmiku: Hieronim Irzykowiec z Bacik (Bacikowski), Andrzej Jałbrzyk Wyszyński (Wyszeński) wojski drohicki, Wojciech Sieklucki podkomorzy drohicki (Posłowie ziemscy, s. 339). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik przedsejmowy ziemi mielnickiej, Mielnik, II 1590 r.

Zygmunt III uniwersałem datowanym w Warszawie, 23 XII 1589 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 8 III 1590 r. Sejmiki przedsejmowe odbyły się w 1. poł II 1590 r. (M.A. Pieńkowski, Chronologia, s. 83). Posel wybrany na tym sejmiku: Kasper Dembiński podkomorzy mielnicki (Posłowie ziemscy, s. 339).

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku (?), pocz. XI 1590 r.

Zygmunt III uniwersałem datowanym w Warszawie 24 IX 1590 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 2 XII 1590 r., sejmiki przedsejmowe na pierwszą dekadę XI 1590 r. (ASWK, t. 1, s. 109). Szlachta ziemi bielskiej wybrała Krzysztofa Brzozowskiego, podkomorzego ziemi bielskiej i Piotra Pietkowskiego, pisarza ziemskiego bielskiego, posłami na sejm warszawski¹⁵⁴⁷. Nie odnaleziono akt tego sejmiku.

Sejmik elekcyjny szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 16 XII 1591 r.

Część szlachty ziemi bielskiej wybrała czterech kandydatów na sędziostwo ziemi bielskiej po rezygnacji Wojciecha Wyszowskiego: Andrzeja Jałbrzyka Wyszyńskiego wojskiego drohickiego i podstarościego brańskiego, Marcina Brzozowskiego podstolego podlaskiego, Walentego Mościckiego wojskiego ziemi bielskiej i Kaliksta Wyszyńskiego komornika polnego granicznego ziemi bielskiej. Marszałkiem sejmiku był Andrzej Rytel. Podczas obrad doszło do sporu między tą częścią szlachty a podstarościm drohickim Melchiorom Kostro i jego adherentami, a obie strony złożyły protestacje przed urzędem grodzkim brańskim. Król Zygmunt III powierzył urząd Andrzejowi Jałbrzykowi Wyszyńskiemu¹⁵⁴⁸.

1. Protestacja części szlachty ziemi bielskiej przeciwko Melchiorowi Kostro i jego adherentom, Brańsk, 16 XII 1591 r.

Rkp. 1. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 10, k. 171-172. Oblaty dokonano w urzędzie grodzkim brańskim, 16 XII 1591 r. [feria secunda post festum sactae Luciae virginis proxima a. D. millesimo qui(n)ge(ntesim)o primo]; **Rkp. 2.** ANK, ASang., t. 552, p. 13, s. 3-4 – kopia; **Skrót:** ANK, ZZG, sygn. 17, s. 412.

¹⁵⁴⁷ Posłowie ziemscy, s. 339. Pietkowski błędnie został tu nazwany Piotrowskim.

¹⁵⁴⁸ Urzędnicy podlascy, s. 55, nr 218.

[k. 171] Venien(tes) personal(ite)r ad officium actaq(ue) praesentia capitanealia castren(sia) Branscen(sia) generosi et nobiles [1] Albertus Siekluczky¹⁵⁴⁹, succamerar(ius) Drohic(iensis), [2] Joannes¹⁵⁵⁰, vexillifer, [3] Fabianus¹⁵⁵¹, subiudex t(errest)ris Bielscen(sis) Wyszencszy, [4] Andr(eas)¹⁵⁵² in actu infra(scrip)to marsalci locum tenens, [5] Tomas¹⁵⁵³ et [6] Stanislaus¹⁵⁵⁴ Ritelowie, [7] Nicodemus Wyszensky¹⁵⁵⁵, [8] Joan(n)es Kulesa¹⁵⁵⁶, camerar(ius), [9] Valentinus¹⁵⁵⁷ et [10] Joannes¹⁵⁵⁸ Woinowie, sim(i)l(ite)r camerarii t(errest)res Bielsc(enses), [11] Seraphinus¹⁵⁵⁹, camerar(ius) t(errest)ris Thykoczinen(sis) et [12] Jacobus Wroczensczy, [13] Martin(us) Fascza¹⁵⁶⁰, [14] Martinus et [15] Albertus Brusowsczy, [16] Jacobus Gieralthowsky¹⁵⁶¹, [17] Laurentius, [18] Calixtius, [19] Jacobus, [20] Mathias, [21] Salomon, [22] Paulus et [23] Jozephus Brzoszkowie, [24] Paul(us) et [25] Nicolaus Mosciczni, [26] Georgius Jablonsky, [27] Paulus et [28] Albertus Dzierzkowie, [29] Lauren(tius) Dworak, [30] Leonardus Kamiensky, [31] Mathias Niecziczky¹⁵⁶², [32] Andreas, [33] Mathias, [34] Albertus, [35] Stanislaus Sulewsczy, [36] Lucas Choięczky, [37] Albertus Saszinowsky, [38] Fra(n)ciscus Gorsky, [39] Venceslaus, [40] Albertus et [41] Jacobus Skłodowie, [42] Albertus, [43] Nicolaus, [44] Mathias, [45] Joannes, [46] Valentinus, [47] Martinus Piekuthowie, [48] Lazarus Rydzewsky, [49] Joan(nes) Danowsky, [50] Joan(nes) Zrobek¹⁵⁶³, [51] Samuel et [52] Nicolaus Myslkowsczy, [53] Andreas Urbanowsky, [54] Stanislaus Narzymski¹⁵⁶⁴, [55] Albertus et [56] Jacobus Karwowsczy, [57] Sebestian(us) et [58] Baltazar Piothrowsczy, [59] Laurentu(us) Grabowsky, [60] Stanislaus et alter [61] Stanisla(us) olim Mathiae, ac tertius [62] Stanislaus filius Stanislai, [63] Joan(nes), [64] Pantaleon, [65] Albertus, [66] Tomas, [67] Adam, [68] Petr(us) et [69] Mathias Woynowie, [70] Baltazar Falkowsky, [71] Joannes et [72]

¹⁵⁴⁹ Wojciech Sieklucki, podkomorzy drohicki 1588-1596, starosta brański 1595-1596.

¹⁵⁵⁰ Jan Jałbrzyk Wszyński, chorąży ziemi bielskiej 1588-1613, syn Stanisława, chorążego ziemi bielskiej.

¹⁵⁵¹ Fabian Jałbrzyk Wszyński, proboszcz w Wyszonkach 1560-1570, cześnik podlaski 1578-1583, podsędek ziemski bielski 1583-1603, poborca ziemi drohickiej i mielnickiej, syn Marcina, sędziego ziemskiego bielskiego, brat m.in. Andrzeja, Nikodema.

¹⁵⁵² Andrzej Rytel, poborca ziemi bielskiej, syn Stanisława, poborcy ziemi bielskiej, brat Tomasza.

¹⁵⁵³ Tomasz Rytel, pisarz ziemski bielski 1595-1616, syn Stanisława, poborcy ziemi bielskiej, brat Andrzeja.

¹⁵⁵⁴ Stanisław Rytel, poborca ziemi bielskiej, syn Andrzeja, podsędka ziemskiego bielskiego.

¹⁵⁵⁵ Nikodem Jałbrzyk Wszyński, syn Marcina, sędziego ziemskiego bielskiego, brat m.in. Andrzeja i Fabiana.

¹⁵⁵⁶ Jan Kulesza, sędzia grodzki brański 1568-1569, komornik ziemski bielski 1570-1595.

¹⁵⁵⁷ Walenty Wojno, podwojewodzi podlaski 1589, komornik ziemski bielski ok. 1591-1608, bratanek Jana, komornika ziemskiego bielskiego.

¹⁵⁵⁸ Jan Wojno, komornik ziemski bielski ok. 1565-1603, poborca ziemi bielskiej, stryj Walentego, komornika ziemskiego bielskiego.

¹⁵⁵⁹ Serafin Wroczeński, komornik ziemski tykociński 1591.

¹⁵⁶⁰ Marcin Fascza (Faszczewski), być może podpisek ziemski bielski ok. 1583-1593.

¹⁵⁶¹ Jakub Gierałowski (Gierał), być może geometra ziemi bielskiej 1579, komornik ziemski bielski ok. 1584-1609.

¹⁵⁶² Maciej Nieciecki, być może komornik ziemski bielski i tykociński ok. 1582-1609.

¹⁵⁶³ Jan Żrobek (Żrzobek), być może poborca ziemi bielskiej, cześnik podlaski ok. 1614-1625

¹⁵⁶⁴ Stanisław Narzymski, być może syn Mikołaja, kasztelana sierpskiego.

Mathias Skwarkowie, [73] Stanislaus Pulaszky, [74] Joannes Miensky, [75] Stanislaus Warhel, [76] Tomas, [77] Paulus et [78] Laurentius Kukowscy, [79] Paulus, [80] Stanislaus, [81] Stanisla(us) [sic], [82] Franciscus, [83] Andr(eas), [84] Nicolaus et [85] Jacobus, mini(steria)lis general(is) Regni, Brzozowscy, [86] Albert(us) et [87] Mathias Roszkowie, [88] Stanislaus et [89] Albertus Thoczilowscy, [90] Joan(nes) Koboska, [91] Alexander et [92] Georgius Brzezniczcy, [93] Stanislaus et [94] Joan(nes) Lopienscy, [95] Stanisla(us), [96] Abraham, [97] Daniel, [98] Jacobus, [99] David, [100] Laurentius, [101] Bartholomeus, [102] Albert(us), [103] Erasmus [k. 171v] et alter [104] Albertus, [105] Joannes et [106] Adam Gorkowie, [107] Gregorius Wlosth, [108] Lucas Piotrowsky, [109] Albertus olim Stani(slai) et alter [110] Albertus, [111] Matheus, [112] Stanislaus, [113] Faelix, [114] Joannes olim Alberti, [115] Dobeslaus et alter [116] Joannes olim Andreae Kulesowie, [117] Stanisla(us) Solayda, [118] Joannes et [119] Paulus Czechowscy, [120] Joan(nes) Karwowsky, mini(steria)lis generalis Regni, [121] Joannes Wrobl, [122] Paulus, [123] Joan(nes) et [124] Mathias Poplawscy, [125] Mathias, [126] Albert(us) et [127] Nicodemus Mąka Warelowie, [128] Jacobus, [129] Nicolaus et [130] Adam Kordulowie, [131] Abraham et [132] Andreas Wyszenscy, [133] Albertus Brzezynsky, [134] Leonardus Troianczik, [135] Jozephus, [136] Jacobus et [137] Joannes Golasiowie, [138] Michael et [139] Bartolomeus Wnorowie, [140] Mathias, [141] Wilhelmus et [142] Nicolaus Grodzcy, [143] Sigismundus Choyensky, [144] Stanislaus, [145] Matias et [146] Nicolaus Wroblewscy, [147] Martinus Czosnowsky, [148] Andr(eas), [149] Adam, [150] Gabriel, [151] Gotardus, [152] Florianus, [153] Nicolaus et [154] Joannes Moscizcycy, [155] Petrus Serenos, [156] Leonardus, [157] Mathias et [158] Boleslaus Piotraszkowie, [159] Laurentius et [160] Jacobus Siedleczy, [161] Gregorius Puchalsky, [162] Gregorius, [163] Paulus, [164] Raphael et [165] Cazimirus Plewkowie, [166] Briccius, [167] Abraham, [168] Andreas, [169] Martinus, [170] Albertus, [171] Paulus, [172] Jacobus et [173] Sebastianus Sepiothowscy, [174] Sebastianus Myslek, [175] Nicolaus Hriniewiczzy, [176] Stanislaus Kiersnowsky, [177] Jozeph(us), [178] Alexius et [179] Faelix Dębowski, pro die hodierna per magnificum Janussium¹⁵⁶⁵, ducem Zaslawni(sem), pallatinum Podlachiae, ad elligen(dum) iudicem t(errest)rem Bielscen(sem) nobilitati eiusdem terrae Bielscen(sis) l(itte)ris suis universalibus assignata, congregati solenniter coram eodem officio et actis protestati sunt, contra generosu(m) Melchiorem Kostro¹⁵⁶⁶, vicecap(i)t(ane)um Drohicien(sem), quia ipse in

¹⁵⁶⁵ Janusz książę Zasławski, wojewoda podlaski 1591-1604, wojewoda wołyński 1604-1629, starosta żytomierski, perejesławski.

¹⁵⁶⁶ Melchior (Malcher) Kostro, sędzia grodzki brański 1579-1588, podstarości drohicki 1589-1593, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, syn Jana, brat Baltazara i Piotra.

contrarium iur(is) communis Regni, quo cavetur ne conventus publici peryrbentur, dum actum electionis praefatae iudic(is) no(bi)les supra(scri)pti in cimiterio ecclesiae eiusd(em) oppidi insimul expeditis(n)t et quatuor electos concorditer, v(ideli)cet generosos Andream Jalbrzyk Wyszenski¹⁵⁶⁷, tribunum Drohic(iensem) et vicecap(i)t(ane)um Branscen(sem), Valentinum Mosciczky¹⁵⁶⁸, tribunum Bielscen(sem), Martinum Brzozowsky¹⁵⁶⁹, subdapiferum Podlachiae et Calixtiu(m) Wyszensky¹⁵⁷⁰ nominassent et publicassent, extunc praedictus Melchior Kostro cum suis amicis et affinibus, volens actum illum publicu(m) electionis et convent(um) iam absolutum perturbare tumultum manifestissimu(m), seditionem praeseferen(dum) inter nobilitatem astan(tem) concittavit et vix ad armor(ibus) periculu(m) nisi Dei providentia ipse tumultus sedatus fuisset no(n) induxit, prot hic idem cora(m) eodem officio capitaneali et actis praesen(tis) personaliter comparen(tes) mini(steria)les generales Regni nobiles Martinus Pulaszky et Martinus Troyanczik d(e) Woyciechy Wysonky¹⁵⁷¹ de quorum autentic(is) officio praesenti constat, in vim suae verae [k. 172] ac fidelis relationis ubivis locorum officiose facien(tes) publice et per expressum p(rae)missis interfuisse, sic(que) et non aliter ea omnia acta esse recognoveru(n)t et attestati sunt.

2. Protestacja części szlachty ziemi bielskiej przeciwko Wojciechowi Siekluckiemu i jego adherentom, Brańsk, 16 XII 1591 r.

Rkp. 1. NGABM, f. 1708, op. 1, sygn. 10, k. 172-172v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim, 16 XII 1591 r. [feria secunda post festum sactae Luciae virginis proxima a. D. millesimo qui(n)ge(ntesim)o primo]; Rkp. 2. ANK, ASang., t. 552, p. 13, s. 1-2 – kopia oblaty.

[k. 172] Venien(tes) personal(ite)r ad officium actaq(ue) praesentia capitanealia castren(sia) Branscen(sia) generosi et nobiles [1] Hyeronimus Miensky¹⁵⁷², [2] Leonardus¹⁵⁷³ et [3] Adam¹⁵⁷⁴ fratres germani Domanowscy, [4] Jacobus, [5] Venceslaus, [6] Mathias, [7] Joan(nes) fr(atr)es germani Krassowscy, [8] Philipus, [9] Christopherus, [10] Laurentius

¹⁵⁶⁷ Andrzej Jałbrzyk Wyszynski, pisarz grodzki brański 1573-1590, wojski drohicki 1586-1591, podstarości i sędzieja grodzki brański 1590-1591, sędzieja ziemski bielski 1591-1595, syn Marcina, brat Fabiana.

¹⁵⁶⁸ Walenty Mościcki, wojski ziemi bielskiej ok. 1586-1615, syn Pawła, stolnika podlaskiego.

¹⁵⁶⁹ Marcin Brzozowski, podstoli podlaski 1580-1616, podstarości brański 1591-1596, starosta brański 1596-1609, podkomorzy ziemi bielskiej ok. 1617-1620.

¹⁵⁷⁰ Kalikst (Warel Filipowicz) Wyszynski, podpisek grodzki brański ok. 1567-1578, podpisek ziemski bielski ok. 1573-1600, komornik polny graniczny ziemi bielskiej ok. 1583-1593.

¹⁵⁷¹ Wyszynki Wojciechy, wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. wysokomazowiecki).

¹⁵⁷² Hieronim Mieński, syn Jana, podstarościowego brańskiego.

¹⁵⁷³ Leonard Domanowski, syn Pawła, sędziego grodzkiego brańskiego, brat Adama.

¹⁵⁷⁴ Adam Domanowski, podwojewodzi podlaski 1605-1616, podstoli podlaski 1617, poborca ziemi bielskiej, syn Pawła, sędziego grodzkiego brańskiego, brat Leonarda.

Wyszensczy, [11] Baltazar¹⁵⁷⁵, [12] Chr(ist)opher(us), [13] Faelix, [14] Lucas, [15] Gabriel, [16] Matheus, [17] Erasmus Kostrowie, [18] Paulus, [19] Albertus Skłodowie, [20] Joannes et [21] Florianus Markowscy, [22] Joannes Piotraszko, [23] Paulus, [24] Joannes, [25] Baltazar Piekuthowie, [26] Paulus et [27] Joannes Kostrowie, [28] Petrus Sklodo, [29] Lucas, [30] Joan(nes) Jablonsczy, [31] Jacobus Sepiothowsky¹⁵⁷⁶, viconotarius t(errest)ris Bielscen(sis), [32] Caspar Jablonsky Zarzeczky, [33] Mathias, [34] Sebastianus ac [35] Paulus Ussynsczy, [36] Stanislaus olim Erasmi Zalesky, [37] Albertus Markowsky, [38] Stanislaus, [39] Jozephus, [40] Moyses, [41] Venceslaus, [42] Chr(ist)opherus Proszensczy, [43] Franciscus Warhel, [44] Chr(ist)opherus Stawirey pro die hodie [sic] hodierna per magnificu(m) Janussiu(m)¹⁵⁷⁷, duce(m) Zaslawien(sem) et pallatinum Podlachiae ad elligen(dum) iudicem t(errest)rem Bielscen(sem) nobilitati eiusd(em) terrae Bielscen(sis) l(itte)ris suis universalibus assignatae congregati, coram officio eod(em) manifestan(tes) se graviter questi sunt, in et contra generosos Albertum Siekluczky¹⁵⁷⁸, succamerarium Drohicien(sem), Joannem Jalbrzyk Wyszensky¹⁵⁷⁹, vexillifer(em) terrae Bielscen(sem), Andream Jalbrzyk Wyszensky¹⁵⁸⁰, tribun(um) Drohicien(sem), vicecap(i)t(ane)um officii castren(sis) Branscen(sis) terrae Bielscen(sis), *Valentinu(m)* Moscizky¹⁵⁸¹, tribun(um) ter(rae) Bielscen(sis), Martinu(m) Brzozowsky¹⁵⁸², subdapifer(um) ter(rae) Bielscen(sis), Andream¹⁵⁸³ ac Thomam¹⁵⁸⁴ Rythele et alios eorum adheren(tes) ex d(istri)ctu Zęmbrowien(se), quorum ipsi nomina et cognomina melius novunt, sciuntq(ue) d(e) eo, quomodo ipsi convocatis atq(ue) collectis hominib(us) servis, famulis, sclopetariis et assectis cum armis legibus publicis prohibet(is) v(ideli)cet pixidibus magnis al(ia)s s pułhakami, et brevibus bumbardis pulvere et globis impletis, ad locum ubi conven(tus) particular(is) expediuntur v(ideli)cet templu(m) et cimiterium oppidi Bransk acceden(tes) post multos tractatus facto tumultu per tribun(um) Drohicien(sem) ac eius amicos v(ideli)cet Wierzbowskie et Narzysky¹⁵⁸⁵ atq(ue) per vexillifer(em) terrae Bielscen(sis) explosa parva

¹⁵⁷⁵ Baltazar Kostro, być może syn Jana, brat Piotra i Melchiora, sędziego ziemskiego bielskiego.

¹⁵⁷⁶ Jakub Szepietowski, podpisek grodzki brański ok. 1564-1582, podpisek ziemski bielski ok. 1582-1595, komornik ziemski bielski ok. 1599-1601.

¹⁵⁷⁷ Janusz książę Zasławski, wojewoda podlaski 1591-1604, wojewoda wołyński 1604-1629, starosta żytomierski, perejesławski.

¹⁵⁷⁸ Wojciech Sieklucki, podkomorzy drohicki 1588-1596, starosta brański 1595-1596.

¹⁵⁷⁹ Jan Jałbrzyk Wszyński, chorąży ziemi bielskiej 1588-1613, syn Stanisława, chorążego ziemi bielskiej.

¹⁵⁸⁰ Andrzej Jałbrzyk Wszyński, pisarz grodzki brański 1573-1590, wojski drohicki 1586-1591, podstarości i sędzia grodzki brański 1590-1591, sędzia ziemski bielski 1591-1595, syn Marcina, brat Fabiana.

¹⁵⁸¹ Walenty Mościcki, wojski ziemi bielskiej ok. 1586-1615, syn Pawła, stolnika podlaskiego.

¹⁵⁸² Marcin Brzozowski, podstoli podlaski 1580-1616, podstarości brański 1591-1596, starosta brański 1596-1609, podkomorzy ziemi bielskiej ok. 1617-1620.

¹⁵⁸³ Andrzej Rytel, poborca ziemi bielskiej, syn Stanisława poborcy ziemi bielskiej, brat Tomasz.

¹⁵⁸⁴ Tomasz Rytel, pisarz ziemski bielski 1595-1616, poborca ziemi bielskiej, syn Stanisława, poborcy ziemi bielskiej, brat Andrzeja.

¹⁵⁸⁵ Zapewne Stanisław Narzyski, być może syn Mikołaja, kasztelana sierpskiego.

pixide, quo tumultu nobilitas universa terrae Bielscen(sis) d(e) loco conven(tus) sese ad hospicia et domos contullerunt contra iura [k. 172v] leges, statuta, privilegia, libertates, quibus Regni incolae et huius terrae Bielscen(sis) gaudent et utuntur, post discessunt totius nobillitatis protunc congregatae quatuor electos ad officium iudicatus terrae Bielscen(sis) elegeru(n)t sua privata autoritate contradicen(tes) et impugnan(tes) aliis multis nobilibus huius terrae Bielscen(sis) et non consentien(tes) ad eiusmodi electos, imo contradicen(tes) et protestan(tes) mini(steriali)b(us) et nobilibus de eiusmodi et tanta violen(tia) ac libertatum oppressione. Et verifican(do) praemissa hic idem coram eod(em) officio capitaneali et actis praesentib(us) statuerunt mini(steria)les general(ibus) Regni Jacobum Święczky et Joannem Ryczuta de quor(um) autentic(is) officio praesenti constat, qui quidem mini(steria)les personal(ite)r stant(es) in vim suae verae ac fidelis relationis ubivis locorum officiose facien(tes) publice et per expressum recognover(un)t, quod ex parte nobillium multor(um) protu(n)c congregatorum est prot(esta)tum d(e) tanta violentia et oppressione libertatu(m) Regni et praerogativarum huius terrae Bielscen(sis), quae omnia ita et non aliter facta et gesta esse praefati mini(steria)les sunt attestati.

Sejmik przedsejmowy ziemi drohickiej, Drohiczyn, 8 VIII 1592 r.

Zygmunt III uniwersalem datowanym w Krakowie 17 V 1592 r. zwoływał sejm walny do Warszawy na dzień 6 IX, zaś sejmiki przedsejmowe na 8 VIII.

Instrukcja sejmiku przedsejmowego ziemi drohickiej, Drohiczyn 8 VIII 1592 r.

Rkp. NGAB, F. 1715, op. 1, nr 99, k. 259-264v. Oblata została dokonana przez Macieja Pobikrowskiego pisarza grodzkiego drohickiego w urzędzie grodzkim drohickim 8 VIII 1592 r. (sabbato ante festum sancti Laurentii Martyris Anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo secundo).

Actum in castro Regio Drohicie(no) Sabbato ante festum sancti Laurentii Martyris

[259] My rady, dygnitarze, urzędnicy i rycerstwo ziemie drohickiej zjachawszy się wedle złożenia sejmiku JKM do Drohiczyzna na dzień obraliśmy się z pośrodku siebie posły ichm. urodzone pany Jana Wodyńskiego¹⁵⁸⁶ na Międzylesiu sędzie(go) ziemskie(go) drohickie(go), Matia Kosieńskiego [k. 259v] którym poruczyliśmy, wyrozumiawszy z instrukcjie JKM,

¹⁵⁸⁶ Jan Wodyński (zm. 1616 r.), sędzia ziemski drohicki, wcześniej podczaszy podlaski. W 1596 r. awansował na kasztelana podlaskiego, a 17 lat później na wojewodę podlaskiego.

wielkie a miłościwe łaski ku nam poddanem swem wiernem pokazano. Za które panowie posłowie na tem sejmie walnem w Warszawie, na który są od nas obrani i posłani uniżenie mają podziękować JKM nmp.

[1.] A naprzód potem panowie posłowie mają się porozumieć z inszemi ichm. pany posły województw i co by było z dobrym i pożytecznym RP namawiając o [...] i w zgodzie spólnej stanowić, co by było przeciwko prawom i wolnościom na to nie pozwalając. Między inszemi rzeczami poruszyliśmy ichm. panom posłom swym artykuły niżej opisane.

2. Naprzód acz są ważne potrzeby RP, które są w instrukcjach KJM opisane, lecz skądinąd mogą się opatrzyć, tedy ostrzegamy tego, aby na żaden podatek poborowy nie pozwalali obrać *in eo passu limitate potestato*.

[2a.] Z woj. pruskich i ziem inflanskich pobory i podatki do panów szafarzów, iż nie są oddane, tedy mają panowie posłowie starać się o to jakoby doszli do skarbu RP

3. Kwarta na obronę RP wedle praw i konstytucji opisanych *in suo esse* zostać ma, która jeśliby się ukazało być wzięta nad prawo albo była zatrzymana [k. 260] i skądkolwiek nie zapłacona, aby na miej[s]ce zwykle była oddana. Czego panowie posłowie poprzeć mają *salvis nihilominus iuribus tenentario(rum)*. Ichm. pany litewskie jako bracią swą prosić i napominać aby względem z nieoddania i tak wielkich szostów i nakładów ledwie nie pobrali, zmieszanych ratunkiem nam byli na uprzątnienie długów KJM i RP w zapłacie żołnierzom, o czem szerzej informatia KJM obmawia.

4. O lustratory do każde(go) starostwa i dzierżawy, iż tym przyczynić może się niemało prowentów KJM i RP, aby byli naznaczeni *proprio pallatinatu* i z te(go) sejmku wysłani na rewidowanie dóbr JKM. Starać się o to mają panowie posłowie i aż do te(go) oznaczyć i *p[ro]enam* na *iuri fori* interponować *salvis iuribus tenentario(rum)*.

5. Z strony oprawy Królowej JM z pany posły z in[n]ych woj. porozumieć się mają panowie posłowie naszy. Tylko aby się nie przeciągała na województwo podliaskie choć i aby tota RP na assekuratia jej pozwoliła.

6. Rozgraniczenie województwa podliaszko(go) z WKL i woj. od Brześcia, aby efekt swój wzięło na które być mają deputowani, dygnitarze i urzędnicy ziemscy z województw należących, którzy aby byli powinni są na komissję podpisać zjachali sub poena centum marc(arum), in iudic(ium) Tribu(nalis) fori perpetuatione rogata. [k. 260v]

7. Z strony compositio inter status panowie posłowie mają się porozumiewać z inszemi wszystkimi województwy i zgadzając się ze wszystkimi zaś nie ostrzeg[ł]szy wcale konfederatjej.

8. Correctura Iuris aby wedle konstitutiej [15]89 doszła. Czego mie[j]sce i deputaty naznaczyć i poena(m) interpon(ere) na deputaty do zjachania i skończenia ty korektury, przed którą aby sejmiki albo zjazdy czas słuszny uprzedzili dla namowy podania artykułów nowych i o poprawie trybunału i o umniejszenia salariu[m] tak deputackiem, sądu ziemskie(go) i pisarskiem.

9. Pacta conventa aby były uis[z]czone przez JKM nieodwłocznie. Także tyż naprawa urzędów wszystkich, które są [z] kluby swej wyszli, a mianowicie urząd pana podskarbie(go) aby był w ręce wprawion.

10. Listy i mandaty, które mimo prawa pospolite wydawają z kancelariej koronnej, aby były zniesione i na potym nigdy nie wydawano sub poena perditionis nemini tak żeby listy KJM i K[rólowej] JM, także aby nie wychodziły.

11. Panowie starostowie i dzierżawcy dóbr KJM gwałtem o starostwa aby się nie obchodzili, ale prawem. A gdyby który z niech **ceteros?** jaki uczynił tak w granicach jako tym *in [singula]ribus iniuriis* będzie, tedy o to forum na trybunał *inter causas offic(is) cu(m) remissione p(er) [...] veritio* tam, gdzie się szkoda od starosty będzie działa [k. 261] szlachciców onego powiatu. A gdy się prawo skończy tedy na [...] ma jachać. *Actor ubi bona ibbi? invenio(...) ti Consistit alam finali [...]secutioni*. Starosta albo wojewoda czynić powinien będzie *sub poena mille ma(rcarum)*. O co z tymże starosta albo wojewoda forum na trybunale *etiam inter causas officis quou(sque) cittaba(n)t(ur) (...)*.

12. Kiedy się trafi, żeby miało przyść do limitaty trybunału *propter aliquod impedimentu(m)*, aby niebywała taka, jak na tym trybunale w Lublinie. Ale aby w registry rządu trybunalskie ustawały na tydzień przed elekcją trybunalistów. A ci terazniejsi deputaci, jeśli się według limitaciej swej którą uczynili do pięci niedziel to jest *ad ultima(m) Augusti*¹⁵⁸⁷ zjachali, aby dali sądów nie odprawowali jedno do [...] elekcji, gdyż przedtym tak długie sądy nigdy nie bywali. A do te(go) było by to *cum in primo (...) quibus (...)*, gdyby panowie deputacji po obraniu nowych sądy odprawowali, aż do sko[ń]czenia wszystkich województw. Gdyż się trafia jednej

¹⁵⁸⁷ 31 sierpnia.

osobie ksiąg na Trybunale Wielkiej Polski w Piotrkowie i w Lublinie, prosić aby to było znoszono i poprawiono.

[12a] Panowie senatowi wedle pierwszych konstitucyj aby przy boku KJM obecnie mieszkali.
[k. 261v]

13. A iż między stanym duchownym i świeckim są wielkie differentiae i krzywdy różne o które panowie duchowni łącznie *in foro iuris świeckich p(er)enn(ium) iuris convent(uum)* mogą. A duchowni zaś ekscypują się *ad foru(m) sp(irit)uali* skąd rankory *et odia inter status* zachodzą. Przeto prosić, aby to obwarowano konstytucją, żeby tego wolno każdemu ukrzywdzonemu *persona(m) spiritual(em) sine do bonum? Ius? ... sine etiam? et ... qui p(ro) ... ad ius terris? iura(ndum) p(ro) suis iniuriis* zapożywać.

14. Roki ziemskie drogickie jeśliby *p(ro)pter aliquod legate impedimentu(m)*. A zwłaszcza dla sejmu limitowane a niesądzone były, tedy starać się o to mają panowie posłowie nasi aby konstytucją obwarowano było, żeby roków zaczętych od parochiei na który stanie dosądziwano *post hoc [...] legalis impedimenti*.

15. A iż prz[e]z wielkość spraw w powiecie drogickim pozytia ksiąg ziemskich drogickich *sufficere* nie mogą, tedy do [...] [...] aby pozytia bywała ksiąg ziemskich drogickich panowie posłowie nasi starać się mają.

16. W zamku drogickim, iż domu do odprawowania sądów, ani dla chowania ksiąg grodzkich nie masz, prosić mają panowie posłowie nasi KJM, aby opatrzyć raczył drzewem, z której puszczy pana starosty drogickie(go), *q(u)i(bus) ipsus* to pobudować.

17. Starać się też mają i obmyśliwać ichm. panowie posłowie ofiary na sklep dla chowania akt ziemskich drogickich aby był namierzony.

18. O upominki tatarskie, aby namowę uczynili, żeby co rok były oddawane, zaczem aby od inkursji poganskich Ukraina wolna była, gdyż KJM na niedostatek skarbowy narzekacz raczy.

19. O swawolę niżowców aby postrzegli the(go), żeby ta swawolia zachowana była, żeby zwiedzeni byli z włości, gdyż przez swawolę ich wiele się złe(go) już stało w pomordowaniu, rozlania krwi ludzi niewinnych, w najezdach i braniu szlacheckich majątności, aby modus był wynajdzion karania, tak teraz za to wystąpienie jako i na potomne czasy i aby nigdy we włościach leż swych nie mieli.

20. Starac się tyż mają o to, aby Gdańszczanom i inszym kupcom na jarmarkach lubelskich było wolno kupidawcom i insze wszelakie towary każdemu na łokieć do te(go) aby Żydowie sukien, futer drogich u kupców Mohylowców i inszych nie kupowali, aż szlachta z potrzebą swą nakupi.

[21.] Co sie tknie kwarty z starostwa bielskie(go) ci aby przysięgłych za dzierżawę wielmożne(go) jm. pana Mikołaja Kieszki¹⁵⁸⁸ wojewody podliaskie(go), który płacił to do ręki Królowej JM, dawał na co i kwity, są jednak mimo te kwity [... ...] [k. 262v] potomka, to jest jm. pana Mikołaja Kiszki starosty drogickie(go)¹⁵⁸⁹, o tym kwarty do trybunału pociągano i do płacenia dekretami przymuszano, przyczynić się mają panowie posłowie nasi wspolek z inszemi pany posłami do KJM, aby takie kwity były przyjęte. A jm. pan starosta drogicki ... był uczyniony i prosisz K(rólowej) JM, aby też K(rólowa) JM pana starosty eliberować raczyła.

22. Stała się tyż świeża krzywda, mimo prawo pospolite panu podkomorzemu drogickiemu i panu podkomorzemu bielskiemu nad dekret komissarski i graniczny uczynione kopcami osypane między dobrami ich, a między dobrami KJM. Prosić tedy JKM i wszech ichm. panów posłów do KJM o przyczynę, aby to konstytutiami obwarowano, żeby te granice w swej klubie i mocy zostały i dzierżawce aby znowu te granice *iur(e) dec(re)tu* komisarskich postanowili założywszy *certa poena*.

23. KJM na koronaciej sądy warował, to konfirmatią i juramentem swym zeszyć miało do sprawy dając *inter ceteros articulos pacto(rum) p(er) position(em)* JKM na elekcji zastanowionych artykułów [... *ut debita sibi p(er).... testimonia? militibus perfidiam etiam ipso? Regis Stephani conslata solvuntur*]. Acz jm. pan Czerski¹⁵⁹⁰ za pytaniem [k. 263] i upewnieniem JKM żołnierzom inflantskim kilkam z rot, który byli chcieli odjachać *ipso interregni* i on czas i każdy nabawił się puki (...) tabak, pieniędzmi [...] własnymi, stypendiami ich popłacił. Na co zawiód[ł]szy majątność synów Waługi i [...] swoje na to obiecawszy *propter bonum* RP dał sumę pieniędzy gotowych między żołnierze złotych polskich 20 000 i co więcej tech, gdy się u KJM upominał i prosił o nie, także tyż ra[c]hunek do skarbu JKM bez wydanej sumie czynił, naznaczył KJM ty sumy to jest 11 000 złotych, wziąć u Ryżan, na co list był JKM i wedle które(go) już było pogodzili na zapłacenie ty sumy Ryżanie i zeznanie

¹⁵⁸⁸ Mikołaj Kiszka h. Dąbrowa (1524-1588): starosta bielski, drohicki, od 1569 r. wojewoda podlaski, katolik, zamieszkujący w Ciechanowcu.

¹⁵⁸⁹ Mikołaj Kiszka h. Dąbrowa (zm. 1620): starosta drohicki, syn Mikołaja i Marianny z Mściślawskich.

¹⁵⁹⁰ Jan Leśniowski (zm. 1596 r.): kasztelan czerski (1588-1596), starosta brański (1590-1595), wcześniej kasztelan zakroczymski, starosta parnawski i rotmistrz jazdy oraz dworzanin królewski.

swe dali. Rychło potym list drugi oddany jest Ryżanom z dworu KJM hamując ares[z]tami jakimiś te pieniądze, które snać jako pożyczął. Wiadomość jest Szwedom naznaczono, ponieważ tedy *agit(ur) de fide publica totius*

24. Regni¹⁵⁹¹ dla którego ozdoby i zabezpieczenia ziemie tamtej inflanckiej i zamków pogranicznych [K]JM nie żalowali kosztu, zdrowia i wczasu onemu swemu żadnemu nie folgował, gdyż aby na [... ..] to było przełożono tak w kolie ichm. posłów jako i gdzie indziej przed KJM odnieść zapłatę swoją. [k. 263v]

25. Jm. pani Hlebowiczowa wojewodzina trocka imieniem swym i synów swych w sprawie swej, albo także synów swych, która się odprawowała z strony liczby podskarbiostwa WKL według konstytucji sejmu przeszłe(go) warszawskie(go) przed ichm. pany deputaty WKL ukazowała odnosząc i [...] wielkie gravamina, a znaczne *p(er) iu(ran)d(um)* od ichm. panów deputatów, którzy są [... ..] IM czynione [... ..] listu świętej pamięci Króla Stefana i kwity pokładane odrzuciwszy sumę [...] na ich wsiach i majątności jejm. Skapli, przeto ichm. pany posłowie JKM prosić mają wszystkiej RP aby za sejmową kognitią i za w[w]iązaniem w słuszną ratią, czyż potomkowie niebos[z]czyka pana wojewody trockie(go)¹⁵⁹² człowieka za swych czasów RP dobrze zasłużone(go) od takowe(go) ciężaru wolni byli uczynieni.

26. Mają tyż ichm. panowie posłowie przyczynić się do KJM i RP za potomkami sławnej pamięci pana Stanisława Radziwińskiego(go)¹⁵⁹³ wojewody podlaskie(go), aby KJM pomnieć raczył na zacne i sławne posługi je(go), które czynił ze królów panów swych. A osobliwie teraz do Moszkowicza s[z]częśliwe(go) panowania JKM na której posłudze i umarł. A majątność [...] [k. 264] na to zawiódł i abych JKM wedle miłościwej ... swej potem [...] to nagrodzić raczył.

27. Iż tyż Pan Fabiani Wyszyński¹⁵⁹⁴ podsędek brański prosi ichm. panów posłów o przyczynę do KJM aby mu było salariu(m) je(go) komputowe zapłacono, które mu powinno zapłacić według konstytucyj czasu wybierania poboru, gdy był poborcą. O co sie panowie posłowie przyczynić mają.

¹⁵⁹¹ W znaczeniu „Królestwo”.

¹⁵⁹² Jan Janowicz Hlebowicz – wojewoda trocki (1586-1590) oraz podskarbi i pisarz Wielkiego Księstwa Litewskiego (1580-1586), ewangelik reformowany.

¹⁵⁹³ Stanisław Radziwiński wojewoda podlaski (1588-1591), przedtem kasztelan czerski.

¹⁵⁹⁴ Fabian Jałbrzyk Wyszyński (zm. po 3 II 1604): podsędek bielski (1583-1603), brat sędziego ziemskiego bielskiego Andrzeja.

28. Jm. pana Pawła Raczka, iż nietajne są nam i RP zasługi, a prawie krwawe, tedy panowie posłowie za niem się przyczynić do KJM mają, aby owemu z łaski JKM nagrodzone były.

29. Prosili nas panowie Saczkowie imieniem swym i przyjaciół swych, strony zamordowania i spalenia powinnych swych od pana Gałązki podsędka ziemie drogickiej¹⁵⁹⁵. A tak prosić mają panowie posłowie nasi JKM aby to b[ez]praw[i]e sędzicz na tem sejmie raczyli.

30. Prosić tyż mają panowie posłowie i przyczynić się do KJM za ubogiem szlachcicem ..., aby na tym sejmie z adwersarzami jego efekt swój sprawa je(go) wzięła, gdyż się ta sprawa je(go) od kilkunaście lat wlecze się.

31. Miasto Drogiczyn, iż prze[z] wielkie i częste pogorzenie niemałe szkody popadło i przywilej oryginalni te(go) miasta zgorzał, któremi wolnościami są obdarowane [...] KJM to miasto było ... prosić panowie [mają] [264v] pokornie aby to postanowienie z jm. panem starostą drogickiem strony [...] od inszych podatków jako oni podawają uczynione i [...] JKM aprobowane było konstytutią, odłożone wszakże jednak to ma być derogationibus jm. pana starosty drogickie(go) *in salvis? in toto [reposito?]*.

32. Cziż mies[z]czanie drogiccy proszą o drzewo z pus[z]czy JKM na zabudowanie ratusza. Także też nie mają sami poblizu Drogiczyna kamienia na brukowania i naprawienia dróg tedy przyczynić się mają panowie posłowie do KJM aby jem brukowe od furmanów po pół groszku na poprawienie dróg był pozwolono [...] aby *sub poena* tam [*proviso*] poszli postanowione [aby] *in off(ici)o cast(rum) droh(iciensis) p(ro) quo[...]* *propter registrem* naprawowali.

Co wszystko ichm. panowie posłowie nasi aby wykonali pozwaliami jem *limitata(m) potestat(em)* przychylają się do zgody wsziech stanów koronnych.

Działo się to w Drogiczynie na sejmiku powiatowem die 8 Augusti AD 1592.

Janusz Zaszławski¹⁵⁹⁶ wojewoda podlaski ręką swą

Pan Mogilniczki (c)horąży drogiczki i mielniczki¹⁵⁹⁷ *manu propria*.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku (?), 8 [?]. VIII 1592 r.

¹⁵⁹⁵ Apolinary Gałązka h. Junosza, podsędek ziemski drohicki (1588-1597/1598).

¹⁵⁹⁶ Janusz Zaszławski (zm. 1629 r.): książę, wojewoda podlaski (1591-1604), wołyński (1604-1629). Do ok. 1602 r. ewangelik reformowany, później katolik.

¹⁵⁹⁷ Jan Mogilnicki, chorąży mielnicki i drohicki, zmarł przed 28 IX 1598 r.

Zygmunt III uniwersałem datowanym w Krakowie 17 V 1592 r. zwoływał sejm walny do Warszawy na dzień 6 IX, zaś sejmiki przedsejmowe w dniach 6-8 VIII. Szlachta ziemi bielskiej wybrała Posłów: Krzysztofa Brzozowskiego¹⁵⁹⁸ podkomorzego ziemi bielskiej i Andrzeja Jalbrzyka Wyszyńskiego¹⁵⁹⁹ sędziego ziemskiego bielskiego. Nie udało się odnaleźć akt tego sejmiku.

Wzmianka: NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 77, k. 161; ANK, ZZG, sygn. 17, s. 417.

Sejmik deputacki województwa podlaskiego, Drohiczyn [14 IX] 1592 r.

(Deputaci, s. 116): Deputatami do Trybunału Koronnego w Lublinie zostali: Marcin Leśniowolski kasztelan podlaski; Piotr Pietkowski pisarz ziemski bielski. Nie udało się odnaleźć akt tego sejmiku.

Notatka o wyborze deputata do Trybunału Koronnego w Lublinie

Rkp. ANK Kraków ZZG 17, s. 420, (XVIII-wieczna kopia Ignacego Kapicy Muilewskiego).

Petrus Pietkowski notarius t(e)rris bielscen(sis), judex deputatus et electus ad Judicia Ordinaria Tribunalis R(eg)ni ex pa(la)tinatu Podlachiae.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi drohickiej w Drohiczynie (?), III/IV 1593 r.

Zygmunt III uniwersałem datowanym z Warszawy 3 II 1593 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 4 V 1593 r. Sejmiki przedsejmowe zostały zwołane na koniec II i początek IV (ASZCh, s. 78). Szlachta ziemi drohickiej wybrała posłów: Jana Wodyńskiego sędziego ziemi drohickiej i Pawła Raczkę wojskiego drohickiego (vide: „1. Protestacja Krzysztofa Brzozowskiego w imieniu wszystkich posłów podlaskich przeciwko konstytucjom sejmowym, Brańsk, 5 VII 1593 r.”). Nie udało się odnaleźć akt tego sejmiku.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi mielnickiej w Mielniku (?), III/IV 1593 r.

Zygmunt III uniwersałem datowanym z Warszawy 3 II 1593 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 4 V 1593 r. Sejmiki przedsejmowe zostały zwołane na koniec II i początek IV (ASZCh, s. 78).

¹⁵⁹⁸ *Posłowie ziemscy*, s. 348.

¹⁵⁹⁹ ANK, ZZG, sygn. 17, s. 417.

Szlachta ziemi mielnickiej wybrała posłów: Hieronima Irezykowicza i Adama Olędzkiego wojskiego mielnickiego (vide: „1. Protestacja Krzysztofa Brzozowskiego w imieniu wszystkich posłów podlaskich przeciwko konstytucjom sejmowym, Brańsk, 5 VII 1593 r.”). Nie udało się odnaleźć akt tego sejmiku.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku (?), III/IV 1593 r.

Zygmunt III uniwersałem datowanym z Warszawy 3 II 1593 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 4 V 1593 r. Sejmiki przedsejmowe zostały zwołane na koniec II i początek IV (ASZCh, s. 78). Szlachta ziemi bielskiej wybrała posłów: Krzysztofa Brzozowskiego, podkomorzego ziemi bielskiej i Melchiora Kostro¹⁶⁰⁰. Nie udało się odnaleźć akt tego sejmiku.

Zeznanie komornika królewskiego Stanisława Niewiarowskiego o dostarczeniu uniwersału króla Zygmunta III zwołującego sejmiki przedsejmowe oraz woźnego Jakuba Święckiego o publikacji pisma, Brańsk, 26 II 1593 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 77, k. 589. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 26 II 1593 r. [feria sexta ante dominicam Qu(in)quagesima proxima a. D. millesimo quingentesimo nonagesimo tertio].

[k. 589] Oblatae sunt per nobilem Stanislaum Niewiarowsky¹⁶⁰¹, cubicularium S.R.M. ad off(iciu)m pr(aese)ns capitaneale castren(se) Branscen(se) impressae l(itte)rae S.R.M. sigillo minoris cancellariae Regni obsignatae indictionis conventum particularium comitia generalia Regni Warssoviae proxime indicta secundum legum Regni praecr(ipt)um p(rae)ceden(da), quas off(iciu)m cum ea qua decet reverentia suscepit et easdem publicare mada(vi)t, et hicidem personal(ite)r stans ministerialis generalis Regni nobilis Jacobus Swięczki de cuius autentico off(ici)o pr(aese)nti constat, in vim suae verae ac fidelis rell(ati)onis per eu(m) ubivis locorum off(ici)ose facien(dae) pala(m) recog(novi)t, quia die hodierna actus praesen(tis) praefatas lit[t]eras S.M.R., suprascriptas ita prout in suo tenore continentur in circulo civitatis huius Branscen(sis) in congregatione multorum ho(m)i(n)um publica(vi)t debitaeq(ue) noticia dedux(it), de quo eam expressam rell(ati)onem idem m(inisteria)lis ad acta praesentia fecit.

¹⁶⁰⁰ ANK, ZZG, sygn. 17, s. 418.

¹⁶⁰¹ Stanisław Niewiarowski (Niewierowski), komornik królewski, syn Walentego, komornika ziemskiego bielskiego.

Sejmik relacyjny szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 20 VII 1593 r.¹⁶⁰²

Szlachta ziemi bielskiej wysłuchawszy relacji poselskiej po sejmie warszawskim wybrała Krzysztofa Brzozowskiego, podkomorzego ziemi bielskiej oraz Tomasza Rytela posłami do króla w sprawie konstytucji zapadłych na minionym sejmie warszawskim.

1. Protestacja Krzysztofa Brzozowskiego w imieniu wszystkich posłów podlaskich przeciwko konstytucjom sejmowym, Brańsk, 5 VII 1593 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 77, k. 862. *Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 5 VII 1593 r. [feria secunda post festum Visitatio(n)is Beatae Virginis Mariae proxima a. D. millesimo quingentesimo nonagesimo tercio];* **Skrót:** ANK, ZZG, sygn. 17, s. 418.

Praesentibus g(e)n(er)osis et nobilibus [1] Christoph(ero) Brzozowsky¹⁶⁰³, Bielscen(sis), [2] Alberto Syekluczki¹⁶⁰⁴, Drohicz(ensis) succamerariis, [3] Andrea Jałbrzyk Wyszęński¹⁶⁰⁵, iudice terrae Bielscen(sis), [4] Sigismundo Suchodolsky¹⁶⁰⁶, subpincern(a) Podlachiae, [5] Andrea Jundziło¹⁶⁰⁷, marsalco S.R.M., [6] Jacobo Gornicz Falkowski¹⁶⁰⁸, [7] Paulo¹⁶⁰⁹ et [8] Alberto¹⁶¹⁰ Dzierzky, camerariis terribus Bielsc(ensibus), [9] Nicolao Miłoszewsky, [10] Alexandro Brzozowski¹⁶¹¹, [11] Toma Rytel¹⁶¹², [12] Jacobo Sokołowsky¹⁶¹³, plebano in Sokoły, [13] Valentino Sławogorsky, [14] Adamo Mienszky¹⁶¹⁴, [15] Jacobo Łukawski¹⁶¹⁵, [16] Adamo Poletyłowski, [17] Jacobo Krasowski Gęba nec no(n) m(i)n(iste)rialibus Regni g(e)n(er)alibus nobilib(us) [18] Matia Jabłoński, [19] Sebastiano Dworak, [20] Alberto Kamie(n)sy, [21] Joanne Niwiensky aliisq(ue) quamplurimis nobilibus et ministerialibus circa praemissa ex(iste)ntibus.

¹⁶⁰² M. Pieńkowski, *Chronologia*, s. 87.

¹⁶⁰³ Krzysztof Brzozowski, podcasy podlaski 1578-1580, podkomorzy ziemi bielskiej 1580-1616, syn Teofila, podkomorzego ziemi bielskiej.

¹⁶⁰⁴ Wojciech Sieklucki, podkomorzy drohicki 1588-1596, starosta brański 1595-1596.

¹⁶⁰⁵ Andrzej Jałbrzyk Wyszęński, pisarz grodzki brański 1573-1590, wojski drohicki 1586-1591, podstarości i sędzia grodzki brański 1590-1591, sędzia ziemski bielski 1591-1595, syn Marcina, brat Fabiana.

¹⁶⁰⁶ Zygmunt Suchodolski, podcasy podlaski ok. 1593-1626.

¹⁶⁰⁷ Andrzej Jundził, marszałek hospodarski W.X.L., marszałek wołkowyski 1586-1606.

¹⁶⁰⁸ Jakub Górnicy (Górny) Falkowski, podpis grodzki brański 1572-1593, komornik ziemski bielski 1583-1604, podpis ziemski bielski 1588.

¹⁶⁰⁹ Paweł Dzierżek, komornik ziemski bielski.

¹⁶¹⁰ Wojciech Dzierżek, komornik ziemski bielski.

¹⁶¹¹ Aleksander Brzozowski, syn Teofila i brat Krzysztofa, podkomorzycy ziemi bielskiej.

¹⁶¹² Tomasz Rytel, pisarz ziemski bielski 1595-1616, poborca ziemi bielskiej, syn Stanisława i brat Andrzeja, poborców ziemi bielskiej.

¹⁶¹³ Jakub Sokołowski, pleban sokołowski 1571-1603, brat Filipa, komornika polnego granicznego ziemi bielskiej.

¹⁶¹⁴ Adam Mieński, komornik polny graniczny ziemi bielskiej 1595-1603, podsędek ziemski bielski 1603-1616, sędzia ziemski bielski 1616-1635, syn Hieronima.

¹⁶¹⁵ Jakub Łukawski, być może podpis ziemski bielski 1598, komornik polny graniczny ziemi bielskiej 1618, komornik ziemski bielski ok. 1637-1648.

[k. 862] Veniens ad acta pr(aese)ntia castren(sia) Cap(itanea)lia Branscen(sia) generosus Christopherus Brzozowski, succamerarius Bielscen(sis), ad proxime praeterita [k. 862v] comitia Warschovien(sia) generalia¹⁶¹⁶ de terra Bielscen(sis) nuntius t(e)r(rest)ris, tam suo, quam aliorum itidem nunciorum t(e)r(rest)rium e pallatinatu Podlachiae ad eadem comitia missorum et ablegatorum utpote gen(er)osorum Joannis Wodinski¹⁶¹⁷ a Miedzilesie¹⁶¹⁸, iudicis t(e)r(rest)ris Drohicien(sis), Adamae Olędzki¹⁶¹⁹, tribuni Mielnicen(sis), Hieronimi Irzikowic¹⁶²⁰ de Bacziki¹⁶²¹, Pauli Raczko¹⁶²², Drohicien(sis) tribuni, Melchioris Kostro¹⁶²³, collegum suorum solenniter de eo prot(estat)us est, quia ipsi ab equestri ordine totius illius pallatinatus ad tractan(da) co(m)munia cu(m) aliis nunciis undiquaq(ue) pallatinatu(m) Regni hic Warschov(iae) utpote ad co(n)ventum generalem confluentiu(m) tractanda negocia, id muneris in se de voluntate et assensu eoru(m) assumpsere, ne quippia(m) tale in p(rae)fatis comitiis tractarebur, quod constitutionibus Regni certib(us) articulib(us) in easdem expressis ac descriptis, maxime vero libertati, tum consuetudinibus sc(ilic)et pallatinatus Podlachiae contrariu(m), damnosu(m)ve foret(ur) id circo ab eosdem equestri omnium illius pallatinatus ordine in particularib(us) conventibus iniunctum atq(ue) pedibus in eam sententia(m), praesertim in articulis inferius descri(pti)s itum est, data eis¹⁶²⁴ limitata et no(n) absoluta potestate, ne plus auderent neve progressus alios consiliar(ios) praeterq(ue) instructionibus suis descr(ipt)os articulos facerunt. In primis vero in articulo de contributione publica sancienda¹⁶²⁵, ne omnino aliquid molirentur neve eandem praesum a(u)t concedere, quod attinet reform(ati)onem sereni(ssi)mae iunioris reginae¹⁶²⁶ ubi et quomodo esset facienda de hac quum iam constitutio Regni anni millesimi¹⁶²⁷ [...] ¹⁶²⁸ satis testatur, nulla hac de re disput(ati)o nunc est facienda, q(uu)m penitus sublata sunt et abrogatae illa leges, ne pallatinatus Mazoviae una

¹⁶¹⁶ Sejm warszawski obradował w dniach 4 V–16 VI 1593 r.

¹⁶¹⁷ Jan Wodyński, podczaszy podlaski 1586-1591, sędzia ziemski drohicki 1591-1596, kasztelan podlaski 1596-1613, wojewoda podlaski 1613-1616.

¹⁶¹⁸ Międzyzylesie (Miedzna), miasto w ziemi drohickiej woj. podlaskiego (obecnie wieś w pow. węgrowskim, woj. mazowieckie).

¹⁶¹⁹ Adam Olędzki, wojski mielnicki 1593-1603, sędzia ziemski drohicki 1603-1621, starosta drohicki 1621-1625, syn Krzysztofa, starosty brańskiego i suraskiego.

¹⁶²⁰ Hieronim Irzykowicz, podkomorzy drohicki 1596-1613, syn Jana, starosty mielnickiego.

¹⁶²¹ Baciki, wieś w ziemi mielnickiego woj. podlaskiego (dziś Baciki Bliższe, Baciki Średnie i Baciki Dalsze w pow. siemiatyckim).

¹⁶²² Paweł Raczko, wojski drohicki 1592-1612.

¹⁶²³ Melchior (Malcher) Kostro, sędzia grodzki brański 1579-1588, podstarości drohicki 1589-1593, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, syn Jana, brat Baltazara i Piotra.

¹⁶²⁴ Po tym słowie powtórzono: eis.

¹⁶²⁵ Uniwersał poborowy na sejmie walnym koronnym warszawskim w roku 1593 uchwalony, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 206-214.

¹⁶²⁶ Anna Habsburżanka (1573-1598), królowa polska i szwedzka, wielka księżna litewska, żona Zygmunta III,.

¹⁶²⁷ Chodzi o konstytucję z 1581 r.: *Oprawa Królowej Jej Miłości Anny*, [w:] VC, t. 2, vol. 1, s. 453.

¹⁶²⁸ Zostawiono tu puste miejsce na 2 słowa.

cu(m) pallatinatu Podlachiae hoc onere reform(ati)onis reginarum Poloniae amplius gravarentur. Quoniam vero in praesenti horum comitiorum constitutione cap(itanea)tus Bielscen(sis) cum praefectura silvarum illius terrae, praeterea Augustov(iensis), Raigroden(sis) capitaneatus, hac reform(ati)one¹⁶²⁹ serenissimae junioris reginae reclamantibus et contradicentibus illis onerati sunt, prorsus se im(m)unes, ac quicquam hac de re se ire velle testantur. Non praeter mittunt silentio et eam quartam, qua(m) serenissimae reginae seniori Jagieloniae¹⁶³⁰ de capitaneatibus Bielscen(sis), Raigroden(sis), Augustovien(sis), praefecturisq(ue) aliis Bielscen(sis) ac Tikoczinen(sis) et iam illis contradicentibus condonata est¹⁶³¹, quae non in tesaurum sereni(ssi)mae reginae, sed Ravam¹⁶³² singulis annis debebat importari. Caeterum multi alii articuli in constitutione pr(aese)nti sunt scripti illis repugnantibus, quarum sanctorum uti im-[k. 363]-pugnaverunt, ita de ea quicquam scire neq(ue) eidem subiacere ac subesse vellunt testanturq(ue). Quapropter ut fides, integritasq(ue) illoru(m) tunc nunciorum tanquam personarum publicarum apud totam nobilita(te)m istius pallatinatus sit illesa ac illibata, articulos superius descr(ipt)os omnino non approbare neq(ue) eisdem assentire, nec quam scire de ipsis velle etiam atq(ue) etiam ut superius tam suo, quam aliorum college(m) suoru(m) supradcriptorum nomine solenniter prot(estat)us est. Quam protestationem petit sibi in praesentia acta castren(sia) Branscen(sia) cum inscribi itidem eandem sibi ex eisdem actis describi et extradi.

2. Protestacja Wojciecha Siekluckiego, podkomorzego ziemi drohickiej, przeciwko posłom podlaskim na sejm warszawski, Brańsk, 16 VII 1593 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 77, k. 886-886v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 16 VII 1593 r. [feria sexta in crastino faesti Divisionis Apostolorum a. D. mille(si)mo quingente(si)mo nonage(si)mo tertio].

[k. 886] Do urzędu i akt tutecznych grodzkich brańskich oblicznie przysedzszy urodzony Wojciech Sieklucki¹⁶³³, podkomorzy ziemie drohickiej y innych osób niemało obywatelów powiatu bielskiego przed temże urzędem solenniter protestował się na im.pp. posły, którzy byli

¹⁶²⁹ *Oprawa Krolowej Jej Miłości*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 200.

¹⁶³⁰ Anna Jagiellonka (1523-1596), królowa polska i szwedzka, wielka księżna litewska, córka Zygmunta I i Bony, żona Stefana Batorego.

¹⁶³¹ *Deklaracya wolności od quarty z dobr pewnych na Podlaszu, Krolowej Jej Miłości Anny starszej*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 201.

¹⁶³² Rawa (Rawa Mazowiecka), miasto nad Rawką, stolica woj. rawskiego (obecnie w woj. łódzkim), miejsce przechowywania skarbu kwarcianego.

¹⁶³³ Wojciech Sieklucki, podkomorzy drohicki 1588-1596, starosta brański 1595-1596.

od wsytkich obywatelów województwa podlaskiego na sejm teraz blisko przesył warsawski z rzeczami pewnymi i kondycjami posłani i obrani, iż oni żadnej rzeczy i kondycje, które jem byli na ten sejm zlecone i poruczone [przez] obywatelów województwa podlaskiego potrzebnych barzo i pożytecznych u K.J.M. ani u i.m. Panów Rad nie sprawili i właśnie się to pokazuje, jakoby tam nie byli, co się jaśnie i z konstytucje na tym sejmie postanowionych pokazuje. Do tego zaś i na pobór quadam ex parte pozwolili, czego czynić nie mieli, abowiem jem tego bracia ich obywatele województwa podlaskiego nie zlecali, iterum atq(ue) iteru(m) de tanto su(m)mo gravamine, angaria et praeiudicio tenże urodzony pan podkomorzy drohicki protestując się przeciwko niem i przeciwko tem artykułom, któreby przez pozwolenia ich byli stanowione, gdyż tego nie mieli w poruczenie. A ponieważ w ten przysły wtorek [20 VII 1593] sejmik tu w Brańsku, a tegoż też dnia i w Drohiczynie przypada (na którym to w Drohiczynie tenże pan podkomorzy byź ma) przetoż solenniter protestował się, aby nic przez braciej drugiej obywatelów województwa podlaskiego na nich oprócz zezwolenia wsytkich nie było stanowiono, wyjąwszy to, iżby się i.m. pp. obiwatele województwa podlaskiego, którzy na ten sejmik się zjadą, zgodziwszy jednego albo dwu z pośrzodka siebie posłów do K.J.M. wyprawili, aby nam J.K.M. sejmik znowu generalny na jednym miejscu w województwie podlaskiem złożyć raczył, na który wsysey by się [k. 886v] pospołu w jedno znieść mogli, a tam pospołu w jednej gromadzie około dobrego K.J.M. i R.P. jako wierni i życzliwi poddani J.K.M. radzili, prosząc, aby ta protestacja jego do akt tutecznych była wpisana, co otrzymał.

3. Protestacja Krzysztofa Brzozowskiego podkomorzego ziemi bielskiej, jednego z posłów tejże ziemi do króla Zygmunta III, Brańsk, 27 VII 1593 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 77, k. 1010v-1011. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 27 VIII 1593 r. [feria tertia post faest(um) sancti Jacobi Apostoli proxima a. D. mille(si)mo q(ui)nge(ntesim)o nonage(sim)o tertio].

[k. 1010v] Do urzędu i do akt tutecznych grodzkich brańskich oblicznie przysedszy urodzony Chrystof Brzozowski¹⁶³⁴, podkomorzy ziemie bielskiej, przed temże urzędem grodzkiem brańskim protestował się i opowiedanie takie uczynił o to, iż on na sejmiku tutecznem w Brańsku blisko przesyłem za złożeniem przez li[s]t K.J.M. na dzień dwudziesty miesiąca lipca będący posłem do K.J.M. od panów urzędników i rycerstwa powiatu tego bielskiego pospołu z

¹⁶³⁴ Krzysztof Brzozowski, podczaszy podlaski 1578-1580, podkomorzy ziemi bielskiej 1580-1616, syn Teofila, podkomorzego ziemi bielskiej.

panem [k. 1011] Tomaszem Rytelem¹⁶³⁵ obranem będąc, gdy według postanowienia na tem sejmiku z poselstwem sobie zwierzonym do K.J.M. jachał, obaczywszy iż mu ani kredencji pod podpisem rąk swych, ani listu do K.J.M. należącego panowie urzędnicy i rycerstwo powiatu bielskiego nie dali, przeto wrócił się nazad, w czym przestrzegając pilności swej, aby na potem jemu w tym wina dana nie była, o tem oświadczył się przed urzędem tutecznym grodzkiem brańskim, gdyż on gotów był to, czego się podjął, odprawić, lecz iż mu panowie rycerstwo żadnego listu z podpisem swoim nie dali, prosąc aby mu ta protestacja była do ksiąg wpisana, co otrzymał.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 14 I 1595 r.

Zygmunt III uniwersałem datowanym w Krakowie 31 X 1594 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 6 II 1595 r., sejmik przedsejmowy ziemi bielskiej na 14 I 1595 r.

1. Notatka o przyjęciu uniwersału zwołującego sejmiki przedsejmowe, Brańsk, 19 XII 1594 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 13, k. 480v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 19 XII 1594 r. [feria secunda ante festum sancti Tomae Apostoli proxim(a) a. D. millesimo quingente(si)mo nonage(si)mo quarto].

[k. 480v] Ad officium et acta praesentia cap(itanea)lia castren(sia) Branscen(sia) personaliter veniens generosus Albertus Kosobuczky, cubicularius S.R.M., ad hocide(m) officium obtulit l(itte)ras eiusdem M.R. indictionis conventus generalis Cracow(iae) die sexta mensis february [6 II 1595] incidentis, tam ad officium p(raese)ns quam et officiales terrestres, nobilitatemq(ue) districtus huius Bielscen(sis) missas. Quas quidem l(itte)ras officium praesens cap(itanea)le castren(se) cum ea, qua decet reverentia suscepit.

2. Notatka o ogłoszeniu uniwersału zwołującego sejmiki przedsejmowe, Brańsk,

19 XII 1594 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 13, k. 480v. Oblata została dokonana 19 XII 1594 r. [feria secunda ante festum sancti Tomae Apostoli proxim(a) a. D. millesimo quingente(si)mo nonage(si)mo quarto].

¹⁶³⁵ Tomasz Rytel, pisarz ziemski bielski 1595-1616, poborca ziemi bielskiej, syn Stanisława i brat Andrzeja, poborców ziemi bielskiej.

[k. 480v] Ministerialis generalis Regni nobilis Gregorius Łopyensky de cuius autentico et iuramento officio praesenti constat coram eodem officio actisq(ue) praesentibus cap(itanea)libus castren(sibus) Branscen(sibus) personaliter stans in vim suae verae ac fidelis rell(ati)onis per eum ubivis locorum officiose faciendae palam recognovit, quia ex mandato officii p(raese)ntis, l(itte)ras S.R.M. die hodierna ad hocidem officium allatas, indictionis conventus generalis Cracowiae die sexta mensis februarii [6 II 1595], particularis vero terrae Bielscen(sis) indigenis die quatuordecima mensis ianuarii [14 I 1595] proxime ventura inciden(tis), in congregatione multorum nobilium ac hominum, tam hic in curia regia Branscen(sia), quam et in foro circuli civitatis huius Branscen(sis) die hodierna proclamavit, ac publicavit ad debitamq(ue) noticiam omnibus deduxit. De quibus praemissis ministerial(is) praefatus eam expraessam rellationem ad acta praesentia fecit.

2. Instrukcja dana posłom na sejm, Brańsk, 14 I 1595 r.

*Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 13, k. 556-558v. Oblata została dokonana 14 I 1595 r. [sabbato ante festu(m) divae Priscae virginis proximo a. D. mille(si)mo quingente(si)mo nonagesimo quinto]; **Skrót:** ANK, ZZG, sygn. 18, s. 207.*

[k. 556] Artykuły na sejmiku ziemie bielskiej w Brańsku die 14 ianuarii [14 I] a. D. 1595 spisane a przez i.m. pany dygnitarze, urzędniki i rycerstwo ziemie bielskiej na ten sejmik zgromadzone i i.m. pp. Krystofowi Brzozowskiemu¹⁶³⁶, podkomorzemu bielskiemu, Wojciechowi Siekluckiemu¹⁶³⁷, podkomorzemu drohickiemu, posłom na sejm przysły walny obranem zleczone.

[1.] Naprzód nie wdawając się ani przystępując do żadnych spraw sejmowych panowie posłowie starać się mają u K.J.M. i u i.m. Panów Rad pospołu z insemi pany posłami, aby K.J.M. pactis conve(n)tis dość uczynił według powinności i deklaracji na sejmie koronacji K.J.M. uczynionej¹⁶³⁸.

[2.] Komisja między Koroną a W.Ks.L. [z] województwy lubelskim, podlaskim, brzeskim i grodzieńskim [sic] wedle pierwszych i dawnych konstytucji¹⁶³⁹ do efektu i do

¹⁶³⁶ Krzysztof Brzozowski, podczaszy podlaski 1578-1580, podkomorzy ziemi bielskiej 1580-1616, syn Teofila, podkomorzego ziemi bielskiej.

¹⁶³⁷ Wojciech Sieklucki, podkomorzy drohicki 1588-1596, starosta brański 1595-1596.

¹⁶³⁸ *Confirmatio pactorum conventorum*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 55-61.

¹⁶³⁹ Zob. *Rozgraniczenie województwa podlaskiego z województwem brzeskim*, [w:] s. VC, t. 2, vol. 2, 116; *O Kommissyi Podlaskiej*, [w:] ibidem, s. 179.

egzekucyj była przywiedziona. A z komisarzów tych naznaczonych jeśliby który umarł na miejsce jego aby był drugi mianowany albo deputowany.

[3.] Zjazd drohicki¹⁶⁴⁰ przez uniwersał K.J.M., acz nam nie według prawa extraordinarie złożony, jednak dogadzając woli i rozkazania K.J.M. tak też potrzebie R.P. my to aprobujemy, excepto pana safarza¹⁶⁴¹, który zda się bydź cu(m) detrimento skarbu K.J.M. i R.P., na tego według protestaczej przez nas w grodzie brańskim uczynionej nie pozwalamy. A ten pobór wsystek przez nas pozwolony, tak łanowy, jako i czopowy do rąk pana poborcy bielskiego Tomasza Rytela¹⁶⁴² ma bydź oddany i przez onego wybrany do środopostnej niedziele przysłej [5 III 1595], a po tem czasie [k. 556v] naznaczonem kto by go nie wydał, tedy ma bydź na retencie do urzędu grodzkiego brańskiego do tego dnia wydany, z którego tenże poborca ma dostateczną lidzbę uczynić w skarbie K.J.M.

[4.] Iż się to przeciwko prawu pospolitemu dzieje w ziemi bielskiej od starost i dzierżawców dóbr K.J.M, że po uczynieniu granic przez komisarze między dobry K.J.M. a ślacheckimi gruntami. A iż panowie dzierżawcy wielkie p(rae)iudicia czynią ślachcie, grunty [sic] i poseszej onem gwałtem broniąc, niektórzy kopce swowolnie rozrzucają i znaki granic psując, nie dbając nic na paenę w statucie opisaną, prosić i starać się z pilnością mają, aby była reasumowana konstytucja a. D. 1562¹⁶⁴³ i do egzekucyj przywiedziona. A pozwy i proces autoritate convent(us) wszelakie przeciw komisarzom i stronie aby byli zniesione i na potem nie byli intentowane, ani prosekowane i paena na delatora i instygatorowi włożona według tejże pomienionej konstytucyj a forum na trybunale inter causas off(ic)ii.

[5.] Iż niektórzy ważyli się tego pod pewnymi osobami uprasać naszej majątności ślacheckich, na które prawa dostateczne mają i w poseszej onych są, co się wszystko dzieje przeciwko przywilejowi incorporationis Regno ziemi podlaskiej¹⁶⁴⁴, starać się mają, aby takowe pozwy któremi są spozywani pewne osoby ad instantiam instigator(is) byli zniesione et in posterum było to constitutione publica cautum, jakoby na potem żaden nie ważył się uprasać majątności drugiego ni pod kiem, a od pozwów takich, aby decreto generali perpetue byli wolni.

¹⁶⁴⁰ Sejmik generalny województwa podlaskiego w Drohiczynie odbył się 24 XI 1594 r.

¹⁶⁴¹ Szafarzem wybrano wówczas Jana Wodyńskiego, podczaszego podlaskiego 1586-1591, sędziego ziemskiego drohickiego 1591-1596, kasztelana podlaskiego 1596-1613, wojewodę podlaskiego 1613-1616.

¹⁶⁴² Tomasz Rytel, pisarz ziemski bielski 1595-1616, poborca ziemi bielskiej, syn Stanisława i brat Andrzeja, poborców ziemi bielskiej.

¹⁶⁴³ *Statut około usypania granic między imieniem Naszym a imiony ziemskimi w mocy zostawiamy*, [w:] VC, t. 2, vol. 1, s. 104.

¹⁶⁴⁴ *O Ziemi Podlaskiej. Przywilej przywrocenia Ziemi Podlaskiej do Korony Polskiej*, [w:] VC, t. 2, vol. 1, s. 216-220.

[6.] Na to wszystko dajemi panom posłom naszym absoluta(m) potestatem, aby się nie wazyli do żadnych inszych spraw sejmowych postępować, ażby te wszystkie antecedentia pierwej autoritate convent(us) de facto zniesiono i na potem konstytucją sejmową dostatecznie warowane było.

Potem, gdy to wszystko onem warowane będzie, dostatecznie według zlecenia naszego od K.J.M. i od R.P. na propozycją sejmową i na artykuły w instrukcji K.J.M. opisane tak postępować będą.

[k. 557] [1.] Naprzód, iż K.J.M. w instrukcji swojej raczy dawać znać o wielkim niebezpieczeństwie nieprzyjacielskim, które Koronę zachodzą, tedy to panom posłom swoim zlecamy, aby z inszemi województwy górnemi zgadzali się, jako o dobrem, tak i o całości R.P. pospołu z inszemi obmyślawali.

[2.] Tymże sposobem z[e] strony swowoleństwa ukraińnych ludzi¹⁶⁴⁵ i tumultu gdańskiego¹⁶⁴⁶ na co jem dajem absolutam potestatem.

[3.] O ukróceniu sejmu żeby sedł suis modis, aby się nic nie derogowało prawu pospolitemu na to nie trzeba pozwalac.

[4.] Illustria bonorum R.P. aby zawsze dochodziła dla przymnożenia pożytków do skarbu K.J.M. i konstytucje o tym uczynione¹⁶⁴⁷ aby byli do efektu przywiedzione, gdyż i quarta nie w swej całości jest, jako przedtem registra lustratorskie są.

[5.] Konstytucja de acces[s]oriis¹⁶⁴⁸ na koronacji uczyniona aby była deklarowana, jako się ma rozumieć, jeśli się ma rozumieć in minorib(us) subseliis, czy tylko na trybunale, a memorial(e) aby płacone nie było ab accessoriis in minoribus subseliis tak w ziemstwie, jako i w grodzie, i indziej, tylko a deffinitiva sententia.

[6.] Skarzyli się niektórzy ślachiacy ziemie bielskiej przy granicy pruskiej mieszkające, którem obywatele Ks[ięstwa] Pruskiego wielkie skody poczynili. Prosić K.J.M. aby na to pewne komisarze dać raczył.

¹⁶⁴⁵ Chodzi o powstania kozackie Krzysztofa Kosińskiego (1591-1593) i Semena Nalewajki (1594-1596).

¹⁶⁴⁶ Wspomniany tumult miał miejsce 9 IX 1593 r. na skutek żądania króla zwrotu kościoła Mariackiego w Gdańsku katolikom. Przeciwstawili się temu mieszczanie wyznania ewangelickiego, wywołując rozruchy w mieście.

¹⁶⁴⁷ *O lustracyjej*, [w:] VC, t. 2, vol. 1, s. 102; *O kwarcie i sądzeniu jej napotym*, [w:], ibidem, t. 2, vol. 2, s. 147-148.

¹⁶⁴⁸ *De accessoriis*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 80.

[7.] Causae pro bonis nullo iure receptis aby byli na tem sejmie sądzone i odprawowane, także też remisje z trybunału na sejm i kryminały aby byli sądzone i odprawione.

[8.] Skarżyli się rycerstwo ziemie bielskiej o niedostatek soli koronnej, prosić K.J.M., aby województwo podlaskie dostatkem soli opatrzył et in defectu aby jem było wolno pruską sól wywozić według potrzeby.

[9.] Poruczamy też to panom posłom naszym, aby z wielką pilnością zalecili K.J.M. wierne, pilne i dawne zasługi pana Pawła Raczka¹⁶⁴⁹, [k. 557v] dworzanina i rotmistrza K.J.M., który od czasu niemałego kostem swem własnem królom przesłym, panom naszym świętej pamięci, tudzież K.J.M. i R.P. okazował aż do tego czasu.

[10.] Poruczamy też panom posłom naszym, aby z wielką pilnością zalecili K.J.M. wierne, pilne i dawne zasługi urodzonego pana Wojcie[c]ha Siekluckiego, podkomorzego drohickiego, który od kilkudwudziestuu lat kostem swem własnem panom naszym świętej pamięci, tudzież K.J.M. i R.P. okazował, aż do tej starości swej i aby pilnie prosili o przyczynę za niem i.m. pp. posłów do K.J.M., żeby J.K.M. na wierne zasługi jego raczył mieć baczenie i onego kontentować, jakoby do dalszych posług R.P. onego pochopniejszym uczynił.

[11.] Łapowie i Daniłowscy prosili, ażeby jem wedle listów rewizorskich dobra albo wieś ich własna Daniłowo¹⁶⁵⁰, którą nullo iure do starostwa saraskiego są wzięte, aby byli wrócone, abo jem odmianę dano, jako J.K.M. na przesłym sejmie za okazaniem oryginału obiecać raczył.

[12.] Roki ziemskie tak w Brańsku, jako w Sarażu¹⁶⁵¹ i w Tykocinie¹⁶⁵², gdy na której parafiej limitatia stanie, aby była kontynuowana.

[13.] Prosić K.J.M., żeby dla dalekiej i złej drogi w Tykocinie ślachie gród był postąpiony.

[14.] Zlecamy panom posłom naszym, aby tu w Bielsku albo Brańsku, gdzie comodius będzie się zdało, w powiecie bielskiem sejmik obierania deputatów konstytucją był obwarowany alternatą.

¹⁶⁴⁹ Paweł Raczko, wojski drohicki 1592-1612.

¹⁶⁵⁰ Daniłowo, wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie Daniłowo Duże i Daniłowo Małe w pow. białostockim).

¹⁶⁵¹ Suraż, miasto nad Narwią w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. białostocki), stolica pow. suraskiego.

¹⁶⁵² Tykocin, miasto nad Narwią w woj. podlaskim (obecnie pow. białostocki), od 1581 r. stolica powiatu w ziemi bielskiej.

[15.] Zlecamy to panom posłom naszym, aby dzierżawcy dóbr K.J.M. extra mentem et naturam constitutionis wybranców ku opreszej i gwałtom wszelakim przeciwko ślachcicom nie używali, o co aby mieli forum na trybunale inter causas offii ex tenut(is) suis.

[16.] Rzeka Narew, aby była wolna do nawigacji a quibusvis obstaculis et impedimentis, poena aby była interponowana i czas aby byłznaczony do zniesienia upustów i jazów.

[17.] To też poruczamy panom posłom naszym, iż pan Fabian Wyseński Jałbrzyk¹⁶⁵³, podsędek ziemie bielskiej, przed czasy in anno 1581, 82, 83 [k. 558] poborcą będąc powiatów drohickiego i mielnickiego, okazał przed nami, iż za jego nieszczęciem fatali decretum nań przysło, że po uczynieniu lidzby przed i.m. pany deputaty na zamku lubelskim z przereczonych poborów i po ukazaniu wydatku autentice komprobowanego sup(er)recepty przeczezonej zostawało resty za lat trzy wedle lidzby anni 1578, czego on nie wybrał był dla pewnych defektów, których mu na lidzbie nie przy[j]mowano, ani ich likwidować nie kazano, flor(enorum) 2230 / 23 / 11 ½, z tego miano mu bydź wyrażono na salarium i expensa wedle postanowienia świętej pamięci króla Stefana skarbowego od złotego po groszu jednym, co uczynić miało za trzy lata flor(enorum) 746 / 12 / 16. A tego nic nie wytrącono, musiał wedle dekretu dać flor(enorum) 2730 / 23 / 11 ½, jako świadczy kwit skarbowy. A iż widziemy bydź sprawiedliwą i słuszną, aby takowy upadek nie był z przyczyn[y] K.J.M. i R.P. skarbowej, za czem by, uchowaj Panie Boże, służywszy krzywdę odnieść miał, prosąc, napominając, żeby o to K.J.M. prosili serio, aby w to wejrzeć raczył okiem świętej sprawiedliwości, a to, co wedle Pana Boga należy i co swego własnego dał, iżby mu to albo nagrodzić, albo zapłacić rozkazać raczył.

[18.] Egzorbitancje i gravamina wszelakie na sejmiku drohickim mianowane i aktykowane skutecznie poprzeć i ad effectum debitum przywieść.

[1] Jan Jałbrzyk Wyseński¹⁶⁵⁴, chorąży ziemie bielskiej ręką p(ro)p(ria), [2] Fabian Jałbrzyk Wyseński, podsędek ziemie bielskiej, [3] Lenart Domanowski¹⁶⁵⁵, [4] Andrzej Niewiarowski¹⁶⁵⁶, [5] Malcher Wroczeński, [6] Pantaleon Zaleski, [7] Mikołaj Łupieński, [8]

¹⁶⁵³ Fabian Jałbrzyk Wyszynski, proboszcz w Wyszonkach 1560-1570, cześnik podlaski 1578-1583, podsędek ziemski bielski 1583-1603, poborca ziemi drohickiej i mielnickiej, syn Marcina, sędziego ziemskiego bielskiego, brat m.in. Andrzeja, Nikodema.

¹⁶⁵⁴ Jan Jałbrzyk Wyszynski, chorąży ziemi bielskiej 1588-1613, syn Stanisława, chorążego ziemi bielskiej.

¹⁶⁵⁵ Lenart (Leonard) Domanowski, prawdopodobnie syn Pawła, sędziego grodzkiego brańskiego i brat Adama, podstolego podlaskiego.

¹⁶⁵⁶ Andrzej Niewiarowski (Niewierowski), prawdopodobnie brat Walentego, komornika ziemskiego bielskiego.

Marcin Brzeźnicki, [9] Stanisław Rytel¹⁶⁵⁷, [10] Matys Mroczek, [11] Nikodem Zaleski, [12] Kaliksty Wyszeński¹⁶⁵⁸, [13] Jadam Gołębiewski, [14] Krystow Markowski¹⁶⁵⁹ ręką swą, [15] Andrzej Rytel¹⁶⁶⁰ ręką własną, [16] Joannes Woino¹⁶⁶¹, camerarius t(er)r(est)ris, [17] Matys Domanowski propria, [18] Marcin Wyszeński, [19] Michał Łupieński, [20] Mikołaj Piekutowski, [21] Balcer Rytel¹⁶⁶², [22] Jerzy Brzeźnicki, [23] Sebestian Bajkowski z Zalesia, [24] Franc [k. 558v] Wyszeński, [25] Adam Mroczek, [26] Szczęsny Wyszowaty, [27] Krystof Pęski, [28] Mikołaj Rzepny, [29] Erazmi Piotraszko, [30] Wawrzyniec Brzóska.

Które to postanowienie i zgodę naszą zleciliśmy pewnem osoba(m), braciej swej, do akt grodzkich z pośrodku siebie donieść i aktykować nomine totius nobilitatis na sejmik ten zgromadzonych.

Sejmik elekcyjny szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 1 VIII 1595 r.

Szlachta ziemi bielskiej wybrała kandydatów na sędziego ziemi bielskiej po śmierci Andrzeja Jalbrzyka Wyszyńskiego: Melchiora Kostro, Walentego Mościckiego wojskiego ziemi bielskiej, Marcina Brzozowskiego podstolego podlaskiego i podstarościego brańskiego oraz Baltazara Wyszowskiego. Marszałkiem sejmiku był Krzysztof Brzozowski, podkomorzy ziemi bielskiej. Król Zygmunt III powierzył urząd Melchiorowi Kostro¹⁶⁶³.

1. Notatka o zapytaniu w imieniu szlachty parafii topczewskiej do pisarza grodzkiego brańskiego Macieja Boguszkowskiego o listy zwołujące elekcje sędziego i pisarza ziemskich bielskich, Brańsk, 2 V 1595 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 13, k. 780v. *Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 2 V 1595 r. [feria tertia post festum s(an)ctorum Philipi et Jacobi Apostolorum proxima a. D. millesimo quingentesimo nonagesimo quinto].*

¹⁶⁵⁷ Stanisław Rytel, poborca ziemi bielskiej, syn Andrzeja, podsędka ziemskiego bielskiego, ojciec Tomasza, Andrzeja i Baltazara.

¹⁶⁵⁸ Prawdopodobnie Kalikst (Warel Filipowicz) Wyszyński, podpisek grodzki brański ok. 1567-1578, podpisek ziemski bielski ok. 1573-1600, komornik polny graniczny ziemi bielskiej ok. 1583-1593.

¹⁶⁵⁹ Krzysztof Markowski, prawdopodobnie podwojewodzi podlaski 1606-1612.

¹⁶⁶⁰ Andrzej Rytel, syn Stanisława, poborcy ziemi bielskiej, brat Tomasza, pisarza ziemskiego bielskiego i Baltazara.

¹⁶⁶¹ Jan Wojno, komornik ziemski bielski ok. 1565-1603, poborca ziemi bielskiej.

¹⁶⁶² Balcer (Baltazar) Rytel, syn Stanisława, brat Andrzeja, poborców ziemi bielskiej oraz Tomasza, pisarza ziemskiego bielskiego.

¹⁶⁶³ *Urzednicy podlascy*, s. 55, nr 219.

[k. 780v] Ad officium et acta praesentia cap(itanea)lia castren(sia) Branscen(sia) veniens nobiles Tomas olim Jacobi Topczewsky habens circa se personal(ite)r mini(steri)alem g(e)n(er)alem regni nobilem Jacobum Szmukiel Brzozowsky, tum etiam n(obi)lem Erasmum Brzozowsky a generoso Matia Bogusskowsky¹⁶⁶⁴, notario castren(sia) Branscen(sia), suo et aliorum nobilium parochiae Topczewska¹⁶⁶⁵ nominibus requisivit, utrum sint aliquae literae designantes conventus particulr(is) ad eligendum iudicem et notarium t(er)r(est)res Bielscen(ses) ad acta pr(aese)ntia cap(itanea)lia castren(sia) porrecta et inscripta, nec ne. Qui ipse praefatus generosus Matias Boguskowsky, notarius castren(sis) Branscen(sis), responsae tulit eiusmodi, nullas literas eiusmodi esse porrectas, nec in acta pr(aese)ntia inscriptas, nec de eisdem noticia(m) ullam hucusq(ue) habere.

2. Uniwersał wojewody podlaskiego Janusza Zasławskiego zwołujący sejmik wyboru kandydatów na sędziego ziemi bielskiej, Zasław, 21 VI 1595 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 80, k. 517v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 4 VII 1595 r. [feria tertia post festu(m) sanctorum Petri et Pauli Apostolorum proxima a. D. millesim(o) quingentesimo nonagesimo quinto].

[k. 517v] Januzius¹⁶⁶⁶, dux a Zasław¹⁶⁶⁷, pallatinus Podlachiae.

Significamus praesentib(us), quoru(m) interest universis, pr[a]esertim vero magnific(is) ac g(e)n(er)osis dignitariis et offi(cia)lib(us) totiq(ue) nobilitati di(str)ictus Bielscen(sis), perlatum e(ss)e ad nos g(e)n(er)osu(m) olim Andream Jałbrzik Wysensky¹⁶⁶⁸, iudicem ter(rest)rem Bielscen(sem), e vivis sublatu(m) esse, ex indeq(ue) officium illud iudicatus post sui decessu vacare, nos itaq(ue) quamq(ue) temporib(us) gravibus aliis R.P. negociis occupati simus, tamen pr[a]ecavendo id ne ob deffectu(m) magistratus atq(ue) hinc ob intermissum iusticiae tenoru(m), etia(m) dum aliis onerati sum(us) c[a]eteris cu(m)q(ue) dece(ss)e hac in parte videamur pro officio nostro ellectionis iudicis ter(rest)ris Bielscensis certum tempus diem et locum v(ide)licet feriam terciam post festum s(ancti) Jacobi Ap(osto)li p(roxi)ma, qu[a]e est dies prima mensis augusti [1 VIII 1595] in Bransko constituen(di), praefigen(di) et assignan(di) ducimus, prout et constituimus pr[a]efigimus et assignamus, quapropter generoso Alberto

¹⁶⁶⁴ Maciej Boguszkowski, pisarz grodzki brański ok. 1591-1600.

¹⁶⁶⁵ Parafia p.w. św. Stanisława w Topczewie.

¹⁶⁶⁶ Janusz książę Zasławski, wojewoda podlaski 1591-1604, wojewoda wołyński 1604-1629, starosta żytomierski, perejesławski.

¹⁶⁶⁷ Zasław, miasto nad Horyniem w woj. wołyńskim (obecnie na Ukrainie w obw. chmielnickim).

¹⁶⁶⁸ Andrzej Jałbrzyk Wyszyński, pisarz grodzki brański 1573-1590, wojski drohicki 1586-1591, podstarości i sędzia grodzki brański 1590-1591, sędzia ziemski bielski 1591-1595, syn Marcina, brat Fabiana.

Sziekluczky¹⁶⁶⁹, capitaneo Branscensi, in absencia autem vicecapit(a)n(e)o autoritate S.M.R. et nostra qua hac in parte fungimur hortando praesentibus iniungimus, ut id ipsum tempus, diem et locum per mini(steria)les ter(rest)res in Bransko diebus forensibus et circa ecclesias parochiales festivis publicari ac proclamari faciat, quatenus pro die et tempore pr[a]efixo supra expresso universi nobiles districtus Bielscen(sis) sese in locum assignatum conferant et sunt praesentiis adesse current, ibidemque de medio sui quatuor viros idoneos, sapientes et iuris peritos elegant, et in officium prenominati iudicatus designari faciant ac tandem iuxta consuetudinem antiq(am) S.M.R. defferant pro gracia S.M.R., domini nostri clementissimi, suique debita officii premissa omnia factura.

Datum in Za-[k. 518]-sław feria tertia ante festum nativitatis sancti Joannis Bapt[ist]ae p(ro)x(im)a a. D. M.D.X.C-o V-o [21 VI 1595].

Janusius Zaslawsky de Ostrog¹⁶⁷⁰, wojewoda podlaski, ręką p(ro)p(ria).

3. Notatka o publikacji uniwersału wojewody podlaskiego Janusza Zasławskiego, zwołującego sejmik wyboru kandydatów na sędziego ziemi bielskiej, Brańsk, 4 VII 1595 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 80, k. 515-515v. Oblata została dokonana przez Sebastiana Dworaka woźnego 4 VII 1595 r. [feria tertia post festu(m) sanctorum Petri et Pauli Apostolorum proxima a. D. millesim(o) quingentesimo nonagesimo quinto].

[k. 515] Ministerialis generalis Regni nobilis Sebastianus Dworak de cuius autentico officio praesenti constat coram eodem officio et actis praesentibus castrensib(us) capitanealibus Branscensibus personaliter stans in vim su[a]e verr[a]e ac fidellis relacionis per eum ubivis locorum officiosse faciend(ae) pallam recognovit, quia die hodierna actus praesentis in praesencia multorum nobillium intra caellebracio(ne)m iudiciorum causarum officii capitanealis castrensis, literas illustris et magnifici Janusii Zaslawsky¹⁶⁷¹, pallatini Podlachiae manu propria eiusdem pallatini subscriptas ac sigillo subsignatas ad officium praesens capitanealle castrense Branscense allatas, quibus ipse praefatus pallatinus tempus et locum particullaris conventus ellectionis iudicis terrestris terr[a]e Bielscensis post decessum generosi olim Andreae Jałbrzik Wysensky¹⁶⁷², iudicis terre Bielscensis indigenis ac nobillitati totae

¹⁶⁶⁹ Wojciech Sieklucki, podkomorzy drohicki 1588-1596, starosta brański 1595-1596.

¹⁶⁷⁰ Ostróg, miasto nad Horyniem w woj. wołyńskim (obecnie na Ukrainie, obw. rówieński).

¹⁶⁷¹ Janusz książę Zasławski, wojewoda podlaski 1591-1604, wojewoda wołyński 1604-1629, starosta żytomierski, perejesławski.

¹⁶⁷² Andrzej Jałbrzyk Wyszynski, pisarz grodzki brański 1573-1590, wojski drohicki 1586-1591, podstarości i sędzia grodzki brański 1590-1591, sędzia ziemski bielski 1591-1595, syn Marcina, brat Fabiana.

terrae huius Bielscen(sis) designat v(ide)licet diem primam mensis augusti proxime venturam [I VIII 1595] in Bransko illud negocium electionis perfaciendum ac exequendum praefigit et assignat iuxta laciorem vim et continentiam lit[t]erarum earum designacionis electionis praefatae alta et sonora sua praeconica voce tam hic in curia regia Branscensi, quam [k. 515v] in circulo forri civitatis Branscensis, ubi frequentia multorum hominum tam nobillis, quam plebae(is) condicionis errat [sic!], publicavit et debite noticiae omnium deduxit. De quibus praemissis dictus ministerialis eam expressam relationem ad acta praesentia fecit.

4. Protestacja Kaspra Kosińskiego i jego adherentów przeciwko sejmikowi wyboru kandydatów na sędziego ziemskiego bielskiego, Brańsk, 1 VIII 1595 r.

Rkp. NGAB. f. 1708, op. 1, sygn. 80, k. 716-716v. Oblata została dokonana przez Kaspra Kosińskiego 1 VIII 1595 r. [feria tertia in festo sa(n)cti Petri in Vinculis a. D. millesimo quingentesimo nonagesimo quinto].

[k. 716] Veniens persona(lite)r ad officium et ad acta praesentia capitanealia castren(sia) Branscen(sia) g(e)n(er)osus [1] Caspar Kosinski¹⁶⁷³ in Podbilsko¹⁶⁷⁴ etc. terrae Bielscen(sis) haeres, suo et g(e)n(er)osorum [2] Gregorii Wahanowski¹⁶⁷⁵, tribuni Brzesten(sis), nec non [3] Fidorii, [4] Joannis, [5] Bohdani, [6] Stephani, [7] Iwani Wahanowskich in Podbielsk et Kruhłe¹⁶⁷⁶ haered(um), [8] Matiae et [9] Pauli Kalecziczkich in Kaleczicze¹⁶⁷⁷ haered(um), [10] Preslai¹⁶⁷⁸, [11] Hieronimi¹⁶⁷⁹, [12] Bartolomaei¹⁶⁸⁰, [13] Christopheri¹⁶⁸¹ Irzykowiczow in Dzieńciołowo¹⁶⁸² etc. haered(um), [14] Martini et [15] Petri Pęskich in Mikiczino¹⁶⁸³ haered(um) et aliorum multorum nobilium indigenarum huius terrae Bielscen(sis) protunc absen(tium) nominibus, coram officio pr(aese)nti publice manifestatus ac prot(esta)tus est de eo, quia rescien(do) de iudic(is) electione per magni(fi)cum Janusium¹⁶⁸⁴, ducem Zasławien(sem), pallatinum Podlachiae, pro die hodierna lit[t]eris suis indicta ad eand(em) electionem, uti

¹⁶⁷³ Kasper Kosiński, podstarości drohicki 1593-1594, poborca ziemi drohickiej, bratanek Adama, kasztelana podlaskiego.

¹⁶⁷⁴ Podbielsk, wieś w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie Podbiele, kolonia wsi Dubiażyn w pow. bielskim).

¹⁶⁷⁵ Hrehory (Grzegorz) Wahanowski, wojski brzeski (litewski) 1570-1601.

¹⁶⁷⁶ Kruhłe, wieś w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie kolonia w pow. bielskim, gm. Orla).

¹⁶⁷⁷ Kaleczyce, wieś w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie Kalejczyce, pow. bielski).

¹⁶⁷⁸ Przeclaw Irzykowicz, syn Kaspra, podkomorzego mielnickiego.

¹⁶⁷⁹ Hieronim Irzykowicz, syn Kaspra, podkomorzego mielnickiego.

¹⁶⁸⁰ Bartłomiej (Bartosz) Irzykowicz, syn Kaspra, podkomorzego mielnickiego.

¹⁶⁸¹ Krzysztof Irzykowicz, wojski brzeski 1601-1612, syn Kaspra, podkomorzego mielnickiego.

¹⁶⁸² Dzieńciołowo, wieś w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie Szczyty-Dzieńciołowo, pow. bielski), w XVI w. posiadłość Irzykowiczów.

¹⁶⁸³ Mikicino (Mikicin), wieś w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. moniecki).

¹⁶⁸⁴ Janusz książę Zasławski, wojewoda podlaski 1591-1604, wojewoda wołyński 1604-1629, starosta żytomierski, perejesławski.

nobil(is), venit, sed q(uonia)m praefata ellectio non est iuxta iur(is) com(m)unis p(rae)scriptum in sex septimanis indicta¹⁶⁸⁵, nec etiam more solito antiquitus usitato in oppidis et ecclesiis parochialibus publicata omnibusq(ue) indigenis huius terrae Bielscen(sis) ad noticiam non p(ro)venit, prout et ex literis magnifici p(rae)fati pallatini Podlachiae ac ex actu ingrossation(is) earund(em) l(itte)rarum indictt(ae) ellection(is), tu(m) quoq(ue) ex actu iuramenti p(er) g(e)n(er)osum Albertum Siekluczki¹⁶⁸⁶, succamerariu(m) Drohic(iensem), super off(iciu)m cap(i)ta(nea)t(us) Branscen(sis) p(rae)stiti ac ex multis coniecturis clare patet aperteq(ue) constat eand(em) assertam ellectionem per practica(m) non nulloru(m) indigenaru(m) ter(r)ae Bielscen(sis) pro die hodierna indict(ae) et practicat(ae) non autem suo modo et ordine iuxta iur(is) com(m)unis p(rae)scriptu(m) candide indictam esse. Ideo praefatus g(e)n(er)osus Caspar Kosinski p(rae)caven(do), ne ista nociva sequella in contemptum legum publicarum ac libertatum totius nobilitat(is) huius t(er)rae Bielscen(sis) ac con(tra) usitat(am), antiquitus observata(m) consuetudinem inverso ordine introduca(n)t exindeq(ue) leges et libertates public(as), ne in abusum venia(n)t, p(rae)iudicato animo id gerent pri(v)ati inconsse[n]su off(icia)lium et nobilitat(is) in loco consueto ellectionis indictae, v(ideli)cet in cmentorio [*sic!*] civitat(is) huius Branscen(sis) publice sese indicebat ac sol(e)n(nite)r prot(esta)t(us) et manifestatus est. Q(uo)d ad eiusmodi ellectio(ne)m practicata(m) non suo modo et ordine, nec etiam candide con(tra) iur(is) com(m)unis praescriptum et in detrimentu(m) ac vilipendium libertatu(um) publicar(um) indicta(m) non consentit, nec ullos ellectos ad off(iciu)m iudic(is) t(er)r(est)ris Bielscen(sis) nominare vult, nec eos, qui sint p(er) practi(ca)m in off(iciu)m iudic(is) nominati pro ellectis habere et agnoscere vult, sed nullitate(m) totius actus ellectionis obiebat iuriq(ue) com(m)uni ac certis rationib(us) legitimis ac iuridicis declarabat, demum et coram off(ici)o pr(aese)nti cap(itanea)li castren(s) Branscen(s) eand(em) r(ati)ones suas, quas et inconsse[n]ssu omniu(m) pro die ellectionis indictae congregatoru(m) inferen(do) de nullitate assertae practicatae ellectionis con(tra) p(rae)scriptum iur(is) com(m)unis indict(ae), non publicatae, solen(nite)r iterum atq(ue) iterum ministerialib(us) ter(re)strib(us) et g(e)n(er)alib(us) Regni ac tota nobilitate pro die ellection(is) indict(ae) ac [k. 716v] etiam ad terminos iudiciales castren(ses) Branscen(ses) congregat(ae) prot(esta)tus ac manifestatus est, offeren(do) se in quolibet loco publico et in qualibet iur(is) instantia con(tra) ellectio(ne)m asserta(m) et con(tra) ellectos assertos iuxta iur(is) com(m)unis p(rae)scriptum opponere et eisd(em) con(tra)dicere et inquantu(m) ipsi de iur(is) forma competerit iure agere,

¹⁶⁸⁵ Por. niżej: *Protestacja podsejdy ziemskiego bielskiego Fabiana Jałbrzyka Wyszyńskiego i jego adherentów przeciwko sejmikowi wyboru kandydatów na sędziego ziemskiego bielskiego.*

¹⁶⁸⁶ Wojciech Sieklucki, podkomorzy drohicki 1588-1596, starosta brański 1595-1596.

quandoquid(em) et in ulteriori assertae election(is) processa non iuxta antiquu(m) usitatu(m) morem liberae election(is) p(ro)cesser(en)t, sed maioriata vocum nobilium ex Ducatu Mazoviae et ex aliis distri(cti)b(us) congregat(or)um alias voces liberas indigenar(um) t(er)rae Bielscen(sis) ad electione(m) more competentiu(m) oprimer(un)t ipsosq(ue) electis non ponderatione votor(um) neq(ue) r(ati)onibus certan(do), neq(ue) conse[n]ssu et concordia omniu(m) acceden(do), sed practica nonnullorum indigenar(um) t(erra)e Bielscen(sis) et ipsoru(m)met elector(um) no(n)nullor(um) pro electis nominavit g(e)n(er)osus Christopherus Brzozowski¹⁶⁸⁷, succamerari(us) Bielscen(sis), prot(esta)t(i)onib(us) multorum nobiliu(m), voces illor(um) liberas oprimentiu(m), intervenen(do). De quibus omnibus p(rae)missis p(rae)fatus Caspar Kosinski suo et toti(us) nobilitat(is), libertat(em) public(um) p(rae)custodien(do), no(min)ib(us) iteru(m) atq(ue) iterum protestan(do), peccit [sic!] hanc sua(m) prot(esta)t(ion)em actis pr(aese)ntibus cap(it)anea)libus castren(sibus) Branscen(sibus) ingressare admitti, cui eo, ut p(rae)miss(um) est modo, admiss(um) est.

Caspar Kosinski m(anu) p(ro)pria, Wojciech Sieklucki, podkomorzy drohicki, starosta brański m(anu) p(ro)pria).

5. Protestacja podsędku ziemskiego bielskiego Fabiana Jałbrzyka Wyszyńskiego i jego adherentów przeciwko sejmikowi wyboru kandydatów na sędziego ziemskiego bielskiego, Brańsk, 1 VIII 1595 r.

Rkp. NGAB. f. 1708, op. 1, sygn. 80, k. 719-719v. Oblaty dokonał Fabian Jałbrzyk Wyszyński podsędek ziemski bielski 1 VIII 1595 r. [feria tertia in festo sa(n)cti Petri in Vinculis a. D. millesimo quingentesimo nonagesimo quinto].

[k. 719] Ad officium et acta praesentia capitanealia castren(sia) Branscen(sia) persona(lite)r veniens generosus [1] Fabianus Jałbrzyk Wyszenski¹⁶⁸⁸, subiudex t(er)r(est)ris Bielscen(sis), una cum ministeriali generali regni nobili [1] Jacobo Wygonowsky, de cuius autentico et iuramento off(ici)o pr(aese)nti constat, ac nobilibus [2] Joanne Woyno¹⁶⁸⁹, camerario t(er)r(est)ri Bielscen(sis); [3] Nicolao Popławsky, [4] Alberto Wyszenski Warel, [5] Georgio Olędzki, [6] Joanne Siekluczki, [7] Alberto Milewski, mini(steria)li; [8] Zacharia Poroski, [9] Jacobo Biały, [10] Sebastiano Uszenski, [11] Mathia Woino, [12] Andrea Niwinski, [13] Petro

¹⁶⁸⁷ Krzysztof Brzozowski, podczaszy podlaski 1578-1580, podkomorzy ziemi bielskiej 1580-1616, syn Teofila, podkomorzego ziemi bielskiej.

¹⁶⁸⁸ Fabian Jałbrzyk Wyszyński, proboszcz w Wyszonkach 1560-1570, cześnik podlaski 1578-1583, podsędek ziemski bielski 1583-1603, poborca ziemi drohickiej i mielnickiej, syn Marcina, sędziego ziemskiego bielskiego, brat m.in. Andrzeja, Nikodema.

¹⁶⁸⁹ Jan Wojno, komornik ziemski bielski ok. 1565-1603, poborca ziemi bielskiej.

Lubowiczki, [14] Joanne Warel, [15] Paulo Zebrowski, [16] Andrea Popławsky coram eode(m) officio pr(aese)nti sunt solen(nite)r de violento gravamine et iniuria sua in et contra generosos et nobiles [1] Christopherum Brzozowski¹⁶⁹⁰, succamerariu(m); [2] Valentinum Mosciczky¹⁶⁹¹, tribunum; [3] Martinum Brzozowski¹⁶⁹², vicecap(i)t(ane)um t(e)rrae Bielscen(sis); [4] Melchior(em) Kostro¹⁶⁹³, [5] Albertum Wyszkowski¹⁶⁹⁴ et filium eius [6] Baltazar(em)¹⁶⁹⁵, [7] Stanisla(m) Sorcz, [8] Martinum Fascza, [9] Albertum Brzozowski¹⁶⁹⁶, vicepalatinu(m); [10] Leonardum Falkowski, [11] Nicolau(m) Zaleszky, [12] Jacobum Szepiethowski, [13] Stanisla(m) Gąsowski, [14] Jacobum Kraszowski et eorum caeteros famulos de eo, quod ipsi, habita secum mutua cointelligentia, in p(rae)iudicium eoru(m) et contemptum iurium seu legum im(m)unita(ta)rum et libertatum ac privilegioru(m) t(er)rarum Podlassen(sium) non attent(is) legitimis et cu(m) p(rae)dictt(is) libertatib(us) et privilegiis cens[i]onis et concordibus narratt(is) seu rationibus et allegationibus f(act)is his: primo, si legitima et congrua diei hodiernae conventio particularis ellection(is) super quatuor viros ellectos ad iudicatum est indicta, quae per vicecap(i)t(ane)um stricte est publicata in officio a qu(atu)or haebdomad(um) in parochias et duabus haebdomadum tantum per mini(steria)les est publicata con(tra) morem et consuetudines n(ost)ras et constitution(es) regni¹⁶⁹⁷, iux(ta) quos ad min(us) sex haebdomad(um) antepositt(a) et p(rae)miss(a) debuit esse haec pr(aese)ns ellection(is) asserta conventio, prout ex antiquo observabat(ur) p(er) p(rae)decessores n(ost)ros et nosmet ipsos et quae ex l(itte)ris suspectt(is) vel imperfectt(is) magni(fi)ci domini pallatini¹⁶⁹⁸ com(m)onstr(a)tur. Secundo, quod experiri non debuit nisi prasen(ti) d(omi)no pallatino seu d(omi)no castellano¹⁶⁹⁹, qui vel quis eorum debbera effectio(is) curam [k. 719v] haberet(ur) et provideret(ur), ne quid con(tra) ius com(m)une et liberam ellectio(ne)m attentatt(um) foret et

¹⁶⁹⁰ Krzysztof Brzozowski, podczaszy podlaski 1578-1580, podkomorzy ziemi bielskiej 1580-1616, syn Teofila, podkomorzego ziemi bielskiej.

¹⁶⁹¹ Walenty (Gołasz) Mościcki, wojski ziemi bielskiej ok. 1586-1615, syn Pawła, stolnika podlaskiego.

¹⁶⁹² Marcin Brzozowski, podstoli podlaski 1580-1616, podstarości brański 1591-1596, starosta brański 1596-1609, podkomorzy ziemi bielskiej ok. 1617-1620.

¹⁶⁹³ Melchior (Malcher) Kostro, sędzia grodzki brański 1579-1588, podstarości drohicki 1589-1593, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, syn Jana, brat Baltazara i Piotra.

¹⁶⁹⁴ Wojciech Wyszkowski, pisarz grodzki brański ok. 1558-1561, sędzia grodzki brański 1561-1568, sędzia ziemski bielski 1568-1591.

¹⁶⁹⁵ Baltazar Wyszkowski, chorąży ziemi bielskiej 1613-1614, syn Wojciecha, sędziego ziemskiego bielskiego.

¹⁶⁹⁶ Wojciech Brzozowski, podwojewodzi podlaski ok. 1583-1598, podstarości i sędzia grodzki brański 1596-1622.

¹⁶⁹⁷ Chodzi o: *Obieranie sądu ziemskiego i podkomorskiego i przysięga podkomorska*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 65. W konstytucji mowa o sześciu tygodniach od śmierci urzędnika do zwołania sejmiku, nie zaś o czasie między tymże zwołaniem a terminem zjazdu.

¹⁶⁹⁸ Janusz książę Zasławski, wojewoda podlaski 1591-1604, wojewoda wołyński 1604-1629, starosta żytomierski, perejesławski.

¹⁶⁹⁹ Stanisław Krasieński (zm. 1617), kasztelan podlaski 1593-1596, starosta błoński; przedtem chorąży płocki 1583-1586, kasztelan ciechanowski 1586-1590, sierpski 1590-1593, później kasztelan płocki 1596-1600, wojewoda płocki 1600-1617.

q(uo)d per pallatinum et nobilitate(m) ad offi(cia) t(er)r(est)ria nobiles quatuor electi elligend(i) sunt manifesti iur(is) esse. Tercio, ut schismatici et non iuxta ritum Romane Ecclesiae inventa(ti) no(n) admitantur nec nominantur in electos, quia esset con(tra) privilegia n(ost)ra¹⁷⁰⁰ et decreta regia. Quarto, ut simonia proculsit a nobis, qua D(omi)no Deo, statui militari et iuribus inimica est, qua nonnulli inter eos labora(n)t manifesta fama est, sed in libera electione libere et concorditer elligendi sunt qu(atu)or viri possessionati et fidei Catholicae, no(n) hi, qui fenestris et non foribus intrant in ovile. Quinto, ut non ex vocibus numerosis al(ia)s na kreski, sed ex com(m)uni et concordi electione nemine sibi con(tra)dicente ellegant(ur) p(rae)dicti electi. Sexto, ut suis in personis tales electi erant ad R.M. pro confirmatione unius ad diem etiam a nobis assignat(am) et non per p(rae)cursores suos al(ia)s ubiegając się de iure et consuetudine antiquitus per p(rae)decessores n(ost)ros laudabil(ite)r observat(is). Et sic procedendo a fundamento congruo conservam(us) charitatem fraterna(m), liberam et piam electione(m), quibus p(rae)missis spretis et vi practicato modo opp(re)ssis processer(un)t violat(is) in electione(m) illegitima(m) et violenta(m) ipsi soli opprimendo liberam electione(m) illorum com(m)unem et vota ac allegata legitima et iuridica, quibus se et iura, et libertates suas tutabantur, eo modo sine d(omi)no pallatino vel d(omi)no castellano, l(itte)ris imperfect(is) publicat(is), modum novum facien(dum) voces nobiliu(m) sibi quilibet eorum instruct(i)on(ibus) congregand(is) al(ia)s kreskami notatas turmatim et clamasse fact(is) praecipitanter inceper(un)t. Et in qu(atu)or electos ex his p(rae)dictis inculpatis quartum virum non secundum ritum religionemq(ue) sancta Romanae Ecclesiae, nimirum nobilem Baltasarum Wyszkowski, impossessionatum, iuris imperitum, de req(ue) publica minime meritum elegerunt et p(ro)posuer(un)t, eorum vero nominatos electos viros dignos et de republica meritos postposuer(un)t et reiecer(un)t, quod illis minime facere decuit. De quo tali p(rae)iudicio et violentia sicut in loco talis conventionis sic his circa acta prot(esta)ti sunt con(tra) supra exp(re)ssos nobiles et illis culpam dederunt. Quod p(rae)dicti nobil(es) ac mini(steria)lis recensit(us) sic et non aliter fieri se vidisse et audisse faxi sunt et recognover(un)t.

6. Relacja o złożeniu pozwu przeciwko Melchiorowi Kostro i Krzysztofowi Brzozowskiemu podkomorzemu bielskiemu, marszałkowi sejmiku elekcji kandydatów na sędziego ziemi bielskiej, Brańsk, 2 X 1595 r.

¹⁷⁰⁰ Chodzi o: *Terra Drohiciensis juri Polonico adscribitur*, [w:] VL, t. 1, s. 175.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 80, k. 152-152v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim przez Abrahama Jarzabka woźnego 2 X 1595 r. [feria secunda post fest(um) sancti Michaelis Archangeli proxima a. D. mille(si)mo quinge(tesi)mo nonage(si)mo quinto].

[k. 152] Mini(steria)lis generalis Regni honestus Abraham Jarzabek de Czahy¹⁷⁰¹, de cui(us) autentico et iur(ame)nto exproductis off(ici)o pr(aese)nti constat, coram eodem off(ici)o et actis p(rae)sen(tivus) cap(itanea)libus castren(sibus) Branscen(sibus) pers(ona)l(ite)r stans in vim suae verae ac fidelis rell(ati)on(is) per eu(m) ubivis locorum offo(icio)se faciendae palam reco(gno)v(i)t, quia cit(ati)onem l(itte)ralem sub titulo S.R.M. scriptam ac sigillo t(er)rae Bielscen(sis) com(m)unita(m) ad iudicia ordinaria generalia tribunalis Regni Lublini proxime cellebran(da) spectan(tem) et p(er)tinen(tem) ex parte et ad insta(ntia)m generosorum Fabiani Wysensky¹⁷⁰², subiudicis t(er)rae Bielsc(ensis) et Caspar(is) Kossinski¹⁷⁰³ in Briki¹⁷⁰⁴, Podbielsk¹⁷⁰⁵ hae(re)d(em), actorum, super generosum Melchiorem Kostro¹⁷⁰⁶ in Kostri¹⁷⁰⁷ hae(re)d(em), cit(at)um, tanquam partem adherente(m) generosi Christopheri Brzozowski¹⁷⁰⁸, succam(era)rii t(er)rae Bielscen(sis), protu(n)c vero marsalci, per officiales atq(ue) illam nobilitatem t(er)rae Bielscen(sis) pro eligendo novo iudice t(er)r(est)ri Bielsc(ensi) iux(ta) l(itte)ras magni(fi)ci pallatini Podlasen(sis)¹⁷⁰⁹ (licet intempestivas et inconsuetas) in locu(m) publicoru(m) negotiorum consuetum congregatam ad faciendam ordine(m) in votis eademq(ue) conscriben(dis) electi, qui ad importunam ipsius citati instantia(m), im(m)o, ut praesumitur, habita quad(d)am cointelligentia cu(m) ip(s)o et cu(m) generosis Valentino Moszcziczny¹⁷¹⁰, tribuno Bielscen(sis), Martino Brzozowski¹⁷¹¹, subdapifero Podlasen(sis) et Baltazaro Wyskowski¹⁷¹², cu(m) quibus r(ati)one infrascr(ipt)orum salvae actiones agendi in forro

¹⁷⁰¹ Czahy, wieś w ziemi drohickiej woj. podlaskiego (obecnie Czaje-Wólka i Czaje-Bagno, pow. wysokomazowiecki oraz Czaje, pow. siemiatycki), w XVI w. posiadłość Kosińskich.

¹⁷⁰² Fabian Jałbrzyk Wyszyński, proboszcz w Wyszonkach 1560-1570, cześnik podlaski 1578-1583, podsędek ziemski bielski 1583-1603, poborca ziemi drohickiej i mielnickiej, syn Marcina, sędziego ziemskiego bielskiego, brat m.in. Andrzeja, Nikodema.

¹⁷⁰³ Kasper Kosiński, podstarości drohicki 1593-1594, poborca ziemi drohickiej, bratanek Adama, kasztelana podlaskiego.

¹⁷⁰⁴ Bryki, wieś w ziemi drohickiej woj. podlaskiego, par. drohicka (obecnie pow. siemiatycki).

¹⁷⁰⁵ Podbielsk, wieś w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie Podbiele, kolonia wsi Dubiażyn w pow. bielskim).

¹⁷⁰⁶ Melchior (Malcher) Kostro, sędzia grodzki brański 1579-1588, podstarości drohicki 1589-1593, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, syn Jana, brat Baltazara i Piotra.

¹⁷⁰⁷ Kostry, okolica szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego.

¹⁷⁰⁸ Krzysztof Brzozowski, podczasy podlaski 1578-1580, podkomorzy ziemi bielskiej 1580-1616, syn Teofila, podkomorzego ziemi bielskiej.

¹⁷⁰⁹ Janusz książę Zasławski, wojewoda podlaski 1591-1604, wojewoda wołyński 1604-1629, starosta żytomierski, perejesławski.

¹⁷¹⁰ Walenty (Gołasz) Mościcki, wojski ziemi bielskiej ok. 1586-1615, syn Pawła, stolnika podlaskiego.

¹⁷¹¹ Marcin Brzozowski, podstoli podlaski 1580-1616, podstarości brański 1591-1596, starosta brański 1596-1609, podkomorzy ziemi bielskiej ok. 1617-1620.

¹⁷¹² Baltazar Wyskowski, chorąży ziemi bielskiej 1613-1614, syn Wojciecha, sędziego ziemskiego bielskiego.

competen(ti) reservantur, die eade(m) per p(rae)fatum magni(fi)cum pallatinum Podlasen(sem) assignata ad tempus omnium negocioru(m) pu(bli)corum cassandorum sc(ilic)et occasum solis eodem off(ici)o fungenda, quoniam p(rae)fata electio non erat iux(ta) iur(is) com(m)unis praescrip(tio)ne(m) in sex septimanis indicta, nec etiam more solito antiquitus usitato in oppidis et ecclesiis parochialib(us) pu(bli)cata, nec omnibus indigenis t(er)rae Bielscen(sis) ad noticiam p(ro)venit, quod ex l(itte)ris memorati magni(fi)ci pallatini Podlachiae ac ex actu ingrossationis earunde(m) literaru(m) indictae electionis, tu(m) quoq(ue) et in actu iura(men)ti per gen(er)osum Albertu(m) Sieklucki¹⁷¹³, succamerariu(m) Drohicien(sem), super offitium cap(itanea)lis Branscen(sis) praestiti, et ex mult(is) consideriis clare et aperte constabat, eandem assertionem per p(ra)cticam nonnullor(um) indigenarum t(er)rae Bielscen(sis) pro illa die indictam et practicatam no(n) autem suo modo et ordine iux(ta) iur(is) co(mmu)nis praescrip(tum) eandem indicta(m) esse, et ex aliis certis et iustis rationibus in medium illius nobilitatis et congregationis introductis, quoniam p(rae)fata electio die illa ob disparitatem votor(um) et temporis abbreviationem nullo modo asolvi potuerat et propter infectas res in negotio p(rae)fato assertae electionis praemissis prot(esta)tionib(us) nobilitas qua(m) [k. 152v] plurima domus suas sese contulerat (intervenientibus et stantibus omnibus praemissis) se cum aliis p(rae)fatis tribus assertis electis (quasi de consensu totius nobilitatis) extra tempus et con(tra) ius co(mmu)ne ac con(tra) iustas et legi(ti)mas r(ati)ones pro illo tempore introductas, con(tra)q(ue) libertates no(bi)lium, tu(m) et con(tra) debitu(m) offic(ii) sui in officiu(m) illud iudicatus obeund(em) nominavit, vocesq(ue) electionis eorunde(m) actor(um) oppressit de quibus omnibus praemissis solennis prot(esta)t(i)o est facta, cu(m) quo r(ati)one p(rae)missorum actoribus salva actio reservatur agendi. Ad videndum igi(tur) et audiendum totu(m) actu(m) election(is) assertae per eu(m) nul[l]iter, im(m)o frivol(ite)r absolutum, periudicium p(rae)fatum cassari et annihilari, atq(ue) eundem cit(at)um in damnis r(ati)one praemissoru(m) subsequutis, qua con(tra) ip(su)m ex eius interesse ad decem millia marc(arum) g(rossoru)m Polon(icalium) aestimantur convinci, cit(ati)one ip(s)a de praemissis latus obloquen(tur), sabbato prox(im)e pr(aeteri)to post festum sancti Michaelis Archangeli [30 IX 1595] in bonis citati Kostri posuit et exporta(vit), positionemq(ue) eiusdem cit(ati)onis consorti citati publica(vit), de quo eiusmodi suam expressam rell(ati)o(ne)m ip(s)e m(inisteria)lis ad acta pr(aese)ntia fecit.

¹⁷¹³ Wojciech Sieklucki, podkomorzy drohicki 1588-1596, starosta brański 1595-1596.

Sejmik elekcyjny szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 12 IX 1595 r.

Szlachta ziemi bielskiej wybrała kandydatów na pisarstwo ziemi bielskiej po śmierci Piotra Pietkowskiego: Marcina Brzozowskiego, podstolego podlaskiego, Tomasza Rytela, Bernarda Brzozowskiego i Jakuba Falkowskiego. Marszałkiem sejmiku był Melchior Kostro. Po zakończeniu obrad część uczestników złożyła manifest o nieukończeniu elekcji, a następnie protestację przeciwko wybranym kandydatom oraz pozew przeciwko marszałkowi z powodu sposobowi przeprowadzenia wyboru. Król Zygmunt III powierzył urząd Tomaszowi Rytelowi¹⁷¹⁴.

1. Uniwersał wojewody podlaskiego Janusza Zasławskiego zwołujący sejmik wyboru kandydatów na pisarza ziemskiego bielskiego, Zasław, 21 VI 1595 r.

Rkp. NGAB. f. 1708, op. 1, sygn. 80, k. 718-718v. Oblaty dokonał w urzędzie grodzkim brańskim Wojciech Brzozowski podwojewodzi podlaski, 1 VIII 1595 r. [feria tertia in festo sa(n)cti Petri in Vinculis a. D. millesimo quingentesimo nonagesimo quinto]. Uniwersał był opatrzone pieczęcią i własnoręcznym podpisem wojewody. Do oblaty dołączono notatkę o opublikowaniu uniwersału przez woźnego Sebastiana Dworaka ta(m) hic in curia regia Branscen(sis), quam et in foro circuli civitatis Branscen(sis) in pr(aese)ntia multoru(m) hominu(m) tam nobilis, quam et plebeae condicion(is).

[k. 718] Janusius¹⁷¹⁵, dux in Zasław¹⁷¹⁶, pallatinus Podlachiae etc.

Significamus praesentibus, quorum interesse universis et singulis, harum noticiam habituris, praesertim magni(fi)cis ac g(e)n(er)osis dignitariis ac off(iciali)ibus totique nobilitati terrae Bielscen(sis), d(istri)ctus Branscen(sis), perllatum esse ad nos generosum Petrum Pietkowski¹⁷¹⁷, notariu(m) terrae Bielscen(sis), d(istri)ctus Branscen(sis), mortem cum vita [k. 718v] commutasse exindeq(ue) illud officium notariatus vacare. Nos itaq(ue) praecaven(do), ne ob deffectu(m) magistratus atque ob intermissu(m) iusticiae tenorem cuiq(ue) decus hac in parte videamur pro officio n(ost)ro ellectionis notarii ter(rest)ris Bielscen(sis), d(istri)ctus Branscen(sis), certum tempus, diem et locum v(ideli)cet feria tertia post festum Nativitatis Beatae Mariae Virginis, quae dies est 12 mensis septembr(is) [IX] in Bransko constituend(am), paefigend(am) et assigand(am) duximus, prout praesentibus constituimus, praefigimus et

¹⁷¹⁴ *Urzednicy podlascy*, s. 44, nr 84.

¹⁷¹⁵ Janusz książę Zasławski, wojewoda podlaski 1591-1604, wojewoda wołyński 1604-1629, starosta zytomierski, perejesławski.

¹⁷¹⁶ Zasław, miasto nad Horyniem w woj. wołyńskim (obecnie na Ukrainie w obw. chmielnickim).

¹⁷¹⁷ Piotr Pietkowski, stolnik podlaski 1574-1575, wojski bielski 1582-1585, pisarz ziemski bielski 1585-1595, poborca ziemi bielskiej.

assignamus. Qua propter generoso d(omi)no Alberto Siekluczki¹⁷¹⁸, succamerario Drohicien(si), cap(i)t(ane)o Branscen(si), in absentia autem vicecap(ita)neo, auth(oritat)e S.R.M. et nostra, qua in hac parte fungimus mandantes pr(aese)ntibus hortamur, ut ad ip(su)m tempus diem et locum per mini(steria)les t(er)r(est)res in Bransko diebus forensibus et circa ecclesias parochiales diebus festivis publicari et proclamari faciat., quatenus pro die et tempore praefixis sup(er) express(o) universi nobiles terrae Bielscen(sis), d(istri)ctus Branscen(sis), sese in locum assignatu(m) conferant et suis praesentiis adesse curent ibidemq(ue) de medio sui q(uatuo)r viros idoneos, sapientes et iuris non ignaros eligant et in officiu(m) praenominati notariatus designari faciant ac tandem iux(ta) consuetudinem de more antiquitus observatam S.R.M. defferant, pro gra(tia) S.R.M., d(omi)ni n(ost)ri clementissimi ac sui debito officii g(e)n(er)osit(as) v(est)ra factura.

Dat(um) 26 iulii [VII] Lublini a. D. MDXCV [1595].

Janusz Zasławski, wojewoda podlaski, ręką swą.

2. Protestacja szlachty o nieukończeniu wyboru kandydatów na pisarza ziemskiego bielskiego, Brańsk, 12 IX 1595 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 80, k. 74v-75. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 12 IX 1595 r. [feria tertia post festu(m) Nativitatis Beat[a]e Virginis Mariae proxima a. D. millesimo quingentesimo nonagesimo quinto].

[k. 74v] Przyszedszy osobami swemi do urzędu i do ksiąg terażniejszych grodzkich brańskich urodzeni i ślachtetni [1] Chrystof Brzozowski¹⁷¹⁹, podkomorzy bielski, [2] Fabian Wyszeński¹⁷²⁰, podsędek ziemie bielskiej, [3] Bernard Brzozowski¹⁷²¹, poborca ziemie bielskiej, [4] Maciej Boguskowski¹⁷²², pisarz grodzki brański, [5] Gaspar Kosieński¹⁷²³, [6] Paweł Kaleczycki, [7] Jan Sadowski, [8] Michał, [9] Piotr, [10] Łukasz, [11] Jan, [12] Matusz

¹⁷¹⁸ Wojciech Sieklucki, podkomorzy drohicki 1588-1596, starosta brański 1595-1596.

¹⁷¹⁹ Krzysztof Brzozowski, podczaszy podlaski 1578-1580, podkomorzy ziemi bielskiej 1580-1616, syn Teofila, podkomorzego ziemi bielskiej, brat Bernarda, sędziego grodzkiego brańskiego.

¹⁷²⁰ Fabian Jałbrzyk Wszyński, proboszcz w Wyszonkach 1560-1570, cześnik podlaski 1578-1583, podsędek ziemski bielski 1583-1603, poborca ziemi drohickiej i mielnickiej, syn Marcina, sędziego ziemskiego bielskiego, brat m.in. Andrzeja, Nikodema.

¹⁷²¹ Bernard Brzozowski, sędzia grodzki brański ok. 1588-1589, poborca ziemi bielskiej, syn Teofila i brat Krzysztofa, podkomorzycy ziemi bielskiej.

¹⁷²² Maciej Boguskowski, pisarz grodzki brański ok. 1591-1600.

¹⁷²³ Kasper Kosiński, podstarości drohicki 1593-1594, poborca ziemi drohickiej, bratanek Adama, kasztelana podlaskiego.

Radziszewscy, [13] Maciej Niewierowski, [14] Wojciech Klepacki, [15] Jan, [16] Stanisław Skolimowscy, [17] Mikołaj Brzeziński, [18] Andrzej Piotrowski, [19] Paweł Puchalski i wiele innych ślacheiców solen[er]iter się protestowali i opowiedali, iż dnia dzisiejszego będąc w kole elekcji na pisarza przez j.m.p. wojewodę podlaskiego¹⁷²⁴ złożonej, aż do tego czasu, gdy się już dzień ku nocy nachylił bacząc rozróżnienie głosów na różne osoby podawających za elekty na pisarstwo i różne a niezgodne sententiae, wiele ich, nie mogli się zgodzić na czterech elektów i nie konkludowawszy tej elekcji, ani się na żadną rzecz zgodziwszy, ale widząc niezgodę na inszy czas szczęśliwszy za złożeniem drugiej elekcji przez j.m.p. wojewodę podlaskiego, tę elekcją odłożywszy rozesli się z koła elekcji na zwykłym mie[j]scu smintarza¹⁷²⁵ kościoła brańskiego odprawowanej i tu prosto do grodu brańskiego [k. 75] przysli opowiadając i protestując się przed urzędem terażniejszym grodzkiem brańskim, że jeśliżby tam niektóre osoby w takim rozróżnieniu głosów i rozerwaniu, i już prawie czasu niezwykłego, gdy już słońce zachodziło kogo za elekty mianować i podawać chcieli, tedy bez nich na nich, jako na ludzie wolne, nic stanowić ani im elektów podawać nie mogą, opowiadając się insuper chcąc kontradycować i przy tem czynić, jeśliżby się tego kto nad prawa i wolności ich ważyć śmiał. Prosilili, aby to ich opowiadanie i oświadczenie do ksiąg grodzkich brańskich było zapisane, czego urząd dopuścił.

3. List szlachty ziemi bielskiej do króla Zygmunta III z przedstawieniem elektów wybranych na stanowisko pisarza ziemskiego bielskiego, Brańsk, 12 IX 1595 r.

*Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 80, k. 76v-77. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 13 IX 1595 r. [feria quarta post festu(m) Nativitatis Beatae Virginis Mariae proxima a. D. millesimo quingente(s)mo nonagesimo quinto]; **Skrót:** ANK, ZZG, sygn. 18, s. 209*

[k. 76v] Sacra ac Serenissima Magestas Regia, et Domine, Domine Noster Clementissime!

Subiection(e) n(ost)ra fidelissima submissa(ue) obsequia in gra(tia)m S.M. V(est)rae R. per quam reverenter co(m)mendamus. Cum sua veteri more ac consuetudine hoc in Regno a pallatino t(er)rarum pallatinatus Podlachiae¹⁷²⁶ vacan(te) off(ici)o notariatus t(er)rae Bielscen(sis) per decessum olim g(e)n(er)osi Petri Piethkowski¹⁷²⁷, notarii eiusdem terrae

¹⁷²⁴ Janusz książę Zasławski, wojewoda podlaski 1591-1604, wojewoda wołyński 1604-1629, starosta żytomierski, perejesławski.

¹⁷²⁵ Smintarza = cmentarza.

¹⁷²⁶ Janusz książę Zasławski, wojewoda podlaski 1591-1604, wojewoda wołyński 1604-1629, starosta żytomierski, perejesławski.

¹⁷²⁷ Piotr Pietkowski, stolnik podlaski 1574-1575, wojski bielski 1582-1585, pisarz ziemski bielski 1585-1595, poborca ziemi bielskiej.

Bielscen(sis) ad diem duodecima(m) septembr(is) anni praesentis [12 IX 1595] ellectio nobis ad elligendum novum notarium indicta sit. Proinde nos dignitarii ac officiales et uniwersa nobilitas, totusq(ue) equestris ordo t(er)rae Bielscen(sis) ad diem p(rae)fatam a magnifico pallatino p(rae)finitam et assignatam huc in civitate Branscen(se), locum pro iudiciis exercen(dis) et conventib(us) cellebran(dis) a priscis temporibus consuetum, congregati, iuxta iura ac privilegia libertatesq(ue) Regni, unanimi et concordi in uniwersum consensu ellegimus quatuor viros nobiles ac generosos huius terrae [k. 77] incolas, bene possessionatos, iuris Regni peritos ac de R.P. bene meritos v(ideli)cet generosis Martinum Brzozowski¹⁷²⁸, subdapifer(em) Podlachiae, Tomam Rythel¹⁷²⁹, Bernardum Brzozowski¹⁷³⁰, Jacobum Falkowski¹⁷³¹, quos ad obeund(um) praefatt(um) munus officii notariat(us) idoneos esse censimus eosdemq(ue) nostris S.M. V(est)rae R. praesentamus ac demisse rogamus, quatenus S.R.M. V(est)ra unum ex his quatuor, qua(m) huic officio potior(em) digniore(m)q(ue) arbitrabitur autoritate Sua R. ac l(itte)ris Sua M. approbet et confirmet. Factur(am) S.M. V(est)ram R., cum pro off(ici)o erga nos subditos suos debito, tum propter administran(dam) exequenda(m)q(ue) ab omnibus postulata(m) et expecta(m) iusticia(m) non dubitamus. Pro qua S.M. V(est)rae R. erga nos in p(rae)missis p(rae)stita clementia, Deum ter optimum maximum votis omnibus p(rae)camur, qui diu faeliciterq(ue) salvam ac incolumem superstem(que) hoc in Regno servaturus sit nobis S.M. V(est)ram R. cuius gr(ati)ae clemen(tiae)q(ue) fidelissima n(ost)ra obsequia ac fidem nostram submissee co(m)mendamus.

Datum in conventionem particulari Branscen(sis) ellection(is) novi notarii, die duodecima septembr(is), a. D. millesimo quingentesimo nonagesimo quinto [12 IX 1595].

S.M. V(est)rae R. subditi fidelissimi ac obsequentissimi, dignitarii et officiales nobilitasq(ue) totius t(er)rae Bielscen(sis) pro convent(i)on(e) ellection(is) novi n(ota)rii congregati.

4. Zeznanie szlachty o prawidłowym przebiegu sejmiku elekcyjnego ziemi bielskiej, Brańsk, 13 IX 1595 r.

¹⁷²⁸ Marcin Brzozowski, podstoli podlaski 1580-1616, podstarości brański 1591-1596, starosta brański 1596-1609, podkomorzy ziemi bielskiej ok. 1617-1620.

¹⁷²⁹ Tomasz Rytel, pisarz ziemski bielski 1595-1616, poborca ziemi bielskiej, syn Stanisława, brat Andrzeja, poborców ziemi bielskiej.

¹⁷³⁰ Bernard Brzozowski, sędzia grodzki brański ok. 1588-1589, poborca ziemi bielskiej, syn Teofila i brat Krzysztofa, podkomorzych ziemi bielskiej.

¹⁷³¹ Jakub Górnicy (Górny) Falkowski, podpiszek grodzki brański 1572-1593, komornik ziemski bielski 1583-1604, podpiszek ziemski bielski 1588.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 80, k. 76v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 13 IX 1595 r. [feria quarta post festu(m) Nativitatis Beatae Virginis Mariae proxima a. D. millesimo quingente(simo) nonagesimo quinto]; **Skrót:** ANK, ZZG, sygn. 18, s. 209

[k. 76v] Venien(tes) persona(lite)r ad officium et acta praesentia capitanealia castren(sia) Branscen(sia) generosi ac nobiles [1] Christopherus Brzozowski¹⁷³², succamerarius terrae Bielscen(sis), [2] Melchior Kostro¹⁷³³, iudex t(er)r(est)ris, marsalcus infrascripti nego[tii] unanimiter ab omnibus libere et concordanter electus, [3] Albertus Tarusza¹⁷³⁴, pincerna Podlachiae, [4] Hieronimus Mienski¹⁷³⁵, [5] Adam Baykowski, [6] Andreas Niewierowski¹⁷³⁶, [7] Martinus Fascza¹⁷³⁷, [8] Leonardus¹⁷³⁸, [9] Adam¹⁷³⁹ Domanowsczi, [10] Petrus Mokrzccki¹⁷⁴⁰, [11] Christopherus Markowski¹⁷⁴¹, [12] Andreas Rytel¹⁷⁴², [13] Nicodemus Wroczenski, [14] Martinus Pęski, [15] Adam Mienski¹⁷⁴³ nomine totius nobilitatis huius terrae Bielscen(sis) pro die conventionis pr(aese)ntis particularis electionis notarii t(er)r(est)ris Bielscen(sis) per illustrem ac magnificum Janusium¹⁷⁴⁴, ducem a Zasław¹⁷⁴⁵, pallatinum Podlachiae, legitime p(rae)fixa et assignata congregatt(i) de unanimi consensu omnium electio(ne)m super certas personas ad hocidem officium notariatus satis idoneos absq(ue) ulla con(tra)dictione inscriptis publicaverunt, ac p(rae)sentaver(un)t ad officium et acta praesentia et hoc die hodierna actt(us) praesentis propter occasum solis et abbreviatione(m) temporis, quod negotium electionis expediri non potuit, et ob hanc causam ad diem hodiernam de unamini [sic] consensu et voluntate omnium est transpositum ac translatum, hac ratione adiecta, ut ip(s)is electi inferius nominati p(rae)sentem electione(m) libere et concorditer expedita(m) autentice ex actis excepta(m) et descriptam, optimo ordine ad S.R.M. palam faciens et

¹⁷³² Krzysztof Brzozowski, podczaszy podlaski 1578-1580, podkomorzy ziemi bielskiej 1580-1616, syn Teofila, podkomorzego ziemi bielskiej.

¹⁷³³ Melchior (Malcher) Kostro, sędzia grodzki brański 1579-1588, podstarości drohicki 1589-1593, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, syn Jana, brat Baltazara i Piotra.

¹⁷³⁴ Wojciech Tarusza, cześnik podlaski ok. 1590-1595.

¹⁷³⁵ Hieronim Mieński, syn Jana, podstarościego brańskiego.

¹⁷³⁶ Andrzej Niewierowski (Niewiarowski), prawdopodobnie brat Walentego, komornika ziemskiego bielskiego.

¹⁷³⁷ Marcin Faszca (Faszczewski), podpisek ziemski bielski ok. 1583-1593.

¹⁷³⁸ Leonard (Lenart) Domanowski, prawdopodobnie syn Pawła, sędziego grodzkiego brańskiego i brat Adama, podstolego podlaskiego.

¹⁷³⁹ Adam Domanowski, podwojewodzi podlaski 1605-1616, podstoli podlaski 1617, poborca ziemi bielskiej, syn Pawła, sędziego grodzkiego brańskiego, brat Leonarda.

¹⁷⁴⁰ Piotr Mokrzccki, podpisek grodzki brański ok. 1573-1574, syn Siemiona, podwojewodziego nowogródzkiego.

¹⁷⁴¹ Krzysztof Markowski, prawdopodobnie podwojewodzi podlaski 1606-1612.

¹⁷⁴² Andrzej Rytel, poborca ziemi bielskiej, syn Stanisława, poborcy ziemi bielskiej, brat Tomasza, pisarza ziemskiego bielskiego.

¹⁷⁴³ Adam Mieński, komornik polny graniczny ziemi bielskiej 1595-1603, podsędek ziemski bielski 1603-1616, sędzia ziemski bielski 1616-1635, syn Hieronima.

¹⁷⁴⁴ Janusz książę Zasławski, wojewoda podlaski 1591-1604, wojewoda wołyński 1604-1629, starosta żytomierski, perejesławski.

¹⁷⁴⁵ Zasław, miasto nad Horyniem w woj. wołyńskim (obecnie na Ukrainie w obw. chmielnickim).

offera(n)t, atq(ue) unus absq(ue) alio nihil sibi plus in ea p(rae)rogativa et expectatione contra voluntatem et consensu(m) omnium tribuat, et ne aliquis eorum ex aliqua alia p(rae)sentacion(e) l(itte)ras confirmationis obtineat, S.R.M. humiliter p(rae)camur, quarum l(itte)rarum electionis series verborum eiusmodi sequitur: [– –]¹⁷⁴⁶.

5. Protestacja przeciwko kandydatom wybranym na urząd pisarza ziemskiego bielskiego,
Brańsk, 13 IX 1595 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 80, k. 76. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 13 IX 1595 r. [feria quarta post festu(m) Nativitatis Beatae Virginis Mariae proxima a. D. millesimo quingente(s)i mo nonagesimo quinto].

[k. 76] Ad officium praesens, cui presidebat generosus Albertus Siekluczki¹⁷⁴⁷, succamerarius Drohicien(sis), capitaneus Branscen(sis), actaq(ue) praesentia capitanealia castren(sia) Branscen(sia) persona(lite)r venientes generosi Gaspar Kosinski¹⁷⁴⁸ et Mathias Boguskowski¹⁷⁴⁹, notarius castr(ensis) Branscen(sis), coram eodem officio suo et aliorum nobilium quam plurimorum, qui post non determinatam modo infrascripto ellectionem disceserunt, nominibus solen[n]iter protestati sunt in et contra g(e)n(er)osos Thomam Rythel¹⁷⁵⁰, Martinum Brzozowski¹⁷⁵¹, subdapiferum Podlachiae et vicecap(i)t(ane)um Branscen(sem), Bernardum Brzozowski¹⁷⁵², exactorem contributionis publicae t(er)rae Bielscen(sis), Jacobum Falkowski¹⁷⁵³ de eo, qui(a) ipsi in derogationem iurium publicar(um) oppressio(ne)m q(ue) libertatis ac p(rae)iudicium ipsorum protestantium aliorum nobilium, dum nobilitas quam plurima et dignitarii officialesq(ue) terrae huius Bielscen(sis) die hestierna per magnificium [sic] Janusium¹⁷⁵⁴, ducem in Zasław¹⁷⁵⁵, pallatinum Podlachiae, pro conventionem particulari ad eligendum notarium t(er)r(est)rem Bielscen(sem) in locum publicum et a priscis

¹⁷⁴⁶ Tu następuje tekst listu do króla.

¹⁷⁴⁷ Wojciech Sieklucki, podkomorzy drohicki 1588-1596, starosta brański 1595-1596.

¹⁷⁴⁸ Kasper Kosiński, podstarości drohicki 1593-1594, poborca ziemi drohickiej, bratanek Adama, kasztelana podlaskiego.

¹⁷⁴⁹ Maciej Boguszkowski, pisarz grodzki brański ok. 1591-1600.

¹⁷⁵⁰ Tomasz Rytel, pisarz ziemski bielski 1595-1616, poborca ziemi bielskiej, syn Stanisława, brat Andrzeja, poborców ziemi bielskiej.

¹⁷⁵¹ Marcin Brzozowski, podstoli podlaski 1580-1616, podstarości brański 1591-1596, starosta brański 1596-1609, podkomorzy ziemi bielskiej ok. 1617-1620.

¹⁷⁵² Bernard Brzozowski, sędzia grodzki brański ok. 1588-1589, poborca ziemi bielskiej, syn Teofila i brat Krzysztofa, podkomorzych ziemi bielskiej.

¹⁷⁵³ Jakub Górnicz (Górny) Falkowski, podpisek grodzki brański 1572-1593, komornik ziemski bielski 1583-1604, podpisek ziemski bielski 1588.

¹⁷⁵⁴ Janusz książę Zasławski, wojewoda podlaski 1591-1604, wojewoda wołyński 1604-1629, starosta żytomierski, perejesławski.

¹⁷⁵⁵ Zasław, miasto nad Horyniem w woj. wołyńskim (obecnie na Ukrainie w obw. chmielnickim).

temporibus pu(bli)ccis [*sic*] negotiis consuetum convenerant et eosdem protestantes in eo ipso loco, pro electis in officium notariatus iuxta iura privilegia(ue) de electione officialium antiquitus sancita elegerunt, qua tandem electio ob tumultum et disparitatem votorum die per p(rae)fatum magnificentum pallatinum assignata determinata non est et ita rebus disolatis et nihil certi de electis ad notariatum concluden(tes), iam post occasum solis nobilitas tota de loco publico domus suos discesit, generosus quoq(ue) Melchior Kostro¹⁷⁵⁶, officium suum marsalcale per nobilitatem totam ipsi ad faciendum ordinem votorum concessum, quo protunc fungebatur, in pr(aese)ntia totius nobilitatis deposuit, et eo renuntiavit, tum p(rae)nominati generosi Thomas Rythel, Martinus et Bernardus Brzozowscy et Jacobus Falkowski habita quad(am) (uti p(rae)sumitur) mutua cointeligentia et conspiratione, cum g(e)n(er)osis et nobilibus Melchiore Kostro (qui viceversa officium praefatum marsalcale, quo superius abrenuntiaverat iterum privatim reassumpsit), Christophero Brzozowski¹⁷⁵⁷, succamerario, Alberto Tharusza¹⁷⁵⁸, pincerna terrae Bielscen(sis), Martino Fascza¹⁷⁵⁹, Leonardo¹⁷⁶⁰ et Adamo¹⁷⁶¹ Domanowskie, Christophero Markowski¹⁷⁶², Andrea Rythel¹⁷⁶³, Nicodemo Wroczinski, Adamo Mi[e]nski¹⁷⁶⁴ ac aliis nobilibus sibi ad infra(scri)pta coadeuntis post eiusmodi mo(do) p(rae)misso non determinatam electio(ne)m, iam post occasum solis, non in loco publico neq(ue) habito im(m)o in hospitiiis iuxta velle et placitum suum oprimendo libertates publicas facta tanquam de consensus totius nobilitatis transportation(e) et translation(e) actus praefatt(is) electionis in diem crastinum de quo in loco publico nulla mentis fuerat eundem in electos notariatus ter(r)ae Bielscen(sis) nominaver(un)t et elegerunt, et pro electos die eodem publicaverunt per oblatam(que) ad acta capitanealia castr(ensia) Branscen(sia) obtulerunt.

¹⁷⁵⁶ Melchior (Malcher) Kostro, sędzia grodzki brański 1579-1588, podstarości drohicki 1589-1593, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, syn Jana, brat Baltazara i Piotra.

¹⁷⁵⁷ Krzysztof Brzozowski, podczaszy podlaski 1578-1580, podkomorzy ziemi bielskiej 1580-1616, syn Teofila, podkomorzego ziemi bielskiej, brat Bernarda, sędziego grodzkiego brańskiego.

¹⁷⁵⁸ Wojciech Tarusza, cześnik podlaski ok. 1590-1595.

¹⁷⁵⁹ Marcin Fascza (Faszczewski), podpisek ziemski bielski ok. 1583-1593.

¹⁷⁶⁰ Leonard (Lenart) Domanowski, prawdopodobnie syn Pawła, sędziego grodzkiego brańskiego i brat Adama, podstolego podlaskiego.

¹⁷⁶¹ Adam Domanowski, podwojewodzi podlaski 1605-1616, podstoli podlaski 1617, poborca ziemi bielskiej, syn Pawła, sędziego grodzkiego brańskiego, brat Leonarda.

¹⁷⁶² Krzysztof Markowski, prawdopodobnie podwojewodzi podlaski 1606-1612.

¹⁷⁶³ Andrzej Rytel, poborca ziemi bielskiej, syn Stanisława, poborcy ziemi bielskiej, brat Tomasza, pisarza ziemskiego bielskiego.

¹⁷⁶⁴ Adam Mieński, komornik polny graniczny ziemi bielskiej 1595-1603, podsędek ziemski bielski 1603-1616, sędzia ziemski bielski 1616-1635, syn Hieronima.

6. Relacja o złożeniu pozwu przeciwko Melchiorowi Kostro, marszałkowi sejmiku elekcji kandydatów na pisarza ziemi bielskiej, Brańsk, 2 X 1595 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 80, k. 152v-153. Oblaty dokonał woźny Abraham Jarząbek 2 X 1595 r. [feria secunda post fest(um) sancti Michaelis Archangeli proxima a. D. mille(si)mo quinge(ntesi)mo nonage(si)mo quinto].

[k. 152v] Ministerialis Regni generalis honestus Abraham Jarząbek de Czachy¹⁷⁶⁵ de cuius autentico et iur(ame)nto exproductis off(ici)o pr(aese)ns constat, coram eode(m) off(ici)o et actis pr(aese)ntibus cap(itanea)libus castren(sibus) Branscen(sibus) personal(ite)r stans in vim suae verae ac fidelis rell(ati)onis per eum ubivis locorum off(ici)ose facien(dae) palam reco(gnov)it, quia ips(s)e cit(ati)onem l(itte)ralem sub titulo S.R.M. scriptam, sigillo t(er)rae Bielscen(sis) com(m)unitam ad iudicia ordinaria generalia tribunalis Regni Lublinden(sis) prox(im)e cellebran(da) spectan(tem), ex p(ar)te et ad insta(ntia)m gen(er)osorum Gaspar(is) Kossiensky¹⁷⁶⁶ et Matiae Boguskowsky¹⁷⁶⁷, notarii castren Branscen(sis), actor(um), super genosum Melchiorem Kostro¹⁷⁶⁸, marsalcu(m) a nobilitate totae t(er)rae Bielscen(sis) ad elligendum novu(m) n(ota)r(i)um t(er)r(est)rem Bielscen(sem) congregata ad faciendum ordinem votoru(m) electum, de eodem off(ici)o ac bonis eius omnibus citatum pro eo, quia ip(s)e ex(iste)ns marsalcus per totam nobilitate(m) t(er)rae Bielscen(sis) (uti praemissum est) pro eligendo novo n(ota)r(i)o die per magni(fi)cum Janusium¹⁷⁶⁹, duces a Zasław¹⁷⁷⁰, pallatinum Podlasen(sem), assignat(a) ad locum publicorum negotioru(m) a priscis temporibus confectum congregat(am) ad faciendum ordinem in votis ead(emq(ue)) conscriben(dis) libe(re) et una(ni)miter electus, quo officio suo die eadem usq(ue) ad occasum solis tempus negotiorum publicorum cesandorum fungebatur, quod tandem officium suum, quoniam post occasum solis disparitas votor(um) in nominatione electorum inter nobilitatis totam interesserat, in pr(aese)ntia totius nobilitatis deposuit, et eodem sese abrenuncia(vi)t, atq(ue) electionem in aliud t(em)p(us) [k. 153] felici(us) per p(rae)fatum magni(fi)cum pallatinum assignan(dus) una cu(m) aliis officialib(us), nobilitateq(ue) tota transtullit, qua depositione off(ici)ii sui atq(ue)

¹⁷⁶⁵ Czachy (Czahy), wieś w ziemi drohickiej woj. podlaskiego (obecnie Czaje-Wólka i Czaje-Bagno, pow. wysokomazowiecki oraz Czaje, pow. siemiatycki), w XVI w. posiadłość Kosińskich.

¹⁷⁶⁶ Kasper Kosiński, podstarości drohicki 1593-1594, poborca ziemi drohickiej, bratanek Adama, kasztelana podlaskiego.

¹⁷⁶⁷ Maciej Boguszkowski, pisarz grodzki brański ok. 1591-1600.

¹⁷⁶⁸ Melchior (Malcher) Kostro, sędzia grodzki brański 1579-1588, podstarości drohicki 1589-1593, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, syn Jana, brat Baltazara i Piotra.

¹⁷⁶⁹ Janusz książę Zasławski, wojewoda podlaski 1591-1604, wojewoda wołyński 1604-1629, starosta żytomierski, perejesławski.

¹⁷⁷⁰ Zasław, miasto nad Horyniem w woj. wołyńskim (obecnie na Ukrainie w obw. chmielnickim).

translatione in aliud tempus per magni(fi)cum pallatinu(m) Podlasen(sem) assignan(dus), iidem actores et alii qua(m) plurimi no(bi)les asecurati domus suas sese contul(e)r(un)t, extunc ip(s)e habita quad(am) (uti p(rae)sumitur) cointelligentia cum gen(er)osis Toma Rytel¹⁷⁷¹, Martino¹⁷⁷², subdapifero Podlasen(s)i, Bernardo¹⁷⁷³, exactore t(er)rae Bielscen(sis), Brzozowskiemi et Jacobo Falkowsky¹⁷⁷⁴, et aliis nob(ilib)us in prot(estati)one actoru(m) nominatis, cu(m) quibus r(ati)one p(rae)missoru(m) actoribus p(rae)fatis et aliis nob(ilib)us reservantur actiones agendi, facta quasi de co(n)sensu totius nobilitatis, uti in oblata actus electionis asserta, per ip(su)m asseritur, in diem crastinum electionis translatione, de quo in loco pu(bli)co nulla mentio fuerat, iterum munus p(rae)fati off(ici)i privatim reasumpsit, eoq(ue) ultra debitum off(ici)i sui in loco privato in hospiciis functus est, in eo, quod cum sup(ra)nominatis suis adherentibus, aliisq(ue) nob(ilib)us in prot(estati)one eadem descriptis assertos electos in notariat(um) t(er)r(est)r(e)m Bielscen(sem) v(ideli)cet p(rae)fat(os) generosos Tomam Rytel, Martinu(m) et Bernardum Brzozowskie ac Jacobum Falkowski con(tra) iura libertatesq(ue) no(bi)lium, im(m)o in oppressionem eorundem illegi(ti)me in loco privato ellegit, nomina(vi)t et per oblatam in acta castren(sia) Branscen(sia) obtulit, eorund(em) actoru(m) (qui etiam in electos per nobilitatem totam quamplurimam in loco publico iuste et iuridice unanimiter absq(ue) contradictione nominati fuerat) voces electionis suffoca(vi)t, per quod metas off(ici)i sui p(rae)fati excessit, ad vidend(um) quoq(ue) et audiendum actu(m) totu(m) praefatae assertae electionis per ip(su)m nulliter no(n) competen(ter), uti in eo actu electionis aseritur, absolutum per iudi(ciu)m p(rae)fatum tribunalis Regni cassari ac eundem cit(at)um in damnis subsequut(is) quae con(tra) ip(su)m ex eius interesse ad decem millia marc(arum) gr(ossoru)m Polon(icalium) aestimantur convinci cit(ati)one ip(s)a de praemissis abundius obloquen(tur), sabbato prox(im)e pr(aeteri)to post festum sancti Michaelis Archangeli [30 IX 1595] in bonis citati Kostri¹⁷⁷⁵ posuit et exportavit, de positioneq(ue) eiusde(m) cit(ati)onis consorti citati ad noticia(m) debita(m), ut iuris est, publicavit. De quo eiusmodi suam expressam ide(m) mini(steria)lis ad acta p(rae)sentia fecit relationem.

¹⁷⁷¹ Tomasz Rytel, pisarz ziemski bielski 1595-1616, poborca ziemi bielskiej, syn Stanisława, brat Andrzeja, poborców ziemi bielskiej.

¹⁷⁷² Marcin Brzozowski, podstoli podlaski 1580-1616, podstarości brański 1591-1596, starosta brański 1596-1609, podkomorzy ziemi bielskiej ok. 1617-1620.

¹⁷⁷³ Bernard Brzozowski, sędzia grodzki brański ok. 1588-1589, poborca ziemi bielskiej, syn Teofila i brat Krzysztofa, podkomorzych ziemi bielskiej.

¹⁷⁷⁴ Jakub Górnicz (Górny) Falkowski, podpisek grodzki brański 1572-1593, komornik ziemski bielski 1583-1604, podpisek ziemski bielski 1588.

¹⁷⁷⁵ Kostry, okolica szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego.

7. Manifest nowych urzędników: sędziego i pisarza ziemskich bielskich, dotyczący nieobecności wojewody i kasztelana podlaskich podczas obejmowania urzędów i niemożności złożenia przysięg na urzędy, Brańsk, 2 X 1595 r.

*Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 80, k. 154-154v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 2 X 1595 r. [feria secunda post fest(um) sancti Michaelis Archangeli proxima a. D. mille(si)mo quinge(ntesi)mo nonage(si)mo quinto]; **Skrót:** ANK, ZZG, sygn. 18, s. 253-254¹⁷⁷⁶.*

[k. 154] Generosi Melchior Kostro¹⁷⁷⁷, iudex, Tomas Rytel¹⁷⁷⁸, notarius, t(er)r(est)res Bielscen(ses) a S.R.M. dati et confirmati ad off(iciu)m pr(aese)ns actaq(ue) castren(sia) Branscen(sia) personaliter venientes solen(nite)r coram eodem off(ici)o sunt manifestati prot(esta)ti(que), quia ip(s)i generosi Melchior Kostro, iudex, Tomas Rytel, n(ota)rius t(er)r(est)res Bielscen(ses) nuper ad officia sua iudicatus et notariatus legime electi et per S.R.M. confirmati ex debito eiusmodi muneri officii sui iudicatus et notariatus die hod(ie)rna s(cili)cet f(er)ri)a secunda post festum sancti Michaelis Archangeli prox(im)a [2 X 1595], qua die t(er)mi)ni t(er)r(est)res Branscen(ses) t(er)rae Bielscen(sis) ex praescri(pte)o constitutionu(m) publicaru(m) iudican(di) incider(u)nt huc ad oppidum Bransk veneru(n)t et personaliter comparuer(un)t iuramenta(ue) ex iuris publici observantia super sua officia iudicatus et notariatus praestare ad exercen(da)q(ue) eadem offi(cia) sua procedere et eisdem satisfacere parati erant. Sed quoniam incertum qua de causa illustris [k. 154v] ac magni(fi)cus dominus pallatinus Podlachiae¹⁷⁷⁹ ex(iste)ns certificatus lit[t]eris ab officialibus et equestri ordine t(er)rae Bielscen(sis), nec generosus castellanus eiusdem pallati(natu)m Podlachiae¹⁷⁸⁰ licet quidem privatas rationes de suo non adwentu, quae iuri com(m)uni non convenieba(n)t certiores fecit ad suscipien(da) p(rae)fata iuramenta ab officialibus modernis super eorund(em) officia non adfueru(n)t. Propter quos iidem moderni officiales super sua officia iudicatus et notariatus nullomo(do) p(rae)stare, nec t(er)mi)nos ccelebrare potera(n)t, ideo de his omnibus quae per ipsor(um) non steteru(n)t, quo munus termini p(rae)fati t(er)rest)res Bielscen(ses) ccelebrarentur off(ici)o pr(aese)nti cap(itanea)li castren(sia) Branscen(sia) t(er)rae Bielscen(sis)

¹⁷⁷⁶ Skrót dotyczy tylko oblat przywilejów na urzędy.

¹⁷⁷⁷ Melchior (Malcher) Kostro, sędzia grodzki brański 1579-1588, podstarości drohicki 1589-1593, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, syn Jana, brat Baltazara i Piotra.

¹⁷⁷⁸ Tomasz Rytel, pisarz ziemski bielski 1595-1616, poborca ziemi bielskiej, syn Stanisława, brat Andrzeja, poborców ziemi bielskiej.

¹⁷⁷⁹ Janusz książę Zasławski, wojewoda podlaski 1591-1604, wojewoda wołyński 1604-1629, starosta żytomierski, perejesławski.

¹⁷⁸⁰ Stanisław Krasieński, chorąży płocki 1583, kasztelan ciechanowski 1586-1590, kasztelan sierpski 1590-1593, kasztelan podlaski 1593-1596, kasztelan płocki 1596-1600, wojewoda płocki 1600-1617, starosta błoński.

aliisq(ue) officialibus ter(restr)ibus, nec non plurima nobilitate ad hu(n)c actu(m) et t(e)r(mi)nos ip(s)os incidentes congregat(a) sol(en)n(ite)r iterum atq(ue) iterum su(n)t prot(esta)ti. [– –]¹⁷⁸¹.

8. Protestacja przeciwko nowym sędziemu i pisarzowi ziemi bielskiej, Brańsk, 2 X 1595 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 80, k. 155v-156. Oblata dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 2 X 1595 r. [feria secunda post fest(um) sancti Michaelis Archangeli proxima a. D. mille(si)mo quinge(ntesi)mo nonage(si)mo quinto].

[k. 155v] Generosi Caspar Kosinski¹⁷⁸² et Matias Boguskowski¹⁷⁸³, notarius castren(sis) Branscen(sis), ad officiu(m) praesens cui praesidebat g(e)n(er)osus Albertus Siekluczki¹⁷⁸⁴, succam(era)rius Drohicien(sis), capitaneus Branscen(sis), actaq(ue) capitanealia castren(sia) Branscen(sia) personaliter venientes, quamprimum sibi certo constaret, quod generosi Melchior Kostro¹⁷⁸⁵ et Tomas Rytel¹⁷⁸⁶ l(itte)ras quasdam S.R.M. confirmationis, ip(s)e Melchior Kostro super off(ici)u(m) iudicat(us), Tomas vero Rytel super notariatu(m) t(er)r(est)res Branscen(ses) t(er)rae Bielscen(sis) [*sic*] ad officium praesens obtulerunt et easdem per oblata(m) ad acta p(raese)ntia ingrosandas produxer(u)nt, coram eode(m) officio suo et aliorum nobiliu(m) quamplurimorum nominibus, inheren(tes) prioribus suis prot(esta)t(i)onib(us) contra electiones illegittimas ab certorum officialium factas, denuo solenniter protestati ac manifestati sunt de eo, quemadmodum asserti officiales habita cointelligentia et conspiratione cu(m) certis personis in prote(sta)tionibus priorib(us) nominatis non more solito et antiquo, im(m)o con(tra) iuris com(m)unis praescriptum electiones oppressionemq(ue) iurium publicoru(m) et libertatum im(m)unitatu(m)q(ue) nobiliu(m), tu(m) et vocum liberorum illorumq(ue) nobilium in electione libere cu(m) rationib(us) [k. 156] iuridicis facturum, quodam novo practicato modo assertas ellectiones illegitime absolverunt et absolvi curaverunt, sic quoq(ue) super officia sua illegitime acquisita l(itte)ras confirmationis a S.R.M., ip(s)e quidem Melchior Kostro super iudicatum, Tomas vero Rytel super notariatum ad male narrata illorum apud S.R.M. obtinuerunt, protestando con(tra) ip(s)os de nullitate tam assertarum electionum illorum, qua(m) et con(tra)

¹⁷⁸¹ Dalej następuje tekst obu pism.

¹⁷⁸² Kasper Kosiński, podstarości drohicki 1593-1594, poborca ziemi drohickiej, bratanek Adama, kasztelana podlaskiego.

¹⁷⁸³ Maciej Boguszkowski, pisarz grodzki brański ok. 1591-1600.

¹⁷⁸⁴ Wojciech Sieklucki, podkomorzy drohicki 1588-1596, starosta brański 1595-1596.

¹⁷⁸⁵ Melchior (Malcher) Kostro, sędzia grodzki brański 1579-1588, podstarości drohicki 1589-1593, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, syn Jana, brat Baltazara i Piotra.

¹⁷⁸⁶ Tomasz Rytel, pisarz ziemski bielski 1595-1616, poborca ziemi bielskiej, syn Stanisława, brat Andrzeja, poborców ziemi bielskiej.

minus legitimam l(itte)rarum asserta(ru)m confirmation(em) ad male narrata illorum obtentionem offerendo sese cum ipsis ratione praemissorum iure acturos velle.

9. Manifest braci Irzykowiczów o złożeniu bez ich zgody protestacji przeciwko nowym sędziemu i pisarzowi ziemi bielskiej, Brańsk, 3 I 1596 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 14, k. 132v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 3 I 1596 r. [feria quarta p(ost) festum Circumcisionis Christi Domini proxima a. D. millesimo quingentesimo nonagesimo sexto].

[k. 132v] Przyszedszy obecnie do urzędu i akt grodzkich brańskich urodzony Przeclaw Irzykowicz¹⁷⁸⁷ z Dzieciołowa¹⁷⁸⁸, imieniem swem i braciej swych rodzonych, to jest urodzonych Hieronima¹⁷⁸⁹, Jana¹⁷⁹⁰, Krzystofa¹⁷⁹¹, Bartosza¹⁷⁹², Zygmunta¹⁷⁹³ Irzykowiczów, oświadczał się, dowiedziawszy się o niejakich protestacjach i kontradycjach przez urodzonego Kaspra Kosińskiego¹⁷⁹⁴ imieniem ich uczynionych przeciw urodzonym Melchiorowi Kostrowi¹⁷⁹⁵ na urząd sędztwa ziemskiego, Tomasza Rytela¹⁷⁹⁶ [*sic*] na urząd pisarstwa ziemskiego obranym, jakoby o niewłasne a nie wedle praw pospolitych obranie ich na te urzędy, któremu oni tych protestacyj i kontradycje czynić i do akt odnosić nie zlecali, ani onego i żadnego inszego o to żądali i o tych protestacjach imieniem tych to urodzonych Irzykowiczów uczynionych nie chcą nic wiedzieć ani ich przyznawają, i owszem, wiedząc o zgodnych elekcjach (o których wiedzieli, lecz prze[z] pilne sprawy swe na nie przybydź nie mogli), jednak, że tych to pomienionych elektów, urodzonych Malchera Kostra, sędziego, Tomasza Rytela, pisarza, ziemskich, zgadzając się w tem z inszemi pany bracią, obywatelmi ziemie bielskiej, za właśnie obrane urzędniki ziemskie, słusnie i wolnie obrane, a przez K.J.M. confirmowane przyznawają, przyjmują i przyznawać chcą, nie chcąc nic przeciw im

¹⁷⁸⁷ Przeclaw Irzykowicz, syn Kaspra, podkomorzego mielnickiego.

¹⁷⁸⁸ Dzieciołowo, wieś w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie Szczyty-Dzieciołowo, pow. bielski), w XVI w. posiadłość Irzykowiczów.

¹⁷⁸⁹ Hieronim Irzykowicz, syn Kaspra, podkomorzego mielnickiego.

¹⁷⁹⁰ Jan Irzykowicz, syn Kaspra, podkomorzego mielnickiego.

¹⁷⁹¹ Krzysztof Irzykowicz, wojski brzeski 1601-1612, syn Kaspra, podkomorzego mielnickiego.

¹⁷⁹² Bartosz (Bartłomiej) Irzykowicz, syn Kaspra, podkomorzego mielnickiego.

¹⁷⁹³ Zygmunt Irzykowicz, syn Kaspra, podkomorzego mielnickiego.

¹⁷⁹⁴ Kasper Kosiński, podstarości drohicki 1593-1594, poborca ziemi drohickiej, bratanek Adama, kasztelana podlaskiego.

¹⁷⁹⁵ Melchior (Malcher) Kostro, sędzia grodzki brański 1579-1588, podstarości drohicki 1589-1593, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, syn Jana, brat Baltazara i Piotra.

¹⁷⁹⁶ Tomasz Rytel, pisarz ziemski bielski 1595-1616, poborca ziemi bielskiej, syn Stanisława, brat Andrzeja, poborców ziemi bielskiej.

kontradykować. Którą protestacją prosił, aby urząd przyjął, czego onemu urząd nie bronił, owszem, onę przyjął.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku (?), II/III 1596 r.

Zygmunt III uniwersałem datowanym w Krakowie 18 I 1596 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 20 III 1596, sejmiki przedsejmowe na II/III (ASWK, t. I, s. 205; ASWL, t. I. s. 131)) Szlachta ziemi bielskiej wybrała posłów na sejm warszawski. Jednym z nich był Krzysztof Brzozowski, podkomorzy ziemi bielskiej¹⁷⁹⁷. Nie znaleziono akt tego sejmiku.

Sejmik przedsejmowy ziemi drohickiej, Drohiczyn, 15 [?] I 1597 r.

Zygmunt III uniwersałem datowanym w Krakowie 5 XII 1596 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 10 II 1597 r., sejmiki przedsejmowe na 1. poł I 1597 r. (ASWPiK, t. I, s. 198).

Notatka dotycząca uchwalenia instrukcji przedsejmowej oraz wymieniająca nazwiska posłów na sejm, Drohiczyn, 15 [?] I 1597 r.

Rkp. ANK ZZG, 30, s. 118-119, (XVIII-wieczna kopia I. Kapicy Milewskiego). Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim drohickim 16 I 1597 r. (f. 5 ante festum s. Prisca).

[s. 118] Oblata articulorum nuntiis in conventu particulari drohicensi electis commisendo. Quo in conventu drohicensi particulari generosi Hieronimus Irzykowicz de Baciki succamerarius drohicensis et Adamus Olędzki tribunus mielnicensis pro conventione generali Varsoviensi [s. 119] in nuntius sunt generosus Lucas Górnicki capitaneus tykociniensis pro tunc fuerat nuntius legatus SRM.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 15 I 1597 r.

Zygmunt III uniwersałem datowanym z Krakowa 5 XII 1596 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 10 II 1597, sejmik przedsejmowy na 15 I 1597 r. Szlachta ziemi bielskiej wybrała posłów: Marcina Brzozowskiego starostę brańskiego i podstolego podlaskiego oraz niewymienionego z

¹⁷⁹⁷ Rozgraniczenie województw podlaskiego z województwem brzeskim i powiatem grodzińskim, VC, t. 2, vol. 2, s. 233; J. Siedlecki, *Sejmiki*, s. 265; *Posłowie ziemscy*, s. 375; M. Pieńkowski, *Chronologia*, s. 88.

imienia Rytela (zapewne Tomasza, pisarza ziemskiego bielskiego)¹⁷⁹⁸. Nie znaleziono akt tego sejmiku

Notatka o przyjęciu uniwersału królewskiego zwołującego sejmiki przedsejmowe, Brańsk, 16 XII 1596 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 16, k. 293v-294. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim przez Jakuba Kalnickiego 16 XII 1596 r. [feria s(e)c(un)da post faestum sanctae Luciae Virginis prox(ima) a. D. millesimo quingentesimo nonagesimo sexto].

[k. 293v] Ad officium p(raese)ns capitaneale castren(se) Branscen(se), cui praesidebat g(e)n(er)osus Martinus Brzozowski¹⁷⁹⁹, capitaneus Branscen(sis) et subdapifer Podlachiae, et acta eiusdem officii capitan(ealia) personaliter veniens nobilis Jacobus Kalniczki obtulit ad hociem officium lit[t]eras S.R.M. impressas indictionis ac [k. 294] designationis conventus generalis Warszowiae pro die decima mensis februarii [10 II 1597], particularis vero in Bransko pro die decima quinta ianuarii proxime ventur(i) [15 I 1597] inciden(tis). Quasquidem lit[t]eras hociem officium supraspecificatu(m) cu(m) ea qua decet reverentia susceperit, ac officialibus terrestribus terrae huius Bielscen(sis), iis quibus interest transmissit.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 28 I 1598 r.

Zygmunt III uniwersałem datowanym w Warszawie, 5 XII 1597 r. zwołał sejm walny w Warszawie na 2 III 1598 r., sejmiki przedsejmowe na 28 I 1598 r. (ASWL, t. I., s.97; ASWB 1572-1655, s. 139). Szlachta ziemi bielskiej wybrała posłów: Krzysztofa Brzozowskiego, podkomorzego ziemi bielskiej oraz Tomasza Rytela, pisarza ziemskiego bielskiego. Nie odnaleziono akt tego sejmiku.

Skrót: ANK, ZZG, sygn. 18, s. 220.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 15 I 1600 r.

Zygmunt III uniwersałem datowanym w Niepołomicach 20 XI 1599 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 9 II 1600 (ASZCh s. 98), sejmik przedsejmowy na 15 I 1600 r. Podczas sejmiku

¹⁷⁹⁸ *Il secondo soggiorno a Varsavia (5 febbraio – 26 marzo 1597)*, [w:] *I due soggiorni del card. legato E. Caetani a Varsovia (1596–1597)*, [ed.] J. W. Woś, Firenze 1982, s. 100.

¹⁷⁹⁹ Marcin Brzozowski, podstoli podlaski 1580-1616, podstarości brański 1591-1596, starosta brański 1596-1609, podkomorzy ziemi bielskiej ok. 1617-1620.

doszło do konfliktu wśród szlachty i rozdwojenia obrad, jedna część wybrała posłami Marcina Brzozowskiego starostę brańskiego i podstolego podlaskiego oraz Mikołaja Wyszowskiego, druga Tomasza Rytela i zapewne drugą, nieustaloną osobę. Posłem królewskim był Łukasz Górnicki¹⁸⁰⁰. Podczas rugów poselskich na sejmie prawdopodobnie połączono dwa komplety posłów, pozostawiając mandaty Marcinowi Brzozowskiemu i Tomaszowi Rytelowi¹⁸⁰¹.

1. Instrukcja dana posłom sejmiku szlachty ziemi bielskiej, Brańsk, 15 I 1600 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, sygn. 86, k. 9-14. Oblaty w urzędzie grodzkim brańskim dokonali: Krzysztof Brzozowski, podkomorzy ziemi bielskiej, Melchior Kostro, sędzia ziemski bielski, Hieronima Mieński i Marcin Faszczewski 15 I 1600 r. [sabbato ante festum divae Prisciae Virginis proximo a. D. millesimo sexingentesimo]; **Skrót:** ANK, ZZG, sygn. 19, s. 33-34.

[k. 9] Artykuły z instrukcją pewną panom posłom naszym zgodnie obranem w Brańsku na sejmiku nam przez J.K.M. XV die mensis ianuarii [15 I] złożonem w roku terażniejszym 1600, urodzonem panom Marcinowi Brzozowskiemu¹⁸⁰², podstolemu ziemie bielskiej, Mikołajowi Wyszowskiemu¹⁸⁰³, spisane, dane i poruczone, którą to instrukcją naszą i artykuły pewne do niej należące przez nas na terażniejszym sejmiku naszym brańskim zgodnie namówione i zawarte porucyliśmy pewnym osobom, tak z urzędników, jako i z rycerstwa, do urzędu grodzkiego starościę brańskie(g)o dla wpisania do ksiąg grodzkich odnieść i aktykować. A przy tym pomienione pany posły nasze na sejm walny warsawski blisko przysły zgodnie obrane przed tymże urzędem i aktami prezentować i publikować, ut moris est.

[I.] Naprzód panowie posłowie nasi zwykłym sposobem po zaleceniu służb i oddania wiernego poddaństwa nasego J.K.M., n.m.p., podziękować uniżenie od nas wiernych poddanych mają, za ojcowskie prawie a miłościwe staranie i obmyślanie J.K.M., które cynić racy o nas wiernych poddanych swoich, tak strony zatrzymania i pomnażania praw i wolności nasych, jako i strony pokoju, aby we wsytkim cale R.P. i ojczyzna nasa za szczęśliwe(g)o panowania J.K.M. długo zostawała w całości swej.

¹⁸⁰⁰ Zob. ASWPK, t. 1, cz. 1, s. 212; ASWK, t. 1, s. 231.

¹⁸⁰¹ *Rejestr senatorów i posłów na sejmie warszawskim 9 lutego-21 marca 1600 r.*, oprac. A. Radaman, M. Ferenc, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Historyczne”, 2004, z. 131, s. 103-104; *Posłowie ziemscy*, s. 409.

¹⁸⁰² Marcin Brzozowski, podstoli podlaski 1580-1616, podstarości brański 1591-1596, starosta brański 1596-1609, podkomorzy ziemi bielskiej ok. 1617-1620.

¹⁸⁰³ Mikołaj Wyszowski, komornik polny graniczny ziemi bielskiej ok. 1609-1619, syn Michała, pisarza grodzkiego brańskiego.

[2.] Po tem mają to mieć na pilnem baczeniu panowie posłowie nasi, aby się we [k. 9v] wsytkim dosyć stało od J.K.M. tak recesom sejmów przesłych, excepta confaederatione et proces[s]u inter dissidentes de religione, jako i konstytucjam sejmu przesłego¹⁸⁰⁴, które na terażniejszym sejmie warsawskim mają swój skutek doskonale wziąć, tak jako o tem konstytucje przesłe serzej w sobie obmawiają.

[3.] Przeto skoro po wotach, tak i.m. pp. senatorów, jako i posłów ziemskich w kole rycerskim nie mają się ni w co wdawać panowie posłowie nasi ani do konkluzjej żadnej sejmowej przystępować, ażby się pierwej we wsytkim konstytucjam sejmu przesłego dosyć stało et ad debitum effectum przywiedzione były autoritate conventus praesentis, a zwłas[z]cza tak strony wykupna dóbr w sumie po pięć kroć sta tysięcy złotych zastawionech¹⁸⁰⁵, jako i strony lustracji bonor(um) regaliu(m)¹⁸⁰⁶, na czem wiele wsytkie[j] R.P. należy.

[4.] Pactis conventis¹⁸⁰⁷, że się pod ten czas od J.K.M. nie może dosyć stać, tedy przynamniej to potrzeba będzie opatrzeć, abyśmy tego sobie na potem nie utracili, żeby każdego czasu za lepszą pogodą i szczęściem mogła się R.P. swego upominać. A zwłas[z]cza Estoniej, na którą prawo mamy, zda się, w tej mierze potrzebny bydź jaki pewny warunek przez stany namówiony na sejmie.

[5.] Przywilej ziemie naszej wsytkiej podlaskiej na uniej w Lublinie dany¹⁸⁰⁸, acz jest dosyć dostatecny i warowny, in o(mn)ibus punctis, clausulis et conditionibus suis, który ani egzekucji nie podlega i nie ma w sobie ambiguitatem ullam, jednak za subtelnością jakąś dowcipów ludzkich bywa jakaś niesłusna deklaracja jego, za czym ludzie w prawie i w poseszej swej bywają często niesłusnie molestowani procesami niezwykłemi i subtelnemi, tak przeciwko przywilejowi samemu głównemu, jako i przeciwko konstytucjam sejmów przesłych¹⁸⁰⁹, przez które wselakie daniny, pozwy i postęпки o nie są kasowane, umorzone i podniesione, starać się tedy o to panowie posłowie nasi mają, aby takowem subtelnem deklaracjam i praktykam była penitus via na potem praeclusa. A wselakie pozwy i procesy, ktoby na kim tu w ziemi nasej podlaskiej przeciwko przywilejowi temu nasemu na którejkolwiek instancji otrzymał, autoritate pr[ae]sentis conventus zniesione i umorzone były.

¹⁸⁰⁴ Poprzedni sejm odbył się w dniach 2 III–16 IV 1598 r. w Warszawie.

¹⁸⁰⁵ *Szafunek poboru i wykupienie klejnotow i wykupno dobr Naszych*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 237-238.

¹⁸⁰⁶ *Lustracja dobr stołu Naszego*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 238.

¹⁸⁰⁷ Zob. *Confirmatio pactorum conventorum*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 55-58.

¹⁸⁰⁸ *O ziemi podlaskiej. Przywilej przywrocenia ziemie podlaskiej do Korony Polskiej*, [w:] VC, t. 2, vol. 1, s. 216-220.

¹⁸⁰⁹ *Privilegium generale Terrae Podlachiae concessum*, [w:] VC, t. 2, vol. 1, s. 365-366; *Podniesienie pozwow o mairności ziemskie wojewodztwa podlaskiego*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 79-80.

[6.] Do instrukcji K.J.M. przystępując, acz na każdy punkt instrukcji i poselstwa J.K.M. articulatum były deliberacje nasze czynione, ale iż to pewnie wiemy, że się takowe rzeczy wielkie i poważne nie zdaniem jakiej części ludzi, ale zgodą wszystkich stanów zawierają, przeto my też będąc jedną częścią R.P., a taką, która się chce we wszystkim ze wszystkimi zgadzając, a zwłaszcza, którzy będą chcieli i pragnęli dobrego w ojczyźnie swej, porucyliśmy panom posłom naszym iść za zgodą wszystkich stanów, tego jednak na[] więcej postrzegając, aby w całej prawie i wolności naszej zostawali et dignitas regia, aby we wszystkim ochroniona była, osobliwie jednak za pilnym uważeniem naszym zdało się nam w tej mierze taką deklarację naszą uczynić, patrząc na wiele rzeczy i na wszystkie okoliczności pod ten czas, aby z postronnymi panami i sąsiadami naszymi raczej pokój, aniżeli wojna namówiony i postanowiony był, nam melior est certa pax, quam sperata victoria.

[7.] Wiele jest konstytucji sejmowych około rozgraniczenia ziemi naszej podlaskiej od W.Ks.L.¹⁸¹⁰, które iż ambigue et obscure bywają pisane, dla tego te granice efektu swego wzięć nie mogą. Potrzeba tedy o to się starać panom posłom naszym, aby jasnie, wyraźnie i dokładnie konstytucja około rozgraniczenia tych ziem była napisana. A przy niej zarazem proces i porządek był namówiony i opisany, co czynić panowie komisarze wyjachawszy na granice mają, za czyją instancją i jakim porządkiem te granice i różnice na niech odprawować się mają, do tego, aby i to było opatrzone, aby nie jednego czasu odprawowali się granice powiatu grodzieńskiego z ziemią bielską, kiedy by się mieli odprawować granice powiatu mielnickiego w ziemi podlaskiej z województwem brzeskim w Księstwie Litewskim, bo do tych granic z województwem brzeskim tak mielnicki, jako i bielski powiat należy i ciż panowie komisarze podlascy z tych powiatów obudwu muszą atentować, naprzód tych granic od Brześcia Litewskiego, mając contiguitatem z sobą. Potrzeba tedy, aby w kilka niedziel był czas i dzień złożony granicom ziemi bielskiej z powiatem grodzieńskim, gdyż te różnice nie mogą się jednego dnia odprawić. A zasię na drugie granice do Augustowa¹⁸¹¹ od Mielnika mil trzydzieści i kilka jachać musi, godzi się na to wszystko mieć rationem. K' temu, aby panowie dzierżawcy dóbr K.J.M., gdyby przyszedł trakt granic dzierżawy jego, także i ślachcic każdy powinien był komisarze suo sumptu podejmować i documenta albo probacje wszelkie do granic należące pogotowiu mieć i czynić iuxta iuris communis prescriptum, bo żaden komisarz nie może

¹⁸¹⁰ *Rozgraniczenie województwa podlaskiego z województwem brzeskim*; [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 116; *O rozgraniczeniu województw ruskiego, wołyńskiego, podolskiego, bełskiego, lubelskiego, braclawskiego i kijowskiego, także i Wielkiego Księstwa Litewskiego z Podlaszem i Mazowsza z Podlaszem, nurskiego powiatu z kijowską ziemią*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 113; *O Kommissyi Podlaskiej*, [w:] tamże, s. 179; *Rozgraniczenie województwa podlaskiego z województwem brzeskim i powiatem grodzieńskim*, [w:] tamże, s. 233; *Rozgraniczenie województwa podlaskiego z brzeskim i grodzieńskim powiatem*, [w:] tamże, s. 244-245.

¹⁸¹¹ Augustów, miasto nad Nettą w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. loco).

bydź i sędziem, i stroną, aby miał i sędzić, i wywodzić sam granice, nie będąc ich nigdy świadom. Innotescentia też komisarska zda się też [*sic*] bydź w tej mierze potrzebna tej stronie, która się rozumie cierpieć krzywdę w granicach. Alias bez tych rzeczy wyżej opisanech trudno do [k. 10v] takowego rozgraniczenia przystąpić, nam non inter privatos, sed inter provincias agitur.

[8.] Poprawa trybunału, gdyby miała bydź na tym sejmie, która się zda bydź barzo potrzebna w wielu rzeczach, tedyby nie tylko errores seu abusus przy trybunale, ale by więcej jes[z]cze ludzie potrzeba corrigere, przez które ten świątobliwy sposób sprawiedliwości narusony bywa. To jest, aby ludzi młodech, nieumiejętnech, w prawie pospolitem nie biegłych, także tych, którzy prywaty swe mają na te sądy nie obierano, jedno takowe, którzyby się i Pana Boga bali, i prawo pospolite dobrze rozumieli, gdyż dobreimi, mądrymi sędziami a nabożnymi ludźmi może się wiele błędu uprzatnać na trybunale, jednoby tak potrzeba o poprawie trybunału ostrożnie barzo mówić, jakobyśmy co w nim chcąc naprawić, wsytkiego potym nie zepsowali, czego strzeż Panie Boże.

[9.] Przy tym correctura też iurium et exorbitantiarum barzo jest pilna i potrzebna, by jedno czas zniósł, mogłoby się zarazem o tem obojgu mówić i owe ambiguitates in iure, jakoby miały bydź rozumiane od ludzi, którech jest nie mało, jako de calumniatore et calumniato, etc. Et id genus alia, które się w prawie nasem najdują, potrzeba by na to kognicji sejmowej.

[10.] Securitas iudiciorum cuiusl(ib)et subselii, także i wszelkie actus publici sejmiku, komisje, wizje, etc. jako na[j]warowniej i bezpiecniej może bydź, aby sufficienti cautione opatrzone i warowane były, i proces zarazem porządny przy tym był namówiony, znasać się o tem panowie posłowie nasi i porozumiewać mają z insemi pany posły górnych województw.

[11.] Jeśli też na czem na[j]więcej, tedy na tem wiele R.P. nasej należy, aby autoritas conventus wcale zostawała, a żadnymi protestacjami nie była podnosona, gdyż co się z takowych protestaczej zawięzuje edocti sumus nostro malo, jako wiele prywatnych zjazdów sobie cyniemy, na którech się nic insego nie buduje, jedno, że się sami z sobą waśniemy, a kost niepotrzebny podejmujemy. A przecie musimy do zgody z sobą przychodzić. A iż takowe kontradycje i protestacje pochodzą z ludzi tech, którzy prywaty swe na sejmach miewają, którym gdy się w czem nie dogodzi od K.J.M. albo od R.P., fakcje zwykli stroić, zgodę sejmową przez protestacje swą podnosząc, jako to w ziemi nasej bielskiej z przeszłego sejmu warsawskie(g)o przyjachawsy poseł jeden uczynił i wiele ludzi protestacjami swemi i namowami pobuntował pod odjazd J.K.M., czego są documenta pewne. Prosić o to panowie posłowie nasi mają, aby takowy każdy i ten sam był karany, [k. 11] i postępek jaki przeciwko

onemu namówiony, aby za takimi złemi przykłady jego do jakiej gorsej sekwele nie przysło ludziom na potem.

[12.] Opowiadał się przy tym urodzony pan Krystof Brzozowski¹⁸¹², podkomorzy bielski, który był posłem na przesłem sejmie przeciwko Tomasowi Rytelowi¹⁸¹³, koledze swemu, który nie mając żadnej słusnej przyczyny do niego, sam in culpa będąc, że z sejmu przesłego odjechał, konkluzji i zawarcia sejmowego nie doczekawsy, ani K.J.M. według powinności poselskiej nie pożegnawsy, przywodząc in odium osobę jego do ludzi, uczynił tu w tem powiecie wielki bunt przeciwko onemu pod odjazd K.J.M. i złym udaniem jego do ludzi przywiódł go in discrimen et periculum vitae illius i nad to symulował sobie jakieś pozwy niesłusne przeciwko onemu o pozwolenie poboru bez wiadomości jego do sądu ziemskiego brańskie(g)o, gdzie jest sam pisarzem, słowy uscypliwemi lżąc i obrażając dobrą reputacją jego. Co każdego dobrego cnotliwego człowieka słusnie boleć i obchodzić musi. O co gdyby z nim przypadła sprawa na sejmie z mandatów K.J.M., przyczynić się mają pilnie panowie posłowie nasi do J.K.M., aby ta sprawa była na tem sejmie sądzona, którą za publikę rozumiemy bydź, ponieważ też tam w tych pozwiech znajduje się obraza majestatu J.K.M., co się tam na roku z postępków pokaże.

[13.] Wiele ślacheiców braciej nasej, którzy mają contiguitatem dóbr swoich ślacheckich z dzierzawą książęcia pruskiego, uskarżali się na tem zjeździe nasem, że w grunciech i dobrach swoich ślacheckich nie mają pokoju, którym granice każą, psują, różnemi sposoby poddane im jedne gwałtem zabierają, drudzy sami do niech uciekają, więc i wiele insecz krzywd i skód swech przy tym mianowali. A sprawiedliwości żadnej otrzymać nie mogą. Poruczamy tedy to pilnie panom posłom nasem, aby się ta krzywda braciej nasej, J.K.M. i wsytkiej R.P. przełożyła. A iżby zarazem jaki słusny sposób i prędki sprawiedliwości był postanowiony na sejmie, aby każdy mógł w krzywdzie swej sprawiedliwość odnieść sine prolongatione.

[14.] Iż też to nas barzo o[b]chodzi, obywatele ziemie bielskiej, że bywamy upośledzeni od braciej nasej powiatu drogickiego w obieraniu deputatów na trybunał, tedy aby była między nami zachowana aequalitas zleciliśmy to panom posłom nasem pilnie, aby na elekczej deputatów była [k. 11v] zachowana alternata tech trzech powiatów: drogickie(g)o, bielskie(g)o i mielnickiego w województwie podlaskim, tak jako się to zachowuje w województwie

¹⁸¹² Krzysztof Brzozowski, podczaszy podlaski 1578-1580, podkomorzy ziemi bielskiej 1580-1616, syn Teofila, podkomorzego ziemi bielskiej.

¹⁸¹³ Tomasz Rytel, pisarz ziemski bielski 1595-1616, poborca ziemi bielskiej, syn Stanisława, brat Andrzeja, poborców ziemi bielskiej.

mazowieckim [*sic*], żeby się każdemu dostało swej prerogatywy w tej mierze zażywać, eo modo et ordine, jako o tem konstytucja województwu mazowieckiemu [*sic*] ucyniona¹⁸¹⁴ obmawia.

[15.] Z żalem to nam przychodzi niemałym przypomnieć, jako się rozbieżali byli koła swojejwoli sam na Podlasu, w tem kąciku, gdzie przedtym wielki był zawse pokój i bezpieczeństwo. A iż za łaską i pomocą Bożą zabiega się teraz tej swejwoli i rozpuście ludzkiej, że jedni już są na gardle pokarani według prawa za występki ich czułością pana starosty nasego brańskie(g)o¹⁸¹⁵. A jes[z]cze niktórzy tułając się z gardłem, mając pewne fautory¹⁸¹⁶ swoje, z którymi na domy ślacheckie i miasteczka K.J.M. najeżdżając, wielkie gwałty i despekty ludziom cynią, zabijają, mordują, po drogach łupy i rozboje czynią, do karania jes[z]cze żywi zostawają. Prosimy o te dwie rzeczy i zlecamy pilnie panom posłom nasem, aby konstytucją nam były warowane i opatrzone. Pierwsza, aby pan starosta nas jako stróż pokoju i bezpieczeństwa pospolitego w egzekucji i w karaniu tech złoczyńców nie miał na potem ni od kogo impedimentu żadnego, gdyż to wsytko, co on czyni, iure mediante czyni, powinność to jego na niem wyciska, jako też in eo pas[s]u i j.m.p. hetman koronny¹⁸¹⁷ [*sic*], będąc starostą krakowskim constitutione publica¹⁸¹⁸ jest ochroniony. Druga też, aby in reliquos malefactores et eor(um) fautores był jaki prędsy postępek do egzekucji namówiony, bo strach i wspomnieć, jako się było wiele ludzi sam w kraju nasem dla tej swejwoli namnożyło. A gdy będą czuli kaźń i groźb[ę] nad sobą za sprawiedliwością prędką, rychlej się hamować będą od złego.

[16.] Depaktacje wselakie tak w sądzie ziemskim, jako i w urzędzie grodzkim, a mianowicie, które się na[j]więcej dzieją przez pisarze i ich podpiski, aby się temu na terażniejszem sejmie zabieżało, bo dla wydzierków wielkich drugi i sprawiedliwości swej odbieżeć musi. Potrzeba, aby na tem sejmie był jaki obyczaj de salariis notarii namówiony i ucyniony. Przy tym proces i poena, któryby na potem co na kim niesłusnie wziął i wycisnął.

[k. 12] [17.] Pisarz ziemski bielski¹⁸¹⁹, iż nie tylko na rokach u sądu sam nie siada ani dekretów terminuje, ale ani na pozycji¹⁸²⁰ nigdy pr(aese)ns nie bywa, przeciwko któremu jest wiele protestaczej o to uczynionech. Potrzeba to opatrzyć, aby takowa negligentia w urzędzie

¹⁸¹⁴ *Porządek obierania deputatów mazowieckiego województwa*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 249.

¹⁸¹⁵ Marcin Brzozowski, podstoli podlaski 1580-1616, podstarości brański 1591-1596, starosta brański 1596-1609, podkomorzy ziemi bielskiej ok. 1617-1620.

¹⁸¹⁶ Fautor (łac.) – protektor, sprzymierzeniec.

¹⁸¹⁷ Jan Zamoyski (1542-1605), sekretarz królewski, podkanclerzy koronny 1576-1578, kanclerz wielki koronny 1578-1605, hetman wielki koronny 1581-1605, starosta m.in. bełzki, knyszyński, krakowski.

¹⁸¹⁸ Chodzi tu być może o konstytucję *Assekuracya hetmana koronnego*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 75-76, którą chyba błędnie odniesiono do kwestii pojmiania przez Jana Zamoyskiego Samuela Zborowskiego.

¹⁸¹⁹ Tomasz Rytel, pisarz ziemski bielski 1595-1616, poborca ziemi bielskiej, syn Stanisława, brat Andrzeja, poborców ziemi bielskiej.

¹⁸²⁰ Pozycja (łac. positio) – tu: leżenie ksiąg ziemskich.

jego więcej nie była, a sam aby tak na rokach ziemskich pr(aese)ns bywał i dekreta terminował, jako też i na pozycji, sub privatione officii, gdyż na urządzie pisarskim i na prezencji¹⁸²¹ jego wiele należy każdemu, bo podpisek jego, nie będąc przysięgłem ani ustawicznym, zawsze wiele może zgrzeszyć piórem, jako człowiek. A jakoby go o to pozywać i z niem prawem czynić, nie mamy żadnego przystępu do niego.

[18.] Uskarżali się też obywatele tej ziemie bielskiej o niedostatek soli koronnej, która i barzo nad obyczaj droga, i nie zawse jej też kiedy potrzeba dostaje. Prosić tedy mają, aby województwo podlaskie J.K.M. dostatkem soli opatrzyć racył. A w niedostatku soli koronnej [sic], aby im było wolno także i kmiotkom ich pruską sól wywozić według potrzeby.

[19.] Nad obyczaj skór wiele wychodzi z ziemie bielskiej do cudzych krajów, a zwłas[z]cza z Bielska, ku skodzie wielkiej RP i obywatelów ziemi podlaskiej. A to się niczem nie dzieje insem, jedno, że garbarze bielscy, którzy juchty i czymcze¹⁸²² wyprawują, samiż za się nie odbywając tu tech¹⁸²³ skór doma, sewcom na pożytek pospolity, wywożą one do cudzej ziemi, a stamtąd żadnych towarów nie przywożą, jedno z pieniędzmi przyjeżdżają, dogadzając swem pożytkom, za czem tu w ziemi nasej drogość się wielka dzieje obowi¹⁸²⁴ wselakiej i insecz potrzeb skórzanech. Opatrzeć to tedy panowie posłowie mają na sejmie, aby się taka skoda nie dziejała [sic] RP [w] wywożeniu¹⁸²⁵ skór do cudzej ziemi od tego chłopstwa, gdyż tylko oni sami na tem bogacieją, a pospolity człowiek na tem skoduje barzo.

[20.] Item ślacheicy około Tykocina¹⁸²⁶ wielkie bezprawie cierpią w tem, etc.

Petita privatorum

[1.] J.m.p. wojewoda nas podlaski¹⁸²⁷, po wielekroć na sejmikach województwa podlaskie(g)o uskarżać się racy, że pro dignitate sua senatoria nie może mieć na sejmie dobrej gospody, którąby się kontentował jako senator zacny. A iż w osobie j.m.p. wojewody jest w tej mierze obraza nas, ludzi ućciwech i jakieś letkie [sic] poważenie, porucza-[k. 12v]-my tedy to panom posłom nasem, aby z i.m. pp. dygnitarzami nasemi społecznie domówili się tego u

¹⁸²¹ Prezencja (łac. praesentia) – tu: obecność.

¹⁸²² Czymcze, cimce, ciemce – skóry mniejsze niż juchty.

¹⁸²³ W oryg.: tek.

¹⁸²⁴ Obowi = tu: obuwi.

¹⁸²⁵ W oryg.: wywożeniu.

¹⁸²⁶ Tykocin, miasto nad Narwią w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. białostocki), od 1581 r. stolica powiatu w ziemi bielskiej.

¹⁸²⁷ Janusz książę Zasławski, wojewoda podlaski 1591-1604, wojewoda wołyński 1604-1629, starosta żytomierski, perejesławski.

J.K.M., aby tak i.m. pp. senatorowie nasi podlascy, jako i posłowie nasi nie byli w gospodach upośledzeni, a więcej takowego kontemptu to województwo nasze w tej mierze nie cierpiało.

[2.] Była też wniesiona prośba w pośrodek nas na tem sejmiku naszym od j.m.p. wojewodziny mazowieckiej¹⁸²⁸ [*sic*] o dwie rzeczy: jedna, aby owa konstytucja około bużnych młynów¹⁸²⁹ moderowana była, czemu się snadnie dogodzi, gdy każdy, kto będzie chciał mieć swój młyn na Bugu, będzie też powinien mieć słożę dobrą, dostateczną na grobli i inse wszystkie aparaty i instrumenta do tego należące, aby się navigatio publica ludziom nie trudniła ani hamowała. Druga strony arendy starostwa stanisławskie(g)o¹⁸³⁰, aby nad dawne ustawy nie była podniesiona. Mają tedy to panowie posłowie nasi mieć na dobrem baczeniu i intercesją za j.m.p. wojewodziną mazowiecką [*sic*] uczynić do J.K.M.

[3.] Urodzony pan Albrycht Irzykowicz¹⁸³¹, człowiek zacny i potciwy [*sic*], domu starożytnego sam u nas na Podlasu, królom, panom nasem i wsytkiej R.P. i on sam z bracią swą, i przodkowie jego będąc dobrze zasłużeni, zawse mając tu na Podlasu między nami wielkie i znaczne majątności i posesje swoje, urodziwszy się też tu z nami i będąc inkolą¹⁸³² i indygeną województwa tego podlaskie(g)o i mając wsytkie te qualitates w sobie, które jedno desiderantur w dobrem i potciwem [*sic*] człowiecze na świecie z woli Bożej naprzód, a potem z chęci i miłości braciej swej miłej był obrany i mianowany zgodnie między czterema elekty jeden na urząd pisarski ziemski drogicki i przychodził do tego urzędu nie z ambicjei żadnej ani dla pożytku jakiego iustis, honestis et licitis mediis, aby się nie zdał chęcią [*sic*] i miłością braciej swej gardzić. Elekcja się też statecznie i porządnie na swem placu i mie[j]scu zwykłym przez obywatele ziemie drogickiej odprawowała. Za czem J.K.M., nas miłościwy pan, którego serce w rękę Bożych [*sic*] było i któremu to właśnie według prawa samemu należało, konferować raczył z łaski swej pańskiej ten urząd pisarski panu Irzykowi-[k. 13]-czowi, za którą to daniną J.K.M., gdy czas rokomi ziemskim w powiecie drogickim post Conductum Paschae w roku przesłem [19 IV 1599] przypadał, prezentował się z daniną i przywilejem swem na ten urząd od J.K.M. danym sobie pan Irzykowicz i tamże w Drohicynie in magna frequentia hominu(m) przed j.m.p. kastelanem nasem podlaskim¹⁸³³ przysięgę na ten urząd swój pisarski uczynił, a po

¹⁸²⁸ Katarzyna z Lisowa Kosińska (zm. 1607), 1 v. żona Mikołaja Wodyńskiego, 2 v. Stanisława Kryskiego, wojewody mazowieckiego, 3 v. Zbigniewa Ossolińskiego, wojewody podlaskiego, potem sandomierskiego; córka Adama, kasztelana podlaskiego.

¹⁸²⁹ *O mytach na rzekach i kwieciech pisarzow celnych*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 72; *Rzeka Bug*, [w:] tamże, s. 112.

¹⁸³⁰ Chodzi o starostwo stanisławowskie na Mazowszu.

¹⁸³¹ Albrycht (Olbracht, Wojciech) Irzykowicz, pisarz ziemski drohicki 1599-1600, wojski mielnicki 1613, syn Jana, starosty mielnickiego.

¹⁸³² Inkola (łac. incola) – tu: mieszkaniec, rodak, ziomek.

¹⁸³³ Jan Wodyński, podczaszy podlaski 1586-1591, sędzia ziemski drohicki 1591-1596, kasztelan podlaski 1596-1613, wojewoda podlaski 1613-1616.

przysiędze mie[j]sce swe zasiadł i powinności wszelkiej urzędu swego, tak wszystkie zupełne roki ziemie drogickie, jako i na pozycje nemine contradicente odprawował z kontentacją i pochwałą ludzką z łaski Bożej, ale aemuli jego invidia ducti, jako się to musi s[z]czyrze rozumieć, mając conductamen z deputaty podlaskimi na przesłem trybunale lubelskim, subordynowali osobę jedną mało znaczną, która go na trybunał przesła ad privandum hoc idem off(iciu)m notariatus pozwała z tej wiary, jakoby on nie miał być osiadły i nie mając żadnej posesji otrzymał ten urząd. A z takowego pozwu i instancji tego dobre(g)o człowieka przywownany jest urzędu pisarskie(g)o pan Irzykowicz, a jaki tam był postępek na trybunale przesłem lubelskim i co się za inconvenientia działy w tej sprawie na trybunale przesłem, o tym sam pan Irzykowicz będzie umiał dać dostateczną sprawę in facie totius R.P. J.K.M, nasemu miłościwemu panu. A iż wiemy wszyscy na Podlasu dostatecznie, że mu to strona przeciwna niesłusnie zadaje, aby nie miał mieć posesji dostatecznej, tedy to onemu przyznawsy, że ma z dawnych czasów tak w powiecie drogickim, jako i mielnickim wielkie majątności i znaczne posesje swoje, na którech jako człowiek znaczny żywie potciwie [*sic*] i znacznie między nami. A wszyscy [a]emuli jego i dziesiątej części nie mają tego, co mu Pan Bóg dał z błogosławieństwa swego święte(g)o od przodków jego ućciwech. Proszyc tedy panowie posłowie nasi mają, aby takowa ignominia na tem ućciwem człowiecze nie zostawała, żeby miał być degradowan z urzędu swego, gdy się ten dekret na trybunale i precipitanter, i pod wesoły czas stał. A za złem udaniem strony przeciwnej i niechęcią jakąś samech deputatów podlaskich, między którymi też w tej sprawie na trybunale, ut certo nobis constat, zgody nie było, ale kreska miła, a k'temu nie barzo mądra, czego nie sprawi, etc. K'temu, że to regalia sunt, nie tylko takowy dekret afficit samego pana Irzy-[k. 13v]-kowicza, ale dostojęństwo i zwierchność [*sic*] J.K.M., nase(g)o miłościwego pana, obraża, starać się tedy panowie posłowie nasi z pilnością mają społecznie z insemi pany posły górnych województw, aby takowy dekret z pana Irzykowicza, człowieka ućciwego, był autoritate conventus zniesiony i kasowany, który się zda być i przeciwko prawu ucyniony i przeciwko zwierchności i dostojęństwu J.K.M., ponieważ też to było przedtym za świętej pamięci króla Stefana, że w sprawie jednej między j.m.p. Radzimińskim¹⁸³⁴, wojewodą podlaskim, a między Karmanowskim¹⁸³⁵ dekret w Piotrkowie na trybunale ucyniony na sejmie był kasowany i zniesiony, jako jest o tem w konstytucji sejmu warsawskie(g)o¹⁸³⁶ napisano. Dla tego się o tem tak pilnie uważa i porucza panom posłom nasem, że to widziem na oko,

¹⁸³⁴ Stanisław Radzimiński (Radzimiński), kasztelan zakroczymski 1582-1584, kasztelan czerski 1584-1588, wojewoda podlaski 1588-1591, starosta liwski i kamieniecki, rotmistrz królewski.

¹⁸³⁵ Andrzej (Jędrzej) Karmanowski, ojciec Olbrychta, słynnego poety dysydenckiego.

¹⁸³⁶ *Sprawa starosty liwskiego*, [w:] VC, t. 2, vol. 1, s. 453-454.

gdzieby się ten dekret nie zniósł z pana Irzykowicza, byłby to nie lada jaki fomes między pewnemi osobami sam u nas na Podlasu do wielkiego zajątżenia i nieprzyjaźni wiecznej, czego Boże zachowaj, etc.

[4.] Poruczamy też pilnie panom posłom nasem sprawy i potrzeby i.m. pp. Raczków, które będą mieli na sejmie, aby w kole rycerskim od nas braciej zalecone były i.m. wszystkim panom posłom ziemskim, którzy żeby intercesją swą przyczynili się za nimi do J.K.M. i wsytkie(g)o senatu w potrzebach ich.

[5.] Łapowie i Daniłowscy prosili, będąc barzo ukrzywdzeni, ażeby im wedle listów rewizorskich dobra albo wieś ich własną Daniłowo¹⁸³⁷, którą nullo iure do starostwa saraskie(g)o wzięto, aby były onem te dobra ich przywrócone albo otmiannę [*sic*], któraby była aequivalens, dano, jako J.K.M. za ukazaniem orginału [*sic*] obiecać to im miłościwie raczył czasu niedawnego, przyczynić się tedy za nimi z pilnością panowie posłowie nasi o to mają, aby ich ta sprawa już koniecznie na tem sejmie skutek swój wziąć mogła.

[6.] Mies[z]czanie bielscy przez kilku z pośrodku siebie, braciej swej, uskarżali się o to, że ich tak do ziemstwa, jako i do grodu pociągają ślacheccy przeciwko prawu i jurysdykcji [*sic*] ich miesckiej majdeburskiej mało nie o każdą rzecz i krzywdę, a oni odzywają się do prawa i wolności swech. Potrzeba tedy, aby deklaracja była na sejmie ucyniona dostatecznie, o co i o które rzeczy mies[z]czanie mają mieć foru(m) tak w ziemstwie, jako i w gro-[k. 14]-dzie, aby na potem leda o co ni od kogoś nie byli pociągani nad prawa i wolności swe.

[7.] Tymże sposobem i około ran ślacheckich, jako i kmiecych za złemi czasy, że się ludzi niezbożnych wiele namnożyło, potrzeba to będzie obwarować, gdyby tak ślacheccy, jako i kmieć o głowę albo o rany miał jaką sprawę z mies[z]czaninem, aby no(n) simplici prob(ati)one, ale per scrutiniu(m) tak głowy, jako i ran dochodził.

[8.] Była też czyniona prośba w pośrodku nas od miasta knysyńskie(g)o, którzy się opowiadali z prawem swem, że czopowego nie powinni więcej płacić z domów tak rynkowych, jako i ulicznych nad przywilej i deklaracją K.J.M., prosą tedy o to, aby przy prawie tem zostać się mogli i na potem czopowego więtszego [*sic*] na niech nie wyciągano.

[9.] Było też opowiadanie i uskarżanie wielkie imieniem wsytkich mies[z]czan K.J.M. w ziemi bielskiej będących, że kiedy się im trafi tak w ziemskiej, jako i w grodzkiej kancelarii mieć jaką sprawę albo potrzebę, tedy na niech jako na Żydach przeciwko wszelkiej słusności

¹⁸³⁷ Daniłowo, wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie Daniłowo Duże i Daniłowo Małe w pow. białostockim).

leda od jakie(g)o zapisku albo minuty po kopie albo sowito biorą i wyciągają, gdyż oni nie powinni więcej płacić nad ślacheccie, którzy pod prawem żywią w Koronie i salaria pisarskie w statucie oznaczone i mianowane są, po czemu brać mają od kogo.

[10.] Tymże też sposobem była wniesiona prośba od wsytkich miast i mies[z]czan K.J.M. ziemie bielskiej, aby do tejże prerogatywy i równości przypuszeni byli, to jest, iż tak głowa ślachecka, jako i chłopska podniesiona jest w taksie wietsej [sic] niżli pierwej była¹⁸³⁸, aby też oni, jako ludzie ućwi i pod prawem żyjący, także beneficium znali. A, czego Boże uchowaj, za jakim nieszczęśliwym przypadkiem o każdą głowę i rany, aby wietśa [sic] taksa mies[z]czanina każdego była, a niżli się najduje do tego czasu w prawie korronnem [sic], przyna[j]mniej o to pilnie prosą, aby połowice taksy tak głowy, jako i ran ślacheckich oni też mieć i otrzymać mogli.

Co wsytko i.m. panowie posłowie nasi aby wykonali pozwalamy im limitatem potestatem, przychylając się do zgody wsech stanów korronnych [sic].

Działo się w Brańsku w roku i dnia jako wyżej.

[1] Chrystof Brzozowski, podkomorzy ziemie bielskiej, ręką własną; [2] Malchier Kostro¹⁸³⁹, sędzia ziemski bielski własną ręką; [3] Hieronim Mieński¹⁸⁴⁰ ręką swą; [4] Marcin Faszczewski¹⁸⁴¹ ręką własną.

2. Protestacja urzędników i szlachty ziemi bielskiej przeciwko sprawcom tumultu na sejmiku,
Brańsk, 15 I 1600 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, sygn. 86, k. 5v-6v, 9 – oblata; w księgach grodzkich brańskich oblatowano przed podstarościem brańskim Wojciechem Brzozowskim 15 I 1600 r. [sabbato ante festum divae Priscaae Virginis proximo a. D. millesimo sexingentesimo].

[k. 5v] Ad off(iciu)m et acta praesen(tia) castren(sia) capitan(ealia) Branscen(sia) personal(ite)r venientes g(e)n(er)osi ac nobiles [1] Christopherus Brzozowski¹⁸⁴², succamerarius terrae Bielscen(sis), [2] Melchior Kostro¹⁸⁴³, iudex terrestris Bielscen(sis), [3] Stanislaus

¹⁸³⁸ Zob. *O ranach szlacheckich*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 67.

¹⁸³⁹ Malcher (Melchior) Kostro, sędzia grodzki brański 1579-1588, podstarości drohicki 1589-1593, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, syn Jana, brat Baltazara i Piotra.

¹⁸⁴⁰ Hieronim Mieński, syn Jana, podstarościę brańskiego.

¹⁸⁴¹ Marcin Faszczewski (Faszczka), podpisek ziemski bielski ok. 1583-1593. W oryg.: Faszczewski.

¹⁸⁴² Krzysztof Brzozowski, podczaszy podlaski 1578-1580, podkomorzy ziemi bielskiej 1580-1616, syn Teofila, podkomorzego ziemi bielskiej, brat Bernarda, sędzię grodzkiego brańskiego.

¹⁸⁴³ Melchior (Malcher) Kostro, sędzia grodzki brański 1579-1588, podstarości drohicki 1589-1593, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, syn Jana, brat Baltazara i Piotra.

Łęcynski¹⁸⁴⁴, [4] Bernardus Brzozowski¹⁸⁴⁵, [5] Mathias¹⁸⁴⁶ et [6] Joannes¹⁸⁴⁷ Lewiczy, [7] Troianus Wysenski¹⁸⁴⁸, camerarius t(er)r(est)ris Bielscen(sis), [8] Matheus Gołęmbiewski¹⁸⁴⁹, vicepalatinus, [9] Martinus Fasczewski¹⁸⁵⁰, [10] Felicianus Makowski, [11] Paulus et [12] Albertus Dzierzkowie, [13] Leonardus Falkowski, [14] Stanislaus¹⁸⁵¹, camerarius t(er)r(est)ris Bielscen(sis), et [15] Jacobus¹⁸⁵² Łukawscy, [16] Mathias et [17] Paulus Kaleciczy, [18] Hieronimus¹⁸⁵³ et [19] Adamus¹⁸⁵⁴, camerarius campestris Bielscen(sis), Miensci, [20] Joannes Zrzobek¹⁸⁵⁵, [21] Martinus Hajewnik Hryniewiczzi, [22] Paulus Brzozowski, [23] Joannes Sredniczki, [24] Joannes Łazowski, [25] Benedictus Niwienski, [26] Bartolomaeus Kulikowski, [27] Christopherus Brzozowski¹⁸⁵⁶, [28] Pantaleon, [29] Stanislaus, [30] Andrianus, [31] Albertus Woinowie, [32] Raphael et [33] Nicolaus Sokołowscy, [34] Hieronimus et [35] Andreas Zędzianowie, [36] Mathias Fas-[k. 6]-[czew]ski, [37] Lazarus Wisowathy¹⁸⁵⁷, [38] Florianus et [39] Nicolaus Brzozowscy, [40] Alexius Samotija Le[niec]z, [41] Matheus Jankowski, [42] Paulus Borowski, [43] Stanislaus Brusewski, [44] Albertus Gołęmbiewski, [45] Lucas Wiercienski, [46] Stanislaus Brzozowski, [47] Christopherus Borowski, [48] Andreas Tyska, [49] Matheus Sredniczki, [50] Martinus Chrostowski, [51] Mathias Niecieczki¹⁸⁵⁸, [52] Petrus Wojno, [53] Florian(us) Makowska Koczmer, [54] Joannes Kulesa¹⁸⁵⁹, [55] Bartolomeus Brzoska, [56] Jacobus Mysłkowski, [57] Petrus Kulesa, [58] Joannes Kamienski, [59] Martinus Rzepniczki, [60] Vincentius Łapinski, [61] Joannes Kiersnowski, [62] Stanislaus Wysenski, [63] Joannes Tusewiczki, [64] Pantaleon Łyczko¹⁸⁶⁰,

¹⁸⁴⁴ Stanisław Łęczyński, wójt bielski ok. 1586-1610.

¹⁸⁴⁵ Bernard Brzozowski, sędzia grodzki brański ok. 1588-1589, poborca ziemi bielskiej, syn Teofila i brat Krzysztofa, podkomorzycy ziemi bielskiej.

¹⁸⁴⁶ Maciej Lewicki, cześnik podlaski ok. 1600-1630, syn Macieja, sędziego ziemskiego bielskiego, brat Jana, podstolego podlaskiego.

¹⁸⁴⁷ Jan Lewicki, podstoli podlaski 1603-1629, syn Macieja, sędziego ziemskiego bielskiego, brat Macieja, cześnika podlaskiego.

¹⁸⁴⁸ Trojan Wypych Wyszynski, komornik ziemski bielski ok. 1584-1621, podstarości suraski 1590-1591, poborca ziemi bielskiej, syn Mateusza, podwojewodziego podlaskiego.

¹⁸⁴⁹ Mateusz Gołęmbiewski, podwojewodzi podlaski ok. 1600-1605.

¹⁸⁵⁰ Marcin Fasczewski (Faszczka), podpisek ziemski bielski ok. 1583-1593.

¹⁸⁵¹ Stanisław Łukawski, komornik ziemski bielski ok. 1598-1613.

¹⁸⁵² Jakub Łukawski, być może podpisek ziemski bielski 1598, komornik polny graniczny ziemi bielskiej 1618, komornik ziemski bielski ok. 1637-1648.

¹⁸⁵³ Hieronim Mieński, syn Jana, podstarościę brańskiego.

¹⁸⁵⁴ Adam Mieński, komornik polny graniczny ziemi bielskiej 1595-1603, podsędek ziemski bielski 1603-1616, sędzia ziemski bielski 1616-1635, syn Hieronima.

¹⁸⁵⁵ Jan Żrzobek (Żrobek), poborca ziemi bielskiej, cześnik podlaski ok. 1614-1625.

¹⁸⁵⁶ Być może Krzysztof Brzozowski, pisarz ziemski bielski 1617-1635, syn Marcina, podkomorzego ziemi bielskiej, brat Hieronima, chorążego ziemi bielskiej.

¹⁸⁵⁷ Łazarz Wiszowaty, syn Abrahama, komornika ziemskiego bielskiego, brat Marcjana, podstolego podlaskiego.

¹⁸⁵⁸ Maciej Nieciecki, być może komornik ziemski bielski i tykociński ok. 1582-1609.

¹⁸⁵⁹ Jan Kulesza, być może podpisek grodzki brański 1600-1604, wojski ziemi bielskiej 1615-1618, chorąży ziemi bielskiej 1618-1638, poborca ziemi bielskiej, syn Jana, komornika ziemskiego bielskiego.

¹⁸⁶⁰ Pantaleon Łyczko, komornik ziemski bielski ok. 1617-1634, podstarości brański 1634-1640.

[65] Joannes Hryniewiczzi, [66] Paulus Mierzwienski, [67] Martianus Kulesa, [68] Adam Brusowski¹⁸⁶¹, [69] Christopherus Sredniczki, [70] Petr(us), [71] Laurentius et [72] Gaspar Brzoskowie et alii quam plurimi nobiles, nomine suo et aliorum qua(m) plurimorum nobilium, in vim manifestationis suae, coram eodem off(ici)o sollen(nite)r protestati sunt in et super nobiles Thomam Rythel¹⁸⁶², notarium t(er)r(est)rem Bielscen(sem), et Adamum Domanowski¹⁸⁶³, uti autores tumultus et factionis infrascr(ipt)ae, et eorum nonnullos complices et adheren(tes) violentiarum et factionis, quorum ipsi genus, nomina et cognomina melius sciunt et noscunt, idq(ue) propterea, quia ipsi neglecto off(ici)o bonorum civium in R.P. sub legibus Regni libere degentium, nulla habita ratione pacis tranquillitatisq(ue) publicae sprete superioritate S.R.M. ausi sunt hic ad oppidum Bransk in armis et cum armis seditionem praeseferen(ti) cum magna caterva hominum e diversis terris et territoriis studiosae congregatorum partim ignotorum, partim v(er)o vagorum, inposesionatorum [*sic*], bannitorum et de Regno et dominiis Regni proscriptorum iureq(ue) privatoru(m), pro die hodierna conventioni particulari t(e)rrae Bielscen(sis) per S.R.M. assignat(a) venire atque ibidem cu(m) magna turba hominum hospitia sibi per totam plateam circa ecclesia(m) temere et violenter adimere, absq(ue) scitu et consensu capitanei loci istius¹⁸⁶⁴, prout de facto adimerunt et occupaverunt hospitiaq(ue) illa circa ecclesiam consisten(tia) et platea(m) memorata(m) vario armorum genere bene munierunt, ita, ut sine maximo periculo no(n) pateretur additus et redditus tam in ecclesiam, quam et ex ecclesia illa hominibus pacificis, facientes praemis[s]a in contemptum et villipendium legum ac poenarum publicarum et in oppresionem libertatis publicae, quo tali tumultu atq(ue) factione evidenti inspecta venerabilis Andreas Frankowski¹⁸⁶⁵, plebanus Branscen(sis), evitando periculo(m) imminens, ecclesiam memorata(m) claudere mandavit, ne aedes sacra in qua divina sacramenta administrantur licentiosorum hominum furore prophanaretur et quod id no(n) temere lecerit, im[m]o alior(um) p(rae)faectorum ecclesiarum in simili casu exemplo edoctus, manifestatione(m) sua(m) eo nomine cu(m) sollenni prot(esta)t(i)one cora(m) off(ici)o capita(ne)ali Branscen(si) de p(rae)missis fecit. Nihilominus dignitarii ac offi(cia)les omnes, ac ferme totae nobilitas pro convention(e) pr(aese)nti particulari Branscen(si) congregatt(ae), dum more solito ad locum

¹⁸⁶¹ Adam Bruszewski, zapewne komornik ziemski bielski ok. 1598-1613.

¹⁸⁶² Tomasz Rytel, pisarz ziemski bielski 1595-1616, poborca ziemi bielskiej, syn Stanisława, brat Andrzeja, poborców ziemi bielskiej.

¹⁸⁶³ Adam Domanowski, podwojewodzi podlaski 1605-1616, podstoli podlaski 1617, poborca ziemi bielskiej, syn Pawła, sędziego grodzkiego brańskiego, brat Leonarda.

¹⁸⁶⁴ Marcin Brzozowski, podstoli podlaski 1580-1616, podstarości brański 1591-1596, starosta brański 1596-1609, podkomorzy ziemi bielskiej ok. 1617-1620.

¹⁸⁶⁵ Andrzej Frankowski, kanonik łucki, pleban brański 1592-1618.

consuetu(m) accedentes in ecclesia(m) intrare volueru(n)t, [k. 6v] ea iam clausa preventa, circa hanc eand(em) ecclesiam Branscen(sem) in primis super certa(m) p(er)sona(m) idonea(m) pro dirrectore seu marsalco suo unanimiter omnes consenserunt, ibidemq(ue) simil(ite)r et nuntios pro comitiis futuris generalibus Warsowiae cellebran(dis) libere ellegerunt et nominaverunt e medio sui, v(ideli)cet g(e)n(er)osos Martinum Brzozowski, subdapiferum terrae Podlachiae, Nicolaum Wyskowski¹⁸⁶⁶, homines probos, ratione et iud(iti)o bene vientes, de R.P.q(ue) optime meritos et quoniam protunc urgens necessitas R.P. magna deliber(ati)one magnoq(ue) temporis spatio a nobis indigebat, idcirco consultum est a nobis consensu omnium protunc in cimiterio congregatorum accedente et propter maiorem dignitatem legationis S.R.M. et propter meliorem deliber(ati)onem n(ost)ram in negotiis R.P. expediendam, pr[a]esertim v(er)o a speritate protunc temporis compulis et ne a factiosis hominibus opprimeremur, ellectis nunciis tum et personis certis tam ad conscriben(dos) articulos, quam etiam ad exaudienda(m) legationem per nunciu(m) S.R.M. ad curiam regalem Branscen(sem), uti locu(m) aptiorem et tutiorem recedere, atq(ue) ibid(em) ea o(mn)ia peragere et determinare, quae pr(aese)ns negotium R.P. a nobis expostulabat coacti sunt. Tandem venientes ad curiam p(rae)fata(m) regalem Branscen(sem) e medio sui aliquot personas idoneas pro g(e)n(er)oso Luca Gorniczki¹⁸⁶⁷, cap(i)t(ane)o Tykocinen(s)i, nuncio S.M.R. ad conventum pr[a]esentem particularem delegato, miserunt, eoq(ue) cum ea qua decet reverentia suscepto ac legatione ab ipso audita ta(m) cora(m) ipso nuncio, qua(m) et cora(m) off(ici)o capitaneali castren(s)i Branscen(s)i, cui protunc p(rae)sidebat g(e)n(er)osus Albertus Brzozowski¹⁸⁶⁸, vicecapitaneus Branscen(s)is, tu(m) etia(m) cora(m) mini(steria)libus certis inferius descriptt(is) hanc sua(m) suprascr(ipta)m de p(rae)missis manifest(ati)o(ne)m cum solenni prot(estati)one fecer(un)t, cuiusl(ib)et personali recogni(ti)one median(te) parati ex(iste)ntes in toto legationi S.R.M. satisfacere et ea o(mn)ia, quae negotiu(m) pr(aese)ns R.P. ab eisd(em) exigebat sufficienter exequi, ad conscribend(um) quidem articulos g(e)n(er)osos et nobil(es) Christopheru(m) Brzozowski, succam(era)ri(um) t(e)rrae Bielscen(s)is, Melchiore(m) Kostro, iudicem t(er)r(est)r(e)m Bielscen(sem) ac Hieronimu(m) Mienski et Martinu(m) Fasczewski, quibus et manus suas subscriba(n)t et off(ici)o pr(aese)nti cap(itanea)li Branscen(s)i porrigant ad ingros[s]an(dum) constituer(un)t ac deputaverunt. Et hic id(em) personal(ite)r comapren(tes)

¹⁸⁶⁶ Mikołaj Wyszkowski, komornik polny graniczny ziemi bielskiej ok. 1609-1619, syn Michała, pisarza grodzkiego brańskiego.

¹⁸⁶⁷ Łukasz Górnicki, starosta tykociński i wasilkowski 1571-1603, sekretarz królewski, bibliotekarz króla Zygmunta II Augusta, pisarz, humanista.

¹⁸⁶⁸ Wojciech Brzozowski, podwojewodzi podlaski ok. 1583-1598, podstarości i sędzia grodzki brański 1596-1622.

mini(steri)ales Regni g(e)n(er)ales nobiles Andreas Fra(n)kowski et Jacob(us) Swieczki, de quor(um) autenticis et iuramen(tis) off(ici)o pr(aese)nti constat, coram eod(em) off(ici)o in vim suae verae ac fidelis rel(ati)onis p(er) eu(m) ubivis locor(um) off(ici)ose facien(dae), pala(m) recognover(un)t et quil(ib)et eor(um) suo pro interesse reco(gnov)it, quia die hodierna ex(iste)ntes in oppido Bra(n)sk videru(n)t et debitae conspexer(un)t magna(m) caterva(m) homi(n)um in armis et cu(m) armis sedit(i)o(ne)m pr[a]eseferen(tium) ex diversis terris congregator(um) partim ignotor(um), partim v(er)o bannitorum, vagor(um) ac impositonator(um) venientiu(m) cu(m) nobil(i) Thoma Rythel, Adamo Domanowski atq(ue) circa templu(m) per universa(m) platea(m) usq(ue) ad circulu(m) op[p]idi Branscen(sis) hospicia sibi temere ac violen(ter) adimen(tium) in eaq(ue) tumultuosae ingredient(tium) et occupan(tium), qua tali turba et tumultu venerabilis Andreas Frankowski, conspecto statim ecclesia(m) claude(re) ma(n)davit et quod no(n) temere id fecerit, ibid(em) exposuit rationes cora(m) dominiis dignitariis ac officialibus universaq(ue) nobilitate huius terrae Bielscen(sis) ia(m) protunc in cimi-[k. 9]-terio ecclesiae memoratae existen(tis), de quibus p(rae)missis o(mn)ibus tam ipse p(rae)fatus pleban(us) Branscen(sis), quam d(omi)ni offi(c)iales totaq(ue) ferme nobilitas con(tra) supranominatos seditionis et tumultus autores, sollen(ite)r protestati sunt. Quae o(mn)ia et singula sic et no(n) al(ite)r, ut p(rae)missum est acta, visa, gesta recognoverunt ac attestati sunt, quibus protu(n)c p(rae)sentes interfuerunt. Hac eoru(m) in p(rae)mis[s]is personali recogni(ti)one et attestazione mediante.

3. Protestacja plebana brańskiego ks. Andrzeja Frankowskiego przeciwko sprawcom tumultu na sejmiku ziemi bielskiej, Brańsk, 15 I 1600 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, sygn. 86, k. 14v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 15 I 1600 r. [sabbato ante festum divae Priscae Virginis proximo a. D. millesimo sexingentesimo].

[k. 14v] Ad officium pr(aese)ns castren(se) capitane(e) Branscen(se), cui pr[a]esidebat protunc generosus Albertus Brzozowski¹⁸⁶⁹, vicecap(it)aneus loci istius, veniens personal(ite)r venerabilis Andreas Frankowski¹⁸⁷⁰, plebanus Branscen(sis), cum solenni prot(esta)t(i)one sua, coram off(ici)o pr[a]esenti manifestatus est de eo, quia ipse ex(iste)ns sp(irit)ualis persona, cui hoc incumbit iuxta vocationem illius spiritualem occurrere omnimodo et periculo imminenti hominu(m), cum audisset et exploratum haberet antea, quos homines

¹⁸⁶⁹ Wojciech Brzozowski, podwojewodzi podlaski ok. 1583-1598, podstarości i sędzia grodzki brański 1596-1622.

¹⁸⁷⁰ Andrzej Frankowski, kanonik łucki, pleban brański 1592-1618.

factiosos huius terrae Bielscen(sis) magnam caterva(m) hominum ex diversis terris et territoriis pro comitiis presen(tibus) particularibus in Bransko cellebran(dis) congregare et colligere cum quibus nescitur, qua de causa, catervatim in armis et cu(m) armis sedit(i)o(ne)m prefeferen(tium) hic venire proposuera(n)t, ea fama publica per terribus, pr[a]esertim v(er)o cu(m) multa exe(m)pla haberet huiusmodi aliorum malo, qua ip(su)m praecustodire et monere merito deberent, qua et quantae contentiones sedition(e)q(ue) per concitatu(m) tumultu(m) inter homines exeriri solent, ut s[a]epius hoc accidat, quod posito timore Dei nec sanguini suo interrim parcere volunt et cu(m) die hodierna pro comitiis particularibus a S.R.M. assignat(a) inspiceret cum g(e)n(er)oso Toma Rythel¹⁸⁷¹, notario ter(rest)ri Bielscen(sis) et Adamo Domanowski¹⁸⁷² tumultum magnamq(ue) catervam ho(mi)num eaq(ue) ignotorum in armis et cu(m) armis seditionem prefeferen(tium) huc ad oppidum Bra(n)sk tumultuose venientem atq(ue) circa ecclesiam Branscen(siam) hospitia sibi temere et violeter adimente(s), praecavendo itaq(ue), ne quid mali inter homines accidat et ne aedes sacra, in qua divina sacramenta administrantur, furore licentiosorum hominum prof[an]aretur, ob ea(m) causa(m) potissimum ecclesiam claudere mandavit, ne pateretur ingresus in ae(m) malevolis hominibus, mei enim muneris erat, non solum indemnitati ecclesiae praecavere, verum eo pacto et factioni hominum via(m) praecludere. Nihilominus cora(m) off(ici)o pr(aese)nti declaravit se et paratum se offerebat ipse venerabilis plebanus Branscen(sis) ecclesia(m) memorata(m) apperire velle, si pacifice inarmes absq(ue) tumultu in ecclesia(m) ingredi, uti boni et pacifici cives in Patria sua, vellent idq(ue) sibi bona fide promitera(n)t, sed cu(m) id ob timore ab easd(em) no(n) potuit. De p(rae)mis[s]is omnibus hanc sua(m) manifestationem cum sollenni protestatione contra eosdem fecit, atq(ue) in acta praesentia inscribi petiit [*sic*].

Sejmik przedsejmowy ziemi drohickiej, Drohiczyn, 15 [?] I 1600 r.

Zygmunt III uniwersalem datowanym w Niepołomicach 20 XI 1599 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 9 II 1600 (ASZCh s. 98), sejmik przedsejmowy na 15 I 1600 r. Posłowie wybrani na tym sejmiku: Paweł Raczko wojski drohicki i Jan Raczko (Posłowie ziemscy, s. 409). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

¹⁸⁷¹ Tomasz Rytel, pisarz ziemski bielski 1595-1616, poborca ziemi bielskiej, syn Stanisława, brat Andrzeja, poborców ziemi bielskiej.

¹⁸⁷² Adam Domanowski, podwojewodzi podlaski 1605-1616, podstoli podlaski 1617, poborca ziemi bielskiej, syn Pawła, sędziego grodzkiego brańskiego, brat Leonarda.

Sejmik przedsejmowy ziemi mielnickiej, Mielnik, 15 [?] I 1600 r.

Zygmunt III uniwersałem datowanym w Niepołomicach 20 XI 1599 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 9 II 1600 (ASZCh s. 98), sejmik przedsejmowy na 15 I 1600 r. Posłowie wybrani na sejm z tego sejmiku: Hieronim Irzykowicz (Bacikowski) z Bacik podkomorzy drohicki i Kasper Kosiński pisarz grodzki drohicki (Posłowie ziemscy, s. 409).

Sejmik relacyjny szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 15 V 1600 r.

Zygmunt III uniwersałem datowanym w Warszawie 29 III 1600 r. zwołał sejmiki relacyjne na 15 V 1600 r. (ASZCh, s. 90). Szlachta ziemi bielskiej z wybrała posłów na sejmik generalny mazowiecki do Warszawy, zwołany na 29 V 1600 r.: Marcina Brzozowskiego, starostę brańskiego i podstolego podlaskiego oraz Macieja Lewickiego, cześnika ziemi bielskiej (podlaskiego). Marszałkiem sejmiku był Baltazar Wyszowski.

Laudum sejmiku szlachty ziemi bielskiej, Brańsk, 15 V 1600 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 86, k. 246-246v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 15 V 1600 r. [feria secunda post festum Ascensionis in Caelum Christi Domini proxima a. eiusde(m) millesimo sexingentesimo]. **Skrót:** ANK, ZZG, sygn. 19, s. 38.

[Oblaty dokonali] generosi et nobiles [1] Joannes Jałbrzik Wyszeński¹⁸⁷³, vexilifer t(er)rae Bielscen(sis), [2] Melchior Kostro¹⁸⁷⁴, iudex, [3] Tomas Rytel¹⁸⁷⁵, notarius, terrestres Bielscen(ses), [4] Mathias Lewiczki¹⁸⁷⁶, pincerna terrae Bielscen(sis), [5] Joannes Grabowski¹⁸⁷⁷, [6] Baltazar Wyszowski¹⁸⁷⁸, [7] Moyses Szepiotowski, [8] Petrus Graiewski¹⁸⁷⁹,

¹⁸⁷³ Jan Jałbrzyk Wyszyński, chorąży ziemi bielskiej 1588-1613, syn Stanisława, chorążego ziemi bielskiej.

¹⁸⁷⁴ Melchior (Malcher) Kostro, sędzia grodzki brański 1579-1588, podstarości drohicki 1589-1593, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, syn Jana, brat Baltazara i Piotra.

¹⁸⁷⁵ Tomasz Rytel, pisarz ziemski bielski 1595-1616, poborca ziemi bielskiej, syn Stanisława, brat Andrzeja, poborców ziemi bielskiej.

¹⁸⁷⁶ Maciej Lewicki, cześnik podlaski ok. 1600-1630, syn Macieja, sędziego ziemskiego bielskiego, brat Jana, podstolego podlaskiego.

¹⁸⁷⁷ Jan Grabowski, poseł i działacz sejmikowy ziemi bielskiej.

¹⁸⁷⁸ Baltazar Wyszowski, chorąży ziemi bielskiej 1613-1614, syn Wojciecha, sędziego ziemskiego bielskiego.

¹⁸⁷⁹ Piotr Grajewski, dworzanin królewski, podsędek ziemski bielski 1616-1619, poborca ziemi bielskiej, syn Stanisława, stolnika podlaskiego.

[9] Paulus Dzierzkowski¹⁸⁸⁰, [10] Martinus Fasczewski¹⁸⁸¹, [11] Leonardus¹⁸⁸² et [12] Adamus¹⁸⁸³ Domanowszczy, [13] Marcian(us)¹⁸⁸⁴, [14] Lazarus¹⁸⁸⁵ Wysowaci, [15] Matchias [sic] Kalecziczki, [16] Jacobus Gornicz Falkowski¹⁸⁸⁶, [17] Leonardus Falkowski, [18] Nicolaus Sokolowski, [19] Joannes Zdzarski, [20] Albertus Brzoska, [21] Stanislaus, [22] Christopherus Sokolowscy, [23] Leonard(us) Niwinski, [24] Nicolaus, [25] Franciscus, [26] Florianus Brzozowscy, [27] Albertus Wyssenski, [28] Joannes Kamieński, [29] Bernardus Kostro, [30] Stanislaus, [31] Troianus Szepiotowscy, [32] Andreas Frankowski, [33] Joannes Kiersznowski, [34] Theodorus Hryniewiczzi, [35] Joannes Kulesa¹⁸⁸⁷, [36] Joannes Thuszewiczki, [37] Paulus, [38] Jacobus¹⁸⁸⁸ Łukawscy, [39] Petrus Popławski, [40] Jozephus Brzozowski, [41] Andreas Niwienski, [42] Joannes Zochowski, [43] Nicolaus Łuniewski, [44] Petrus Woyno Zagroba, [45] Matias Zaleski, [46] Joannes Radzikowski, [47] Stanislaus et [48] Albertus Woynowie, [49] Joannes Szarawski, [50] Petrus Kostro, [51] Florianus Rokicki, [52] Valerianus Kalniczki, [53] Jacobus Pienczikowski, [54] Adam Bruszwowski¹⁸⁸⁹, [55] Christoph(er)us Kramkowski, [56] Jacobus Sorcz, [57] Adamus Czaykowski, [58] Martin(us), [59] Michael et [60] Nicolaus Roszkowscy, [61] Andreas Kulesa et alii quamplurimi no(bi)les ac indigenae districtus huius Bielscen(sis).

[k. 246] Urzędnicy i wsytko rycerstwo ziemie bielskiej zjachawszy się do Brańska na dzień piętnasty maja wedle uniwersału K.J.M., p.n.m., którem nam J.K.M. złożył sejmik do obmyśławania potrzeb, które przypadają na Koronę Polską i Wielkiego Księstwa Litew(skiego) i insze państwa do niej należące. Przesłuchawszy poselstwa J.K.M. i uczyniwszy wspólne między sobą namowy, takeśmy w tem postąpili. Naprzód postrzegając we wsytkiem praw i wolności naszech przez przodki K.J.M. [k. 246v] sławnej pamięci [nadanych], chcąc one cało i nienaruszono zachować i potomstwu swemu w cale oddać, nie chcieliśmy nic derogować tem prawam i sejmom generalnem koronnem, na którech prawa stanowią i wsytkie potrzeby i

¹⁸⁸⁰ Paweł Dzierżkowski (Dzierżek), być może komornik ziemski bielski ok. 1619-1635.

¹⁸⁸¹ Marcin Fasczewski (Faszczka), podpisek ziemski bielski ok. 1583-1593.

¹⁸⁸² Leonard (Lenart) Domanowski, prawdopodobnie syn Pawła, sędziego grodzkiego brańskiego i brat Adama, podstolego podlaskiego.

¹⁸⁸³ Adam Domanowski, podwojewodzi podlaski 1605-1616, podstoli podlaski 1617, poborca ziemi bielskiej, syn Pawła, sędziego grodzkiego brańskiego, brat Leonarda.

¹⁸⁸⁴ Marcjan Wiszowaty, podstoli podlaski 1618-1633, poborca ziemi bielskiej, syn Abrahama, komornika ziemskiego bielskiego, brat Łazarza.

¹⁸⁸⁵ Łazarz Wiszowaty, syn Abrahama, komornika ziemskiego bielskiego, brat Marcjana, podstolego podlaskiego.

¹⁸⁸⁶ Jakub Górnicz (Górny) Falkowski, podpisek grodzki brański 1572-1593, komornik ziemski bielski 1583-1604, podpisek ziemski bielski 1588.

¹⁸⁸⁷ Jan Kulesza, zapewne podpisek grodzki brański 1600-1604, wojski ziemi bielskiej 1615-1618, chorąży ziemi bielskiej 1618-1638, poborca ziemi bielskiej, syn Jana, komornika ziemskiego bielskiego.

¹⁸⁸⁸ Jakub Łukawski, być może podpisek ziemski bielski 1598, komornik polny graniczny ziemi bielskiej 1618, komornik ziemski bielski ok. 1637-1648.

¹⁸⁸⁹ Adam Bruszewski, zapewne komornik ziemski bielski ok. 1598-1613.

konsultacje oddawają, nie zdało się nam nic stanowić na tem prywatnem sejmiku, nie wiedząc ani mając porozumienia z inszem województwy. Jednak dosyć czyniąc we wszytkiem napominaniu K.J.M., odprawiliśmy dwu posłów: j.m.p. Marcina Brzozowskiego¹⁸⁹⁰, starostę brańskiego, i pana Macieja Lewickiego, cześnika ziemie bielskiej, któremesmy to poruczyli, aby żadnego stanowienia nie czynili i daliśmy jem w tem limitatem potestatem tylko mieć [oraz] prosić K.J.M., aby na takie potrzeby przypadające R.P. sejm jako najprędzej złożyć raczył, na którem o tech wsytkich potrzebach, o którech nam K.J.M. w swem poselstwie przekładać raczy, prawa i wszelkie konsultacje czynione bydź mają. A [do] żadnech traktatów i stanowienia na nas bez nas i wolej naszej na generalnem sejmiku warszawskiem przystępować nie mają.

Działo się to w Brańsku dnia 15 maja, którą zgodę naszą odesłaliśmy do grodu przez deputaty pewne z pośrzedku siebie na to obrane.

[1] Jan Jałbrzyk Wszeński, chorąży ziemie bielskiej; [2] Malcher Kostro, sędzia ziemski bielski ręką swą; [3] Tomasz Rytel, pisarz ziemski bielski; [4] Balcer Wyszowski, marszałek na ten czas koła rycerskiego; [5] Jan Grabowski ręką swą; [6] Piotr Grajewski ręką własną; [7] Jacob(us) Łukawski manu p(ro)pria; [8] Martinus Fasczewski manu p(ro)pria; [9] Jan Zdzarski; [10] Marcjan Wiszowaty; [11] Łazarz Wyszowaty; [12] Andrzej Tyszka s(ub)s(cripsi)t.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 7 I 1601 r.

Zygmunt III uniwersalem datowanym w Korczynie 26 X 1600 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 30 I 1601, sejmik przedsejmowy na 7 I 1601 r. Szlachta ziemi bielskiej wybrała posłów: Marcina Brzozowskiego, starostę brańskiego i podstolego podlaskiego oraz Tomasza Rytela, pisarza ziemskiego bielskiego.

1. Instrukcja dana posłom na sejmiku szlachty ziemi bielskiej, Brańsk, 7 I 1601 r.

Rkp. 1. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 91, k. 3-4v – Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 9 I 1601 r. [feria tertia post festum sanctoru(m) Trium Regum prox(im)a a. D. mil(1)e(si)mo sexing(entesi)mo primo]. *Wpisu dokonali podpisani na dołączonej (zob. niżej);* **Rkp. 2.** CDIAUL, f. 812, op. 1, sygn. 16, k. 39-40 – kopia fragmentu; **Rkp. 3.** ANK, ZZG, sygn. 19, s. 5-6 – kopia fragmentu; **Skrót:** ANK, ZZG, sygn. 19, s. 43.

¹⁸⁹⁰ Marcin Brzozowski, podstoli podlaski 1580-1616, podstarości brański 1591-1596, starosta brański 1596-1609, podkomorzy ziemi bielskiej ok. 1617-1620. W orygu.: Marcyna.

[k. 3] Artykuły na sejmiku powiatowym w Brańsku przez rycerstwo ziemie bielskiej podane¹⁸⁹¹ i na sejm koronny do Warszawy i.m. panu Marcinowi Brzozowskiemu¹⁸⁹², podstolemu podlaskiemu, staroście brańskiemu, panu Tomaszowi Rytelowi¹⁸⁹³, pisarzowi ziemskiemu ziemie bielskiej.

[1.] Naprzód obyczajem zwykłym mają i.m. panowie posłowie nasi K.J.M. podziękować za miłościwe i prawie ojcowskie staranie i obmyśliwania o nas i o całości R.P. wsytkiej, etc.

[2.] Przy tym też słusna rzecz jest i.m. panów hetmanów uczcić i za wielkie prace i dzielności ich jako najprzystojniej podziękować, to jest koronnem: wielkiemu¹⁸⁹⁴ i polnemu¹⁸⁹⁵.

[3.] Dawamy panom posłom naszym wyżej mianowanem w tych artykułach pewnych niżej opisanych limitatem potestatem, że nic konkludować nie mają, ażby naprzód lustracja według prawa i recesu sejmu niedawnego warsawskiego¹⁸⁹⁶ do effe[k]tu skutecznie przywiedziona była i egzekucja namówiona według dawnych konstytucji a. 1598¹⁸⁹⁷, aby lustratory od J.K.M. i i.m. Panów Rad i panów posłów koronnych do wsytkich części korronnych [sic] naznaczeni i mianowani byli.

[k. 3v] [4.] Mają też to na tym sejmie warować i [...] ¹⁸⁹⁸, aby alternata w obieraniu deputatów na trybunał [w wojewódstwie] podlaskim przykładem wojewódstwa mazoweck[iego]¹⁸⁹⁹ [sic] odprawowana i zachowana była. A o miejscu [...] ¹⁹⁰⁰ sejmie z pany posły podlaskiemu drohickiego i mi[elnickiego po]wiatów zniść i porozumieć się mają.

[5.] Strony komisji rozgraniczenia ziemi podlaskiej z Ksi[ęstwem] Litewskim ma być skuteczną konstytucją z dokładem tego, aby te perplexitates i ambiguitates, które są w przeszłych konstytucjach sejmową deklaracją elucydowane były, to jest: kto ma documenta probatio

¹⁸⁹¹ Po tym słowie powtórzono: podane.

¹⁸⁹² Marcin Brzozowski, podstoli podlaski 1580-1616, podstarości brański 1591-1596, starosta brański 1596-1609, podkomorzy ziemi bielskiej ok. 1617-1620.

¹⁸⁹³ Tomasz Rytel, pisarz ziemski bielski 1595-1616, poborca ziemi bielskiej, syn Stanisława, brat Andrzeja, poborców ziemi bielskiej.

¹⁸⁹⁴ Jan Zamoyski (1542-1605), sekretarz królewski, podkanclerzy koronny 1576-1578, kanclerz wielki koronny 1578-1605, hetman wielki koronny 1581-1605, starosta m.in. bełzki, knyszyński, krakowski.

¹⁸⁹⁵ Stanisław Żółkiewski (1547-1620), sekretarz królewski, kasztelan lwowski 1590-1608, hetman polny koronny 1588-1618, wojewoda kijowski 1608-1618, hetman wielki koronny i kanclerz wielki koronny 1618-1620, starosta m.in. kałuski, kamionacki, hrubieszowski.

¹⁸⁹⁶ Por. B. Janiszewska-Mincer, *Rzeczpospolita Polska w latach 1600–1603. (Narastanie konfliktu między Zygmuntem III a stanami)*, Bydgoszcz 1984, s. 49.

¹⁸⁹⁷ *Lustracja dobr stołu Naszego*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 238.

¹⁸⁹⁸ Uszkodzenie tekstu na 1-2 słowa.

¹⁸⁹⁹ *Porządek obierania deputatów mazowieckiego województwa*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 249.

¹⁹⁰⁰ Uszkodzenie tekstu na 1-2 słowa.

pokazować i granice wywodzić, a na których miejscach podkomorzowie z swych powiatów granic pilnować mają, a jeśli społem jurysdy[k]cje swe ekstendować winni będą albo każdy z osobna. A sumpt na te komisarze starostowie i dzierżawce, których dzierżaw dobra przyległy, powinni będą dawać, gdyż o tym są [s]tatuta dawne koronne.

[6.] [K]omisją z Księstwem Pruskim dla krzywd z obudwu stron widziemy byźdź potrzebną, z ochronieniem praw i przywilejów koronnych.

[7.] Gdyby tego potrzeba R.P. pokazowała, a miałby byźdź pozwolony pobór za zgodą wsytkich stanów, panowie posłowie naszy mają też nań pozwolić. A strony poborce, który jest na sejmiku generalnem warsawskim od K.J.M. dany i w uniwersale K.J.M. mianowany, aby tenże a nie inny tego poboru dobierał, gdyż za rozróżnieniem innych wojewó[ds]tw ten pobór nie jest ad [e]ffectum przywiedziony.

[8.] Securitas iud(ici)orum et off(ici)orum ac conventiculorum particularium i tych, którzy na nie przyjeżdżają, aby była opatrzona bezpieczeństwem takim, jako na trybunale, i proces takiemże sposobem aby był namówiony.

Petita

[1.] Ale iż wiele ślachećców w wojewódstwie podlaskim ad instan(tiam) instigatoris pozwani są o dobra ślachećkie za dworem przeciwko konstytuczej coronationis K.J.M.¹⁹⁰¹, prosić, aby te pozwy były z nich zniesione i konstytucją warowane, aby już ex nunc instygator nie pozywał ślachećców o dobra ich własne, których są in pos[s]es[s]ione, jedno któreby byli [sic] liquidum iuris w dyspozycji K.J.M., a mianowicie: panów Kaleczyckich, pana Jana Żrzobka¹⁹⁰², pana Praetfusa¹⁹⁰³ i pana Pawła Brzóska.

[2.] Iż za różnem rozumieniem konstytucji na koronacji K.J.M. o zniesieniu pozwów zadwornych uczynion[e]j strony spraw ślachećców około Tykocina¹⁹⁰⁴ i Rajgroda¹⁹⁰⁵ mieszkających, nad któremi sobie dzierżawcy ty-[k. 4]-kociński i rajgrodzki jurysdy[k]cją przywłas[z]czają, starać się [mają] panowie posłowie, aby K.J.M. tę jurysdy[k]cją, którą sobie temere p[rzy]włas[z]czają wzwyż mianowani dzierżawcy zniósł, a one już do zie[m]skiego

¹⁹⁰¹ *Podniesienie pozwów o mająćności ziemskie woiewodztwa podlaskiego*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 79-80.

¹⁹⁰² Jan Żrzobek (Żrobek), poborca ziemi bielskiej, cześnik podlaski ok. 1614-1625.

¹⁹⁰³ Prawdopodobnie Gabriel Praetfus, syn Jopa, starosta tykocińskiego i wasilkowskiego.

¹⁹⁰⁴ Tykocin, miasto nad Narwią w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. białostocki), od 1581 r. stolica powiatu w ziemi bielskiej.

¹⁹⁰⁵ Rajgród, miasto nad jeziorem rajgrodzkim w woj. podlaskim (obecnie pow. grajewski), ośrodek dóbr kniazia Michała Glińskiego, później Radziwiłłów. Niekiedy pisano o powiecie rajgrodzkim.

sądu bielskiego tykocińskiego¹⁹⁰⁶ i grodzkiego brańskiego, przy którym z dawna bywali, przywrócić raczył. A remisje, które się stały od sądu trybunalskiego o pewne krzywdy, które poczynili ci to mianowani dzierżawcy na decyzją trybunalską vigore constitut(i)on(is) odesłane były. A iż też niemało akt zostało w zamku tykocińskim i rajgrodzkim, które za Gastołta¹⁹⁰⁷, jako za gubernatora ziemie bielskiej, stały się i w zamku tykocińskim zostałych [*sic*], których nie mogą mieć ślacha ku sprawom swoim, prosić K.J.M., aby to konstytucją było obwarowano, żeby te akta in genere wszystkie panowie starostowie tykociński i rajgrodzki ad pr(aese)ns et in posterum będący oddali sądowi ziemskiemu do akt ziemskich tykocińskich do chowania pod kluczami sądu ziemskiego, aby tam z tamtych ksiąg ludzie zapisów potrzebujący pod pieczęciami sądu ziemskiego i z podpisem pisarza ziemskiego sprawy swe wy[j]mowali.

[3.] Rokom ziemskim tykocińskim, iż konstytucją a. 1588¹⁹⁰⁸ nie są naznaczone czasy pewne, tedy jem te czasy naznaczyć mają, które bywają sądzone w Brańsku feria s(e)c(un)da post festum sancti Michaelis [tj. pierwszy poniedziałek po 29 IX], aby byli w Tykocinie sądzone f(e)r(i)a s(e)c(un)da post festum sancti Martini Episcopi proxima [tj. pierwszy poniedziałek po 11 XI], a które bywają sądzone f(e)r(i)a s(e)c(un)da post festum Circumcisionis D(omi)ni [tj. pierwszy poniedziałek po 1 I], aby byli sądzone f(e)r(i)a s(e)c(un)da post Dominica(m) Remiscere Quadragesimalem prox(im)a [tj. poniedziałek po drugiej niedzieli wielkiego postu], a które zaś bywają sądzone f(e)r(i)a s(e)c(un)da post Dominicam Conductus Paschae [tj. poniedziałek przewodni, tydzień po Wielkanocy] mają być w Tykocinie sądzone f(e)r(i)a s(e)c(un)da post Octavas Sacrat[is]imi Corp(or)is Christi [pierwszy poniedziałek po oktawie Bożego Ciała]. A po odprawieniu roków tykocińskich każdych z osobna zaraz leżenie ksiąg¹⁹⁰⁹ ma być po każdych [ro]kach cztery dni na kontrowersji wpisania i minut wydawania.

[4.] Iż akta bielskie w Brańsku ziemskie przez starość są barzo podarte i sklepu nie masz dla chowania ich, starać się mają panowie posłowie, aby z retent poborów przeszłych i z tego terażniejszego poboru, który jeśliż będzie od wszystkich uchwalony i aprobowany, pewna suma pieniędzy była naznaczona na przepisanie tych akt i na zbudowanie sklepu dla chowania ksiąg, a do sądu ziemskiego, aby byli pewne osoby deputowane dla przepisowania tych ksiąg, a stare aby były p(ro)pter verific(ati)onem chowane.

¹⁹⁰⁶ Sąd ziemski bielski tykociński = sesje sądu ziemskiego bielskiego w Tykocinie, odbywane od 1581, zob. *Roki tykocińskie*, [w:] VC, t. 2, vol. 1, s. 449.

¹⁹⁰⁷ Olbracht Gasztołd (1470-1539), wojewoda wileński i kanclerz wielki litewski, starosta bielski i mozyrski.

¹⁹⁰⁸ *Podlaskie*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 83.

¹⁹⁰⁹ W oryg.: xiąg.

[5.] Iż niedostatek soli koronnej w ziemie bielskiej jest et ante restitutio-[k. 4v]-[nem u]żywali soli zamorskiej gradowej alias krupiastej, prosić mają, [ab]y konstytucją to było obwarowane, aby jem było wolno in defectu koronnej wozić z Gdańska i z Prus sól gradową na potrzebę własną domową ślachecką.

[6.] Iż w konstytucji a. 1598¹⁹¹⁰ jest opus[z]czono strony koców panu sędziemu ziemskiemu bielskiemu¹⁹¹¹ z prawa należących, których według prawa polskiego i ordynacji trybunalskiej sąd ziemski lubelski onemu nie oddaje, który także tymże prawem sądzi ziemie bielską i pro gravamine także¹⁹¹² też ad cas[s]and(as) appell(ati)ones od wielu ludzi bywa pozywany, przeto mają się starać panowie posłowie, aby sąd ziemski lubelski jako insem urzędnikom ziemie bielskiej odebrałszy koce, to jest: podkomorzemu, staroście, podstaroście oddać, także też i panu sędziemu ziemskiemu bielskiemu oddawał.

[7.] Tośmy też zlecili panom posłom swym, aby nad dawne prawa i konstytucje nie nowego nie stanowili ani starych praw podnosili, tak około sądów ziemskich, jako też i pozycji¹⁹¹³, ale aby we wsytkim w całe prawa zachowane były, starać się o to mają, na co im limitatem potestatem dajemy.

[8.] Sprawa j.m.p. Albrychta Irzykowicza¹⁹¹⁴ o pisarstwo ziemskie drohickie, która pendat in remis[s]ione ad comitia Regni, aby była sądzona. A on żeby był przy tej daninie swej i przywileju J.K.M. zachowany i zostawiony, gdyż ten urząd pisarski, będąc leg(iti)me ellectus et pos[s]es[s]ionatus, słusnie otrzymał, przyczynić się mają i.m. panowie posłowie u K.J.M.

[9.] Panowie posłowie nasi mają przycynę uczynić do K.J.M. za j.m.p. starostem [sic] drohickim¹⁹¹⁵, aby surrogatora mógł mieć na sądy grodzkie drohickie do trzech lat i konstytucją aby to było obwarowane.

[10.] Ślachciców Łapów i Daniłowskich majątność Daniłowo¹⁹¹⁶, która nullo iure jest do starostwa saraskiego wzięta, aby była wrócona albo w leśnistwie bielskim odmiana dana, na co i listy K.J.M. mają i to pokazać chcą.

¹⁹¹⁰ *O kocach podkomorskich i grodzkich*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 242.

¹⁹¹¹ Melchior (Malcher) Kostro, sędzia grodzki brański 1579-1588, podstarości drohicki 1589-1593, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, syn Jana, brat Baltazara i Piotra..

¹⁹¹² Po tym słowie powtórzono: także.

¹⁹¹³ Pozycja – tu: leżenie ksiąg ziemskich.

¹⁹¹⁴ Albrycht (Olbracht, Wojciech) Irzykowicz, pisarz ziemski drohicki 1599-1600, wojski mielnicki 1613, syn Jana, starosty mielnickiego.

¹⁹¹⁵ Mikołaj Kiszka, starosta drohicki 1588-1620, syn Mikołaja, wojewody podlaskiego.

¹⁹¹⁶ Daniłowo, wieś szlachecka w ziemie bielskiej woj. podlaskiego (obecnie Daniłowo Duże i Daniłowo Małe w pow. białostockim).

[11.] Panowie posłowie mają przyczynę uczynić do K.J.M. za panem Janem Raczki[e]m i małżonką jego, aby sprawa ich sądzona była o zabicie ojca paniej Raczkowej, Górskiego.

[12.] W sprawie i.m. panów Irzykowiczów z Dzieciołowa¹⁹¹⁷ prosić, aby komisja była wydana z dobrami K.J.M. leśnictwa bielskie(g)o jako ludziom ukrzywdzonem, o czym oni serszą sprawę na sejmie dadzą. [...] ¹⁹¹⁸

2. Protestacja szlachty ziemi bielskiej Brańsk, 9 I 1601 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 91, k. 2v-3 – Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 9 I 1601 r. [feria tertia post festum sanctoru(m) Trium Regum prox(im)a a. D. mil(l)e(s)imo sexing(entesi)mo primo].

[k. 2v] Ad off(iciu)m et acta p(raese)ntia capitanealia castren(sia) Branscen(sia) personal(ite)r venientes generosi ac nobiles [1] Christopherus Brzozowski¹⁹¹⁹, succamerarius terrae Bielscen(sis); [2] Melchior Kostro¹⁹²⁰, iudex terrae Bielscen(sis); [3] Hieronimus Mienski¹⁹²¹, [4] Pretslaus Irzykowicz¹⁹²², [5] Baltasar Wyskowski¹⁹²³, [6] Troianus Wysenski¹⁹²⁴, cam(era)rius t(er)r(est)ris Bielscen(sis); [7] Adamus Mienski¹⁹²⁵, cam(era)rius campestris granicialis terrae Bielscen(sis); [8] Bernardus Brzozowski¹⁹²⁶, [9] Jacobus Mysłkowski, [10] Bartolome(us) Brzozowski, [11] Felicianus Makowski, [12] Andreas Łapinski, [13] Petrus Czaczkowski, [14] Andreas et [15] Stanislaus Frankowscy, [16] Tomas Usenski, [17] Pantaleon Modzelewski, [18] Stanislaus Zielezniczki, [19] Nicolaus Kamie(n)ski, [20] Baltasar Prosenski, [21] Petrus Popławski nec non alii qua(m) plurimi no(bi)les cora(m) eode(em) off(ici)o nomine suo et aliorum indigenarum terrae hui(us) Bielscen(sis) eiusmodi manifest(ati)onem fecerunt, quia cum iux(ta) l(itte)ras S.R.M., quibus ead(em) M.R. dignata est

¹⁹¹⁷ Dzieciołowo, wieś w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie Szczyty-Dzieciołowo, pow. bielski), w XVI w. posiadłość Irzykowiczów.

¹⁹¹⁸ Brak następnej karty i zakończenia dokumentu.

¹⁹¹⁹ Krzysztof Brzozowski, podczaszy podlaski 1578-1580, podkomorzy ziemi bielskiej 1580-1616, syn Teofila, podkomorzego ziemi bielskiej.

¹⁹²⁰ Melchior (Malcher) Kostro, sędzia grodzki brański 1579-1588, podstarości drohicki 1589-1593, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, syn Jana, brat Baltazara i Piotra.

¹⁹²¹ Hieronim Mieński, syn Jana, podstarościęgo brańskiego.

¹⁹²² Przeclaw Irzykowicz, syn Kaspra, podkomorzego mielnickiego.

¹⁹²³ Baltazar Wyszowski, chorąży ziemi bielskiej 1613-1614, syn Wojciecha, sędziego ziemskiego bielskiego, brat Samuela i Stanisława.

¹⁹²⁴ Trojan Wypych Wyszynski, komornik ziemski bielski ok. 1584-1621, podstarości suraski 1590-1591, poborca ziemi bielskiej, syn Mateusza, podwojewódziego podlaskiego.

¹⁹²⁵ Adam Mieński, komornik polny graniczny ziemi bielskiej 1595-1603, podsędek ziemski bielski 1603-1616, sędzia ziemski bielski 1616-1635, syn Hieronima.

¹⁹²⁶ Bernard Brzozowski, sędzia grodzki brański ok. 1588-1589, poborca ziemi bielskiej, syn Teofila i brat Krzysztofa, podkomorzych ziemi bielskiej.

conventiculum particulare(m) iuxta morem et consuetudinem antiqua(m) a priscis temporibus observata(m) hic in op[p]ido Bransk pro eligendis nunciis ad conventum g(e)n(er)alem Regni Warsawiae indictu(m) eisdem lit[t]eris satisfaciendo et mandato S.R.M. non contraveniendo hic ad civitatem Branscen(sem) congregati erant et post exaudita(m) instructionem seu propositionem per nuncium eiusd(em) R.-[k. 3]-[M.] [...] ¹⁹²⁷ [...]tationes et sententias suas iux(ta) more [...] ¹⁹²⁸ [nuncio]s ellegebant, p(ro)ut et unanima omniu(m) voce et consensu [...] ¹⁹²⁹ [generos]os Martinum Brzozowski ¹⁹³⁰, cap(ita)neum Branscen(sem) et sub[dapiferem P]odlachiae; Tomam Rythel ¹⁹³¹, notarium t(er)r(est)rem Bielscen(sem), et quu(m) [...] ¹⁹³² [ellec]tio nuntioru(m) usq(ue) post ocasu(m) solis ferme una hora noctis [...] ¹⁹³³ [p]ropter acclamationes nonnullorum nobilium instinctu quo[...] [...] ¹⁹³⁴ [...]endo lib(er)as voces et lib(er)am ellectionem off(ici)alium et nobiliu(m) caeterorum, qui paccatis animis et moribus in ea ellectione nunciorum sese gererunt, de quo solenniter sunt p(ro)t(esta)ti. Quopropter conscriptionem articulorum et petitor(um) ad diem crastinu(m) videlicet hodierna(m) distuleru(n)t, quos in loco consueto in ecclesia Branscen(sia) conscribendos et nunciis porigen(dos) debuerant, postqua(m) v(er)o die hodierna ad conscriben(di) veneru(n)t. Extunc duo ex illis v(ideli)cet Adam Domanowski ¹⁹³⁵ et alter, Joannes Grabowski ¹⁹³⁶, cu(m) aliis suis adherentibus venient(es), con(tra) omne fas et aequu(m) contradictiones quasd(am), quad(am) ex parte post discesu(m) die hestierna aliorum nobilium fecerunt, quiquid(em) off(ici)ales et nobilitas articul(os) conscriptt(os) huc per modum p(ro)t(esta)t(i)onis ad inscribendu(m) ipsos in acta p(raese)ntia castren(sia) porrexer(unt) eosd(em)q(ue) ipsis nunciis tradiderunt, cum ea tamen cautione, ne quis ultra eos articulos et antiqua statuta ipsi nuncii in conventionem futura audeant immutare et procedere. Quorum quidem articulu(m) series sequitur eiusmodi: [...] ¹⁹³⁷.

¹⁹²⁷ Uszkodzenie tekstu na kilka słów.

¹⁹²⁸ Uszkodzenie tekstu na kilka słów.

¹⁹²⁹ Uszkodzenie tekstu na 1-2 słowa.

¹⁹³⁰ Marcin Brzozowski, podstoli podlaski 1580-1616, podstarości brański 1591-1596, starosta brański 1596-1609, podkomorzy ziemi bielskiej ok. 1617-1620.

¹⁹³¹ Tomasz Rytel, pisarz ziemski bielski 1595-1616, poborca ziemi bielskiej, syn Stanisława, brat Andrzeja, poborców ziemi bielskiej.

¹⁹³² Uszkodzenie tekstu na 1-2 słowa.

¹⁹³³ Uszkodzenie tekstu na 1-2 słowa.

¹⁹³⁴ Uszkodzenie tekstu na 1-2 słowa.

¹⁹³⁵ Adam Domanowski, podwojewodzi podlaski 1605-1616, podstoli podlaski 1617-1618, poborca ziemi bielskiej, syn Pawła, sędziego grodzkiego brańskiego, brat Leonarda.

¹⁹³⁶ Jan Grabowski, poseł i działacz sejmikowy ziemi bielskiej.

¹⁹³⁷ Dalej następuje treść instrukcji.

Sejmik elekcyjny ziemi drohickiej w Drohiczynie, 11 IX 1602 r.

Sejmik został zwołany uniwersałem Jana Wodyńskiego kasztelana podlaskiego, celem wybrania czterech kandydatów na wakujące pisarstwo ziemskie drohickie. Akt tego sejmiku nie znaleziono. Nominację królewską uzyskał Wojciech Świejko Ciechanowiecki (przysięgę na urząd złożył 3 XI 1603 r.)

Uniwersał Jana Wodyńskiego kasztelana podlaskiego, zwołujący sejmik elekcyjny ziemi drohickiej na pisarstwo ziemskie, Międzyzlesie, 25 VII 1602 r.

Rkp. AGAD, Gr. droh., seria II, nr 10, k. 388-388v. Oblaty dokonał w urzędzie grodzkim drohickim Jan Kisielewski. Brak daty oblaty.

Jan Wodyński ma Międzyzlesiu kasztelan podlaski.

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu wiedzieć należy, a zwłaszcza ichm. pp. urzędnikom ziemskim, grodzkiem i wszystkiemu rycerstwu i obywatelom powiatu drohickiego.

Wiadomo tem uniwersałem mojem czynię, iż poczuwając się w powinności mojej senatorskiej, z prawa pospolitego na mię nałożonego, [k. 388v.] mając też w tem upomnienie i uskarżanie od KJM, bym tego postrzegał, aby na sprawiedliwości ludzkiej nic nie schodziło i aby efekt swój powinny in administranda iustitia ludzie ukrzywdzeni brali. Oczekiwałem na to, żeby jmp. wojewoda¹⁹³⁸ wedle powinności nań włożonej, do sześci niedziel post decessu notarii¹⁹³⁹, elekcją złożył. Co iż się już przez jm. [wojewodę] nie dostało, wpadło tych elekcji wedle prawa pospolitego składanie in dispositio(ne)m meam.

Której powinności dosyć czyniąc, składam wm. wszem elekcją na pisarza ziemskiego drohickiego pro die septembr(is) undecima, na miejscu w Drohiczynie zwykłym, konwokując wm. wszech na ten czas, że[by]ście się wm. w zgodzie i miłości braterskiej zjachawszy się, czterech elektorów, ludzi godnych, Pana Boga się bojących, prawo pospolite umiejących, JKM, na ten urząd obrawszy, prezentowali.

Co aby do wiadomości wszech wm. tem [prę]dziej przyszło, uniwersał ten mój, [kon]serwując w tem zwyczaj dawny, [de] data hodiernae diei do urzędu grodzkiego drohickiego odsyłam. Upomi[na]jąc, żeby ten uniwersał w Drohiczynie był publikowany i z rozkazania ichm. pp. urzędników grodzkich i po parafiach rozesłany. Et sub poen(am) woźnem

¹⁹³⁸ Ks. Janusz Zasławski wojewoda podlaski 1591-1604, później wojewoda wołyński.

¹⁹³⁹ Wojciech Kossowski pisarz ziemski drohicki zm. przed 2 II 1602 r.

rozkazując, żeby przez nich w każdej parafii ten uniwersał mój wszem wobec do wiadomości był przywiedziony.

Na co dla lepszej pewności i wiary pieczęć swą przycisnąć rozkazałem i ręką swą podpisałem.

Pisan w Międzyzlesiu, 25 iulii, a. D. 1602.

Jan Wodyński¹⁹⁴⁰ na Międzyzlesiu, kasztelan podlaski, ręką swą.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 31 XII 1602 r.

Zygmunt III uniwersałem datowanym z Warszawy 4 XI 1602 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 22 I 1603 r. (uniwersał wydany 10 XII zmieniał miejsce obrad sejmku na Kraków z powodu panującej w Warszawie zarazy). (ASWPiK, t. I, s. 242).

Instrukcja dana posłom na sejmiku szlachty ziemi bielskiej, Brańsk, 31 XII 1602 r.

Rkp. 1. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 20, k. 12-13v. Oblata dokonana została w urezędzie grodzkim brańskim 1 I 1603 r. [feria quarta in festo Circumcisionis Christi Domini a. eiusdem millesimo sexingentesimo tertio]. Oblaty dokonali: generosi [1] Thomas Rytel¹⁹⁴¹, notarius ter(rest)ris Bielscen(sis); [2] Joannes Szczawinski¹⁹⁴², [3] Baltasar Pietkowski¹⁹⁴³, [4] Stanislaus Mężeński¹⁹⁴⁴, dapifer terrae Łomzen(sis); [5] Adamus Mienski¹⁹⁴⁵, camerarius campestris terrae Bielscen(sis); [6] Joannes Grabowski¹⁹⁴⁶, [7] Adamus Domanowski¹⁹⁴⁷, [8] Martinus Fascewski¹⁹⁴⁸, [9] Christopherus Markowski¹⁹⁴⁹, [10] Adamus Czackowski, [11] Sebastianus et [12] Joannes Baikowscy. **Rkp. 2.** CDIAUL, f. 812, op. 1, sygn. 16, k. 65v – kopia fragmentu; **Skróty:** ANK, ZZG, sygn. 15, s. 125; sygn. 19, s. 52.

¹⁹⁴⁰ Jan Wodyński kasztelan podlaski 1596-1613, później wojewoda podlaski.

¹⁹⁴¹ Tomasz Rytel, pisarz ziemski bielski 1595-1616, poborca ziemi bielskiej, syn Stanisława, brat Andrzeja, poborców ziemi bielskiej.

¹⁹⁴² Jan Szczawiński, syn Pawła, kasztelana łączycyckiego, brat Pawła, wojewody podlaskiego.

¹⁹⁴³ Baltazar Pietkowski, syn Piotra, pisarza ziemskiego bielskiego, brat Tomasza.

¹⁹⁴⁴ Stanisław Mężeński, podwojewodzi łomżyński 1600, stolnik ziemi łomżyńskiej ok. 1601-1606.

¹⁹⁴⁵ Adam Mieński, komornik polny graniczny ziemi bielskiej 1595-1603, podsędek ziemski bielski 1603-1616, sędzia ziemski bielski 1616-1635, syn Hieronima.

¹⁹⁴⁶ Jan Grabowski, poseł i działacz sejmikowy ziemi bielskiej.

¹⁹⁴⁷ Adam Domanowski, podwojewodzi podlaski 1605-1616, podstoli podlaski 1617-1618, poborca ziemi bielskiej, syn Pawła, sędziego grodzkiego brańskiego, brat Leonarda.

¹⁹⁴⁸ Marcin Faszczewski (Faszcz), podpisek ziemski bielski ok. 1583-1593.

¹⁹⁴⁹ Krzysztof Markowski, prawdopodobnie podwojewodzi podlaski 1606-1612.

[k. 12] Artykuły na sejmiku powiatowym w Brańsku przez pany urzędniki i rycerstwo ziemie bielskiej podane i na sjem [sic] koronny do Krakowa i.m. panom Chrystofowi Brzozowskiemu¹⁹⁵⁰, podkomorzemu ziemie bielskiej, Pawłowi S[z]czawińskiemu¹⁹⁵¹ z Waniewa¹⁹⁵², posłom ziemie bielskiej zgodnie obranem.

[1.] Naprzód obyczajem zwykłym mają i.m. panowie posłowie K.J.M. podziękować za miłościwe a prawie ojcowskie staranie i obmyślanie o nas i o całości R.P. nasej wsytkiej, przy tem też słusna rzecz jest i.m. panów hetmanów ućcić i za wielkie prace i dzielności ich jako najprzystojniej podziękować.

[2.] Potem zleciliśmy panom posłom naszym naprzód i na[j]pilniej to warować, [k. 12v] aby przywilej nas incorporationis terrae Podlachiae¹⁹⁵³ in dubium wokowany nie był żadnemi pozwy zadwornemi ani dekrety albo deklaracjami sejmowemi, gdyż na tem przywileju salus et integritas iurium et libertatum ziemie podlaskiej wsytkiej należy. A te pozwy zadworne aby byli [sic] autorit(a)te conventus nullitowane i nie mają do propozycjei sejmowej przystępować ani na żadną rzecz pozwalac, ażby to nam dostatecznie warowano było, aby każdy przy swojej majątności zostawał i jurysdy[k]cjei.

[3.] Otrzymałszy tedy na to sejmowy warunek, na instrukcją K.J.M. i contenta jej mają się zgadzać panowie posłowie z insemi województwy, w czym daliśmy im absolutam potestatem.

[4.] Securitas iudiciorum et off(ici)orum ac conventicularium particularium i tych, którzy na nie przyjeżdżają aby była opatrzona bezpieczeństwem takim, jako na trybunale, i proces takimże sposobem aby był namówiony.

[5.] Mają też to na tem sejmie warować i konstytucją opatrzyć, aby alternata w obieraniu deputatów na trybunał w województwie podlaskim przykładem województwa mazowieckiego¹⁹⁵⁴ [sic] po ziemiach odprawowana była. A o mie[j]scu tamże aby namówiono było brańskiemu powiatowi w Bielsku.

¹⁹⁵⁰ Krzysztof Brzozowski, podczaszy podlaski 1578-1580, podkomorzy ziemi bielskiej 1580-1616, syn Teofila, podkomorzego ziemi bielskiej.

¹⁹⁵¹ Paweł Szczawiński, kasztelan brzeziński 1621-1633, wojewoda podlaski 1633-1634, syn Pawła, kasztelana łączyckiego, brat Jana.

¹⁹⁵² Waniewo, miasto w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie wieś, pow. wysokomazowiecki), ośrodek dóbr Radziwiłłów, później m.in. Szczawińskich.

¹⁹⁵³ *O ziemi podlaskiej. Przywilej przywrocenia ziemie podlaskiej do Korony Polskiej*, [w:] VC, t. 2, vol. 1, s. 216-220.

¹⁹⁵⁴ *Porządek obierania deputatów mazowieckiego województwa*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 249.

[6.] Correctura iurium aby według konstytucji przeszłego sejmu¹⁹⁵⁵ efekt swój wzięła.

[7.] Gdyby tego [była] potrzeba, a miałby być pozwolony pobór za zgodą wszystkich stanów, poborca ma być obieran w Brańsku po dokończeniu sejmu we dwie niedzieli.

[8.] Z strony komiszej rozgraniczenia ziemie podlaskiej z Księstwem Wielkim Litewskim ma być konstytucja skuteczna z dokładem tego, aby te perpexitates i ambiguitates, które są w przeszłych konstytucjach sejmową deklaracją elucydowane były, kto ma documenta, probacje pokazywać i granice wywodzić, a na których mie[j]scach podkomorzowie swech powiatów granice pilnować mają, a jeśli społem jurysdy[k]cje swoje ekstendować winni będą abo każdy z osobna, a sumpt na te komisarze starostowie i dzie[r]żawce, których dzierżaw dobra przyległy, powinni będą dawać, gdyż o tem są statuta dawne koronne.

[9.] De disciplina militari et de tempore adventus ad expeditionem mają mówić panowie posłowie.

Petita

[1.] A iż wiele ślacheć w województwie podlaskim ad insta(ntia)m instigatoris pozwani są o dobra ślacheć za dworem przeciwko konstytucji coronationis K.J.M.¹⁹⁵⁶, prosić, aby te pozwy były zniesione i konstytucją warowane, aby już ex nunc instygator nie pozywał ślacheć o dobra ich własne, których są in pos[s]es[s]ione, jedno którzy liquidum iuris w dyspozycji K.J.M.

[2.] Iż za różnym rozumieniem konstytucji na koronacji K.J.M. o zniesie-[k. 13]-niu pozwów zadwornych ucynionej strony spraw ślacheć około Tykocina¹⁹⁵⁷ i Rajgróda¹⁹⁵⁸ mieszkających, nad którymi sobie dzierżawcy tykociński i rajgrodzki jurysdy[k]cją przywłas[z]czają, starać się mają panowie posłowie, aby K.J.M. tę jurysdy[k]cją, którą sobie temere przywłas[z]czają zniósł. A one już do ziemskiego sądu bielskiego tykocińskiego¹⁹⁵⁹ i grodzkiego brańskiego, przy którym z dawna bywali, przywrócić raczył. A remisje, które się stały od sądu trybunalskiego o pewne krzywdy, które poczynili ci to mianowani dzierżawcy na decyzją trybunalską vigore constitutionis odesłane były.

¹⁹⁵⁵ *Korektura praw*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 273-274.

¹⁹⁵⁶ *Podniesienie pozwów o majątności ziemskie województwa podlaskiego*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 79-80.

¹⁹⁵⁷ Tykocin, miasto nad Narwią w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. białostocki), od 1581 r. stolica powiatu w ziemi bielskiej.

¹⁹⁵⁸ Rajgród, miasto nad jeziorem rajgrodzkim w woj. podlaskim (obecnie pow. grajewski), ośrodek dóbr kniazia Michała Głińskiego, później Radziwiłłów. Niekiedy pisano o powiecie rajgrodzkim.

¹⁹⁵⁹ Ziemski sąd bielski tykociński = sesje sądu ziemskiego bielskiego w Tykocinie.

[3.] A iż też niemało zostało akt w zamku tykocińskim i rajgrodzkim, które za Gastołda¹⁹⁶⁰, jako za gubernatora ziemie bielskiej, stały się, w zamku tykocińskim zostały, którech nie mogą mieć ślachta ku sprawom swoim, prosić K.J.M., aby to konstytucją obwarowano, żeby te akta in genere wszystkie panowie starostowie tykociński i rajgrodzki ad pr[a]esens et in posterum będący oddali sądowi ziemskiemu do akt ziemskich tykocińskich do chowania pod kluczami sądu ziemskiego, aby tam z tamtech ksiąg ludzie zapisów potrzebujący pod pieczęciami ziemskimi sprawy swe wy[j]mowali sub poena i forum na trybunale.

[4.] Panowie posłowie naszy porozumiały się z pany posły W.Ks.L. spólną przyczynę uczynić mają, aby j.m.p. wojewodzie wileńskiemu, hetmanowi najwyssemu W.Ks.L.¹⁹⁶¹, za zasługi, które z dawnych czasów i w terażniejszej ekspedycy inflantskiej dosyć czule i znacznie odprawował od K.J.M. nagroda skuteczna była, także też i expensa, jeśliby które j.m.p. hetman W.Ks.L. albo pisarz polny¹⁹⁶² j.m. na tę ekspedycją inflantską [ze] skarbu j.m. własnego bydyż wydane pokazali, żeby j.m. wrócone i oddane były.

[5.] Strony soli, iż na żupę mazowiecką [sic] niedostatek dającą i po publikacy województwa podlaskiego przedawać nie chcą, prosić o to, aby żupa była w Drohicynie naznaczona, na którą żeby j.m.p. żupnik powinien dać co rok soli jako do Łomży za takimż pieniądźmi i w takiejże lidzbie, a beczka żeby w sobie miała miarę pewną. Pisarz żupny żeby był osiadły, a gdyby soli nie dodał abo przedawać stanom ludzi ślacheckich [sic] abo też miary zły przedawał, forum aby miał coram officio quocumq(ue) peremptorie, dokładając tego, gdzieby propter legalia impedimenta, defectum, deflutionis abo niedostatku soli krakowskiej, żeby wolno [było] zamorskiej soli używać.

[6.] Roki tykockie, które trzy razy przez rok sążone bywają, aby te, które naznaczone są feria secunda post Dominicam Reminiscere [tj. poniedziałek po drugiej niedzieli wielkiego postu] byli post Dominica Invocavit [tj. poniedziałek po pierwszej niedzieli wielkiego postu], a które f(e)r(i)a secunda post Octavas Corp(or)is Chr(ist)i [tj. poniedziałek po oktawie Bożego Ciała] aby byli f(e)r(i)a secunda post Dominicam Trinitatis [tj. poniedziałek po pierwszej niedzieli po Zielonych Świątkach] sążone i odprawowane.

¹⁹⁶⁰ Olbracht Gasztołd (1470-1539), wojewoda wileński i kanclerz wielki litewski, starosta bielski i mozyrski.

¹⁹⁶¹ Krzysztof Radziwiłł zw. Piorunem (1547-1603), krajczy litewski 1567-1569, podczaszy litewski 1569-1579, hetman polny litewski 1572-1589, kasztelan trocki 1579-1584, podkanclerzy litewski 1579-1585, wojewoda wileński 1584-1603, hetman wielki litewski 1589-1603, starosta m.in. kokenhauski, solecki, żyżmorski, urzędowski.

¹⁹⁶² Teodor Lacki, pisarz polny litewski ok. 1601-1611, dworzanin królewski.

[k. 13v] [7.] Panowie posłowie ucynić przyczynę mają od obywatelów ziemie bielskiej, aby pora[d]lne z nich zniesione było, gdyż dosyć mają na poborach.

[8.] Panowie posłowie nasi za urodzonym Stanisławem Mężeńskim, stolnikiem ziemie łomżyńskiej, w sprawie jego mają się przyczynić do K.J.M.

[9.] Ślachimców Łapów i Daniłowskich majątność Daniłowo¹⁹⁶³, która nullo iure jest wzięta do starostwa saraskiego, aby była wracana albo w leśnictwie bielskim odmiana dana, na co i listy K.J.M. mają i to pokazać chęć.

[10.] A panowie Pogorzelscy proszą, aby jem dana komisja z kancelarii K.J.M. była.

[11.] Także też za j.m.p. Andrzejem Rytalem¹⁹⁶⁴, poborcą ziemie bielskiej, przyczynę mają ucynić do j.m.p. podskarbiego¹⁹⁶⁵, aby j.m. miał respekt na legalia impedimenta, które teraz zachodziły ziemią bielską.

[12.] Mają też przyczynę ucynić do K.J.M. za panem Janem Kostrem, który w potrzebie inflantskiej pod Kokonausem¹⁹⁶⁶ konie i rynnstunek stracił i postrzelony jest, aby mu to było nagrodzono.

[13.] Leżenie ksiąg aby było przed trybunałem.

[14.] I.m. panowie posłowie j.m.p. wojewodę¹⁹⁶⁷ upomnieć mają strony rządu w powiecie bielskim.

[15.] Prosić K.J.M., aby to konstytucją było warowane, aby [ci,] którzy gwałtem cudze lasy, gaje i bory najeżdżają nie samem wzięciem siekiery, ale zabranieniem koni, wołów i z wozmi karani byli, co się tylko de bonis h[ereditariis] nobilium rozumieć ma, a jeśli się nie dał wziąć ten, który gwałtem zabrał, forum aby miał o to coram off(ici)o castrensi.

¹⁹⁶³ Daniłowo, wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie Daniłowo Duże i Daniłowo Małe w pow. białostockim).

¹⁹⁶⁴ Andrzej Rytel, poborca ziemi bielskiej, syn Stanisława, poborca ziemi bielskiej, brat Tomasza, pisarza ziemskiego bielskiego.

¹⁹⁶⁵ Jan Firlej, podskarbi wielki koronny 1590-1609, starosta lubelski 1593-1614, kasztelan wojnicki 1613-1614.

¹⁹⁶⁶ Kokenhausen, właśc. Koknese, miasto w Inflantach (obecnie Łotwa), miejsce bitwy wojska litewskiego ze szwedzkim w 1601 r.

¹⁹⁶⁷ Janusz książę Zasławski, wojewoda podlaski 1591-1604, wojewoda wołyński 1604-1629, starosta żytomierski, perejesławski.

[16.] Iż dla podsędka¹⁹⁶⁸, który jest iure privatus per bannitionem, roków ziemskich nie mamy, mają się panowie posłowie starać, aby była elekcja złożona, gdyż tej baniczej dwie lecie minęły, a onej nie zniósł.

[17.] Inse petita, które były wniesione na sejmiku nasem, tak od stanu ślacheckie(g)o, jako i miast powiatu bielskie(g)o, a zwłas[z]cza, które są słusne zleciliśmy panom posłom, aby na sejmie wniesione i promowane były za instancją stron.

Które to nasze artykuły i zlecenia przez nas namówione do urzędu grodzkiego brańskiego do wpisania są podane i panom posłom nasem poruczone.

Działo się na sejmiku brańskim we wtorek po świętem Scepanie, to jest: ultima decembris r. P. tysiąc seśćsetnego wtórego [31 XII 1602].

Zjazd szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 14 IV 1603 r.

Szlachta ziemi bielskiej zgromadzona na rokach sądowych złożyła protestację przeciwko decyzjom podjętym na minionym sejmie, swoim posłom z tegoż sejmku oraz wybranemu tamże poborcy.

Protestacja przeciwko posłom sejmowym ziemi bielskiej, Brańsk, 14 IV 1603 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 20, k. 163-163v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 14 IV 1603 r. [feria secunda post Dominicam Misericordia proxima a. D. millesimo sexingentesimo tertio].

[k. 163] Ad officium et acta pr(aese)ntia capitanealia castren(sia) Branscen(sia) personae venientes g(e)n(er)osi et nobiles [1] Tomas Rytel¹⁹⁶⁹, notarius t(er)r(est)ris Bielscen(sis), [2] Baltazar Pietkowski¹⁹⁷⁰, [3] Adam Doma-[k. 163v]-nowski¹⁹⁷¹, [4] Matias Wierdziński¹⁹⁷², camerarius t(er)r(est)ris Tykoczin(en)sis); [5] Valerianus Niecieczki¹⁹⁷³, [6] Joannes Łukawski, [7] Wielislaus Krassowski, [8] Nicolaus Bankowski, [9] Stanislaus, [10] Gregorius

¹⁹⁶⁸ Fabian Jałbrzyk Wyszynski, proboszcz w Wyszonkach 1560-1570, cześnik podlaski 1578-1583, podsędek ziemski bielski 1583-1603, poborca ziemi drohickej i mielnickiej, syn Marcina, sędziego ziemskiego bielskiego, brat m.in. Andrzeja, Nikodema.

¹⁹⁶⁹ Tomasz Rytel, pisarz ziemski bielski 1595-1616, poborca ziemi bielskiej, syn Stanisława, brat Andrzeja, poborców ziemi bielskiej.

¹⁹⁷⁰ Baltazar Pietkowski, syn Piotra, pisarza ziemskiego bielskiego, brat Tomasza.

¹⁹⁷¹ Adam Domanowski, podwojewodzi podlaski 1605-1616, podstoli podlaski 1617-1618, poborca ziemi bielskiej, syn Pawła, sędziego grodzkiego brańskiego, brat Leonarda.

¹⁹⁷² Maciej Wiercieński komornik ziemski tykociński 1603.

¹⁹⁷³ Walerian Nieciecki, syn Mateusza, komornika ziemskiego bielskiego.

Skłodowscy; [11] Sebastianus, [12] Albertus, [13] Joannes, [14] Jacobus Baykowscy; [15] Sebastianus, [16] Urbanus, [17] Mateus, [18] Stanislaus Kobuskowie [sic]; [19] Martinus Skłodo, [20] Joannes Proszenski, [21] Joannes Zembek, [22] Martinus Borkowski, [23] Tomas Roskowski, [24] Georgius Jabłonski, [25] Matias Gąszowski, indigene terrae Bielscen(sis), suis et totius nobilitatis terrae et districtus huius Bielscen(sis) nominibus coram eodem officio solenniter protestati sunt contra generosos Paulu(m) S[z]czawinski¹⁹⁷⁴ in Waniewo¹⁹⁷⁵, Christopherum Brzozowski¹⁹⁷⁶, succamerarium terrae Bielscen(sis), uti amicus, a se et tota cummunitate [sic] terrae et districtus huius Bielscen(sis) in conventionem particulari in Bransko proxime expedita ad comitia generalia regni Cracoviae non ita pridem absoluta ellecti et destinati, nec non Joannem Zrobek¹⁹⁷⁷, asertum exactor(em) contributionum Regni, de eo, quia ipsi nuntii habita cum eodem exactore mutua cointelligentia, nulla facultate seu potestate absoluta a se et tota nobilitate terrae huius Bielscen(sis) de nominando exactore contributionum habita, im[m]o citra voluntatem et arbitrium protestancium et totius nobilitat(is), ultra informationem sibi tributam et articulos conscriptos, quae in actis castren(sibus) Branscen(sibus) sunt scripti¹⁹⁷⁸, in detrimentum libertatu(m) et prerogativarum praedictae nobilitat(is) totius ausi sunt in comitiis generalibus Regni proxime Cracoviae absolutis eundem generosum Joannem Zrobek p(ro) exactore contributionis in teatro nuncior(um) terrestrium nominare et constituere, prout de facto allegaverunt et constituerunt, qui nisi in conventionem post comitia elligendus more aliorum pallatinatu(m) esse debuerat. Igitur contra p(rae)fatum Joannem Zrobek de nullitate officii illius exactoratus iterum atq(ue) iterum solenniter sunt protestati.

Sejmik elekcyjny szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 20 IX 1603 r.

Szlachta ziemi bielskiej wybrała kandydatów na podsędkostwo ziemi bielskiej: Wojciecha Brzozowskiego, podstarościego brańskiego, Adama Domanowskiego, Trojana Wszyńskiego, komornika ziemskiego bielskiego, i Adama Mieńskiego, komornika polnego ziemi bielskiej.

¹⁹⁷⁴ Paweł Szczawiński, kasztelan brzeziński 1621-1633, wojewoda podlaski 1633-1634, syn Pawła, kasztelana łączyckiego, brat Jana.

¹⁹⁷⁵ Waniewo, miasto w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie wieś, pow. wysokomazowiecki), ośrodek dóbr Radziwiłłów, później m.in. Szczawińskich.

¹⁹⁷⁶ Krzysztof Brzozowski, podczaszki podlaski 1578-1580, podkomorzy ziemi bielskiej 1580-1616, syn Teofila, podkomorzego ziemi bielskiej.

¹⁹⁷⁷ Jan Żrobek (Zrobek), poborca ziemi bielskiej, cześnik podlaski ok. 1614-1625.

¹⁹⁷⁸ W oryg. po tym słowie: erant.

*Marszałkiem sejmiku był Tomasz Rytel, pisarz ziemski bielski. Król Zygmunt III powierzył urząd Adamowi Mieńskiemu*¹⁹⁷⁹.

1. Uniwersał kasztelana podlaskiego Jana Wodyńskiego wyznaczający termin sejmiku elekcji kandydatów na podsędkostwo ziemi bielskiej, Lublin, 7 VIII 1603 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 20, k. 647-647v. Oblaty dokonał w urzędzie grodzkim brańskim Jan Niewieński, sługa kasztelana podlaskiego Jana Wodyńskiego, 18 VIII 1603 r. [feria secunda post festum Assumptionis in Caelum Gloriosae Virginis Mariae prox(ima) a. D. millesimo sexi(n)gentesimo tertio]. Do oblaty dołączono zeznanie woźnego generała koronnego Walentego Śniecińskiego o ogłoszeniu uniwersału.

[k. 647v] Jan Wodyński¹⁹⁸⁰ na Międzyzylesiu¹⁹⁸¹ etc., kastelan podlaski.

Oznajmuję wszem wobec, komu to wiedzieć należy, vacante officio subiudicatus terr[a]e Bielscen(sis) wedle prawa i zwyczaju koronnego elekcja na dygnitarze vacante quolibet officio t(er)(est)ri należy. Iż j.m.p. wojewoda podlaski¹⁹⁸² wedle konstytucji coronationis K.J.M.¹⁹⁸³ do seściu niedziel elekcji nie złożył, która na nię, jako na dygnitarza i senatora przypadła, powinności mojej senatorskiej we wszem dosyć czyniąc, aby ludzie na sprawiedliwości (która jest firmamentum każdego państwa) w ni w czym nie schodziło, za proźbą obywatelów tamtej ziemi bielskiej, dosyć czyniąc powinności mojej senatorskiej, sejmik elekcji obierania podsędku nowego na miejscu zwykłym sejmików odprawowania w Brańsku składam na dzień dwudziesty miesiąca septembra [IX], na który w.m. wsytkiech z powinności mojej senatorskiej upominam, aby się w.m. na dzień wyżej mianowany stanowili, a wedle praw i zwyczajów koronnych ludzie dobre, bogobojne, prawa i zwyczajów koronnych umiętynych [sic] i w R.P. dobrze zasłużonych obrali. Który to mój uniwersał elekcji wedle zwyczaju dawnego do urzędu grodzkiego brańskiego odsyłam dla publikowania i do wiadomości wszytkiem dowiedzenia, aby był tak w urzędzie, jako też i przy kościołach w każdej parafii przez woźne obwołany i do wiadomości wszytkiem przywiedziony, a dla lepszey pewności uniwersał ten pieczęcią moją zapieczętowałem i reką swą podpisałem.

¹⁹⁷⁹ *Urządnicy podlascy*, s. 50, nr 150.

¹⁹⁸⁰ Jan Wodyński, podczaszy podlaski 1586-1591, sędzia ziemski drohicki 1591-1596, kasztelan podlaski 1596-1613, wojewoda podlaski 1613-1616.

¹⁹⁸¹ Międzyzylsie (Miedzna), miasto w ziemi drohickiej woj. podlaskiego (obecnie wieś w pow. węgrowskim, woj. mazowieckie).

¹⁹⁸² Janusz książę Zasławski, wojewoda podlaski 1591-1604, wojewoda wołyński 1604-1629, starosta żytomierski, perejesławski.

¹⁹⁸³ *Obieranie sądu ziemskiego i podkomorskiego i przysięga podkomorska*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 65.

Dan w Lublinie, septima die augusti a. D. mill(esi)mo sexing(entesi)mo tertio [7 VIII 1603].

Jan Wodyński na Międzyzlesiu, kastelan podlaski, ręką swą.

2. List stolnika podlaskiego Andrzeja Jabłońskiego do hetmana wielkiego i kanclerza wielkiego koronnego Jana Zamoyskiego, Bełz, 9 IX 1603 r. (fragment).

Rkp. AGAD, AZ, sygn. 279, s. 131-132 – oryginał.

[s. 131] W niebytności j.m.p. wojewody podlaskiego j.m. pan podlaski¹⁹⁸⁴ złożył elekcją na podsędkę pro d(ie) 20 septembr(is) [IX] w Brańsku. A iż jeden z powinych moich, pan Falkowski¹⁹⁸⁵, jest tym poczczoney od braciej, iż chcą tego po nim, aby był tym urzędnikiem, i niewątpliwa jest rzecz, że będzie elektem między czterema, proszę tedy uniżenie w.m., swego m.p., o list przyczynny do J.K.M., aby był na ten urząd konfirmowany. Z nim wespół w.m., m.m.p., [s. 132] za tę łaskę wiecznie służyć będę.

3. List szlachty bielskiej do króla Zygmunta III przedstawiający wybranych kandydatów na podsędkostwo ziemskie bielskie, Brańsk, 20 IX 1603 r.

Rkp. BK, sygn. 1402, k. 76 – oryginał. Zapiska dorsalna na odwrocie dokumentu: Electia na podsędkostwo bielskie, powyżej: d(ie) 20 7bris 1603.

Sacra et Serenissima M.R. et Domine, Domine Noster Clementissime!

Subiectionis nostrae fidelissima et humil[is]ima obsequia in gra(tia)m Serenissimae M. Tuae per(petua)m q(ue) reverent(iam) comenda(mus).

Pro veteri more et consuetudine hoc in Regno ellectio nobis a castelano harum terrarum palatinatus Podlachiae¹⁹⁸⁶ vaccante officio subiudicatus terrae Bielscen(sis) post abiudicationem officii eiusdem per decretum iudicii ordinarii g(e)n(er)alis tribunalis Regni generosi Fabiani Jałbrzyk Wyszenski¹⁹⁸⁷, subiudicis terrae Bielscen(sis), ad diem vigessimam septembris [20 IX] indicta est ad elligendu(m) novu(m) subiudicem terrae Bielscen(sis). Proinde nos dignitarii ac officiales universaq(ue) nobilitas et totus equestris ordo terrae

¹⁹⁸⁴ Jan Wodyński, podczaszy podlaski 1586-1591, sędzia ziemski drohicki 1591-1596, kasztelan podlaski 1596-1613, wojewoda podlaski 1613-1616.

¹⁹⁸⁵ Jakub Górnicy (Górny) Falkowski, podpiszek grodzki brański 1572-1593, komornik ziemski bielski 1583-1606, podpiszek ziemski bielski 1588.

¹⁹⁸⁶ Jan Wodyński, podczaszy podlaski 1586-1591, sędzia ziemski drohicki 1591-1596, kasztelan podlaski 1596-1613, wojewoda podlaski 1613-1616.

¹⁹⁸⁷ Fabian Jałbrzyk Wyszynski, proboszcz w Wyszonkach 1560-1570, cześnik podlaski 1578-1583, podsędek ziemski bielski 1583-1603, poborca ziemi drohickiej i mielnickiej, syn Marcina, sędziego ziemskiego bielskiego, brat m.in. Andrzeja, Nikodema.

Bielscen(sis) ad diem praefatam a do(m)ino castelano praefinitam et assignatam, huc in civitatem Branscen(sem), locum pro iudiciis exercendis et conventibus caellebrandis a priscis temporib(us) consuetum, congregati, iuxta iura et privilegia atq(ue) libertates Regni, unanimi concordiq(ue) in universum consensu, ellegimus quatuor viros nobiles ac generosos, huius terrae incolas, bene possessionatos, iuris Regni peritos deq(ue) R.P. bene meritos v(ideli)cet g(e)n(er)osos Albertum Brzozowski¹⁹⁸⁸, vicecap(it)aneum Branscen(sem); Adamu(m) Domanowski¹⁹⁸⁹, Troianum Wyssenski¹⁹⁹⁰, Adamum Mienski¹⁹⁹¹, quos ad obeundum praefatum munus idoneos esse censimus eosq(ue) hisce lit[t]eris nostris S.R.M. Vestrae praesentamus ac demisse rogamus, ut S.R.M. Vestra unum ex his quatuor, quem huic officio potioem ac dignioem arbitrabitur, autoritate Sua regia et lit[t]eris Suae M. approbet et confirmet. Facturam S.R.M. tum pro officio erga subditos suos debito, tum propter administran(da) et exequen(da) iudicia ab omnibus postulata et expectata. Deum Optimu(m) Maximu(m) praecamur votisq(ue) omnibus S.M. V[estram] R. diu nobis salvam et incolumem superstitemq(ue) esse cupimus et optamus fidelissimaq(ue) obsequia ac fidem n(ost)ram gratiae et clementiae S.M. V[estrae] humil[is]sime comendamus.

Datum in Bransko in conventionem particulari electionis subiudicis die vigesima septemb(ri)s a. D. millesimo sexingentesimo tertio [20 IX 1603].

Serenissimae S.R.M. V[estrae]

fidelissimi et obsequentissimi subditi

dignitarii et officiales totaq(ue) nobilitas pro convent(i)on(e)
electionis novi subiudic(i)s congregata:

[1] Christoferus Brzozowsky¹⁹⁹², succa(mera)rius t(erra)e Bielscen(sis) manu p(ro)p(ri)a
s(ub)s(cri)p(s)it; [2] Melchior Kostro¹⁹⁹³, sędzia ziemski manu sua p(ro)p(ri)a; [3] Tomas

¹⁹⁸⁸ Wojciech Brzozowski, podwojewództwo podlaskie ok. 1583-1598, podstarości i sędzia grodzki brański 1596-1622.

¹⁹⁸⁹ Adam Domanowski, podwojewództwo podlaskie 1605-1616, podstoli podlaski 1617-1618, poborca ziemi bielskiej, syn Pawła, sędzię grodzkię brańskię, brat Leonarda.

¹⁹⁹⁰ Trojan Wypych Wyszynski, komornik ziemski bielski ok. 1584-1621, podstarości suraski 1590-1591, poborca ziemi bielskiej, syn Mateusza, podwojewództwo podlaskie.

¹⁹⁹¹ Adam Mieński, komornik polny graniczny ziemi bielskiej 1595-1603, podsędek ziemski bielski 1603-1616, sędzia ziemski bielski 1616-1635, syn Hieronima.

¹⁹⁹² Krzysztof Brzozowski, podwojewództwo podlaskie 1578-1580, podkomorzy ziemi bielskiej 1580-1616, syn Teofila, podkomorzego ziemi bielskiej.

¹⁹⁹³ Melchior (Malcher) Kostro, sędzia grodzki brański 1579-1588, podstarości drohicki 1589-1593, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, syn Jana, brat Baltazara i Piotra.

Rytel¹⁹⁹⁴, notarius ter(restri)s, marsallcus m(anu) p(ro)p(ria); [4] Andreas Frankowsky¹⁹⁹⁵, can(onicus) Luc(eoriensis) et p(lebanus) B(ranscensis); [5] Nicolaus Makowsky¹⁹⁹⁶, pleban(us) Kobil(inensis) ma(nu) p(ro)p(ria); [6] Paweł S[z]czawiński¹⁹⁹⁷, [7] Jan S[z]czawiński¹⁹⁹⁸, [8] Stanisław Mężenski¹⁹⁹⁹ z Ożarów²⁰⁰⁰, stolnik ziemie łomżyńskiej; [9,10] [...] ²⁰⁰¹, [11] Paweł [...] ²⁰⁰², [12] Albertus Kulesa²⁰⁰³ m(anu) p(ro)p(ria), [13] Wincenty Łapa manu prop(ria) s(ub)s(cripsi)t, [14] Jan Kuliesa²⁰⁰⁴ m(anu) p(ropria), [15] Jan Choiński manu p(ro)pr(ia), [16] Symon Wyseński ręką własną, [17] Matias Jawor²⁰⁰⁵ manu p(ro)p(ria), [18] Wawrzyniec Wyseński ma(nu) p(ro)p(ria), [19] Matheus Wyseński ręką swą, [20] Walenty Wojno s(ub)s(cripsi)t, [21] Krystof Kostro ręką, [22] Andrzej Czarnowski m(anu) p(ro)p(ria), [23] Jan Kostro m(anu) pr(opria), [24] Sebastian Zalieski m(anu) p(ropria), [25] Paweł Wyszewski m(anu) prop(ria), [26, 27, 28, 29, 30, 31, 32] [...] ²⁰⁰⁶, [33] Piotr Łapa ręką swą pisał, [34] Mathaeus Wyszewski p(rop)ria, [35] Balcer Wyszewski²⁰⁰⁷ manu p(ro)p(ria), [36] Wawrzyniec Łapa ręką swą, [37] Jan Borowski ręką pisał, [38] Rafał Gąssowski ręką p(ro)p(ia), [39] Piotr Wyszewski, [40] Tomasz Wyszewski ręką swą, [41] Jurgi Skrzypkowski ręką swą pisał, [42] Chrystof Wyszewski manu prop(ria), [43] Stanisław Wojno ręką własną, [44] Piotr Wojno ręką p(ro)p(ria), [45] Fabian Stokowski ręką swą, [46] S[z]czepan Popławski ręką swą, [47] Jan Wyszewski ręką swą p(ro)p(ria), [48] Jan Lubowicki ręką swą, [49] Wacław Nagórka ręką swą, Jan Łapa, [50] Chrystow [*sic*] Nagórka ręką swą, [51] Stanisław Gąssowski²⁰⁰⁸ ręką swą, [52] Stanisław [...]iński ręką swą, [53] Jan Kostro, [54] Matus Kostro, [55] Jakub Popławski, [56] Jan Niewieński manu p(ro)p(ri)a, [57] Wawrzyniec Bużyński, [58] Stanisław Kostro ręką swą, [59] Walenty Płocki ręką własną, [60] Piotr Łupieński r(ęką) sw[ą].

¹⁹⁹⁴ Tomasz Ryteł, pisarz ziemski bielski 1595-1616, poborca ziemi bielskiej, syn Stanisława, brat Andrzeja, poborców ziemi bielskiej.

¹⁹⁹⁵ Andrzej Frankowski, kanonik łucki, pleban brański 1592-1618.

¹⁹⁹⁶ Mikołaj Makowski (młodszy), pleban kobyliński 1581-1616, brat Michała, komornika ziemskiego bielskiego.

¹⁹⁹⁷ Paweł Szczawiński, kasztelan brzeziński 1621-1633, wojewoda podlaski 1633-1634, syn Pawła, kasztelan łączyckiego, brat Jana.

¹⁹⁹⁸ Jan Szczawiński, być może syn Jana, bratanek Pawła, wojewody podlaskiego.

¹⁹⁹⁹ Stanisław Mężenski, podwojewodzi łomżyński 1600, stolnik ziemi łomżyńskiej ok. 1601-1606.

²⁰⁰⁰ Ożary, wieś szlachecka w ziemi łomżyńskiej woj. mazowieckiego (obecnie Ożary Wielkie pow. zambrowski, woj. podlaskie).

²⁰⁰¹ Dwa podpisy nieczytelne.

²⁰⁰² Nazwisko nieczytelne.

²⁰⁰³ Wojciech Kulesza, zapewne komornik ziemski bielski ok. 1596-1616, pisarz grodzki brański ok. 1619-1622, podstarości i sędzia grodzki brański 1622-1632.

²⁰⁰⁴ Jan Kulesza, zapewne podpis grodzki brański 1600-1604, wojski ziemi bielskiej 1615-1618, chorąży ziemi bielskiej 1618-1629, poborca ziemi bielskiej, syn Jana, komornika ziemskiego bielskiego.

²⁰⁰⁵ Maciej Jawor (Jaworski), podpis grodzki brański ok. 1597-1604.

²⁰⁰⁶ Siedem podpisów nieczytelnych.

²⁰⁰⁷ Baltazar Wyszewski, chorąży ziemi bielskiej 1613-1614, syn Wojciecha, sędziego ziemskiego bielskiego, brat Samuela i Stanisława.

²⁰⁰⁸ Stanisław Gąssowski, być może komornik ziemski bielski ok. 1617-1619.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 20 XII 1604 r.

Zygmunt III uniwersałem datowanym w Krakowie 29 X 1604 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 20 I 1605 r. (ASWK, t. I, s. 252).

Nie udało się ustalić nazwisk posłów ziemi bielskiej wybranych na sejm, nie zachowały się akta tego sejmiku.

1. Notatka o przyjęciu przez urząd grodzki brański uniwersału królewskiego zwołującego sejmiki przedsejmowe, Brańsk, 20 XI 1604 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 21, k. 355. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 20 XI 1604 r. [sabbatho post festum sanct(a)e Helizabeth prox(ima) a. D. mill(esi)mo sexing(entesi)mo quarto].

[k. 355] Ad officium et acta capitan(ealia) castren(sia) Branscen(sia) veniens perso(na)l(ite)r nobilis Andreas Thimiński obtulit ad officium praesens l(itte)ras S.R.M. convencional(es) obsigillatas, quas off(iciu)m p[(raese)ns] castren(se) cum ea, qua decet reverencia suscepit et eidem no[bi]l(is) Andrae Tyminsky recognicio(ne)m praesen(tem) de oblatis lit[t]eris S.R.M. porrexit.

2. Notatka o ogłoszeniu uniwersału królewskiego zwołującego sejmiki przedsejmowe, Brańsk, 22 XI 1604 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 21, k. 356v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 22 XI 1604 r. [feria secunda ante festum sanctae Caterinae Virginis proxima a. D. millesimo sexinge(ntesi)mo quarto].

[k. 356v] Mini(ster)ialis g(e)n(er)alis Regni nobilis Gregoriu(us) Łopiński, autentic(us) et iurat(us), cora(m) iudicio pr(aese)nti capitan(eali) castren(sia) Branscen(sia) palam recognovit, quia de mandato iudicii pr(aese)ntis castren(sis) l(itte)ras S.R.M. conventionales, quib(us) S.M.R. conventu(m) particularem in Bransk pro vigesima die decembr(is) [20 XII] prox(ime) ventura cellebran(dam) assignari dignata est, tam hic cora(m) iudicio pr(aese)nti, quam in foro publico omnib(us) nob(ilib)us ad terminos iudiciales castren(ses) congregat(is) publicavit et ad omnium noticia(m) deducit. De quo ea(m) rellatione(m) suam ad acta pr(aese)ntia castren(sia) fecit.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi drohickiej w Drohiczynie, 13 II 1606 r.

Zygmunt III uniwersałem datowanym w Krakowie 19 XII 1605 r., zwoływał sejm walny do Warszawy na 15 I 1606 r., zaś sejmiki przedsejmowe na 13 II 1606 r.

Informacja o wyborze posłów na sejm.

RKP. ANK Kraków, ZZG, nr 15, 136, kiopia XVIII-wieczna Ignacego Kapicy Milewskiego.

Formalnie sejmik wybrał na posłów Hieronima Irzykowicza z Bacik podkomorzego drohickiego²⁰⁰⁹ i Kaspra Kosińskiego z Bryków (Jeronim Jerzykowicz z Bacik, podkomorzy z. droh., poseł na sejm tejże ziemi; Kasper Kosiński z Bryków poseł z. droh. na sejm warszawski przez liczną szlachtę w kole rycerskim zgodnie obrany). Podczas oblatowania dokumentów sejmikowych w urzędzie grodzkim drohickim miało dojść do samowolnej wymiany jednego z posłów: Jerzy Grot podsędek ziemi drohickiej²⁰¹⁰ posłem z tejże ziemi na sejm warszawski, przeciwko woli obywatelów przez Wojciecha Kuczyńskiego komornika ziemi drohickiej, któren kartkę jaką jakoby artykułów i posłów, jakoby zgodnie obranych, nie maskując tego w poruczeniu od koła rycerskiego sejmikowego do grodu drohickiego wpisać podał i tym sposobem jakoby zgodnie w miejsce Jerzykowicza wcisnął się Grot na posła. Na sejmie odnotowana została obecność tylko Hieronima Irzykowicza (J. Seredyka, Wykazy, s.7).

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 13 II 1606 r.

Zygmunt III uniwersałem datowanym w Krakowie 19 XII 1605 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 7 III 1606 r. Uniwersał zwołujący sejmik oblatowano w Brańsku 15 I 1606 r. [die dominico ante festum s(an)ctae Priscae virginis prox(imo) a. D. mill(esi)mo sexing(entesi)mo sexto], lecz nie wpisano jego tekstu do ksiąg ani też notatki informującej o zawartości i ogłoszeniu pisma, a tylko nagłówek: Oblata pro conventu g(e)n(er)ali simul et particul(ari) l(itte)rarum²⁰¹¹. Szlachta ziemi bielskiej wybrała posłami na sejm warszawski Krzysztofa Brzozowskiego podkomorzego ziemi bielskiej oraz Adama Domanowskiego. Marszałkiem sejmiku był Jan Grabowski.

1. Laudum sejmiku szlachty ziemi bielskiej, Brańsk, 13 II 1606 r.

²⁰⁰⁹ Hieroni Irzykowicz podkomorzy drohicki 1596-1613.

²⁰¹⁰ Jerzy Grot podsędek ziemski drohicki 1598-1619.

²⁰¹¹ NGABM, f. 1708, op. 1, sygn. 96, k. 124.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 96, k. 170-170v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 13 II 1606 r. [feria secunda post Dominicam Invocavit in Quadragesima prox(im)a a. D. millesimo sexing(entesi)mo sexto]; **Skrót:** ANK, ZZG, sygn. 15, s. 135.

[k. 170] Generosi et nobiles [1] Melchior Kostro²⁰¹², iudex, [2] Adamus Mienski²⁰¹³, subiudex t(er)r(est)res Bielscen(ses), [3] Joannes Grabowski²⁰¹⁴ pro nunc huius conventus particularis marshalcus, [4] Martinus Brzozowski²⁰¹⁵, subdapifer Podlachiae et capitaneus Branscen(sis), pro cuius loco nobilis Jacobus Falkowski²⁰¹⁶, camerarius t(er)r(est)ris Bielscen(sis) ex subdeleg(ati)one ad actu(m) pr[a]esente(m) residebat, nec non [5] Alexander²⁰¹⁷ et [6] Bernardus Brzozowsky²⁰¹⁸, [7] Samuel Wyskowski²⁰¹⁹, [8] Joannes Zrzobek²⁰²⁰, [9] Hieronimus Brzozowski²⁰²¹, [10] Raphael Haiewnik, [11] Cristian Brzozowski²⁰²², [12] Balthazar Rydzewski, [13] Joannes Bruszewski, [14] Hieronimus Grodziczki, [15] Stanislaus Brzozowski, [16] Stanislaus Bankowski, [17] Christopherus Brzozowski²⁰²³, [18] Leonardus Falkowski, [19] Michael Makowski²⁰²⁴, [20] Jacobus Falkowski, camerarius t(er)r(est)ris Bielscen(sis), [21] Albertus Kulesza²⁰²⁵, camerarius t(er)r(est)ris Bielscen(sis), [22] Stanislaus Gąszowski²⁰²⁶, [23] Joannes Kostro²⁰²⁷, [24] Moizes Szepietowski, [25] Christopherus Roskowski et tota ferme nobilitas (excepto tantum nobili Christophero Markowski²⁰²⁸ cum aliquot suis conservis sibi adherentibus, contra quos, uti turbatores et pacis, presertim sub hoc

²⁰¹² Melchior (Malcher) Kostro, sędzia grodzki brański 1579-1588, podstarości drohicki 1589-1593, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, syn Jana, brat Baltazara i Piotra.

²⁰¹³ Adam Mieński, komornik polny graniczny ziemi bielskiej 1595-1603, podsędek ziemski bielski 1603-1616, sędzia ziemski bielski 1616-1635, syn Hieronima.

²⁰¹⁴ Jan Grabowski, poseł i działacz sejmikowy ziemi bielskiej.

²⁰¹⁵ Marcin Brzozowski, podstoli podlaski 1580-1616, podstarości brański 1591-1596, starosta brański 1596-1609, podkomorzy ziemi bielskiej ok. 1617-1620.

²⁰¹⁶ Jakub Górnicz (Górny) Falkowski, podpisek grodzki brański 1572-1593, komornik ziemski bielski 1583-1606, podpisek ziemski bielski 1588.

²⁰¹⁷ Aleksander Brzozowski, syn Teofila, podkomorzego ziemi bielskiej, brat Sebastiana, Krzysztofa i Bernarda, ojciec Sebastiana.

²⁰¹⁸ Bernard Brzozowski, sędzia grodzki brański ok. 1588-1589, poborca ziemi bielskiej, syn Teofila i brat Krzysztofa, podkomorzycy ziemi bielskiej.

²⁰¹⁹ Samuel Wyskowski, syn Wojciecha, sędziego ziemskiego bielskiego, brat Baltazara, chorążego ziemi bielskiej i Stanisława.

²⁰²⁰ Jan Żrzobek (Żrobek), poborca ziemi bielskiej, cześnik podlaski ok. 1614-1625.

²⁰²¹ Hieronim Brzozowski, zapewne chorąży ziemi bielskiej 1614-1617, syn Marcina, podkomorzego ziemi bielskiej, brat Krzysztofa, pisarza ziemskiego bielskiego.

²⁰²² Krystian Brzozowski, syn Pawła, komornika ziemskiego bielskiego, brat Felicjana.

²⁰²³ Krzysztof Brzozowski, zapewne pisarz ziemski bielski 1617-1635, starosta drohicki 1620, syn Marcina, podkomorzego ziemi bielskiej, brat Hieronima, chorążego ziemi bielskiej.

²⁰²⁴ Michał Makowski, podpisek grodzki brański 1601, komornik ziemski bielski ok. 1601-1606, brat Mikołaja, plebana kobylińskiego.

²⁰²⁵ Wojciech Kulesza, komornik ziemski bielski ok. 1596-1616, pisarz grodzki brański ok. 1619-1622, podstarości i sędzia grodzki brański 1622-1632.

²⁰²⁶ Stanisław Gąszowski, być może komornik ziemski bielski ok. 1617-1619.

²⁰²⁷ Jan Kostro, być może podpisek grodzki brański 1620.

²⁰²⁸ Krzysztof Markowski, prawdopodobnie podwojewodzi podlaski 1606-1612.

tempore conventus particularis, quo summa pax et tranquillitas ab omnibus observari deberetur, ratione cuius protestacio contra eosdem a congregacione pr[a]esenti est facta) ad diem hodierna(m) decimam terciam februarii [13 II] pro conventio particulari ad exaudien(dam) proposit(i)o(ne)m S.M.R. per nuncium eiusdem S.M.R. missam assignato in locum de more et antiqua consuetudine congregati et inde reversi hic coram officio et actis pr(aese)ntib(us) [k. 170v] capitanealibus castrensibus Branscensibus personaliter comparen(tes) palam publice, unanima voce, concordit(er) recog(nove)r(u)nt, quia ad conventum Regni g(e)n(er)alem pro die septima mensis martii [7 III] Warszawaie indicta et assignat(a) celebrand(a)ve in suis et tocius huius Regni incliti negociis cum aliis nunciis et ordinibus Regni ac Ducatuum tractand(a) et constituend(a) e medio sui ex hoc d(istri)ctu Bielscensibus generosos Christopherum Brzozowsky²⁰²⁹, succamerarium t(erra)e Bielscensibus et Adamum Domanowski²⁰³⁰, viros egregios, fide, virtute et in rebus dexteritate gerend(os), satis p(er)spectos iuris et consuetudinis, legum peritos, elegimus precibusq(ue) suis impetravimus ac ord(inavi)mus, dantes et concedentes in non nullis rebus articulis et cond(ici)onibus eisdem per nos com[m]issis et cum subscript(i)one manuum generosorum Martini Brzozowski, capitanei Branscensibus et subdapifer(i) Podlachi(ae), Adami Mienski, subiudic(is) t(erra)e Bielscensibus, Samuel(is) Wyskowski, Christopheri Brzozowski e medio n(ost)ri ad id deputator(um) tr(ad)it(is) sigillisq(ue) eorundem munitis, plena(m) et omnimodam potestatem in nonnullis rebus, limita(ta)m po(ste)sta(ta)m cum aliis nunciis et ord(in)ibus Regni et Ducatuum eidem Regni adherent(ium) tractand(i), concordand(i) et constituendi, promittendo id totum, quicquid in rebus licitis Regni et Ducatibus p(er)necessariis cum aliis nunciis et ord(in)ibus Regni ac Ducatuum factum et constitutum fuerit, pro rato et grato habere et in futuro eidem constitutioni non contradicere.

2. Protestacja Melchiora Kostro i Marcina Faszczewskiego przeciwko sprawcom tumultu podczas sejmiku ziemi bielskiej, Brańsk, 13 II 1606 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 96, k. 169. Oblata została dokonana w urzędziru grodzkim brańskim 13 II 1606 r. [feria secunda post Dominicam Invocavit in Quadragesima prox(im)a a. D. millesimo sexing(entesi)mo sexto]

²⁰²⁹ Krzysztof Brzozowski, podczaszy podlaski 1578-1580, podkomorzy ziemi bielskiej 1580-1616, syn Teofila, podkomorzego ziemi bielskiej.

²⁰³⁰ Adam Domanowski, podwojewodzi podlaski 1605-1616, podstoli podlaski 1617-1618, poborca ziemi bielskiej, syn Pawła, sędziego grodzkiego brańskiego, brat Leonarda.

[k. 169] Generosi et nobiles Melchior Kostro²⁰³¹, iudex t(er)r(est)ris Bielscen(sis) et Martinus Fasczewski²⁰³² suo et aliorum omniu(m) tocius equestris ordinis pro die hodierna ad conventu(m) particular(em) hic in Bransko ad ecclesiam locum consueta(m) congregator(um) nominibus ad off(iciu)m et acta pr(aese)ntia capitanealia Branscen(sia) venien(tes) personaliter protestati sunt con(tra) nobilem Christopheru(m)²⁰³³ filium olim Joan(nis) Markowski de eo, quod ipse tanquam principalis et turbator pacis et tranquillitatis R.P. cum suis adheren(tibus) et complicibus in prot(esta)t(i)one coram off(ici)o t(er)r(est)ri in positione actor(um) t(errest)rium facta descript(os) servisq(ue) et famulis suis, nulla ratione habita, pacis et tranquillitatis R.P. legibus Regni presertim sub tempore conventus particularis, quo sum(m)a pax et tranquillitas ab omnibus observare deberetur, sancit(is) nullaq(ue) reverencia debiti loci domus ecclesiasticae, in qua(m) de more et antiqua consuetudine in rebus R.P. tractand(as) res tota publica consueverat congregan(tes) sacratissimiq(ue) sacramenti ibidem presencial(ite)r existen(tis), poen(is) legibus et humanis vilipensis nec eisdem veritus vocacioneq(ue) sua militari posthabit(a), omnibus penitus vilipensis et integrum reiectis, postquam pr[ae]fati protestan(tes) cum tota nobilitate pro die hodierna lit[t]eris et mandato S.R.M. pro conventu particulari conventu(m) Regni g(e)n(er)alem antecedente(m) hic in Bransko pro exaudiend(a) proposition(e) M.R. per nuncium eiusde(m) S.R.M. allata depositi in locum consueta(m) de more et antiqua consuetudine congregati erant et libere de rebus R.P. pernecessariis tractabant et nuncios e medio sui ad conventu(m) Regni g(e)n(er)alem elligeban(t). Extunc memoratus nobilis Christopherus Markowski, uti principalis, cum suis adherentibus in prot(esta)t(i)one t(er)r(est)ri descript(is) ad ecclesiam, locum ex antiqua consuetudine pro conventu particulari usitatu(m), temulentus et vino obrutus in mediu(m) conventus illius in illum locum ecclesiae armatim cum bumbardis et aliis armis legibus prohibitis tumultuose veniens et secum mustura mell(is) in cantaris illic offerentes, sine omni prorsus pudore et revere(n)cia, unus ad alteru(m) bibentes verbisq(ue) inhonestis, turpibus et discordia(m) dissidi(u)mq(ue) prefe(re)ntibus, ore petulanti ad conventu(m) et illic p(rae)sidentes elloquenti sunt et verbis rigidis et aspersione p(rae)fatum Martinum „besztę” et aliis similibus vituperiosis nazywając sineq(ua) omnia prorsus a nemine occ(asi)one data et nulla rationabili ex causa, sed temere, uti tumulenti, vole(n)tes studiose conventum hunc particular(em) disrumpere, gladiis evaginatis et ad bumbardas sese proripien(do), hunc conventu(m) in maximu(m) dicrim(in)em, periculu(m) et

²⁰³¹ Melchior (Malcher) Kostro, sędzia grodzki brański 1579-1588, podstarości drohicki 1589-1593, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, syn Jana, brat Baltazara i Piotra.

²⁰³² Marcin Fasczewski (Faszczka), podpiszek ziemski bielski ok. 1583-1593.

²⁰³³ Krzysztof Markowski, prawdopodobnie podwojewodzi podlaski 1606-1612.

in dura(m) sanitatis tocius R.P. congregat(um) co(m)moveru(n)t et turb(ati)onem ac dissidio(ne)m maximu(m) feceru(n)t. Contra quos, tanqua(m) turbatores et dissidiosos ac discordes in R.P. et de poenis inde sequutis iterum atque iterum protestati sunt.

Sejmik relacyjny ziemi mielnickiej, Mielnik, 3 VI 1606 r.

Sejmik zebrał się w oparciu o uniwersał Zygmunta III datowany w Warszawie 28 IV 1606 r. (ASZCh, s. 98).

Laudum sejmiku ziemi mielnickiej, 3 VI 1606 r.

Rkp. AGAD, AR, dz. II, nr 458, s. 1-2. Oryginał z własnoręcznymi podpisami i odciskami pieczęci. Zapiska dorsalna: „Instrukcja posłowi na zjazd pod Lublin z powiatu mielnickiego”.

My rada, urzędnicy i rycerstwo powiatu mielnickie(go), którzyśmy się tu na dzień dzisiejszy, to jest pro die tertia mensis iunii anno 1606 za uniwersałem króla JM do grodu tutecznego, od JKM przyniesionego na sejmik do przesłuchania posła KJM podług jego uniwersału zjachali, na którym act(u) żadnego posła od króla JKM nie mieliśmy, posły jednak nasze inne do JKM, aby tem JKM nie obrażał się gdzie o wolność idzie posyłamy. Usłyszawszy o zawołaniu na nas bracią swą pod Lublin pro die quarta iunii od im. pp. senatorów, choć nie mając nic od im. , bądź na piśmie, bądź przez jaką osobę publikowane(go). Na co nie mniejszy wstręt mieliśmy posła z koła nasze(go) rycerskie(go) powiatu mielnickie(go) urodzonego Stanisława Skiwskie(go)²⁰³⁴, pisarza ziemskie(go) mielnickie(go), tam do ichm. za użyciem naszym posyłamy, któremu zleciliśmy, nie mając wiadomości żadnej, przecz by te zjazdy złożone byli, aby on wzięwszy od im. wiadomość nam jako narychlej o wszej wiadomości ille urazach, które by zachodzić miały RP dawał znać, a my bądź sami przez się, bądź onemu damy dalszą informacją jakoby o dobrej RP społem z im. rzeczy stanowił, tak jakoby RP wolna przy wolności swej zostawała. Prosząc, aby w pośrodek im. jako poseł nasz równo z innemi województwy był do tego przysłuchania dopuszczony. A dla lepszej wiary rękami swemi podpisujemy się i pieczęci przyciskamy. Działo się w Mielniku, dnia trzecie(go) czerwca, roku tysiąc sześćset szóstego.

²⁰³⁴ Stanisław Skiwski, pisarz ziemski mielnicki w l. 1600-1621.

Jarosz Niemiera na Ostromęczynie²⁰³⁵ marszałek sejmiku mielnickiego ręką swą; Sawicki Albrycht²⁰³⁶ starosta mielnicki ręką swą; Mikołaj Grek²⁰³⁷ sędzia ziemski mielnicki; Mikołaj Orzeszko²⁰³⁸ podsędek mielnicki.

[Odciski 7 pieczęci sygnetowych].

Sejmik relacyjny szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 3 VI 1606 r.

Sejmik zebrał się w oparciu o uniwersał Zygmunta III datowany w Warszawie 28 IV 1606 r. (ASZCh, s. 98). Szlachta ziemi bielskiej zebrana na sejmiku relacyjnym wybrała posłami na zjazd rokoszowy pod Lublin: Adama Domanowskiego, Baltazara Wyszowskiego, Stanisława Tarusę, Jana Źrobka i Tomasza Pietkowskiego. Marszałkiem sejmiku był Baltazar Wyszowski. Wcześniej, 24 V 1606 r., przywiózł do Brańska jakieś listy królewskie „na Podlasze” Stanisław Witowski, wojski parczewski, dworzanin królewski²⁰³⁹.

1. Notatka o przyjęciu uniwersału zwołującego sejmiki relacyjne, Brańsk, 8 maja 1606 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 96, k. 279v. *Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 8 V 1606 r. [feria secunda post Dominicam Exaudi proxima a. D. millesi(m)o sexcentesi(m)o sexto].*

[k. 279v] Ad officium et acta pr(aese)ntia capitanealia castren(sia) Branscen(sia) veniens personal(ite)r nobilem Lucas Izaykowski, cubicularius S.R.M., obtulit et reproduxit l(itte)ras S.R.M. sub sigillo Regni Poloniae minor(is) cancellariae emanatas, quibus S.M.R. incollis Reg(ni) pro conventibus particularibus expediend(is) diem tertiam in mense Junio [3 VI] prox(ime) venturu(m) pro rebus in negotio totius R.P. (quae in comitiis Regni nuper Warschoviae transactis constitui ob disconvenientiam statuu(m) non poterant) tractand(is) et conveniend(is) depositione et assignare dignata est, ad ingrossand(um) et inscribend(um) in acta pr(aese)ntia capitanealia castren(sia) Branscen(sia), quarum lit[te]rarum series verborum sequitur talis:

²⁰³⁵ Hieronim (Jarosz) Niemiera, prawdopodobnie chodzi o łowczego podlaskiego 1591-1611.

²⁰³⁶ Wojciech Sawicki, starosta mielnicki w l. 1574-1611.

²⁰³⁷ Mikołaj Grek, sędzia ziemski mielnicki w l. 1600-1620.

²⁰³⁸ Mikołaj Orzeszko, podsędek ziemski mielnicki w l. 1603-1618.

²⁰³⁹ NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 96, k. 329.

Zygmunt Trzeci, z Bożej łaski król polski, wielkie ksiązę litewskie, ruskie, pruskie, mazowieckie [*sic*], żmockie [*sic*], inflandzkie etc. [...] ²⁰⁴⁰

2. Laudum sejmiku szlachty ziemi bielskiej, Brańsk, 3 VI 1606 r.

Rkp. 1. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 96, k. 347v. – *oblata*; *Oblata została dokonana w urzędzie grodzki brańskim 3 VI 1606 r.* [feria quarta pridie faesti sacratissimi Corporis Christi a. D. mill(esi)mo sexcentesimo sexto]. *Oblata* g(e)n(er)osorum [1] Baltazaris Wyskowski²⁰⁴¹, protunc marsalci e medio congregationis electi, nec noc [2] Baltazar(is) Pietkowski²⁰⁴² de Pietkowo²⁰⁴³, [3] Martini Faszczewski²⁰⁴⁴, [4] Nicolai Wyskowski²⁰⁴⁵, camerarii campestris Bielscen(sis), [5] Faeliciani Makowski. **Rkp. 2.** AGAD, AR, dz. II, sygn. 454, s. 1-2 – *kopia (wypis oblata)*; **Rkp. 3.** Tamże, s. 4-5 – *kopia*; **Skrót:** ANK, ZZG, sygn. 15, s. 137.

[k. 347v] My, urzędnicy i rycerstwo ziemie bielskiej województwa podlaskiego, zjachawszy się do Brańska na miejsce sądom i sejmikom powiatowem z dawna zwykłem [*sic*], wzięwszy wiadomość o zjeździe²⁰⁴⁶ pod Lublinem na dzień czwarty miesiąca czerwca od pp. braciej województw Wielkiej i Małej Polski pod Stężycą²⁰⁴⁷ będącech złożonym, chcąc wiedzieć in quem finem ten zjazd złożony jest, użyliśmy z pośrodku siebie, iż sami wszytcy przez odległość i za nierychłem do wiadomości do[j]ściem o tem zjeździe tam przybydź nie możemy, ludzi godnych i w sprawach Pospolitej Rzeczy biegłych: i.m. pana Krzystofa Brzozowskiego²⁰⁴⁸, podkomorzego ziemie bielskiej, z panem Adamem Domanowskim²⁰⁴⁹, posłów na przeszły sejm od nas obranych, pana Balcera Wyszkwowskiego, marszałka na ten czas koła rycerskiego, pana Stanisława Wyszkwowskiego²⁰⁵⁰, pana Stanisława Tarusę²⁰⁵¹, pana Jana Żrzobka²⁰⁵², pana

²⁰⁴⁰ Treści uniwersału nie wpisano.

²⁰⁴¹ Baltazar Wyszkwowski, chorąży ziemie bielskiej 1613-1614, syn Wojciecha, sędziego ziemskiego bielskiego, brat Samuela i Stanisława.

²⁰⁴² Baltazar Pietkowski, syn Piotra, pisarza ziemskiego bielskiego, brat Tomasza.

²⁰⁴³ Pietkowo, wieś w ziemie bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. białostocki), ośrodek parafii i dóbr rodziny Pietkowskich.

²⁰⁴⁴ Marcin Faszczewski (Faszcz), podpisek ziemski bielski ok. 1583-1593.

²⁰⁴⁵ Mikołaj Wyszkwowski, komornik polny graniczny ziemie bielskiej ok. 1609-1619, syn Michała, pisarza grodzkiego brańskiego.

²⁰⁴⁶ Tak Rkp. 2 i 3, Rkp. 1: zjeździe.

²⁰⁴⁷ Stężycza, miasto nad Wisłą w woj. sandomierskim (obecnie wieś w woj. lubelskim). Odbывał się tutaj w 9 – 22 IV 1606 r. zjazd rokoszowy.

²⁰⁴⁸ Krzystof Brzozowski, podczasy podlaski 1578-1580, podkomorzy ziemie bielskiej 1580-1616, syn Teofila, podkomorzego ziemie bielskiej.

²⁰⁴⁹ Adam Domanowski, podwojewodzi podlaski 1605-1616, podstoli podlaski 1617-1618, poborca ziemie bielskiej, syn Pawła, sędziego grodzkiego brańskiego, brat Leonarda.

²⁰⁵⁰ Stanisław Wyszkwowski, syn Wojciecha, sędziego ziemskiego bielskiego, brat Baltazara, chorążego ziemie bielskiej i Samuela.

²⁰⁵¹ Stanisław Tarusa (Tarusza), wojski ziemie bielskiej 1618-1620, podkomorzy ziemie bielskiej 1620-1632.

²⁰⁵² Jan Żrzobek (Żrobek), poborca ziemie bielskiej, cześnik podlaski ok. 1614-1625.

Tomasza Pietkowskiego²⁰⁵³, a to dlatego, abyśmy od tej braci naszej pewną wiadomość mieli z jakiej przyczyny i dla jakich spraw R.P. ten zjazd pod Lublinem jest złożony. Którzy wzięwszy pewną wiadomość i przysłuchawszy się wszystkiemu mają na[j]prędzej do nas odnieść²⁰⁵⁴, nic tam inszego [k. 348] nie stanowiąc, i owszem, postrzegając praw i wolności dawnych, a ostrzegając, aby wcale ostawało dostojęństwo majestatu K.J.M.

A iż wiele urazów nie tylko partykularnych województwa naszego, ale i wszytkiej Korony Polskiej, zachodzą nas i nagłych niebezpieczeństw na R.P. przymnaża się, mają się bracia nasi domawiać u i.m. pod Lublinem będącech, aby z pośrodku tamtego zjazdu posły do K.J.M. posłano, prosząc o prędkie sejm, na którym by się wszytkie urazy i wyspocenie praw i wolności naszych w klubę wprawić mogły²⁰⁵⁵.

Ukazał nam też j.m.p. starosta brański²⁰⁵⁶ uniwersał poborowy sejmu przesłego wydrukowany i wydany z kancelariej małej koronnej, który sejm, iż do efektu nie przyszedł i nie jest od wszytkich aprobowany, przeciwko którem uniwersałom²⁰⁵⁷ pewnych województw protestacje zasły, tedy my też jako nie w zgodzie postąpionego nie pozwalamy i nań pozwalać nie chcemy, i wydawać go nie chcemy, aż by się stała na to zgoda wszytkich województw.

Do którego to naszego postanowienia zgodne(g)o wszytkiego rycerstwa ziemie bielskiej dla lepszej wiary i mocy jego uprosiliśmy pewnych z pośrodku siebie z panów urzędników²⁰⁵⁸ i stanu rycerskiego, aby się podpisali rękoma swemi i pieczęci swe przyłożyli.

Dan w Brańsku dnia trzeciego czerwca r. P. tysiąc seśsetnego sóstego.

[1] Jan Jałbrzyk Wyszęński²⁰⁵⁹, chorąży ziemie bielskiej, m(anu) p(ropria); [2] Malcher Kostro²⁰⁶⁰, sędzia ziemski bielski, excepto p(ro)cessu inter dissidentes de (re)ligione; [3] Adam Mieński²⁰⁶¹, t(er)r(est)ris Bielscen(sis) subiudex; [4] Valentinus Mościcki²⁰⁶², tribunus t(er)rae Bielscen(sis); [5] Martinus Brzozowski, cap(it)ane)us Branscen(sis); [6] Albertus

²⁰⁵³ Tomasz Pietkowski, syn Piotra, pisarza ziemskiego bielskiego, brat Baltazara.

²⁰⁵⁴ Tak Rkp. 2 i 3, Rkp. 1: odnieźdź.

²⁰⁵⁵ Tak Rkp. 2, Rkp. 1 i 3: mogli.

²⁰⁵⁶ Marcin Brzozowski, podstoli podlaski 1580-1616, podstarości brański 1591-1596, starosta brański 1596-1609, podkomorzy ziemi bielskiej ok. 1617-1620.

²⁰⁵⁷ Tak Rkp. 2 i 3, Rkp. 1: uniwersałem.

²⁰⁵⁸ Tak Rkp. 2 i 3, Rkp. 1: urzędnikom.

²⁰⁵⁹ Jan Jałbrzyk Wyszęński, chorąży ziemi bielskiej 1588-1613, syn Stanisława, chorążego ziemi bielskiej.

²⁰⁶⁰ Malcher (Melchior) Kostro, sędzia grodzki brański 1579-1588, podstarości drohicki 1589-1593, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, syn Jana, brat Baltazara i Piotra.

²⁰⁶¹ Adam Mieński, komornik polny graniczny ziemi bielskiej 1595-1603, podsędek ziemski bielski 1603-1616, sędzia ziemski bielski 1616-1635, syn Hieronima.

²⁰⁶² Walenty Mościcki, wojski ziemi bielskiej ok. 1586-1615, syn Pawła, stolnika podlaskiego.

Brzozowski²⁰⁶³, vicecapitane(us); [7] Jan Jankowski²⁰⁶⁴ ręką swą, [8] Bernad Brzozowski²⁰⁶⁵ m(anu) p(ropria), [9] Jan Korycki ręką swą, [10] Sebastian Bajkowski²⁰⁶⁶ z Zalesia²⁰⁶⁷, komornik z(iemi) b(ielskiej), m(anu) p(ropria); [11] Wojciech Bajkowski z Zalesia etc., [12] Jakub Chrzóstowski ręką swą, [13] Mateus Jałbrzyk Wyszeński²⁰⁶⁸ ręką swą, [14] Erazmi Łyczko²⁰⁶⁹ ręką swą, [15] Wojciech Dzierżek ręką swą, [16] Mikołaj Wyszko[ski] ręką swą.

Zjazd szlachty województwa podlaskiego w Drohiczynie, 13 VII 1606 r.

Zjazd został zwołany na mocy uniwersalów wydanych przez zjazd rokoszowy pod Lublinem. Wskutek zbyt późnego dotarcia uniwersalów rokoszowych, Jan Wodyński kasztelan podlaski przełożył termin obrad zjazdu na 13 VII. Pomimo, iż miał to być zjazd wojewódzki w istocie ograniczył się do obrad szlachty ziemi drohickiej i prawdopodobnie mielnickiej. Szlachta bielska była na nim nieobecna.

1. Uniwersał Jana Wodyńskiego kasztelana podlaskiego do szlachty województwa podlaskiego, Krześlin, 28 VI 1606 r.

Rkp. AGAD, Gr. droh., seria II, nr 13, k. 73-73v. Oblaty w urzędzie grodzkim drohickim dokonał Adam Ratuski, sługa Jana Wodyńskiego, 29 VI 1606 r. (Ipso die foesti ss. Petri et Pauli a. D. 1606).

Jan Wodyński²⁰⁷⁰ na Międzyzlesiu kasztelan podlaski.

Iż motus jakieś wewnętrzne, a zatym niebezpieczeństwo wielkie RP ojczyznę naszą miłą zachodzi i uniwersały od ichm. pp. braciej naszej zjazdu lubelskiego²⁰⁷¹ o tem rozesłane są, którymi na dzień 30 czerwca w powieciech województwa naszego sejmiki abo zjazd nam naznaczyli. Że do wiadomości nas wszystkich dopiero dnia dzisiejszego przysły, a do tego do akt powiatów województwa naszego wedle prawa pospolitego podane i publikowane nie były,

²⁰⁶³ Wojciech Brzozowski, podwojewodzi podlaski ok. 1583-1598, podstarości i sędzia grodzki brański 1596-1622.

²⁰⁶⁴ Jan Jankowski, podwojewodzi podlaski 1616-1623.

²⁰⁶⁵ Bernard Brzozowski, sędzia grodzki brański ok. 1588-1589, poborca ziemi bielskiej, syn Teofila i brat Krzysztofa, podkomorzych ziemi bielskiej.

²⁰⁶⁶ Sebastian Bajkowski, komornik ziemski bielski i tykociński oraz komornik polny graniczny ziemi bielskiej ok. 1604-1637.

²⁰⁶⁷ Zalesie, właśc. Bajki-Zalesie, wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. moniecki).

²⁰⁶⁸ Mateusz Jałbrzyk Wyszyński, poborca ziemi bielskiej, dystrybutor soli ziemi bielskiej 1636-1637, podsędek ziemi bielskiej 1636-1657, syn Andrzeja, sędziego ziemskiego bielskiego.

²⁰⁶⁹ Erazm Łyczko, skarbnik ziemi bielskiej 1636-1642.

¹ Jan Wodyński kasztelan podlaski 1596-1613, później wojewoda podlaski 1613-1616.

²⁰⁷¹ Zjazd lubelski obradował w dniach 4-17 VI 1606 r.

nie mogąc prze krótkość czasu na ten od ichm. naznaczony dzień zadość ichm. dogodzić, a jednak poczuwając się w powinności mej senatorskiej, nie derogującej zwierzchności KJM z miłości ku RP ojczyzny naszej i ku wm. m.m. pp. braciej miłej, zdało się to wm. m.m. pp. braciej obwieścić żądających, żeby się wm. ze wszystkich powiatów województwa naszego na dzień 13 lipca do [k. 73v] Drohiczyzna zjachać raczyli i tam czego by po nas chcieli ichm. pp. bracia temi uniwersałami i o inych zalegających potrzebach RP ojczyzny naszej spólnie się naradzili i porozumieli.

Mam za to, że wm., moi mciwi pp., odłożywszy na ten czas insze sprawy swe i gospodarstwa domowe do obmyśławania i pożałowania nagłych potrzeb RP przybyć będziecie raczyli.

Prosząc przytem ich. pp. starostów i urzędów ich, żeby ten uniwersał mój w grodach swych publikować, a po parochiach jako najprędzej wskazać raczyli.

Datum z Krześlina, die 28 iunii a. 1606.

2. Laudum zjazdu szlachty ziemi drohickiej, Drohiczyn, [29 VI 1606 r.]

Prawdopodobnie zjazd miał miejsce przy okazji odbywania roków sądowych.

Rkp. AGAD, Gr. droh., seria II, nr 13, k. 73v.-75v. Oblaty w urzędzie grodzkim drohickim 29 VI 1606 r. (*Ipsa die foesti ss. Petri et Pauli*) dokonali: [1] Kacper Kosiński²⁰⁷² marszałek zjazdu; [2] Jarosz Irzykowicz²⁰⁷³ podkomorzy drohicki; [3] Przeclaw Patkowski²⁰⁷⁴ chorąży drohicki i mielnicki; [4] Jerzy Grot²⁰⁷⁵ podsędek drohicki; [5] Paweł Raczko²⁰⁷⁶ wojski drohicki; [6] Jan Kosiński; [7] Apolinary Skiwski komornik polny; [8] Mateusz Kosiński; [9] Jerzy Skiwski; [10] Mikołaj Grot; [11] Stanisław Nieciecki; [12] Jan Grot; [13] Walenty Karski; [14] Maciej Sadowski; [15] Malcher Raczyński; [16] Jakub Obniski; [17] Oleksy Smorzewski; [18] Jan Tomkiel; [19] Grzegorz Tomkiel; [20] Matys Klepacki; [21] Jakub Łużecki; [22] Stanisław Sadowski; [23] Krzysztof Sadowski; [24] Jan Koczerba; [25] Piotr Miłkowski; [26] Matus Piętka; [27] Jan Zającznicki; [28] Adam Sawicki komornik ziemski

²⁰⁷² Zapisany błędnie jako Kusieński.

²⁰⁷³ Hieronim (Jarosz) Irzykowicz podkomorzy drohicki 1596-1613.

²⁰⁷⁴ Przeclaw Patkowski (Padkowski) chorąży drohicki i mielnicki 1602-1612, później chorąży podlaski 1612-1629.

²⁰⁷⁵ Jerzy Grot podsędek ziemski drohicki 1598-1619.

²⁰⁷⁶ Paweł Raczko wojski drohicki 1592-1612.

drohicki; [29] Krzysztof Męczyński; [30] Matys Czapski; [31] Szczęsny Iwanowski; [32] Piotr Radziszewski; [33] Adam Buczyński; [34] Szczęsny Buczyński; [35] Jan Stelągowski.

[K. 74] My dygnitarze i urzędnicy i wszystko rycerstwo powiatu tutecznego drogickiego.

Iż bacząc wielkie zamieszanie w RP Korony Polskiej, nie chcąc być rozróżnieni z inszemi województwy, postrzegając z niemi spólnie bonum RP, niwczem zwierzchności JKM PN nie derogując, samej miłości szczerzej przeciwko ojczyźnie i RP.

[K. 74v.] A iż uniwersały²⁰⁷⁷ do akt naszych nie jest przyniesiono, tylko przykładem inszych województw i powiatów koronnych, których przestroga w tej mierze do nas dochodzi, zjachawszy się na dzień dzisiejszy tu do Drohiczyna i consilium pewne między sobą uczyniwszy, pewną gotowość stron RP między sobą postanowili i namówili tym sposobem, iż pozwoliliśmy, i mamy, i jesteśmy powinni dla jakiego urazu RP z włók 50 każdych wyprawić koń jeden po usarsku ze wszytkiem. Na którym ma być nie kto obcy, ale szlachcic jeden osiadły między onych 50 włók, ubrany zbrojno jako do potrzeby.

Do tego z tychże włók 50 każdych jeden piechotny [z] szablą, półhakiem i sukienką. Barwa na piechotnem ma być karazjowa, delia czerwona a żupan lazurowy. I tam się mają zjachać, gdzie tego będzie potrzeba, jako się o tym na przyszłym sejmiku namówiem.

A iż jm. pan podlaski²⁰⁷⁸ prze[z] niewiadość na terażniejszy zjazd nasz nie przybył, tak też i drugich braci naszej barzo niemało. Jednak złożył nam czas inszy zjachania się wszytkiemu województwu podlaskiemu tu [k. 75] do Drohiczyna pro die 13 iulii futura z powinności swej senatorskiej quovis zelo erga RP za taką o nią trwogami, tu żeśmy to od jm. wdzięcznie przyjęli i na ten czas się wszyscy stawić obiecujemy i tak terażniejsze rzeczy postanowione konkludować, jako i to co będzie godnego poprawić, namówić. Jakoż ten uniwersał pana podlaskiego jest do akt wpisany i publikowany.

Działo się to w Drohiczynie.

3. Laudum zjazdu ziemi drohickiej, Drohiczyn, 13 VII 1606 r.

Rkp. AGAD, Gr. droh., seria II, nr 13, k. 106v.-109. Oblaty w urzędzie grodzkim drohickim dokonali [13 VII 1606 r.]: [1] Zbigniew Ossoliński²⁰⁷⁹ wojewoda podlaski, [2] Jan Wodyński

²⁰⁷⁷ Chodzi o uniwersały zjazdu lubelskiego, wyznaczające termin zjazdów partykularnych na 30 VI.

²⁰⁷⁸ Jan Wodyński kasztelan podlaski 1596-1613, później wojewoda podlaski 1613-1616.

²⁰⁷⁹ Zbigniew Ossoliński wojewoda podlaski 1605-1613, później wojewoda sandomierski 1613-1623.

kasztelan podlaski, [3] Adam Olędzki²⁰⁸⁰ sędzia ziemski drohicki i marszałek zjazdu, [4] Przemysław Patkowski chorąży drohicki i mielnicki, [5] Wojciech Świejko Ciechanowiecki pisarz ziemski drohicki²⁰⁸¹, [6] Wojciech Mleczo²⁰⁸² cześnik podlaski, [7] Wojciech Kuczyński komornik ziemski drohicki, [8] Kasper Kosiński, [9] Jan, [10] Mateusz i [11] Wojciech Kosińscy, [12] Kasper Kulijski, [13] Jerzy Jeziorkowski, [14] Mikołaj Żabicki, [15] Krzysztof Grot, [16] Andrzej Kosiński, [17] Paweł Kossowski, [18] Maciej Kostka, [19] Stanisław Sawicki komornik ziemski drohicki, [20] Marcin Olszewski, [21] Wojciech Zaleski komornik ziemski drohicki, [22] Jan Boratyński, [23] Piotr Wygonowski, [24] Jan Kędzierski, [25] Adam Buczyński, [26] Jan Stelągowski, [27] Jerzy Toczyński komornik ziemski drohicki, [28] Jan Zachowski, [29] Szczęsny Buczyński, [30] Jan Kostka, [31] Jan Koczerba, [32] Stanisław Wąż, [33] Maciej Skiwski, [34] Jan Olędzki, [35] Wojciech Kossowski, [36] Stanisław Bieliński, [37] Krzysztof Osiński, [38] Jan Kossowski, [39] Jan Dybowski, [40] Wawrzyniec Obrąpalski, [41] Stanisław Czarkowski, [42] Wojciech Kłopotowski, et alter [43] Wojciech Kłopotowski, [44] Paweł i [45] Melchior Skibniewski suo et aliorum dominum Skibniewskich, [46] Maciej Buczyński, [47] Marcin Poniatowski, [48] Jan Paczoski, [49] Jerzy Miłkowski et alii.

[K. 107] My rady województwa podlaskiego i rycerstwo, dygnitarze i urząd powiatu drohicznego, którzyśmy się tu do Drohicznina za powodem w. jmp. kasztelana podlaskiego zjechali.

Wszem wobec i każdemu z osobna komu to wiedzieć należy oznajmujemy, iż my patrząc żałośnie na te mieszaniny nasze, któremi wszytka prawie ojczyzna nasza frasuje się z których to posło, że na wielu miescach RP bracia nasi zatrwożeni [k.107v.] są słyszając na nich o rozmaitych i różnych stanowieniach. Zaczem zabiegając temu, abyśmy milczeniem naprzedniejszej wolności swojej, na której inne wszytkie się gruntują, ubliżać sobie nikomu nie dali to jest, aby na nas bez nas, mimo zwyczaj i porządek RP to i od kogokolwiek stanowić się miało, ozwać-emy się tu tem zgromadzeniem chcieli.

Jakoż ozywamy [się] i wszem do wiadomości podajemy, że my mocno stojąc przy tem to prawie i wolności naszej szlacheckiej wzwyż mianowanej, zjachaliśmy się tu na to, abyśmy byli co najróżniejszy sposób do uchronienia tej to wolności naszej i do uspokojenia ze wszytkich mieszanin, z prawdziwą a szczerą naprawą wszytkich egzorbitancij praw naszych i ostrzeżeniem przystojnem dostojństwa i bezpieczeństwa KJM PN wynaleźć między sobą

²⁰⁸⁰ Adam Olędzki sędzia ziemski drohicki 1603-1621, później starosta drohicki 1621-1625.

²⁰⁸¹ Wojciech Świejko Ciechanowiecki pisarz ziemski drohicki 1603-1634.

²⁰⁸² Wojciech Mleczo cześnik podlaski 1594-1610, później podkomorzy drohicki 1616-1627.

mogli. Jakoż uważając z każdej miary wszystkie do tego należące środki ten-eśmy najskuteczniejszy i do takowej dobrej a szczerzej intencji naszej najprzystojniejszy między sobą upatrzili i postanowili, żeśmy pewne osoby w prawach RP naszej biegłe i umiejętne spośród siebie deputowali wysyłając one, z przystojnym ludzi szlacheckich poczem, wszelakiego dobrego porządku bez ukrzywdzenia braciej naszej przestrzegajacem, pod Sandomierz²⁰⁸³, [k. 108] które to przerzeczone osoby takowe od nas poruczenia mają.

Naprzód aby z każdej strony przestrzegali tego, żeby na nas, ludzie wolne, żadnej uchwały, która by opresją jaką i peny jakie w sobie miała czynić, nie dopuszczali i w tej mierze imieniem nasem oponowali się i oświadczaali.

Prócz tego aby co najpilniej i naostroźniejszymi się porozumiewali, którzy by się szczerze, bez wzruszenia panowania KJM i pokoju pospolitego, naprawować wszelakie urazy i wyspoczenia praw i dobrech porządków RP naszej chcieli, obaczyliby dobrą intencją w tej mierze wsech, aby się i oni imieniem nasem do tego przyłożyli, wkładając w tę naprawę i potrzeby upatrzania praw i przywilejów województwa podlaskiego.

A spisawszy wsytkę onę naprawę zgodą innych województw, jako by dostatecznie być miała, aby ją Panu podali i zatem o sejm zaraz prosili, którem by się stwierdziła i na potomne czasy prawem dostatecznie, konstytucjami, ta naprawa uczyniła się.

Gdzie by więc co innego postrzegli, żeby pod płaszczem tego tam zjazdu kto Pana odmieniać nam chciał, aby się przeciwko temu oponowali i z temi stanęli, którzy by salutem KJM i odmiany w RP nasej bronić chcieli.

A iż dla rozmaitych niebezpieczeństw i gwałtów, tak intra vel extra pod takowe czasy przepadających rozumiemy być potrzeba [k. 108v.] gotowość naszą, przeto niniejszą ugodą naszą postanawiamy, aby każdy wedle praw i zwyczajów województwa podlaskiego był gotów na każdy gwałt i potrzebę RP z dziesięciu włók koń jeden wolno stawić i tam się użyć, gdzie potrzeba ojczyźnie naszej pokaże.

A przyczyniając się do postanowienia nasego terazniejszego drogickiego za którem obraliśmy dziesięć²⁰⁸⁴ osób spośród siebie, to jest ur. ichm. pp.: Hieronima Irzykowicza podkomorzego drogickiego, Przecława Padkowskiego chorążego drogickiego i mielnickiego,

²⁰⁸³ Zjazd ukonstytuował się w Koprzywnicy (Pokrzywnicy) pod Sandomierzem 12 VIII i obradował do 20 IX 1606 r.

²⁰⁸⁴ Laudum wymienia z nazwiska tylko 9 osób.

Adama Olędzkiego sędziego drogickiego, Wojciecha Mlecza cześnika podlaskiego, Oktawiana Irzykowicza wojskiego mielnickiego²⁰⁸⁵, Kaspra, Jana, Wojciecha Kosieńskich, Krzysztofa Greka.

Którzy przyczyniając na się to wszystko, cośmy jem zlecili i pewnem uniwersałem nasem oznaczyli i w tem nas upewnili i ubezpieczyli: naprzód że się tam na tem zjeździe pod Sandomierz stawić na czas mają z takowemi poczty, to jest że każdy z ichm. ma mieć dziesięć koni. Którzy mogą mieć po usarsku, którzy też po piatyhorsku, tylko żeby mieli jednakieliury i proporce.

Do tego żeby nam dotrzymali tego, [k.109] aby nie odjeżdżali, ażby końca doczekali i nam wszystkiego tego dotrzymali, co by było cum dignitate województwa nasego contente za dobrych intencji nasych.

Które to postanowienie nase do akt grodzkich drogickich podaliśmy i rękami naszemi podpisaliśmy.

Datum w Drohiczyne na zjeździe die 13 iulii a. 1606.

[1] Jan Zbigniew Ossoliński wojewoda podlaski, [2] Jan Wodyński na Międzylesiu kasztelan podlaski ręką swą, [3] Przeclaw Padkowski chorąży ziemie drogickiej i mielnickiej, [4] Adam Olędzki sędzia ziemie drogickiej i marszałek koła zjazdu terażniejszego ręką swą, [5] Albertus Świejko Ciechanowiecki pisarz ziemski drogicki, [6] Albertus Mleczo cześnik podlaski, [7] Albertus Kuczyński m.p., [8] Kasper Kosieński, [9] Jan Kosieński, [10] Wojciech Suchodolski, [11] Gaspar Kulijski, [12] Jan Boratyński, [13] Christow Padarewski podwojewodzi drogicki m.p., [14] Jerzy Jeziorkowski m.p., [15] Mateusz Kosieński, [16] Marcin Olszewski, [17] Stanisław Wąż, [18] Maciej Kostka imieniem swem i brata swego [19] Jana Kostki, [20] Stanisław Sawicki imieniem swem i braciej swej m.p., [21] Mikołaj Żabicki z Żabiczyna ręką swą, [22] Wojciech Kosieński z Naroik, [23] Andrzej Kossowski m.p., [24] Paweł Kossowski m.p.

4. Laudum podatkowe zjazdu ziemi drohickiej, Drohiczyn, 13 VII 1606 r.

²⁰⁸⁵ Oktawian Irzykowicz wojski drohicki 1603-1606.

Rkp. AGAD, Gr. droh., seria II, nr 13, k. 109-111. Oblaty w urzędzie grodzkim drohickim dokonały [13 VII 1606 r.?] te same osoby, co Laudum zjazdu ziemi drohickiej, a ponadto Stanisław Łazowski.

[k. 110] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wsytko rycerstwo ziemie drogickiej, za obwieszczeniem jw. jmp. kasztelana podlaskiego zjachawszy się do Drogiczyna, widząc na oko i uważając wielkie niebezpieczeństwa i zamiesania w RP tak interna, qua(m) externa, nie mogąc pochopu prędkiego pod ten czas [z]naleźć, za spólną zgodą na powariowanie obrony RP pobór na sejmie warszawskim terażniejszym uchwalony²⁰⁸⁶, unaniami consensu pozwalamy i uchwalamy tym warunkiem i sposobem, aby każdy szlachcic według uniwersału warszawskiego pobór łanowy i czopowy na[j]dalej do 1 tygodnia oddał i zapłacił, pod winami i egzekucją w tymże uniwersale opisanym.

A do wybierania i egzakcyi tego poboru obraliśmy zgodnie i uprosiliśmy ur. Adama Olędzkiego sędziego [drohickiego] a teraz i poborcę ziemie drogickiej, którego do rąk za kwitami zwykłymi pobór zwykły oddawać powinniśmy i w tym chęć, miłość i zwykłą życzliwość ku ojczyźnie RP okazujemy ofiarujemy szczerze, skutecznie, niemieszkanie, uciski nawet sobie czyniąc, wydamy.

Z którego poboru iżeśmy deputowali pewne osoby z koła rycerskiego z pewnym pocztem braciej swej na sto koni, które wysyłamy pod Sandomierz na rokosz p(ro) [6] [k. 110v.] augusti i tym osobom 10, każdemu na 10 koni po usarsku, naznaczyliśmy po 400 złp., którą [kwotę] z poboru terażniejszego jmp. poborca do rąk każdej osobie za kwitem jej ręcznym oddać będzie powinien, jako skoro go najprędzej wybrać będzie mógł a nie na co inzego ten pobór obracać się ma. Resztę zaś tego poboru jmp. poborca przy sobie chować ma, aż do informacji nas wsytkich braciej.

Ażeby jmp. poborca ten pobór tak według uniwersału wybrany vigore praesentis laudi nie był lub od skarbu, lub też od kogo inszego turbowan nie był, tedy to jmp. poborcy mocą tego zjazdu naszego uiszczamy, warujemy asekurujemy i wszyscy [za] niem stać będziem tak długo, póki tego będzie potrzeba. I to na każdym placu mówić, żeby od każdego takiego, który tego o ten pobór prawem, albo jakim inszem sposobem patrzył i dochodził, wolen był perpetuis t(em)poribus dla większej i pewniejszej asekuracji pomienionego pana poborcę w tym wsytkim

²⁰⁸⁶ Sejm walny warszawski obradował w III-IV 1606 r. i rozszedł się bez podjęcia uchwał. Wszakże część posłów sejmikowych postanowiła podjąć decyzję o wyrażeniu zgody na 1 pobór łanowy na sejmikach relacyjnych (W. Sobieski, *Pamiętny sejm*, w: *Trybun ludu szlacheckiego*, Londyn, b. d. wyd., s. 248-249).

upewniamy, ubezpieczamy i to na liczbie przed nami przy[j]mujemy, obiecując i to dobremi słowy slacheckimi, fide it(em) et honore sese abstringen(tur) uiścić. A ten uniwersał i asekuracją postanowienie nasze [k. 111] do akt grodzkich drogickich podaliśmy i publikować rozkazaliśmy.

Działo się w Drogiczynie na zjazdzie drogickim 13 iulii a.D. 1606.

Zbigniew Ossoliński wojewoda podlaski, Jan Wodyński kasztelan podlaski, Przeclaw Padkowski chorąży ziemie drogickiej i mielnickiej, Wojciech Mleczo cześnik podlaski, Jan Kosieński, Albertus Świejko Ciechanowiecki pisarz ziemski drogicki, Kasper Kosieński, Albertus Zaleski, Stanisław Sawicki.

5. Deklaracja szlachty województwa podlaskiego na zjeździe rokoszowym, pod Pokrzywnicą (Koprzywnicą), 24 VIII 1606 r.

Rkp. BCz. IV 339, k. 174-286v. Diariusz zjazdu rokoszowego pod Pokrzywnicą, kopia z XVII w.

[k. 218] [--] Województwo podlaskie. Jakośmy zawsze zwykli z wm. równo o dobrym RP radzić i obmyśliwać, dla cze(g)o i teraz stawia się nas ta niemała gromada. Jedni przez się sami, drudzy przez wyprawę zwyczajną i nie tęskno przy wm. mieszkać widząc taką gorącość wm. przeciw RP, której wy też takową chęć i miłość ofiarując, jeden pobór zwykły wybierzemy na rozkazanie wm. nie zamierzając dalszego rozkazania wm. naszych pp. drogi. Także i sami personami swemi będzie li tego potrzeba stawia się znowu powinni będąc ad mutuam tego. Że jako innych województw urazy praw i wolności szlacheckich uleczone i naprawione będą, tak i z województwa nasze(go) podlaskiego a mianowicie przywilej ziemie podlaskiej²⁰⁸⁷ wcale i nienaruszenie aby był zachowany, obronić i zachować będziecie raczyli. A proszemy, aby wm. co prędzej do zamyślnego końca przystępowali, gdyż już czas krótki do elekcji deputackiej.

6. Uniwersał rokoszowy spod Sandomierza, 20 IX 1606 r. (fragment).

Rkp. AGAD, Gr. droh., seria II, nr 13, k. 183v.-184v. Oblaty w urzędzie grodzkim drohickim dokonał Adam Domanowski deputat województwa podlaskiego na zjazd rokoszowy pod Sandomierz, 25 IX 1606 r. (F. 2 post foestum s. Mathei Ap.).

²⁰⁸⁷ VC, t. II, vol. 1, s. 216-220, *O ziemie podlaskiej. Przywilej przywrócenia ziemie podlaskiej do Korony Polskiej [5 III 1569 r.]*.

Rokoszenie informują, iż król Zygmunt III odrzucił ich postulaty i zamierza użyć siły zbrojnej przeciwko nim. [--] Iż tedy prawie o RP idzie, a inszego nad ten ratunku nam i ojczyźnie na ten czas nie widziemy, wm. naszych m. pp. a łaskawej braciej, abyście wm. jako na gwałt z tą gotowością jako ówdzie popisać się [k. 184] i z ową RP ofiarować się wm. raczyli bieżec a nas posilić. Ci co są poblíž zaraz, a co odleglejsi na dzień 12 miesiąca oktobra tu pod Sendomierz przybyć wm. raczyli.

[--] Gdziebyście nas wm. prędkiem przybyciem osobami swemi, także i ratunkiem pieniężnem do zatrzymania i przyczynienia ludzi służebnych posilić zaniechali, brak wm. P(an) Bóg krwie naszej, a posteritas praw i wolności utraconych pewnie by patrzyli. [--].

Dan w Sendomierzu, dnia 20 miesiąca września r. P. 1606.

Janusz Radziwiłł²⁰⁸⁸ marszałek zjazdu rokoszowego ręką swą, Mikołaj Zebrzydowski wojewoda krakowski²⁰⁸⁹, Piotr Stabrowski kasztelan pernawski²⁰⁹⁰, Jan Tarlicki deputat w(ojewództwa) krakow(skiego), Wojciech Sośnicki deputat w(ojewództwa) wileń(skiego), [--] ²⁰⁹¹ Adam Domanowski deputat województwa podlaskiego ręką swą,

Zjazd szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 25 IX 1606 r.

Szlachta ziemi bielskiej zebrana na rokach sądowych grodzkich wymusiła na urzędnikach odstąpienie sprawowania sądów z uwagi na wydarzenia związane z rokoszem.

1. Notatka o zawieszeniu roków sądowych grodzkich brańskich z powodu rokoszu, Brańsk, 25 IX 1606 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 96, k. 560 – oblata.

[k. 560] Actum in curia regia Branscensi feria secunda post faestum sancti Matei Apostoli et Evangelistae proxima a. D. mille(si)mo sexcente(si)mo sexto [25 IX 1606], coram generosis Martino Brzozowski²⁰⁹², capitaneo Branscen(sis) et subdapifero Podlachiae, Alberto

²⁰⁸⁸ Janusz Radziwiłł podczaszy litewski 1599-1619, kasztelan wileński 1618-1620.

²⁰⁸⁹ Mikołaj Zebrzydowski wojewoda krakowski 1601-1620.

²⁰⁹⁰ Piotr Stabrowski kasztelan parnawski 1600-1619.

²⁰⁹¹ Ponadto podpisy 9 deputatów innych województw.

²⁰⁹² Marcin Brzozowski, podstoli podlaski 1580-1616, podstarości brański 1591-1596, starosta brański 1596-1609, podkomorzy ziemi bielskiej ok. 1617-1620.

Brzozowski²⁰⁹³, vicecapitaneo castren(s) Branscen(s) ad terminos iudiciales simul et querellarum ac causarum officii castren(s) Branscen(s) die hodierna abeundos et expedien(dos) (qui utiq(ue) propter protestationes ob indeterminatum universale conventum nuncupatum rokos sub Sandomierz²⁰⁹⁴ et ad postulationem unanitem et concordem totius nobilitatis huius districtus pro die hodierna congregatae fact(am) sunt limitati congregatis. Praesentibus tunc generosis [1] Gabrielle Zrzobek²⁰⁹⁵, [2] Laurentio Woidowski²⁰⁹⁶, avvocato raigroden(s); [3] Martino Łączynski²⁰⁹⁷, [4] Daniele, [5] Constantino²⁰⁹⁸ Dąmbrowskich de Wnory²⁰⁹⁹, [6] Jacobo Łukawski²¹⁰⁰, [7] Faeliciano Brzozowski²¹⁰¹, [8] Nicolao Wroblewski, [9] Valeriano Nieciecki²¹⁰², [10] Petro Krupa Woyno, [11] Christophero Markowski²¹⁰³, [12] Luca Krasowski de Piekiełki²¹⁰⁴, [13] Floriano, [14] Jacobo Brzozowskich, [15] Nicolao, [16] Matheo Wnorowskich, [17] Paulo Wnorowski, [18] Joanne Wnorowski²¹⁰⁵, [19] Stanisłao Mężenski²¹⁰⁶, dapifero łomzen(s); nec non reverendo [20] Nicolao Makowski²¹⁰⁷, plebano Kobylinen(s); [21] Enocho, [22] Troiano Moczarskich, [23] Nicolao, [24] Joanne Kobylenskich, [25] Simone Kobylenski nec non [26] Philippo Wyszenski, [27] Hieronimo Grodziczki, [28] Alexandro Brzozowski²¹⁰⁸, [29] Stanisłao Łokniczki²¹⁰⁹, secretario S.R.M.; [30] Alberto, [31] Paulo²¹¹⁰ Dzierzkow, [32] Sigismundo Warel, mini(steria)lli Regni generali; [33] Petro Sabłowski²¹¹¹, [34] Laurentio Olsewski, [35] Jacobo Falkowski²¹¹², camerario

²⁰⁹³ Wojciech Brzozowski, podwojewodzi podlaski ok. 1583-1598, podstarości i sędzia grodzki brański 1596-1622.

²⁰⁹⁴ Sandomierz, miasto nad Wisłą, stolica woj. sandomierskiego. W 1606 r. ważny ośrodek ruchu rokoszowego.

²⁰⁹⁵ Gabriel Żrobek, komornik ziemski bielski 1631, brat Jana, cześnika podlaskiego.

²⁰⁹⁶ Wawrzyniec Wojdowski, wójt rajgrodzki 1606.

²⁰⁹⁷ Marcin (Marcjan) Łączynski, podpisek grodzki brański ok. 1600.

²⁰⁹⁸ Konstanty Dąbrowski, komornik ziemski bielski ok. 1624-1635.

²⁰⁹⁹ Wnory, okolica szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego.

²¹⁰⁰ Jakub Łukawski, być może podpisek ziemski bielski 1598, komornik polny graniczny ziemi bielskiej 1618, komornik ziemski bielski ok. 1637-1648.

²¹⁰¹ Felicjan Brzozowski, syn Pawła, komornika ziemskiego bielskiego, brat Krystiana.

²¹⁰² Walerian Nieciecki, syn Mateusza, komornika ziemskiego bielskiego.

²¹⁰³ Krzysztof Markowski, prawdopodobnie podwojewodzi podlaski 1606-1612.

²¹⁰⁴ Piekiełki, właśc. Krasowo-Piekiełki, wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. wysokomazowiecki).

²¹⁰⁵ Jan Wnorowski, być może komornik ziemski bielski 1600-1603.

²¹⁰⁶ Stanisław Mężenski, podwojewodzi łomżyński 1600, stolnik ziemi łomżyńskiej ok. 1601-1606.

²¹⁰⁷ Mikołaj Makowski (młodszy), pleban kobyliński 1581-1616, brat Michała, komornika ziemskiego bielskiego.

²¹⁰⁸ Aleksander Brzozowski, syn Teofila, podkomorzego ziemi bielskiej, brat Sebastiana, Krzysztofa i Bernarda, ojciec Sebastiana.

²¹⁰⁹ Stanisław Łoknicki, ekonom dorpacki 1583-1588, sekretarz królewski ok. 1586-1616, syn Jana, wojskiego ziemi bielskiej.

²¹¹⁰ Paweł Dzierżek, być może komornik ziemski bielski ok. 1619-1635.

²¹¹¹ Piotr Szablowski, podpisek grodzki brański 1585-1592.

²¹¹² Jakub Górnicz (Górny) Falkowski, podpisek grodzki brański 1572-1593, komornik ziemski bielski 1583-1606, podpisek ziemski bielski 1588.

terrestri Bielscen(s)i); [36] Joanne Grabowski²¹¹³, [37] Pantaleone²¹¹⁴, [38] Erasmo²¹¹⁵ Łyczkow, [39] Matheo Jałbrzyk Wysenski²¹¹⁶, [40] Stanislao Gąszowski²¹¹⁷, [41] Michaele Sembor, [42] Georgio Falkowski, [43] Gregorio Wysenski et aliis quam plurimis hominibus tunc existentibus.

2. Protestacja części szlachty przeciwko urzędnikom grodzkim: Marcinowi Brzozowskiemu staroście i Wojciechowi Brzozowskiemu podstarościemu grodzkim brańskim, Brańsk, 25 IX 1606 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 96, k. 560v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 25 IX 1606 r. [feria secunda post faestum sancti Matei Apostoli et Evangelistae proxima a. D. mille(si)mo sexcente(si)mo sexto].

[k. 560v] Ad officium et acta praesentia capitanealia castren(sia) Branscen(sia) veniens personaliter nobilis Valerianus Niecieczki²¹¹⁸ suo et generosi Adami Domanowski²¹¹⁹, exactor(is) contribution(is) S.R.M. ac aliorum nobilium nominibus prot(esta)tus est contra generosos Martinu(m) Brzozowski²¹²⁰, subdapiferum Podlachiae et capitaneu(m), nec non Albertum Brzozowski²¹²¹, vicecapitaneu(m) Branscen(sium), de eo, quod ipsi pro die hodierna hic a diem consuetu(m) officiorum et iudiciorum su(n)t congregati et praesidentes actu(m) terminoru(m) pro die hodierna incidentiu(m) mandaveru(n)t notario suo scribere et eos terminos iud(icia)les querellaru(m) ac causarum off(ici)i studiose et conat(ibus) celebrare, expedire, quodsi in contentiu(m) literarum universaliu(m) conventus universalis nuncupati rokos sub Sandomierz²¹²², qui nondum est indeterminatus, et nuncii ad S.R.M. cum postulat(is) a illo universali conventu missi [...] ²¹²³ et iudicia ordinaria g(e)n(er)alia tribunalitia, qui Lublini ob eam potissimum [...] ²¹²⁴ sunt longe ante tempus prescriptu(m) limitata per eos equites et

²¹¹³ Jan Grabowski, poseł i działacz sejmikowy ziemi bielskiej.

²¹¹⁴ Pantaleon Łyczko, komornik ziemski bielski ok. 1617-1634, podstarości brański 1634-1640.

²¹¹⁵ Erazmi (Erazm) Łyczko, skarbnik ziemi bielskiej 1636-1642.

²¹¹⁶ Mateusz Jałbrzyk Wyszyński, poborca ziemi bielskiej, dystrybutor soli ziemi bielskiej 1636-1637, podsądek ziemi bielskiej 1636-1657, syn Andrzeja, sędziego ziemskiego bielskiego.

²¹¹⁷ Stanisław Gąszowski, być może komornik ziemski bielski ok. 1617-1619.

²¹¹⁸ Walerian Nieciecki, syn Mateusza, komornika ziemskiego bielskiego.

²¹¹⁹ Adam Domanowski, podwojewodzi podlaski 1605-1616, podstoli podlaski 1617-1618, poborca ziemi bielskiej, syn Pawła, sędziego grodzkiego brańskiego, brat Leonarda.

²¹²⁰ Marcin Brzozowski, podstoli podlaski 1580-1616, podstarości brański 1591-1596, starosta brański 1596-1609, podkomorzy ziemi bielskiej ok. 1617-1620.

²¹²¹ Wojciech Brzozowski, podwojewodzi podlaski ok. 1583-1598, podstarości i sędzia grodzki brański 1596-1622.

²¹²² Sandomierz, miasto nad Wisłą, stolica woj. sandomierskiego. W 1606 r. centru ruchu rokokowego.

²¹²³ Kilka słów nieczytelnych.

²¹²⁴ Nieczytelne 1 słowo.

minoru(m) subsellior(um) omniu(m) iudicioru(m) et officioru(m) nullo modo facere possunt, volentes se in ea iudicia et officio ad p(raese)ns subiicere ullo modo, de quo tum et de nullitate totius actus ac damnis et [...] ²¹²⁵ iterum atq(ue) iterum prot(esta)tus est.

Zjazd szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 2-3 X 1606 r.

Szlachta ziemi bielskiej zebrana na rokach sądowych ziemskich skłoniła urzędników sądowych, by odstąpili od rozpatrywania spraw z uwagi na wydarzenia związane z rokoszem. Część zgromadzonych uchwaliła laudum, wzywające do udziału w rokoszu. Nie udało się ustalić marszałka zjazdu.

1. Protestacja szlachty ziemi bielskiej przeciwko urzędnikom sądowym ziemi bielskiej, Brańsk, 2 X 1606 r.

Rkp. 1. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 96, k. 574v. Oblata (inducta); w księgach grodzkich brańskich 2 X 1606 r. [feria secunda post faestum sancti Michaelis Archangeli proxima a. D. millessimo sexcente(si)mo sexto]; **Rkp. 2.** NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 21, k. 810. Oblata (protocollon).

[k. 574v] Ad officium et acta praesentia capitanealia castren(sia) Branscen(sia) personaliter venientes generosi et nobiles [1] Christopherus Markowski²¹²⁶, vicepallatinus Podlachiae disctrictus Bielscen(sis); [2] Baltazar Wyskowski²¹²⁷, [3] Adam Domanowski²¹²⁸, exactor contributionis S.R.M.; [4] Paulus Kostro²¹²⁹, [5] Hieronimus Wahanowski, [6] Thomas Pietkowski²¹³⁰, [7] Jacobus Sorcz, [8] Joannes Gorski, [9] Joannes Kostro²¹³¹, [10] Andreas Tyska, [11] Paulus Domanowski, [12] Stanislaus Zdroykowski, [13] Joannes Zdzarski, [14] Stanislaus Piotrasko, [15] Nicolaus Piotrasko, [16] Stanislaus Wisowaty²¹³², [17] Christinus Brzozowski²¹³³ de Niewodnicza²¹³⁴, [18] Joannes Baikowski suo et aliorum protestati sunt

²¹²⁵ Kilka słów nieczytelnych.

²¹²⁶ Krzysztof Markowski, podwojewodzi podlaski 1606-1612.

²¹²⁷ Baltazar Wyskowski, chorąży ziemi bielskiej 1613-1614, syn Wojciecha, sędziego ziemskiego bielskiego, brat Samuela i Stanisława.

²¹²⁸ Adam Domanowski, podwojewodzi podlaski 1605-1616, podstoli podlaski 1617-1618, poborca ziemi bielskiej, syn Pawła, sędziego grodzkiego brańskiego, brat Leonarda.

²¹²⁹ Po tym w Rkp. 2 wykreślone: Petrus Doman[owski].

²¹³⁰ Tomasz Pietkowski, syn Piotra, pisarza ziemskiego bielskiego, brat Baltazara.

²¹³¹ Jan Kostro, być może podpisek grodzki brański 1620.

²¹³² Stanisław Wiszowaty, być może syn Abrahama, komornika ziemskiego bielskiego, zięć Fausta Socyna, ojciec Andrzeja Wiszowatego, działacza ariańskiego.

²¹³³ Krystian Brzozowski, syn Pawła, komornika ziemskiego bielskiego, brat Felicjana.

²¹³⁴ Niewodnica, grupa wsi szlacheckich w ziemi bielskiej woj. podlaskiego.

nominibus contra generosos Melchiorem Kostro²¹³⁵, iudicem, Adamu(m) Mienski²¹³⁶, subiudicem, Thomam Rytel²¹³⁷, notarium ter(rest)res Bielscen(ses), de eo, quod ipsi in contrarium universalium literarum conventus nuncupatus rokos sub Sandomierz²¹³⁸ nondum determinatus, nihil curan(dos) prot(esta)t(i)onem eorum, terminos terrestres die actus hodierni inciden(tes) temere sua autoritate cellebrari inceperunt et ea continuare conantur, de quo hanc sua(m) fece(ru)nt rellationem.

²¹³⁹[1] Krystof Markowski ręką swą, [2] Baltazar Wyszkowski manu propria, [3] Stanisław Wyszkowski²¹⁴⁰, [4] Adam Domanowski ręką swą, [5] Jan Kostro ręką [swą]²²⁶.

2. Protestacja urzędników sądowych ziemskich ziemi bielskiej, Brańsk, 3 X 1606 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 96, k. 576. Oblata (inducta) w księgach grodzkich brańskich.

Rkp.2. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 21, k. 810. Oblata (protocollon). [k. 576] Ad officium et acta praesentia capitanealia castren(sia) Branscen(sia) venientes personaliter generosi Melchior Kostro²¹⁴¹, iudex, Adamus Mienski²¹⁴², subiudex, Thomas Rytel²¹⁴³, notarius terrestres Bielscen(ses) manifestati sunt de diligentia sua et prot(esta)t(i)onem solennem fecerunt de eo, quia die hesterna ex proscripito legum et constitutionu(m) ad terminos terrestres abeund(os) et cellebrandos hic ad locum consuetum adfueru(n)t et ex debito officioru(m) suorum actum die hesterna inscribi feceru(n)t, sed quoniam prot(esta)t(i)o totius nobilitatis pro die hesterna congregat(ae) desuper reditio a iudican(dum) intercessit et ad postulatione(m) unanime(m) et concorde(m) eorunde(m) propter indeterminatu(m) conventu(m) universale nuncupat(um) rokos sub Sandomierz²¹⁴⁴, proinde ab eisdem terminis indicatione et omnes in

²¹³⁵ Melchior (Malcher) Kostro, sędzia grodzki brański 1579-1588, podstarości drohicki 1589-1593, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, syn Jana, brat Baltazara i Piotra.

²¹³⁶ Adam Mieński, komornik polny graniczny ziemi bielskiej 1595-1603, podsędek ziemski bielski 1603-1616, sędzia ziemski bielski 1616-1635, syn Hieronima.

²¹³⁷ Tomasz Rytel, pisarz ziemski bielski 1595-1616, poborca ziemi bielskiej, syn Stanisława, brat Andrzeja, poborców ziemi bielskiej.

²¹³⁸ Sandomierz, miasto nad Wisłą, stolica woj. sandomierskiego. W 1606 r. ważny ośrodek ruchu rokoszowego.

²¹³⁹ Własnoręczne podpisy dołączone do tekstu w Rkp. 2.

²¹⁴⁰ Stanisław Wyszkowski, syn Wojciecha, sędziego ziemskiego bielskiego, brat Baltazara, chorążego ziemi bielskiej i Samuela.

²¹⁴¹ Melchior (Malcher) Kostro, sędzia grodzki brański 1579-1588, podstarości drohicki 1589-1593, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, syn Jana, brat Baltazara i Piotra.

²¹⁴² Adam Mieński, komornik polny graniczny ziemi bielskiej 1595-1603, podsędek ziemski bielski 1603-1616, sędzia ziemski bielski 1616-1635, syn Hieronima.

²¹⁴³ Tomasz Rytel, pisarz ziemski bielski 1595-1616, poborca ziemi bielskiej, syn Stanisława, brat Andrzeja, poborców ziemi bielskiej.

²¹⁴⁴ Sandomierz, miasto nad Wisłą, stolica woj. sandomierskiego. W 1606 r. ważny ośrodek ruchu rokoszowego.

genere causas omnium personaru(m) pro eisdem inciden(tes) supersedit et eosdem ad sequentes terminos limitavit.

Melchior Kostro, s(ędzia) z(iemski) b(ielski), ręką swą m(anu) p(ropria) [*sic*]; Adam Mienski, t(erra) B(ielscensis) subiudex²¹⁴⁵.

5. Laudum zjazdu szlachty ziemi bielskiej, Brańsk, 3 X 1606 r.

Rkp. 1. BK, sygn. 315, k. 77-77v – kopia; **Rkp. 2.** LNB im. W. Stefanyka NAN Ukrainy, f. 5, sygn. 647, k. 213-213v – kopia (niepełna).

[k. 77] My rycerstwo ziemi bi[e]lskiej województwa podlaskiego na dzień dzisiejszy tu do Brańska na miejsce sejmikom bywać zwykle zjechawszy się za obwieszczeniem przez uniwersał od i.m. pp. braci naszych z rokoszu spod Sędomierza²¹⁴⁶, upatrując i już na oko widząc zachodzące niebezpieczeństwa wielkie na R.P., że nie tylko aby się urazy lekować mogły²¹⁴⁷, ale jeszcze tym więcej ich przybywa, a prośbie naszej przez posły z koła rokoszowego podane[j] iż się w żadnej rzeczy dosyć od K.J.M. nie stało²¹⁴⁸, przeto dla poratowania i zabezpieczenia tym wszystkim nawałnościami²¹⁴⁹, które się na karki nasze gwałtem wałą²¹⁵⁰ przykładem inszych²¹⁵¹ województw i poczuwając się w powinności swej szlacheckiej namówiliśmy wszyscy spólnie od dnia dzisiejszego za dwie niedzieli [17 X 1606] tu do Brańska stawić się, a zaraz [k. 77v] stąd pospolitem ruszeniem wyjechać²¹⁵² pod Sędomirz²¹⁵³ ze dwudziestu włók jeden koń po kozacku wyprawując sami z²¹⁵⁴ osobami swemi. A gdzieby wi[ę]cej braci naszej było na dwudziestu włókach, tedy z pojsrzedka siebie mają jednego wyprawić, a nadto dla żołnierza ad fidem publicam na potrzebę rokoszową zaciągniętego namówiliśmy zgodnie pobór zwykłym obyczajem z włóki osiadłej po złotemu, a szlachcic po pół złotego dać, który mamy i obiecujemy takóž [z] dóbr K.J.M., jako duchownych i szlacheckich, miast, miasteczek i wsi według kwitów a. 1578 wydać od dnia dzisiejszego za dwie niedzieli [17 X 1606] do rąk pana Domanowskiego²¹⁵⁵, poborcy od nas zgodnie obranego,

²¹⁴⁵ Własnoręczne podpisy dołączone do tekstu w Rkp. 2.

²¹⁴⁶ Sandomierz, miasto nad Wisłą, stolica woj. sandomierskiego. W 1606 r. ważny ośrodek ruchu rokoszowego.

²¹⁴⁷ Tak Rkp. 2, w Rkp. 1: mogli.

²¹⁴⁸ Rkp. 2: a prośby nasze przez posły z koła rokoszowego 153 sam odrzucone i żadnej rzeczy dosyć od KJM się stało.

²¹⁴⁹ Rkp. 2: nawałnościami.

²¹⁵⁰ Rkp. 2: wałam.

²¹⁵¹ Rkp. 2: i inszych.

²¹⁵² Tak w Rkp. 1, w Rkp. 2: jechać.

²¹⁵³ Rkp. 2: Sędomierz. W tym miejscu urywa się tekst Rkp. 2, w którym dodano tylko jeszcze datę.

²¹⁵⁴ Powtórzono: z.

²¹⁵⁵ Adam Domanowski, podwojewodzi podlaski 1605-1616, podstoli podlaski 1617-1618, poborca ziemi bielskiej, syn Pawła, sędziego grodzkiego brańskiego, brat Leonarda.

któremu solarium [*sic*] ma być według zwyczaju dane. A pan Domanowski ten pobór wybrawszy ma go do rąk j.m.p. wojewody krakowskiego²¹⁵⁶ dać, a nam zarazem tamże na rokoszu powinien będzie dostateczną lidzbę [*sic*] uczynić i kwit na pieniądze dane otrzymać.

Co wszystko obiecujemy sobie pod dobremi słowy szlacheckimi wypełnić i pod poenami na takich, którzy by temu postanowieniu naszemu byli przeciwni na rokoszu od stanów Korony Polskiej i W.Ks.L. namówionemi.

Które to postanowienia nasze zgodne zleciliśmy panu marszałkowi na ten czas koła naszego i czterem deputatom przy nim będącym podpisać, a pieczęci swe przyłożyć.

Działo się w Brańsku na zjeździe d(ie) 3 octob(ris) a.D. 1606.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi mielnickiej w Mielniku, [23 III 1607 r.?)

Zygmunt III uniwersałem datowanym w Krakowie 7 II 1607 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 7 V 1607 r., sejmiki przedsejmowe na 23 III 1607 r. (ASZCh, s. 100). Szlachta ziemi mielnickiej wybrała posłem na sejm Stanisława Skińskiego²¹⁵⁷ pisarza ziemskiego mielnickiego. (VC t. II, vol. 2, s. 353, konstytucja O zbudowaniu domu sądowego w Mielniku i o pisarzu mielnickim). Nie odnaleziono akt tego sejmiku.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 23 III 1607 r.

Zygmunt III uniwersałem datowanym w Krakowie 7 II 1607 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 7 V 1607 r., sejmiki przedsejmowe na 23 III 1607 r. (ASZCh, s. 100). Szlachta ziemi bielskiej wybrała posłów: Baltazara Wyszczowskiego i Jana Grabowskiego²¹⁵⁸. Nie odnaleziono akt tego sejmiku.

Skrót: ANK, ZZG, sygn. 15, s. 147.

1. List Kaspra Dybowskiego do Krzysztofa II Radziwiłła, Zabłudów, 17 III 1607 r.

(fragment).

²¹⁵⁶ Mikołaj Zebrzydowski (1553-1620), wojewoda lubelski 1589-1597, marszałek wielki koronny 1596-1600, wojewoda krakowski 1601-1620, starosta m.in. generalny krakowski, stężycki, rycki, śniatyński.

²¹⁵⁷ Stanisław Skiński pisarz ziemski mielnicki 1600-1621.

²¹⁵⁸ ANK, ZZG, sygn. 15, s. 147; J. Siedlecki, *Sejmiki*, s. 265.

Rkp. AGAD, AR, dz. V, sygn. 3419, s. 6 – oryginał.

[s. 6] Nowiny, które by się W.Ks.M. godzili wiedzieć [i] oznajmić, co się sam na Podlaszu dzieje, oznajmując, iż w Brańsku na rokach grockich [*sic*] głównych był pisarz krakowski²¹⁵⁹, człowiek znaczny, prosąc ślachty z uniwersałem od R.P. na rokosz.

2. List Kaspra Dybrowskiego do Krzysztofa II Radziwiłła, Zabłudów, 4 IV 1607 r. (fragment).

Rkp. AGAD, AR, dz. V, sygn. 3419, s. 10 – oryginał.

[k. 10] Panowie Brańs[z]czanie tylko posły na sejm, o rokoshu wzmianka nie była.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi drohickiej w Drohiczynie, 31 III 1607 r.

Król Zygmunt III uniwersałem datowanym w Krakowie 7 II 1607 r. zwoływał sejm walny do Warszawy na 7 V, sejmik przedsejmowy ziemi drohickiej na 31 III 1607 r. Uniwersału adresowanego do ziemi drohickiej nie odnaleziono.

Instrukcja przedsejmowa szlachty ziemi drohickiej, Drohiczyn, 31 III 1607 r.

Rkp. 1 AGAD, Gr. droh., seria II, nr 13, k. 343-346. Oblaty w urzędzie grodzkim drohickim dokonali 31 III 1607 r. (Sab. Ante Dom. Judica): Jan Ostrowski marszałek sejmiku, Wojciech Mleczo cześnik podlaski, Apolinary Skiwski i Jerzy Jeziorkowski.

Rkp. 2 BPAU-PAN, nr 360, k. 196-197v.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo ziemie drogickiej, którzyśmy się tu do Drohiczyna na sejmik powiatowy dnia dzisiejszego zjachali, przysłuchawszy posła JKM ur. p. Pawła Raczka wojskiego drogickiego²¹⁶⁰ i instrukcją JKM zrozumiawszy, wdzięcznie przyjmujemy i za ojcowskie obmyśławania JKM w sprawach i potrzebach pod ten czas mieszanin i niebezpieczeństw, [k. 343v.] naprawy praw i wolno[ści], [zno]szenia egzorbitancij, rozumiemy tego uspokoić [na] wspólnym zgromadzeniu przy JKM PN, przy całej RP.

Dla czego obraliśmy zgodnie spośródku siebie na sejm walny warszawski pro die 7 mai anni praesentis złożony posły, godne ludzie, cnotliwe, spraw RP wiadome i te to osoby ur. pp.

²¹⁵⁹ Piotr Oraczowski, pisarz ziemski krakowski 1588-1610.

²¹⁶⁰ Paweł Raczko wojski drohicki 1592-1612.

Hieronima Irzykowicza²¹⁶¹ z Bacik podkomorzego i Adama Olędzkiego sędziego ziemskiego, drogickich, RP dobrze zasłużonych, którym to zlecamy, aby przy słusznej naprawie praw i wolności nie wdawali się na żadną odmianę, i owszem, strzegli dostojęstwa JKМ. Do tego mają się pp. posłowie zgadzać i znaszać w sprawach i potrzebach RP, prawa i swobody nasze na pieczy mieć i przy tem te artykuły nasze opisujemy.

Naprzód ante o(mn)ia starać się mają pp. posłowie, aby rzeczy zniós[ł]szy, artykuły sandomierskie i wiślickie, jako są potrzebne do zgody przywodzili i prosili JKМ, żeby ku uspokojeniu i ukontentowaniu RP jako naprawa praw.

Tak kompozycją inter status, także dissidentes in religione jako i dosyć uczynione pactis conventis do efektu samego na [k. 344] terażniejszym sejmie rzeczą samą przywieźć raczył.

A co od zaczęcia sejmu nadalej do trzech niedziel, w czym limitatam potestatem dajemy, jeśliby się satysfakcja od KJM nie stała, aby do żadnych spraw sejmowych nie przystępować.

O ziemię pruską mają się ichm. pp. posłowie nasi z inszemi województwy znieść i tego przestrzec, jakoby było cum bono et com(m)odo RP.

Iż się stała wielka żałość i obelżenie narodowi polskiemu od narodu grubego moskiewskiego, który naprzeciw Panu Bogu i przysiędze swej niewdzięczni będąc poszanowaniu, wdzięczności i uczynności koronnej mają o tem namowę pilną uczynić z inszemi województwy.

Gotowość też dla zabieżenia niebezpieczeństwa i dla poparcia praw, gdzieby się rzeczy do zgody, Bóg uchowaj, nie przywiodły dla potrzeby RP, bądź pieniężnym podatkiem na żołnierza, bądź też pospolitem ruszeniem tam, gdzie potrzeba RP ukaże, między sobą postanawiamy. Dla czego pp. posłowie KJM o złożenie sejmiku prosić mają.

Przywilej podlaski incorporationis Regno²¹⁶² aby był in suo esse, którego in disquisitionem nie przywodzić i pozwów z kancelariej koronnej aby nie wydawano, sub poena mille marc(arum) pec(uniarum), forum na Trybunał.

Propter aequalitatem pomiar aby był w Koronie, jako na Podlaszu i w Litwie i aerarium publicum namówić.

²¹⁶¹ Hieronim (Jarosz) Irzykowicz podkomorzy drohicki 1596-1613.

²¹⁶² VC, t. II, vol. 1, s. 216-220, *O ziemię podlaskiej. Przywilej przywrócenia ziemię podlaskiej do Korony Polskiej [5 III 1569 r.]*.

[K. 344v.] Strony zapłaty żołnierzom, prosić JKM i ichm. pp. duchownych, aby się zapłata im stała.

Correctura iurium i uleczenie procesu, także około Trybunału, aby obecnie tak w Wielkiej, jako i w Małej Polsce przez osobne deputaty sądzony był. I do korektury naznaczamy i deputujemy z pośrodku siebie ur. p. Wojciecha Mlecza cześnika podlaskiego.

Jurysdy[k]cja staroście in criminalibus żeby cum dignitariis tam in facien(dem) exec(uti)onis su(per) bannitionis non excideant valorem p(er) lucrorum okryślić i calumniosas cit(a)t(i)ones complicitar(um) et silistinorum [sic] moderować.

A iż do poboru na sejmie przeszłym warszawskim uchwalonego²¹⁶³ a przez nas na zjeździe naszym drogickim pozwolonego²¹⁶⁴, obraliśmy do wybierania tego poboru, tak łanowego, jako i czopowego za poborcę jmp. sędziego ziemskiego drogickiego²¹⁶⁵ i wybranem tym poborem onemu według wolej, zdania i potrzeby naszej szafować pozwolili a nie do skarbu oddać go koronnego. I na to postanowienie jm. asekuracją daliśmy, jako jm. asekuracja też i laudum nasze na temże zjeździe uczynione szerzej obmawiają.

Jakoż jmp. sędzia wybrawszy tego poboru tylko łanowego ziść [sic] onym według przereczonej asekuracji, gdy się mają ichm. pp. posłowie starać pilnie o to, aby jmp. sędzia konstytucją w tym [k. 345] tą asekuracją asekurowany, żeby [na potem?] i potomkowie jego od wszelakiego impedymentu prawnego tak skarbowego, jako i czego inszego strony tego poboru według asekuracji naszej szafowanego wolen był. I o to się starać, aby to nasze laudum i ta asekuracja jm. o szafowaniu poboru uczyniona, konstytucją aprobowana była i ten pobór według niej a nie do skarbu obrócić się ma.

A którzy go nie dodali, gdy go dodać powinni będą, którego iż większa część tak slachty, jako i mieszczan, łanowego i czopowego nie wydali. Zaczyn delata do urzędu podać się przyjdzie, gdy urząd przyjąwszy ją ma i będzie powinien nadal do niedziel dziesięci egzekucją z podanych na delacie czynić, sub p(oe)n(a) bannition(is). A urząd, ex dil(a)t(i)one wybrawszy pieniądze, nie do skarbu ale do rąk jmp. poborcy oddać powinien, sub poena de universalis.

²¹⁶³ Sejm walny warszawski obradował w III-IV 1606 r. i rozszedł się bez podjęcia uchwał. Wszakże część posłów sejmikowych postanowiła podjąć decyzję o wyrażeniu zgody na 1 pobór łanowy na sejmikach relacyjnych (W. Sobieski, *Pamiętny sejm*, w: *Trybun ludu szlacheckiego*, Londyn, b. d. wyd., s. 248-249).

²¹⁶⁴ Vide: *Zjazd szlachty województwa podlaskiego w Drohiczynie, 13 VII 1606: 4. Laudum podatkowe zjazdu ziemi drohickiej, Drohiczyn, 13 VII 1606 r.*

²¹⁶⁵ Adam Olędzki sędzia ziemski drohicki 1603-1621, później starosta drohicki 1621-1625.

A pan poborca wzięwszy według tegoż naszego laudum szafować powinien będzie, także i liczbę przed nami bracią a nie w sobie [?] na pierwszym sejmiku po odebraniu z delaczej, co czynić będzie powinien. A o czopowe sam poborca ma według uniwersału pozywać.

Pozwalamy z tegoż poboru anni 1606 ur. p. Jerzemu Grotowi podsędkowi drogickiemu względem poselskiego salarium 200 złp [k. 345v.] za tąż asekuracją przez tegoż poborcę oddać.

Za niesłuszną delacją szlachty o retenta poborów od poborców przeszłych, annorum 1598 et 1601 et 1602, częścią za spustoszeniem majątności szlacheckich przez powietrze, iż snąć poborów dawnych w powiecie drogickiem in restis najduje się do półtora tysięcy złp wszystkiego o co szlachta powiatu drogickiego urząd grodzki barzo wielkie zatrudnienia cierpi, banicyje na niektórych otrzymane są niewinnie, więc też pan starosta drogicki²¹⁶⁶ p(er) non foro executionem z tych banitów od instygatora t[h]esari Regni, impedito zleciliśmy ichm. pp. posłom do pozwolenia poborowego nie przystępować, aż te banicyje będą zniesione i retenta poborowe z egzekucją na staroście z tym warunkiem, aby poborca, jeśliby kiedy przyść miało do poboru, p(rop)t(e)r delacji popierał je, temu odbierał i liczbę czynił. A niewinnie deferujący ma łożyc poena centum m(arca)ru(m) karan in instan(tiam) huius appellatione.

Sól województwa podlaskiego aby według dawnych petita była pozwolona.

Cła nowodworskie [...] ²¹⁶⁷ [k. 346] nie potrzebujemy pp. posłowie przestrzec i domówić się mają. O co JKM prosić, aby aut[h]oritatem suam interponować raczył.

Sprawa pana podsędka drohickiego²¹⁶⁸ jako żałosna, aby była sądzona kryminały o ekscesy: pożogi, najazdy, mężobójstwa, aby sądzono według prawa.

Przyczyna za jmp. Krzysztofem Grekiem o zasłużone do KJM bory i lasy do konstytucyj lubelskiej.

Żydzi aby arend, zastaw nie trzymali i myt i na rzeczy kradzione aby nie dawali, konstytucją obostrzyć.

Datum et actum in conventu particulari Drohicen(sis) in Drohicin, die 31 III a. D. 1607.

²¹⁶⁶ Mikołaj Kiszka, s. Mikołaja wojewody podlaskiego, starosta drohicki 1588-1620.

²¹⁶⁷ Urwany fragment tekstu na ok. 2 wersy.

²¹⁶⁸ Jerzy Grot podsędek ziemski drohicki 1598-1619.

[1] Przeclaw Patkowski chorąży ziem drohickiej i mielnickiej²¹⁶⁹, deputat za zleceniem braciej z rycerskiego koła ręką swą; [2] Jerzy Grot podsędek ziemi drogickiej, deputat za zleceniem braciej koła rycerskiego; [3] Albertus Mleczo pincerna Podlachiae²¹⁷⁰, ex commissione; [4] Gaspar Kosieński de Bajki ex commissione equestris ordinis manu propria; [5] Apolina(rius) Skiwski vicesuccamerarius Drohicen(sis), ex commissione manu propria; [6] Michael Gałęcki manu propria; [7] Wojciech Suchodolski podstarości drogicki ręką swą; [8] Kosiński Jan ręką swą; [9] Jerzy Skiwski m.p.; [10] Krzysztof Mogilnicki m.p.; [11] Jan Boratyński m.p.; [12] Jan Ostrowski marszałek na sejmiku powiatowym drogickim koła rycerskiego ręką swą.

**Uniwersał rokoszowy Janusza Radziwiłła do szlachty ziemi drohickiej, spod Jędrzejowa,
26 IV 1607 r.**

Rkp. AGAD, Gr. droh., seria II, nr 13, k. 393-396. Oblaty w urzędzie grodzkim drohickim dokonał Jerzy Grot podsędek ziemski drohicki, nuntius in conventu p(rae)senti(s) particulari Drohicen(sis) ad conventum dict(um) rokosz, 14 V 1607 (F. 2 post Dom. Cantate).

My rycerstwo koronne i WKL, którzyśmy się tu pod Jędrzejów zjechali, wszem ichm. koronnym i WKL i państw k temu należących stanu rycerskiego obywatelom, powolne, braterskie służby nasze zalecamy i ofiarujemy.

Miłościwi pp. i bracia. O zamysłach, celach i przedsięwzięciach naszych w piastowaniu terażniejszego zaciągu RP strony praw i swobód spolnych, świadczą wszystkie przeszłe postęпки nasze w których nic upornego, nic skwapliwego, nic obłudnego wytknąć nikt nie może. Uważnie z lekka i szczerze postępowaliście we wszystkim tak dalece, że też jakoby zwłokami umyślnie narabiający i jako prostacy od wielu wykładaniśmy i strofowani byli. Lecz przyczyną tego nie co inszego było, jedno że radzi byśmy byli do ostrzejszych sposobów udając się, choć postrach ich przed oczy kładąc, lekkimi lekarstwami naszą miłą ojczyznę leczyli. Co też się nam przeszłych czasów nie tak, jakieśmy pragnęli [k. 393v.] nadawało. Gdyż zamiast uleczenia i naprawy, zastarzałe krzywdy znosząc, sami pobudziliśmy nowe. Jednak z tego przedsięwziętego gościńca zstępować, a na skwapliwe rezolucje, puszczać-jeśmy się nie

²¹⁶⁹ Przeclaw Patkowski (Padkowski) chorąży drohicki i mielnicki 1602-1612, później chorąży podlaski 1612-1629.

²¹⁷⁰ Wojciech Mleczo cześnik podlaski 1594-1610, później podkomorzy drohicki 1616-1627.

chcieli. Ale gdyśmy odwołkę, prawie umyślną, w składaniu obiecane go sejm u baczyli, ode dokończenia rokoszu ku zjechaniu się pod Jędrzejów pewny-śmy sobie czas naznaczyli. Co postrzegając, a chcąc zwykłym sposobem rozerwać dopiero złożone sejmiki i sejm, na którymże we wszystkim dosyć się nam stać ma, nowe oferty i w uniwersałach, i teraz przez posły od KJM na ten zjazd do nas wyprawione zaszły, prawdzie-ć się RP, a osobliwie stanowi naszemu rycerskiemu nie nadawały. Częste i gęste obietnice JK M, co przy inszych przykładach i świeży postępek pod Janowcem²¹⁷¹ pokazał, gdzie po onym surowym responsie wiślickim od nadziejej stamtądże przed tym czynionej, karze różnym za nastąpieniem KJM z wojskiem gdy do transakcji przychodziło. Ichm. pp. deputaci nasi rokoszowi, którzy jakoby na straży od RP zostawieni będąc, osobę jej na sobie nosili, przez senat imieniem KJM upewnieni byli, że cautia strony aprobowania i do skutku przywiedzenia, na nieodwłocznie złożonym sejmie, artykułów rokoszowych, na które by z stanu rycerskiego zgoda zaszła. A przytem asekuracja strony bezpieczeństwa tych wszystkich osób, które się za tę sprawę ujmowali, przez KJM dana być miała. Czemu nie tylko się dość nie stało, ale też tamże zaraz przeciwne temu a właśnie absolutum dominium przed oczy kładą [...] ²¹⁷² postęпки z różnych miar zachodzili [...] ²¹⁷³ w złożeniu sejm u zwłoka się [sta]ła i in deliberatoriis [...] ²¹⁷⁴ zamilczawszy [k. 394] artykułów rokoszowych²¹⁷⁵, rezolucja tylko była o wiślickich²¹⁷⁶. Które acz rz[e]komo w sposób ubezpieczenia RP od praktyk i zabieżenia absoluto dominio spisane były, jednak aut[h]oritas ich prędko po tym samych, przywodzeniem Pana uzbrojonego do zniewolenia przez moc podanych. To wydzane panowanie oczywisne, klęcząc one znieważyli. Przecz samo, choćby inszych przyczyn nie było, jako pewnie wielkie są, próżno do tych artykułów RP wiązać i stosować się ma, a iż jednak niektórzy w nich fundament, a prawie sumę wszystkiego dość uczynienia i ukontentowania RP zakładają i przy nich upornie stoją, radną zatym zgasła o dobrym efekcie sejm u nadzieję w sercach naszych omiecie.

Jednak iż widzimy, że postawy te u niektórych z narodu naszego, któremu by wszystkiemu wobec po s[z]kodzie przynamniej baczyć się należało, jeszcze przedsię miejsce mają, za czym i prosby z niektórych województw do nas zaszli, abyśmy więc spróbowali takie to obietnice

²¹⁷¹ Chodzi o ugodę pomiędzy królem Zygmuntem III a przedstawicielami rokoszu, zawartą pod Janowcem 12 X 1606 r.

²¹⁷² Jedno słowo nieczytelne.

²¹⁷³ Jedno słowo nieczytelne.

²¹⁷⁴ Jedno słowo nieczytelne.

²¹⁷⁵ *Artykuły na generalnym sejmie albo zjeździe raczej rokoszowym pod Sandomirzem uchwalone, VIII 1606 r., w: Rokosz Zebrzydowskiego. Materiały historyczne*, wyd. A. Rembowski, Warszawa 1893, s. 294-308.

²¹⁷⁶ *Artykuły wiślickie od wszech ichm. pp. senatorów na ten czas zgromadzonych uchwalone i przez JK M tamże potwierdzone dna 4 września 1606 roku*, tamże, s.308-310, *Privilegium*, tamże, s. 310-318.

skutek brać będą. Przeto pokazując zwykłą powolność i szczerą naszą a nie chcąc obłudnikom i do udania nas dawać przyczyny, jakobyśmy temu ofiarowaniu dość uczynieniu skwapliwością naszą umyślnie wstręt czynić mieli, a k temu mając respekt do inszych ichm. pp. braciej naszych, którzy się tu świeżo, a niektórzy z odległych barzo krajów z tym ozwali, że choć nierychło ich barzo uniwersały zjazdu kolskiego doszły²¹⁷⁷, jednak do nas się w niemałych gromadach pospieszają. A osobliwie skłaniając się do zdania ichm. tych, którzy w tym zaciągu znamienitą rzecz swą ku służbie ojczyzny z odważeniem wszystkiego od początku [k. 394v.] doświadczają, a to jeszcze z konkluzją rokoszu zatrzymaliśmy się do czasu.

A iż rozumiemy, że ten akt do miejsca nie jest przywiązany, ale na zgodzie i potężnym poparciu stanu rycerskiego powaga z tego zawisła, przeto z tego tu miejsca przez kupę wiślicką, podczas sandomierskiego rokoszu, ogłoszonego, w tej gromadzie w jakiej-eśmy się tu zjechali wspólnie wszyscy, namówiwszy między sobą porządki potrzebne, ku Warszawie pomknąć się umyśliliśmy, chcąc nierozdzielnie i nierozzerwanie na miejscu sposobnym [w] pobliżu Warszawy trwać i tam się przysłuchiwać i przypatrować, co wżdy za pociechę nam te świeże obietnice i ofiarowania przynoszą²¹⁷⁸. Jako li nasze artykuły rokoszowe do skutku przywiedzione będą. Według czego potem, jako z postępuku z nami obaczemy, dalej do skończenia sprawy tej przystąpiemy.

Który to taki postępek i przedsięwzięcie nasze wszystkim swym m. pp. i braciej do wiadomości przywodząc, pewniśmy tego że wm., tak ci, którzy będąc w poselstwach inszych, bądź też z swej chęci do nas jadąc w drodze jesteście, jako i ci, którzy jeszcze w domach swych zostajecie, więc i ci, którzy prze niewiadomość o tym zjeździe naszym do Warszawy gotujecie. A osobliwie ci, którzy w województwach rotę przypowiedziane mają i którzyście chęć swą rycerską do usługowania ojczyźnie ofiarowali. Tudzież też i panowie poborcy z poborami w województwach złożonemi, będziecie raczyli do tego naszego zgromadzenia garnąć, które gdyż z łaski Bożej jest dość znaczne, nietrudno będzie o nim wiedzieć.

A zatym podemkawszy się ku Warszawie, złączywszy z ichm. drugimi, a tamże już [k. 395] w potęgach znacznych przybliżając się, nie zaniechamy miejsca do rokoszowej dalej nieodwłocznej konkluzji, publikować i ogłosić. Co wm. n. m. pp. i bracia wiedząc prosimy, nie raczcie dalszych zwłok w przybyciu do nas zażywać. Ale wiedząc, że umyślnie się dlatego

²¹⁷⁷ *ASWPiK, t. I, cz. I, s. 334-343, Uchwała zjazdu województw wielkopolskich w Kole 14 lutego 1607 r.* Laudum to zwoływało szlachtę na zjazd rokoszowy pod Jędrzejowem na 28 III 1607 r.

²¹⁷⁸ W Warszawie od 7 V do 16 VI 1607 r. trwały obrady sejmu walnego.

w pośrodek Korony ruszamy, aby w.m. snadniej i bliżej było do nas się zbierać. Racze się co prędzej pospieszać i tak, żeby przed 28 maja dniem w pośrodek nas wszyscyście stawili.

Widzicie wszak w. m. szczerść postępków naszych, które potwarzom same przez się usta zamykają. Nie posłakuje nas w tym nikt, abyśmy co prywatnego pod pretekstem publiki subere i uganiać mieli. Tym to zostawujemy, co pod zasłono strony dostojenstwa Pańskiego, przysługę stąd przedniejszą uławiając a w odmęcie nalepszy aspekt do łowienie upatrując, coraz o nagrody targi stroją. A nowe stuki chleba nie bez uszczerbku snadź Pańskiego i nie w czas obaczają.

My inszego celu nie mamy, jedno abyśmy praktykom szkodliwym gruntownie zabieżawszy, a przywid[ł]szy tamę do skuczliwego, czego przez tyle sejmów otrzymać się nie mogło, koniec tym mieszaninom, suspicjom, nieufnościom i klótniom domowym uczynili. A tak wolności swe stwierdziwszy, RP uspokoił i naprzeciw postronnym niebezpieczeństwom sławą nieśmiertelną zmocnił gwoli temu.

A to tak częste, tak długie, tak kosztowne z takim niebezpieczeństwem złączone włódźby [sic] nie są nam ciężkie gwoli [k. 395v.] nieuleganie takie, ale zawždy ustawicznie potrzebne i przytomnością, i subsidio pecuniario, uznawamy po w. m., jako po wszystkich wobec, tak osobliwie po tych za których prośbą i perswazją z ofiarowaniem szczerzej pomocy złączoną do takiego-śmy się zatrzymania jeszcze z konkluzją rokoszu skłonili.

Alioquin opowiadamy się z tym w. m., że nie oglądając się dalej na niczyję absencją, Pana Boga i sprawiedliwość swą wzięwszy na pomoc z tymi, którzy się do nas gromadzić będą, co czynić i przedsiębrać będziemy. Do czego względ na sławę narodu naszego, względ na wolność, prawa i całość ojczyzny, względ na bezpieczeństwo i dobro synów jej powodem nam będzie.

Na co dla niewątpliwej pewności przy jmp. marszałku koła naszego, pewnym spoźródka siebie deputatom podpisać się zleciliśmy. Co też aby wszędzie do grodów przyjmowane i publikowane było żądamy i napominamy.

Działo się na zjeździe głównym rokoszowym pod Jędrzejowem, 26 aprilis a. 1607.

Janusz Radziwiłł²¹⁷⁹ marszałek zjazdu rokoszowego pod Jędrzejowem ręką swą; Kasper Dębiński z Dąbian podkomorzy mielnicki²¹⁸⁰ ręką swą. [--]²¹⁸¹.

Sejmik relacyjny ziemi bielskiej w Brańsku, 13 VIII 1607 r.

Sejmik relacyjny ziemi bielskiej zwołany został uniwersałem Zygmunta III. Nie udało się odnaleźć tekstu uniwersału.

1. Protestacja posła ziemi bielskiej Baltazara Wyszковского przeciwko niektórym konstytucjom poprzedniego sejmiku, Brańsk, 27 VI 1607 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 98, k. 228v-229. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 27 VI 1607 r. [feria quarta ante foestum sanctorum Petri et Pauli Apostolorum proxima a. D. mille(si)mo sexcente(si)mo septimo] **Skrót:** ANK, ZZG, sygn. 15, s. 147; **Wzmianka:** NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 98, k. 41 (protocollon).

[k. 228] Personaliter veniens ad off(iciu)m et acta pr(aese)ntia castren(sia) capitan(ealia) Branscen(sia) g(e)n(er)osus Baltazar Wyszowsky²¹⁸², nunci(us) t(er)r(est)ris pallatinat(us) Podlachiae terrae Bielscen(sis), prot(esta)t(us) est contra certas constitutiones in prox(ime) expedito conventu privatim sancitt(as) et conscriptas in volumen legum absq(ue) consensu alioru(m) nunciorum et eiusd(em), tum et extra prot(esta)t(i)onem in facie R.P. factam²¹⁸³.

Primo, quod constitutio²¹⁸⁴ de libera electione et privilegium suppresso quodammodo tollit interdictio(ne)m obedientiae, siquando quod absit con(tra) privilegia et antiqua iura Regni Pollon(iae) et M.D.L. contigerit regem aliquid moli-[k. 229]-ri.

Secundo, contra constitutio(ne)m de indigenatu Livoniorum et ad acquirendas poss(essi)ones in Regno Pollon(iae) M.q(ue).D.L. p(rae)nominatis Livonis consensum, tum etiam alternat(am) castrorum Livonicaru(m)²¹⁸⁵, qua solummodo Pollonos et Litwanos constitutionib(us) superiorib(us) spectabat et concernebat.

²¹⁷⁹ Janusz Radziwiłł podczaszy wielki litewski 1599-1619, później kasztelan wileński 1618-1620.

²¹⁸⁰ Kasper Dembiński podkomorzy mielnicki 1580-1620.

²¹⁸¹ Ponadto zawarte tu są podpisy 36 deputatów spoza województwa podlaskiego.

²¹⁸² Baltazar Wyszowski, chorąży ziemi bielskiej 1613-1614, syn Wojciecha, sędziego ziemskiego bielskiego.

²¹⁸³ W oryg.: factas.

²¹⁸⁴ *Najpierwej warunek wolnej elekcji taki czyniemy*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 338-339.

²¹⁸⁵ *Ordynacja ziemie inflantckiej*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 350.

Tertio, con(tra) constitution(em) de exclusione extraneor(um)²¹⁸⁶, quorum incertus numerus, immensa(m) pluralitat(em), con(tra) pacta atq(ue) iura Regni Polloniae concedit et admitit.

Quarto, con(tra) curatela(m)²¹⁸⁷ Prussiae electori Brandeburgen(su)²¹⁸⁸, cuius est Regnum Pollon(iae) legitimus haeres, sine consensu ordinum concessam et data(m).

Quinto, quod castra principalia al(ia)s capitaneat(us) iudiciarios con(tra) antiqua iura et consuetudines r(ati)one iustitiae distributivae concessa in division(e) prohibita S.R.M., solummodo capitanei speciali provisione certa sint contenti²¹⁸⁹. Ex quo ornamenta R.P. et brachia regalia debilitari iuraq(ue) antiqua et consuetudines tolli possint.

Sexto, contra constitution(em)²¹⁹⁰ et decreta autorit(a)te moderni conventus sancitt(a), quibus pro hostibus patriae absq(ue) consensu et eorum prot(esta)t(i)o(ne)m eiusd(em) prot(es)tantis, tum etiam aliorum nunciorum t(er)r(est)rium aedicta sancita.

Septimo, contra gravamen civitat(um) Prusiae et constitution(em)²¹⁹¹, qua etiam inviti tenent(ur) Jesuitas et studentes domibus suis et hospitiis pari sub poen(as), quasquid(em) constitution(em) iuri communi et libertatibus suis contr(ar)ius animadvertendo. Quemadmodum Warschowiae publicae in conclusione comitoru(m) prot(est)abatur, ita et nunc protestatur.

Octavo, con(tra) qu(atu)or indigenat(us) Wolachis [*sic*] datos²¹⁹².

Ultimo in universum contra constitutiones in comitiis modernis Warsow(iensibus) supraspecificat(is) conscript(is) non solu(m) tertia die post continuation(em) comitor(um), sed et per integra(m) septiman(am) impetrari non potuit, quibus satisfaction(em) in commissis habitos fratribus suis id ip(su)m expectantib(us), tanquam nunci(us) a S.R.M. referre et comonstrare posse.

²¹⁸⁶ *O cudzoziemcach*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 340.

²¹⁸⁷ *O curatelli*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 344.

²¹⁸⁸ Joachim Fryderyk Hohenzollern (1546-1608), elektor brandenburski 1598-1608.

²¹⁸⁹ *O municyach*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 344.

²¹⁹⁰ *Najpierwej warunek wolnej elekcyi taki czyniemy*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 339.

²¹⁹¹ *Restytucya expulsionis Patrum Societatis Jesu, do kościoła i Szkoły Toruńskiej*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 349-350.

²¹⁹² *Indygenatus pewnych obywatelow wołoskich*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 360.

Quae omnia in parata copia per protestant(em) ad acticand(um) porecta off(iciu)m p(rae)sens castren(se) capitan(eale) Branscen(se) ad postulatio(ne)m ips(ius) suscepit et actis inscribi mandavit.

2. Protestacja posła ziemi bielskiej Jana Grabowskiego przeciwko nadaniu kurateli pruskiej elektorowi brandenburskiemu przez poprzedni sejm, Brańsk, 18 VII 1607 r.

Rkp. 1. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 98, k. 264. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 18 VII 1607 r. [feria quarta post foestum Divisionis sanctorum Apostolorum proxima a. D. millesimo sexcentesimo septimo]; **Rkp. 2.** NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 98, k. 16v – oblata (protocollon); **Skrót:** ANK, ZZG, sygn. 15, s. 147.

[k. 264] Generosus Joannes Grabowski²¹⁹³, nuncius t(er)r(est)ris huius districtus Bielscen(sis) ad comitia g(e)n(er)alia Regni nuper Warschowiae p(rae)terita electus et mis[s]us, inde reversus, cora(m) pr(aese)nti officio et actis p(rae)sen(tis) capitan(ealibus) castren(sibus) Branscen(sibus) pers(ona)l(ite)r comparens solleniter [sic] est protestatus de eo, quod sine consensu ordinu(m) curatella²¹⁹⁴ Prussiae electori Brandeburgensi²¹⁹⁵ [sic], cuius est Regnum Pollon(iae) legitimus haeres, in comitiis Regni nuper p(rae)teritt(is) concess(a) est, ad quam constitu(ti)o(ne)m huiusmo(d)i concession(is) nec ipse prot(es)tans consenciebat. De quo iterum atq(ue) iterum prot(esta)tus est.

Jan Grabowski²¹⁹⁶.

3. Laudum sejmiku relacyjnego ziemi bielskiej, Brańsk, 13 VIII 1607 r.

Rkp. NGAB, Mińsk, F. 1708, op. 1, sygn. 25, k. 279v-280. Oryginał uwierzytelniony. Oblaty dokonał marszałek sejmiku Stanisław Wyszkowski. Data oblatty nie zachowała się.

[k. 279v] My urzędnicy i rycerstwo z. bielskiej, zjachawszy się tu do Brańska na dzień trzynasty augusta według uniwersału JKM za spólnemi namowami między sobą, takeśmy namówili, naprzód [k.280] dogadzając potrzebom RP pozwalamy pobór według uniwersału sejmku warszawskiego AD 1606²¹⁹⁷, postąpiwszy i na terazniejszym sejmie od posłów naszych

²¹⁹³ Jan Grabowski, poseł i działacz sejmikowy ziemi bielskiej.

²¹⁹⁴ *O curatelli*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 344.

²¹⁹⁵ Joachim Fryderyk Hohenzollern (1546-1608), elektor brandenburski 1598-1608.

²¹⁹⁶ Własnoręczny podpis dodany do tekstu w Rkp. 2.

²¹⁹⁷ Sejm walny warszawski obradował w III-IV 1606 r. i rozszedł się bez podjęcia uchwał. Wszakże część posłów sejmikowych postanowiła podjąć decyzję o wyrażeniu zgody na 1 pobór łanowy na sejmikach relacyjnych (W. Sobieski, *Pamiętny sejm*, w: *Trybun ludu szlacheckiego*, Londyn, b. d. wyd., s. 248-249).

pozwolony, który pobór, tak łanowy, jako i czopowy p. Adam Domanowski poborca nasz wybierać ma począwszy od Idziego²¹⁹⁸, blisko przyszłego, aż do świętego Michała²¹⁹⁹, a czopowy według dawnego postanowienia między miasty p. poborca ma wybierać jako roczny pobór, który to pobór wybrawszy, nie ma go nikomu oddawać, jedno na zapłatę żołnierzowi inflanckiemu, na ten czas, kiedy się comisarze na to deputowani zjadą do Brześcia, za rekognicją hetmana litewskiego²²⁰⁰ i innych deputatów. A drugiego poboru, który posłowie nasi wzięli do braci, iż nie widzimy żadnej potrzeby, i żołnierza przypowiedzianego do Inflanck nie masz, i względem tego się nam na tem sejmie nie dosyć stało, na co i protestacje pp. posłów naszych, nie pozwalamy go. To wszystko odłożywszy do szczęśliwego czasu, prosimy Pana Boga aby to zamieszanie w dobre i pożyteczne ojczyzny obrócić mógł.

Które zgodne nasze postanowienie zleciliśmy pp. braciej naszej z pośrodku siebie przy p. marszałku na ten czas koła rycerskiego do ksiąg brańskich do aktikowania oddać.

Działo się w Brańsku, die 13 augusti a. D. 1607.

Stanisław Wyszowski, marszałek na ten czas koła rycerskiego.

Sejmik deputacki województwa podlaskiego w Drohiczynie, [10 IX 1607 r.]

Sejmik wybrał deputatów do Trybunału Koronnego: Jan Wodyńskiego kasztelana podlaskiego i Wojciecha Mleczkę cześnika podlaskiego (Deputaci, s. 209-210).

Laudum sejmiku deputackiego województwa podlaskiego, Drohiczyn, [10 IX 1607 r.]

Rkp. BCz 341, k. 883-883v., kopia XVII-wieczna.

W zgromadzeniu niemałym obywatelów w(ojew)ództwa podlaskiego słuchaliśmy chętnie poselstwa W.K.M. nam przy elekcji deputackiej przyniesionego, z którego wyrozumiawszy ojcowski prawie afekt przeciw poddanym swoim i pilne obmyślanie o uspokojeniu poruszonej R.P., jednostajnie W.K.M. wszysecy dziękujemy unizenie prosząc, abyś w tym miłościwym obmyślaniu o dobrem R.P. i nas wszystkich ustawać nie raczył, ale i owszem,

²¹⁹⁸ 1 lub 14 IX.

²¹⁹⁹ 29 IX.

²²⁰⁰ Jan Karol Chodkiewicz.

one skutecznie staraniem swym uspokoił, abyśmy po tak wielkich rozruchach i mieszaninach szkodliwych w pokoju za panowania W.K.M. wolności i swobód naszych zażywać mogli.

W tym się W.K.M. deklarując, że jakośmy powodem nie byli do turbowanie R.P. i nigdyśmy się takimi nie pokazowali, aby dostojęństwo W.K.M. nie miało być w nas w wielkim i zwykłym uszanowaniu, tak i na potym szczerze i statecznie poddaństwo i powinności nasze W.K.M. oddawać chcemy.

Rozumiejąc też i to o W.K.M. P.N.M., i że według obietnicy swej pańskiej, co by jedno jeszcze w prawach i wolnościach naszych desideraret(ur) to nam, życzliwym poddanym swym, ziścić będziesz raczył.

Prosimy też o to W.K.M., abyś miłościwy i ojcowski wzgląd na tę bracią naszą mieć raczył, którzy się zaciągnąwszy względem praw i wolności dalej w tym postąpili, niżli porządki w R.P. zwyczajne i przykłady przodków naszych wskazywały i niżeli pacatus R.P. status poturbował.

Aby za tym po tych rozruchach przy zgodzie i miłości wszystkich synów tej R.P. tym szczęśliwsze panowanie W.K.M. było, a stąd [k. 883v.] tym większa sława, a od Pana Boga zapłata.

Oznajmujemy też to W.K.M., że jakośmy na sejmie²²⁰¹ przez posłów naszych chętnie pobory na zapłatę żołnierzowi inflanckiemu postąpili, tak teraz z pilnością wybieraćemy je kazali. O to prosząc W.K.M., aby ten żołnierz jak najprędzej z tych krajów ogłodzonych zniesiony być mógł. Do których pisaliśmy prosząc, aby od wybierania dalszych stacyi supersedowali, poborom i kolektom impedymentu nie czyniąc, gdyż prędką im zapłata następuje.

Oddajemy zatym etc.

Dan w Drogiczynie

Martinus Szyszkowski e(piscop)us luceorien(sis)²²⁰², Jan Wodiński castell(anus) podlaski²²⁰³, Hieronim Irzykowicz podkomorzy drogicki²²⁰⁴.

²²⁰¹ Sejm walny warszawski obradował w V – VI 1607 r. (VC, t. II, vol. 2, s. 237n.).

²²⁰² Marcin Szyszkowski biskup łucki 1604-1607.

²²⁰³ Jan Wodyński kasztelan podlaski 1596-1613, wojewoda podlaski 1613-1616.

²²⁰⁴ Hieronim Irzykowicz podkomorzy drohicki 1596-1613.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 9 XII 1608 r.

Zygmunt III uniwersałem datowanym w Krakowie 23 IX 1608 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 15 I 1609 r., sejmik przedsejmowy do Brańska na 9 XII 1608 r. Szlachta ziemi bielskiej wybrała posłów: (niewymienionych z imion) Sapiechę²²⁰⁵ i Wyszkowskiego²²⁰⁶. Nie udało się odnaleźć akt tego sejmiku.

1. Uniwersał króla Zygmunta III do starosty brańskiego Marcina Brzozowskiego, podstolego podlaskiego, zwołujący sejm walny i sejmiki przedsejmowe, Kraków, 23 IX 1608 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 98, k. 886v-887. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 3 XI 1608 r. [feria secunda post foestum Omnium Sanctorum proxima a. D. millesimo sexcentesimo octavo].

[k. 886v] Zygmunt Trzeci, z Bożej łaski król polski, wielkie ksiązę litewskie, ruskie, pruskie, mazowedzkie [sic], żmudzkie, inflantckie [sic] etc. i swedcki, gottski [sic], wandalski dziedziczny król.

Urodzony, wiernie nam miły. Dla pewnych a ważnych przyczyn i za zdaniem PP. Rad naszych złożyliśmy sejm walny koronny w Warszawie na dzień XV miesiąca stycznia, przed którym sejmiki też powiatowe wedle zwyczaju na pewne czasy złożone są; a między insemi sejmik powiatowy w Brańsku dnia IX miesiąca grudnia, a główny zaś tamecznym powiatowem [sic] w Warszawie na dzień XIX miesiąca grudnia blisko przysłych [sic]. Rozkazujemy tedy w.t., abyś te sejmiki, także walny koronny, w miastach i miasteczkach starostwa swe(g)o wedle zwyczaju przez woźne(g)o we dni targowe publikować i obwołać rozkazał. Posyłamy też w.t. listy, częścią intytułowane w kancelariej nasej, częścią bez tytułów, rozkazując, abyś tak te, które są intytułowane, jako też i bez tytułów, tytuły urzędnikom ziemskim i ludziom ślacheckiem starostwa swe(g)o napisawsy bez omieskania rozesłał. A sam też w.t. żebyś tak na sejmiku powiatowym, jako też i głównym był, a tam wspólek z insemi starał się z pilnością, jakoby na nich posłowie na sejm walny koronny, ludzie spokojni, mądrzy, w sprawach R.P. biegli i którzy by dobro pospolite, a nie swe prywaty, na pieczy mieli, obrani byli; jakoby o

²²⁰⁵ MNK, BCz, sygn. 2234, s. 250. Zapewne Mikołaj Bohdanowicz Sapieha, podkomorzy grodzieński i starosta niemonajcki lub Andrzej Bohdanowicz Sapieha, starosta homelski i leśniczy bielski.

²²⁰⁶ MNK, BCz, sygn. 2234, s. 250. W owym czasie aktywnych było kilku Wyszkowskich – synowie Wojciecha, sędziego ziemskiego bielskiego: Samuel, Baltazar i Stanisław oraz ich brat stryjeczny Mikołaj.

potrzebach R.P. z nami i z pp. senatorami nasemi radzić dostatecznie mogli. Co uczynis w.t. z powinności urzędu swe(g)o i dla łaski nasej.

Dan w Krakowie dnia 23 miesiąca września r. P. M.D.C.VIII. [1608], panowania królestw nasych polskie(g)o XXI., swedzkie(g)o XV. roku.

2. Notatka o ogłoszeniu uniwersału królewskiego informującego o zwołaniu sejmu walnego i sejmików przedsejmowych, Brańsk, 3 XI 1608 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 98, k. 886v-887. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 3 XI 1608 r. [feria secunda post foestum Omnium Sanctorum proxima a. D. millesimo sexcentesimo octavo], dołączając do wpisanego uniwersału.

[k. 886v] Et hic idem mini(steria)llis generalis Reg(ni) nobilis Valentinus [k. 887] Sniecienski auten(ticus) et iuratus ius deput(ati)onis sua restituens in vim fidellis rell(ati)onis ubivis faciendae publicis fassus est verbis, quia iuxta p(rae)insertas lit[t]eras de conventionibus particular(ibus) in Bransko die nona octobris [9 X 1608 – sic] et generali Warsaviae die nonvemdecima [sic] mensis eiusdem octobris [19 X 1608 – sic] proximis a. pr(aese)nti cellebrand(is) nobilitati pro terminis modernis Branscen(sibus) querellaru(m) congregatis ac aliis multis personis cuiusvis status et conditionis, existen(tibus) in foro publico Branscen(si) ac in curia regis audientibus, noticiae indubiae deduxit utq(ue) iuris est publicavit. De quo hunc suam fecit rellationem.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 21 VIII 1611 r.

Zygmunt III uniwersalem datowanym pod Smoleńskiem 12 VI 1611 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 26 IX 1611 r. Szlachta ziemi bielskiej wybrała posłów: Adama Mieńskiego, podsędka ziemskiego bielskiego oraz Stanisława Taruszę. Marszałkiem sejmiku był tenże Adam Mieński. Nie udało się odnaleźć uniwersału zwołującego sejmik.

1. Punkty do instrukcji dla posłów sejmiku szlachty ziemi bielskiej, Brańsk, 21 VIII 1611 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, sygn. 27, k. 37v-38v. Oblata dokonana została w urzędzie grodzkim brańskim 21 VIII 1611 r. [die dominico ante foestum sancti Bartholomei Apostoli proximo a. D. millesimo sexcentesimo undecimo].

[k. 37v] Breviter dla pamięci punkta ni[e]które barzo pilne i potrzebne do artykułów na sejm pp. posłom mają być dane i napisane.

[1.] Naprzód, po oddaniu powinnych ceremonii i powinszowania dobrego zdrowia J.K.M. zwykłym sposobem, ze wszemi²²⁰⁷ i.m. pany posłami mają tego pp. posłowie nasi na[j]pilniej postrzec i o to się starać, aby nie przystępując ani wotując na propozycją sejmową warowali to naprzód jako na[j]ostrożniej, aby na potem J.K.M. żadnych sejmików nam extraordinarie, a zwłas[z]cza na pobór, składać nie raczył, tak, jako to w przesłem roku był złożony na obieranie poborcy contra omnem iuris et aequitatis rationem. Co się zda być res pessimi exemplo i wielka inconveniens, a prawie sequella do złamania prawa i wolności naszych ślacheckich.

[2.] Item temże też sposobem mają warować zarazem, nie przystępując do żadnych spraw na sejmie, aby nam w ziemi bielskiej in territoriis hisce huius terrae: Branscen(si), Bielscen(si), Sarazen(si) et Tykocinen(si) był jeden osobliwy sejmik dany i naznaczony na obieranie deputata naszego w Brańsku albo w Bielsku, a to i dla odległości i dla wielkości tej ziemi. Bo albo rzadko, albo nigdy bracia nasi w Drohicynie na obieranie deputatów bywać nie zwykli. Więc też wielka konfuzja i niezgoda dzieje się w Drohicynie na każdym sejmiku deputackim, tak albo nigdy nie mogą mieć zgodnych deputatów, albo ich kupę nad liczbę opisaną w prawie obierają, jako się to i w przesłem roku w Drohicynie stało. Prosić [k. 38] tedy i pilno się o to starać mają panowie²²⁰⁸ posłowie nasi, aby exemplo aliorum pallatinorum et terrarum, utpote pallatinatus Mazoviae²²⁰⁹, terrae Siradien(sis)²²¹⁰, nam też osobliwy sejmik w Brańsku był pozwolony, etc.

[3.] Item upatrując to, że dla chciwości ludzkiej w obieraniu poselskim posłów [sic] na sejm wielki nierząd i niezgoda cum summa confusione rerum dzieje się zawsze, a to ni[e] dla czego inszego, jedno praetextu poborcy, że ni[e]które osoby albo sami życzą sobie tego pożytku, albo też powinem swem. Tedy zabiegając tem rzeczą, aby zawsze każdy poborca był powinien lidzbę [sic] czynić nie tylko przed panem podskabie(m), ale i przed nami, bracią

²²⁰⁷ Powtórzono: ze wszemi.

²²⁰⁸ Przed tym słowem skrót: p.

²²⁰⁹ *Porządek obierania deputatów mazowieckiego województwa*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 249.

²²¹⁰ *Obieranie deputatów w województwie sieradzkim*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 241.

swoją, i przed wszystkimi obywatelami w ziemi i w powiecie po wybraniu poboru dostatecznym na pierwszych rokach ziemskich albo grodzkich głównych, abyśmy i wiedzieli na potem, jako wiele tego poboru na ratunek R.P. przybywa albo ubywa w ziemi naszej [sic] i jeśli się nie dzieje jakie w tem wybieraniu poboru R.P. osukanie. A teraz przysły poborca, którego na sejmie będą mianować, aby był powinien dać de suo salario dwa tysiąca [sic] złotych na zbudowanie lamusu w[e] dworze K.J.M. brańskim dla chowania ksiąg ziemskich i grodzkich, w czym fidem et diligencia(m) pp. posłów naszych obligujemy. A my zaś osobny sejmik sobie uczyniemy, jakim sposobem i kto te provisiae zbudowania lamusu na się wziąć będzie miał.

[4.] Item upatrując com[m]oda et incommoda R.P. w ziemi naszej bielskiej, wiedząc, że niektóre miasta trzymają takowe bona regalia et R.P., zwłas[z]cza część pus[z]czy, lasów, tak i inszych gruntów, nescitur, quo iure, a zwłas[z]cza Bielsk, z których ani poborów, ani kwarty do skarbu R.P. nie dają. Tedy potrzeba warować to na sejmie przysłem albo żeby te dobra byli [sic] przywrócone do leśnictwa [sic] bielskiego, od którego są oderwane, albo żeby z tych dóbr tak kwarta, jako i pobór tych czasów byli dawane.

[5.] Item securitatem iudicioru(m), officiorum jak najpilniej warować i konstytucją obostrzyć.

[6.] Item i w tem też wielkie gravamina bracia nasi odnoszą, że pamiętne od nich niezwykle wyciągają przeciwko dawnemu prawu i zwyczajowi, i to potrzeba pilnie opatrzyć i dostatecznie warować, mianując expresse, po czemu od każdego zapisa, dekreta [sic], [k. 38v] protestacyjej, relacyjej i inszych rekognicji sądowych i urzędowych, i ekstraktowych, i od pieczęci płacić mają, etc.

[7.] Na punkta i artykuły w instrukcyjej K.J.M. mianowane zlecamy panom posłom naszym, gdy naprzód te rzeczy wyżej mianowane dobrze obwarują, consensu omnium ordinum Regni acciden[do] pozwalamy onem z inszemi się pp. posłami wszystkich województw we wszystkim na propozycją K.J.M. znasać, zgadzać i to, co by było ex re com[m]odo et bono R.P. stanowić i za zgodą panów braciej naszych iść. Tylko tego postrzegając, aby żadnych novitates tak w prawie pospolitem, jako i w wolnościach, i w prerogatywach naszech, i w darowaniach feudów bez partykularnego konsensu przed sejmem na sejmikach uprzedzającym [sic] więće[j] nie działały się. A osobliwie to warujemy, aby na żadne konstytucyje, które by absoluti dominii speciem w sobie ponosili nie pozwalali, propter inconvenienciam, które by stąd przy[j]ść mogli [sic] na R.P. i w tem limitatem potestatem dajem onem, aby się nic nad wolą naszą stanowić ważyli pozwalać.

[8.] A po sejmie dali Bóg będą powinni ci pp. posłowie, jako się nam sponte submitowali, na pierwszych rokach głównych albo ziemskich rationem vilicacionis suae uczynić.

[9.] Nie zda się to bydź rzecz słusna dla zatrudnienia spraw sejmowych, aby owe protestacje in medium wtaczane byli między insze artykuły winszowane, wsak jest ordinaria via każdemu dochodzić krzywd swoich.

2. Wykaz nazwisk posłów na sejm oraz deputatów wyznaczonych do spisania instrukcji sejmikowej ziemi bielskiej, Brańsk, [21 VIII] 1611 r.

Rkp. CDIAUL, f. 812, op. 1, nr 9, k. 85, 1611, b. d. dz.

Posłowie na sejm, jednocześnie deputaci wyznaczeni do spisania instrukcji sejmikowej: Stanisław Tarusa; Adam Mieński podsędek ziemi belskiej.

Deputaci wyznaczeni do spisania instrukcji sejmikowej: Stanisław Brzozowski podkomorzy ziemi bielskiej, Adam Domanowski, Wojciech Brzozowski podstarości brański, Baltazar Wyszkowski.

3. Manifestacja deputatów wyznaczonych do spisania artykułów sejmiku ziemi bielskiej, Brańsk, 21 VIII 1611 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, sygn. 27, k. 37-37v. Oblata dokonana została w urzędzie grodzkim brańskim 21 VIII 1611 r. [die dominico ante foestum sancti Bartholomei Apostoli proximo a. D. millesimo sexcentesimo undecimo].

[k. 37] Ad officium et acta pr(aese)ntia capitana(e) castren(sia) Branscen(sia) personaliter venientes generosi Christopher(us) Brzozowski²²¹¹, succamerarius terrae Bielscen(sis), Adamus Domanowski²²¹² atq(ue) Albertus Brzozowski²²¹³, huius loci vicecapitaneus, cuius in loco, quo ad suscipiendu(m) actum pr[a]esen(tem) ex subdelegacione eius nobilis Stanislaus Dąmbrowski de Wnory²²¹⁴ residebat, solennem manifestacionem in haec verba fecerunt:

Quoniam omnis R.P. salus et dignitas in eo consistit, ut ii, qui aliquid in eo munus vel negociu(m) gerend(um) suscipiunt, non privata aliqua autoritate vel unius consensu, sed mutuis

²²¹¹ Krzysztof Brzozowski, podczaszy podlaski 1578-1580, podkomorzy ziemi bielskiej 1580-1616, syn Teofila, podkomorzego ziemi bielskiej.

²²¹² Adam Domanowski, podwojewodzi podlaski 1605-1616, podstoli podlaski 1617-1618, poborca ziemi bielskiej, syn Pawła, sędziego grodzkiego brańskiego, brat Leonarda.

²²¹³ Wojciech Brzozowski, podwojewodzi podlaski ok. 1583-1598, podstarości i sędzia grodzki brański 1596-1622.

²²¹⁴ Wnory, okolica szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego.

consiliis et unanimis voce id peragant. Quapropter nos officiales et tota nobilitas districtus Bielscen(sis) pro electione nunciorum ad comicia futura Regni tempore et die nobis a Serenissima M. ad id designato congregati, commune(m) usum et antiquam consuetudinem in ea electione sequuti in marschalcum generosum Adamum Mienski²²¹⁵, subiudice(m) terrae Bielscen(sis) elegimus legatio(ne)m(ue) S.R.M. excepimus, audivimus. Tandem sententiis, ut res et communis necessitas R.P. exigebat, iuxta ordinem personarum latis et certis sanctionibus inter constitutis personas pro nunciis ad comicia generalia Regni futura eo munere dignos nominavimus: generosum Stanislaum Tarusza²²¹⁶ et Adamum Mienski, subiudicem terrae Bielscen(sis), qui nuncii a nobis nominati die dominico prox(im)e futuro congregari debent ad curiam r(e)g(i)am Branscen(sem) una cum generoso Christophero Brzozowski, succamerario terrae Bielscen(sis), Melchiore Kostro²²¹⁷, iudice terrae Bielscen(sis), Adamo Domanowski, Alberto Brzozowski, Balthazaro Wyskowski²²¹⁸ ibiq(ue) puncta et clausulas seu articulos certos inter nos mutuo consensu approbatos conscribere, conscriptos subscribere, subscriptos ad acta capita(nea)lia Branscen(sia) offerre debent. Quid si vero puncta et clausulas has seu articulos superius nominatos personae non conscripserint neq(ue) manibus propriis subscripserint ad actaq(ue) Branscen(sia) non porrexerint. Verum ii nuncii privata autoritate cum aliquibus rebus fictis neq(ue) a nobis concessis vel constitutis ad comicia futura generalia Regni convenerint [k. 37v] et in loco aliquid contra mentem nostra(m) et supranominatos articulos statueri(n)t vel sanxerint, id omne et integu(m) irritum et imunne [*sic*], ut sit, pr[a]esenti nostra off(ici)osa coram actis attestacione testamur. Contraq(ue) eos nuncios in foro fori premissis prius solenni protestacione iure acturos pollicemur. Prout hic idem in continenti generosi Christopherus Brzozowski, succamerarius terrae Bielscen(sis), Adam Domanowski, Albertus Brzozowski, ad conscribend(um) articulos deputati, coram presenti officio et actis capitanealibus castren(sibus) Branscen(sibus) die hodierna peractum in Bransko particulare(m) conventu(m) personal(ite)r comparen(tes) (premissa solenni protestacione contra generosos Stanislaum(m) Tarusza, Adamum Mienski atq(ue) Balthazarum Wyskowski ad conscribend(um) etiam articulos deputatos, quod die hodierna hic in curia r(e)g(i)a Branscen(sia) ad conscribendum eosdem articulos sese non susterunt).

²²¹⁵ Adam Mieński, komornik polny graniczny ziemi bielskiej 1595-1603, podsędek ziemski bielski 1603-1616, sędzia ziemski bielski 1616-1635, syn Hieronima.

²²¹⁶ Stanisław Tarusza, wojski ziemi bielskiej 1618-1620, podkomorzy ziemi bielskiej 1620-1632.

²²¹⁷ Melchior (Malcher) Kostro, sędzia grodzki brański 1579-1588, podstarości drohicki 1589-1593, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, syn Jana, brat Baltazara i Piotra.

²²¹⁸ Baltazar Wyszowski, chorąży ziemi bielskiej 1613-1614, syn Wojciecha, sędziego ziemskiego bielskiego, brat Samuela i Stanisława.

Eosde(m) articulos, quorum mencio in loco et conse[n]su publico fuerat ex interesse suo in copia conscriptos et manibus suis subscriptos ad officiu(m) et acta presencia capita(nea)lia castren(sia) Branscen(sia) ad inscribendum de tenore tali porrexeru(n)t, ut sequitur: [...] ²²¹⁹.

Zjazd szlachty ziemi bielskiej przy okazji roków sądowych grodzkich w Brańsku, 9 I 1612 r.

Protestacja szlachty ziemi bielskiej przeciwko swoim posłom i niektórym konstytucjom sejmu 1611 r., Brańsk, 9 I 1612 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, sygn. 27, k. 239-239v. Oblata dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 9 I 1612 r. [f(e)r(i)a secunda post foestu(m) sanc[torum] Trium Regu(m) prox(im)a a. D. millesimo sexcent(essi)mo duodecimo].

[k. 239] [Com]paren(tes) p(ersona)l(ite)r cora(m) pr(aese)nti off(ici)o et actis cap(itanea)libus castren(sibus) Branscen(sibus) generosi et [n]ob(i)l(e)s [1] Christopher(us) Brzozowski²²²⁰, succamerari(us) terrae Bielscen(sis), [2] Adam Domanowski²²²¹, [3] Martin(us) Fasczewski²²²², [4] Adam(us) et [5] Nicolaus atq(ue) [6] Martinus Czaikowscy, [7] Martin(us) Makowski, [8] Valentin(us), [9] Simon Wysensczy Warelowie, [10] Georgius Zaleski²²²³, [11] Stani(slaus) Dąmbrowski de Wnory²²²⁴, [12] Joann(es) Olędzki²²²⁵, [13] Laurentius Kropiwniczki, [14] Matias Zembrziczki de Idzki²²²⁶, [15] Jacobus Mierzwinski, [16] Vincenti(us) Łapinski, [17] Christopherus, [18] Jacobus Sokołowscy, [19] Pantaleon Łyczko²²²⁷, [20] Mathaeus Jałbrzyk Wysenski²²²⁸, [21] Paulus Gnal Wyszenski, [22] Stani(sla)us Grochowski, [23] Matias Wroblewski, [24] Stanislaus Brusewski et alii quam plurimi nob(i)les huius d(istri)ctus Bielscen(sis) pro hodiernis termi(ni)s iud(icia)lib(us) castren(sibus) simul et querelaru(m) cap(itanea)lib(us) Branscen(sibus) congregati, quaesti et solenniter sunt prot(esta)ti contra

²²¹⁹ Tu została wpisana treść punktów do instrukcji.

²²²⁰ Krzysztof Brzozowski, podczaszy podlaski 1578-1580, podkomorzy ziemi bielskiej 1580-1616, syn Teofila, podkomorzego ziemi bielskiej.

²²²¹ Adam Domanowski, podwojewodzi podlaski 1605-1616, podstoli podlaski 1617-1618, poborca ziemi bielskiej, syn Pawła, sędziego grodzkiego brańskiego, brat Leonarda.

²²²² Marcin Fasczewski (Faszcz), podpisek ziemski bielski ok. 1583-1593.

²²²³ Jerzy Zaleski, podpisek grodzki brański ok. 1613-1616.

²²²⁴ Wnory, okolica szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego.

²²²⁵ Jan Olędzki, być może podpisek grodzki brański ok. 1610-1611.

²²²⁶ Idzki, okolica szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego.

²²²⁷ Pantaleon Łyczko, komornik ziemski bielski ok. 1617-1634, podstarości brański 1634-1640.

²²²⁸ Mateusz Jałbrzyk Wyszyński, poborca ziemi bielskiej, dystrybutor soli ziemi bielskiej 1636-1637, podsędek ziemi bielskiej 1636-1657, syn Andrzeja, sędziego ziemskiego bielskiego.

g(e)n(er)osos Adamu(m) Mienski²²²⁹, subiudice(m) t(er)r(est)rem Bielscen(sem) et Stanislaum Tarusza²²³⁰, quia ipsi con(tra) leges et consuetudinem commune(m), quae in omnibus fere Regni huius partibus per aequae a nunciis t(er)r(est)ribus observari solet facientes. Primum privata autoritate articulos et sancita quaedam inter nos in conventu particulari Branscen(s) constituta et mutuo consensu approbata ad acta autentica Branscen(s)ia ex pacto, ut iuris non porrexerunt, quin im[m]o in contrariu(m) voluntatu(m) nostraru(m) et communis consensus, qui in R.P. (si ad omnia comprobatur sic improbat) privata autoritate alios quosdam articulos, quoru(m) nec mentio in consensu n(ost)ro extitit, in domibus privatis et propriis absq(ue) subscri(ptione) singulari manu(m) personaru(m) ad id deputataru(m) conscripserunt. Eosq(ue) in conventu Regni nullo consensu nostro interveniente promovere, nisi sunt non publicu(m) com[m]odu(m), sed propriu(m) et privatu(m) quaerentes. Praecipue vero electione(m) deputatoru(m)²²³¹, quae in districtu Drohiczen(s) die et tempore solito fieri solet, promoventes in hunc modu(m), ut eiusde(m) d(istri)ctus incola quolibet a. cum alio ex d(istri)ctu Mielnice(n)s) nostri vero d(istri)ctus Branscen(s)is terrae Bielscen(s)is tertio tantu(m) a. in deputatu(m) eligatur. Quod cu(m) nos aequitate et paritate iuris et condicionis, tum et eminentia pluriu(m) et maioru(m) d(istri)ctu[um] in hac terra Bielscen(s)is sitoru(m) pollentes summopere afficiat, de nullitate eiusde(m) sanctionis et eoru(m) legationis in hoc v(ideli)cet passu protestamur. Promittentes nos ratione eius preiudicii et gravaminum iure in foro fori acturos. Similiter etiam contra eandem sanctione(m) et contra eundem Adamu(m) Mienski, subiudice(m) t(er)r(est)rem Bielscen(sem) singulariter protestamur, quod ausus est temere contra mentem et voluntate(m) nostram in conventu Regni promovere et in volum(in)e [k. 239v] legum inferi curare, ut tres grossi ex quolibet laneo pro ex[truendo] fornice ad acta autentica Branscensia asservanda per exa[ctorem] publicu(m) nobile(m) Laurentiu(m) Tarusza²²³² una cu(m) publico exactione [iun]gantur²²³³. Et eidem Adamo Mienski, subiudici t(er)r(est)ri Bielscen(s)is absq(ue) s[uf]ficien- ti caucione eiusdem persolvantur, quae omnia cum et contra me[n]tem nostra(m) et contra comissa iisdem dominis legatis sint, de nullitate tocus hoc in parte gesti negotii protestamur. Promittentes nos, ut supra, pro his omnib(us) et singulis iure acturos.

²²²⁹ Adam Mieński, komornik polny graniczny ziemi bielskiej 1595-1603, podsędek ziemski bielski 1603-1616, sędzia ziemski bielski 1616-1635, syn Hieronima.

²²³⁰ Stanisław Tarusza, wojski ziemi bielskiej 1618-1620, podkomorzy ziemi bielskiej 1620-1632.

²²³¹ *Elekcyja deputata wojewodztwa podlaskiego*, [w:] VC, t. 3, vol. 1, s. 27

²²³² Wawrzyniec Tarusza, poborca ziemi bielskiej, brat Stanisława, podkomorzego ziemi bielskiej.

²²³³ *Wymierzenie placu na zbudowanie sklepu księgom ziemskim w Drohiczyńnie*, [w:] VC, t. 3, vol. 1., s. 28; *Uniwersał poborowy na seymie walnym koronnym warszawskim w roku MDCXI uchwalony*, [w:] ibidem, s. 55.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 1 II 1613 r.

Zygmunt III uniwersałem datowanym z Fedorowskich Pól 27 XI 1612 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 19 II 1613 r., sejmik generalny województw mazowieckiego i Podlaskiego do Warszawy na 19 II 1613 r., sejmik przedsejmowy ziemi bielskiej do Brańska na 1 II 1613 r. Nie udało się odnaleźć akt tego sejmiku.

Notatka o przyjęciu i ogłoszeniu uniwersału królewskiego wyznaczającego daty sejmów i sejmików przedsejmowych, Brańsk, 8 I 1613 r.

Rkp. AGAD, Ks. gr. bran., sygn. 18, k. 78. Oblata została fdokonana w urzędzie grodzkim brańskim 8 I 1613 r. [f(e)r(i)a tertia post faestum sanctor(um) Trium Regum prox(ima) a. D. mill(esi)mo sexcent(essi)mo tredecimo].

[k. 78] Allatae sunt ad off(iciu)m praesens castren(se) capitaneale Branscense literae S.R.M. per generosu(m) Sebastianu(m) Brzozowski²²³⁴ pro generoso Adamo Lesnowolski²²³⁵ huius cap(ita)n(e)o, tum et officialib(us) terrestribus ac tota nobilitate terrae et d(istri)ctus huius Bielscen(sis), Bransc(ensis) servien(tes), designan(tes) conventuu(m) general(em) et particulariu(m) praefixionem temporis et district(us) cellation(em)q(ue) eorund(em) in se continen(tes). Convent(us) quidem general(is) Warsowiae die decima nona mensis februarii [19 II 1613]²²³⁶, particular(is) autem in Bransko die prima mensis eiusd(em) februarii [1 II 1613], [k. 78v] general(is) vero terrar(um) Warsaviae die decima nona mensis februarii [19 II 1613] immediate curren(ti). Quibusquide(m) lit[t]eris cum ea, qua decuit reverentia off(iciu)m p(raese)ns susceptis, easdem in domus proprias official(ium) ter(rest)rium et nobil(ium) d(istri)ctus huius remis[s]is, easdemq(ue) mini(steria)li generali Regni nobil(i) Stanislao Sniecinski in locis publicis, primu(m) hic in Bransko sub cellatione terminor(um) ter(rest)rium Branscen(sium) ac aliis civit(at)ib(us) et parochiis publicari mandavit. Qui mini(steria)lis ius deput(ati)onis suae reddens coram off(ici)o praesenti publice recog(no)v(it) easde(m) l(itte)ras iuxta mandatu(m) officii p(raese)ntis hic in curia ac circullo civitatis huius Branscen(sis) ac plateis locisq(ue) publicis in praesentia multor(um) hominu(m) et nobil(ium)

²²³⁴ Sebastian Brzozowski, chorąży ziemi bielskiej 1617-1618, syn Aleksandra.

²²³⁵ Adam Leśniowski, starosta brański 1609-1622, syn Jana, kasztelana czerskiego i starosty brańskiego, brat Prokopa, wojewody podlaskiego.

²²³⁶ W rzeczywistości sejm rozpoczął się 28 II; E. Opaliński, *Chronologia*, s. 104.

pro ter(mi)nis ter(rest)ribus congregat(orum) debite publicasse et ad notitia in universu(m) deduxis[s]e. De quo hanc sua(m) fidele(m) fecit rell(ation)em.

Popis pospolitego ruszenia ziemi bielskiej w Brańsku, 10 VI 1613 r.

Mocą konstytucji sejmu 1613 r. O okazowaniu popis miał odbyć się teraz we dwie niedzieli po Świątkach [10 VI 1613 r.] a potem we trzy niedziele po św. Michale (VC, t. III, vol. 1, s. 140). Popis nie odbył się z powodu obstrukcji wojewody podlaskiego Zbigniewa Ossolińskiego.

1. Protestacja chorążego ziemi bielskiej Baltazara Wyszadowskiego, Brańsk, 10 VI 1613 r.

Rkp. AGAD, Ks. gr. bran., sygn. 18, k. 300. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 10 VI 1613 r. [feria secunda intra octavas sacratissimi Corporis Christi a. D. millesimo sexcentesimo tredecimo].

[k. 300] Generosus Baltazar Wyszowski²²³⁷, vexilifer terrae Bielscen(sis), ad off(iciu)m capi(tanea)le et acta pr(aese)ntia castren(sia) Branscen(sia) sub celebr(ati)one querelaru(m) et off(ici)orum causar(um) castren(sium) personal(ite)r veniens suo et totius nobilitatis terrae Bielscen(sis) nomine solenne(m) prot(esta)t(i)onem et diligencia(m) sua(m) hac in parte fecit, quia pro debito off(ici) sui et prescr(ipt)um const(ituti)onis a. presen(tis) laudat(ae) et aliaru(m) antiquarum paratus erat et paratu(m) se offerebat comonstr(ati)onem g(e)n(er)alem more militari sub vexillo terre Bielscen(sis) die hodierna, const(ituti)one Regni assignata, hic in Bransko, uti capitali loco districtus huius Bielscen(sis), conscribere et off(ici)um suu(m) debitu(m) exequi, verum quonia(m) ad prefata(m) com[m]onstr(ati)onem conscribenda(m) magnificus dominus palatinus Podlachiae²²³⁸ eisq(ue) locum lit[t]eris suis secundu(m) const(ituti)onem antiqua(m) non assignavit neq(ue) ipse sese presentavit. Proinde pr[a]edictus protestans, dominus vexilifer terrae Bielscen(sis), precavendo indemnitati rerum suarum et totius nobilitatis, ne aliquid ex inde detrimenti paciantur, protest(ati)onem eius(od)i ad acta pr(aese)ntia fecit, petens eande(m) a se per off(iciu)m suscipi. Quae ab off(ici)o, uti condigna est, suscepta in tenore, quo supra. Nihilominus praenominatus vexilifer Bielscen(sis) obtulit se

²²³⁷ Baltazar Wyszowski, chorąży ziemi bielskiej 1613-1614, syn Wojciecha, sędziego ziemskiego bielskiego, brat Samuela i Stanisława.

²²³⁸ Zbigniew Ossoliński (1555-1623), podkomorzy sandomierski 1593-1603, kasztelan żarnowski 1603-1605, wojewoda podlaski 1605-1613, 1613-1623 wojewoda sandomierski, starosta stanisławowski, dobrzyński i stopnicki.

hoc idem off(ici)um suum pro tempore in const(ituti)one Regni anno mille(si)mo sexcent(essi)mo tredecimo assignato sc(ilic)et in tribus septimanis post foestu(m) sancti Michaelis Archangeli [21 X 1613] proxime futur(um) exequutorum velle.

2. Uniwersał wojewody podlaskiego Zbigniewa Ossolińskiego wyznaczający popis
pospolitego ruszenia szlachty ziemi bielskiej w drugim ustawowym terminie, Brześć nad
Bugiem, 3 VIII 1613 r.

*Rkp. AGAD, Ks. gr. bran., sygn. 18, k. 427. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim
brańskim 23 VIII 1613 r. [feria sexta in vigilia festi sancti Bartholomei Ap(osto)li a. D. 1613].*

[k. 427] Zbigniew Ossolinski²²³⁹ z [Os]solina²²⁴⁰, wojewoda podlaski, stanisławowski, etc
starosta.

Wsim [*sic*] wobec i każdemu z osobna, osobliwie wielmożnem, ślachtetnym rycerstwu ziemie
bielskiej, służby me i chęci braterskie zaleciwszy, iżem na to okazowanie terażniejszem sejmem
uchwalone²²⁴¹ z regresem do pierwszych konstytucji nie mógł przybydź dla pilnych i ważnych
potrzeb R.P., na które byłem z sejmu deputowany, nawet i miejsca do okazowania w.m. według
konstytucji millesimi quingentesimi sexagesimi secundi [1562]²²⁴² nie ukazałem, obrazy stąd
żadnej w.m. nie biorąc do mnie, pew[i]enem tego, że na ten czas po świętym Michale we trzy
niedziele naznaczony, to jest vigesima prima octobr(is) [21 X 1613] stawić się będziecie racyli
konno, zbrojno, jako kto powinien wojnę służyć, uchodząc win na niedbałe i nieposłusne w
statucie opisanych. I jeślibym ja natenczas przybydź nie mógł, tedy to odprawi j.m.p.
chorąży²²⁴³ popisawsy porządnie i kwit każdemu dawsy. Tylko proszę i upominam z urzędu
swego, abyście w.m. tego czasu nie omieskiwali sub paenis, miejsce pod Surażem²²⁴⁴
naznaczono w.m., gdzie pan chorąży obierze, bez skody posianych zbóż, w pokoju, według
konstytucji zachowawsy się. Także też miasta wszystkie K.J.M. w ziemi bielskiej, aby currus
bellicos ukazali na tamtemże miejscu i tegoż dnia z piechotą z włók dziesięciu jednego, a z

²²³⁹ Zbigniew Ossoliński (1555-1623), podkomorzy sandomierski 1593-1603, kasztelan żarnowski 1603-1605, wojewoda podlaski 1605-1613, 1613-1623 wojewoda sandomierski, starosta stanisławowski, dobrzyński i stopnicki.

²²⁴⁰ Ossolin, wieś w woj. sandomierskim (obecnie pow. sandomierski, woj. świętokrzyskie). Ośrodek dóbr rodu Ossolińskich.

²²⁴¹ *O okazowaniu*, [w:] VC, t. 3, vol. 1, s. 139-140.

²²⁴² *O okazowaniu*, [w:] VC, t. 2, vol. 1, s. 106.

²²⁴³ Balcer (Baltazar) Wyszkowski, chorąży ziemi bielskiej 1613-1614, syn Wojciecha, sędziego ziemskiego bielskiego, brat Samuela i Stanisława.

²²⁴⁴ Suraż, miasto nad Narwią w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. białostocki), stolica pow. suraskiego.

cechów według uważenia, a na dziesięciu pieszech wóz z parą koni kryty suknem czerwonym, w nim dziesięć siekier, także motyk, sub paen(is), aby na potym, strzeż Boże, pospolitego ruszenia, była gotowość pewna.

Dan z Brześcia dnia III miesiąca sierpnia r. P. M.D.C.X.III. [3 VIII 1613].

[Zbigniew] Ossoliński, wojewoda podlaski.

3. Dopiska chorążego ziemi bielskiej Baltazara Wyszokowskiego do uniwersału wojewody podlaskiego zwołującego popis pospolitego ruszenia przed 23 VIII 1613 r.

Rkp. AGAD, Ks. gr. bran., sygn. 18, k. 427. Oblata została dokonana w księgach grodzkich brańskich 23 VIII 1613 r. [feria sexta in vigilia festi sancti Bartholomei Ap(osto)li a. D. 1613].

[k. 427] Ja też, Balcer Wyszokowski²²⁴⁵, chorąży ziemi bielskiej, brat i sługa w.m., miejsce do okazowania naznaczam pod Surażem²²⁴⁶ pod górą²²⁴⁷ między Surażem a Gąsówką²²⁴⁸, a iż na tym sejmie ze dwudziestu włók postanowiono koń po usarsku, kto by się tak prędko na to sposobić nie mógł, tedy aby się sam osobą swą stawił na dobrem koniu pancerny po pietyhorsku, proszę i napominam z urzędu swego.

Idem, qui sup(ra).

4. Protestacja szlachty ziemi bielskiej przeciwko zwołaniu popisu pospolitego ruszenia przez Zbigniewa Ossolińskiego wojewodę podlaskiego, Brańsk, 23 VIII 1613 r.

Rkp. AGAD, Ks. gr. bran., sygn. 18, k. 427-427v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 23 VIII 1613 r. [feria sexta in vigilia festi sancti Bartholomei Ap(osto)li a. D. 1613].

[k. 427] Ad officium castren(se) et acta pr(aese)ntia cap(itanea)lia p(ersona)l(ite)r veniens g(e)n(er)osus [1] Christopherus Brzozowsky²²⁴⁹, succamerari(us) terrae Bielscen(sis); [2]

²²⁴⁵ Balcer (Baltazar) Wyszokowski, chorąży ziemi bielskiej 1613-1614, syn Wojciecha, sędziego ziemskiego bielskiego, brat Samuela i Stanisława.

²²⁴⁶ Suraż, miasto nad Narwią w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. białostocki), stolica pow. suraskiego.

²²⁴⁷ Dziś Popisana Góra, wzniesienie na zachód od Suraża w stronę Gąsówki-Oleksina i Łap-Korczaków.

²²⁴⁸ Gąsówka, okolica szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego. Tu chodziło zapewne o wieś Gąsówka-Oleksin.

²²⁴⁹ Krzysztof Brzozowski, podczaszki podlaski 1578-1580, podkomorzy ziemi bielskiej 1580-1616, syn Teofila, podkomorzego ziemi bielskiej.

Adam Miensky²²⁵⁰, subiudex; [3] Joann(es) Miensky²²⁵¹, exactor terrae Bielscen(sis); [4] Laurenti(us) Tarusza²²⁵², [5] Sebestianus Brzozowsky²²⁵³, [6] Stanislaus Wyszensky, [7] Jacobus Łukawsky²²⁵⁴, [8] Adam Caykowsky, [9] Christopherus Brzozowsky²²⁵⁵, [10] Matthias Zembrziczky, [11] Vincentius Łapa, [12] Christopherus Sokołowsky, [13] Petrus Jablonsky, [14] Albertus Brzoska, [15] Matheus Choiensky²²⁵⁶, camerari(us) [k. 427v] ter(rest)ris Bielscen(sis); [16] Albertus Milewsky, [17] Joannes Zarzeczy, [18] Stanislaus Gąsowsky²²⁵⁷, [19] Albertus Pierzchała, [20] Joannes Wroblewsky, [21] Adamus Domanowsky²²⁵⁸, exactor; [22] Martinus Kamiensky, [23] Constantinus Dąbrowsky²²⁵⁹, [24] Bartholomeus Piscat, [25] Jacobus Mierzwinsky, [26] Petrus Markowsky, [27] Stanislaus Myslek, [28] Jacobus Stipulek, [29] Joannes Perka, [30] Joannes Kierznoziczky, [31] Albertus Warpech, [32] Seraphinus Plonsky, [33] Christopherus Oleczky, [34] Albertus Łuba, [35] Leonardus Falkowsky, [36] Jacobus Mroczek, [37] Joannes Rozwadowsky, [38] Stanislaus Krusewsky, [39] Simon Rykacz, [40] Stanislaus Sklodo, [41] Mathias Woyno, [42] Tomas Woyno, [43] Petrus Woyno, [44] Nicolaus Srzedniczky, [45] Joannes Brzoska, [46] Vi[n]centius Srzedniczky, [47] Salomon Brzoska, [48] Georgi(us) Kikolsky, [49] Jacobus Grodzky, [50] Jacobus Fascewsky Skopek, [51] Jacobus Łapa Linka, [52] Jacobus Kapusta Brzozowsky, [53] Stanislaus Biernaczky, [54] Stanislaus Sniecinsky, [55] Mathias Bolesta, [56] Simon Truskowsky, ministeriales Regni g(e)n(er)ales, quamprimum ipsis literae quandam universal(es) commonstr(ati)onis et conscription(is) g(e)n(er)alis totae mi(li)tt(iae) terrae Bielscen(sis) magnificum Zbignie[u]m Ossolinsky²²⁶⁰, pallatin(um) Podlachiae editt(as) et ad acta p(rae)sentia castren(sia) cap(itanea)lia Branscen(sia) per g(e)n(er)osum Baltasarum Wyskowsky²²⁶¹, vexiliferum terrae Bielscen(sis), p(er) oblatt(am) porrect(as) et publicatt(as) devenerint, suo et toti(us) nobilitatis

²²⁵⁰ Adam Mieński, komornik polny graniczny ziemi bielskiej 1595-1603, podsędek ziemski bielski 1603-1616, sędzia ziemski bielski 1616-1635, syn Hieronima.

²²⁵¹ Jan Mieński, pisarz grodzki brański 1614-1617; poborca ziemi bielskiej.

²²⁵² Wawrzyniec Tarusza, poborca ziemi bielskiej, brat Stanisława, podkomorzego ziemi bielskiej.

²²⁵³ Sebastian Brzozowski, chorąży ziemi bielskiej 1617-1618, syn Aleksandra.

²²⁵⁴ Jakub Łukawski, być może podpisek ziemski bielski 1598, komornik polny graniczny ziemi bielskiej 1618, komornik ziemski bielski ok. 1637-1648.

²²⁵⁵ Krzysztof Brzozowski, zapewne pisarz ziemski bielski 1617-1635, starosta drohicki 1620, syn Marcina, podkomorzego ziemi bielskiej, brat Hieronima, chorążego ziemi bielskiej.

²²⁵⁶ Mateusz Choiński, komornik ziemski bielski ok. 1604-1622.

²²⁵⁷ Stanisław Gąsowski, być może komornik ziemski bielski ok. 1617-1619.

²²⁵⁸ Adam Domanowski, podwojewodzi podlaski 1605-1616, podstoli podlaski 1617-1618, poborca ziemi bielskiej, syn Pawła, sędziego grodzkiego brańskiego, brat Leonarda.

²²⁵⁹ Konstanty Dąbrowski, komornik ziemski bielski ok. 1624-1635.

²²⁶⁰ Zbigniew Ossoliński (1555-1623), podkomorzy sandomierski 1593-1603, kasztelan żarnowski 1603-1605, wojewoda podlaski 1605-1613, 1613-1623 wojewoda sandomierski, starosta stanisławowski, dobrzyński i stopnicki.

²²⁶¹ Baltazar Wyszkowski, chorąży ziemi bielskiej 1613-1614, syn Wojciecha, sędziego ziemskiego bielskiego, brat Samuela i Stanisława.

terrae Bielscen(sis) no(min)ib(us) contra praefatum magnificum pallatinum Podlachiae sollemniter protestati sunt, de eo, quod ipse pallat(in)us non habita ra(tio)ne et respectu magnae conside(ra)c(i)oni(s) condigno tanto tumultu, q(uae) eo t(em)p(or)e tota(m) R.P. et Regnu(m) Polloniae magnopere afficiunt et opprimunt, nec aliquomo(do) respirare sibi p(er)mittu(n)t, com[m]ostr(ati)onem et conscr(ipti)onem g(e)n(er)alem in terra Bielscen(si) (quae etsi const(ituti)one Regni a. p(raese)ntis laudat(a) [et] assignat(a) sit) p(ost) festu(m) sancti Michael(is) sub oppido Saras²²⁶² totae nobil(ita)ti cora(m) g(e)n(er)oso Baltasaro Wyskowsky, vexilifer(o) terrae Bielscen(sis), facere, quae nulla r(ati)one fieri possit ex eis r(ati)onib(us): prima(m), quod verend(um), ne ea commostr(ati)one g(e)n(er)ali milites confederati (qui in castris armati sub Brzescie Litwanico²²⁶³ in magno exercitu ad pr(aese)ns stativa tenent) aliqua suspitione de notis con(tra) se comoti, eo magis hoc totu(m) territorium Bielscen(sem), a q(ui)b(us) iam tot et tantis aggravationib(us) sum(us) afflicti opprima(n)t, p(ro)ut vulg(us) ipsor(um) millitu(m) confederatt(or)um incollis et terrigen(is) eor(un)d(em) pallat(in)at(um) sunt inhabitatae. Secunda, quod p(rae)fatt(us) magnific(us) pallat(in)us Podlachiae in locu(m) suum, con(tra) p(rae)scr(ipt)um antiquoru(m) statutor(um) ac dignitat(em) alior(um) official(ium) ter(rest)rium, p(rae)fatt(um) vexiliferu(m) terrae Bielscen(sis) ad conscribend(am) p(rae)fata(m) commonstr(ati)onem g(e)n(er)alem assignaver(i)t, q(ui) duob(us) officiis fungi non potest, cum solu(m)mo(do) enim off(ici)o ips(ius) no(n) aut(em) commonstr(ati)o(ne)m eiusd(em) conscribere incumbit. Ideo de nullitate eoru(m) literar(um) p(er) p(rae)fatt(um) m(a)g(nifi)cum pallat(in)u(m) Podlachiae editt(or)um atq(ue) con(tra) ipsum pallatinum²²⁶⁴ Podlachiae iteru(m) atq(ue) iterum p(rae)fati p(ro)testant(es) protestantur.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 13 XI 1613 r.

Zygmunt III uniwersalem datowanym w Warszawie, 20 X 1613 r. zwoływał sejm walny do Warszawy na 3 XII 1613, sejmik przedsejmowy na 13 XI 1613 r. (ASZCh, s. 118).

1. Instrukcja dana posłom na sejmiku szlachty ziemi bielskiej, Brańsk, 13 XI 1613 r.

Rkp. AGAD, Ks. gr. bran., sygn. 18, k. 562v-563. Oblaty w urzędzie grodzkim brańskim dokonali chorąży ziemi bielskiej Baltazar Wyszkowski oraz poborca i podwojewodzi ziemi

²²⁶² Suraż, miasto nad Narwią w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. białostocki), stolica pow. suraskiego.

²²⁶³ Brześć Litewski, miasto nad Bugiem, stolica woj. brzeskolitewskiego w W.Ks.L. (obecnie Białoruś).

²²⁶⁴ Powtórzone: pallatinu(m).

*bielskiej Adam Domanowski 30 XI 1613 r. [sabbato in faesto s(an)cti Andreae Ap(osto)li prox(ima) a. D. 1613]. **Skrót:** ANK, ZZG, sygn. 15, s. 161; **Druk:** Siedlecki, Sejmiki, s. 260-261.*

[k. 562v] Artykuły podane na sejm z sejmiku ziemie bielskiej pp. posłom zgodnie obranem j.m.p. Krystofowi Brzozowskiemu²²⁶⁵, podkomorzemu ziemie bielskiej, z j.m.p. Stanisławem Wyszkowskim²²⁶⁶ pro die 3tia decembris a. D. mill(esi)mo sexcent(essi)mo tredecimo [3 *XII* 1613] złożony.

[1.] Naprzód mają podziękować pp. posłowie naszy K.J.M. za obmyślanie dobrego ojczyzny naszej. Ale iż tak prędko sejmy składają się z wielkiem ciężarem R.P., a do tego i nad prawo to półsejmie trzyniedzielne, afficit to barzo ordines i mają to przełożyć pp. posłowie naszy i obwarować legib(us), aby się to in posteru(m) nie działo.

2. Po wtóre: prosić K.J.M., aby wakancyje były rozdane, osobliwie hetmaństwo koronne, gdyż wiele na tym należy, aby pod te czasy niebezpieczne i zamiesane cum vicinis Regni et Ducat(us) Litwaniae i dla zahamowania licencji²²⁶⁷ domowech, aby był hetman ustawiczny.

3. Po trzecie: do podatków żadnych nie mają przystępować, o które K.J.M. w instrukcji prosi, gdyż się teraz znacznie urazili bracia naszy poborami pierwszego sejmku, którymi miała być satysfakcja sufficiens wszystkim zaciągom. Powinni tedy będą pp. posłowie naszy z i.m. insemi posłami przesłuchać liczby pp. podskarbach publice w kole poselskim, nie przez pany deputaty, ponieważ się temi komputy posłaniami do nas na sejmik nie kontentują²²⁶⁸ bracia naszy, wiedząc, że te pobory większej²²⁶⁹ miały uczynić, inkludując do niech i te [k. 563] specjalne egzakcyje, które przedtem nie bywały, mają do tej liczby pp. posłowie naszy zaciągnąć i.m. pp. poborców wszystkich województ [sic] i według kwitów ich, a nie według komputów skarbowych calculu(m) distribute położyć.

²²⁶⁵ Krzysztof Brzozowski, podczaszy podlaski 1578-1580, podkomorzy ziemi bielskiej 1580-1616, syn Teofila, podkomorzego ziemi bielskiej.

²²⁶⁶ Stanisław Wyszkowski, syn Wojciecha, sędziego ziemskiego bielskiego, brat Baltazara, chorążego ziemi bielskiej i Samuela.

²²⁶⁷ Licencja – tu: swawola (łac. *licentia*).

²²⁶⁸ Po tym słowie w oryg.: się.

²²⁶⁹ Większej – tu: więcej.

4. Przyczynić się też mają do K.J.M. za panem Mikołajem Jerzykowiczem, synem pana wojskiego mielnickiego²²⁷⁰, który jest w więzieniu w Turczek [sic] z roty niebos[z]czyka Chomątowskiego²²⁷¹, aby jaką summą poborów na wykupienie onego opatrzyć raczył.

[5.] Na sprawiedliwości świętej wiele należy, aby ją każdy odniósł, ale suo loco et tempore, a iż ten sejm ad unu(m) actu(m) K.J.M. złożyć raczył, pp. posłowie naszy, jako do pisania żadnej konstytucyjnej nie mają przystępować, tak też podstrzec [sic] tego, aby i sądy odprawowane nie były.

Które to artykuły poruczyliśmy²²⁷² podpisać pewnym osobom i do ksiąg grodzkich brańskich dać je wwieść.

Dat(um) w Brańsku tredecima 9bris die [13 XI] a. D. 1613.

[1] Baltazar Wyskowski²²⁷³, chorąży ziemie bielskiej; [2] Malcher Kostro²²⁷⁴, sędzia bielski, reką swą; [3] Adam Mieński²²⁷⁵, podsędek ziemie bielskiej; [4] Adam Domanowski²²⁷⁶, podwojewodzy ziemie bielskiej.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 17 I 1615.

Zygmunt III uniwersałem datowanym w Warszawie 17 XI 1614 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 12 II 1615 r. (ASWL 1572-1632). Marszałkiem sejmiku przedsejmowego ziemi bielskiej był Tomasz Rytel, pisarz ziemski bielski.

1. Instrukcja dana posłom na sejmiku szlachty ziemi bielskiej, Brańsk, 17 I 1615 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 30, k. 25-26v. *Oblaty dokonano w urzędzie grodzkim brańskim 19 I 1615 r. [feria secunda in crastino festi s(an)ctae Priscaae Virginis a. D. 1613]. Oblaty*

²²⁷⁰ Wojciech (Albrycht, Olbracht) Irzykowicz, pisarz ziemski drohicki 1599-1600, wojski mielnicki 1613, syn Jana, starosty mielnickiego, ojciec Mikołaja.

²²⁷¹ Chomątowski, rotmistrz

²²⁷² W oryg.: porzuczyliśmy.

²²⁷³ Baltazar Wyszkowski, chorąży ziemie bielskiej 1613-1614, syn Wojciecha, sędziego ziemskiego bielskiego, brat Samuela i Stanisława.

²²⁷⁴ Melchior (Malcher) Kostro, sędzia grodzki brański 1579-1588, podstarości drohicki 1589-1593, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, syn Jana, brat Baltazara i Piotra.

²²⁷⁵ Adam Mieński, komornik polny graniczny ziemie bielskiej 1595-1603, podsędek ziemski bielski 1603-1616, sędzia ziemski bielski 1616-1635, syn Hieronima.

²²⁷⁶ Adam Domanowski, podwojewodzi podlaski 1605-1616, podstoli podlaski 1617-1618, poborca ziemie bielskiej, syn Pawła, sędziego grodzkiego brańskiego, brat Leonarda.

dokonali generosi [1] Thomas Rytel²²⁷⁷, notarius t(er)r(est)ris Bielscen(sis), protu(n)c marschalculus; [2] Adam Mieński²²⁷⁸, subiudex t(er)r(est)ris Bielscen(sis); [3] Samuel Wyskowski²²⁷⁹, [4] Martianus Wyszowaty²²⁸⁰ [...] nomine et ex parte totius nobilitatis ad conventu(m) particulare(m) Branscen(sem) pro die decima septima ianuarii [17 I] congregator(um) [sic]; **Skrót:** CDIAUL, f. 812, sygn. 20, s. 1.

[k. 25] Instrukcja pp. posłom z pewnemi artykuły na sejm walny niniejszy warszawski zgodnie obranym j.m.p. Stanisławowi Skasewskiemu²²⁸¹, chorążemu ziemie zakroczymskiej, i j.m.p. Sebastianowi Brzozowskie(m)u²²⁸² dana.

[1.] Naprzód i.m. pp. posłowie K.J.M. podziękować mają more solito za obmyślanie o bezpieczeństwie ojczyzny.

[2.] Z posłami województw²²⁸³ górnych, którzy domawiać będą się, aby się paktom conventu(m) dosyć stało tym, które jes[z]cze ad exequutio(ne)m nie są przywiedzione, aby się znosili.

[3.] A iż sjemy [sic] od recessu sejmów przesłych zaczynane zwykli [sic] bywać, przeto i.m. pp. posłowie naszy mają się upomnieć obietnice u K.J.M., że ten sejm nie ma [być] niczem inszem zabawiany, tylko ucieraniem urazów i naprawami egzorbitancjei w ojczyźnie naszej, zaczem żadnych poborów pp. posłom naszym pozwalac nie pozwalamy, które by principem ad bellum offensivu(m) irytować miały.

[k. 25v] [4.] Wszelakiej R.P. należy, a mianowicie nam, ludziom wolnym, aby conventus wszelakie [i] zjazdy prawami obwarowane według praw i konstytucjei eo nomine sancitarum przy swej securitat(is) zachowane byli, zlecamy tedy i.m. pp. posłom, aby ante omnia za praecipuu(m) to sobie mieli, aby urazy, któreśmy na sejmiku przesłym drohickim odnieśli K.J.M. przełożyli i prosili, aby ludzie niewinni z powiatu nasze(g)o innocenter

²²⁷⁷ Tomasz Rytel, pisarz ziemski bielski 1595-1616, poborca ziemi bielskiej, syn Stanisława, brat Andrzeja, poborców ziemi bielskiej.

²²⁷⁸ Adam Mieński, komornik polny graniczny ziemi bielskiej 1595-1603, podsędek ziemski bielski 1603-1616, sędzia ziemski bielski 1616-1635, syn Hieronima.

²²⁷⁹ Samuel Wyskowski, syn Wojciecha, sędziego ziemskiego bielskiego, brat Baltazara, chorążego ziemi bielskiej i Stanisława.

²²⁸⁰ Marcyan Wyszowaty, podstoli podlaski 1618-1633, poborca ziemi bielskiej, syn Abrahama, komornika ziemskiego bielskiego, brat Łazarza.

²²⁸¹ Stanisław Skaszewski, chorąży ziemi zakroczymskiej ok. 1611-1634, podkomorzy ziemi bielskiej 1634-1641.

²²⁸² Sebastian Brzozowski, chorąży ziemi bielskiej 1617-1618, syn Aleksandra.

²²⁸³ W oryg.: woiewodzth.

inculpati, będąc sami urażeni, aby byli eliberowani, a autores c[a]edis i obsanguiolationis [sic], aby byli karani, o czym panowie posłowie naszy przy sprawie mają dać sprawę dalszą K.J.M.

[5.] A przy tym, iż żadnym sposobem inaczej zabezpieć się nie może, aby[śmy] przy prerogatywie o obieranie deputata swego mogli być tuti et securi, zlecamy pp. posłom, aby przełożywszy K.J.M. to, co nas potyka, jakie opresje, jakie znieważenia, skądby wielkie motus urość mogły, abyśmy swe(g)o deputata die solita et tempore w Brańsku obierali i swój sejmik osobny mieli, czem się nie deroguje liczbie pp. deputatów podlaskich, gdyż z powiatów mielnickie(g)o i drohickie(g)o jeden, a ze trzech dystryktów powiatu bielskie(g)o jeden będzie, a zabezpieczy się tumultom i violentiu(m) [sic] wię[t]szem.

[6.] A iż K.J.M. niebezpieczeństwa od Turek, Tatar i [od] Moskwy [oraz] Inflanct nam w instrukcji swej prze[d]łożyć raczył, zlecamy i.m. pp. posłom, aby z pany posłami górnych województw²²⁸⁴ w tej mierze znosili się, a obaczywszy, co za konsylyja ich i co [k. 26] za remedia w zabieganiu takim niebezpieczeństwom będą, aby pilnie uważali (excludendo pobory), a nam autoritate conventus czas w Brańsku na zjachanie się we dwie niedzieli po sejmie naznaczyli, aby wyrozumiawszy, quod expediet R.P., jako synowie koronni, na tym zje[ź]dzie namawiać się o tym będziemy, co będzie ex re et commodo R.P., ne quid²²⁸⁵ eo nomine R.P. detrimenti patiatur.

[7.] Na koniec, iż zdało się to nam conveniens pr(aese)ntibus statui R.P., abyśmy i.m. pp. posłom limitatam, a nie absolutam dali potestatem, która się do te(g)o największej [sic] ściągać ma, aby poboru omnino nie pozwalali, które(g)o pozwalać żadnym sposobem nie chcemy i onem de facto pozwolić zakazaliśmy. Przeto zlecamy, aby gdy i.m. byliby rekwirowani albo zaciągani do poboru, aby się żadnym wymyślnym sposobem zaciągać nie dali, referując się we wszystkim do zdania i zgody naszej.

Które zdanie i zgoda nasza, aby większą moc i robur miała, one rękami deputatów z po[ś]rodku²²⁸⁶ nas do niech spisania niżej mianowanych podpisać i do akt grodzkich brańskich wnieść zleciliśmy przez j.m.p. Tomasza [Rytela], pisarza ziemskie(g)o bielskie(g)o, marszałka natenczas zgodnie obrane(g)o koła nasze(g)o, przy bytności j.m.p. Krystofa Brzozowskie(g)o²²⁸⁷, podkomorze(g)o ziemie bielskiej; Adama Mieńskie(g)o, podsędka ziemie

²²⁸⁴ W oryg.: wojewodzth. Po tym słowie w oryg.: aby.

²²⁸⁵ W oryg.: quit.

²²⁸⁶ W oryg.: porotku.

²²⁸⁷ Krzysztof Brzozowski, podczaszy podlaski 1578-1580, podkomorzy ziemi bielskiej 1580-1616, syn Teofila, podkomorzego ziemi bielskiej.

bielskiej; Samuela Wyskowskie(g)o, Marcina [*sic*] Wysowate(g)o, deputatów od nas do tych spisania artykułów uproszonych iznaczonych.

[1] [Krzysztof Brzozowski], podkomorzy bielski, reką swą; [2] Adam Mieński, podsędek ziemie bielskiej, m(anu) p(ropria); [3] Samuel Wyskowski, [4] Marcjjan Wysowaty m(anu) p(ropria), [5] Tomasz Rytel, no(ta)rius t(er)r(est)ris Biel(scensis), marszałek natenczas.

[k. 26v] [1.] I w tym niemałe gravamen cierpią pp. posłowie, że ich zwykłe solaria [*sic*] i grzywny nie dochodzą, przeto polecamy i.m. pp. posłom naszym, aby się ich serio upomnieli i upomniawszy dochodzili i dobrali.

[2.] Aby koce stronom, a nie j.m.p. sędziemu bielskie(m)u²²⁸⁸, według dawne(g)o zwyczaju i prawa służyli [*sic*] i konstytucja aby a. 1613²²⁸⁹ zniesiona była, która insciis nunciis stała się, panom posłom zlecamy.

[3.] Commissia pruska aby ad effectum była przywiedziona między Podlaszem, Prusy i Ks(ięstwem) Litewskim, i komisarze byli do te(g)o deputowani, i wina na nich była irogowana ob negligentia eoru(m), pp. posłom zlecamy.

[4.] Poborcy powiatu bielskie(g)o a. 1613, którzy czopowe już de suo zapłacili i arendy od komisarzów i podskarbiech otrzymali, aby absq(ue) cuiusvis impedimento dobierali, aby pp. posłowie to konstytucją warowali i starali się o to.

[5.] J.m.p. Kasper Dębiński²²⁹⁰, podkomorzy mielnicki, prosił nas o to, aby sprawa je(g)o sine intermissio[n]e była sądzona, cze(g)o i.m. pp. posłowie poprzeć mają.

[6.] Rzecz niesłychana, która i Pana Boga, i ludzie obchodzi, eksces Strużewskie(g)o²²⁹¹, aby był sądzony, cze(g)o pp. posłowie pilnie poprzeć mają.

[7.] Pana Pawła Burzyńskie(g)o dobra je(g)o, które iure legitime trzyma, a jest ich in pacifica posses[s]ione dotychczas, aby in disquisitionem et in dubiu(m) nie byli wokowane postrzec te(g)o i.m. panowie [posłowie] pilnie mają.

²²⁸⁸ Melchior (Malcher) Kostro, sędzia grodzki brański 1579-1588, podstarości drohicki 1589-1593, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, syn Jana, brat Baltazara i Piotra.

²²⁸⁹ *Kocow exakcy*, [w:] VC, t. 3, vol. 1, s. 138.

²²⁹⁰ Kasper Dębiński (Dembiński), podkomorzy mielnicki 1580-1620, dworzanin i rotmistrz królewski, syn Walentego, kasztelana krakowskiego.

²²⁹¹ Mikołaj Strużewski, podstarości kleszczewski ok. 1603-1608, został oskarżony przez jego żonę o rapt i gwałt na jej córce z pierwszego małżeństwa, a jego pasierbicy – AGAD, Ks. gr. bran., sygn. 18, k. 102-102v.

Sejmik elekcyjny szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 26 X 1615 r.

Szlachta ziemi bielskiej zebrana na sejmiku elekcyjnym wybrała czterech kandydatów na sędziego ziemskiego bielskiego po śmierci Melchiora Kostro: Marcina Brzozowskiego, podstolego podlaskiego; Adama Mieńskiego, podsędka ziemskiego bielskiego; Wojciecha Brzozowskiego, podstarościego i sędziego grodzkiego brańskiego oraz Adama Domanowskiego, podwojewódzkiego podlaskiego. Marszałkiem sejmiku był starosta brański Adam Leśniowski. Król mianował na ten urząd Adama Mieńskiego²²⁹².

1. Uniwersał kasztelana podlaskiego Wojciecha Niemiery zwołujący sejmik elekcji kandydatów na sędziego ziemskiego bielskiego, Drohiczyn, 15 IX 1615 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 30, k. 375 – oblat; w księgach grodzkich brańskich oblatował pismo Szymon Łapa, sługa Adama Mieńskiego, podsędka ziemskiego bielskiego, 21 IX 1615 r. [feria secunda ipso die et festo sancti Matei Apostoli et Evangelistae a. D. mill(esi)mo sexc(entesi)mo quind(ecim)o]. List opatrzony był odciskiem pieczęci i podpisem kasztelana, a jego treść ogłosił woźny general koronny Mikołaj Kalinowski hic in cur(ia) r(e)g(i)a Bran(scensi) ac in circulo civit(at)is Bran(scensis) in praesen(tia) multor(um) h(omi)n(u)m nobil(ium).

[k. 375] Wojciech Niemiera²²⁹³ na Ostromęczynie²²⁹⁴, etc., kasztelan podlaski, starosta mielnicki.

Wszem wobec obywatelom województwa podlaskie(g)o, mem m(i)ł(ó)s(ciw(em) i łaskawem panom i braciej, oznajmuję, iż po zmarciu niebos[z]czyka p(ana) Malchera Kostro²²⁹⁵, sędzie(g)o ziemie bielskiej, wakuje natenczas urząd sęstwa ziemie bielskiej. Przeto, aby obywatele ziemie bielskiej jakie(g)o detrymentu i omieskania w rzeczach swych pod czas wakowania tego urzędu nie odnosili, tedy z powinności mej kastelańskiej a na żądanie obywatelów tamecznych, składam czas sejmiku elekcyjnej sędzie(g)o bielskie(g)o pro die vigesima sexta octobr(is) [26 X] w Brańsku, na który czas abyście się w.m. według powinności

²²⁹² *Urządnicy podlascy*, s. 55, nr 220.

²²⁹³ Wojciech Niemiera, stolnik podlaski 1603-1611, starosta mielnicki 1611-1617, kasztelan podlaski 1613-1617, wojewoda podlaski 1617-1625, syn Hieronima, łowczego podlaskiego.

²²⁹⁴ Ostromęczyn, wieś w ziemi mielnickiej woj. podlaskiego (obecnie pow. łosicki, woj. mazowieckie). Ośrodek dóbr rodu Niemierów.

²²⁹⁵ Malcher (Melchior) Kostro, sędzia grodzki brański 1579-1588, podstaroście drohicki 1589-1593, sędzia grodzki drohicki 1594, sędzia ziemski bielski 1595-1615, syn Jana, brat Baltazara i Piotra.

swej na miejsce pomienione dla obrania sędzie(g)o bielskie(g)o nowe(g)o zjachali. Co rozumiem, że się w.m. natenczas z powności swej na to miejsce stawicie.

Oddawam się zathem przyjaźni w.m., mych m(iłość)ciwech i łaskawech panów i braciej.

Dat(um) w Drogiczynie die decima quinta septembr(is) [15 IX] roku tysiąc sześćset piętnaste(g)o.

Wojciech Niemiera na Ostromęcz(ynie), kastel(an) podl(aski), star(osta) miel(nicki).

2. Oświadczenie marszałka sejmiku elekcyjnego starosty brańskiego Adama Leśniowolskiego, Brańsk, 14 XII 1615 r.

*Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 30, k. 435v. Oblata dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 14 XII 1615 r. [feria secunda in crastino foesti sanctae Luciae Virginis et Martyris], lecz zapiskę umieszczono pośród wpisów z 26 X 1615 [feria secunda ante foestum sanctorum Simonis et Judae Apostolorum proxima a. D. 1615], daty obrad sejmiku. Z nieznanych przyczyn została wpisana później, w tym samym dniu, w którym Adam Mieński oblatował swój przywilej na sędziostwo (który nosi datę 28 X 1615)²²⁹⁶. **Skrót:** CDIAUL, f. 812, op. 1, sygn. 20, k. 2-2v.*

[k. 435v] Coram officio (cuius in locum officii capitaneatus g(e)n(er)osus Samuel Wyskowsky²²⁹⁷ subdellegatus praesidebat) et actis praesentibus castren(sibus) capitan(ealibus) Branscen(sibus) personaliter comparens g(e)n(er)osus Adam Lesnowolsky²²⁹⁸ de Obory²²⁹⁹, cap(ita)neus Branscen(sis), marhsalchus [sic] conventus electionis iudicis terrestris Bielscen(sis) per totam nobilitatem libere electus existens, palam, publice libereq(ue) recognovit et hanc suam attestationem fecit, quia die hodierna²³⁰⁰ in loco consueto ecclesiae parochialis Branscen(sis) congregata tota nobilitas terrae Bielscen(sis) et districtus eiusdem terrae, more solito et tempore designato, unanimi consensu totius nobilitatis accedente, in electos pro iudice terrae Bielscen(sis) nominaverant et elegerunt quatuor viros, videlicet

²²⁹⁶ NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 30, k. 501v-502.

²²⁹⁷ Samuel Wyskowski, syn Wojciecha, sędziego ziemskiego bielskiego, brat Baltazara, chorążego ziemi bielskiej i Stanisława.

²²⁹⁸ Adam Leśniowolski, starosta brański 1609-1622, syn Jana, kasztelana czerskiego i starosty brańskiego, brat Prokopa, wojewody podlaskiego.

²²⁹⁹ Obory, wieś w woj. mazowieckim (obecnie pow. piaseczyński). Ośrodek dóbr rodów Oborskich i Leśniowolskich.

²³⁰⁰ Chodzi o dzień 26 X 1615.

generosos Martinum Brzozowsky²³⁰¹, subdapiferum Podlachiae; Adamum Miensky²³⁰², subiudicem terrae Bielscen(sis); Albertu(m) Brzozowsky²³⁰³, vicecapitan(eum) castren(sem) Branscen(sem) et iudicem causarum officii; Adamum Domanowsky²³⁰⁴, vicepallatinum terrae Bielscen(sis), homines probos, bene meritos et hinc muneri idoneos et secundum iuris communis praescriptum aptos, quos S.R.M. praesentant.

Zjazd szlachty ziemi bielskiej w Brańsku (?), 1. poł. XII 1615 r.

Szlachta ziemi bielskiej wybrała Wojciecha Kostro na posła do kasztelana podlaskiego Wojciecha Niemiery z prośbą o zwołanie sejmiku elekcji kandydatów na podsędkę ziemskiego bielskiego²³⁰⁵.

Sejmik elekcyjny szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 26 I 1616 r.

Stanisław Nimiera kasztelan podlaski uniwersalem datowanym w Gródku, 19 XII 1615 r. zwołał sejmik elekcji kandydatów na podsędkostwo ziemskie bielskie. Szlachta j zebrana na sejmiku wyłoniła czterech kandydatów: Wojciecha Brzozowskiego, podstarościego grodzkiego brańskiego; Adama Domanowskiego, podwojewodziego ziemi bielskiej; Piotra Grajewskiego z Koszewa, Mikołaja Wyszowskiego, komornika polnego ziemi bielskiej. Marszałkiem sejmiku był Stanisław Skaszewski, chorąży ziemi zakroczymskiej. Król mianował na ten urząd Piotra Grajewskiego²³⁰⁶.

1. Uniwersał kasztelana podlaskiego Wojciecha Niemiery zwołujący sejmik elekcji kandydatów na podsędkę ziemskiego bielskiego, Gródek nad Bugiem, 19 XII 1615 r.

Rkp. NGAB f. 1708, op. 1, sygn. 30, k. 507-507v. Oblatę w urzędzie grodzkim brańskim dokonał poseł szlachty ziemi bielskiej do kasztelana podlaskiego Wojciech Kostro, 21 XII 1615 [feria

²³⁰¹ Marcin Brzozowski, podstoli podlaski 1580-1616, podstarości brański 1591-1596, starosta brański 1596-1609, podkomorzy ziemi bielskiej ok. 1617-1620.

²³⁰² Adam Mieński, komornik polny graniczny ziemi bielskiej 1595-1603, podsędek ziemski bielski 1603-1616, sędzia ziemski bielski 1616-1635, syn Hieronima.

²³⁰³ Wojciech Brzozowski, podwojewodzi podlaski ok. 1583-1598, podstarości i sędzia grodzki brański 1596-1622.

²³⁰⁴ Adam Domanowski, podwojewodzi podlaski 1605-1616, podstoli podlaski 1617-1618, poborca ziemi bielskiej, syn Pawła, sędziego grodzkiego brańskiego, brat Leonarda.

²³⁰⁵ Zob. niżej.

²³⁰⁶ *Urzednicy podlascy*, s. 50, nr 151.

secunda in festo sancti Thomae Apostoli a. D. millesimo sexc(en)t(isi)mo quind(eci)mo]. *List opatrzony był odciskiem pieczęci i podpisem kasztelana, a jego treść ogłosił woźny Jan Malczyk hic in curia regia Branscen(s) ac in circulo civitatis Br(a)ns(ce)n(sis) in praesentia multorum hominum nobilium.*

[k. 507] Wojciech Niemiera²³⁰⁷ na Ostromęczynie²³⁰⁸, kasztelan podlaski, starosta mielnicki, etc.

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy, a mianowicie i.m. panom obywatelom powiatów brańskiego i bielskiego, wiadomo czynię, iż po postąpieniu urodzonego Adama Mi[e]ńskiego²³⁰⁹, podsędka brańskiego, na sęstwo brańskie [*sic*] wakuje urząd podsędkowski powiatu brańskiego, przeto ja z urzędu swego i powinności swej kastellańskiej, tudzież i za prośbą obywatelów powiatów tych, składam elekcją na ten urząd wzwyż mianowany p(ro) die vigesima sexta ianuarii in a. mill(esi)mo sexcenti(si)mo decimo sexto [26 I 1616] prox(ime)²³¹⁰ venturo w Brańsku in loco dicto. Napominając przy tym tym [*sic*] pisaniem z urzędu mego kastellańskiego j.m.p. starostę brańskie(g)o²³¹¹, a w niebytności je(g)o urzędniki j.m., aby tę elekcją do akt grodzkich przyjąwszy według zwyczaju dawnego rozkazali ją publikować i po parafijach rozesać, aby snadniej do wiadomości obywatelów powiatów tych przy[j]ść mogła ta elekcja, dla której more solito czterech [k. 507v] de medio sui obrać, a p(ro) confirmatione do K.J.M. posłać potrzeba.

Na co dla lepszej wiary i pewności ręką się swą podpisuję i pieczęć przykładam.

Datt(u)m w Gródku²³¹² die decima nona decembr(is) a. MDCXV [19 XII 1615].

2. Oświadczenie Stanisława Skaszewskiego chorążego ziemi bielskiej, marszałka sejmiku elekcyjnego, Brańsk, 26 I 1616 r.

Rkp. NGAB f. 1708, op. 1, sygn. 30, k. 537v-538 – *oblata*; w księgach grodzkich brańskich *oblatowano* 26 I 1616 r. [feria tertia in crastino foesti Conversionis sancti Pauli Apostoli prox(ima) a. D. 1616]. **Skrót:** CDIAUL, f. 812, op. 1, sygn. 20, k. 2v-3.

²³⁰⁷ Wojciech Niemiera, stolnik podlaski 1603-1611, starosta mielnicki 1611-1617, kasztelan podlaski 1613-1617, wojewoda podlaski 1617-1625, syn Hieronima, łowczego podlaskiego.

²³⁰⁸ Ostromęczyn, wieś w ziemi mielnickiej woj. podlaskiego (obecnie pow. łosicki, woj. mazowieckie). Ośrodek dóbr rodu Niemierów.

²³⁰⁹ Adam Mieński, komornik polny graniczny ziemi bielskiej 1595-1603, podsędek ziemski bielski 1603-1616, sędzia ziemski bielski 1616-1635, syn Hieronima.

²³¹⁰ W oryg. powtórzenie: prox(im)e.

²³¹¹ Adam Leśniowski, starosta brański 1609-1622, syn Jana, kasztelana czerskiego i starosty brańskiego, brat Prokopa, wojewody podlaskiego.

²³¹² Gródek, wieś nad Bugiem w ziemi drohickiej woj. podlaskiego (obecnie pow. sokołowski, woj. mazowieckie).

[k. 537v] Ad officium et acta pr(aese)ntia castr(e)n(sia) cap(itanea)lia Branscen(sia) personal(ite)r veniens g(e)n(er)osus Stanislaus Skasewsky²³¹³, vexilifer terrae Zakrocimen(sis), marschalcus conventus election(is) subiudicis terrae Bielscen(sis) a tota nobilitate terrae huius Bielscen(sis) pro die hodierna congregat(a) libere electus, palam, libere, publice ac verbis expressis recognovit et hanc suam attestatio(ne)m fecit, quia die hodierna actus pr(aese)ntis assignatt(a) in loco consueto ecclesia parochial(is) Branscen(sis) congregata tota nobilitas terrae Bielscen(sis) et d(istri)ctuum eiusd(em) terrae, more solito et tempore designato, unanimi consensu totius nobiliat(is) acceden(te), in electos p(ro) subiudice terrae Bielscen(sis) nominaverunt et eleger(un)t g(e)n(er)osos Albertu(m) Brzozowsky²³¹⁴, vicecap(ita)neum Brans(ce)n(sem); Adamu(m) Domanowsky²³¹⁵, vicepallatin(um) terrae Bielscen(sis); Petru(m) Graiewsky²³¹⁶ de Kosewo²³¹⁷, Nicolaum Wyskowsky²³¹⁸, camerarium campestr(em) terrae Bielscen(sis), homines probos, bene meritos, huius muneris idoneos ac secund(um) [k. 538] iuris com(m)unis prescriptum aptos, quos S.R.M. pr[a]esentant.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 8 III 1616 r.

Zygmunt III uniwersalem datowanym w Warszawie, 17 I 1616 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 27 IV 1616 r., sejmiki przedsejmowe na 8 III 1616 r. (ASZCh s. 119). Szlachta ziemi bielskiej wybrała posłami na sejm warszawski Jana Żrobka, cześnika podlaskiego i Marcjana Wiszowatego. Marszałkiem sejmiku był Samuel Wyszkowski.

1. Zeznanie o przyjęciu uniwersału i listów królewskich zwołujących sejm i sejmiki przedsejmowe, Brańsk, 3 II 1616 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 30, k. 549v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 3 II 1616 r. [feria quarta in crastino foesti Purificationis Glorissae Virginis Mariae prox(ima) a. D. 1616].

²³¹³ Stanisław Skaszewski, chorąży ziemi zakroczymskiej ok. 1611-1634, podkomorzy ziemi bielskiej 1634-1641.

²³¹⁴ Wojciech Brzozowski, podwojewodzi podlaski ok. 1583-1598, podstarości i sędzia grodzki brański 1596-1622.

²³¹⁵ Adam Domanowski, podwojewodzi podlaski 1605-1616, podstoli podlaski 1617-1618, poborca ziemi bielskiej, syn Pawła, sędziego grodzkiego brańskiego, brat Leonarda.

²³¹⁶ Piotr Grajewski, podsądek ziemski bielski 1616-1619, poborca ziemi bielskiej, syn Stanisława, stolnika podlaskiego.

²³¹⁷ Koszewo, wieś w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. bielski).

²³¹⁸ Mikołaj Wyszkowski, komornik polny graniczny ziemi bielskiej ok. 1609-1619, syn Michała, pisarza grodzkiego brańskiego.

[k. 549v] Ad officium et acta pr(aese)ntia castren(sia) cap(itanea)lia Brans(ce)n(sia) veniens pers(ona)l(ite)r nobilis Paulus Czanieczky, famulus g(e)n(er)osi Alexandri Biedrzycky, cubicularii S.R.M., eidem off(ici)o obtullit in fascicullo l(itte)ras pro conventu particulari d(istri)ctus Bielscen(sis) servien(tes) sigillo S.R.M. obsignat(as) ad official(es) tota(m)q(ue) nobilitatem terrae et d(istri)ctus huius Bielscen(sis) datas, petens easdem per m(inisteria)l(e)m publicatas fieri et ad noticiam tot(ae) nobilitat(is) deduci. Off(iciu)m vero pr(aese)ns easd(em) cu(m) ea reverentia, qua decet suscepit et m(inisteria)l(e)m g(e)n(era)l(e)m Regni honestum Joan(ne)m Kisiel de Bransk ad public(ati)on(em) easd(em) addit.

2. Instrukcja dana posłom na sejmiku szlachty ziemi bielskiej, Brańsk, 8 III 1616 r.

Rkp. NGABf. 1708, op. 1, sygn. 30, k. 626-628. *Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 16 IV 1616 r.* [feria sexta post dominicam Conductus Paschae prox(ima) a. D. 1616]. *Oblaty dokonali:* g(e)n(er)osi [1] Samuel Wyskowski²³¹⁹, ad pr(aese)ns marsalcus; [2] Stanislaus Skasewsky²³²⁰, vexilifer terr[a]e Zakroczim(en)sis); [3] Albertus Brzozowski²³²¹, vicecap(it)aneus Branscen(sis); [4] Sebastianus Brzozowski²³²² [...] nomine et ex parte toci(us) nobilitatis ad conventu(m) particulare(m) Branscen(sem) pro die octava Marcii [8 III] congregatoru(m). **Skrót:** CDIAUL, f. 812, op. 1, sygn. 20, k. 3-3v.

[k. 626] Instrukcja panom posłom z pewnymi artykuły na sejm walny niniejszy w zgodzie obranym i.m. panom Janowi Żrobkowi²³²³, cześnikowi podlaskiemu, i panu Marcjanowi Wyszowatemu²³²⁴ dana.

[1.] K.J.M. na[j]przystojniej podziękować za obmyśliwanie i przestrozę do zabieżenia niebezpieczeństwom zewsząd, jako widzimy, na ojczyznę następującem. Co pochodzi [ze] zwykły miłości ojcowski K.J.M. a dobrodzi pański [sic] ku nam i państwowi sobie do rządu i władzej od Pana Boga podanej [sic].

[2.] Jeśli poganie to rozumieli, ut fiat ab Jove principiu(m), tem więcej ludziom chrześci[j]ańskiem czynić [tak] potrzeba, aby od Pana Boga, źródła wszelakie(g)o dobra,

²³¹⁹ Samuel Wyszowski, syn Wojciecha, sędziego ziemskiego bielskiego, brat Baltazara, chorążego ziemi bielskiej i Stanisława.

²³²⁰ Stanisław Skaszewski, chorąży ziemi zakroczymskiej ok. 1611-1634, podkomorzy ziemi bielskiej 1634-1641.

²³²¹ Wojciech Brzozowski, podwojewodzi podlaski ok. 1583-1598, podstarości i sędziego grodzki brański 1596-1622.

²³²² Sebastian Brzozowski, chorąży ziemi bielskiej 1617-1618, syn Aleksandra.

²³²³ Jan Żrobek (Żrobek), poborca ziemi bielskiej, cześnik podlaski ok. 1614-1625.

²³²⁴ Marcjan Wyszowaty, podstoli podlaski 1618-1633, poborca ziemi bielskiej, syn Abrahama, komornika ziemskiego bielskiego, brat Łazarza.

wszytko zawsze zaczynali, przetoż jako zawsze przedtem województwo [*sic*] [nasze] i z wielu innych wojewódstw przy starożytnej powszechny katolicki²³²⁵ [*sic*] wierze stojąc przeciw wymyślony za czasów naszych nies[z]częśliwych nowej konfederacji²³²⁶ tam in privatis, qua(m) in publicis conventib(us) protestowali się i dysponowali, nie chcąc jej nigdy dopus[z]cić, tak i teraz pp. posłom naszym pilnie zlecamy i za najpierwszy artykuł mieć chcemy, aby na sejmie przeciw jakiegokolwiek wniesieniom, którą [*sic*] by starożytną wiarę powszechną katolicką urazić i prawa kościołów Bożych i duchownych in dubiu(m) wokować i wątlić miały protestowali się i oponowali, broniąc te(g)o i nie dopus[z]czając²³²⁷, aby insemi materiami i kwestiami, które by nie były w instrukcji i propozycji K.J.M., a novitates jakie za sobą zaciągały, sejmu sprawom R.P. bardzo potrzebne(g)o nie bawiono i nie zwłaczano. Więc i te(g)o pilno postrzegać będą, aby powaga sejmowa, ustawa i dekreta [*sic*] sejmowe w swej wadze, a dostojęństwo J.K.M. i autoritas Senatus cale i nienaruszenie zostawali [*sic*].

[3.] Co się tknie instrukcji J.K.M., bacząc na tak wielkie i gwałtowne zewsząd niebezpieczeństwa koronne, tak i strony poparcia wojny i prowadzenia Królewicza j.m.²³²⁸ do Moskwy dawamy plenaria(m) [k. 626v] facultate(m) i.m. pp. posłom naszym, aby z inszemi i.m. pp. posły górnemi taki sposób wynaleźć mogli na tem sejmie, jakoby obrona niebezpieczeństw koronnych bez ucisku ubogich ludzi opatrzeć²³²⁹ się mogła. A jeśliby przysło do jakich poborów, tych my żadnem sposobem pozwoić nie chcemy i pp. posłom naszym pozwalając omnino zakazujemy, gdyż kwarta przez dwie lecie zatrzymana może sufficere do zabieżenia niebezpieczeństw ukraińnych. Jednakże jeśliby insze wszystkie wojewódstwa unaminiter mieli [*sic*] się zgodzić na jaki pobór, tedy pp. posłowie nasze mają to do nas, braciej, referować i zaraz vigore eiusd(em) conventus sejmik we dwie niedzieli po sejmie nam do Brańska przynieść, sami tam poboru żadne(g)o nie pozwalając. Na którym to sejmiku my wszyscy przypatrzwszy się zgodzie inszych wojewódstw i co będziemy rozumieli convenire praesenti statui R.P. pozwalamy, w czem pp. posłom de plano limitat(e)m potestatem dajemy.

[4.] A iż za niedo[j]ściem sejmu takrocne(g)o i niewzięciem efektu swe(g)o wielum egzorbitancja(m) i urazam [*sic*] naszym nie dosyć [się] stało, tedy to pp. posłowie nasze zarówno z inszemi an(te) o(mn)ia starać się mają, aby wszystkie prawa i wolności w swą klubę

²³²⁵ Po tym słowie w oryg.: w.

²³²⁶ Chodzi o konfederację warszawską 1573 r.: *Confoederatio generalis Varsaviensis*, [w:] VC, t. 2, vol. 1, s. 306-307.

²³²⁷ W oryg.: dupuszczając.

²³²⁸ Władysław IV Waza (1595-1648) – król polski i wielki książę litewski 1633-1648, syn króla Zygmunta III.

²³²⁹ W oryg. upatrzeć.

wprawione byli i wakancje wszystkie według prawa i zwyczaju dawne(g)o aby na początku sejmku rozdane byli [sic].

[5.] Tego też pp. posłowie postrzegać mają i stąd wielkie incommoda R.P. przychodzą, że pp. posłowie naszy w konsultacjach swych [z]ahamow(an)i [?] i uciskani²³³⁰ bywają, przestrzegać tego mają, aby żaden, kto nie będzie posłem, w izbie poselski [sic] przy namowach [i] konsultacji nie był.

[6.] Przy tem, iż żadnem sposobem zabezpieć [się] nie może[, abyśmy w] przyrogatywie [sic] obierania deputata swego mogli bydź tuti et securi, zlecamy pp. posłom, aby przełożywszy K.J.M. to, co nas potyka, jakie opresje, jakie znieważenie, skądby wielkie motus urość mogli [sic], abyśmy swego deputata die solito et tempore w Brańsku obie-[k. 627]-rali i swój sejmik osobny mieli. Czym się nie dyryguje lidzbie [sic] pp. deputatów podlaskich, gdyż z powiatu mielnickiego i drogickiego jeden, a u nas ze trzech dystryktów powiatu bielskie(g)o jeden będzie, a zabezpież się tumultam i wiolencja(m) więczem [sic], co już cierpi nasz powiat bielski przez lat kilka, że jes[z]cze swe(g)o deputata nie mamy.

[7.] Konstytucja a. 1613 o kocach²³³¹ aby była elucydowana tak, żeby się na wojewódstwo podlaskie przeciwko dawne(m)u prawu i statutowi a. 1523²³³², a do tego i dawne(m)u przeciwko zwyczajowi tameczne(m)u wojewódstwa nie ściągali, gdyż się to stało insciis nunciis tego województwa.

[8.] Komisja pruska aby do efektu była przywiedziona strony rozgraniczenia między Podlaszem i Prusy, i Mazowsza [sic], także rozgraniczenie wojewódstwa podlaskiego z W.Ks.L. i innemi wojewódstwami i re[a]sumować konstytucją²³³³, komisarze in pari numero tak z Podlasza, jako i z W.Ks.L. naznaczyć et su(pe)r absentes poenę interponować, a procesy extra foru(m) otrzymane do rozgraniczenia zadzierżyć. O co i.m. pp. posłowie z inszemi pp. posłami tegoż województwa starać się mają.

[9.] Okazowanie, jeśliby zgodnie stanęło, mie[j]sce onemu solito more pod Sarażem²³³⁴, a nie pod Drohiczyńniem [m] [sic] aby było.

²³³⁰ W oryg.: uciskami.

²³³¹ *Kocow exakcja*, [w:] VC, t. 3, vol. 1, s. 138.

²³³² *Formula processus iudicarii...*, [w:] VC, t. 1, vol. 1, s. 396.

²³³³ Chodzi zapewne o konstytucję z 1611 r.: *Rozgraniczenie województwa podlaskiego z Wielkim Księstwem Litewskim*, [w:] VC, t. 3, vol. 1, s. 27.

²³³⁴ Saraż, właśc. Suraż, miasto nad Narwią w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. białostocki), stolica pow. suraskiego.

[10.] Sól aby według dawnych praw i konstytucyj a. 1613²³³⁵ do Drohiczyzna od żupników była dodawana sub paen(am) in constitution(e) mianowaną, a jeśliby tej nie dostało, tedy aby pruski [sic] soli było wolne używanie, jako i Litwie, absq(ue) ullo impedimen(to).

[11.] Toteż pp. posłowie aby się w to włożyli, jakoby lidzba z j.m.p. podskarbiem koronnem²³³⁶ więcej [sic] zwłoczona nie była, a na tem sejmie doskonały efekt swój wzięła.

[12.] Iż się to fato stało, że panowie urzędnicy ziemscy [k. 627v] terażniejszy dla choroby j.m.p. pisarza ziemskie(g)o²³³⁷ na pozycyi przysiąc nie mogli, tedyśmy to poruczyli i.m. pp. posłom naszym prosić J.K.M., aby się takie mediu(m) znalazło, iż trybunał nie dochodzi wojewódstwa podlaskiego, a księgi ziemskie są zawarte, aby otworzone byli.

[13.] Za prośbą pp. obywatelów ziemie bielski parafii kobyłeński²³³⁸ [sic], która dotychczas sądzona bywała w Sarażu, dla nieprzebezpiecznego przejazdu na rzece Lizie²³³⁹ prosić K.J.M. pp. posłowie²³⁴⁰ mają, aby ta parafia w Tykocinie²³⁴¹ sądzona była, odsądziwszy wszystkie insze parafie.

[14.] Prosić pp. posłowie naszymy mają J.K.M., aby sprawa ks(iędza) plebana kobyłeński(g)o²³⁴² z pany Makowskiemi²³⁴³ była sądzona na terażniejszym sejmie sine intermis[s]ione za eksces wiolacji kościoła kobyłeńskiego i znieważenie domu Boże(g)o i sakramentów okrwawienie, i zranienie pewnych osób tamże w kościele, zaczem kilka kościołów zamknionych.

[15.] O to też pp. posłowie pilno starać się mają, aby [ze] starostwa drogickie(g)o obnażone(g)o jurgielt pana Kochanowskie(g)o był zniesiony i pars kwarty z tej przyczyny, że

²³³⁵ *O soli województwa podlaskiego*, [w:] VC, t. 3, vol. 1, s. 132.

²³³⁶ Stanisław Warszycy, podskarbi wielki koronny 1610-1616, wojewoda podlaski 1616-1617, dworzanin królewski, starosta warszawski, kobryński i osiecki.

²³³⁷ Tomasz Rytel, pisarz ziemski bielski 1595-1616, poborca ziemi bielskiej, syn Stanisława, brat Andrzeja, poborców ziemi bielskiej.

²³³⁸ Parafia p.w. św. Stanisława w Kobylinie-Borzymach.

²³³⁹ Liza, rzeka, lewy dopływ Narwi.

²³⁴⁰ Po tym słowie w oryg. powtórzono: prosić.

²³⁴¹ Tykocin, miasto nad Narwią w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. białostocki), od 1581 r. stolica powiatu w ziemi bielskiej.

²³⁴² Wojciech Skwarek Gąssowski, pleban kobyliński ok. 1616-1649.

²³⁴³ O tym zob. Ł. Gołaszewski, *Konflikty o dziesięćiny w dawnej Rzeczypospolitej. Aspekty prawne i społeczne na przykładzie parafii Kobylin na przełomie XVI-XVII wieku*, praca doktorska napisana pod kierunkiem dr hab. A. Moniuszki na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2021, s. 230-233.

wieś Skiwy²³⁴⁴ odesła p(anu) pisarzowi mielnickie(m)u²³⁴⁵ za daniną K.[J.]M. iure perpetuo, byli zniesione.

[16.] Sprawa p(ani) Mieleskowej o rapt z Pawłem Konieckiem aby na tem sejmie sądzona była, o to pp. posłowie prosić mają K.J.M.

[17.] Wiedząc też to bydź rzecz słusną, że obywatele pruscy mając skody niemałe od ludzi Karwackie(g)o²³⁴⁶ tej krzywdy swojej i skód ms[z]cząc się na obywatelach parafii rajgrocki²³⁴⁷ [sic], częścią imieniem osób stanu ślacheckie(g)o [w]s[z]czynaniem prywatnem, częścią też mandaty na sejm przed sąd J.K.M., molestowano, przeto²³⁴⁸ pp. posłom zlecamy, aby o niewinnościach ich dostatną [sic] sprawę dali J.K.M.

[18.] Dobra p(ana) Pawła Burzyńskie(g)o, które iure l(egi)t(i)mo trzyma i jeśli in²³⁴⁹ pacifica et continua pos[s]essione dotychczas, aby in disquisicionem ampli(us) nie byli wotowane [sic].

[19.] A iż za przesłe(g)o sejmu srogą egzekwucją na wielu ludziach rycerskich²³⁵⁰ w konfederacji będących wiele się złego stało, porucyliśmy [k. 628] pp. posłom naszym, aby o to prosili K.J.M., aby więcej ci ludzie nie byli turbowani.

[20.] Mies[z]czanie bielscy i brańscy aby przy swych przywilejach, które mają od królów, panów swych, na czopowe, łanowe i sosowe, aby przy tych przywilejach swych in toto byli zachowani i o to więcej [sic] turbowani nie byli, zachowawszy in toto resty przeszłych poborców.

[21.] Sprawa Kadłubowski[ch] z j.m.p. starostą brańskim²³⁵¹ aby na tem sejmie w niej finalis decezja [sic] była pp. posłowie naszymy prosić mają.

²³⁴⁴ Skiwy, wieś w ziemi drohickiej woj. podlaskiego (obecnie Skiwy Duże i Skiwy Małe, pow. siemiatycki). W XVI-XVII w. część wsi należała do dóbr królewskich starostwa drohickiego, pozostała część stanowiła gniazdo rodu Skiwskich.

²³⁴⁵ Stanisław Skiwski, pisarz ziemski mielnicki 1600-1621.

²³⁴⁶ Jan Karwacki, samozwańczy dowódca oddziałów dawnych konfederatów w latach 1614-1615, zob. E. Kalinowski, *Z dziejów elearów polskich – Idzi Kalinowski*, cz. 1: *Od Moskwy do Chocimia*, [w:] *Studia nad staropolską sztuką wojenną*, t. 4, red. Z. Hundert, J. J. Sowa, K. Żojdź, Oświęcim 2015, s. 49-54.

²³⁴⁷ Parafia p.w. Narodzenia NMP w Rajgrodzie.

²³⁴⁸ W oryg. po tym słowie: J.K.M.

²³⁴⁹ W oryg.: im.

²³⁵⁰ Chodzi o wyroki zapadłe na sejmie warszawskim 1615 r., zob. E. Kalinowski, *Z dziejów elearów*, cz. 1, s. 52.

²³⁵¹ Adam Leśniowolski, starosta brański 1609-1622, syn Jana, kasztelana czerskiego i starosty brańskiego, brat Prokopa, wojewody podlaskiego.

[22.] A iż się temi czasy siła złych pieniędzy jawiło prosić J.K.M. z[e]ciliśmy to pp. posłom naszym, aby się te(m)u zabieżało i p[o]ena na takich ustawiona była.

[23.] A iż most złotoriejski²³⁵² do tego czasu był naprawiony, teraz przez powodzie wielkie jest zniesiony, a dotąd jes[z]cze nie naprawiony, porucyliśmy to pp. posłom prosić J.K.M., aby ci, którzy powinni to naprawować, denuo [go] restaurowali.

Która to zgoda nasza, aby w[i]ętszą moc i robor [sic] miała, onę rękami deputatów z pośrodku nas do niech spisania niżej mianowanych podpisać i do akt grodzkich brańskich wwieść z[e]ciliśmy przez j.m.p. Samuela Wyskowskiego, marszałka natenczasz zgodnie obrane(g)o koła nasze(g)o, przy bytności i.m. pana Stanisława Skaszewskie(g)o, chorążego²³⁵³ zakroczymskie(g)o; Woyciecha Brzozowskie(g)o, podstarościego brańskie(g)o; Sebastiana Brzozowskiego, deputatów od nas do tych spisania uproszonych i naznaczonych.

Sejmik deputacki województwa podlaskiego, Drohiczyn, 12 IX 1616 r.

Sejmik odbył się w obecności m.in. Stanisława Warszyckiego wojewody podlaskiego (vide niżej, podpis pod uniwersalami zwołującymi sejmiki elekcyjne ziemi bielskiej). Deputatami do Trybunału Koronnego zostali wybrani: Grzegorz Grot podsędek mielnicki i Hieronim Skolimowski podstaroście mielnicki (Deputaci, s. 262).

Sejmik elekcyjny szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 24 X 1616 r.

Sejmik zebrał się w celu wybrania kandydatów na pisarstwo ziemskie bielskie. Nie wyłoniono ich jednak „przez niezgodę jakąś obywatelów tamecznych ziemie bielskiej”.

Uniwersał wojewody podlaskiego Stanisława Warszyckiego zwołujący sejmik elekcji kandydatów na pisarza ziemskiego bielskiego, Drohiczyn, 12 IX 1616 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 30, k. 814v-815. Oblaty w urzędzie grodzkim brańskim dokonał Szymon Łapa, sługa Adama Mieńskiego, sędziego ziemskiego bielskiego, 26 IX 1616 r. [f(e)r(i)a s(ecun)da ante foestum sancti Mathaei Apostoli prox(ima) a. D. 1616]. List opatrzone był odciskiem pieczęci i podpisem wojewody, a jego treść ogłosił woźny general koronny Jan Kisiel z Brańska hic in curia r(e)g(i)a Bra(n)s(ce)n(si) et circulo civitat(is) huius

²³⁵² Most na rzece Narwi we wsi Złotoria w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. białostocki).

²³⁵³ W oryg.: chorozego.

Branscen(sis) ecclesiq(ue) parochiali in pr(aese)ntia multor(um) hominu(m), tum gratia expediendar(um) causar(um) alior(u)mq(ue) negocio(ru)m, qua(m) etia(m) in ecclesia p(rae)fat(a) oca(sio)n(e) congregatoru(m).

[k. 814v] Stanisław Warszycki²³⁵⁴, wojewoda podlaski, warszawski, kobryński, osiecki, etc. starosta.

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy, a osobliwie i.m. panom urzędnikom i wsytkim obywatelom ziemie bielskiej, oznajmuję, iż po ze[j]ściu z tego świata niegdy urodzonego j.m.p. Tomasa Rytela²³⁵⁵, pisarza ziemskie(g)o bielskiego, sprawy potrzebne urzędowi temu należące [k. 815] do chluby [*sic*] swej przywiedzione i sprawiedliwość egzekwowana bez niemałej skody obywatelów tamecznych bydź nie może, tedy ja, za żądaniem i instancją i.m. panów obywatelów idąc, z powinności swej na obranie nowego pisarza składam jem czas i dzień na zwykłym miejscu w Brańsku vigesima(m) quarta(m) diem mensis octobris [24 X]. Przeto upominam urząd grodu brańskiego, aby ten czas elekcji sposobem zwykłym w parafijach powiatu wsytkiego, żeby tem prędzej do wiadomości przjść mogło, publikować rozkazał.

Na co dla lepszey pewności podpisałem się ręką własną i pieczęć moję przycisnąć rozkazałem.

Datu(m) w Drohiczynie na sejmiku obierania deputatów die duodecima septembris roku M.D.C. sesnastego [12 IX 1616].

Stanisław Warszycki, wojewoda podlaski, m(anu) p(ro)p(ri)a.

Sejmik elekcyjny szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 8 XI 1616 r.

Sejmik zebrał się w celu wybrania kandydatów na podkomorstwo bielskie. Nie wyłoniono ich jednak „przez niezgodę jakąś obywatelów tamecznych ziemie bielskiej”.

²³⁵⁴ Stanisław Warszycki, podskarbi wielki koronny 1610-1616, wojewoda podlaski 1616-1617, dworzanin królewski, starosta warszawski, kobryński i osiecki.

²³⁵⁵ Tomasz Rytel, pisarz ziemski bielski 1595-1616, poborca ziemi bielskiej, syn Stanisława, brat Andrzeja, poborców ziemi bielskiej.

Uniwersał wojewody podlaskiego Stanisława Warszyckiego zwołujący sejmik elekcji
kandydatów na podkomorzego ziemi bielskiej, Drohiczyn, 12 IX 1616 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 30, k. 815v. Oblaty w urzędzie grodzkim brańskim dokonał Szymon Łapa, sługa Adama Mieńskiego, sędziego ziemskiego bielskiego 26 IX 1616 r. [f(e)r(i)a s(ecun)da ante foestum sancti Mathaei Apostoli prox(ima) a. D. 1616]. Uniwersał opatrzony był odciskiem pieczęci i podpisem wojewody, a jego treść ogłosił woźny general koronny Jan Kisiel z Brańska hic in curia regia Branscen(sis) et circulo civitatis huius Branscen(sis) ac in ecclesia parochiali Brans(censis) in pr(aese)ntia multor(um) hominu(m), tam gratia expediendar(um) causar(um) alior(um)q(ue) negotior(um), qua(m) etia(m) in eccl(esi)a p(rae)fata oca(sio)n(e) congregat(orum).

[k. 815v] Stanisław Warszycki²³⁵⁶, wojewoda podlaski, warsawski, kobryński, osiecki, etc. starosta.

Wsem wobec i każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy, a osobliwie i.m. panom²³⁵⁷ urzędnikom i wsytkim obywatelom ziemie bielskiej oznajmuję, iż po ze[j]ściu z tego świata niegdy urodzonego j.m.p. Chrystofa Brzozowskiego²³⁵⁸, podkomorzego bielskiego, sprawy potoczne urzędowi temu należące do chluby [*sic*] swej przywodzone i odprawowane²³⁵⁹ bez niemałej skody obywatelów tamecznych bydź nie może [*sic*], tedy ja, za żądaniem i instancją i.m. panów obywatelów idąc, z powinności na urząd swój włożonej na obranie inszego podkomorzego składam im czas i dzień na zwykłym miejscu w Brańsku octavam mensis Nove(m)bris [8 XI]. Przeto upominam urząd grodu brańskiego, aby ten czas elekcji sposobem zwykłym w parafijach powiatu wsytkiego, żeby tem prędzej do wiadomości przyjść mogło, publikować rozkazał.

Na co dla lepszey pewności podpisałem się ręką własną i pieczęć moję przycisnąć rozkazałem.

Datum w Drohiczynie na sejmiku obierania deputatów die duodecima septembris roku M.D.C. sesnastego [12 IX 1616].

²³⁵⁶ Stanisław Warszycki, podskarbi wielki koronny 1610-1616, wojewoda podlaski 1616-1617, dworzanin królewski, starosta warszawski, kobryński i osiecki.

²³⁵⁷ Po tym słowie w oryg. powtórzono: panom.

²³⁵⁸ Krzysztof Brzozowski, podczaszki podlaski 1578-1580, podkomorzy ziemi bielskiej 1580-1616, syn Teofila, podkomorzego ziemi bielskiej.

²³⁵⁹ W oryg.: odprawowanie.

Stanisław Warsycki, wojewoda podlaski, m(anu) p(ro)p(ri)a.

Sejmik elekcyjny szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 5 I 1617 r.

Szlachta ziemi bielskiej wybrała kandydatów na podkomorzego ziemi bielskiej: Marcina Brzozowskiego podstolego podlaskiego, Stanisława Taruszę, Samuela Wyszkowskiego i Stanisława Skaszewskiego chorążego ziemi zakroczymskiej oraz kandydatów na pisarza ziemi bielskiej: Krzysztofa Brzozowskiego, Jana Mieńskiego pisarza grodzkiego brańskiego, Adama Domanowskiego i Wojciecha Kostro. Marszałkiem sejmiku był Adam Leśniowski starosta brański. Król mianował na urząd podkomorzego Marcina Brzozowskiego²³⁶⁰, a na pisarza – Krzysztofa Brzozowskiego, syna tegoż Marcina²³⁶¹.

Skrót: CDIAUL, f. 812, op. 1, sygn. 20, k. 4-4v.

1. Uniwersał wojewody podlaskiego Stanisława Warszyckiego zwołujący sejmik elekcji kandydatów na pisarza i podkomorzego ziemi bielskiej, Danków, 26 XI 1616 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 30, k. 1056v. *Oblaty dokonali w urzędzie grodzkim brańskim Paweł i Wojciech Dzierżkowie 20 XII 1616 r. [faeria tertia ante faestum sancti Thomae Ap(os)t(o)li p(roxim)a 1616]. Uniwersał opatrzony był odciskiem pieczęci i podpisem wojewody, a jego treść ogłosił woźny general koronny Stanisław Zdrodowski in p(raese)ntia toti(us) nobilitat(is) p(ro) ter(mini)s pr[a]esen(tib)us congregat(ae).*

[k. 1056v] Stanisław Warsycki²³⁶², wojewoda podlaski, warsawski, kobryń(ski), osiecki, etc. starosta.

Wsem wobec i każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy, a mianowicie i.m. pp. urzędnikom i wszystkim obywatelom ziemie bielskiej wojewódstwa podlaskiego oznajmuję, iż po ze[j]ściu zmarłych z tego świata niegdy urodzonych i.m. pp. to jest: urodzonych pp. Krystofa Brzozowskiego²³⁶³, podkomorzego; Tomasa Rytela²³⁶⁴, pisarza ziemie bielski [sic],

²³⁶⁰ *Urządnicy podlascy*, s. 48, nr 127.

²³⁶¹ Tamże, s. 44, nr 85.

²³⁶² Stanisław Warszycki, podskarbi wielki koronny 1610-1616, wojewoda podlaski 1616-1617, dworzanin królewski, starosta warszawski, kobryński i osiecki.

²³⁶³ Krzysztof Brzozowski, podczaszy podlaski 1578-1580, podkomorzy ziemi bielskiej 1580-1616, syn Teofila, podkomorzego ziemi bielskiej.

²³⁶⁴ Tomasz Rytel, pisarz ziemski bielski 1595-1616, poborca ziemi bielskiej, syn Stanisława, brat Andrzeja, poborców ziemi bielskiej.

urzedników ziemskich, acz żeśmy byli wydali uniwersały moje różne na obadwa urzędy ziemskie, to jest: na podkomorski i pisarski ziemski bielskie urzędy i czasy różne, to jest: na podkomorski w Brańsku octava mensis novembr(is) [8 XI] a pisarski vigesima quarta men(sis) octobr(is) [24 X] roku terażniejszego złożyły [sic] i naznaczyli, na który sami osobą swą i bracia województwa podlaskiego a ziemie bielski [się] stawili (lecz iż quoda(m) fato przez niezgodę jakąś obywatelów tameczny[ch] ziemie bielski obiedwie elekcje urzedników ziemskich wyży [sic] pomienionych stanąć nie mogły). Przeto, że sprawy potoczne urzędowi temu należące do chluby swy [sic] przywodząc i sprawiedliwość obywatelów tamecznych tym prędzej aby była egzekwowana, ja za instancją i.m. panów obywatelów ziemie bielskiej z powinności urzędu mego wojewodzego na obranie znowu nowych urzedników ziemskich podkomorzego i pisarza ziemskich bielskich składam inszy czas i dzień na zwykłym mie[j]scu w Brańsku pro die quinta mensis ianuarii in a. D. mill(esi)mo sexcent(isi)mo decimo septimo [5 I 1617] [i] naznaczam, dogadzając i kostom, i trudem obywatelów tameczny ziemie bielski niepotrzebnem, gdyż za jednym zaciągiem i zjazdem obiedwie ele(k)cyje odprawić się porządnie mogą, przykłade(m) inszych województw. Przeto napominam i obwies[z]czam niniejszym uniwersałem mojem z powinności mojej urząd grodzki brański, aby ten czas ele(k)cyi obudwu urzedników sposobem zwykłym w parafiach ziemie wszystkie bielski, żeby tym prędzej do wiadomości obywatelów tamecznych przyjść mogło, publikować przez woźnego rozkazał.

Na co dla lepszej wiary i powinności ręką swą własną niniejszy uniwersał podpisałem i pieczęć moję przycisnąć rozkazałem.

Dan w Dankowie²³⁶⁵ dwudziestego sóstego dnia listopada r. P. M.D.C. sesnastego [1616].

Stanisław Warsycki, wojewoda podlaski, ręką swą m(anu) p(ro)p(ri)a [sic].

2. List Krzysztofa Brzozowskiego, pisarza ziemskiego bielskiego, do Krzysztofa II Radziwiłła, Warszawa, 10 I 1617 r. (fragment).

Rkp. AGAD, AR, dz. V, sygn. 1534, s. 13-14 – oryginał.

[s. 13] Za tak wielk[i]e, miłościwe prawie, łaski, które W.Ks.M., p.m. i dobrodziej miłościwy²³⁶⁶ pokazować mi, a śmieie rzekę, że mimo żadne zasługi moje, raczysz, uniżenie i

²³⁶⁵ Danków, wieś i zamek w ziemi wieluńskiej woj. sieradzkiego (obecnie pow. kłobucki, woj. śląskie), od końca XVI w. siedziba rodu Warszyckich.

²³⁶⁶ Krzysztof II Radziwiłł (1585-1640), hetman polny litewski 1615-1635, kasztelan wileński 1633, wojewoda wileński 1633-1640, hetman wielki litewski 1635-1640, starosta żyżmorski, bystrzycki, sejwejski, poszerwiński, czeczerski.

wielce dziękuję [...]. Nie tylkoś mię W.Ks.M. ratował i ozdobił łaską swą pańską w Brańsku u braci, dworu i ludzi swych rycerskich posławszy, abym w przeciwzięciu [*sic*] swym snadniejszy brał efe(k)t nad wolą i przeszkodę malevolorum, ale i u dworu J.K.M. wielceś w zachowaniu zalecić raczył. Bo nimem ja się z elekcjei zgodnej wrócił, już pilne uszy wszystkich zem zastał, zem primarie życzliwością i ratunkiem, asystencją W.Ks.M. kandydatem od braci obrany na elekcjei. [s. 14] [...]. Dziękuję tedy i po wtóre W.Ks.M., p. m. i dobrodziejowi miłościwemu, za oświadczenie w tym takiej łaski i dobroczynności. A dziękuję pospołu i z ojcem²³⁶⁷ mojem dobrodziejem, bo spólnie tej pociechy zażywamy i spólnie za życzliwością W.Ks.M. a miłością braci elektami obrani, spólnie i wraz łaskę J.K.M. odnosim, p(an) ociec podkomorzem, ja pisarzem ziemstwa bielskiego zostawszy.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 2 I 1618 r.

Zygmunt III uniwersalem datowanym w Warszawie 26 X 1617 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 13 II 1618 r., termin sejmików przedsejmowych wyznaczając na 2 I 1618 r. (ASZCh, s. 228). Szlachta ziemi bielskiej wybrała posłów: Krzysztofa Brzozowskiego, pisarza ziemskiego bielskiego²³⁶⁸ i Jana Mieńskiego pisarza grodzkiego brańskiego. Marszałkiem był Stanisław Skaszewski, chorąży ziemi zakroczymskiej. Nie udało się odnaleźć akt tego sejmiku.

Protestacja złożona przeciwko marszałkowi sejmiku przedsejmowego ziemi bielskiej z powodu niewpisania do akt grodzkich instrukcji danej posłom, Brańsk, 3 I 1618 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 31, k. 465-465v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 3 I 1618 r. [feria quarta post faestum Circumcisionis Christi Domini a. eiusdem 1618].

[k. 465] Coram officio (cui in locum officii notariatus nobilis Valentinus Wyszynsky²³⁶⁹, subdelegatus, praesidebat) et actis praesentib(us) g(e)n(er)osus [1] Joannes Miensky²³⁷⁰, notarius loci hui(us), et nobiles [2] Clemens Proszynski, [3] Georgius Zalesky²³⁷¹, [4] Simon Krasowsky suo et aliorum incolarum nominibus solen[n]iter prot(esta)ti sunt contra

²³⁶⁷ Marcin Brzozowski, podstoli podlaski 1580-1616, podstarości brański 1591-1596, starosta brański 1596-1609, podkomorzy ziemi bielskiej ok. 1617-1620.

²³⁶⁸ J. Siedlecki, *Sejmiki*, s. 265, zob. VC, t. 3, vol. 1, s. 230.

²³⁶⁹ Walenty Warel Wyszynski, podpisek grodzki brański ok. 1609-1618, pisarz grodzki brański 1622-1630,

²³⁷⁰ Jan Mieński, pisarz grodzki brański 1614-1617, poborca ziemi bielskiej.

²³⁷¹ Jerzy Zaleski, podpisek grodzki brański ok. 1613-1616.

g(e)n(er)osum Stanislau(m) Skaszewsky²³⁷², vexiliferum Zakorczy men(sem), marsal cu(m) conventu[s] particular(is) Branscen(sis) pro eligend(o) nuntiis ad conventu(m) g(e)n(er)alem Warsawien(sem) die secunda ianuarii [2 I] iux(ta) lit[t]eras S.R.M. assignata [et] constituta, quia ipse iux(ta) usum et consuetudinem antiquum hui(us) districtus Branscen(sis) et terrae Bielscen(sis), qua pro lege observati, nec articulos conventus particular(is) in loco consueto ec[c]lesiae Branscen(sis) unanimi consensu com(m)utatos et ipsi ad inscribendu(m) concreditos porrexit, nec etiam nuntios [k. 465v] in eodem conventu particular(i) electos, inter quos unus protestans sponte erat electus, ad actu(m) officii pr(aese)ntis, ut ius docet et usus obtinuit, ex debito officii sui marsalci eiusdem conventus electi praesentavit, non tantum in gravamen et vilipendiu(m) protestantiu(m) nonnulloru(m) incolar u(m) ac iuris et usus public[a]e, tam et conventus totius particular(is) confusio(ne)m, magis privatis, quam publicis negotiis et periculis R.P. imminentib(us) facien(do), prot(es)tando si et in quantum post hoc temp(ore) praesentatio praemissorum extra consuetudinem porrigeret(ur), nullitatis vicis caenseri debet.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 11 (?) XII 1618 r.

Zygmunt III uniwersalem datowanym w Warszawie 25 X 1618 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 22 I 1619 r., sejmiki przedsejmiowe na 11 XII 1618 r. (ASZCh, s. 127). Szlachta ziemi bielskiej wybrała posłów: Krzysztofa Brzozowskiego, pisarza ziemskiego bielskiego oraz Samuela Wyszowskiego. Nie udało się odnaleźć akt tego sejmiku.

Skrót: CDIAUL, f. 812, op. 1, sygn. 20, k. 7v.

Sejmik elekcyjny szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 1. poł. 1620 r. (?).

Szlachta ziemi bielskiej wybrała czterech kandydatów na urząd podkomorzego ziemi bielskiej po śmierci Marcina Brzozowskiego: Stanisława Taruszę, wojskiego ziemi bielskiej; Pawła Szczawińskiego, Samuela Wyszowskiego i Stanisława Skaszewskiego, chorążego ziemi zakroczymskiej. Marszałkiem sejmiku był Adam Mościcki. Nie udało się odnaleźć akt sejmiku. Król mianował na ten urząd Stanisława Taruszę²³⁷³.

²³⁷² Stanisław Skaszewski, chorąży ziemi zakroczymskiej ok. 1611-1634, podkomorzy ziemi bielskiej 1634-1641.

²³⁷³ *Urzednicy podlascy*, s. 48, nr 128.

Skrót: CDIAUL, f. 812, op. 1, sygn. 20, k. 9v.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 22 X 1620 r.

Zygmunt III uniwersałem datowanym w Warszawie 27 VII 1620 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 3 XI 1620 r., sejmiki przedsejmowe na 22 X (ASWL, s. 262). Szlachta ziemi bielskiej wybrała posłów: Krzysztofa Brzozowskiego pisarza ziemskiego bielskiego oraz Stanisława Skaszewskiego chorążego ziemi zakroczymskiej²³⁷⁴. Pantaleon Łyczko komornik ziemski bielski został wybrany deputatem do spisania instrukcji sejmikowej. Nie udało się odnaleźć akt tego sejmiku.

Skrót: CDIAUL, f. 812, op. 1, sygn. 20, k. 11.

Sejmik relacyjny ziemi drohickiej, Drohiczyn, 29 XII 1620 r.

Sejmik zwołany mocą uchwały poborowej na sejmie zwyczajnym warszawskim: 3 XI -11 XII 1620 r. Na poborców zatwierdzono Ambrożego Saczkę wojskiego drohickiego na 4 pobory i jedno czopowe; Hieronima Skolimowskiego podsędka mielnickiego na drugie cztery pobory i jedno czopowe (VC, t. III, vol. 1, s. 293). Akt tego sejmiku nie odnaleziono.

Sejmik relacyjny ziemi mielnickiej, Mielnik, 29 XII 1620 r.

Sejmik zwołany mocą uchwały poborowej na sejmie zwyczajnym warszawskim: 3 XI -11 XII 1620 r. (VC, t. III, vol. 1, s. 293). Na poborców zatwierdzono Stanisława Mogilnickiego, h. Korczak, wojskiego mielnickiego w l. 1622-1645, który miał wybrać 4 pobory i 1 czopowe i Lenarta Szawłowskiego, komornika ziemskiego mielnickiego, który był odpowiedzialny za wybranie 4 poborów i 1 czopowego.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 27 VII 1621 r.

²³⁷⁴ J. Pietrzak, *Po Ceczorze i podczas wojny chocimskiej. Sejmy z lat 1620-1621*, Wrocław 1983, s. 102; J. Siedlecki, *Sejmiki*, s. 265.

Zygmunt III uniwersałem datowanym w Warszawie 15 VI 1621 r. zwołał sen walny do Warszawy na 23 VIII 1621 r., sejmiki przedsejmowe na 27 VII 1621 r. (ASWL, s. 269). Szlachta ziemi bielskiej wybrała posłów: Stanisława Taruszę podkomorzego ziemi bielskiej oraz Adama Mieńskiego sędziego ziemskiego bielskiego. Marszałkiem sejmiku był Stanisław Skaszewski chorąży zakroczymski. Nie udało się odnaleźć akt tego sejmiku.

Skrót: CDIAUL, f. 812, op. 1, sygn. 20, k. 12-12v

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 13 XII 1622 r.

Zygmunt III uniwersałem datowanym w Warszawie 8 X 1622 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 24 I 1623, sejmiki przedsejmowe na 13 XII 1622 r. (ASWL, s. 279). Szlachta ziemi bielskiej wybrała posłów: Samuela Wyszowskiego oraz Walentego Wyszyńskiego²³⁷⁵. Nie udało się odnaleźć akt tego sejmiku.

Sejmik deputacki województwa podlaskiego, Drohiczyn 11 IX 1623 r.

Marszałkiem tego sejmiku był Adam Ołędzki starosta drohicki (CDIAUL, F. 812, op. 1, nr 20, k. 28v.), Jednym z deputatów wybranych do Trybunału Koronnego w Lublinie został Prokop Leśniowski starosta brański (Deputaci, cz. II, s. 50). Nie udało się odnaleźć akt tego sejmiku.

Sejmik relacyjny ziemi drohickiej, Drohiczyn, 19 III 1624 r.

Sejmik zwołany mocą uchwały poborowej sejmu nadzwyczajnego warszawskiego 6 II-27 II 1624 r. Na poborcę wyznaczono Stanisława Mogilnickiego, wojskiego mielnickiego na wybranie 1 poboru i „czopowe na Ukrainę”. Obronę domową miano zorganizować podczas obrad sejmiku (VC, t. III, vol. 1, s. 350). Nie odnaleziono akt tego sejmiku.

Sejmik relacyjny ziemi mielnickiej, Mielnik 19 III 1624 r.

²³⁷⁵ Sereyka J., *Posłowie wybrani na sejmy w latach 1611-1623*, „Zeszyty Naukowe. Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Opolu”, 1994, nr 30, s. 116.

Sejmik zwołany mocą uchwały poborowej sejmu nadzwyczajnego warszawskiego: 6 II-27 II 1624 r. Na poborcę wyznaczono Krzysztofa Greka, który miał dopilnować, by pobór i czopowe przeznaczono na obronę Ukrainy, natomiast organizacja obrony domowej miała być przygotowana na sejmiku (VC, t. III, vol. 1, s. 350). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 16 XII 1625 r.

Zygmunt III uniwersałem datowanym w Warszawie 10 XI 1625 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 27 I 1626 r., sejmiki przedsejmowe na 16 XIII 1625 r. (Filipczak, Chronologia, s. 119). Szlachta ziemi bielskiej wybrała posłów: Wojciecha Kuleszę podstarościego brańskiego oraz niewymienionego z imienia Lewickiego. Marszałkiem sejmiku był Krzysztof Brzozowski pisarz ziemski bielski a posłem królewskim Jan Kulesza chorąży ziemi bielskiej.

1. Instrukcja dana posłom na sejm, Brańsk 16 XII 1625 r.

Rkp. 1. AGAD, AR, dz. II, sygn. 938, s. 1-8 – kopia oblaty; **Rkp. 2.** NGAB, f. 1708, sygn. 34, k. 535v. Nieznana data oblaty. **Skrót:** CDIAUL, f. 812, op. 1, nr 20, k. 80.

[s. 1] My, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo, obywatele ziemie bielski [sic] województwa podlaskiego pro die 16 decembris [XII] w roku 1625 na sejmik partykularny za listami i obwieszczeniem J.K.M. zgromadzeni w Brańsku, obrawszy z pośrodku siebie marszałka, urodzonego Krystofa Brzozowskiego²³⁷⁶, pisarza ziemie bielskiej, zatym wysłuchawszy posła J.K.M. urodzonego Jana Kuleszy²³⁷⁷, chorążego ziemie bielskiej, po przeczytaniu instrukcji J.K.M. do niżej opisanych artykułów przystąpiliśmy, które posłom swem zgodnie obranem urodzonym i.m. pp. Wojciechowi Kuleszy²³⁷⁸, podstarościeму brańskiemu; [...] ²³⁷⁹ Lewickiemu²³⁸⁰ na sejm blisko przysły zlecamy.

1. Cokolwiek J.K.M., p.n.m., tak sam przez się, jako i przez i.m.²³⁸¹ panów urzędników swych wojennych ku obronie państw R.P. i ku dobremu pospolitemu w tym czasie uczynić

²³⁷⁶ Krzysztof Brzozowski, pisarz ziemski bielski 1617-1635, starosta drohicki 1620, syn Marcina, podkomorzego ziemi bielskiej, brat Hieronima, chorążego ziemi bielskiej.

²³⁷⁷ Jan Kulesza, podpisek grodzki brański 1600-1604, wojski ziemi bielskiej 1615-1618, chorąży ziemi bielskiej 1618-1629, poborca ziemi bielskiej, syn Jana, komornika ziemskiego bielskiego.

²³⁷⁸ Wojciech Kulesza, komornik ziemski bielski ok. 1596-1616, pisarz grodzki brański ok. 1619-1622, podstarości i sędzia grodzki brański 1622-1632.

²³⁷⁹ Zarówno w Rkp. 1, jak i w Rkp. 2 zostawiono puste miejsce na imię.

²³⁸⁰ Możliwe, że był to Stanisław Lewicki, podczasy podlaski 1631-1648, podkomorzy ziemi bielskiej 1648-1652, syn Macieja, cześnika podlaskiego.

²³⁸¹ W tym miejscu urywa się tekst Rkp. 2.

raczył, to jako sami z powinną wdzięcznością i uniżonym podziękowaniem naszym od J.K.M. przy[j]mujemy, tak i panom posłom naszym poruczamy, żeby po uczynieniu relacji od i.m. pp. hetmanów spólnie z inszemi województwy podziękowali, wprzód samemu J.K.M., p.n.m., za tak miłościwe i pilne o nas obmyślanie, a potem i.m. pp. urzędnikom, tak j.m.p. hetmanowi koronnemu²³⁸² za wszystkie odwagi j.m. przeciw poganom i przeciw swowoleństwu kozackiemu oświadczone, jako też i i.m. pp. hetmanom obiema W.Ks.L.²³⁸³ za obronę granic litewskich od Swedów. A iż książę j.m. Radziwił[ł], pan hetman polny litewski, z chęci i miłości ku ojczyźnie za następowaniem nieopowiednem na państwa R.P. z wojska sweckiego [*sic*] zaciągnął wojsko swym kostem własnym i tym wojskiem dawał odpór nieprzyjacielowi, tedy poruczamy pp. posłom naszym, aby na sejmie dali Bóg w kole swym domagali się u i.m. pp. posłów inszych województw i akceptowania tych wydatków ks(ię)cia j.m., i ukazania pewnego nieodwłocznej rekompensacji ich, do której i sami słuszne sposoby podawać mają. Zwołać się o tym [mają] tak z i.m. pp. senatorami, jako i z pany posłami tegoż województwa naszego. Przy tym też i.m. wszystkim tym, którzy częścią osobami swemi, częścią pocztami znacznymi posiłkowali j.m.p. hetmana tudzież podziękować mają i.m. pp. posłowie nasi.

[s. 2] 2. W punktach od J.K.M., p.n.m., w instrukcji nam przełożonych naprzód upatrując przy krzywdzie J.K.M. calamitatem państw R.P., nie tylko Inflant, ale i W.Ks.L., z którym tot et tanta vincula mamy, żałujemy wielce, że ten spólny nieprzyjaciel tak J.K.M., jako i R.P. tak się daleko cum sua malignitate rozpostarł i tak barzo ditiones Regni udręczył, a starożytnej sławie narodu naszego ubliżenie uczynił. Za czym pewni tego będąc, iż insze województwa koronne tenże słuszny żal, jako i nas, obejdzie, pozwalamy pp. posłom naszym, aby zniósłszy [*sic*] się z inszemi województwy i wyrozumiawszy zgodę ich, lubo wszystkich, lubo w inszej części ineant rationes, jakoby nie tylko defensivo, sed etiam offensivo bello mogli się nie tylko amissa recuperare od tego nieprzyjaciela, ale też i państwo J.K.M. Swecja od niego windykowana być mogła. Co iż sine subsidiis być nie może, na tę potrzebę postępujemy pobór jeden, jeśli go terazniejszy zarażony czas dopuści wybierać i wydawać. A przypadniali wszystkie województwa zgodnie na to i drugiego poboru na tę potrzebę nie [w]zbraniając, tedy i nasi pp. posłowie z nimi zgadzać się mają. Wszakże będąc wiadomi, jako wielka ujma stała się

²³⁸² Stanisław Koniecpolski (1591-1646), podstoli koronny 1615-1618, hetman polny koronny 1618-1632, wojewoda sandomierski 1625-1633, hetman wielki koronny 1632-1646, kasztelan krakowski 1633-1646, starosta m.in. wieluński, żarnowiecki, radomski, buski.

²³⁸³ Hetman wielki litewski – Lew Sapieha, pisarz litewski 1581-1585, podkanclerzy litewski 1585-1589, kanclerz wielki litewski 1589-1633, wojewoda wileński 1623-1633, hetman wielki litewski 1625-1633, sekretarz królewski, starosta słonimski i brzeski. Hetman polny litewski – Krzysztof II Radziwiłł (1585-1640), hetman polny litewski 1615-1635, kasztelan wileński 1633, wojewoda wileński 1633-1640, hetman wielki litewski 1635-1640, starosta żyżmorski, bystrzycki, sejwejski, poszerwiński, ceczerski.

w ludziach z terazniejszego powietrza i spustoszenia dóbr J.K.M., także i ślacheckich. Za czym nie rozumiejąc tego, żeby wybierane bydź miały te pobory bez wielkiego egzaktorów niebezpieczeństwa, lubo się ta plaga Boża ustała i pobory te były wybrane, miały sufficere [...] ²³⁸⁴ wielkich defektów, tedy pozwalamy pp. posłom naszym podać u pp. posłów inszych województw do uważenia i zgody ich, i samem skłonić się do tego, żeby teraz naprędce i.m. pp. podskarbiowie tak koronni, jako i W.Ks.L. dostali ad fidem publicam tak wielkiej sumy pieniężnej, jaka by z komputu potrzebna i proporcjonalna możności naszej była. A potym za uspokojeniem, da Pan Bóg, tej zarazy morowej, żeby ten dług, lubo z jednego poboru, lubo ze dwóch, jako zgoda wszystkich województw nastąpi, wybrany był. Do tego, żeby na tęż potrzebę wszelakiego zboża łąsztów w każdym porcie namówione i postanowione było, także od inszych wszystkich towarów, quotquot eorum sunt species, pewna jaka lidzba [*sic*] ordynowana i wedle wspólnej namowy porządnie wybierana i do pp. podskarbiech oddawana była. Więc i.m. pp. starostów i dzierżawców W.Ks.L. żądać i rekwirować, aby przykładem koronnych starostw postąpiwszy ordinarie kwartę na obronę swoją, onę teraz in duplo wydawali, póki nie nastąpi uspokojenie tej wojny. Na koniec i o to żądać sollicite mają pp. posłowie nasi i.m. pp. posłów litewskich, także i pruskich, aby ponieważ nie byli na pospolitem ruszeniu z województwy koronnemi przeciw poganom, teraz stawili się pospolitem ruszeniem przeciw Swedom, tam gdzie zgoda sejmowa nastąpi.

[s. 3] 3. Postępek j.m.p. wojewody sędomińskiego, hetmana koronnego z Kozakami Zaporoskimi, jako z ordynacji sejmu przeszłego poszedł, tak i nam słusnie wdzięczny ma bydź. Quo nomine porucyliśmy pp. posłom naszym oświadczyć j.m. spólnie z inszemi województwy grati animi nostri significationem. A podwyższoną liczbę zapłaty im obiecanej tak rozumiemy, że im najspospobniej bez nowego na R.P. ciężaru ma należeć z pieniędzy kwarcianych, ujawszy na to mie[j]sce skarbów od zwykłego zaciągu ich, a przyłączywszy do kwarty ordinarie dochód z Fordanu ²³⁸⁵ i czwartego grosza ²³⁸⁶ na suplement tego wojska kwarcianego i zapłatę tym, którym nie popłacono. Resty wszystkie przy poborcach pozostałe, żeby były obrócone, sama to potrzeba i słusność wyciąga. Których poborców i wszystkich, przy których by co pieniędzy publicznych zostawało, przycisnąć do solucjei trybunałem bądź radomskiem, bądź piotrkowskiem.

²³⁸⁴ Pół wiersza nieczytelne.

²³⁸⁵ Fordan (Fordon), miasto nad Wisłą w woj. inowrocławskim (obecnie część Bydgoszczy, woj. kujawsko-pomorskie). W Fordonie pobierane było cło wodne od statków przepływających przez Wisłę.

²³⁸⁶ Czwarty grosz – dodatek do cła, płacony przez kupców od wywożonych i przywożonych towarów.

4. Przeciw swowolnym kupom reasumować konstytucją poślednią a. D. 1624²³⁸⁷ i sejmik powiatowy, który za nastąpieniem powietrza nie mógł wziąć effectum wspólnej namowie hucusq(ue) aby był in vigore i rotę powiatowe postanowić wedle porządku i zaciągu takiego, jaki na sejmie namówiony będzie. A potem to do braciej przynieść dla obrania kandydatów na rotmistrzostwo i podanie ich J.K.M. do aprobowania sposobem urzędów ziemskich. A tym, którzy z przeszłych kup swowolnych glejty wzięli i którzy potem w obozie przewagi wiadome i.m. pp. hetmanom uczynili, za atestacją dostateczną i.m. rozumiemy, że słusnie mają być do tci [*sic*] przywrócenie. Na tych zaś, którzy glejtów nie brali albo się z glejtami do wojska nie stawili, vigore consti(tu)t(i)onis egzekwować. Iż jednak w województwie naszym w rozrodzonych domach, także i w ziemi bielskiej i powiatach do niej należących wiele takich jest swowolników, którzy z tych swowolnych kup rozbieg[ł]szy się, a zapad[ł]szy w jakimkolwiek pomieszkaniu, wiele nowych sobie towarzyszy przybierając, wielkie ekscesy czynią, zwłaszcza pod te czasy zapowietrzone, nie tylko w przyległości uciążają barzo ludzie różnego stanu, ale też w odległości przewodnie trzymają z takimiż jako i sami zbrodniami, których jako domowych złodziejów i zbójców trudna jest rzecz ustrzedz [*sic*] się. Tedy mają pp. posłowie nasi starać się o to, żeby przeciw takim występcom i ich pomocnikom do konstytucji a. 1611²³⁸⁸ o obostrzeniu prawa na swowolniki wolno było nie tylko samym starostom sądowym, którzy często się od grodów swych przez niemały czas absentują et in executione rei iudicatae nihil curando rigorem legum sunt remissi [s. 4] et tardi, postępować, ale też i inszym urzędnikom ziemskim przysięgłem, którymkolwiek z nich etiam extra tempus praefixum iudiciorum dla prędszego zahamowania złości i swejwoli ludzkiej ad compositum iudiucium z grodem citatione literali peremptoria in vim tacti termini pozywać. I gdy się winnemi być pokażą, p(rae)missa inquisitione et convictione per partem. A jeśli by metus kogo odciągał per instigatorem officii seu iudicii bez apelacji skarać, si praesto fuerint in termino. Ponieważ tak onem pomieniona konstytucja beneficia iuris nie pozwala, jako gwałtownikom praw dawniejszych i świeższych. A jeśli będą contumaces, zarazem paena infamiae, proscryptione et eiusdem publicatione mają być innodati takowi i glejty u dworu K.J.M. aby im nie były dawane na takie infamie. Ale żeby egzekucja nieodwłoczna in persona et bonis confiscandis ekstendowana była staraniem pilnem partis instigantis et eiusdem iudicii compositi i wszystkich inszych tamecnych obywatelów. In causis jednak dubiis et perplexis zaciągać informacji J.K.M. A do tego procesu nowego (gdyż hactenus iura silebant peste

²³⁸⁷ *Postanowienie na domową obronę względem swowolników*, [w:] VC, t. 3, vol. 1, s. 334-336.

²³⁸⁸ *Obostrzenie prawa na swowolniki*, [w:] VC, t. 3, vol. 1, s. 21-22.

grassante) i ci podlegać mają, którzy hucusq(ue) multoties diversa patrarunt facinora et violentias komużkolwiek.

5. [...] ²³⁸⁹ talerów [?] ceny, iż jako w instrukcji [...] ²³⁹⁰ privatim et publice dzieje, poruczamy pp. [posłom] naszym [...] ²³⁹¹ waloru ich urgeant w kole poselskiem. A zaraz przy tym domagali się zniżenia pr[a]jeciorum wszystkich rzeczy respectu ceny na wagę złota i srebra. Więc aby i moneta drobniejsza wedle tejże wagi była bita. A iżby za tym obawiać się przychodziło, żeby do obcych państw takowa moneta lepsza nie wychodziła, jakośmy tego dotąd z wielką skodą doswiadczyli, tedy mają pp. posłowie nasi prze[d]łożyć potrzebę zawarcia ziemie tym wszystkim, którzykolwiek pieniądze extra Regnum wywożą, jako Ormianom, Żydom, etc., także skóry i insze merces, czym się wielkie ubliżenie powiatom dzieje w pożytkach pospolitych, aby nie byli wywożone extra. A ktoby się tego ważył, aby go było wolno każdemu hamować i w grodzie prezentować i za tę winę na poły dzielić się tymi Skotami. Co żeby do skutku przysło obwarować to mają na sejmie przysłym pp. posłowie nasi z inszemi posłami.

6. Do skrócenia sejmu mają się pp. posłowie nasi skłonić, kiedy inszych województw do tegoż pozwolenie i zgoda nastąpi.

[s. 5] 7. Królewicza j.m. Władysława ²³⁹² będąc dobrze świadomi nie tylko skłonności i życzliwości ku narodowi naszemu, ale też na trudy i odwagi jego patrząc w Moskwie i w Wołoszech, także przeciw Tatarom w obozach R.P., poruczamy pp. posłom naszym, aby gdy postulat od J.K.M. w poselskiej izbie wniesione będzie (które nie wąpiemy, że nie może być, jedno słuszne i z prawami naszymi zgodzające się) w ten czas z mie[j]sca swego konsens swój przychyłający się inszym desiderio J.K.M. dali.

8. O niewydanie soli do składu nurskiego wedle konstytucyj a. 1623 ²³⁹³ mają pp. posłowie nasi, porozumiawszy się z inszemi tegoż województwa posłami, ekspostulować z j.m.p. podskarbiem koronnym ²³⁹⁴ krzywdę i skodę wielką przełożyć mu stąd województwa naszego, upominając się u j.m. i tej zatrzymanej soli wydania, i na potym dodawania jej do

²³⁸⁹ Pół wiersza nieczytelne.

²³⁹⁰ Pół wiersza nieczytelne.

²³⁹¹ 2-3 słowa nieczytelne.

²³⁹² Władysław IV Waza (1595-1648) – król polski i wielki książę litewski 1633-1648, syn króla Zygmunta III.

²³⁹³ *Sol województwa podlaskiego*, [w:] VC, t. 3, vol. 1, s. 328.

²³⁹⁴ Hermolaus Ligęza, kasztelan zawichojski 1620-1624, podskarbi wielki koronny 1624-1632, starosta olsztyński, drohobycki i samborski.

Nura²³⁹⁵ wedle tejże konstytucyj. A jeřliby skarb chciał odmienić tę komorę solną z Nura do Pragi²³⁹⁶, jako ęczył j.m. nieboszczyk pan Daniłowicz²³⁹⁷, podskarbi koronny przeszły, i kompozycją tę zawarł był z przesłemi pp. posłami naszymi a. 1624 dla dalszego i trudnego prowadzenia tej soli wzgóre Bugiem od Nowodwora²³⁹⁸ do Nura, tedy nie mają pp. posłowie nasi przyjmować inaczej, jedno tak, aby tam w Pradze w osobnej żupie był ten skład soli podlaskiej na każdy powiat (ktorych jest trzy) po tysiącu beczek, a cena kaędey becki po temuż, jako ją i [...] ²³⁹⁹ był nieboszczyk p. podskarbi przeszły [...] ²⁴⁰⁰.

9. Correctura iurium na wielu przed tym sejmach była namawiana i insi pp. posłowie nasi przedtym mieli to od nas in commissis, ponieważ dla skrócenia procesów, przez co ludzie ubodzy wielce się skodzą i krzywd swych, choć wielkich, pod czas zaniechać muszą, barzo jest pilna i potrzebna. Przypomnieć mają pp. posłowie nasi, aby ad effectum przyjść mogła powagą sejmową.

10. Poprawa trybunału, iż jest lege publica praecustodita, ponieważ za zagę[sz]czeniem spraw ledwo w kilka lat pallatinales actiones dochodzą, a ludzie ubodzy semper esuriunt et sitiunt iusticiam, perswadować mają pp. posłowie nasi, aby przyna[j]mniej pro una vice duplicatus numerus był obrany i wysłany deputatów trybunalskich, ęby przez cały rok jedni sądzili w Piotrkowie, a drudzy w Lublinie, za czym by się prędzej te akcje zagę[sz]czone uprzątęli.

11. O komiszej podlaskiej z W.Ks.L., iż kognicja na deliberaczej J.K.M. wisi, przestrzegać tego mają pp. posłowie nasi, ęby przy ekspediowaniu tej deliberaczej [s. 6] byli pilni z panami posłami inszych powiatów tego województwa, a gdzieby tego potrzeba ukazała, ęby słuszność wywiedzionej komiszej przy obywatelach ziemie podlaskiej i sławnej pamięci panu Niemierze²⁴⁰¹, wojewodzie podlaskim, wedle dekretu komisarskiego z dokumentów i z duktów pokazana bydź miała, aby ją produkowali i o aprobacją sejmową starali się, wedle informaczej J.K.M., pp. senatorów naszych i wyższej [sic] mianowanych konstytuczej²⁴⁰².

²³⁹⁵ Nur, miasto nad Bugiem w woj. mazowieckim, stolica ziemi nurskiej (obecnie wieś, pow. ostrowski).

²³⁹⁶ Praga, wieś nad Wisłą w woj. mazowieckim (obecnie część Warszawy).

²³⁹⁷ Mikołaj Daniłowicz (zm. 1624), oboźny koronny 1606-1609, podskarbi nadworny koronny 1610-1616, kasztelan lwowski 1614-1616, podskarbi wielki koronny 1616-1624, starosta drohobycki, czerwonogrodzki, chełmski, bielski, parczewski.

²³⁹⁸ Nowy Dwór, miasto przy ujściu Bugu do Wisły w woj. mazowieckim (obecnie Nowy Dwór Mazowiecki).

²³⁹⁹ Pół wiersza nieczytelne.

²⁴⁰⁰ Pół wiersza nieczytelne.

²⁴⁰¹ Wojciech Niemiera (zm. 1625), stolnik podlaski 1603-1611, starosta mielnicki 1611-1617, kasztelan podlaski 1613-1617, wojewoda podlaski 1617-1625, syn Hieronima, łowczego podlaskiego.

²⁴⁰² M.in. *Kommissya brzeska z województwem podlaskim*, [w:] VC, t. 3, vol. 1, s. 327.

12. Konstytucja sejmu przeszłego²⁴⁰³ o zabezpieczeniu konfederacji i zaciągach wojennych w przechodzeniu rot, aby in genere na każdy zaciąg służyła wojenny, nie tylko kwarcianych rot, żeby to było sine damno et detrimento tego województwa naszego. K'temu, aby wojska W.Ks.L. żadnych stacji ani stanowisk nie wyciągały żołnierstwu w województwie podlaskiem.

13. Pomiarą równa dóbr wszystkich R.P. i ślacheckich propter augmentum commodorum R.P. i podatków poborowych aby była namówiona na przysłem sejmie perswadować mają pp. posłowie nasi.

14. Stanów wielkich zaciągi i odjazd z W.Ks.L. na sejmy i insze okazje, także kup niemały poczet stanowiskami uciążeniem jest wielkiem, nie tylko dobram J.K.M. i R.P., ale i ślacheckiem województwa podlaskiego, starać się mają pp. posłowie nasi, aby to pochwałą [sic] sejmową pohamowano i zabroniono było.

15. Okazowanie pospolite aby na czas inszy, to jest pro feria secunda post D(omi)nicam Rogationum [tj. pierwszy poniedziałek po piątej niedzieli od Wielkanocy] przełożono było powagą sejmową pilno się o to starać mają pp. posłowie nasi, gdyż o niedzieli przewodnej nawiększe rezolucje wód, zaczyn niektórzy z braciej zdrowia postradali i competenter się stawić nie mogli dla częstych rzek i złych przejazdów.

16. Na żądanie obywatelów powiatu tykockiego widząc słuszną ich instancją dla zagę[sz]czenia spraw sądowych porucamy to pp. posłom naszym, aby się starali o to, jakoby konstytucją sejmową odprawowanie pozycje z jurydyką zwykłą zarazem po skończeniu roków ziemskich tykockich, które nad wyjście dwu niedziel dłużej nie mają być sądzone przez cały tydzień, namówione było, gdyż przedtym tylko przez cztery dni trwała pozycja i to absq(ue) iuridica.

17. Komisja pruska z Mazowszem i z Podlaszem, która na wielu sejmach przed [s. 7] tym namawiana [była], aby efekt swój wziąć mogła powagą sejmu przeszłego pilno się o to starać mają pp. posłowie nasi.

Te wszystkie artykuły wyżej opisane cum limitata potestate zlecamy fidei, prudentiae et dexteritati i.m. pp. posłów naszych, prosząc ich braterskie [sic], aby je staraniem swem do skutku przywiedli, zasięgając rady od i.m. pp. senatorów naszych z i.m. się o wszystkim znosząc,

²⁴⁰³ *O zabezpieczeniu konfederacji żołnierskiej i wszelkiej nawalnej domowej swawoli*, [w:] VC, t. 3, vol. 1, s. 323-324; *Postanowienie na domową obronę względem swywołników*, [w:] ibidem, s. 334-336.

jakoby wprzód dawnych praw²⁴⁰⁴ i wolności naszych ślacheckich przy ochronie dostojęstwa J.K.M., p.n.m., ostrzegli, na nowe rzeczy, które by temu miały być przeciwne, nie pozwalali. A potym te potrzeby tak pospolite, wszystkiej R.P., jako i naszej ziemie, ile będzie mogło być, sprawili. Za co nas sobie do wdzięczności i podziękowania obowiązują.

Petita

1. Wniesiona jest prośba w pośrodek koła naszego rycerskiego od j.m.p. Trojanowskiego²⁴⁰⁵, pisarza ziemskiego mielnickiego, aby sprawa siostry j.m. o rapt z panem Tymińskim sądzona była, przyjmąwszy to jako rzecz słuszną, zlecamy to pp. posłom naszym, aby wspólnie z innymi pp. posłami województw innych u K.J.M. i Senatu starali się o to, aby ta sprawa na tym sejmie przysłym efekt swój wziąć mogła.

2. Wniesiona też jest prośba od pp. Kadłubowskich, obywatelów brańskich, w której żądali, aby sprawa ich²⁴⁰⁶ z j.m.p. starostą brańskim²⁴⁰⁷ na sejmie przysłym była sądzona. Zlecamy to i.m. pp. posłom naszym, aby także eo nomine z innymi i.m. pp. posłami wnieśli to instancją do K.J.M. i Senatu, żeby na tem sejmie przysłym ta sprawa efekt swój wziąć mogła.

3. Wnieśli też prośbę swą w pośrodek nas ślachatni Jan Mieński i Paweł Kulesza, obywatele ziemie bielskiej, którzy na posłudze K.J.M. i R.P. przeciw Turczynowi z odwagą zdrowia swego i wielkiem uro[...], także postradaniem pocztów swych służyli, za co jako powi[...] [...] ²⁴⁰⁸ słusznych merita swych, zlecamy to i.m. panom [posłom naszym, aby] wnieśli instancją swą do K.J.M. i R.P., jakoby [...] ²⁴⁰⁹ [...] skiem nagrody swe odnieśli.

[s. 8] [4.] Wniesiona jest prośba od j.m.p. Krupickiego, aby posłowie nasi uczynili instancją na sejmie przysłym o zniesienie z niego infamiej na nim otrzymanej na sejmie, mieniając się eo in passu mieć glejt od J.K.M. i zalecenie panów hetmanów bene meritorum. Zleciliśmy to pp. posłom naszym, żeby na przysłym sejmie eo nomine (nihil tamen derogando iuribus Regni) instancją uczynili, inquantum się to będzie zdało i.m. pp. posłom innych województw.

²⁴⁰⁴ W Rkp. 1: spraw.

²⁴⁰⁵ Jan Trojanowski, pisarz ziemski mielnicki 1621-1638, pisarz ziemski drohicki 1638-1639.

²⁴⁰⁶ Zob. wyżej: Instrukcja z 1616 r.

²⁴⁰⁷ Prokop Leśniowski, starosta brański 1622-1646, kasztelan podlaski 1646-1652, wojewoda podlaski 1652-1653, syn Jana, kasztelana czerskiego i starosty brańskiego, brat Adama, starosty brańskiego.

²⁴⁰⁸ Uszkodzenie tekstu na 2-3 słowa.

²⁴⁰⁹ Uszkodzenie tekstu na 2-3 słowa.

Actum et datum in Bransko die et a. ut supra.

Qua quidem praemissa omnia in evidenti(us) testimonium zleciliśmy wszyscy podpisać j.m.p. marszałkowi naszemu zwyż mianowanemu, od nas natenczas obranemu, i pp. deputatom z koła rycerskiego do spisania tych artykułów przydanym cum appensione sigillorum eorund(em).

[...] ²⁴¹⁰

2. List chorążego ziemi zakroczymskiej Stanisława Skaszewskiego do Krzysztofa II Radziwiłła, Dzieciołowo, 27 XII 1625 r. (fragment).

Rkp. AGAD, AR, dz. V, sygn. 14431, s. 1.

[s. 1] Pisanie W.Ks.M., m.m.p., po sejmiku czwartego dnia jest mi oddane, to jest d(ie) 19 decembris [XIII]. Zaczym, iż się nie wygodziło rozkazaniu i potrzebie W.Ks.M. (a słusznej) barzo tego żałuję. Jednak, iż pan pisarz ziemski²⁴¹¹, do ktoregoś też W.Ks.M. pisać raczył był na tym sejmiku marszałkiem i jeszcze gwoli powietrza aż w dom[u] [in]strukcją pp. posłom spisować mieli, posłałem tejże godziny sługę mego tak z publicznym listem W.Ks.M., jako i prywatnym do niego, prosząc imieniem W.Ks.M., aby to petitum, jako słuszne, wpisał do instrukcji, gdyż się tam i.m. do niego mieli zjechać dla spisania tej instrukcji. Prosiłem i sam j.m. w liście swym, aby i sam z chęci swej i inszych do tego przywiódł, pokazawszy znaczne merita W.Ks.M. nie tylko w wojennej przysłudze, ale i w R.P. wolności zatrzymanie, aby i.m. mieli wzgląd na tak wielkie posługi W.Ks.M. Pisałem też i prosząc j.m.p. pisarza, aby instrukcji posłał do W.Ks.M. kopia, którego sługa mój natenczas w domu nie zastał, bo był odjechał na pogrzeb szwagra swego za kilkanaście mil, gdzie dotąd od niego żadnej wiadomości nie mam, jednak rozumiem, że zażyje w tym ludzkości takiej, iż W.Ks.M. odpisze, jeśli co uczyni. Ja, iżem dotąd od niego nie odniósł żadnego responsu, tego jednak żałuję, że nie mógł w tym usłużyć W.Ks.M., czegom sobie s[z]czerze życzył.

3. List pisarza ziemskiego bielskiego Krzysztofa Brzozowskiego do Krzysztofa II Radziwiłła, Liza, 2 I 1626 r. (fragment).

Rkp. AGAD, AR, dz. V, sygn. 1534, s. 47-48.

²⁴¹⁰ W Rkp. 1 brak podpisów.

²⁴¹¹ Krzysztof Brzozowski, pisarz ziemski bielski 1617-1635, starosta drohicki 1620, syn Marcina, podkomorzego ziemi bielskiej, brat Hieronima, chorążego ziemi bielskiej.

[s. 47] Życząc tego sobie za osobliwe s[z]częście, żebym W.Ks.M, p.m.m., uniżoną powolność moją mógł skutecznie oświadczać, wielcem był rad temu, żeś mię W.Ks.M., p.m.m., rozkazać raczył prezentować list swój sam na sejmiku brańskim i jego kontenta urgere u ślachty braciej cny [sic] i u inszych i.m. Przyjąwszy tedy mile to rozkazanie W.Ks.M., p.m.m., choć flaszowliwy [sic], że już nie per tempus było mi oddane, bo po sejmiku w kilka dni. A porozumiawszy się z temi, na których to należało, otrzymałem między inszemi artykułami instrukcej poselski [sic] (którą W.Ks.M. posyłam) i ten artykuł, któregoś W.Ks.M. potrzebować raczył. Poruczone jest i ustnie pp. posłom naszym pilne i wierne w tym postulatam [sic] W.Ks.M. usługowanie W.Ks.M., aby jako na[j]większy respekt był i łaska J.K.M. na tak dzielne i odważne odwagi, przewagi i koszty, prace i skody [s. 48] W.Ks.M.

Sejmik relacyjny ziemi drohickiej, Drohiczyn, III/IV [?] 1626 r.

Sejmik zwołany mocą uchwały poborowej sejmu zwyczajnego warszawskiego: 27 I-10 III 1626 r. Poborcą został wyznaczony Jan Puchalski pisarz grodzki drohicki. Konieczność wybrania 2 poborów i 1 czopowego, o dwóch pozostałych poborach ma zdecydować szlachta na sejmiku (VC, t. III vol. 1, s. 374). Akta tego sejmiku nie odnaleziono.

Sejmik relacyjny ziemi mielnickiej, Mielnik, 6 IV 1626 r.

Sejmik zwołany mocą uchwały poborowej sejmu zwyczajnego warszawskiego: 27 I-10 III 1626 r. Na poborcę wyznaczono Wojciecha Kamińskiego. Miał wybrać 2 pobory i 1 czopowe, natomiast o dwóch pozostałych poborach miała zdecydować szlachta zgromadzona na sejmiku (VC, t. III, vol. 1, s. 374). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 7 IX 1626 r.

Zygmunt III uniwersalami datowanymi w Warszawie 30 VII 1626, pod Grudziądzem 12 IX i pod Warcimierzem 17 X zwołał sejm nadzwyczajny do Torunia na 19 XI 1626 r. Szlachta ziemi bielskiej wybrała posłów: Marcjana Wiszowatego podstolego ziemi bielskiej oraz Adama Mościckiego. Nie udało się odnaleźć uniwersału zwołującego sejmik, ustalić nazwiska marszałka, ani odnaleźć instrukcji sejmikowej.

Notatka o obiorze posłów ziemi bielskiej na sejm i wręczeniu im instrukcji sejmikowej,
Brańsk, 7 IX 1626 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 118, k. 461v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 7 IX 1626 r. [feria secunda in vigilia festi Nativitatis Gloriosae Virginis Mariae a. 1626]; **Skrót:** ANK, ZZG, sygn. 15, s. 193; **Wzmianka:** CDIAUL, f. 812, op. 1, sygn. 20, k. 20v.

[k. 461v] Ad officium et acta praesen(tia) capitanealia castren(sia) Branscen(sia) personal(ite)r venientes generosi [1] Stanislaus Tarusza²⁴¹², succamerarius; [2] Adamus Mienski²⁴¹³, iudex; [3] Albertus Kostro²⁴¹⁴, subiudex, terres(tres) Bielscen(ses) et nobiles [4] Ciriacus Kostro²⁴¹⁵, [5] Joannes Skrzypkowsky, [6] Venceslaus Pietrzykowsky, [7] Stanislaus Woino, [8] Stanislaus Kostro, [9] Simon Wyszensky suo et aliorum nobilium districtus et terrae huius Bielscen(sis) nomine recognover(un)t, quia ipsi generosos Marcianum Wiszowaty²⁴¹⁶, Adamu(m) Moscicki²⁴¹⁷ in conventu particulari terrae Bielscen(sis) die hodierna per S.R.M. ad elligendos nuncios assignata p(ro) conven(to) generali et comitiis Regni Varsavien(sibus)²⁴¹⁸ in nuncios terres(tres) elleger(un)t, dantes et concedentes ips(is) nunciis ad praesens ellectis facultas in gerendis negotiis nuncioru(m) Regni iuxta instructiam per totam nobilitatem terrae Bielscen(sis) concessa(m). Hac sua recognitione mediante p(ro)cedendi.

Sejmik relacyjny szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 31 XII 1626 r.

Nie udało się odnaleźć akt tego sejmiku.

Informacja Marcjana Wiszowatego podstolego ziemi bielskiej o dacie sejmiku relacyjnego,
Brańsk, przed 12 XII 1626 r.

²⁴¹² Stanisław Tarusza, wojski ziemi bielskiej 1618-1620, podkomorzy ziemi bielskiej 1620-1632, brat Wawrzyńca, podborcy ziemi bielskiej.

²⁴¹³ Adam Mieński, komornik polny graniczny ziemi bielskiej 1595-1603, podsędek ziemski bielski 1603-1616, sędzia ziemski bielski 1616-1635, syn Hieronima.

²⁴¹⁴ Wojciech Kostro, podsędek ziemski bielski 1620-1635, syn Melchiora i brat Cyriaka, sędziów ziemskich bielskich.

²⁴¹⁵ Cyriak Kostro, cześnik podlaski 1635-1642, sędzia ziemski bielski 1642-1659, syn Melchiora i brat Wojciecha, sędziego i podsędka ziemskich bielskich.

²⁴¹⁶ Marcjan Wiszowaty, podstoli podlaski 1618-1633, poborca ziemi bielskiej, syn Abrahama, komornika ziemskiego bielskiego, brat Łazarza.

²⁴¹⁷ Adam Mościcki, poseł i działacz sejmikowy ziemi bielskiej, syn Walentego, wojskiego ziemi bielskiej.

²⁴¹⁸ Sejm początkowo miał zebrać się w Warszawie, później zdecydowano o przeniesieniu obrad do Torunia (VC, t. III, vol. 1, s. 376).

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 34, k. 557. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 12 XII 1626 r. [sabbato post festum Conception(is) Gloriosae Virgin(is) Mariae prox(imo) a. D. 1626]²⁴¹⁹.

[k. 557] Ad off(iciu)m et acta pr(aese)ntia capitanealia castrensia Branscensia veniens personaliter gen(er)osus Martianus Wiszowaty²⁴²⁰, subdapifer terrae Bielscensis, nuncius pro comitiis Torunensibus proxime praeterit(is) a tota nobilitate district(us) Bielscensis ellectus manifesta(tione)m suam fecit de eo, quia ipse conventum particulare(m) toti[us] nobilitat(is) districtus huius Bielscensis in comitiis Torunensibus laudat(um) hic in Bransko in loco consueto audien(dum) relation(is) suae ex conventu(m) Torunen(sem) p(er)feren(dum) pro die ultima decembris prox(ime) futura a. praesenti [31 XII 1626], iuxta consuetudinem et observation(em) eiusdem convent(us) assignat et destinat.

Sejmik relacyjny ziemi drohickiej, Drohiczyn, 4 I 1627 r.

Sejmik zwołany uchwałą poborową podczas obrad sejmu nadzwyczajnego toruńskiego obradującego w terminie: 19 XI-3 XII 1626 r. : „... poborów dwa, ex laudo uchwalonych, którego dobierać mają dwa nowe nowe, czopowe jedno a dwa do braci...(VC, t. III, vol. 1, s. 391). Nie znaleziono akt tego sejmiku.

Sejmik relacyjny ziemi mielnickiej, Mielnik, 11 I 1627 r.

Sejmik zwołany uchwałą poborową podczas obrad sejmu nadzwyczajnego toruńskiego obradującego w terminie: 19 XI - 3 XII 1626 r. W świetle uchwały poborowej ziemia mielnicka ma oddać 2 pobory, mają uchwalić 4 dodatkowe pobory, sejmik powoła poborcę (VC, t. III, vol. 1, s. 391). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik ekstraordynaryjny szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 6 V 1627 r.

²⁴¹⁹ Ze względu na przemieszanie wpisów i liczne ubytki kart w księdze nie jest możliwe ustalenie dokładnej daty.

²⁴²⁰ Marcjjan Wiszowaty, podstoli podlaski 1618-1633, poborca ziemi bielskiej, syn Abrahama, komornika ziemskiego bielskiego, brat Łazarza.

Zygmunt III uniwersałem datowanym w Warszawie 6 IV 1627 r. zwołał nadzwyczajny sejmik do Brańska.

1. Uniwersał króla zwołujący sejmik ziemi bielskiej i sejmik generalny mazowiecki,
Warszawa, 6 IV 1627 r.

Rkp. AGAD, Ks. gr. bran., sygn. 28, k. 18-18v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 17 IV 1627 r. [sabbatho post Dominicam Conductus Paschae prox(imo) a. D. millesimo sexcentesimo vigesimo septimo].

[k. 18] Zygmunt III, z Bożej łaski król polski, wielkie książe litewskie, ruskie, pruskie, mazowieckie, żmudzkie, inflanckie i szwedzki, gotcki, wandalski dziedziczny król.

Wielmożnym, urodzonym, ślachtetnym dygnitarzom, urzędnikom i wszystkim stanu rycerskiego województwa podlaskiego obywatelom, uprzejmie i wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. Wielmożni, urodzeni, ślachtetni, uprzejmie i wier(nie) nam mili. Dla niebezpieczeństw, a nagłych ze wszystkich stron R.P. zachodzących, o których nas pewne dochodzą wiadomości, idąc za radą i zdaniem panów²⁴²¹ senatorów przy boku naszym będących, a nie mając na wczesne odwrócenie ich innego krom zwyczajnego w Koronie sposobu, przychodzi nam Uprzej(mościom) i Wier(nościom) W(aszym) sejmik extraordinarie składać, który w Brańsku na dzień VI miesiąca maja, a główny powiatom tamecznym w Warszawie na dzień XVII miesiąca maja składamy, żądając pilnie i napominając Uprzejmośc[i] i Wier(ności W(asze)), żebyście na czas i miejsce naznaczone w tak niebezpiecznym razie ojczyzny miłej zjachali, a tam instrukceji posłowi naszemu od nas danej przesłuchawszy i wszystkie niebezpieczeństwa statecznie uważywszy, takie przedsię consilia wzięli, którech praesentia pericula avertere i nieprzyjacielom na całość państw koron(n)ych [k. 18v] i swobód ojczyzny nasadzonym potężny wstręt uczynić mogli, co uczynicie Uprzejm(o)ści i Wier(ności) W(asze) i z miłości swej ku zatrzymaniu ojczyzny w ozdobach i całości swojej, i na żądanie nasze. Który uniwersał nasz, aby wszystkich doszedł wiadomości, rozkazujemy urzędom grodzkim, aby go do ksiąg swych aktykować [i] niemieskanie na miejscach zwyczajnych publikować kazali.

Dan w Warszawie dnia VI miesiąca kwietnia r. P. MDCXXVII [1627], panowania naszego XXXX, a szwedzkiego XXXIV.

²⁴²¹ W oryg. powtórzono: panow.

2. List Stanisława Kurosza do Krzysztofa II Radziwiłła, Orla, 25 V 1627 r. (fragment).

Rkp. AGAD, AR, dz. V, sygn. 8080/I, s. 127 – oryginał.

[s. 127] Nasz sejmik brański, na którym byłem, odprawił się tak, że na żadną rzecz pozwolić nie chciano. Nie pomogły nic i mowy obszerne posła J.K.M. i instrukcja, w której p(eri)cula wielkie, które imminent R.P. przed oczy przedkładano, do prędkich ratunków i pieniędzmi i powiatowymi ludźmi p(er)swadowano, ale surdis canebat auribus. Pospolite ruszenie tylko podług konstytucyj toruńskie(g)o sejm²⁴²² i sine divisione belli (bo K.J.M. te(g)o teraz chciał, aby cum divisione belli to pospolite ruszenie było) pozwolili, dokładając tego, że „w kupie kiedy będziemy i ratunek prędeż obmyślimy, i praw, i urazów w nich swoich tam się domówiemy”. Lepiej nigdy sejmik brański nie stanął [j]ako teraz. Za co im też zaraz odpowiadano, że na nich za to zemkn[ą]ć mieli żołnierza i inszy sejmik prędko obiecując. To też W.Ks.M., p.m.m. oznajmując, że na przeszłym popisie województwa podlaskie(g)o, wszyscy²⁴²³ obywatele barzo sarkali, że od W.Ks.M. r(aci)one Orla²⁴²⁴ pocztu żadne(g)o nie stawiono i abym to W.Ks.M. doniósł prosili mię na sejmiku, żebyś W.Ks.M. równo z niemi jako obywatel sameczny [*sic*] pociągać raczył, o czym i przedtym list pana chorążego²⁴²⁵ w tej materiej miałem. Także i pospolitego ruszenia nagłego i prędkie(g)o się spodziewamy, tedy W.Ks.M. racz w czas obmyślić [i] rozkazać i poczet, i kto by jechał, by zaś poenas legum na W.Ks.M. nie chciał kto ugonić, bo wszyscy są już gotowi, czekając tylko pierwszych wici.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 31 VIII 1627 r.

Zygmunt III uniwersałem datowanym w Warszawie 12 VII 1627 r. zwołał sejm walny w Warszawie na 12 X 1627 r., sejmiki przedsejmowe na 31 VIII 1627 r. (ASWB 1572-1655, s. 330). Szlachta ziemi bielskiej wybrała posłów: Jana Kuleszę chorążego ziemi bielskiej oraz Prokopa Leśniowolskiego, starostę brańskiego²⁴²⁶. Nie udało się odnaleźć akt tego sejmiku.

²⁴²² *Pospolite ruszenie*, [w:] VC, t. 3, vol. 1, s. 377.

²⁴²³ Przed tym słowem skreślone: żeby.

²⁴²⁴ Orla, miasto nad Orłanką (dopływ Narwi) w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie wieś, pow. bielski). W latach 1585-1698 ośrodek dóbr Radziwiłłów birżańskich.

²⁴²⁵ Zapewne chodzi o Jana Kuleszę, podpiska grodzkiego brańskiego 1600-1604, wojskiego ziemi bielskiej 1615-1618, chorążego ziemi bielskiej 1618-1629, poborcę ziemi bielskiej, syna Jana, komornika ziemskiego bielskiego.

²⁴²⁶ J. Seredyka, *Sejm zawiedzionych nadziei*, Opole 1981, s. 105; J. Siedlecki, *Sejmiki*, s. 265.

Sejmik relacyjny ziemi drohickiej, Drohiczyn, 4 I 1628 r.

Sejmik zwołany zwołany mocą uniwersału poborowego uchwalonego na sejmie 12 X – 26 XI 1627 r. Uniwersał poborowy, VC, t. III, vol. 2, s. 33:”... ziemia drohicka czopowe dwoje annatim; poborów łanowych sześć, a cztery do braci. Poborca urodzony Marcin Niemiera, h. Gozdawa²⁴²⁷, sędzia ziemski drohicki. Sejmik dnia 4 stycznia” [1628 r.]. Akt tego sejmiku nie odnaleziono.

Sejmik relacyjny ziemi mielnickiej, Mielnik, 11 I 1628 r.

Sejmik zwołany Uniwersałem poborowym na sejmie warszawskim: 12 X – 26 XI 1627 r. Ziemia mielnicka, czopowe dwoje annuatim; poborów łanowych sześć, a cztery do braci. Poborca urodzony Wojciech Kamieński, h. Ślepowron, przy którym czopowe za dyspozycją skarbową ma zostać. (VC, t. III, vol. 2, s. 33). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik relacyjny szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 17 [I] 1628 r.

Sejmik zwołał Stanisław Niemeira kasztelan podlaski za uniwersałem Zygmunta III dla nieporównania w poborach z drugimi powiatami województwa podlaskiego. Akt tego sejmiku nie odnaleziono.

Uniwersał Stanisława Niemiery informujący o zwołaniu sejmiku relacyjnego, Niemierów,

23 XII 1627 r.

Rkp. AGAD, Ks. gr. bran., sygn. 28, k. 396-396v. Oblata została dokonana przez Stanisława Zakrzewskiego, służę Stanisława Niemiery 7 I 1628 r. [feria sexta in crastino festi sanctorum Trium Regum a. D. mill(esi)mo sexcent(isi)mo vigesimo octavo]. Uniwersał został opatrzony pieczęcią kasztelana i jego własnoręcznym podpisem. Ogłosił go woźny general koronny opatrzny Grzegorz Golanka in foro publico civitat(is) Branscen(sis) ac plateis in praesentia multoru(m) hominu(m) protun[c] causa exped(i)endar(um) casuaru(m) suar(um) congregator(um).

²⁴²⁷ Marcin Niemiera (Niemira), h. Gozdawa, syn Hieronima, chorąży mielnicki w 1623 r., sędzia ziemski drohicki w l. 1623-1633.

[k. 396] Wszem wobec i każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy, a zwłas[z]cza i.m. panom urzędnikom [i] obywatelom stanu ślacheckiego powiatów [k. 396v] bielskiego [i] brańskiego po zaleceniu służb moich, wiadomo czynię, iż dla nieporównania w poborach z drugimi powiatami województwa podlaskiego i dla wzięcia do braciej J.K.M., p.n.m., naznaczyć raczył sejmik obywatelom powiatów tamecznych w Brańsku na dzień 17 [stycznia], na który i posła swego z instrukcją zesłać raczył; na który czas abyście się w.m. raczyli zjachać, wiedząc o woli J.K.M. Przeto z urzędu swego senatorskiego posyłam ten mój uniwersał, aby był publikowany i aby każdego z w.m. do wiadomości doszło, do grodu brańskiego.

Datu(m) w Niemierowie²⁴²⁸ 23 decembris [XII] a. D. 1627.

W.m., mych m(iło)ściwych panów,

życzliwy przyjaciel i sługa powolny,

Stanisław Niemiera²⁴²⁹, kastalan [sic] podlaski m(anu) p(ro)p(ria).

Sejmik przedsejmowy ziemi mielnickiej, Mielnik, 5 VI 1628 r.

Zygmunt III uniwersałem datowanym w Warszawie 30 III 1628 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 27 VI 1628 r., sejmik przedsejmowy ziemi bielskiej na 5 VI do Brańska, sejmik generalny mazowiecki na 19 VI 1628 r.

Instrukcja poselska ziemi mielnickiej na sejm, Mielnik, 5 VI 1628 r.

Rkp. AGAD, AR, dz, II, nr 991, s. 1-2. *Oryginał.*

[s.1] My urzędnicy ziemscy i grodzcy i rycerstwo powiatu mielnickiego pro die hodierna quinta juni na sejmik partykularny zgromadzeni posła JKM cum ea videcet praesentia przyjąwszy i instrukcejj attentissime wysłuchawszy obraliśmy spośródku siebie urodzonych

²⁴²⁸ Niemierów (Niemirów), miasto nad Bugiem w ziemi mielnickiej woj. podlaskiego (obecnie wieś, pow. siemiatycki). Ośrodek dóbr rodu Niemirów.

²⁴²⁹ Stanisław Niemiera, wojski podlaski 1611-1613, chorąży ziemi mielnickiej 1613-1617, kasztelan podlaski 1617-1634, wojewoda podlaski 1634-1648, syn Hieronima, łowczego podlaskiego, brat Wojciecha, wojewody podlaskiego.

Wojciecha Kochańskiego²⁴³⁰ pisarza grodzkiego mielnickiego i Mikołaja Greka²⁴³¹ ludzi godnych i RP zasłużonych, którym niżej mianowane artykuły zleciliśmy.

Naprzód JKM panu naszemu miłościwemu za ojcowskie obmyśliwanie w tym razie o RP ojczyźnie naszej podziękować, której i my suo posse ratować chcąc porachowawszy się z dostatkami naszymi limitatam potestatem dalichmy im. pp. posłom aby nad dwa pobory więcej nie postępowali a poborcę na kwerellach na pierwszych po sejmie podamy. A iż takie onera na RP zaciągnęli się, których kupcy wszyscy z nami pospołu nie ponoszą, tedy starać się o to mają panowie posłowie, aby jakie znaczne subsydium z nich było, i żeby rycerstwu pruskiemu ad fidem publicam towary od nich dawane były, jako tego rycerstwo samo affektuje.

Sądy na sejmie extraordinarie tak przyszłym tak causerum fisci jako [i] kwarty aby odprawowane nie były, gdyż to jest contra mentem konstitutiej i przeciwko prawu.

Sól wedle konstytuczej dawniejszej i przeszłej warszawskiej²⁴³², czemu od jmp. podskarbiego²⁴³³ wystawowana nie była.

Za książęciem²⁴³⁴ jm. intersedere do KJM aby na odważny koszt jego wzgląd był, a summa według konstytuczej przeszłych assecurowana książęciu jm. oddana była, aby tak do dalszej przysługi RP ochotniejszy zostawał.

Zamek birżański, na którym RP siła należy, który jest od nieprzyjaciela spustoszony, aby według prawa de erufinis[?] munitiis sumptu RP restaurowany i presidiis opatrzony był.

Glejty contra prescriptum legum aby dawane nie były.

[s.2] Nowae subsidia, które są con(tra) immunitates et libertates nostras, żeby wynajdowane nie były.

Uniwersałami priwatnemi, iż konstytucje psują, że to jest przeciwko prawu serio lego panowie posłowie upomnieć się mają, aby takowe inconuenientia intra postem nie były.

Taxa rerum vendibilium, iż do efektu swego nie przyszła panowie posłowie starać się mają, aby koniecznie na tym sejmie efekt swój wzięła.

²⁴³⁰ Wojciech Kochański, h. Rola, w l. 1638-1642 był sędzią mielnickim.

²⁴³¹ Mikołaj Grek, h. wł. Podsędek mielnicki w l. 1598-1600, w l. 1600-1620 sędzia mielnicki.

²⁴³² VC, t. III, vol. 2, s.12-34: Konstytucje sejmu walnego warszawskiego: 12 X-26 XI 1627 r.

²⁴³³ Hermolaus Ligęza, h. Półkozic, podskarbi wielki koronny w l. 1624-1632.

²⁴³⁴ Krzysztof Radziwiłł, hetman polny litewski w l. 1615-1633; od 1633 kasztelan wileński, następnie wojewoda wileński, od 1635 hetman wielki litewski.

Co wszystko in legitali panom posłom zlecamy, że tych wszystkich artykułów nie odstąpią. Na co dla lepszej pewności zleciliśmy jmp. marszałkowi naszemu i niektórym im. imieniem naszym podpisać się i pieczęci przyłożyć.

Działo się w Mielniku, die 5 iunii a. D. 1628.

Adam Raczek²⁴³⁵ sędzia ziemski mielnicki, marszałek sejmiku mielnickiego m.p.; Jan Trojanowski²⁴³⁶ pisarz zi[emski] mielnicki; Maciej Radziszewski podstarości mielnicki, m.p.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 5 VI 1628 r.

Zygmunt III uniwersałem datowanym w Warszawie 30 III 1628 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 27 VI 1628 r., sejmik przedsejmowy ziemi bielskiej na 5 VI do Brańska, sejmik generalny mazowiecki na 19 VI 1628 r.

1. Uniwersał królewski zwołujący sejm i sejmiki przedsejmowe, Warszawa, 30 III 1628 r.

Rkp. AGAD, Ks. gr. bran., nr 28, k. 522-522v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim przez Łukasza Chojeckiego 10 IV 1628 r. [f(e)r(i)a secunda post Dominicam Judica Passionis Quadragesimale(m) prox(ima) a. D. milles(i)mo-628]. Uniwersał był opatrzony pieczęcią kancelarii większej koronnej i podpisany własnoręcznie przez króla.

[k. 522] Zygmunt Trzeci, z Bożej łaski król polski, wielkie ksiązę litewskie, ruskie, pruskie, mazowieckie, żmuckie, inflantskie, swedzki, gotski, wandalski dziedziczny król.

Wielmożnym, urodzonym, ślachatnym dygnitarzom, urzędnikom i wszystkim stanu rycerskie(g)o województwa podlaskie(g)o obywatelom, uprzejmie i wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. Wielmożni, urodzeni, ślchetni, wiernie nam mili. Iż na blisko przestłym sejmie stany koronne i W.Ks.L. złożenie sejmku trzyniedzielnego sine solennitatibus ku woli tym, które by na R.P. następowali niebezpieczeństwo [*sic*] uchwalili i nam w moc dali, przeto przychylając się w tej mierze do uchwały sejmowej i zdania Panów Rad przy boku naszym natenczas będących, a bacząc i uważając tak nagłe być R.P. potrzeby i niebezpieczeństwa, które R.P. zachodzą, a gruntowne ratunki i wstrętu prędkie(g)o potrzebują, składamy sejm trzyniedzielnny walny w Warszawie na dzień XXVII miesiąca czerwca, a sejmik powiatowy

²⁴³⁵ Adam Raczek, sędzia ziemski mielnicki w l. 1620-1638

²⁴³⁶ Jan Trojanowski, pisarz ziemski mielnicki w l. 1621-1638

jako innym województwom i powiatom na zwyczajnych mie[j]scach, tak obywatelom tamecznym w Brańsku na dzień V miesiąca czerwca, a główny zaś tamecznym powiatom w Warszawie na dzień XIX miesiąca czerwca naznaczamy. Żądamy tedy [k. 522v] i napominamy Uprzej(mości) i Wier(ności) Waszej [sic], abyście na sejmik pomieniony zjachali, a instrukceji od nas posłowie danej przesłuchawszy te, które R.P. niebezpieczeństwa z różnych stron zachodzą uważawszy, posły na sejm, ludzie mądre, w sprawach R.P. biegłe i tych, które by całość i dobrą [sic] R.P. na pieczy mieli, dawszy im władzę o tych niebezpieczeństwach z innemi stanami koronnemi radzić i onem gruntownie zabiegać. Który sejm lubo extraordinarie złożony jest, deklarujemy, że na niem sprawy fisci i odwarcie [sic] sądzone będą. Ażeby ten uniwersał wszystkie[ch] wiadomości doszedł, rozkazujemy urzędom grodzkim, aby go podług zwyczaju publikować i obwołać rozkazali dla łaski naszej.

Dan w Warszawie dnia XXX miesiąca marca r. P. MDCXXVIII [1628], panowania nasze(g)o polskie(g)o XXXXI, a sweckiego XXXVI roku.

Sigismundus rex.

2. Instrukcja dana posłom na sejmiku przedsejmowym ziemi bielskiej, Brańsk, 5 VI 1628 r.

Rkp. 1. AGAD, Ks. gr. bran., nr 28, k. 621-623. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 5 VI 1628 r. [feria secunda post Dominicam Exaudi prox(ima) a. D. 1628]; **Rkp. 2.** AGAD, AR, dz. II, sygn. 994, s. 1-4 – kopia (wypis oblaty); **Skrót:** CDIAUL, f. 812, op. 1, sygn. 20, k. 23v.

[k. 621] Instrukcja i.m. panom Krystofowi Brzozowskiemu²⁴³⁷, pisarzowi ziemskiemu ziemi bielskiej, i panu Marcjanowi Wysowatemu²⁴³⁸, posłom naszym zgodnie obranym na sejmiku w Brańsku d(nia) 5 czerwca roku 1628 dana.

[I.] Przy podziękowaniu J.K.M., p.n.m., za obmyślanie R.P. mają i.m. panowie posłowie nasi spólnym zezwoleniem wszystkich województw prosić J.K.M., aby raczył i dalej takie sposoby upatrować i brać przedsię, któremi by sartam, tectam tę ojczyznę naszą a państwo swoje zostawił i jako ją wziął od antecesorów swoich florentem, także ją podał succ(ess)orum, gdyż my post tot devastationes, calamitates, pestes, bella et post nimias inconsuetasq(ue)

²⁴³⁷ Krzysztof Brzozowski, pisarz ziemski bielski 1617-1635, starosta drohicki 1620, syn Marcina, podkomorzego ziemi bielskiej, brat Hieronima, chorążego ziemi bielskiej.

²⁴³⁸ Marcjan Wiszowaty, podstoli podlaski 1618-1633, poborca ziemi bielskiej, syn Abrahama, komornika ziemskiego bielskiego, brat Łazarza.

co(n)tributiones, [które] continue przez lat kilkanaście ponosimy, sąśmy barzo attriti et exhausti.

[2.] Co się tknie sposobów obrony z strony naszej, tych iż natenczas tak łącno upatrzeć nie możemy, gdyż nad zwyczaj dawny ratunków naszych poborów patrzeć, te w dobrach tak K.J.M. i R.P., i i.m. pp. duchownych, jako i naszych ślacheckich przez nieznośne egzacje i uciążenia żołnierskie [sic] i insze różne plagi Boskie barzo zmniejszone, a prawie wniwecz obrócone widzimy, pospolite też ruszenie sine divisione belli, którego prawo broni, nie może usui et commodo R.P. cedere, tedy zlecamy to i.m. panom posłom naszym, aby cokolwiek się tknie obrony R.P. ze wszystkich stron, osobliwie skończenia wojny z tym nieprzyjacielem in visceribus Regni będącym, więc i o zapłacie żołnierskiej i dalszym tej wojny poparciu, w tych wszystkich punktach mają się znosić z inszemi województwy i do zgody powszechnej wszystkich g(e)n(er)aliter województw [k. 621v] i powiatów skłaniać się ani podawając, ani przyjmując nic nowego i różnego nad prawa dawne i zwyczaje tego województwa i nad zgodną uchwałę wszystkich i.m. panów posłów koronnych, na co by się spółnie nemine contradicente i.m. pp. posłowie zgodzili.

[3.] A iż to województwo podlaskie, a osobliwie ziemia nasza bielska tak jest utrapiona od ludzi żołnierskich nie tylko koronnych, ale osobliwie W.Ks.L. i kup swowolnych ustawicznymi stacyjami, leżami, stanowiskami i inszemi różnemi szkodami, zdzierstwami nieznośnemi, że we wszystkich starostwach i dzierzawach większa już połowica w pustki się obróciła, skąd przedtym największe subsidia miewała R.P., ostatek poddanych, który w nich został barzo [są] zneedznieni i ledwo się co trzymają, tedy mają pp. posłowie nasi hac publicam querela(m) przełożyć w kole poselskiem i prosić usilnie, aby odwrócone było hoc malum iis mediis, które by się tam zdały najsposobniejsze między inszemi sposobami starać się mają o konstytucją wyraźną, żeby roty litewskie żadnym pretekstem do Podlasza nie wchodziły dla staczej ani dla inszych niezwycajnych egzacji wyciągania posyłać się ważyli, także i zbieranie ludzi aby żadne nie było od rotmistrzów litewskich w Koronie, a którzy się ważyli wybierać z dóbr K.J.M. i duchownych staczej pieniężnych do tego czasu, aby to im było w zasłużone potracono²⁴³⁹ i jeśliby się jakie²⁴⁴⁰ skargi od ślachty pokazali, żeby poen(as) legum podlegali. A jeśliby która rota zaciągu litewskiego przechodzić miała [przez] Podlasze, żeby żywność sobie kupowali, a który by bądź rotmistrz, bądź porucznik i towarzysz, ważył się przeciw temu

²⁴³⁹ Tak Rkp. 2, Rkp. 1: potraconą.

²⁴⁴⁰ Tak Rkp. 2, Rkp. 1: jakiej.

wystąpić, żeby każdego z nich było pozwać wolno [k. 622] na trybunał koronny inter causas recent(is) criminis ad poen(as) legum, jakie są in crimine pecculatus opisane.

[4.] Na kupy zaś swowolne żeby reasumowano²⁴⁴¹ konstytucję r. 1623 i insze²⁴⁴², i w nich rygor contra delinquentes żeby perpetuo zostawał mają się pilno starać pp. posłowie nasi, z obostrzeniem prawa na i.m. pp. starost[ó]w i dzierżawców, aby się do tego przyczynili dla obrony poddanych w dzierżawach swych, osobliwie przez pieniądze stacyje zubożonych.

[5.] Wydawanie soli od skarbu województwu podlaskiemu, iż nie dosyć się dzieje, jako w liczbie beczek nie proporcjonalnej numero obywatelów tego województwa, tak i w cenie beczek nierównej z obywatelami inszych województw, także i w składzie solnym obmienionym z Nura²⁴⁴³ dokąd inąd nad konstytucją r. [...] ²⁴⁴⁴. Tedy zlecamy to pilnie pp. posłom naszym, aby w tej mierze postrzegli et indemnitatem et prerogativam nostram, a jeśli czego więcej nie będą mogli otrzymać od skarbu, przyna[j]mniej mają porównanie z inszemi województwami tam in numero, quam in precio otrzymać, a z osobna skład solny wedle tejże konstytuczej pomienionej i blisko przeszłego sejm²⁴⁴⁵ utwierdzić.

[6.] Lidzbie [sic] skarbowej mają się pilno przysłuchać pp. posłowie nasi i dowiedzieć się dostatecznie, jako się przeszłe podatki obrócili, jeśli in publicum albo extraordinarium usum.

[7.] Glejty aby nie były na infamije sejmowe wydawane z kancelariej, ale tylko ex laudo et consensu commiciali, mają się starać pp. posłowie, także i o skasowanie tych wszystkich glejtów, które dotąd nad prawa są otrzymane.

[8.] Inszych wszystkich spraw [i] prerogatyw stanu ślacheckiego mają pp. posłowie nasi spólnie z inszemi z i.m. pp. [k. 622v] posłami ostrzegać na tym sejmie, jakoby praeiudicium żadne w nich się nie stało, więc wakanczej rozdania także spólnie²⁴⁴⁶ mają się upomnieć, a osobliwie hetmaństwa wielkiego, na którym wiele należy pod terażniejsze zwłas[z]cza czasy.

²⁴⁴¹ Tak Rkp. 2, Rkp. 1: reasumowana.

²⁴⁴² *O zabiezeniu konfederacyi żołnierskiej i wszelkiej nawalnej domowej swawoli*, [w:] VC, t. 3, vol. 1, s. 323-324; *Postanowienie na domową obronę względem swywołników*, [w:] ibidem, s. 334-336; *Swawolne kupy*, [w:] ibidem, s. 377-378.

²⁴⁴³ Nur, miasto nad Bugiem w woj. mazowieckim, stolica ziemi nurskiej (obecnie wieś, pow. ostrowski).

²⁴⁴⁴ W Rkp. 1 i 2 zostawiono puste miejsce. Zapewne chodziło o konstytucję z 1623 r.: *Sol wojewodztwa podlaskiego*, [w:] VC, t. 3, vol. 1, s. 328.

²⁴⁴⁵ *Sol wojewodztwom łeczyckiemu, mazowieckiemu, podlaskiemu, rawskiemu*, [w:] VC, t. 3, vol. 2, s. 19.

²⁴⁴⁶ Po tym słowie powtórzono: rozdania.

[9.] Mają i.m. pp. posłowie [się dowiedzieć], jeśli książę pruskie²⁴⁴⁷ daje pieniądze secundu(m) diploma²⁴⁴⁸, które mają być multiplikowane respecti(v)e quantitat(is) poborów naszych.

[10.] Census annuales post decessum tenutarioru(m) tam spiritualium, quam secularium aby byli do skarbu in defensione(m) R.P. obrócone.

[11.] Strony monety nowej, która miała być bita według konstytucji sejmu przeszłego²⁴⁴⁹, czemu do egzukucjei nie przysła.

[12.] Pobory dzierżawcy dóbr K.J.M. aby według lustracji, a duchownych iux(ta) taxa(m) beneficioru(m) oddawali.

Petita

[1.] Zlecamy i.m. pp. posłom naszym, żeby gorącą i uniżoną prośbę naszą wnieśli do J.K.M., p.n.m., za książęc[i]em j.m. panem hetmanem polnem W.Ks.L.²⁴⁵⁰, aby dług książęciu j.m. od R.P. asekurowany i kilka²⁴⁵¹ sejmów zgodnie aprobowany więcej nie zwłócząc z tego sejmu zapłacono i uis[z]czono²⁴⁵², na którym sławie R.P. i securitati Księstwu Litewskiemu wiele należy, także i birżański²⁴⁵³ zamek²⁴⁵⁴ dziedziczny książęcia j.m. aby praesidio ex publico aerario opatrzone był gorąco²⁴⁵⁵ instare et uniżenie prosić pp. posłowie nasi będą K.J.M., żeby tantus civis in R.P. nie tylko wdzięczność naszą, ale też i łaskę J.K.M. za swoje merita, koszty i odwagi dla służby J.[k. 623]K.M. i R.P. i nagrodą słusną od J.K.M. odnieść mógł, stawić się pro viribus mają pp. posłowie nasi.

[2.] Za j.m.p. Górską mają też pp. posłowie nasi wnieść petitum, aby jeśli insze jakie konstytucje w sprawach kryminalnych na tym sejmie odprawować się będą i ona też mogła otrzymać kontumacją w sprawie swej o rapt córki swej contra raptorem.

²⁴⁴⁷ Jerzy Wilhelm Hohenzollern (1595-1640), elektor brandenburski i książę pruski 1620-1640.

²⁴⁴⁸ Tak Rkp. 2, w Rkp. 1: de Płowae. Zapewne doszło do pomyłki przy przepisywaniu w wyniku skojarzenia z cłem z Pilawy, miasta portowego w Prusach Książęcych (obecnie Bałtyjsk w obwodzie królewieckim).

²⁴⁴⁹ *O mynicy*, [w:] VC, t. 3, vol. 2, s. 15.

²⁴⁵⁰ Krzysztof II Radziwiłł (1585-1640), hetman polny litewski 1615-1635, kasztelan wileński 1633, wojewoda wileński 1633-1640, hetman wielki litewski 1635-1640, starosta żyżmorski, bystrzycki, sejwejski, poszerwiński, czeczerski.

²⁴⁵¹ Tak Rkp. 2, Rkp. 1: kilka.

²⁴⁵² Tak Rkp. 2, Rkp. 1: uizczoną.

²⁴⁵³ Tak Rkp. 2, Rkp. 1: bierzanski.

²⁴⁵⁴ Birże, miasto i zamek na Żmudzi, ośrodek dóbr linii birżańskiej rodu Radziwiłłów.

²⁴⁵⁵ Tak Rkp. 2, Rkp. 1: gorącą.

i marszałek koła poselskie(g)o [*sic*] Wojciech
Kulesza²⁴⁶¹, podstarości brański, ręką swą.

3. List Krzysztofa Brzozowskiego pisarza ziemskiego bielskiego do Krzysztofa II Radziwiłła, Brańsk, 6 VI 1628 r. (fragment).

Rkp. AGAD, AR, dz. V, sygn. 1534, s. 62 – oryginał.

[s. 62] Według rozkazania W.Ks.M., pana i dobrodzieja me(g)o miłościwego, na sejmiku brańskim petitum na sejm dyrygowane w sprawam [*sic*] W.Ks.M, gdzie i zadość panów braci, i sam będę[, i] służyć W.Ks.M., p.m.m., nie zaniecham.

Sejmik relacyjny ziemi mielnickiej, Mielnik, 8 VIII 1628 r.

Sejmik zwołany Uniwersalem poborowym podczas obrad sejmu walnego warszawskiego 27 VI – 18 VII 1628 r. Ziemia mielnicka dwa stare pobory łanowe laudo pozwolone, które wszyscy oddawać mają. Poborca do nich urodzony Maciej Radziszewski, podstarości mielnicki, teraz dwa pobory nowe dają, a ośm i poborca do braci. Sejmik 8 augusti. (VC, t. III, vol. 2, s. 52). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik relacyjny ziemi drohickiej, Drohiczyn, 10 VIII 1628 r.

Sejmik został zwołany mocą niwersału poborowego uchwalonego podczas sejmu walnego warszawskiego (27 VI-18 VII 1628 r) ziemia drohicka, poborów łanowych cztery, a ośm i poborca do braci. Sejmik 10 Augusti (VC, t. III, vol. 2, s. 52). Akt tego sejmiku nie odnaleziono.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 12 XII 1628 r.

III uniwersalem datowanym w Warszawie 20 X 1628 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 9 I 1629, sejmili przedsejmowe na 12 XII 1628 r. (ASZCh, s. 157). Szlachta ziemi bielskiej wybrała posłów: Adama Mościckiego oraz Prokopa Leśniowolskiego, starostę brańskiego.

²⁴⁶¹ Wojciech Kulesza, komornik ziemski bielski ok. 1596-1616, pisarz grodzki brański ok. 1619-1622, podstarości i sędzia grodzki brański 1622-1632.

Marszałkiem sejmiku był Krzysztof Wiesiołowski marszałek nadworny W.Ks.L., starosta mielnicki, tykociński i suraski. Nie odnaleziono akt tego sejmiku.

Skrót: CDIAUL, f. 812, op. 1, sygn. 20, k. 20v-21.

Sejmik relacyjny ziemi drohickiej, Drohiczyn, 20 III 1629 r.

Sejmik został zwołany mocą uniwersału poborowego uchwalonego podczas obrad sejmiku zwyczajnego warszawskiego: 9 I – 20 II 1629 r. Ziemia drohicka: poborów łąnowych na porównanie według uniwersału, a cztery teraz pozwolonych. Poborcą został wyznaczony Szymon Nieciecki (VC, t. III, vol. 1, s. 80). Akt tego sejmiku nie odnaleziono.

Sejmik relacyjny ziemi mielnickiej, Mielnik, 20 III 1629 r.

Sejmik zwołany mocą uniwersału poborowego uchwalonego podczas obrad sejmiku zwyczajnego warszawskiego obradującego w terminie 9 I – 20 II 1629 r.: poborów łąnowych na porównanie cztery, a nowych cztery, czas oddawania jednych czterech na Niedzielę Przewodnią, a drugich czterech na Świętki. Czopowe dwoje, jedno po drugim. A czopowe w roku 1627 uchwalone ma zostawać przy poborcy w uniwersale 1627 r. naznaczonym (VC, t. III, vol. 1, s. 80). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 23 X 1629 r.

Zygmunt III uniwersałem datowanym z Warszawy, 24 IX 1629 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 13 XI 1629 r., sejmiki przedsejmowe na 23 X 1629 r. Szlachta ziemi bielskiej wybrała posłów: Krzysztofa Brzozowskiego, pisarza ziemskiego bielskiego oraz Wojciecha Kuleszę, podstarościego brańskiego²⁴⁶². Nie odnaleziono akt tego sejmiku.

Sejmik relacyjny ziemi drohickiej, Drohiczyn, 13 XII 1629 r.

²⁴⁶² J. Seredyka, *Posłowie Rzeczypospolitej na sejm „ratyfikacyjny” w 1629 r.*, „Studia Opolskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk”, 1979, nr 13, s. 32; J. Siedlecki, *Sejmiki*, s. 266;

Sejmik zostały zwołany m.in. w celu naznaczenia exactorów dla wyboru podymnego. Zwołany mocą konstytucji sejmowej sejmu obradującego 13 – 28 VII 1629 r.: w ziemi drohickiej, die 13 XII 1629 r. [ma być zwołany sejmik] (VC, t. III, vol. 2, s. 95).

Sejmik relacyjny ziemi mielnickiej, Mielnik, 18 XII 1629 r.

Sejmik zwołany mocą konstytucji sejmowej sejmu obradującego 13 – 28 VII 1629 r. m.in. w celu naznaczenia egzaktorów do wyboru podymnego. W ziemi mielnickiej [sejmik ma się odbyć] 18 XII (VC, t. III, vol. 2, s. 95). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku (?), 1. poł IX 1630 r.

Zygmunt III uniwersałem datowanym w Warszawie § VII 1630 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 16 X 1630 r., sejmiki przedsejmowe odbyły się w 1. poł IX. Późniejszy uniwersał króla, z 15 IX, przesunął termin obrad sejmu na 8 I 1631 r. z powodu zarazy panującej w Warszawie (A. Filipczak-Kocur, s. 125; ASWL 1572-1632, s. 356). Jednym z posłów na sejm obranych na sejmiku brańskim był Stanisław Lewicki podczaszy podlaski. Nie udało się odnaleźć akt dotyczących tego sejmiku.

Wzmianka: CDIAUL, f. 812, op. 1, sygn. 20, k. 24v.

Sejmik relacyjny szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 2 IV 1631 r.

Sejmik został zwołany za uniwersałem Zygmunta III w celu obioru poborcy podatku podymnego, którym został Mateusz Jałbrzyk Wyszyński. Ponadto wybrano dystrybutora soli, którym został Krzysztof Brzozowski cześnik podlaski. Marszałkiem sejmiku był Krzysztof Brzozowski pisarz ziemski bielski.

Laudum sejmiku szlachty ziemi bielskiej, Brańsk, 2 IV 1631 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 69, k. 327v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 2 IV 1631 r. [f(e)r(i)a quarta post Dominicam Laetare prox(im)a a. D. 1631].

[k. 327v] Venientes p(ersona)l(ite)r ad praesentiam officii praesentis cap(itanea)lis Castren(sis) Branscen(sis) generosus [1] Christopherus Brzozowski²⁴⁶³, notarius ter(restr)is Bielscen(sis), conventus particularis hodierna die per lit[t]eras universales S.R.M. ad eligendum novum contribution(is) fumaliu(m) exactore(m) designat(o) celebrati marsalcus atq(ue) [2] Adam Mienski²⁴⁶⁴, iudex ter(rest)ris Bielscen(sis); [3] Stanislaus Lewicki²⁴⁶⁵, pocillator Podlachiae et nuncius ad conventum generalem prox(ime) absolut(um) delegatus et inde pro facienda relatione sui muneris ad conventu(m) praesentem rediens, [4] Albertus Kostro²⁴⁶⁶, subiudex terris Bielscen(sis); [5] Joannes Karp²⁴⁶⁷, subdapifer; [6] Petrus Kostro²⁴⁶⁸, [7] Paulus Dzierzek²⁴⁶⁹, camerarii terres Bielscen(ses); [8] Georgius et [9] Mathias Kostro caeteriq(ue) quam plurimi nobiles et huius districtus equestris ordinis incolae, g(e)n(er)osum Matheum Jalbrzyk Wyszanski²⁴⁷⁰ in exactorem ad exigendum contributione(m) fumaliu(m) et ducilloru(m), g(e)n(er)osum Christopherum Brzozowski²⁴⁷¹, pincerna(m) Podlachiae, in dispensatorem ad distribuendum salem huic districtui vigore legum competenti, unanimi consensu et liberi voce electos ac per totam nobilitate(m) hodie delegatos et assignatos praesentaverunt, omnem facultatem et plenariam potestatem praemissa munia ipsis ad agend(um) incumbentis perficere, gerere et exequi eisde(m) dantes et conferentes, libertatibus et praerogativis publicis salvis praecustoditis.

[1] Christopherus Brzozowski, notarius Bielscen(sis), marsalcus conventus praesentis Bielscen(sis); [2] Ada(m) Mienski, iudex ter(restr)is Bielscen(sis); [3] Stanislaus Lewicki, podczasy podlaski; [4] Albertus Kostro, subiudex t(erra)e B(ielscensis); [5] Joannes Karp, podstoli podlaski; [6] Petrus Kostro, c(amerarius) t(errestris) B(ielscensis).

²⁴⁶³ Krzysztof Brzozowski, pisarz ziemski bielski 1617-1635, starosta drohicki 1620, syn Marcina, podkomorzego ziemi bielskiej, brat Hieronima, chorążego ziemi bielskiej.

²⁴⁶⁴ Adam Miński, komornik polny graniczny ziemi bielskiej 1595-1603, podsędek ziemski bielski 1603-1616, sędzia ziemski bielski 1616-1635, syn Hieronima.

²⁴⁶⁵ Stanisław Lewicki, podczasy podlaski 1631-1648, podkomorzy ziemi bielskiej 1648-1652, syn Macieja, cześnika podlaskiego.

²⁴⁶⁶ Wojciech Kostro, podsędek ziemski bielski 1620-1635, syn Melchiora i brat Cyriaka, sędziów ziemskich bielskich.

²⁴⁶⁷ Jan Karp, podstoli podlaski 1629-1644.

²⁴⁶⁸ Piotr Kostro, podpisek ziemski bielski ok. 1611-1626, komornik ziemski bielski ok. 1626-1636.

²⁴⁶⁹ Paweł Dzierżek, komornik ziemski bielski ok. 1619-1635.

²⁴⁷⁰ Mateusz Jałbrzyk Wyszynski, poborca ziemi bielskiej, dystrybutor soli ziemi bielskiej 1636-1637, podsędek ziemi bielskiej 1636-1657, syn Andrzeja, sędziego ziemskiego bielskiego.

²⁴⁷¹ Krzysztof Brzozowski, cześnik podlaski 1625-1635, starosta narewski 1632-1648, sędzia ziemski bielski 1635-1642, podkomorzy ziemi bielskiej 1642-1648, sekretarz królewski, syn Krzysztofa, podkomorzego ziemi bielskiej, brat Teofila, wojskiego ziemi bielskiej.

Sejmik relacyjny ziemi drohickiej, Drohiczyn, 2 IV 1631 r.

Sejmik został zwołany mocą uniwersału poborowego uchwalonego podczas obrad sejmku 29 I – 12 III 1631 r.: „powiat drohicki, podymne dwoje, czopowe jedno. Poborca urodzony Szymon Nieciecki” (VC, t. III, vol. 2, s. 130). Nie odnaleziono akt tego sejmiku.

Sejmik relacyjny ziemi mielnickiej, Mielnik, 2 IV 1631 r.

Sejmik zwołany mocą Uniwersału poborowego podczas obrad sejmku 29 I – 12 III 1631 r. m.in. w celu wybrania poborów i poborców: Ziemia mielnicka podymne dwoje, czopowe jedno. Poborca do braciej (VC, t. III, vol. 2, s. 130). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 19 II 1632 r.

Zygmunt III uniwersałem datowanym w Warszawie 2 I 1632 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 11 III 1632 r., sejmiki przedsejmowe zwołując na 19 II 1632 r. (ASWL 1572-1632, s. 364). Marszałkiem sejmiku był Wojciech Kulesza, podstarości brański, posłem królewskim Bazyli Godebski stolnik piński i starosta bielski.

1. Laudum sejmiku szlachty ziemi bielskiej, Brańsk, 19 II 1632 r.

*Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 69, k. 417v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 19 II 1632 r. [feria quinta post festum sancti Valentini Martyris prox(ima) a. D. 1632];
Skrót: CDIAUL, f. 812, op. 1, sygn. 20, k. 26.*

[k. 417v] Coram off(ici)o castren(si) Branscen(si) et n(obi)li Severino Pisanka²⁴⁷², actor(um) praesen(tium) vicenotario in locu(m) suu(m) adhunc act(um) subdelegat(o) generosi [1] Albertus Kulesza²⁴⁷³, vicecapitaneus loci praesentis, marsalcus conventus particularis districtus terrae Bielscen(sis), coram subdelegato n(obi)li Severino Pisanka, [2] Adam Mienski²⁴⁷⁴, iudex

²⁴⁷² Seweryn Pisanka, podpisek grodzki brański ok. 1631-1633, poborca ziemi bielskiej.

²⁴⁷³ Wojciech Kulesza, komornik ziemski bielski ok. 1596-1616, pisarz grodzki brański ok. 1619-1622, podstarości i sędzia grodzki brański 1622-1632.

²⁴⁷⁴ Adam Mieński, komornik polny graniczny ziemi bielskiej 1595-1603, podsędek ziemski bielski 1603-1616, sędzia ziemski bielski 1616-1635, syn Hieronima.

et [3] Albertus Kostro²⁴⁷⁵, subiudex; [4] Christopherus Brzozowski²⁴⁷⁶, notarius terrestres Bielscen(ses); [5] Joannes Karp²⁴⁷⁷, subdapifer terrae Podlachiae; [6] Marcianus Wiszowaty²⁴⁷⁸, [7] Matthaeus Jałbrzyk Wyszyński²⁴⁷⁹ nomine suo et nomine totius nobilitatis terrae Bielscen(sis) pro convent(u) particulari die hodierna iuxta lit[t]er(as) universales S.R.M. congregat(ae) inhaerendo eisdem lit[t]eris S.R.M. praesentaverant off(ici)o pr(aese)nti castren(sis) Branscen(sis) nuncios terrae eiusdem Bielscen(sis) cum cond(ici)onib(us), votis ac sententiis per nobilitat(em) terrae eiusdem pro conventu p(ro)x(im)e venturo Warszavien(sis) g(e)n(er)osos Chrystophoru(m) Brzozowski²⁴⁸⁰, pincernam terrae Podlachiae et Stanislau(m) Skaszewski²⁴⁸¹, vexiliferu(m) Zakroczymen(sem), electos, quibus quidem nunciis modo p(rae)misso electis potestatem integram negotia R.P. in comitiis Regni Warszavien(sibus) prox(ime) celebran(dos) una cum aliis t(er)rib(us) Regni nunciis tran(sa)ctandi iuxta seorsiva(m) sua(m) instructionem et mentem constitution(ibus) praeterit(is) permise(ru)nt.

2. Instrukcja dana posłom na sejmiku przedsejmowym ziemi bielskiej, Brańsk, 19 II 1632 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 69, k. 430-432. Oblaty w urzędzie grodzkim brańskim dokonał Wojciech Kulesza podstarości brański, marszałek sejmiku, 23 II 1632 r. [feria secunda post Dominicam Quinquagesimae prox(ima) a. D. 1632].

[k. 430] My dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo, obywatele ziemie bielskiej województwa podlaskiego pro die decima nona februarii [19 II] a. D. 1632 na sejmik partykularny za listem i obwieszczeniem J.K.M., p.n.m., zgromadzeni w Brańsku obrawszy z pośrodku siebie marszałka, urodzonego Wojciecha Kuleszę²⁴⁸², podstarościę brańskiego, zatym wysłuchawszy posła J.K.M. urodzonego pana Bazylego Godepskiego²⁴⁸³, starostę bielskiego, stolnika pińskiego, po przeczytaniu instrukcji J.K.M., do niżej opisanych

²⁴⁷⁵ Wojciech Kostro, podsędek ziemski bielski 1620-1635, syn Melchiora i brat Cyriaka, sędziów ziemskich bielskich.

²⁴⁷⁶ Krzysztof Brzozowski, pisarz ziemski bielski 1617-1635, starosta drohicki 1620, syn Marcina, podkomorzego ziemi bielskiej, brat Hieronima, chorążego ziemi bielskiej.

²⁴⁷⁷ Jan Karp, podstoli podlaski 1629-1644.

²⁴⁷⁸ Marcjan Wiszowaty, podstoli podlaski 1618-1633, poborca ziemi bielskiej, syn Abrahama, komornika ziemskiego bielskiego, brat Łazarza.

²⁴⁷⁹ Mateusz Jałbrzyk Wyszyński, poborca ziemi bielskiej, dystrybutor soli ziemi bielskiej 1636-1637, podsędek ziemi bielskiej 1636-1657, syn Andrzeja, sędziego ziemskiego bielskiego.

²⁴⁸⁰ Krzysztof Brzozowski, cześnik podlaski 1625-1635, starosta narewski 1632-1648, sędzia ziemski bielski 1635-1642, podkomorzy ziemi bielskiej 1642-1648, sekretarz królewski, syn Krzysztofa, podkomorzego ziemi bielskiej, brat Teofila, wojskiego ziemi bielskiej.

²⁴⁸¹ Stanisław Skaszewski, chorąży ziemi zakroczymskiej ok. 1611-1634, podkomorzy ziemi bielskiej 1634-1641.

²⁴⁸² Wojciech Kulesza, komornik ziemski bielski ok. 1596-1616, pisarz grodzki brański ok. 1619-1622, podstarości i sędzia grodzki brański 1622-1632.

²⁴⁸³ Bazyli Godebski, podstoli piński ok. 1618-1631, starosta bielski ok. 1624-1634, stolnik piński ok. 1632-1640.

artykułów przystąpiliśmy, które posłom swoim zgodnie obranym urodzonym i.m. panom Krzysztofowi Brzozowskiemu²⁴⁸⁴, cześnikowi podlaskiemu, sekretarzowi J.K.M., Stanisławowi Skaszewskiemu²⁴⁸⁵, chorążemu zakroczymskiemu, na sejm blisko przysły pro die undecima martii [11 III] w Warszawie przypadający [...]²⁴⁸⁶.

1. I. m. pp. posłowie nasi z inszemi posłami za obmyślanie [...]²⁴⁸⁷ R.P. i państw J.K.M., które w instrukcji od J.K.M. proponowane było [...]²⁴⁸⁸ podziękować mają, sejm niniejszy [...]²⁴⁸⁹.

2. A iż materią sejmu jest zatrzymanie bezpieczeństwa [...]²⁴⁹⁰ ze wszystkich stron, skąd przeciwko R.P. [...]²⁴⁹¹ pokój pożądany [...]²⁴⁹² pilnie mają i.m. pp. posłowie, aby z tak częstych i gęstych sejmów [...]²⁴⁹³ tym sposobem [...]²⁴⁹⁴.

3. Z Moskwą, ile jedno może być z naszej strony [...]²⁴⁹⁵ dla wytchnienia R.P. [...]²⁴⁹⁶ [k. 430v] [...]²⁴⁹⁷ i [...]²⁴⁹⁸ JKM prosić, p.n.m., aby wysłał posły swoje dla dalszego przymierza i traktatów, jeśliby oni jednak gwałtem chcieli następować na siewierskie państwa²⁴⁹⁹, tedy Kozaków Zaporowskich przeciw niem obrócić i i.m. panów litewskich solicytować ad impendend(um) nervum belli contra Moscos, a w Koronie powiatowy żołnierz niech będzie.

4. Mają pp. posłowie z inszemi ante omnia rekwirować pp. deputatów wojennych²⁵⁰⁰ i pana podskarbiego koronnego²⁵⁰¹, dlaczego mając pieniądze od R.P. złożone nie zapłacili w czas żołnierzom i jeśliby się pokazała w żołnierzach jaka wina albo w urzędnikach, aby byli

²⁴⁸⁴ Krzysztof Brzozowski, cześnik podlaski 1625-1635, starosta narewski 1632-1648, sędzia ziemski bielski 1635-1642, podkomorzy ziemi bielskiej 1642-1648, sekretarz królewski, syn Krzysztofa, podkomorzego ziemi bielskiej, brat Teofila, wojskiego ziemi bielskiej.

²⁴⁸⁵ Stanisław Skaszewski, chorąży ziemi zakroczymskiej ok. 1611-1634, podkomorzy ziemi bielskiej 1634-1641.

²⁴⁸⁶ Nieczytelne 1 słowo.

²⁴⁸⁷ Nieczytelne 1 słowo.

²⁴⁸⁸ Kilka słów nieczytelnych.

²⁴⁸⁹ Kilka słów nieczytelnych.

²⁴⁹⁰ Nieczytelne 1 słowo.

²⁴⁹¹ Nieczytelne 2-3 słowa.

²⁴⁹² Nieczytelne 2-3 słowa.

²⁴⁹³ Nieczytelne 2 wiersze.

²⁴⁹⁴ Pół wiersza nieczytelne.

²⁴⁹⁵ Nieczytelne 1,5 wiersza.

²⁴⁹⁶ Nieczytelne 2-3 słowa.

²⁴⁹⁷ Nieczytelne 1 słowo.

²⁴⁹⁸ Nieczytelne 1 słowo.

²⁴⁹⁹ Chodzi o ziemię siewerską przyłączoną do Rzeczypospolitej po 1619 r.

²⁵⁰⁰ Chodzi zapewne o komisarzy powołanych konstytucją drugiego sejmu z 1629 r.: *Kommissarze do zapłaty wojsku, prskiemu i inflanckiemu*, [w:] VC, t. 3, vol. 2, s. 84-85; por. *Assekuracya sum i kontraktow kommissarskich*, [w:] ibidem, s. 102-103.

²⁵⁰¹ Hermolaus Ligeza, kasztelan zawichojski 1620-1624, podskarbi wielki koronny 1624-1632, starosta olsztyński, drohobycki i samborski.

penowani ex arbitrio ordinum, jakoby na potym nie działały się tak wielkie errorry, które R.P. do ostatniego zniszczenia przywodzą.

5. Prezydya ukraiinne mają być z kwarcianych pieniędzy, przyłączywszy do kwarty ordynarny dochód z Fordonu i czwartego grosza na supplement tego wojska koronnego i pruskiego i zapłatę tym, którym nie popłacono. Także resty wszystkie przy poborcach pozostałe żeby obrócono tam, a bo słusność i potrzeba wyciąga, tego postrzeg[ł]szy, aby dwieście tylko usarzów przy wodzu wojennym było, a za ostatek zaciągać Kozaków Zaporowskich, ile pieniądze wystarczą, i żeby ich pewna liczba była tak w zimie, jako i [w] lecie w obozie, uczyniwszy ustawę żywności i zordynowawszy to, aby jem wedle ustawy żywność z włości wożona i przedawana była, wedle podania sławnej pamięci j.m.p. Żółkiewskiego²⁵⁰², hetmana wielkiego koronnego, a w Prusiech zamki in extenuatione niech będą podane i resty poboru ekspedycyjej pruskiej aby były likwidowane juramentem przez pisarza skarbowego i deputaty.

6. Sposób ekspediowania listów z kancelariej, jeśli by morbus [...] ²⁵⁰³ J.K.M. w podeszłym wieku podpisować nie dopuścił, znosić się o tym pp. posłowie z inszemi panami posłami i i.m. panami senatorami mają, prawu pospolitemu nic nie za derogując.

7. W konstytucją sejmu przeszłego²⁵⁰⁴ jest napisana dyploma o wolnej elekcyej, „ut viventibus nobis de substituendo rege”²⁵⁰⁵ [...] ²⁵⁰⁶, jako o tym szerzej w sobie ten przywilej obmawia, przeto na tym [k. 431] sejmie trzyniedzielnym nie zdało się nam, aby pp. posłowie mieli co nowego czynić i stanowić, i owszem, tylko o zatrzymawaniu pokoju pospolitego obmyślawali z inszemi pp. posłami się znosząc, nie odstępując nic od konstytucyjej przeszłej. To jednak dołożyć, aby externae religionis ani hostis patriae quondam nie byli kandydatami i aby na elekcją w pewnych pocztach i.m. pp. senatorowie i insi wszyscy przyjeżdżali i na sejmikach głosy były liczone, securitas interregni aby prawem ostro warowana była.

8. O prowizyje królewiczów i.m. znosić się z inszemi województwami.

9. Zleciliśmy też to i.m. pp. posłom, aby się o to starali, jakoby powiatowy żołnierz in praesidium R.P. w powiatach naszych ziemie bielskiej, także i na swowolniki był zaciągniony

²⁵⁰² Stanisław Żółkiewski (1547-1620), sekretarz królewski, kasztelan lwowski 1590-1608, hetman polny koronny 1588-1618, wojewoda kijowski 1608-1618, hetman wielki koronny i kanclerz wielki koronny 1618-1620, starosta m.in. kałuski, kamionacki, hrubieszowski.

²⁵⁰³ Nieczytelne 1-2 słowa.

²⁵⁰⁴ *Warunek wolnej elekcyi*, [w:] VC, t. 3, vol. 2, s. 98.

²⁵⁰⁵ *Diploma*, [w:] ibidem, s. 98-99.

²⁵⁰⁶ Kilka słów nieczytelnych.

i rotmistrz od nas obierany, a przez J.K.M. aprobowany, i pobór na niego przy nas samych w powiecie, mimo skarb koronny, za dostatecznym uczynieniem wprzód lidzby [*sic*] pana podskarbiego i uważeniem dobrze rest poborowych (bez którego skutecznego nic nie pozwalać) jeden z czopowem, który ma bydź w uniwersale dobrany, żeby z dóbr K.J.M., także duchownych, pańskich, ślacheckich był wydany i dyspozycja jego przy nas samych, mimo skarb koronny, zostawać ma, a za relacją pp. posłów z sejmu przysłego, gdzie będzie p(rae)gnans necessitas R.P. tego żołnierza obróciemy.

10. Na ludzie swowolne, którzy pod pretekstem żołnierza [w] przypowiedzianej służbie con(tra) iure publica(m) pacem domesticam perturbują, a confinitivis pacta conventa gwałcą, paenas in statuto descr(ipt)as aby były ekstendowane.

11. Przy tym, że nie wiemy, gdzie się kontrybucje nasze częste nad insze województwa obracają, zlecamy pp. posłom, aby pilno solicytowali o liczbę pana podskarbiego, który jeśliby per [...] ²⁵⁰⁷ temporis nie mogła bydź [...] bus comitiis, tedy seorsivum trybunał we dwie niedzieli po sejmie [...] ²⁵⁰⁸ postanowiony, na którym pan podskarbi ma się sprawić R.P. sub poenis na poborce, mianowicie w konstytucyj 1613 ²⁵⁰⁹ uczynionej.

[k. 431v] 12. Iż za jakimś pretekstem na Podlasiu w mieście Augustowie ²⁵¹⁰ i po inszych miejscach myta jakieś, przywilejowi podlaskiemu incorporationis Regno ²⁵¹¹ przeciwne, wybierają, starać się o to pp. posłowie pilnie mają, aby pilnie inkwirowali j.m.p. podskarbiego, jeśli to za wiadomością jego, gdyż Żydzi wedle dawnych praw i konstytucyj żadnych myt ani ceł trzymać [nie] mają, przeto aby Żydzi ci byli penowani i sufficientem calculum w grodzie brańskim uczynili, naznaczywszy jem w temże grodzie forum, a więcej aby tych myt nie wybierali sub poenis w przywileju incorporationis i konstytucyj coronation(is) mo(de)rni regis ²⁵¹² opisanych.

13. Okazowanie ziemie bielskiej w poniedziałek po przewodniej niedzieli naznaczone aby było przełożone conventus p(rae)ntis autoritate na poniedziałek post Dominicam Exaudi [tj. po szóstej niedzieli po Wielkanocy] w Brańsku przy grodzie.

²⁵⁰⁷ Nieczytelne 1 słowo.

²⁵⁰⁸ Nieczytelne 1 słowo.

²⁵⁰⁹ Zob. *Uniwersał poborowy na seymie walnym koronnym warszawskim w roku MDCXIII uchwalony*, [w:] VC, t. 3, vol. 1, s. 163.

²⁵¹⁰ Augustów, miasto nad rzeką Nettą w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie stolica pow. augustowskiego).

²⁵¹¹ Zob. *O ziemi podlaskiej. Przywilej przywrocenia ziemie podlaskiej do Korony Polskiej*, [w:] VC, t. 2, vol. 1, s. 217.

²⁵¹² *Myt podlaskich zniesienie*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 79.

Petita

[1.] Wniesiona jest prośba w pośrzodek nas, [którą wnieśli] obywatele nasi z powiatu tykockiego pp. Ciszewscy, Pieńkowsy, Wrotcieńscy [*sic*], iż dzierżawca starostwa rajgrodzkiego²⁵¹³ mandatami [ich] trudni i molestuje i po drogach (jako oni zdają) konie ich zabiera, zlecamy to i.m. pp. posłom naszym, aby eo nomine z inszemi i.m. pp. posłami wnieśli tę instancją do K.J.M. i Senatu, żeby to było z nich zniesiono i na potym ich nie trudniono i konstytucjami było obwarowano, jakoby żadnej trudności na potym nie mieli oni i potomkowie ich.

[2.] Wniesiona też jest prośba od mieszczan augustowskich, rajgrodzkich, goniądzkich, brańskich, suraskich i inszych, iż za przepus[z]czeniem plagi Pańskiej morowego powietrza w powieciech naszych ziemie bielskiej siła się pustek namnożyło, a skarb i trybunał radomski takowych abjurat de desertis poborcom powiatów wzwyż pisanych nie przymuje. Mają się tedy pilnie starać i.m. pp. posłowie, aby tym, którzy jes[z]cze lidzbą [*sic*] będą czynili, powiatom wzwyż pisany i miastom, abjurata w skarbie przyjęta była, a którzy zatrzymali pobory, aby pp. poborcy [...] ²⁵¹⁴ iuris dochodzili onych, w czym praescriptio iść nie ma.

Które wszystkie artykuły wzwyż opisane zlecamy fidei, [k. 432] prudentiae et dexteritati i.m. pp. posłów naszych, prosząc ich braterskie [*sic*], aby ich do skutku przywiedli staraniem swym, jakoby wprzód dawnych praw i wolności naszych ślacheckich, przy ochronie dostojenstwa J.K.M., p.n.m., ostrzegli i na nowe rzeczy, które by temu miały bydz przeciwne nie pozwalali, a potym te potrzeby tak pospolite wszytkiej R.P., jako i naszej ziemie, ile będzie mogło bydz, sprawili. Za co nas sobie do wdzięczności i podziękowania obowiązują.

Sejmik relacyjny ziemi drohickiej, Drohiczyn, [5 ?] V 1632 r.

Sejmik zwołany mocą konstytucji O podatkach Rzeczypospolitej uchwalonej na sejmie nadzwyczajnym (11 III – 3 IV 1632 r.) . Sejmik odbył się prawdopodobnie 5 V, tak jak sejmik ziemi liwskiej o terminie którego jest wzmianka w zdaniu poprzedzającym informacje dotyczące sejmików podlaskich: ziemia drohicka czopowe jedno, pobory dwa. Poborca urodzony Marcin Przewoski (VC, t. III, vol. 2, s. 145). Akt tego sejmiku nie odnaleziono.

²⁵¹³ Krzysztof Dulski, starosta augustowski i rajgrodzki 1632-1645, syn Piotra, starosty augustowskiego i rajgrodzkiego.

²⁵¹⁴ Nieczytelne 1 słowo.

Sejmik relacyjny ziemi mielnickiej, Mielnik, [5?] V 1632 r.

Sejmik zwołany mocą konstytucji O podatkach Rzeczypospolitej wydanej na sejmie nadzwyczajnym obradującym 11 III – 3 IV 1632 r.. Sejmik odbył się prawdopodobnie 5 V, tak jak sejmik ziemi liwskiej o terminie którego jest informacja w zdaniu poprzedzającym dane na temat sejmików podlaskich: [ziemia mielnicka, tak jak drohicka:] czopowe jedno, pobory dwa [...]. Poborca urodzony Adam Ornowski, burgrabia mielnicki (VC, t. III, vol. 2, s. 145). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Zjazd kapturowy szlachty województwa podlaskiego w Drohiczynie, 24 V 1632 r.

Stanisław Niemiera kasztelan podlaski zwołał sejmik elekcyjny ziemi drohickiej na dzień 10 V 1632 r. z powodu rezygnacji z urzędu przez Marcina Niemierę sędziego ziemskiego drohickiego. Ponieważ podczas obrad dotarła informacja o śmierci Zygmunta III, zgromadzeni postanowili nie wylaniać kandydatów na urząd. Zobligowali Stanisława Niemierę do wystawienia uniwersału zwołującego sejmik generalny województwa podlaskiego do Drohiczyna na 24 V 1632 r. W zjeździe wojewódzkim uczestniczyła głównie szlachta ziem: drohickiej i mielnickiej.

1. Uniwersał Stanisława Niemierę kasztelana podlaskiego do szlachty województwa podlaskiego, z Drohiczyna, 10 V 1632 r.

Rkp. NGAB Mińsk, F. 1708, op. 1, nr 69, k. 478-478v. Oblata uniwersału Stanisława Niemierę kasztelana podlaskiego, dokonana w urzędzie grodzkim w Brańsku przez Prokopa Beydę, 12 V 1632 r. (feria 4 pos Dom. Cantate prox.).

[k. 478] Stanisław z Ostromęczyna Niemiera na Niemierowie kasztelan podlaski²⁵¹⁵, po zaleceniu służb moich w łaskę wm. m. m. pp. i braciej ichm. pp. dygnitarzom, urzędnikom, i wszystkiemu rycerstwu województwa podlaskiego, m. m. pp. i braciej do wiadomości podaję, iż na dzień dzisiejszy w Drohiczynie na elekcję sędziego ziemskiego drohickiego²⁵¹⁶ naznaczony zjachawszy się z niemałą gromadą ichm. pp. obywatelów powiatu drohickiego, a

²⁵¹⁵ Stanisław Niemiera (Niemira) kasztelan podlaski 1617-1634, wojewoda podlaski 1634-1634-1648.

²⁵¹⁶ Powodem zwołania sejmiku elekcyjnego była rezygnacja z urzędu sędziego ziemskiego drohickiego przez Marcina Niemierę.

prawie pod ten czas zawiedzenia Pańskiego, które naszło wszystkie R.P. śmiercią K.J.M. P.N. przypadło²⁵¹⁷.

Zdało się nam wszystkim tu zgromadzonym, abyśmy pominawszy elekcją sędziego o pokoju raczej wewnętrznym domowym i pospolitem w województwie naszym podlaskim, jakobyśmy w domach i substancjach naszych w całe sub hoc tempore interregni zostawać mogli, obmyślawali. A iż nie tylko nam tu zgromadzonym, ale i wszystkim wm. m. m. pp. i braciej na tym należy, abyśmy wszyscy o pokoju w zgodzie i miłości braterskiej, przodków naszych przykładem warunków securitatis tego województwa namówili i wszyscy ichm. pp. obywatele tu zgromadzeni, abych czas do obmyślania huius securitatis wszystkiemu województwu naznaczył, o to mię żądali.

Co ja dla dobrego ojczyzny i pokoju czyniąc wm. m.m. pp. i braciej to oznajmiwszy pro die 24 maii zjazd spólny tu w Drohiczynie, gdzie generalny sejmik zwykł się odprawować składam prosząc, abyście wm. pro amore patriae i dla namowy securitatis nostrae et bonorum securum stawić się i to co in casu huius orbitudis R.P. do pokoju należeć będzie obmyślawać raczyli. A ichm. pp. starostów a w niebytności ichm. pp. urzędników grodzkich proszę, aby z [k. 478v.] powinności swej ten uniwersał do ksiąg grodzkich aktykowali, on wszędy po parafiach publikowali i do wiadomości wszystkich przywiedli.

Datum w Drohiczynie, die decima maii roku 1632.

2. Laudum zjazdu szlachty województwa podlaskiego w Drohiczynie, 24 V 1632 r.

Rkp. 1: BUW, nr 352, s.251-257, kopia z XVII w. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim drohickim 2 VI 1632 r. (f. 2 p. Dom. Exaudi przez Adama Raczkę sędziego ziemskiego mielnickiego, marszałka zjazdu, (et al.). **Rkp. 2:** BUW nr 352, s. 7-12, kopia z XIX w..

My Rada, urzędnicy ziemscy i grodzcy i wszystko rycerstwo województwa podlaskiego, którzyśmy się tu do Drohiczyna na zjazd przez w. jmp. Stanisława Niemierę kasztelana podlaskiego²⁵¹⁸ za żądaniem naszym²⁵¹⁹ dla obmyślania pokoju, bezpieczeństwa, rządu i sprawiedliwości świętej podczas tego interregnum złożony, zjechali.

²⁵¹⁷ Król Zygmunt III Waza zmarł 30 IV 1632 r. w Warszawie.

²⁵¹⁸ Stanisław Niemiera kasztelan podlaski 1617-1634, wojewoda podlaski 1634-1648.

²⁵¹⁹ Mowa o niedoszłym sejmiku elekcyjnym szlachty ziemi drohickiej z 10 V 1632 r. Wobec informacji o śmierci Zygmunta III, szlachta zażądała od kasztelana S. Niemierę zwołania zjazdu wojewódzkiego.

Wszem wobec i każdemu z osobna oznajmujemy, iż opatrując niebezpieczeństwa RP ojczyzny naszej i zabiegając licencjom, które już po niektórych miejscach otwierać się poczęły, życząc tego, aby każdy cuiuscunq̄ conditionis człowiek w pokoju zostawał i nullo modo et praetextu inkwietowany nie był. Tedy wszystkie kaptury, konfederacje i spiski przodków naszych po śmierci świętej pamięci [Zygmunta] Augusta i Stefana [Batorego] królów panów naszych, także które są in volumen legum inserowane, jako też w województwie naszym spisane i do ksiąg grodzkich podane reasumujemy i według nich aby każdy w pokoju mieszkał tym terażniejszym naszym kapturem warujemy i wszystko to, cokolwiek w nich do pokoju i bezpieczeństwa wszystkich należy trzymać et contra violatorem quemvis in eius destructionem powstać, sub fide, honore et conscientiis nostris sobie przyrzekamy.

A iż na gotowości i na uczynieniu ukrzywdzonym sprawiedliwości bezpieczeństwo nasze należy, tedy naprzód złożyliśmy sobie czas na dzień 9 miesiąca czerwca blisko przyszły, tu pod Drohiczynem jako do potrzeby stawić się, gdzie według praw i zwyczajów naszych przy jm. panu podlaskim i z deputaty od nas teraz obranymi, niżej mianowanymi, okazać się i popisać powinni będziemy, sub poena in constitutione anni 1620²⁵²⁰ expressa in absentes interposita et in iuditiis infrascriptis ad instantiam instigatoris iudicii ilius vindicanda.

A uchowaj Boże jakiego na ojczyznę naszą niebezpieczeństwa, tudzież też jest, by gromada jaka swowolna pokazała się, abo żeby które gueras et tumultus excitare pokój popospolity targać ważył się, tedy za daniem znać od jm. pana podlaskiego na czas i miejsce w uniwersale jm. do ksiąg grodzkich podanem naznaczony jako ad expeditionem bellicam, według terażniejszego postanowienia, stawić się i gdzie tego potrzeba pokaże ruszyć się z jmp [kasztelanem podlaskim] powinni będziemy, sub poenis de expeditione bellica sancita per iudices infrascriptos de executionem deducend(um).

A iż dla zabezpieczenia licencjom i wszelakim bezprawnym sądy potrzebne być widzimy, tedy dla czynienia sprawiedliwości ukrzywdzonym i dla karania wszelkiej licencji, sędziów kapturowych pod ten czas tylko interregni spośródka siebie obraliśmy, jm. pana podlaskiego, jako senatora naszego za dyrektora tych sądów. A przy jm. z drogickiej ziemie urodzonych im. pp.: Marka Wodyńskiego podkomorzego drogickiego²⁵²¹, Stanisława Karnkowskiego wojewodzica płockiego, Macieja Rokitnickiego podstarościego, Wojciecha Kamińskiego pisarza - grodzkich drogickich, Jana Wierzbickiego podstarościego liwskiego, Simona

²⁵²⁰ VC, t. III, vol. 1, s. 265, Konstytucja: *Okazowanie*.

²⁵²¹ Marek Wodyński podkomorzy drohicki 1628-1634, kasztelan podlaski 1634-1646.

Niecieckiego, Kaspra Kossowskiego, Jana Korzeniowskiego. Z mielnickiej ziemie urodzonych im.: Gabriela Irzykowicza podkomorzego²⁵²², Adama Raczka sędziego²⁵²³, Jana Biernackiego podsędką²⁵²⁴, Jana Trojanowskiego pisarza²⁵²⁵ - ziemskich mielnickich, Wojciecha Niemierę wojewodzica podlaskiego, Samuela Humnickiego podstolego sanockiego²⁵²⁶, Mikołaja Greka, Jana Biernackiego, Wojciecha Kochanowskiego podstarościego mielnickiego, którego et ad obeunda munia notariatus iuditorum eorundem obraliśmy i użyliśmy.

Którzy to im. sędziowie od nas obrani pro die 7 iunii tu do Drogiczyna na zamek stawić się i przysięgę odprawiwszy sądy swoje kapturowe zacząć i póki spraw w rejestrze stawać będzie kontynuować mają. Absentia duorum plurimum non obstante.

Kadencja na potym tych sądów od dnia wyżej mianowanego zacząwszy w cztery niedzieli przypadać będzie aż do sejmku coronationis novi regis. Przed sejmkiem jednak electionis na trzy niedziele ustawać i po sejmku na[j]dalej zacząć się mają także roki. A jeśli by kadencja w święto przypadała, tedy nazajutrz po święcie sądy zaczynać się mają.

Securitas sądów tych i osób wszystkich na nich i z nich jadących i tam mieszkających, także i ważność dekretów ma być taka, jaka o Trybunale Koronnym warowana jest.

A na te sądy żaden z stron z gromadami wielkimi nad dziesięć osób, sługi i przyjaciele w to inkludując, przyjeżdżać nie ma, sub poenis legibus Regni contra violatores iuditorum Tribunalitorum sancitis.

A na tych sądach sędzić mają wszystkie sprawy ratione omnium generaliter violentiarum, criminum, excessuum, homicidiorum, vulnerum et omnium in universum iniuriarum a morte SRM ad coronationem novi regis illatarum. Tum causas expulsionis, exemptionis, occupationis bonorum sub hoc interregno inciden(tis). Tum ratione debitorum non satisfactionis inscriptioni o co przed interregnum pozwy nie zaszły. Tum causas fisci ratione non solutionis contributionis ac non expeditae lustrationis et expeditionis bellicae.

Pozwy na ten sąd pod membraną ziemską albo grodzką ziemie rezydencją aut possessionem citati z tytułem takim: 'Nos consilarii et ordines Regni', wydawane i na tydzień przed terminem pokładane być mają.

²⁵²² Jerzy (Gabriel) Irzykowicz podkomorzy mielnicki 1620-1641.

²⁵²³ Adam Raczek sędzia ziemski mielnicki 1620-1638.

²⁵²⁴ Jan Biernacki podsędek ziemski mielnicki 1621-1647.

²⁵²⁵ Jan Trojanowski pisarz ziemski mielnicki 1621-1638.

²⁵²⁶ Samuel Humnicki podstoli sanocki 1626-1653.

Proces causarum na tych sądach criminalium in contumaciam zaraz in prime terminum, lucrum, poenarum legum a na drugim publikacja ma być.

A żeby się kto niewiadomością nie wymawiał, tedy strona powodowa, wzięwszy od pp. sędziów innotescencją ma ab actu illo in duabus septimaniis in bonis residentiae vel possessionis condemnaty położyć.

A dekret sądu tego do grodu ubi bona iurevicti consistunt per oblatam podać ma.

A jeśliby condemnatus na przyszłych sądach stanął et innocentiam suam expurgare by chciał, tedy praemisse iuramento super ignoran(diam) cit(a)t(i)onis super quam condemnatio fecit per scrutinium tamże na tych sądach in dilate wywodzić się ma.

A gdyby rebellis był a ekspurgować się nie chciał, tedy post factam publicationem super ipso et bonis eius iuxta excessus qualitatem modo infrascripto super ipso executio czynione być ma.

[s. 10] Per controversiam zasię gdyby się ex scrutinio winien pokazał post factam convictionem jeśli stanie zaraz, jeśli nie stanie także in duabus septimaniis executio czyniona być powinna. A jeśli by ex scruti[niis] niewinność inculpati pokazała się, tedy calumniator poena talionis tamże in instanti karany być ma.

Scrutinium modo in constitutione anni 1588²⁵²⁷ na tychże sądach pierszych post patratum crimen odprawowane być ma.

In civilibus causas proces in primo term(in)o [lu]crum in vim lucri satisfactio pro condemnatis lucri in duabus coram officio castren(sis) illius terrae, cuius iurisdictioni bona citati subsunt, nakazana być ma sub poena bannitionis, quae in casu contraventionis decerni et publicari ac remitti na sądy blisko przyszłe debet. A żeby się także niewiadomością iurevictus nie wymawiał, tedy modo suprascripto o innotescencjey i oblatie de criminalibus specificato actor postąpić ma.

Zaczem także rens [?] in sequentibus iuditiis stanąć et super ignorantiam citationis przysięgłszy respondere et iudicatum pati in instanti powinien, sub poena bannitionis et eius publicationis. A jeśliby nie stanął, tedy post factam publicationem executio finalis modo specificato czyniona być ma. Toż się rozumie i o procesie per controversiam, że citatus in primo

²⁵²⁷ VC, t. II, vol. 2, s. 67. Prawdopodobnie chodzi o konstytucję *O mężobójcach i skrutyniach i wierze*.

termino satisfacere powinien będzie, sub poena bannitionis. Ratione expulsionis także proces in contumaciam et controversiam ex [...] ²⁵²⁸ że in vim satisfactionis lucri, że intromissio ma być in duabus nakazana. A jeśliby strony inkwizycyjnej potrzebowały, na tę dwóch sędziów e medio sui im. pp. sędziowie zsyłać mają. Toż in causa occupationis rozumie się. A in causa exemptionis repositio summae in duabus coram officio castren(s)i a zatem zaraz condescensio sub poena supscri(pt)a modo sup(ra)scri(pt)o in iuditiis sequentibus vindicanda.

In causis fisci solutio ma być in instan(ti) sub poena bannitionis quae ex nunc decerni et publicari debet. Executio de bonis et p(er)sonis proscriptorum et infamium taka ma być, że zaraz in dilate ad affec(ta)tionem strony sędziowie wyżej mianowani powiat ruszyć i iuxta excessus qualitatem in p(er)sonis et bonis iurevictorum uczynić mają. A jeśli by na kim in causa fisci in contumaciam banicja skazana była, tedy może na sądy ad cassandam pozwać i tam się justyfikować.

Contra inpossessionatos proces takowy eo addito, że post convictionem strona może go sama pojmać, a jeśli by nie była tanti, tedy executio modo sup(ra)nominato z niego czyniona być ma.

Jeśli by też kogo in recenti crimine pojmano, tedy do tych sądów prowadzony i tamże sądzony et secundum excessum post convictionem karany być ma. Salvo tamen scrutinio nobili z którego jeśli by się niewinność pokazała, tedy calumniator poenis de calumniatoribus et vinculatoribus nobilium karany być ma et pro vulneribus et receptione rerum, jeśli by się do takowego circa captivationem stało praemisse iuramenta corporali, tamże in instan(tia) satisfacere powinien będzie.

A iż to nas doszło, że kupy swowolne na niektórych miejscach zbierają się do których słudzy niektórzy od panów swych nieodpowiednie odjeżdżając przywiązują się. Zabiegając tedy swowoli zdało się to nam postanowić, aby słudzy pod ten czas interregni od panów swych swowolnie nie odjeżdżali, a żaden sługi cudzego pod ten czas aby sine litteris testimonialibus nie przyjmował, sub poena centum marcar(um) in eodem iudicio p(er)empte eodem pressa [?] repetenda et restitutione plebei. A szlachcica sługę takiego cit(a)tus luita eadem poena aby do sprawienia się przed sąd pstawił.

²⁵²⁸ Jedno słowo nieczytelne.

Zapisy, kwity, rekognicje, protestacje, intronisje, relacje i obdukcje wszelakie, urzędy grodzkie pod wszystkie to interregnum przyjmować mają. Co aby robur swój miało tym kapturem naszym warujemy.

A iż kwerele drohickie dla niewiadomości o śmierci Króla PN sądzone były, tedy aby dekreta te in disquisitionem nie przychodziły, ale aby in suo esse zostawały, mieć chcemy.

Praescriptiones et fatalia sub hoc interregno aby nie szły, ale utriusque parti tam actori, quam reo, beneficia iuris aż post coronationem novi regis dopiero terminować się mają, rozumiemy.

Pozycje nie dla jakich sądów, tylko dla wyjmowania ekstraktów aby odprawowane były, oprócz [ziemi] drogickiej, która sędziego nie ma²⁵²⁹.

A jeśli by kto tak excessivus chciał być, ażeby tę naszą zgodę rozrywać i cokolwiek czynić przeciwnie ważył się, taki ad instantiam instigatoris na sądy kapturowe pozwany in obiecto crimine convictus pro hoste patriae deklarowany być ma. A przeciwko niemu wszyscy za daniem znać od pp. sędziów kapturowych in eius destructionem ruszyć się powinni jesteśmy w czym żadnego respektu i na spokrewnienie być nie ma.

Co wszystko strzywać i ziścić obiecujemy sobie sub fide, honore et conscientiis nostris et poenis contra deliquentes, jako się wyżej pomieniło. Na co dla lepszej wiary i pewności jm. pana podlaskiego i im. niektórych użyliśmy, aby się im. imieniem naszym podpisali.

Działo się w kościele drogickim 24 maja r.P. 1632.

[1] Stanisław Niemiera kasztelan podlaski m.p.; [2] Adam Raczko sędzia ziemie mielnickiej, marszałek zjazdu głównego kapturowego m.p; [3] Jan Trojanowski pisarz ziemski mielnicki; [4] Samuel Humnicki podstoli sanocki; [5] Albertus Niemiera m.p.; [6] Stanisław Karnkowski; [7] Albertus Świejko Ciechanowiecki n(otarius) t(erra)e Droh(icensis)²⁵³⁰; [8] Maciej Rokitnicki podstarości drogicki; [9] Wojciech Kochański podstarości mielnicki; [10] Marcejan Rzewuski poborca drogicki; [11] Julian Saczko; [12] Krzysztof z Żalego Żelski; [13] Walerian Wierzbicki; [14] Jan Kurzeniecki; [15] Simon Nieciecki; [16] Kasper Kossowski; [17] Andrzej Siestrzewitowski; [18] Stanisław Bujno; [19] Stanisław Chojnacki; [20] Jan Biernacki; [21] Bernat Biernacki; [22] Maciej Kudelski; [23] Stanisław Tyborowski; [24] Stanisław Olszewski;

²⁵²⁹ Marcin Niemiera sędzia ziemski drohicki złożył rezygnację z urzędu przed 10 V 1632 r.

²⁵³⁰ Wojciech Świejko Ciechanowiecki pisarz ziemski drohicki 1603-1634.

[25] Walenty Mężeński; [26] Jerzy Suchodolski; [27] Jan Brodowski; [28] Jarosz Nasiłowski; [29] Adam Kuczyński z Lubowicza m.p.; [30] Walenty Kłopotowski; [31] Mikołaj Mężeński Jaroszewic; [32] Joannes Smorteński; [33] Joannes Kozieradzki m.p.; [34] Joannes Rozbicki m.p.; [35] Jan Wierzbicki podstarości liwski; [36] Mikołaj Skiwski; [37] Mikołaj Wierzbicki; [38] Jakub Skiwski; [39] La[m]bert Groth; [40] Woj(ciech) Kamiński p(isarz) g(rodzki) d(rohicki) m.p.; [41] Mikołaj Grek; [42] Jerzy Wolski z Suchodoła; [43] Jan Sawicki; [44] Adam Przyjemski; [45] Jan Sadowski; [46] Maciej Gałązkowski; [47] Adam Gałęcki, [48] Jan Łazowski; [49] Adam Zajęcznicki; [50] Adam Gałęcki; [51] Gaspar Łęcicka [sic]; [52] Stefan Pudłowski; [53] Jan Głuchowski; [54] Marcin Bujno; [55] Mateusz Mężeński; [56] Stanisław Gremski.

Zjazd szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 24 V 1632 r.

Na wieść o śmierci Zygmunta III Andrzej Chądzyński wojewoda podlaski uniwersałem datowanym w Jeziorach 9 V 1632 r. zwołał zjazd szlachty ziemi bielskiej do Brańska na 24 V 1632 r.

1. Uniwersał wojewody podlaskiego Andrzeja Chądzyńskiego zwołujący zjazd szlachty ziemi bielskiej, Jeziora, 9 V 1632 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 69, k. 478v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 12 V 1632 r. [f(e)r(i)a quarta post D(omi)nicam Cantate prox(im)a a. D. mil(lesi)mo sexcent(esi)mo trig(esi)mo secundo].

[k. 478v] Andrzej Chądzyński²⁵³¹, wojewoda podlaski, jezierski, skidelski, wiercieliski, sałatski, etc. dzierżawca.

Jaśnie wielmożnym i przewielebym w Bogu, wielmożnym i.m. panom kasztelanom, dyginitarzom, rycerstwu i wszystkim obywatelom województwa podlaskiego, panom przyjaciółom i braciej mej łaskawej, powolność mą i uprzejmość, etc.

Acz to własny urząd i powinność jaśnie oświeconego i przewielebnego w Bogu j.m. ks(iędza) arcybiskupa jako prymasa Korony Polskiej po ze[j]ściu Pana tak dobro R.P., jako prywatnych bezpieczeństwo obmyślać i wszelakie, które się pod takie czasy zwykły wzniecać

²⁵³¹ Andrzej Chądzyński, kasztelan wiski 1621-1625, wojewoda podlaski 1625-1633, starosta m.in. nurski i jezierzyski.

turby i zamieszania poskramiać i pokój obywatelom koronnym stanowią. Wszakże jednak, iż przewłoką [i] casem niebezpieczeństwa moc biorą, a prędkością obmysłów poprzedzających złe zamysły tępieją, słusną rzec być rozumem powszechnie obmysły gotowością naszą i porządkiem powiatów na wszelkie niebezpieczeństwa wstrętnym przez naradę zdrową poprzedzić i na to, za żądaniem samych i.m., a przykładem antecesorów, czas zjazdu i naradzenia się pospolitego gromadniejszym i sejmikowym sposobem założyć. Do czego z urzędu mego przystępując i mie[j]sce w Brańsku, mieście powiatowym województwa podlaskiego i czas na dzień dwudziesty czwarty maja składam i naznam. W.m., mych m(iło)ściwych panów i braciej łaskawej, pilno prosząc, abyście na ten dzień do Brańska zjechać się chc[ieli], a tę naradę i obmysł R.P. zgodnie odprawić raczyli. Co aby prędzej do wiadomości obywatelów przysło, ten uniwersał mój do starostw i urzędów grodzkich województwa naszego podlaskiego rozesłaniem rozkazał i obwołać, na którego wiarę pieczęć mą przykładam i ręką własną podpisuję.

Pisan w Jeziorach²⁵³² dziewiątego dnia maja tysięcznego sześćsetnego trzydziestego wtórego roku.

W.m., swych m(iło)ściwych panów i łaskawej braciej

Uprzejmy brat i sługa,

Andrzej Chądzyński, wojewoda podlaski, m(anu) p(ro)p(ria).

2. Manifestacja zjazdu szlachty ziemi bielskiej, Brańsk, 24 V 1632 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 69, k. 484v-485.. Oblaty w urzędzie grodzkim brańskim dokonali Adam Mieński sędzia ziemski bielski i Wojciech Kostro podsędek ziemski bielski 24 V 1632 r. [f(e)r(i)a secunda post Dominicam Exaudi prox(im)a a. D. mill(esi)mo sexcent(esi)mo trig(esi)mo secundo].

[k. 484v] My, urzędnicy, dygnitarze i obywatele wszyscy ziemie bielskiej, którzyśmy się według uniwersału wielmożnego j.m.p. Andrzeja Chądzyńskiego²⁵³³, wojewody podlaskiego i według starodawnego zwyczaju na sejmik do Brańska na dzień dzisiejszy dla opatrzenia pokoju wewnętrznego i namówienia sądów kapturowych pod ten czas inter[r]egni zgromadzili, uważając

²⁵³² Jeziora, wieś w woj. trockim należąca do ekonomii grodzieńskiej (obecnie w obwodzie grodzieńskim, Białoruś).

²⁵³³ Andrzej Chądzyński, kasztelan wiski 1621-1625, wojewoda podlaski 1625-1633, starosta m.in. nurski i jezierzyski.

to, iż jaśnie wielebny j.m. ks. Jan Wężyk²⁵³⁴, arcybiskup gnieźnieński, jako prymas Korony Polskiej, sejmiki powiatowe konwokacją uprzedzającą uniwersałem swym pro die tertia iunii [3 VI] złożył i moc opatrzenia pokoju wewnętrznego i namówienia sądów kapturowych pozwolił. Tedy my, uchodząc niepotrzebego na ten czas zatrudnienia, przychylając się do uniwersału j.m. ks. arcybiskupa, sejmik ten przez j.m.p. wojewodę nam złożony i wszystkie potrzeby województwa i powiatu naszego, które się na tym sejmiku odprawować miały, cum iisdem omnibus solennitatibus in eodem vigore et robore, z wspólnej namowy naszej do tego tam powiatowego sejmiku²⁵³⁵, który nam przez j.m. ks. arcybiskupa gnieźnieńskiego [jest] złożony, odkładamy i w.m. wszystkich, jako członków [k. 485] i braciej jednego powiatu, obwiescamy i napominamy, abyście w.m. na ten sejmik ludzi rozsądnych, godnych z parafii i z włości tak do namówienia pokoju i sądów kapturowych, jako i do obrania pp. posłów na przysłą konwokacją przysyłać nie omieskali do Brańska pro die tertia iunii [3 VI] jako na[j]raniej, gdyż na tym sejmiku tak wielkie i uważne sprawy R.P. traktowane będą, którym zupełny dzień ledwie wystarczyć może. Podatki na przeszłym sejmie uchwalone abyście w.m. do j.m.p. poborcy²⁵³⁶ jako najprędzej oddawać raczyli napominamy. A przy tym się łasce i miłości braterskiej w.m. oddajemy.

W Brańsku die 24 maii [V] a. D. 1632.

Adam Mienski²⁵³⁷, iudex terrae Bielscen(sis); Albertus Kostro²⁵³⁸, subiudex terrae Bielscen(sis), nomine totius communitatis.

Sejmik przedkonwokacyjny szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 3 VI 1632 r.

Prymas Jan Wężyk uniwersałem datowanym w Warszawie 5 V 1632 r., zwołał sejm konwokacyjny do Warszawy na 22 VI 1632 r., sejmik przedkonwokacyjny ziemi bielskiej na 3

²⁵³⁴ Jan Wężyk (1575-1638), biskup przemyski 1619-1624, biskup poznański 1624-1627, arcybiskup gnieźnieński 1627-1638, wcześniej m.in. sekretarz królewski, kanonik krakowski, opat mogiński, archidiakon warszawski i lubelski.

²⁵³⁵ Po tym słowie powtórzono: odprawować miały.

²⁵³⁶ Poborcą ziemi bielskiej wybranym na sejmie nadzwyczajnym 1632 r. (*O podatkach Rzeczypospolitej*, [w:] VC, t. 3, vol. 2, s. 145) był Mateusz Jałbrzyk Wyszynski, dystrybutor soli ziemi bielskiej 1636-1637, podsędek ziemi bielskiej 1636-1657, syn Andrzeja, sędziego ziemskiego bielskiego.

²⁵³⁷ Adam Mieński, komornik polny graniczny ziemi bielskiej 1595-1603, podsędek ziemski bielski 1603-1616, sędzia ziemski bielski 1616-1635, syn Hieronima.

²⁵³⁸ Wojciech Kostro, podsędek ziemski bielski 1620-1635, syn Melchiora i brat Cyriaka, sędziów ziemskich bielskich.

VI 1632 r.²⁵³⁹. Szlachta ziemi bielskiej uchwaliła laudum na czas bezkrólewia oraz wybrała posłami na sejm konwokacyjny w Warszawie Prokopa Leśniowolskiego, starostę brańskiego i Krzysztofa Brzozowskiego, cześnika podlaskiego²⁵⁴⁰. Marszałkiem sejmiku był Krzysztof Brzozowski, pisarz ziemski bielski. Sejmik został zwołany przez prymasa Jana Wężyka uniwersałem z Warszawy z 5 V 1632 r.,

1. Laudum sejmiku ziemi bielskiej, Brańsk, 3 VI 1632 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 69, k. 491-494v. Oblata w księgach grodzkich brańskich oblatowano 3 VI 1632 r. [feria quinta post faesta Solennia Pentecosten prox(im)a a. D. mill(esi)mo sexcent(esi)mo trig(esi)mo secundo]. Oblaty dokonali: generosus [1] Christopherus Brzozowski²⁵⁴¹, notarius terrae Bielscen(sis) et conventus [...] hic in Bransko die hodierna more solito, rite celebrati marshalcus, una cum magnificis [2] Nicolao Sapieha²⁵⁴², pallatino Nowogrodien(sis) et [3] Paulo S[z]czawinski²⁵⁴³, castellano Brzezinen(sis), nec non g(e)n(er)osis [4] Stanislawo Tarusza²⁵⁴⁴, succamerario terrae Bielscen(sis); [5] Adamo Mienski²⁵⁴⁵, iudice; [6] Stanislawo Lewiczki²⁵⁴⁶, pocillatore Podlachiae; [7] Alberto Kostro²⁵⁴⁷, subiu dice terrae Bielscen(sis); [8] Christophero Brzozowski²⁵⁴⁸, pincerna pallatinatus Podlachiae; [9] Stanislawo Skaszewski²⁵⁴⁹, vexilifero terrae Zakrocimen(sis); [10] Sebastiano Baykowski²⁵⁵⁰, camerario campestri Bielscen(sis); [11] Pantaleone Łyczko²⁵⁵¹, [12] Paulo

²⁵³⁹ NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 69, k. 479-480v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim w Brańsku 12 V 1632 r. [f(e)r(i)a quarta post D(omi)nicam Cantate prox(im)a a. D. mil(lesi)mo sexcent(esi)mo trig(esi)mo secundo].

²⁵⁴⁰ J. Siedlecki, *Sejmiki*, s. 266.

²⁵⁴¹ Krzysztof Brzozowski, pisarz ziemski bielski 1617-1635, starosta drohicki 1620, syn Marcina, podkomorzego ziemi bielskiej, brat Hieronima, chorążego ziemi bielskiej.

²⁵⁴² Mikołaj Sapieha, podkomorzy grodzieński 1588-1611, wojewoda miński 1611-1618, wojewoda nowogródzki 1618-1638, sekretarz królewski, starosta m.in. niemonojki i żyżmorski, leśniczy bielski, syn Bohdana, wojewody mińskiego.

²⁵⁴³ Paweł Szczawiński, kasztelan brzeziński 1621-1633, wojewoda podlaski 1633-1634, syn Pawła, kasztelana łączyckiego, brat Jana.

²⁵⁴⁴ Stanisław Tarusza, wojski ziemi bielskiej 1618-1620, podkomorzy ziemi bielskiej 1620-1632, brat Wawrzyńca, poborcy ziemi bielskiej.

²⁵⁴⁵ Adam Mieński, komornik polny graniczny ziemi bielskiej 1595-1603, podsędek ziemski bielski 1603-1616, sędzia ziemski bielski 1616-1635, syn Hieronima.

²⁵⁴⁶ Stanisław Lewicki, podczaszy podlaski 1631-1648, podkomorzy ziemi bielskiej 1648-1652, syn Macieja, cześnika podlaskiego.

²⁵⁴⁷ Wojciech Kostro, podsędek ziemski bielski 1620-1635, syn Melchiora i brat Cyriaka, sędziów ziemskich bielskich.

²⁵⁴⁸ Krzysztof Brzozowski, cześnik podlaski 1625-1635, starosta narewski 1632-1648, sędzia ziemski bielski 1635-1642, podkomorzy ziemi bielskiej 1642-1648, syn Krzysztofa, podkomorzego ziemi bielskiej, brat Teofila, wojskiego ziemi bielskiej.

²⁵⁴⁹ Stanisław Skaszewski, chorąży ziemi zakroczymskiej ok. 1611-1634, podkomorzy ziemi bielskiej 1634-1641, ojciec Mikołaja.

²⁵⁵⁰ Sebastian Bajkowski, komornik ziemski bielski i tykociński oraz komornik polny graniczny ziemi bielskiej ok. 1604-1637.

²⁵⁵¹ Pantaleon Łyczko, komornik ziemski bielski ok. 1617-1634, podstarości brański 1634-1640.

Dzierzek²⁵⁵², camerariis t(er)r(est)ribus Bielscen(sibus); [13] Stanislao Łokniczki²⁵⁵³, tribuno Bresten(si); [14] Martiano Wisowaty²⁵⁵⁴, [15] Nicolao Skaszewski²⁵⁵⁵, [16] Albrychto Korzenieczki²⁵⁵⁶, [17] Reinholdo Krakow, [18] Appolone Mokrzczycki²⁵⁵⁷, [19] Nicolao Chrzastowski, [20] Joanne S[z]czawinski²⁵⁵⁸, [21] Georgio Kostro, [22] Valentino Wyszenski²⁵⁵⁹, [23] Joanne Hołowka, [24] Joanne Markowski, [25] Severino Piszanka²⁵⁶⁰, [26] Adamo Siersputowski, [27] Anselmo Szablowski²⁵⁶¹ et caeteris quam plurimis huius di(stri)ctus terrae Bielscen(sis) ordinis equestris terrigenis et incolis. **Skrót:** CDIAUL, f. 812, op. 1, sygn. 20, k. 28-30.

[k. 491v] My, dygnitarze, urzędnicy i rycerstwo ziemie bielskiej województwa podlaskiego, zjachawszy się do Brańska na terażniejszy zjazd, to jest tertia iunii [3 VI] nam od jaśnie najwielebniejszego w Panu Chrystusie j.m. ks. arcybiskupa gnieźnieńskiego, prymasa Korony Polskiej, pod czas żalosego ze[j]ścia z tego²⁵⁶² świata K.J.M., p.n., Zygmunta Trzeciego, złożony, stosując się do praw i zwyczajów dawnych, tudzież i do uniwersału j.m. ks. arcybiskupa, opowiadamy się z tym²⁵⁶³ wszyscy zobopólnie²⁵⁶⁴, iż zupełnie łączemy się z sobą jako afektem, umysłem, tak i wszelaką radą i pomocą przeciwko jakimkolwiek następującym przypadkom i niebezpieczeństwom tak wewnętrznym, jako i postronnym, i obowiązujemy się cnotą, wiarą i powinnością ślachecką jeden przy drugim stać i bronić się od wszelakich najazdów i gwałtów, a żeby ten związek nasz w takim porządku zostawał, w jakim będziemy mogli bronić i ratować spólnie najpewniej i najsposobniej, te sposoby niżej [opisane] bieżemy przedsię. [k. 492]

[I.] Naprzód sądy kapturowe, zwyczajem inszych inter[r]egnorum stanowiemy i z takimi wszystkimi okolicznościami, jakie są in volumina legum wpisane i ważność, i

²⁵⁵² Paweł Dzierzek, komornik ziemski bielski ok. 1619-1635.

²⁵⁵³ Stanisław Aleksander Łoknicki, wojski brzeski litewski 1627-1637, podleśniczy bielski, brat Mikołaja Piotra, chorążego ziemi bielskiej.

²⁵⁵⁴ Marcejan Wisowaty, podstoli podlaski 1618-1633, poborca ziemi bielskiej, syn Abrahama, komornika ziemskiego bielskiego, brat Łazarza.

²⁵⁵⁵ Mikołaj Skaszewski, chorąży ziemi bielskiej 1643-1681, syn Stanisława, podkomorzego ziemi bielskiej, ojciec Karola, wojskiego ziemi bielskiej.

²⁵⁵⁶ Albrycht (Olbracht) Kurzeniecki, stolnik ziemi bielskiej 1640-1658, dworzanin królewski.

²⁵⁵⁷ Apollo Mokrzczycki, miecznik wiski 1635-1647, cześnik ziemi bielskiej 1647-1663, ojciec Teofila, miecznika wiskiego i Krzysztofa Stanisława, cześnika ziemi bielskiej.

²⁵⁵⁸ Jan Szczawiński, zapewne syn Pawła, kasztelana łączyckiego, brat Pawła, wojewody podlaskiego.

²⁵⁵⁹ Walenty Warel Wyszynski, podpisek grodzki brański ok. 1609-1618, pisarz grodzki brański 1622-1630.

²⁵⁶⁰ Seweryn Piszanka, podpisek grodzki brański ok. 1631-1633, poborca ziemi bielskiej.

²⁵⁶¹ Andrzej Anselm Szablowski, podpisek grodzki brański ok. 1634-1653, regent grodzki brański ok. 1655-1670.

²⁵⁶² W oryg.: z stego.

²⁵⁶³ W oryg.: z stym.

²⁵⁶⁴ W oryg.: z opopolnie.

bezpieczeństwo ich takim sposobem warujemy, jako jest obwarowany sąd trybunalski. Mie[j]sce tym sądom ordynaryjne communi consensu naznaczając tu w Brańsku, gdzie się na[j]sposobniej panom sędziom będzie zdało. A jeśliby tego potrzeba gwałtowna ukazała, a co extraordinarium przypadło, tedy w ten czas panowie sędziowie od nas obrani mają się zjachać i do Drohicyna ex consensu mutuo, porozumiawszy się z i.m. pany dygnitarzami województwa i powiatów, i tam spólnie z inszemi tamecnemi i.m. pp. sędziami powiatów wszytkich tego województwa mają te sądy odprawować. Na które z ziemie naszej obieramy sobie jaśnie wielmożnych i urodzonych i.m. pp. [1] Mikołaja Sapiechę, wojewodę nowogródzkiego; [2] Pawła S[z]czawińskiego, kastelana brzezińskiego; [3] Krzystofa Wiesiołowskiego²⁵⁶⁵, marszałka nadwornego W.Ks.L., mielnickiego, grodzińskiego, tykockiego, saraskiego, etc., etc., starostę; [4] Stanisława Taruszę, podkomorzego bielskiego; [5] Prokopa z Obór²⁵⁶⁶ Leśniowolskiego²⁵⁶⁷, starostę brańskiego; [6] Adama Mieńskiego, sędziego ziemie bielskiej; [7] Stanisława Lewickiego, podczaszego podlaskiego; [8] Wojciecha Kostra, podsędka; [9] Krzystofa Brzozowskiego, caśnika [sic] podlaskiego; [10] Krzystofa Brzozowskiego, pisarza ziemie bielskiej; [11] Stanisława Łoknickiego, wojskiego brzeskiego; [12] Wojciecha Kuleszę²⁵⁶⁸, podstarościę brańskiego; [13] Marcjana Bruszewskiego²⁵⁶⁹, pisarza grodzkiego brańskiego; [14] Sebestiana Bajkowskiego, komornika polnego; [15] Pantaleona Łyczka, komornika ziemskiego; [16] Martiana [sic] Wisowatego, [17] Mikołaja Skaszewskiego, [18] Olbrychta Korzenieckiego, dworzanina K.J.M. Którzy mają się zjachać do Brańska pro die qu(atu)ordecima iunii [14 VI] i przysięgę według uchwały warsawskiej a. 1587²⁵⁷⁰ odprawić powinni, a potem sądy zacząć i odprawować, absentia unius plurimumne propter legalia impedimen(ta) non obstan(te), które ma in sessione opowiedzieć, tak jednak, aby na[j]mniej sześć osób zasiadało, jako i w trybunale. Których dekretów konluzyja circa pluralitatem votorum ma zostawać, a jeśliby paritas votorum na jednej sesyi nastąpiła w jakiej sprawie, tedy do drugiej sesyi ex paritate votorum ma być remissa pro decisione. A te sesje sądów mają być

²⁵⁶⁵ Krzystof Wiesiołowski, podstoli litewski 1600-1604, stolnik litewski 1604-1620, krajczy litewski 1620-1623, marszałek nadworny litewski 1623-1635, horodniczy grodzieński 1623-1637, marszałek wielki litewski 1635-1637, syn Piotra, marszałka wielkiego litewskiego, brat Mikołaja, kasztelana żmudzkiego, starosta tykociński, suraski, mielnicki, grodzieński.

²⁵⁶⁶ Obory, wieś w woj. mazowieckim (obecnie pow. piaseczyński). Ośrodek dóbr rodów Oborskich i Leśniowolskich.

²⁵⁶⁷ Prokop Leśniowolski, starosta brański 1622-1646, kasztelan podlaski 1646-1652, wojewoda podlaski 1652-1653, syn Jana, kasztelana czerskiego i starosty brańskiego, brat Adama, starosty brańskiego.

²⁵⁶⁸ Wojciech Kulesza, komornik ziemski bielski ok. 1596-1616, pisarz grodzki brański ok. 1619-1622, podstarości i sędzia grodzki brański 1622-1632.

²⁵⁶⁹ Marcjan Bruszewski, podpisek grodzki brański 1603, pisarz grodzki brański 1630-1633, podstarości brański 1633-1634.

²⁵⁷⁰ *Konfederacja generalna warsawska*, [w:] VC, t. 2, vol. 2, s. 20.

odprawowane co dwie niedzieli, póki spraw stanie w rejestrze. Do tych sądów nie mają litigantes w większym poc[*z*]cie przyjeżdżać [k. 492v] nad dziesiątek osób. Na tych sądach wszelakie sprawy tam criminales, quam civiles et fisci et pro profugo, które się kolwiek a morte regis pokażą, mają być sądzone. Proces na tych sądach causarum criminal(ium) taki ma być: in primo termino, jeśli in contuma(cione)m lucrum poenarum legum publikacja już na drugim terminie. A żeby się kto niewiadomością nie wymawiał, tedy strona powodowa wzięwszy od pp. sędziów inotescencją i przydanego woźnego od tegoż sądu ma też inotescencją in bonis condemnati położyć. A jeśliby condemnatus na drugich sądach stanął et innotescenciam suam expugnare chciałby, tedy praemisso iuramento super ignorand(a) prioris cit(ati)onis per scrutinium na tychże sądach indilate wywodzić się ma. A gdyby in secundo term(in)o rebellis był i wzdać się dopuścił, tedy post factam infamiae publication(em) super ipso et bonis eius iuxta excessus qualitem według prawa we dwóch niedzielach egzekucja ma być uczyniona. Per controversiam zasię, gdyby się ex scrutiniis winny pokazał post factam convictionem, jeśli stanie zaraz, jeśli nie stanie in duabus septimanis egzekucja uczyniona będzie. A jeśliby ex scrutiniis niewinność się pokazała, calumniator in instan(ti) poena talionis karany być ma. In civilibus zaś causis proces in contuma(cione)m in primo ter(mi)no lucrum et in vim lucris satisfactio pro condemnatis lucris in instanti coram eod(em) iudicio nakazana być ma sub poena bannitionis, quae in casu contraventionis decerni i publikacja na sądy bliskie demitti debet praemissa innotescencia per m(inisteria)lem, który od sądu przydany będzie A jeśliby za taką inotescencją nie stanął condemnatus, tedy egzekucja poenalis na[j]dalej do dwóch niedziel ex delegatione tegoż sądu ma być uczyniona. Toż się ma rozumieć o processie per controversiam, iż citatus in primo ter(mi)no satisfacere będzie powinien sub poena bannition(is), która za inotescencją na drugiej sesji sądów publikowana być ma i takąż egzekucja ma być odprawiona. Scrutinia i inkwizycje, jeśliby strony potrzebowały, dwaj z pośrodku sędziów mają odprawować lubo in loco iudiciorum, lubo in loco delicti, jako potrzeba ukaże. Na egzekucją panowie sędziowie powiat albo parafię jedną albo i więcej ruszyć et iuxta qualitem excessus in personis et bonis iurevictorum uczynić mają. A jeśliby in causa fisci bannicja in contuma(cia)m okazana była, tedy może na te sądy iurevict(us) ad cassanda(m) pozwać i tam się justyfikować. Pojmanego in recen(ti) crimine urząd grodzki ad talem casum od nas deputowany wedle prawa sądzić ma. Dekreta sądów pomienionych kapturowych pisarz ziemski²⁵⁷¹ et in absentia ips(ius) grodzki pisarz²⁵⁷² ma pisać. Membrany lubo ziemskie lubo grodzkie do pozwów mają służyć. Tytuł na pozwach ma być: „Nos, consilarii et ordines Regni,

²⁵⁷¹ Krzysztof Brzozowski, syn Marcina.

²⁵⁷² Marcjan Bruszewski.

etc.”. Termin od położenia pozwów za tydzień. Relacje w grodzie mają być zapisowane albo na pozycjach²⁵⁷³ i przed temże sądem. [--]²⁵⁷⁴ Pozycje na mie[j]scach zwykłych loco terminor(um), a naprzód w Tykocinie²⁵⁷⁵ według terażniejszej kadencji odprawowane [k. 493] być mają po niedziel dwóch, potym według kadencji w Brańsku i w Surażu²⁵⁷⁶ cum iis solennitatibus, które są opisane w prawie. Na którech insze sprawy oprócz egzempty sądzone być nie mają.

[2.] Zapisy, relacje i protestacje którekolwiek przyjmowane będą i przedtym post mortem regis są do akt którechkolwiek przyjęte in robore zostawać mają.

[3.] A iż kupy swowolne z wielu mie[j]sc odzywają się, tedy warując bezpieczeństwo pospolite tak dla postronnych, jako i domowych pericula, które by mogły zachodzić, warujemy to sobie i w powiatach wszystkich, które się w ziemi bielskiej zawierają i w miastach wszystkich, że nikt zaciągów czynić ani z chorągwiami przechodzić nie ma mimo prawo, prócz z sejmu podanych zaciągów do Moskwy i słusnych przez hetmany propter praegnantem necessitatem zaciągów. Które jednak sine praeiudicio et damno privator(um) być ma, a jeśliby bezprawie komu się działo, tedy tak indigenis, jako extraneis forum na sądach kapturowych, tanquam in recenti crimine, respectu delicti naznacamy. W czym i konstytucją a. 1628 titulo „Obostrzenie prawa o zaciągach W.Ks.L.”²⁵⁷⁷ reasumujemy. A dla obrony naszej do takiej się gotowości udawamy, jako od przodków naszych wzięwszy zawsześmy zażywać zwykli, to jest do wyprawy z włók dziesiątku po kozacku, a kto będzie chciał ze dwudziestu włók po usarsku. Co do skutku przywodząc naznacamy zgodą powszechną okazowanie pierwsze w powiatach: brańskiemu powiatowi pod Brańskiem przed j.m.p. starostą brańskiem²⁵⁷⁸, suraskie(g)o pod Surażem przed j.m.p. pisarzem ziemskim bielskim²⁵⁷⁹, tykockimu, goniądzkiemu, rajgrodzkiemu pod Goniądzem²⁵⁸⁰ przed j.m.p. podkomorzem bielskim²⁵⁸¹ albo in casu legalis impedimenti przed osobami od sądu kapturowego na to wysadzonemi na oktawę Bożego Ciała [18 VI 1632]. Na którym okazowaniu każdy powinien stawić się według zwyczaju i drobniejszy

²⁵⁷³ Pozycje, pozycja – tu: leżenie ksiąg ziemskich.

²⁵⁷⁴ „Do tego i od inscriptionis [pamiętne?], gdyż [...]temporis interregni [...]”. Dopisek ten został umieszczony na dole strony, lecz z uwagi na nieczytelność trudno określić, w którym miejscu miał on być dodany.

²⁵⁷⁵ Tykocin, miasto nad Narwią w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. białostocki), od 1581 r. stolica powiatu w ziemi bielskiej.

²⁵⁷⁶ Suraż, miasto nad Narwią w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. białostocki), stolica pow. suraskiego.

²⁵⁷⁷ *Obostrzenie prawa na żołnierza w ciągnienu Wielkiego Księstwa Litewskiego*, [w:] VC, t. 3, t. 2., s. 41.

²⁵⁷⁸ Prokop Leśniowski.

²⁵⁷⁹ Krzysztof Brzozowski, syn Marcina.

²⁵⁸⁰ Goniądz, miasto nad Biebrzą w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie pow. moniecki).

²⁵⁸¹ Stanisław Tarusza.

czężnicy przykładać się powinni sub poenis in constitutionibus expressis. O które forum na tychże sądach kapturowych być ma. Na których okazowaniach żadne konsultacje oprócz obrony nie mają być czynione natenczas. A drugie okazowanie generalne wszystkim powiatom tejże ziemi bielskiej po konwokacji według zwyczaju pod Surazem za rzeką Liza²⁵⁸² od Daniłowa²⁵⁸³ indivisim ma być odprawowane za oznajmieniem sądu, nie derogując w tym prerogatywom p(ana) chorążego²⁵⁸⁴ i inszych urzędników. Którą gotowość i obronę naszą jako sami [k. 493v] chcemy przez wszytek czas huius inter[r]egni w ziemi bielskiej zachować, tak i z inszemi powiatami tegoż województwa, z drohickiem i mielnickiem, jako z bracią naszą nierozdzielną, gotowiśmy się zawsze łączyć i jednoczyć, gdzieby, strzeż Boże, na którąkolwiek ziemię z tych trzech więtszy gwałt następował, niżby mu jeden powiat albo ziemia sama przez się mogła dać odpór. I jeśliby kiedy do tego złączenia przyjść miało, w ten czas gotowiśmy tę gotowość naszą re[g]imentowi podać wielmożnemu j.m.p. Stanisława Niemiery²⁵⁸⁵ na Niemierowie²⁵⁸⁶, kastelana podlaskiego, jako senatora województwa naszego. A w osobności zaś zostając na mie[j]sce j.m. pana podlaskiego obieramy sobie pro consiliariis bellicis tej gotowości naszej jaśnie wielmożnych i.m.: j.m.p. [1] wojewodę nowogródzkie(g)o²⁵⁸⁷, [2] j.m. pana brzezińskiego²⁵⁸⁸, [3] j.m.p. marszałka nadwornego W.Ks.L.²⁵⁸⁹ et in absentia i.m., i.m. pp.: [1] j.m.p. podkomorzego bielskiego²⁵⁹⁰, [2] j.m.p. starostę brańskiego²⁵⁹¹, [3] j.m.p. chorążego zakroczymskiego²⁵⁹², [4] j.m.p. podcaszego podlaskiego²⁵⁹³, [5] j.m.p. Floriana Komorowskiego²⁵⁹⁴. Którym to i.m. pp. konsyliarzom i z wodzami wyżej mianowanemi będzie należało rząd wszytek w tej ziemi opatrować i przestrzegać pilno każdego okazowania, jakoby mogło być w najlepszym porządku odprawowane. Więc obmyślać potrzeby wojenne, mianowicie, porozumiewając się z miastami i miasteczkami, z strony ołowów, prochów, robienia kopij, drzewiec i inszych apparamentorum bellicorum, które słusnem szacunkiem przedawane

²⁵⁸² Liza, rzeka, lewy dopływ Narwi.

²⁵⁸³ Daniłowo, wieś szlachecka w ziemi bielskiej woj. podlaskiego (obecnie Daniłowo Duże i Daniłowo Małe w pow. białostockim).

²⁵⁸⁴ Mikołaj Piotr Łoknicki, chorąży ziemi bielskiej 1629-1643, brat Stanisława Aleksandra, wojskiego brzeskiego litewskiego.

²⁵⁸⁵ Stanisław Niemiera, wojski podlaski 1611-1613, chorąży ziemi mielnickiej 1613-1617, kasztelan podlaski 1617-1634, wojewoda podlaski 1634-1648, syn Hieronima, łowczego podlaskiego, brat Wojciecha, wojewody podlaskiego.

²⁵⁸⁶ Niemierów (Niemirów), miasto nad Bugiem w ziemi mielnickiej woj. podlaskiego (obecnie wieś, pow. siemiatycki). Ośrodek dóbr rodu Niemirów.

²⁵⁸⁷ Mikołaj Sapicha.

²⁵⁸⁸ Paweł Szczawiński.

²⁵⁸⁹ Krzysztof Wiesiołowski.

²⁵⁹⁰ Stanisław Tarusza.

²⁵⁹¹ Prokop Leśniowski.

²⁵⁹² Stanisław Skaszewski.

²⁵⁹³ Stanisław Lewicki.

²⁵⁹⁴ Florian Komorowski, brat Stanisława, rotmistrza królewskiego, być może również wojskowy.

być mają. Tymże i.m. zlecamy, aby czuli zawsze o każdym niebezpieczeństwie, mianowicie o następowaniu kupy jakiej swowolnej i za tym, porozumiawszy się z sobą, poruczniki po parafiach odwiescali i bracią do gromady sprowadzali na mie[j]sce, gdzie potrzeba pokaże. Et quod reliquum est, żeby bądź coniunctim, bądź divisim takie kupy wszelakim sposobem znosili i do egzekucji dekretów sądowych dopomagali, postępując sobie w tym wszystkim bez obciążenia ludzkiego i niedopuszczając nikomu pod takim pretekstem skód i krzywd czynić ani stacji żadnych wyciągać, oprócz podobnych i proporcjonalnych victualia, bez których by się w takim przechodzeniu obyjsć nie mogło. Kto się w jednym powiecie pokaże, w drugim pokazywać się nie powinien. A jako okazowanie, tak i ekspedycja na gwałt wszelaki sub poenis o pospolitym ruszeniu sancitis ma być odprawowana, o które peny forum w sądzie kapturowym naznacamy. [k. 494] Pod które peny i ci podpadać mają, którzyby się do okazowania i wyprawy wojennej z części gruntów swych do braciej przykładać nie chcieli. A iż my w stanie swym ślacheckim (których za łaską Bożą i prerogatywą naszą mniejby to złe od następującego swowoleństwa aniżeli królew[sz]czyzny dolec mogło) taki obowiązek bierzemy na się dobrowolnie, z odwagą dostatków i zdrowia naszego, tedy też i.m. pp. starostów i dzierżawców wszystkich usilnie prosimy i braterskie [sic] rekwirujemy, którzykolwiek w tej ziemi naszej bielskiej włości trzymają, aby i.m. przykładem naszym ślacheckim poruszeni takież porządek i wyprawę z włók proporcjonalną w swych miastach, miasteczkach i włościach uczynili, ordynując z sześciu włók jednego pieszego z[e] strzelbą, a ze trzech włók jednego pieszego z bronią dobrą. Którzyby się za powodem i.m. ćwiczyli i monstry częste odprawowali, jakoby wyprawie naszej ślacheckiej jezdnej ten lud pieszy i.m. mógł być zawsze subsidio et auxilio przeciw następującym (jeśli do tego, strzeż Boże, przyjść miało) niebezpieczeństwom. W czym także i.m. pp. konsyliarze i wodzowie nasi mają się serio znosić z i.m. pp. starostami i dzierżawcami i przywozić to omnimodo do skutku, jakoby takowe mutua auxilia w swym porządku zostawały.

[4.] Miasta wszystkie w powiatach tych pomienionych, które pod swoją protekcją bierzemy, aby o swojej gotowości, jako się wyżej pomieniło, porządne postanowienie uczynili i sine mora do egzekucji przywiedli napominamy sub poenis de expedi(cione) bellica sancitas.

[5.] Cudzoziemców i luźnych osób tak stan ślachecki, jako i miasta przyjmować nie mają sub poena centum mar(caru)m. Które burmistrz cum off(ici)o powinien będą refundere coram eod(em) iudicio, o co instygator ordynowany ma prawem czynić.

[6.] Czeladnik pod [czas] inter[r]egni aby żaden od pana swego nie odstawał, gdyż i okazowanie, jeśliby z dziesięci włók był posses[s]ionatus, przy panu swym może odprawić konno się stawiwszy.

[7.] Luźnych nikt nie ma przyjmować sine lit[t]eris testimonialibus, o co sąsiad sąsiada z pretekstu słusnego pozwać może przy krzywdzie swej.

[8.] O takie ekscesy, któreby się pod ten czas wynurzyły, a strona albo dla ubóstwa, albo propter metum potentionis nie chciałyby popierać, tedy instygator publicus [k. 494v] nomine iudicii licem movere może, aby facinora impunita nie zostawały.

Które to postanowienie nasze zgodnie postanowione obowiązujemy się sobie wszyscy spólnie, przykładem sławnych przodków naszych, sub fide et honore, et conscientiis nostris dotrzymać i wykonać, i przeciwko takiemu każdemu, któryby pokój wewnętrzny wzruszać i to nasze postanowienie psować ważył się, powinniśmy initis viribus wszyscy jako contra hostem patriae na zgubę i skazę jego powstać, sądząc go wprzód in possibilibus na sądach kapturowych.

A to postanowienie nasze, rękami jaśnie wielmożnych i.m. pp. senatorów przy tym akcie będących, także j.m.p. marszałka koła naszego i i.m. pp. urzędników i braciej podpisane, do akt grodzkich brań(skich) podaliśmy.

Działo się w Brańsku die 3 iunii [3 VI] a. D. 1632.

[1] Chrzystof Brzozowski, pisarz ziemski bielski, marszałek natenczas zjazdu tego; [2] Mikołaj Sapieha, wojewoda nowogródzki; [3] Paweł z Wielkiego S[z]czawina²⁵⁹⁵ S[z]czawiński, kastelan brzeziński; [4] Prokop z Obór Leśniowolski, starosta brański; [5] Adam Mieński, sędzia ziemie bielskiej; [6] Wojciech Kostro, podsędek ziemie bielskiej; [7] Marcjan Wisowaty, [8] Marcjan Bruszewski, pisarz grodzki brański; [9] Paweł Dzierżek, komornik z(iemi) bielskiej; [10] Wojciech Kulesza, podstarości brań(ski), ręką własną; [11] Sebastian Bajkowski, camerarius granitial(is) t(errae) Biel(scensis).

2. Instrukcja ziemi bielskiej dana posłom na sejm konwokacyjny, Brańsk, 3 VI 1632 r.

Rkp. NGAB Mińsk, F. 1708, op. 1, nr 69, k. 498v.-502. Oblata dokonana jak wyżej.

²⁵⁹⁵ Wielki Szczawin, wieś w woj. łęczyckim (obecnie Szczawin, pow. zgierski, woj. łódzkie). Ośrodek dóbr rodu Szczawińskich.

[k. 498v.] My dygnitarze, urzędnicy i wszystko koło rycerskie ziemie bielskiej na dzień dzisiejszy, według uniwersału j.m. ks. arcybiskupa, prymasa Regni²⁵⁹⁶, do Brańska zgromadzeni oznajmujemy, iż my przestrzegając praw i wolności naszych, a idąc za starodawnym i świątobliwym pobożnych przodków swoich zwyczajem, którzy et fide, et dexteritate zawsze ojczyznę matkę naszą toto pectore, ingenio et vivionis statecznie i porządnie wspierali i ratowali, niechcąc tedy nic ustępować tychże cnót i merita antessorum nostrorum, [wy]braniem z pośrodku siebie zgodnie posłów, ludzi zacnych et in re publica ex antecessoribus dobrze [k. 499] zasłużonych na tę konwokację przyszlą sub interregno, ichm. pp. Prokopa z Obór Leśniowolskiego starostę brańskiego²⁵⁹⁷, p. Christofa Brzozowskiego cześnika podlaskiego, sekretarza K.J.M.²⁵⁹⁸, któreśmy omnem potestatem de bono R.P., wespół z inszemi ichm. pp. posły i obywatelami województw koronnych i W.K.L. dali i punkta niżej wyrażone ichm. takim sposobem poruczyli i podali.

1. Naprzód królewiczowi jm. Władysławowi, a królowi natenczas szwedzkiemu [...] takiego żalu zińcia króla pana zeszłego, potomnością po królu panie jako ojcu, powinnowawszy quam felicitate na dalsze czasy, podziękować za całą zjednowaną miłościwą łaskę, że nie chcąc deesse ratunkowi ojczyzny naszej pod ten czas zatrudnionej, przy ofiarowaniu wzajemnej życzliwości i powolności naszej ku J.K.M. w podających okazjach.

2. Podziękować j.w. j.m. ks. arcybiskupowi z inszemi ichm. za wczesne obmyślanie de salute R.P. tempore huius interregni.

3. Postanowienie nasze reassumptione dawnych kapturów tak w namówieniu i postanowieniu sądów kapturowych, jako i w obronie, i zaraz na tymże sejmiku i na okazowaniu co będzie poprawionego i namówionego do obrony, potym starać się mają a maxime pp. posłowie, aby było per totum aprobowane i podczas sejmu coronationis w Krakowie in volumina legum będzie wpisane.

4. O prefiksją czasu tej konwokacji starać się, aby do dwóch, a nawięcej niedziel trzech była naznaczona, i spisana, i skończona, iura praescriptum legis pluralitatis kapturu konkludując.

²⁵⁹⁶ Jan Wężyk arcybiskup gnieźnieński, prymas.

²⁵⁹⁷ Prokop Leśniowolski starosta brański 1622-1646, kasztelan podlaski 1646-1652, wojewoda podlaski 1652-1653.

²⁵⁹⁸ Krzysztof Brzozowski cześnik podlaski 1635-1635, sędzia ziemski bielski 1635-1642, podkomorzy bielski 1642-1648.

5. Także o prefikszą *ex interiallum temporis* jako długo ma trwać samej elekcji, aby także czas był opisany 4 niedziel, a nawięcej do 6 *cohabitare ex pluralitate* obierając pana.

6. *Pax et tranquillitas* aby według dawnych kapturów była reasumowana i eo in legis obostrzona ad *pr(aese)ns*, aby każdy *proportionalier*, tak z ichm. pp. dygnitarzów, jako i urzędników, i braciej, na elekcją przyjeżdżał bez stacji i bez krzywd w ciągnieniu.

7. *Modus c(on)clusionis* aby był uważony, jakoby miał być zamieniony na elekcji, co teraz in *trutinum* do najuważniejszych jakich ludzi oddać na elekcją.

8. Ekscesy, któreby *ex reminione* sądów kapturowych urosły, aby na sejmie *coronationis ante om(nium)* były sądzone.

9. O sól upomnieć się i onej odyskać [sic] od skarbu do [...] ²⁵⁹⁹ zlecamy pp. posłom pilno.

[k. 499v.] A iż pod takie czasy osierociałe[j] ojczyzny matki naszej więcej się we wszystkim ku miłości jej znosić i uważać tymże pp. posłom z inszemi województwy przydzie, tak te artykuły do skutku przywodząc, jako i insze niżej opisane urazy R.P. do skutecznej poprawy i naprawy in *trutinam praecesstanditam* [?] na elekcji przyszłej dopominając, tedy dajem tymże absolutam potestatem na to *fidei amori in patriam dexteritati* to ichm. zlecając, braterskie tego dokładając i prosząc, aby i namniejszej z tych punktów któreby do całości i namniejszej kondycji ludzi należący tak jako i w nawiększych zaległościach et in *publicis*, et in *privatis* nie spuszczały i tego przestrzegając, aby największa egzorbitancja najmniejszej nie zatłumiała, bo in *aequali* R.P. *aequaliter* mamy swoich wolności dochodzić. A po skończeniu tych artykułów przez naz zgodnie namówionych i do akt grodzkich brań(skich) podanych przydaliśmy egzorbitancje niżej wyrażone takim sposobem.

1. Potym znosić będą pp. posłowie nasi o egzorbitancjach od *recesu* zacząwszy wprzód zgodnie z województwem swoim, zniós[ł]szy się potym z inszemi ichm. wszystkimi o publicznych [sprawach], wprzód *cuisvis sit rex* z woli Pańskiej.

2. *Pactis conventis* za króla pana przeszłego in *coronatione possibiliter* uważonym, aby się stało dosyć.

3. Wojny aby ni z kim nie wsczynać sine *consensu* R.P.

²⁵⁹⁹ Dwa słowa nieczytelne.

4. *Compositio inter status* aby moderowana była i debite skońcona.
5. *Correctura iurium* aby plenem finale, wzięła.
6. Przypowiednich listów tylko z kancelarii K.J.M. z podpisem regis samego na wojnę cum consensu R.P., nie wydawać sub nullitate et poenae capitis rotmistrza.
7. *Officiales Regni*, jako pieczętarze, hetmani, podkarbiowie, aby tym podaniem na te publiczne qualitati ut od R.P., od króla pana eregowani byli i aby nigdy numerus hetmanów nie wakował.
8. Arcybiskup jako prymas Regni aby per electionem modo certo był aprobowany.
9. Wakancje aby były rozdawane w sejm immediate po propozycji [od tronu], nie przystępując do wot senatorskich, ani do sądów sejmowych.
10. Też wakancje aby były bez sejmu rozdawane od króla pana do sześciu niedziel et in defectu rozdania do tego czasu. Tedy też wakancje duchowne w każdej diecezji, biskupstwa rozdawać [k. 500] mógł, A świeckie wojewoda w każdym województwie, albo w niebytności - kasztelan nastarszy.
12. Sumy stare i wszystkie in genere aby były przez króla pana znoszone przy rozdaniu na te dzierżawy abo starostwa, przywilejem conditionaliter tak wiele sumy upuścić i mniej jednym i drugim że nie dożywociem żeby funditus były zniesione.
13. Na budowanie zamków i poprawę tychże i dworów dzierżaw, starostw, aby był przysięgły rewizor co lat 4 sub privatione tegoż starostwa o co forum a publico instigatore, którego trzeba naznaczyć.
14. Podkomorzy koronny aby według prawa był zawsze przy boku króla pana praesens.
15. *Distributiva* aby zachowana i dobrze obrana była z uwagą godnych i zasłużonych.
16. *Consensus*, aby żadne tam *advitalitatis in solidum*, qua(m) cedendi eximiendi, ani dożywociem tenendi nie były rozdawane, tylko zasłużonym, albo na wojnie, albo u dworu, znacznym i pewnym w służbie, non victe neq(ue) ficte za własnym skutkiem.
17. *Mennica* aby dobra była, et ut ad publicum aerarium pertineat poenas statuere na podskarbiego koronnego.

18. Skarby dawne popisane w skarbie aby cale rewidowane były i popisane.
19. Podskarbi aby zaraz po propozycji [od tronu] tegoż dnia liczbę dostatecznie zaczynał czynić a forum miał zaraz naznaczone w Trybunale in of(fic)io gdzie by w czym deficeret.
20. Pisarze skarbowi aby byli no(bi)les posses(s)ionati iurati stani [?] i forum mieli ad cuiuscumque iusti(ti)am reddere [?] in competentibus.
21. Sąd marszałkowski aby był przysięgły.
22. Pp. senatorowie aby in of(fic)iis suis w prawie opisane anno 1576²⁶⁰⁰ bylidiligentes [?].
23. Aby ekonomii nie przyczyniano.
24. Aby z ekonomii jurgielty zniszone byli.
25. Aby starostowie egzekucje czynili sub poena 500 marca(rum) pierwszym razem a dalej sub privatione of(fici)i i starostwa.
- [k. 500v.] 26. Pisarz grodzki aby był nobilis personaliter iuratus.
27. Sejmy aby według prawa byli odprawowani i zgodnie konkludowani.
28. Saletry aby na potrzebę R.P. obracane, extra Regnum nie wywożone były.
29. Pieczęć pokojowa aby in publicum nie pieczętowała sub nullitate.
30. Poprawa Trybunału aby we wszytkich potrzebnyvh punktach stać mogła i salaria salarii opisane wyrażone, także i sejmowe.
31. Tegoż aby w Piotrkowie umniejszyć kilką niedziel a w Lublinie przyczynić.
32. Dworu KJM aby był pewny numerus i proportional(ite)r magistrativus do osoby pańskiej i propter repentinos motus et causus in Regno i aby miał swoje zawsze salaria.
33. Dworowi króla pana zeszłego aby według uwagi służby popłacono.

²⁶⁰⁰ VC t. II, vol. 1, s. 368, *Konstytucyje sejmu walnego koronacyi królewskiej [30 maja 1576 r.]*, nr 7 [o senatorach rezydentach].

34 Rajtarowie cudzoziemcy i drabanci aby na dworze KJM nie byli, ale miasto tych arczerze szlacheckiego stanu.

35. Kapitan nad piechotą aby był szlachcic polski, albo z W.K.L.

36. Cudzoziemców aby na dworze KJM nie chować.

37. Glejty aby nie wydawane były na infamię sejmową z kancelarii KJM nisi virtutae viae iuris.

38. Inkompatibilia w świeckim i duchownym stanie aby ustały ex nunc.

39. Disciplina militaris aby była w porządek nowy i surowszy wprawiona i żołd aby był opisany stary pieniędzy, aby lex zabroniła także podwód i angarii, wzięło to tak w królewskich, jako duchownych i świeckich dobrach.

40. Stan szlachecki by i naznaczniejszej kondycji aby stanowiskami, stacjami et in universo żadnemi przykrościami od żołnierza nie był angariowany sub poene intactionis [?] damnis termino perempto na Trybunale którymkolwiek lubo w Koronie, lub w W.K.L in loco delicti ubi crimen vel factum damnis su(u)m fuerit sine exceptione citati ad forum competens iure vindicand(um) [?].

41. A jako we wszystkich prerogatywach szlacheckich wolnego narodu, tak też i w przywilejach libere electionis zarówno wszystkich, pars szlacheckiego narodu prawa potracili, tedy aby circa liberam electionem pana praeiudicium a praesentionibus [?] nikomu nie było czynione prawem warować, aby bez pocztów [?] w wojsku, gdzie nad sto człowieka, na elekcję nie przyjeżdżali a votorum pluralitas tylko osiadłych szlachciców, [k. 501] którzyby nikomu manu stipulata nie byli aby zachowana była według konfederacji warszawskiej anni 1587²⁶⁰¹.

[42]²⁶⁰² A na konwokacją i elekcją jadący aby bez stacji i angarii wszelkich de proprio sumptu ciągnęli, o co forum na Trybunał lub koronny, lub W.K.L. in loco debiti ubi forum comissum fuerit sine exceptione citati ad forum competens iure vindicand(um) [?]. Także in posterum post coronationem novi regis aby na sejmy i zjazdy publiczne jadący tak ichm. pp. senatorowie, hetmani, jako aula regia generaliter i wojskowi nuntii et commites i insi wszyscy

²⁶⁰¹ VC t. II, vol. 2, s. 18, *Konfederacja generalna warszawska [17 marca 1587 r.]*, punkt 2.

²⁶⁰² Numer porządkowy tego artykułu został omyłkowo ominięty w tekście dokumentu.

cuiuscumque sint praeeminetiae per satellites[?] satellites [?] suos nikomu angarii nie czyniąc ale w ciągnieniu propriis impensis żyjąc ciągnęli.

43. O nieoddanie hactenu podymnego mają się starać pp. posłowie, aby p. poborca był excusatus żeśmy mu pobory kazali zatrzymać wybierając do dalszej informacji z konwokacji dla zaciągów nowych gdzie się będą obracać, żeby nie z angarią ziemi naszej za nasze pieniądze.

44. Także o copowe mają się omnino starać pp. posłowie, aby przy poborach powiatowych osiadłych z aukcją proporcjonalną, jako i przedtym bywało, żeby teraz i na potym zawsze zostawało. I pytać się mają pilno, quo homine copowe terazniejsze przeciwko konstytucji dawnej od poborów powiatowych mocy miałyby być wzięte, które jest do decyzji coronationis futurae przy miastach i miasteczkach według uniwersału i protestacji od poborców na to uczynionych zatrzymane. In posterum przestrzegać tego, aby i te terazniejsze nie przy kiem inszem obecni i na potem uchwalone tylko przy poborcach powiatowych zostawało. A inszych województw obywatelów to copowe ani parenda(m), ani per administrationem dla samej angarii i opresji miast, że w kilkadziesiąt koni dla wybierania copowego jeżdżą, nigdy konferowane nie było. Bez której kondycji na żadną rzecz pozwalać i tego odstępować pp. posłowie nie będą powinni.

45. Dygnitarstwa, starostwa, sądy i urzędy ziemskie, także i wakacje dzierżaw, aby rodakom z ziem rozdawane były według przywileju województwa podlaskiego.

46. Pozwy zadworne i sejmowe o majątności ziemskie w trakcie goniądzkim, knyszyńskim i rajgrodzkim by kasowane były i poena dupla marcar(um)m aby była interposita.

47. Retenta skarb aby rekwirował z liczby sejmu przeszłego pokazane, które się narachowały ośmkroć sto tysięcy [800 000].

48. Pogłównie żydowskie akomodować lepiej niż dotąd chodziło, [k. 501 v.] także tatarskie nie puszczać go Żydom per arenda(m), tylko administratorom.

49. Annaty biskupie in usum R.P. obrócić.

50. Sposób zabiegania swejwoli w samej rzeczy per execution(em) [?] namówić.

51. Upraszenie majątności szlacheckich przeciw przywileju i prawom rigore iuris obaczyć.

52. Zaciąg do komisji moskiewskiej aby [w] W.K.L., nie w Koronie, był zbierany.
53. Okazowanie ziemie bielskiej pod Surazem²⁶⁰³ w poniedziałek przed Świątkami²⁶⁰⁴ za rzeką Liza²⁶⁰⁵ od Daniłowa²⁶⁰⁶ ustalić.
54. Granice z ks[ięstwem] pruskiem aby effektive dokonane były.
55. Także i granice W.K.L. z Podlaszem aby były aprobowane.
56. Kwarta aby się na samego kwarcianego żołnierza obracała.
57. Zakonnicy wszyscy in genere aby więcej majątności ziemskich nie skupowali, ani więcej do sukcesji [nie] należeli, jako renuntiam terrenis.
58. Akademia Krakowska aby przy swoich przywilejach zachowana była.
59. Rotmistrze wybrańców aby possessionati z powiatów byli i stacji żadnych w miastach i wszędzie tak pieniężnych, jako żywnością nie wyciągali, gdyż żołdem z wozu swego żyć powinni.
60. Rany które culuminiose bywają zapisowane przysłać do konstytucji ziemi drohickiej.
61. Czła nowe w Augustowie²⁶⁰⁷ i Goniądzu²⁶⁰⁸, także przy zamku pińskim²⁶⁰⁹ na ks[ięcia] pruskiego²⁶¹⁰, aby zniesione były, gdyż są przeciw prawu i przywilejowi podlaskiemu, które aby nigdy Żydom arendowane nie były.
62. A iż furmanka ad insta(ntia)m skarbu dla aukcji jest odjęta do czwartego grosza i Żydzi ją wybierają, tedy eo nomine u skarbu rekwirować przez te czasy tej aukcji jako odesła od copowego i instrukcji skarbowej.

²⁶⁰³ Suraz miasto królewskie w ziemi bielskiej, miejsce odbywania sądów ziemskich.

²⁶⁰⁴ 24 V.

²⁶⁰⁵ Rzeka Liza, lewy dopływ Narwi.

²⁶⁰⁶ Daniłowo, wieś w ziemi bielskiej należąca do starostwa suraskiego. Obecnie Daniłowo Duże w woj. podlaskim.

²⁶⁰⁷ Augustów miasto królewskie w ziemi bielskiej, ośrodek starostwa niegradowego. Obecnie w województwie podlaskim.

²⁶⁰⁸ Goniądz miasto królewskie w ziemi bielskiej. Obecnie w województwie podlaskim.

²⁶⁰⁹

²⁶¹⁰ Jerzy Wilhelm elektor brandenburski, książę pruski.

63. Roki suraskie in defectu jeśliby brańskie z jakiej przyczyny nie doszły, aby suraskie po każdej kadencji brańskich roków we trzy niedziele dochodzili, także i positio loco terminor(um).

64. Przywilej podlaski aby in suo robore zostawał bez żadnej inkwizycji.

65. A tak te teraz od nas sporządzone egzorbitancje jako i insze, któreby ex re ku gwałtowi ojczyzny i ku dobremu jej ściągaly się [k. 502] in trutinam pierwszej wagi zleciwszy żądamy, aby to zaś nam in meliorem disposition(um) dla elekcjei iud(itiu)m wszytkiej konwokacji nam przynieśli.

Działo się w Brańsku, die 3 VI a.[nno] 1632.

Christopherus Brzozowski noatrius terr(estr)is bielscen(sis), marschalcus conventus pr(aese)ntis²⁶¹¹; Albertus Kostro subiudex ter(restris) bie(lscensis)²⁶¹²; Pantaleon Łyczko c.[amerarius] t.[errae] b.[ielscensis]²⁶¹³.

3. List pisarza ziemskiego bielskiego Krzysztofa Brzozowskiego do Krzysztofa II Radziwiłła, Brańsk, 16 VI 1632 r.

Rkp. AGAD, AR, dz. V, sygn. 1534, s. 69 – oryginał.

[s. 69] U nas w Brańsku sejmik zgodny stanął. Posłami pan starosta brański²⁶¹⁴ z panem cześnikiem podlaskim²⁶¹⁵, sekretarzem, bratem mojem²⁶¹⁶, z Dubicz²⁶¹⁷. A iż pan starosta wpadł w niesposobne zdrowie, tedy W.Ks.M, p.m.m., i jego samego imieniem z jejm.²⁶¹⁸ barzo żalowaną i braci nas wszystkich uniżenie proszę o użyczenie z miłościwy łaski W.Ks.M. pański [sic] pana doktora będącego na dworze W.Ks.M., za którego ratunkiem będzie umiał pan starosta tę miłościwą łaskę W.Ks.M p.n.m. zasługować i z nami wszystkimi.

4. List Stanisława Kurosza do Krzysztofa II Radziwiłła, Orla, 16 VI 1632 r. (fragment).

Rkp. AGAD AR, dz. V, sygn. 8080/IV, s. 648 – oryginał.

²⁶¹¹ Krzysztof Brzozowski pisarz ziemski bielski 1617-1635, starosta drohicki 1620.

²⁶¹² Wojciech Kostro podsędek ziemski bielski 1620-1635.

²⁶¹³ Pantaleon Łyczko komornik ziemi bielskiej, sędzia kapturowy.

²⁶¹⁴ Prokop Leśniowski.

²⁶¹⁵ Krzysztof Brzozowski cześnik.

²⁶¹⁶ Obu Krzysztofów Brzozowskich łączyło, jeśli w ogóle, odległe pokrewieństwo.

²⁶¹⁷ Dubicze

²⁶¹⁸ Chodzi o żonę Prokopa Leśniowskiego.

[s. 648] Posyłam i laudum na sejmiku brańskim uchwalone. [...] [s. 657] J.m.p. chorąży brański²⁶¹⁹, subiectum piękne i godny człowiek, i dostatni, prawie do boku W.Ks.M. osoba. Ten się sam garnie do W.Ks.M., inszych porzuciwszy. Prosił mię, abym komendował W.Ks.M. i jego osobę do usług W.Ks.M. opowiedział, który teraz jechał na popis pod Suraż²⁶²⁰, do W.Ks.M. do Zabłudowa²⁶²¹ [w]stąpić ma i sam pokłon swój W.Ks.M. oddać.

Ordynacja sądu kapturowego ziemi bielskiej, Brańsk, 15 VI 1632 r.

Sędziowie kapturowi obrani na okres bezkrólewia na sejmiku przedkonwokacyjnym szlachty ziemi bielskiej złożyli przysięgę według formuły sądów ziemskich i trybunalskich, przyjęli ordynację sądów i rozpoczęli sądy, w Brańsku, 15 VI 1632 (feria secunda intra octavas f[fo]esti sacratissimi Corporis Christi).

Rkp. 1: AGAD, Grodzkie brańskie, nr 30, k. 2v.-3v. oryginał uwierzytelniony.

Rkp. 2: AGAD, AR dz. II, nr 1087, s. 1-2 (kopia uwierzytelniona „Ex actis iudiciorum ordinariorum Terrae Bielscensis”, „correxit Szablowski”)

[k. 2v.] Naprzód bezpieczeństwo sądów niniejszych i osób tak do sądów przyjeżdżających, jako i od sądów odjeżdżających, sposobem sądów trybunalskich według praw o tym postanowionych, które ad prae(sens) in eodem vigore et robore reasumujemy, postanawiamy i obostrzamy to deklarując, iż wszelkie ekscesy, którebykolwiek podczas sądów działały się, instygator od sądu postanowiony verbalis et lit(ter)ali cit(ati)one in vim termini tacti będzie mógł każdego pozwać na sądy przez woźnego, który od sądu przydany będzie.

Sądy niniejsze co dwie niedzieli w poniedziałek i insze dni następujące póty sędzić będą, póki spraw zostanie w rejestrze a pierwszego dnia sprawy wszystkie do rejestru mają być wpisywane.

Sprawy wszystkie in genere tam civiles, quam criminales, którekolwiek a morte regis zachodzą i sprawy fisci, i względem okazowania, jeśliby kto nie odprawił według uchwały, albo się do drugich braciej nie przyłożył i względem [k. 3] niesłużenia ekspedycje, sądzone będą takim porządkiem, iż po południu rejestra proste mają być sądzone a gdy prostych nie

²⁶¹⁹ Mikołaj Piotr Łoknicki

²⁶²⁰ Suraż

²⁶²¹ Zabłudów

zostanie, do arestów rekurs ma być, porami tak wprzód aresta, a potym gdy arestów nie zostanie causae simplices mają być sądzone i aresta tegoż dnia mają być odprawowane.

Dekreta pod pieczęcią ziemską wydawane będą z podpisem dwu sędziów.

Inkwizycje, scrutinia gdy tego będzie potrzeba przed dwu z pośrzodku pp. sędziów liubo in loco iudicioru(m), liubo in bonis et loco delicti odprawione będą.

Do sądów niniejszych nie ma nikt w większym poczcie przyjeżdżać nad dziesiątek osób inkludując w to i przyjaciół.

Do izby sądowej nie tumultem, ale tylko po cztery osoby za stronami wchodzić mają.

Proces in causis civilibus według uchwały kapturowej in primo termino lucrum et in vim cum decernitur satisfactio pro re principali sub poena banitionis que in defectu(m) iam exmini [?] decernitur. A po takim dekrecie będzie woźny od sądu przydany ad innotescendum p(raesen)ti citate, który gdy pozew położy i relacją zezna, banicja skazana i publikowana będzie, jeżeli pozwany pierwszego dekretu iuramentem super ignorantia(m) albo inszemi iuris mediis nie zniesie. A po baniczej egzekucja we dwu niedzielach odprawiona będzie.

In criminalibus zaś causis in primo termino lucrum poenam legum in contumacia(m) skazane będzie a do publikacji przez woźnego od sądu przydanego ma być pozew na drugą sesję sądów posłany i egzekucja także niedziel dwie odprawiona będzie.

Salarium sądowi ab accessoriis po g(ro)sz(y) pięciu a definitiva sententia piętnaście groszy ma być dawane. Panu pisarzowi od każdej instancji pięć grosz[y] ma należeć.

Na membranach ziemskich albo grodzkich pozwy maja być wydawane na tydzień przed kadencją sądów. Tytuł na pozwach ma być: 'Nos consilarii et ordines Regni vigore legu(m) et autoritate R.P.' etc.

Od rejestru po groszu woźnym, od arestów po dwa g(ro)sz(e) ma być płacono.

Jeśliby [k. 3v.] którego z pp. sędziów, albo małżonki jego, albo sług, albo poddanych jego przypadła sprawa do której by się sędzia interesował, tedy ma ex consensu iudicii ustąpić.

Banniti, infames przed tym sądem miejsca mieć nie będą i jeśliby się który pokazał, egzekucja według prawa uczyniona będzie.

Jeśliby paritas votoru(m) w którejkolwiek sprawie zaszła przez pp. sędziów, do drugiej sesji sądów ta sprawa odesłana będzie.

Pp. jurystowie do sądu gotowi przychodzić i w gospodach a nie w sądzie sprawy rewidować mają.

O co wszystko jeśliby przeciw tej ordynacji sądów kto wykroczył criminaliter, poenis criminalibus według prawa karany będzie. Zaś in minoribus excessibus poena quindecim marca[rum] albo abitraria iudicii nakazana będzie. Także jeśliby kto pospolitem contestatam temerariae a iuditio odszedł, poena quindecim marcarum będzie.

Którą tą ordynacją sąd woźnemu opatrzemu Wojciechowi Lichockiemu publikować i na drzwiach izby sądowej przybić rozkazał.

Stanisław Lewicki podczaszy podlaski marszałek sądów kapturowych bielskich²⁶²²

Sejmik relacyjny i przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 9 VIII 1632 r.

Sejmik został zwołany uchwałą sejmu konwokacyjnego (VC, t. III, vol. 2, s. 159). Nie odnaleziono akt tego sejmiku.

Manifest posła ziemi bielskiej na konwokację Krzysztofa Brzozowskiego cześnika podlaskiego, Brańsk, 20 VII 1632 r.

Rkp. NGAB, f. 1708, op. 1, sygn. 69, k. 573-573v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 20 VII 1632 r. [feria tertia post festum Division(is) Sancto(r)um Ap(osto)lorum prox(ima) a. D. millesimo sexcentesimo trigesimo secundo].

[k. 573] Przyszedszy do urzędu i akt niniejszych grodzkich brańskich urodzony j.m.p. Krystoph Brzozowski cześnik podlaski i poseł na przesła konwokację warszawską z powiatów ziemie bielskiej deputowany, skoro po skończeniu szczęśliwie tej konwokacji przed tym to urzędem, że tak prędko uniwersał z druku ad akta nie może bydz podany, tedy aby to ichm. pp. obywatelom tej ziemie bielskiej do wiadomości dojść mogło oznajmił i do grodu niniejszego ex debito sui muneris obwieścił, iż in publico laudo convocationis praeteritae naznaczony jest tej ziemi bielskiej sejmik w Brańsku partykularny na dzień dziewiąty miesiąca sierpnia [9

²⁶²² Podpis (autograf) występuje w rkp. nr 2. Stanisław Lewicki podczaszy podlaski 1631-1648, później podkomorzy bielski 1648-1652.

VIII] blisko przysły, który się trafia w wilią świętego Wawrzeńca. Na którym to sejmiku ma być spolnej namowy czas, okazowania przed elekcją i przy tym porządek jachania na elekcją, [k. 573v] która przypada na dzień dwudziesty siodmy septembris [27 IX] blisko przysły na tymże sejmiku opatrzone, przeto aby to obwieszczenie do wiadomości wszystkich ichm. pp. obywatelów doszło, te swoje manifestacje przed akty niniejszemi uczyniwszy, prosił, aby była po parafiach zwyczajnym sposobem publikowana.

Krystoph Brzozowski, czesnik podlaski, manu p(ro)pria.

Sejmik relacyjny województwa podlaskiego po konwokacji, Drohiczyn, [13 IX 1632 r.]

Na mocy postanowienia sejmu konwokacyjnego z VI 1632 r. sejmik relacyjny dla województwa podlaskiego został wyznaczony, na elekcji deputackiej w Drohiczynie (VC, t.III, vol. 2, s. 160), tj. 13 IX 1632 r. Akt tego sejmiku nie odnaleziono.

Sejmik przedsejmowy (przedkoronacyjny) ziemi bielskiej w Brańsku, 16 [?] XII 1632 r.

Uniwersał sejmu elekcyjnego z 1632 r. wyznaczał termin sejmików przedsejmowych na 16 XII 1632 r., zaś sejmu koronacyjnego w Krakowie na 31 I 1633 r. (VC, t. III, vol.2, s. 178). Posłami zostali wybrani: Prokop Leśniowolski starosta brański i Krzysztof Brzozowski pisarz ziemski bielski.

1. Instrukcja posłom na sejm z ziemi bielskiej z Brańska, z 16 [?] XII 1632 r.

[fragment]

Rkp. AGAD, Grodzkie brańskie, nr 30, k. 638r. *Oblatę w księgach grodzkich brańskich wykonał Wojciech Kostro podsędek ziemski bielski marszałek sejmiku dnia 22 XII 1632 r. (feria quarta in crastino foesti s. Thomae Ap.).*

[k. 638r.] Naprzód po skończeniu szczęśliwej koronacji ichm. pp. posłowie nasi mają z inszemi województwy powinszować J.K.M. P.N.M.²⁶²³ szczęśliwego zaczęcia i progresu panowania nad nami z oświadczeniem powszechnej wszystkim nas obywatelów uciechy z nastąpienia J.K.M. na to państwo i potwierdzeniem dla życliwej wierności naszej ku J.K.M.

²⁶²³ Władysław IV 1632-1648.

P.N.M. Patrząc przy tem, aby J.K.M. jako afekt od młodości swej zawsze miał ku narodowi naszemu w którym się urodził, wychował i zacne exertitia wszelkich cnót swych pokazał, takż na ten czas miłościwie oświadczać na przestawał w rządzie swym w obronie i sprawiedliwości swej ś.[więtej], niezaniechiwając wszelakich sposobów do ułączenia trudności i zaciągów R.P. A za tąż okazją zabicia Gustawowego²⁶²⁴ i jeśli już się nie odmieni nie opuszczając środków do rekuperowania ablatu(rum).

Egzorbitancje na blisko przeszłej konwokacji i elekcji traktowane życzymy wielce aby na terażniejszym sejmie coronationis w rezę swą uchwałą popolitą wprawione były. A osobliwie o nieinkwieto waniuposesji szlach(eckich) na Podlasiu wedle przywileju incorporationis ad Regnum Poloniae podlaskich ziem osobne pismo konferowane w tejże instrukcji pro insertis wpisane pp. posłom naszym dajemy. Którzy solenniter instare mają, aby ante omnia J.K.M. P.N.M. cum ordinibus Regni et toto theatro R.P. przedsię to wziąć raczył i żeby arte vel prari aliqua, jako to często bywało [...] ²⁶²⁵.

2. List Stanisława Kurosza do Krzysztofa II Radziwiłła, Orla, 28 XII 1632 (fragment).

Rkp. AGAD, AR, dz. V, sygn. 8080/IV, s. 664 – oryginał.

[s. 664] Listy od sejmików abo responsa na listy W.Ks.M. z Drohiczyna i z Mielnika odsyłam W.Ks.M.; z Brańska nie przyniesiono responsu, ale wszędzie ea, qua decet reverentia przyjęte i czytane są listy W.Ks.M. i pp. posłom poruczono i [w] artykuły dano, aby te(g)o, czegoś W.Ks.M. przy przestrogach swych afektować raczył, gorąco na sejmie poparto.

Sejmik relacyjny województwa podlaskiego, Drohiczyn, 13 IX 1633 r.

Sejmik zwołany mocą konstytucji O podatkach uchwalonej na sejmie koronacyjnym w Krakowie (8 II – 17 III 1633 r.): ziemia drohicka poborów cztery, jako i drugie dwie racje i czopowe jedno. Poborca urodzony Marcin Przyłuski. Na drugi rok podatki takie drugie do braciej nazajutrz po sejmiku deputackim. Ziemia mielnicka także, a poborca urodzony Adam Hornowski, burgrabia mielnicki. Ziemia bielska: poborca urodzony Marcin Jałbrzyk Wyszyński. Podymne dwoje, w ostatku jako drohicka. (*VC, t. III, vol. 2, s. 233*). *Akt tego sejmiku nie odnaleziono*

²⁶²⁴ Gustaw Adolf zginął 16 XI 1632 r. w bitwie pod Lützen.

²⁶²⁵ W tym miejscu urywa się tekst instrukcji.

Sejmiki ekstraordynaryjne ziem: drohickiej, mielnickiej i bielskiej zwołane przez króla Władysława IV w celu uchwalenia podatków na wojnę smoleńską, [2. poł. X?] 1633 r.

Władysław IV zwołał sejmiki ekstraordynaryjne poszczególnych ziem województwa podlaskiego w związku z tym, że szlachta nie podjęła uchwał podatkowych na sejmiku województwa podlaskiego obradującym nazajutrz po sejmiku deputackim. Akt tych sejmików nie odnaleziono.

1. List Stanisława Łubieńskiego biskupa płockiego do szlachty województwa podlaskiego
Tęczyn, 1 X 1633 r.

Rkp. 1. BRacz. nr 31, k. 123-123v., Na sejmiki podlaskie. kopia XVII-wieczna, bez podania wystawcy, miejsca i daty listu. Jest to fragment kopiařiusza korespondencji. **Rkp. 2.** BCz. IV 128, s. 803-805, Jmć ksiądz Łubieński biskup płocki do szlachty na sejmiki podlaskie, z Tęczyna, 1 Octobris 1633 Anno.

[k. 123] Uznały to na przeszłym szczęśliwej koronacji KJM P(ana) nasze(go) sejmie²⁶²⁶ stany obojga narodu jakiego ratunku, jakiej potęgi [k. 123v.] potrzebuje wojna moskiewska. Widziało się na oko, że ten nieprzyjaciel już od kilku lat potężnie gotował się na tę wojnę, którą nie czekając czasu przymierne(go), nie pomniąc na przysięgę swoją za poduszczeniem nieprzyjaciół naszych zdradliwie podniósł i już od roku prowadzi. Baczyło się to zaprzeszłego roku podatki jednego roku tej wojnie wystarczyć nie mogły. Ale że na sejmie na ten czas będący pp. posłowie ukazali to, że od braci nie mieli takiego pozwolenia, aby okrom jednego roku dalsze podatki uchwalili, przeto to odłożyć na sejmiki deputackie z łaski Bożej po wszytkiej Koronie²⁶²⁷ i WKL.

Już te podatki na drugi rok są uchwalone, nasze tylko województwo, iż nie na głównych sejmikach, jako to jest deputackich, ale na partykularnych w każdym powiecie zwykło o podatkach deliberować, nie mogliśmy na przeszłym sejmiku deputackim do tego przystąpić. O czym wzięwszy wiadomość JKM sejmiki nam te po powiatach składa o to prosząc i żądając, abyśmy się w tym ciężarze RP z inszemi województwy porównali.

Trudno sobie ma kto lekceważyć tak rozumieć, że to Moskwa po dawnemu wojuje, już teraz inszych mistrzów, skazali, dostali, inszych sztuk zażywają i wałami a okopami

²⁶²⁶ Sejm koronacyjny obradował w II-III 1633 r.

²⁶²⁷ Termin obrad sejmiku deputackiego przypadł na 12 IX 1633 r., decyzje w sprawach podatków miały zapasć nazajutrz po tym sejmiku, czyli 13 IX.

obwarowawszy się do żadnej bitwy wywabić się nie dają, rozumiejąc to o nas, że my prędko odbieżemy i KJM, i ojczyzny. W tę nadzieję w długo zwłaczają tę wojnę, ani do żadnych traktatów, ani do zgody, do czego wszystkie(go) JKM chętny jest, nie chcą się dać przywieść [1 sł. n.] czeka da P(an) Bóg tego nieprz(yjacie)l bez łaski Bożej.

W narodzie naszym ta jest miłość ku ojczyźnie, ta wiara i chęć przeciwko JKM PN, że go dla dobra RP zdrowie odważającego nie odstąpiemy. Uważać wm sobie z jaką ochotą JKM na tę wojnę jachał; jako z niewielką garścią wojska na uzbrojonego cudzoziemskimi pułkami nieprz(yjacie)la nastąpił; sam prawie wojną tą rządząc, sam wojska szykując. sam strażę zawodząc, sam osobą swą bitwy zwodząc, sam głową swą królewską na strzelbę nieprz(yjacie)lską idąc; sam i na niewczasy i na przygody rozmaite odważając się. Czym też za błogosławieństwem Pańskim wkrótce sprawiłem, że nieprz(yjacie)l sromotnie z ostrożków uchodzić, i Smoleńsk odbieżeć, i uwolnić musiał i teraz w głównym się okopawszy obozie od JKM oblężonym jest.

Dlatego idąc w długą [?], że wie, iż żołnierz nasz borgowy i w niedostatku długo trwać nie może, sejm dwuniedzielny strata by była czasu, strata tego, który już nie stał, zaciągu i koszty do tych czasów uczynione wniwecz by poszły, kiedy by JKM dla sejmu miał tu zjeżdżać i wojska stamtąd sprowadzać, które i same przez się, zwątpiwszy o zapłacie, snadnie by się skonfederowały. A też już nic po sejmie, kiedy wszystkie w(ojew)ództwa na przyszłe pozwolili podatki.

Za wszystkie odwagi i prace czeka JKM tej od wm wdzięczności, którą jako pan do wojny chętny i spowolny ojczyźnie zadziaływać i łaską swą pańską wm nagradzać będzie.

Oddawam się za tym w łaskę wm. m.m. pp. i braci, w Tęczynie, 1 Octobris 1633 Anno.

2. List Stanisława Łubieńskiego biskupa płockiego do Zygmunta Kazanowskiego łowczego podlaskiego

Rkp.1 BRacz nr 31, k. 125v., kopia XVII-wieczna, bez podania wystawcy, miejsca i daty listu. Prawdopodobnie jest to fragment kopiariusza korespondencji. Rkp. 2. Oss. nr 157, k. 356v.

Do p(ana) łowczego podlaskiego²⁶²⁸ [15 I 1634 r.]

[k. 125v.] Szczyrość i życzliwość wm przeciwko JKM i ojczyźnie dosyć mi jest wiadoma, którą żeś i na tym sejmiku oświadczył, iżem dał znać JKM. Nie dziwuję się ja temu,

²⁶²⁸ Zygmunt Kazanowski łowczy podlaski 1620-1639, dworzanin królewski.

że ci, którzy non sunt integri iuris, rozrywają zgodę za którą poszła wszytka Korona, nawet i dwa powiaty województwa podlaskiego. Bo takowym non expedit ut sit salus principii, salva RP, a nietrudno u nas o takowych na Podlaszu, co im to i publice na sejmie zadawano.

Proszę wm jmp podkomorzemu drogickiemu²⁶²⁹ o tym oznajmić i rady dosiąć co by dalej z tym kazał czynić. Jam napisał do dworu, aby drugi sejmik złożono, dyrekcją jego poruczywszy jm ks. biskupowi łuckiemu²⁶³⁰ i jmp podkomorzemu [drohickiemu] z waszmościami inszemi, którzy dobrze JKM i RP życzyście.

Chcą tego niektórzy po mnie, abym przez uniwersał, który mam po sobie, kazał publikować generalny zjazd województwa [podlaskiego]. Ale widzę że to na to robią, aby drugich powiatów zgodę zerwali a które i w Mielniku, i w Brańsku per submissas personas starali się o to ci, którzy w Drohiczyńskim sejmiku rozerwali, aby i tam zgoda była nie stanęła.

Sejmik relacyjny ziemi mielnickiej 2 poł. VIII 1634 r.

Sejmiki relacyjne zwołane były mocą konstytucji O podatkach Rzeczypospolitej uchwalonej na sejmie nadzwyczajnym obradującym 19 VII - 1 VIII 1634 r.: Ziemia mielnicka tak wiele poborów jako troje podymne wyniesie, a dwoje do braciej, sejmik po publikacyjej w grodzie konstytucji za niedziel dwie. (VC, t. III, vol. 2, s. 248). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik deputacki województwa podlaskiego, Drohiczyn 11 IX 1634 r.

(Deputaci, s. 122): Deputatami do Trybunału Koronnego w Lublinie zostali Mieczysław Mleczo sędzia ziemski drohicki i Adam Raczko sędzia ziemski mielnicki.

Informacja o wyborze deputatów do Trybunału Koronnego w Lublinie, Drohiczyn,

[11 IX] 1634 r.

Rkp. ANK ZZG 15, s. 242, (XVIII-wieczna kopia I. Kapicy Milewskiego).

Marszałek sejmiku deputackiego: Wojciech Niemiera.

²⁶²⁹ Marek Wodyński podkomorzy drohicki 1628-1634.

²⁶³⁰ Bogusław Boksa Radoszewski biskup łucki 1633-1638.

Deputaci: Mieczysław Mleczek sędzia ziemski drohicki; Wojciech Łużecki pisarz ziemski drohicki; Adam Raczko, sędzia ziemski mielnicki; Jan Karp, podstoli podlaski.

Sejmik relacyjny ziemi drohickiej, Drohiczyn, 11 IX 1634 r.

Sejmik zwołany mocą konstytucji: O podatkach Rzeczypospolitej uchwalonej podczas obrad sejmku nadzwyczajnego warszawskiego 19 VII – 1 VIII 1634 r.: ziemia drohicka troje podymne, poborca urodzony Szymon Nieciecki, dwoje do braciej na elekcją deputata. (VC, t. III, vol. 2, s. 248). Akta tego sejmiku nie zachowały się.

Sejmik przedsejmowy ziemi drohickiej Drohiczyn, 14 [15?] XII 1634 r.

Władysław IV uniwersałem datowanym we Lwowie 10 X 1634 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 31 I 1635 r., sejmik przedsejmowy na 14 [15?] XII 1634 (ASWK, t. II, s. 184; ASWL 1633-1668, s. 39). Posłowie ziemi drohickiej byli nieobecni na tym sejmie. Mowa jest o tym w konstytucji O podatkach Rzeczypospolitej: ziemia drohicka, iż z pewnych przyczyn na tym sejmie posłów nie miała, sejmik mieć będzie dla tego wszystkiego, co się tu specyfikowało, tak praeterium jako i futurium, die 24 aprilis [1635 r.] (VC, t. III, vol. 2, s. 288). Akta tego sejmiku nie zachowały się.

Sejmik przedsejmowy ziemi bielskiej, Brańsk, 14 XII 1634 r.

Władysław IV uniwersałem wydanym we Lwowie 10 X 1634 r. zwoływał sejm walny do Warszawy na 10 I 1635 r., zaś sejmiki przedsejmowe na 14 XII 1634 r. Uniwersał królewski do sejmików województwa podlaskiego nie zachował się. Druk: ASWPiK 1632-1655, s. 94.

1. Informacja o obraniu posłów na sejm na sejmiku ziemi bielskiej, Brańsk, 14 XII 1634 r.

Tomasz Szczawiński wojewodzie podlaski, marszałek sejmiku przedsejmowego ziemi bielskiej oblatował w urzędzie grodzkim brańskim informację o obraniu posłów na sejm w osobach: Krzysztofa Brzozowskiego cześnika podlaskiego i Tomasza Szczawińskiego wojewodzica podlaskiego. Informację opatrzył własnoręcznym podpisem.

Rkp. AGAD, Gr. br. nr 31, k. 2. (Protocollon), oryginał. Oblata dokonana 14 XII 1634 r. (f. [5] in crastino f. s. Luciae). Księga uszkodzona.

2. Ordynacja dotycząca dystrybucji soli powiatowej w ziemi bielskiej, Brańsk, 14 XII 1634 r.

Rkp. AGAD, Gr. br. nr 31, k. 1-1v. (Protocollon), oryginał. Data oblaty nieczytelna, zapewne identyczna z 'Informacją o obraniu posłów...'. Księga uszkodzona.

[k. 1] My niżej mianowani w sprawie na sejmiku [teraźniejszym?] [...] ²⁶³¹ roku 1634 die 14 miesiąca grudnia, odprawionym od [im. pp.] [urzęd]ników i rycerstwa na ten czas zgromadzonych obrani wia[domo] [czy]nimy, iż mając to w zleceniu swym od pomienionego zgromadzenia sejmikowego, abyśmy porządek w dyspozycje i odbieraniu soli p[owia]towej na tę naszą ziemię bielską należącą spisali i to pismo [naj]jaśniejszemu dyspozytorowi jmp. Wojciechowi [Ko]strowi ²⁶³² podsędkowi tejże ziemi bielskiej podali. Tedy czyniąc [za]dość woli ichm. pp. braciej i funkcjej powieźliśmy punkta [do] tego porządku należące spólnego uisczenia i zgodnego porządku swego być rozumieli.

1. Aby jmp. dystrybutor wcześniej domagał się tej soli w skarb[ie] i onę porządnie odebrawszy schowawszy, manifestował ją w grodzie brańskim i publikował po wszystkich parafiach z otrzym[aniem] [a]testacyi plebańskich in eum sensum pisanych, że ta publikacja [ma]nifestowania soli przy kościołach ich stała się.

2. Żeby w tejże manifestacjej mianował liczbę beczek odebranych [na] miesce składu i czas zaczęcia i dokończenia rozdawania tej soli. Który czas ma trwać od aktu manifestacjej niedziel pięć. W tejże manifestacjej ma oznajmić jeżeli sam będzie obecny przy rozdawaniu soli, czy li by po kwity do siebie posyłać i na które miejsce.

3. Aby za każdą beczkę nie brał i nie upominał się więcej zapłaty nad złotych półtrzecia.

4. Aby beczki pełne między ichm. pp. bracią rozdawał [przy?] czym tak ma być ostrożny w odbieraniu soli od skarbu, żeby nazbyt niepełnych nie brał. A iż jednak często się to trafia, że [nie]pełne beczki od skarbu trafiają, tedy ma być dosypka, wszakże tak, aby na tę dosypkę więcej nie składano nad beczek dziesięć.

²⁶³¹ Uszkodzony początek tekstu.

²⁶³² Wojciech Kostro podsędek bielski 1620-1635.

5. Aby za pracą i koszty swe ordynarią taką kontentował [się], [k.l.v.] żeby większą beczkę na się brał a extraordinarie i to miał, żeby co [...] ²⁶³³ wiele by beczek nierozebranych intra tempus praescriptum zostało.

6. Aby w rozdawaniu tej soli zachował proporcją i miał wzglą[d] na osoby, wprzód respektując na pp. senatory, na urzędniki na ty[ch], którzy ojczyźnie służą i od aktów publicznych nie absentują się. A potem na inszych wszystkich pp. braciej we wszystkich parafiach mieszkających dla których ukontentowania ma się ten porządek zachować, żeby jem wedle okazowania sól powiatowa rozdawana była, póki jej wystawiać będzie nad podzielenie wyżej mianowanych osób i nad ordynaryjną kontentacją p. dystrybutorową, to jest na każdą dzielnicę z której stawiają albo jednego konia po usarsku, albo dwóch po kozacku jedną beczkę. A jeśli się na wszystkie dzielnice w jednym roku ta sól powiatowa nie mo[że] dostać, tedy ją zaś w drugim roku przez alternatę mają brać.

7. A żeby w tem dostateczna wiadomość mogła być kto sól brał, albo kto też nie brał, tedy ma wyżej pomieniony p. dystrybutor rejestr spisać rozdania tej soli i prezentować go publice na sejmiku tem, który będzie najpierwey następował po dystrybucyj solnej.

Które wszystkie punkta wyżej mianowane stwierdzając podpisami rąk naszych przy pieczęciach zwykłych, zleciliśmy jmp. Tomaszowi Szczawińskiemu wojewodzie podlaskiemu, marszałkowi pomienionego sejmiku to pismo podać do tutejszych akt grodzkich brańskich.

[Autografy:] Tomasz Szczawiński z Wielkiego Szczawina wojewodzie podlaski, marszałek sejmiku brańskiego; Marcjan Wiszowaty podstoli podlaski ²⁶³⁴; Stanisław Skaszewski podkomorzy ziemie bielskiej ²⁶³⁵; Kurzeniecki Stefan; Niewiarowski Stefan; Krzysztof Brzozowski cześnik podlaski ²⁶³⁶; [Ja]cobus Bajkowski camerarius t(erra) B(ielscensi).

Sejmik relacyjny ziemi drohickiej, Drohiczyn, 24 IV 1635 r.

Sejmik został zwołany mocą konstytucji O podatkach Rzeczypospolitej podczas sejmu zwyczajnego 1635 r. Wobec faktu, iż na sejmie tym zabrakło posłów drohickich, sejmik miał

²⁶³³ Tekst uszkodzony.

²⁶³⁴ Marcjan Wiszowaty podstoli podlaski 1618-1635.

²⁶³⁵ Stanisław Skaszewski podkomorzy bielski 1634-1641.

²⁶³⁶ Krzysztof Brzozowski cześnik podlaski 1625-1635.

uzupełnić sprawę zobowiązań podatkowych ziemi drohickiej wobec skarbu Rzeczypospolitej (VC, t. III, v. 2, s. 288). Nie odnaleziono akt tego sejmiku.

Sejmik relacyjny ziemi mielnickiej, Mielnik, 24 IV 1635 r.

Zwołany mocą konstytucji O podatkach Rzeczypospolitej uchwalonych przez sejm z 1635 roku: Sejmik w Mielniku dla exekwowania laudum, konstytucją sejmową aprobowanego, jako inszych, pro die 24 aprilis (VC, t. III, vol. 2, s. 288). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik relacyjny ziemi bielskiej w Brańsku, 24 IV 1635 r.

Zwołany mocą konstytucji O podatkach Rzeczypospolitej, uchwalonej przez sejm z 1635 roku: Sejmik w Brańsku dla egzekwowania laudum, konstytucją sejmową aprobowanego, jako inszych, pro die 24 aprilis (VC, t. III, vol. 2, s. 289). Król Władysław IV wystosował do sejmiku uniwersał w którym prosił o dodatkowe podatki - oprócz już uchwalonych na minionym sejmie - celem sfinansowania potrzeb RP. Uniwersał nie zachował się

Informacja nt. laudum sejmiku relacyjnego ziemi bielskiej, w którym zadeklarowane zostało zebranie poczwórnego podymnego, Brańsk, 24 IV 1635 r.

Rkp. AGAD, Gr. br. nr 31, k. 34. Oryginał, autografy uczestników sejmiku. Oblaty w urzędzie grodzkim brańskim dokonał Tomasz Szczwiński wojewodzie podlaski, marszałek sejmiku, 24 IV 1635 r, (f. 3 p. Dom. Miser. 1635).

[---] Ex officio subdi(tio)n(i) SRM et amore ergo patriam, declarando fumalia quatuor alia praeter ex que sunt im comitiis g(e)n(er)alibus concessa, communi laudo sancive[ndo] et ad exagenda eundo g(e)n(ero)sum Mathiam Jałbrzik Wyszżeński in exatori elegerunt [---].

Tomasz Szczawiński z Wielkiego Szczawima wojewodzie podlaski, marszałek sejmiku brańsk[iego]; M.P. Łoknicki cho(raży) z(iemi) b(ielskiej)²⁶³⁷; Albertus Kostro s[ubiu]dex

²⁶³⁷ Mikołaj Piotr Łoknicki chorąży bielski 1629-1643.

te(rrest)ri²⁶³⁸; Stanisław Skaszewski podkomorzy ziemie bielskiej²⁶³⁹; Jan Szczawiński sekretarz JKM; S.A. Łoknicki tribunus Brestensis²⁶⁴⁰

Sejmik elekcyjny ziemi bielskiej, Brańsk 16 VII 1635 r.

Sejmik został zwołany zapewne uniwersałem wydanym przez Stanisława Niemierę wojewodę podlaskiego w celu wyłonienia kandydatur na sędziego ziemskiego bielskiego (po rezygnacji z urzędu przez Adama Mieńskiego) oraz na pisarza ziemskiego bielskiego (po śmierci Krzysztofa Brzozowskiego). Uniwersał zwołujący sejmik nie zachował się.

Informacja o wybraniu przez sejmik ziemi bielskiej kandydatów do urzędów: sędziego ziemskiego bielskiego i pisarza ziemskiego bielskiego, Brańsk 16 VII 1635 r.

Rkp. AGAD, Gr. br., nr 31, k. 75 v., oryginał z autografami uczestników sejmiku. Oblaty w urzędzie grodzkim brański dokonał zapewne Tomasz Szczawiński wojewodzie podlaski marszałek sejmiku elekcyjnego Nie zachowała się data oblaty.

Kandydatami do urzędu sędziego zostali: Stanisław Lewicki podczaszy podlaski, Wojciech Kostro podsędek bielski, Krzysztof Brzozowski cześnik podlaski i Wojciech Kulesza (Nominację królewską na urząd otrzymał Krzysztof Brzozowski). Kandydatami do urzędu pisarza ziemskiego bielskiego zostali: Panatleon Łyczko podstarości brański, Paweł Szczawiński, Mateusz Jałbrzyk Wszeński i Cyriak Kostro. (Nominację królewską na urząd otrzymał Paweł Ferdynand Szczawiński). Pod informacją złożone zostały własnoręczne podpisy.

[1] Tomasz Szczawiński z Wielkiego Szczawina wojewodzie podlaski, marszałek elekcji urzędniczej, quelibet electio seorsive extra [...] ²⁶⁴¹; [2] Stanisław Niemiera wojewoda podlaski ²⁶⁴²; [3] Stanisław Skaszewski podkomorzy ziemie bielskiej; [4] Joannes Szczawiński secretarius SRM; [5] Olbrycht Kurzeniecki; [6] [Jerzy?] Niewiarowski; [7] [Adam?]

²⁶³⁸ Wojciech Kostro podsędek ziemski bielski 1620-1635.

²⁶³⁹ Stanisław Skaszewski podkomorzy bielski

²⁶⁴⁰ Stanisław Aleksander Łoknicki 1627-1633 [sic] (*Ziemia brzeska i województwo brzeskie...*, nr 1062).

²⁶⁴¹ Jedno słowo nieczytelne.

²⁶⁴² Stanisław Niemiera kasztelan podlaski 1617-1634, wojewoda podlaski 1634-1648.

Drągowski; [...] ²⁶⁴³; [8] M.P. Łoknicki cho(rąży) ziemi bie[lskiej] ²⁶⁴⁴; [...] ²⁶⁴⁵; [9] Apollo Mokrzecki; [10] [...] ²⁶⁴⁶ Kamiński; [11] Krzysztof z Żale(go) Żelski; [...] ²⁶⁴⁷.

Sejmik przedsejmowy ziemi bielskiej w Brańsku, 30 X 1635 r.

Król Władysław IV uniwersałem datowanym w obozie pod Kwidzynie 30 VIII 1635 r. zwoływał sejm walny do Warszawy na 21 XI, zaś sejmiki przedsejmowe na 30 X 1635 r. Druk: ASWPiK 1635-1655, k. 127-128. Uniwersału skierowanego do woj. podlaskiego nie odnaleziono.

Instrukcja sejmiku przedsejmowego ziemi bielskiej dana posłom na sejm, Brańsk, 30 X 1635 r.

Rkp. AGAD, Gr. br., nr 31, k. 106-108 oryginał, pod dokumentem autografy uczestników sejmiku. Oblaty w urzędzie grodzkim brańskim dokonał zapewne Krzysztof Brzozowski sędzia ziemski bielski, marszałek sejmiku wraz z osobami podpisanymi pod dokumentem. Brak daty oblaty.

[k. 127] Instrukcja urodzonym ichm. pp. Prokopowi z Obór Leśnowolskiemu ²⁶⁴⁸ staroście brańskiemu i p. Mikołajowi Skaszewskiemu, posłom naszym, na sejm walny warszawski na dzień 21 miesiąca listopada blisko przyszły złożony zgodnie obranem, w Brańsku na sejmiku die 30 października roku terażniejszego 1635 odprawionem dana.

Mając przed oczyma wysokie merita erga RP, abo raczej dobrodziejstwa JKM PNM, które od niedawno zaczętego panowania swego wyprawą swą na przeszłą [?] ekspedycję i szczęśliwie i bez rozlania krwi skończeniem rzetelnie i skutecznie pokazały, zlecamy ichm. pp. posłom naszym, aby z inszemi województwami powinne dzięki oddali majestatowi JKM PNM z oświadczeniem wiecznie trwającej u nas i potomności naszej wdzięczności, a przy słownem podziękowaniu mają pp. posłowie nasi in p(rae)standa reassignatitudine JKM PNM stosować się do powszechnej zgody wszystkich województw.

²⁶⁴³ Jedno lub dwa nazwiska nieczytelne.

²⁶⁴⁴ Mikołaj Piotr Łoknicki chorąży ziemi bielskiej 1629-1643. Równocześnie z tym samym urzędem występował Jan Kulesza 1618-1638.

²⁶⁴⁵ Jedno nazwisko nieczytelne.

²⁶⁴⁶ Imię nieczytelne.

²⁶⁴⁷ Jedno nazwisko nieczytelne.

²⁶⁴⁸ Prokop Leśniowski starosta brański 1622-1646, później kasztelan podlaski 1646-1652 i wojewoda podlaski 1652-1653.

Ichm. pp. komisarzom, hetmanom, pułkownikom i wszystkiemu rycerstwu mają ichm. pp. posłowie za podjęte koszta i za gotowość świadczoną przeciw nieprzyjacielowi, przystojnie podziękować.

Pakta przez ichm pp. komisarze z Szwedami²⁶⁴⁹ zawarte jako *privatim* wdzięcznie przyjmujemy, pragnąc od dawnego czasu w ojczyźnie swej pokoju, tak i na aprobacją onych *laudo publico* pozwalamy.

A iż przez te *induciae* z Szwedami do lat 26 zastanowione ich. pp. inflancy szkodować muszą na poseszej dóbr swych, tedy życzymy aby *tutores* [?] *tameczni*, którzy [k. 106v.] in *fide* RP *permanserunt* i na służbę wojenną a nie do inszych zabaw udali się, mieli opatrzenie swoje w Siewierszczyźnie nie tylko w tych dobrach, które by tam teraz wakowały, ale jeszcze i alternatę w inszych, które będą po obywatelach koronnych i litewskich do dyspozycjei JKM przypadły. Który sposób mają ichm. pp. posłowie podać *sub censuram* RP.

Z Turkami i z Tatarami, iż nie tylko est *coniectura lubricae fori eorum*, ale też i z dokumentu wpadania przeszłego do nasz Tatarów i do nich od nasz Kozaków zaporowskich niepewności pokoju zachodzi, potrzebne pewnie rozumiemy być opatrzenie *huius ferotalis*. Jaki w tej mierze będzie się zdał sposób najlepszy wszystkim województwom, na takiż i ichm. pp. posłom naszym pozwalamy. Jeśliby jednak *pospolite ruszenie* miało być uchwalone, tedy potrzebujemy tego po ichm. pp. posłach naszych, żeby ostrzegli przy tej uchwale zwyczajnej wyprawy województwa podlaskiego.

Więc iż do jazdy wojska szlacheckiego potrzeb[n]a musi być piechota, a po te przeszłe ekspedycje doznaliśmy wiele *incommoda* w zbieraniu loźnych ludzi, a osobliwie tego nieraz zwykli odbiegać pp. rotmistrzów swych tak w ciągnienu, jako z obozów. Tedy mają to proponować in *confessu suo*, co teraz wybrańcy tylko ze wsi KJM bywają wybrawani, to na potym żeby też i z miast, i z miasteczek JKM po jednemu z dziesięciu włók i ze wszelakich dóbr ichm. pp. duchownych także wsiów, jako i miasteczek ich, wychodzili. Zaczem by nastąpiła pewność tego zaciągu i pp. rotmistrzom nie trzeba by niewczasować się obchodzeniem wszystkich województw z bębem jako dotąd zwykło bywać, z prędką szkodą a prawie z ostatnią zgubą wszystkich dóbr naszych.

²⁶⁴⁹ Rozejm pomiędzy RP a Szwecją zawarty 12 IX 1635 w Sztumskiej Wsi.

Opatrzenia zamków pruskich rozumiemy, iż za zastanowieniem tamecznego przymierza może być bez kosztu RP. Ale by ichm. pp. starostów i dzierżawców tamecznych trzeba nowem prawem obowiązać do zatrzymywania inakszego rządu, [k.107] niż zwykło bywać dotąd.

Zapłatę piechocie na województwo nasze podlaskie naznaczonej jako słuszną być rozumiemy, żeby każdy mercenarius ponosił mercedem suam. Tak i pozwolone na przeszłym sejmie²⁶⁵⁰ podatki na ten zaciąg należące już są od nasz wydawane, abo którzy ex privatis ich nie wydali, na tych od pp. poborców postępek prawny rozumiemy, że jest otrzymany. I z podziwieniem nam to przyjmować przychodzi, że lubo pp. poborcy tego województwa wybranych podatków nie oddali, lubo ichm. pp. rotmistrze więcej się nad powinność upominają. Zaczem in hac incertitudine rei referujemy jmp. Kruszewskiego pułkownika i p. Mniszewskiego z p. Korytkiem rotmistrzów do zniesienia się z jmp. wojewodą podlaskiem²⁶⁵¹ jako szafarzem i ichm. pp. deputatami tego województwa, żeby ichm. porozumiawszy się o czasie i miejscu, wezwawszy do siebie pp. poborców wszytkich trzech powiatów i za uczynieniem dostatecznego komputu tak wybranych przez pp. poborców w tych powiatach na ten zaciąg żołnierski wydanych podatków, jako i służby ich słuszną atestacją przyznanej zapłacili przystojnie, i bez żadnej zwłoki to wszystko, co im słusnie będzie należało. Jeśli by jednak pomienieni jmp. pułkownik, jakoż i pp. rotmistrze, więcej się zapłaty nad słusność upominali, tedy to ichm. pp. deputaci mają to do ichm. pp. posłów naszych na sejm podać, a ichm. pp. posłowie rezolucyj od RP rekwirować, mianowicie w tym punkcie, jeśliby za więcej miesięcy upominali się zapłaty, niżby w Prusiech byli. Pp. też poborcy oddawszy żołąd wedle uwagi jm. p. wojewody i wedle pozwolenia pp. deputatów, mają resztę tychże podatków przy sobie zatrzymać do tego sejmiku, który po sejmie nastąpi. I na tymże sejmiku tę resztę [k. 107v.] z rachunkiem dostatecznem wybranych, oddanych i zostawających przy inszych retentarzach pieniędzy produkować, którą na ten czas przyjdzie nam ex recapiendo consilium i jaka rezolucja sejmowa nastąpi obrócić.

Jeśliby też na terażniejszym sejmie RP miała przedsiębrać jaką wyprawę wojenną i na nią pieniężnych subsydia(rum) potrzebować, albo jeśliby inszą jaką sprawę niewspomnianą w instrukcyj przyszło traktować, tedy do żadnej w tej mierze deklaracyj nie mają pp. posłowie nasi przystępować, aż po dostatecznem wysłuchaniu liczby skarbowej i za przywiedzeniem wszytkich województw ad coequationem wszelakich podatków na przeszłych sejmach

²⁶⁵⁰ Sejm walny obradował w Warszawie w I-III 1635 r. Konstytucja *o podatkach Rzeczypospolitej na sejmie terażniejszym uchwalonych*, VC t. III, vol. 2, s. 286-290.

²⁶⁵¹ Stanisław Niemiera wojewoda podlaski 1634-1648.

uchwalonych. Za którą to liczbą dostateczną jako i koekwacją zgoda już tych wszystkich województw nastąpi, do takiej i ichm. pp. posłowie nasi przystępować mają. Sin minus, jeśli by kontradycja jaka albo wariacja którychkolwiek województw i ziem w nich była, tedy tę sprawę mają wziąć na sejmik, który mają pp. posłowie we cztery niedziele po sejmie otrzymać z dołączeniem tego punktu, że na tymże sejmiku namowa ma być zawarta o kontrybucyj proporcjonalnej na lamusy do chowania ksiąg.

Więc iż z uchwały przeszłego sejmu dawna kontrowersja o komisją między WKL a województwem podlaskim²⁶⁵² odprawioną, na terażniejszym sejmie ma być przez JKM decydowana, mają ichm. pp. posłowie nasi zdający się z ichm. pp. senatorami i pp. posłami tego województwa²⁶⁵³ i wyrozumiawszy z nich wszystkie defekty i sprawy nasze służące pilno attendere i mocno s[ię] zastawiać przy dawnej komisjej i starać się o ratyfikacją [...] ²⁶⁵⁴ mają ichm. pp. posłowie.

[k. 108] Co wszystko fidei, prudentiae et dexteritati ichm. pp. posłów naszych zlecając za doznane w tej usłudze prace i fatygi i za koszty podjęte wzajemną chęcią i powolnością naszą korespondować ichm. gotowi będziemy.

^aA iż też sądy zadworne jest pars RP, przeto prosimy KJM PNM, żeby sprawy którekolwiek in deliberatione zostali, albo też ad frequentiore(m) senatum wzięte były od świętobliwej pamięci KJM, żeby jem KJM czas naznaczyć raczył, którego nieodwłocznie sądzone będą. Jakoż i podczas szczęśliwej koronacji JKM jest to legibus cautum a to dlatego, aby bene meriti in RP prędsze w zasługach swych kontentesy zanosili. A mianowicie za sprawą zadworną urodzonego p. Jana z Żalego Żelskiego prosić KJM PNM, aby tandem aliquando koniec swój wzięła.^{a2655}

Petita

Za jmp. Janem Żelskim o ekspedycją deliberationi JKM w sprawie jego za panowania ś(więtej) pamięci KJM zaszłej mają interkudować ichm. pp. posłowie nasi.

Za jmp. [Marcjanem] Wiszowatem także mają interkudować, aby miał finalitatem dochodzenia podatków, które za czasu egzackcji jego nie wydane mu zostały.

²⁶⁵² VL, t. III, vol. 2 s. 270, konstytucja *Komisja brzeska*.

²⁶⁵³ Mowa o województwie brzeskim litewskim.

²⁶⁵⁴ Jedno słowo nieczytelne.

^{2655a-a} Wielokrotnie przekreślony fragment tekstu.

Ch(ristophorus) Brzozowski²⁶⁵⁶ sędzia z(iem) bielskiej, marszałek na ten czas sejmiku brańskiego; Marcjan Wiszowaty ręką swą; Jan Karp podstoli podlaski²⁶⁵⁷.

Sejmik województwa podlaskiego w Drohiczynie, 15 I 1636 r.

Sejmik został zwołany mocą konstytucji Deklaracje województw i ziem koronnych reszty pozostałych podatków do czworga podymnego stosujących się..., przyjętej przez sejm nadzwyczajny w Warszawie w 1635 r., sejmik die 15 ianuarii województwu temu generalny. Na którym sejmiku rachunek z poborcami uczynią i jeśli co zostali, na Trybunale według konstytucyi terażniejszego sejmku sprawić się mają. (VC, t. III, vol. 2, s. 297). Na wniosek króla Władysława IV sejmik uchwalił czopowe.

1. Informacja o protestacji szlachty ziemi bielskiej przeciwko wyborowi Mieczysława Mleccki sędziego ziemi drohickiej egzaktorem czopowego w województwie podlaskim, Brańsk, 22 I 1636 r.

Rkp. AGAD, Gr. br., nr 31, k. 132v.-133, oryginał z autografami protestujących. Oblaty w urzędzie grodzkim brańskim dokonał Stanisław Lewicki podczaszy podlaski, marszałek sejmiku 22 I 1636 r. (F. 3 post foestum ss. Fabiani et Sebastiani 1636).

Szlachta zgromadzona na sejmiku elekcyjnym ziemi bielskiej w Brańsku, 22 I, oprotestowała wybór Mieczysława Mleccki sędziego ziemskiego drohickiego (w Informacji... błędnie określonego jako iudex terrae Bielscensis) na funkcję egzaktora czopowego w województwie podlaskim przez sejmik województwa podlaskiego w Drohiczynie, 15 I 1636 r., gdyż odbyło się to absque consensu terrae Bielscensis. Pod Informacją znalazły się własnoręczne podpisy: [1] Stanislaus Lewicki pocillator podlachiae²⁶⁵⁸ et conventus moderni Branscensis marsalcus; [2] Christoph Brzozowski sędzia ziemie bielskiej²⁶⁵⁹; [3] Albertus Grzymek; [4] Paulus Ferdinandus Szczawiński pisarz ziemie bielskiej²⁶⁶⁰; [5] Marcjan Wiszowaty ręką swą; [6] Zygmunt Wyszowski; [7] Stanisław Włoszek; [8] Apollo Mokrzecki m.[p.]; [9] Maciej Terlikowski; [10] Joannes [...]lkowki²⁶⁶¹ komornik ziemski; [11] Petrus Kostro; [12] Adam Kuczyński z Lubowicza; [13] Adam Jerzy Leszczyński; [14] Jędrzej Kostro; [15] Simon

²⁶⁵⁶ Krzysztof Brzozowski sędzia ziemski bielski 1635-1642.

²⁶⁵⁷ Jan Karp podstoli podlaski 1629-1643.

²⁶⁵⁸ Stanisław Lewicki podczaszy podlaski 1631-1648.

²⁶⁵⁹ Krzysztof Brzozowski sędzia ziemski bielski 1635-1642.

²⁶⁶⁰ Paweł Ferdynand Szczawiński pisarz ziemski bielski 1635-1646.

²⁶⁶¹ Nieczytelne 3 pierwsze litery nazwiska.

Łapiński; [16] Joannes Ancuta mp.; [17] Stanisław Woyno mp.; [18] Maciej Kostro mp.; [19] Grego[rius] Nagorka camerarius terris Bielscensis manu prop[ria]; [20] Joannes Zaleski mp.; [21] Joannes Tylewicz [?]; [22] Maciej Zembrzycki mp.; [23] Bartosz Popławski mp.

2. Uniwersał króla Władysława IV do szlachty województwa podlaskiego, Gdańsk, 31 I 1636 r.

Rkp. 1 AGAD, Gr. br., nr 32, k. 42-42v., oryginał uwierzytelniony. Oblaty w urzędzie grodzkim brańskim dokonał Wojciech Zaleski 15 IV 1636 r. (F. 6 post Dom. Reminiscere a.D. 1636).

Rkp. 2 AGAD, Gr. br., nr 31, k. 141, kopia. Oblaty w urzędzie grodzkim brańskim dokonał Wojciech Zaleski 15 IV 1636 r. (F. 6 post Dom. Reminiscere a.D. 1636).

Władysław IV, z łaski Bożej król polski, wielkie książe litewskie, ruskie, pruskie, mazowieckie, inflanckie, smoleńskie, siewierskie, czerniechowskie a szwedzki, gocki, wandalski dziedziczny król.

Wszem wobec i każdemu z osobna komu to wiedzieć należy, a mianowicie jm. urzędnikom i wszystkim stanu rycerskiego województwa podlaskiego obywatelom uprzejmie i wiernie nam miłem łaskę naszą królewską.

Uprzejmie i wiernie nam mili. Mamy tę wiadomość, iż uprzejmości i wierności [wasze], zgromadziwszy się na sejmik generalny do kościoła farnego w Drogiczynie w miejsce zwyczajne, podług konstytucji świeżo przeszłego sejmu²⁶⁶², powiatom województwa podlaskiego p(ro) die 15 ianuarii złożony. Stosując się do instrukcji naszej przez posła naszego przełożonej, czopowe jedne we wszystkim [k. 42v.] województwie uchwalili. Które według konstytucji uchwalonych zwyczajnych aby skarb zwyczajny plus offerenti arendował pozwolili. Przeto chcemy to mieć i napominamy uprzejmość i wierność, abyście według tej uchwały czopowe pomienione, które plus offerenti według konstytucji sejmowej skarb nasz arendować będzie, na czas naznaczony niemieszkanie temu, z kim skarb arendę zawrze, wydawali, co uczynili dla łaski naszej.

Dan w Gdańsku, dnia 31miesiąca stycznia, r. P. 1636, panowania królestw naszych polskiego III, szwedzkiego IV.

²⁶⁶² Sejm nadzwyczajny obradował w Warszawie w XI/XII 1635 r.

Vladislaus rex

Sejmik elekcyjny ziemi bielskiej w Brańsku, 22 I 1636 r.

Stanisław Niemiera wojewoda podlaski uniwersalem datowanym w Warszawie, 23 XI 1635 r., zwołał sejmik elekcyjny ziemi bielskiej do Brańska na 22 I 1636 r., celem wyłonienia kandydatów na podsędkostwo ziemskie bielskie po śmierci Wojciecha Kostry.

1. Uniwersał Stanisława Niemierzy do szlachty ziemi bielskiej, Warszawa, 23 XI 1635 r.

Rkp. AGAD, Gr. br., nr 31, k. 117-117v., kopia. Oblaty w urzędzie grodzkim brańskim dokonał Hieronim Drągowski komornik ziemi mielnickiej 3 XII 1635 r. (F. 2 post foestum s. Andrei Ap. A.D. 1635).

Stanisław Niemiera na Niemierowie wojewoda podlaski.

Wszem wobec i każdemu z osobna komu to wiedzieć należy, mianowicie ichm. pp. dygnitarzom, urzędnikom i wszystkim stanu szlacheckiego ludziom obywatelom ziemi bielskiej m. mciwym pp. i braciej oznajmujemy, iż za terażniejszym wakowaniem podsędkostwa bielskiego po ześciu ur. niegdy p. Wojciecha Kostra podsędku ziemie bielskiej²⁶⁶³ z powinności urzędu mego składam elekcją w Brańsku dnia 22 miesiąca stycznia blisko przyszłego 1636 r. Na który czas proszę, abyście się [107v.] wm. ichm. pp. i bracia do Brańska zjachali i tam wedle prawa i zwyczaju czterech kandydatów, ludzi godnych do tego urzędu i sposobnych obrali i onych na piśmie JKM PNM prezentowali. O którym czasie zjazdu aby tym pewniej ta wiadomość była podana, tę elekcją z podpisem ręki swej przy pieczęci zwykłej do grodu brańskiego dla aktykowania jej i publikowania na miejscach zwykłych.

Dan w Warszawie dnia 23 miesiąca listopada r. 1635.

Stanisław Niemiera wojewoda podlaski mp.

2. Informacja o wyborze 4 kandydatów na podsędkostwo ziemskie bielskie na sejmiku elekcyjnym, Brańsk, 22 I 1636 r.

Rkp. AGAD, Gr. br., nr 31, k. 132v., kopia. Oblaty w urzędzie grodzkim brańskim dokonał Stanisław Lewicki podczaszy podlaski, marszałek sejmiku 22 I 1636 r. (F. 3 post foestum ss.

²⁶⁶³ Wojciech Kostro pełnił urząd od 1620 r.

Fabiani et Sebastiani 1636). Kandydatami do urzędu zostali wybrani: Pantaleon Łyczko podstarości grodzki brański, Stanisław Skaszewski cześnik bielski, Mateusz Jałbrzyk Wyszeński egzaktor ziemi bielskiej i Wojciech Kulesza. Król Władysław IV mianował na urząd Mateusza Jałbrzyka Wyszeńskiego.

Sejmik deputacki województwa podlaskiego w Drohiczyń, 15 IX 1636 r.

Sejmik został zerwany dla niezgody (vide: Instrukcja sejmiku przedsejmowego ziemi bielskiej posłom na sejm, Brańsk, 9 XII 1636 r.). W Trybunale Koronnym w Lublinie deputaci podlascy niedopuszczeni do sądenia (Deputaci, s. 134).

Sejmik przedsejmowy ziemi bielskiej w Brańsku, 9 XII 1636 r.

Król Władysław IV uniwersałem datowanym w Wilnie, 12 VIII 1636 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 20 I 1637 r., sejmiki przedsejmowe na 9 XII 1636 r. Druk: ASWK, t. II, s. 210. Uniwersał skierowany do województwa podlaskiego nie zachował się.

1. Instrukcja sejmiku przedsejmowego ziemi bielskiej posłom na sejm, Brańsk, 9 XII 1636 r.

Rkp. AGAD, Gr. br., nr 32, k. 356-358v., oryginał uwierzytelniony. Oblaty w urzędzie grodzkim brańskim dokonali: Mateusz Jałbrzyk Wyszyński, Pantaleon Łyczko podstarości brański i in., 9 XII 1636 r. (F. 3 post foestum s. Nicolai confessoris a. D. 1636).

Instrukcja na sejm walny warszawski dnia 20 miesiąca stycznia w r. 1637 przypadający, ichm. pp. Prokopowi z Obór Leśniowolskiemu²⁶⁶⁴ staroście brańskiemu i p. Krzysztofowi Brzozowskiemu²⁶⁶⁵ sędziemu ziemie bielskiej, posłom ziemie bielskiej w Brańsku, r. 1636, dnia 9 miesiąca grudnia dana.

Gdy ichm. pp. posłom inszych województw i ziem przydzie najjaśniejszemu miłościwemu JK M PNM dziękować za ojcowskie o potrzebach ojczyzny naszej obmyślowania i przekładania w terażniejszej instrukcyi wielu rzeczy praesentis statui potrzebnych, tedy ichm. pp. posłowie nasi równo z inszemi mają to poczynić [k. 356v.] z oświadczeniem powinnej wierności jako nawiększej ku JK M i wdzięczności odprawić. Także gdy przydzie declarationem gratitudinis ku JK M, czynić mają się w tym ichm. pp. posłowie do powszechnej zgody wszytkich województw i ziem stosować, starając się o to

²⁶⁶⁴ Prokop Leśniowolski starosta brański 1622-1646, później kasztelan podlaski 1646-1652 i wojewoda podlaski 1652-1653.

²⁶⁶⁵ Krzysztof Brzozowski sędzia ziemski bielski 1635-1642.

wedle największego przemysłu swego, żeby i JKM PNM w żądaniu swym był ukontentowany, i żeby prawa i swobody nasze szlacheckie w całości swej zostawały, bez wszelakiej okazji do dysmembracji i do odmiany praesentis status RP.

Więc żeby nie pierwiej ta gratitudo oświadczona była, aż by wszystkie ekonomie od dania nowych donatariuszów uwolnione były, wedle konstytucyj dawniejszych i pośledniejszych.

Do takiegoż uważenia i powszechnego zezwolenia inszych ichm. pp. posłów, mają się ichm. pp. posłowie nasi referować we wszystkich punktach instrukcji JKM. Mianowicie w namówieniu securitatis obrony tak Ukrainy koronnej przeciwko pogaństwu, jako i WKL przeciw Moskwie. Także o zatrzymaniu Kozaków w posłuszeństwie. Więc o umoderowaniu menicy z przywiedzeniem jako największego porządku RP. Do tego *ratione classis maritimae* i o sposobie zatrzymania jej. Także strony sigillor(um) sukien angielskich od gdańszczan i o zapłacie temże gdańszczanom długu assenczowanego. Nadto o ukontentowaniu najjaśniejszego królewicza jm. Kazimierza²⁶⁶⁶ [we] wniesionych do nas postulatach, i żołnierzy na Smoleńsku podczas leżenia będących. Na koniec o przywiedzeniu do skutku konstytucji o konkluzji sejmowej a między inszemi osobliwie o koekwacji wszystkich województw i ziem w podatkach od nas wydanych - zlecamy ichm. pp. posłom znosić się z inszemi województwy i cokolwiek z tego spólnego zniesienia w tym wszystkim ku dobremu ojczyzny stanąć może, na tem przestawać.

Także zlecamy rachunków skarbowych pilnie attendować i dowiedzieć się, jako się przeszłe podatki obrócili i cokolwiek [jest]²⁶⁶⁷ zatrzymanych, tedy pokaże [się], jako z największą pilnością ich dochodzić i na żadne insze subsidia nie pozwalać, ażby w tych retentach dosyć się stało.

Z tychże retentów przeszłych podatków jako długi JKM na potrzebę RP zaciągnięne, tak i żołnierzom zasłużone płace z uchwały przeszłego sejmu mają być zapłacone.

[k. 357] A że w instrukcji JKM wspomniany jest żołnierz borgowy, to nam z podziwieniem przymować przychodzi, gdyż przeszły sejm żołnierzom w Prusiech będącym opatrzył zapłatę, a nowych zaciągów żadnych nie pozwolił²⁶⁶⁸. Po sejmie też pro tante iure żaden nowy zaciąg nie mógł stawać. Przeto ichm. pp. posłowie nasi mają tego pilnie przestrzegać, żeby w tym i prawo pospolite, i sumpt RP był ochroniony.

Więc iż w tejże instrukcji JKM dano to na uwagę RP, jeśli względem powiatów bytowskiego i lęborskiego²⁶⁶⁹, do dyspozycji RP przypadłych, suma kilkakroćset tysięcy głów ma być oddana, czyli

²⁶⁶⁶ Jan Kazimierz Waza.

²⁶⁶⁷ W tekście omyłkowo: się.

²⁶⁶⁸ VC t. III, vol. 2, s. 292, sejm nadzwyczajny z 1635 r., konstytucja *Rozprawa wojsk koronnych*.

²⁶⁶⁹ Powiaty Lębork i Bytów, położone na terenie księstwa zachodniopomorskiego, od 1526 r. stanowiły lenno Korony Królestwa Polskiego. Po śmierci w 1637 r. Bogusława XIV, ostatniego władcy z rodu Gryfitów, włączone zostały do Rzeczypospolitej (weszły w skład województwa pomorskiego).

znowu feudum duci de Kroje²⁶⁷⁰, lubo dożywocie pozwolone. Tedy pp. posłowie nasi mają się przy tym pilno zasadzać, iż ani ta suma nie jest uchwałą sejmową asekurowana, ani w prawie compatiuntur se tituli obligationis et feudi, ale się daleko od siebie różnią, aby te powiaty, bez żadnego rozkazania, bene meritis były konferowane z obowiązkiem chowania pocztów według proporcji dzierżaw.

Że nam też nie tylko z niemałym podziwieniem, ale i żalem, przeszłego roku przyszło na to patrzeć, gdy nie tylko w tych województwach, które się na sejmie tak dwuletnim²⁶⁷¹ upominały konstytucyj [o] dysmembrowanej religii greckiej, ale i w inszych, które żadnej wzmianki o tym na tamtym sejmie nie czynili. Niektóre osoby świeckie i dobra cerkiewne, i same cerkwie violenter odbierali, odmieniali i wielkie w nich rozróżnienia i waśni rozniecali z obrazą Bożą et cum scandalo imienia i powołania chrześcijańskiego. Tedy mają się starać ichm. pp. posłowie, aby te wszystkie akcje i postęпки zniesione i kasowane były. Ażeby raczej inszy jaki sposób w tamtem przeznaczym zgromadzeniu wynaleziony i podany był do zobopólnego ukontentowania pomienionej dysmembraczej religiej i zatrzymania między niemi zgody i jedności.

Uważając też wielką zwłokę i zatrudnienie sprawiedliwości w ojczyźnie naszej, które się dzieją, jakoż wielu przewłócznych terminów prawnych i wyniszczonych recesów i dylacji, także i niemniejszego województw w sądzie trybunal(skim) dochodzenia, zwłaszcza w Lublinie, dokąd teraz przybyli [k. 357v.] niewielkie sprawy żołnierskie ale i województw czerniechowskiego z konserwacjami kilku województw, co znowu musi tejsze zwłoki wiele przyczynić. Tedy zlecamy ichm. pp. posłom pilne staranie w izbie poselskiej i potem na górze o przyczynienie Trybunału Lubelskiego do grodu positionis, dokąd się najspodobniej będzie zdało o powszechnej zgodzie jakoby zatem ludzie ukrzywdzeni prędszą sprawiedliwość i ukontentowanie swe odnosili, także ile będzie rzecz podobna correcturam iuris i skrócenie procesu życzymy wielce, aby to opus desiderarium od pp. posłów naszych i od nas samych, kiedykolwiek do skutku przyszło.

A iż na blisko przyszedłem sejmie ma następować decyzja JKM PNM o komisjej województwa naszego z województwem brzeskiem, tedy ichm. pp. posłowie nasi mają się z inszemi ichm. pp. posłami tegoż województwa starać, przy ichm. pp. senatorach, w tej sprawie i starać się o to w dobrem pospolitem tego województwa naszego.

Więc że nie ustawają zatrudnienia obywatelów tego województwa w prawach dziedzicznych na majątnościach szlacheckich i owszem, angarują, tedy usilnie mają się starać, aby iuxta praescriptum

²⁶⁷⁰ Ernest Bogusław de Croy (siostrzeniec księcia pomorskiego Bogusława XIV), któremu RP była winna pieniądze, pożyczone pod zastaw ziem lęborskiej i bytowskiej.

²⁶⁷¹ Chodzi o sejm nadzwyczajny w Warszawie z 1634 r.

privilegii incorporationis²⁶⁷² et constitutionis anni 1588²⁶⁷³ za preskrypcją prawa dziedzicznego zaleczona była posesja pod tytułem szlacheckim od unii zaczęta. I żeby ta preskrypcja tak w sądzie zadwornym, jako i sejmowem miejsce miała. O co tak się mają starać ichm. pp. posłowie, że bez tego na żadne prywatne konstytucje nie mają pozwalać.

A iż w tej ziemi bielskiej nie mały trakt powiatu tykockiego, na kilkanaście mil rozciągający się, i od grodu brańskiego w dalekiej dystancji i w niesposobności drogi zostawa, i ziemstwo tameczne nie ma należnej pozycji actorum, na której by ludzie sprawy sobie potrzebnie ujmowali. Tedy jeszcze ich. pp. posłom swym zlecamy, żeby i w Tykocinie każde roki uprzedzała pozycja i trwała jeden cały tydzień. I w sąsiedni gród goniądzki²⁶⁷⁴ miał facultatem przyjmowania zapisów wszelakich pod ten tylko czas. I kiedykolwiek w Tykocinie nie będą się odprawiali ani relacje ziemskie, ani pozycje, pod które ten gród goniądzki nie ma mieć [k. 358] żadnej ważności w przyjmowaniu zapisów.

Więc że też ziemia bielska nie małe w tym ubliżenie prerogatywy swej ponosi, iż powiat drohicki na każdy rok deputata swego obiera, a naszej ziemi trzeciego roku deputaci bywają obierani²⁶⁷⁵ i często tameczne elekcje dla niezgody bywają rozrywane. Jako i teraz stało się, z wielkiem nieukontentowaniem tego województwa podczas następujących sądów jego w Trybunale. Tedy mają pp. posłowie tego z pilnością starać się o to, aby z uchwały blisko przyszłego sejmu, alternatą elekcje deputackie odprawiane były: jednego roku w Drohiczyźnie, drugiego w Mielniku, a trzeciego w Brańsku. I na tych elekcjach po dwu deputatów tychże powiatów obierani byli, czym się powiększa aequalitas równej prerogatywy. Zaczyn i gdy się trafi w jednym powiecie niezgoda, ta drugiemu powiatowi prejudykować nie będzie.

Tamże ichm. pp. posłom swym pilno zlecamy wnieść prośbę do JKM PNM o przyczynienie soli województwu naszemu, gdyż pełno jest takich powiatów w inszych województwach, które więcej daleko soli biorą, niż to całe województwo, lubo w ciężarach RP nie wydołają temu województwu.

Za miasty też tejże ziemi bielskiej mają interwencją wnieść, aby od rotmistrzów wybranieckich nie byli tak aggragowani, jako dotąd, leżami długimi i stacjami nie tylko ustawnymi ale i pieniężnymi, ponieważ ci rotmistrze biorą pieniądze kuchenne.

Iż się zagęściło w RP naszej, że plebeiae personae zwykły przywileja na dobra RP umawiać sobie przeciwko prawom dawnym, które tylko equestri ordini idque bene meriti in RP debentur. Tedy teraz starać się mają pp. posłowie ante omnia, żeby poena była naznaczona trium millium marcarum parti [?]

²⁶⁷² VC, t. II, vol. 1, s. 216, *O Ziemi Podlaskiej. Przywilej przywrócenia Ziemi Podlaskiej do Korony Polskiej* – wydany na sejmie lubelskim 1569 r.

²⁶⁷³ VC, t. II. Vol. 2, s. 79-80, konstytucja sejmu z 1588 r. *Podniesienie pozwów o majątności ziemskie województwa podlaskiego*.

²⁶⁷⁴ W tekście błędnie: brański. Ten punkt instrukcji dotyczy zabiegów, zwłaszcza szlachty z powiatu tykocińskiego, o utworzenie w Goniądzu filii urzędu grodzkiego brańskiego.

²⁶⁷⁵ Deputaci do Trybunału Koronnego byli wybierani na sejmikach województwa podlaskiego w Drohiczyźnie wedle takiej zasady, że jednego wybierała rokrocznie ziemia drohicka. Drugi deputat wyłaniany był na tymże sejmiku alternatywnie: w jednym roku z ziemi mielnickiej, w następnym - z bielskiej.

et iudicio per medium i dóbr takich abiudictio, aby znowu ad dispositionem Regiam przychodzili i pro wokaczej repubare mieli, o co forum na Trybunał. A jeżeli się po dekrete mordicus instabat przy swym przywileju, toties quoties będzie pozwany paenius lucri.

[k. 358v.] I cokolwiek nad pomienione punkta ichm. pp. posłowie zobaczą być potrzebnego i pożytecznego tak wszytkiej naszej Koronie, jako i w osobności temu województwu, a osobliwie tej ziemi naszej bielskiej, to mają wpośrodek innych pp. posłów wnosić i promowować tak w publicznych, jako i w prywatnych punktach. Nieopuszczając i grzywien poselskich z dawnych zwyczajów należących, i gospod przystojnych, i nieodstępując w niwczym powszechnej zgody izby poselskiej, ale się do niej we wszytkim cale stosując.

A cokolwiek na tem sejmie postanowiono będzie, to mają nam na sejmiku brańskim wedle sposobności czasu naznaczonego referować.

A na generalny sejmik drohicki nie mają żadnem sposobem pozwalać.

W czym wszytkim wiarą ichm. spólną ku spólnej ojczyźnie, miłość i życzliwość obowiązujemy, będąc gotowi wyrazem woli ichm. w podobnych usługach RP korespondować i niemałą naszą powolność ichm. oświadczyć.

Petita

Za kościołami w Wyszonkach²⁶⁷⁶ i w Topczewie²⁶⁷⁷ będącemi, mają pilną interwencją pp. posłowie wnieść do JKM i do poselskiej izby, żeby targowe miejsc tamecznych do nich wiecznemi czasy obrócone i arendowane byli.

Za potomkami sławnej pamięci nieboszczyka p. Brzozowskiego²⁶⁷⁸ pisarza ziemskiego bielskiego także pilnie mają się przyczyniać do JKM PNM, żeby miłosierny wzgląd na nich mieć raczył w nagrodę zasług ojca ich.

Za ur. p. Marcjanem Wiszowatem także mają prośbę wnieść, aby cokolwiek się słusznie pokaże [...] ²⁶⁷⁹ za urzędu poborstwa jego niewydanych, mógł ich dobierać.

Krzysztof Brzozowski²⁶⁸⁰ sędzia ziemie bielskiej, marszałek na ten czas sejmiku brańskiego.

2. Informacja o wyborze posłów na sejm, Brańsk, 9 XII 1636 r.

²⁶⁷⁶ Kościół parafialny pw. Nawiedzenia NMO i św. Leonarda w Wyszonkach Kościelnych.

²⁶⁷⁷ Kościół parafialny pw. Niepokalanego Poczęcia NMP i św. Stanisława Biskupa w Topczewie.

²⁶⁷⁸ Krzysztof Brzozowski pisarza ziemski bielski 1617-1635.

²⁶⁷⁹ Jedno słowo nieczytelne.

²⁶⁸⁰ Krzysztof Brzozowski sędzia ziemski bielski 1635-1642, później podkomorzy bielski 1642-1648.

Rkp. AGAD, Gr. br. nr 31, k. 247-247v. oryginał. Oblaty dokonał Krzysztof Brzozowski sędzia ziemski bielski, marszałek sejmiku 9 XII 1636 r. (F. 3 post foestum s. Nicolai confessoris a.D. 1636).

Posłami zostali wybrani: Prokop Leśniowolski starosta brański i Krzysztof Brzozowski sędzia ziemski bielski. Pod Informacją złożone zostały własnoręczne podpisy niektórych uczestników sejmiku:

Christophorus Brzozowski iudex t(erra)e Bielscensis, marschalculus p(raese)ntis conventus particularis Branscens(is); Stanisław Skaszewski podkomorzy zie(mi) bielskiej²⁶⁸¹; Mateusz Jałbrzyk Wyszyński subiuindex ter(ra)e Bielscen(sis)²⁶⁸²; Pantaleon Łyczko vicecap(ita)neus Branscen(sis)²⁶⁸³; Erazm Łyczko skarbnik z(iemi) bielskiej²⁶⁸⁴; Ch(ristophorus) Wyszyński; Joannes Szczawiński secretarius regius; Alexa(nder) Całowański; Adam Drągowski camerarius t(erra)e B(ielscensis).

Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi bielskiej w Brańsku, 11 V 1637 r.

Król Władysław IV uniwersałem datowanym w Warszawie 30 III 1637 r. zwoływał sejm nadzwyczajny do Warszawy na 3 VI 1637 r., sejmik generalny dla województw mazowieckiego i podlaskiego do Warszawy na 31 V 1637 r., sejmik przedsejmowy ziemi bielskiej do Brańska na 11 V 1637 r. Druk: ASWPiK 1632-1655, s. 178.

1. Uniwersał Władysława IV do szlachty ziemi bielskiej, Warszawa 30 III 1637 r.

Rkp. 1 AGAD, Gr. br., nr 31, k. 280 v., kopia. Oblaty w urzędzie grodzkim brańskim dokonał Andrzej z Radzanowa Niszczycy. Nieczytelna data oblaty.

Rkp. 2 AGAD, Gr. br., nr 32, k. 457.

Władysław IV z Bożej łaski król polski, wielkie ksiązę litewski, ruskie, pruskie, mazowieckie, żmudzkie, inflanckie, smoleńskie czerniechowskie a szwedzki, gocki, wandalski dziedziczny król.

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy a mianowicie dygnitarzom, urzędnikom i wszystkim stanu rycerskiego województw koronnych obywatelom i obywatelom, uprzejmie i wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską.

²⁶⁸¹ Stanisław Skaszewski podkomorzy bielski 1634-1641.

²⁶⁸² Mateusz Jałbrzyk Wyszyński podsędek ziemi bielskiej 1636-1657.

²⁶⁸³ Pantaleon Łyczko podstarości brański.

²⁶⁸⁴ Erazm Łyczko, skarbnik podlaski i bielski 1628-1651.

Uprzejmie i wiernie nam mili. Że sejm przeszły walny nie stanął²⁶⁸⁵ a wiadomości w niebezpieczeństwach od pogan i z inszych stron, jako i od Moskwy są pewne, na których odwrócenie żadna obrona nie namówiona. Aby bez obrony ojczyzna nie zostawała nie mogliśmy w takim razie tylko in publico consilio securitati jej prospicere. Dlategoż idąc za radą i zdaniem senatu naszego, accedere consensu posłów RP ziemskich z których się niektórzy do artykułów swoich stosowali, sejmiki wprzód a potem sejm krótki ad salvandam RP przyszło złożyć.

Składamy tedy necessitate evidenti przywiedzeni sejmik powiatowy na dzień 11 miesiąca maja w Brańsku, sejmik generalny w Warszawie na dzień ostatniego maja a sejm dwuniedzielny w Warszawie ad hunc solum actum do obrony RP na dzień 3 miesiąca czerwca. Żądając pilnie uprzejmości i wierności w(aszych), abyście wprzód się na sejmiku stawili, posła naszego przesłuchali i na nich doskonałą obronę namówili a potem posły swoje na sejm wysłali. Na tymże sejmie sprawy fisci o kwartę sądzone będą.

Który uniwersał, aby prędzej wszytkich z wiadomości doszedł, rozkazujemy urzędom grodzkim aby był wszędzie publikowany.

Dan w Warszawie, dnia 30 miesiąca marca r. P. 1637, panowania naszego polskiego i szwedzkiego V r.

Vladislaus rex

2. Instrukcja sejmiku przedsejmowego ziemi bielskiej dana posłom na sejm, Brańsk 11 V 1637 r.

Rkp. 1 AGAD, Gr. br., nr 31, k. 302-303, oryginał (własnoręczny podpis marszałka). Oblaty w urzędzie grodzkim brańskim dokonał Mikołaj Skaszewski marszałek sejmiku 12 V 1637 r. (F. 3 post Dom. Cantate).

Rkp. 2 AGAD, Gr. br., nr 32, k 492-493v.

²⁶⁸⁵ Sejm walny koronny obradował w Warszawie w I-III 1637 r. Rozszedł się bez podjęcia uchwał.

Instukcja urodzonym ichm. pp. Prokopowi z Obór Leśnowolskiemu staroście brańskiemu²⁶⁸⁶ i Christophowi Brzozowskiemu²⁶⁸⁷ sędziemu z(iemi) bielskiej na sejm warszawski dwuniedzielny z sejmiku brańskiego die 11 maja a. 1637 odprawionego dana.

Gdy przyjdzie inszem ichm. pp. posłom wszystkich województw i ziem dziękować JKM PNM za ojcowskie obmyślanie o potrzebach RP, także i za złożenie terażniejszego ekstraordynaryjnego sejmu za nieszczęsnem rozerwaniem sejmu przeszłego²⁶⁸⁸, tedy i nasi też pp. posłowie wespół z inszemi toż dziękowanie czynić mają z deklaracją wierności i wszelakiej wdzięczności ku JKM PNM.

A iż w instrukcji JKM jest przełożona obrona krajów ukraińnych, mają ichm. pp. posłowie nasi spólnie z inszemi ichm. dobrze uważać, co by za przyczyna była tej ekstraordynaryjnej obrony i dlaczego by się zwyczajnem kwarcianem wojskiem odprawować nie miała. Jeśliby nie pokazywała się evidentia periculi od pogaństwa, nie mają na nowy zaciąg pozwalać, ale referować się do ordynaryjnej obrony. Sin minus, tedy w pozwalaniu na nowy zaciąg, pierwszy respekt mają mieć na zgodę powszechną wszystkich województw i ziem i do tej się stosować. Jednak do tej deklaracji nie mają przystępować, ażby koekwacja w przeszłych wszelakich podatkach ze wszystkimi województwami i ziemiami stanęła. Więc gdy o sposobie zaciągu przyjdzie deliberować i znosić się, do takiego sposobu mają się ichm. pp. posłowie skłaniać, który by nie był obciążliwy RP. Mianowicie żeby cudzoziemców nie zaciągano i żeby piechocie płaca wedle dawnych zwyczajów polskich a nie cudzoziemskich służyła.

Co się tknie zapłaty wojsku ukraińnemu nad pozwolenie sejmowe zaciągnionemu, na tę ichm. pp. posłowie żadnych podatków nowych nie mają [k. 302v.] pozwolić, ale ją z wyciągnięcia przeszłych retent i z koekwacji obmyślić. A do tego zaś wyciągnięcia przyjdzie jako zwyczajnego sposobu zażyć, to jest Trybunału radomskiego przeciw tym, którzy huic foro podlegają. Tak inszy sposób namówić przeciw inszem retentorom publicznych podatków, jako przeciw całemu województwom i ziemiom, które nie zwykły się w Trybunale radomskim sprawować.

²⁶⁸⁶ Prokop Leśniowski starosta brański 1620-1646, później kasztelan podlaski 1646-1652 i wojewoda podlaski 1652-1653.

²⁶⁸⁷ Krzysztof Brzozowski sędzia ziemski bielski 1635-1642, później podkomorzy bielski 1642-1648.

²⁶⁸⁸ Sejm zwyczajny obradował w Warszawie od I do III 1637 r. i rozszedł się bez podjęcia uchwał.

Więc rachunkom skarbowem trzeba się dobrze przysłuchać i one uważać co w skarbie, i mere tych rachunków quam sufficientissimis rationes z których by tem łacniej przyszło co pewnego statuere de dubiis, de defectibus de retentis i o dalszych potrzebach RP.

O pospolitem ruszeniu, jako i o nowem zaciągu wojennem, także o men[n]icy i o powiatach pomorskich mają się ichm. pp. posłowie nasi stosować do zgody generabili wszystkich województw i ziem koronnych i nad nią nie pozwalać, ostrzegając jednak dawniejszych zwyczajów województwa naszego w wyprawie wojennej z włók.

Więc domawiając się tego, aby wszelkie subsydia pieniężne dobrze akomodowane były z pożytkiem RP jako cła, myta, kwarty, czwarte grosze, czopowe i insze różne, a między inszemi żeby pogłówne żydowskie jako kiedy przedtem w największej sumie do[cho]dziło, tak żeby i teraz w tejże kwocie zostawało.

Co wszystko fidei, prudentiae et dexteritati ichm. pp. posłów naszych poruczając prosimy, żeby tę funkcją jako z największem staraniem o dobro pospolite odprawili, pewni będąc po nas, braciej swej, wszelkiej wdzięczności i wzajemnej w sprawach RP usługi. A po sejmie, żeby jako najprędzej będzie mogło być złożenie sejmiku otrzymali. Na którym byśmy i relacją postanowienia sejmowego słyszeć mogli, i kolekcją z włók na lamusy do chowania ksiąg [sądowych] uchwalili, i poborcę obrali.

Petitum

Za jmp. wojewodą podlaskiem²⁶⁸⁹, gdy za inszemi ludźmi [k. 303] zasłużonemi instancje do KJM wnaszać będą, mają ichm. pp. posłowie pilną intercesją i prośbę wnieść, żeby JKM miłościwy wzgląd na zasługi wojenne jm., które nie tylko sam w osobie swej oddawał, ale i z rotą oświadczał, mieć raczył.

A jeśliby się to na terażniejszym sejmie sprawić mogło, iżby jaka znaczna dzierżawa w temże województwie naszym podlaskiem leżąca, mogła być przyłączona wiecznemi czasy do województwa, choćby salvis possessoribus modernis, żeby to ichm. pp. posłowie otrzymali.

O zbiegłe chłopcy poddane z państw koronnych do WKL, żeby było wolno pozwać pana do którego chłop reices do grodu z tego powiatu, gdzie chłop zbiegły będzie, ażeby gród sine

²⁶⁸⁹ Stanisław Niemiera wojewoda podlaski 1634-1648.

apellatione sądził, pod winą tysiąca kop groszy litewskich ob illatu(m) gravamen na urząd in admittenda ap(ella)tione(m) założywszy.

Za jmp. [Marcjanem] Wiszowatem także mają intendować, aby miał form(a)l(i)tatem dochodzenia podatków, które za czasu egzakcji tego niewydane mu zostały.

Mikołaj Skaszewski marszałek na ten czas sejmiku brańskiego partykularnego.

Sejmik przedsejmowy ziemi bielskiej, Brańsk 27 I 1638 r.

Władysław IV uniwersałem datowanym z Warszawy, 27 IX 1637 r., zwoływał sejmiki przedsejmowe na 27 I 1638 r., sejm walny w Warszawie na 10 III 1638 r. Legacja królewska na sejmiki: BCz, rkp. 135, k. 35-46.

Instrukcja sejmiku przedsejmowego ziemi bielskiej, Brańsk, 27 I 1638 r. (fragmenty).

Rkp. 1: NGAB Mińsk, F. 1708, op. 1, nr 36, k. 7v.-8v.. Tekst uszkodzony. Oblaty instrukcji w urzędzie grodzkim brańskim dokonał Krzysztof Brzozowski sędzia ziemski bielski²⁶⁹⁰, marszałek sejmiku, 28 I 1638 r. (feria quarta post foestum conversionis s. Pauli Ap.).

Rkp. 2: NGAB Mińsk, F. 1708, op. 1, nr 1, k. 73v.-74, końcowe fragmenty instrukcji.

[k. 8] [Ins]trukcja ichm. p. Prokopowi z Obór Lesniowol[skiemu] staroście brańskiemu²⁶⁹¹ i panu Krzysztofowi Brzozow[skiemu] sędziemu ziemie bielskiej, posłom na sejm walny [w War]szawie die decima martii blisko przyszłego przypada[jącego] na sejmiku brańskiem die vigesima septima ianuarii roku 1638 dana.

Lubo tak częste składania sejmów i sejmików z niemałym niewczasem i kosztem przychodzi, jednak iż to zwykłej [pr]owidencji J.K.M. P.N.M. a dobrem po[spo]litem jako i insze wszelakie dobrotliwe obmyślawania o [bez]pieczeństwie i inszych wygodach tej ojczyzny naszej tedy mają ichm. pp. posłowie wespół z inszemi [woj]ewództwy za te miłościwe starania i pieczołowania [J.]K.M. podziękować. Gdy jednak w konsultacjach sej[mowy]ch (których wszyscy zgodnemi głosami życzymy) mają [pp.] posłowie wnieść to w koło poselskie aby

²⁶⁹⁰ Krzysztof Brzozowski sędzia ziemski bielski 1635-1642, później podkomorzy bielski 1642-1648.

²⁶⁹¹ Prokop Leśniowski starosta brański 1622-1646, później kasztelan podlaski 1646-1652 i wojewoda podlaski 1652-1653.

wcze[...]²⁶⁹² da Bóg na potym czasy do składania sejmów [...]ne²⁶⁹³ były, niżeli terażniesze(g)o jest sejmu.

[A i]ż to z wielkiem podziwieniem przyjmować nam przychodzi, [że] wojska ukraińskiego nie doszła zapłata według komputu blisko [prz]eszłego sejmu dwuniedzielnego²⁶⁹⁴ i w Trybunale radomskim a są wyciągnięte [?] retenta lubo dostateczne prawo o [egz]ekucyj z retentów na temże sejmie przeszłym stanęło²⁶⁹⁵, tedy mają ichm. pp. posłowie pytać się o przyczynę wariacj tych komputów, także i niewyciągnięciu retent z podatków wszelkich przy skarbie zostających, zaraz [na] początku sejmu upomniano się dostatecznej liczby.

Więc iż znowu się dyminucja okazuje w tychże podatkach, [k. 8v.] jeżeli [?] przez różne przyczyny, mianowicie przez [...]²⁶⁹⁶ i insze różne sposoby szkodliwe, tedy na [...]²⁶⁹⁷ z inszemi województwy do zabieżenia temu złe[mu] koekwacją uczynić i póki się to nie stanie, nie mają n[ażadne?] kontrybucje pozwalać, ale lubo by się insze wojew[ództwa] zezwoliły, mają je do nas, braciej swej, wziąć.

Dla obrony Ukrainy koronnej od pogan [...]²⁶⁹⁸ sufficere dediaminimi [?] praesidium z wojska kwarcianego ex subsidiis i z różnych pańskich poctów, przywod[ząc] też do skutku dawne prawa o rezydencj ichm. pp. starostów ukraińskich w swych starostwach. Jeśliby je[dnak] pewne jakie wiadomości zachodziły de hostilitate po[gan], abo jeśliby kozackie swo(wo)leństwo terażniejszym woj[skiem] nie było, mają pp. posłowie na[si sto]sować się w sposobie tej obrony do zgody uniwer[salnej] wszystkich województw. Wszakże gdyby do pozwolenia [po]spolitego ruszenia przyść miało, należeć to będzie i[chm. pp.] posłom, aby ostrzegli zwyczajnej wyprawy [...]²⁶⁹⁹.

Co zaś tknie się pewności pokoju z Moskwą [...]²⁷⁰⁰ że opatrzenie tamtejszej Ukrainy ineumbit. Ichm. [pp. W.K.] Litewskiego aby przykładem Korony mieli tam takowe [...]²⁷⁰¹ praesidium ponieważ się ichm. żadnem kosztem [swoim?] nie przykładają do wojska koronnego kwarcianego [i do] opatrowania Ukrainy koronnej.

²⁶⁹² Fragment urwany.

²⁶⁹³ Fragment urwany.

²⁶⁹⁴ Sejm nadzwyczajny obradował w Warszawie w I – III 1637 r.

²⁶⁹⁵ Konstytucja sejmu z 1637 r. pt. *Trybunał Radomski* (VC, t. III, vol. 2, s. 303-306).

²⁶⁹⁶ Fragment urwany.

²⁶⁹⁷ Jedno słowo urwane.

²⁶⁹⁸ Jedno słowo urwane.

²⁶⁹⁹ Fragment urwany.

²⁷⁰⁰ Jedno słowo urwane.

²⁷⁰¹ Jedno słowo urwane.

Żądanie królewiców²⁷⁰² ichm. pp. n. m., liubo z przystojnem posanowaniem, przypomnieniem i [...] ²⁷⁰³ jednak nie możemy na ten czas żadnej pewnej deklaracji czynić, ale w tym zlecmy ichm. pp. posłom do p[o]wszechnej zgody wszystkich województw i ziem stosowa[ć] się. Wszakże Kurlandia²⁷⁰⁴ i powiaty bytowskie i lemburskie²⁷⁰⁵ nie życzymy [...] ²⁷⁰⁶.

[...] ²⁷⁰⁷ jeśli do tego miało przyść [...] odeszło, ale żeby w nim też [...] jako w tych krajach Pan Bóg błogo[...]

[...] o bezpieczeństwie miast drobniejsze [...] pr(ae)iuditio stanu szlacheckiego sobie [...] w podłych sprawach wielkie kryminały[...] starać ichm. pp. posłowie, aby nova(m) [...] tylko do własnych kryminalnych ekscesów [...] articuloru(m) castro[rum] był pociągniony [...] i pozycje w Tykocinie²⁷⁰⁸, także i strony przyw[...] relacji i protestacji w Goniądzu²⁷⁰⁹ przed urząd grodzki [...] zlecmy ichm. pp. posłom naszym namowy [...] sejmikowe do skutku przywieść i one uchwałą sejm[...]

[...] kończeniu da Bóg szczęśliwym sejmie blisko [przyszłym] [...] tego żądamy [od] ichm. pp. posłów, aby nam sejmik [...] relacyjny przynieśli zasię jako iura [?] wszystkie sta[...] wszelaką wdzięczność po[...] [1 sł. n.] ichm. gotowi zawsze będziemy.

Petita

[...] ichm. p. starostą ryskiem²⁷¹⁰ wnieść przy[...] do J.K.M., aby habita condiana ratione [...] jm. nie następował szkód z obciążliwemi [...].

²⁷⁰² Jan Kazimierz Waza i Karol Ferdynad Waza biskup wrocławski.

²⁷⁰³ Jedno słowo urwane.

²⁷⁰⁴ Księstwo Kurlandii i Semigalii od 1569 r. lenno Korony Królestwa Polskiego.

²⁷⁰⁵ Powiaty Lębork i Bytów, położone na terenie księstwa zachodniopomorskiego, od 1526 r. lenno Korony Królestwa Polskiego. Po śmierci w 1637 r. Bogusława XIV, ostatniego władcy z rodu Gryfitów, włączone do Rzeczypospolitej (weszły w skład województwa pomorskiego).

²⁷⁰⁶ W tym miejscu urywa się instrukcja z Rkp. 1: NGAB Mińsk, F. 1708, op. 1, nr 36, k. 7v.-8v.

²⁷⁰⁷ W tym miejscu zaczynają się końcowe fragmenty instrukcji z Rkp. 2: NGAB Mińsk, F. 1708, op. 1, nr 1, k. 73v.-74.

²⁷⁰⁸ Tykocin miasto królewskie w ziemi bielskiej, miejsce odbywania sądów ziemskich, ośrodek starostwa niegrodowego. Obecnie w województwie podlaskim.

²⁷⁰⁹ Goniądz miasto królewskie w ziemi bielskiej, od 1668 r. siedziba urzędu grodzkiego filialnego wobec Brańska. Obecnie w województwie podlaskim.

²⁷¹⁰ Prawdopodobnie chodzi o starostę ryckiego. Ryki – wieś królewska w województwie sandomierskim, ośrodek starostwa niegrodowego. Obecnie w województwie lubelskim. Na początku lat 30. XVII w. starostą ryckim był Krzysztof Dzierżek. W r. 1648 jako starosta występował Jerzy Ossoliński kanclerz wielki koronny. Chłapowski, s. 136.

[...] jmp. Wiszowatem²⁷¹¹ dawnem poborcą [...] powiatu, żeby mu wolno było dobierać [...] podatków tam, gdziekolwiek banicje [?] otrzymały [k. 74v.] [...] Christof Brzozowski²⁷¹² [...] marszałek sejmiku partykularn[ego] [...] ²⁷¹³.

Sejmik relacyjny ziemi drohickiej, Drohiczyn, 19 V 1638 r.

Sejmiki relacyjne zwołane zostały mocą konstytucji sejmu zwyczajnego warszawskiego obradującep 10 III – 1 V 1638 r.: Deklaracje województw o podatkach: Ziemia drohicka, podymne dwoje poborami, i czopowe do skarbu, sejmik die 19 maii [1638] (VC, t. III, vol. 2, s. 347). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik relacyjny ziemi bielskiej w Brańsku, 19 V 1638 r.

Sejmik został zwołany konstytucją sejmu z 1638 r.: Deklaracje województw o podatkach na potrzebę Rzeczypospolitej pozwolonych. W konstytucji opublikowanej w VC t. III, vol 2, s. 347 wymienione zostały informacje dotyczące sejmików relacyjnych ziemi drohickiej i mielnickiej. W odniesieniu do ziemi bielskiej widnieje tu puste miejsce do uzupełnienia. Król Władysław IV uniwersałem datowanym w Warszawie 12 V 1638 r. przelożył termin sejmiku na 31 V. Ponieważ uniwersał dotarł zbyt późno, sejmik odbył się w przewidzianym konstytucją terminie.

1. Uniwersał Władysława IV do szlachty ziemi bielskiej na sejmik relacyjny, Warszawa, 12 V 1638 r.

Rkp. AGAD, Gr. br., nr 31, k. 476 v., kopia. Oblaty w urzędzie grodzkim brańskim dokonał Jan Jakubowski 18 V 1638 r. (F. 3 post Dom. Exaudi).

Władysław IV z łaski Bożej król polski, w(ielkie) ks(iąże) l(itewskie), r(uskie), p(ruskie), m(azowieckie), ż(mudzkie), i(nflanckie), s(moleńskie), cz(ernihowskie) a szwedzki, g(ocki), w(andalski) dziedziczny król.

²⁷¹¹ Prawdopodobnie chodzi o Marcjana Wiszowatego.

²⁷¹² Krzysztof Brzozowski sędzia ziemski bielski 1635-1642, podkomorzy bielski 1642-1648.

²⁷¹³ Urwany koniec tekstu.

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy, a mianowicie dygnitarzom, urzędnikom i wszystkim stanu rycerskiego województwa podlaskiego obywatelom, uprzejmie i wiernie nam miłym, łaskę naszą k(rólewską).

U(przejmie) i w(iernie) nam mili. Liubo posłowie od ichm. w(ierności) w(aszych) na blisko przeszły sejm²⁷¹⁴ zebrani, względem pozwolenia na potrzeby RP do braciej wzięli i obrawszy sobie i naznaczywszy sejmik na dzień 19 miesiąca maja. Że jednak ścisłość czasu nie pozwoliła, aby konstytucje sejmku tego tak prędko wydrukowane i ichm. w(iernościom) w(aszym) do wiadomości przywiedzione być mogły, przecz czasowi samemu i potrzebie wygadząc, prolongujemy sejmik ten i on na dzień 31 miesiąca maja ^apowiatowi brańskiemu²⁷¹⁵ w Brańsku składamy. Żądając, abyście na czas i miejsce naznaczone zjachali a uczyniwszy przedsię deliberacją o gwałtownych potrzebach RP, przykładem inszych zasię województw, idąc do powszechnej stanów koronnych zgody na przeszłym sejmie namówionej, gotowali się i non deserent(t) w tej mierze ratunek obmyślili, jakoby RP od tych niebezpieczeństw i potrzeb publicznych cale i gruntownie uwolniona była. W czym że z życzliwej ku ojczyźnie miłości, zarówno u(przejmości) i w(ierności) jawnemi, tego potrzebować będziemy, nie wątpimy, co pilnie u(przejmościom) i w(iernościom) w(aszym) zlecamy. I aby też ten uniwersał przez urzędy grodzkie według zwyczaju publikowany był, rozkazujemy.

Dan w Warszawie dnia 12 miesiąca maja r. P. 1638, panowania naszego polskiego i szwedzkiego VI.

Vladislaus rex.

2. Informacja dotycząca zgody sejmiku relacyjnego ziemi bielskiej na podatki oraz wybór poborcy, Brańsk, 19 V 1638 r.

Rkp. AGAD, Gr. br., nr 31, k. 476 v., oryginał. Oblaty dokonał zapewne Paweł Ferdynand Szczawiński pisarz ziemski bielski, marszałek sejmiku, 19 V 1638 r. (F. 4 post Dom. Exaudi).

Szlachta ziemi bielskiej wyraziła zgodę na podwójne podymne. Na poborcę podatku wybrała Mateusza Jalbrzyka Wszeńskiego podsędką ziemi bielskiej. Własnoręczny podpis pod Informacją złożył Paulus Ferdinandus Szczawiński notarius terrestris Bielscensis, marschalculus conventus praesentis²⁷¹⁶.

²⁷¹⁴ Sejm zwyczajny obradował w Warszawie w III-IV i zakończył obrady 1 V 1638 r.

^{2715a-a} Omyłka w uniwersale. Powinno być: ziemi bielskiej.

²⁷¹⁶ Paweł Ferdynand Szczawiński pisarz ziemski bielski 1635-1646.

3. Informacja dotycząca laudum sejmiku relacyjnego ziemi bielskiej, Brańsk, 19 V

1638 r.

Rkp. AGAD, Gr. br., nr 31, k. 476 v., oryginał. Oblaty dokonał zapewne Paweł Ferdynand Szczawiński pisarz ziemski bielski, marszałek sejmiku, 19 V 1638 r. (F. 4 post Dom. Exaudi).

Szlachta ziemi bielskiej wyraziła zgodę na budowę pomieszczenia na akta ziemskie tykocińskie.

Własnoręczny podpis pod Informacją złożył Paulus Ferdinandus Szczawiński notarius terrestris Bielscensis, marschalcus conventus praesentis.

Sejmik relacyjny ziemi mielnickiej, Mielnik, 20 V 1638 r.

Sejmiki relacyjne zwołane zostały mocą konstytucji sejmu zwyczajnego warszawskiego obradującego 10 III – 1 V 1638 r.: Deklaracje województw o podatkach: Ziemia mielnicka także, salvis abiuratis desertatorum, sine praeiudicio wystarczającej summie dwojga podymnego. Czopowe jedno do skarbu. A do porachowania w poborach, i obrania poborcę, sejmik do braci, die 20 maii (VC, t. III, vol. 2, s. 347). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik przedsejmowy ziemi mielnickiej w Mielniku 25 VIII 1639 r.

Władysław IV uniwersałem datowanym z Wilna, 30 IV 1639 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 5 X 1639 r., sejmiki przedsejmowe na 25 VIII 1639 r. (Druk: ASWK, t. II, cz. 1, s. 234).

Instrukcja posłom na sejm z sejmiku ziemi mielnickiej, Mielnik, 25 VIII 1639 r.

Rkp. AGAD, AR, dz. II, nr 1178, s. 1-3

[s.1] Artykuły od nas, dygnitarzów, urzędników i wszystkiego rycerstwa ziemie mielnickiej na sejmik terazniejszy 25 octobris²⁷¹⁷ roku 1639 od JKM PNM złożony do Mielnika zgromadzonych, urodzonym Wawrzyńcowi Wężowi chorążemu mielnickiemu²⁷¹⁸,

²⁷¹⁷ Kopista błędnie wpisał „octobris”, zamiast „augusti”. Sejmiki odbyły się większości ziem 25 sierpnia 1639 roku.

²⁷¹⁸ Wawrzyniec Wąż, chorąży mielnicki w l. 1639-1647.

Krzysztofowi Piekarskiemu podczaszemu brzeskiemu²⁷¹⁹, posłom naszym na sejm walny warszawski blisko przyszły od nas godnem obranem podane.

Naprzód im. panowie posłowie JKM PNM za takowe o dobrem ojczyzny, prawie ojcowskie obmyślwanie podziękować mają. A co się tknie propozyciej JKM przez urodzonego Samuela Humnickiego podstolego sanockiego²⁷²⁰, posła JKM nam przełożonej strony obrony i uspokojenia ab extra et intra RP W tem im. panowie posłowie z drugimi pp. posłami znosić się mają, do tej się strony przychylając, któraby do pokoju i zgody zobopolnej rzeczy ojczyzny naszej wiodła.

Podatków jednak żadnych pozwalać nie mają. W czym fidem ichm. pp. posłów onerujemy, aby żadnych podatków nam nie przynosili, sub nullitate pozwolonych podatków, jednak obiecując to z imieniem naszym RP nie chcemy deesse.

Kozacy aby w klubę i w porządek wprawieni byli, życzymy. Takowem jednak sposobem, aby RP z potęgi огоłocona nie była, aby strzeż Boże ad aliquid civile jacendu(m) nie przyszło.

Konkluzja sejmowa aby nulla tenque prolongowana była sub nullitate sancitorum.

Cła gdańskiego żeby omni ratione legitimae dopuszczali, w czym na zgodę patrzeć mają i postrzegać, żeby żadna desmembracja inter partes RP nie była, a wprzód się dowiedzieli, wiele cła morskie(go) dotychczas wzięto, i jeśli iuxta mentem constitutionu(m), temi pieniędzmi szafowano, więc i insze publiczne pieniądze, jeśli na publiczną potrzebę obracały się, i na te tylko [o] której RP wie, albo na nie zezwalała, i bez której się obejść nie może.

De hiberniis, de gratitudine JKM w mynicy strony Inflantczyków smoleńskich obłężeńców, żołnierza, któremu przez granicę dobra odeszły opatrzenia, egzekucjej z banitów, i aby infamie na sejmach in contumaciam sine positione madatorum otrzymane nie były.

Więc o komisarze wojskowe granic z Moskwą, i o krzywdy od wojsk szwedzkich poczynione, z inszemi stany RP zgadzać się mają.

Co się tknie lenna margrafa Zygmunta brandenburskiego²⁷²¹, to ponieważ sapit alienationem bonorum RP, na to pp. posłowie pozwalać nie mają.

²⁷¹⁹ Krzysztof Piotr Piekarski podczaszy brzeski w l. 1635-1643.

²⁷²⁰ Samuel Humnicki, dworzanin królewicza, potem króla Władysława IV, podstoli sanocki w l. 1626-1653.

²⁷²¹ Jan Zygmunt margrabia brandenburski, książę pruski w l. 1609-1619.

Także na zapłacenie sumy księżnie de Krois²⁷²², ponieważ jako się ex relationibus pp. deputatów na wejrzeń w prawie i ex inquisitionibus pokazało, że ta suma z poborów od obywatelów tych powiatów Bytowa i Lemburka jest wybrana, nie pozwalając.

[s. 2] Constitude, które unii i prawu i stanowi szlacheckiemu derogant i przeciwko którym protestacje zaszły, jako o tytułach, praesenphach [?], o nobilitacjach, aby ad normam legum et iustiae deklarowano.

Senatus consulta, jeśli ad mentem prawa pospolitego odprawują się, przejrzeć i uważać. A meta(m) kawalerii, aby konstytucją ubezpieczono providere.

W zaciągi cudzoziemskie, aby RP nie wdano ostrzec.

Dekretami sejmowymi, aby nowego prawa bez pozwolenia RP nie stanowiono i sumario procesu nikogo nie sądzono.

Regestr sejmowy aby w takim porządku był jako trybunalski.

Protestacje przeciwko konstytucjom in aggravationem, któremu województwu, albo ziemi, aby urzędy grodzkie od posłów przyjmowały, konstytucją warować i poenam et forum naznaczyć.

Dekreta sejmowe ratione criminis Laesae M(aies)tt(at)is in absentia deputatów z izby poselskiej, aby nie były sub nullitate.

O ekonomie, aby tak wyciągano, żeby patrimonia RP inde solutionem nie przychodziły.

Za mąż [1 wyraz?] królowny²⁷²³ jejmości aby eu(m) sortu RP było, postrzec.

A iż nasza ziemia mielnicka w nieoddawania przez trzy lata soli niemale praeiudiciorum od administratorów odnosi sessio im. pp. posłowie o to z jm. panem podskarbin²⁷²⁴ depostulować mają je i jeśli do koekwacji stany RP przystępować zechcą, tedy aby wprzód od soli tę koekwacją zaczęto i do dalszej koekwacji nie

²⁷²² Żona księcia Ernesta Bogusława de Croy, siostrzeńca ostatniego księcia pomorskiego Bogusława XIV (w l. 1620-1637), któremu winna była RP pieniądze wzięte pod zastaw ziemi lęborskiej i bytowskiej.

²⁷²³ Królowna Anna Katarzyna Konstancja Waza.

²⁷²⁴ Jan Mikołaj Daniłowicz, podskarbi wielki koronny w l. 1633-1650.

przystępować, ale nam o koekwacji jaka będzie na sejmik relacyjny przynieść, a my non...? renibus patriae jeśliby w czym ratunku potrzebowała.

Komisja podlaska już uspokojona, aby in de...en constituciey przywiedzona nie była postrzegać tego ichm. mają.

Wybranieckie włóki, jeśliby RP na pieniądze obrócić chciała, tedy tego postrzegać ichm. panowie posłowie mają, aby włóki wybranieckie w ziemi mielnickiej piaszczyste taksowane były, według rewizji skarbowych, i nie były równane z włókami gruntów dobrych, zabiegając spustoszeniu tych włók.

Akta ziemskie mielnickie ponieważ antiquitate consumatur deputaty, to jest urząd ziemski i urodzonego Gabriela Irzykowicza podkomorzego²⁷²⁵ i Stanisława Mogilnickiego wojskiego²⁷²⁶ mielnickich ad congenda et transcribenda acta sejmem naznaczono. Na co pobór mamy na sejmiku relacyjnym złożyć, który autoritate conuentus aprobować i on obywatele tuteczni do poborcę tam obranego oddawać powinni będą sub paenis [s. 3] de retentis contributionibus sanctis to konstytucją warować mają pp. posłowie.

Novitates żadne, aby w województwie podlaskim nie stawały postrzegać ichm. pp. posłowie mają.

Królowic JM Kazimierz, aby elliberowany był starać się i na assecuracją jaka się będzie RP zdała. Także królewiczowi JM Karolowi Ferdynandowi na coadiutorię biskupstwa płockiego pozwolić mają.

Za jm. księdzem biskupem łuckim prosić ichm pp. posłowie JKM i RP to effuere, aby do biskupstwa, częścią przez Tatary, częścią calamitate pestis od żołnierza zniszczone, opactwo trzemeszyńskie, które teraz trzyma pro incompatibili(tas) non censeretur.

Summa potomków Stanisława Węza w konstytucji anni 1635 assecurowana, aby z skarbu RP WKL zapłacona i fides Reipublicae w tem elliberowana była, starać się ichm. pp. posłowie mają.

²⁷²⁵ Jerzy (Gabriel) Irzykowicz podkomorzy mielnicki w l. 1620-1641.

²⁷²⁶ Stanisław Mogilnicki wojski mielnicki w l. 1622-1645.

Za panem Jerzym Hornowskim, który służąc RP w Wołoszech, pojmany, w więzieniu tureckim przez lat kilkanaście był, prosić JKM aby na jego calamitatem, którą poniósł względ mi(łości)wy mieć raczył.

Za panem Marcinem Kąckim²⁷²⁷, aby rewizory do oglądania kosztu, który łożył na rzece Lesczej [Leśnej?] w usypaniu tam groblej, także do taksowania grobelnego konstytucję naznaczyć raczył.

Które artykuły fidei et integritate ichm. pp. naszych zlecamy, pewni tego będąc, że nam ichm. fidem et conscientiam suam, którą się nam obowiązek exonenują.

Na co się podpisać i tę zgodę do akt grodzkich podać zleciliśmy jm. panu marszałkowi naszemu.

Sejmik przedsejmowy ziemi drohickiej w Drohiczynie, 25 VIII 1639 r.

Król Władysław IV uniwersałem datowanym w Warszawie 12 V 1639 r. zwoływał sejm walny do Warszawy na 5 X, sejmik przedsejmowy drohicki na 25 VIII 1639 r. Uniwersału adresowanego do ziemi drohickiej nie odnaleziono.

Instrukcja szlachty ziemi drohickiej na sejm, Drohiczyn, 25 VIII 1639 r.

Rkp. AGAD, Gr. droh., seria II nr 29, k. 205-213v. Oblaty w urzędzie grodzkim drohickim dokonali m.in.²⁷²⁸: [1] Andrzej Wodyński²⁷²⁹ łowczy podlaski, marszałek sejmiku, [2] Marek Wodyński²⁷³⁰ kasztelan podlaski, [3] Bartłomiej Czerski, [4] Jan Chobryński, [5] Tomasz Morzkowski, [6] Maciej i [7] Paweł Kamieński, [8] Stanisław Wiktorowski, [9] Paweł Mężeński, [10] Krzysztof Mężeński, [11] Stanisław Czapski, [11] Adam Mogilewski, [12] Wojciech Zaleski, [13] Jan Moczulski, [14] Stanisław Kłopotowski, [15] Marcin Mlącki, [16] Adam Grański, [17] Piotr Wąż, [18] Samuel Wąż, [19] Mateusz Dłuski, [20] Paweł Pietkowski, [21] Stanisław Zaleski, [22] Adam Świdorski, [23] Tomasz Rzewuski, [24] Wojciech Krasnodębski, [25] Jerzy Zajęcznicki. Data oblaty nie zachowała się.

My dygnitarze, urzędnicy, rycerstwo i obywatele powiatu drohickiego, zjachawszy się do Drohiczyna p(ro) die 25 augusti na miejsce zwykłe obrania posłów na sejm przyszły sześćniedzielny złożony i wysłuchawszy cum ea qua decet rewerencją instrukcej posła JKM [k. 206] ur. jmp. Ludwika

²⁷²⁷ Marcin Kącki, w późniejszym okresie: miecznik mielnicki (1646-1647), chorąży mielnicki w l. 1647-1650.

²⁷²⁸ Pośród osób, które dokonały oblaty dokumentu, pominięto tu nazwiska tych osób, których podpisy znajdują się pod instrukcją (prócz nazwiska marszałka sejmiku).

²⁷²⁹ Andrzej Wodyński łowczy podlaski 1630-1648.

²⁷³⁰ Marek Wodyński kasztelan podlaski 1634-1646, później także starosta nurski 1643-1646 i drohicki 1643-1646.

Kazanowskiego stolnika podlaskiego w pośrodek koła rycerskiego wniesionej, obraliśmy posłów spośród siebie, ichm. pp.: jmp. Marcina z Obór Leśniowolskiego²⁷³¹ dworzanina pokojowego JKM, starostę drogickiego i p. podstarościę, jmp. Symona Niecieckiego. Którym zleciliśmy, aby to co należało ad utilitatem defensionis RP, znosili się z inszemi województwy, dając im omnimodam we wszystkim facultatem.

1. Naprzód monitoria JKM PNM zebrali, obedięcią przyjąwszy, zleciliśmy ichm. pp. posłom naszym, aby cum summa que R(e)gam m(aies)t(a)tem decet reverentia(m), imieniem equestris oridin(is) powinne oddali dzięki, że się nam ojcowskie stawi w obmyślaniu o całości, o zdrowiu RP i postronnych niebezpieczeństw zachodzących, z powinszowaniem fortunnego panowania JKM z pomnożeniem wszelkiej szczęśliwości, które świat mieć może tak w domu, jako i nad nieprzyjacielem. Pana Boga Wszchemogącego o długą intencję panowanie i szczęśliwe zamysły JKM upraszając.

2. Na zapłatę wojsku w służbie będącemu [k.206v.] życemy dawne retenta u jmp. podskarbiego²⁷³² z komputu ichm. pp. deputatów wydawali się z reszty na zapłacenie ostatniej ćwierci wojsku koronnemu. Mają się tego upomnieć pp. posłowie, aby ta zapłata wojsku ukrainnemu oddana była.

3. A iż fama malum quo non velocius ullum, niebezpieczeństwo od Turek zachodzi, zaczym lubrica fides pogańska. Naprzeciwno tejże potędze pogańskiej prędszy, gotowszy sposób nad pospolite ruszenie być nie może, tego przestrzegając, aby sine divisione belli.

4. Wdzięcznej pamiętki powiat ten zostawa, i odwaga JKM w sercach wiernych poddanych dobrze wyryta, za którą szczerym umysłem, uprzejmą ku RP chęcią, niekiedy radząc, niekiedy na wojnach, niekiedy na inszych przygodach i przypadkach i czułością, i uprzejmością swoją Pańską z tych upadków i trudności RP uwolnił. Za co rozumiemy być za słuszną gratitudine, stosując się ad desideriu(m) JKM, z województwy inszymi uczynić et modum namówić. A iż jako wielką osobę, tak niemniejszą pociechę z łaski Bożej wszystkiej RP zostaje KJM, słuszną i powinną wyciąga życzliwość. Prowadzi i porywa za sobą wiernych poddanych ku Panom swym uprzejmy afekt [k. 207] wdzięcznej pamiętki. Skąd perennem gloriám naród polski, stąd wielkich wynikających ozdób i pociech ojczyzny przy wysokich przymiotach i pobożności na ozdobę chrześcijaństwa wszystkiego. Aby im dalej, tym większy afekt królowna²⁷³³ jej mość, której obojga narodu RP w sobie i animuszu swym królewskim zawziąwszy, pomnażać miała. Starać się mają pp. posłowie, żeby proporcjonalna gratitudo do świętego stanu małżeńskiego królownie jm. obmyślona była.

²⁷³¹ Marcin Leśniowolski starosta drohicki 1620-1643.

²⁷³² Jan Mikołaj Daniłowicz podskarbi wielki koronny 1632-1650.

²⁷³³ Anna Katarzyna Konstancja Waza, przyrodnia siostra króla Władysława IV.

5. Wielka w każdym czasie prerogatywa Ichm. Regum powinna być. Dla sławy, całości tej RP, ani dostatków, ani zdrowia, co nawiększa po wszystkie czasy panowania swego w oczach wszytkiego chrześcijaństwa nie żalowali. Od których danej szcudroblowości przez przodków JKM wolności naszych wzielichmy, i którzy dla nas ojczyste państwa pozbyli. Nie daj tego Boże, wzajem spolna to, spolnych wiąże przysięga pana z poddanych, aby pietatem i uprzejmej życzliwości po nas odnieść nie mieli. Zaczyn królewiczowi jm. Kazimierzowi²⁷³⁴, jako najprędzej dać ratunek, zleciliśmy znosić się z inszemi województwy pp. posłom.

[k. 207v.] 6. Lubo nie jest recompensabile pro tantis beneficiis JKM przeciw RP z odwagą zdrowia i uszczerbkiem JKM uczynionych, tanto principi et pater patriae regratitudinem uczynić. W czym jednak nie chcąc deesse JKM, obmyślić mają pp. posłowie, zniósłszy się z inszemi województwy, to co od wiernych poddanych w oświadczeniu nawiększej życzliwości być może, jakoby i długi popłacone być mogły, i bona mensae regalis w lepszej zostawały kondycjei.

7. Intencja jm. ks. biskupa płockiego²⁷³⁵, tak szczęśliwa i pobożna, skłonności i życzliwości przeciw świątobliwemu potomstwu świętej pamięci KJM²⁷³⁶, godna i pochlebna wszytkich pochwały i podziękowania, że królewicza jm. Karola Ferdynanda²⁷³⁷, już dojrzałym swym do sytości lat wieku w podeszłym czasie venerans senectutis suae, wzywa in parem cum solitudine podymowane prace in vinea domini biskupstwa swego płockiego. Za słuszną rzecz potykając, prosić JKM gorąco o konsens RP pp. posłowie mają.

8. A iż na tym siła należy województwu podlaskiemu, aby biskupstwo łuckie, które spustoszenie i egzakcje [k. 208] żołnierskie i przez insze różne przyczyny do wielkiej dezolacjei przyszło. Tedy starać się mają pp. posłowie dla wielkich i uważnych przyczyn gorącą wnosząc instancją, aby opactwo strzemeszyńskie²⁷³⁸, którego jest jm. ks. biskup²⁷³⁹ terażniejszy posesorem, zostało przy niem. Bo inaczej nie może subsistere dla dezolacjei i authoritas conservare senatoriam. Co za artykuł i za petitum ichm. pp. posłom zlecamy.

9. Trybunału lubelskiego województwa do niego należące w dziesięć lat sądzone ledwie bywają. Tedy prędsze dochodzenie sprawiedliwości sądów ultimae instantiae obmyślić mają, lubo prolongacją, lubo sowitym deputatów naznaczeniem do Trybunału.

10. Niemała jest przeszkoda - nierychłe zjeżdżanie tak ichm. pp. senatorów, jako i posłów ziemskich na sejm. Którzy z nowa conclusam materiam praesentes w alterkację przez długi czas

²⁷³⁴ Chodzi o Jana Kazimierza, przyrodniego brata króla Władysława IV, aresztowanego w 1638 r. z rozkazu kardynała de Richelieu.

²⁷³⁵ Stanisław Łubieński biskup płocki 1627-1640.

²⁷³⁶ Zygmunt III Waza.

²⁷³⁷ Karol Ferdynand Waza biskup wrocławski 1625-1655 w 1640 r. został również biskupem płockim.

²⁷³⁸ Trzemeszno – klasztor kanoników regularnych z poł. XII w., od 1441 r. podniesiony do rangi opactwa.

²⁷³⁹ Andrzej Gembicki biskup łucki 1638-1654, opat trzemeszeński.

przywodzą i jednostajną wszytkich zgodę contradictionibus niszczą. Tedy gdyby się nie stawił do pół sejmu sine legali, to co by było absens conclusum nie powinno irritare, oprócz tego, co by zostawało in motu sine decisione. A marszałek poselski od [...] ²⁷⁴⁰ [k. 208v.] dekretów trybunalskich aby był iuratus.

11. Wielką w tym niewczesność et inaequalitatem z województwy innemi koronnemi ponosiliśmy, że quantitate soli województwu wszytkiemu podlaskiemu z jednym powiatem województw innych koronnych porównaną. Ta tedy inaequalitas żeby się naszemu województwu nie działa, starać się pilnie i prosić mają JKM pp. posłowie o aukcję soli województwu naszemu, według dawnych obietnic KJM. Gdyż tak małą kwotą kontentować się nie przemogą. A dystrybutorowie by obrani byli w poniedziałek po nowym lecie ²⁷⁴¹.

12. Komisja de p(rae)tiis reru(m) do tego czasu efektu swego nie wzięła. A pretia in immensum, z wielką utratą obywatelów a nieznośnym RP zniszczeniem podniesione quotannis niemal bywają. Tedy ad ex[a]equationem aby były p(er)misse podług dawnych praw przywiedzione z naznaczeniem surowych i sowych poen na kupce cum assignatione fori et finali executionis w grodzie sine apellationem, oprócz aktorii, ad Tribunal Regni.

13. Konstytucyj przeszłego sejmu o tytułach cudzoziemskich ²⁷⁴², jako z tej miary nie chcemy nic derogować, iż honorem et p(rae)rogativa(m) stanu naszego rycerskiego [k. 209] w swobodach, z łaski Bożej, i w rozkosznych wolnościach porodzonym, ten klejnot wszytkim narodom zawisł, słusznie zda się ochronić. Tak z drugiej strony inherens protestacyi posłów województwa podlaskiego o tej uczynionej, nie możemy tego znieść w czym się ta konstytucja z uniami narodów naszych nie zgadza. Bo my tych tytułów książęcych, które przed unią były, nie mamy za tytuły cudzoziemskie. Gdyż ludzie zacne do uniej przyciągniono otrzymawszy ten rzetelny warunek, że przy tytułach i preeminencjach swych, oni sami i potomstwo ich, zachowane być miało. A tak pp. posłowie nasi stanę przy tym mają, aby ta konstytucja deklarowana była, jako by według obowiązku uniej przy tytułach książęcych zachowani byli [ci], którym przed unią te tytuły należały. Gdyż jako wszytkiej RP, tak osobliwie województwu podlaskiemu na tym należy, aby w żadnym punkcie, w żadnym paragrafie, świętobliwa unia, na której wszytkie nasze prawa, wolności i majątności fundują, naruszona nie była.

14. Iż ordynacyi dóbr ziemskich po konstytucyj a. 1635 ²⁷⁴³ uchwalonej multu(m) derogatu(m) et contraveritu(m) [...] ²⁷⁴⁴ [k. 209v.] nie tak pośledniejszym RP konsensem niektórym kościołom, per nova fundatione zwłaszcza, iures finitivis danym, jako innemi sposobami, inwencjami ad precendoru(m) bonoru(m) fixoru(m) spiritualis klasztory które bon(is) terr(estr)ibus fundacje swoje zakładają i zakładają

²⁷⁴⁰ Jedno słowo nieczytelne

²⁷⁴¹ 2 I 1640 r.

²⁷⁴² VC, t. III, vol. 2, s. 315, konstytucja sejmu z 1638 r. *o tytułach cudzoziemskich*.

²⁷⁴³ VC, t. III, vol. 2, s. 258-259, konstytucja sejmu z 1635 r. *Ordynacja Rzeczpospolitej dóbr ziemskich dziedzicznych*.

²⁷⁴⁴ Jedno słowo nieczytelne.

chęć po przeszłych ziemskich dóbr donacjach, znowu per obligationes albo inscriptiones. Na ostatek legata in bonis fisci summarum quantitate valorum dochodzących, dobra ziemskie od poseszej stanu rycerskiego i sukcesyjnej avelunt i posiadają dóbr ziemskich różnym pretekstem tak otrzymują, że stan szlachecki do zniszczenia przychodzi, a zatem i obowiązek służby wojennej sensim słabiej musi. Tedy pp. posłowie o to starać się mają, aby tę ordynacją, co by [...] ²⁷⁴⁵ ich wyszło do egzekucji przywiódłszy, inkwizycją general(is) autho(ritatis) conventus tak na tych, którzy jeno jakimkolwiek pretekstem odrywają, albo chcą odrywać, bona terrestria, jako i tych, którzy per conquestum modum avulsionem bonorum contrahunt i które by alienationis pociągały, uczyniona była. Contraventores jej, którzy by się pokazali spiritual(ibus), poenis contra cortesanos [sic] sancit(ur) et arresto bonorum summarumque p(rae)tensarum. [k. 210] A seculares poena infamiae et confiscatione(m) bonoru(m) cum cassatione et nullitate p(rae)tension(is) avulsionem perseferentiu(m). O które pretensje, jeśliby questio mot(a)ta iudicial(is) do któregokolwiek foru(m), sive spirituale, sive seculare, ma być irritum et manne.

15. Hibernoru(m) sposób przez ichm. pp. hetmanów obojga narodu podany w izbie poselskiej namówiony, nic concludiwe [sic] nie zawierając na sejmik lubo election(is) deputat(orum), gdzie pp. posłowie zwykli relation(em) w Koronie czynić, lubo na osobne, partykularne, na to specjal(is) złożone miejsce do braciej powinni odnieść dla konsyderacji, bez uciążenia stanu rycerskiego.

16. Konstytucja o wybrańcach ²⁷⁴⁶ przeszłego sejmu uczyniona ex inquisitione z łanów, z których służyć winni albo gdzie w innych rozdanych, albo do folwarków od starostw przyłączonych, puncta ad effectum przywieść i tę powinność wybrańską na służyć piechotę za pieniądze ich obrócić. A starostowie i dzierżawcy ex integro atestacją łanów mają podać ad verificationi [k. 210v.] inquisitionis peragenda(m).

17. Komisja województwa podlaskiego z województwem brzeskiem WKL in a. 1636 według prawa wywiedziona i skończona w żadną inkwizycją aby nie była przywiedziona, ale in toto aprobowana została.

18. Praesidia krajów ruskich i Ukrainy z Kozakami, w chlubę [sic] onych wprawienie, aby w dobry[m] porządku na której [sic] wiele RP należy, zostawały. Na odpór zamysłem nieprzyjacielskiem i dewastacjom zawierzenia namówić i miejsca armatą, żeby ta od inkursji obwarowana, dowiedzieć się mają pp. posłowie.

19. W jurysdykcją spraw zadwornych osób ex privilegio JKM dependens o wszelakie pretensje accidentalium(m) z podatków, prowentów, dochodów na urząd którejkolwiek stronie z przywileju danego należących, sąd trybunalski aby się nie wdawał i takich spraw, które by officiali(s) sub suae vel ad privilegia suae do Trybunału zaciągany nie przypuszczali. Oprócz tych, które by dobra do pewnych lat

²⁷⁴⁵ Fragment zamazany. Prawdopodobnie powinno być: ze strony.

²⁷⁴⁶ VC, t. III, vol. 2, s. 317, uchwalana na sejmie 1638 r. konstytucja *Wybrańcy*.

constitutione res[...] ²⁷⁴⁷ in disquisitione zostawa [...] ²⁷⁴⁸ sub nullitate ante vel post [k. 211] agitati p(ro)cessus et actu(m) iudicialis atque evocation(em), poenae quingent(um) marcarum. Także prawa i lenna podlaskie podług zwyczajów i konstytucyj dawnych aby Trybunał sądził. Więc i kwarty ab habilibus zeznane, aby in dubiu(m) wokowane na żadne sądy nie były, sin secus kto by o to trudnił, poena evocationis ma być karany.

20. Droga JKM extra Regnum jako osobie JKM PNM periculum, tak i braciej inc(u)lta(m) przyniosła, aby więcej już nie bywała. Przestrzegać tego mają pp. posłowie, aby lege innovata było cautum, żeby takie odjazdy in posteru(m) nie bywały sine expresso consen(su) RP.

21. Dopytywać się tego mają pp. posłowie nasi, dlaczego konstytucje przez tak długi czas po sejmie supprymowane były i kto był tego autorem? Ażeby się potym tem podobne abusus nie działały, z inszemi kolegami i stanami RP mają mere rationes, jakoby konstytucje na każdym sejmie uchwalone u jmp. pieczętarzów na potym [k. 211 v.] przyczyniane, umniejszane, odmieniane i żadnym sposobem głosowane nie było, ale tak jako z podpisem marszałka i deputatów przy konkluzjej komponowane. A potym in factis do grodu podane będą, aby w druk bez żadnej zwłoki wychodzili i koźdemu potrzebującemu wydawane były.

22. A iż ojczyzna nasza, antemurale wszystkiego chrześcijaństwa, od potężniejszych sąsiad częścią pogańskich, częścią grubszych narodów jest obtoczona, aby była tym potężniejsza przeciwko postronnym, wystrzegać się ma namniejszej iskierki wojny wewnętrznej. Starać się tedy mają pp. posłowie, aby semena motu(m) civilium doma gdyby się zjawiły, były in ipso ortu zatłumione, tak, aby RP w to żalosne incendiu(m) belli, którem tak dawno zachodnia ściana w chrześcijaństwie gore, żadnem pretekstem zaciągniona nie była. A iż tak wielce się zagęściło, że ludzie za gromadną jadą temi: cudzoziemcy, dragani, Kozacy i rozmaitego stanu, na ichże prywatną potrzebę po dobrach JKM, jako i stanu szlacheckiego i duchownego stawają, stacje ciemienne przez gwałt zawždy wyciągają. Zaczym [k. 212] zabiegając temu warujemy, iż z tych każdy kto by się tego ważył, plebejusz na gardle, a sam pan poenae infamiae ma być karany et refusione damnoru(m) ukrzywdzonemu. A forum w Trybunale na solotki [?] ex speciali reg(est)ro peremptorie sprawić się ma.

23. Nie może być snadniejszego izby poselskiej compendiu(m), jako kiedy stanowią konstytucje na górze w senacie, o których w izbie poselskiej zmianiki żadnej nie było. Staną tedy przy tym mocno pp. posłowie nasi, aby w pierwszej konkluzjej in volume(n) legum nie wchodziło [nic] takowego, na co by wprzód w izbie poselskiej jednostajna nie zaszła zgoda.

²⁷⁴⁷ Dwa lub trzy słowa zatarte.

²⁷⁴⁸ Jedno lub dwa słowa zatarte.

24. Exules inflanccy, zarówno z oblężęciami smoleńskimi, aby tak dawno gratitudinem od RP z każdego sejmku cierpliwie oczekiwający odnieść tanquam aliquando mogli, żądać ichm. pp. posłowie mają.

25. Iż prolongacja sejmów, w izbie poselskiej prerogatywa, powoli wymykać się zda, obowiązujemy ichm. pp. posłów naszych fide, honore et conscientia, aby na pomknienie sejmku i jedną godzinę nie pozwolili.

Petita

[k. 212 v.] Za jm. Kaz(imierz)em Skolimowskie(m) mają pp. posłowie prośbę wnosić, aby w tych trudnościach pozostałych po rodzicu, który temu województwu, JKM i RP przez długi czas służąc, pozostawił w trudnościach potomstwo swe, wzgląd i baczenie być mogło.

Bractwu literackiemu kościoła farskiego [w Drohiczyń] włóka od pewnej osoby kupiona, ichm. pp. posłowie o libertacją onej starać się mają.

A iż [od] poborcy ziemie naszej drogickiej Trybunał radomski²⁷⁴⁹ nie przyjął i konflagrat, desolat miasta Drohiczyzna, które jest in nihilum desolowane w popiół, przez srogi ogień wniwecz obrócone. Starać się ichm. pp. posłowie mają, aby konflagraty te i desolacje były w skarbie przyjęte i poborca o to inkwietowany nie był.

Aby fundacje dawne podług praw swych zostawały in suo rigore i nie były inkorporowane do żadnej kapi[tuły] sine scitu RP. To jest ko[ściół] bielski, i owszem, aby przy swych prawach i zwyczajach dawnych [zo]stawał, instare pp. posłowie mają. A jeśli się sine consensu RP [Ko]ścioła tego gdzie indziej należała [k. 213] inkorporacja, to annihilare i artykułem określić quod iuris et aequitat(em) est potrzeba.

Za wniesioną dawno prośbę od stanów RP o indygenat za p. Wilhelmem²⁷⁵⁰, który przez tak wiele sejmów o indygenat prosi, żeby na przyszłym sejmie onemu pozwolony był, starać się mają pp. posłowie, z inszemi województwy znosząc się.

Zniesienie sum z zamków Bytowa i Lamborku²⁷⁵¹, aby na modernos possessores wniesiona była, którzy ją z łask JKM mają. Żeby sposób namówiony zostawał i suma zapłacona była, zlecamy pp. posłom.

²⁷⁴⁹ Trybunał Skarbowy Koronny.

²⁷⁵⁰ Wilhelm (Guillaume) Le Vasseur de Bauplan, francuski inżynier i kartograf w służbie Władysława IV.

²⁷⁵¹ Powiaty Bytów Lębork, położone na terenie księstwa zachodniopomorskiego, od 1526 r. stanowiły lenno Korony Królestwa Polskiego. Po śmierci w 1637 r. Bogusława XIV, ostatniego władcy z rodu Gryfitów, włączone zostały do Rzeczypospolitej (weszły w skład województwa pomorskiego)

W ostatku dexteritati poleciwszy ichm. pp. posłom fidei, cale podawamy ^adesideria braciej w domach pozostałych, prze[z] miłość powinna ojczyzny, miłością onych braterską zgodnie obranych^{a2752}, obowiązując ich ją.

Działo się ut supra w Drohiczyne, die 25 augusti a. D. 1639.

[1] Andrzej na Międzyzlesiu Wodyński łowczy podlaski, marszałek koła rycerskiego zjazdu tego, [2] Albertus Łużecki²⁷⁵³ iudex terrestris Drohicensis, [3] Julian Saczko, [4] Michael Kosiński, [5] Mathias Łużecki, [6] Franciscus Suchodolski, [7] Nicolaus Orzeszko, [8] Josephus Osekowski, [9] Stanislaus Grądzki, [10] Gregor[ius] Czarnocki camerarius terrestris Drohicensis, [11] Albertus Piętka Sobolewski burgrabius [k. 213v.] castrensis Drohicensis, [12] Jacobus Rzewuski, [13] Joannes Wasilewski camerarius t(errestris) D(rohicensis), [14] [Abrahamus] Casimirus Chobryński vicenotarius castrensis Drohicensis.

Sejmik deputacki województwa podlaskiego w Drohiczyne, 12 IX 1639 r.

Sejmik wybrał na deputatów do Trybunału Koronnego Wojciecha Korzeniowskiego i Kazimierza Wojewódzkiego pisarza grodzkiego łuckiego (Deputaci, s. 154).

1. Informacja o protestacji szlachty ziemi bielskiej przeciwko tumultowi na sejmiku deputackim województwa podlaskiego w Drohiczyne, Brańsk 20 IX 1639 r.

Rkp. AGAD, Gr. br., nr 31 oryginał. Oblaty w urzędzie grodzkim brańskim dokonał prawdopodobnie Krzysztof Brzozowski sędzia ziemski bielski (et al.) 20 IX 1639 r (F. 3 post foestum exaltatio sanctis Crucis).

Krzysztof Brzozowski wniósł protest do urzędu grodzkiego drohickiego przeciwko tumultowi, jaki miał miejsce na sejmiku deputackim województwa podlaskiego w Drohiczyne. Informację o tym incydencie oblatował w urzędzie grodzkim w Brańsku 20 IX 1639 r. Pod Informacją złożyli własnoręczne podpisy: Stanisław Skaszewski podkomorzy ziemie bielskiej; Christoph Brzozowski sędzia ziemie bielskiej; Mateusz Jałbrzyk Wszyński subiudex terrestris Bielsensis; Paweł Ferdinand Sczawiński pisarz ziemie bielskiej; Mikołaj Łyczko mp.; Joannes Ancuta mp.; Stanisław Falkowski mp.; Marcin Hryniewicki mp.

2. Wywód szlachectwa Telszewskich (Jedwabnickich z Teliszewa?)

²⁷⁵² Fragment dopisany na końcu instrukcji na k. 213v.

²⁷⁵³ Wojciech Łużecki sędzia ziemski drohicki 1638-1649.

Druk: *A.S. Radziwiłł, t. II, s. 169-170; t. III, s.409*

Przed sądem królewskim na sejmie 1639 r. „Przedstawiono sprawę o szlachectwo Telszewskich²⁷⁵⁴, których ktoś naganiał jako będących niskiej kondycji. Wywód z mocy prawa wykonano na Podlasiu, na sejmiku w czasie wyborów trybunalskich, przyniósł publiczny wstyd i wojewodzie podlaskiemu²⁷⁵⁵, i szlachcie tego województwa, bo atestacje sporządzone ich rękoma i z ich pieczęciami były sprzeczne; podpisali bowiem w nich, że Telszewscy są prawą szlachtą i, odwrotnie, że są ludźmi niskiej kondycji. tak więc sprawa została odesłana do następnego podobnego sejmiku”.

Być może w tej samej sprawie król Jan Kazimierz na sądach podczas sejmu 1654 r. potwierdził szlachectwo „Kresowskiego i Jedwabnickiego z Teliszewa”²⁷⁵⁶.

Sejmik przedsejmowy ziemi bielskiej w Brańsku, 27 III 1640 r.

Król Władysław IV uniwersałem wydanym w Warszawie 12 II 1640 r. zwoływał sejmik przedsejmowy ziemi bielskiej do Brańska na 27 III, sejmik generalny dla województw mazowieckiego i podlaskiego w Warszawie na 19 IV, sejm walny w Warszawie na 20 IV 1640 r. Druk: ASWPiK 1632-1655, s. 264-265.

1. Uniwersał Władysława IV zwołujący sejmik przedsejmowy ziemi bielskiej, Warszawa, 12 II 1640 r.

Rkp. AGAD, Gr. br. nr 31, k. 792v.-793. Oblaty w urzędzie grodzkim brańskim dokonał Mikołaj Łoknicki chorąży bielski²⁷⁵⁷ 23 II 1640 r. (f. 6 post Cineres). Kopia.

Władysław IV z łaski Bożej król polski, wiereknie książe litewskie, ruskie, pruskie, mazowieckie, żmudzkie, inflanckie, smoleńskie, czernichowskie i szwedzki, gotski wandalski dziedziczny król.

²⁷⁵⁴ Dom niezidentyfikowany. Być może chodzi o Jedwabińskich z ziemi wiskiej.

²⁷⁵⁵ Stanisław Niemiera (Niemira) wojewoda podlaski.

²⁷⁵⁶ Być może chodzi o Jedwabińskich z ziemi wiskiej.

²⁷⁵⁷ Mikołaj Piotr Łoknicki chorąży bielski 1629-1643

Wielmożnym, urodzonym, szlachetnym, dygnitarzom, urzędnikom i wszystkim stanu rycerskiego województwa ^amazowieckiego^{a2758} obywatelom uprzejmie i wiernie nam miłym łaskę naszą królewską.

Wielmożni, urodzeni, szlachetni, wiernie nam mili. Że sejm przeszły²⁷⁵⁹ od nas dla opatrzenia bezpieczeństwa państw naszych i RP, dla zabezpieczenia zamysłem pogańskim i wygody inszym potrzebom RP które ją premebunt, złożony ex voto et desiderio nostro, nie stanął infelicitati RP, z niemałym żalem naszym. Uważając następujące od pogan niebezpieczeństwa przypisujemy, którym jednak nie z taką gotowością i prędkością pub(li)co consilio, które jest unicum remedium zdrowia i całości RP zabezpieżało. Nie chcąc nic z providencje i czułości naszej królewskiej, [k. 793] którąśmy państwu naszym i poddanym od P(ana) Boga za wolnemi głosami powierzonym powinni, opuścić.

Przeto przychylając się do sentencji pp. senatorów obojga narodów, które nam praesentis w Warszawie po przeszłym sejmie otworzyli, gdzie by tempestas wojny pogańskiej następowała, abyśmy absque o(mni)bus solen(nitatibus) z skróceniem czasów zwyczajnych, które prawo mieć chce ordynaryjnym sejmów walnych, sejm sześćniedzielnym podług konstytucji 1637²⁷⁶⁰ złożyli. Zwłaszcza, że widziemy omnem moram w takim extreme periculu(m), kiedy pewne i nieomyślne wiadomości i przestrogi z wszelkich stron, także i od szpiegów naszych i z samego Konstantynopola, nawet i cara moskiewskiego²⁷⁶¹ przez umyślnego posłannika do nas przysły, że cesarz turecki²⁷⁶² zawarłszy pokój z Persem²⁷⁶³ wszystkie potęgę swoją na nas i państwa nasze w osobie swej obrócić u siebie zawarł i postanowił.

Przeto na zabezpieczenie pogańskiej nawałnicy składamy uprzejmościom i wiernościom waszym sejmik powiatowy w Brańsku 27 miesiąca marca. Sejmik zaś powiatom tamecznym województwa mazowieckiego i podlaskiego w Warszawie dnia 19 miesiąca kwietnia. Żądając, abyście uprzejmości i wierności wasze na sejmik tameczny przybyli i posła naszego i instrukcji posłuchawszy, gruntownymi radami i wczesną gotowością od pogańskiej potęgi RP,

^{2758a-a} Tak w tekście. Powinno być: podlaskiego.

²⁷⁵⁹ Sejm walny w Warszawie obradował w X-XI 1639 r. Rozszedł się bez podjęcia uchwał.

²⁷⁶⁰ VC, t. III, vol. 2, s. 302, Konstytucja (bez tytułu) dotycząca zakazu zwoływania sejmów nadzwyczajnych (dwutygodniowych).

²⁷⁶¹ Michał I car moskiewski.

²⁷⁶² Murad IV sułtan turecki.

²⁷⁶³ Safi I szach perski.

ojczyznę swoją miłą, amore całości jej z przyszłego sejmu spółnie z innemi stanami wszytkiej RP przez posły swoje dobro pospolite, nie prywatne studia przed oczyma mając, zaszczycieli.

Który uniwersał nasz, aby tym prędzej wszytkich wiadomości doszedł, rozkazujemy urzędom naszym grodzkim, aby wedle zwyczaju był wszędzie obwołany i poblikowany.

Dan w Warszawie, dnia 12 miesiąca lutego r. P. 1640, panowania naszego polskiego i szwedzkiego VIII.

Vladislaus rex.

2. Instrukcja dana posłom ziemi bielskiej na sejm, Brańsk, 27 III 1640 r.

Rkp. APwB. Księga grodzka brańska z lat 1640-1641, k. 123-125v. Oblatę dokumentu wykonał w urzędzie grodzkim brańskim Pantaleon Łyczko podstarości grodzki brański, marszałek sejmiku, 27 III 1640 r. (f. 3 post dominicam passionis iudica quadragesimalem proxima. a.D. 1640).

[k. 123v.] Instrukcja ichm. pp. posłom Prokopowi z Obór Leśnowolskiemu staroście brańskiemu²⁷⁶⁴ i Christofowi Brzozowskiemu sędziemu²⁷⁶⁵, posłom ziemie bielskiej na sejm walny warszawski die 19 kwietnia roku terażniejszego przypadający, w Brańsku, na sejmiku tej ziemie die 27 marca roku 1640 dana.

Iż tak często sejmy przychodzą a w tym krótkim czasie za szczęśliwego panowania K.J.M. P.N.M. już to drugi sejm (żał się Boże) jest rozerwany²⁷⁶⁶, tedy życzymy, żeby ichm. pp. posłowie nasi wespół z inszemi ichm. pp. posłami dobro pospolite miłującemi edocti exemplo malo(ru)m p(er)teritoru(m), inaksze sposoby brali przedsię deliberacji swoich i konkluzji, niżli byli w tych przesłych c[z]asiech. Mianowicie ochraniając inaczej czasu zaraz od zaczęcia sejmowego, niekonfundując propozycji różnych i jednej nad drugą niewciągając. A na które by zgoda powszechna nie zachodziła, te wedle dawnego prawa i zwyczaju izby poselskiej odrzucając a insze z podania pana marszałka poselskiego przyjmując i trutynując, jakoby za wprowadzenie zwyczaju komfuzjej rad i namów publicznych, uchowaj Boże, nie wchodzili w zwyczaj rozrywania sejmów i zatym strata wolnego głosu i wszytkich prerogatyw i ozdób stanu naszego slacheckiego. Cokolwiek zaś do zatrzymania praw i swobód, do obrony ojczyzny i dobrego rządu domowego należy, to osobliwie mają mieć in votis ichm. pp. posłowie

²⁷⁶⁴ Prokop Leśniowski starosta brański 1622-1646, kasztelan podlaski 1646-1652.

²⁷⁶⁵ Krzysztof Brzozowski sędzia ziemski bielski 1635-1642, podkomorzy bielski 1642-1648.

²⁷⁶⁶ Sejmy zwyczajne z 1637 i 1639 r., rozeszły się bez uchwalenia konstytucji.

i do tego się skłonić [k. 124] t to równo z inszemi ichm. pp. posłami promowować i co by w tym egzorbitowało, tego się upominać i domawiać mają.

Osobliwie jednak iż efficit statu(m) actu(m) publicu(m) jm. księcia kurlandzkiego²⁷⁶⁷ bez konsensu sejmowego, więcej, przeszły odjazd K.J.M. intra Regnum zdał się wiele niebezpieczeństw za sobą pociągać, tedy życzymy, aby tamto feudu(m) pod uważenie sejmowe z melioracją jego podpadało i nowem prawem zabronione były takie odjazdy Królów Ichm. bez pozwolenia sejmowego.

Co się tknie inszych materyi, które zwykłe sejmy trudnić, jako były przeszłego rozerwanego sejmu incompatibilia beneficioru(m) spinnealiu(m) w tych i w inszych tem podobnych, życzymy, aby najpierwszy respekt był naprawa i wedle tego żeby akomodowane były, to jest jeśli by się na prawie fundowały, aby za kontrowencją temu prawu contravenientes pociągani byli do Trybunału. Jeśliby też prawa po sobie nia miały, aby do zgody powszechnej referowane były, albo jeśliby na nich zgoda nie miała być, żeby sejmów nie trudniły.

Także religia grecka, iż się za śródkowaniem K.J.M., teraz szczęśliwie nam panującego, odniosła swoje ukontentowanie, że w niektórych miejscach województw ukraińnych na instancją pp. dyzunitów podani są nowi urzędnicy duchowni tej religi[i] greckiej, tedy teraz nie możemy baczyć, aby czego więcej nad to dezyderować i dopinać mieli salvis iuribus unitów i katolików. Wszakże jeśliby się znowu prawa jakiego domagali, mają tego pilno ichm. pp. posłowie przestrzegać, jakoby to prawo nie tylko dyzunitom, ale i unitom potrzebne było. Więc żeby do województwa [k. 124v.] naszego podlaskiego żadne nowe zwyczaje ani urzędy religiej greckiej nie były wnoszone.

A iż temi niedawnemi czasy wielkie preiudiciu(m) odniosła wiara nasza katolicka od pp. dysydentów, mianowicie w Wilnie, strzelaniem od nich do klasztoru panien zakonnych i do obrazów i inszemi wiolencjami²⁷⁶⁸, tedy mają ichm. pp. posłowie nasi z inszemi ichm. zeloze ujmować się o tę krzywdę Kościoła Bożego i starać się o to pilnie, żeby tak wielki nie zostawał bez karania.

Więc że i te województwa nasze, które do Trybunału Lubelskiego należą, wielkie ubliżenie sprawiedliwości swej obnoszą w tem, że sądy tych województw nierychło dochodzą.

²⁷⁶⁷ Władcą Księstwa Kurlandii i Semigalii był ks. Fryderyk Kettler (1587-1642). Ks. Jakub Kettler, który w latach 1638-1642 pełnił funkcję regenta, 17 II 1639 r. złożył Władysławowi IV homagium w Wilnie 17 II 1639 r. (A.S. Radziwiłł, II, s. 117-120).

²⁷⁶⁸ Chodzi o wydarzenia z IX/X 1639 r., znane jako tumult wileński.

Zlecamy pilno ichm. pp. posłom swym, aby się starali o przyczynienie Trybunału Lubelskiego i o namówienie sposobów do prędszego dochodzenia tych sądów służących.

Także, co osobliwie to województwo podlaskie dolega, nierozgraniczenie z województwem brzeskiem w W.K.L. i kontrowersje w gruntach z Księstwem Pruskim, mają to ichm. pp. posłowie in publico consensu proponować i pilne staranie czynić, jakoby i z W.K.L., i z Księstwem Pruskim uspokojone kontrowersje i akomodowane granic[e] zostawały.

Takiejże pilności i starania ichm. pp. posłów swych zlecamy melioratią alternaty obierania deputatów tego województwa podlaskiego, jakoby ta sama alternata była sprawiedliwsza niż jest teraz i miejsce elekcji deputackiej większem bezpieczeństwem opatrzone było, niż zwykło być w Drohiczyźnie.

A iż terazniejszy sejm złożony jest najwięcej gwoli namowie obrony przeciw zawzięciu pogańskiemu. Mają w tym pp. posłowie nasi do zgody [k. 125] powszechnej wszytkich województw stosować się i jakie się w tej deliberacji najlepsze sposoby podadzą, takie przedsiębrać i do nas przynieść. Jeśliby jednak do pospolitego ruszenia miało przychodzić, mają ichm. pomnieć na rozrodzenie braciej naszej w tych krajach żyjących i wedle tego obmyślać sposób wyprawy, jakoby ta wyprawa i ojczyźnie wygodniejszą usługę sprawiła, i nie na jeden raz zachowana była. Także praw i zwyczajów dawnych tej [ziemi] bielskiej dotychczas w wyprawie tej zachowywać nie naruszać.

Jeśliby i na tę wojnę turecką i na zapłatę żołnierzom ukraińnym miało [być] powszechne zezwolenie wszytkich województw na podatki, mają się w tym zgadzać z niemi, pierwej jednak przejrzawszy się jako najlepiej w rachunkach skarbowych i domówiwszy się koekwacji w przeszłych podatkach u tych województw i powiatów, które ich nie wydały albo przy sobie zatrzymały. Więc czopowego powiatowego nie pozwalają żadną miarą od podatków i od poborców powiatowych odrywać ale i wespół z sobą łączyć.

Co wszystko wierze i roztropności ichm. pp. posłów poruczając, chcemy wzaj[e]m ichm. życzliwością i wdzięcznością swoją zawsze korespondować, natenczas Pana Boga prosząc, aby ichm. zdrowo i szczęśliwie chować i do nas z pożytecznemi spolnek ojczyźnie namowami przyprowadzić raczył.

Petita

Za p. Michałem Grekiem o wydanie z kancelariej jm. listów egzekutorialnych, których on potrzebować będzie wedle prawa.

Za miasteczkiem Narwią²⁷⁶⁹, żeby mostowe tameczne, które teraz w poseszej plebaniej narewskiej, cu(m) summa [k. 125v.] p(rae)iudicio przejeżdżających ludzi zostawa, do tego miasteczka przyłączone było, a na to miejsce inszy jaki dochód, temu mostowemu proporcjonalny, tej plebaniej byłznaczony, mają o to pilnie intercedować i starania czynić ichm. pp. posłowie.

Także o targowe w Topczewie²⁷⁷⁰, iżby służyło kościołowi tamecznemu topczewskiemu²⁷⁷¹, mają się przyczynić.

Pantaleon Łyczko podstarości grodzki brański i marszałek sejmiku tego manu propria.

Sejmik relacyjny ziemi bielskiej, w Brańsku 18 - 19 VI 1640 r.

Sejmik został zwołany do Brańska na 18 VI 1640 r. przez sejm walny warszawski z 1640 r. mocą konstytucji Warunek bezpieczeństwa Rzeczypospolitej, zapłaty wojskowej i dochodzenia retent VC, t. III, vol. 2, s. 357).

Laudum sejmiku relacyjnego ziemi bielskiej z Brańska, 18 – 19 VI 1640 r.

Rkp. 1, APwB. Księga grodzka brańska z lat 1640-1641, k. 212-215v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim. przez Mikołaja Skaszewskiego marszałka sejmiku relacyjnego w obecności: [1] Prokopa Leśniowolskiego starosty brańskiego, [2] Stanisława Skaszewskiego podkomorzego bielskiego, [3] Mikołaja Łoknickiego chorążego bielskiego, [4] Krzysztofa Brzozowskiego sędziego ziemskiego bielskiego, [5] Stanisława Lewickiego podczaszego bielskiego [sic]²⁷⁷², [6] Pawła Ferdynanda Szczawińskiego pisarza ziemskiego bielskiego, [7] Erazma Łyczki skarbnika ziemi bielskiej, [8] Apollo Mokrzeckiego miecznika wiskiego, [9] Wojciecha Grzymka Krassowskiego pisarza grodzkiego brańskiego, [10] Jana Tołwińskiego, [11] Jana Łubę podwojewodzkiego podlaskiego, [12] Stanisława Wnorowskiego, [13] Jana Mystkowskiego, [14] Jakuba Łukawskiego komornika ziemi bielskiej, [15] Jana, [16]

²⁷⁶⁹ Narew miasto królewskie w ziemi bielskiej, ośrodek starostwa narewskiego. Obecnie w województwie podlaskim,

²⁷⁷⁰ Topczewo wieś targowa w ziemi bielskiej. Obecnie w województwie podlaskim.

²⁷⁷¹ Kościół pw. Niepokalanego Poczęcia NMP, św. Stanisława Biskupa.

²⁷⁷² Stanisław Lewicki był w tym czasie podczaszym podlaskim.

Krzysztofa i [17] Wojciecha (Olbrachta) Wyszokowskich, [18] Jana Żelskiego, [19] Jana Faszczewskiego, [20] Walentego Wyszynskiego, [21] Jana Michała Malinowskiego, [22] Filemona Hryniewickiego, [23] Mikołaja Łyczki i in., 19 VI 1640 r. (feria secunda post foestum s.s. Vitti et Modesti mart.).

Rkp. 2, LVIA Wilno, F. 1285, op. 1, nr 9, k. 1-4, kopia uwierzytelniona – podstawa wydania.

Rkp. 3, BN, BOZ, 1809, k. 561, (fragment: „Clausula ex laudo terrae bielscen(sis) desumpta”), kopia XVII-wieczna.

[k. 212] My, urzędnicy i rycerstwo ziemie bielskiej w województwie podlaskim, na terażniejszym sejmiku tu w Brańsku na dzień wczorajszy 18 VI z uchwały blisko przeszłego sejmiku warszawskiego naznaczony zgromadzeni, do dnia dzisiejszego 19 VI za łaską Bożą sejmik ren zgodnie i szczęśliwie skończywszy.

Wiadomo czyniemy komu to wiedzieć należy, mianowicie obywatelom wszytkiem tejże ziemie bielskiej, tak stanu szlacheckiego jako i miesckiego i poddanym wszelakich dóbr królewskich, duchownych i slacheckih, iż stosując się do deklaracji ichm. pp. posłów naszych na blisko przeszły sejm wysłanych w uniwersale tego sejmiku wyrażonej wprzód dowiadowaliśmy się pilnie, jeśliby jakie retenta podatków bądź poborowych, bądź podymnych w tej ziemie naszej zostawały. A iż się żadne ani z dawniejszych, ani z pośledniejszych nie pokazały, tedy płaceni ich z samej słuszności żadną miarą nie podlegamy.

Na zapłatę zaś wojsku ukrainnemu tego długu, który na sejmie przeszłym jest pokazany, że ciż pp. posłowie nasi, przykładem inszych wszytkich [k. 212v.] województw i ziem pozwolili na temże sejmie sumę dwojgu podymnemu korespondującą, inkludując w to copowe do spólnej naszej [namowy] obrócone, więc i namowę o obronie przeciw następującemu od pogan niebezpieczeństwu tu do nas na sejmik wzięli²⁷⁷³. Tedy wygadając pewności tej zapłaty et in casum (uchowaj Boże) Turcici belli, chcąc mieć gotowy sposób jakoby się przemyślnie tym obiema potrzebom publicznem wygodziło, zgodną uchwałą terażniejszego sejmiku naszego postanawiamy i uchwalamy. Aby pierwej takż zaraz od św. Jana Chrzciciela²⁷⁷⁴ blisko przysłego trzecie podymne, gwoli zapłacie wojsku, jako najsprawiedliwiej do św.

²⁷⁷³ Sejm walny warszawski z IV – VI 1640, konstytucja *Warunek bezpieczeństwa Rzeczypospolitej, zapłaty wojskowej i dochodzenia retent* m.in. stwierdzała: „Ziemia bielska, sumę dwojgu podymnemu korespondującą, inkludując w to czopowe, które według spólnej namowy, na ten czas w dyspozycyi ich zostaje, gwoli której namowie sejmik w Brańsku 18 iunij [1640 r.] składamy. Tamże exactora mają obrać, który sumę pomienioną na czas odwiezie do Lwowa i odda. Tamże obronę namówić mają”. VC, t. III, vol. 2, s. 357.

²⁷⁷⁴ 24 VI.

Małgorzaty²⁷⁷⁵ blisko przyszłej, do rąk urodzonego p. Mateusza Jałbrzyka Wyszeńskiego podśędka ziemie bielskiej²⁷⁷⁶, poborcę od nas obranego, który przysięgę super iustam et fidelem exactionem tych podatków w grodzie brańskim, przy obecności obywatelów wszytkich na ten sejmik zgromadzonych uczynił i ze wszytkich miast i wszytkich wsiów tak K.J.M., jako i pp. duchownych i szlacheckich.

Także z miast i miasteczek trojaki szos i od rzemieśników, przekupniów i od loźnych według konstytucyj i uniwersałów koronnych 1628²⁷⁷⁷ i [16]29²⁷⁷⁸ i terażniejszej uchwały naszej sprawiedliwie oddane i wybrane były. Przestrzegając tego, aby od domów wielkich i szynkowych w miastach według tegoż uniwersału większy szos oddawany był, które podymne szosy i od rzemieśników, przekupniów, loźnych.

Czopowe i inne podatki do tego należące i Żydzi w miastach i we wsiach K.J.M. i pp. duchownych i slacheckich mieszkający nemine excepto, sine ulla mora et diffugio powinni, pogłównem generalnem swoim na sejmie przeszłem uchwalonem²⁷⁷⁹ tego wszystkiego nieumykając i niezastaniając się.

W czym i to deklarujemy, iż gdzie by się nalazło w miastach in genere positis ut supra, aby w jednym domu gospodarskiem kilka komorników było in detrimentu(m) skarbu R.P., tedy urzędy miesckie tego dojrzeć mają i pp. poborcom naszym pokazać, aby podymne i szosy nie jako z jednego domu, ale i od komorników z osobna podymne wyciągali i do skarbu naszego oddali.

Z tych podymnych ab unanimi nostro consensu, idąc za pozwoleniem ichm. pp. posłów naszych, na zapłacenie wojsku ukrainnemu sumę 15000 zł liczby polskiej, nie chcą R,P. toti deese pomieniony urodzony Mateusz Jałbrzyk Wyszeński poborca nasz pro die 18 augusti proxime incidenti koniecznie do Lwowa odwieźć i one na zapłatę wojsku z wiadomością jw. jm. pana krakowskiego wielkiego hetmana²⁷⁸⁰ i jm. p. podskarbiego koronnych²⁷⁸¹ do ichm. pp.

²⁷⁷⁵ 13 VII.

²⁷⁷⁶ Mateusz Jałbrzyk Wyszyński (Wyszeński) podśędek ziemski bielski 1636-1657.

²⁷⁷⁷ *Uniwersał poborowy na sejmie walnym koronnym w Warszawie uchwalony roku MDCXXVIII*, VC, t. III, vol. 2, s. 43-52.

²⁷⁷⁸ *Uniwersał poborowy na sejmie walnym koronnym warszawskim uchwalony roku MDCXXIX*, t. III, vol. 2, s. 68-80.

²⁷⁷⁹ *Uchwała sejmu walnego koronnego sześćniedzielnego w Warszawie roku MDCXL*, VC, t. III, vol. 2, s. 352-360.

²⁷⁸⁰ Stanisław Koniecpolski kasztelan krakowski, hetman wielki koronny.

²⁷⁸¹ Jan Mikołaj Daniłowicz podskarbi wielki koronny.

komisarzów do zapłaty wojsku naznaczonym oddać i od nich kwit dostateczny otrzymać ma i od nas [k. 213] obowiązany jest.

Ostatek zaś pieniędzy co z tych trojga podymnych, szosu od rzemieśników, przekupniów, loźnych, co nad 15000 zostanie (gdyż to dla pewniejszego oddania tej sumy i nierychłego wybrania czopowego postanowiliśmy), to wszystko ma dostatecznie wprzód do grodu brańskiego wybrańca swego i retentów registra podawszy tenże p. poborca nasz ma niżej mianowanem ichm. pp. szafarzom naszym, na temże sejmiku terażniejszym od nas zgodnie obranem oddać, by od nich także kwit dostateczny wziąć.

Także defekta słuszne, mianowicie pogorzeli według praw naszych dawnych przyjmować zwykle dowodnie pokazać i retenta żadnego nie uchylając dni ochraniając authentice probować powinni i procesa prawne procesu fisci ekstendować.

Żeby jednak te banieje daremne nie zostawały, one według prawa urząd grodzki brański bez żadnej folgi i zwłoki według uniwersałów dawniejszych egzekwować mają. A urząd grodzki od pana poborcy od procesów tych nie ma żadnego salarium brać.

Tym tedy sposobem odprawiwszy zapłatę wojsku należącą z osobna jako wyżej pomieniliśmy jaka (in quam Deus anferat belli Turcici) dla bezpieczeństwa koronnego z osobna pozwalamy jednostajnie i postanawiamy czopowe jedno teraz z uchwały blisko przeszłego sejmku w mocy naszej tylko i dyspozycjei zostawione.

Do którego należyć ma furmanka prasółka i od ryb, śledzi i co do tego antiquitas zwyczajem dawnem z uniwersałów koronnych należało, które się ma począć od dnia i święta Jana świętego Chrzcziciela²⁷⁸² blisko przyszłego, a kończyć się ma przez rok cały sine intermissione do dnia i święta tegoż.

A to czopowe ma być wydawane ze wszystkich miast i miasteczek, włości, wsi, tak K.J.M., jako i panów duchownych i slacheckich, tak jako prawo uczy, żeby od każdego waru od grosza po dwa pieniądze płacone było a nie tylko od piwa, ale i miodów gorzałek, wina, małmazyi i wszelakich likworów od ryb, śledzi, soli i innech do tego należących bez żadnego respektu, pod winami w uniwersale wzwyż mianowanem uchwalonemi.

Żeby jednak różność targów zboża rachowanie pieniędzy od groszów zatrudnienia nie przyczyniła, to zaraz deklarujemy, aby od każdego waru piwa w którym cztery beczki miary

²⁷⁸² 24 VI.

bielskiej ma być nie mniej nad dwa złote polskie a na wsiach po złotemu płacone było. Od każdej śledziówki miodu po złotych pięciu i groszy dwadzieścia, od gorzałki wina i innych likworów proportione ducta, co się i o innych produktach należących do czopowego ściągac ma.

Od tego czopowego browary słacheckie wolne zostają. Gdzie by jednak w której wsi szenkami się bawiono, albo zboża przekupne do karczmem dawano i z nich robiono i te temuż podatкови, stanu żadnego nie wyjmując, podlegac mają.

I tamże [nie]mniej polecając panu poborcy naszemu, aby słuszną opatrność mieli na tych, którzy pod pretekstem pogorzalców w miastach piwa i inne likwory na szenk biorą i copowego [k. 213v.] stąd dać się wzbraniają, aby to ulżenie według prawa pospolitego in eo casu carens, samem tylko od Pana Boga nawiedzonym służyło. A ciż, którzy od nich na zysk piwa etc. biorą, aby sposobem inszych całe copowe oddawali, które i od przewożnych piw ma być wybierane.

To zaś copowe i podatki co do niego należą życząc, aby przykładem wielu inszych województw w dobry porządek było wprowadzone i do pożytku pospolitego jako największego przyszło podawamy, że per administr(ati)onem fidelem urodzonemu p. Janowi Tołwińskiemu poborcy od nas obranemu, którego fides et dexteritas jest nam dobrze wiadoma, zlecając i powinność tę wkładając jm., jako się tego dobrowolnie podjął, aby w tym omnem operam et diligentiam zażył i to copowe powiatu naszego jako najporządniej administrował i onego w miastach, i miasteczkach, i wsiach wójtowie i ławnicy sprawiedliwie wybierać powinni i [w] registrach percepty i warów piwa, miodów, szynkowania win i likworów, przedawania ryb, śledzi et it genus furmanki i inszych porządnie i sprawiedliwie spisować i na każdy kwartał z osobna.

Regestra te do aktykowania w grodzie brańskim podawać i zaraz na kwerelach, które na ten czas będą sądzone, przy obecności tegoż pana poborce, albo sukkolektorze jm. zapisanego plenipotenta iuramentis corporalibus komprobować i pieniądze wybrane de facto do rąk p. poborce bez zwłoki i wymówki oddać. Co czynić mają sub prae(sen)ti officio seu iudicio castren(sis) cap(i)ta(neis) branscen(sis) vindicanda według konstytucji, uniwersałów wyżej opisanych.

A że Żydzi częstokroć z urzędów miesckich inkwizycjei wyłamują się i znios[ł]szy nie łącząc sami te podatki R.P. oddają, tedy w miastach tych w których więcej zasiedli, jeśliby

inkwizycje burmistrzów się wylamywać chcieli z każdego miasta po dwóch starszych sposobem wyższem registra szynków spisane do akt grodzkich brańskich podawali, przysięgami komprobowali i pieniąd[ze] oddawali salva wszędzie inquisitione jeśliby gdzie których podatków utaił, a co czynić mają sub poenibus superius expressos.

Mając potym wzgląd, że to czopowe musi iść powoli przez rok cały, zostawając teraz in administr(atio)ne i probie wiele może uczynić, tedy dla pewniejszej obrony chcąc succ[ur]rere R.P. nad tę sumę, która zostanie, da Pan Bóg, ze trojga podymnych wyżej mianowanych i z copowego z osobna, in casum belli pozwalamy czwarte jedno podymne i co do niego należy i szos jeden jako się wyżej namieniło i od rzemieślników, przekupniów lożnych, które wszyscy g(e)n(era)l(ite)r zezwoliliśmy. I te wydać do rąk urodzonego p. Tołwińskiego poborcy od nas obranego, który i copowe ad administr(ati)onem od nas wziął et sup(er) veram et fidelem exactionem te ac[ti]onem procurandam w grodzie brańskim dziś przy obecności obywatelów, ziemian naszych jurament korporalny według roty circa praesentationem w grodzie wykonał [k. 214] i to podymne czwarte od św. Jakuba²⁷⁸³ blisko przysłego do święta Panny Marijej Zielnej²⁷⁸⁴ wszyscy ut sup(ra) descriptum est oddać powinniśmy.

A ur. p. Tołwiński poborca nasz pieniądze te i z copowego, i podymnego wybrane, po święcie Panny Marijej Zielnej we dwie niedzieli do rąk i depozytu pp. szafarzów naszych niżej opisanych oddać ma, registra w grodzie aktykować, kwit od pp. szafarzów otrzymać sposobem takim, że jako opisany jest ur. p. podsędkowi ziemie bielskiej salva vindicatione poenarum na tych, którzy to zatrzymywali procesu fisci vindicanda.

Salarium pp. poborcom każdemu z osobna od pieniędzy, jako który z ichm. oddawać będzie od każdego złotego, tak podymnech, jako copowego i inszych podatków po groszu jednemu z tych ze podatków naznaczamy a w liczbie przy[j]miemy.

A wybierać mają w Brańsku, aby pp. bracia ichm. na majątnościach nie szukali, których przy oddawaniu nie mają [im]primować ani depaktować, ale każdy z ichm. tylko powzją[wszy] dla jednego kwitu a nie z osobna od każdego podymnego brać ma sub poenam in universalibus Regni positis.

²⁷⁸³ 25 VII.

²⁷⁸⁴ 15 VIII.

A iż pod ten czas wiele należeć będzie na wykonaniu pomienionych punktów i na całości bezpieczeństwa naszego, dlatego za spólnem zezwoleniem naszym obieramy i uprosiliśmy ur. pp. Pawła Ferdynanda ze Szczawna Szczawińskiego pisarza ziemie bielskiej²⁷⁸⁵, Krzysztofa z Żali Żelskiego²⁷⁸⁶ i Jana Faszczewskiego, których fides, i inegritas, i miłość ku R.P. nam znacznie zawsze jest oświadczona, za szfarzów pieniędzy tych wszystkich z podymnech i copowego należących i prośbą naszą braterską obowiązujemy ichm., aby w zgodnym ze sobą porozumieniu się o miejscu do schowania pieniędzy publicznych sposobnem, mianowicie w Tykocinie²⁷⁸⁷, za uproszeniem osobnego sklepu jakiego od j.w. jm. p. marszałkowej W.K.L.²⁷⁸⁸ i tam ich od pomienionych ichm. pp. poborców odbierali i warownie chowali i do nich jeden bez drugiego nie otwierali ani ich na żadną inszą potrzebę nie zażywali oprócz tej samej, która by do obrony naszej należała, sub fide, honore et conscientia.

Na co ichm. submisją specjalną w grodzie brańskim zarazem nam uczynili i liczbę tych wszystkich podatków przez nas uchwalonych ichm. pp. poborcy i ichm. pp. szafarze na sejmiku blisko przyszłym, tak każdy z osobna, jako i wspólną uczynić mają i pieniędzy tych na żadną prywatę swoją nie obracać i pożytków stąd szukać sobie nie mają, ale całe one chować i choćby byli o to requisiti, bez konsensu naszego sejmikowego do jm. p. podskarbiego²⁷⁸⁹ nie wydawać, o co w żadnem sądzie turbacyi nie mają podlegać, gdyżśmy to sami autoritate conventus n(ost)ri [k. 214v.] postanowili, i jeśliby skarb ichm. trudność jaką zadał, nie chcemy deesse ichm. i na każdym placu nie odstąpiemy.

Ale in casu contraventionis temu postanowieniu naszemu, gdzie by powinności na się włożonej nie wykonali, albo detriment jaki uczynili, liczby dostatecznej, regestrów i pieniędzy nie oddali, tedy za relacją p. marszałka, który, da Pan Bóg, na przyszłym sejmiku i innych potem następujących od nas obrany będzie do grodu podany delinquam każdy z osobna ad instantiam cuiusvis nobilis personali(ter) in hoc terra bielscen(sis) ratam et non novitior aquisitam poss(essi)onem habentis, bądź do Trybunału Lubelskiego inter causas fisci, bądź też do grodu brańskiego pozwany processus fisci succumbet i podlegać ma.

²⁷⁸⁵ Paweł Ferdynand Szczawiński pisarz ziemski bielski 1636-1646.

²⁷⁸⁶ Krzysztof Żelski pisarz ziemski bielski 1646-1694.

²⁷⁸⁷ Tykocin miasto królewskie w ziemi bielskiej, miejsce odbywania sądów ziemskich, ośrodek starostwa niegrodowego. Obecnie w województwie podlaskim.

²⁷⁸⁸ Aleksandra Marianna z Sobieskich, wdowa po Krzysztofie Wiesiołowskim marszałku wielkim litewskim.

²⁷⁸⁹ Jan Mikołaj Daniłowicz podskarbi wielki koronny.

Jeśliby też pokazało się, aby kto temere ichm. turbować miał, poenae executionis jako temerarius litigans in eodem iudicio et ter(mi)no gdzie akcją podniesie sententiam obowiązany jest.

Aby jednak i ta praca pieczołowienia ichm. pp. szafarzów naszych dla pieniędzy naszch daremna nie była, tedy z tejże uchwały naszej przy powszechnej wdzięczności ichm. pp. Krzysztofowi z Żale Żelskiemu i Janowi Faszczewskiemu, każdemu z ichm. z osobna, po 200 zł z tych pieniędzy salarium pozwalamy i wzajem życzliwe zawsze powolności nasze oświadczyć chcemy. Jm. zaś p. Szczawiński pisarz nasz ziemski, iż pro solito suo in patriam amore et integritate spontane sui nic od nas ekspostulując tej pracy podjąć się raczył, wszyscyśmy afekt ten jm. osobliwie wdzięcznie przyjąwszy w kole naszym solenniter podziękowali.

Jakim by zaś sposobem na tę obronę pomienione pieniądze nasze publiczne wydawane być miały, taką instrukcją naszą ichm. pp. szafarzom naszym dawamy, aby w tym stosowali się do przykładu inszych wszystkich województw i ziem i wedle tego do takiejże się obrony skłonili, lubo pieniędzmi gotowemi z odesłaniem ich tam, gdzie by należało, lubo rotą albo rotami powiatowemi, jakie by zdaniem jw. pana krakowskiego²⁷⁹⁰ i ichm. pp. komisarzy najpotrzebniejsze się być zdały. Czego jednak sami czynić nie mają, ale aż za pozwoleniem naszym na sejmiku uczynionem. Gdzieby jednak do rot powiatowych przyść miało, tedy my ex genio suo ludzi zacnych i do rotmistrzostwa sposobnych obrawszy j.w. j.m. panu krakowskiemu prezentować zechcemy.

Co wszystko za łaską Bożą unaniami voce et consensu konkludowawszy, uchwałę tę naszą ręką jm. p. marszałka koła naszego rycerskiego podpisaną do akt grodzkich brańskich podajemy.

Działo się w Brańsku, die 18 i 19 VI a.D. 1640.

Mikołaj Skaszewski marszałek na ten czas koła rycerskiego sejmiku brańskiego ręką swą.

Sejmik relacyjny ziemi drohickiej, Drohiczyn, 20 VI 1640 r.

²⁷⁹⁰ Stanisław Koniecpolski kasztelan krakowski, hetman wielki koronny.

Sejmik zwołany mocą konstytucji sejmowej sejmu zwyczajnego warszawskiego obradującego 19 IV – 1 VI 1640 r.: Ziemia drohicka, retenta, i summę aequivalentem dwojgu podymnego, inkudując w to czopowe, wydać i przez szafarza do Lwowa odwieść mają. Sejmik 20 junij składamy, i laudum jakie tam namówią, powagą sejmową stwierdzamy. Poborca do braci. (VC, t. III, vol. 2, s. 357). Akta tego sejmiku nie zachowały się.

Sejmik relacyjny ziemi mielnickiej, Mielnik, 28 VI 1640 r.

Sejmik zwołany mocą konstytucji sejmowej sejmu zwyczajnego warszawskiego obradującego 19 IV – 1 VI 1640 r.: „Ziemia mielnicka, summę dwojgu podymnemu korrespondującą, do kommissarzów na czas naznaczony odesłać mają. Sejmik die 28 Junij, na którym laudum, quo genere contributionum tę summę wybierać będą, czopowe w to includując, postanowić sobie mają, które autoritate conventus praesentis aprobujemy, i żeby ad executionem finalem przywiedzione było, warujemy. Szafunek tych podatków, w dyspozycyi swojej zostawują. Retenta, jakie się z poborów, abo podymnych pokażą, powinni zapłacić, salvis desertatis et abjuratis” (VC, t. III, vol. 2, s. 357). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik deputacki województwa podlaskiego, Drohiczyn, 12 IX 1639 r.

(Deputaci, s. 154) Wojciech Korzeniowski²⁷⁹¹ i Kazimierz Wojewódzki pisarz grodzki łucki zostali wymienieni jako deputaci do Trybunału Koronnego z województwa podlaskiego..

Notatka o wyborze deputata z województwa podlaskiego na Trybunał Koronny w Lublinie,
Drohiczyn, [12 IX 1639 r.

Rkp. ANKraków ZZG 19, s. 110 (XVIII-wieczna kopia J. Kapicy Milewskiego).

Albrechtus Kurzeniecki²⁷⁹² deputatus judex judicio(rum) ordina(rorum) palati(natus)
Podlachiae.

Sejmik przedsejmowy ziemi bielskiej w Brańsku, 9 VII 1641 r.

²⁷⁹¹ Chodzi zapewne o Olbrachta (Albrychta) Kurzenieckiego od 1640 r. stolnika bielskiego.

²⁷⁹² Jw.

Władysław IV uniwersałem wystawionym w Warszawie, 15 IV 1641 r zwoływał sejm walny do Warszawy na 20 VIII 1641 r., sejmiki przedsejmowe na dzień 9 VII 1641 r.. (ASWK, t. II, s. 258; ASZCh, s. 221).

1. Instrukcja dana posłom ziemi bielskiej na sejm, Brańsk, 9 VII 1641 r.

Rkp. NGAB Mińsk, F. 1708, op. 1. nr 1, k. 433v.-439v. Oblatę dokumentu w urzędzie grodzkim brańskim wykonał [1] Krzysztof Żelski marszałek sejmiku ziemi bielskiej w obecności [2] Piotra Łoknickiego chorążego ziemi bielskiej²⁷⁹³, [3] Krzysztofa Brzozowskiego sędziego ziemi bielskiej²⁷⁹⁴, [4] Stanisława Lewickiego podczaszego podlaskiego²⁷⁹⁵, [5] Jana Karpia podstolego podlaskiego, [6] Mateusza Jalbrzyka Wyszyńskiego podsędka ziemi bielskiej, [7] Pawła Ferdynanda Szczawińskiego pisarza ziemi bielskiej, [8] Apollo Mokrzeckiego miecznika ziemi wiskiej²⁷⁹⁶, [9] Mikołaja Skaszewskiego komornika ziemi bielskiej, [10] Zygmunta Irzykowicza komornika ziemi bielskiej, [11] Jakuba Trawkowskiego komornika ziemi bielskiej, [12] Jana Mystkowskiego komornika ziemi bielskiej. Nie zachowała się data oblaty, prawdopodobnie jednak miała ona miejsce w dniu obrad sejmiku, 9 VII 1641 r.(„die hodierna”)

[k. 434] Instrukcja jm. p. Jerzemu Mondwidowi Irzykowiczowi marszałkowi wiłkomirskiemu²⁷⁹⁷ i jm.p. Janowi Karpiewi podstolemu województwa podlaskiego, posłom powiatu brańskiego na sejmiku partykularnym brańskim, dnia 9 miesiąca lipca w roku 1641 odprawionym, na sejm walny koronny w Warszawie na dzień 20 miesiąca sierpnia w roku tymże 1641 przypadający dana.

Gdy inszych województw i ziem ichm. pp. posłowie będą dziękowali J.K.M. P.N.M. za ojcowskie o dobrem popolitym obmyślaniu, mają ichm. pp. posłowie nasi równo z inszemi też dzięki z ofiarowaniem wierna poddaństwa oddać i jakikolwiek się słuszny poda sposób gratyfikowania J.K.M., bez obciążania stanu szlacheckiego, do takiego skłaniać się mają.

A iż przełożono jest nam w instrukcjy J.K.M. na terażniejszym sejmiku, że wojsko ukraiinne bez dostatecznej zapłaty zostawa, to jako tu u nas w niemałym podziwieniu być musi,

²⁷⁹³ Mikołaj Piotr Łoknicki chorąży ziemi bielskiej.

²⁷⁹⁴ Krzysztof Brzozowski sędzia ziemi bielskiej 1635-1642, podkomorzy bielski 1642-1648.

²⁷⁹⁵ Stanisław Lewicki podczaszy podlaski 1631-1648, podkomorzy bielski 1648-1652.

²⁷⁹⁶ Apollo Mokrzecki miecznik wiski 1640-1647, cześnik bielski 1647-1664.

²⁷⁹⁷ Jerzy Monwid Irzykowicz marszałek wiłkomirski, podkomorzy drohicki 1653-1659.

czemu by ta zapłata nie miała dojść, ponieważ na blisko przeszłym sejmie dobrze to było uważane, iż tej zapłacie wystarczyć miały retenta po województwach i ziemiach zostające [k.434v.] i do tego suma dwojgu podymnemu korespondująca. Tak i ichm. pp. posłom zlecamy, żeby się pilno pytali o przyczynie tego niezapłacenia i zatym jako najbardziej starali się o koekwacją w przeszłych podatkach ze wszytkimi województwami, ziemiami i powiatami i bez tej na żaden nowy podatek z tej ziemi naszej nie pozwalali.

W czym tę osobną przestrożę dawamy ichm. pp. posłom naszym, żeby gdy o tych retentach w poselskiej izbie traktowano będzie, nie dawali tych retentów kłaść generałem abo ogółem na województwo podlaskie, ale tylko na powiaty i ziemie tego województwa, gdyż na tej naszej ziemi bielskiej żadne nie zostawały i nie zostają retenta. A w tamtych powiatach, drogickim abo mielnickim, nie wiemy co się w tej mierze dzieje, osobne zawsze miewając od nich sejmiki. Jako i teraz potrzebujemy tego pilno po ichm. pp. posłach swych, żeby na żaden sejmik generalny, spólny z tamtymi powiatami: drogickiem i mielnickiem, na którym by o retentach miał być jaki traktat, nie pozwalali.

Gdy zaś koekwacja stanie, a dług jaki od R.P wojsku ukrainnemu należący pokaże się, którego by kwarta i insze publiczne dochody znieść nie mogły, mają się ichm. pp. posłowie o sposobie zapłacenia tego długu do powszechnej wszytkich województw, ziem i powiatów zgody stosować i bez tej zgody nie czynić żadnej deklaracji, ale się do [k. 435] nas, braciej swej, na sejmik osobny referować. Jeśliby zaś ta zgoda powszechna nastąpiła na zapłatę winną wojsku, potrzeba się ichm. pp. posłom dobrze przysłuchiwać deklaracjom w tej mierze inszych województw i powiatów i z nich miarę brać do deklaracji swojej, mając to na baczeniu, żeby nic więcej nad inszych nie pozwalać. Więc żeby tą deklaracją do tych tylko pieniędzy, które są od nas przeszłego roku wydane a nie do żadnych nowych podatków obracać.

Gdyby jednak insze województwa i ziemie miały w dyspozycją swoje brać czopowe, tedy toż ichm. pp. posłowie nasi mają uczynić i ostrzec tego, żeby się w tej ziemi odtąd jako ustało, znowu zaczynało i do takiegoż czasu trwało.

A iż od terażniejszego egzaktora naszego tego czopowego jm. p. Tołwińskiego²⁷⁹⁸ przełożone są przed nami niektóre zatrudnienia w tej egzakcji, tedy zlecamy to ichm. pp. posłom swoim, aby wyrozumiawszy dobrze te zatrudnienia, one to sejmowym konsensem przyłożyli i decyzją ich sprawili. Zwłaszcza w tym punkcie, gdy ichm. pp. starostowie i

²⁷⁹⁸ Jan Tołwiński.

dzierżawcy karczmy dawne poznosiwszy i zabroniwszy poddanym J.K.M. warzyć piwa i inszych likworów z których przedtym szło czopowe, sami swoje browary, karczmy mają z których nie chcą czopowego oddawać, jeśli to ma być wolno ichm. i skąd ma iść czopowe.

A gdyby zaś o wyprawie wojennej przyszło się inszem województwom i powiatom umawiać, lubo by jej teraz in casu alicuis periculi chciała R.P. zażyć, tedy i w tym mają się ichm. pp. posłowie do zgody powszechnej inszych województw i ziem, [k. 435v.] bądź to powiatową rotą p(ro)porcjonalną podatkom tejże ziemi naszej bielskiej w takiej kwocie, jako by się insze województwa mianowały, bądź taką sumą, która by tej powiatowej rocie wedle sumy podatku zwykłego wystarczała.

Gdzieby jednak insze województwa i ziemie skłaniać się miały do pospolitego ruszenia, to tam mają i powinni żądać ichm. pp. posłowie nasi ostrzec zwykłej wyprawy naszej z włók, referując się w tym i na dawne zwyczaje nasze, i na laudum terażniejsze vigore przeszłego sejmku o rekwizytach i okolicznościach tej wyprawy zawarte²⁷⁹⁹.

A iż niedawnemi czasy zachodzić począł niemały ucisk pospolitych ludzi i już niemal w zwyczaj z wielką szkodą R.P. wchodzi, że żołnierzowi kwarcianemu dawają leże in visceribus Regni ogołocając ściany ukraińskie, przez co tamte kraje wielką i ciężką ponoszą od inkursji pogańskich klęskę. A miasta zaś R.P. od przechodów chorągwi po wszytkich województwach niszczą. Nawet stan slachecki różne dolegliwości od tychże żołnierzy ponosi, co jest przeciwko wyraźnemu prawu w konstytucji 1609²⁸⁰⁰ [roku] opisanemu. Gorąco się ichm. pp. posłowie nasi starać mają, aby to prawo do swego skutku przywiedzione było, żeby więcej chorągwie i roty w te kraje nie były wysyłane i p(o)en(a) con(tra) delinquentes postanowione.

Kozaków zaporoskich, których R.P. stipendiaries zowie i z dawna różne stypendia z podatków R.P. uchwalone są na nich jako cła, myta, i tym podobne podatki [k. 436] z której swej płacy ordynacją im a tą z dawna obmyśloną, gdzie by się te dochody obracali pytać się o to i aby było popłacone stipendiu(m) z tych dochodów, starać się mają ichm. pp. posłowie.

Konkluzje sejmowe żeby przy tak wielkich, które się zagęścili, konfuzjach nie zostawali, równie z inszemi województwy zgadzać się, jako nagruntowniej warować życzymy.

²⁷⁹⁹ Vide: *Laudum sejmiku relacyjnego ziemi bielskiej z Brańska, 18 – 19 VI 1640 r.*

²⁸⁰⁰ VC, t. I, vol. 2, s. 381-382, konstytucja *Porządek około zachowania żołnierza.*

Miennica zła, iż wielką szkodę R.P. ponosi osławę, zniszczenie i zubożenie państw, przychodzi zabiegać temu, żeby fałszywe pieniądze z obcych krajów tu do nas nie przychodzili. Miasta portowe i ukraińskie aby w tym pilno ostrożne były i takowej miennicy nie przyjmowali. Albo też jeśli się próba jej niesłuszna okazała, nad wyniesienie próby proporcjonalnej [do] realnego talara, miasta pograniczne i portowe w których się największe komercja zwykły odprawować, przyjmować jej nie mają, sub poena(m) na które się izba poselska zgodzi. Ad instantia cuiqu(e) na tych, którzy by nad ich valor i próbę deklarowaną udawać się raczyli o co forum na Trybunał. A miennica dobra w R.P. żeby była z której by puent szedł in usu(m) et commodu(m) R.P.

Rozgraniczenie porządne państw iż każdą R.P. szczęśliwą czyni gdy w niespokojnych zostawa granicach, przeto życzymy, aby komisarze do Węgier i ściany siemigrodzkiej naznaczeni byli i skuteczny koniec tej komisji uczynili. Sposób na to wynaleźć, że ichm. pp. komisarze, lubo na to się podymują rozgraniczenie, nie zjeżdżają [się]. Takich by tedy pp. [k. 436v.] komisarzy naznaczyć, którzy by się właśnie zjechać podjęli i skuteczny koniec tej komisji uczynili.

Rozgraniczenie między dobrami K.J.M. et inter bona foria nobiliu(m), iż wielkie uciążenie przez to przynosi stanowi słacheckimi (sic!), że komisji u dworu nie wydają i też ichm. pp. komisarze nie wszyscy zjeżdżają, przez co do zniszczenia stany słacheckie przychodzą dla częstych i niepewnych komisji i przewłoki się ich. Aby w komisje nad zamiar pp. komisarzy wpisowano, jakoby bez omieskania dochodziły, sposób znaleźć.

Powiaty Lemburg i Bytów²⁸⁰¹, iż żadnego w R.P. pożytku nie czynią, starać się o to, żeby komisarze z sejmu naznaczeni do tych powiatów byli, aby w rząd i pożytek R.P. te powiaty wprawić. A o uznanie finalnej kognicji sumy książęcia di Croje²⁸⁰² znosić się ichm. pp. posłowie z inszemi województwy mają tak jednak, aby R.P. żadnej skody nie ponosiła, ponieważ to nas dochodzi wiedzieć, iż ta suma jest zapłacona²⁸⁰³.

²⁸⁰¹ Powiaty (księstwa) Lembork i Bytów były od r. 1526 lennem książąt pomorskich. Po śmierci Bogusława XIV w 1637 r., oba powiaty powróciły do Rzeczypospolitej i weszły w skład województwa pomorskiego.

²⁸⁰² Ks. Ernest Bogusław de Croy, syn Anny, siostry ks. Bogusława XIV.

²⁸⁰³ Chodzi o rozliczenie spłaty pożyczki w wysokości 100000 talarów, zaciągniętej w 1569 r. przez Zygmunta Augusta od książąt pomorskich na wojnę z Moskwą.

Królewica jm. Kazimierza²⁸⁰⁴ afektacją wyrozumieć, czego by po nas potrzebować raczył i ichm. pp. posłom naszym poleciliśmy i przychylając się do wspólnej zgody inszych województw digna(m) p(ro)visione(m) bez uwiązania R.P. obmyślić pozwoliliśmy.

Królewicowi jm. Karolowi biskupowi wrocławskiemu²⁸⁰⁵ konsens na biskupstwo płockie, za konferowaniem onego od J.K.M., z inszemi się zgodliwemi znioszsy (sic!) województwy autoritate publica stwierdzić, daliśmy plena(m) facultate(m) ichm. pp. posłom naszym cu(m) hac cautione [k. 437], jaką J.K.M. raczyła w instrukcji swej przypominać²⁸⁰⁶.

Z moskiewskimi ścianami i państwa J.K.M. niepewne mając rozgraniczenie i często w oczach koluzją komisji mając, zabiegając wcześniej jakiemu niebezpieczeństwu, życzymy pp. posłom litewskim, iżby sposobem kwarcianego wojska lud wojenny chowali, a kwartę lepszym porządkiem niż dotąd postanowiwszy, onemu zwykłą obmyślili płacą.

Lustracją wiedząc być potrzebną w Księstwie Litewskim na simple donative, aby lustratorowie tak z Korony, jako i z Księstwa Litewskiego deputowani, gdyż Nowogródek²⁸⁰⁷ do Korony należy, polecamy pp. posłom naszym upomnieć się.

O tytułach cudzoziemskich inherendo propozycji J.K.M.²⁸⁰⁸, aby uspokojone były życzymy.

Zamki ukraińskie słuszne p(rae)sidia mieć by miały od ichm. pp. starostów na których reparacje żeby orynacja sejmowa zaszła, ile których z ichm. pp. starostów na każdy rok dawać będzie powinien i w dobry rząd wprowadzić.

Tatarowie litewscy, którzy służbę wojenną podług dawnych ordynacji służyć powinni, ponieważ ich tak wiele na usługę R.P. nie stawa jako się z dawnej ordynacji pokazuje, pytać się co za przyczyna. A jeśli się kto z stanu słacheckiego dobra ich trzyma, prawem warować, aby z tych dóbr ordynacji dawnej podległych wszystkim R.P. obowiązkom, którymi Tatarowie są obowiązani, do służby wojennej dość czynili. Toż więcej rozumieć się ma o plebejusach, aby tej podlegali ordynacji.

²⁸⁰⁴ Jan Kazimierz Waza.

²⁸⁰⁵ Karol Ferdynand Waza.

²⁸⁰⁶ Instrukcja królewska na sejmik przedsejmowy ziemi bielskiej nie zachowała się. Tekst instrukcji Władysława IV skierowanej do sejmiku w Srodzie: ASWPiK, lata 1632-1655, s. 295-302.

²⁸⁰⁷ W tekście: Kowogródek. Chodzi o Nowogród Siewierski w województwie czernihowskim, zwany również Nowogródkiem.

²⁸⁰⁸ Instrukcja królewska na sejmik przedsejmowy ziemi bielskiej nie zachowała się. Tekst instrukcji Władysława IV skierowanej do sejmiku w Srodzie: ASWPiK, lata 1632-1655, s. 295-302.

Desiderium J.K.M. za bracią [k. 437v.] naszą pany Inflantczykami²⁸⁰⁹ do zgody wszytkich województw odsyłamy, życząc im konsolacji.

Trybunał Koronny, iż ten jest prawem obwarowany dostatecznie i one in vigore consencando aby dekretów sejmowych nie znosił. Tak też sejm aby dekretów trybunalskich nie inwalidował, starać się o to ichm. pp. posłowie nasi pilno mają.

W otrzymaniu infamii, zabiegając temu, aby ta malevoloru(m) impietas nie krzewiła się, iż się niektórzy znajdują tacy, którzy bezwinnie żadnych nie dawszy pozwów i bez zeznanych relatii otrzymywają infamiae, sposób na takich wynaleźć, aby nulli tali subiacerent takowe konwenanty i winy contra excessium postanowić, gdyby się to na kogo pokazało i nie inaczej jako fabricatorem causae karać.

Z infamisów i banitów prawdziwem procesem kondemnowanych aby prędką miała być egzekucja, gdyż za takimi postępkami większa się mnoży insolentia modum, namówić i konstytucją obwarować. A luboby w inszym powiecie i infamis się zjawił, niech go wolno będzie imać, off(ici)ose p(rae)iuditio domów slacheckich podług dawnych konstytucji. A glejty takowym nie tylko służyć nie mają, ale i ichm. pp. pieczętarze by ich nie wydawali sub poenis, gdyż się to przeciwko jawnemu prawu dzieje, gdy je z kancelarii J.K.M. wydają.

Strony księstwa pruskiego i kurlandzkiego, wprzód się upominać mają ichm. pp. posłowie nasi z księstwem pruskim województwa podlaskiego rozgraniczenia i do żadnych z księżciem pruskim nie przystępować, aż by się na(m) dość i sprawy które ma sądzić są opisane, który in sui p(rae)rogatis, stało [k. 438] w rozgraniczeniu województwa podlaskiego. Bo wielką przez to opresją bracia nasi cierpią, mianowicie pp. Rajgrodzianie²⁸¹⁰, gdyż cokolwiek komisarze anno 1616 vigore constitutionis między Podlasiem a księstwem pruskim względem granic uczynili²⁸¹¹, rozgraniczyli, kopce usypali i granice potężnie ufundowali, tedy to Prusaczy privata aut(hor)i(tat)e wiolowali i wniwec obrócili. Zaczym aby z sejmu była naznaczona tych znaków restauratio bez wielkiego ich kosztu a nawięcej przez podkomorzego jednego z ich strony, a książęcia jm. pruskiego²⁸¹² z drugiej strony. Także jeśli by co afektowali in negotiis R.P. książęta ichm. pruskie i kurlandzkie²⁸¹³, kiedy insze województwa będą się odzywali,

²⁸⁰⁹ Ibidem.

²⁸¹⁰ Miasto w ziemi bielskiej, ośrodek starostwa niegrodowego. Obecnie w woj. podlaskim.

²⁸¹¹ Konstytucja sejmu z 1616 r, *Komisja mazowiecka i podlaska z Księstwem Pruskim*, VC, t. III, vol. 1, s. 210-211.

²⁸¹² Fryderyk Wilhelm I.

²⁸¹³ Władcą Księstwa Kurlandii i Semigalii był ks. Fryderyk Kettler (1587-1642). Ks. Jakub Kettler w latach 1638-1642 pełnił funkcję regenta.

uważać to wszystko co będzie ex re et commodo R.P. ichm. pp. posłom polecamy i związkiem braterskiej miłości obowiązujemy, żeby ichm. pp. posłowie nasi co by było potrzebnego R.P. na sejmie opuszczali. Ale i owszem upominać się tego, dlaczego feudum kurlandzkie dano sine consensu R.P.²⁸¹⁴, kiedy prawo nie pozwalało i ichm. pp. pieczętarzów tym obowiązało.

O cła, iż się zagęściły akcje, przez co się wielkie p(rae)iuditia bezwinnym dzieją, warować konstytucją, aby inquisitio było concessa.

Taksa o zabicie chłopu życzymy aby podwyższona na dwadzieścia grzywien stanęła, ponieważ się zagęściły mężobójstwa.

Restytucji Choroszczy²⁸¹⁵ do ziemie bielskiej, jako dawno bywała, co się z praw dowodnie pokaże, upomnieć się polecamy ichm. pp. posłom naszym.

A że się też wielka przewłoka w sprawiedliwości świętej ludziom dzieje dla nierychłego przypadania spraw w Trybunale Lubelskim a to, że Trybunał [k. 438v.] tak wiele w sobie województw zawierając krótki czas do sądenia ma. O przyczynienie czasu Trybunałowi lubelskiemu starać się mają ichm. pp. posłowie nasi.

Obywatele powiatu brańskiego nie mając commode zjechać na sejmiki deputackie do Drohiczyzna za mil trzydzieści i więcej od pruskich i litewskich granic i innych pewnych przyczyn, zaczyn deputaci często nie stawają i sprawiedliwości świętej nie dość się dzieje, przeto starać się ichm. pp. posłowie nasi mają, aby gdy przypadnie alternata powiatu brańskiego, elekcja deputata w Brańsku na czas w konstytucji opisany odprawowana była.

Gród w Goniądzu²⁸¹⁶ iż podległym obywatelom grodu brańskiego jest potrzebny, bo podczas resolucji rzek niepodobna bywa do Brańska przeprawa i sama dystancja miejsca za mil dwadzieścia kilka słusznie to wymaga, dla której często się trafi, że ani protestacji w ukrzywdzeniu swoim, ani ubożsi zapisów zapisować i kontraktów roborować nie mogą, zlecamy ichm. pp. posłom naszym starać się, żeby stanąć mógł i aby miejsce kancelarii grodzkiej we dworze K.J.M. goniądzkim było opatrzone i naznaczenia tego miejsca, aby dzierżawca [...] ²⁸¹⁷ za uchwałą tego sejmu at securitate pucca[?] jako insze grody warowane

²⁸¹⁴ Ks. Jakub Kettler złożył Władysławowi IV homagium w Wilnie 17 II 1639 r. 17 II 1639 r. (A.S. Radziwiłł, II, s. 117-120)

²⁸¹⁵ Choroszcz miasto prywatne i dobra od końca XV w. w rękach Chodkiewiczów, od 1587 r. – Paców. Była to enklawa Wielkiego Księstwa Litewskiego w obrębie województwa podlaskiego.

²⁸¹⁶ Goniądz miasto królewskie w ziemi bielskiej. Obecnie w województwie podlaskim.

²⁸¹⁷ Fragment nieczytelny.

było. Jm. też pan starosta brański offi(cium) suu(m) do przyjmowania tylko zapisów wiecznych zastawnych, aprobacji kontraktów, protestacji o rany i wiolancje, co autho(ritate) et iurisd(iciti)oni jm. p. starosty brańskiego i grodu jego teraz²⁸¹⁸ i na potym będącego in p(er)petuu(m) nie ma prejudykować i ichm. obywatele tameczne upominać się nie będą mogli żadnych sądów, ani innego sądowego starosty, ale według praw i zwyczajów dawnych jurysdykcji starosty brańskiego podlegać będą in toto.

Zależy na tym siła R.P., aby konstytucja 1607²⁸¹⁹ do efektu swego in toto przywiedziona była, to jest titulo o mieszkaniu [k. 439] ichm. pp. senatorów u dworu i we wszystkim aby wigor swój na tym sejmie wzięła.

I tośmy też ichm. pp. posłom naszym polecili starać się pilno, aby konstytucją warowano, żeby K.J.M za granice absque consensu R.P. nie wyjeżdżał, gdyż na zdrowiu J.K.M. zawisło zdrowie ojczyzny naszej.

Na nowe ordynacje żadne et novitates ullas nie mają pozwalać ichm. pp. posłowie nasi, gdyż takowe rzeczy aequalita(s), która conservat R.P., znoszą.

Cło morskie wiele pożytku R.P. przynosić może, gdyż bez poborowania sufficiat na zapłatę żołnierzowi podczas pokoju, ad aerariu(m) publicu(m) składane znaczną sumę uczyni na poratowanie R.P. Przez to ichm. pp. posłowie nasi mają się starać, aby te prowenta ze cła przychodzące dotąd wybierane, oddawane były ad aerariu(m) publicu(m). Et in futuro(m) egzakcja tegoż cła osobom pewnym, którzy by na sejmie z niego powinni byli reddere rationem, aby była oddawana.

Pretia rerum na przeszłych sejmach zlecone były ichm. pp. komisarzom, aby były do skutku przywiedzione. A że za niezjachaniem się ichm. pp. komisarzów taxa reru(m) odłogiem dotąd chodziła i chodzi, przeto starać się o to ichm. pp. posłowie nasi mają, aby przy dawnych prawach taxa reru(m) o(mn)ium, wyjąwszy zboże i inszych rzeczy w których stan slachecki obowiązany być nie może, zostawała.

Panowie Kurlandczycy i Imflantczycy, którzy tu z łaski J.K.M. P.N.M. w różnych powiatach dzierżawy mają, aby mieli posesje w tych powiatach blisko dzierżaw swych, gdyż

²⁸¹⁸ Prokop Leśniowski starosta brański 1622-1646, później kasztelan i wojewoda podlaski.

²⁸¹⁹ W tekście: 167. Konstytucja sejmu z 1607 r. *O mieszkaniu senatorów*, VC, t. II, vol. 2, s. 339-340.

daleka odległość ukrzywdzonym [k. 439v.] sąsiadom rekwirować z posesji w Kurlandii albo w Inflanciech, o co się ichm. pp. posłowie nasi pilno starać mają, żeby na to konstytucja stanęła.

W żądaniu J.K.M. za p. Wilhelmem²⁸²⁰ o indygenat, zgadzać się ichm. pp. posłowie nasi z inszemi województwy mają.

Sejmik relacyjny w niedziel cztery po konkluzji sejmu przyszedłego żeby był naznaczony dla wielu publicznych przyczyn. I egzemplarz konstytucji sejmu żeby ichm. przywieźli z sobą.

Co wszystko prudentiae et dexteritati ichm. pp. posłów naszych polecilichmy i pewnichmy, że cokolwiek ex re et dignitate ojczyzny spolnej pożytecznego będą ichm. widzieli, to bez uciążenia onej równo się z inszemi zgadzając województwy spolnie ichm. namówią, obiecując ichm wszelką przy życzliwościach naszych wdzięcznością podjęte dla ojczyzny i spolnego dobra prace zawdzięczać.

Petita

O targowe w Topczewie²⁸²¹, iżby służyło kościołowi tamecznemu topczewskiemu²⁸²², mają się przyczynić ichm. pp. posłowie.

Za jm. p. Piotrem Wyszyńskim mają intercedować ichm. pp. posłowie nasi, aby sprawa przeciw niemu r(ati)one caedis in contentione nieboszczyka pana Głuskiego²⁸²³ snać na sejm obrócona wedle prawa pospolitego ad foru(m) competens et p(ro)cessu(m) orinariu(m) odesłana była.

Krzysztof z Żalego Żelski marszałek sejmiku terażniejszego brańskiego mp.

2. Manifestacja Krzysztofa Żelskiego w sprawie dystrybucji soli w ziemi bielskiej, Brańsk. 20 VIII 1641 r.

Rkp. NGAB Mińsk, F. 1708, op. 1. nr 1, k. 478-478v. Oblatę w urzędzie grodzkim brańskim dokonał Krzysztof Żelski, mocą laudum sejmiku przedsejmowego z 1641 r. obrany dystrybutorem soli w ziemi bielskiej, 20 VIII 1641 r. (f. 3 post foestum Assumptionis G.V.M, a. D. 1641).

²⁸²⁰ Właściwie: Gebhard Milnheym szlachcic alzacki, indygenat uzyskał w 1641 r.

²⁸²¹ Topczewo wieś targowa w ziemi bielskiej. Obecnie w województwie podlaskim.

²⁸²² Kościół pw. Niepokalanego Poczęcia NMP, św. Stanisława Biskupa.

²⁸²³ Postać niezidentyfikowana, zapewne z domu Głuskich h. Ciołek.

[k. 478] J. w., w. ichm. pp. obywatelom powiatu brańskiego i ziemie bielskiej, mym miłościwym panom i braciej wiadomo czynię, iż stosując się do publicznego laudum przez ichm. pp. deputatów z sejmiku naznaczonych spisane i do akt brańskich podanego, to jest o porządku dyspozycji soli powiatowej i odbierania jej, przeto żeście mi to wm. m. m. pp. polecić raczyli, abym p(er) anno moderno 1641 sól tę od skarbu odebrał i między wm. m. m. pp. onę rozdzielił, podawam tedy do wiadomości wm., że odebrał soli beczek 325 nad Wisłą u wsi Świdra²⁸²⁴, wyżej mil kilka od Warszawy. Ostatek beczek 8 zostało jeszcze przy pp. dystrybutorach skarbowych w miejscu takim, gdzie spichlerza dostać niepodobna i tylko sub dio pod ustawiczną strażą zostawać musi, co nie bez szkody wielkiej gdyby długo leżało.

Przeto raczie w. m. m. pp. na toż miejsce do Świdra po nią posłać z pieniędzmi gotowemi, po kwity tu do Sumków²⁸²⁵ raczie przysłać, albo tam na miejscu przytomnem będę, albo w Warszawie dla odebrania drugiej ostatek soli. Zaczyna się dawać a [k. 478 v.] die 20 augusti, trwać to rozdawanie będzie ad diem 5 septembris. Komu się kwit podług dawnych regestrów w Sumkach nie dostanie, w Warszawie go odiszcze.

Krzysztof z Żalego Żelski mp.

Sejmik elekcyjny ziemi bielskiej w Brańsku, 16 X 1641 r.

Stanisław Niemiera wojewoda podlaski uniwersałem datowanym w Niemirowie 2 IX 1641 zwołał sejmik elekcji kandydatów na podkomorstwo bielskie do Brańska, na 16 X 1641 r. Nominację królewską na urząd podkomorzego bielskiego uzyskał Krzysztof Brzozowski, 29 III 1642 r.

1. Uniwersał Stanisława Niemiery wojewody podlaskiego, z Niemirowa, 2 IX 1641 r.

Rkp. NGAB Mińsk, F. 1708, op. 1. nr 1, k. 491v.-492. Oblatę dokumentu w urzędzie grodzkim brańskim dokonał Jan Ancuta dworzanin („familiaris”) Stanisława Niemiery, 12 IX 1641 r. (feria 5 post foestum Nativitatis G.V.M. 1641 r.).

[K. 491v.] Stanisław na Niemirowie²⁸²⁶ Niemiera wojewoda podlaski²⁸²⁷.

²⁸²⁴ Świdra – wieś i przystań rzeczna nad Wisłą. Obecnie część Otwocka.

²⁸²⁵ Być może chodzi o Szumki, wieś bojarską w ziemi bielskiej.

²⁸²⁶ Niemirow miasto prywatne w ziemi mielnickiej. Obecnie wieś w województwie podlaskim.

²⁸²⁷ Stanisław Niemiera (Niemiara) wojski podlaski 1611-1613, chorąży mielnicki 1613-1617, kasztelan podlaski 1617-1634, wojewoda podlaski 1634-1648.

Wielmożnym, urodzonym, szlachebnym dygnitarzom, urzędnikom i inszym wszystkim stanu rycerskiego obywatelom ziemie bielskiej w województwie naszym podlaskim wiadomo czynimy, iż po ześciu z tego świata sławnej pamięci urodzonego pana Stanisława Skaszewskiego podkomorzego ziemie bielskiej²⁸²⁸, za ukończeniem jego urzędu podkomorskiego składam elekcją w Brańsku na obieranie wedle prawa czterech kandydatów do tego urzędu sposobnych na dzień szesnasty miesiąca października blisko przyszłego składając i z powinności naszej [k. 492] napominając, aby ichm. wszyscy do tego należący na pomieniony czas i miejsce stawili się i tę elekcją zgodnie odprawili, onę wedle dawnych zwyczajów J.K.M. P.N.M. prezentowali.

Które obwieszczenie, aby [do] wszystkich ichm. wiadomości doszło, odsyłam je do grodu brańskiego, aby stamtąd na zwyczajnych miejscach publikowane było i na to się ręką własną przy pieczęci zwykłej podpisuję.

Działo się w Niemierowie, dnia wtórego miesiąca września, roku 1641.

Stanisław Niemiera na Niemierowie wojewoda podlaski ręką swą.

2, Kandydaci na podkomorstwo bielskie wybrani na sejmiku elekcyjnym, Brańsk. 16 X 1641 r.

Rkp. APwB. Księga grodzka brańska z lat 1640-1641, k. 413-413v. Oblatę w urzędzie grodzkim brańskim dokonał [1] Apollo Mokrzecki miecznik wiski, marszałek sejmiku elekcyjnego, 16 X 1641 (feria 4 in crastino foesti s. Hedvigis a. D. 1641), w obecności uczestników sejmiku: [2] Wojciecha Grzymka Krassowskiego podstarościego brańskiego, [3] Walentego Szymborskiego pisarza grodzkiego brańskiego, [4] Olbrachta Kurzenieckiego stolnika bielskiego, [5] Mateusza Jalbrzyka Wyszewskiego podsędka ziemskiego bielskiego, [6] Pawła Ferdynanda Szczawińskiego pisarza ziemi bielskiej, [7] Jana Szczawińskiego sekretarza królewskiego, [8] Mikołaja Skaszewskiego, [9] Stanisława Jabłonowskiego łowczego nurskiego, [10] Jana Władysława Zaliwskiego miecznika liwskiego, [11] Erazma Łyczkę skarbnika ziemi bielskiej²⁸²⁹, [12] Jana Szczawińskiego, [13] Franciszka Szczawińskiego, [14] Walentego Wyszyńskiego, [15] Stanisława Wnorowskiego, [16] Jakuba Bujkowskiego, [17] Jana Mystkowskiego, [18] Jakuba Łukawskiego, [19] Grzegorza Nagórkę komornika bielskiego, [20] Zygmunta Wyszewskiego, [21] Adama Kuczyńskiego, [22] Kazimierza Aleksandra Krakowa, [23] Teofila Kazimierza Mokrzeckiego, [24] Filemona Hryniewickiego, [25] Jana

²⁸²⁸ Stanisław Skaszewski chorąży zakroczyński 1627-1634, podkomorzy bielski 1634-1641.

²⁸²⁹ Erazm Łyczko skarbnik bielski i podlaski 1628-1651.

Hajewnika, [24] Stanisława Grochowskiego, Stanisława Gąssowskiego, [25] Jana Piotrowskiego, [26] Wawrzyńca Piętki Sobolewskiego, [27] Wojciecha Borowskiego, [28] Anzelma Szablowskiego, [29] Marcina brzeźnickiego, [30] Piotra Wyszyńskiego, [31] Jana Markowskiego, [32] Aleksandra Woyno i in.

[K. 413v.] Wybrani kandydaci:

Mikołaj Piotr Łoknicki chorąży bielski;

Krzysztof Brzozowski sędzia ziemski bielski;

Jan Karp podstoli podlaski;

Tomasz Szczawiński wojewodzie podlaski.

Sejmik przedsejmowy ziemi bielskiej w Brańsku, 7 – 8 I 1642 r.

Władysław IV, zobligowany konstytucją „Sejm dwuniedzielny” uchwaloną na sejmie 1641 r., uniwersałem datowanym z Warszawy, 30 X 1641 r., zwoływał sejm nadzwyczajny do Warszawy na 11 II 1642 r., sejmik przedsejmowy ziemi bielskiej do Brańska na 7 I 1642 r.

1. Uniwersał króla Władysława IV z Warszawy, 30 X 1641 r.

Rkp. APwB. *Księga grodzka brańska z lat 1640-1641, k. 504-505. Uniwersał oblatował w urzędzie grodzkim brańskim mieszczanin („famatus”) Andrzej Izdebski burmistrz Brańska 15 XII 1641 r. (feria 2 post foestum s. Luciae a. 1641).*

[k. 505v.] My, z Bożej łaski król polski, wielkie książe litewskie, ruskie, pruskie, mazowieckie, inflanckie, smoleńskie, czerniechowskie i szwedzki, gocki, wandalski dziedziczny król.

Wszem wobec i każdemu z osobna komu to wiedzieć należy a mianowicie dygnitarzom, urzędnikom i wszystkim stanu rycerskiego województwa podlaskiego obywatelom uprz(ejmie) i wier(nie) nam miłym łaskę naszą królewską.

Upzr(ejmie) i wier(nie) nam mili. Iż na terażniejszym, blisko przeszłym sejmie²⁸³⁰ niektóre publica necessitates dla nawałności spraw z przeszłych sejmów rozerwanych²⁸³¹,

²⁸³⁰ Sejm walny warszawski obradował XIII – X 1641 r.

²⁸³¹ Sejmy zwyczajne z 1637 i 1639 r., rozeszły się bez uchwalenia konstytucji.

osobliwie zapłata wojsku ukraińnemu w borgowej służbie będącemu i koekwacja w podatkach namówiona być nie mogła. Przeto stosując się do konstytucyj, aby potrzeby publiczne w niej wyrażone dostatecznie opatrzone byli, tudzież i desiderium nasze skuteczne zostało, opuściwszy zwykle solennitas, sejm dwuniedzielny w Warszawie na dzień jedenasty lutego a sejmiki, które według zwyczaju sejm ten poprzedzać mają, powiatowy uprz(ejmie) i wier(nie) w(ierności) w(asze) w Brańsku na dzień siódmy m(iesią)ca stycznia a główny w Warszawie²⁸³² na dzień dwudziesty ósmy m(iesią)ca stycznia [1642 r.] składamy.

I to uniwersałem naszym[ym] żądając uprz(ejmie) i wier(nie) w(ierności) w(asze), [aby] się na nie zjechali a o potrzebach, które w instrukcji naszej pokazane będą i w konstytucji są wyrażone obmyślawali i posłom swym, ludziom mądrym i roztroprnym na sejm śródki także podali. Za które żeby co wyrazi w sobie konstytucja zawiera skończono było i R.P. od wszelakich trudności, niebezpieczeństw postronnych i domowych uwolniona została. Co że uprz(ejmie) i wier(nie) w(ierności) w(asze) z miłości i powinności swej ku spolnej ojczyźnie i ku nam [k. 505] uczynicie.

Nic nie wątpiąc, ażeby uniwersał ten nasz [do] wszystkich wiadomości doszedł, rozkazujemy urzędom grodzkim, aby go do akt swych wpisawszy, na miejscach zwyczajnych publikować rozkazali, inaczej nie czyniąc dla łaski naszej z powinności urzędu swego.

Dan w Warszawie, 30 m(iesią)ca oktobra, roku Pańskiego 1641, panowania naszego polskiego IX [i] szwedzkiego.

2. Instrukcja dana posłom ziemi bielskiej na sejm, Brańsk, 8 I 1642 r.

Rkp. NGAB Mińsk, F. 1708, op. 1. nr 1, k. 342-345. Oblatę dokumentu w urzędzie grodzkim brańskim wykonał [1] Stanisław Skaszewski podczaszy podlaski, marszałek sejmiku przedsejmowego, w obecności [2] Wojciecha Grzymka Krassowskiego podstarościego brańskiego, [3] Walentego Szymborskiego pisarza grodzkiego brańskiego, [4] Mateusza Jalbrzyka Wyszyńskiego podsędka ziemi bielskiej, [5] Pawła Ferdynanda Szczawińskiego pisarza ziemskiego bielskiego, [6] Kazimierza Turowskiego stolnika ziemi wiskiej, [7] Apollona Mokrzeckiego miecznika ziemi wiskiej, [8] Jana Władysława Zaliwskiego miecznika ziemi liwskiej, [9] Mikołaja Skaszewskiego, [10] Krzysztofa i [11] Wojciecha Wyszkwoskich, [12] Jana Tołwińskiego, [13] Krzysztofa Żelskiego, [14] Walentego i [15] Wawrzyńca Wyszyńskich, [16] Jana Mystkowskiego, [17] Stanisława Wasiowskiego komornika ziemi biełskiej, [18]

²⁸³² Sejmik generalny dla posłów wybranych przez sejmiki mazowieckie i podlaskie.

Macieja Pudka Wilczewskiego, [19] Krzysztofa Chrzóstowskiego, Adama [20] Luboickiego, [21] Archilisa Mokrzeckiego, [22] Hieronima i [23] Andrzeja Koryckich, [24] Jana, [25] Przemysława, [26] Reino[lda] i [27] Kazimierza Krakowów, [28] Jana Truskowskiego i in., 9 I 1642 r.

[k. 343v.] Instrukcja ichm. pp. posłom niżej mianowanym, na sejm dwuniedzielny w Warszawie na sejmie przeszłym walnym uchwalony a w roku terażniejszym 1642 dnia 11 februarui przypadający, zgodnie obranym od obywatelów ziemie bielskiej dana.

My dygnitarze i wszystko rycerstwo ziemie bielskiej i powiatów do tego należących na sejmik terażniejszy konstytucją sejmu przeszłego²⁸³³ i uniwersałem K.J.M. P. N.M. do grodu naszego brańskiego posanym i opublikowanym, na dzień wczorajszy dnia 7 ianuarii w roku terażniejszym 1642 złożony, na miejsce zwykle sejmikom naszym do kościoła brańskiego zjechawszy się a dnia dzisiejszego octava ianuarii konsultacje nasze szczęśliwie skończywszy, zgodnymi głosami naszymi spośródka siebie obraliśmy posły nasze, ichm. pp.: jm. p. Krzysztofa na Dubiczach Brzozowskiego podkomorzego naszego ziemskiego i jm. p. Jana na Brzostowicy Karpia podstolego podlaskiego i ichm. taką instrukcją daliśmy.

Naprzód wielkiej opatrności Boskiej, która miłą ojczyznę naszą a tot calamitatibus et periculis pro sua Divina clementia wyrwała w pokoju pożądanym, gdy inne prowincje sąsiedzkie circū(m) quassardorib(us) [?] belloru(m) interioru(m) et externoru(m) praemunte nas [łas]kawie chować raczy, grates debitas oddając mają ichm. [pp.] posłowie naszy znios[ł]szy się z inszymi ichm. pp. [posłami] koronnemi i W.K.L., J.K.M. [k. 344] P.N.M., cuius cura paterna et innata in [Rei]publicam n(ost)ram sollicitudine te prudentiae Regali pax et incolumitas n(ost)ra religiose servat(ur) et operatur, uniżenie podziękować.

A lubośmy tego raczej życzyli, żeby sejm przeszły dłuższy odprawił co terażniejszemu krótszemu podał, mając do tego czasu więcej niż terażniejszy może mieć, jednak przypisując to incuriae temporum w których privati nad publicę przemagają i stosują się ad praeservum, zlecamy ichm. pp. posłom naszym, żeby to in publico consessu deklarowawszy i kwitami skarbowemi pp. poborcom tutecznym danemi tego dowiod[ł]szy, iż na tej ziemi naszej bielskiej żadne retenta i długi R.P. nie zostawają, koekwacją w przeszłych podatkach i retenta na inszych województwach i powiatach, które przy nich zostają, urgeant i żadnej deklaracji w niwczym nie mają czynić i ni na co nie pozwalać, aż by ta koekwacja realiter stanęła.

²⁸³³ Konstytucja *Sejm dwuniedzielny* przyjęta na sejmie 1641 r., VC, t. IV, vol. 1, s. 18.

Względem której koekwacji jeśliby znowu po województwach do sejmików miało przychodzić, obowiązujemy ichm. pp. posłów naszych, żeby na taki sejmik generalny w tym województwie podlaskim nie pozwalali, abyśmy tym od retent tamtych powiatów, jeśliby jakie na nich zostawali, nie byli zaciągani.

A gdy koekwacja stanie i zatym do namowy zapłaty żołnierzom przy[j]dzie, mają ichm pp. posłowie nasi pierwej patrzeć na deklaracje inszych województw, ziem i powiatów i wedle ich swoją też deklaracją stosować.

Byli też przed nami przełożone od p. egzaktora czopowego²⁸³⁴ wielkie p[rze]skody w wybieraniu jego na wielu miejscach a mianowicie, iż [w dobrach?]²⁸³⁵ K.J.M. zabrania się warzenia piw i palenia gorzałek [...]²⁸³⁶ a ze dworów dawane bywają s[ł]²⁸³⁷ z podwyższenia ceny od których tego czopowego [...]²⁸³⁸ [k. 344v.] skąd prawu czopowe ze wsiów K.J.M. do skarbu R.P. przedtym dawane, już z szkodą R.P. upadło, tedy mają się tego ichm. pp. posłowie nasi upominać i zasiądz informacji sejmowej, jakoby ten podatek R.P. nie ginął i żadna w tym na potym wątpliwość nie zostawała.

Co się zaś tknie obrony Ukrainy na przyszłe czasy i desideriu(m) J.K.M. P.N.M. w tych dwóch punktach, aby nic nad generalną zgodę wszytkich ichm. pp. posłów nie pozwalali i żadnego w tym praeiudicium et incom(m)odum na stan nas slachecki nie zaciągali, ale wszytkich praw, swobód i wolności naszych, także i laudum naszego, ostrzegali. W czym tak fide[m] ichm. obligujemy, że jeśliby inne województwa i powiaty te punkta²⁸³⁹ na sejmiki swe do braciej odkładali, tedy też ichm. pp. posłowie nasi żadnych deklaracji decisivas nie mają czynić, ale wziąć na sejmik nasz partykularny brański do braciej.

Stosując się potym do rejestru retent podatków R.P. przez j.w. jm. p. podskarbiego koronnego²⁸⁴⁰ na sejmik do koła naszego przesłanego w którym jm. pokazał to naprzód, że od potomków p. Laskowskiego resty czopowego sumy 600 zł do skarbu R.P. nie oddano. W tym obywatele ziemi tej winnemi się nie sądzą, ponieważ skarb K.J.M. extraneo, a nie obywatelowi

²⁸³⁴ Jan Tołwiński.

²⁸³⁵ Tekst uszkodzony.

²⁸³⁶ Urwany fragment tekstu.

²⁸³⁷ Jak wyżej.

²⁸³⁸ Jak wyżej.

²⁸³⁹ Wykreślone następne słowa: „albo które” i pozostawione puste miejsce na ok. 3 słowa.

²⁸⁴⁰ Jan Mikołaj Daniłowicz.

naszemu, arendę na ten czas podał i sam, jako kontraktował, upominać się ma według słuszności i prawa.

Druga, że nie ma informacji skarb K.J.M., jako się obrócili podatki nasze in anno 1636. Na to w kole naszym jm. p. Wyszyński²⁸⁴¹, [podsędek]²⁸⁴² ziemie bielskiej i poborca nasz pokazał i kwit j. p. [podskarbiego]²⁸⁴³, i dekreta Trybunału Radomskiego, któremu in iudicio [...] ²⁸⁴⁴ pokaże się satysfakcja.

[K. 345] Na co wszystko ichm. pp. posłowie nasi pilnego starania przyłożyć mają, aby obywatele ziemie bielskiej w tym inkomodować nie mieli a ciężaru jakiego względem przyszłej tych ziem i powiatów nie ponieśli a całość i ozdobę powiatu swego w żadnych retentach nieposlakowanego zachowali. W czym gdy uznamy po ichm. chęć braterską i spolne staranie, wzajem chęciami i powolnościami braterskimi ichm. kompensować będziemy. Na co się p. marszałku koła naszego od nas obranemu podpisawszy pozwoliliśmy.

Datum w kole naszym brańskim, die et anno quo supra.

Stanisław Lewicki podczaszy podlaski, marszałek sejmiki [sic!] tego m.p.

Sejmik relacyjny ziemi drohickiej i mielnickiej, Drohiczyn, 20 III 1642 r.

Sejmik wspólny obu ziem został zwołany konstytucją sejmową sejmu nadzwyczajnego warszawskiego, który obradował w dniach: 11 – 26 II 1642 r. (VC, t. IV, vol. 1, s. 37, 43. Akta tego sejmiku nie odnaleziono.

„Ziemia drohicka i mielnicka. Sejmik relacyjny w Drohiczynie, spolny obiedwie ziemie, pro die 20 martii [1642] , sobie naznaczają, na którym sejmiku, sposoby sobie namówić mają podatków wystarczających dwojgu podymnego. Do czego wybieranie czopowego należeć ma, ex vi laudi 1640, które nie ma nic w sobie continere, tylko co do konstrybucyi podatków terażniejszych należy. Tamże mają sobie obiedwie ziemie poborców obrać. *Akt tego sejmiku nie znaleziono.*

²⁸⁴¹ Mateusz Jałbrzyk Wyszyński podsędek ziemski bielski 1636-1657.

²⁸⁴² Uszkodzony fragment tekstu.

²⁸⁴³ Uszkodzony fragment tekstu.

²⁸⁴⁴ Urwany fragment tekstu.

Sejmik relacyjny ziemi bielskiej w Brańsku, 28 III 1642 r.

Sejmik został zwołany mocą konstytucji sejmu z 1642 r. Deklaracja na zapłatę wojsku do Brańska na 28 III 1642 r. (VC t. IV, v. 1, s. 43). Marszałkiem sejmiku był Krzysztof Żelski.

Laudum sejmiku relacyjnego ziemi bielskiej w Brańsku, 28 III 1642 r.

Rkp. BN, BOZ, 1809, k. 562-563, kopia XVII-wieczna. Brak oblaty dokumentu.

My, urzędnicy i rycerstwo ziemie bielskiej wiadomo czyniemy komu to wiedzieć należy, iż jakośmy w roku 1640, z uchwały sejmu roku ostatniego odprawionego²⁸⁴⁵, pewne postanowienie strony wybierania copowego między sobą postanowili i zawarli²⁸⁴⁶, tak i teraz, mając facultatem przez ichm. pp. posłów²⁸⁴⁷ naszych z blisko przeszłego sejmu w terażniejszym roku 1642²⁸⁴⁸ odprawionego na stanowienie copowego w tejże ziemi naszej do nas przyniesioną w tym zgromadzeniu naszym na sejmiku brańskim z naznaczenia tegoż przeszłego sejmu dnia 28 miesiąca marca przypadającym, zgodnie uchwalamy i postanawiamy, aby copowe z dóbr K.J.M., duchownych i szlacheckich od wszelakich likworów, małmazyjej, win, petercymentów, także miodów, piw i gorzałek prawem dawno opisanem po dwa pieniądza od grosza continue wybierane było.

Które to copowe tak miasta J.K.M., wsi, dzierżawy i włości bez żadnych wymówek co tylko szynkują płacić będą powinni. Jako też duchowne i slacheckie generaliter wszystkie miasta, wsi i majątności, a zwłaszcza te w których się targi przy kościołach i karczmy na gościńcach, albo skąd piw na stronę zażywają, żeby temu laudum wszystkie szczególnie podlegali i lubo by w mieście karczmę mając slachcic słody na wyszenki dawał, toż copowe płacić powinien.

Które[m] to podatkom ci wszyscy podlegać mający sub poenae contra retentores pecunia publicae sancit(ur). Wyjąwszy tylko w dobrach szlacheckich i duchownych karczmy

²⁸⁴⁵ Sejm walny warszawski z IV – VI 1640, konstytucja *Warunek bezpieczeństwa Rzeczypospolitej, zapłaty wojskowej i dochodzenia retent.*

²⁸⁴⁶ Vide: *Laudum sejmiku relacyjnego ziemi bielskiej z Brańska, 18 – 19 VI 1640 r.*

²⁸⁴⁷ Posłami na sejm nadzwyczajny z 1642 r. byli Krzysztof Brzozowski podkomorzy bielski i Jan Karp podstoli podlaski.

²⁸⁴⁸ Na sejmie nadzwyczajnym warszawskim z II 1642 konstytucja *Deklaracja na zapłatę wojsku* m.in. stwierdzała: na sejmiku relacyjnym ziemi bielskiej „laudum ma być, względem czopowego, ex vi uchwały sejmu 1640, które tera xniejszym sejmem aprobujemy. Na tymże sejmiku exactores, tak do czopowego, jako i inszych kontrybucyi, mają być naznaczeni”. VC t. IV, vol. 2, s. 43. Posłami ziemi bielskiej na tym sejmie byli: Jerzy Monwid Irzykiewicz marszałek wilkomirski i Jan Karp podstoli podlaski.

we wsiach, tylko gdzie z własnego urodzaju a nie z przekupnego zboża słody robią na wyszynk, te od takowego podatku copowego wolne zostawać mają.

Także Żydzi też copowe powinni płacić, żadną się jurysdykcją względem copowego nie uchylając ani wymawiając, także pogłównym terazniejszym i na potym będącym, żadnymi inszemi podatkami, które by na potem namówione były.

W czym wszytkiem wybierania tego copowego stosujemy się do konstytucyj 1629²⁸⁴⁹ i do inszych uniwersałów dawniejszych i pośledniejszych względem przychodów copowego na sejmach uchwalonych.

Przy którym copowem furmanka mniejsza ma być takowa. Łoźni ultaje utrisque sexus, którzy panów foremnych nie mają, każdy od swej osoby po groszy 24 na rok płacić powinien. Także słodowniczy podług dawnych uniwersałów do copowego, każdy od rzemiosła swego płacić powinien po zł 2. Prasolka ryby i śledzie, i to przy copowem wybierane być ma.

A dla lepszego porządku warujemy uchwałą naszą, aby miasta w powiecie naszym brańskim [k. 562v.] leżące nie ważyli się większych słodów zalewać nad to postanowienie nasze niżej opisane, sub poen(am) centum marcarum polonic(arum) in primu(m) querelarum term(ini)s peremptorie vindicandis ad instantiam jmp. popobrze i pod straceniem tegoż waru piwa, to jest: miasto Brańska²⁸⁵⁰ beczek trzy brańskich słodu, Suraż²⁸⁵¹ beczek trzy suraskich, Tykocin²⁸⁵² beczek trzy tykockich, Knyszyn²⁸⁵³ beczek trzy knyszyńskich, Goniądz²⁸⁵⁴ beczek trzy goniądzkich, Rajgród²⁸⁵⁵ beczek trzy rajgrodzkich, Augustów²⁸⁵⁶ beczek trzy augustowskich, Kleszczele²⁸⁵⁷ beczek trzy kleszczelewskich, Jasionówka²⁸⁵⁸ beczek trzy

²⁸⁴⁹ Konstytucja sejmu zwyczajnego warszawskiego z 1629 r., *Czopowe*, VC t. III, vol. 2, s. 60.

²⁸⁵⁰ Brańsk miasto królewskie w ziemi bielskiej, siedziba urzędu grodzkiego, miejsce odbywania sądów grodzkich i ziemskich, miejsce obrad sejmiku ziemi bielskiej. Obecnie w województwie podlaskim,

²⁸⁵¹ Suraż miasto królewskie w ziemi bielskiej, miejsce odbywania sądów ziemskich, ośrodek starostwa niegrodowego. Obecnie w województwie podlaskim.

²⁸⁵² Tykocin miasto królewskie w ziemi bielskiej, miejsce odbywania sądów ziemskich, ośrodek starostwa niegrodowego. Obecnie w województwie podlaskim.

²⁸⁵³ Knyszyn miasto królewskie w ziemi bielskiej, ośrodek starostwa niegrodowego. Obecnie w województwie podlaskim.

²⁸⁵⁴ Goniądz miasto królewskie w ziemi bielskiej, od 1668 r. siedziba urzędu grodzkiego filialnego wobec Brańska. Obecnie w województwie podlaskim.

²⁸⁵⁵ Rajgród miasto królewskie w ziemi bielskiej, ośrodek starostwa niegrodowego. Obecnie w województwie podlaskim.

²⁸⁵⁶ Augustów miasto królewskie w ziemi bielskiej, ośrodek starostwa niegrodowego. Obecnie w województwie podlaskim.

²⁸⁵⁷ Kleszczele miasto królewskie w ziemi bielskiej. Obecnie miasto w województwie podlaskim.

²⁸⁵⁸ Jasionówka miasto królewskie w ziemi bielskiej. Obecnie wieś w województwie podlaskim.

jesionowskich, Bielsk²⁸⁵⁹ beczek cztery bielskich, Orle²⁸⁶⁰ beczek cztery orleńskich, Narew²⁸⁶¹ beczek cztery narewskich, Boćki²⁸⁶² beczek cztery boćkowskich, Waniew²⁸⁶³ beczek cztery waniewskich. Czego mają adverte re burnistrzowie miast, rajcy et circa comprob(ati)onem reg(est)rorum in pr(aese)ntia jmp. poborcy, podług dawnych praw i laudum 1640 [r.]²⁸⁶⁴ i to iuramentum w grodzie brańskim na każdą ćwierć z osobna likwidować będą jako nawięcej zaliwają nad to postanowienie nasze jako nikogo nie uchylają, który by więcej zaliwać miał, salva jednak inquisitione jmp. poborcy per officium castren(s)i facta.

Także z włości i dzierżaw J.K.M., duchownych, slacheckich, wójci juramentami komprobować mają, jak wiele warów piwa robią i jaką tąż miarą opisaną a nie większą i nie więcej beczek słodów zalewają.

Dawamy też to w moc jmp. poborcy naszemu, które by miasto chciało juramentów uchodzić, wolno będzie arendy z tą kondycją stanowić, żeby poborcy wyciągać większą nad przeszłe copowe, tedy przynamniej starać się, żeby ta arenda była z znaczną auctiā et nihilominus żeby zewsząd była wiadomość dostateczna o liczbie warów piwa i wszelakich likworów, także podatków przychodzących podług tej uchwały do copowego należących. Tedy burmistrze powinni oddawać reg(est)ra do pomienionego jmp. poborcy.

Do którego obierania copowego obraliśmy i użyli prośbą naszą urodzonego jmp. Jana Tołwińskiego. Który to jmp. Tołwiński podług pierwszego obowiązku i juramentu sup(er) fidelem executionem uczynionego w roku 1640 wykonanego prout latius laudum anni 1640 testatur to copowe wybierać będzie, które się zacznie a die vigesima quinta martii w roku terażniejszym 1642²⁸⁶⁵, a wybierane być ma vigore laudi pr(aese)ntis dotąd, jako w inszych województwach koronnych i póki insze województwa nulla excepto wybierać je po swych powiatach ad diarium publicum powiatów swych będą, póty w powiecie naszym brańskim wybierane continuo być ma.

Za którą pracą podjętą salarium temuż jmp. Tołwiński dla wprawienia tego copowego w rezę i większego przywidzenia pożytku powiatowi nasze(m)u sub censuram futuri conventus

²⁸⁵⁹ Bielsk miasto królewskie, stolica ziemi bielskiej. Obecnie Bielsk Podlaski, miasto w województwie podlaskim.

²⁸⁶⁰ Orla miasto prywatne Radziwiłłów w ziemi bielskiej. Obecnie wieś w województwie podlaskim.

²⁸⁶¹ Narew miasto królewskie w ziemi bielskiej, ośrodek starostwa niegrodowego. Obecnie wieś w województwie podlaskim.

²⁸⁶² Boćki miasto prywatne Sapiechów w ziemi bielskiej. Obecnie wieś w województwie podlaskim.

²⁸⁶³ Waniewo miasto prywatne w ziemi bielskiej. Obecnie wieś w województwie podlaskim.

²⁸⁶⁴ Vide: sejmik relacyjny ziemi bielskiej w Brańsku, [17?] 18 V 1640 r.

²⁸⁶⁵ Decyzja o terminie rozpoczęcia wybierania czopowego została antydatowana, albo nastąpiła pomyłka w dacie. Sejmik relacyjny obradował bowiem 28 III 1642 r.

cadere to ma [k.563] i tam nagrodę słuszną jmci obmyślemy. [...] toż poborca od roku do roku libera przy nas zostawać ma.

A lubo by mutacja jakakolwiek poborce nastąpiła, to jednak copowe in suo vigore zostawać ma i burmistrze za mutacją poborce nastąpiliby, jaka [sic] nie mają cessare wybierać tego copowego i rejestrować.

Które to laudum nasze unanimi concensu uchwalone do akt grodzkich brańskich urodone(m)u jmp. Krzysztofowi z Żalego Żelskiemu²⁸⁶⁶ marszałkowi koła naszego rycerskiego ręką tegoż jmp. marszałka podpisane podać zleciliśmy.

Działo się w kościele farnym brańskim, dnia 28 III roku 1642.

Sejmik deputacki województwa podlaskiego w Drohiczynie, 15 IX 1642 r.

Deputatami do Trybunału Koronnego zostali wybrani Wojciech Łużecki sędzia ziemski drohicki i Stanisław Jabłonowski lowczy nurski (Deputaci, s. 177).

Atestacja szlachectwa

Rkp. NGAB Mińsk, F. 1708, op. 1. nr 1, k. 126-126v. Oblata dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 19 IX 1642 r. (feria sexta ante festum s. Mathaei Ap. et Ev. 1642).

My dygnitarze, urzędnicy, obywatele wszyscy województwa podlaskiego, zjachawszy się wszyscy na elekcją deputacką dnia dzisiejszego według prawa opisanego przypadający, po obraniu zgodnym deputatów, gdy proponowana była sprawa między urodzonym panem Aleksandrem Całowańskim a szlachetnie urodzonym Michałem Kołodzie[j]skim z rokiem pozwanym o wywód szlachectwa przez stronę aktorową w sprawie intentowanej [k. 126 v.] zadane, tam strona pozwana iż tak repente dispositi avorum et pro avorum et antecessorum suoru(m) propter clausa acta tam terr(estr)ia brans(censia), quam bielscen(sia), surazen(sia) et tkocinen(sia), ibidem terre(str)ia ob non reassumptione officii iud(itiali)t(e)r nie mógł dostać, lubo indukować chciał, pestos in medio koła rycerskiego consaguineos suos ale parendo iuribus et const(istuti)onibus Regni dokumentów literalnym nie mogli [1 sł. n.]. Zaczym evadendo rygorem iuris ne aliquid ob esse vileatur in deductione praemissa. My deductio terazniejsze dla tych przyczyn, iż akta ziemi brańskiej, suraskiej, bielskiej, tykocińskiej są clausa in nullo

²⁸⁶⁶ Krzysztof Żelski pisarz ziemski bielski 1646-1694.

derogando defensis utrarum partium clausum deducendae et probandae nobilitatis pro cognitione do sądów trybunalskich, jeśli ta dillatio aducendae nobilitatis do drugiego sejmiku elekcji deputackiej ma być pozwolona albo nie odsyłani i tę atestacją jmp. marszałkowi koła rycerskiego terazniejszego zleciliśmy podpisać.

Działo się w Drohiczyne, die 15 septembris anno Domini 1642.

[1] Marek Wodyński kasztelan podlaski²⁸⁶⁷, [2] Wojciech Niemiera podkomorzy drogicki²⁸⁶⁸, [3] Krzysztof Brzozowski podkomorzy ziemie bielskiej²⁸⁶⁹, [3] Miecisław Mleczko starosta mielnicki²⁸⁷⁰, [4] Wojciech Kochański sędzia ziemi mielnickiej²⁸⁷¹, [5] Wodyński na Międzylesiu Andrzej łowczy podlaski²⁸⁷² ręką swą, [6] Wojciech Łużecki sędzia ziemie drogickiej, [7] Bernat Mniszewski, [8] Marcin Obniski podsędek ziemie drogickiej²⁸⁷³ manu propria, [9] Mateusz Jałbrzyk Wyszeński podsędek ziemie bielskiej²⁸⁷⁴, [10] Marcin Milewski postarości ziemie nurskiej, [11] Gasper Gostkowski manu propria, [12] Joannes de Skiwy Skiwski vicecap(ita)neus castren(sis) drohicien(sis), [13] Kaspar Podoski, [14] Krzysztof Chajecki, [15] Adam Lesiecki, [16] Stanisław Jabłonowski łowczy ziemie nurskiej, [17] Piotr Iwanowski manu propria, [18] Piotr Wyszeński, [19] Krzysztof Dybowski manu propria.

Quod origina [1 sł. n.] idem offerens ad se recepit.

Sejmik relacyjny ziemi drohickiej, Drohiczyn, 12 V 1643 r.

Sejmik zwołany mocą konstytucji sejmu walnego warszawskiego z 1643 roku w celu wybierania podymnego: summę czworgu podymnemu korespondującą. Sejmik w Drohiczyne die 12 maii [1643], cum approbatione laudi. Poborca urodzony Szymon Nieciecki (VC, t. IV vol. I, s. 56). [Tamże, s. 51]: Ziemia drohicka, z roku 1626 za ur. Marcina Niemierę²⁸⁷⁵, trzy tysiące sto i sześć złotych, groszy pięć, z roku 1628 ze dwojga podymnego, dwa tysiąc sto sześćdziesiąt i sześć złotych, z roku 1640 trzy tysiące siedemset pięćdziesiąt i sześć złotych, z roku 1642 siedemset złotych. Wynosi to summę dziewięć tysięcy siedemset dwadzieścia i ośm złotych ,

²⁸⁶⁷ Marek Wodyński kasztelan podlaski 1634-1646, starosta nurski i drohicki 1643-1646

²⁸⁶⁸ Wojciech Niemiera (Niemira) podkomorzy drohicki 1638-1645.

²⁸⁶⁹ Krzysztof Brzozowski sędzia ziemski bielski 1635-1642, podkomorzy bielski 1642-1648.

²⁸⁷⁰ Mieczysław Mleczko starosta mielnicki 1637-1646.

²⁸⁷¹ Wojciech Kochański sędzia ziemski mielnicki 1638-1642.

²⁸⁷² Andrzej Wodyński łowczy podlaski 1630-1648.

²⁸⁷³ Marcin Obniski podsędek ziemski drohicki 1639-1649, sędzia ziemski drohicki 1649-1666.

²⁸⁷⁴ Mateusz Jałbrzyk Wyszynski (Wyszeński) podsędek ziemi bielskiej 1636-1657.

²⁸⁷⁵ Marcin Niemiera, h. Gozdawa, syn Hieronima chorąży mielnicki w r. 1623, sędzia drohicki w l. 1623-1633.

groszy pięć, którą zapłacić we Lwowie, przy płacy wojsku, powinna; salva repetitione u poborców. Także resztę z podatków w roku 1635 na żołnierza powiatowego do Prus pozwolonych, dziewięć tysięcy i dwieście złotych, przy szafarzu województwa podlaskiego, na zapłatę ludowi tam dyrygowanemu pozostałą, zapłacić powinni będą; salva repetitione tejże summy, iure fiscii, od szafarza, którego sobie pod on czas województwo obrało. *Akt tego sejmiku nie odnaleziono.*

Sejmik relacyjny ziemi mielnickiej, Mielnik, 12 V 1643 r.

Sejmik zwołany konstytucją sejmową sejmu walnego warszawskiego z 1643 r. na 12 maja w związku z podymnym VC. t. IV, vol. 1, s. 56. Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik deputacki województwa podlaskiego, Drohiczyn, 14 IX 1643 r.

Notatka o wyborze deputatów do Trybunału Koronnego w Lublinie, Drohiczyn,

[14 IX] 1643 r.

Rkp. ANK ZZG 15, s. 224, (XVIII-wieczna kopia I. Kapicy Milewskiego).

Deputaci do Trybunału Koronnego z województwa podlaskiego w 1643 r.:

Andrzej Wodyński łowczy podlaski, dworzanin JKMci z ziemi drohickiej i deputat do Trybunału Koronnego; Aleksander Czałowański²⁸⁷⁶ z ziemi bielskiej, deputat do Trybunału Koronnego; Wojciech Niemiera podkomorzy drohicki, deputat do Trybunału Koronnego.

Sejmik deputacki województwa podlaskiego, Drohiczyn, 12 IX 1644

Notatka dotycząca wyboru deputatów do Trybunału Koronnego w Lublinie, Drohiczyn,

[12 IX] 1644 r.

Rkp. ANK ZZG 15, s. 253, 254. (XVIII-wieczna kopia I. Kapicy-Milewskiego).

²⁸⁷⁶ Aleksander Czałowański (Czałowański) łowczy podlaski 1652-1654.

Marszałek: Wojciech Kurzeniecki, stolnik ziemi bielskiej.

Deputaci: Marek Kazimierz Orzeszko, sędzia ziemski mielnicki; Mateusz Jałbrzyk Wyszeński podsędek ziemski bielski; Nikodem Jabłonowski, cześnik ziemi nurskiej.

Sejmik przedsejmowy ziemi mielnickiej w Mielniku, [13 IX]? 1646

Król Władysław IV uniwersałem datowanym w Krakowie, 20 VII 1646 r., zwoływał sejm walny do Warszawy na 25 X, a sejmiki przedsejmowe na 13 IX 1646 r. (Druk: ASWPiK 1632-1655). Sejmik ziemi mielnickiej wybrał posłów na sejm: Krzysztofa Piotra Piekarskiego podczaszego brzeskiego i Marcina Kąckiego miecznika mielnickiego (vide: Laudum sejmiku relacyjnego ziemi mielnickiej, Mielnik, 10 I 1647 r.). Akt tego sejmiku nie odnaleziono.

Sejmik relacyjny szlachty ziemi mielnickiej w Mielniku, 10 I 1647 r.

Sejmik zwołany mocą konstytucji sejmu walnego warszawskiego z 1646 r., Deklaracja o podatkach (VC, t. IV, vol. 1, s. 87): Ziemia mielnicka summe jednym podymnemu równą pozwala, drugą taką do braci bierze. Sejmik 10 ianuarii 1647, na którym modum contribuendi laudo namówią, co im aprobujemy.

Laudum sejmiku relacyjnego ziemi mielnickiej, Mielnik, 10 I 1647 r.

Rkp. AP Lublin, AWH, nr 84, s. 1-3. Oblaty w urzędzie grodzkim mielnickim 11 I 1647 r. (f. 5 post festum ss. Trium Regum) dokonali: [1] Maciej Rokitnicki marszałek sejmiku, [2] Stanisław Niemiera wojewoda podlaski, [3] Wojciech Emeryk Mleczek starosta mielnicki, [4] Jan Kazimierz Niemiera stolnik podlaski, [7] Marek Kazimierz Orzeszko sędzia ziemski mielnicki, [8] Samuel Humnicki podstoli sanocki, [9] Bernard Mniszewski podczaszy podlaski²⁸⁷⁷, [10] Marcin Kącki miecznik mielnicki, [11] Andrzej Orzeszko, [12] Marcjjan Wyrzykowski komornik ziemski mielnicki, [13] Jan Orzeszko, [14] Mikołaj Grek, [15] Adam Zwolski, [16] Janusz Zwolski, [17] Łukasz Zaszczyński, [18] Stanisław i [19] Wojciech (Albrechtus) Bykowscy, [20] Paweł Moczarski.

My rady, urzędnicy i rycerstwo powiatu mielnickiego, zjachawszy się dnia dzisiejszego na sejmik decima ianuarii annis praesentis przypadający, konstytucją sejmu blisko przeszłego warszawskiego złożony, przychylając się do prawa i zwyczajów dawnych, naprzód marszałka koła naszego jmp. Macieja Rokitnickiego z łaski ku sobie obraliśmy. Któremu ichm. pp. posłom za pracą przez nich

²⁸⁷⁷ Błędne przypisanie urzędu. W tym czasie podczaszym podlaskim był Stanisław Lewicki.

podjętą podziękować zlecieliśmy ad punkta w konstytucyj mianowane i nam przez ichm. pp. Krzysztofa Piekarskiego²⁸⁷⁸ wojskiego drohickiego i p. Marcina Kąckiego²⁸⁷⁹ miecznika mielnickiego referowane.

Przystąpiliśmy mianowicie z strony podatków [na sejm]ie blisko przeszłym warszawskim uchwalonych, taką deklaracją czyniemy. P[odymne] jedno na sejmie uchwalone wydać będziemy powinni a drugie do braciej wzięte także pozwalamy do p. poborcy niżej mianowanego oddać. Eundem tamen ordinem to drugie, jeśli je jeszcze [inne] województwa pozwolili, to i nasz p. poborca wespół z pierwszym na miejscu [kon]stytucją wyznaczonym oddać będzie powinien. A jeśli by nie pozwolili, tedy po sejmie²⁸⁸⁰ blisko przypadającym in maio, ponieważ jeszcze eum odwozu do Lwowa pierwszego na zapłatę tak prędko nie przypadnie, do szafarzów naszych niżej mianowanych p. poborca oddać będzie powinien. I chociażby też jakie podatki na przyszłym sejmie uchwalone byli, to podymnie drugie, którego jeśli by jeszcze województwa nie pozwolili, in coequationem potęguje. A jeśli by i tam nijakich podatków nie było, aby tę sumę drugiego podymnego ut permissis est p. poborca do pp. szafarzów oddać będzie powinien.

A iż z czopowego nie mieli salutem RP, by to tedy i w powiecie naszym uchwalamy i alii protantis z miast i miasteczek królewskich, duchownych jako i świeckich płacone było tak chcemy jakoż niniejszą uchwałą naszą postanawiamy aby to czopowe nie było constitutione [s. 2] anni 1629²⁸⁸¹ et quiet(ati)onis eundem anni do rąk poborce powiatu naszego było oddawane przez magistrat z miast i miasteczek za regestrami poseszej fiksovanemi quotannis [...] curream sub poenis eum retentores legibus et constitutionibus Regni sancitis. Którego czopowego czas wybierania per anni praesenti ma się zaczynać a die decima mensis februarii i tak continue ab anno ad annum iść eo respectu, aby powiat nasz exemplo aliorum idque pewną kwotę sumy pieniężnej in parelium miał na obronę RP. Podymnego też dwojga eam wybierają ab eadem die decima mensis februarii futuri zaczynać się ma a kończyć ultimam mensis eiusdem diem ma. A kto by na czas naznaczonych podatków nie oddał, tedy od p. poborce na querelle per parius in liter(ali)bus [?] expressis ma być pozwany i tam sine quavis apell(ati)one malido [?] sądzony.

Do których to podatków, tak dwojga podymnego, jako też czopowego, continui currens za egzaktora ur. jmp. Szczęsnego Beydo²⁸⁸² pisarza grodzkiego mielnickiego obieramy, dając onemu facultatem czopowe quousque animum ipsius inclinaliter odbierać. Któremu pro hac tantum więc respectu solarii i odwozu do Lwowa podymnego od każdego złotego po groszy trzy przy oddawaniu tych podatków dać powinniśmy, abo lecto respectu inter se dabito. Co wszystko tako w oddawaniu

²⁸⁷⁸ Błędne przypisanie urzędu. Krzysztof Piotr Piekarski był podczaszym brzeskim 1635-1643. W tym czasie wojskim drohickim był Maciej Korowicki.

²⁸⁷⁹ Marcin Kącki miecznik mielnicki 1646-1647, później chorąży mielnicki 1647-1650.

²⁸⁸⁰ Sejm nadzwyczajny warszawski zebrał się i obradował w V 1647 r.

²⁸⁸¹ VC, t. III, vol. 2, s. 60, konstytucja *Czopowe*.

²⁸⁸² Szczęsny (Feliks) Beydo Rzewuski, pisarz grodzki mielnicki, pisarz ziemski mielnicki 1647-1659.

podatków, jako też w tym solarium mamy ziścić, sub poenis in constitutionibus Regni cum retent(o)rum z surowej RP sancitur.

Który to p. poborca, tak po oddawaniu pieniędzy do komisarzów we Lwowie, jako też z czopowego przychodzących, calculationem sufficiens przed nami na sejmiku po wyjściu roku zupełnego, którybykolwiek natenczas przypadał, uczynić będzie powinien i czopowe zebrane do rąk jmp. Marka Kazimierza Orzeszka²⁸⁸³ sędziego ziemskiego mielnickiego, Macieja Rokitnickiego za rok cały oddać. A potem per annum sequentum do tychże ichm., za kwitem ręcznym ichm., continuae dokąd będzie to czopowe wybierał, oddawać.

Którą to sumę czopowego ad fidele depositum wziętą, sui scitu et consensu nas wszystkich, obywatelów powiatu mielnickiego, dysponować nie mają. Ale onę integras dotąd, dokąd by necessitas RP nie ukazała się, chować, i choćby też potrzeba jaka przypadła, sine sectiuo nigdzie nie obracać. Owszem, one w całym na każdą rekwizycją nas wszystkich braci na sejmiku tylko naszym mielnickim przed nami, lub deputowanych od nas, ukazać. O co in defecto satisfactionis forum ichm. mamy, jako szafarzom naszym, et aliis sequentibus który się tego podjął, forum na Trybunale Lubelskim in causas officii peremptorie naznaczamy. Czego się ichm. benevole podymnego verbo suo nas asekurowali i to [co] certuos im polecili, obiecali.

A jeśli przyszło tę sumę, która będzie od nas ad sequestrum ichm. powierzona gdzie odwozić, tedy my takich e medio sui [wybierzemy] i przez nich pieniądze na obronę RP odesłać będziemy powinni, obmyśliwszy im na odwóz ekspensa.

A jeśli jmp. poborcy terazniejszemu naszemu desolat i abjurat w skarbie nie przyjęto, tedy mu to uczynić przy kalkulacji powinni za ukazaniem kwitów od skarbu laudo nostro, [s. 3] aby nie szkodował, obmyślić.

A p. poborca powinien, wybrawszy fideliter sumę podymnemu korespondującą, do Lwowa na czas w konstytucyj naznaczony²⁸⁸⁴ odwiedzić i czopowe, ut praescriptum est, do rąk ichm. pp. szafarzów oddać, sub poenis constitutionibus Regni contra exactoris sancitum.

A że na przeszłym sejmie pokazało się, że nasz powiat nad półtora tysiąca, albo coś więcej, został w skarbie na retentach. Która to suma przy p. poborcy przeszłym, ur. p. Lenarcie Szawłowskim zostaje, jako i on sam in facie koła naszego deklarował. Tedy tę resztę na retentach pozostałą, aby do Lwowa tąż konstytucją naznaczony i pomieniony p. Szawłowski odwiedzić i do ichm. pp. komisarzów

²⁸⁸³ Marek Kazimierz Orzeszko sędzia ziemski mielnicki 1645-1648.

²⁸⁸⁴ *VC, t. IV, vol. 1, s. 81*, konstytucja *Zaplata wojsku ukrainnemu*. Termin zebrania się komisji lwowskiej został ustalony na 30 VI 1647 r.

oddać będzie powinien, sub poenis contra exactores constitutionibus Regni sancitum ad instantiam cuiusvis incolae datum huius repetentis.

A iż się namnożyło swowolników niemało, tedy przychylając się do konstytucyj anni praesentis postanawiamy laudo nostro, iż jeśliby [ku]py jakie swowolne mieli się pokazać i dobra szlacheckie łupić, tedy powinniśmy za wysłaniem uniwersału jmp. wojewody naszego podlaskiego, albo jmp. starosty [mielnickiego] unanimiter skupić i takie swowolne kupy tanquam hostes patriae [zno]sić. A jeśliby który z nas był temerarius, żeby poenam centum marcarum per instantiam cuiusvis incolas districtis huius Mielnicensis na takiego inpunimus, [któ]rą na querelach terminum peremptis sine quavis appellatione będzie miał i odp[owia]dać powinien.

Którą to zgodę naszą tak zakończywszy, jmp. Ma[ciejowi Rokitnickiemu marszałko]wi sejmiku, także inszym ichm. do akt grodu mielnickiego podać zleciliśmy.

^a[Datum w kościele parafialnym mielnic]kiem die deci[ma] mensis ianuarii a. D. [1647].

[1] St[ani]sław Niemiera wojewoda po[dlaski]²⁸⁸⁵, [2] [Wojciech Emeryk] Mleczek sta[rosta] mielnicki²⁸⁸⁶, [3] Jan Kazimierz [Niemiera stolnik podlaski]²⁸⁸⁷, [4] Maciej Rokit[nicki] marszałek sejmiku teraz[niejszego], [5] [Marek Kazimierz Orzes]zko sędzia [ziem]ski mielnicki, [6] Samuel [Humnicki podstoli sanocki]²⁸⁸⁸, [7] [Mar]cin Kącki mie[cznik] ziemi mielnickiej²⁸⁸⁹, [8] Andrzej Orzeszko, [9] [Marcjan Wyrzykowski komor]nik ziemski mielnicki, [10] Jan Orzeszko, [11] Mikołaj [Grek], [12] Łukasz Zaszczynski, [15] Paweł [Moczarski], [14] [...] Turski^{a2890}.

Sejmik relacyjny ziemi drohickiej, 20 I 1647 r.

Sejmik został zwołany mocą konstytucji Deklaracja o podatkach sejmu 1646 roku: Ziemia drohicka, summę podymnemu równą pozwala, drugą takąż do braci bierze, sejmik 20 ianuarii składamy, i laudum na wybranie tego podatku aprobujemy. Poborca urodzony Krzysztof Dybowski. (VC, t. IV, vol. 1, s. 87). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik relacyjny ziemi mielnickiej, Mielnik. 10 I 1647 r.

²⁸⁸⁵ Stanisław Niemiera wojewoda podlaski 1634-1648.

²⁸⁸⁶ Wojciech Emeryk Mleczek starosta mielnicki 1646-1673, później także wojewoda podlaski 1665-1673.

²⁸⁸⁷ Jan Kazimierz Niemiera stolnik podlaski 1639-1666.

²⁸⁸⁸ Samuel Humnicki podstoli sanocki 1626-1653.

²⁸⁸⁹ Marcin Kącki miecznik mielnicki 1646-1647, później chorąży mielnicki 1647-1650.

^{2890a-a} Tekst uszkodzony, brakuje fragmentu karty.

Sejmik został zwołany mocą konstytucji sejmowej sejmu 1646 r.: Ziemia mielnicka summe jednemu podymnemu równą pozwala, drugą taką do braci bierze. Sejmik 10 januarii 1647, na którym modum contribuendi laudo namówią, co im aprobujemy. (VC. t. IV, vol. 1, s. 87). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik relacyjny ziemi mielnickiej, Mielnik, 15 VI 1647 r.

Sejmik zwołany mocą konstytucji sejmu nadzwyczajnego, obradującego 2 – 27 V 1647 r. (VC, t. IV, vol. 1, s. 120). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik ekstraordynaryjny województwa podlaskiego, Drohiczyn, 18 VI 1648 r.

Prymas Maciej Łubieński uniwersałem datowanym 26 V 1648 w Łowiczu poinformował o śmierci Władysława IV, zwołał sejm konwokacyjny do Warszawy na 16 VII, sejmiki przedkonwokacyjne na 25 VI 1648 r. Być może uniwersał nie dotarł jeszcze do urzędów grodzkich na Podlasiu, gdyż wojewoda podlaski podjął własną inicjatywę zwołania sejmiku województw podlaskiego do Drohiczyzna ma 18 VI. 1648 r. Akt tego sejmiku nie odnaleziono.

Uniwersał Stanisława Kazimierza Niemiery wojewody podlaskiego zwołujący sejmik województwa podlaskiego, Niemierów, 6 VI 1648 r.

Rkp. NGAB, Mińsk, F. 1708, op1, ks. 37, k. 218-218v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 15 VI 1648 r. (feria secunda post festum Sanctissimae et Indiuiduae Trinitatis prox(ima) AD Mille(si)mo Sextente(si)mo Quadrage(si)mo Octauo).

[k. 218] Wszem wobec i każdemu z osobna m. m. pp. i braciej, a zwłaszcza ichm. pp. dygnitarzom, starostom, urzędnikom i wszystkim obywatelom woj. podlaskiego po zaleceniu służb moich.

Wiadomo czynię i oznajmuję nowiny te co dalej gorsze zachodzą RP. Iż po zejściu JKM z tego świata PNM wojsko wszystko, które było na Ukrainie zniesiono jest przez Kozaki z Tatarami i hetmani koronni obadwa polegli, a Ukraina wszystka poddała się Tatarom z Kozakami i przyłączyła się do nich. Idą zagonami w Polskę znosząc wszystkie stany szlacheckie. Z powinności tej mojej wojewodziej ostrzegam i daję znać wm. m. m. pp. prosząc przez Miłosierdzie Boże, abyście o tym wiedząc raczyli się gotować jako na gwałt zabiegając

takiemu wielkiemu niebezpieczeństwu swemu, zaczem dla lepszej namowy i zniesienia się samym z sobą składam wm. m. m. pp. [k. 218v] sejmik generalny wszystkim powiatom w Drohiczynie na dzień osiemnasty junii na który proszę żebyście się zjechać raczyli. Co aby doszło do wiadomości, m. m. pp. wszystkim posyłam te uniwersały moje do grodów prosząc aby byli publikowane i po parafiach rozesłane.

Dat w Niemierowie, die sexta juni AD Millesimo Sexcentesimo Quadragesimo octauo.

Stanisław Kazimierz Niemiera wojewoda podlaski.

**List Aleksandra Koniecpolskiego do szlachty województwa podlaskiego, Brody, 31 VI
1648 r.**

Rkp. NIAB, Mińsk, F. 1708, op. 1, ks. 37, k. 223-223 v. Kopia uwierzytelniona.

[k. 223] Aleksander na Koniecpolu Koniecpolski chorąży koronny, pereajslawski, korsuński etc. starosta.

Wszem wobec i każdemu z osobna komu to wiedzieć należy, a mianowicie jaśnie wielm. ichm. m. m. pp., ichm. pp., obywatelom i rycerstwu woj. podlaskiego przy oświadczeniu służb i chęci moich. Wiadomo czynię, iż z różnych ichm. listów do mnie pisanych, ale świeżo teraz najpewniejszy już i nieomylna i nie bez wielkiego żalu mego, który też wszystka pewnośc musi RP, wziętem wiadomość, że Kozaki zaporoskie spolnie z Tatarami ligę uczyniwszy kwarciane, które przy ichm. pp. hetmanach zostawało i ludzi wszech ich ichmośc rozgromiwszy obóz in frogam.. ? et dissipationem obrócili, jednak pod szable puścili drugich, już wszakże jarzmo niewoli pogańskiej zagarnęli, tak i sami ichm. sumina ? et columina ? ojczyzny należy w rękach nieprzyjacielskich przez munetur de.... Servitute, mam też i tę wiadomość, iż miast ukraińczych nie mało defraudowawszy RP i partem fidem violatones teneserunt chcąc im adherere tak iż swych żadnego spodziewać nie potrzeba ratunku aż wcześniej czynili jurati ? christiani nominis hostess felici sub successu wszystkim nam lacrimis profusis spe plenis sima, że już mogą libere RP wszystko prawie praeposedium et fulers sobie in finibus RP oppositis [1 wyraz?] zniszczy grassari nihil aliud proster ades incentia soli [... 2 wyrazy?] vastitatem meditantur [1 wyraz?] in wiscere dalej ojczyzny ogniem, miasta i wsi znoszą za.... ? z mjej przeciwko jej miłości z jakim tak też ludności możem gronem z tą 1 wyraz? z xiążęciami jmc p.

wojewodą sandomierskim²⁸⁹¹ [k. 223v] mojem miłościwem panem i bratem, tego wiele żałuję, że dla słabego zdrowia mego wcześniej do wojska przybyć nie mogę, chcąc ... netum tego nieprzyjaciela sistere? Zdrowie nasze niosąc i drożej sobie salutem publicam aniżeli krew naszą jąc pod Glinianami ściągnięcie się, lecz iż garstka ludzi multitudinem tanquam? Pogaństwa tego, ale nie podobna, aby miała justinere, dla tego per amorem Patris ichm. m. m.pp. proszę abyście drogi klejnot wolności RP obfitą krwią przodków naszych nabytej na której nam nie może być miłego zatrzymać już prawie periclitanti ojczyźnie secuurendo ? , a nadto in extremo periculo siebie samych i dostatki nasze bacząc indemnitati patriae confulendo dla dania wstrętu temu nieprzyjacielowi jako najprędzej się kupili i do nas dzień i nocą na miejsce to przez nas naznaczone przybywać raczyli.

W Brodziech, die trigesima prima Juni Anno Millesimo Sexcentesimo Quadregesimo octauo.

Sejmik relacyjny ziemi drohickiej po sejmie konwokacyjnym, Drohiczyn,

18 VIII 1648 r.

Sejmik zwołany podczas obrad sejmu konwokacyjnego 16 VII – 1 VIII 1648 r.: Ziemi drohickiej sejmik relacyjny pro die 18 sierpnia [1648] składamy. Na którym sejmiku cokolwiek ratione securitatis, tam externae quam internae tylko sine praeiudicio innych województw, et aequalitatis namówią, vigore praesentis conventus aprobujemy. Na ten czas posłów na elekcyą do exorbitancyi obierać mają. [s.141] A województwa tego podlaskiego panowie posłowie ziem wszystkich, tego województwa, za pułkownika ludzi swych powiatowych mianowali wielmożnego pomienionego iegomości pana starostę łomżyńskiego wielkorządcę krakowskiego, etc. cum ea declaratione, że to ma być pro hac vice tantum, a in posterum nie ma to praeiudicare województwu i ziemiom do niego należącym. (VC. t. IV, vol. I, s. 123, 140-141). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik relacyjny po obradach sejmu konwokacyjnego, Mielnik, 14 VIII 1648 r.

Sejmik zwołany mocą konstytucji sejmu konwokacyjnego obradującego 16 VII – 1 VIII 1648 r.: Z.[iemi] mielnickiej, sejmik relacyjny pro die 14 sierpnia [1648] składamy, cum iisidem

²⁸⁹¹ Władysław Dominik Zasławski-Ostrogski, wojewoda sandomierski w l. 1645-1649, potem wojewoda krakowski.

declarationibus jako i z. drohickiej” (VC. t. IV, vol. 1, s. 123, 140). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik relacyjny po sejmie elekcyjnym, Mielnik 3 XII 1648 r.

Sejmik zwołany mocą konstytucji sejmu elekcyjnego obradującego 6 X – 19 XI 1648 r.: sejmik w Mielniku [...] 3 decembris [1648] (VC, t. IV, vol. 1, s. 149, 157). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik relacyjny (po sejmie elekcyjnym) ziemi drohickiej, Drohiczyn 7 XII 1648 r.

Sejmik zwołany mocą konstytucji sejmu elekcyjnego (6 X – 19 XI 1648 r.): Województwo podlaskie, samo in castris popolitem excubando ruszeniem, ten lud, który i przedtym stawilo z ziemiami swemi jezeli od inkursu nieprzyjaciela oswobodzone będzie, wystawic obiecuje, i dwoje podymne sub eadem conditione wydać submittuie[...]. W Drohiczynie sejmik 7 decembris [1648] (VC, t. IV, vol. 1, s. 149, 157). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Popis pospolitego ruszenia ziemi bielskiej „za Drohiczynem, nad rzeką Bugiem”,

7 VIII 1649 r.

Król Jan Kazimierz zwoływał pospolite ruszenie uniwersalami datowanymi w Lublinie, 13 VII 1649 r. Natomiast wezwanie na trzecie wici wydał w Zamościu, 23 VII 1649 r. (Druk: ASWK, t. II, s. 384-385). Uniwersał i wezwanie na trzecie wici dla województwa podlaskiego nie zachowały się.

Laudum uchwalone podczas popisu pospolitego ruszenia ziemi bielskiej, „za Drohiczynem, nad rzeką Bugiem”, 7 VIII 1649 r.

Rkp. NGAB, F. 1715, op. 1, nr 153, k. 102-105v. Oblaty w urzędzie grodzkim drohickim 7 VIII 1649 r. (Sabb. ante f. s. Laurentii) dokonali: Stanisław Lewicki podkomorzy bielski, Stefan Lewicki podczaszy podlaski, Wojciech Grzymek Krassowski cześnik bielski, Jan Skiwski pisarz grodzki brański, Jan Hieronim Brzozowski rotmistrz pospolitego ruszenia ziemi bielskiej, Maciej Brzeziński sędzia pospolitego ruszenia ziemi bielskiej, Andrzej Popławski.

My dygnitarze i urzędnicy ziemscy i grodzczy i wszystko rycerstwo, obywatele ziemie bielskiej powiatów: brańskiego, suraskiego i tykockiego, za uniwersałem ostatnich wici od KJM PNM do grodu

brańskiego wydanem i publikowanem z powinności naszej wrodzonej szlacheckiej pospolitem ruszeniem, według dawnych praw i zwyczajów województwa naszego podlaskiego [k.102v.] wielą sejmów aprobowanych, jakośmy mogli najprędzej pod Drohiczynem dnia dzisiejszego sobotniego przed świętem świętego Wawrzyńca²⁸⁹² stanęli. A nie mając innego czasu, abyśmy się i o porządku ciągnięcia naszego namówić mieli, i bezpieczeństwo pozostałych domowych naszych, a najwięcej sacrorum et charissimorum pignorum opatrzyć mogli, iż sejmików według prawa dawnego pospolite ruszenie uprzedzających mieć nie możemy, ale czas terazniejszy pozwolić nam może, za spólną zgodą naszą takie laudum uchwaliliśmy i postanawiamy.

Naprzód, iż chwała Boga Wszchemogącego, która najwięcej przed oczyma naszymi i w sercach naszych jest na wielu miejscach, z żalem niepowetowanym zniszczone sakramenta święte, wiolowane, wzgardzone kościoły, spustoszone obrazy i dostatki kościelne, zdarte i sprofanowane, a za bezecnym wyuzdaniem swowolnem wymysłami i u pogaństwa wrogiego, i baszej nierozumnych srodze zelżone, złupione i zdeptane od Pana Boga samego pomsty wołają i do nas ratunku wyciągają ręce nasze do Boga pod[nió]słszy, aby się mścić krzywdy swej raczył, wzdychamy i na pomoc naszą, patrząc na utrapienie nasze bierzemy pod skrzydła Jego wszechmocne zdrowia nasze kładziemy a na wołą Jego świętą [po]dając się, krwią naszą chcemy to [put]purare, Najświętszej Panny i patronów [k. 103] polskich, aby nas przyczyną swą wspomóc raczyli, pokornie prosząc.

Popis nasz przy jmp. podkomorzym ziemie bielskiej, ur. Stanisławie Lewickiem²⁸⁹³ i ichm. pp. urzędnikach ziemskich i grodzkich przy rozwitej, daj Panie Boże szczęśliwie, chorągwie przez jmp. Mikołaja Skaszewskiego²⁸⁹⁴ chorążego naszego bielskiego przed temże jmp. chorążem uczyniliśmy i dalej przy łasce Bożej ruszamy się i postępujemy.

A przy tym dla bezpieczeństwa pospolitego domowego na to wzgląd mając, iż bunty wszelakie, między chłopstwem zwłaszcza, ruszą i z [s]chizmatykami z dawna się pokazują, abyśmy i tej swejwoli wyuzdanej kaweczan [sic] zostawili i pożartego [sic] pomnażać nie dopuścili, prośbami napominaliśmy jmp. Stanisława Lewickiego podkomorzego naszego, współ z nami na tę ekspedycję jadącego, aby w domu z bracią naszą pozostałą zostawszy, cokolwiek by do rozerwania pokoju pospolitego okazać się i poszlakować mogło mature upatrował i jakoby ojczyznę naszą ratować mógł i swejwoli zabieżeć radą i opatrnością swą zabiegał.

A przy tym jmp. Stanisława Jabłonowskiego łowczego ziemie nurskiej a podstarościego grodzkiego brańskiego, rotmistrza JKM, który ochotnie na tę ekspedycję do boku JKM wybrał się był, powinności swego urzędu podstarościego pod ten czas zanichiwając, aby stu koni kozackich od nas [k. 103v.] uchwalonych rotmistrem był i w powiecie naszym zostawszy, omni securitati przeciw

²⁸⁹² 7 VIII.

²⁸⁹³ Stanisław Lewicki podkomorzy bielski 1648-1652.

²⁸⁹⁴ Mikołaj Skaszewski chorąży bielski 1643-1681.

swowolnym i buntowników attendował. Jakoż jm. na prośbę naszą na to pozwolił i ma jako podstarości grodowy według praw dawnych, i jako rotmistrz od nas obrany nie tylko pilne oko, straże i spiegi na swowolnych i buntowników mieć et virtute brachii regalibus imać, znosić, sądzić i egzekwować, ale też jeśli tego potrzeba jaka wyciągała, dawać znać imp. podkomorzemu naszemu i spólne consilia znosić, a braciej w domach pozostałych według prawa i konstytucji anni 1621²⁸⁹⁵ o pospolitem ruszeniu uchwalonej wezwać i ruszyć i tak postępować, jako los i potrzeba RP będzie wyciągała.

A pp. bracia wszyscy w domach pozostali i służy i urzędnicy ichm. za obwieszczeniem jmp. podkomorzego i jmp. rotmistrza nieodwłocznie mają stawać i na swowolnych następować i według zbrodni ich karać, według tejże konstytucji sub poenis descriptis i armis znosić.

A temu żołnierzowi od jmp. rotmistrza zaciągnionemu naznaczamy żołd ex aerario nostro publico za ćwierć jedną po sterydziesiąt [sic] zł. A jmp. rotmistrzowi na kuchnię zł pięćset. Miejsce zaś ich zaciągnięcia w Bielsku i chleb w dobrach JKM cum moderatione debita o co osobliwie do KJM suplikować będziemy. A czasu służby od pieniędzy wzięcia, które ichm. pp. [k. 104] poborcowie nasi co najprędzej, najdalej tygodnia jmp. rotmistrzowi oddać powinni

Porządek zaś pospolitego ruszenia i ciągnięcia naszego do boku JKM PNM takowy postanowili. Że jmp. podkomorzy nasz w niebytności ichm. pp. senatorów²⁸⁹⁶ naszech od nas będąc uproszony, nie doczekawszy się ichm. pp. senatorów naszych, przez trzy dni czekając w domu zostawa, pułkownikostwo i regiment pułku naszego w dyspozycją imp. Mikołajowi Skaszewskiemu chorążemu naszemu całe oddajemy, ażeby w przystojnym porządku pułk nasz trybem wojennym rządzony był. Rotmistrzów obieramy ichm. pp.: Krzysztofa z Żalego Żelskiego²⁸⁹⁷ pisarza ziemie bielskiej, Tomasza z Wielkiego Szczawina Szczawińskiego wojewodzica podlaskiego, [Jana] Hieronima Brzozowskiego, Kazimierza Władysława z Komorowa [Komorowskiego], Hieronima Koryckiego.

Między których ichm. pp. rotmistrzów parafie będą rozdane, to jednak obserwując, aby ichm. noclegi na miejscach od jmp. chorążego, natenczas pułkownika, z ordynansu naznaczonych, odprawowali, a disciplinam powinną między rycerstwem obserwowali. I zaraz tego dojrżeli, jeśli który z ichm. pp. braciej naszej [...] ²⁸⁹⁸ się, aby porządku przystojnego wojennego nie miał w koniach i ryszunku, aby go upomnieli, jmp. pułkownikowi deferowali, iuditiu[m] [wojen]ne uczynili. I jeśli to ważyć [k. 104v.] upatrzą dla sławy powiatów swych, aby się poprawił, rugowali.

²⁸⁹⁵ VC, t. III, vol. 1, s. 297-304, konstytucja *Sposób pospolitego ruszenia*.

²⁸⁹⁶ Wojewodą podlaskim był wówczas Paweł Warszucki 1649-1652, zaś kasztelanem podlaskim Prokop Ieśniowolski 1646-1652.

²⁸⁹⁷ Krzysztof Żelski pisarz ziemski bielski 1646-1694.

²⁸⁹⁸ Jedno słowo uszkodzone.

Do tego strażnikiem wojskowym z pułku naszego obieramy jmp. Hieronima Koryckiego z rotmistrzów jednego; a oboźnym – jmp. Achacego Turobojskiego²⁸⁹⁹. Którym też za pracą ichm. pp. poborcowie nasi po dwuset zł złożyć i dać zaraz powinni.

A dla sądzenia *excessivorum*, którzy bodaj się nie najdowali, aby *tranquilitas* w ciągnienu, i w rycerstwie, i *extranei* zachowana była i sprawiedliwość *in casu* win dana, obieramy spośród siebie sędziów wojskowych, to jest ichm. pp.: Mikołaja Skaszewskiego pułkownika naszego, Stefana Lewickiego²⁹⁰⁰ podczaszego podlaskiego, Krzysztofa z Żalego Żelskiego pisarza ziemie bielskiej, Mikołaja Korzenickiego²⁹⁰¹, Jana Kotuńskiego, Jana Michała Malinowskiego, Macieja Brzeźnickiego. Którzyby, jeśliby kiedy jmp. pisarz ziemski był zabawny, *decreta ex substitutione* jmp. pisarza pisać ma[ją]. A ichm. pp. sędziowie wyżej mianowani [aby] przysięgę zaraz uczynili, [że będą] sądy według konstytucyj anni 1621 odprawować i sprawiedliwość nieodwłocznie czynić.

Żywności zasię [na] pułk nasz, każdy według potrzeby swej jako opisała też konstytucyja, zaciągać ma, czego jmp. [k. 105] pułkownik przestrzegać będzie.

Żołd jmp. rotmistrzowi ziemskiemu naszemu, według postanowienia naszego ichm. pp. poborcowie nasi, jmp. Jan Łuba i jmp. [Jan] Skiwski²⁹⁰² pisarz grodzki brański per medium rachując co dano jmp. Brzozowskiemu przez jmp. pisarza grodzkiego brańskiego, jako się wyżej opisało, nadalę tygodnia mają oddać. Także ichm. p. oboźnemu zł 200 i p. strażnikowi zł 200 zaraz oddać.

Do tego jakośmy zezwolili, aby nas Pan Bóg w tej drodze pobłogosławić raczył, do klasztoru oo. franciszkanów²⁹⁰³ w Drohiczynie pro elemozyna [sic] jmp. Skiwski ex eodem aerario zarazem 100 zł dać powinien. A my to ichm. za kwitem od ich. pp. rotmistrza i oboźnego, strażnika i oo. franciszkanów ręcznym pokazanym pro *authentica* przyjmujemy i przyjąć powinniśmy.

I to co z pierwszego zjazdu naszego suraskiego z woli naszej jmp. Skiwski 300 zł dał jmp. Krzysztofowi Brzozowskiemu, przyjmujemy i kwitujemy. I której sumy iż wszytkiej czyni do tych 5000 i 300 zł per modumobadwa ichm. pp. poborcy muszą oddać to jest po zł 2750 [...] ²⁹⁰⁴ warując jeśliby czego nie dostawało do tej sumy, żeby jmp. podstarości [k. 105v.] grodzki i rotmistrz nasz z tych co zatrzymali podymne i czopowe nieodwłoczną egzekucją czynił jako delatę pokażą ichm. pp. poborcy, nie respektując na terazniejsze pospolite ruszenie ponieważ wiele różnych doma się zostawa.

²⁸⁹⁹ Achacy Turobojski, później skarbnik bielski 1651-1671.

²⁹⁰⁰ Stefan Lewicki podczasz podlaski 1648-1656.

²⁹⁰¹ Zapewne chodzi o Kurzenieckiego h. własnego.

²⁹⁰² Jan Skiwski pisarz grodzki brański 1654-1659, później surogator brański 1659-1664 i sędzia ziemski bielski 1664-1678.

²⁹⁰³ Klasztor franciszkanów w Drohiczynie został ufundowany w 1409 r. przez wielkiego księcia litewskiego Witolda.

²⁹⁰⁴ Jedno słowo zamazane.

Miasta i Żydzi o tej prawie według konstytucyj tejże a. 1621 aby postępowali i za obozem co skąd należy zarazem wyprawowali, sub poenam descriptis in iure.

Którą naszą uchwałę i postanowienie jako mieć chcemy i rękami podpisaną, per oblatam przez jmp. podkomorzego naszego i innych pp. braciej do grodu drogickiego podajemy. I żeby była do akt grodu naszego brańskiego wpisana, ichm. pp. grodowym zlecamy i upraszamy.

Działo się w obozie i w kole naszym rycerskiem pod Drohiczynem die septima mensis augusti a. D. 1649.

[1] Stanisław Lewicki podkomorzy ziemie bielskiej ręką własną; [2] Mikołaj Skaszewski chorąży ziemie bielskiej i pułkownik; [3] Stefan Lewicki podczaszy podlaski; [4] Krzysztof z Żalego Żelski pisarz ziemie bielskiej; [5] Tomasz Szczawiński z Wielkiego Szczawina wojewodzie podlaski [k. 106] z powiatu ziemi bielskiej; [6] Franciszek Szczawiński; [7] Łukasz Jan Brzozowski cześnik czerniechowski²⁹⁰⁵; [8] Jan Hieronim Brzozowski; [9] Kazimierz Władysław z Komorowa [Komorowski]; [10] Wojciech Grzymek Krasowski²⁹⁰⁶ cześnik ziemie bielskiej; [11] Jan Albrycht Krakow²⁹⁰⁷ miecznik ziemie bielskiej; [12] Jan Skiwski pisarz grodzki brański; [13] Hieronim Korycki; [14] Karol Skaszewski; [15] Reinhold Władysław Krakow; [16] Paweł Dzielnicki; [17] Hilary Stanisław Wnorowski; [18] Kaliksty Kazimierz Kruszewski; [19] Maciej Pisanka²⁹⁰⁸.

Sejmik deputacki województwa podlaskiego w Drohiczyne 12 IX 1650 r.

(Deputaci, s. 229): deputatami do Trybunału Koronnego w Lublinie zostali Aleksander Czałowański (Czałowański) łowczy podlaski²⁹⁰⁹, dworzanin królewski; Marek Kazimierz Orzeszko sędzia ziemski mielnicki.

Atestacja szlachectwa Jana Proszeńskiego przez sejmik deputacki, Drohiczyn, 12 IX 1650 r.

Rkp. APK ZZG 15, s. 302 – 306, (kopia), oblata: ks. gr. brańska, 1 V 1653 r. [feria quarta post festum solennia Pentacosten proxima].

[s.302] My dygnitarze, urzędnicy, obywatele i wszystkie koło rycerskie województwa podlaskiego na dzień dzisiejszy dla obierania ichm. pp. deputatów na sądy główne trybunalskie do Drohiczyzna zgromadzeni. Czyniemy wiadomo ta naszą attestacją wszem wobec i każdemu

²⁹⁰⁵ Uzurpacja urzędu. W tym czasie cześnikostwo czernihowskie było w posiadaniu Adama Burkackiego (Burchackiego).

²⁹⁰⁶ Wojciech Grzymek Krasowski cześnik bielski 1645-1654.

²⁹⁰⁷ Jan Olbracht Krakow miecznik bielski 1647-1669.

²⁹⁰⁸ Zapewne tożsamy z późniejszym podstolim bielskim 1655.

²⁹⁰⁹ Został odnotowany na tym urzędzie dopiero w 1652 r.

z osobna [s.303] komu to wiedzieć należy, a osobliwie ichm. pp. deputatom sądu głównego trybunalskiego, iż przyszedłszy w pośrzodek koła naszego szlachetny pan Jan, przeszłego Macieja Proszeński[ego] [syn], pokazał dekret trybunalski w roku terażniejszym 1650 uczyniony, gdzie pan Walenty przeszłego Andrzeja Tyszka Żochowski [syn], naganił go, mieniając go być nieszlachcicem, i owszem, prostego stanu człowiekiem, który expurgując się in obiectione solenniter suplikował do nas, abyśmy wejrzawszy w słuszność rzeczy, dedukcje, dokumenta i probacje, które on produkował, unaczyli. Na którą prośbę onemu wolne dawszy echo wywodu de generatione et genealogia ips (um ?) solenniter inkwirowaliśmy, wywodząc się tedy z tego naprzód, iż ex armis herb Lubice od pradziada, szlachetnego Marka Proszńskiego z Proszanki idący, czego dowodząc pokazał naprzód obligationem in [s. 304] anno 1544 qua(m) il(lustri)s Joannes, Leonardus, Adam, Andrias, Mathias, Stanislaus, Erasmus filij ol(im) Marci de Proszanka Il(lustri) Jacobo filio Stanislai de ibidem, sortem certam obligaverunt. Potym in anno 1550 divisionem seu commensurationem bonorum Proszanka inter cohaeredes factam. Nad to wywiódł to, że szlachetny Leonardus spłodził Macieja i Rosłana Proszeńskich, czego dowodząc pokazał inscriptionem perpetuum, gdzie szlachetni Marcin i Rosłan synowie Leonardowi część swoją przedali Mathiae Radziszewskiemu, anno 1611 i siłą inszych dyspozycji, in super abundantanti wywodząc się z tego statecznie stanowił z domu swego ex provis, avis, et linea paterna szlachetnie urodzonych Jana przeszłego Wojciecha Proszeńskiego brata od stryjecznych stryjecznego świadka, Jana przeszłego Zygmunta Proszeńskiego [s. 305], także od stryjecznych, stryjecznego brata, i Mikołaja, przeszłego Tomasza Piekuta powiedział, iż mi jest aktor brat cioteczny Maciej, przeszłego Wojciecha Piekuta, zeznał, iż mi jest brat cioteczny. Paweł syn Janów Proszeński, zeznał, iż mi jest aktor brat przestryjeczny, de linea paterna aviali nie stawił świadka, ale produkował zapis ex acta cast(ris) branscen(sem) sub actu feria sextae ante Dominicam Judica A(nno) 1611²⁹¹⁰, lecz w Trybunale obiecał stawić świadka de linea paterna miał i wiele inszych pokrewnych przyjaciół i sąsiad swych, którzy jawnie w pośrzodku koła wszystkiego zeznali, iż ex antiquis temporibus jest szlachcicem, i jako ociec jego, tak i on more nobilium żyli, i negotia RP pospołu z inszemi obywatelami odprawowali, co i juramenty komprobować gotowi byli. My tedy przypatrzawszy się pilno prawom, dedukcjom i dyspozycjom jego dostatecznym onego za obywatela województwa podlaskiego [s. 306] jako dobrze urodzonego i każdemu szlachcicowi równego deklarując, teśmy naszą attestacją z podpisem rąk naszych dali.

²⁹¹⁰ 5 lutego 1611 roku.

Pisan w Drohiczynie w poniedziałek po święcie Narodzenia Najświętszej Panny Maryjej roku 1650.

[s. 306] Deputaci wybrani na Trybunał Lubelski:

Andrzej Orzeszko, podsędek mielnicki marszałek elekcji deputackiej;

Aleksander Czołowański, DJK [dworzanin JKM];

Marcin Obniski, sędzia ziemski drohicki;

Tomasz Szczawiński z Wielkiego Szczawina wojewodzie podlaski DJK [dworzanin JKM];

Jan Saczko podsędek drohicki .

Sejmik relacyjny ziemi mielnickiej, Mielnik, 7 I 1651 r.

Sejmik zwołany mocą konstytucji Deklaracja województw sejmu nadzwyczajnego obradującego 5 – 24 XII 1650 r.: Ziemia mielnicka jako i drohicka, a na wsi przez nieprzyjaciela popalone mają iść abiurata. Sejmik 7 I [1651] (VC. t. IV, s. 225, s. 235). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik relacyjny ziemi drohickiej, Drohiczyn, 10 I 1651 r.

Sejmik zwołany mocą konstytucji Deklaracja województw sejmu nadzwyczajnego trwającego w dniach: 5 – 24 XII 1650 r.: Ziemia drohicka summe sześcioma poborom korrespondującą z assygnacyami skarbowemi pozwala. Sejmik 10 ianuarii [1651]. Laudum de modo contribuendi i poborca, tamże uchwalone, approbatur, względem aukcyi do kalkulacyi przyszłego sejmu odkłada się” (VC. t. IV, s. 235). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik pospolitego ruszenia ziemi drohickiej, Beresteczko, 14 VII 1651 r.

Laudum sejmiku pospolitego ruszenia ziemi drohickiej, Beresteczko, 14 VII 1651 r.

Rkp. APLublin, AWH nr 63, s. 1-3, oryginał (z własnoręcznymi podpisami uczestników).

[s. 1] My dygnitarze, urzędnicy, rycerstwo, obywatele powiatu drohickiego, którzyśmy się na tę generalną ku uskromieniu rebeliej kozackiej i inkurszej tatarskiej do obozu JKM, tak od

siebie, jako i od braciej w domu pozostałej stawili ekspedycją, to że integritatem et bonum querit RP, tak swoją, jako i braci swej absentorum nomine praesenti statuimus laudo.

Że JKM PNM et omnibus Regni ordinibus, za otrzymanym po szczęśliwym] tak na domowym, jako i na postronnym nieprzyjacielu zwycięstwie²⁹¹¹, za które samemu Panu najwyższemu niech będzie chwała in aeternum, wszystkie województwa communi motu dalej w Ukrainę progreți miały, co subsequenter i w kole generalnym consensu omnium jest approbatim i sposób na suplementowanie kwarcianego i nowozaciężnego wojska przez wydanie in instatnti półtrzecia poboru, albo ludzi według wyniesienia tych poborów z każdego województwa jest najlepiej.

Tedy i my, nie chcąc deesse patriae et communi omnium salut[is], przychylając się do powszechnej wszystkich województw zgody na wydanie tychże półtrzecia poborów tak praesentes, jako i absentium nomine pozwalamy.

A że wojny wszystkie [1 sł. n.] constat pecunia quam milite, które teraz przez wydanie tych poborów przez KJM, w tak prędkim czasie nie mogłyby być znikąd zaciągniony albo suplementowany, tedy na miejsce pewnej części tych poborów sto ludzi z powiatu naszego drogickiego, za rotmistrza onym jmp Samuela Korowickiego podczasze(go) drogickiego²⁹¹² przydawszy naznaczamy to wkładając na cim, aby jm jako najprędzej kompanią porządną zebrawszy przy boku KJM równo z inszych województw ciągnął ludźmi i tam ad exercitus palatinatum zostawał dimissionem.

Żołd zaś ze województwa wszystkie swemi po zł sześćdziesiąt, a rotmistrzom traktamentu po tysiącu zł nazaczyły żołnierzowi, tedy i my w powiecie naszym tenże swoim ludziom żołd i traktament asygnujemy.

A że wydanie tych poborów jest temporis instantia [?] i na miejscu od domów naszych odległym, na które żaden z nas sumy tak wielkiej, która by tym półtrzecim pobora wystarczyła, wziąć z sobą nie mógł i sposób na zapłacenie jej tak temu od nas naznaczonemu żołnierzowi, jako i ostatka do skarbu KJM oddania inszy być nie mógł, tedy in hoc difficili passu, użyliśmy jmp Zbigniewa z Tęczyna Ossolińskiego²⁹¹³ starosty drogickiego, pułkownika naszego, aby tą sumą wszystkiemu powiatowi in evolutionem huius oneris wygodził. Który że sumę siedmiu

²⁹¹¹ Bitwa pod Beresteczkiem z wojskami kozacko-tatarskimi rozegrana została w dniach 28-30 VI 1651 r. Do 10 VII trwało oblężenie taboru wojsk kozackich.

²⁹¹² Samuel Konstanty Korowicki podczaszy drohicki 1646-1657.

²⁹¹³ Zbigniew Ossoliński starosta drohicki 1646-1679.

tysięcy zł do rąk jmp podczaszego drogickiego, rotmistrza naszego realiter odliczył, p(rae)senti laudo quietatur. Reliquum zaś sumę tych półtrzecia poborów restantis do rąk jmp podskarbiego koronnego²⁹¹⁴, albo do tych, których insze województwa obiorą i tej z swego naznaczamy, ad quietatinem jego albo ich, którzy w Drogiczynie na sejmiku in medio braci pokazać ma i zapłacić powinien [s. 2] będzie. Którą to sumę półtrzecia poboru powiatowi naszemu przez jmp starostę pożyczoną ab acti sejmiku, który a data praesentis za niedziel pięć w Drogiczynie odprawić się ma w niedzielach trzech tak suo, quam ex absentium fratrem to miało [?] wydać, obowiązuje się.

A do wybierania tych poborów jmp Jakuba Rzewuskiego burgrabiego drogickiego naznaczamy, który a data praesentis w niedziel dwie w Drogiczynie, albo gdzie commodius jemu videbitur wybieranie zacząć ma i które ad sptium trium septimanarum kończyć i sumę wybraną do rąk jmp pułkownika realiter obliczyć będzie.

A jeśliby kto temu naszemu publicznemu, in praesentia totius RP uczynionemu postanowieniu, chciał być contrarius, albo w wydaniu tych poborów remissus, tedy ad instantiam tegoż pana poborcy naszego każdemu takowemu forum coram officio castrensi Drohicensi in terminis querelarum, które dla tych poborów sądzić się in dilate mają, peremptorium ku sprawocie lub [?] quavis do Trybunału apellatione et poenam bannitionis in primo terminis uti in causa fisci interponitur [?] naznaczamy. Z tych zaś którzy by iuris processum remere et rebelliter na sobie wstrzymać dali, urząd grodzki drogicki ad requisitione(m) primam jmp poborcy exequutionem finalem et indilatam na dobrach ich czynić będzie, co nań hoc praesenti laudo serio wkładamy.

I to postanowienie nasze do akt grodzkich drohickich jmp pisarzowi wojskowemu²⁹¹⁵ powiatu drogickiego podać zleciwszy, rękami naszemi podpisujemy.

W obozie pod Beresteczkiem, 14 VII 1651 r.

[1] Zbigniew Ossoliński star(osta) drog(icki), pułkownik ziemi drog(ickiej); [2] Hierinim Kazimierz z Chalcza Chalecki, na ten czas chorąży powiatu drogickiego²⁹¹⁶ mp.; [3] Kazimierz Zaliwski²⁹¹⁷ cześnik drogicki mp; [4] Piotr Władysław Grabowski s[karbnik?] d(rohicki) mp; [5] Jan Opacki mp.; [6] Nikodem Jabłonowski cześnik ziemie nurskiej mp.; [7] Paweł Sawicki

²⁹¹⁴ Bogusław Leszczyński podskarbi wielki koronny.

²⁹¹⁵ Paweł Sawicki pisarz wojskowy powiatu drohickiego.

²⁹¹⁶ Hieronim Kazimierz Chalecki, później łowczy podlaski.

²⁹¹⁷ Kazimierz (Marcin) Zaliwski cześnik drohicki 1640-1658.

p[isarz] w[ojskowy] p[owiatu] d[rohickiego] mp.; [8] Stanisław Krasowski [Krassowski]; [9] Władysław Irzykiewicz; [10] Adam Przesmycki; [11] Stanisław Wojtkowski; [12] Wawrzyniec Wnorowski mp.; [13] Jakub Krasowski Krassowski] mp.; [14] Olbrycht Zeryk [z Eryk?] Grabski; [15] Michał Zaleski; [16] Adam Gałęcki; [17] Władysław Kosiński mp.; [18] Tomasz Biernacki; [s. 3] [19] Tomasz Monkowski m[p.]; [20] Piotr Batkowski; [21] Wojciech Grądzki; [22] Jakub Głosowski mp.; [23] Walery [Świę]tochowski [?]; [24] Paweł Kossowski; [25] Bazyl Kosowski [Kossowski]; [26] Kazimierz Raczko; [27] Jakub Puchalski; [28] Piotr Zaleszyński [?]; [29] Jakub Oborski; [30] Marcin Buyno; [31] Andrzej Pieńkowski mp.; [32] Jan Skoczylnicki [?]; [33] Stanisław Pieńkowski.

Sejmik relacyjny ziemi drohickiej, Drohiczyn, 20 VIII 1652 r.

Sejmik zwołany mocą konstytucji Deklaracje województw i ziem sejmu nadzwyczajnego warszawskiego 23 VII – 17 VIII 1652 r.: Powiat drohicki, na dawny dług i na nowy zaciąg, tak jako i ciechanowski, sejmik 20 Augusti [...] [ziemia ciechanowska:] poborów ośm na zapłatę długu wojskowego, także na nowy zaciąg poborów dziesięć bierze do braci cum assecuratione na ćwierć do przeszłego sejmu, salvis abiuratis desertatorum et confragatorum, eo adiecto, że poborca podług konstytucji anni 1629²⁹¹⁸ podatki tak dawniejsze, jako i terazniejsze wybierać powinien i skarb podług tegoż roku 1629 od poborcę odbierać i kalkulacyi słuchać ma”. (VC. t. IV, vol. 1, s. 276). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik relacyjny ziemi mielnickiej, Mielnik, 3 IX 1652 r.

Sejmik zwołany mocą konstytucji sejmowej sejmu nadzwyczajnego warszawskiego obradującego 23 VII – 17 VIII 1652 r.: Powiat mielnicki, także jako ciechanowski, in toto. Sejmik 3 [IX 1652] [ziemia ciechanowska:] poborów ośm na zapłatę długu wojskowego, także na nowy zaciąg poborów dziesięć bierze do braci cum assecuratione na ćwierć do przeszłego sejmu, salvis abiuratis desertatorum et confragatorum, eo adiecto, że poborca podług konstytucji anni 1629²⁹¹⁹ podatki tak dawniejsze, jako i terazniejsze wybierać powinien i skarb

²⁹¹⁸ Uniwersał poborowy z konstytucji sejmu warszawskiego 1629 r., VC. t. III, vol. 2, s. 78-80.

²⁹¹⁹ Uniwersał poborowy z konstytucji sejmu warszawskiego 1629 r., VC. t. III, vol. 2, s. 78-80.

podług tegoż roku 1629 od poborcę odbierać i kalkulacyi słuchać ma (*VC. t. IV, vol. 1, s. 253, 276*). *Akt tego sejmiku nie znaleziono.*

Sejmik relacyjny ziemi drohickiej, Drohiczyn, 2 V 1653 r.

*Sejmik zwołany mocą konstytucji Deklaracje województw koronnych sejmu nadzwyczajnego obradującego w Brześciu Litewskim w dniach: 24 II – 7 IV 1653 r.: ziemia drohicka. Ośm poborów na stary dług, także i siedmnaście na nowy zaciąg na blisko przyszłym sejmie, na półroka pozwolone, wniesie do skarbu, na blisko przyszłym Trybunale skarbowym, sine abiuratis et desertatis, wszakże sine auctione, którą sobie skarb pretenduje. A co się tknie tej aukcyi, tedy na blisko przyszłym sejmie ma być o niej wszystkiej Rzeczypospolitej decyzya, do którego czasu egzekucyą z poborcami względem tey aukcyi odkładamy. Cokolwiek jednak za assygnacyami Naszymi wojsku abo do skarbu wydali, za kwitami skarbowemi, to im ma być przyjęto, praemissa verificatione, i w skarbie in solutum potrącono. Laudum de modo contribuendi approbatur. Sejmik w Drohiczynie 2da maii [1653]”. (*VC, t. IV, vol. 1, s. 309*). *Akt tego sejmiku nie znaleziono.**

Sejmik relacyjny ziemi drohickiej, Drohiczyn, 17 V 1653 r.

*Sejmik zwołany mocą konstytucji sejmowej, sejmu nadzwyczajnego obradującego w Brześciu Litewskim 24 II – 7 IV 1653 r.): Ziemia mielnicka. Ośm poborów i siedmnaście biorą do braci, cum assecuratione, że się porównają ze wszystką Rzeczypospolitą [i] abo przed Trybunałem, abo na Trybunale, sine quibusvis abiuratis wniosą. Laudum de modo contribuendi podymnym approbatur. Sejmik 17 maii [1653]. Cokolwiek ad rationem za assygnacyami Naszemi abo skarbu wydali, to im ma być in calculo przyjęto (*VC, t. IV, vol. 1, s. 281, 309-310*). *Akt tego sejmiku nie znaleziono.**

Sejmik przedsejmowy ziemi drohickiej, Drohiczyn, 19 V 1654 r.

Jan Kazimierz uniwersalem datowanym z Warszawy 7 IV 1654 r., zwoływał sejm walny w Warszawie na 9 VI 1654 r., sejmiki przedsejmowe na 19 V 1654 r.,

Instrukcja dana posłom na sejm w Drohiczynie, 19 V 1654 r.

Rkp. *Ossol. nr 1926/II, k. 7-8, kopia uwierzytelniona. Oblaty w grodzie drohickim dokonał Marcin Obniski sędzia ziemski drohicki²⁹²⁰, marszałek sejmiku, 19 V 1654 r. (f. 3, post Dom. Exaudi prox.).*

[k. 7] My rady, dygnitarze, urzędnicy i rycerstwo powiatu drohickiego, którzyśmy się dnia dzisiejszego, to jest decima nona maii, za uniwersałem KJM PNM na sejmik dzisiejszy dla obrania na sejm przyszy²⁹²¹ posłów do Drohiczyzna na miejsce zwyczajne odprawowania sejmików zgromadzili i obrawszy zgodnie za dyrektora koła naszego urodzonego Marcina Obniskiego sędziego ziemie drogickiej i wysłuchawszy Hieremiasza Kazimierza z Pank Wojewódzkiego podczaszego czerniechowskiego, sekretarza JKM²⁹²² cum ea qua decet reverentia instrukceji wysłuchawszy, obraliśmy posłów z pośrodku siebie na sejm blisko przypadający, j.o. ks. j.m. Bogusława Radziwiła na Bierzach, Słucku, Kopylu etc. koniuszego WKŁ, starostę brańskiego, barskiego etc. i jmp Jana Teodora Saczka podsędka drohickiego²⁹²³, których fides et dexteritati traktowania spraw i negotiorum RP temu sejmowi należących zleciliśmy takimi punktami i artykułami.

1. Naprzód ichm. pp. posłowie JKM PNM za pracą, koszty, odwagi, zdrowia, które po wielekroć w jawne periculorum discrimina dla całości ojczyzny stawić raczył, podziękują. Przy tym upraszać będą, aby eadem paterna cura chciał JKM dalej providere salus patriae.

2. Widziemy to na oko, że RP nasza z ucisków nieprzyjacielskich szko[d]²⁹²⁴ i [k. 7v.] wielkiego spustoszenia wywichłać się nie może i owszem, dalsze impendent pericula, tedy żeby w tej mierze prospectum było patriae ichm. pp. posłowie z inszemi województwy jako najskuteczniejszą obronę obmyślić mają, ażeby żołnierz sub disciplina militari zostawał, mają wnieść instancją do JKM, aby vacans buławy wielkiej²⁹²⁵ bene merito coacta [?] dispositionem legum konferowane było.

3. Jest to pewna, że żołnierz sine stipendiis zostawający ma ad bellum gendum niemałe swoje excusatonis rationes, że jednak na przeszłym sejmie obmyślona była dostateczna

²⁹²⁰ Marcin Obniski sędzia ziemski drohicki 1649-1666.

²⁹²¹ Sejm zwyczajny obradował w Warszawie w VI-VII 1654 r.

²⁹²² Jeremiasz Kazimierz Wojewódzki był rzekomym podczaszym czernihowskim, gdyż urząd ten miał wówczas Bazyl Sołtyk (*Urzednicy wojewodztw kijowskiego i czernihowskiego. Spisy*, wyd. E. Janas i W. Kłaczewski, s. 335, nr 1293).

²⁹²³ Jan Teodor Saczko podsędek ziemski drohicki 1649-1666, sędzia drohicki 1666-1671, podkomorzy drohicki 1671-1672.

²⁹²⁴ W tekście błędnie: „szkok”.

²⁹²⁵ Urząd hetmana wielkiego koronnego wakuwał po śmierci Mikołaja Potockiego w XI 1651 r. W VI 1654 r. buławę wielką otrzymał Stanisław „Rewera” Potocki.

zapłata²⁹²⁶ a przez województwa kontrybucje wydane, dlaczego by ta zapłata nie stanęła mają pp. posłowie ante omnia perceptorum odebrać od jmp podskarbiego²⁹²⁷ rationem w izbie poselskiej przed wszystkimi posłami gdzie oddane pieniądze i jeżeli in usum RP cesserunt i ichm. pp posłowie sumariusze calculi mają nam przywieźć, jednak na kwit generalny onemu nie pozwalać. A na potym aby ichm. p, podskarbi w Trybunale koronnym²⁹²⁸ inster caus(arum) fisci sprawował się. Reszty zaś dawnych retent aby jedno województwo za drugie nie płaciło przestrzegać mają.

4. A że copowe od skarbu jest oderwane i powiat każdy pro usu suo chowa je, którym lub pobory placi, lubo też na potrzebę prywatną obraca, widząc w tym summam inaequalitatem, że jedno województwo ma copowego kilkanaście tysięcy a drugie kilkanaście set złotych, mają wnieść pp posłowie, żeby in unita RP dysmembracji nie było i owszem, to czopowe ze wszystkich województw in unum aerarium komportowane na potrzeby wszytkiej RP obracało się.

5. Traktamentów na komisji brzeskiej bez konsensu sejmowego erogowanych nie mając perspectam necessitatem, także i czwerci darownych, które tylko dla znacznych w wojsku odwag bywają pozwalane, mają pp posłowie przynieść rationes do braciej. Także rationem senatus consultorum exigere dlaczego naszymi pieniędzmi tak szodrre safowali.

6. A iż nad insze wszytkie województwa województwo nasze podlaskie stosując się in toto do uniwersału JKM jak grave onus pospolitego ruszenia na terażniejszą [koniec tekstu instrukcji] [k.8] [...] [na]szego marszałk[a] [...] [podzię]kowac. Działo się [w Drohiczynie, die 19] maii, anno Domi[ni 1654] Marcin Obniski [podsędek drohicki, marszałek sejmiku]; [...] czerskiego mp.; Gregorius Krasnodeb[ski] vicecapitaneus dro[hicensis].

Sejmik relacyjny ziemi drohickiej, Drohiczyn, 11 VIII 1654 r.

Sejmik zwołany mocą konstytucji Deklaracje województw i ziem koronnych sejmu nadzwyczajny warszawskiego, który odbył się w terminie 9 VI – 22 VII 1654 r.: Ziemia drohicka: na zapłatę starego długu w wojsku, summam corespondentem dwudziestu i czterem poborom sine abiuratis, także cum assecuratione do braci biorą, którą na Trybunał Radomski

²⁹²⁶ VC, t. IV, vol. 1, *Deklaracje województw koronnych*, s. 304-311.

²⁹²⁷ Bogusław Leszczyński podskarbi wielki koronny.

²⁹²⁸ Trybunał (Komisja) Skarbowy Koronny.

wnieść pozwalają. Na nowy zaś zaciąg na pięć ćwierci, na każdą po półosma pobora, sine abiuratis, także cum assecuratione od braci wzięwszy, do Lwowa, według konstytucyi wnosić pozwalają, a prima octobris [1654] począwszy, podatki wydawać, hoc praecustodito, aby tak dawne retenta, jako i terazniejsze, a prima octobris [1654] uchwalone podatki, we dwóch leciech od terazniejszego sejmu wypłacali. Sejmik naznaczamy undecima augusti [1654] na którym modum contribuendi namówią, i poborcę do wybierania podatków. (*VC, t. IV, vol. I, s. 333*). *Akt tego sejmiku nie znaleziono.*

Sejmik relacyjny ziemi mielnickiej, Mielnik, 11 VIII 1654 r.

*Sejmik zwołany mocą konstytucji sejmu nadzwyczajny warszawskiego, który obradował 9 VI – 22 VII 1654 r.: Ziemia mielnicka także jako i drogicka na zapłatę starego długu w wojsku, summam corespondentem dwudziestu i czterem poborom sine abiuratis, także cum assecuratione do braci biorą, którą na Trybunał Radomski wnieść pozwalają. Na nowy zaś zaciąg na pięć ćwierci, na każdą po półosma pobora, sine abiuratis, także cum assecuratione od braci wzięwszy, do Lwowa, według konstytucyi wnosić pozwalają, a prima octobris [1654] począwszy, podatki wydawać, hoc praecustodito, aby tak dawne retenta, jako i terazniejsze, a prima octobris [1654] uchwalone podatki, we dwóch leciech od terazniejszego sejmu wypłacali. Sejmik naznaczamy undecima augusti [1654] na którym modum contribuendi namówią, i poborcę do wybierania podatków (*VC, t. IV, vol. S. 317, s. 333*). *Akt tego sejmiku nie znaleziono.**

Sejmik deputacki województwa podlaskiego, Drohiczyń, 14 IX 1654 r.

Marszałkiem tego sejmiku był Marcin Obniski, sędzia ziemski drohicki. (Deputaci, s. 253): deputatem na Trybunał Koronny w Lublinie został Marcin Wyrzykowski pisarz grodzki mielnicki.

Atestacja szlachectwa Wawrzyńca Pęskiego na sejmiku deputackim, Drohiczyń,

14 IX 1654

Rkp. 1. ANKraków ZZG 15, s. 346 – 348, (kopia), oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim, 1 III 1655 r. [feria quarta ante Dominica Laetare]. **Rkp.2.** ANKraków ZZG, 16, s. 37. Wymieniony z nazwiska był tylko marszałek sejmiku deputackiego.

[s. 346] My dygnitarze, urzędnicy i wszystko koło rycerskie obywatele województwa podlaskiego na dzień dzisiejszy electionis iudicium deputatorum do Drohiczyzna zgromadzeni. Wiadomo czyniemy etc., iż szlachetnie urodzony pan Wawrzyniec, przeszłego Stanisława Pęski z Pęskich i Banków dziedzic etc., etc., suplikował do nas, abyśmy wejrzawszy w słuszność de generatione et genealogia ipsius solleniter inkwirowaliśmy. Wywodząc się tedy statecznie pokazał naprzód, iż herb ex armis Ślepowron od pradziada, syna Falistawowego Pęskiego z Pęskich z Lipna dziedzica idący. Czego dowodząc pokazał naprzód in A(nno) D(omini) 1494 inscriptionem, gdzie nobilis Andreas quondam Laurenty de Pęskie, n(obi)libus Gregorio et Anrea Pęskiem germanis, certam partem [s. 347] fundi super haereditate Pęskie in vim lapsus inscripsit. Potym in A(nno) D(omini) 1541, gdzie Stanislaus quondam Andreae Pęski, Augustino qui Nicolai de Pęskie Lipno, certam partem fundi in oct(avo) junis, wyzuwając się z dóbr Pęskich ponexit, i siła inszych dyspozycji. Z linii zaś babki i ojca swego przy dyspozycjach prawnych stanowił szlachetnie urodzonych Aleksandra i Pawła ol(im) Jacobi Pęskich, Grzegorza przeszłego Krzysztofa Pęskiego, Jakima ol(im) Ocuma, Iwana, syna Jarmoja, Jana olim Trochim Bankowskich, Andrzeja ol(im) Jakobi Niwiński i wiele inszych przyjaciół i krewnych swoich. Którzy jawnie, w porządku koła naszego zeznali. Iż on jest szlachcicem i jak ociec jego, tak i on sam i przodkowie ich more nobilium żyli i negotio Reipublicae pospołu z inszemi obywatelami województw swych odprawowali. Czego i juramentami odprawować gotowi są. My tedy przypatrzywszy się pilnie dyspozycjom i dokumentom [s. 348] onego za obywatela podlaskiego jako dobrze urodzonego i każdemu z nas szlachcicowi równego przyznaliśmy. Na cośmy attestacją koła naszego z podpisem rąk naszych dali.

Dan w Drohiczyźnie, w poniedziałek po Narodzeniu Najświętszej Panny Maryi [14 IX] roku 1654.

Sejmik relacyjny ziemi drohickiej, Drohiczyn, 5 VII 1655 r.

Sejmik zwołany mocą konstytucji Deklaracje sejmików koronnych sejmu nadzwyczajnego warszawskiego (19 V – 20 VI 1655 r.) (VC, t. IV, vol. 1, s. 365, 368). [s. 365:] Approbatio

laudorum. Lauda wszystkich województw i ziem, które sobie na sejmikach relacyjnych uchwały, a stosować się będą do podatków przeszłych, do wyprawy łanowej, do prywatnej obrony województw i ziem, byle te lauda nie miały w sobie nic praeiudiciosum prawu pospolitemu i powszechnej jedności, aprobumy, tego wyraźnie dokładając, aby przez te lauda nie była diminucya podatków, na przeszłym sejmie uchwalonych i pozwolonych, które wedle swych deklaracyi rotami opisanemi województwa i ziemie oddawać powinny. [terminy sejmików: s. 368:] ziemia drogicka quinta julii. *Akt tego sejmiku nie znaleziono.*

Sejmik relacyjny mielnickiej, Mielnik, 20 VII 1655 r.

*Sejmik zwołany mocą konstytucji sejmowej sejmu nadzwyczajnego warszawskiego obradującego 19 V – 20 VI 1655 r. Na sejmie potwierdzono lauda, które miała szlachta ogłosić po sejmikach relacyjnych, wyznaczono także m. in. Terminy tych sejmików. Approbatio laudorum. Lauda wszystkich województw i ziem, które sobie na sejmikach relacyjnych uchwały, a stosować się będą do podatków przeszłych, do wyprawy łanowej, do prywatnej obrony województw i ziem, byle te lauda nie miały w sobie nic praeiudiciosum prawu pospolitemu i powszechnej jedności, aprobumy, tego wyraźnie dokładając, aby przez te lauda nie była diminucya podatków, na przeszłym sejmie uchwalonych i pozwolonych, które wedle swych deklaracyi rotami opisanemi województwa i ziemie oddawać powinny. [terminy sejmików: s. 368:] ziemia mielnicka vigesima julii (VC, t. IV, vol. 1, s. 365, 368). *Akt tego sejmiku nie znaleziono.**

Zjazd szlachty ziemi bielskiej, [Bielsk lub Brańsk], [między 12 a 17 IX] 1655 r.

Zjazd został zapewne zwołany z inicjatywy ks. Bogusława Radziwiłła, jako starosty grodzkiego brańskiego.

1. Notatka o obiorze ks. Bogusława Radziwiłła wodzem generałem

województwa podlaskiego, [Bielsk lub Brańsk], [między 12 a 17 IX] 1655 r.

Rkp. ANK ZZG 16, s. 49, (fragment), brak miejsca obrad, daty dziennej i miesięcznej²⁹²⁹.

²⁹²⁹ Data została ustalona w oparciu o *Itinerarium Bogusława Radziwiłła 1620-1669*. w: B. Radziwiłł, *Autobiografia*, s. 242.

[s. 49] Bogusław Radziwiłł książę na Birżach, Dubinkach, Słucku i Kopylu, koniuszy WKsL, generał gwardii JKM, brański, barski, poszerwiński starosta, wódz generalny województwa podlaskiego²⁹³⁰ obrany.

2. Informacja ks. Bogusława Radziwiłła o obraniu go wodzem generałem województwa podlaskiego w świetle jego opinii.

Druk: B. Radziwiłł, Autobiografia, s. 136; tamże, s. 167, Jako i którego roku do funkcji wojennych byłem awansowany.

[--] W tym razie całe województwo podlaskie obrało mnie za swego generała i pospolite ruszenia kupiły się do mnie do Bi[e]lska i niektóre chorągwie z wojska litewskiego [--].

[--] Roku [1655]. Tego roku wejścia Szwedów do Polski, po wzięciu Warszawy, począłem swym sumptem zaciągać [wojska] dla ratowania Pana i Rzeczpospolitej w Brańsku; tamże województwo podlaskie w Bielsku deklarowało mnie swym generałem [--].

3. Elekcja ks. Bogusława Radziwiłła na wodza generała województwa podlaskiego w świetle opinii jego przeciwników.

Druk: Refleksyje, dla których jaśnie oświecony książę Bogusław Radziwiłł nie może być obrany wodzem generałem województwa podlaskiego, w: B. Radziwiłł, Autobiografia, s. 191.

[---] 10. Książę Bogusław gwałtem się na tem urząd wdziera, prosi, grozi, częstuje, bankietuje. Quid causae; patrzcie Podlaszanie, aby sera posteritatis nie wyrzucała, żeście wy za siedm beczek wina i półtora sta beczek piwa w Brańsku jednego dnia wypitych onę auream libertatem przedali. [--]

Uniwersał Bogusława Radziwiłła do szlachty ziemi bielskiej, w obozie pod Boćkami,

22 XI 1655 r.

Rkp. ANK ZZG 16, s. 50, (kopia XVIII-wieczna), fragment.

²⁹³⁰ Pomimo tej tytułatury, obejmującej całe województwo podlaskie, wpływy Bogusława Radziwiłła ograniczyły się do ziemi bielskiej. Ziemia drohicka i mielnicka odmówiły aprobaty laudum ziemi bielskiej uznającego tytuł Radziwiłła. Był to m.in. efekt działalności Jerzego Monwida Irzykowicza podkomorzego drohickiego, klienta sapieżyńskiego. (T. Wasilewski, *Zarys dziejów Bogusława Radziwiłła*, w: B. Radziwiłł, *Autobiografia*, s. 50-51.)

[s. 50] Bogusław Radziwiłł książę na Birżach, Dubinkach, Słucku i Kopylu, koniuszy WKL, generał gwardii JKM, brański, barski, poszerwiński starosta, wódz generalny w(ojewództwa) podlaskiego laudo de publico et unanimi consensu obrany. Tak dla obrony ziemi bielskiej i powiatów do niej należących od ścian WKL, jako też na traktaty z królem szwedzkim, i na to wszystko pospolite ruszenie ziemi bielskiej [zwołuje].

W obozie pod Boćkami , die 22 novembris A(nno) 1655 uchwalone.

Uniwersał Bogusława Radziwiłła do szlachty ziemi bielskiej, w obozie pod Boćkami,

23 XI 1655 r.

Rkp. ANK ZZG 16, s. 50, (kopia XVIII-wieczna), fragment.

[s.50] Tenże Radziwiłł obywatelom w(ojewództwa) podlaskiego ziemie bielskiej, którzy konno porządnie i sami osobami swemi i z pocztami proposse wyprawiać się będą, miejsce pod Andrzejewem pro die 26 novembris A(nno) 1655. Tym zaś, którzy na koniach słabszych i pieszo, pod Kleszczelami, pro die 27 mensis eiusem naznaczył, etc.

W obozie pod Boćkami, die 23 novembris A(nno)1655.

Uniwersał króla Jana Kazimierza dotyczący ks. Bogusława Radziwiłła, z obozu pod Zemborzycami, 15 V 1656 roku.

Rkp. ANK ZZG 15, s. 450 – 451, (kopia XVIII- wieczna).

[s.450] Jan Kazimierz król Polski etc. Oznajmujemy etc. Lubo że ten, który przeciwko nam, prawu RP ur(odzony) Bogusław Radziwiłł koniuszy WKL popełnił występki, sprawiedliwa i słuszna rzecz jest abyśmy [s. 451] dobra jego in genere wszystkie konfiskowali, i one bene meritis in rekompensam zasług konferowali i podzielili. Oczekiwając jednak, że się w tym swoim upamiętawszy błędnie, nam należyte poddaństwo a ojczyźnie powinny przysługę odda, umyśliliśmy jeszcze dobra jego w Koronie będące zatrzymać, i one w administracją W(ielmożnego) Jerzego Karola na Dąbrownie Hlebowicza generalnego starosty naszego żmudzkiego, dać i puścić. Jakoż starostwa nasze brańskie i barskie, także Starą Wieś, Węgrów

i inne wszystkie dobra w posesji jego będące albo jure quovis należące, a w Koronie zostawające, dajemy i puszczamy etc. etc.

Dan w obozie pod Zemborzycami, dnia 15 maja R(oku) P(ańskiego) 1656.

Uniwersał Jana Kazimierza do szlachty ziemi bielskiej, pod Lublinem, 18 maja 1656 r.

Rkp. ANK ZZG 19, s. 918 - 919, (kopia XVIII-wieczna).

[s.918] Jan Kazimierz król Polski etc. Dygnitarzom, urzędnikom i wszystkim stanu rycerskiego województwa podlaskiego i powiatu brańskiego obywatelom etc. Lubośmy już byli do uprz. i w. wm. uniwersały nasze dali, żebyście pospolitem ruszeniem zgromadziwszy się do boku naszego co prędzej ściągali. Jednak, iż mamy tę wiadomość, żeście w i u wm. świeżo na sejmiku brańskim zgodnie pospolite ruszenie namówili, i we wszelkiej gotowości zostajecie, co wdzięcznie przyjąwszy, dajemy ten uniwersał nasz do uprz. i w. wm., abyście poniechawszy wszystkie respekty, co prędzej do boku naszego, gdzie się o osobie naszej dowiecie, gdyż głośne nasze postępowanie będzie, bo recta ku Warszawie żadnych substancji nie czyniąc pospieszamy, [s.919] przybywali, i tego nam nieprzyjaciela przy szczęśliwych wojsk naszych progressach, za łaską Bożą, która iem assistit, (do)konać dopomogli. Co uczynicie uprz. i w. wm. z obowiązku powołania swego, ex zelo ku religiej świętej, z powinności ku dostojeństwu naszemu, i miłości ku spolnej ojczyźnie.

Dan w Lublinie, dnia 18 maja R(oku) Pańskiego 1656.

Uniwersał Wincentego Korwina Gosiewskiego, podskarbiego wielkiego i hetmana polnego WKL do obywateli województwa podlaskiego, spod Sklimowa, 21 VI 1656 r.

Rkp. ANK ZZG 16, s. 72-73 (kopia XVIII-wieczna). Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 24 VII 1656 r. (f. 2 post f. s. Mariae Magdalena proxima).

[s.72] Wincenty Korwin Gosiewski, podskarbi wielki i hetman WKL, wieliski, grudziński, puński, markowski, łódziewski etc., starosta, ekonomiej olitskiej administrator.

Jaśnie w. ich. m. pp. dygnitarzom, urzędnikom grodzkim, ziemskim i wszystkim [s.73] wobec województwa podlaskiego obywatelom, m. m. pp. i braciej. Po zaleceniu chęci moich.

Ponieważ securitas do ww. mm. pp. samych invembit, która nie może być przed się sama, chyba za gromadzeniem się w. m. i daniem odporu nieprzyjacielowi. Zaczynam abyscie w.m. moi mili pp., jako najprędzej do jejm. p. podkomorzego brańskiego ściągali proszę, którego za starszego i komendanta nad wojskiem tym przełożywszy in subsidium do zgromadzenia się braciej ordynowałem cztery chorągwie z pułku p. Oskierki. Ponieważ żeście wm. mm. pp. z woli i ordynansu JKM łączyć się z wojskiem przy mnie będącem mieli, a owdzie zaszły mi wiadomości, że wypadający z Tykocina podjazdami przykrzą się w domach obywatelów pobliskich, dlatego mi przyszło takowy wydać uniwersał.

Dan spod Sklimowa, die 21 VII a.D. 1656. Wm. mm. pp. i braciej życzliwy brat i sługa,
Wincenty Korwin Gosiewski, podskarbi wielki i hetman polny WKL.

**Uniwersał króla Jana Kazimierza do obywateli województwa podlaskiego, z
Częstochowy, 4 IV 1657 r.**

Rkp. ANK ZZG 15, s. 486 - 487, (kopia).

[s. 486] Jan Kazimierz król Polski etc. Dygnitarzom, urzędnikom, starostom, dzierżawcom, i wszystkim obywatelom woj. podlaskiego. Iż z niemałym tego musimy zażywać żalem, że iż z niemałym tego musimy zażywać u. i ww. za pierwszymi uniwersałami i wiciami naszymi kilka razy wydanymi nie stawiliście się pospolitym ruszeniem na dzień i miejsce jw. wojewody wileńskiego naznaczone, któremu woj. u. i w. ściągnąć do kupy z nim i z wojskiem WKL przeciwko nieprzyjaciołom naszym postępować zleciliśmy. A że co dzień większe niebezpieczeństwa na wojska i państwa koronne, tak od wojsk szwedzkich, jako i węgierskich następują, które gorzej niż dzikie jakie narody, bez braku, tak niewiniątka, jako średnie i stare mężczyzny i białogłowy ścinając. Miasta, miasteczka i wsi pałac, nie tylko królestwo nasze, ale imię polskie, i wiarę ś. katolicką wykorzeń usiłują. Powtarzamy pierwsze uniwersały nasze chcąc mieć koniecznie abyscie uprz. i wwm. jako najprędzej w niebytności wyższych senatorów pod władzą i dyrekcją tych dygnitarzów i urzędników, albo obywatele woj. swego, których jw. w(oje)woda wileński uprz. i ww. poda i naznaczy, na dzień i miejsce od tegoż pomienionego [s. 487] w(ojewe)dy wileńskiego naznaczone z pocztami należytemi w rynsztunek wojenny dobrze armowanemi, pod winami w prawie opisanemi, stanęli i ściągęli się i pod regiment pomienionego jw. w(ojewe)dy wileńskiego, pod której uprz. i ww. ordynowaliśmy wszedłszy, złączyli się z wojskiem WKL i jemu, jako nam samym w

powinnościach rycerskich posłuszni będąc, to wszystko czynili, cokolwiek on jako wódz i hetman rozkaże. Upewniając każdego, który by się temu uniwersałowi naszemu sprzeciwił i na pospolite ruszenie wedle powinności swojej pod regiment pomienionego jw. w(ojewo)dy wileńskiego na dzień i miejsce naznaczone nie stanął, iż wedle prawa karany, i dobra jego konfiskowane kadukiem zasłużonym rozdane będą etc. etc.

Dan w Częstochowie, dnia 4 m(iesi)ąca kwietnia roku 1657.

**Uniwersał Pawła Sapieha wojewody wileńskiego, hetmana WKL do obywateli
województwa podlaskiego, z Rasnej, 14 kwietnia 1657 r.**

Rkp. ANK ZZG 15, s. 487- 488, (kopia XVIII-wieczna). Brak daty oblaty.

[s. 487] Paweł Sapieha w(ojewo)da wileński, hetman WKL, rosławski, zdzitowski, borciański s(tarosta), ekonomii szawelskiej administrator. Wszystkim w(ojewództ)wa podlaskiego, ziem i powiatom obywatelom etc. Widząc nieustawiającej imprezy nieprzyjacielskiej impet, który po różnych, znacznie rozszerzając się w miejscach, w państwie JKM [s. 488] pana naszego, ojczyźnie naszej nieznośne czyni i oppressją, szlachty braciej naszej dewastuje, coraz in viscera onej następując, za dojściem rąk moich uniwersałów JKM do wmm. panów, zaraz je odsyłam, żądając i prosząc abyście wmm. pan(o)wie, kiedy sam status utrapionej zewsząd ojczyzny (której nam jako synom incumbit bronić matki) powinno wyciąga ratunku, według terażniejszej potrzeby i okazji wszyscy za tym uniwersałem JKM do wm. wydanym viritim nemine excepto dla dobra ojczyzny i konserwacji fortun swych in armis we wszelkiej gotowości stawając pod Łuków, gdzie ichm. panowie hetmani koronni z wojskiem zostają. A skąd największe interueniunt pericula, za tym ordynansem moim, który z danej od JKM daję wm. władzy pod regiment ichm. p(anów) hetmanów koronnych szli, których ordynansów wm. pilnować będziecie z należytym do dzieła rycerskiego wyprawiwszy się porządkiem, nie łącząc się z wojskiem WKL, które z ordynansu mojego swojej attendet robocie. Proszę tedy wmmm. pp. abyście tego dla dobra ojczyzny niepochybiali czasu, postrzegając win w uniwersale króla Jmci opisanych, które na każdego sprzecznego extendowane będą.

Datum w Rasnej, die 14 aprilis, anno 1657.

**Uniwersał króla Jana Kazimierza do obywateli województwa podlaskiego, w
Dankowie, 22 VI 1657 r.**

Rkp. ANK ZZG 15, s . 490- 491, (kopia XVIII-wieczna). Brak daty oblaty.

[s. 490] Jan Kazimierz król Polski etc. Ww. urodzonym dygnitarzom, urzędnikom, starostom, dzierżawcom i wszystkiemu rycerstwu woj. podlaskiego i powiatów jego etc. Oznajmujemy, iż za zbliżeniem się wojska króla węgierskiego do państw naszych na posiłek nam i RP posłanego, i następującą porą wojenną, używszy pana Boga na pomoc, przychodzi nam się ze wszystkimi wojskami naszymi przeciwko nieprzyjaciołom naszym ruszyć. Zaczynamy mieć chcemy po uprz. i ww., abyście z powinności swej rycerskiej wedle osobliwego swego zwyczaju i prawa, z łanów wyprawionym stosując się do pierwszych uniwersałów naszych kilkakroć powtórzonych do usługi naszej i RP pospieszali, i dla większego bezpieczeństwa, ponieważ na tamtej stronie Wisły króla węgierskiego nieprzyjaciół zostaje, z jw. w(oje)w(o)dą wileńskim najdalej 20 dnia czerwca, złączyli się, i z nim wespół do boku naszego stanęli pod winami w konstytucji Anni 1621 opisanemi. A jako nie wątpimy, że każdy z uprz. i ww. dla honoru Boskiego i kościoła jego św. , dostojeństwa naszego, własnej ojczyzny miłej matki swojej, i konserwacji samych siebie, swobodnej wolności, jako w najporządniejszym poczcie do tej usługi [s. 491] stawić zechcecie. Tak mamy w panu Bogu nadzieję, iż ten nieprzyjaciół odniesie tandem w tym roku sprawiedliwym sądem Boskim zasłużone, za tak niesprawiedliwą wojnę, i tak wiele zbrodni niezwyčajnem okrucieństwem popełnione od wojsk naszych i rąk u i ww. karanie etc. etc.

Dan w Dankowie, dnia 22 m(iesią)ca czerwca roku 1657.

**Uniwersał Stanisława Laskowskiego kasztelana podlaskiego do obywateli województwa
podlaskiego, w Kamionce, 4 VII 1657 r.**

Rkp. ANK ZZG 15, s. 491 - 492, (kopia XVIII-wieczna). Brak daty oblaty.

Stanisław na Laskowie Laskowski, kasztelan podlaski, referendarz koronny. Wszystkiemu rycerstwu woj. podlaskiego i ziem do niego należących etc. do wiadomości donoszę, iż przychylając się do uniwersałów JKM pana naszego miłościwego świeżo do nas wydanego, którym JKM chce to mieć, aby obywatele woj. tego ludzkie swoje na wojnę przeciwko nieprzyjaciołom koronnym do boku JKM wyprawowali. Przetoż, aby ta wyprawa w

jak najlepszym porządku odprawić się mogła, zdał mi się za zdaniem niektórych ichm. na wm. mm. pp. bracią zawołać, pilno prosząc abyscie wm. mm. panowie na przyszły, da pan Bóg poniedziałek pod Zaszaków zjachali i tam jako w tym, tak i w niektórych poważnych punktach [s. 492] namówili się etc.

Dan w Kamionce, dnia 4 lipca r(oku) 1657.

Informacja o zniszczeniu akt grodzkich i ziemskich mielnickich w 1657 r., Brańsk,

14 III 1658 r.

Rkp. APL, AWH nr 4, s. 3.

Działo się w urzędzie królewskim miasta Brańska w czwartek przed niedzielą postną Reminiscere roku Pańskiego 1658 [14 III 1658 r.].

Przed urzędem i aktami starościńskimi miasta Brańska stawając osobiście pan Erazm Suchodolski, niegdyś Kacpra Suchodolskiego syn, dziedzic na Hornowie [--] imieniem swoim i pana Wacława Suchodolskiego, syna swego, oznajmił, że gdy w roku upłynionym nieprzyjaciele Królestwa i narodu wojskiem, w łupieżczy sposób zaszli – zamek mielnicki i kościół, gdzie akta tak ziemskie jako grodzkie starostwa mielnickiego umieszczono ogniem i szturmem wojennym zniszczone zostały [--].

Sejmik relacyjny ziemi mielnickiej w Mielniku, 30 IX 1658 r.

Sejmik zwołany mocą konstytucji sejmowej sejmu warszawskiego z 1658 r. Termin sejmiku wyznaczyła konstytucja sejmowa na 10 IX (VC, t. IV, vol. 1, s. 423).

Laudum sejmiku relacyjnego ziemi mielnickiej, Mielnik, 30 IX 1658 r.

Rkp. APL AWH 84, s. 5-7. Oryginał. Oblaty w grodzie mielnickim dokonał marszałek sejmiku, Maciej Rokitnicki, sędzia ziemski mielnicki: 30 IX 1658 r. (feria secunda in crastino festi Sancti Michaelis Archangeli).

[s. 5] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo pow. mielnickiego zjachawszy się w dzień dzisiejszy do Mielnika, na miejsce z dawnych czasów sejmików

oznaczone, lubo według konstytucji na czas determinowany zjachawszy się byli, ale, że dla wojska litewskiego, które jeszcze huiusq(uae) u nas na Podlasiu ini(ti)atur nie był tak sufficiens numerus braciej, żebychmy to mieli konkludować ad diem hodierna odłożyć musieliśmy. Dzisiejszego tedy dnia zjachawszy się de modo contribuendi podatków na sejmie blisko przeszłym uchwalonych ominem ad subeamus conatu(m), abychmy ojczyźnie równo z inszemi województwy w tak ciężkich razach i paroksyzmach succurrere mogli.

A iż województwo nasze, a zwłaszcza pow. nasz mielnicki, nie tylko przez każdego nieprzyjaciela koronnego, który się każdy prawie w województwie naszym stanowił i oparły wszystkie substancje nasze decoravit, ale i wojska WKL bez odpoczynku przez te wszystkie czasy po nieprzyjaciela chleby, konsystencje i przechody liczne tak wyniszczyli, że więcej takiej braciej naszej, którzyśmy i pożywienia mieć nie mogą i już desemerunt propria chcielibychmy wstąpić corpus tandem taksować substancje nasze, inszego nie mając sposobu do wypłacenia dwudziestu półszosta poborów informując się stąd, zaś na sejmie był proponowany sposób do tego przez wysadzonych na to deputatów, widząc, że ani wypłacić takiej summy i wyciągnąć od zubożałej braciej i poborcy obrać nie podobna. A ichmościów takich wiele było, którzy na taksę pozwolić nie chcieli. Przyszło nam tedy do ubierania pomienionych poborów egzaktora obierać, na czym dwa dni sprawiwszy, że się żaden tego officium podjąć nie chciał, inszego remedium nie mamy, tylko uniżoną wnosić prośbę do Majestatu JKM, aby nam lubo ode dworu swego do wybierania tych podatków zesłać raczył, lubo też medium jakie do wypłacenia tech podatków podał. Użyliśmy do tego pana Siestrzewitowskiego²⁹³¹ cześnika lidzkiego, aby tę pokorną prośbę naszą do uszu JKM PNM i calamitatu nieznośne [s.6] , że i po dziś dzień in hac oppresione od wojska litewskiego zostawamy, które powiat nasz jako pograniczny noliavit fortunis i prawie w pustynię obróciło opowiedział.

Do wybierania prowiantu z wielką pracą i prośbą, gdyż się nikt tego podjąć nie chciał, obraliśmy spośródka siebie jmp. Stefana Greka²⁹³² podczaszego mielnickiego. Który iux(ta) ordinem na sejmie opisanym a data praesentis do dwóch niedziel wybrać ma czyniąc seriem animadversionem (jeżeli czego tak przechodzące chorągwie jako też spolnie z nami gospodarujące, w którym kącie powiatu naszego zasianych nie wytraciło zbóż) i na miejsce od

²⁹³¹ Siestrzewitowski, rzekomy cześnik lidzki. W tym czasie cześnikiem lidzkim był Jakub Władysław Wiskowski (Wyszkowski, Witkowski).

²⁹³² Stefan Grek podczaszy mielnicki 1658-1667.

generalnego jmści pana prowiant magistra naznaczone zaprowadzi. Solarium [sic] pro labore naznaczamy po groszu jednemu od każdego złotego.

A jmp. prowiant magistrówi generalnemu według constitutiey pobór, którychmy na traktament jmp. Janowi Sapieże²⁹³³ pisarzowi polnemu koronnemu postąpili według laudum na ten czas postanowionego przy wybieraniu tego prowiantu, oraz wybrać ma do tego w czas summam desolationem ksiąg grodzkich mielnickich partum putredine partum [sic] przez nieprzyjaciela koronnego corruptos. Które jako mógł p. Teodor Wierzba regent grodzki mielnicki z odwagą zdrowia i utraceniem zbioru swego na miejscach zakrytych summo cum sudore ab invectione hostiu(m), salvos effecit na których całość honorów i substantiej naszech zawisły. Tedy do sporządzenia onych i przepuszczenie z poborów całych inne reparamenta praecavendo tempestine macori putredini zwłoki według kwitów poborowych po groszy sześciu naznaczamy. Które jmp. podczaszy przy tymże poborze pomienionym wybrawszy do rąk p. regenta oddać powinien, obligując tegoż p. regenta, ażeby on także, które są pobutwiałe jako też i przez nieprzyjaciela nadszarpane, diligentissime pokorygowawszy przepisał i deputatom naszym diligentia(m) curre acreperationis suae okazał, mając przed oczyma prace, niewczasny na san [sic] wygodzone zdrowia, to jest dla nas wszystkich kompaniej chorągwie pow. Naszego, chcąc zatrzymać w całości praecauendo indemmitati nostre.

Jmp. starosta mielnicki²⁹³⁴, pułkownik woj. podlaskiego dał assecuratią na majątnościach swoich chorągwi pow. Naszego, jako innym chorągwiom drugich powiatów na zapłacenie żołdu na koń po złotych czterdziestu i jednym na ćwierć jedną. Tedy nie życząc takiej szkody jmci, którą by dla nas podjąć miał, obiecujemy, da Pan Bóg, woszczkę w kopnie, iż i doczekawszy czasów [k. 6v] półtora pobora [...] ²⁹³⁵ ab onere assecurationem eliberować.

A że jm. [...] ²⁹³⁶ mielnicki podczas ciężkiej [...] ²⁹³⁷ naszej, gdy pułk jmp. Słuszki pułkownika JKM WKL tak na powiat nasz następował, że z wielką angarią, która nie po jeden raz od tego wojska nam innotuit chciała chleb wyciągać. O który chleb z pułkiem książęcia jmci p. podczaszego litewskiego ²⁹³⁸ miał wielkie trudności, że aż na decyzją jmp. hetmana ²⁹³⁹ WKL na te dwa pułki wydawać musiał, tedy te pobory, któreśmy postąpili byli na uwolnienie

²⁹³³ Jan Fryderyk Sapieha, pisarz polny koronny 1653-1664.

²⁹³⁴ Wojciech Emeryk Młeczko, starosta podlaski w l. 1646-1665, później wojewoda podlaski w l. 1665-1673.

²⁹³⁵ Uszkodzony fragment tekstu.

²⁹³⁶ Uszkodzony fragment tekstu.

²⁹³⁷ Słowo uszkodzone.

²⁹³⁸ Michał Kazimierz Radziwiłł podczaszy litewski w l. 1656-1661.

²⁹³⁹ Paweł Jan Sapieha wojewoda witebski, hetman wielki litewski w l. 1656-1665.

powiatu naszego, pomieniony jmp. podczaszy za usilną prośbą naszą wybrał i z onech calculatione za atestacją nam będzie powinien uczynić.

Jmp. Wojciech Turski, będąc od nas do wybierania poborów obrany, że kalkulacją uczynił dostateczną, wybrawszy oddał gdzie należało, tedy onego eo laudu uwalniamy.

Do sądów na retenta podatków powiatu naszego pp. sądowych ziemskich i grodzkich naznaczamy deputatów: p. Jana Sawickiego skarbnika drohickiego, jmp. Wojciecha Turskiego i p. Mikołaja Bolestę, którzy ichm. za niedziele dwie czas protegowany mając i [...] ²⁹⁴⁰ instigationem cum autoritate na Tribunale rozumiemy odprawować te sądy będą powinni. Dla wybierania zaś [...] ²⁹⁴¹ jako i czopowego ur. jmc p. Czerniakowskiego pisarza grodzkiego mielnickiego za administratora postanawiamy.

Które to laudum nasze in praemissis zgodnie postanowione zleciliśmy jmci p. Maciejowi Rokitnickiemu ²⁹⁴² sędziemu ziemskiemu mielnickiemu i marszałkowi sejmiku terażniejszego ręką swą podpisać i do akt grodzkich mielnickich podać.

Działo się w kościele mielnickim, feria secunda in crastino festi Sancti Michaelis Archangeli a.D. 1658 .

Maciej Rokitnicki sędzia ziemski mielnicki.

Sejmik relacyjny ziemi drohickiej, Drohiczyn, 18 VI 1659 r.

Sejmik zwołany mocą konstytucji Deklaracje podatków wojewódzyw i ziem sejmu nadzwyczajnego (17 III-30 V) 1659 r. (VC, t. IV, vol.2, s. 62). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik relacyjny ziemi mielnickiej, 25 VI 1659 r.

Sejmik zwołany mocą konstytucji sejmu nadzwyczajnego obradującego 17 III-30 V 1659 r.: Województwo podlaskie, in toto jako województwo płockie, prowiant huiusque salvis eodem

²⁹⁴⁰ Tekst uszkodzony.

²⁹⁴¹ Zniszczony fragment tekstu.

²⁹⁴² Maciej Rokitnicki sędzia ziemski mielnicki 1659-1662.

anno desertatis dla przeszkody wojsk koronnych i nierychłego ustąpienia z tego województwa wojsk WKL, także morowego powietrza, iuxta constitutionem anni 1658 et declarationem²⁹⁴³ tegoż województwa nie wydany do koequacji i aukcją symple drohickiej iuxta constitutiones anteriores et executionem o nie z poborcami, ad decisionem eiusdem simple, na blisko przysłym sejmie in suspenso zostawujemy. Sejmiki relationum drohickiej [ziemi] decima octava junii [1659], mielnickiej vigesima quinta [1659], bielskiej deciam sexta eodem mense [1659] naznaczamy (*VC, t. IV, cz. 2, s. 61-62*). *Akt tego sejmiku nie znaleziono.*

Sejmik przedsejmowy ziemi mielnickiej w Mielniku, [28 III 1661 r.?)

Król Jan Kazimierz uniwersalem (powtórny) datowanym w Krakowie 10 I 1661 r. zwoływał sejm walny do Warszawy na 2 V, sejmiki przedsejmowe na 28 III (Druk: ASWPiK 1656-1668, s. 134.). Sejmik przedsejmowy ziemi mielnickiej odbył się. Jednym z posłów wybranych na sejm był Jan Kazimierz Kierdej chorąży grodzieński (vide: Instrukcja sejmiku przedsejmowego ziemi mielnickiej, Mielnik, 30 I 1662 r.). Akt tego sejmiku nie odnaleziono.

Sejmik przedsejmowy ziemi mielnickiej, Mielnik, 30 I 1662 r.

Król Jan Kazimierz uniwersalem datowanym, w Bielsku 7 I 1662 r., zwoływał sejm walny do Warszawy na 20 II 1662 r. Sejmiki przedsejmowe na 30 I 1662 r. Druk ASPiK, 1656-1668, s. 166-167. Uniwersału adresowanego do ziemi mielnickiej nie znaleziono.

Instrukcja sejmiku przedsejmowego ziemi mielnickiej Mielnik, 30 I 1662 r.

Rkp. *APL AWH 84, s. 64-69. Kopia uwierzytelniona. Oblaty dokonał w grodzie mielnickim Kazimierz Cieciszewski chorąży liwski, marszałek sejmiku. Nie zachowała się data oblaty.*

[s. 64] My rady, dygnitarze, urzędnicy ziemscy i grodzcy, także obywatele pow. mielnickiego zjachawszy się i zgromadziwszy pro die trigesima mensis january in locum solitum do Mielnika za obwieszczeniem przez uniwersał zwyczajny JKM. Gdzie przychyłając się do prawa pospolitego i zwyczaju starodawnego naprzód spośród siebie za dyrektora koła naszego jm. p. Kazimierza Cieciszewskiego²⁹⁴⁴ chorążego liwskiego obraliśmy. Po tym posła JKM PNM z instrukcją na ten sejmik zesłanego jm. p. Macieja Wojciecha Zadorskiego marszałka orszańskiego cum ea quae decet reuerentia przyjąwszy i propositią consili publici na sejm

²⁹⁴³ „Konstytucje sejmu zwyczajnego warszawskiego 1658 r. s. 19: Kommissya z wojskiem WKL, Mazowska, Podlasia i lubelskiego województwa”, *VC, t. IV, vol. 1, s. 404-405.*

²⁹⁴⁴ Kazimierz Cieciszewski, chorąży liwski w l. 1660-1667, później starosta mielnicki.

przyszły dwuniedzielnny odebrawszy posłów e medio sui zgodnie jm. p. Teodora Saczka²⁹⁴⁵ podsędka z. drohickiej i im. p. Kazimierza Orzeszka obraliśmy. Którym sollicitam curam uniżonego podziękowania JKM za tak wielkie prace i zdrowia, odwagi dla całości RP i uspokojenia onej zleciliśmy.

Jeżeli bowiem tym wiekom z których postępów terazniejsza aetas gloriose triuphat dla ich szczęścia monarchom daje chwałę, toż i my słusznie z nimi równać się możemy, kiedy post tot factorem instantias i poburzonego przeciwko nam furiach świata za szczęściem JKM i nieustającym o całość naszą stawaniem restituti libertati pristinae. Z tego się cieszymy co jest swobód naszych i dobra pospolitego wyświadczeniem, kiedy JKM uprzątnąwszy po większej części zawady obcych rządów w ojczyźnie naszej gloriosissime nas ad solita consilia zwoływać raczy. Ad quae tractanda stosując się do punktów propositciej JKM, taką dajemy im. pp. posłom naszym instrukcją.

Wysoce uważywszy quo conatu JKM PNM chodził, żeby tak szkodliwy ojczyźnie związek mógł być do posłuszeństwa wodzów JKM i do usługi RP akomodowany. Lecz gdy te wszystkie non succurrerunt, ale ad ultimum remedię conuocandi omnium ordinum przyszło JKM.

Zaczynam zlecamy im. pp. posłom naszym ażeby tam saluberrima consilia ineant cum omnibus ordinibus Regni, jakoby i wojsko ukontentowane było, i RP będąc tam ekshausta dalej wyniszczona nie była.

Zaczynam te podatki na trzy raty przeszłym sejmem²⁹⁴⁶ uchwalone inquantum by nie mogło być inaczej pozwolą im pp. posłowie na prędko jaki czas wydać. W dalsze jednak żadne onera exactionum nie mają się wdawać, ani onych pozwalać, ponieważ i tym, daj Boże aby mogli sufficere in tanta desolationae RP.

A zaraz ekspostulować powinni będą z im. pp. posłami wojskowemi, ażeby te chleby, które teraz im. wybrali były w te podatki potracone, ponieważ RP tej będzie intencjei, ażeby wojska JKM i RP in hosticum wyprowadzone były, na takie dała się wyciągnąć podatki.

A jeżeliby i te non suffacerent do ukontentowania wojska przeszłym sejmem naznaczone podatki expostulabunt, im. pp. posłowie z im. pp. posłami wojskowemi jako bracią naszą, a żeby nie chcieli tak onerosi być spolnej matczy naszej i tantum na nią kłaść, pod którym

²⁹⁴⁵ Jan Teodor Saczko, podsędek drohicki w l. 1649-1666, później sędzia i podkomorzy drohicki.

²⁹⁴⁶ Sejm zwyczajny w Warszawie: 2 V-17 VII 1661 r.

by upaść musiała. Ale asekuracją RP kontentować się [s.65] chcieli, jeżeli by zwykła czułość o staranie o nie JKM jako *supremi tutoris* nie miała inszych sposobów, gdzie by już *ex vasceribus* onej przychodziło dalsze ukontentowanie im. obmyślić, ale jako czujne staranie, wysoka obrada, wielka powaga JKM z tak ciężkich toni tę matkę spólną naszą wydzwignęła, gdy już *viribus nostris* obroną jej za potężnych nieprzyjaciół następem dzwignąć-eśmy nie mogli, *cura* JKM dzwignęła onę gdy z przyjaźliwych posiłków cesarza²⁹⁴⁷ JM. *tenor inventus* nieprzyjaciołom, *arma* życzliwe króla²⁹⁴⁸ JKM duńskie(go) *auocarunt* rozpościerającego w tej ojczyźnie Szweda. Emiry od Porty ottomańskiej straszny grożąc edyktem książęciu siedmiogrodzkiemu²⁹⁴⁹, onego z tej ligi szwedzkiej *auerrent*, więc wyświadczone nie pojednokroć *hana*²⁹⁵⁰ jm. krymskiego na spólnych przyjaciół naszych dzieło na tegoż tak i wołoskie, multańskie i kozackie temu książęciu siedmiogrodzkiemu sprzyjające posiłki, wyświadczona w oczach naszych ku nam życzliwość.

Tak i teraz nie wątpiemy, że *in hoc equestate nostra zechce* ojcowską obradą JKM *succurrere* tym sobie powierzonym od Pana Boga państwow, że nie z niech, ale z tych, którzy do takiego długu RP *hostilitate sua* przywiedli, obmyślając oswobodzenie długu jej i dalszą zapłatę wojsku, nie chcąc jej z ostatnich [...] ²⁹⁵¹ dostatków i wyciśnionej krwi z ubogich poddanych swoich do ostatka gubić mając wzgląd, że strzeż Boże *noue casus in RP* mieliby *invadere destitutam omni nervo belli* mieć nie zechce, ale *circa quascunq(uae)* zostawić *vires* z tego dzwignąć ciężaru.

Proponowany punkt w uszczerbieniu stołu JKM prowencie lubo nie mniemany żeby do swego rycerstwa, a zaraz i wiernych poddanych tak waleczny monarcha i dobrotliwy Pan miał kiedy być uciążany, *zaczym jeżeliby (quod averterus)* taka intencja wojsk RP była *inibunt* im. pp. posłowie ażeby *mentibus* spólnej braciej naszej to *eultum* było, iż by dawne *axioma* monarchów polskich nie ustawało, że miły odpoczynek na każdego łonie poddanego swego bezpiecznie stać sobie może.

Suppliki zaś im. pp. duchownych w koło nasze wniesione i te *prostringere corda nostra* muszą, nie rozumiejąc żeby kiedy *inpias foundationes Deo dictata* chrześcijańskie następować

²⁹⁴⁷ Leopold I.

²⁹⁴⁸ Fryderyk III.

²⁹⁴⁹ Jan III Kemeny.

²⁹⁵⁰ Mehmed IV Girej.

²⁹⁵¹ Jedno słowo nieczytelne.

miały wojska, które niedawno widząc one oppressas tym ochotniej do ratowania miłej Ojczyzny i co prędzej z szwedzkiej oppressie wydzwignienia onych wróciły się były.

Bene meritorum zaś dobra, które że im. pp. bracia nasi w służbie RP zostający in sequestro suum brać poczęli, instabant im. pp. posłowie, jakoby od tej intencji se cedere chcieli ponieważ te dobrym zaszczytem nie małym są dobrom naszym ziemskim od przechodów, stanowisk i innych in RP ciężarów. Więc wielkim suplementem w podatkach, druga, żeby in zelo przysługi Ojczyzny musiałyby labescere ochota za takim postępkim. Ci zaś, którzy circa merita sua patrimonium (będąc assecurati lege publica) poniechali, musiałyby być wielka miseria onych, zacych i dóbr naszych dziedzicznych musieliby tępić immunitates legum w konserwowaniu onych.

Więc quarty, które na artileriją tak potrzebny robur [...] ²⁹⁵² [s. 66] i samo imię kwarcianego żołnierza dawno od przodków naszych postanowionego, który nieśmiertelnym zostawa żołnierzem et flos militie upadać by musiał. Zacych jako o prowenta stołu JKM, tak dobra Bogu poślubione, jako i bene meritorum, zechcą im. pp. posłowie inire curam eam tota RP jako by do takich inconuenientia nie przechodziło, w czym dexteritati im. pp. posłów committimus.

Zechcą przestrzec i tego im. pp. posłowie ażeby minima consultio status RP et sancitorum legum tam in toto quam in minima parce nie działy się, w czym im. pp. posłowie fidei et dexteritate obligamus.

Securitate domesticam proponowaną od JKM zechcą namówić im. pp. posłowie et lege de expeditione bellica cauere, który by zaraz jako na gwałt za daniem znać wojewody, kasztelana, albo starszych urzędników obwieszczony nie stawał na naznaczone miejsce uniwersałem.

Werbunki iż się zagęścili i imieniem werbowania roczne błąkania się odprawują z wielkiem zniszczeniem RP, zacych zechcą tego postrzec im. pp. posłowie, ażeby na to pilniejsza była animadwersia.

Materia electionis jako już całe na przeszłym sejmie umorzona została, tak żeby znowu revificata nie była, ale całe sepulta et silentio in oblivionem traderetur przestrzec tego im. pp. posłowie będą powinni.

²⁹⁵² Jedno słowo nieczytelne.

Approbatio priuilegii unionis woj. podlaskiego²⁹⁵³ tam in toto quam in minima parte i służba wojenna z pospolitego ruszenia iuxta leges et usus ażeby robore zostawały i konstytucjami na tym sejmie reasumowana była, non obstanti quibusuis constitutionibus generali sancitis, jeżeliby in conulsionem przywileju podlaskiego co w nich stanowione było.

Do koequacjey podatków, jeżeliby na tym sejmie przystąpić się miało, tedy im pp. posłowie ad coequationem podatków ante hostilitatem sueticam uchwalonych przystępować nie będą, ponieważ im. pp. commissarze constitutione assignati liquidat szkód od wojsk WKL poczynionych non per egerunt, zaczym starać się będą aby reassumptio tej konstitutiej stanęła do przyszłego sejmu i w terażniejszych już assecurationes scriptum ex achivo danego przystąpić tylko będą powinni. Jeżeliby egzaktorów kalkulacja w Trybunale albo na komisji naznaczona była tego postrzegą.

A jeżeliby im pp. bracia nasi wojskowi amnistii potrzebować chcieli na tąże nie pozwalać powinni im. pp. posłowie, ażeby tanta desolatio RP nie działa się i żeby okazja z cnotliwych excessivis nie była do uroszczenia powodem. W kryminałach zaś na żadną amnistią im. pp. posłowie ullam facultatem sibi concessam uzurpować nie będą mogli.

Z wielkim uciążeniem stanu szlacheckiego i wszystkiego narodu polskiego nowe cła, które na wypłacenie długu RP ordynowane są, których wybieraniu lubo dostateczny instruktarz jest opisany, jednak non in toto obserwacje, jako mamy rellatią, pp. celnicy na komorach mieszkający w perceptarzu swoim ab inferentibus podpisu nie wymagają, i owszem go denegant, jeno quity same oddają, których wszystkich ab infere[...]²⁹⁵⁴ [s. 67] zabrać proverificatione nie podobna. Zaczym instabunt im. pp. posłowie, ażeby sub poena peculatus panowie celnicy nie ważyli się nad instruktarz sobie podany inaczej postępować, iżby in priuatos usus ta wielka spena RP nie obracała się.

Wielkie stąd inconuenientia dzieją się, że przy konkluzji wiele kontrybucji in acclamationem czytane bywają, których ani pp. posłowie nasi zrozumieć mogą, ani pod czas ich i słyszą. Zaczym praecauebunt tego im. pp. posłowie ażeby żadna konstytucja in Volumen Legum nie wchodziła dokąd by z każdego województwa poseł przynajmniej jeden na niej nie podpisał się. Przez co zabieży się i nocnem konsultacjom i drugiemu po sejmie przy spisaniu

²⁹⁵³ VC, t. II, vol. 1, s. 216-220: *O ziemie podlaskiej. Przywilej przywrócenia ziemie podlaskiej do Korony Polskiej [5 III 1569 r.]*.

²⁹⁵⁴ Słowo urwane.

konstytucji sejmowaniu i teraz cum protestationem, które saepissime na różne wychodzą konstytucje za którymi i[...]²⁹⁵⁵ marszałków carpituo i prawo nieprawem za się być.

Desiderium królowej JM. z strony ekonomiej bielskiej²⁹⁵⁶ jako jest słuszna, żeby RP na taką desolacją miała wzgląd, tedy instabunt im pp. posłowie ażeby iuxta lustrationem nouissimam ta ekonomia i w owej wypisaniu osiadłości włók była pociągana do wypłacenia podatków, toż i o inszych dobrach RP rozumieć się ma. Albo żeby z tego sejmu ordynowani byli rewizorowie iuramento corporali obstricti do dóbr, tak Królestwa JM. jakom i RP i ziemskich iżby które desolationem patirentur reuidowane były, et iuxta reuisionem do taryfy skarbowej pociągane były. Którzyby uważali proporcionem zanadto według kommensuraczej inszych województw, gdyż jednej RP jednakoż pociągać powinniśmy onera²⁹⁵⁷.

Przestrzegą tego im. pp. posłowie ażeby jmp. wojewoda wileński, hetman WKL²⁹⁵⁸ in expensis suis liquidaris et assecuratis a RP był securus i w dalszą non potractus, ponieważ on in tanta necessitatae RP, tak wielką erogował sumę.

Dobra per consensum omnium ordinum na przeszłym sejmie raz alienowane ażeby in disquisitione na ten sejm nie przychodziły, ponieważ za nienaruszeniem tego prawa wszystkich dóbr ziemskich per ordinationem RP asekurowanych, musiałaby lex tabescere, a zwłaszcza tak dobrze RP zasłużonych poddanych i nigdy w cnocie i wierze ku Panu i ojczyźnie non deficientem.

Zagęścili się fortece, które więcej detrimenti aniżeli zaszczytu civibus i obywatelom pod nią zostającym przynoszą, zaczym instabunt im. pp. posłowie aby takie zniesione byli, jako to forteca brzeska, która za tym zaszczytem i owszem wszystkim nieprzyjacielom powabem do spiskowania tamecznego kraju zostawała. Zaczym wniosą to im. pp. posłowie ażeby zniesiona była przez co niepotrzebnych RP expens ścięło by się.

[s. 68] Im. p. chorąży grodzieński²⁹⁵⁹ od nas na przeszły sejm²⁹⁶⁰ wyprawiony poseł in [...] ²⁹⁶¹ positione citationis na poselskiej gospodzie do asesorskich zadwornych sądów jest pociągniony, eo contra expressam legem et dignitatem posłów ziemskich, stało się. Tedy jeżeli

²⁹⁵⁵ Słowo urwane.

²⁹⁵⁶ Ludwika Maria Gonzaga, żona Władysława IV, potem Jana Kazimierza. W 1.1662-1667 była w posiadaniu starostwa bielskiego.

²⁹⁵⁷ Słowo przekreślone.

²⁹⁵⁸ Paweł Jan Sapieha, hetman wielki litewski i wojewoda wileński.

²⁹⁵⁹ Jan Kazimierz Kierdej, chorąży grodzieński w l. 1649-1668.

²⁹⁶⁰ Sejm walny obradował w Warszawie w V-VII 1661 r.

²⁹⁶¹ Słowo urwane.

by jakie decreta za takimi pozwami byli ferowane i onemi w prawie swoim condemnatus, instabunt im pp. posłowie, ażeby valoru swego nie miały i prawie jego takie kondemnacje żadnem ubliżeniem nie byli.

Wiele inszych im. pp. kredytorów RP odnieśli przeszłego sejmu swoje konsolacją, gdy w erogowanych sumach assecurati zostali i onym z przyszłego [...] ²⁹⁶² executionis terminus jest naznaczony, zaczyn ażeby im. pp. Daniłowiczowie przez nieboszczyka p. podskarbiego ²⁹⁶³ erogowana zmieścić się mogła instabunt im pp. posłowie.

Dezolacje dóbr RP jeżeliby teraz zmieścić się nie mogły, tedy przynajmniej vigore conuentus moderni zechcą upraszać JKM i RP im. pp. posłowie, ażeby komisarze byli naznaczeni do rewizji do dóbr w RP, w powiecie mielnickim leżących, z których by uważali, jak wiele ferre onera do podatków będą powinni te dobra.

Aprobacja kościoła w miasteczku Pieszczacze ²⁹⁶⁴ ponieważ się do chwały Bożej ści[ąga], instabunt im. pp. posłowie aby stanęła.

Pan Teodor Wierzba regent kaceraryjej grodzkiej mielnickiej, ponieważ podczas szwedzkiej wojny, gdy był zamek mielnicki przez nieprzyjaciela osadzony, będąc między gwardią nieprzyjacielską pod wartą, za przystąpieniem pospolitego ruszenia powiatu mielnickiego z odwagą zdrowia swego przez munitią zamku mielnickiego spuściwszy się, sposób zdobycia zamku okazał bez straty ludzi. Do tego podczas inkursji węgierskiej i moskiewskich po wszystkie czasy kosztem swym akta grodzkie mielnickie uwoził. Przeto słusznie onemu odnieść dignam pro meritis eius recompensam. Zaczyn lubo ex antecessoribus suis był szlachcicem, jednakże iż per gestos magistratus civiles posteriori tempore antecessores jego derogowali. Tedy aby teraz sinequavis dubietate pro nobili cum sua posteritate był deklarowany i włók trzy w mieście Mielniku na pisarza ziemskiego mielnickiego należące i z dawna puste zostające, także ogródek nazwany „Sadek Kurzawczyński” pusty onemu i posteritati jego in recompensam prac i kosztów na konserwację ksiąg grodzkich mielnickich łożonych, instabunt im. pp. posłowie, aby conferowane byli już serio adscribowane.

Wniesioną nieraz suplikę do koła naszego od p. Marcina Henkiela jako z młodości lat swoich za całość RP na różnych ekspedycjach z porzannymi pocztami kosztem swym własnym stawał i wierne usługi ku RP odprawował, meruit to aby za recompensam usług swych

²⁹⁶² Trzy wyrazy zniszczone.

²⁹⁶³ Jan Mikołaj Daniłowicz podskarbi wielki koronny w l. 1632-1650.

²⁹⁶⁴ Miejscowość niezidentyfikowana.

indygenat otrzymać mógł, co zlecamy im. pp. posłom ażeby przy produkowanej atestacji meritorum onego pilnie około tego staranie uczynili przez co żeby i inszych do usług Ojczyzny przychęć mogli.

[s. 69] W tym tedy wszystkim fidem et dexteritatem im. pp. posłów naszych obowięzujemy, ażeby te artykuły od nas zlecone ad effectum przywiedzone były i w innych interwencjach RP pilną animatversią mieć chcieli.

Działo się w kościele mielnickim dnia trzydziestego miesiąca stycznia Roku Pańskiego 1662.

Sejmik przedsejmowy ziemi bielskiej w Bielsku, 30 I 1662 r.

Jan Kazimierz uniwersalem datowanym z Bielska z 7 I 1662 r., zwołał sejm nadzwyczajny do Warszawy na 20 II, sejmiki przedsejmowe na 30 I 1662 r. (ASWPiK 1656-1668; ASZCh, s. 499).

Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego ziemi bielskiej w Bielsku, 30 I 1662 r.

Rkps. AGAD, AR dz. II, nr 1453. s. 1-11. Z powodu panującej zarazy, obrady sejmiku zostały przeniesione z Brańska do Bielska. Oblata w grodzie brańskim dokonana z polecenia Mikołaja Lyczki cześnika podlaskiego i podstarościę grodzkiego brańskiego, marszałka sejmiku, przez Andrzeja Anzelma Szablowskiego 30 I 1662 r. [Feria secunda pridie festi sancti Valentini martyriis a. D. 1662]. Wypis uwierzytelniony, pieczęć urzędu grodzkiego brańskiego.

[s. 1] Instrukcja od nas, obywatelów województwa podlaskiego ziemie bielskiej na sejm da Pan Bóg przysły²⁹⁶⁵, ur. im., jm. p. Mikołajowi Skaszewskiemu chorążemu²⁹⁶⁶, j.m.p. Krzysztofowi z Żalego Żelskie(m)u pisarzowi ziemskie(m)u z(iemi) bielskiej²⁹⁶⁷ posłom naszym dana w Bielsku, na sejmiku terazniejszym, obgeris santem pestem w Brańsku, miejscu sejmikom zwykłym, die 30 I 1662 anno.

Naprzód mają ichm. pp. posłowie nasi powinszować J.K.M. p. n. m. zdrowia dobrego w długi fortunae lata i tryumfalnych sukcesów z nieprzy(ja)ciół ojczyzny naszej, któremi

²⁹⁶⁵ Sejm nadzwyczajny obradował w Warszawie w dniach 20 II – 1 V 1662 r.

²⁹⁶⁶ Mikołaj Skaszewski chorąży bielski 1643-1681.

²⁹⁶⁷ Krzysztof Żelski pisarz ziemski bielski 1646-1694.

dignitatem świeże gloriosum uczynił u całego świata, przytem podziękować, [s. 2] że z swej pańskiej strażnicy, widząc jeszcze tot incom(m)oda w tejsze ojczyźnie naszej, occurrit omni malo, aby nie przychodziła ad ulteriorem lapsum, ale quam florentissima zostawała.

Co i teraz świeże z łaski swej miłościwej clare contestatus est, gdy za łaską Boga Wszchemogącego a prezencją swoją pańską in visceribus W.K.L. czas pewny zostawając, wojsko tegoż W.K.L. in obedientia sue trahi²⁹⁶⁸, ale i niektórym ichm. pp. regimentarzom²⁹⁶⁹ praestanda et prestita sua clementia et paterna sollicitudine zatrzymał.

A zatym speciali był occasione ad reprimendum et propulsandum hostem ex finibus W.K.L., potym za tąż providencją Boską i swoją prezencją pańską do poddania się Wilnowi²⁹⁷⁰ i Grodnowi²⁹⁷¹, dwom potężnym fortecom.

Co wszystko i więcej cum felici eventum z łaski Pana Najwyższego odprawiwszy, non alio respectu accelerat z sejmem da Bóg przysłem, aby ująwszy iustis et aequis mediis wojska tak koronne²⁹⁷², jako Księstwa Litewskiego, zapłatę pro posse obmyśliwszy i wszystkie pretensje onych cum ordinibus Regni uspokoiwszy, za pomocą Boga mógł z temiż wojskami ulteriorem prosequi victoriam, do czego aby tem prędzej et facilius przyść mogło non recusamus tej władze im. pp. posłom naszym, ale dajemy plenariam potestatem in eundi iuxta media spółnie i z inszych województw im. pp. posłami et omnibus ordinibus Regni do uspokojenia pretensji wojskowych et resolutionem vinculorum.

Dobra mensae S.R.M., na których conservatur dignitas S..M.R, wielkimi są opisane prerogatywami i winy con(tra) occupatores są opisane. A że mimo tak świątobliwe prawo wojsko koronne manum suam do inventowania ich odmówiło, czem dignitati S.R.M. et tota R.P. est detractum, im. pp. posłowie nic pierwej traktować nie będą, tylko jakoby wprzód dobra mensae regiae in regionalis nie będą od takowego inwentowania uwolnione zostały a na potym aby R.P. do podobnych inkonwieniencej nie przychodziła, leges perpetua cum interponem lesae poenae criminis S.R.M. activerunt.

²⁹⁶⁸ Armia litewska zawiązała w 1661 r. konfederację nazwaną Związkiem Braterskim.

²⁹⁶⁹ Zapewne chodzi o Kazimierza Chwaliboga Żeromskiego marszałka i Konstantego Kotowskiego wicemarszałka Związku Braterskiego.

²⁹⁷⁰ Wilno zostało oswobodzone od wojsk moskiewskich w XI 1661 r.

²⁹⁷¹ Wojska moskiewskie zostały wyparte z Grodna w II 1659 r.

²⁹⁷² Wojsko koronne zawiązało w 1661 r. konfederację nazwaną Związkiem Święconym.

Desiderium królowej²⁹⁷³ J.M. względem ufolgowania w podatkach starostwa i leśnictwa bielskiego ponieważ do całej R.P. należy [aby] pp. posłowie nasi cum ordinibus Regni inibunt rationes, jakoby do ostatniej nie przychodziła ta dzierzawa zguby, przez którą na potym musiała by multum desiderare R.P., tak w oddawaniu publicznych jako i prywatnych podatków.

Przez pieczętowanie i inwentowanie dóbr duchownych videtur ex[s]ulat(i)o religio, zaczem instabant ichm. pp. posłowie, aby dobra duchowne Bogu, kościołom Bożem na chwałę jego oddane, novis non paventer praesumis, [s. 3] ale aby przy swoich dawnych zostawały wolnościach i od inwentowania im. pp. wojskowych były uwolnione.

Fundacje zaś z dóbr szlacheckich aby zawsze pater(n)am bonorum feriund(um), quo ad immunitates et libertates miały, aby od wojsk przechodzących stanowisk i chlebów zatrzymywały, cum poena contra delinquentes interposita.

I.m. jednak księżej arcybiskupów, biskupów, opatów, probosców niektórych, także im. pp. dzierzawców, starostów dóbr K.J.M upraszać, aby z dóbr mensae suae aplikowanych subsidium charitativum na zapłatę wojsku sumę jaką znaczną dali, gdyż znaczne dobra ad mensam suam trzymając de facilitae gratitudo im. regratificabitur.

Kapitulne zaś dobra, klasztorne, szpitalne i fundacje mniejsze ab hoc onere gratitudinis mają być wolne, gdyż one [w] cale ad off(ici)um Ecclesiae są ordynowane, z nich alimenta et stipendia ministri Ecclesiae mają dochodzić.

Dobra też R.P. do jakiego z dawna ciągnane są, onerowane in eod(em) statu immobiliter permamente. Nowych zaś avulsiones bonor(um) regaliu(m) in ius donatorium ad obligatoriu(m) ab fine więcej nie pozwalają.

Inter rationes senatus consultarum pytać się, quo actore ex senatu(m) consulto o zapłacie wojska immutowano i uniwersały z kancelarii J.K.M. wydano immutande(m) formam constitution(is), na co się im. pp. wojskowi na sejmikach naszych electionis deputatów wskazywali nie mniejszem motywem związku wojskowego powiedali.

A że multum incerere do całości R.P. et bonorum publicorum, aby quam primum doszła zapłata wojska et praetensiones wojskowe uspokojone były, pilno zlecamy i.m. pp. posłom naszym, aby w tem omnem curam et solitudinem [sic] suam adhiberent, jednak upraszali

²⁹⁷³ Królowa Maria Ludwika Gonzaga de Nevers (1611-1667), druga żona Władysława IV, następnie żona Jana Kazimierza.

gorąco im. pp. wojskowych jako braciej naszej, aby respectum mieli na swą własną ojczyznę tot malis praessam. A niemniej i w tym znosili się cum ordinibus Regni, żeby przy tej zapłacie hoc observatum było, aby wprzód tem płacono, którzy się na przeszłych komisjach lubelskiej i lwowskiej rachowali i likwidowali przysięgami zasługi swoje, co facile z dekretów liquidationis putebit. A którzy im. pp. ad rationem przebrali niemałe sumy, aby je wracali, żeby aequaliter wszystkich proportionie dalsza zapłata dochodziła, którzy zaś albo mało, albo nic nie wzięli, aby tym wprzód płacono przed temi, którzy siła brali.

A iż niektórzy im. pp. potentiores ultra praescriptam iuris postępowawszy, publicios extraneos na oficerstwa zaciągali przeciwko wyraźnem konstytucjom i teraz świeżo zaciągają, aby ci od zasług odpadli a sami de suo zaciągnionym ludziom płacili, a więcej aby regimentów nie mieli, gdyż przez to putriciae od własnej ojczyzny usługi ekstendują i R.P. niszczą.

Prowianty i chleby, które pułki i regimenty pieniędzmi biorą i brali, a drudzy i nie są na usłudze pro R.P., aby to było w zasługach potrącano z retent in quam na ten czas jakie zostały w województwach na ziemiach i powiatach. Tam to każdy w swym powiecie patriciis łącniej może odzyskać zasługi bez takiego uciążenia, jako się dotąd działo braciej i do pewnego poczekać czasu.

[s. 4] Im. pp. pułkownicy, obersterowie oberstlejtntantowie aby przysięgali, także majorowie, jako personal(it)er w potyczkach i sturmach bywali i pertricios a nie inszych oficerów mieli to z tych, którzy chorągwie przeprowadzają, zabiegi czynią przy regimentach nie trzymali a którzy nie przysięg[n]ą, aby od zapłaty odpadali.

Contributiones ziemia bielska dlaczego wydać nie mogła i nie może ex integro ratio: pierwsza, że zaraz po sejmie wojska rozleż regimentami weszły w ziemię naszą; druga - suplementes nowo zaciągnione nad prawa [w] województwo podlaskie, a specificie ziemię bielską, ingenti gravaminae oppressen(dum) po tyg[o]dniu na jednym zostają stanowisku, przez co do ostatniej zguby nas i bracią naszą i poddanych tak K.J.M, jako duchownych i szlacheckich przywiedli; trzecia – asygnacje ex senatus consulto po sejmie wydane nas pomieszały; quarta – nastąpiły inhibicje im. pp. braciej związkowych, aby tych pieniędzy nie wydawano, które z tych asygnacji zrosły; piąta – iż po dobrach dzierżawy królestwa im. chleby zimowe im. pp. deputaci wojska związkowego wybierali i dotąd jeszcze wybierają, a przed tym chorągiew usarska, która poszła na odwrót do tegoż wojska związkowego, konsystencją przez czas niemały miała i chleb wybrała; do tego szósta – powietrze wielką przeszkodą [by]ło i jest,

które i dotąd grassante, więc i ciężki nieurodzaj, że już od głodu wiele ubogich ludzi życie swoje kończyć mogą.

Przy tem deklaracji na sejmie przeszłym od ziemie naszej uczynionej im. pp. posłowie nasi wstrzymać się mają²⁹⁷⁴ i nowych podatków nie pozwalają, mianowicie sine abiuratis desertatae et conflagratoriis ponieważ te tylko ulla pace mogą być wydane, gdyby wojska chcieli poniechać [1 wyraz?] tak z temi przechodami, konsystencjami, chlebami ojczyzny miłej, a tam gdzie Pan Najwyższy szczęśliwe podaje okazje, do pewnego czasu zażywać chleba. A że te ekstraordinaryjnie są wybrane chleby, także i szkody od przechodzących chorągwi poczynione, które są poprzysiężone w grodzie, aby to przyjęto w pobran[ych] a w zasługach tym chorągwiom potrącono. Starać się o to mają także, aby i ordynowane chleby i wydane od im. pp. wodzów wojsk według abjurat wybierano sine revisione gruntów.

Declarandum i to, żeśmy ob inaequalitatem hanc zginęli, iż co(m)memoratio ma(n)sionem in qualitate et quantitate stanęła w województwie naszym na którą teraz pozwalamy jeśli R.P. wszytko nie może pozwolić i pokazać to, że jeden łan trzyście rachuje złotych z miejsca, za tem przykładem poborcy trzy pobory za jeden dajemy z podłych barzo gruntów, gdyż u nas nie jest tak fertilis chleba jako w inszych województwach, ziemiach i powiatach.

A żeby do ostatniej nie przychodziło w ojczyźnie naszej zguby, starać się o to mają omnimode im. pp. posłowie nasi, aby listy przypowiednie na żadne suplementy regimentów nie wychodziły z kancelarii J.K.M., ani per contractionis pozwolone były, a zwłaszcza któreby mieli zaciągać w R.P. naszej, gdyż to barzo niszczy dobra K.J.M., duchowne et heareditaria, które nigdy nie mając respirium, ale w ustawicznych zostające obrotach już ludzi ani dobytków nie mają, choć się desertae namnożyło et consequenter podatków publicznych i prywatnych jako się ma spodziewać R.P.

Im. pp. deputaci do jm. p. marszałka poselskiego aby per ordi[num] województw, ziem i powiatów do pisania i korektury konstytucyj naznaczeni bywali, [s. 5] gdyż słuszną, aby wszystkie stany, województwa, ziemie circa aequalitatem iuris zachowane były.

²⁹⁷⁴ Podczas sejmu zwyczajnego w Warszawie, obradującego w dniach 2 V – 17 VII 1661 r. posłowie ziemi bielskiej (wzorem posłów ziemi drohickiej) wyrazili zgodę na „summam correspondentem dwunastom poborom sine abiuratis”, płatną w 3 ratach. Posłowie mielniccy zgodzili się na „20 poborom correspondentem summam, sine abiuratis” (VC, IV, vol. 2, s. 132-133).

Przy stanowieniu spraw R.P. tak w senacie, jako i izbie poselskiej, aby cudzoziemscy posłowie i cudzoziemcy nie bywali i ci, którzy novo accesserunt ad R.P.

Ich. pp. rezydenci nasi ab extraneis principibus aby byli awokowani, extraneum też principium rezydenci od dworu i rezydentcy J.K.M. relegowani, gdyż przez ich praktyki omne malum exortem w ojczyźnie naszej, bo to są ansultatores secretiorem Regni, wszak świeże exemplum na przeszłym sejmie.

Osoby stanu szlacheckiego vitam spiritualem praeficientes bene meritorum suorum z dóbr duchownych mają mieć nagrodę. A przeto im. pp. posłowie mają upraszać et lege firmantur aby ludzie privates praelaturae, canonicatus ecclesiarum tam cathedralem quam collegiatem osoby tylko ex equestri ordine były promowane. A jeśliby per sancita canonica był który ex statu inferiori dignitate ornatus ad optionem jednak bonem in potiundum nie powinien być przypuszczony tylko same osoby szlacheckie, gdyż jako in statu saeculari będą incapaces dóbr ziemskich, tak i sukienka kapłańska nie może mu conferere eum libertatem.

Retenta z dóbr królewskich przez dawniejsze dzierżawce zatrzymane i nieoddane, jako i kto ich ma płacić, mają się znosić z inszemi im. pp. posłami et ordinibus Regni, iż dla nich powiaty weszły w wielki ciężar im. pp. wojskowym. A że w tym punkcie nie masz innej decyzji, tedy expostulabunt o to im. pp. posłowie aby na tem sejmie przez constitutionem to było laudum, żeby o te retenta pp. poborcowie dawniejsi non urgerent executionem, ani trudnili prawnie urzędów grodzkich sub militate pressum. A inquantum by in eo passu otrzymali jakie dekreta albo kondemnaty, inpudentes subsellio Regni, aby przez konstytucją kasowane były, pp. tedy poborcowie ratione tali [1 wyraz?] retentiori aby od im. pp. asygnatariuszów nullam difficultatem mieli do decyzji sejmowej.

Na dobrach zaś ziemskich jeżeli by się pokazało co tych retent, zwłaszcza mere spustoszonych do których nie może i o sukcesorach dopytać za zrujnowaniem indziej i całej wsi, tedy per ratione illo [?] et lege firmabunt, aby pp. poborcowie, zwłaszcza terazniejsi, tych wsi i gruntów spustoszonych nie wzbraniali się per executionem ab officio odbierać, a od pp. poborców im. pp. wojskowi w zatrzymanych podatkach onemi się mają kontentować, gdyż summa iniustitia aby inszech dobra, które iż się jakokolwiek trzymają za te spustoszone mieli ponosić onera, ponieważ ich possessores non sentiunt com(m)odum.

Mincarz szelężny²⁹⁷⁵ ponieważ wielkie srebro in Regno wykupił zarzucił podług monetę, czem com(m)ertia zatrudnił i do R.P. wniósł podług monetę, przeto tunc partum suum niech sobie weźmie a million srebra niech odda, albo koszty rachowane R.P. i stemple mincerskie cum toto aparatu niech gotowemi pieniędzmi zapłaci.

Instancją im. pp. posłów wojska koronnego mile przyjąwszy, zlecamy im. pp. posłom naszym, aby zniósłszy się cum ordinibus Regni o zapłacie żołdu zatrzymanego i nagrodzie dzieł rycerskich i o inszych egzorbitancjach do naprawy wolności R.P. ściągających się, także o inszych pretensjach i przewinach do koła naszego wniesionych z słusnością i prawem zgadzających się bez odwołki traktowali i cale wojsko akkwietowali.

[s. 6] Elekcja Pana naszego vivente rege pomieszała stany, zaczem teraz sermone o tem dawszy konstytucją, aby więcej nie przychodziło do takich inkonwencyj.

Com[m]unicationes cum extraneis principibus ludzi familiej polskiej i te widząc nie mniej nocivis R.P., occurend(um) temu na sejmie da P(an) Bóg przysłyłm.

Instabunt nie mniej i o to, aby wakancje najpierwej były oddane w województwie naszym, gdyż wielką ujmą w sprawiedliwości czyniemy ziemiom, gdy dlatego nie możemy mieć elekcji urzędników ziemskich sądów²⁹⁷⁶.

Mosty na rzece Narwi gdziekolwiek bywały z dawna, aby były per posse(sso)res bonorum regalium w ich dzierżawach budowane dla snadniejszej liczby [?] wsi z konnych i podróźnych przeprawy i żeby ludzie przy jednej przyprawie [sic] zostający nie byli uciążeni, a to sub poena mille marca(rum) per [wyraz?] incolar(um) huius terrae in off(ici)o castren(sis) perempte vindicanda.

A niemniejsza ujma dzieje się w obronie R.P., gdy im. pp. starostowie dzierżawcy z dóbr K.J.M. powinny nie chcą wydawać wybrańców i strzelców, ale ich do swoich obracają powinności, przeto na takowych wszytkich general(ite)r wojewodów dzierżawców ma być założona wina o niestanowienie do pospolitego ruszenia et processus fisci formowany. A za przeszłe lata żeby zapłacili takową sumę, jaką R.P. wynajdzie i te pieniądze oddali co od wybrańców pobrali. Sołtysów też aby nie krzywdzili, ponieważ i ci są prawem obwarowani.

²⁹⁷⁵ Tytus Liwiusz Boratyni (Boratini, Burattini), dzierżawca mennicy koronnej, realizował – mocą konstytucji sejmu 1659 r. – wprowadzenie miedzianej monety szelągowej, bitej w osobnej mennicy w latach 1659-1661. (A. Birkenmajer, *Burattini Tytus-Liwiusz*, PSB, t. III, s. 133-136).

²⁹⁷⁶ W ziemi bielskiej w tym czasie wakowały urzędy sędziego i podsędka.

Securitate[m] domesticam jakośmy laudo publico de unanimi consensu postanowili i obwarowali na sejmiku terazniejszem²⁹⁷⁷, a to adhaerendo instrukcji J.K.M. P.N.M., tak też im. pp. posłowie mają się o to pilnie starać, aby na sejmie da P(an) Bóg przysłym per constitutionem całemu województwu służącą to laudum aprobowane było.

Sądy radomskie²⁹⁷⁸, iż dla powietrza morowego i inszych impedimentów nie doszły, ani też decretorum et iudicatorum executio być mogła, aby się w ziemi naszej bielskiej immediate po sejmie odprawowały upraszać będą, gdyż pp. poborcy żadnych do grodu nie podali regestrów, bez których informować się powiat nie mógł.

Na nobilitacje i indygenaty nie pozwalać, wyjąwszy żeby jaka legalis tego potrzeba existeret i do zapłaty wojsku przez to pomoc była.

Na prolongacją sejmku nie pozwalać, gdyż wojska nie mogą być in opere non sine spectro populi gravamine, aż ujęte będą.

Konstytucji o zapłacie wojsku przeszłego sejmku²⁹⁷⁹ innullo [1 wyraz?] nie inwalidować, ale aby tak jako stanęła in suo esse zostawała, gdyż legum sancito sacrosanctis mają być observanada.

Sól powiatowa iż obywatelów ziemie bielskiej nie dochodzi, upomnieć się mają im. pp. posłowie u pp. administratorów przeszłej zatrzymania soli et in futurum aby była oddawana, poenas reasument et procesu fisci w Trybunale perempte ma odpowiadać, dlatego administrator aby był szlachcic, indigena Regni et bene posses[s]ionatus.

Wojska litewskie i chorągwie aby nie przechodziły za granice podlaskie ponieważ do Korony należy i już, za łaską Bożą, więcej województw, ziem i powiatów od nieprzyjaciół rekuperowanych zostaje, których podobniejszą i słusniejszą bronić o czym dawne prawo reasumować potrzeba. A że im. pp. senatorowie i posłowie W.K.L. na sejm jadąc zwykli obywatelom województwa podlaskiego wielkie [s. 7] krzywdy czynić i postępują sobie instar militis indisciplinali, przeto jeśliby który im. takowe krzywdy czynił a byłoby praestari dowiedzione, ma fireri [?] a functione publica aż się wpród o krzywdę sprawi i dosyć uczyni. A jeśli zasiadł niżli krzywda doniesiona była, tedy ma supercedere a functione i sprawić się;

²⁹⁷⁷ Laudum nie zachowało się [?].

²⁹⁷⁸ Chodzi o Trybunał Skarbowy Koronny w Radomiu.

²⁹⁷⁹ VC IV, vol. 2, s. 89-93, konstytucja sejmku z 1661 r. *Zapłata wojskom koronnym*.

toż się ma rozumieć z sejmu powracając się uczynionych a w takowych [razach] przed sądem marszałkowskiem aby się każdy sprawował, instabunt im. pp. posłowie.

Mają też upraszać, aby czopowe zostawało przy powiecie, jako przed tym bywało, ponieważ gdy teraz skarb zawiadował, nullo com(m)odo ex bono R.P. restit, w którym aby przeszkody i winy żadnej nie było. Domy szynkowe, gospody, tak w miasteczkach jako i wsiach aby agrawowane nie były od przechodzących chorągwi a najbardziej od lożnej czeladzi, którym zabiegi czynią a przez to podróżni jadąc na sejm albo do trybunału, lubo stamtąd powracając, nie mogą mieć swojej wygody, inire modum.

A iż niektórzy szlachta, bracia nasi, w tym aggravantur od im. pp. dzierżawców dóbr królewskich P.N.M., że jem każą pokazywać prawa na ich własne kondycje, których jeszcze ante unionem byli in posse(ssio)ne et constitutione²⁹⁸⁰ est praelantum, aby więcej ni od kogo turbowani nie byli, invigilabunt w tym aby ta konstytucja była reasumowana z winami w niej opisanymi.

Ludzie też po fortcach zostający aby z fortce nie wychodzili, braciej prześladowali, stacjami, prowiantami nie agrawowali mieć i na to animadversionem. Ale gdzieby zostawali, im. pp. dzierżawcy [aby] de suo onych prowidowali.

I w tym czyniąc słuszną kondolencją nad bracią naszą odległą od grodu brańskiego, osobliwie z tych parafii: augustowskiej²⁹⁸¹, rajgrodzkiej²⁹⁸², goniądzkiej²⁹⁸³, trzciańskiej²⁹⁸⁴, knyszyńskiej²⁹⁸⁵, dolistowskiej²⁹⁸⁶, którzy ponoszą wielkie depaktacje udając się do grodów mazowieckich a świętej nie mogąc mieć wygody dla odległości miejsca, rzek wielkich i złych przepraw, zlecamy i to im. pp. posłom naszym, aby wnieśli swą instancją imieniem tamecznych obywatelów za Tykocinem do K.J.M. i całej R.P., aby to mogło być hoc lege castrum, żeby in meditul[1]io onych, to jest w Goniądzu²⁹⁸⁷ miasteczku J.K.M., była suscepta zapisów, rekognicyj, wszystkich protestacyj, relacyj a to przez regenta przysięgłego, który by jednak miał suam dependentiam od grodu brańskiego et eius off(ici)o i także był substitutus od jm. p.

²⁹⁸⁰ VC II, vol. 2, s. 79-80, konstytucja sejmu koronacyjnego krakowskiego z 1587/1588 r., *Podniesienie pozwów o majątności ziemskie województwa podlaskiego*.

²⁹⁸¹ Parafia p.w. św. Bartłomieja w Augustowie.

²⁹⁸² Parafia p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Rajgrodzie.

²⁹⁸³ Parafia p.w. św. Agnieszki w Goniądzu.

²⁹⁸⁴ Parafia p.w. św. Piotra i Pawła w Trzcianem.

²⁹⁸⁵ Parafia p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Knyszynie.

²⁹⁸⁶ Parafia p.w. św. Wawrzyńca w Dolistowie.

²⁹⁸⁷ Filialny – wobec Brańska – urząd grodzki w Goniądzu został powołany „dla samych przyjmowania suscept” na mocy konstytucji sejmowej z 1667 r. (VC IV, vol. 2, s. 296, *Gród w Goniądzu*). Mocą rozporządzenia B. Radziwiła starosty brańskiego, goniądzki urząd grodzki rozpoczął działalność 20 I 1668 r.

starosty brańskiego seu eius off(ici)o, nihilominus praecavendam auctoritatem loci principiali castris branscens(s) et primarie znieść by się o tym z j.o. książęciem jm. koniuszym W.K.L. starostą brańskim²⁹⁸⁸, a jeśli na to pozwala co postanowią, samego księcia jm. o to prosić.

Komisja z wojskiem W.K.L. Mazowsza i Podlasia o krzywdy i szkody poczynione że nie doszła ad effectiōni dla różnych impedimentów według konstytucji anni 1658 z sejmku przeszłego²⁹⁸⁹, upraszać, aby była reasumowana ta konstytucja.

A że niektóre osoby in praeiudicium legis publicae wazą się ultra praescriptum iurium za mandatami i pozwami kondemnaty na różnych subseliach iudiciorum na posłach ziemskich otrzymywać, aby wszystkie kondemnaty i procesy takie illegitime in quocumque iudicio et off(ici)o Regni otrzymane, na terażniejszym sejmie per constitution(em) kasowane były et super actore poenae indebitae cum alti(tu)dinis postanowione.

[s. 8] Także komisje między dobrami K.J.M. a ziemskimi żeby z kancelariej J.K.M. wydawane były sine omni difficultate i w infor[o] remotio.

A iż jw. jp. wojewoda wileński, hetman wielki W.K.L.²⁹⁹⁰ swoje własne sumy niemałe na armię i posiłki wojskowe erogował, które na przeszłym sejmie przed im. pp. deputatami z senatu i izby poselskiej deputowanymi likwidował²⁹⁹¹, przeto mają gorącą instancją wnieść im. pp. posłowie nasi ad ordines Regni, aby te sumy likwidowane sine omni mora jm. p. wojewodzie restytuowane były. Bo jeśli to R.P. zwykła bene meritis de Republica nagradzać zasługi, tym więcej ludziom wielkiem i zacnem, którzy nie tylko sami inerentur corpore su[a]e, ale też aer[a]e et fortunis różne zaciągał pułki, wojsko ujmował i na armatę swe własne pieniądze wydawał.

Wielmożny jm. p. Krzysztof Sapieha krajczy W.K.L.²⁹⁹² iż w ustawicznych pracach, mężnych i dzielnych odwagach w wojskach J.K.M. a tenera aetate sua dotąd zostawa, gdzie nie tylko zdrowie, ale i substancją swoją na usłudze R.P stracił i na okup w hordzie niemałą, siebie samego eliberując, erogował sumę²⁹⁹³, mają im. pp. posłowie nasi ad ordines Regni instancją

²⁹⁸⁸ Bogusław Radziwiłł koniuszy litewski 1646-1669, starosta brański 1653-1656 i 1657-1669.

²⁹⁸⁹ VC IV, vol. 1, s. 385-386, konstytucja sejmku z 1658 r. *Komisja do zapłaty wojskom Wielkiego Księstwa Litewskiego*.

²⁹⁹⁰ Paweł Jan Sapieha hetman wielki litewski 1656-1665, wojewoda wileński 1656-1665.

²⁹⁹¹ VC IV, vol. 2, s. 166-167, konstytucja sejmku z 1661 r. *Assekuracja jaśnie wielmożnemu wojewodzie wileńskiemu reszty długu od Rzeczypospolitej winnego*.

²⁹⁹² Krzysztof Franciszek Sapieha krajczy litewski 1661-1665.

²⁹⁹³ Sapieha dostał się do niewoli tatarskiej w I 1654 r. wraz z bratem Janem Fryderykiem. Wykupił się z niej w X t.r., zadłużając się u rodziny (M. Nagielski, *Sapieha Krzysztof Franciszek*, PSB, t. XXXV, s. 71-76).

naszą wnieść, aby on bene merito civi rekompensować J.K.M. raczył zasługi utracone formitur [?].

W sprawie jm. p. Karpia podkomorzego z(iem) bielskiej²⁹⁹⁴, iż dla zamieszania w R.P. i inszech impedimentów, nie doszła komisja z leśnictwem nowodworskiem i im. pp. dzierżawcami, skąd ponosi wielką szkodę w majątności swej przyległej, upraszać im. pp. posłowie mają, aby renowacja commissionis wydana była z kancelarii J.K.M. ad requisitione jm. p. podkomorzego, uti bene meriti civis in Republica nostra.

Zalecić też pilnie mają im. pp. posłowie usługę i koszt ku R.P. podjęty jm. p. Mikołaja Skaszewskie(g) o chorążę(g) o z(iem) biels(kiej)²⁹⁹⁵, który jako sprawnie i godnie zacząwszy z młodych lat swoich w różnych ekspedycjach odważnie stawał na usłudze R.P., osobiwie powiatowi nasz(emu), począwszy od śmierci ś.p. J.K.M. króla Władysława²⁹⁹⁶ sub interregno za pułkownika ziemi naszej laudo publico obrany, całość województwa podlaskiego i securitatem electionis przez kilkanaście niedziel z pospolitem ruszeniem ziemi bielskiej i inszych powiatów od Pińska i Polesia excubitus agens [?] et in vigilando faeliciter zatrzymał, i Brześć i całe województwo brzeskie od nieszczęścia suae dexteritate odważnie przepędziwszy Kozaków aż do Pińska eliberował. Tenże jako i przy boku J.K.M. P.N.M. w różnych ekspedycjach naszym pospolitem ruszeniem, mianowicie pod Zborowem²⁹⁹⁷, pod Beresteczkiem²⁹⁹⁸, pod Białą Cerkwią²⁹⁹⁹, suo sumptu item pod Żwańcem³⁰⁰⁰, pod Warszawą³⁰⁰¹, pod Tykocinem³⁰⁰², przeciwko Waleratowi³⁰⁰³ do Prus, do Węgier³⁰⁰⁴ szczęśliwie z ludźmi naszymi powiatowemi stawał i po ekspedycji odprowadzał. Zaczem zaleciwszy onego im. pp. posłowie nasi J.K.M. P.N.M. upraszać mają przypomniawszy, że gdy

²⁹⁹⁴ Józef Karp podkomorzy bielski 1658-1691.

²⁹⁹⁵ Mikołaj Skaszewski chorąży bielski 1643-1681.

²⁹⁹⁶ Władysław IV Waza król polski i wielki książę litewski 1632-1648.

²⁹⁹⁷ Bitwa pod Zborowem stoczona 15-16 VIII 1649 r. przez armię koronną z wojskami kozacko-tatarskimi.

²⁹⁹⁸ Bitwa pod Beresteczkiem stoczona 28 IV – 10 VII 1651 r. przez armię koronną z wojskami kozacko-tatarskimi.

²⁹⁹⁹ Bitwa pod Białą Cerkwią stoczona 23 IX 1651 r. przez wojska Rzeczypospolitej z wojskami kozacko-tatarskimi.

³⁰⁰⁰ Działania armii koronnej przeciwko wojskom kozacko-tatarskim pod Żwańcem, X-XII 1653 r.

³⁰⁰¹ Udział w oblężeniu i zdobyciu Warszawy (24 IV - 1 VII 1656 r.) lub – co bardziej prawdopodobne - udział w bitwie pod Warszawą, stoczony 28 – 30 VII 1656 r. przez wojska Rzeczypospolitej z armią szwedzko-brandenburską.

³⁰⁰² Chodzi zapewne o udział w nieudanych działaniach związanych z próbami odzyskania Tykocina z rąk szwedzkich w V – VII 1656 r. wraz z pułkiem jazdy litewskiej Samuela Oskierki, lub – co jest mniej prawdopodobne - udany szturm i zdobycie zamku tykocińskiego przez wojsko litewskie w I 1657 r.

³⁰⁰³ Georg Heinrich Wallenrodt (Walrad), pułkownik kawalerii w armii elektora brandenburskiego i księcia pruskiego Fryderyka Wilhelma I. Chodzi o ekspedycję dywersyjną w składzie dywizji hetmana polnego litewskiego Wincentego Gosiewskiego do Prus Książęcych w X 1656 r.

³⁰⁰⁴ Chodzi zapewne o działania prowadzone w ramach dywizji Stefana Czarnieckiego przeciwko wycofującym się z Rzeczypospolitej wojskom siedmiogrodzkiemu Jerzego II Rakoczego w VII 1657 r.

pospolite ruszenie, ludzie ziemie naszej, pode Żwańcem, Drują, Czereją³⁰⁰⁵, nadto dosyć czyniąc pospolitemu ruszeniu przy boku J.K.M. zostając rozszluzyli, rozpuscone było za wolą J.K.M. et ex senatus consulto i zdaniem im. [s. 9] pp. hetmanów, którzy aby jakie zamiesanie et inconueniens tumultus i aby rozerwania wojska J.K.M. (na co się na ten czas pilno zanosilo) nie był ad actus esse errato proprio aer[a]e in instantiam atque proportione inszech powiatów chorągwie nie zaciągał i ćwierć wysłużył, aby za to J.K.M. P.N.M. oko swojej klemencji Pańskiej obróciwszy, jako na tego, który przez nieprzyjaciela postronnego peritus nie po jeden raz, przez Szwedy, Moskwę, Kozaki funditus zniesiony hojną ręką swą pańską z scodrobliwiej łaski wesprzeć i nagrodzić raczył.

Petitum ojców karmelitów konwentu bielskiego³⁰⁰⁶ od wszystkiego zgromadzenia im. pp. obywatelów z(iemi) bielskiej unanimi voce aprobowane, mają im. pp. posłowie gorąco promovere zapisy kościołowi legowane i zapisane, a mianowicie et speciali modo sumę 20 000 [zł?], która jest zapisana w aktach warszawskich i radomskich na Czepielowie³⁰⁰⁷, majątności w powiecie sędmińskim, przez jm. panią Helżbietę Słuszczańkę Kazanowską Radziejowską, marito na ten czas civiliter mortuo³⁰⁰⁸, na fundacją klasztoru bielskiego ojcom karmelitom starszej obserwancji wiecznemi czasy należąca, aby nie pierwej in quantum by na to był consensus omnium Regni ordinum jm. p. Radziejowski³⁰⁰⁹ red[d]iret in gratiam S.R.M. et totius status R.P., aż tę sumę iure liquidu debilitate [?], i że majątności Czepielowi³⁰¹⁰ per constitutionem approbit. Przy tem gdy ta fundacja ze wszystkimi włótkami, których in numero 3 w różnych polach z przyległościami, Krupsczyzną i z placem na którym tenże klasztor stoi i in poss(essi)one owych jest do fortieribus R.P. mogli libere zostawać, gdyż te włóki są kupione [od] wyż[ej] mianowanego Krupskiego i pana Kazimierza Skrzypkowskiego na wsi Augustowie³⁰¹¹, a w grodzie brańskim zapisane.

³⁰⁰⁵ Prawdopodobnie chodzi o działania prowadzone w ramach dywizji Stefana Czarnieckiego przeciwko wojskom moskiewskim w końcu X 1660 r.

³⁰⁰⁶ Konwent karmelitów trzewiczkowych w Bielsku ufundował w 1638 r. Adam Kazanowski kasztelan sandomierski, starosta bielski.

³⁰⁰⁷ Czepielów, miasto prywatne należące do Kazanowskich, położone w pow. radomskim woj. sandomierskiego (obecnie wieś w woj. mazowieckim).

³⁰⁰⁸ Elżbieta (Halszka) ze Słuszków, 1° v. Adamowa Kazanowska. Po śmierci pierwszego męża, w 1650 r. poślubiła Hieronima Radziejowskiego. W 1652 r. nuncjusz wydał orzeczenie unieważniające to małżeństwo, wówczas Radziejowska powróciła do nazwiska Kazanowska. H. Radziejowski w 1652 r. uciekł za granicę przed wyrokiem sądu sejmowego. Powrócił do kraju w 1661 r. (T. Wasilewski, K. Zemela, *Radziejowska ze Słuszków Elżbieta (Halszka) (ok. 1619-1671)*, PSB, t. XXX, s. 45-47).

³⁰⁰⁹ Sejm z r. 1662 zniósł ciężką na H. Radziejowskim karę infamii: *Skrypt ad archiwum restitutionis urodzonego Hieronima Radziejowskiego et cassationis poenarum infamiae*, VC IV, vol.2, s. 212.

³⁰¹⁰ Elżbieta ze Słuszków Kazanowska zrezygnowała z praw do Czepielowa w 1661 r.

³⁰¹¹ Augustowo wieś w ziemi bielskiej należąca do starostwa bielskiego (obecnie woj. podlaskie).

Querimonia jm. p. Lewickiego podstolego podlaskiego³⁰¹² a to o kontempt sławnej pamięci jm. p. Lewickiego podkomorzego z(iemi) bielskiej, rodzica jm. p.³⁰¹³, poniesiony od jm. p. Oskierki sędziego mozyrskiego³⁰¹⁴ na który nie tylko nie rad [by?], ale o condolend[um] każdemu województwu gdy będzie per partem anquerentem [?] proponowany a z racji o okrutny proceder w jednej ze okazji tegoż jm. p. Oskierki z nieboszczykiem p. Ołdakowskim obywatelem naszym³⁰¹⁵, którego bezprawnie, bez sądu żadnego, a nawet bez spowiedzi i komunii świętej posłał na on świat kazawszy go okrutnie rozstrzelać, która krew niewinna że woła nieomylnie via dictam do P(ana) Boga. Zaczynam z tych tak żałosnych spraw nie mając innotescere [?] silentio im. pp. posłowie. A przytem przypomnieć mają wielką krzywdę tegoż jm. p. podstolego i skodę, którą poniósł w kondycje swojej przez wsi w której obóz [wojsk] W.K.L. kiedy stał czas niemały pod Kożanami³⁰¹⁶, pilnie to proponendo, aby mogła być słuszna rekompensa.

Za im. p. Hieronimem Kazimierzem Chaleckim łowczem podlaskim³⁰¹⁷, iż począwszy z młodych lat swych i teraz nie ustawa w usłudze K.J.M. P.N.M. i R.P. wszystkie swe obracając ad bon(um) public(um) concituina [?] dignum et aequum, żeby za sobą od im. pp. posłów naszych mógł mieć osobliwą instancją, aby względem oddania Białego Stoku³⁰¹⁸, dziedzicznej swej przedtem majątności, mógł odnieść od J.K.M. i R.P. aequivalens ukontentowanie z prędką rekompensą, ponieważ już ta majątność in aliebus manus dostała się³⁰¹⁹.

Za jm. p. Janem Żelskim³⁰²⁰, majorem J.K.M. mając też wnieść instancją do K.J.M. P.N.M. i całej R.P., aby zasługi jego likwidowane na komisji lwowskiej³⁰²¹ z kontrybucji ziemie

³⁰¹² Stanisław Lewicki podstoli podlaski 1655-1675.

³⁰¹³ Stanisław Lewicki podkomorzy bielski 1652-1658, zm. przed 30 IV 1658 r.

³⁰¹⁴ Samuel Oskierka sędzia ziemski mozyrski, płk wojska litewskiego.

³⁰¹⁵ Postać nieznaną. Być może do opisanych wydarzeń doszło w V-VII 1656 r., gdy Oskierka na czele pułku wojska litewskiego i podlaskiego pospolitego ruszenia operował na terenie ziemi bielskiej (T. Wasilewski, *Oskierka Samuel*, PSB, t. XXIV, s. 362-365).

³⁰¹⁶ Kożany – wieś w ziemi bielskiej należąca do rodziny Lewickich (obecnie woj. podlaskie).

³⁰¹⁷ Hieronim Kazimierz Chalecki łowczy podlaski 1651-1672.

³⁰¹⁸ Białystok wieś (od 1691/1692 r. miasto prywatne) w ziemi bielskiej. Na mocy testamentu Krzysztofa Wiesiołowskiego marszałka wielkiego litewskiego (zm. w 1637 r.) dobra białostockie zostały przekazane na utrzymanie zamku w Tykocinie. Pretensje Chaleckich do Białegostoku wynikały z faktu, że Jan Józefowicz Chalecki miecznik litewski (zm. w 1615 r.) był żonaty z Anną Wiesiołowską, siostrą Krzysztofa Wiesiołowskiego.

³⁰¹⁹ Sejm z 1661 r. nadał Stefanowi Czarnieckiemu za zasługi starostwo tykocińskie (wraz z dobrami białostockimi) w dziedziczne władanie (VC IV, vol. 2, s. 98-99, konstytucja *Gratitudo meritorum wielmożnego wojewody ruskiego*).

³⁰²⁰ Jan Kazimierz Żelski mjr dragonii, od 1684 r. podczaszy podlaski.

³⁰²¹ Konstytucja sejmu z 1661 r., *Zaplata wojskom koronnym* (VC IV, vol. 2, s. 89-93) wyznaczyła termin zwołania komisji lwowskiej do rozliczeń z wojskiem na 26 IX 1661 r.

bielskiej przychodzących na przeszłym sejmie uchwalonych³⁰²² zapłacone mu były, gdyż w dobywaniu Tykocina³⁰²³ w oczach obywatelów wszystkiej ziemie naszej bielskiej dość viriliter agit, gdzie samego postrzelono a konia jego, p. Górskiego, także chorążego i dragonów trzydziestu [s. 10] jemu zabito. I dalej nie próżnując z jeszcze postrzałem komendowany nad wszystką W.K.L. dragonią od j.w. jm. p. hetmana W.K.L.³⁰²⁴ do Prus poszedł³⁰²⁵ i to feliciter sprawował, co miał in com[m]issis, a potym od J.K.M. do Korony awokowany komendy różne odprawując w sturmie toruńskim³⁰²⁶ kapitana jednego a siła żołdatów zgubił i sam vix evasit.

Jm. p. Hieronim Korycki innocenter evocatus od im. pp. Jadvabińskich per mandatum na sejm przeszły, wywiódł był sancto iurem in vim declarandae innocentiae suae, która ex permissione Divina za zgorzeniem ze szczętem w Markowczyźnie³⁰²⁷ majątności jm. dziedzicznej dwór i insze in favillas poszło. A że idzie o honor, pilno upraszać mają im. pp. posłowie, aby w tejże sprawie K.J.M. cum R.P. ex clementia sua item to pozwolić raczył wywodzić scrutinium in loco delicti, abo ubi videbitur, przed temiż im. pp. skrutatorami, którzy już wiadomi dobrze tej sprawy, to jest przed im. p. Andrzejem Świątlewskim kanonikiem płockim i jm. p. Duninem.

Promoverunt też petitum jm. p. Jana Brzozowskiego starosty narewskiego³⁰²⁸, aby cło nowe mogło być wybierane w miasteczku Narwi³⁰²⁹ od mostu, który wielkiem kosztem i pracą nieraz budują i naprawiają często dla przejeżdżających na sejmy i z sejmów, jako też z wojsk i chorągwi przechodzących ustawicznie, a to od kupców i furmanów Żydów, perpetuis temporibus. Przy temże ta dzierzawa narewska tak jest dezolowana przez wojska różne konsystencje obozami stanowiska mające i chorągwie przechodzące, a niemniej przez nieprzyjacioły różne i popalenie mało już co ludzi ma, upraszać mają J.K.M. i R.P., aby jaką folgę mogła mieć, a przynamniej pewną częścią gruntu poratowana przy rzece Łosionce³⁰³⁰, gdzie puszcza wyrąbana dla umknienia się dostatku ubogiem poddanem z tak wielkiego

³⁰²² Posłowie ziemi bielskiej zgodzili się na opodatkowanie w wysokości odpowiadającej 12 poborom „sine abiuratis”, VC IV, vol. 2, s. 132-133, *Deklaracje województw i ziem*.

³⁰²³ Zapewne chodzi o bitwę pod Tykocinem z 13 VII 1656 r., gdzie wojska brandenbursko-szwedzkie, dowodzone przez B. Radziwiłła, pokonały oblegające Tykocin siły: pułk Samuela Oskierki i pospolite ruszenie szlachty podlaskiej i mazowieckiej, lub o oblężenie Tykocina poprzedzające tę bitwę.

³⁰²⁴ Wincenty Aleksander Gosiewski podskarbi wielki i hetman polny litewski.

³⁰²⁵ Chodzi o ekspedycję dywersyjną hetmana Wincentego Gosiewskiego do Prus Książęcych w X 1656 r.

³⁰²⁶ Oblężenie Torunia trwało 2 VII-30 XII 1658 r.

³⁰²⁷ Markowszczyzna wieś w ziemi bielskiej (obecnie województwo podlaskie).

³⁰²⁸ Jan Krzysztof Brzozowski starosta narewski.

³⁰²⁹ Narew miasto królewskie w ziemi bielskiej (obecnie woj. podlaskie), ośrodek starostwa niegrodowego wyłonionego w XVI/XVII w. ze starostwa bielskiego.

³⁰³⁰ ???

gościńca. A iż podczas wojny szwedzkiej inkursja pewnych kornetów szwedzkich pod regimentem jm. p. Radziejowskiego³⁰³¹ wielką skodę poniósł w ubogich dostatkach swych a nawet i zdrowia niebezpieczen był, gdy go spiegowano, promovebunt i tę sprawę, aby jm. p. Radziejowski nie pierwej był przypuszczony do honoru, aż wprzód uspokoi jm. p. starostę narewskiego cum suis complicibus, na których pokażą się protestacje o różne ekscesy i krzywdy tak o zajachanie folwarków, gumien wymłócenie, dobytków, ruchomości i wszytkiej substancji zabranie, jak o wszytkich inszech pretensjach. Więc i podczas stanowiska obozem wojska litewskiego circumcitia Narwi i w samem miasteczku dworne budynki porozbierano, folwarki powymłacano i inszech skód nieznośnych narobiło toż wojsko, a odeszło nulla satisfactione praestita, tylko samą asekuracją dawszy ręką jm. p. Żeromskiego³⁰³² stolnika wileńskiego, pułkownika J.K.M. podpisaną, mają instare im. pp. posłowie, aby była za to wszystko rekompensata od tegoż wojska bez dalszej zwłoki.

I to eluadabunt J.K.M. i R.P., że folwarek Wieżanka de nova radice po fundacji kościoła narewskiego³⁰³³ w kilkanaście lat anihilowany do tegoż kościoła teraz vindicatur iure decima, przeto im. pp. posłowie mają wnieść instancją, aby non subiacent płaceni abo wydawaniu dziesięcin jm. p. plebanowi tamecznemu i jego sukcesorom. A iż quantum by jakie dekreta stanęły in eo passu, aby kasowane były p(er) constitutionem uti praeiudiciosa.

Querimonia jm. p. Hieronima Koryckiego na jm. p. Wolfa³⁰³⁴ i rejestr p(r)oiind(e) [?] o postanowienie chorągwi kilku we dworze i szkody nieznośne; jm. p. Irzykowicza na jm. p. Krzysztofa Bazwalta kapitana j.w. jm. p. wojewody ruskiego³⁰³⁵ o kontempt, który poniósł w domu swoim; także jm. p. Macieja Kostra na jm. p. Jana Kuleszę, jm. p. Jana Zieleńskiego i rajtarią pod ich regimentem będącą o kontempt i krzywdy pewne [s. 11] uczynione, promovebunt im. pp. posłowie mają, aby condignam iustitiam i recompensam za szkody swoje odnieść mogli na tem sejmie, i insi im. wszyscy, którzy produkować będą protestacje o krzywdy swoje, aby tamże za nie satysfakcję mieli.

Jm. p. Rzadkowskiego rotmistrza wybranieckiego żołd powinny jemu aby dochodził instabunt im. pp. posłowie i upraszać J.K.M., aby słuszny respekt na zasługi jego mieć raczył.

³⁰³¹ Hieronim Radziejowski.

³⁰³² Kazimierz Chwalibóg Żeromski stolnik wileński, marszałek Związku Braterskiego.

³⁰³³ Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP i św. Stanisława został ufundowany przez Zygmunta I Starego i Bonę w 1528 r.

³⁰³⁴ Fromhold Jan Wolff von Ludinghausen Wolff generał artylerii koronnej 1660-1665, oberszter gwardii pieszej królewskiej. Podczas wojny z Moskwą jego regiment posiłkował wojsko litewskie.

³⁰³⁵ Stefan Czarniecki wojewoda ruski gen. lejtnant 1657-1664.

Za jm. p. Burkackiem, utrapionym w swojej sprawie, im. pp. posłowie nasi instabant do K.J.M. a też R.P., aby pensato causae instituto ad primilinum ius libertatum nobilium omnium praerogativam był przywrócony.

Co wszystko fidei et dexteritati im. pp. posłów naszych poruczywszy, a pilnie publiczne sprawy i prywatne desideria zaleciwszy im., zalecamy jm. p. marszałkowi koła naszego tę naszą instantią podać do akt grodu brańskiego z podpisem ręki jm., za wzięciem wiadomości o uśmierzeniu, za łaską Bożą, morowego powietrza.

Datum w Bielsku, die et anno ut supra [30 I 1662 r.].

Mikołaj Łyczko³⁰³⁶ cześnik podlaski, podstarości grodzki brański, marszałek sejmiku teraźniejszego ręką swą.

Sejmik relacyjny ziemi drohickiej, Drohiczyn, 21 V 1662 r.

Sejmik zwołany mocą konstytucji Deklaracja sejmików relationum, przyjętej na sejmie warszawskim obradującym 20 II - 1 V 1662 (VC, t. IV, vol. 2, s. 222). Nie znaleziono akt tego sejmiku.

Sejmik relacyjny ziemi mielnickiej, Mielnik, 25 V 1662 r.

Sejmik został zwołany mocą konstytucji sejmowej sejmu nadzwyczajnego warszawskiego (20 II – 1 V 1662 r.). Planowano go na 23 maja 1662 r. (VC, t. IV, vol. 2, s. 222).

Laudum sejmiku relacyjnego ziemi mielnickiej, Mielnik, 25 V 1662 r.

Rkp. APL AWH 84, s. 9-10. Oblata w grodzie mielnickim wniesiona przez Tomasza z Wilkowicz Wilkowskiego³⁰³⁷ chorążego mielnickiego i marszałka sejmiku: 25 V 1662 r. (feria quinta post Dominicam Exaudi proxima).

[s.9] My rady, dygnitarze, urzędnicy ziemscy i grodzcy, także wszyscy obywatele pow. mielnickiego, którzyśmy się dnia dzisiejszego na sejmik realny do Mielnika konstytucją

³⁰³⁶ Mikołaj Łyczko cześnik podlaski 1645-1683, podstarości i sędzia grodzki brański 1662-1683, podstarości goniądzki 1667-1683.

³⁰³⁷ Tomasz Wilkowski z Wilkowa, chorąży mielnicki w l. 1662-1675.

prefigowany zjachali, na którym naprzód pro solito more za dyrektora koła naszego jmp. Thomasza z Wilkowicz Wilkowskiego chorążego z. mielnickiej obrawszy do przesłuchania relacji ur. jmp. Kazimierza Orzeszka³⁰³⁸ posła Waszego na blisko przeszły sejm³⁰³⁹ obranego, przystąpiliśmy. Potym wzięliśmy przed się jakoby in tanta necessitate Reipublica lubo tak exhausti zostajemy, równo z innemi województwami pociągnąć mogli, w czym przychyłając się do konstytucji na blisko przeszłym sejmie nouiter subsidium kontrybucji generalnej, które to subsidium lubo de novo Emergenti wieków naszych intam p(ro)gnati necessitate Reipublicae jest postanowione, jednak one aprobujemy i wydać iuxta i p(er) scrutum legis submittujemy się nic nie ustępując porządku i rygoru w tym opisanego do którego egzakcji obraliśmy z pośrodku siebie zgodnie jmp. Jana Tarkowskiego, któremu solarium [sic] iż constitutione jest cautum i skarbowe od złotego po pół grosza wygarnąć ma, tedy tym kontentować się będzie powinien, a ponieważ [na] podatki na dwie racie od ziemi naszej mielnickiej przeszłorocznym sejmem³⁰⁴⁰ uchwalone wydać naznaczyliśmy, tedy wzięwszy terazniejsze subsidium naprzód przed się tę drugą ratę jako nasz dispensat lex pro die duodecima decembris anni praesentis wydać powinni będziemy, gdyż tymi exactionibus in simul et semel wystarczy. Niepodobna mając oraz wzgląd na dobra RP duchowne, jako też i świeckie, które jedne trzema drugie czterema chlebami są uciążone. Że żadnego respirium wziąć nie mogli przez cały rok, pierwszą jednak ratę summa sześciu poborom korespondującą wnieść iuxta constitutionem na przyszłą [s. 10] commissio deklarujemy. A, iż jeden pobór za koszty i fatygi w. jmp. Wojciechowi Emerykowi Mleczkowi³⁰⁴¹ mielnickiemu, łosickiemu etc. staroście naznaczyliśmy byli, którego iż jm. nie akceptował i renuntiavit od niego samym się tylko dobrym afektem braterskim kontentując, któremu jednak erogatam propriam summam na potrzeby powiatu naszego, które dawno likwidowane jest, że jeszcze non est per soluta. Tedy z tego poboru, to jest jedenaście set siedmdziesiąt złotych naznaczamy, które lubo realiter odebrać, lubo potrącić w terazniejsze podatki tej raty pierwszej successores nieboszczyka p. poborcy, powinni z dóbr pomienionego jmp. starosty należących i kalkulacją z tego poboru, także z siódmego, którego na różne expensa uchwaliliśmy byli, do inszego czasu odkładamy i residuitem tych poborów ni mam [sic] inszego sine consensu nostro wydać nie powinni będą, ale one wybrawszy tam do kogo naznaczymy oddać i reali(ter) odliczyć będą powinni. A ponieważ zostając na pograniczu WKL powiat nasz częstokroć wielkie incommoda patitur,

³⁰³⁸ Kazimierz Stanisław Orzeszko, podstoli mielnicki w l. 1667-1682

³⁰³⁹ Sejm warszawski: 20 II-1 V 1662 r.

³⁰⁴⁰ Sejm zwyczajny warszawski: 2 V – 17 VII 1661 r.

³⁰⁴¹ Wojciech Emeryk Mleczko, starosta mielnicki w l. 1646-1673, wojewoda podlaski w l. 1665-1673.

gdzie i teraz niemałe poniósł za przechodzeniem pewnych pułków wojsk WKL na konsystencje swoje idących, stąd że czaty tych pułków także niemałe szkody w zabieraniu dobytków czynią, tedy zlecamy żeby jmp. marszałek imieniem naszym lub przez list lubo sam z jmp. marszałkiem większym³⁰⁴² WKL znieść się raczył jakby tym czatom WKL infestować nas zabronił, i od tych przechodów gdy wojsko jako fama fert ruszy się, ma nas zasłonić, chciał securitatem domestica(m) nie mogąc majorem znaleźć nad pierwsze nasze laudum po przeszłym sejmie zapisane, też praesenti laudo in toto aprobujemy, które nasze postanowienie i uchwałę dyrektorowi koła naszego podpisać i do ksiąg grodzkich mielnickich podać zleciliśmy.

Działo się w kościele mielnickim, dnia dwudziestego piątego miesiąca maja roku 1662.

Tomasz z Wilkowicz Wilkowski, chorąży i dyrektor sejmiku relacji.

Sejmik przedsejmowy ziemi mielnickiej, Mielnik, 19 II 1665 r.

Ponieważ sejm zwyczajny został zerwany 7 I 1665 r., król uniwersałem datowanym z Warszawy, 15 I 1665 r. zwołał sejm nadzwyczajny do Warszawy na 12 III 1665 r., sejmiki przedsejmowe na 19 II 1665 r., ASWK, t. III, s. 97-98. Uniwersału królewskiego do ziemi mielnickiej nie znaleziono.

1. Laudum sejmiku przedsejmowego ziemi mielnickiej, Mielnik, 19 II 1665 r.

Rkp. APL AWH 84, s. 18-19. Oblata dokonana przez marszałka sejmiku Mikołaja Dadźboga w grodzie mielnickim, 19 II 1665 (*feria 5 post festum s. Valentini proxima*).

[s.18] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo ziemie mielnickiej na sejmik dzisiejszy przedsejmowy zgromadzeni, uważając wielkie opresje od przechodzącego żołnierza, który nie respektując na stan szlachecki uboższego stanu onech ciężkimi stacjami i stanowiskami trapią, a nawet biciem ciężko agrawują. Przeto, aby taka swawola niepohamowana była, abyśmy od takiej opresjej ratując się wszyscy do rotmistrzów naszych dawno obranych boku stawili się i taką swawolę z karków naszych znieśli na którą za [z]obowiązaniem rotmistrzów naszych, każdy powinien stawić się sub poenis de expeditione bellica sancitis , albo też na swoje miejsce, jeśli by dla podlejszych lat, albo słabości zdrowia stanąć nie mógł, takiego stawić, który by inną bracią równą stawić mógł.

³⁰⁴² Krzysztof Zawisza marszałek wielki litewski w l. 1654-1669, później kasztelan wileński.

Czopowe, ponieważ dotychczas w ryzę nie jest wprawione, a to dla różnych niewczasów, przeto chcąc, aby jakikolwiek pożytek ziemi naszej uczyniło, lubo pożytku wielkiego dla spustoszałych miast uczynić nie może Jednakże zlecamy to ichm. pp. wielmożnemu jmp. Wojciechowi Emerykowi Mleczkowi³⁰⁴³, mielnickiemu, łosickiemu staroście, że ma p. Wawrzyńcowi z Zakrzewa Radlińskiemu³⁰⁴⁴ podsędkowi ziemie mielnickiej, jmp. Stefanowi Nowosielskiemu komornikowi ziemskiemu mielnickiemu, jmp. Marchelowi z Zakrzewa Radlińskiemu pisarzowi grodzkiemu mielnickiemu, aby jako najlepiej mogli pożytek z tego czopowego przywieść, ono plus offerenti arendowali i onego na żadne prywatne potrzeby, ale tylko powiatu, zażywali. A potym na sejmiku nam wszystkim do wiadomości donieśli, za tak wielką summę arendowali, i gdzie się obróciło. I onego nie dalej, tylko od roku do roku arendowali, aby te tym sposobem plus offerentibus [s. 19] droga do tej arendy naszej ziemie do pożytku wszelkiego nie zagradało.

Które laudum nasze zgodnie uchwalone jmp. Mikołajowi Dadźbogowi dyrektorowi sejmiku naszego terazniejszego ręką własną podpisać i do ksiąg podać zleciliśmy.

Działo się w kościele mielnickim, dnia dziewiętnastego lutego roku Pańskiego 1665.

Nicolaus Dadźbog director conventis Mielnicensis.

2. Instrukcja poselska z sejmiku przedsejmowego ziemi mielnickiej, Mielnik, 19 II 1665 r.

Rkp. APL AWH 84, s. 12-16. Kopia uwierzytelniona. Oblata dokonana przez marszałka sejmiku Mikołaja Dadźboga w grodzie mielnickim, 19 II 1665 (feria quinta post festum s. Valentini proxima). Posłami wybrano Wojciecha Emeryka ze Szkopów Mleczkę³⁰⁴⁵ starostę mielnickiego i łosickiego i Kazimierza Orzeszkę³⁰⁴⁶.

[s. 12] My rady, dygnitarze i urzędnicy i wszystko rycerstwo z. mielnickiej na sejmik sejm generalny uprzedzający dnia dzisiejszego za obwieszczeniem przez list zwyczajny JKM do Mielnika zgromadzeni, podziękowawszy wprzód JKM za tak pilne pieczołowanie się koło ojczyzny naszej w pracach wojennych z odwagą zdrowia swego odprawowanych i obmyśliwania onej obrony dalszej na starcie twardości nieprzyjaciela i postanowienia pokoju.

³⁰⁴³ Wojciech Emeryk Mleczko starosta mielnicki 1646-1673.

³⁰⁴⁴ Wawrzyniec Radliński podsędek mielnicki 1658-1683.

³⁰⁴⁵ Wojciech Emeryk Mleczko, starosta mielnicki w l. 1646-1673, starosta łosicki 1650, wojewoda podlaski w l. 1665-1673.

³⁰⁴⁶ Kazimierz Stanisław Orzeszko, podstoli mielnicki w l. 1667-1682.

Zgodnie uprosiliśmy za dyrektora sejmiku naszego z pośrodka siebie jm. p. Mikołaja Dadźboga, któremu dyrekcję sejmiku naszego oddawszy, odebraliśmy od jm. p. Stanisława Sawickiego posła JKM propositio konstytucji publici na sejm przysły na którym [s.13] widząc z propozycją JKM, że *salus Reipublica* zawisły, a za tym wysokich rad potrzebuje, obraliśmy na taką wielką *functio* zgodnemi głosami posłów z pośrodka siebie, w. jm. p. Wojciecha Emeryka Mlecza starostę mielnickiego i łosickiego, i ur. jm. p. Kazimierza Orzeszka, którym *solicitatem curam* o całości Ojczyzny naszej zleciwszy, jako tym których *dexteritatem in rebus generalis* częstokroć uznaliśmy stosując się do propozycji JKM, taką dajemy ichmościom instrukcję.

Ponieważ RP nasza dla pogranicznego nieprzyjaciela i chłopskich domowych buntów w pokoju zostawać nie może, a tego inaczej trzeba szczególnej wszechmocności Bożej, a za obmyśleniem których otrzymać nie możemy, wojska zaś bez zapłaty w służbie zostawać nie mogą, przeto lubo ziemia nasza tak przez wojska nieprzyjacielskie jako i przechody żołnierskie, a najbardziej przez wojska litewskie spustoszona została i szczupłością gruntów i niepłodnością wszystkie inne województwa przewyższa, ale też jakich ekstraordinaryjnych procentów mieć może, jednak że abyśmy się nie zdali deesse Ojczyźnie naszej, jeżeli by do jakich podatków przyszło, zlecamy to pp. posłom naszym aby *proqualitate et quantitate funderatio* przynajmniej czwartą częścią mniej od inszych województw pobory a nie inne podatki pozwolili.

Uważając to, że pewna liczba pieniędzy [s. 14] dla żołnierza pozwolona być może, która z innych podatków dopiero z rachunku skarbowego *certitudinem quantitatis* odnosi, i to też zlecając ichm. pp. posłom, aby to jawnie innym województwom ukazali, że tak ściśli w gruntach zostajemy, iż na włóce szlacheckiej w niektórych miejscach nie więcej nad pięć korcy wysiewa się, a zatym przeciwko łanom innych województw, aby cztery nasze włóki inkludowane byli.

Minnica, która *in casu Reipublica et dura necessitate lucratina* jest urobiona, tak w ortach złotych, jako i szelągach miedzianych, iż wiele szkody naszej Ojczyźnie przyniosła, bo za miedź srebro i złoto od nas do cudzych ziem wywiezioną, a za tym komercja z pogranicznymi państwami ustać by musieli, skąd ani ryszunków ani koni do wojny sposobnych mieć byśmy mogli, przeto zlecamy ichm. pp. posłom naszym aby takowej monety w minnicach więcej nie było, ale według dawnego zwyczaju srebrna moneta z minnic wychodziła, a tymczasem aby do końca srebrna moneta do ostatka nie wyszła, za miedź aby *in valore suo* przeciwko terażniejszej

monecie podniesiona była, za którym by sposobem prędzej w państwach naszych mogła być zatrzymana.

Fortece tykocińska i brzeska ponieważ nie są tak obronne abyśmy w nich od inwazji nieprzyjacielskiej wcale zachować mogli [s.15] dla jej szczupłości, ale tylko prywatnym na obronę zostają z wielkim uciążeniem braci naszej blisko tych zostających od przechodów żołnierskich na mniemanych fortcach zostających, przeto aby już za fortece więcej nie byli miane i praesidia na nich z uciążeniem braci nie zostawały, ale jeżeli prywatnym i dla siebie mają praesidia, aby ich swoim kosztem substendowali.

Z nie mniejszym uciążeniem ubogich ludzi i szlachty braci naszej ichm. niektórzy prywatne chorągwie mające postępują, albowiem gdziekolwiek jadący tedy swoje chorągwie i niemieckie gwardie za sobą prowadząc po wioskach naszych stanowiska odprawować i stacje wybierać każą, przeto ichm. pp. posłowie starać się mają, aby takowe opresje więcej się nie działy, a takowy który by lub swoje chorągwie, lub w służbie będące na swoją prywatną potrzebę prowadząc po naszych wioskach stanowisko jeno i stacje pozwolił, aby in quovis foro et loco delicti sprawić się był powinien, za położeniem pozwu na stanowisku chorągwi jego choćby sam praesens nie był, i jeżeli by takowe chorągwie zniesione byli, aby to impune cederet.

Dla wielu przyczyn dotychczas w naszej ziemi sól nie dochodziła, przetoż aby za też wszystkie lata oddana była ichm. pp. posłowie domawiać się mają.

[s.16] Pogłównie duchowne ponieważ jest contributum, a nie oddane do naszych poborów, ichm. pp. posłowie pytać się będą dlaczego by na obronę Ojczyzny i kościołów nie oddane było.

Iż sejm przeszły nie stanął, a za tym artykuły od nas ichm. pp. posłom zlecone do efektu nie przyszli, przeto zlecamy ichm. posłom naszym aby tak strony cła ordynaryjnego, jako i werbunków, także przybranie kompaniej i inspense poborów do koekwaczej.

Także względem universitatis Academiae, inde nobilitaczej pana regenta grodzkiego mielnickiego i innych artykułów na sejm przeszły zleconych i desideria różnych, jeżeli czas pozwoli, aby ichm. pp. posłowie według pierwszych artykułów sprawili się.

Które artykuły dnia dzisiejszego spisane i ichm. pp. posłom na sejm zlecone, zgodnemi głosami jm. p. Mikołajowi Dadźbogowi dyrektorowi sejmiku naszego terazniejszego ręką własną podpisać i do ksiąg podać zleciliśmy.

Działo się w kościele mielnickim dnia dziewiętnastego miesiąca lutego roku Pańskiego 1665.

Mikołaj Dadźbog director conventus mielnicensis.

Sejmik generalny województw mazowieckiego i podlaskiego, Warszawa,

3 III 1666 r.

Jan Kazimierz uniwersałem datowanym w Warszawie 23 XI 1655 r. zwołał sejm walny do Warszawy na 17 III 1666 r., sejmiki przedsejmowe na i/II 1666 r. sejmik generalny województw mazowieckiego i podlaskiego na 3 III 1666 r. (L.A. Wierzbicki, Chronologia, s. 170).

Laudum sejmiku generalnego województw mazowieckiego i podlaskiego.

Rkp. AP Łódź ArB 493, s. 280-304, kopia XVII-wieczna. Oblaty dokonał w urzędzie grodzkim warszawskim Marcin Oborski starosta liwski, marszałek sejmiku.

My senatorowie i posłowie woj. mazowieckiego i podlaskiego, na sejmik generalny, za uniwersałem JKM mori przodków naszych insi.tens, tu do Warszawy na zwyczajne zgromadzeni miejsce dla wzajemnego instrukcji naszych partykularnych sejmików przeważenia combinathey punktów vinitis animis, et stadys i teatro publico generalnej całej RP obrady permouendo...chętnych affectów i głosów naszych zgodnych, sine contradictione propensione directa, in personam pana Marcina z Obor Oborskiego starostę liwskiego, temuż jmci rządu i dispotii zgromadzenia naszego generalnego w głosach naszych wolnych palman[?] detulimus. To ante omnie dexteritati jmci zaleciwszy, aby jednostajną serc naszych synowskich wdzięczność za czujną straż, pracowitą opatrność, ochotną zdrowia, et sub substantiae Regiae dla całości i bezpieczeństwa pospolitego ducto [?] sum [?] tot iniuris callo, odwagę słońca jaśniejszemi wyświadczoną experimentis niezwyńczonym maiestatom JKM. Dobrotliwego ojczyzny tej ojca pana naszego miłościwego, królowej jej mości paniej naszej miłościwej, nieoddzielnej curam et anxietatio iuro integritate publica JKM consori, ostrzych wyroków szczęścia [1 wyraz?] materna ante morantis fluctus jako najrzetelniej wyraził, przy powolnego, statecznego [s. 281] poddaństwa wierności w oświadczeniu. Którym to niezwyńczonym monarchom państwu naszemu miłościwemu, cokolwiek ad grati animi testimonia należy candidę[?] oświadczywszy wystawi na oko i prospect polskiego świata, tą,

którą dnia dzisiejszego przed nieskończonym strasznego majestatu monarchą i królów królem, ad arras has sacras, w tym tu jegoż świętym grodzie, quam so...? sinie zanosimy protestationem, że jeśliby jaka oculata.. futurum acerbita... opina [?] na tę RP et omninosae ingineret tempesta...?, i o nas in tantum exundaret, iżby jej fluctus do samego niezwykniętego tronu królewskiego peringere zabierać sobie Regnum, i przeciwko niemuż wściekłości i szaleństwa swego exe...? virulentiam miały, gotowi będziemy i powinniemy libera [?] pectoribus nostris infinitus doświadczonemi maiestatis królestwa JMci praesidis zdrowie i dostojęństwo pańskie, które jednegoż nieba horyzontu xięstwo to mazowieckie solum nostram circumferentis minifica z nami wiernemi poddanemi deuinxit symetria praemunire dać zaś... niebezpieczeństwu pańskiemu, swobodom oraz prawom naszym szlacheckim, starożytnym cum tota Republica spólnym, własnej krwi i instantiej naszych odwagą. Muro atentio mężniejszy siadać na koń cape... arma, przekłętą z tych prowincji, która za łaską Bożą w tych tu nigdy nie gościła krajach wyrugowawszy indolatiam[?] przy zdrowiu i dostojęństwie pańskim, choćby dobrze, dola jaka ciężka przeciwnym pogrozić nam miała losem, vel de genu pugnaturi.

2. Proximus tej gorliwości w respectach naszych occupat honores wniesiony jw. ichm. ks. biskupa łuckiego³⁰⁴⁷, najwyższego kanclerza koronnego in gremium nostrum instantia, pełna pobożności et religionis, która sercom szlacheckim w krajach tych starożytnym altius radzi będąc, ochotnie swoje pro integritate ecclesiae et cleri zawsze conamitia [?] wszelkie od nich ciężary autertendo[?], choćby je też dobrze przyszło proprys sustentare lacertis, aby tylko świątnice pańskie żadnej per tumultus et [s. 282] communem persuram do czci i służby Bożej pomnożenia i augmentatjej jej nie miały rozrywki. Przeto i powagę wielkiego pasterza naszego debita prosecute [?] veneratione et fauore, i desiderium pobożne fide secundując suffragio, starać się o to indiuissim, et citra schizma mamy, jako względem bezpieczeństwa hyberny exactiej i przechodów wojsk JKM i RP dobra duchowne in genere wszystkie z dobrami naszymi szlacheckimi i onych immunitatibus ac privilegium porównać zostać mogły, co jednak spólną ma być wszystkich stanów tej RP determinowano zgodą.

3. Ichm księży biskupom krakowskiemu, łuckiemu i chełmskiemu pracowitym i życzliwym circa publicam tej RP pacificationem operaris winne equestris status nomine jmc. pan marszałek poselski ut referat gratias unanimi promouebit affectu generał nasz.

³⁰⁴⁷ Mikołaj Jan Prażmowski, h. Bylina (1617-1673), biskup łucki w l. 1659-1666, od tego roku arcybiskup gnieźnieński i prymas.

4. A że się RP, mało spodziewanemi zewsząd ogarniona wewnętrznych i powierzchownych niebezpieczeństw tumulibus, ad consilia pacis obraca na ugaszenie interni astus[?], który onej że invicera defeuit. Tedy, aby do nich cum ordinibus bezpiecznie sine ulla infi metus distracione postąpić mogła suplikować będą ichm. do JKM aby te kraje powagą iurium Maiestatis od wszelkich wojsk i niezwyuczajnych ludzi gromad skądkolwiek by się tylko ściągać chciały euacuaret, same tylko gwardie JKM zwyczajne i przez prawo wyrażone pro ornamento królewskiego tronu jego przy boku pańskim zostawiwszy. Inquantum by zaś kto chciał się tej słusznej prośbie opponere ichm. a consultationibus publicis supertedebunt priuatim ojczyzny całej, jako i bezpieczeństwu domowemu prospecturi tych naszych województw.

5. Jmości panu Lubomirskiemu³⁰⁴⁸ supplici ciui open województw naszych pokornie imploranti do łaski JKM i dobrotliwości pańskiej życzliwą w instantiach swoich jmcie wystawią przewodnią. Saluis per omnio Maiestatis iuribus et dignitate Reipublicae, salua in....? Przez wojska dannom... ? vindicatione.

6. Commissia lwowska tak wielu strat i jawnej zguby tej RP jedyna przyczyna [s. 283] i okazja, złota i srebra bezdenny gorges, która wszystkie metalla quaetiosion absorbiit, samę tylko miedz mizerną w ojczyźnie zostawiwszy ma być osobliwey animaduersiey i strictum ichm. uczynią examen. Cuius lege virtute ichm pp commissarze nową mennicę tymphową otworzyli szelężnej continuationem contra expressam prawa dispositionem dipentaruntin iudica[m] orbitamieysca tego in congrua[?] inuolarunt, uniwersały [1 wyraz?] wolności naszej urażające wydawali, czego gdy ad aequatem nie dadzą rationem, i miejsc in theatro consilii publico, aby nie mieli, et subaent arbitrarias z decisiej całej RP penas. Sprawią i z tego, że opatrzeni iusto vialico od województw swoich, in longum traxerunt, tę swoię iurisdictionem, z skarbu RP subsydia dalszego we Lwowie pomieszkania znakomite wzięwszy i inszymi exquisitis ar....?, pożytki i lucra swoje augmentando magno RP do opłacenia wojska merenti dispendio, podatków i extraordinariynych prouentów. In eundem wchodzą numerum ichm. panowie superintendenci otworzonych mężnie superuacaneus ludzi ad fruges consumendas numerus, którzy tak życzliwej usługi swojej RP dostateczną niech dadzą rationem i ojczyźnie sprawią się z tak sromotnej i wstydlivej [1 wyraz?] swojej, w czym [1 wyraz?] i posądzeni być nie mają.

³⁰⁴⁸ Jerzy Sebastian Lubomirski (1616-1667), hetman polny koronny od 1657 r. , marszałek wielki koronny od 1650 r.

7. Pan Boratyni³⁰⁴⁹ całej RP dolosus operarius do pewnego czasu i liczby milionów szelągowych conductus, że priuatim in consulta Reipublica, która takowe casus przez sam tylko sejm dispensare zwykła, dłużej się szelężnym zabawiał stemplem, że onejże abusus fauore ac beneficio, ad priuilegia powagi stanu szlacheckiego ochotnie przypuszczony et dignitatibus cumulatus, aby był od tej eminentiey szlacheckiey immunitatum oddalony. Bonis spoliatus, które rozprzedane na te borgową służby wojennej wygodę cedere mają.

8. Tymf strictus ezaminandus.

9. Administratores ceł, aby byli tak z wodnej jako i lądowej administratii a ratiach swoich rozsądzeni a jeżeliby eo apud retentores praetenderent, aby do dojścia sprawiedliwości, durante Consilio tej RP ichm. szczerze onym [s. 284] pomogli. Czechowicz zaś Srzedziński i Rasicki, że per instinctus suos wojsko w związku zostające, nie odebranie sum celnych nadpchnęli, et enormiters Rempublicam dami.....? Aby byli summariae sądeni.

10. Więc, że JKM sejm ten osobliwie et primario dla podatków ku uspokojeniu wojska złożyć i ordynować raczył. Wszystkich indigenas, którzy bez zasług w polu krwawych, do klejnotu szlactwa polskiego wcisnęli się malis artibus, wiele RP sum i życzliwej obiecawszy po sobie usługi, aby od tego faworu oddaleni byli, poko przyobiecanych sum nie ziszczą exemptis i którzy merentur krwie i zdrowie odwagą przy której statecznej pro bono publico resolutiej, i dalszego ludziom zasłużonym, albo służyć ochotnym, nie tamujemy przystępu, z którą że jmc. pan Dobczyc oberszterlejtant JKM pułku jmści pana starosty łomżeńskiego meritissimi tej RP ciuis, et strenui militis województwom naszym oświadczył życzliwie desiderium jego słuszne ichm. unaniami fauore apud ordines Regni podeprą aby compos voti et consors swobody naszej szlacheckiej przez indygenat zostawał.

11. Ichmść panowie duchowni ochotni do uspokojenia długów wojskowych stanom RP pomocniej ze samą rzeczą żadnej nie oświadczyli podpory, aby fidem sponsam exoluerent[?], i to subsidium charitatis do skarbu inferant ichm. upraszać będą.

12. Podatki, które by RP in futurum consitueret, aby bez brakowania monetae pen[?] Regnum currentis panowie poborcy odbierali. Prawem tego ichm. pp. posłowie nasi obostrzą.

13. Szelągi stare, aby się wróciły ad usum Reipublicae sinstinum[?], ichm. pp. posłowie nasi starać się będą, w których materia lepsza i ciężar znośniejszy. A ci, którzy nam exoticam

³⁰⁴⁹ Tytus Liwiusz Borattini (Boratyni) (1617-1681), dzierżawca mennicy, architekt królewski, sekretarz króla Jana Kazimierza.

monetam, to jest wołoskie szelągi inuexer, wytropieni aby insto byli przykarani usiłują ichm. pp. posłowie generału naszego.

14. Wielką w tym krzywdę i bezprawie ponoszą sacro sanctam Ducum Masouiae [s. 285] decreta et instituta, że przeciwko wyraźnej ich dispotii różnych sect ludzie quoquuncue pretextu publico aut priuato, do boku JKM siedzących exorcitia religiej swojej w mieście Warszawskim zakładają, i pod osoby pricipes[?] exolicorum interessa w RP promouentes, podszywając się scandala blaspeniarum szepią, aby o to seria była animaduerio inibunt mediam insta, tego dostrzegłszy, że gdyby kto ex incolis miasta tego, w którego był domu ci psalmistowie saeris operarentur RP nie objawił była, aby o to postulatus et coniurctis peculatus był podległy.

15. Buławy koronne i w WKL, aby pro exigentia potrzeby RP ad casum wojny powierzone bywały nie czekając przez surową śmiertelność rozvodu wszystkimi siłami pp. posłowie adnitente.

16. A, że terazniejszy sejm, daj Boże od pierwszych, szczęśliwszy jest, continuatio praeteritorum wszystki(ch) przeszłych artykułów reasumujemy.

17. Ichm. pp. wielkopolskich konferencje z sobą lubo wdzięcznie od braci przyjęliśmy. Dziwujemy się jednak ichm, że nas fraterne ostrzegać nie raczą, czemu raczej do związku, nim do boku JKM udali się, i na ten czas ad unionemnas ichm. wokują, kiedy fortuny nasze jako obozami, tak częstemi wojsk zabiegami, i przechodami zrujnowane zostają, snadź i teraz chcąc nam in meditulo wszystkich sedem założyć tumultum, ze swoich to niebezpieczeństwo wyprowadziwszy województw. Zlecamy tedy ichm. pp. posłom generału całego, aby fundamentales rationes tanti ich z ichm. zrozumieli, i nas informowali, nie życząc sobie w żadną przeciwko Panom wpadać diffidentią nim dowodnemi sprawieni będziemy de causa publici motus documentami.

18. Wielką w tym województwa nasze quae tendunt sobie krzywdę, że ta soli sterilis w krajach naszych malignitas, cum secundissimis inszych szczęśliwych województw fundis consua żadnej u RP post tot re.... saecula nie pozyskała discretiej i respectu, z którego różne ciężary nad proportią sił naszych z ichm. wzajemnie zastępować musimy. Ponowią tedy ichm. pp. [s. 286] posłowie generału naszego toties eo nomine repetitas querala... ? et sedula cura in id incibent, jako by trzy włoki nasze (które nihilominus considerata qualitate grontow ichm. pinquioris glebae nie dostąpią proportunquae przeciwko jednemu ichm., łanowi pomiarkowane in Reipublica zostały. A inquantum by ichmm. inszych województw chcieli opponere

difficultatem starych taryf w tym punkcie, to ichmm. efficere usiłują aby podatków przez ichmm. uchwalonych do trzeciej części należeli.

19. Żaden kraj, et bonis moribus fundata ciuitas nie skarży się na to, aby w niegościnnie prowadząc exotici residentie, gospodarską mieli rozpościerać władzę. Mychmy jedni pod słońcem takowi, którzy seruorum nostrorum sufferimus dominium cierpliwie i pretia mercium nostrorum z wyroku i dispozycji ludzi cudzoziemskich dependentią wzięwszy ex eleuatione precii rzeczy ich, które w państwie JKM muetunt, pozor dochodów naszych odbierają nauare[?] tedy mają operam constantem. Ichm. pp. posłowie generała naszego, aby pretia exoticarum mercium były przez sejmową commissią ex utoquae ordine deputatore decisia, żadnego nie mając na pieniądze któremi per ? gardzają i brakują respectu, bo temiz własną cudzoziemców inuentią wprowadzonemi, złota i srebra wykupione post fines Regni wyprowadzili. A posłuszny i gruntowny towarów uwadze i szacunku medio corporali iuramento, jako wiele hac tempustate czasu, który z nich towarów swoich wyprzedał dowiodszy, ad refusionem tam enormis et laesius vsurae RP tenebitum, co wszystko na zapłatę wojsku cedere powinno będzie.

20. A lubo się tego circa examen w puncie commssiej lwowskiej nie dołożyło, że wszystkie ex iudicatis tam tego subseli, sądowe przezyski virtute legis in commune pożytków RP należeć miały, aby ichm. pp. posłowie inversigaret [?]. To jednak dzielności ichmm. zalecamy, aby w tym puncie debitam perspicacitatem adhibere zechcieli, komu to ex priuatis cessit i aby [s.287] serio urgerent, aby tak te grzywny, jako i drugie z ichm. pp. senatorów nieresidujących pozyskane do skarbu na zapłatę wojska wniesione weszły.

21. Do ostrożności ordinum tej RP apprime.. to interest, aby lauda priuatne sub anigmate approbatiej na sejmach non luarendi, ażby przez tych ichmm., którzy by o nie concurrerent wytłumaczone były, tego tylko ostrzegłszy, aby wzięte do braci modi contibutionem exotuendam, które zawsze województwom consсібiles do tego nie należeli prawo.

22. Ichm, pp. pisarze polni koronni i decessorum successores coquet[?] wojsk koronnych zaciągu polskiego hardo[?] cwierczony, a cudzoziemskiego zaciągu co miesięczny na sejmie oddać i poprzysiąc im facie omnium ordinum powinni będą, czemu ichmm. pp. posłowie nasi sedulo inuigilabunt[?].

23. A żołnierze, tak na stanowiskach, jako i w ciągnieniu występni, et excedentes modum disciplinatae militiae przy odbieraniu zapłaty w którymkolwiek województwie assignatia onym przypadnie. Aby się w grodzie extra cadentiam iniuratis sprawowali, i z żołdu swego nagradzali

szkody *exceptis causis crimi nalibus*[], które osobiwie w trybunałach obojga narodów postanowione mają rejestra swoje.

24. Mając osobiwy *respect*, na sprawowany wiek *viresquae fessas* i lata na ochotnej tej RP i *Maiestatom Królewskim* wyryte w służbie jw. jmci pana podskarbiego wielkiego koronnego, które na placach sławnych *odwag* i *sago*[] *znamienity atleta Polski*, *opatrzną zaś radą światły* *in augusto patrum concilio*, senatorom, panu i ojczyźnie *lucaletissimae* oświadczył, z wyraźniej *samegoż pomienionego jmci województw naszych glorisissimi com patriey* zaniesiony do nasz *instantiey*, chcąc *magna parte curarum jmci leuare*. *Podatki quo quncuae titulo tej RP* na przyszłym, da Bóg *sejmie status et ordines* obmyślą i *decklarują* do szafunku i *dispositiej* *województw i ziem obracamy*. Tego sobie *warując i ostrzegając*, aby na tymże *sejmie in praesentia* *ichmm. [s. 288] pp. posłów ziemskich, ichmm. pp. hetmani wojska* po *województwach*, przez *assignatie* swoje, *iuxta qualitatem et quantitam funder...?* *Podzielili*, aby *zaraz sua cuiquae constarent onera* i *plac* nie zawierał się do *wolnego inquantum*, by się lub *praegraneatus* uważał, *in facie omnium ordinare* około ciężaru swego *concertu*.

25. *Rachunkom skarbowym post praeliminaria seymu ordinaria* *ichmm. pp. posłowie*, żadnej *innej materiej* nie *puszczając circum pactem* [] *intendent*, która *primas sibi* zawsze *vendicabit partes*, jako jedine do *wszystkich RP interpress* źródło *posiłków et subsidiis* po których *skuteczniej pro conscientia aequitatis expeditiej ratiach*, *sine omni disputatione* do *otrzymania quitio* doskonałego *ichmm. pp. posłowie nasi opem jmci ferent*.

26. *Regestra factorum specialio*, które *niewinnemi honores noblilitares in onerarunt* *condemnat* niespodzianych *specjałami*, *pilnie się ichmm. pp. posłowie nasi* starać o to będą, aby były z tych *niezwyczajnych tej ordynatiej trybunałów koronnych* *wyrugowane*, i *nouissimae* *przeszłego trybunału ad praeiudicium szlacheckiego stanu praeiudicata*, *uirtute prawa nowego* *skasowane et pro nullis declarata*, co rozumieć ma się i *ściągać* do *wszystkich specjalnych* *regestrów*.

27. *Bacząc RP jako ten przeklęty nałóg in naturam transilt* u *wojsk tej RP*, że za *najmniejszą* okazją, a *czasem i bez niej ad scandalosos nexus* *postępując Rempublicam interea* *premunt* *quandoquae oppi munt*, *odstępując granic, fidei et excubis suis* *powierzonych*, *in viscera matris* [] *desaeuiunt*, i na *wszelkie odważywszy się insolentias* *zapamiętali ojczyzny miłej* *synowie*, z których *pogorszenie ominosa in pernitium RP exempla nascuntur*, *tedy ichm. starać się będą*, aby od *wszelkich fauszów tej RP*, ci którzy *spod płaszczyka konfederacji* w *odęcie* *zamieszanej ojczyzny indygenaty*, *noblitatie i relaxatie* *pootrzymywali nec reconsiliata lege*, as

secundarios nexus conuolarunt, oddaleni zostali, nie chcąc tak delicate w domu swoim pieścić catulos luporum qui se lanient.

[s.289] 28. A że pan Żesteliński Stanisław prawa pospolitego i decretu trybunalskiego nie wykonał wyroku peanae publicae w siedzeniu wieży za głowę pana Wierusza, pod trybunał przez niego interempti nie uczyniwszy satsfactiam, tedy in quantum by jakąkolwiek per decretum vim legis sapiens otrzymał dispensę, starać się o to będą ichm. pp. posłowie, aby pro unta et vana była declarowana.

29. Constitutie o zbiegłych poddanych szlacheckich w dobrach duchownych JKM i szlacheckich, osiadłych i luźnych, aby były reassumowane, i proces skrócony, i ichmm. duchowni aby prawem szlacheckim in foro seculari bez appellatiey do trybunału sprawiali się studia usilnych przyłożą do tego ichmm. pp. posłowie.

30. Nie schodzi na respecie winnym poważnej księcia jmci kurfirsza brandenburskiego instantiej, która gdy do osobliwej RP wszystkiej uwagi przyjdzie, podadzą to ichm. pp. posłowie nasi commissarys księcia jmci sub indaginem sublimem, jeżeli niesłusznie w tym pretensae [?] sam... u RP, długi subsydium wojenne na kilku znamienitych R.P. okazjach, przez księcia jmci zatrzymane w za.... sulspre[?] liquidationi.

31. Względem statutu toruńskiego w którym i miasto Łomża triumphat, generał nasz wszystek do artykułu tejże ziemie refert.

32. Jmć p. Radziejowski³⁰⁵⁰ za swoje ku RP commissos excessus uoto maiora dostąpiwszy ex fauore populi solasiae, że dotychczas w granicach winnej nie trzyma się modestiej i powiatów czerskiego ichmm. pp. obywatelów i warszawskiego na słuszne zarobił querelas względem pobranych na pewnych miejscach czopowego prouentów, znieważonych starożytnych książąt ichmm. mazowieckich. Ojcom dominikanom wareckim szczodrobliwie nadanych funduszów, tedy in quantum by durantibus comitys stron nie uspokoił. Tedy diploma script ad archiwum i decret sejmowy in fauorem jmci napisany nullitatis vitro suberunt.

33. Sól powiatowa, tak w retentach zostająca jako in posterum z hojnej JKM [s. 290] łaski, województw naszych aby doszła, niska od Maiestatu JKM wniosą ichmm. instantią.

³⁰⁵⁰ Hieronim Radziejowski, h. Junosza (1612-1667), wojewoda inflancki w 1667 r., podkanclerzy koronny w l. 1650-1652.

34. Scripta in archiuo zostające, aby były na tym sejmie RP praesentowane i ich realitas expensa.

35. Żydowskiego pogłównego osobliwy, ad auxesim czerwonego złotego mieć ichmm. będą respect.

36. Grzywny i gospody poselskie z pamięci wyszły seruatoratami et vsura stanowniczych osłonięte, które żeby przywrócone były, i stanowniej in effectu satisfactionum od izby poselskiej, z którą względem distributiej, stanowisk poselskich żadną zda się mieć connexionem sądzony był. A o grzywny jmc p. podskarbi koronny³⁰⁵¹ wielki requisitus być ma.

37. Iż zasługi jmc p. kasztelana warszawskiego nie zwiędły JKM i RP godne pamięci, i samo sławnego miasta Warszawy epis.. onema metropolianae królów ichmm. vrbis w tym są u nas respectie, iż do JKM et ad ordines niską wnieść iniungimus prośbę, aby miejsce między ichm. pany senatorami większemi ichm. pp. kasztelanom warszawskim naznaczone było.

38. Książę jm. Radziwiłł³⁰⁵² koniuszy WKL, nobilissimus toga [?] saq... ? princeps, jako wszystkiej R.P. znakomity i waleczny wojennik, tak magno decorum et ornamenti, spartiae K[się]stwa Mazowieckiego i województwa podlaskiego prouentu dzielny i poważny in ordine equestri [1 wyraz?] snadnie wspaniała swoją pozyskał affecty nasze i do tego obrócił instantią, abyśmy tot titulis xięcia jmc deucti humanitatis unitis stud...? et conatibus. Restitutionem starostwa barskiego ad dispositionem JKM deuoluti, którego niedawno constitutią księciu jmc in vim abalienatione assecurata recompensati promowali.

39. Succedit księżny jejmości Wiśniowieckiej wojewodziny ruskiej³⁰⁵³ iusta instantiej pozwanej interpositio wielkiego niegdy et nulli on tacendi Hektoro całego naszego finium ojczystych obrońcę i struża prześwietnej małżonki [s. 291] w prawach naturalnych dziedziczny puścizny poruszony, który życziwemi naszymi votis annuentes affectami, zlecamy ichmm. pp. posłom naszym, aby to litigium ex ordinatione scaturiens, jako najprędzszym na sejmie, da pan Bóg przysłym uspokoione były rozsądkiem. Prawa księżney jejmości przyrodzonego i inszych ichm. consuccesorów per omnia ostrzegszy. A że te certamina potentium ordinationes na antecesorach naszych wymożone, et motus ciuiles excitant, żadnego zaś, tak RP, jako i

³⁰⁵¹ Jan Kazimierz Krasieński w l. 1658-1668 podskarbi koronny, od 1659 r. wojewoda płocki.

³⁰⁵² Bogusław Radziwiłł, h. Trąby (1620-1669), koniuszy WKL od 1646 r, generalny namiestnik Prus Książęcych w l. 1657-1669.

³⁰⁵³ Gryzelda Konstancja Wiśniowiecka (1623-1672), żona Jeremiego Michała Wiśniowieckiego, córka Tomasza Zamoyskiego i Katarzyny z Ostrogskich.

samym że *privatis* nie przynoszą *fructum conferent* z stanami RP *ichm. pp.* posłowie nasi, jeśliby się tej instancji *nemo opponeret*, aby były *per legem abrogates*.

40. Wielką *ichm. p.* chorąży rożański, zasłużony ojczyźnie naszej *ciuis et suelio fortis et Consilio bonis*, abyśmy widoczne *jejm. pani małżonki jm. praesidium*, przez *p. Wyhowskiego* nieboszczyka *illatum* w odjęciu *magnae partis fundorum tenestrium* do dzierżawy lubomskiej przyłączonych, o które w kilkunastu przewidzionych procesach *prolimine determinat* swojej sprawa w trybunale zostawa, aby *inquaretum[?]* JKM tę dzierżawę lubomską komu *ex bene meritis conferet* w dobrotliwym pańskim, krzywdę tak znaczną zechciał mieć [w] *respecie*.

41. Instancją za zniszczonym *jm. p. starostą grodzieckim* w dobrach dziedzicznych i dzierżawie jego, *per multos successive[?]* *possessores* tak wyniszczony, że ni ziarna jednego, ni pieniądza żadnego *intraty*, ni chłopa, ni bydłęcia biednego nie masz, a RP o te szkody jego *condemnatus ex personalitate contraventionibus decretis tribunalitatis* dla rozwiązania związku przeszłego *in scia parte, ac contradicentibus nutis tenesibus[?]*, o co zaraz na relacyjnym sejmiku imieniem strony *pp. posłów et totius nobilitatis per marschalcum conuentus* zaszły *protestatie*, *per appendicem* pod inszą *constitutią* bez nagrody szkód jego zniesione, tak że dotąd przy samym płaczeniu tylko *in defertis villis et fundis*, a bez najmniejszej *intraty* zostawa, aby *in vim recompensae [s.292]* a *Reipublica* zdesolowania, bez żadnej *wioski i accidentii affic...* ? z czym więcej *consolacji cedat in hereditatem i decretów trybunalskich conseruationem*, *instabunt ichmm. pp.* posłowie prześwietnego senatu i *ichmm. pp.* kolegów.

42. Ojcowie jezuici płoccy do nas *quot occasionibus* swoją słuszną *supplikę* względem *Nadarzyna immunitatibus nobilitatibus ad aequandis* przynoszą.

43. Ojcom *pijarom scholarum*, względem *approbatie* przywilejów *in causa fundationem*, osobliwie *podolonieckiej* na wsi Świerczy i żupie *Kunegundzie* zostającej nadanych z łaski JKM *szczodroblowej perpetu iuris priuilegio confirmowany*. *Unanimi succurent, ichmm. pp.* posłowie nasi *fauore*.

44. *Jm. p. instygator* koronny *meritissimus* całej tej RP *ciuis* i w izbie naszej *glorissimus publicorum consiliorum conparticeps*, *menut omnem propensi affectus sigificationem* generału województw naszych, którą w instancji o *libertatją* *kamienice jmci* w Warszawie *ochotnie ichmm. pp.* posłowie wyrażą.

45. Miast JKM Liwa³⁰⁵⁴ i Czerska³⁰⁵⁵ tragica sors et calamitosa światu naszemu jawna, żebrze u JKM i RP instam ac debitam compassionem względem uwolnienia ad decennium od wszelkich contributy i woyennych ciężarów do których dostąpienia ichm. pp. posłowie szczerym pomogą sercem.

46. Jmci p. pisarza czerskiego honor i reputatae w tej RP zawsze sławy et honesti memoris pełna pewnym decretem lubefactata, aby dawny za eliminatją decretu tego ex actis quibusquis odszukać mogła po...? całą uprzejmością ichm. panowie posłowie nasi dopomogą.

47. Jmci p. pisarzowi warszawskiemu o libertatją domu swego w Warszawie konkurującemu ochotną dopomogą życzliwością.

48. Most na Narwi pod Łomżą z dawnych czasów bywał, teraz już zbudowany nie jest, vigebunt, pp. posłowie, aby zbudowany był od miasta Łomży i caueant oer nas na nieposłusznych, jeżeliby nie skłonni do zbudowania byli.

[s.293] 49. Żałosny p. Sokołowskiego, obywatela łomżyńskiej ziemie postradanego syna enormi internetione orbitatis przez insolentją dragoniej z wojska litewskiego, pod komendą p. Możejka kapitana zostającej vindicias ichmm. pp. posłowie nasi suscipere powinni będą.

50. Jmśc p. Kadłubski, wojski czerski, aby w odjętym w Starey Warce wojtostwie przez jmci p. Hieronima Radziejowskiego, ukrzywdzonym nie był allaborabunt ichmm. pp. posłowie.

51. Pobożne oo. franciszkanów petitum, o libertatją cegielni i domu pewnego w Warce promouebunt ichmm. pp. posłowie.

52. Wniosą instantją do stanów RP ichm. m. pp. posłowie za potomstwem p. Jerzego Baletwiego Horwata, rotmistrza królów ichm. m., aby przy libertatjej świętej pamięci Władysława danej zostawało i constitucją była approbowana.

53. Pan Orlemes Augustin sławnego miasta tego Warszawy rajca przyjęte na kilku już generalnych sejmikach naszych instantie swoje ponawia, aby długi swoje różnym ichmm. ku wygodzie powierzane mógł na dobrach ziemskich certo faedere dzierżawy i posesiej ostrzeżone mieć i za pewnemi recuperować contractami, którego słusność prośby uważywszy łącznie do niej przypadamy.

³⁰⁵⁴ Liw, miejscowość na Mazowszu, miasto lokowane przed 1421 r., utracił prawa miejskie w 1869 r. Miejsce obrad sejmików ziemskich ziemi liwskiej od XVI do poł. XVIII w.

³⁰⁵⁵ Czersk, miejscowość na Mazowszu, położona nad jeziorem Czerskim, w l. 1350-1870 posiadał prawa miejskie.

54. Nie przepomną ichmm. pp. posłowie instantiej za jm. p. Hierona z Rotterhof Rotem do KJM.

55. W pamięci będą mieć ichmm. pp. posłowie desiderium Jmci p. Hieronima Haleckiego łowczego podlaskiego izbie naszej dobrze wiadomego.

56. Jmć p. mińskiego, jmć p. podkomorzego warszawskiego, jmć p. starosty liwskiego o reuisią przepraw w Łądcze powiatu liwskiego, w Raszyniu warszawskiego, w Jedlance czerskiego, w Bramkach Jmć p. sędziego warszawskiego i kommissją upraszać będą dla pozyskania ceł in vim restauratiew tych miejsc i przepraw niewygodnych.

[s.294] 57. Zawiera registr rey[?]ctr? tristis querimonia powiatu czerskiego i liwskiego na szwadrony jmci p. Pieniążka starosty oświęcimskiego per vicos et oppdo błakające się, i pustoszące dobra nasze ziemskie, nieznośnemi stanowisk i pobocznych chlebów exactiami, które obszerni ichmm. [1 wyraz?] mają wyrazić, też na p. Ułana w Liwie stojącego chorągiew i innych excessiuos, na których o sąd sub tempus sejmu niniejszego pokornie JKM unanimites suplikować będą.

Które to wszystkie puncta zgodnie w pośrodku koła naszego generalnego namówione ku spolnej (sine ulla nas wszystkich do generała województw pomienionych należących posłów) promotiej zleciliśmy temuż jmci p. marszałkowi koła naszego in compendium zebrane ręką własną podpisać i do akt grodzkich warszawskich podać.

Dan w Warszawie, die 3 martii A[nno] Domini 1666. Marcin z Obór Oborski starosta liwski sejmiku generalnego województw mazowieckiego i podlaskiego marszałek.

Sejmik przedsejmowy ziemi bielskiej w Brańsku, 2 II 1667 r.

Jan Kazimierz uniwersalem datowanym z Warszawy 31 XII 1666 r., zwołał sejm walny do Warszawy na 7 III, sejmiki przedsejmowe na pocz. II 1667 r. (ASWK, t. III, s. 163-164; ASWPK 1656-1668 s. 600). Akta tego sejmiku nie zachowały się

List sejmiku ziemi bielskiej do ks. Bogusława Radziwiłła³⁰⁵⁶, Brańsk, 2 II 1667 r.

Rkp. AGAD, AR dz. II, nr 1528, oryginał.

³⁰⁵⁶ Bogusław Radziwiłł koniuszy litewski 1646-1669, starosta brański 1653-1656 i 1657-1669.

Jaśnie oświecone książę jm. panie koniuszy W.K.L. nasz wielce m(iłość)ciwy panie i bracie.

Nie dziwujemy się, żeś w. książęca. m. nasz wielce m(iłość)c(wy) pan z tak odległe(g)o miejsca dla zlej nader drogi ad praesentem e[xc]olorum nostrorum actum przybyć nie mógł. Ponieważ też legalitas wielu z nas samych in vicinia będących zatrzymała w domach, ani mieć możemy za złe, że intentionem w. książęcej m. zjachania tu po rozerwanym sejmie przeszłym³⁰⁵⁷ na odsądzenie roków, prędkie złożenie drugiego anteventie. Wdzięczni jednak pozostajemy afektu w. książęcej. m. n. m. p. nie tylko z ozwania się ku nam listownego na ten czas, ale i z tej deklaracji ratione sądów, że po odprawionym, daj Boże szczęśliwie, przyszłym sejmie, dobrze uczynić zechcesz obligacji swojej. o co wielce prosząc, życzymy przy dobrym zdrowiu fortunnego w. książęcej m. n. m. p. we wszystkich zamysłach successum.

Którego się łasce z powolnemi usługami naszemi pilnie zalecamy.

W Brańsku, die 2 II a. 1667.

W. książęcej m. n. m. p. uprzejmie życzliwi bracia i słudzy powolni

[1] M[ikołaj] Łyczko³⁰⁵⁸ cześnik podlaski, p[odstarości] g[rodzki] b[rański], marszałek sejmiku teraźniejszego brańskiego;

[2] Franciszek Sapięha cześnik W.K.L.; [3] Mikołaj Skaszewski chorąży bielski³⁰⁵⁹; [4] Gabriel Kurzeniecki chorąży parnawski³⁰⁶⁰; [5] Józef Karp p[odkomorzy] z[iemi] bielskiej³⁰⁶¹; [6] Jan Skiwski s[ędzia] z[iemi] bielskiej³⁰⁶²; [7] [...] ³⁰⁶³; [8] Stanisław Wyszyński p[odsędek] z[iemi] bielskiej³⁰⁶⁴; [9] Stanisław Lewicki podstoli p[odlaski]³⁰⁶⁵; [10] Krzysztof z Żale(g)o Żelski pisarz ziemski ziemie bielskiej³⁰⁶⁶; [11] Krzysztof Niewiado[m]ski pisarz ziemie wiskiej; [12] Krzy[sztof – nazwisko nieczytelne]; [13] Jerzy Wyszyński p[isarz] g[rodzki] brański; [14] Krzysztof Jan Kostro pisarz g[rodzki] włodzimierski; [15] Jan Tobiasz Brzozowski cześnik

³⁰⁵⁷ Sejm zwyczajny 1666 (II) obradował w Warszawie 9 XI – 27 XII, został zerwany przez posła witebskiego Teodora Felicjana Łukomskiego.

³⁰⁵⁸ Mikołaj Łyczko cześnik podlaski 1645-1683, podstarości i sędzia grodzki brański 1662-1683, podstarości goniądzki 1667-1683.

³⁰⁵⁹ Mikołaj Skaszewski chorąży bielski 1643-1681.

³⁰⁶⁰ Gabriel Kurzeniecki chorąży parnawski 1658-1678, podstoli podlaski 1671-1681, chorąży bielski 1681-1691, podkomorzy bielski 1691-1696.

³⁰⁶¹ Józef Karp podkomorzy bielski 1658-1691.

³⁰⁶² Jan Skiwski sędzia ziemski bielski 1664-1678.

³⁰⁶³ Nazwisko nieczytelne.

³⁰⁶⁴ Stanisław Wyszyński (Wyszeński) podsędek ziemski bielski 1664-1677, sędzia ziemski bielski 1678-1691.

³⁰⁶⁵ Stanisław Lewicki podstoli podlaski 1655-1675.

³⁰⁶⁶ Krzysztof Żelski pisarz ziemski bielski 1646-1694.

czernichowski³⁰⁶⁷; [16] Tomasz Skaszewski; [17] Konst[anty] Szylański; [18] Michał [?] Aleksander Odlenicki; [19] Aleksander Łoknicki; [20] And[rzej] Stan[isław] Jamiołkowski mp.; [21] Wojciech Karwowski mp.; [22] Grzegorz Zaleski k[omornik] z[ziemi] b[ielskiej] mp.; [23] Jan Fiedorowicz mp.; [24] Martinus Babiński mp.; [25] Nicolaus Markowski mp.; [26] Joannes Stanislaus Kiersnowski mp.; [27] Paweł Jozafat Garliński; [28] Franciszek Szania[w]ski; [29] Kazimierz Markowski p.[?] z[ziemi] b[ielskiej]³⁰⁶⁸; [30] Kazimierz Tulibski mp.; [31] Jan z Wołyniec Żaliński; [32] Grzegorz Łoknicki administrator s[oli?] z[ziemi] b[ielskiej]; [33] P[aweł] z Żalego Żelski; [34] Franciszek Kajetan Sosnowski komornik w ziemie bielskiej mp.; [35] Baciki de Kobylin i Choroszczew Kobylński mp.; [36] Brzeźnicki r.[otmistrz?] K.J.M.; [37] Wal[enty] J[a]n Mystkowski mp.; [38] Walenty Kazimierz Żochowski; [39] Wojciech Mystkowski mp.

Sejmik relacyjny ziemi drohickiej, Drohiczyn, 1 VI 1667 r.

Sejmik zwołany mocą konstytucji Deklaracje podatków województw i ziem sejmu warszawskiego obradującego 7 III - 19 V 1667 r.: Województwo podlaskie, ziemia drohicka, quantum attinet summy trzynastu set złotych na regiment jmości pana Stefana Czarnieckiego wojewody ruskiego, in anno 1660 wydanej, konstytucją a[nn]i 1661 likwidowanej i asekurowanej, waruje sobie, że ją skarb ma w ratę klejnotową potrącić. Teraźniejszej zaś insistendo declaracyi, summam correspondentem dwudziestom czterem podymnych wydać ad diem primam augusti [1667] pozwala, na zapłatę wojsku dawnych zasług. Na nową zaś służbę wojsku ad praesens ordynowanemu pozwala summam correspondentem półpiętu podymnych, na dwie ćwierci, którą ludziom do siebie ordynowanym ad proportionem każdej ćwierci zasług wypłacać ma. Modum contribuendi tych obudwu podatków biorą do braci. Sejmik relationis pro die prima junii [1667] w Drohiczynie składa (VC t. IV, vol. 2, s. 58). Akt tego sejmiku nie odnaleziono.

Sejmik relacyjny ziemi mielnickiej, Mielnik, 3 VI 1667 r.

³⁰⁶⁷ Jan Tobiasz Brzozowski cześnik czernihowski 1661-1677, wojski podlaski 1677-1703.

³⁰⁶⁸ Urząd niezidentyfikowany.

Sejmik zwołany mocą konstytucji sejmu obradującego 7 III - 19 V 1667 r.: Ziemia mielnicka, in toto stosując się do drohickiej, sejmik pro die 3 junii (VC. t. IV, vol. 2, s. 312). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik relacyjny ziemi bielskiej, Brańsk, 6 VI 1667 r.

Sejmik zwołany mocą konstytucji sejmu obradującego 7 III - 19 V 1667 r.: Ziemia bielska na tęż deklaracją przypada, sejmik relationis pro die 6ta junii w Brańsku składa. (VC. t. IV, vol. 2, s. 312). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik relacyjny ziemi bielskiej w Brańsku, 30 IV 1668 r.

Wobec zerwania sejmu z I-III 1668 r., Jan Kazimierz zwołał sejmiki relacyjne uniwersałem z Warszawy, 24 III 1668 r., na 16 IV 1668 r. (ASWK, t. III, s. 203). Sejmik ziemi bielskiej został prolongowany przez szlachtę na 30 IV.

Laudum sejmiku relacyjnego ziemi bielskiej z Brańska, 30 kwietnia 1668 r.

Rkp.: NGAB Mińsk, F. 1708, op. 1, nr 163, k. 150v.-151v., oryginał uwierzytelniony. Oblata dokonana przez Grzegorza Jerzego Wyszzeńskiego pisarza grodzkiego mielnickiego, marszałka sejmiku w urzędzie grodzkim brańskim 30 kwietnia 1668 r. [feria secunda post Dominicam Cantate a.D. 1668].

[k. 150v.] My, dygnitarze, urzędnicy ziemscy i grodzcy i rycerstwo obywatele województwa podlaskiego ziemie bielskiej, na sejmik uniwersałem J.K.M. P.N.M. pro die decima sexta praesentis naznaczoney, a dla nierychłego dojścia uniwersału do grodu, że nie mógł być po parafiach rozesłany do dnia dzisiejszego, po obranym marszałku prolongowany, na miejsce zwyczajne do Brańska zgromadzeni, niżej opisane przez nas namówione laudo praesenti deklarujemy postanowione.

A naprzód lubo J.K.M. P.N.M.. prospiciendo pro paterna cura et sol[1]licitudine indemnitati R.P i nie chcąc jej podczas tak gwałtownych niebezpieczeństw mieć bez wojska i owszem, zabiegając temu, żeby wojska na województwa przez konstytucją sejmową roku

1667³⁰⁶⁹ rozebrane swego pewne zostając żołdu, nie wymawiając się borgową służbą na ten czas dla obrony R.P. praesto byli, terażniejsze sejmiki na obmyślenie zapłaty złożyć raczył.

Toż jednak tak wiele konstytucji i statut per expressum mają to w sobie i zabraniają, żeby żadne podatki okrom tych, które na sejmie uchwalone są, nie były przez prywatne sejmiki składane i postanawiane bez zezwolenia wszech stanów. Tedyśmy widząc R.P. miłą matkę naszą tot periculis pressam i nie chcąc ludzi z podziału generalnego przez konstytucją na ziemie nasze przychodzących w borgową zawodzić służbę, nic jednak nie derogując prawu pospolitemu o uchwale podatków napisanemu, ale do pomienionej kontytucji, którą podział generalny wojska na województwa stanął całe się stosując, tekośmy według tejże konstytucji na ziemie nasze sto ludzi przyjęli jak eo in punctu pro hac sola vice do niej że się stosując postanowiliśmy na zapłatę tem ludziom pobór jeden sine abiuratis wydać, który to pobór, jako się namieniło sine abiuratis, wszyscy z dóbr naszych od dnia dzisiejszego do niedziel czterech wydać powinniśmy.

A że na dobrach J.K.M. niemało się znajduje pustek, gwoli czemu pobór sine abiuratis wydać nie pocieszna by się zdało, tedy wolno ichm. pp. dzierżawcom modum contribuendi obmyślić sobie lubo przez wybieranie [k. 151] podymnego, lubo inszym jakim sposobem, byle tylko summa jednemu poborowi sine abiuratis correspondens do jm. p. poborcy naszego według taryfy skarbowej koronnej coequationis in tempore oddana była. Czego jm. p. poborca pro officio suo saniori ma mieć animadversionem.

Do którego wybierania poboru jmp. Bartłomieja Łoknickiego za poborcę obraliśmy, aby praestito wygodzić tutejszem corporali iuramento intra tempus praefixum ten pobór wybierał. My zaś wszyscy obywatele ziemie tej, także ichm. pp. dzierżawcy dóbr J.K.M. wydawać powinni sub poenis contra retentores contributionum publicum sancitis. A resiductatem simplae tego poboru, jeśli się co zostanie, jm. p. poborca do sejmiku da Bóg przedsejmowego przed przysłem sejmem walnem następującego zatrzymać do dyspozycji naszej powinien.

A ponieważ sól według uniwersału J.K.M. P.N.M. na ten rok do wydania województwu naszemu naznaczona, tedy za dystrybutora tej soli na ziemie naszą przychodzącej jm. p. Stanisława Wszeńskiego podsędka ziemie bielskiej³⁰⁷⁰ obraliśmy i żeby jm. p. marszałek nasz temuż jm. p. podsędkowi ziemie naszej patent na odebranie jej nomine publico do akt tutejszych

³⁰⁶⁹ VC, t. IV, vol. 2, s. 312, *Deklaracje województw i ziem koronnych*.

³⁰⁷⁰ Stanisław Wszeński (Wszeński), podsędek ziemi bielskiej 1664-1677, sędzia ziemi bielskiej 1678-1691.

grodzkich podał zleciliśmy, którą jm. p. dystrybutor między bracią według zwyczaju rozdać powinien.

Petitum ichm. pp. deputatów od chorągwie księcia jm. p. wojewody wołyńskiego³⁰⁷¹ (która nie tylko nam na ten czas z konsystencją tutejszą wstąpiła, ale też w prześciu do Suraza³⁰⁷² bardzo skromnie obeszła się), mile akceptowawszy pozwoliliśmy ichm. dać z czopowego terazniejszego złotych trzysta i na nie asygnacją do jm. p. Zaliwskiego administratora terazniejszego czopowego jm. p. marszałkowi wydać zleciliśmy.

Także suplikę mieszczan i Żydów tykockich³⁰⁷³ przyjąwszy, ponieważ z dopuszczenia Bożego przez ogień niemały ponieśli ruinę, tedy tych tylko, którzy ogniem od Pana Boga są nawiedzeni, od czopowego hoc laudo w tym roku uwalniamy.

Które to laudum [k. 151v.] zgodnie przez nas namówione i postanowione pozwalamy i zlecamy jm.p. Grzegorzowi Gerzemu Wszeńskiemu pisarzowi grodzkiemu mielnickiemu marszałkowi sejmiku³⁰⁷⁴ terazniejszego, aby ręką swą podpisawszy do akt grodzkich tutejszych podał.

Działo się w kościele brańskim na sejmiku die ultima aprilis a. 1668.

Sejmik przedsejmowy ziemi bielskiej, Brańsk 23 VII 1668 r.

Jan Kazimierz uniwersałem datowanym z Warszawy 18 VI 1668 r., zwołał sejm walny zwyczajny do Warszawy na 27 VIII, sejмки przedsejmowe na 23 VII 1668 r. (ASWK, t. III, s. 211). Podczas obrad sejm zmienił status na nadzwyczajny (abdykacyjny), który zakończył się abdykacją Jana Kazimierza. Ceremonia złożenia korony odbyła się 16 IX 1668 r.

Instrukcja sejmikowa dana posłom na sejm z ziemi bielskiej, z Brańska, 23 lipca 1668 r.

Rkp. NGAB Mińsk, F. 1708, op. 1, nr 163, k. 293-300, *oryginał uwierzytelniony. Oblaty w grodzie brańskim dokonał Samuel Franciszek z Mińska Opacki stolnik warszawski, marszałek sejmiku ziemi bielskiej, 23 VII 1668 r. [feria secunda ante festum s. Jacobi Apostoli 1668].*

³⁰⁷¹ Ks. Michał Jerzy Czartoryski, wojewoda wołyński, później wojewoda sandomierski.

³⁰⁷² Suraz, miasto w ziemi bielskiej (obecnie województwo podlaskie).

³⁰⁷³ Tykocin, miasto w ziemi bielskiej w tym czasie w posiadaniu Branickich, siedziba władz kahału żydowskiego (obecnie województwo podlaskie).

³⁰⁷⁴ Grzegorz Jerzy Wszyński (Wszeński) pisarz grodzki mielnicki, podsędek bielski 1694-1704.

[k. 293 - 300] Instrukcja sejmiku brańskiego na sejm sześćniedzielny dnia 27 VIII [1668 r.] w Warszawie przypadający, w. jm. p. Franciszkowi Sapiezie cześnikowi W.K.L.³⁰⁷⁵ i jm. p. Mikołajowi Skaszewskiemu chorążemu ziemie bielskiej³⁰⁷⁶ od nas, obywatelów tejże ziemie posłom zgodnie obranym dana, dnia 23 VII r. 1668.

Jasnym wszystkiemu światu dowodem zostaje ojcowskie J.K.M. P.N.M. około dobra pospolitego pieczołowanie, kiedy tot in deffessus [sic] curs, nie folgując nic należytych majestatowi swemu pańskiemu wczasom, dzienne i nocne w obradzie o całości ojczyzny, cierpliwie poprzedziło rozerwany sejm³⁰⁷⁷ excubando vigiliis, nowe na ten czas ukoronowanej głowie swojej składa trudy i niewczasy, a nam, wiernym poddanym swoim, za złożeniem terażniejszego sejmu nowe ad salvandam tot procelletii fructibus natantem patriam z dobrotliwego serca swego porregit consilia, za co ichm. pp. posłowie nasi cum ea qua par est majestatowi pańskiemu submistione [sic] najniższe od nas oddadzą J.K.M. podziękowanie.

[k. 293 v.] A że każdy, ktokolwiek ku tej ojczyźnie prawdziwą zelat miłością, ingemiscere ciężko musi in tam miserandum jej statum, kiedy J.K.M. P.N.M. patriam viduam, a nas wiernych poddanych swoich orphanos zostawić zamyśla, chcąc za złożeniem z głowy swojej korony cale na tym sejmie abdicare regno, tedy wszystkimi siłami cum omnibus statibus ichm. pp. posłowie nasi desuadabunt w tym, jakoby cię rzucić ad amplexum nóg pańskich, a wierną swoją pod tron majestatu J.K.M. P.N.M. sternendo pectora upraszać będą dobrotliwego pana, aby intencję swoją odmieniwszy, chciał nam ab extrema życia swego panować tempora i jako ojczyźnie, tak i nas w tak ciężkim nie chciał ostawiać osieroceniu.

W czym jeśliby superum nomina favera nam nie chcieli, a J.K.M. w przedsięwziętej swojej chciał persistere imprezie, tedy ichm. pp. posłów naszych fide, honore et conscientia w tym obowiązujemy, aby do żadnego tego sejmu tractamentu nie przystępowali, ażby wprzód tę abdicacją J.K.M. P.N.M. wykonać raczył. A po wysłuchaniu jej ichm. pp. posłowie nasi zarazem upraszać będą jm. ks. prymasa Regni³⁰⁷⁸, aby jm. od całej R.P. żegnać raczył J.K.M. P.N.M., a potym ulli non laborando procrastinationibus, aby jm. facto cum senatu consilio konwokacją omnibus ordinibus intimare raczył.

Więc że na tym plurimum interest i na tym ipsa cardo rei vertitur, aby prawu de libera electione napisane i wszystkie cardinalia electionis iura et solennitates in plena et pleno

³⁰⁷⁵ Franciszek Stefan Sapieha cześnik, później koniuszy litewski.

³⁰⁷⁶ Mikołaj Skaszewski, chorąży bielski 1643-1681.

³⁰⁷⁷ Sejm z r. 1667 został zerwany.

³⁰⁷⁸ Mikołaj Prażmowski arcybiskup gnieźnieński, prymas.

zachowane były, tedy ichm. pp. posłowie nasi jako *iurium integritati serio prospicere tak iunctii praecibus [sic] upraszać J.K.M. P.N.M. mają i powinni będą, aby się J.K.M. nie chciał afinibus Regni absentare dotąd, ażby się felicius auspiciis da Bóg skończyć mogła futuri principis elekcjo. Jednak upraszać o to J.K.M. P.N. M. będą, aby J.K.M. po abdykacji swojej diploma dać raczył, że się interesować do elekcji illis nie będzie rationibus.*

Lecz to *pro maxima felicitatis ojczyźnie swojej wyprosić u J.K.M. P.N.M. cum tota R.P. starać się będą ichm. pp. posłowie nasi, aby dobrotliwy pan i ociec tej [k. 294] ojczyzny, jako deserere suam nostramque patriam, tak i państwa sobie od Boga powierzonego aby rzucać nie chciał. W czym jeśliby łaskawe górnych ordynansów niebieskich fawory prostrata panu chcieli consolari Sarmatica pectora, tedy ichm. pp. posłowie nasi uniżone swoje in sinum benignissimi principis deferent proźby, aby prawa wszystkie, które są nadwerżzone, poprawione i od J.K.M. P.N.M. znowu poprzysiężone były.*

Na ostatek, jeśliby totaliter J.K.M. P.N.M. *nulli flexus praecibus abdykacją państwu swemu uczynił, tedy ichm. pp. posłowie nasi o te przynajmniej jedyne mestis [?]* ac *consternatis civium pectoribus upraszać będą od dobrotliwego pana solatiis, aby J.K.M. wydać i deklarować od tronu swego pańskiego tych raczył, którzy in patria tot seminarunt i sanias, i złote wolności in tam turbidum [sic] iacerunt mare.*

Którą *abdicationis materią quam saluberrima methodo et dexteritate do traktamentu ichm. pp. posłom naszym w.m. pp. i braci zleciwszy, reassumimus zarazem wszystkie punkta instrukcji od nas na przeszło rozerwany sejm ichm. pp. posłom naszym na ten czas obranym³⁰⁷⁹ daną (in quantum by J.K.M P.N.M. na tronie królewskim perseverare raczył), upraszać ichm. pp. posłów naszych, aby one promować quanto accuratius w. ichm. pp. i bracia raczyli.*

A zwłaszcza:

Securitas R.P. przy pospolitym ruszeniu z wojska tego, które R.P. z ostatniego sejmu przez lwowski trybunał postanowiła, że dostateczna być może zaszczyt, ani go umniejszać, ani przyczyniać pozwalac mają ichm. pp. posłowie, byle tylko wojsko komplet[ne] i płatne było, któremu nie tylko in praesens, ale etiam in futurum zapłatę urget R.P., tedy tenże sposób zachować mają ichm. pp. posłowie, który na przeszłym sejmie [k. 294v.] przedsięwzięła R.P. przez województwa³⁰⁸⁰. Jednak in quantum by przyszło do jakich podatków, aby sine abiuratis

³⁰⁷⁹ Posłami ziemi bielskiej obranymi na zerwany sejm obradujący I – III 1668 r. byli Samuel Franciszek Opacki stolnik warszawski i Krzysztof Żelski pisarz ziemski bielski.

³⁰⁸⁰ VC, t. IV, vol. 2, s. 312, *Deklaracje województw i ziem koronnych na sejmie 1667 r.*

uchwalone były, inaczej nie będą pozwalać ichm. pp. posłowie. A ponieważ wszystkie województwa iuxta proportionem simplae podymnego żołnierza na powiaty wzobrali, tedy że w naszym powiecie tylko sześćnaście złotych simpli podymnego przychodzi, aby nie więcej żołnierza na powiat dostawało nad sto koni, serio przy tym stawać ichm. pp. posłowie będą.

O to się przy tym starać będą ichm. pp. posłowie, aby z tych ichm. pp. pułkowników, którzy w ziemi naszej bielskiej są possessionati i ludzi w służbie R.P. mają, jako to osobliwie ichm. p. Jana Tedwina podkomorzego derpskiego³⁰⁸¹ ta płaca od nas dana i ordynowana była.

Dług J.K.M. P.N.M. jako ma w sobie wielką aequitatem, ponieważ te pieniądze na wojska R.P. J.K.M. effudit, tak przy uniżonym naszym podziękowaniu za szczodroliwą dobrotliwego pana wojskom R.P. podaną naonczas dexteram, ichm. pp. posłowie inibunt cum R.P. modos do wypłacenia J.K.M. długu.

A iż J.K.M. P.N.M. w instrukcji swojej denuntiare nam raczy, iż car jm. moskiewski³⁰⁸² ozywa się [ze] skłonnością swoją do zawarcia wiecznego z K.J.M. i R.P. pokoju, zaczynam in quantum by przyszło komisarzów do takiego traktamentu z Moskwą z terażniejszego sejmku ordynować, tedy ichm. pp. posłowie na takie traktaty pozwalać mają permissive non definitive, to jest aby ją wprzód na sejmikach pokazali ichm. pp. komisarze, póki by aprobowane były od całej R.P.

W prowadzeniu posłów externorum principum R.P. wiele incommodatus [?] dla przystawów nieporządných, którzy pro sui arbitrio depaktują dobra J.K.M. ziemskie. Przeto ichm. pp. posłowie instabunt, aby przystawowie bene possessionati tej ziemi obywatele, którzydy trakt przechodzenia posła przypada, na sejmie mianowani byli. Przystaw W.K.L. do granice przyprowadziwszy koronnej, aby koronnemu rząd [k. 295] oddał przystawowi. Podwody aby od pierwszego noclegu wracano, od prowadzenia zaś posłów aby inszy trakt (inquantum to commode fieri [?] może) był ordynowany. Przystaw aby cumlibet iniurato cum poenam quingentam marcar(um) szkody nagradzał o które forum w Trybunale, aby inter causas officii ex speciali registro naznaczone było, ichm. pp. posłowie instabunt.

³⁰⁸¹ Jan Kazimierz von Toedwen (Tedwin) podkomorzy dorpacki 1660-1698.

³⁰⁸² Aleksy I Michałowicz.

Sprawa R.P. całej przez ichm. p. chorążego ziemie bielskiej, naonczas rotmistrza J.K.M.³⁰⁸³ z ichm. pp. Orszetemi³⁰⁸⁴ detentowana o niewydanie piechoty przez kilka lat tenuty swojej, która przypada na tym sejmie z remisy Trybunału lubelskiego, aby była sądzona według konstytucji anni 1662³⁰⁸⁵ et 1663³⁰⁸⁶ ichm. pp. posłowie intota fave promovare mają, gdyż to jest przeciwko konstytucjom i prawu od K.J.M. i antecesorów J.K.M. nadanemu, cum summa iniurios zguby piechoty wybranieckiej i ichm. drugih cum iniuria, którzy wyprawują.

A toteż w nie namniejszym staraniu powinni mieć ichm. pp. posłowie, aby stanęli pretia rerum według konstytucji 1633³⁰⁸⁷ i do rzetelnej egzekucji według tejże konstytucji reasumując do efektu one przywieść mogli po sejmie in instanti, gdyż przez to summum detrimentum patitur R.P., a osobliwie ubodzy ludzie.

Z wielką to musi być niewygodą a zgołą i krzywdą R.P., że garbarze Dobotolki [?] naprzód skóry niewyprawne, tak większe jako i mniejsze po wsiach, miasteczkach prześlą i faktory swoje podrożyły swoje ceny skór, a to dla swych handlów i do dawania tego towaru, skór, juchtów, cimców podwyższyli. Czym samym tak całą Koronę, jako i tę ziemię naszą bielską z tego tak denudaverunt, że nie tylko gospodarze, ale i sami panowie i wojskowi nie mogą mieć rzemienia do ryszunku należytego sobie i to z wielkim kosztem swoim. Zaczym żeby się mogło zabezpieczyć temu omni studio na tym sejmie, ichm. pp. posłowie nasi cavebunt, aby tak kupcy, którzy się handlami skórami temi bawią, tak pogotowiu sami garbarze nie wazyli się przepłacać skór [k. 295v.] niewyprawionych zaś lubo na jucht lub szare cimce wywozi za granice Korony Polskiej i W.K.L. do Prus, na Śląsk abo gdzie indziej pod straceniem tego towaru swego według statutu i praw dawnych nie wazyli się. Których żeby wolno było zabierać z takim towarem urzędowi grodzkiemu, ziemskiemu na to deputowanemu z sejmiku relacyjnego przyszłego, gdyż przez to nie mogą mieć garbarze, i owszem, większy pożytek gdy dla skór sami kupcy będą do nich z pieniędzmi gotowemi, abo towarem inszem jeździć.

Pozwolili sobie wiele kupcy i Żydzi, kiedy privata sua autoritate, boć takiej żadnej swoim towarom włożonej przez należyte według prawa urzędy od kupujących większy nad zwyczaj datywy od łokcia bławatu i sukna wyciągali cen et a cento po trzydziestu biorąc

³⁰⁸³ Mikołaj Skaszewski chorąży bielski 1643-1681, w latach 1664-1667 był rotmistrem wybranieckim, dowódcą wypraw pospolitego ruszenia ziemi bielskiej w latach 1648-1669.

³⁰⁸⁴ Bracia Franciszek, Wilhelm i Mikołaj Orsettiovie w latach 1663-1676 byli w posiadaniu starostwa knyszyńskiego.

³⁰⁸⁵ VC, t. IV, vol. 2, s. 200-201, *O wybrańcach*, konstytucja z sejmu 1662 r.

³⁰⁸⁶ W 1663 r. sejm nie obradował.

³⁰⁸⁷ VC, t. III, vol. 2, s. 211-213, *Pretia rerum*, konstytucja uchwalona na sejmie koronacyjnym 1633 r.

złoty, cale ukrzywdzili sobie fructificantes R.P., committimus tedy ichm. pp. posłom, aby praecia [sic] towarów kupieckich góry nie brali a z tych zysków swoich tak sami przez się, jako faktorów swoich w grodach praeviso iuramento rachowali się, auctionem lucr(um) R.P. wrócili.

Urgebunt ichm. pp. posłowie reasumptionem konstytucyj, którą causum, aby Żydzi chrześcijan obei płci nie ważyli na usługę swoją chować, ponieważ wielkie z tego okazji dzieją się enormia, sub poena quingentam marcam. A inquantum by podatkować R.P. przyszło, tedy takowe grzywny ad supplementum podatków ziemie tej, gdzie będą od Żydów brane, należec mają.

Szkody tak wielkie, któremi wojsko W.K.L. affecit wojwództwo nasze podlaskie a osobliwie ziemię naszą bielską, że dotąd żadnej nie wzięły nagrody, zaczym instabunt ichm. pp. posłowie, aby formetur na tym sejmie iudicium, które by na pewny czas w Grodnie albo Brześciu Lit(ewskim) lokowawszy się, tandem decisionem tych krzywd przy słusznym uszkodzonych ukontentowaniu uczyniło [k. 296]. A jeśliby kiedy zwłaszcza hoc turbulento ojczyzny statu też wojsko W.K.L. in nexu chciało zostawać, praecavebunt ichm. pp. posłowie, aby takowych, jako violatores pacis publicae, znosić wolno było.

A że za zawarciem traktatów z Moskwą³⁰⁸⁸ niemala cessit pieniędzy summa R.P. na jakąkolwiek konsolacją i rekompensę tym, których dobra cesserunt per avulsionem carowi jm. moskiewskiemu a tak wiele znajduje się ukrzywdzonych, którzy ne minimum quidem participarunt z szafunku i distribucyj tak wielkich pieniędzy od ichm. pp. komisarzy, zaczym serio instabunt ichm. pp. posłowie, aby się ichm. pp. komisarze in facie R.P. sprawili o te pieniądze, które od Moskwy wzięli i kogo ukrzywdzili aby de suo zapłacili.

Osobliwie najpierwszą uczynią instancją ichm. pp. posłowie za ks. jm. Bogusławem Radziwiłłem koniuszem W.K.L.³⁰⁸⁹, który tak wiele na zaszczyt R.P. z swoich postradawszy substancyj i one dla publicznej wygody od posesyi swojej odpadłe i oddalone cale mając, a miasto jakiej nagrody wielce został od ichm. pp. komisarzy ukrzywdzony, tedy serio instabunt i domawiać się ichm. pp. posłowie będą, aby należyta stanęła za stracone dobra ks. jm. od ichm. pp. komisarzy i całej R.P. rekompensa.

³⁰⁸⁸ Chodzi o rozejm pomiędzy Rzeczpospolitą a Carstwem Moskiewskim zawarty w Andruszowie, 9 II 1667 r.

³⁰⁸⁹ Bogusław Radziwiłł koniuszy litewski 1646-1669, starosta brański 1653-1656 i 1657-1669.

In simili także wniosą instancją ichm. pp. posłowie za księżną jm. Korybutową Wiśniowiecką wojewodziną ziem ruskich³⁰⁹⁰ i synem księżnej jm., ks. jm. Michałem Korybutem Wiśniowieckim³⁰⁹¹, aby za stracone zadnieprskie dobra słuszny R.P. miała respekt.

Także za ichm. p. Tobiaszem Brzozowskim cześnikiem czernichowskim³⁰⁹², bratem i obywatelem ziemie [bielskiej] instabunt nasi ichm. pp. posłowie, aby ichm, pp, komisarze za stracone dobra lenne w Czerniechowszczyźnie resartiant i należyta [k. 296 v.] zarówno z drugimi uczynili jm. rekompensę, jako temu, który na usłudze R.P. w wojskach przeciwko nieprzyjacielowi zostający i własną swoją potracił substancję.

Antemurale ojczyzny naszej forteca Kamieńca Podolskiego na której fortyfikacji całej siła interest Koronie, iż jako mieliśmy z relacji listownej ich. p. Jana Tedwina podkomorzego derpskiego³⁰⁹³, świeżo na komendzie tamecznej zostającego, który jako *amori patriae civis* nas na sejmiku przestrzega o jej wielkiej ruinie (*inquantum* by prędkiego w restaurowaniu nie będzie miała *succursu*) słusznie ma *convertere* spólną stanów koronnych ku sobie *animadwersją*, zaczyn ichm. pp. posłowie [cum] *ordinibus Regni serio* o tym się zniosą.

Instancją w sprawie j.o. księżnej j.m. Gryzeli Konstancji na Zamościu Korybutowej Wiśniowieckiej wojewodziny ziem ruskich, per *consequens* ks. jm. Michała Korybuta Wiśniowieckiego wojewodzica ruskiego syna księżnej jm., także wielmożnego jm. p. Stanisława Koniecpolskiego wojewodzica sandomierskiego, siestrzeńca księżnej jm., *inquantum accuratissime* mieć będą ichm. pp. posłowie nasi do J.K.M i do całej R.P. *recommendatione*.

A że i druga strona, to jest ichm. p. kasztelan czerniechowski³⁰⁹⁴ z ichm. p. synem swym takowąż na sejmie ma sprawę, przeto aby J.K.M i cała R.P. *sententiare* ichm. *decreto commitali* raczył, instabunt ichm. pp. posłowie.

A iż przychodzi in *disquisitionem* skarbu R.P. konstytucja anni 1667³⁰⁹⁵ o cerkwiach w Koronie i W.K.L. będących uchwalona, tedy i o to starać się ichm. pp. posłowie mają, aby na

³⁰⁹⁰ Gryzelda Konstancja z Zamoyskich Wiśniowiecka, wdowa po Jeremim Wiśniowieckim wojewodzie ruskim,

³⁰⁹¹ Michał Tomasz Korybut Wiśniowiecki syn Jeremiego Wiśniowieckiego wojewody ruskiego i Gryzeldy z Zamoyskich w l. 1669-1673 król R.P.

³⁰⁹² Jan Tobiasz Brzozowski cześnik czernihowski 1664-1677, wojski podlaski 1677.

³⁰⁹³ Jan Kazimierz von Toedwen (Tedwin) podkomorzy dorpacki znalazł się w gronie 8 komisarzy, wybranych na sejmie 1667 r. na mocy konstytucji *Praesidium konne Kamieńcowi Podolskiemu* celem zlustrowania stanu tej twierdzy. (Pośród komisarzy znalazł się też Stanisław Karol Łużecki podkomorzy drohicki) (VC IV, vol 2, s. 283).

³⁰⁹⁴ Zdzisław Zamoyski kasztelan czernihowski.

³⁰⁹⁵ VC IV, vol. 2, s. 280, konstytucja sejmu z 1667 r. *O cerkwiach w Koronie i w Wielkim Księstwie Litewskim*.

tym sejmie była *sufficiens interpretatio* onej, ponieważ skarb prezbiterów i[n]nich nie chce uwalniać a *contributionibus agraryi* tylko od obyścia samego, które płacili od cerkiew po zł. dwu.

[k. 297] Znaczną w ojczyźnie i niewygasłe w pamięciach późnych wieków *merita* odwagi, straty i więzy tatarskie dla usługi R.P. całości jej poniesione zeszłego jm. p. Krzysztofa Sapichy krajczego W.K.L.³⁰⁹⁶, pułkownika J.K.M., etiam *post fata* jm. same *loquntur*, aby *condigna remuneratione* z łaski J.K.M. i R.P. *coronari* mogły *in succ(ess)oribus* jm., przetoż suma od jm. p. krajczego wydana a *per constitutionem* anni 1667³⁰⁹⁷ na wypłacenie od R.P. asekurowana, ponieważ jeszcze dotąd *ad exolutionis effectum* nie przysłała, tedy aby *bene meriti cives* pozostali *succ(ess)ores* z terażniejszego sejmu *reali gaudent satisfactione*, serio *instabunt* ichm. pp. *posłowie nasi et omnes arripiunt modos quam efficacissime exolutionis*. Więc dobra nazwane Krechów³⁰⁹⁸ w województwie ruskim leżące, które niebosczyk jm. p. krajczy W.K.L. nabył, że są transformowane przez konstytucją 1659³⁰⁹⁹ w dobra ziemskie szlacheckie, *zaczyn* aby ta konstytucja terażniejszym sejmem aprobowana była serio *instabunt* ichm. pp. *posłowie*.

Jm. p. podskarbi W.K.L.³¹⁰⁰ ponieważ tak wielkie sumy przez wszytkich ichm. pp. obywatelów W.K.L. *poprzysiężone* w skarb W.K.L. *intulit* z podatków, *upominają* się ichm. pp. *posłowie* i na żadne *kontrybucje* w W.K.L. *pozwałać* nie będą, aż tak jm. p. podskarbi jako pp. *komisarze* *sprawią* się *wprzód publice* w izbie *poselskiej*, a nie *privatim* w *gospodzie*, gdzie są te *pieniądze* [z] *dawniejszych podatków* *podzieli*.

A że na tym *sacrosanctae* siła *interest iustitiae*, aby *dekreta trybunalskie* *koronne* *per controversiam* lata na sejmie nie były *znoszone*, przeto serio *cavere* tego i konstytucje *reasumować* powinni będą ichm. pp. *posłowie*.

W *jawnym* i *wszytkiemu* województwu *podlaskiemu* *dobrze* *wiadomym* *ukrzywdzeniu* jm. p. *Karpia podkomorzego* *ziemie bielskiej*³¹⁰¹, które *ponosi* w *odebraniu* *Puszczy Brzozowskiej* przez *nieboszyka* [k. 297v.] *godnej* *pamięci* jm. p. *Wiesiołowskiego* *marszałka*

³⁰⁹⁶ Krzysztof Franciszek Sapiha krajczy litewski 1661-1665.

³⁰⁹⁷ Pośród wydanych konstytucji z 1667 r. nie ma poświęconej sprawie K.F. Sapichy (VC. IV, vol.2).

³⁰⁹⁸ Krechów wieś w województwie ruskim (obecnie w obwodzie lwowskim w Ukrainie).

³⁰⁹⁹ Pośród wydanych konstytucji z 1659 r. nie ma poświęconej tej sprawie (VC. IV, vol. 2).

³¹⁰⁰ Hieronim Kryszpin Kirszensztejn.

³¹⁰¹ Józef Karp podkomorzy bielski 1658-1691.

W.K.L.³¹⁰², fraternam ichm. pp. posłowie ferent opem et promoverunt omni studio, aby to, na co ma prawa i dokumenta jeszcze ante unionem sobie służące, czego i komisjami wywiedzinemi rodzic³¹⁰³ jm. próbował, że był in pauca poss(essi)one tej puszczy, przywróco[ne] było jm. A że ichm. pp. komisarze z sejmów naznaczeni na komisją w tej sprawie ultro nie działają, przeto aby satisfaciant legi naznaczeni komisarze per constitutionem interponere, curam mają omnius ichm. pp. posłowie, aby vadium mille marcarum et iudicium contra quemvis contravenientem impositum było.

Zalecić pilnie też ichm. pp. posłowie mają usługę i koszt ku R.P. jm. p. Mikołaja Skaszewskiego chorążego ziemie bielskiej³¹⁰⁴ w różnych ekspedycjach podjętą, a osobliwie, gdy po wyściu służby pod ekspedycją żwaniecką³¹⁰⁵, pozwijawszy chorągwie pułku całego od powiatów ziemie bielskiej wyprawionego, tam za wolą i rozkazaniem K.J.M. P.N.M. i asekuracją ex senatu consulto cum impendio własnego kosztu swego ex proprio aere z naderwerężeniem substancji swej zaciągnął w obozie u Koła a trzy dni [sic] chorągiew kozacką, i ćwierć całą wysłużył przy boku J.K.M., gorąco tedy upraszać mają ichm. pp. posłowie nasi J.K.M. P.N.M. i R.P., aby ten koszt, to jest 4000 zł, który de proprio peculio exrogavit, onemu był per constitutionem do tegoż powiatu i ziemi per assignationem satysfakcja doszła.

Za jm. p. Hieronimem Kazimierzem z Chali Chaleckiem łowczem podlaskim³¹⁰⁶ instabunt ichm. pp. posłowie do J.K.M. i do całej R.P., aby in recompensam Białego Stoku³¹⁰⁷, którego ius naturale zostało od jm. oddalone, tandem aliquando debita potkać mogła gratitudo. Także fundacyi na Dolistowie³¹⁰⁸ świątobliwych przodków jm. na pp. żołnierzów według ordynacji non impraestanda satisfactione, aby administracja [k. 298] przy jm. jako należytym sukcesorze zostawała, serio dopominać się tego mają ichm. pp. posłowie.

³¹⁰² Piotr Wiesiołowski marszałek wielki litewski (zm. w 1620 r.), lub Krzysztof Wiesiołowski, marszałek wielki litewski zm. bezpotomnie w 1637 r.

³¹⁰³ Jan Karp podstoli podlaski 1629-1644.

³¹⁰⁴ Mikołaj Skaszewski chorąży ziemi bielskiej 1643-1681, płk pospolitego ruszenia ziemi bielskiej w latach 1648-1660.

³¹⁰⁵ Działania armii koronnej przeciwko wojskom kozacko-tatarskim pod Żwańcem toczyły się w X-XII 1653 r.

³¹⁰⁶ Hieronim Kazimierz Chalecki łowczy podlaski 1651-1672.

³¹⁰⁷ Białystok wieś (od 1691/1692 r. miasto prywatne) w ziemi bielskiej. Na mocy testamentu Krzysztofa Wiesiołowskiego marszałka wielkiego litewskiego (zm. w 1637 r.) dobra białostockie zostały przekazane na utrzymanie zamku w Tykocinie. Pretensje Chaleckich do Białegostoku wynikały z faktu, że Jan Józefowicz Chalecki miecznik litewski (zm. w 1615 r.) był żonaty z Anną Wiesiołowską, siostrą Krzysztofa Wiesiołowskiego.

³¹⁰⁸ Dolistowo wieś w ziemi bielskiej (obecnie woj. podlaskie). Krzysztof Wiesiołowski, jako marszałek nadworny litewski, zapisał te dobra na fundację w Tykocinie „szpitala żołnierskiego”, przytułku dla weteranów (tzw. Alumnat). Fundacja została zatwierdzona przez konstytucję sejmu z 1633 r. *Szpital tykociński* (VC III, vol. 2, s. 216).

Wszelki gwałt cierpi prawo nasze pod[l]askie, kiedy ultra mentem privilegi[i] incorporationis województwa podlaskiego cum Regno dobra ziemskie szlacheckie pro vacantibus et regalibus upraszają. Jakoż świeżo w.jm.p. Jan Zaleski kuchmistrz koronny, suraski etc. starosta³¹⁰⁹, dobra nazwane Grabowo i Giniówka³¹¹⁰ iuris terrestris jm. p. Aleksandra Szczawińskiego i inszych cohaeredum ad mala narrata tanquam ad dispositionem S.R.M. devoluta uprosił i mandatami zadwornemi ichm. trudni, instabunt ichm. pp. posłowie na sejmie J.K.M. in facie totius R.P., aby taki przywilej jako prawu przeciwny constitutione Regni był skasowany, a pro damnis ex poenis w Trybunale salva via reservata i żeby in posterum szlachta o takowe dobra za dworem pociągani nie byli. Taką instancją in simili materia ichm. p.p. posłowie wniosą za jm. p. Samuelem Pretfusem o uproszenie Kamionki³¹¹¹, majątności jego dziedzicznej, przez tegoż jm. p. kuchmistrza.

Desiderium jm. p. Żelskiego pisarza ziemskiego ziemie bielskiej³¹¹² w tak oczywistej jm. przez gdańszczanina eluzjej, aby ichm. pp. posłowie quanto accuratiori mieli curae, zlecamy i upraszamy ichm.

A iż komisja W.K.L. likwidowane zasługi jm. p. Żelskiemu majorowi³¹¹³ J.K.M. nescitur ex qua ratione distulit, wniosą ichm. pp. posłowie instancją, aby zasługi jm. de pleno jako są likwidowane, gdy wojsko W.K.L. zapłatę liczyć będzie wypłacone były. A iż większy za krwawe zasługi swoje nie tylko u J.K.M., ale u całej R.P. jm. meretur respekt, tedy instancją wniosą ichm. pp. posłowie do J.K.M. i do całej R.P., aby pustę daninę włók sześć w Kobylinie³¹¹⁴, także i młyn Kiersnowo³¹¹⁵ do starostwa brańskiego należyty z łaski J.K.M. przywilejem iure advitalitio jm. p. majorowi konferowany na potrzeby i krwawe jm. pamiętając szwanki, które za całość R.P. ponosił, iure perpetuo z łaski J.K.M. i całej R.P. redere mógł jm.

[k. 298v.] Także za jm. p. Janem Zachariaszem Niewiarowskim wniosą ichm. pp. posłowie instancją, aby krwawe zasługi swoje, których vindicare w skarbie R.P. nie może, mógł

³¹⁰⁹ Jan Cygenberg Zaleski kuchmistrz koronny 1653-1679, starosta suraski, żurawiński i mszczonowski.

³¹¹⁰ Grabowo wieś i dobra, Giniówka wieś – położone na terenie starostwa augustowskiego (wydzielonego w 1570 r. ze starostwa knyszyńskiego).

³¹¹¹ Kamionka wieś na terenie starostwa augustowskiego (obecnie Kamionka Stara i Nowa w woj. podlaskim).

³¹¹² Krzysztof Żelski pisarz ziemski bielski 1646-1694.

³¹¹³ Jan Kazimierz Żelski mjr dragonii, od 1684 r. podczaszy podlaski.

³¹¹⁴ Kobylin, Kobylin Borzomy – okolica drobnoszlachecka w ziemi bielskiej województwa podlaskiego (obecnie woj. podlaskie).

³¹¹⁵ Kiersnowo wieś w ziemi bielskiej (obecnie województwo podlaskie).

mieć z łaski J.K.M. a za konsensem całej R.P. zniesione na królewsczyźnie³¹¹⁶ natenczas w dzierżeniu jm. p. rodzicielki³¹¹⁷ jm. będącą.

Jm. p. Jerzy Mikołaj Mosalski starosta augustowski³¹¹⁸ ze wielką krzywdę i całą w fortunach swoich odnosi przez jm. p. Felkierzamb³¹¹⁹ pułkownika J.K.M. desolacją, przeto instabunt ichm. pp. posłowie do K.J.M., aby w tej sprawie J.K.M. przed świątobliwy swój i prześwieczonego senatu chciał *admittere* sąd, jakoby w tak wielkich krzywdach jm. p. starosta *iusto iustitiae decreto* był ukontentowany.

A iż każdemu honor jako jedyna a najdroższa *pupilla oculi reputatur*, a ten zgwałcony ma i ponosi jm. p. Franciszek Kazimierz Wysocki cześnik sochaczewski, któremu jm. p. Korzeniewski starosta kościański³¹²⁰ to in publica przeszłego sejmku in facie obiecał, jakoby będąc *secretarius* poselstwa do Turck³¹²¹ miał się przyznać do jakichsi się niezbożnych *molimina* i instrukcyi przeciwko R.P. odebranych na sprowadzenie in viscera jej pogaństwa, przeto aby jako jm. p. cześnik sochaczewski swój honor ekspugnować, tak i jm. p. starosta kościański obiektu dowodzić chciał, instabunt ichm. pp. posłowie.

Lubo niewinność każdego ma swoje de super tutamen, wiadomi dobrze jednak będąc, że jm. p. Hieronim Korycki niesłusznie jest obwiniony i pozwany na sejm o zabicie nieboszczyka jm. p. Jadwabińskiego, co ten czas właśnie kiedy to *facimus perpetratu(m)* na sejmiku w Brańsku odprawiającym się obranym był dyrektorem, *publico* jednak *consensu* terażniejszego zjazdu naszego ichm. pp. posłów naszych *fraternaliter obligamus*, aby *quantum poterunt* starali się, jakoby ten *prolaxissimae modestiae civis* od tak niesłusznej *impediciej per suffragium et testimonium* wolen został. Także w sprawie jm. świeżej, że jest niewinnie od jm. p. Kobylnickiego³¹²² *ad iudicium* prowokowany, jakoby miał p. Rabaszewskiego odbieżeć za Warszawą i w zaszczyt *transactie* z p. Kobylnickim a p. Rabaszewskim interesować się osobą [k. 299] swoją albo czeladzią swoją, tedy w tej mierze ichm. pp. posłowie *innocentiae* jm. dadzą *testimonium*, jako w domu swoim własnym zostawał i in *quantum* byłoby to potrzebne, tedy in

³¹¹⁶ Chodzi o leśnictwo mereckie, łódzkie lub sejwejskie, pozostające w ręku Niewiarowskich jeszcze przed l. 20. XVII wieku.

³¹¹⁷ Anna z Jezierskich, wdowa po Szczęsnym (Feliksie) Niewiarowskim.

³¹¹⁸ Jerzy Mikołaj Mossalski starosta augustowski do 1687 r.

³¹¹⁹ Otto Fryderyk Felkierzamb (Felkersamb, von Voelkersamb).

³¹²⁰ Jan Stanisław Korzeniewski starosta kościański 1667-1683/84.

³¹²¹ Franciszek Kazimierz Wysocki był w 1667 r. sekretarzem poselstwa do Turcji.

³¹²² Prawdopodobnie chodzi o Hieronima Kobylnickiego.

facie totius R.P. promowować ichm. pp. posłowie innocentia(m) jm. imicasem [?] całej ziemi naszej będą.

Instabunt przy tym serie ichm. pp. posłowie, aby thelonea circa defluationem grodu goniądzkiego płacone były. A że gród wiski depaktuje i niesłusznie odbiera, iuramenta goniądzkie drapie, tedy aby takie errores nie były lege publica ichm. pp. posłowie cavere mają.

Każdemu pro bene częsty zwyczaj na attribuitur głośna, że tedy jm. p. Stanisław Wyszyński³¹²³ podsędek ziemi naszej bielskiej w wybraniu pogłównego totam et realem do skarbu R.P. intulit satisfactionem, zaczym aby kwit z pogłównego per constitutionem otrzymał sedulam na to ichm. pp. posłowie interponent curam.

A iż jm. p. Brzozowski starosta narewski³¹²⁴ suo sumptu most przez Narew zbudowawszy ma sobie daną od J.K.M. ex senatus consulto na cło mostowe komisją, żeby mu przez wyłożone koszty jakakolwiek mogła cedere rekompensa, zaczym aby ta komisja konstytucją stwierdzona i aprobowana była ichm. pp. posłowie omnem inhibebunt operam.

Już po kilka razy pokazały się errores kancelarii koronnej, kiedy sejmiki non iuxta p(rae)scriptum czasom legem przedsejmowe wychodzą, jako to i na ten sześćniedzielny sejm .piąciu niedziel spatio p(ro)cesserunt listy sejmikowe i instrukcje od J.K.M., zaczym aby iuxta morem et legem antiquam kancelaria się sprawowała ekspostulować ichm. pp. posłowie z ichm. pp. pieczętarczami fraterne o to będą.

Na nobilitacje i na indygenaty simpliciter żadne aby ichm. pp. Posłowie nie pozwalali, obligamus w tym quidem ichm.

A iż za aukcją chwały Bożej augetur omne bonum ludzkie tedy pium zelum jm. p. Anzelma Szablowskiego regenta grodzkiego brańskiego promovendo upraszać będą ichm. pp. [k. 299v.] posłowie o libertacją domu jego w Brańsku różańcowi świętemu fundowanego.

Suplikowaliśmy do J.K.M. P.N.M. na przysłych [sic] dwóch sejmach za jm. p. Kazimierzem Rządrowskim rotmistrzem piechoty województwa podlaskiego, aby za swoje zasługi, postrzały, więzienia odnieść mógł z osobliwego respektu jm. u R.P., konsolacją zaczym i na terazniejszym sejmie takowąż ichm. pp. posłowie za nim wniosą instancją.

³¹²³ Stanisław Wyszyński (Wyszeński) podsędek ziemski bielski 1664-1677, sędzia ziemski bielski 1678-1691.

³¹²⁴ Jan Krzysztof Brzozowski starosta narewski.

Usilną ichm. pp. posłowie do J.K.M. P.N.M. i do całej R.P. wniosą instancją, aby grobelne na rzece Brzozowej³¹²⁵ w majątności krzywińskiej³¹²⁶ we wsi Krukowszczyzna³¹²⁷ nazwanej w powiecie naszym brańskim leżące pozwolone były. Ponieważ ta wieś i rzeka granicą z [W.]K.L. wolny przez groblą ma gościniec a przez ustawiczne przejazdy, gdy się grobla rozjeżdżać i rozlegać musi, tedy i stawu częste co rok rwanie effectit, a zatym posesora damnificat, zaczym aby na tak znaczną impensę respekt J.K.M. i R.P. był instabunt ichm. pp. posłowie.

Także in simili aby grobelne na Sekule rzece³¹²⁸ w majątności wołyńskiej w liwskim powiecie³¹²⁹ pozwolone było, gdyż corocznie na zaprawę groble temecznej posesorowie spendować muszą, instabunt ichm. pp. posłowie.

Interest na tem siła commodo publico, aby mosty, tamy i wszystkie na wszystkich gościńcach przeprawy budowane, restaurowane, poprawione były, zaczym starać się ichm. pp. posłowie będą, aby prawo obostrzyło nova lege, jakoby przeprawy w ziemi naszej należyta opatrzone były naprawą, osobliwie most w Surażu³¹³⁰ i Ploskach³¹³¹ z tą kaucją, że do budowania mostu w Ploskach włość narewska auxiliatricem ma dać operam.

Te wszystkie punkta zgodnie namówione pilnej ichm. pp. [k. 300] posłów zalecamy promocjei.

Działo się w Brańsku in loco solito sejmikom, die et anno ut supra [23 lipca 1668 r.]

[1] Samuel Franciszek z Mińska Opacki stolnik warszawski, marszałek koła rycerskiego ziemie bielskiej ręką swą własną; [2] Josephus Karp succamerarius terrae bielscens(is)³¹³²; [3] Joannes in Skiwy Skiwski iudex terrae bielscens(is)³¹³³; [4] Joannes Hieronimus Brzozowski pocillator Podlachiae³¹³⁴; [5] Stanisław Lewicki podstoli podlaski³¹³⁵; [6] Kazimierz Turowski stolnik nurski; [7] Nicolaus Łyczko pincerna Podlachiae, vicecap(ita)neus castrensis branscens(is) et

³¹²⁵ Brzozówka rzeka, lewy dopływ Biebrzy. Rozgraniczała województwo podlaskie i powiat grodzieński województwa trockiego.

³¹²⁶ Krzywa dobra królewskie w ziemi bielskiej.

³¹²⁷ Krukowszczyzna wieś należąca do dóbr krzywskich, położona na prawym brzegu rz. Brzozówki.

³¹²⁸ Prawdopodobnie odnoga rz. Muchawki, lewego dopływu Liwca.

³¹²⁹ Wołyńce wieś i dobra królewskie w ziemi liwskiej województwa mazowieckiego.

³¹³⁰ Suraż miasto królewskie nad Narwią, siedziba starostwa niegrodowego i sądów ziemskich ziemi bielskiej.

³¹³¹ Ploski wieś królewska nad Narwią, położona na terenie starostwa bielskiego w ziemi bielskiej.

³¹³² Józef Karp podkomorzy bielski 1658-1691.

³¹³³ Jan Skiwski pisarz grodzki brański 1645-1659, surogator (starosta) brański 1659-1664, sędzia ziemski bielski 1664-1678.

³¹³⁴ Jan Hieronim Brzozowski podczaszy podlaski 1657-1684.

³¹³⁵ Stanisław Lewicki podstoli podlaski 1655-1675.

goniądzens(is)³¹³⁶; [8] Christopherus a Żale Żelski notarius terr(estr)is bielscens(is)³¹³⁷ mp.; [9] Gabriel Kurzeniecki chorąży parnawski³¹³⁸; [10] Stanislaus Wyszyński subiudex ziemi bielskiej³¹³⁹; [11] Benedykt Olszewski notarius castrensis branscens(is) et goniądzens(is)³¹⁴⁰ mp.; [12] Hieronim Korycki mp.; [13] Achacy Turobojski skarbnik ziemi bielskiej³¹⁴¹; [14] Stanisław Paprocki podczaszy dobrzyński³¹⁴²; [15] Karol Skaszewski wojski ziemi bielskiej³¹⁴³; [16] Ludwik Szlichtink stolnik wendeński³¹⁴⁴; [17] Maciej Jan Cieszkowski, podczaszy mozyrski; [18] Walery Kazimierz Żochowski; [19] Marcin Błędowski skarbnik zakroczymski; [20] Paweł Łuba mp.; [21] Stanisław Zdziarski; [22] Gabriel Hryniewicki; [23] Kazimierz Krakow; [24] Maciej Wyszyński na Wyszonkach; [25] Maciej Stanisław Brzeźnicki regent ziemski [bielski]; [26] Adam Jan Skiwski mp.; [27] Stanisław Radziszewski komornik z[iemi] bielskiej mp.; [28] Jan Idźkowski komornik z[iemi] b[ielskiej] mp.; [29] Marcin Babiński komornik z[iemi] b[ielskiej] mp.; [30] Jakub Popławski mp.; [31] Mikołaj Markowski; [32] Wojciech Mystkowski; [33] Kazimierz Mystkowski mp.; [34] Walenty Dąbrowski; [35] Jan Pruszeński burgrabia grodzki brański, m.p.

Sejmik przedsejmowy ziemi drohickiej, Drohiczyn, [23 VIII] 1668 r.

Jan Kazimierz uniwersałem datowanym z Warszawy 18 VI 1668 r., zwołał sejm walny zwyczajny do Warszawy na 27 VIII, sejmiiki przedsejmowe na 23 VII 1668 r. (ASWK, t. III, s. 211). Podczas obrad sejm zmienił status na nadzwyczajny (abdykacyjny), który zakończył się abdykacją Jana Kazimierza. Ceremonia złożenia korony odbyła się 16 IX 1668 r. Sejmik ten zapewne się odbył bowiem bowiem pod dokumentem tego sejmu, zatytułowanym Dyploma rewersale nomine statuum Sacrae Regiae Majestati, widnieje podpis Samuela Krasnodębskiego posała ziemi drohickiej. Akt tego sejmiku nie odnaleziono.

³¹³⁶ Mikołaj Łyczko cześnik podlaski 1645-1683, podstarości i sędzia grodzki brański 1662-1683, podstarości goniądzki 1667-1683.

³¹³⁷ Krzysztof Żelski pisarz ziemski bielski 1646-1694.

³¹³⁸ Gabriel Kurzeniecki chorąży parnawski 1658-1681, podstoli podlaski 1671-1681, chorąży bielski 1681-1691, podkomorzy bielski 1691-1696.

³¹³⁹ Stanisław Wyszyński (Wyszeński) podsędek ziemski bielski 1664-1677, sędzia ziemski bielski 1678-1691.

³¹⁴⁰ Benedykt Olszewski pisarz grodzki brański 1658-1680 i goniądzki 1668-1680, później podczaszy bielski.

³¹⁴¹ Achacy Turobojski skarbnik bielski 1651-1671.

³¹⁴² Stanisław Paprocki rzekomy podczaszy dobrzyński (vide: *Urządnicy kujawscy i dobrzyńscy. Spisy*, nr 1536).

³¹⁴³ Karol Skaszewski wojski bielski 1653-1685.

³¹⁴⁴ Ludwik Schlichting (Szlichting, Szlichtink) stolnik wendeński 1668-1669.

Sejmik przedsejmowy ziemi mielnickiej, Mielnik, [23 VIII] 1668 r.

Jan Kazimierz uniwersałem datowanym z Warszawy 18 VI 1668 r., zwołał sejm walny zwyczajny do Warszawy na 27 VIII, sejmiki przedsejmowe na 23 VII 1668 r. (ASWK, t. III, s. 211). Podczas obrad sejm zmienił status na nadzwyczajny (abdykacyjny), który zakończył się abdykacją Jana Kazimierza. Ceremonia złożenia korony odbyła się 16 IX 1668 r. Sejmik ten zapewne się odbył bowiem bowiem pod dokumentem tego sejmu, zatytułowanym Diploma rewersale nomine statuum Sacrae Regiae Majestati, widnieje podpis Kazimierza Cieciszewskiego³¹⁴⁵ starosty mielnickiego i posła z ziemi mielnickiej (VC, t. IV, vol. 2, s. 353). Akt tego sejmiku nie znaleziono.

Sejmik przedkonwokacyjny ziemi bielskiej w Brańsku, 15 X 1668 r.

Uniwersał interreksa, prymasa Mikołaja Prażmowskiego z Warszawy, 19 IX 1668 r., ogłasza abdykację Jana Kazimierza i zwołuje sejmiki przedkonwokacyjne na 5, 8 i (większość) na 15 X 1668 r. (ASWK, t. III, s. 229-230).

Rkp.: NGAB Mińsk, F. 1708, op. 1, nr 163, k. 381-383. Oblata dokonana przez Jakuba Smolskiego w urzędzie grodzkim brańskim 28 IX 1668 r. [feria sexta pridie festi. s. Michaelis Archangeli a.D. 1668]

Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedkonwokacyjnego ziemi bielskiej z Brańska,
15 X 1668 r.

Rkp. NGAB Mińsk, F. 1708, op. 1, nr 163, k. 400v.-406, oryginał uwierzytelniony. Oblata dokonana w grodzie brańskim przez Krzysztofa Kostro pisarza grodzkiego włodzimierskiego z polecenia Mikołaja Łyczki cześnika podlaskiego, podstarościę grodzkiego brańskiego, marszałka sejmiku przedkonwokacyjnego, 15 X 1668 r. [feria secunda ipso festum s. Hedvigis electae Dei a.D. 1668].

[k. 400v.] Instrukcja z sejmiku brańskiego antekonwokacyjnego na konwokację³¹⁴⁶ dnia 5 XI, po abdykacji najjaśniejszego Jana Kazimierza³¹⁴⁷ króla polskiego huic inclityo Regni Poloniae,

³¹⁴⁵ Kazimierz z Obór Cieciszewski, h. Kolumna, łowczy podlaski w l. 1656-1661, chorąży liwski w l. 1660-1667, starosta mielnicki w l. 1667-1688.

³¹⁴⁶ Sejm konwokacyjny obradował w Warszawie od 5 XI do 6 XII 1668 r.

³¹⁴⁷ Sejm nadzwyczajny (abdykacyjny) obradował w Warszawie od 27 VIII do 16 IX 1668 r.

za wydaniem uniwersału przez j.w. księcia j.m. Mikołaja Prażmowskiego³¹⁴⁸ arcybiskupa gnieźnieńskiego prymasa naszego przypadającą w Warszawie złożoną, j.o. księcia j.m.p. Bogusławowi na Słucku i Kopylu, Bierżach i Dubinkach Radziwiłłowi koniuszemu W.K.L., brańskiemu, barskiemu staroście³¹⁴⁹, j.m.p. Krzysztofowi z Żalego Żelskiemu³¹⁵⁰ pisarzowi ziemskiemu ziemie bielskiej od nas, obywatelów tejże ziemie, posłom zgodnie obranym dana die 15 X r. 1668.

Wiele w tej zacnej Koronie Polskiej znajdowało się tak kochających najjaśniejszego Jana Kazimierza króla polskiego, przed tym pana swego wiernych poddanych a tej R.P. synów, którzy życzyli tego, aby przepędziwszy już chwalebnie dwudziestoletni panowania swego przeciąg ostatek dni swoich na tymże świątobliwych przodków swoich tronie zostawając ojczyzny swej i nam wspólnej w osieroceniu nie zostawiał a dni i lata długoletnie szczęśliwego z nami kończył. Ale że taka jest [k. 401] ordynacja Pana Najwyższego J.K.M. dobrze ustalonej intencji przez abdicatio effectus, tedy już i.m. pp. posłowie nasi jaśnie najwielebniejszemu księciu arcybiskupowi gnieźnieńskiemu, prymasowi R.P. naszej przy oddaniu usług naszych i wyświadczeniu powancji, jaka ku pasterzowi obserwanczej za terażniejszą pieczę w opatrowaniu i postrzeganiu całości i bezpieczeństwa, tak ab intra jako et ab extra w ojczyźnie naszej co wszystko lucide patet tak z uniwersału na sejmik convocationis wydanego, jako i z listu na tenże sejmik nam przysłanego in solenni forma et qua(m) meliori modo mają podziękować.

A przy tym naprzód obowiązujemy i.m. pp. posłów naszych fide, honore et conscientia, aby tego postrzegali i żeby ante omnia konfederacja generalna, która za ś(więtej) pamięci Zygmunta³¹⁵¹, Władysława³¹⁵² i Jana Kazimierza³¹⁵³ królów polskich cum consensu ordinum stanęła in om(ni)bus punctis et clausules sorta et integra zostawała. Także pacta conventa i

³¹⁴⁸ Mikołaj Jan Prażmowski arcybiskup gnieźnieński, prymas. interreks.

³¹⁴⁹ Bogusław Radziwiłł koniuszy litewski 1646-1669, starosta brański 1653-1656 i 1657-1669.

³¹⁵⁰ Krzysztof Żelski pisarz ziemski bielski 1646-1694.

³¹⁵¹ VC II, vol. 2, s. 18-27, *Konfederacja generalna warszawska [7 marca 1587 r.]*; s. 55, *Litterae iuramenti Sigismundi III*; s. 55-58, *Confirmatio pactorum conventorum*; s. 58-61, *Conformatio generalis iurium*.

³¹⁵² VC III, vol. 2, s. 151-162, *Konfederacja generalna omnium ordinum Regni et Magni Ducatus Lithuaniae na konwokacji głównej warszawskiej uchwalona roku Pańskiego MDCXXXII dnia 16 lipca*; s. 179-186, *Artykuły pactorum conventorum stanów tej Rzeczypospolitej Korony Polskiej i Wielkiego Księstwa Litewskiego i państw do niej należących*; s. s. 186-187 *Jurament Króla Jego Mości obranego Władysława Zygmunta super pacta conventa...*; s. 187-188, *Jurament Najjaśniejszego Króla Jego Mości Władysława Zygmunta...*

³¹⁵³ VC IV, vol. 1, s. 126-147, *Konfederacja generalna omnium ordinum Regni et Magni Ducatus Lithuaniae na konwokacji głównej warszawskiej uchwalona roku Pańskiego MDCXLVIII, dna 16 miesiąca lipca*; s. 159-166, *Artykuły pactorum conventorum stanów tej Rzeczypospolitej: Korony Polskiej i Wielkiego Księstwa Litewskiego i państw do niej należących*; s. 166-167, *Jurament Króla Jego Mości obranego Jana Kazimierza super pacta conventa...*; s. 167-168, *Jurament Najjaśniejszego Króla Jego Mości Jana Kazimierza...*

przysięga przyszłego pana aby w żadnym słowie nie była odmieniona, ale to wszystko jako było za antecesorów królów panów naszych, którzy nam prawa i swobody nasze poprzysięgali, tak i teraz to wszystko niech *illus(tr)u(m)* [?] będzie, gdyż *omnis mutatis periculosa*, a zwłaszcza w takich czasach, *in iuribus cardinalibus*, których odmienianie w najmniejszej rzeczy wyjęli *cni* przodkowie nasi z rąk *posteritatis*. Zaczynam jaka jest *in volumine legum* konfederacja i jakie *pacta conventa* na konwokacjach i elekcjach przeszłych panów naszych, tak i teraz niech to bez wszelkiej zostaje odmiany.

A że nic bardziej *p(a)ucis negotiis* nie może być *nocivu(m)*, jako że się rugowanie posłów z lada okazji zagęściło, *i.m. pp.* posłowie *dabunt opera(m)*, aby się [to] *in posteru(m)* bez ważnych i w prawie opisanych przyczyn nigdy nie działało.

Siła się przeszłych czasów za niedozorem *pp.* urzędników przy boku K.J.M. zostających namnożyło *egzorbitancyi*, które prawa i wolności nasze *funditus enervarunt*, zaczynam pytać się będą *i.m. pp.* posłowie o autorach *malorum consiliorum* i *p(res)sistent* w tym, aby *in reos* wprzód była inkwizycja a potem i kara *instituta*. A jeśliby dla krótkości czasu na konwokacji to do efektu przyść nie mogło, *urgebunt assecuratione(m)* od stanów R.P., że te wszystkie *egzorbitancje* na przyszłej pomieszczą się elekcji.

Ponieważ też mamy tę przestrożę, że na przyszłej konwokacji starsi *i.m. pp.* bracia nasi chcą *de nominando* kandydatów mieć konferencją, prosimy *i.m. pp.* posłów, żeby ani *pu(bli)ce*, ani *privatim* w tę materię się nie wdawali, bo by to było przeciwko dawnemu zwyczajowi, przeciwko prawu i *praeiudicaret* było *tertio ordini*, który *ab electione excludi* nie może.

[k. 401v.] Więc że byłoby to *summo cum praeiudicio* nas szlachty starożytnej, którzyśmy tym honor krwią przodków naszych okupili a nie pieniędzmi, gdyby w jednej prerogatywie zostawali ci, którzy się *nobilitacyj* dokupili a do tego, że sama *status ratio vetat hanc aequalitate(m)*. Zaczynam *invigilabunt* w tym *i.m. pp.* posłowie, aby się nowa szlachta i *indigenae* do elekcji nowego Pana nie mieszały i nie tylko *eskludowani* byli, ale *et p(er) lege(m) in iunct(um)* im to było, aby *tempore electionis* *absentowali* się *sub privatione nobilitacyi et indygenatu(m)*. Także i ci *i.m.*, którzy się podpisali na księcia *j.m. de Conde*³¹⁵⁴, aby się nie podpisowali na nowego pana, bo przez to *in summo* *prejudykowali* sobie *in hac subscriptione*, która *subsequitur* za wolnym a zgodnym obieraniem pana.

³¹⁵⁴ Henryk Julian de Bourbon-Condé, ks. d'Enghien (1643-1709), francuski kandydat do tronu Rzeczypospolitej.

Securitas też na elekcji nowego pana aby była zwykle zachowana, guerris i niepotrzebnym gromadom aby była p(rae)clusa via, którymi libera vox mogłaby opprimi, wyjąwszy starożytną szlachtę, której etiamsi ad unu(m) ma być liber de lege aditus secure. A ta [elekcja] żeby prędko złożona była według prawa o tym opisanego et mere solito przodków naszych providendu(m) et cavendu(m) quam accuratissime.

A że pod ten czas securitas domestica robur największy zostaje w sądach kapturowych, które tak podług prawa konstytucją anni 1587 opisanego³¹⁵⁵, jako i uniwersału jaśnie najprzewielebniejszego księcia j.m. arcybiskupa gnieźnieńskiego, prymasa naszego, in crastino sejmiku terazniejszego i.m. pp. sędziowie przez nas obrani annuente nomine supremo po wykonaniu przysięgi zacząć mają, tych tedy cum ordinatione sua aby stanęła aprobatia na konwokacji da Bóg przyszej, i.m.pp. posłowie nasi fraterne exostulabunt cum statibus Regni.

Także approbatio laudi ziemie naszej bielskiej³¹⁵⁶ względem bezpieczeństwa domowego et ab extra in casu necessitatis, jako też i podatku na zapłatę żołnierzowi na województwo podzielonemu a na ziemię naszą naznaczonemu przez nas zgodnie postanowionemu.

A nie mniej i ta suscepta omniu(m) insriptionu(m) et protestationu(m) grodu naszego brańskiego, która urgente necessitate et saeviente malitia excessionu(m) post abdicatone(m) K.J.M. accedente consensu incolarum(m) terrae huique musiała być za otwarciem akt grodowych prędko, aby była na tejże konwokacji ratyfikowana i aprobowana i cokolwiek by mogło być całemu województwu i tej ziemi per necessarium [k. 402] aby to wszystko było provisum.

Gród w Goniądzu dla wygody lepszej i.m. pp. obywatelom ziemie bielskiej w trakcie tykockim zostających, jako odległych od Brańska i za kilką przepraw rezydujących, ponieważ z tych racyi a nie mniej i dla depaktacyi od grodów poblizszych mazowieckich pomienionych obywatelów per ordines Regni na sejmie w roku 1667 jest pozwolony et per constitutionem tegoż sejmu legitymowany a przez urząd grodzki brański officiose tam indukowany³¹⁵⁷, przy którym grodzie iż szkuty i insze statki ad defluatione(m) należące szafowane i rzeką

³¹⁵⁵ Sądy kapturowe zostały opisane w artykule 3. i 4. *Konfederacji generalnej warszawskiej [7 marca 1587 r.]*, VC II. vol. 2, s. 19-20.

³¹⁵⁶ Laudum nie zachowało się.

³¹⁵⁷ Filialny – wobec Brańska – urząd grodzki w Goniądzu został powołany „dla samych przyjmowania suscept” na mocy konstytucji sejmowej z 1667 r. (VC IV, vol. 2, s. 296, *Gród w Goniądzu*). Mocą rozporządzenia B. Radziwiła starosty brańskiego, goniądzki urząd grodzki rozpoczął działalność 20 I 1668 r.

Biebrzą³¹⁵⁸ spuszczone do Gdańska bywają, jako i z Tykocina w naszej ziemi leżącego i teje jurysdykcji podległego iż także jest defluitacja rzeką Narwią, a prawo tak chce mieć, aby z grodu najbliższego a po gotowiu gdzie jest gród i acta privilegiata juramenta na każdy spust wychodziły, czemu i.m. pp. oficjalistowie grodu wiskiego³¹⁵⁹ dla szczególnej prywaty swojej są contrarii, kiedy z Goniądza i Tykocina płynące statki hamować każą, juramenta z grodu goniądzkiego ekstraktem wyjęte drapią a zgoła nie tylko odleglejszym, ale i tej samej ziemi obywatelom wielką szkodę, przeszkodę w defluitacji czynią i onych agrawują i depaktują. Tedy i.m. pp. posłowie nasi serio mają deferre statibus Regni hanc iniuria(m) obywatelów ziemi bielskiej et controversionem grodu wiskiego konstytucji ratione grodu goniądzkiego uchwalonej, jako i dawnemu prawu o defluitacjach wyrażonemu i pilno starać się o to, aby in posteru(m) takiej przeszkody in defluatione za juramentami z grodu goniądzkiego wyjętymi amplivo nie bywało, a to sub poena mille marca(m) polonicalium p(er) que(m)libet iniuratum coram iudicio Trib(una)lio Petricovien(sis)³¹⁶⁰ sive Lublinen(sis)³¹⁶¹ in causas off(i)cii iudicanda et repetenda, tegoż grodu suscepta omnium inscr(ipti)onum p(ro)testationum et relationu(m), która była i jest post abdicatione(m) K.J.M., aby także na tej konwokacji aprobowana była, wniosą w tym instantią i.m. pp. posłowie nasi.

Dochodzą nas i te słuchy, że się wojska niektóre z Litwy ku Grodnowi zmykają. Zaczym że się tym bracia nasi barzo alarmują i sąsiedztwa sobie tego nie życzą, prosić będą i.m. pp. posłowie j.m. księdza prymasa, żeby ci ludzie teraz, kiedy omnia includanda, na swoich stanowiskach zostawali, bo inaczej miałyby to apparencją, że ktoś p(er) arma suffragia nasze extorquere chce. A inquantu(m) ci ludzie nie chcieliby być rewokowani i żeby inkursjami swemi ubogą bracią naszą trapili, albo za granicę z chorągwiemi, abo znaczkami przechodzili, tedy za daniem sobie znać od nas i.m. pp. posłowie solenne(m) manifestatione(m) zanió[śl]szy, do niczego nie przystępując do nas powrócić mają.

Często i do tego przychodzi, że obywatele i.m. pp. W.K.L., a zwłaszcza potentiores, [k. 402v.] jadąc do Warszawy na sejm, albo z Warszawy ku domowi, ludzi swoich których przy boku swym dla asystencji mają, przechodami obywatelów ziemi naszej aggrawują, zaczym i.m. pp. posłowie mają prospicere indemnitati onych i cavere to p(er) legem, aby te ludzie sine

³¹⁵⁸ Biebrza rzeka, prawy dopływ Narwi, uchodzi do Narwi w pobliżu Wizny.

³¹⁵⁹ Wizna miasto królewskie w ziemi wiskiej województwa mazowieckiego, siedziba urzędu grodzkiego. (Obecnie wieś w woj. podlaskim).

³¹⁶⁰ Trybunał Główny Koronny zbierał się w Piotrkowie dla województw i ziem prowincji wielkopolskiej. Sesje odbywały się jesienią i zimą.

³¹⁶¹ Trybunał Główny Koronny zbierał się w Lublinie dla województw i ziem prowincji małopolskiej do której należało województwo podlaskie. Sesje odbywały się wiosną i latem.

aggravatione et oppressione obywatelów naszych przechodzili, pokarmów, noclegów tak w dobrach duchownych i szlacheckich, jako i królewskich do Korony należących nie miewali, stacyi nie wybierali i namniejszej krzywdy nie czynili. A jeżeliby ktokolwiek krzywdę jaką czynił w tym dabunt operam, aby o to krzywdy w sądach kapturowych tejże ziemie, abo na konwokaczej, da Bóg, przyszłej gdzieby ab invenato pozwany był tamże sądzony i sprawował się o to i egzekucyj podlegał.

I to niemniej commitimus i.m. pp. posłom naszym, aby ekspostulowali z j.m. ks. arcybiskupem jako prymasem naszym, żeby spólnie z i.m. pp. hetmanami³¹⁶² i i.m. pp. senatorami od panów pogranicznych sąsiad naszych raczył providere omnem securitatem ojczyźnie naszej.

A że donieśli do naszej wiadomości i.m. pp. posłowie na przeszły sejm abdicationis od nas obrani, że wielką krzywdę ponosi R.P. przez to, iż siła nie dostaje klejnotów w skarbie R.P., której ab antiquo onej należeli. Tedy i.m. pp. posłowie nasi serio upomnieć się mają tego u tych i.m., którzy skarbiec mieli w zawiadowaniu swoim et instare gorącą [prośbę], aby inventate po ś(więtej) pamięci K.J.M. Władysławie³¹⁶³ klejnotów i inszych rzeczy na konwokaczej producowane było i pytać się pilno, ktoby był violator thesauri, p(a)uci uskarżywszy się in facie R.P., iż nawet i asekuracja nie jest dana na sejmie przeszłym, że mają być powrócone wszystkie według dawnych inwentarzów klejnoty. O co wszystko zaszła protestacja od pomienionych pp. posłów, przy której protestaczej dabunt operam i.m. pp. posłowie nasi, aby rewizorowie do rewidowania skarbcza na zamku krakowskim i tych klejnotów z konwokaczej naznaczeni byli, którzy by na sejmie electionis ante omnia uczynili [z] funkcjej swojej relacją, a inquantum co miało być cum detrimento R.P., to urgebu(n)t, żeby w tym była seria animadversio na przyszłej, da Bóg, elekczej.

Mennicę szelężną³¹⁶⁴ i tymfową³¹⁶⁵, lubo zawarte ex voto R.P. i za uniwersałem J.K.M. popieczętowane, jednak iż ta moneta per constitutione(m) a przynamniej per l(itter)as universales nie jest abrogata, a dobra złota i srebrna nie wprowadzona, która by u pp. pogranicznych sąsiad naszych od dawna mercimonia do Polski i Litwy idą braku nie miała,

³¹⁶² Hetmanami koronnymi w tym czasie byli: wielkim – Jan Sobieski, marszałek wielki koronny; polnym – Dymitr Korybut Wiśniowiecki, wojewoda bełski.

³¹⁶³ Władysław IV, król polski, wielki książę litewski 1632-1648.

³¹⁶⁴ Szelągi (boratynki) – miedziane monety bite przez królewskiego mincerza T.L. Boratyniego w latach 1659-1661.

³¹⁶⁵ Tymfy (tynfy) – srebrne monety kredytowe (podwartościowe), nominalnie o wartości 30 gr, realnie 12-18 gr, emitowane w latach 1663-1666 przez królewskiego mincerza Andrzeja Tymfa (właściwie Andreas Timpe lub Tümpe).

tedy instabant o to pp. posłowie, aby jeżeli nie może być na konwokacji, więc na sejmie, da Bóg, electionis już to active było conclusu(m). Czego tak dawno desiderat R.P., aby w tym gospodarz za swe hojne płynące poty i żołnierz za swe krwawe zasługi mógł kontent zostawać.

[k. 403] Tak się temi czasy zagęściły osobne sesje W.K.L na sejmach i tak to in usum i prawie continua(m) praxi(m) weszło, że już nie tylko materie samemu W.K.L. należące, ale i całą R.P. concernentes na osobnych sesjach traktowane bywają. Co jest rzeczą nader szkodliwą i pachnie dysmembracją i dzieleniem się narodów, których jedno i nierozdzielne corpus sacrae unionis vincula tak mocno skrępowwały, że namniejszą w tym odmianę wyjęli cni przodkowie nasi z rąk posteritatis upatrując jakoby to cobykolwiek najmniejszą do rozdzielenia tego, co się tanta cura et labore zjednoczyło et per tot saecula szczęśliwie evaluit dało okazją i choć podobieństwo nocivu(m) et permiciosu(m) R.P. było, tedy koniecznie temu obviare trzeba i zlecamy serio i.m. pp. posłom naszym, starać się o to instantissime, aby tak zły sposób traktowania spraw R.P. był zniesiony i żeby posłowie W.K.L. wespół z nami, jako wspólnej i nierozdzielnej R.P. concivibus nie osobne, ale wspólne miewali consilia. A osobliwie na konwokacji terazniejszej gdzie securitas puka i insze universa(m) R.P. spectantes materie traktowane będą.

Co się tknie zapłaty wojsk koronnych, która iuxta constitutione(m) anni 1667³¹⁶⁶ na województwa podzielona zostaje, a ta aby cursu(m) suu(m) mieć mogła na wypłacenie następujących kurrencji [?] j. m. ks. arcybiskup nam rekomenduje, i.m. pp. posłowie doniosą to do wiadomości, żeśmy na to pewny uchwalili p(er) laudum podatek, nie chcąc mieć głodnego i [nie]płatnego żołnierza excubantem dla całości ojczyzny miłej.

A temuż żołnierzowi, który odbiera sua dementa z województwa naszego podlaskiego, chcąc żeby chleby zimowe z dóbr temu ciężarowi podległych z tegoż województwa były ordynowane do oddawania taką, jaką cała R.P. na konwokacji namówi i postanowi i w inszych województwach z łanów przychodzącą kwotą, committimus to i.m. pp. posłom, aby o to ekspostulowali cum statibus Regni.

Te zaś podatki, które nam proponit w uniwersale i w pisaniu swym j.m. ks. arcybiskup jako prymas nasz, to jest na potoczne pod ten czas wydatki, jako i dla dobrego postanowienia rządu nadchodzącej elekcji, do powszechnej zgody odkładamy omniu(m) ordinu(m).

³¹⁶⁶ VC IV, vol. 2, s. 276-277. konstytucja sejmu zwyczajnego z 1667 r. *Naznaczenie płacy wojsku*. Deklaracja podatkowa posłów województwa podlaskiego, ibidem, s. 312, *Deklaracje województw i ziem koronnych*.

Nie w mniejszym staraniu powinni mieć i.m. pp. posłowie, aby stanęły pretia rerum według konstytucyj 1633³¹⁶⁷ i do rzetelnej przyszło to egzekucyj (si videbitur statibus Regni) na tej konwokacji, gdyż potes to sum(m)um detrimentu(m) patimur wszyscy.

Także aby sól powiatowa oddawana była quotannis od i.m. pp. administratorów zaś koronnych według dawnego prawa i ordynacji i ceny zdawna na nią postanowionej et in secus facientes p(oena)m mille marcarum uchwalona była, toties quoties za niewydaniem dobrej soli succumbenda cum p(rae)fixione fori et termini w Trybunale Koronnym inter causas off(ic)ii cuiusvis n(obilita)tis possessionati in hac terra instantiam.

A że najdują się niektórzy, którzy nie pomnąc na uchwalone prawa przez świątobliwych królów panów poprzysiężone i tak wielą konstytucyj utwierdzone, dekreta Trybunału [k. 403v.] Koronnego in dubium wokowali i osądzoną sprawę na sejm evocando stan szlachecki z wielkiem uszczerbkiem agrawowali, czemu zabiegając i.m. pp. posłowie interponent cura(m), aby egzacje dekretów trybunalskich non obstantibus decretis comitialibus in contrariu(m) prolatis in suo robore zostawały, a ci wszyscy, którzy sub praetextu arendu(m) bonu(m) regaliu(m) śmieli i ważyli się decreta tribunalitia convellere, aby teneantur w Trybunale Koronnym a to ad instantia(m) iniuriatoru(m) inter causas fisci respondere.

Dzieje się i przez to praeiudiciu(m) prawu popolitemu i wielom status equestris, że duchowne osoby wdają się w rządy ekonomiczne i administrację bonum regalium. Przeto (pro)videbunt nie mniej i to i.m. pp. posłowie, aby te administracje przez i.m. pp. dzierżawców nie były duchownym osobom konferowane, a gdziekolwiek zostawają in administratione, aby były quam primu(m) relegowane.

Ponosi i przez to wielką krzywdę stan szlachecki, że w Puszczy Białowieskiej pp. dzierżawcowie od dróg każą brać jakieś niezwyčajne cło od każdego przejeżdżającego, zaczym cavebunt p(er) legem, aby więcej nie agrawowano stanu szlacheckiego i inszych cuiuscumque status osób.

Urgebunt przy tym i.m. pp. posłowie reasumptionem konstytucyi, którymi causum, aby Żydzi chrześcijan obu płci nie ważyli się na usługę swoją chować³¹⁶⁸, ponieważ wielkie z tej okazji dzieją się enormia, sub poena coli et confiscatione bonoru(m) praevia inquisitione p(er) off(i)cium castren(si) facienda, której i.m. pp. dzierżawcy bonoru(m) regaliu(m) i posesorowie

³¹⁶⁷ VC III, vol. 2, s. 211, konstytucja sejmiku koronacyjnego w Krakowie w 1633 r., *Pretia rerum*.

³¹⁶⁸ VC II, vol. 1, s. 172, sejm walny w Piotrkowie 1565 r., konstytucja *Żeby chrześcijanin Żydowi nie służył*.

dóbr dziedzicznych aby non impediunt adhibebunt cura(m) aby była interposita poena mille marcarum in quolibet iurium et off(ic)io regni repetenda.

Mają to causu(m) p(er) constitutione(m) anni 16³¹⁶⁹ prezbiterowie religiej greckiej, aby byli wolnymi od wszelakich publicznych podatków. A zatym zachodzi dyskuzycja, czy tylko od obeścia swego cerkiewnego, czyli też ex sanctimoniis i z włók i z posses[si]is nie powinien płacić. Przeto dabunt opera(m) i.m. pp. posłowie aby to p(er) constitutionem rzetelniej opisano, a inquantum mieliby być wolni tak od obeścia cerkiewnego, jako i z włók p(er) se posses[s]is a solutione publicznych podatków, tedy aby też mogła być diminutio simplae poborowej, cokolwiek odejdzie porannych podatków prezbiterów religiej greckiej w ziemi naszej rezydujących.

Mając też w osobliwym a słusznym respekcie wniesioną do koła naszego żalosną skargę j.o. księcia j.m.p. koniuszego W.K.L. starosty naszego, committimus j.m.p. Krzysztofowi z Żalego Żelskiemu pisarzowi ziemskiemu ziemie bielskiej, koledze księcia j.m., aby qua(m) ferventissime proponował [k. 404] onę i to upraszał j.w. j.m.p. hetmana³¹⁷⁰ województwa³¹⁷¹ K.L., aby z niejakiego Szlagiera, rotmistrza chorągwi swojej nadwornej wołoskiej³¹⁷² durante conventu convocationis uczynił sprawiedliwość oczekuje condigna(m). Który świeżo sub tempus interregni grasując po włościach księcia j.m. i wielkie krzywdy poddanym czyniąc, tam ze sługą księcia j.m., szlachcica rodowitego p. Hołownię³¹⁷³ sprawiedliwość za poczynione krzywdy rekwirującego i żeby się skromnie zachować chcieli proszącego, samego p. Hołownię i czeladź z kompanią swoją letaliter poranił od którego poranienia w kilka dni umarł. O co serio tam pu(bli)ce, quam privatim, instalabit j.m.p. pisarz, poseł nasz, aby choć rigore dalszej insolencje żołnierskiej zabieżyć się mogło.

Wiannym i wszystkiemu województwu podlaskiemu dobrze wiadomym ukrzywdzenie j.m.p. Karpi podkomorzego ziemie bielskiej³¹⁷⁴, które ponosi w odebraniu Puszczy Brzozowskiej przez nieboszczyka godnej pamięci j.m.p. Wiesiołowskiego marszałka W.K.L.³¹⁷⁵. Fraternali i.m. pp. posłowie ferent ope(ra)m et promovebant omni studio, aby to,

³¹⁶⁹ Brak podanej daty rocznej.

³¹⁷⁰ Michał Kazimierz Pac hetman wielki litewski, kasztelan wileński.

³¹⁷¹ Zapewne omyłka, powinno być: Wielkiego.

³¹⁷² Florian Szlagier, rotmistrz chorągwi tatarskiej hetmana M.K. Paca. (K. Bobiatyński, *Michał Kazimierz Pac – wojewoda wileński, hetman wielki litewski. Działalność polityczno-wojskowa*, Warszawa 2008, s. 215).

³¹⁷³ Stanisław [?] Hołownia, syn Jana Hołowni. (K. Bobiatyński, *Michał Kazimierz Pac – wojewoda wileński, hetman wielki litewski. Działalność polityczno-wojskowa*, Warszawa 2008, s. 215).

³¹⁷⁴ Józef Karp podkomorzy bielski 1658-1691.

³¹⁷⁵ Piotr Wiesiołowski marszałek wielki litewski (zm. w 1620 r.), lub Krzysztof Wiesiołowski, marszałek wielki litewski zm. bezpotomnie w 1637 r.

na co ma prawa i dokumenta jeszcze ante unionem sobie służące, czego i komisjami wywiedzionemi rodzic³¹⁷⁶ j.m. probavit, że był in pau(c)a poss(essi)one tej Puszczy, przywrócono było j.m. A że i.m. pp. komisarze z sejmów naznaczeni na komisją w tej sprawie ultro nie zjeżdżają, przeto aby satisfaciunt lege naznaczeni komisarze p(er) constitutione(m) interponere cura(m) mają omnino i.m. pp. posłowie, aby vadium mille marcarum et iudicium contra quemvis contraveniente(m) imposito(m) było.

Zalecać pilnie też i.m. pp. posłowie mają usługę i koszt ku R.P. j.m. Mikołaja Skaszewskiego chorążego ziemie bielskiej³¹⁷⁷ w różnych ekspedycjach podjętą, a osobliwie gdy po wyjściu służby pod ekspedycją żwanięcką³¹⁷⁸, pozwijawszy chorągwie pułku całego do powiatów ziemi bielskiej, wyprawionego tam za wolą i rozkazaniem J.K.M i asekuracją ex senatu consulta, cum impendio własnego kosztu swego ex proprio areae z nadwężeniem substancji swej zaciągnął w obozie u koła za trzy dni chorągiew kozacką i ćwierć całą wysłużył u boku J.K.M., gorąco tedy upraszać mają i.m. pp. posłowie nasi R.P., aby ten koszt, to jest 4 000 zł, który de proprio peculio erogavit, onemu był p(er) consultatione(m) do tegoż powiatu i ziemi p(er) assignationem satysfakcja doszła.

A iż j.m.p. Stanisław Wyszyński podsędek ziemie bielskiej³¹⁷⁹ alleguje [k. 404v.] się być przez to aggravatu(s) od skarbu R.P., że lubo według asygnacyi do siebie dawniej wydanych z podatku g(e)n(er)alis subsidii wypłacał resztę u siebie przychodzącą, a jednak kwitu nie otrzymał zupełnego i owszem ma trudność od kompaniej p. Persa rotmistrza R.P.³¹⁸⁰ za wydaniem nowej asygnaczej, tedy instabunt i.m. pp. posłowie za j.m.p. podsędkiem, aby kwit mógł otrzymać od j.m.p. podskarbiego koronnego³¹⁸¹ et ab hoc solvendo, co by się jeszcze nad zapłaconą kwotę przychodziło tej kompanii, mógł być uwolniony.

Wniosą instantią za j.m.p. Tobiaszem Brzozowskim cześnikiem czernichowskim³¹⁸², bratem i obywatelem ziemie naszej instabunt i.m. pp. posłowie aby i.m. pp. komisarze za stracone dobra lenne w Czerniechowszczyźnie³¹⁸³ resartiant i należytą zarówno z drugimi uczynili rekompensę, jako temu, który na usłudze R.P. w wojsku przeciwko nieprzyjacielowi

³¹⁷⁶ Jan Karp podstoli podlaski 1629-1644.

³¹⁷⁷ Mikołaj Skaszewski chorąży ziemie bielskiej 1643-1681, płk pospolitego ruszenia ziemie bielskiej w latach 1648-1660, rotmistrz piechoty wybranieckiej z ziemie bielskiej w l. 1664-1667.

³¹⁷⁸ Działania armii koronnej przeciwko wojskom kozacko-tatarskim pod Żwańcem toczyły się w X-XII 1653 r.

³¹⁷⁹ Stanisław Wyszyński podsędek ziemski bielski 1664-1678, sędzia ziemski bielski 1678-1691.

³¹⁸⁰ Daniel Tadeusz Babonaubek rotmistrz królewski perskiego pochodzenia, nobilitowany przez sejm w 1662 r.

³¹⁸¹ Jan Andrzej Morsztyn podskarbi wielki koronny.

³¹⁸² Jan Tobiasz Brzozowski cześnik czernihowski 1661-1677, wojski podlaski 1677-1703.

³¹⁸³ Województwo czernihowskie odpadło od Rzeczypospolitej w rezultacie wojny z państwem moskiewskim, zakończonej rozejmem andruszowskim w 1667 r.

zostający i własne swoje potracił substancje. A że wiele znajduje się ukrzywdzonych, którzy nec minimu(m) quid participarunt z szafunku i dystrybucyj tak wielkich pieniędzy od i.m. komisarzy, zaczym serio instabunt i.m. pp. posłowie, aby się i.m. pp. komisarze in facie R.P. sprawili o te pieniądze, które od Moskwy wzięli i kogo ukrzywdzili aby de suo zapłacili.

Desiderium j.m. p. Żelskiego pisarza ziemskiego ziemie bielskiej w tak oczywistej j.m. przez gdańszczanina eluzje, aby i.m. pp. posłowie quanto accuratori mieli curae zlecamy i upraszamy i.m.

Wielki gwałt cierpi prawo nasze polskie, kiedy ultra mentem privilegii incorporationis województwa podlaskiego cum Regno, dobra ziemskie szlacheckie pro vacantibus et regalibus upraszają. Jakoż świeżo w.p. Jan Zaleski³¹⁸⁴ kuchmistrz koronny, suraski etc. starosta, dobra nazwane Grabowo i Giniówka³¹⁸⁵ iuris terris p. Aleksandra Szczawińskiego i inszych haeredu(m) ad mala narrata tanquam ad dispositionem S.R.M. devoluta uprosił i mandatami zadwornemi j.m. trudni, instabunt i.m. pp. posłowie in facie totius R.P., aby taki przywilej jako prawu przeciwny p(er) constitutione(m) był skasowany a p(er) damnis et poenis w Trybunale salva via reservata i żeby in posteru(m) szlachta o takowe dobra za dworem pociągani nie byli. Taką instancją in simula materia i.m. pp. posłowie wniosą za j.m.p. Samuelem Pretfusem o uproszenie Kamionki³¹⁸⁶, majątności jego dziedzicznej [k. 405] przez tegoż j.m.p. kuchmistrza.

A iż komisja W.K.L. likwidowane zasługi j.m.p. Żelskiemu³¹⁸⁷ majorowi J.K.M. nescitur ex qua ratione distylit, wniosą i.m. pp. posłowie instancją, aby zasługi j.m. de pleno jako są likwidowane, gdy wojsko W.K.L. zapłatę liczyć będzie, wypłacone były. Więc że większe za krwawe zasługi swoje u całej R.P. j.m. meretur respekt, tedy instancją wniosą do całej R.P., aby pustą daninę włók sześć w Kobylinie³¹⁸⁸ iure advitalitatis sobie konferowaną mógł mieć iure perpetuo cum succ(ess)oribus suis od całej R.P.

Że też za zasługi swe j.m.p. Brzozowski starosta narewski³¹⁸⁹ ma sobie daną od J.K.M. ex senatus consulto na cła mostowe komisją, a niemniej eo respectu ze suo sumptu most przez Narew zbudował, tedy żeby ta komisja konstytucją zatwierdzona i zaaprobowana była i.m. pp.

³¹⁸⁴ Jan Cygenberg Zaleski kuchmistrz koronny 1653-1679, starosta suraski, żurawiński i mszczonowski.

³¹⁸⁵ Grabowo wieś i dobra, Giniówka wieś – położone na terenie starostwa augustowskiego (wydzielonego w 1570 r. ze starostwa knyszyńskiego).

³¹⁸⁶ Kamionka wieś na terenie starostwa augustowskiego (obecnie Kamionka Stara i Nowa w woj. podlaskim).

³¹⁸⁷ Jan Kazimierz Żelski mjr dragonii, od 1684 r. podczaszy podlaski.

³¹⁸⁸ Kobylin, Kobylin Borzomy – okolica drobnoszlachecka w ziemi bielskiej województwa podlaskiego (obecnie woj. podlaskie).

³¹⁸⁹ Jan Krzysztof Brzozowski.

posłowie omnem adhibebunt opera(m), aby j.m. za wyłożone koszty jakakolwiek stąd mogła cedere rekompensa.

Usilną i.m. pp. posłowie wniosą instancją, aby grobelne na rzece Brzozowej³¹⁹⁰ w majątności krzywińskiej³¹⁹¹ a we wsi Krukowszczyzna³¹⁹² nazwanej w powiecie naszym brańskim leżącej pozwolone były, ponieważ ta wieś i rzeka, granicząc z [W.]K.L., wolny przez groblę ma gościniec a przez liczne przejazdy, gdy się grobla rozjeżdżać i rozlegać musi, tedy i stawu częste co rok rwanie efekt a zatym posesora damnificat, zaczyn aby na tak znaczne impensy respect R.P. był, instabunt i.m. pp. posłowie.

Także in simili, aby grobelne na Sekule³¹⁹³ rzece w majątności wołyńskiej³¹⁹⁴ w liwskim powiecie pozwolone było, gdyż corocznie na naprawy groble tamecznej posesorowie spendować muszą, instabunt i.m. pp. posłowie.

Więc że nam deferowali pp. Jaworowscy³¹⁹⁵, dziedzicowie dóbr Jaworowski³¹⁹⁶ obywatele ziemi naszej, że im i.m. pp. dzierżawcy starostwa knyszyńskiego pewną część a niemając gruntu tego jaworowskiego odejmują, który oni sobie za własny i dziedziczny swój similiter twierdzą, jakoż się to pokazuje z oryginału przywileju przez ś.p. Najjaśniejszego Króla polskiego Zygmunta Augusta przodkom ich na te dobra danego, de data w Bielsku roku Pańskiego 1564 et transportatione tego [k. 405v.] przywileju [d]o akt ziemskich suraskich de actu feria secunda in vigilia sancti Stanislai³¹⁹⁷ in maio a.D. 1565. Zaczyn i.m. pp. posłowie nasi wniosą za nimi usilną instancją, aby te grunty onym quam primu(m) powrócone i szkody jako contra nullo iure poss(ess)oros nakazane były.

Interest i na tym siła commodo p(rae)vio, aby mosty, tummy [sic] i wszystkie na zwykłych gościńcach przeprawy budowane, restaurowane, poprawiane były. Zaczyn starać się i.m. pp. posłowie będą, aby prawo obostrzyło nova lege, jakoby przeprawy w ziemi naszej należytą

³¹⁹⁰ Brzozówka rzeka, lewy dopływ Biebrzy. Rozgraniczała województwo podlaskie i powiat grodzieński województwa trockiego.

³¹⁹¹ Krzywa dobra królewskie w ziemi bielskiej.

³¹⁹² Krukowszczyzna wieś należąca do dóbr krzywskich, położona na prawym brzegu rz. Brzozówki.

³¹⁹³ Prawdopodobnie odnoga rz. Muchawki, lewego dopływu Liwca.

³¹⁹⁴ Wołyńce wieś i dobra królewskie w ziemi liwskiej województwa mazowieckiego.

³¹⁹⁵ Jaworowscy (wcześniej Hryniewiczze) rodzina bojarska, później szlachecka.

³¹⁹⁶ Właściwie Jaworówka, wieś w pow. białostockim, woj. podlaskie. Zygmunt August w 1564 r. potwierdził zakup kawałka puszczy na terenie starostwa knyszyńskiego przez Andrzeja i Jerzego Hryniewiczów od Jana Mikołajewicza Radziwiłła. Od tej majątności przybrali oni nazwisko Jaworowscy (Maroszek, *Dzieje*, s. 110).

³¹⁹⁷ 7 maja.

opatrzeni byli naprawą, osobliwie most w Surażu³¹⁹⁸ i Ploskach³¹⁹⁹ z tą kaucją, że do budowania mostu w Ploskach włość narewska auxiliatrice(m) ma dać opera(m).

A iż i.m. pp. obywatele ziemi naszej gorące wnieśli swe prośby, aby dekreta Głównego Trybunału Koronnego ex seriis controversiis lata, które są in executione rei iudicatis, mogły ad executione(m) finalem deduci e sortiu suum effectum in causis quibusvis, tedy i.m. pp. posłowie tenebuntur i w tym onem porrigere manu(m) et qua(m) diligentissime ekspostulować cum statibus Regni, aby tylko te dekreta ex controversiis lata mogły p(er) cap(ita)neos loci aut eoru(m) off(ic)ia ad executione(m) deduci, aby rzeczy i sprawy już odsądzone w dalszą nie chodziły remorę.

Także i executio in causis fisci g(e)n(era)l(ite)r om(ni)bus tako dawniejsze, jako terażniejsze podatków publicznych retenta, na które osobliwie wyszły asygnacje dekretami komisji litewskiej, aby mogli być p(er) off(i)cium ekspediowane i mieć swój robur za powagą i konsensem konwokacji, da Bóg, przyszłej.

A ponieważ dawniejsze generalne konfederacje przodków naszych i to continent w sobie, aby każdy któżkolwiek komu się o pewny dług zapisał i do grodu forma inscriptione odpowiadać się dobrowolnie poddał, bądź ante interregnum abo i sub interregno, takowy każdy podług zapisu swego aby p(er) grossu(m) iurisresitatu(m) cierpiał. A pp. starostowie że powinni vigore a(n)terioram g(e)n(er)alium confederationu(m) sine omni dilatione iuxta resitata(m) forma(m) sądzić i egzekwować. Tedy i.m. pp. posłowie dabunt opera(m), aby toż i terażniejszą generalną konfederacją a statibus Regni ratificatu(m) et approbatu(m) było.

Które to punkta, zgodnie namówione desideria i petita do koła naszego wniesione, wolnej i.m. pp. posłów naszych zlecamy promocji o to fraterne upraszając, aby i.m. ziemie naszej to caveant u stanów R.P., inquantu(m) te punkta, przez nas namówione desideria i petita i.m. pp. braciej do koła wniesione na tej [k. 406] konwokacji nie mogliby się pomieścić, aby na przyszłym, da Bóg, sejmie electionis też wszystkie i insze egłorbitancje, które tylko od całego województwa podane i proponowane przez i.m. pp. posłów (których da Bóg obierzemy) będą akceptowane et constitutionibus Regni firmiter obwarowane były. A i.m. p. marszałkowi koła naszego to zlecamy, aby tę instrukcją naszą, ręką swą własną podpisał i do akt grodu naszego brańskiego podał.

³¹⁹⁸ Suraż miasto królewskie nad Narwią, siedziba starostwa niegrodowego i sądów ziemskich ziemi bielskiej.

³¹⁹⁹ Ploski wieś królewska nad Narwią, położona na terenie starostwa bielskiego w ziemi bielskiej.

Działo się w Brańsku in loco solito sejmikom, anno et die quibus supra [15 X 1668 r.]. Mikołaj Łyczko³²⁰⁰ cześnik podlaski, podstarości grodzki i goniądzki, marszałek koła rycerskiego sejmiku brańskiego manu propria; Mikołaj Skaszewski chorąży ziemie bielskiej³²⁰¹; Jan ze Skiwów Skiwski³²⁰² sędzia ziemie bielskiej; Stanisław Wyszyński podsędek ziemie bielskiej³²⁰³; Krzysztof Niewiadomski podsędek wiski; Stanisław Lewicki podstoli podlaski³²⁰⁴; Joannes Hieronimus Brzozowski pocillator Podlachiae³²⁰⁵; Grzegorz Wyszyński pisarz [grodzki] mielnicki³²⁰⁶; Hieronim Kobylnicki; Gabriel Kurzeniecki; Karol Skaszewski³²⁰⁷ wojski ziemie bielskiej, kuchmistrz turowski, stolnik wiski; Jan Albracht Krakow miecznik ziemie bielskiej³²⁰⁸; Jan Wilczewski; Jan Kazimierz Brzozowski; Samuel Franciszek z Mińska Opacki stolnik warszawski; Michał Tomasz Skaszewski; Jan Rafał Falk; Paweł a Żale Żelski; Kasper Drozdowski; Stanisław Radziszewski komornik ziemie bielskiej; Balcer Szorc; Aleksander Łoknicki; Marcin Hołówka komornik g(raniczny) ziemie bielskiej; Walentinus Kasimirus Żochowski regent kancelarii brańskiej; Andrzej Stanisław Jamiołkowski regent grodzki goniądzki; Piotr Pietkowski; Tomasz Sutkowski; Zygmunt Wyszowski łowczy z(iemi) bielskiej³²⁰⁹; Jakub Popławski manu p(ro)pria; Jan Miszewicz; Ludwik z Żalego Żelski m.p.; Marcin Babiński; Maciej Stanisław Brzeźnicki regent ziemski [bielski]; Stanisław Franciszek Koc m.p.; Jan Greczewski; Wojciech Mystkowski; Jan Walerian Rapacki; Władysław Włosek m.p.; Aleksander Kiersnowski; Wojciech Kangowski; Mikołaj Markowski m.p.; Marcin Żochowski; Jan Władysław Włostowski m.p.; Andrzej Anzelm regent kancelariej grodu brańskiego m.p.; Joannes Raciborski m.p.; Krzysztof [?] Markowski m.p.; Joannes Idźkowski camerarius terrae bielscens(is); Stanisław z Świnar Świnarski m.p.

Sejmik relacyjny (pokonwokacyjny) ziemi bielskiej w Brańsku, 7 I 1669 r.

³²⁰⁰ Mikołaj Łyczko cześnik podlaski 1645-1683, podstarości i sędzia grodzki brański 1662-1683, podstarości goniądzki 1667-1683.

³²⁰¹ Mikołaj Skaszewski chorąży bielski 1643-1681.

³²⁰² Jan Skiwski pisarz grodzki brański 1645-1659, surogator (starosta) brański 1659-1664, sędzia ziemski bielski 1664-1678.

³²⁰³ Stanisław Wyszyński podsędek ziemski bielski 1664-1678, sędzia ziemski bielski 1678-1691.

³²⁰⁴ Stanisław Lewicki podstoli podlaski 1655-1675.

³²⁰⁵ Jan Hieronim Brzozowski podczaszy podlaski 1657-1684.

³²⁰⁶ Grzegorz Wyszyński pisarz grodzki mielnicki 1668-1676.

³²⁰⁷ Karol Skaszewski wojski bielski 1653-1685.

³²⁰⁸ Jan Olbracht Krakow miecznik bielski 1647-1669.

³²⁰⁹ Zygmunt Wyszowski łowczy bielski 1644-1673.

Mocą postanowienia konfederacji generalnej z 1668 r., sejmik relacyjny (pokonwokacyjny) ziemi bielskiej został wyznaczony na dzień 7 stycznia 1669 r. (VC, t. IV, vol. 2, s. 374).

1. Laudum sejmiku pokonwokacyjnego ziemi bielskiej w Brańsku, 7 I 1669 r.

Rkp. 1 LVIA Wilno, F. 1285, nr 18, k. 1-3v., kopia XVII-wieczna. Oblaty w urzędzie grodzkim brańskim dokonał Grzegorz Wyszyński pisarz grodzki mielnicki³²¹⁰ z upoważnienia Mikołaja Łyczki cześnika podlaskiego, podstarościego grodzkiego brańskiego i goniądzkiego, marszałka tego sejmiku, 8 I 1669 r. (f. 2 p. foestum Trium regum a.D.1669).

Rkp. 2 NGAB Mińsk, F. 1708, op. 1, nr 165, k. 5v.-7v., brak oblaty, fragment.

[k. 1] My dygnitarze, urzędnicy ziemscy i grodzcy i rycerstwo obywatele województwa podlaskiego ziemie bielskiej na sejmik relationis konwokacyj blisko przeszłej³²¹¹ za łaską Pana najwyższego szczęśliwie odprawionej, według czasu konfederacji generalnej opisanego³²¹² na miejsce sejmików zwyczajne do Brańska zgromadzeni, stosując się do tejże konfederacji laudum takie postanowiliśmy i punkta niżej w nim opisane za zgodą powszechną unanimiter uchwaleli.

Naprzód pospolite ruszenie, iż nie tylko według prawa dawnego województwu podlaskiemu służącego i zwyczaju odprawować powinniśmy i zwykłą wyprawą. Ale też et vigore constitutionis reasumowanej na sejmie blisko przeszłym³²¹³ tedy i teraz in casu necessitatis na RP naszą według tegoż prawa i dawnego zwyczaju powinni będziemy wyprawić żołnierza i konia po kozacku z dziesięci włók a usarskiego dobrego ze dwudziestu z porządkiem należytem wojennym, A jeśliby tego potrzeba była z inszemi powiatami tego województwa, także i z inszymi województwy sine divisione belli coniunctim zostawać mamy i stawać przeciwko każdemu nieprzyjacielowi tam gdzie potrzeba każe ruszyć się i według porządków o pospolitym ruszeniu opisanych, całej miłości ojczyzny naszej przykładem cnych przodków naszych bronić, sub poenis de expeditione bellica sancitis. A to za obwieszczeniem o tym pospolitym ruszeniu, jak chce mieć taż konfederacja generalna, jmci ks. arcybiskupa gnieźnieńskiego prymasa Regni³²¹⁴ i deputatów do niego z tej konwokacji naznaczonych.

³²¹⁰ Grzegorz Wyszyński pisarz grodzki mielnicki 1668-1676.

³²¹¹ Sejm konwokacyjny w Warszawie obradował w dniach 5 XI – 6 XII 1668 r.

³²¹² VC, t. IV, vol. 2, *Konfederacja generalna 1668 r.*, s. 374, termin sejmiku pokonwokacyjnego dla ziemi bielskiej został wyznaczony na dzień 7 I 1669 r.; dla ziemi drohickiej - 20 XII 1668r.; dla ziemi mielnickiej - 24 I 1669 r.

³²¹³ Ibidem, s. 366.

³²¹⁴ Mikołaj Jan Prażmowski arcybiskup gnieźnieński, prymas. interreks.

Do której wyprawy wszyscy ichm. należec będą, którzy tylko w tejże ziemi majątności swoje i sumy pieniężne quovis modo lokowane mają, nie ekscypując się od niej stawieniem pocztu na inszym województwie albo ziemi, gdzie by insze swe majątności mieli. Popis tych ludzi p(rae)senti laudo [k. 1v.] na dzień 15 miesiąca kwietnia blisko przyszły pod Brańskiem z wielu respektów. Na który popis ichm. pp. obywatele maioris fortunae poenarum sami przez się stawac, a co zwykli się stanowac cum suis comparticipibus, konie stawic sub poenis eisdem de expeditione bellica sancitis et peremptoria responsione coram iudicio capturali g(e)n(era)li varsovien(se) albo tej ziemi naszej do tych ludzi których wyprawowac powinniśmy modo suprascripto.

Użyliśmy prośbami naszymi za rotmistrzów jmp. Mikołaja Skaszewskiego chorążego ziemie bielskiej³²¹⁵, jmp. Jana Brzozowskiego podczaszego podlaskiego³²¹⁶, jmp. Marcina Malinowskiego, którym ichm. pp. rotmistrzom za prace i trudy [?] i fatygi podjęte submitujemy się eodem laudo dac in vim dementorum z czopowego albo jakich najpewniejszych retent ekstraordynaryjnych podatków taką, jaką przy popisie unanimiter da Bóg namówiemy, kwotę.

A za pułkownika jakośmy przed tym użyli prośbami naszymi j.o. ks. jmp. koniuszego W.K.L., starostę naszego brańskiego³²¹⁷ tak i teraz pilno upraszamy i zgodnie obieramy. Nihil tamen derogandum auctoritati im.p. podkomorzego naszego ziemie bielskiej³²¹⁸. A jeżeliby jaka interveniret legalitas ks. jm., żeby dla niej nie mógł adesse i być praesens przy wyprawionych przez nasz ludziach, tedy na miejsce ks. jm. aby zostawał jmp. Mikołaj Skaszewski chorąży ziemie naszej bielskiej fraterne o to jm. upraszamy.

Po miastach zaś bonorum regalium w ziemi naszej leżących to mieć chcemy, aby według dawnego prawa i konstytucyj o tym opisanych a osobliwie 1621³²¹⁹ w tym się poczuwali co owym incumbit i dosyc temu uczynili sub confiscatione bonorum mobilium et immobilium in casu contraventionis huic laudo publico et peremptoria ratione(m) w techże sądach kapturowych.

A iż nie tylko ab extra, ale też et ab intra summopere potrzebna jest domowa securitas i zasczyt tak od nieprzyjaciela postronnego, jako też i inszych malevolorum i swowolnych ludzi,

³²¹⁵ Mikołaj Skaszewski chorąży ziemie bielskiej 1643-1681, płk pospolitego ruszenia ziemie bielskiej w latach 1648-1669.

³²¹⁶ Jan Hieronim Brzozowski podczaszy podlaski 1657-1684.

³²¹⁷ Bogusław Radziwiłł koniuszy litewski 1646-1669, starosta brański 1653-1656 i 1657-1669.

³²¹⁸ Józef Karp podkomorzy bielski 1658-1691.

³²¹⁹ VC, t. III, vol. 1, s. 297-304, konstytucja *Pospolite ruszenie*.

którzy by chcieli oprymować domy nasze i bracią w domach pozostałą, tedy ad resistendum onym popolite ruszenie viritim zgodnie uchwalamy. Na które każdy, ktokolwiek mieni się być szlachcicem, powinien jako najprędzej iuxta facultates suas, za obwieszczeniem ich. pp. rotmistrzów niżej opisanych. A ichm. pp. rotmistrzowie za uniwersalem w. jmp. Józefa Karpia podkomorzego ziemie bielskiej stawać tam, gdzie okazja pokaże et toties quoties potrzeba tego będzie.

Także mieszczanie bonorum regalium i szlacheckich, jako i ze wsiów poddani tenebuntur zarówno stawić się, ponieważ agitur de communi securitate. Czego pp. podstarościowie, prowentowi urzędnicy serio dojrzyć mają i sami stawić się do rotmistrzów swych parafii. A to sub eisdem poenii de expeditione bellica [k. 2] sancitis ac peremptoria(m) responsione in casu huic laudo contraventionis coram eodem iudicio capturale terrae huius ad [2 sł. n.] terrae huius instantiam.

Do tych zaś ludzi, którzy viritim zostawać będą powinni do obrony domowej, pozwalamy braci naszej obrać sobie rotmistrzów w parafiach swoich, dobrze osiadłych obywatelów a zgodnych do dzieła wojennego, których powinni będą podać na rejestrze de nomine et cognomine im. p. podkomorzemu [bielskiemu] jako duktorowi swemu. A w których by parafiach obranych mieli, aby tychże do dalszej usługi braterskiej silno upraszali. A ichm. pp. rotmistrzowie, pp. porucznikowie powinni będą lud do obrony domowej należący w parafiach swoich zgromadzić, zapisać i tego dojrzyć, aby z dobrym porządkiem i orężem wojennym prezentowali go imci p. podkomorzemu [bielskiemu] i inszym ichm. pp. urzędnikom ziemskim i grodzkim.

A lubo każdy z nas dla ojczyzny miłej wiele powinien czynić, jednak iż to nie może być bez kosztu pp. rotmistrzów, tedy ichm. pp. bracia tenebuntur obmyślić słuszną onym konsolacją, zjehawszy się wcześniej przed ruszeniem się na popolite ruszenie z swoich parafii.

A przychylając się do deklaracji strony podatków na tej przeszłej konwokacji przez ichm. pp. posłów naszych danej, więc upatrując taką potrzebę RP, summam correspondentem poborom czterem iuxta posteriori abiurata, kalkulując w łan włók dwie, pozwalamy. A to na przysposobienie prowiantu i na zapłatę piechoty, na pewne praesidium in convocatione ordynowaną, którą sumę chcąc tym pewniej i prędzej wypłacić według deklaracji tejsze konwokacji a amjąc modum contribuendi a cessum ziemi naszej poborów dwa sine abjuraty zgłosnie uchwalamy. Które mają być wybierane według dawnej simplae poborowej eo tamen cum custodito, aby nie większa suma jedno korespondująca czterem poborom cum abiuratis

posterioribus iuxta declarationem włok dwu w łan na pomienioną potrzebę RP przez p. poborcę do rąk p. komisarza ziemie naszej oddana była, a druga suma ad aerarium publicum ziemie naszej wchodziła, a to na zapłatę regimentowi do województwa naszego ordynowanemu i już na powiaty rozebranemu.

Praecavendo i to, aby in posterum pobory wybierane były według deklaracji konwokacji blisko przeszłej, dążąc jednak w tym opcją ichm. pp. dzierżawców dóbr [k. 2v.] królewskich, aby te dwa pobory wybierali eo quo videbitur meliori modo, byle tylko summa proveniens dóbr pomienionych korespondowała poborom dwom przez nasz uchwalonym sine abiuratis według dawnej simplae.

In supplementum tychże poborów uchwalamy p. poborcy wybierać od luźnych ludzi w miastach i miasteczkach rezydujących i gdziekolwiek najdą. Ale tak in bonis regalibus, jako et terrestribus po groszy 20.

A od czeladzi obojej płci, męski i białogłowski de sngvine christiana, która u Żydów contr legem publicam cum omni inconvenientiae służy, po zł 2. Którą czeladź powinni burmistrzowie miast i miasteczek a we wsiach wójtowie na rejestrze fideliter podać ad acta castren(sis) branscen(sis) albo p. poborcy i ten rejestr poprzysiąc na sądach kapturowych. Szanc [?] i prasołka większa i insze accidentiae według konstytucji o tym wyraźnych do tychże poborów należeć et sine omni impedimenta oddane być mają, sub poenis contra retentores publicam contributionum sancitis a luźni i czeladź żydowska sub poena coli.

A te pobory przez nas uchwalone mają być wybierane a data huius laudi computando za niedziel 4 a oddane do rąk p. poborcy naszego niżej mianowanego ad diem prima martii venturam. Do których wybierania obraliśmy poborcą imci p. Bartosza Łoknickiego, który powinien będzie jurament wykonać super fidem exactionem na sądach kapturowych przed zaczęciem tej swojej egzakcji.

Które to pobory modo praemisto uchwalone powinniśmy z dóbr swych dziedzicznych jako i ichm. pp. dzierżawcy a bonis regalibus i posesorowie dóbr duchownych de bonis suis z których zwykle płacone bywają podatki publiczne intra profinatum tempus oddać et de facto zapłacić, sub poenis contra retentores publicarum sancitis, coram iudicio capturali responsione et executione in dillata iuxta confoederationes g(e)n(era)les favenda. Także i o retenta³²²⁰ dawniejsze publicznych podatków, osobliwie na które asygnacje od skarbu wyszły za

³²²⁰ W tym miejscu urywa się tekst rkp. 2.

dekretami Komisji lwowskiej, także wszystkie retentorom i egzaktorom forum naznaczamy, ażeby inszej braciej, którzy te podatki wydali praevidionis w tym nie było na dobrach [k. 3] retentiorów wszystkich.

Egzekucje mieć chcemy podług tychże konfederacji generalnych tak dawniejszych, jako i blisko przeszłej. A iż taż konfederacja to w sobie continet, aby pomieniona suma przez komisarze województw, ziem, powiatów na miejsca eadem confoederatione specyfikowane odwożona była, tedy stosując się do niej komisarzem jmp. Jana Zakrzewskiego zgodnie obieramy. Któremu na odwóz tych pieniędzy zapłacić i koszty po groszu od złotego a to z czopowego blisko przeszłego odebrać pozwalamy.

A do odebrania soli powiatowej na ziemię naszą przychodzącej od jmp. administratora żup³²²¹ koronnych za dystrybutora teje jmp. p. Jana Tobiasza Brzozowskiego cześnika czerniechowskiego³²²² e medio nostri deputujemy, który powinien się zachować eo in passu uchwalonego.

A że to mieć chcemy, aby czopowe teje ziemie naszej bielskiej et consequenter modo arendae trzymane było, tedy do tego czopowego jmp. z Wołyniec Zaliwskiego za administratora obieramy a nie inszym sposobem, ale żeby to czopowe per arendam przyjął unanimiter pozwalamy, Która arenda na sądach kapturowych przez ichm. pp. sędziów ma być z ichm. postanowiona i kontrakt napisany et in passu taxa officiose dawno postanowiona.

Vendibilium et exsitibilium iż dla abdykacji KJM³²²³ sub hoc interregno per officium competens, według dawnego prawa nie może ad effectum deduci, tedy vigore huius laudi wszystkie ukrzywdzonym cuiuscumque conditionis cum transgressoribus et contravenientibus pomienionej taksie forum et terminum peremptorium w sądach kapturowych naznaczamy. Także i tym, którzy towary zabronione satuty et constirtutionibus Regni za granice wywożą, reasumując in toto statuta et konstytucje wyraźne o tym.

A iż jako wszędzie, tak i tu nie mniej w ziemie naszej, abominalibus est consuetudo a zatym summa absurda następują, że Żydzi w miastach i gdziekolwiek są chowają czeladź chrześcijańską przeciwko wyraźnemu prawu Boskiemu i pospolitemu, tedy aby ta licentia coercere mogła się, która nie ustaje i podczas tego interregnum, pomienionym Żydom wszystkim in genere tak in bonis regalibus, jako i ziemskich rezydującym forum ex peremptorium

³²²¹ W tekście błędnie: żuk.

³²²² Jan Tobiasz Brzozowski cześnik czernihowski 1661-1677, wojski podlaski 1677-1703.

³²²³ Jan Kazimierz Waza.

terminum w sądzie kapturowym naznaczamy ad instantiam instigatorii ex crimini [?] incolae terrae huius. A kto by się ważył w takiej sprawie potajemne pomiarkowanie i zajednanie uczynić, tedy ma iisdem poenis subiacere i w tymże sądzie peremptorie [k. 3v.] respondere ad instantiam instigatorii eiusdem iudicii capturali.

Które to laudum przez nasz zgodnie postanowione, zleciliśmy jmp. marszałkowi koła naszego z podpisem ręki swej do akt grodzkich brańskich podać.

Działo się w Brańsku, na miejscu sejmikom zwyczajnym die 7 I r. P. 1669.

Mikołaj Łyczko cześnik podlaski, podstarości grodzki brański i goniądzki, marszałek sejmiku teraźniejszego m.p.

2. Instrukcja sejmiku pokonwokacyjnego ziemi bielskiej w Brańsku, 7 I 1669 r.

Rkp. LVIA Wilno, F. 1285, nr 17, k. 1-8v. Oblaty w urzędzie grodzkim brańskim dokonał Grzegorz Wyszyński pisarz grodzki mielnicki z upoważnienia Mikołaja Łyczki cześnika podlaskiego, podstarości grodzkiego brańskiego i goniądzkiego, marszałka tego sejmiku, 8 I 1669 r. (feria sec[unda] in crastino Trium Regum a. D. 1669)

[k. 1 v.] Instrukcja z sejmiku brańskiego relationis ichm. pp. posłów ziemie naszej bielskiej po konwokacji blisko przeszłej za łaską Pana najwyższego szczęśliwie odprawionej, konfederacją generalną opisanego i determinowanego na elekcją, da Bóg, przyszłego pana, konfederacją generalną warszawską blisko przeszłą opisanego, j.o. ks. jmp. [1] Bogusławowi na Słucku i Kopylu, Birzach i Dubinkach Radziwiłłowi, koniuszemu W.K.L., panu na Newlu i Siebieżu, brańskiemu, barskiemu, poszewińskiemu etc. staroście, w. jmp. [2] Józefowi Karpiewi podkomorzemu ziemie bielskiej, ur. jmp. [3] Mikołajowi Skaszewskiemu chorążemu, [4] Janowi Skiwskiemu sędziemu ziemskiemu ziemie bielskiej, [5] Janowi Hieronimowi Brzozowskiemu podczaszemu podlaskiemu, [6] Stanisławowi Wyszyńskiemu podsędkowi ziemie bielskiej, [7] Mikołajowi Łyczkowi cześnikowi podlaskiemu, podstaroście grodzkiemu brańskiemu i goniądzkiemu, [8] Krzysztofowi z Żalego Żelskiemu pisarzowi ziemskiemu ziemie bielskiej, [9] Stanisławowi Niemierze podczaszemu lubelskiemu, [10] Samuelowi Franciszkowi Opackiemu stolnikowi warszawskiemu, [11] Achacemu Turobojskiemu skarbnikowi ziemie bielskiej, [12] Hieronimowi Koryckiemu, [13] Janowi Tobiaszowi Brzozowskiemu cześnikowi czerniechowskiemu, [14] Benedyktowi Olszewskiemu pisarzowi grodzkiemu brańskiemu, [15] Krzysztofowi Kostro pisarzowi grodzkiemu włodziemskiemu, [16] Grzegorzowi Wyszyńskiemu pisarzowi grodzkiemu

mielnickiemu, [17] Janowi Kazimierzowi Brzozowskiemu staroście narewskiemu, [18] Janowi na Wołyńcach Zaliwskiemu, [19] Krzysztofowi Niewiadomskiemu podstolemu ziemie wiskiej, [20] Franciszkowi Sczawińskiemu wojewodzie podlaskiemu, [21] Kazimierzowi Kanigowskiemu podczaszemu ziemie bielskiej, [22] Janowi Kazimierzowi Żelskiemu majorowi JKM, [23] Alekszandrowi Łoknickiemu, [24] Kazimierzowi Markowskiemu, [25] Krzysztofowi Dulskiemu, [26] Marcinowi Malinowskiemu, [27] Piotrowi Pieckowskiemu, [28] Pawłowi Karolowi Hryniewickiemu [k. 2] posłom od nas, obywatelów tejże ziemie bielskiej zgodnie obranym dana, die 7 I 1669 r.

A iż tak fata voluere RP naszej, aby ta ojczyzna nasza po abdykacji najjaśniejszego Jana Kazimierza króla szwedzkiego, przed tym k[róla] polskiego in orphanitate zostawała a my synowie tej ojczyzny że [wiele] w niej egzorbitancji widziemy, tedy nim nam przyjdzie do obrania no[wego] pana, daj Boże też naszą ojczyznę kochającego i nam szczęśliwie panującego, hoc pro primo egzorbitancji kładąc, które największe i w krajach naszych nigdy nie bywałe a przecie najniebezpieczniejsze intervenit exorbitans, to jest abdykacja, która jako multis malis RP affecit wszyscyśmy doznali. Zaczyn severa lege cavendum, żeby tej nigdy nie bywało i gdyby kto by ją in posterum proponował vita et fortuna caveat.

Barzo i to szkodzi reputacji gentis Polonae, że co się na jednym sejmie postanowiło na drugim cassatur. Jako się to teraz stało, gdy pozwoleń na sejmie abdicacionis królowi JM subsydium, znowu na sejmie convocationis onemu kontradykowano. A najwięcej ci, którzy największe dobrodziejstwa i łaskę jego uznali. Zaczyn abyśmy hanc maculam ingratitude[is] na sobie nie ponosili, trzeba ante omnia tak dobrotliwemu panu pro malisa [?] praestere.

Konfederacje wszystkie pacem et securitatem dissidentium in religione christiana concernentes przysięgą przeszłych królów i pactis conventis zatwierdzone in o(mn)ibus punctis et clausulis, aby naruszone nie zostały i żeby jako przeszłe, tak i terażniejsze konfederacje przyszłemu panu in pacta conventa inserowane i przysięgą onego roborowane były, bez najmniejszej in usitata rota iuramenti odmiany. Tak żeby dissidentes in religione i stara Ruś nie tylko publica tranquillitate gaudeant, ale też z inszą szlachtą omnes w ojczyźnie [...] ³²²⁴ mieli accessata publica [...] ³²²⁵.

³²²⁴ Tekst uszkodzony, dwa lub trzy wyrazy nieczytelne.

³²²⁵ Tekst uszkodzony, dwa wyrazy nieczytelne.

Ius belli et pacis maneat penes in totam RP i żeby królowi nie wolno było sine consensu omnium ordinum nie tylko wojny prowadzić ale i najmniejszych zaciągów formować. Gdyż to jest fundamentalne prawo, najmniejsza w nim kontrowersja iugulat wolności nasze.

[k. 2v.] Także wszystkie insze rzeczy, które do wszystkich trzech stanów należą, żeby do dwóch tylko traktowane i ekspediowane nie były. W czym senatus consulta jako najbardziej circumscribere trzeba.

Wolna elekcja iż jest pupilla praw i wolności naszych, żeby jako najgruntowniej obwarowana była i żeby koniecznie puniantur i ci, którzy byli authores et cooperatores tego, iż externis armis promovebant electionem, przez co tantum lusum est civilis sanguinis RP in aestimabilibus afflicta damnis.

Amnistiej na konwokacji przeszłej napisanej, iż na sejmikach wzmianki nie było, znieść ją potrzeba albo tak ją interpretować, żeby tylko propositionem electionis vivente principe okrywała ale nie tak wielkie crimina contra RP commissa jako bellum civile, wprowadzenie wojsk litewskich do Korony z wielką wielu ruiną, iuditium na nieboszczyka jmp. Lubomirskiego³²²⁶ et falsorum testium przeciwko niemu, conquisitionem, falsationem monetae i insze tym podobne kryminały, których authores et promotores sądzić i exemplariter karać potrzeba. Czego ichm. pp. posłowie żadną miarą odstąpić nie mają i choćby insze egzorbitancje w reces pusczone były, tych koniecznie urgeant executionem i żeby tacy jeśli surowiej karani nie będą, przynajmniej ut arceantur a nominatione przyszłego pana.

Materiae statum totius RP zachodzące a nade wszystko te, które redolent aliquam mutationem, żeby nie były na sejmach traktowane, jeśliby wprzód na partykularnych sejmikach instrukcjami królewskimi nie proponowane i jeśli co takowego irrepsit in volumen legum żeby to było cassatum.

Unia z Koroną WKL jako jest stricto nexu spojona w jedno RP corpus coaluit, każdemu wiadomo, zacyym assendae jej jako najmocniejszego utwierdzenia ineanur r(a)tiones. A ponieważ tacy się znaleźli, którzy sine omni tractatorum vincularum reverentia scysją i dysmembracją potrzasać mieli [...] ³²²⁷ równe tak wielkiemu ekscesowi odnieśli karanie.

³²²⁶ Jerzy Lubomirski (1616-1667) marszałek wielki koronny i hetman polny koronny, przywódca rokoszu 1665-1666.

³²²⁷ Tekst uszkodzony jeden lub dwa wyrazy nieczytelne.

A iż i to redolat dismembrationem, że się zagęściły na sejmach osobliwie sesje WKL, żeby tego na potym nie bywało. I ponieważ to jest jedna, nierozdzielona RP, żeby wszystkie publica negotia coniunctim obudwu narodów publice traktowane były.

De modo concludendorum comitorum serio agere i w lepszą rezę wprawić je potrzeba, [k. 3] żeby nie było wnoszone na górze co by wpród na dole w izbie poselskiej traktowano nie było. Żeby prolongacje et nocturnas conclusiones znieść cale bo praetio i z niewczasu i król wszystkiemu attendere nie może, i posłowie się rozchodzą. Tak że lepiej jest, żeby się jeden sejm i drugi spadał, niż RP tot involuatur periculis.

Siła i w tym decedit authoritati et dignitati RP, że sine omni reverenti[ae] maiestatis regis, wielkie się dzieją swary i przymówki na sejmach. [O] czym ostre na takich napisać prawo, którzy by posła opprimere i słowem namniejszym ledere, jako się dotąd działo, ważyli się.

Tego też jako najbardziej postrzec ne vox libera opprimatur i żeby zaraz za wyjściem z protestacją jego posła, cesset activitas et sistatur cursus publicorum consiliorum et iuditorum.

To jest rzeczą pessimi exempli i RP szkodliwą, że ichm. pp. marszałkowie poselscy ważą się takie konstytucje inserere in volumen legum na które generalnej nte było zgody, a drugich nawet i mentio nie była. Zaczyn obviare temu. A tych, którzy się dotąd temu ważyli na których ex ea occasione posłowie p[ro]testacje zanieśli, żeby surowo et exemplariter karano, gdyż jeżeli na tych [którzy] acta publica falsificant ostre jest napisane prawo. Dopieroż na falsator[ów] constitutionum Regni ostrzej animadvertere trzeba i ad nominationem regis ich nie przypuszczać.

Publiczne podatki żeby na partykularnych sejmikach nie bywały uchwalone, ani też przez uniwersały KJM stanowione, ale tylko na sejmach za generalną wszystkich stanów zgodą.

Ponieważ tempore interregni jm. ks. arcybiskup³²²⁸ zawsze szlachtę dobrze osiadłą do pogranicznych monarchów i książąt z upewnieniem przyjaźni wyprawia[ć] powinien, tedy ci wszyscy, którzy do takich legacji przez jm. ks. prymasa zażywani będą, mają ab omni dlatego ex cuiusvis impetitione być wolni. Jednak żeby swoją legacją za rekwizycją stanów RP a [...] ³²²⁹ [...]ctione legitimare byli powinni.

³²²⁸ Mikołaj Prażmowski arcybiskup gnieźnieński, prymas, interreks.

³²²⁹ Tekst uszkodzony, dwa lub trzy słowa nieczytelne

Urzędy wszystkie i wakansy przed rezygnacją od KJM oddane, żeby in s[uo] [...]unlore zostawały, zwłaszcza że tacy się znajdują, którzy przywilejom kró[lew]skim contadicunt. Które KJM podpisał po pierwszej denuncjacji [o] abdykacji, po której nam jeszcze królował potestare regia(m) integra(m) niedziel [k. 3v.] kilkanaście aż ad ipsam abdicationis terminum, nie będą tedy takie kontradycje ważne, gdyż każdy z łaski pańskiej i zasług swoich cieszyć się ma.

Expedi RP, żeby authoritas wyższych urzędów lege była circumscripta salvis modernis possessoribus to jest eadequa conveniet tota RP.

Reassumere też prawo de incompatilibus koniecznie trzeba salvis modernis possessoribus ob insygnia illorum in RP merita.

Licentia militaris jako przez te nieszczęśliwe czasy postronnych i domowych mieszanin górę wzięła, nie masz jednego w ojczyźnie obywatela, który by acerbe nie miał tego eksperymentu lubo wszystkie prawa tego vetant. Trzeba tedy in irecum RP rationes, żeby temu zabezpieczyć i reasumować dawne prawa de delicto militum de transitu et hospitacionibus in bonis nobilium i one jako najbardziej obostrzyć.

Ihm. pp. hetmani obojga narodów żeby tempore interregni inscia RP nowych zaciągów nie formowali, ani przystawieniem pocztów wojska augmentowali, ani fortet in visceribus Regni et bonis regalibus nie zakładali. A że taki proceder merito suspicionem novet, pytać się będą ihm. pp. posłowie z jakiej okazji Grodno teraz fortyfikują, ponieważ za łaską Bożą teraz o żadnym postronnym nie wiemy nieprzyjacieli.

A in quantum by komisje³²³⁰ zniesione nie były, żeby ihm. pp. hetmani dyrektorami onych nie bywali. Bo iż ci są, iudices i distributores pieniędzy różne się stąd dzieją inkonwenjencje.

Ponieważ prawo per expressum to mieć chce, żeby tempore interregni et durante electione wojska wszystkie tak koronne, jako litewskie, [nie] in visceribus Regni ale in excubiis na granicach zostawały, upraszać będą ihm. pp. posłowie ihm. [ks.] prymsa (choćby dwom ihm. tygodniem albo dwiema niedzielami przed zaczęciem elekcji jachać do Warszawy przyszło), żeby te wojska, które są in medie ullio Korony i WKL, zaraz na granice ustąpiły z tą

³²³⁰ Chodzi o trybunały skarbowe, zwane również komisjami.

deklaracją, że poki wojska ex visceribus Regni nie wynidą, żadną miarą do nominacji nowego pana nie przystąpią.

Lubo wszelkie związki i sprzysiężenia się jako zawsze tak osobliwie tempore interregni w prawie są zakazane, jednakże jeśli by kto w czym takim durante [k. 4] moderno interregno konwinkowany był, żeby wszyscy przeciwko takiemu powstałi, urgebunt ichm. pp. posłowie.

Stypendia wojsku żeby w czas stato tempore płacone były. Także obmyślić sposoby potrzeba, gdyż tak RP w wielkie długi nie zajdzie i wojsku do szkodliwy[ch] ojczyźnie związków odetnie się okazja.

Wielka się w tym dzieje krzywda żołnierzowi gdy te praemia, które RP chciałaby [mieć] obrócone na nagrodę i ukontentowanie rycerskich ludzi za ich ciężkie ha[rowa]nia i hojnie wylaną krew żądaj ci, którzy i wojska nie widzieli, i żadnej RP nie uczynili przysługi. A nawet i białogłowy per comutationem iura[m] wielkie i bogate trzymają dzierżawy. W tym tedy że jest siła exorbitatum, trzeba żeby ten panis bene meritorum od inszych non praecipiat.

Sądy sejmowe jako najbardziej ocyrkłować a mianowicie in causa perduellionis, gdyż choć niewinny civis jest przez takie abusus securus być nie może. Czego mamy przykład w nieboszyku jmp. Lubomirskim w której sprawie słuszna żeby była inkwizycja i żeby fałszywi świadkowie exemplariter byli pokarani.

Trybunalskie dekreta żeby takie nie bywały, które vim legis scopiunt i żeby te, które tak [by] stanęły, lege publica kasowane były.

Fałszywa moneta jako wielką RP przynosi szkodę i jako ją to praemit i prawe[m] [...]gubat, każdy z nas na sobie tego doznawa. Żaden nieprzyjaciel, żadna calamita[s], których tak wiele ojczyzna nasza przez te nieszczęsne czasy ucierpiała, tak wielkiej nie przyniosła szkody, jako ta ostatnia pestis i śmiertelna prawie zaraza, która krew z tej biednej naszej matki wysawszy, intercuti aqua ją napełniła, Potrzeba tedy koniecznie takowe adinvenire media, jakoby to przez wszelkie które się podadzą sposoby ratować, żeby ta zła moneta corrigi, a lepszą RP napełniona być mogła oraz sąd surowy et irremissibile executione extendere nad temi, którzy się wąż tantum flagitium przeciwko ojczyźnie popełnić, że nie tylko daleko więcej nad przyzwoloną kwotę wybili złej monety, ale że i srebrne dobre pieniądze wykupowali a na leter[cyno]we przerabiali, przez co irreparabilia damna RP ponosi.

Jmp. podskarbiemu przeszłemu³²³¹ kwit od RP nie m[oże] [...]³²³² [...]lum i dostatecznie się wyrachuje a ta kalkulacje żeby [...]³²³³ [nie] była, ale przed całą RP in pleno consensu, żeby się każdemu do tej materiej przy[wieść] wolno było.

A że są konstytucje wyrażone o tym, aby król podczas wojny działa, proch, kule i str[aż] wszelaką swoim kosztem perswadował [?], instabunt ichm. pp. posłowie, aby to [...]³²³⁴ [...]tatum nie było, przeczytawszy konstytucje 1576³²³⁵ anno et 1588³²³⁶ a[nno].

[k. 4v.] Także aby król granic Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego swoim sumptem bronił, na to salva manente kwarta.

Do tego aby vota senatoru(m) consultati i przy tej stronie zostawał, która do prawa i wolności RP blisko przystępuje.

Konstytucje w roku 1576³²³⁷, item 1609³²³⁸ uchwalone i artykuły opisane de non praestanda Regi obediaentia gdyby przeciwko prawu co się działo, aby reasumowane były.

Sejmy, że mimo prawa części[ej] składane bywają, co musi być z wielką zgubą stanów RP, invigilabunt w tym i ichm. pp. posłowie, aby według prawa in bienno składane bywały a nie dłużej odprawowane tylko przez niedziel sześć particularibus conventibus praemissis.

I to nie mniej praemit RP naszą, że przy dworze i w pokoju pańskim pełno zostawało extraneos, przed którymi nie docisnęli się ojczyzny naszej synowie, czego by in posterum nie było. A nawet tychże cudzoziemców przyszły, da Bóg, pan aby et circa custodium corporis sui nie miewał, ani im urzędów i inszych godności konferował, ani dobra iure caduco ad se devoluta onym rozdawał omnem curam adhibebunt w tych ichm. pp. posłowie, stosując się do konstytucji 1588³²³⁹ et 1607³²⁴⁰ anni.

³²³¹ Jan Kazimierz Krasieński podskarbi wielki koronny 1658-1668.

³²³² Tekst uszkodzony, dwa lub trzy słowa nieczytelne.

³²³³ Tekst uszkodzony, dwa lub trzy słowa nieczytelne.

³²³⁴ Tekst uszkodzony, dwa słowa nieczytelne.

³²³⁵ *VC*, t. II, vol. 1, s. 367, konstytucje sejmu koronacyjnego, *O wojnie albo ruszeniu pospolitym [...]*.

³²³⁶ *VC*, i. II, vol. 2, s. 57, punkt 7 paktów konwentów Zygmunta III.

³²³⁷ *VC*, t. II, vol. 1, s. 370, konstytucje sejmu koronacyjnego, *Declaratio articuli de obediaentia*.

³²³⁸ *VC*, t. II, vol. 2, s. s. 380, konstytucja *De non praestanda oboediaentia*.

³²³⁹ *VC*, t. II, vol. 2, s. 57, punkt 12 paktów konwentów Zygmunta III.

³²⁴⁰ *VC*, t. II, vol. 2, s. 340, konstytucja *O cudzoziemcach*.

A niemniej i o to, aby reasumowana była konstytucja 1588 sub titulo³²⁴¹ ‘abyśmy nie stanowili spraw sejmowi należących’³²⁴², przeciwko której secus dzieje się.

Alienatio dóbr RP aby in posterum nie bywała. A te które są avulsa in RP i przeciwko którym protestacje zasły, jako to rationale Tykocina³²⁴³ w ziemie naszej bielskiej leżącego, żeby ad dispositionem regiam należały. Więc aby nie komu inszemu, ale incollis et terrigenis huius terrae konferowane były tylko ad vitae tempora. A iure hereditario et perpetuo żaden nie ważył się onych upraszać sub amissione honoris et poenis in iure descriptis.

Dobra które podlegały reformacji świętej pamięci królowej JM³²⁴⁴ aby quam primum redeant ad RP³²⁴⁵ i należały ad dispositionem regiam, gdyż to jest przeciwko jawnemu prawu.

Privilegia aby przeciwko prawu nie były wydawane na starostwa i insze dzierżawy, które synecuriant donatariuszów inszych, którzy specialii privilegio gaudent a które są wydane, aby anihilowane i kasowane były.

[...] ³²⁴⁶ [ko]nstytucją 1562³²⁴⁷ sub titulo ‘o dożywociach na straconych sumach’ [...] ³²⁴⁸ niemniej invigilare ichm pp. posłowie mają.

Także aby klejnoty RP zatrzymane oddane były o które protestacje są zanesione, czego RP powinna upominać się na dobrach tych ichm., którzy się asekurowali i rozebrali między się one. Także obicie ‘Potop’ i insze różne klejnoty et suppellectilia gasas regias.

Upatrując i to być cum bono RP, aby ichm. pp. hetmani, marszałkowie, pieczętarze i podskarbiowie na swe urzędy tylko ad triennium mieli konferowane sobie i na to preminencie per electionem tertii ordinis ex numero czterech kandydatów a nie inaczej [k. 5] ichm. postępowali, committimus ichm. pp. posłom, aby to proponowali statibus Regni i o to się starali, żeby toż było lege cautum przynamniej pro futuro, salvis modernis possessoribus, którzy mają conservari circa privilegia sua.

³²⁴¹ VC, t. II, vol. 2, s. 63, konstytucja *O niestanowieniu spraw sejmowi należących*.

³²⁴² W tekście instrukcji błędnie: nienależących.

³²⁴³ Na mocy konstytucji sejmu z 1661 r. Tykocin wraz ze starostwem otrzymał Stefan Czarniecki w dziedziczne władanie, jako nagrodę za zasługi wojenne. VC, t. IV, vol. 2, s. 98-99, *Gratitudo meritorum wielmożnego wojewody ruskiego*.

³²⁴⁴ Ludwika Maria Gonzaga de Nevers 1611-1667, żona Władysława IV, następnie Jana Kazimierza.

³²⁴⁵ Królowa była posesorką starostw: grudziądzkiego, lubomelskiego, wiślickiego i tucholskiego.

³²⁴⁶ Tekst uszkodzony, luka na trzy lub cztery słowa.

³²⁴⁷ VC, t. II, vol. 1, s. 98, *O dożywociach na sytaconych sumach*.

³²⁴⁸ Tekst uszkodzony, luka na trzy lub cztery słowa.

Wiele należy i na tym RP, aby pp. podskarbiowie podatki ordynaryjnemi ekstraordinaryjn[i]e kontraktów privata autoritate nie zawierali tylko na sejmach i to cum bene possessionatis illius palatinatus sive terrae, której o te podatki mieliby zachodzić kontrakty. Za czym i w tym invigilabunt ichm. pp. posłowie, aby inaczej nie było.

A lubo są naznaczeni komisarze do zapłaty wojsku, ale że i stąd żadnego emolumentu [nie] widać RP, kiedy chociaż dochodzi zapłata na regimenty na województwa podzielone i [na][chorą]gwie na powiaty rozebrane, jednak po dawnemu wielka mizeria i defectus ludzi tak [pod] chorągwiami polskimi jako i cudzoziemskimi jawno pokazuje się. Tedy prospiciend[um] i w tym lege ferendum, aby pp. komisarze na tej elekcji przyszłego, da Bóg, pana jurament wykonali, fidele tego doglądać mają, aby completus był numerus wojska na które pieniądze z województw, ziem i powiatów odbierają i z dobrem porządkiem do wojny należytych i jak wiele ludzi w którym pułku albo regimencie popiszą. Taki registr do akt grodzkich powiatu tego, z którego odbierają pieniądze podać, mają. A to należy intruspatium medii anni.

Podatki na zapłatę wojsku które będą na sejmach uchwalone a na sejmikach partykularnych namówione, aby nie do pana podskarbiego et in posterum oddawane były, ale przez pp. deputatów i poborców, których sobie bracia na sejmiku obiorą, żołnierzów dochodziły et [...] ³²⁴⁹ według delacji tej konwokacji na której to stanęło, aby pobory płacone [były] dwie włóki w jedną inkludując. Et in posterum to per constitutionem cautum było, żeby [zwy]czajem i przykładem inszych województw, które płacą podatki z łanów a w łanach najdują [się] włók trzy i województwo nasze simili modo wypłacali publiczne podatki.

A iż między inszymi egzorbitancjami i to nie mniejsze jest exorbitans, bo gwałt się dzieje prawu nie tylko privatorum, ale i publico, gdy żołnierz in viscera Regni wprowadzony na koń, sobie ciężkie ustawy postanowił. A tym cięższe, że bez komputu łanów, podziału słusznego zimowych chlebów dzierżawy bonorum regalium i dobra duchowne wojsku rozdane, nie upatrując w tym aequalitatem, ani respektując na znaczne spustoszenia pomienionych dóbr tak RP, jako i duchownych. Na czym ichm. pp. posłowie mając mieć seriam na to animadversionem i o to pilno ekspostulować cum statibus Regni, aby ab hinc nie bywał ten podział prywatny hibernorum, ale tylko na sejmach według komputu podanego [i] produkowanego. A to zabiegając ostatniej zgu[by] [...] ³²⁵⁰.

³²⁴⁹ Tekst uszkodzony, luka na dwa słowa.

³²⁵⁰ Tekst uszkodzony, luka na trzy lub cztery słowa.

Niemniej procurabunt, żeby beneficja ecclesiastica [...] ³²⁵¹ actu presbiterii. A ktoby existens laicum trzymał jakie beneficjum, ut teneatur [...] ³²⁵² restitutione proventuum.

Także biskupstwa aby tylko mere księży, którzy już są kapłanami były roz[dawa]ne. I żeby żaden habitum episcopalem nie nosił, który nie jest consecratus i nie [jest] księdzem w katedrach.

[k. 5v.] Więc i kanonikami aby szlachta bywała, a nie plebei, exceptis his, którzy na doktorie fundusze mają erygowane.

A że i to jest przeciwko prawu wyraźnemu, że księża bawią się administracjami dóbr RP dziedzicznych a przez to omieszkiwają officia sua spirytualia, tedy i to serio proponendum ichm. pp. posłowie statibus Regni, aby ad hinc żaden spiritualis nie miał w swej administracji żadnych dóbr ubique locorum. A w ziemi naszej jm. ks. Szulc proboszcz wysokiński ³²⁵³. O czym jest statut 1538 ³²⁵⁴, sub titulo 'Spiritualis', folio 45.

I to, że mniej consonum aequitati ichm. pp. duchowni we dwie lecie zostawają deputatami, tedy providendum w tym, aby aż w lat cztery jako i świeccy do tych funkcji przychodzili. Do tego w insze dni, exceptis feriis sextis, sądów trybunalskich nie impediowali et in causas mixti fori żeby tylko sześciu ad sententias a jeżeli et in quantum do czego by przyszło, aby in causis criminalibus per causam statuitionis sprawowali się.

Beneficia aby jedno nec amplius trzymali sub nullitate collati alterias. Bo siła beneficji trzymając, nie mogą dosyć uczynić wszytkiemu do czego obligati funduszami i zabezpieć ruinom, których jest niemało w domach Bożych.

A iż na tym siła należy RP naszej, aby KJM ożenie zawsze bywało cum consensu omnium ordinum Regni, tedy i to lege cavere debent ichm. pp. posłowie nasi, aby tak przyszły, da Bóg, pan (in quantum by mielibyśmy danego exsortem matimonii z woli Boga wszechmogącego) jako i posterum utinam postera fata przyszłego KJM, aby in perpetuum to było obwarowano firma lege.

Więc że ma wielką niewygodę ziemia nasza bielska i wszyscy jej obywatele a mianowicie w trakcie tykockiem rezydujący, którzy dla złych przepraw i odległości miejsca nie

³²⁵¹ Tekst uszkodzony, luka na pięć lub sześć słów.

³²⁵² Tekst uszkodzony, luka na jedno słowo.

³²⁵³ Parafia w Wysokiem Mazowieckiem pw. śl). św. Aleksandra, Jana Chrzciciela i Wszystkich Świętych.

³²⁵⁴ Zapewne jest to przywołanie konstytucji sejmu piotrkowskiego z 1538 r., *Ne spirituales iudiciis saecularibus se immisceant*. *VC*, t. I, vol. 2, s. 173.

mogą zjeżdżać na elekcje deputackie do Drogiczyna, tedy starać się o to mają ichm. pp. posłowie, aby na swoją alternatę mogliśmy obierać deputata na sądy trybunalskie w Brańsku, gdzie insze odprawujemy elekcje i wszytkie sejmiki.

Komisja względem szkód od wojska WKL województwu podlaskiemu uczynionych, że dotychczas nie doszła i ad effectum urgebant sedulo, aby i ta in volumen legum wpisana była i to obostrzono było prawem, aby na komisjej [...] ³²⁵⁵ tych wszytkich szkód nieomylna mogła być rekompensa.

W miastach sądowych gdzie się publica traktują, sejmiki odprawują, aby żaden żołnierz konsystencji, popasów i noclegów nie miewał. Gdyż to summum inconveniens i z wielką krzywdą musi być przyjeżdżających na sądy i sejmiki.

Gród goniądzki ³²⁵⁶ dla wygody lepszej ichm. pp. obywatelów ziemie bielskiej w trakcie tykockiem zostających, jako odległych od Brańska za kilka przepraw rezydujących, ponieważ z tych racyi, a niemniej dla depaktacyi od grodów [k. 6] poblizszych mazowieckich pomienionych obywatelów, per ordunes Regni na sejmie w roku 1667 jest pozwolony et per constitutionem tegoż sejmu legitimonibus a przez urząd grodzki brański officiose tam indukowany. Przy którym grodzie iż szkuty i insze statki ad defluationem należące szafowane i rzeką Biebrzą ³²⁵⁷ spuszczone do Gdańska bywają, jako i z Tykocina w ziemie naszej leżącego i teje jurysdykcji podlegającego iż także jest defluacja rzeką Narwią ³²⁵⁸. A prawo tak chce mieć, aby z grodu najbliższego a pogotowiu gdzie jest gród i akta privilegiata juramenta każdy spust wychodziły, czemu iż ichm. pp. oficjalistowie grodu wiskiego dla [o]gólnej prywaty swojej są kontrarii, kiedy z Goniądza i Tykocina płynące statki [wstrzymy]wać każą, juramenta z grodu goniądzkiego ekstraktem wyjęte drapią a zgoła nie tylko odleglejszym, ale i tej samej ziemie obywatelom wielką przeszkodę w defluacji czynią i onych agrawują i depaktują. Tedy ichm. pp. posłowie nasi serio mają referre statibus Regni hanc iniuriam obywatelów ziemie bielskiej et contraventione grodu wiskiego konstytucji grodu goniądzkiego uchwalonej, jako i dawnemu prawu o defluacjach wyrażonemu i pilno starać się o to, aby in posterum takiej przeszkody in defluatione za juramentami z grodu goniądzkiego wyjętymi amplius nie

³²⁵⁵ Tekst uszkodzony, luka na jedno lub dwa słowa.

³²⁵⁶ Filialny – wobec Brańska – urząd grodzki w Goniądzu został powołany „dla samych przyjmowania suscept” na mocy konstytucji sejmowej z 1667 r. (VC IV, vol. 2, s. 296, *Gród w Goniądzu*). Mocą rozporządzenia B. Radziwiła starosty brańskiego, goniądzki urząd grodzki rozpoczął działalność 20 I 1668 r.

³²⁵⁷ Biebrza rzeka, prawy dopływ Narwi.

³²⁵⁸ Narew rzeka, prawy dopływ Wisły.

bywało. A to sub poena mille marcarum polon(orum) per quemlibet iniuratum coram iudicio Trybunaliu petricoviensis sive lublinensis inter causas officii vindicanda et repetenda.

W sprawach ratione profugerum subditorum in quantum kto da na siebie otrzymać kondemnatę to jest banicją, aby do tegoż grodu, nie do Trybunału, pro cavenda iure [...] ³²⁵⁹ cavendum to lege publica.

A iż wiele się najduje takich, którzy evocant do sądów nienależnych i extra [...] ³²⁶⁰ wielu ludzi. Tedy żeby contra evocatores podwyższoną była poena, starać się o to mają ichm. pp. posłowie.

Także kto by jaką wiołencją uczynił post cessationem sądów kapturowych, żeby wolny każdemu był regres według dawnych konfederacyi i terażniejszej ad iudicia capturalia, które się mają kończyć w Trybunale i grodzie.

A iż o retenta poborowe dawniejsze wielka zachodzi difficultas i ichm. pp. dzierżawcami bonorum regalium, które ledwo nie wszystkie zostają in bonis regalibus a te powinny być oddawane felicioribus temporibus, jako to panu Krasowskiemu, panu Szepietowskiemu i niebosczykowi pany Kiersnows[kiemu] [...] ³²⁶¹ [ziemie] bielskiej naszej, kiedy jeszcze żadnej hostilitatem nie było i [...] ³²⁶² [...]znach ³²⁶³ desoloczej. Zaczyn serio instabunt ichm. pp. posłowie [...] ³²⁶⁴ dzierżawcy moderni possessores wypłacali te retenta wszystkie [...] ³²⁶⁵ [szla]chta de bonis suis terrestribus ledwo nie de pleno wpłaciła one [...] ³²⁶⁶ tenutarium suarum a tego dochodzili apud suos antecessores w Trybun[ale] ex registro iure fiscii. In quantum antecesorowie ichm. byliby przyczy[ną] niewypłaconych pomienionych podatków nie zasłaniając się konstytucją anni [...] ³²⁶⁷, która tylko piętnastu poborów odkłada do koekwaczej do egzakciej niebosczyka [k. 6v.] Kiersnowskiego należących a trzydzieści i sześć komisja lwowska, mając plenarian facultatem et potestatem vigore kostytuczej sejmowej in eundi modum, aby wszystkie asygnacje nie tylko wieczyste, ale i dawniejsze, wszystkim asygnatariuszom mogły być wypłacone, wybierać kazała i dekretami swemi ex remissione ab

³²⁵⁹ Tekst uszkodzony, luka na jedno lub dwa słowa.

³²⁶⁰ Tekst uszkodzony, luka na jedno lub dwa słowa.

³²⁶¹ Tekst uszkodzony, luka na jedno lub dwa słowa. Być może powinno być: poborcom? dystrybutorom? egzaktorom?

³²⁶² Tekst uszkodzony, luka na dwa lub trzy słowa.

³²⁶³ Słowo urwane.

³²⁶⁴ Tekst uszkodzony, luka na dwa lub trzy słowa.

³²⁶⁵ Tekst uszkodzony, luka na jedno lub dwa słowa.

³²⁶⁶ Tekst uszkodzony, luka na jedno lub dwa słowa.

³²⁶⁷ Tekst uszkodzony, brak daty rocznej wzmiankowanej konstytucji.

officio ferowanemi serio iniunxit, aby o wszystkie retenta officium nieodwłocznie czyniło egzekucje idque sub poena mille marcarum solutione de suo, a nawet sub poena bannitionis perpetua(m) et privatione cap(ita)neatus. A nie tylko komisja ale i Trybunał koronny takąż uczynił decyzją i egzekucje czynić sub eisdem poenis dekretemi swemi nakazał. A nadto dekret sejmowy też podatki repetere kazał, lubo to tylko samą egzekucją z pewnych racyi kasować. Do czego aby in posterum nie przychodziło lege quam firmissime cavendum et poenas interponere, jakie są contra convulsos decretorum tribunalitiorum na tych, kto by się ważył movere actionem przeciwko dekretem trybunalskim. Do tego reasumować konstytucją anni 1 [...] ³²⁶⁸, titulo [...] ³²⁶⁹, aby więcej oficja i poborcowie o uczynione egzekucje na sejmach trudnione nie bywały.

Dyminucja aby była taryfy wybierania poborów w ziemie bielskiej, bo stanęła konstytucja, żeby pobory wybierane były dwie włóce w jedną inkludując i względem cerkiew wypuszczonych, których się siła znajduje w ziemie naszej i respektem umniejszenia i odpadłych włók przez dekret sejmowy w starostwie i leśnictwie bielskim.

Inire rationes z kupcami Szotami i ktokolwiek łokciem i funtem kupczy, aby płacili pewną kwotę lucri iniusti, którą wyciągali na RP. Niech swoje księgi produkują bachalderskie aby RP constet, jako który wiele łokci przedał a od każdego zł. sta, aby RP zł. trzy gr. dwadzieścia cztery oddał. Bo oni towary respektem cła nowego, które na sejmie anni 1661 ³²⁷⁰ stanęło po groszu od złotego, podnieśli od siedmiuset zł. pięćdziesiąt zł. A nie powinni byli respektem cła nowego zyskować tylko zł. dwadzieścia trzy, gr. dziesięć od siedmiuset zł. A w ostatku w czym aggrawowali RP [...] ³²⁷¹ et sic sane intelligendum o wszystkich kupcach a pogotowiu ci co [...] ³²⁷² szelągami per medium powinni wrócić sub poena peculatus, co pilno lege [...] ³²⁷³ miary sukna stępowane aby de facto byli według konstytucji 1565 ³²⁷⁴, folio 95.

[Sól] powiatowa, iż zatrzymują pp. administratorowie żup koronnych bez żadnej przyczynej, a jeżeli kiedy wydadzą onę, tedy sowito i więcej każą sobie płacić za nią. Zaczynam inquirendum ichm. pp. posłów, czemu ta sól co rok nie bywa wydawana, dlaczego cena wielka podniesiona vetante lege publica i usum antiquum?

³²⁶⁸ Luka w tekście pozostawiona przez pisarza na wstawienie dalszych cyfr daty rocznej.

³²⁶⁹ Luka w tekście pozostawiona przez pisarza na tytuł konstytucji sejmowej.

³²⁷⁰ VC, t. IV, vol. 2, s. 116-119, *Cło generalne koronne*.

³²⁷¹ Wyblakły fragment tekstu, dwa słowa nieczytelne.

³²⁷² Tekst uszkodzony, luka na jedno słowo.

³²⁷³ Tekst uszkodzony, luka na trzy lub cztery słowa.

³²⁷⁴ VC, t. II, vol. 1, s. 169-170, *Ustawa na wagi i miary, oraz Sukna ziemskie*.

[k. 7] I to firma lege concludum, żeby sołtysi, strzelce circa privilegia sua zostawali a zostając na każdą usługę RP zawsze stawali bez wszelkiej przeszkody ichm. pp. dzierżawców. A in quantum kto miałby impedire usługę RP, na tych reasumować konstytucją anni [...] ³²⁷⁵ cum praefixione termini w Trybunale koronnym ex speciali registro.

A iż jeszcze przedtym przychodziły, i teraz przychodzą skargi, jako na inszych kupców rzemieśników, tak osobliwie na szewców, którzy skóry skupiają a po gotowiu na garbarzów, iż nie tylko za skupowaniem przez swech faktorów, ale i wywożeniem za granic Koronej Polskiej ten towar podrożyli i tem samem do wielkich strat wszystkich obywatelów tej ziemi przywodzą. Czemu aby się tem prędzej zabezpieczyć mogło, potrzeba reasumować dawne prawo a oraz firmiter to cavendum, aby ci wszyscy, którzy by chcieli wywozić za granice skóry, przez starostów sądowych albo ich officia hamowani i zabierani byli z wszystkimi swemi towarami, które confiscationi podpadać powinny będą, iuxta statura Regni sub titulo 'Cutes'.

Mosty na rzece Narwi gdziekolwiek przedtym bywały, aby i teraz quam primum budowane były, sub poena mille marcarum et peremptoria responsione w Trybunale koronnym ad cuiusvis incolae instantiam ex registro causarum officii.

A iż dawnym jest dowodem manifestacja jm. p. Jana Brzozowskiego starosty n[arew]skiego przed aktami pewnymi uczyniona o to, iż naprzód z tej komiszej [brze]skiej nie chciano sądzić spraw koronnych i żadnej nie uczyniono satysfakcjej [za] szkody poczynione przez wojsko litewskie w województwie podlaskim. Zaczym instabunt ichm. pp. posłowie et serio animadvertent, ażeby żadne podatki [na] wypłacenie onemu [wojsku] WKL naznaczone nie były, dokąd by pro damnis województwu podlaskiemu od wojsk WKL poczynionych summa ante omnia z podatków naznaczona nie była.

Więc i w tym niemniej invigilabunt, aby do podobnych krzywd i szkód in posterum nie przychodziło, wojska WKL za granice województwa podlaskiego [nie] wchodziło, zabiegów żadnych nie czyniło, stanowisk i chlebów nie [wybierało]. [A] ichm. pp. obywatele WXL, którzy na sejmy z ludźmi swojemi przez [ziemię naszą] do Warszawy przechodzą, aby temi swemi ludźmi [...] ³²⁷⁶ [RP] nie agrawowali. A in quantum [...] ³²⁷⁷ [pod]czas praesentis

³²⁷⁵ Pisarz pozostawił lukę w tekście na datę roczną tej konstytucji.

³²⁷⁶ Tekst uszkodzony, luka na cztery słowa.

³²⁷⁷ Tekst uszkodzony, luka na pięć słów.

interregni jakie praesidium [...] ³²⁷⁸ komukolwiek uczynić, aby każy z ichm. o to się sprawował na sądach generalnych kapturowych i z nich nie odchodząc satysfakcją uczynił.

A że niemałe stąd onus RP zachodzi, gdy stołowe dobra JKM [...]wane ³²⁷⁹ w małych sumach zostają a ad ex[s]olvendum pensyi zawsze do pu[blicznych] ³²⁸⁰ [k. 7v.] podatków rekurs. Zaczynam pilno instabunt ichm. pp. posłowie, ażeby takim dobra per extenuationem wytrzymane były, porachowawszy i to, przez jak wiele lat moderni possessores one trzymają.

W sprawie w. jmp. Józefa Karpia podkomorzego ziemie bielskiej o dwa bory u dwóch głów i sianożęcie do majątności dziedzicznej Brzozowej ³²⁸¹ w województwie podlaskim, powiecie brańskim przy granicy z dawna do Korony należące, przez niebosczyka jmp. Wesołowskiego marszałka WKL ³²⁸² niesłusznie odebrane a do WKL do ekonomiej grodzieńskiej przyłączone. O które tak sławnej pamięci rodzic ³²⁸³ jm., jako i sam jmp. podkomorzy tak wiele komisji odprawił i wiele kosztów znacznych podjął, ponieważ najjaśniejszy KJM Jan Kazimierz przed abdykacją swoją za pokazaniem słusznych praw i komisji wywiedzionych, te bory i sianożęci jm. przywrócił i przywilejem swym stwierdził. Nadto listem osobliwym otworzyłem jm. paniej podkomorzyniej koronnej ³²⁸⁴, aby tych borów i sianożęci nie zabraniała i jm. in possessionem puściła, rozkazała. A jmp. podkomorzyna list ten otworzysty wzięwszy, tychże borów i sianożęci tenuere jm. puścić nie chce i zabrania. Sama zaś te bory pustoszy, na szkuty, komięgi i insze statki drzewa różnym osobom rozdaje, barcie pustoszy. To wszystko in summum detrimentum [et] praeiudicium jmp. podkomorzego. Ponieważ się to dzieje contra dignitatem et pacta unionis, tedy aby ta egzorbitancja między ichm. uspokojona była, a te bory i sianożęci jako własne dziedziczne ichm. wedle stwierdzenia listu najjaśniejszego KJM przeszłego przez jmp. podkomorzyną przywrócone były. Także straty i koszty, tudzież pożytki z tej puszczy przez tak wiele lat niesłusznie trzymanej tak przez dawniejszych, jako i terażniejszych dzierżawców nagrodzone [było] tak pilnej promocji do wszystkich stanów RP zalecamy ichm. pp. posłom naszym, aby to lege publica cautum było.

³²⁷⁸ Tekst uszkodzony, luka na trzy słowa.

³²⁷⁹ Urwany początek słowa.

³²⁸⁰ Słowo urwane, lekcja domyślna.

³²⁸¹ Chodzi o kompleks leśny zwany Puszcza Brzozowską.

³²⁸² Piotr Wiesiołowski marszałek wielki litewski (zm. w 1620 r.) lub Krzysztof Wiesiołowski marszałek wielki litewski. zm. bezpotomnie w 1637 r.

³²⁸³ Jan Karp podstoli podlaski 1629-1644.

³²⁸⁴ Konstancja z Wodyńskich Butlerowa, wdowa po Gotardzie Wilhelmie Butlerze podkomorzym koronnym, zarządcy ekonomii grodzieńskiej, córka Marka Wodyńskiego kasztelana podlaskiego.

[...] ³²⁸⁵ Puczy Białowiejskiej przez arendarzów kupców [...] ³²⁸⁶ lucri, aby to wrócili RP a oraz i preten[szej] [...] ³²⁸⁷ Krzysztofa Żelskiego pisarza ziemskiego [ziemie bielskiej] [...] ³²⁸⁸ pilnie zalecone byli stanom RP.

A niemniej i wielka krzywda jmp. Jana Tobiasza Brzozowskiego ³²⁸⁹ cześnika czerniechowskiego, którą ponosi od ichm. pp. komisarzy, którzy naznaczeni byli na podział tej sumy wziętej od wieliczeństwa cara ³²⁹⁰ jm. na podział in recompensam odeszłych dóbr w Czerniechowczyźnie ³²⁹¹ obywatelom [k. 8] tamecznym. A między inszymi i pomienionemu ichm. p. cześnikowi za zasługi od najjaśniejszego KJM Jana Kazimierza lennym prawem konferowanych.

Petitum za jmp. Ażądkowskim rotmistrzem piechoty wybranieckiej przedtym nieraz wniesione, że dotąd nie mogło sortire suum effectum i on nie mógł odnieść od RP za zasługi i więze swoje gratitudinem, tedy i to zalecamy promocjej do stanów RP ichm. pp. posłom naszym.

A iż w miastach i miasteczkach niektórych znajduje się siła Szotów a którzy miastu nie przysięgają, tedy aby po takich kaduki upraszano constitutione cavebunt. Gdyż się tego [źle?] ³²⁹² dzieje, że cudzoziemcy i Szoci z jedną się tu do Polski krubką przywiózszy, pieniędzy niezmierną rzecz nazbierają i z Polski z niemi wyjeżdżają.

Żydzi ponieważ jako wiele inszych ważą się [na] rzeczy, co jest przeciwko prawu Boskiemu i pospolitemu, tak też i czeladź chrześcijańską sexus feminei w domach swych chowają a przez to wielkie się ingravitates i inconvenientia atque crimina różne dzieją. Tedy committimus to ichm. pp. posłom naszym, aby reasumowawszy dawne prawa o tym opisane severa constitutione cavere chcieli, aby się tego nie ważyli co im jest prawem Boskim i pospolitym zabronione.

Które to punkta zgodnie namówione, egzorbitancje opisane i dezyderia do koła naszego wniesione pilnej ichm. pp. posłów naszych [...] ³²⁹³ [upra]szając, aby ichm. [pp. posłowie] cum

³²⁸⁵ Tekst uszkodzony, luka na trzy słowa.

³²⁸⁶ Tekst uszkodzony, luka na cztery słowa.

³²⁸⁷ Tekst uszkodzony, luka na trzy słowa.

³²⁸⁸ Tekst uszkodzony, luka na siedem lub osiem słów.

³²⁸⁹ Jan Tobiasz Brzozowski cześnik czernihowski 1661-1677, wojski podlaski 1677-1703.

³²⁹⁰ Aleksy Michajłowicz, car moskiewski.

³²⁹¹ Województwo czernihowskie odpadło od Rzeczypospolitej w rezultacie wojny z państwem moskiewskim, zakończonej rozejmem andruszowskim w 1667 r.

³²⁹² Słowo nieczytelne.

³²⁹³ Tekst uszkodzony, luka na siedem lub osiem słów.

statibus et ordinibus Regni na elekcją przyszłego pana [da Pan] Bóg zgromadzonemu te i wszystkie egzorbitancje którekolwiek są przeciwko prawu wyraźnemu a praedecessoribus nostris postanowionemu maturo suo iudicio uprzątnowszy a w słuszną rezę to wszystko, cokolwiek ex orbitu legum wypadło wprawiwszy, nie odstępując nic i od konfederacyi dawniejszych generalnych, i terażniejszej blisko przeszłej, constitutionibus Regni obwarować (aby to in posterum immutatum nie było) quam firmissime chcieli. Do czego fide, honore et conscientiis obligando ichm. [pp. posłów]. Zlecamy jmp. marszałkowi koła naszego, aby tę instrukcją naszą ręką swą własną podpisał i do akt grodu naszego brańskiego podał.

Działo się w Brańsku, na miejscu zwyczajnym sejmikom, die [...] ³²⁹⁴.

[k. 8v.] [1] Marcin Babiński komornik ziemie bielskiej mp.; [2] Franciszek Kazimierz Chajnowski komornik ziemie bielskiej mp.; [3] Franciszek Kazimierz z Koców Koc mp.; [4] Marcin Woliński mp.; [5] Wojciech Jan Mystkowski mp.; [6] Mikołaj Markowski mp.; [7] Marcjan Żochowski; [8] Symon Grodzki; [9] Stanisław Płoński; [10] Walenty Czajkowski imieniem swoim i inszych braciej.

Sejmik relacyjny (pokonwokacyjny) ziemi drohickiej, Drohiczyn, 8 I 1669 r.

Mocą postanowienia konfederacyi generalnej z 1668 r., sejmik relacyjny (pokonwokacyjny) ziemi drohickiej został zwołany na dzień 7 I 1669 r. (VC, t. IV, vol. 2, s. 374).

Laudum sejmiku drohickiego, 8 I 1669 r.

Rkp. AP Lublin, AWH 63, s. 5-10. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim drohickim 9 I 1669 r. (feria tertia post festum Sanctorum Trium Regum proxima).

Marszałkiem sejmiku został obrany Jan Butler starosta nowski.

[s. 5] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo woj. podlaskiego z. drohickiej, którzyśmy vigore prolongation et anteriori conuentis ex constitutione conuocatali pro die vigesima quinta Decembris Anno p(ro)x(im)e p... ? inciden ob. Difficilem per recens congelari fluiu(s) Bug transgressur ad diem hornam nempe? octava(s) January transportationis tu do Drohiczyna zjachali i na miejsce sejmikom zwyczajne zgromadzili. A funkcyą muneris marszałka na jmc p. Jana Buthlera starostę nowskiego na przeszłym zjeździe poczętym zgodnie

³²⁹⁴ Tekst urwany, brakuje sześciu lub siedmiu wersów z datacją i podpisami.

od braciej ułożoną acceptowawszy laudum niżej opisane do zachowania porządku domowego należące connotowane et ad acta publica podać zleciliśmy in hunc qui sequitur modu(s)?: Lubo prawo jest wyrażone, aby w każdym województwie wojewodowie per suos officiales iaratos? Powinności urzędowi swemu sprawy należące [s. 6] odprawowali, iż jednak w woj. naszym temu prawu nie we wszystkim się dosyć dzieje, gdy miary w miastach woj. naszego doskonale wymierzonej nie mamy, przez co stan szlachecki wielką ponosi szkodę. Przeto aby prawo do exekucyey było przywiedzione i stanowi szlacheckiemu się dogodziło, upraszamy jaśnie wielm. jm. p. Wojciecha Emeryka Mleczka³²⁹⁵ wojewody podlaskiego, aby ichm. pp. podwojewództwim zlecił, którzy by w miastach, miasteczkach królewskich, duchownych i świeckich woj. naszego korzec jednostajny, wymierzony, który by się z miarą woj. sandomierskiego zgadzał i garcy trzydzieści wynosił, postanowili, wymierzali i pocechowali. Rzeczy wszelkie pod taxą podpadające czasów z prawa naznaczonych szacowali i to co do zatrzymania dobrego porządku należy accurate sprawowali. Nie mniej jm. p. Stanisława Karola Łużeckiego³²⁹⁶ podkomorzego z. naszej naznaczonego do distribucyey żołdu ludziom regimentu im. p. starosty parczowskiego, comisarza upraszamy, aby ten lud jako do najlepszego porządku y moderunku [s. 7] przywiódł, którzy by na każdy czas i okazyą RP i woj. naszego w należytej gotowości zostawać mógł. Officierowie zaś aby registra jeżeli całkowity lud pod chorągwiami mieli na każą ćwierć gdy regiment będzie w obozie przy jm. p. pisarzu polnym in praesenti komisarza naszego, a gdy w województwie coram officio capitaneali in praesentia vicecapitaneali? poprzysięgali. Do tego jeżeli by ten regiment szkody i krzywdy lubo przechodem lubo stanowiskiem prócz wszelakiej skromności obywatelom woj. naszego czynił, albo statie i chleby poboczne wybierać a starszyna by ludu pod komendę sobie poleconego in disciplina militari zatrzymała. Tedy o takowe excessy coram iudicio capturali sprawić się i szkody ukrzywdzonym ex stipendis nagrodzić będą powinni. A jm. p. poborca nunc pro tempore et in futurum existens pieniędzy na ten regiment wybranych ani jm. p. pułkownikowi regimentu tego, ani kapitanom albo officierom aż za disposityey i wiadomością jm. p. [s.8] komisarza wydawać nie powinien.

Więc, że ichm. pp. poborcy dla różnych przyczyn na sądach skarbowych calculatyej dotych czas nie uczynili, przeto ex dispositione legis publicae na terażniejszych sądach skarbowych sprawić i rachować się będą powinni. Co się u nich pokaże to aby ad rarium z. naszejin instanti sub paem fisci było wniesiono. Na tychże sądach kapturowych p. instygator

³²⁹⁵ Wojciech Emeryk Mleczeko, h. Korczak, wojewoda podlaski w l. 1665-1673.

³²⁹⁶ Stanisław Karol Łużecki, h. Lubicz, podkomorzy drohicki w l. 1664-1670, kasztelan podlaski w l. 1670-1683, wojewoda podolski w l. 1683-1686.

skarbowy in promovere actionem o auctiey u pp. poborców i dawniejszych, którzy sine abiurati podatki wybierali zatrzymane.

Księgi ziemskie drohickie dla dwudziestoletniej sądu ziemskiego wakacyj do wielkiej przyszli ruiny. Tak, że ich część wielka częścią przez nieprzyjaciela, częścią przez iniuria.. temporum popszowana, podarta i pognojona dla czego interest z. naszej abyśmy tym księgom żeby do dalszej nie przychodzili corruptiey obmyślili conservationem et prouisionem, którą na przyszłych zjazdach procurare obiecujemy.

[s.9] Widząc in modestiam chorągwi na consistantie z obozu przez woj. nasze przechodzące, a uważywszy dóbr duchownych, które juri temi sub sunt i w nich służba wojenna RP procedit przez wyciąganie chlebów zimowych aggravationem, użyliśmy ichm. p. Stanisława Krasowskiego i Wojciecha Kazimierza Niemyskiego³²⁹⁷, aby przy kredensie jm. p. marszałka naszego ostra? O takowe w woj. naszym popełnione exorbitantie jaśnie wielm. p. hetmanowi wielkiemu koronnemu³²⁹⁸ defene chcieli querimonia? i oraz sprawili aby [w] dobrach ichm. osób duchownych od wszelakich byli uwolnione exakciey, którzy pracy i drogi iż się ochotnie ichm. podjęli, tedy ichm. tę gratificując tę ochotę, a do dalszej województwa i ziemi nast...? zachęcając usługi, złotych polskich dwieście ofiarujemy u jmc ? ----- drohickiego ad requisitionem ichm. do wypłacenia przekazujemy securitas domestica jeśli innych czasów daleko więcej sub hoc praesenti interregno jest potrzebna, którą abyśmy zatrzymali [s. 10] wszystkie lauda de conseruanda pace et securitate domestica postanowione reasumujemy pewni tego zostając, że ci ichm., którym huic neresitati? prouidere należy swojej powinności będą przestrzegać. A jeśli by się jacy ludzie po miastach i miasteczkach, wsiach i domach szlacheckich bez służby bawili albo przejeżdżając szkody i krzywdy obywatelom czynili a sprawy o sobie dając nie chcieli, albo nie umieli i akt instantiey nie pokazali, z takowymi wolno będzie podług świeżo w konuocatiey opisanego prawa i statutu thoruńskiego postąpić.

Działo się w Drohiczynie, w kościele farnym, die octava January Millesimo Sexcentesimo Sexagesiomo nono.

Jan Buthler graf, starosta nowski, marszałek koła rycerskiego powiatu drohickiego.

³²⁹⁷ Wojciech Kazimierz Niemyski, h. Jastrzębiec, wojski mielnicki w l. 1671-1688, stolnik podlaski w l. 1688-1691, sędzia grodzki i podsędek lubelski w l. 1691-1695.

³²⁹⁸ Jan Sobieski, h. Janina (1629-1696), hetman wielki koronny od 1668 r.

Sejmik relacyjny, pokonwokacyjny ziemi mielnickiej, Mielnik, 14 I 1669 r.

Laudum sejmiku mielnickiego, Mielnik, 14 I 1669 r.

Rkp. APL AWH 84, s. 20-22. Sejmik zwołany mocą konstytucji konwokacji warszawskiej na 14 I 1669 r. VC, t. IV, vol. 2, s. 374. Oblata dokonana w grodzie mielnickim przez marszałka sejmiku Stefana Nowosielskiego³²⁹⁹ pisarza ziemskiego mielnickiego: 15 I 1669 r. (feria secunda ante festum Sanctae Prisce).

[s. 20] My rady, dygnitarze, urzędnicy ziemscy i grodzcy i wszyscy obywatele pow. mielnickiego woj. podlaskiego na sejmik relacyjny konwokacją przesłą warszawską na dzień dzisiejszy, tu w Mielniku naznaczony zgromadzeni, według zwyczaju starożytne(go), obraliśmy zgodnie za dyrektora koła nasze(g)o terazniejszego jm. p. [1] Stefana Nowosielskie(g)o pisarza ziemskiego mielnickiego po tej relacji jm. pp. posłów naszych od nas na konwokację przesłą warszawską wysłanych dostateczne na uczynienie wysłuchawszy i wielką dexteritatem i curam diligentem desiderii powiatu nasze(g)o opatrzoną doznawszy iratistimo animo ten trud i prace dla dobrego ojczyzny przez ichm. podjętą przyjąwszy i zamysł ichm. in solenni forma podziękowawszy.

Przy tym przodków naszych przykładem, idąc do reasumowania według praw dawnych egzorbitancji także i do obierania, da Pan Bóg przyszłego Pana na sejm³³⁰⁰ przyszły warszawski (non praeiudicando wszystkim obywatelom naszym activitatem w obieraniu Pana i około egzorbitancji umówić ma się) , posłów obraliśmy: [2] w. jm. p. Kazimierza z Cieciszewa Cieciszewskiego³³⁰¹ starostę mielnickiego i urodzonych: [3] Pawła Władysława Sawickiego³³⁰² sędziego ziemskie(g)o, [4] Stanisława Zajkowskiego³³⁰³ podczaszego, [5] Wawrzyńca Radlińskiego³³⁰⁴ podsędka ziemskiego, [6] Kazimierza Orzeszka³³⁰⁵ podstolego, [7] Stanisława Mlecza³³⁰⁶ łowcze(g)o, [8] Stanisława Siestrzewitowskiego³³⁰⁷ wojskiego, [9] Stephana Nowosielskiego³³⁰⁸ pisarza ziemskiego i marszałka na ten czas mielnickiego, [10] Michała

³²⁹⁹ Stefan Nowosielski, w l. 1666 - 1687 r., pisarz mielnicki.

³³⁰⁰ Sejm elekcyjny w Warszawie: 2 V-6 VII 1669.

³³⁰¹ Kazimierz z Obór Cieciszewski, starosta mielnicki w l. 1667-1688.

³³⁰² Paweł Władysław Sawicki, sędzia ziemski mielnicki w l. 1665-1671.

³³⁰³ Osoba nie występuje wśród urzędników podlaskich.

³³⁰⁴ Wawrzyniec Radliński, podsędek mielnicki w l. 1658-1683.

³³⁰⁵ Kazimierz Stanisław Orzeszko podstoli mielnicki w l. 1667-1682.

³³⁰⁶ Stanisław Mleczo, łowczy mielnicki w l. 1655-1696.

³³⁰⁷ Stanisław Siestrzewitowski, wojski mielnicki w l. 1669-1674.

³³⁰⁸ Stefan Nowosielski, pisarz mielnicki w l. 1666-1687.

Głazneckiego³³⁰⁹ skarbnika podlaskie(g)o, [11] Pawła Wiesiołowskie(g)o skarbnika orszańskiego, [12] Samuela Węza podstarościego grodzkiego mielnickiego, [13] Kazimierza Karskiego, [14] Hieronima Orzeszka, [15] Klaunia [sic] Bobrowskiego, [16] Pawła Zaszczyńskiego, [17] Franciszka Rybińskiego, [18] i Floriana Kosowskiego.

Którym to ichmościom pp. posłom naszym tak do reasumowania egzorbitancji, jako też i do tego wszystkiego, coby ekstra et commodo tak całej RP jako też województwa i ziemi naszej być baczyli plenaria facultatem dajemy i to co ichm. pro bono Reipublicae uczynią grato animo od ichm. przyjmujemy.

A naprzód starać się mają ażeby exorbita wypadłe prawa prawie wszystkie reasumowane byli, i tak cardinales leges libertatis nostrae, jako i insze iniuria [s. 21], żeby do swojej kluby przyprowadzone byli, więcej między magistratami tak miast supraemae classis jako i między urzędami tak wójtowskiemi jako i burmistrzowskiemi miasteczek minorii classis cum praejudicio pomienionych jurysdykczej et summo grauamine pospólstwa ukrzywdzonego skąd między niemi in confusione iuridicionis, im dalej, tym większa crescit insolantiae dla wakującej in bono [?] suo ordine odprawujący się sprawiedliwości gdy się jedna jurysdykcja do drugiej jurysdykcji udaje sądy, w czym i kancelarie niektóre, osobliwie w sądowych starostwach po części swoje cierpią praeiudicia dla tkwiących [?] oblites między jurysdykcjami wójtowskiemi i burmistrzowskiemi intercedentes Żydów et in vindicandii iniuriis nie należytych sobie akt ekstra forum evocantis. Przeto aby takowe okazje nie dały variorem facultatem delinquandi licencioso populo starać się o to mają ichm. pp. posłowie aby egzorbitancje gdziekolwiek by się znajdowali in orbitam suam były wprowadzone według dawnych praw, przywilejów i porządków sądowych miastom opisanych.

Przy tym podadzą in confideratione ażeby armistriari licentias wprowadzać, które vel maxima ferri potestas introducere zwykła postrzegać i tego żadną ażeby tylko tres status Reipublicae nostrae w tej zostawali klubie i powadze znając się fabryką et imagine S(anctissimi)mae Trinitatis czwarte(g)o nie przypuszczając, który eks creatione tych trzech stanów zostając na długo RP ordynowany nie tylko włożony zostawać zwykłe powinności, ale i owszem częstokroć [...] ³³¹⁰ majorem potestatem et facultatem.

Zachować tedy zechcą intra natura te trzy stany RP, żeby jako primus ordo, da Bóg futuri regnantis in sua maiestate et circumscripta potestate. Nie mniej rano jako prawo mieć

³³⁰⁹ Michał Głaznecki, skarbnik podlaski w l. 1669-1677.

³³¹⁰ Dwa słowa nieczytelne.

chciało zachował się i zostawał i zachował *secum quod et madiquae* w swojej że powinności *et mediationis naturam* na sobie trzymał, trzeci zaś i ostatni *in aequalitate constitutionem et sancitorum Regni sine quo nihil lege creatur et statuatur* jedno gdy zgodliwy wszystkich tak *primum ordinum* jako *sine unius consensu*, żeby nie było *nic conclusum et libera non in suo estemaneat*.

Tak zaś *praerogatywy i officia non plus sibi tribuant jeno* jako mieć chciała *in natura officii* każdego RP.

Procesów skrócenia *podadzą in consideratione RP pp. posłowie ażeby per conginquas dias i ekspektatywy detrimentum patiatur* święta *sprawiedliwość et iniuriati nevim patiantur*.

Trybunał *ażeby firmaretur sua auth(oritat)e* chcąc go zachować przy *powinnym porządku et lege descripta facultate* nie ruszając *nic dekretów onego* jako też i w nim [s. 22] *ordinem tak registrów jako i compositionis inter status regulam firmando dopominać przywiozą porządku ażeby exorbitatum* nie było [...] ³³¹¹ uważa.

Stan duchowny *iurisdictionem sup(ra) fundum causosq(uae) fundi* nie mając *sobie facultatem concessam*, nie ma *onerare i duchownego* takich *spraw pociągać prawa i owszem in criminalib(us) ażeby appelatia* do Rzymu nie była *wytoczona ale supplicatione całej RP i u Ojca święte(g)o bullam Apostolicam* starać się będą *ichm. pp. posłowie żeby w Trybunale forum* *naznaczone było ac ultimaria decisio* ponieważ i *duchowni contra seculares criminales actiones persententias suas deivisione* przeciwko *sobie słuszna żeby wzajemnie tu też w Trybunale decisionem odnosili*. *Żeby już sufficiane compositio inter status* być mogła.

Munificentia, która *zawsze przeciw kościołom w ojczyźnie naszej zwykła się okazować instabunt* jednak *pp. posłowie ażeby kościół juchnowiecki* ³³¹² *szczupły w prowizją wielkich łask Bożych utrapionym objaśniony* teży *munificenti zażyć mógł przezprawnych gruntów pustych od starostwa suraskiego alienacją*.

Jus collationis parafianom hadynowskim ³³¹³ *ażeby ad integrum do podawania plebana do kościoła hadynowskiego przywrócone było i dłużej ta plebania i kościół per administratores* nie były *pustoszące, upominać się ichm. pp. posłowie mają*.

³³¹¹ Jedno słowo nieczytelne.

³³¹² Parafia pw. Świętej Trójcy, NMP, Wszystkich Świętych w Juchnowcu Kościelnym. Juchnowiec Kościelny, wieś w z. bielskiej woj. podlaskiego, obecnie w pow. białostockim.

³³¹³ Parafia pw. św. św. Jana Chrzciciela, Mikołaja, Marcina bp. Hadynów, wieś w z. mielnickiej woj. podlaskiego, obecnie w woj. mazowieckim, pow. łosickim.

Konstytucją Anni 1607³³¹⁴ o zbudowaniu domu sądowego w mieście Mielniku i o pisarzu ziemskim mielnickim aby reasumowana była i dom sądowy aby mieszczanie oddawali w mieście Mielniku, także grunty pisarzowi ziemskiemu mielnickiemu aby przywrócone były sub poenam in cons(titu)t(i)one superius allegata ichm. pp. posłowie upominać się mają u RP.

Które to artykuły zgody naszej wyżej mianowanym sposobem wpisane jm. p. [19]Stephanowi Nowosielskiemu pisarzowi ziemskiemu mielnickiemu marszałkowi koła teraźniejszego sejmiku ręką własną podpisać i do ksiąg grodu zleciliśmy.

Działo się w kościele mielnickim, dnia czternastego miesiąca stycznia Roku Tysiąc Sześćset Sześćdziesiątego Dziewiątego.

Stephan Nowosielski pisarz ziemski mielnicki, marszałek koła rycerskiego powiatu mielnickiego.

**Sejmik przedsejmowy szlachty ziemi mielnickiej, przed sejmem koronacyjnym,
Mielnik, 20 VIII 1669 r.**

Sejmik zwołany uchwałą sejmu elekcyjnego, 2 V- 6 VII 1669 r., Vol. Const. T. V, vol. 1, s. 19. Uniwersał króla Michała Wiśniowieckiego, z Warszawy, 9 VIII 1669 r, ASWPK 1668-1675, s. 79-81; Uniwersał prymasa Mikołaja Prażmowskiego³³¹⁵, z Warszawy, 9 VIII 1669 r, ASWPK 1668-1675, s. 78-79.

Instrukcja sejmiku przed sejmem koronacyjnym ziemi mielnickiej, Mielnik, 20 VIII 1669 r.

Rkp. APL AWH 84, s. 29-36. Kopia uwierzytelniona. Brak oblaty.

[s. 29] My rady, dygnitarze, urzędnicy ziemscy, grodzcy i wszystko rycerstwo woj. podlaskiego ziemi mielnickiej, którzyśmy się na dzień sejmikowi dzisiejszemu przez powszechną in Actu Electionis Najjaśniejszego Pana, Michała Pierwszego³³¹⁶, z łaski Bożej króla Polskiego obranego, zgodą naznaczony zjechali, niewysławionemu naprzód w dobroci, niepojętemu w wszechmocności, nieogarnionemu w Majestacie, niedostępnemu w ogromności wojsk i zastępów niebieskich, pokornie oddawszy dzięki Panu, a stosując się do chwalebnych

³³¹⁴ Konstytucja *O zbudowaniu domu sądowego w Mielniku i o pisarzu mielnickim*, VC, t. II, vol. 2, s. 353.

³³¹⁵ Mikołaj Prażmowski (1617-1673), prymas, arcybiskup gnieźnieński (1666-1673), interreks 1668-1669.

³³¹⁶ Michał Korybut Wiśniowiecki (1640-1673), król Polski i wielki książę litewski w l. 1669-1673.

zwyczajów przodków naszych praw pospolitych i świeżej namowy około szczęśliwej, da Bóg, koronacji Pana obranego.

Obmyśliliśmy spomiędzy siebie posłów ichm. pp. Butlera, starostę nowskiego³³¹⁷ i Kazimierza Orzeszka³³¹⁸ podstolego z. mielnickiej, którym to promowania i traktowania in theatro publico niżej wyrażone podaliśmy in eo tenore artykuły.

Jeżeli kiedy ono szczęśliwie pod pobożnym Philipem³³¹⁹ a triumfalne pod wielkim i niezwykłym Aleksandrem³³²⁰ (monarchami) państwo macedońskie szczyciło się doskonałym ab intra et ab extra uspokojeniem, chlubili się tak wielkimi i nie zliczonymi tak wielu królestw i prowincji i zawojowanych zwycięstw w nieomylnych nadziejach nieuhamowanej do dzieł rycerskich Pana swego ochoty nie zwątpionej żadnymi pracami i niewczasami wojennymi dzielności i nie przełomionego żadną najodważniejszego nieprzyjaciela potęgą męstwa, suprem z najwyższego szczęścia swego upewniwszy fascies, tym bardziej teraz Korona Polska nad insze państwa chlubić się może i więcej sobie ominari, takiego z rąk Boskich odebrawszy Pana, który ani (na świetne mitry swojej zapatrując się synera), przezornego ku poddanym swoim nie mruży oka, ani w majestacie królewskim i nieprzebytych około tronu asystencjach nieprzystępnej nie zawiera osoby, lecz w tak skróconych momentach sprzykrzywszy sobie wczasowe pokoje exultavit ut digas ad curren[dam] via(m), zaszczycając całość naszą pierściami swemi królewskimi, nie pod koronę świetną gotując skronie, ale wprzód pod pracowity szyszak skłaniając głowę królewską, nie wprzód purpurę, ale karacynę obłócząc na się, aby sobie propereani lemmate on niebieski pozyskał panegiryk. Bissus et purpura indumentum eius, nie wprzód berło w ręce, ale miecz już nie onego Aleksandra, którym podbiwszy tak wiele narodów, żadnego nodu(m) nim resolvere nie umiał, ale wielkiego Jagieła³³²¹, który w wielkim imieniu pańskim tande nigdy i ufać in curribus et equis krzyżackie obarczył i w jedno scabellum obrócił imprezy. Przybiera się ad gentilia arma i onym regia(m) apponit dexteram, którym pradziad wielkiego zawsze imienia JKM, tak intra quam extra fines Regni różnego przenikając siły nieprzyjaciela z licznego trupa nieprzyjacielskiego in [...]³³²² Martis krwawe ad continuandas Panom Naszym Najjaśniejszym królom Polskim victorias, wyścielał szlaki, nie wprzód się chce poddanym swym pokazać coronatum, ale

³³¹⁷ Prawdopodobnie Aleksander (zm. a. 20 VII 1708 r.).

³³¹⁸ Kazimierz Stanisław Orzeszko podstoli mielnicki w l. 1667-1682.

³³¹⁹ Filip II (382-336 p.n.e.) król Macedonii z dynastii Argeadów, ojciec Aleksandra Wielkiego.

³³²⁰ Aleksander Wielki (356-323 p. n. e.), król Macedonii.

³³²¹ Władysław Jagiełło (ok. 1362-1434), wielki książę litewski od 1377 r., król Polski od 1386 r.

³³²² Jedno słowo nieczytelne.

nieprzyjacielowi loricatum et hastatum, ochotnie życząc i odważnie dla całości naszej z własnej krwi in eadem ara, którą hojnie sacri ad pr(aese)ns świątobliwych JKM przodków cineres krwią własną oblewali dla wiary św. i dobra pospolitego litare hostiam. Cieszyć się przeto ma Korona Polska iż w Orlim Gnieździe swoim takiego wychowała pelikana, który krwią swoją własną nas dzieci swych mititur conservare vitua. Za co JKM PNM imieniem całego rycerstwa ziemie naszej solenniter podziękować mają deklarując iż przy dostojęństwie Pańskiego Majestatu gotowiśmy zdrowia nasze ochotnie na tenże plac stawić dla zaszczytu Majestatu JKM.

[s.30] 2. Iż woj. podlaskie priuilegio incorporationis do Księstwa Mazowieckiego³³²³ jako do własnego ciała przez tak wiele lat oderwany członek, przywrócone i się pariter z Księstwem Mazowieckim gaudet juribus et immunitatibus, i z nim tak w prawach in Regno pospolitych, jako przywilejach i eksceptach jest porównane, instabunt pp. posłowie nasi, aby zbory post priuilegium incorporationis woj. podlaskim wystawione w których publica religiones odprawują się exercitia i apostazje w katolickich ludziach non opest litura przez namowę pp. dysydentów cum in ³³²⁴ nationis status et conditionis, jako i predykantom ich zagęszczają się, jako in supplantationem rytus Romani et propagationem haeresis są przeciwko prawu per potentiam magnatu(m) erygowane, tak całe przez konstytucję zniesione były, albo sine omni religionis exercitio zawarte, i o takich apostazjach artykuł w przeszłej świeżo konfederacji generalnej warszawskiej wyrażony do egzekucji był przywiedziony.

3. Aukcja wojska na zaszczyt in tam praegnanti RP periculo od Ukrainy, gdzie już od kilku lat zostając nieprzyjaciel continue, po kilkakroć intima prawie Regni penetrauit z nieoszacowaną RP szkodą, iż nie może być wczesna i skuteczna, intymować będą jm. pp. posłowie aby województwa certum numerum ludzi remedio sui tak konnych jako i pieszych ducta proportione łanów dziesiąci albo włók dwudziestu, mając w pilnej konsyderacyey fertilitate et sterylitate glebie, także insze qualitates i akcydencje, respecta climatum, które różnym województwom i ziemiom różnie daminantur jako najprędzej wyprawiły mając przy tym in promptu pospolitego ruszenia codzienną gotowość.

4. In exactione hibernorum, iż pp. dystrubutorowie wojskowi (którym eam inposturitate związkowa na RP extorsis licentia) wzięli przed się libitum pro licito nieznośne rozpisując przy distribucie konsystencji i zimowych wybierania chlebów ustawy, przez co

³³²³ Księstwo Mazowieckie (1138-1526).

³³²⁴ Jedno słowo nieczytelne.

dobra duchowne i RP do ostatniej przychodzą ruiny, a tak jest potissima pars in Regno, której tak ciężkiej alternaty już i ziemiańskie muszą się prędko obawiać substancje, starać się o to mają serio, aby ten nowy, a szkodliwy bardzo dystrybuty i ustawy modus, którym przerzeczone jungulantur dobra był per legem publicam abrogowany alenior modus wydawania zimowych chlebów namówiony przez konstytucję deklarowany do tego iż potrzebna taksa wiwendy żołnierskiej nowa, tedy i tą ad proportionem terażniejszych czasów i miejsc gdzie wojska lub w obozach lub na konsystencjach zostawać będą aby była renowowana. Będą mieć przy tym in respectu ichm. bona [...] ³³²⁵ suis oneribus klasztorom [...] ³³²⁶ drohickim eorum inkorporowane.

5. Iż regimenty tak dragońskie jako i piesze sufficientiam tak zasług swoich jako i lenunków w każdym woj., gdzie są in ekunaniami ordinum Regni consensu ordynowane na każdą ćwierć i miesiąc continue przez swoich prowiant magistrów odbierają a przez spraktykowanie tychże dystrybutorów wojskowych ac potentiam pp. pułkowników swoich niesłusznie się interesują do chlebów zimowych samemu tylko wojsku polskiemu należących, z czego przez utrapienie ludzi ubogich niektórzy dictasent a wojsko polskie częstokroć spieszałe i nużne ratować się nie może przez co wybierania hibernorum nieznośna ludziom ubogim crescit aukcja, zaczynam starać się [s.31] o to będą ichm. pp. aby lege publica to caneatur żeby się więcej regimenty ad hiberna nie interesowały, gdyż im żołd i lenunki sufficientiam tak na prowiant jako na moderunek wojenny.

6. Consilia belli iż często przez nieostrożnych proalantum asesorów i prędko nieprzyjacielowi z nagłą znaczną i częstą wojsk RP ruiną patere zwykły inbu(n)t ra(tio)nes cu(m) ordinibus Regni aby tutior modus consulendi był namówiony.

7. Ministeria externorum principum iż się były tych czasów nieszczęśliwych in Regno zagęściły i często sami tylko alterując się supozycjami, difidencjami i suspicjami, nie tylko sejmy regnante principe mieszały, judicia et consilia publica tamowowały, ale też sub interregno cardinaria juris et libertatis w swoich fundamentach, wzraszać usiłowały. Zaczynam inquantum by kto ex ciuibus w tak złośliwej i szkodliwej perseweraczej był notantas, aby był per omnes ordines sądzony. A kto by w tym występku był conuictus nie tylko od funkcjei wszelakich, ale i od boku Majestatu Pańskiego aby był relegatus et per scripta do których transakcji inquantum by summy jakie kto wziął ad dispensationem prae vicis na to documentis,

³³²⁵ Jedno słowo nieczytelne.

³³²⁶ Jedno słowo nieczytelne.

aby je tam lokował każdy cuiusque status et conditionis, gdzie mediante decreto comitali RP ordynować je będzie.

8. Trzynastoletnie z carem moskiewskim³³²⁷ armistitium iż powtórną do traktowania o wieczny pokój miało się fortyfikować i ratyfikować komisją aby ten ^anieprzyjaciel, którego jest zawsze lubrica ku nam^{a3328} languida nostri nie poalterował się cara, także kozackiej między sobą dysmebraczej, a tak ściśle poprzysiężonej z hordą aby się w czas mogło obejść koniukcjej stimula bunt ichm. pp. Ordines Regni aby saluberrima jak najprędzej ad hibeant Consilia ujmując, że motus przez legację komisje proporcjonalną wojsk tak konnych, jako i pieszych ad hunc actam cumulando potentiam jako najprędzej.

9. Mieć będą przy tym w pilnej pamięci legację do księcia jm. kurfirsza brandenburskiego³³²⁹ cum ekspostulatione około Drahima³³³⁰ i posiłków przez tak wiele lat zatrzymanych aby in recompensam tych retent posłał in succursu(m) Reipublicae amplio rem numerum wojsk swoich przeciw terazniejszemu niebezpieczeństwu.

10. Biskupstwo piltyńskie³³³¹ z pewną prowincją do niego per antiqua iura Regni inkorporowane iż ugruntowana w Księstwie Kurlandzkim³³³² herezja cale mititur cradicare a gwałtowne ([in]terueniente bello) transformowawszy kościoły katolickie w heretyckie zbory te świątobliwe fundacje na chwały Bożej pomnożenie ordynowane i wszystkie tak [univer]salis ecclesiae catholicae uicarii którym cura animarum competit jako episkopalis mense proventus ad usus profanos obraca, zaczym iż takowy postępek contrariatur pactis conuentis którymi najjaśniejsi królowie polscy pacem caue[ndo ?] dissidentibus de religione i konfederatie temporibus interregni takoweż in zawsze spondent et skoro sancte conserva(n)t protekcje to tedy omni modo instabu(n)t pp. posłowie aby inhaerendo pactis conuentis to patrimoni(u)m Chri(sti) RP od niniejszych malae fides posesorów (którzy praescriptiey nullo iure w tym uzurpować sobie nie mogą) ten należy do przerzeczonego biskupstwa fract(um) cum o(mn)ib(u)s attinentiis odzyskawszy temu komu co [...] ³³³³ [s.32] petierit ordinaria via

³³²⁷ Aleksy Michajłowicz (1629-1676), panował w l. 1645-1676.

³³²⁸ Przekreślony fragment zdania. Nad słowem *nieprzyjaciel* nadpisane słowo *naród*, dalszy tekst nadpisany nad przekreślonym fragmentem nieczytelny.

³³²⁹ Fryderyk Wilhelm (1620-1688), elektor brandenburski i książę pruski z dynastii Hohenzollernów.

³³³⁰ Drahim, miejscowość w zachodniopomorskim.

³³³¹ Jednostka kościelna na terenie Inflant (diecezja inflancko-piltyńska).

³³³² Księstwo Kurlandii i Semigalii – księstwo lenne Korony Królestwa Polskiego, powstałe po sekularyzacji inflanckiej gałęzi zakonu krzyżackiego w 1561 r.

³³³³ Fragment uszkodzony.

konferowała gdyż tego ani nawet iure belli które per iniuria zawsze censetur rite et legitime przysła szerzyć sobie żadną miarą nie mogą praesentes possessores.

11. Województwa, które konstytucją Anni 1661 o dochodzeniu i wydawaniu zbiegłych chłopów przyjęły iż od inszych województw eo in passu znaczne cierpią praeiudicium, a osobliwie w Księstwie Pruskim iż tych zbiegów najgromadniejszy jest confluxus skąd nulla spes recuperandionis być musi ob imparitatem iuris instabunt ichm. pp. aby talex specialis transeat in generalem całemu Królestwu Polskiemu a przy legacji odrazim [sic] i o posiłki do księcia jm., i aby to było włożono in instrukcją żeby ad instantia(m) każdego pana dziedzicznego i dzierżawcę tacy zbiegowie³³³⁴e byli wydawani mediante consensu księcia jm. brandenburskiego.

12. Warunek nagrodzenia szkód od wojsk WKL województwom wołyńskiemu, lubelskiemu, mazowieckiemu, podlaskiemu i ziemi chełmskiej reasumować et modum(m) compensandi urgere mają na commissię się nie referując^{a 3335}, które inclusionem tych pretensji koronnych wojsku nigdy gotowej nie chcą obmyślić i zupełnej zapłaty, tylko ratami wojskowe ujmują instantie cu(m) summo preiudicio i żołnierzów dobrze zasłużonych i województw koronnych ukrzywdzonych.

13. Lubo codzienna między ludem popolitym dobrej monety egestat expostulat to u stanów RP aby mennica dla wybicia monety drobniejszej srebrnej to jest groszów, półtoraków i potrójnych propter communem tam in Regno quam extra fines Regni usum bardzo potrzebnej była otworzona, jednak iż jeszcze instam RP nie odebrała rationem od mincarzów i su(per)intendentów około bicia tymfów, ortów ośmnastowych, szostaków i szelągów których podlejsza mimo kontrakty liga w nieznośne nas podała do kupców cudzoziemskich depactatie et penuriam starej monety dobrej przez przebijanie onej na nową podlejszą inszego sub ministravit na nowe jej otwarcie żadnymi racjami ani perswazjami nie mają dać nakłonić ichm. pp. aż wprzód na sejmiki relacyjne dostateczną o tym do skarbu koronnego i WKL przyniosą informację za której wydaniem nie ma sobie skarb obojga narodów uzurpować facultatem etiam ex senatus consulto quibusvis modis in vim futuram ratihibitionis impetratum do otwarcia mennic ale czekać o tym deklaracji powtórnego sejmu po koronacji JKM przypadającego.

³³³⁴ Prusy Książęce, państwo lenne utworzone przez Zygmunta I Starego w wyniku sekularyzacji Prus Zakonnych w 1525 r.

³³³⁵ a-a Fragment nadpisany nad tekstem.

14. ^a Rozgraniczenia województwa podlaskiego i brzeskiego WKL sposób lubo w postępku do tego należącym i w uroczyskach skąd się poczynać miało jest doskonale dawnymi opisany konstytucjami, a dotąd żadnego nie otrzymał skutku, więc iż nowe woj. lubelskiego z woj. podlaskim zachodzą około dawnego rozgraniczenia disceptacie i differentie aby żadnej prowincji i województwa obywatelom prywatne praeiudicium et publica(m) jurisdictionum confusio nie następowała tedy non derogando dawnemu prawu o komisjach partykularnych tak dóbr RP i duchownych, jako i ziemskich, które ad instantiam cuiusvis³³³⁶ iniuriati omni loco et tempore kancelarie koronne (ad praecludendam ulterioris in iurium viam alte nutrius p(raesen)tis wydawać powinny, będą się znosić cum ordinibus Regni precipue z senatorami i posłami przerzeczonych województw, aby tego rozgraniczenia generalne(go) jak najnsadniejszy mógł być namówiony i deklarowany proceder ^{a3337} .

[s. 33] 15. Nowe zaciągi tak polskich chorągwi jako werbunki i suplementy cudzoziemskie ultra mentem et necessitate(m) RP iż żadnej nieprawy [sic] papirowymi suffocari nie mogą, ale dla samej tylko zasmakowanej licencji coraz jako zakryta i utajona in formite scintilla in flammam wynikając wszelkiego stanu ludzi substantie z wielkim uciążeniem confunere zwykły, przeto ponieważ taki ochotnikami virtutis amore ani po interposite legibus fortudine paene nie kając się częste po województwie naszym rozwija znaki i chorągwie, tedy omnino wymóc to mają ex vi fraternitatis et pietatis ichm. pp. stanów RP aby nam vim vi (jako i sa suadet lex naturae) repellere i takową żarliwość wolno było gasić unda. A ktoby licentiosis był in konflikcie zabity cuiussemquae sit status et conditioni aby interempti było inuindicabile caput super praesentem [...] ³³³⁸ o takowego człowieka głowę instigante poena talio et aby była skazana.

A kogoby też sor sua seruaret aby był jako infamis facti cum adminiculo officii castrensis ima [...] ³³³⁹ at publicum carcerem proexecutione oddawany.

16. Jurisdictionia duchowna in sine omni causam distictione stan szlachecki ad importunas litigantium instantias nagłymi agrawuje ekskomunikami, ante cognitionem causae wprzód supplicium anizeli iudicium formując co nam dostatecznie compositio intere status warowała, starać się o to będą ichm. pp. aby dawać o tym prawa reassumowane były cum distinctione causaru(m) które foro spirituali, a które seculari należeć mają gdyż przez te

³³³⁶ Jeden wyraz nieczytelny.

^{3337a} - ^a Punkt przekreślony.

³³³⁸ Słowo nieczytelne.

³³³⁹ Urwany fragment słowa.

pulcipatione albo raczej egzorbitancje osób duchownych częste między heretykami, schizmatykami i oziębłymi katolikami in naleść na to skandala.

17. W żadną sejmie coequationis inaugurację, względem nowej ordynacji dawnego albo świeżo zaginionego na ewolucję Kijowa wojska albo jakich extrarum i na innych na jakie nagłe RP potrzeby podatków, jm. pp. wdawać się nie mają, ale te materię całe na sejmiki relacyjne wziąć do wspólnej z bracią pozostałą namowy, sub fide publica mają.

18. Pretia rerum iż nie tylko kupcy cudzoziemscy, factorowie ich na postronnych towarach ale też we wszystkich in Regno znajdujących się, na koniec a summis ad imos omnium atrium mechanicam cultores iż pro arbitrio in immensu(m) wynieśli walorem innigilabunt ichm. pp. aby nie generalne komisje, które albo ad latus principis w Warszawie albo per provintias na miejscu jednym nullo efektu odprawować się zwykły [...] ³³⁴⁰ passu były złożone, ale partykularne sądy wspólnie z skarbowymi w każdym województwie były postanowione, do których j. w. wojewodowie, j. w. starostowie sądowi z urzędami swymi przy sędziach ziemskich i inszych od tej jurysdykcji na sejmiku relacyjnym obranych deputatach należeć będą. Którzy omni meliori modo przez swoje ordynacje i acta tak nieznośnym obviabunt depaktacjom, non excedendo metas iusti valoris każdego tak cudzoziemskiego jako polskiego towaru.

[s.34] 19. Solicją domu w Mielniku dla odprawiania sądów ziemskich według konstytucji anni 1667 i przywrócenie gruntów tamże na Mielniku leżących pisarzowi z. mielnickiej ^a także reparacją zamku dla sądów grodzkich i chowania ksiąg grodzkich praecipua cura ex sumptu urodzonego Teodora Wierzby regenta grodzkiego [...] ³³⁴¹ konferowanych mają mieć w pilnej pamięci aby to cardinale assylum honorów i substancji stanu szlacheckiego swoją securitatem na tym sejmie otrzymało na staraniem ichm. gdyż tę na żadną zgodzić się może kontradycją ^a ³³⁴².

20. Punct decorrectura iurium iż ex consensu ordinum Regni ma być ante o(mn)es materias wspólnie z egzorbitancjami na przyszłym sejmie coronationis tractowany aplikować się do niego pilnie będą jm. pp. aby te obiedwie materie w dalszy nie szły reces ale na terażniejszym sejmie były umoderowane, w klubę wprawione et pro lege in violabili deklarowane.

³³⁴⁰ Dwa słowa urwane.

³³⁴¹ Dwa słowa nieczytelne.

³³⁴² Punkt w całości wykreślony. Tekst nadpisany częściowo nad wykreślonym – nieczytelny.

21. Ordynacja jp. jw. jmp. Jana Zamoyskiego³³⁴³ kanclerza i hetmana wielkiego koronnego iż inter succ(ess)ores sangwinis et lineae różnych p(rou)t fata zeszłego jw. jmp. wojewody sandomierskiego³³⁴⁴ namnożyła differencyj, które comitalia tak consilia jako judicia po kilka lat hamują cum summo praeiudicio legimae et priuatoru(m) pociągając za sobą niedyskretnych multitudinem abutriqueae antagonistów³³⁴⁵ zaczyn ponieważ ex unanimi ordinu(m) consensu na sejmie electionis podana jest ad typum declaratia w tej sprawie instabu(n)t ichm. pp. aby ad aequatis mediis RP naprzód hanc obicem na początku sejmu coronationis uprzętnęła, nie tamując nią dalszych konsultacji bardzo (in tam immineati periculo do obmyślenia obrony RP) potrzebnych.

^a22. Aemulatia dwojakich szkół in diuersis collegis w Warszawie wystawionych lubo bardzo ad institutionem imentatis Polone potrzebnych iż RP następujących quod absit tumultów, a strzeż Boże przykładem niegdy krakowskim i żalosnych młodzi szlacheckiego stanu zaboioów tremendum musi in zuzurrare [sic] metam. Więc iż stanowi świeckiemu takowych inter regulares profesji ale supremo antistiti Romano należy cognitio et resolutio. Zaczyn na terazniejszym sejmie solam tylko securitatem utriquae collegio im. pp. przez swoje prouidebunt instancje aż do rzetelnej tam świętego de legalitate tych erekcji decyzji.^{a 3346}

23. Iż ten jest zawsze principuus najjaśniejszych królów polskich i całej RP scopus aby ludzie nementi w zawziętych przeciwnej nieustający ochotach i afektach należytą wdzięczność odbierali rekompensam, przeto tak życzliwe ku Królestwu Polskiemu jm. ks. nuncjusza³³⁴⁷ Stolicy Apostolskiej terazniejszego studia inklinacje i wszelkie pensando prace przyznać musi RP, iż dignes est recipere coronam intitiae za którym wniosą swoje instancje im. pp. do króla jci aby Regiam do ojca ś(więtego)³³⁴⁸ interponae majestatem o pierwsze wakans kardynalstwa aby im. było konferowane. Non deniab(u)nt i w promowaniu kanonizacji s(ervi) D(eo) Joannis Canty³³⁴⁹ patrona RP od instancji inszych województw aby była odprawiona medinate assensu Ojca Świętego i z kardynałami.

³³⁴³ Jan Zamoyski (1542-1605), Od 1578 r. kanclerz wielki koronny i hetman wielki koronny.

³³⁴⁴ Jan Zamoyski wojewoda sandomierski (1659-1665), przedtem podczaszy koronny.

³³⁴⁵ Nadpisane nad skreślonym słowem : kontradicentów.

³³⁴⁶ a -a Wykreślony punkt instrukcji.

³³⁴⁷ Galeazzo Marescotti, nuncjusz apostolski w RP w l. 1668-1670.

³³⁴⁸ Klemens IX papież 1667-1669.

³³⁴⁹ Jan Kanty, również Jan z Kęt (1390-1473), profesor Uniwersytetu Krakowskiego, beatyfikowany w 1680 r., kanonizowany w 1767.

[s. 35] 24. Jus patronatus kolatorom i parafianom kościoła hadynowskiego³³⁵⁰ iż in debite ad inportunam iustiam et irrita(m) ac inanem submissionem Łucka odbiera kapituła et nullo w tym postępku legitimo nititur fundamento co się dzieje cum summo stanu szlacheckiego praeiudicio gru[ntowną] im. pp. uczynią ekspostulację aby kolatorowie przy dawnych swoich prawach zostawali, które im antiquitas należeć mają i przy podawaniu plebanów do kościoła hadynowskiego.

25. Miejsce kościoła juchnowieckiego³³⁵¹ przy obraniu Panny Przenajświętszej iż multis claret miraculis a w szczupłej bardzo to beneficjum zostaje fundacji, której prowenta kapłanom tamtego miejsca i sługom kościelnym i w pól sufficere nie mogą lubo terażniejszy ichm. ks. pleban proposse suo z własnych swoich dziedzicznych suplementuje in parte intrat aby jednak i na potym zawzięty na tym miejscu zelus devotionis, która Dei [...] ³³⁵² nie ustawał, wniosą do stanów RP instancję aby kilka włók od suraskiego starostwa spustoszałych mediante consensu KJM i niniejszego dzierzawce do tego kościoła inkorporowane były.

26. Sól powiatowa iż już za lat dwie zatrzymana jest przez jm. pp. administratorów żup, tak wielickich jako bocheńskich euinent to vigilantia sua jm. pp. posłowie ^aaby wydanie jej patenty byłyby dane i sól na komory zwyczajnie wydawana^{a3353}.

27. Iż subtelne ordynacje ludzkie sprawiedliwej samego Boga sprzeciwiać się zwykły dyspozycji (która naturalnemu żadnego praeiudicium nie czyni prawa) przez co różne civina in Regno zwykły oriri dissensiones, które aż o sejmowe zwykły opierać się cardines w który comput iż białostocka dziedziczka³³⁵⁴ [...] ³³⁵⁵ ichm. pp. Chaleck[ich] ³³⁵⁶ majątność wchodzi. Która iż przez metamorphosim też natura(m) bonorum terrestriis induit, w której ad antiquo zostawała instabu(n)t im. pp. aby pro aequalitate et iustitia qua solium firmatur Regis własnym dziedzicom był iure naturali przez konstytucję przywrócona jako niesłusznie im odebrana et iure perpetuo inszą posesją konferowana. ^a Mając przy tym w pilnej promocji postulat im. pp. Gałęckich o pewne uroczysko nad Bugiem leżące od majątności jm.

³³⁵⁰ Hadynów, kościół parafialny p.w. św. Św. Jana Chrzciciela, Mikołaja i Marcina biskupa.

³³⁵¹ Juchnowiec Kościelny, kościół parafialny p.w. Trójcy Świętej, NMP, Wszystkich Świętych.

³³⁵² Jedno słowo nieczytelne.

^{3353a-a} Wykreślony fragment zdania. Nad nim napisane: aby wydana była sól ziemi naszej.

³³⁵⁴ Aleksandra Katarzyna z Czarnieckich Branicka, zm. 1698 r. Sejm z 1665 r. nadał Stefanowi Czarnieckiemu za zasługi starostwo tykocińskie (wraz z dobrami białostockimi) z dziedziczne władanie.

³³⁵⁵ Trz lub, cztery wyrazy uszkodzone.

³³⁵⁶ Pretensje Chaleckich do dóbr białostockich wynikały z ich powinowactwa z Wiesiołowskimi, poprzednimi właścicielami.

dziedzicznej Siniewice³³⁵⁷ nazwanej oderwać a do dóbr starostwa drohickiego przyłączone w czym im. in quantum opus fuerit swoimi ad ordines Regni succurreat instantiam^{a 3358}.

28. L[ubo] tę zwykły były zawsze przed tym werba ligare homines ale gdy ad eam czasy przychodzą[c]e in constantiam z tego większe werba volant scripta tantum manent na których przy swojej postulacji jm. p. starosta parczowski u powinnych [...] ³³⁵⁹ swego w. jm. p. podskarbiego koronnego ³³⁶⁰ ratyfikując się in fidem publicam za asygnacjami do województw ruskiego i wołyńskiego z dyspozycji św. pamięci króla Jego Miłości Władysława ³³⁶¹ po wydawanymi wyliczonych summ kredit re[st]. Egzolucji onego u JKM pp. obywatelów woj. wołyńskiego upomina się, zaczym iż się każdemu privata(m) a po gotowaniu publicam expedit insenuare przypomniawszy chwalebne opus woj. ruskiego, którym się w swej instantancji jm. p. starosta parczowski, że mu stamtąd ten credit jest wypłacony perswadować będą.

Ichm. pp. posłom wołyńskim qua privatim quam publicae in facie totius RP aby creditu egzolucji non deficiat vides jm. pp.

[s. 36] 29. Iż za pewną kondemnatą na jmp. Bazylem Szuyskim ³³⁶² miecznym brzeskim otrzymaną, nie tylko honor jm. periclitatur, ale i w sprawie z jm. ks. Judyckim tamuje się eksperyment. Intercedent w tym ichm. pp. [posłowie], aby jm. był glejt do wsparcia prawnego, albo do ukontentowania strony przeciwnej (jako praxis cancellariae suadebit), wydany.

Które to artykuły od nas wszystkich, tak starszych, jako i młodszych in ordine braciej, w kole per liberas voces jmp. marszałkowi in fidem publicam podane zgodnie, one skoncypować i do akt grodzkich, z podpisem ręki własnej jm., podać zleciłiśmy.

Działo się w kościele mielnickim, dnia 20 miesiąca sierpnia roku Pańskiego 1669.

Sejmik relacyjny ziemi drohickiej, Drohiczyn, 24 XI 1670 r.

³³⁵⁷ Siniewice (Siniewicze) wieś w z. mielnickiej, obecnie w woj. podlaskim, pow. siemiatyckim.

³³⁵⁸ aa zdanie wykreślone.

³³⁵⁹ Tekst uszkodzony.

³³⁶⁰ Jan Andrzej Morsztyn, podskarbi koronny w l. 1668-1683.

³³⁶¹ Władysław Waza (1595-1648), król Polski i wielki książę litewski w l. 1632-1648.

³³⁶² Bazyl Konstanty Szuyski, miecznik brzeski 1640-1674.

*Mocą konstytucji Deklaracje województw i ziem koronnych i pobory od nich pozwolonych*³³⁶³. *przyjętej podczas obrad sejmu zwyczajnego warszawskiego 9 IX - 1 XI 1670*³³⁶⁴ *wyznaczone zostały terminy sejmików relacyjnych i zobowiązania podatkowe. Województwo podlaskie i ziemie jego: ponieważ ziemia drohicka, bielska i mielnicka, w rozebraniu między sobą wojska i równym podziale nie koekwowali się, o czym i na sejmie terazniejszym między posłami kontrowersja zaszła, tedy na postanowienie słusznej między niemi w podatkach i rozebraniu wojska koekwacji, sejmik generalny wszystkim tym ziemiom złożyć deklarujemy, na którym sejmiku, jeśli by się nie zgodzili, tedy tę kwestyą, Trybunał Radomski decydować będzie i według sprawiedliwości taryfy poborowej anni 1629 ziemie te pomiarkuje, a jeśli w Radomiu, do tego do spraw inszych Rzeczypospolitej nie przyszło, tedy Trybunał Koronny, ex registro suo deklarować to będzie. Sejmik relationis vigesima quarta novembris [24 XI] naznaczą sobie (VC, t. V, vol. 1, s. 104-113). Akt tego sejmiku nie odnaleziono.*

Sejmik relacyjny ziemi mielnickiej, Mielnik, 27 XI 1670 r.

*Mocą konstytucji Deklaracje województw i ziem koronnych i pobory od nich pozwolonych*³³⁶⁵. *przyjętej podczas obrad sejmu zwyczajnego warszawskiego 9 IX - 1 XI 1670*³³⁶⁶ *wyznaczone zostały terminy sejmików relacyjnych i zobowiązania podatkowe. Województwo podlaskie i ziemie jego: ponieważ ziemia drohicka, bielska i mielnicka, w rozebraniu między sobą wojska i równym podziale nie koekwowali się, o czym i na sejmie terazniejszym między posłami conroversia zaszła, tedy na postanowienie słusznej między niemi w podatkach i rozebraniu wojska koekwacji, sejmik generalny wszystkim tym ziemiom złożyć deklarujemy, na którym sejmiku, jeśli by się nie zgodzili, tedy tę kwestyą, Trybunał Radomski decydować będzie i według sprawiedliwości taryfy poborowej anni 1629 ziemie te pomiarkuje, a jeśli w Radomiu, do tego do spraw inszych Rzeczypospolitej nie przyszło, tedy Trybunał Koronny, ex registro suo deklarować to będzie. [...] Ziemia mielnicka: na zapłatę wojsku czternaście podymnych cum abiuratis anni 1661 pozwala. Sejmik relationis dnia 27 novembris [27 XI] sobie naznacza. (VC, t. V, vol. 1, s. 104-113). Akt tego sejmiku nie odnaleziono.*

³³⁶³ VC, t. V, vol. 1, s. 104-113.

³³⁶⁴ VC, t. V, vol. 1, s. 70.

³³⁶⁵ VC, t. V, vol. 1, s. 104-113.

³³⁶⁶ VC, t. V, vol. 1, s. 70.

Sejmik relacyjny ziemi bielskiej, Brańsk, 1 XII 1670 r.

Mocą konstytucji Deklaracje województw i ziem koronnych i pobory od nich pozwolonych³³⁶⁷. przyjętej podczas obrad sejmu zwyczajnego warszawskiego 9 IX - 1 XI 1670³³⁶⁸ wyznaczone zostały terminy sejmików relacyjnych i zobowiązania podatkowe. Województwo podlaskie i ziemie jego: ponieważ ziemia drohicka, bielska i mielnicka, w rozebraniu między sobą wojska i równym podziale nie koekwowali się, o czym i na sejmie terazniejszym między posłami conroversia zaszła, tedy na postanowienie słusznej między niemi w podatkach i rozebraniu wojska koekwacji, sejmik generalny wszystkim tym ziemiom złożyć deklarujemy, na którym sejmiku, jeśli by się nie zgodzili, tedy tę kwestyą, Trybunał Radomski decydować będzie i według sprawiedliwości taryfy poborowej anni 1629 ziemie te pomiarkuje, a jeśli by w Radomiu, do tego do spraw inszych Rzeczypospolitej nie przyszło, tedy Trybunał Koronny, ex registro suo deklarować to będzie. [...] Ziemia bielska: deklaruje summam correspondetem dwunastom poborom sine abiuratis, insistedo declarationi convocationis, to jest, inkudując dwie włóce w łan, a modum contribuendi jako namowią, bierze do braci, salvo per omnia in toto laudopraesenti terrae eiusdam. Sejmik relacyjny w Brańsku in loco solito de prima mensis decembris [1 XII]. (VC, t. V, vol. 1, s. 104-113). Akt tego sejmiku nie odnaleziono.

Sejmik ekstraordynaryjny, z limity, ziemi drohickiej, w Drohicynie, 19 III 1671 r.

Sejmik został zwołany uniwersałem króla Michała I na 5 III 1671, lecz w tym terminie został zalimitowany na 19 III. Po zakończeniu obrad, limita została przedłużona do 21 IV. Druk uniwersału: ASWPiK, s. 266-267. Uniwersału skierowanego do ziemi drohickiej nie odnaleziono.

Laudum sejmiku ekstraordynaryjnego, z limity, ziemi drohickiej, Drohiczyn, 19 III 1671 r.

Rkp. BUW nr 352, s. 29- 32, kopia uwierzytelniona.

Oblata została wniesiona do grodu drohickiego przez marszałka sejmiku Adama Sobolewskiego³³⁶⁹ wojskiego drohickiego 19 III 1671 r. (f. 5 post Dominicam iudica).

³³⁶⁷ VC, t. V, vol. 1, s. 104-113.

³³⁶⁸ VC, t. V, vol. 1, s. 70.

³³⁶⁹ Adam Michał Sobolewski, wojski drohicki w l. 1668-1676.

[s. 29] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa podlaskiego ziemi drohickiej, zjachawszy się pro die quinta martii za uniwersałem króla JM naznaczony, obraliśmy zgodnie e medio nostro za dyrektora koła naszego urodzonego jmp. Adama z Pięt Sobolewskiego wojskiego drohickiego. Z pewnych respektów akt sejmikowy na ten czas temuż jmp. marszałkowi do dnia dzisiejszego limitować zleciliśmy. Dnia tedy dzisiejszego, vigore limitationis eiusdem przypadającego, zjachaliśmy się do Drohiczyzna, na miejsce sejmiku zwyczajne, takową concordibus votis postanowiliśmy uchwałę.

Naprzód na zapłatę wojsku dawnego zaciągu do ziemie naszej należącemu, postanawiamy [s. 30] poborów dziewięć cum abiuratis per d(omi)nos vel administratores bonorum nostrum [?] novo iuramento comp(ro)bandis. Nie czyni[ć] abiurat w inszych grodach, tylko w grodzie drogickim, sub nullitate iuramentoru(m), obmyślając im zapłatę na cały rok, który się zaczął a prima februarii anni praesentis, a kończyć się będzie die ultima ianuarii w roku przyszłym 1672.

Do których wybierania uprosiliśmy jmp. Macieja z Pięt Sobolewskiego, jako przedtem, tak i teraz za egzaktora. Który p. poborca sub antiquo iuramento sine renovatione eiusdem dwiema ratami pomienione pobory wybierać ma. Pierwszą zacnie die prima aprilis a kończyć się będzie ad diem ultima mensis eiusdem tu w Drohiczyźnie odbierając. Drugą zaś ratę a die prima octobris ad prima novembris wybierać będzie. A po ekspiracji czasów pomienionych p(rop)ria manifestatione delaty in duabus sep[ti]manis sub (per) retentoribus cora(m) of(ficii)s castren(s)i Drohicen(s)i, otrzymawszy iure fisci cum retentorib(us), będzie postępował.

Uchwaliliśmy i to , aby ludzie luźni, ani w służbie, ani pod żadnym panem niezostające, jedno tylko najmami i zarobkami i handlami bawią się a [w] komorach mieszkają, tak w miastach królewskich i szlacheckich, jako też i we wsiach, od osób swoich, mężczyzna po złotych trzy, białągłowa po złotych dwa do rąk jmp. poborcy oddawali. Czego jednak w miastach urząd miescki, a we wsiach possessores [s. 31] et administratores bonorum serio doglądać mają i podatek postanowiony od takowych osób fideliter wybrawszy cu(m) discrimine personar(um) et registris do rąk jm. p. poborcy oddadzą, żadnego nie uchylając sub poenis fisci cora(m) officio castren(sis) Drohicen(sis) per modernu(m) exactore(s) vindicand(um).

A że się najdują ludzie utrapieni w ziemi naszej, permissione Divina przez ogień recenter zniszczeni, debita commisse ratione ducti onych od tych poborów płacenia cale uwalniamy. Którzy jednak manifestacje autentice eiusmodi conflagrationis jmp. poborcy prezentować mają in p(ro)prio territoriis zapisane.

Strony aukcji wojska vigore constitutionis sejmu przeszłego³³⁷⁰ postanowionej uniwersałem KJM do namówienia nam laudo p(ro)ponowane, ponieważ te obrady górniesze województwa i ziemie insze na dalszy czas prolongowali, przeto i my, nie chcąc peresse ani deesse całości ojczyźnie p(er) meliori informatione i do inszego nas samych in hoc puncto niniejszy sejmik ad diem vigesimam primam aprilis in eod(em) vigore et directione tegoż p. marszałka odkładamy na tenże czas z dokończeniem sejmiku. Kalkulacje wybranych ad hoc usq(ue) tempus podatków pp. poborcom naznaczamy sub poena peculatus cora(m) iudicib(us) terrestribus et castren(sis) Drogicen(sis) i uproszonemi spośródka nas deputatami jw. jmp. Stanisławem Karolem Łużeckim³³⁷¹ kasztelanem podlaskim, jmp. Hieronimem z Chalca Chaleckim³³⁷² łowczem podlaskim, jmp. Stanisławem Mleczkiem³³⁷³, łowczem mielnickim, jmp. Adamem z Pięt [s. 32] Sobolewskim wojskim drogickim, jmp. Wojciechem Beydem³³⁷⁴ skarbnikiem drogickim, jmp. Franciszkiem Trojanowskim, jmp. Jakubem Załęskim, absentia un[um] vel duorum non obstans. Którzy ichm. revisionem actorum terrestriu(m) Drogicen(sem) iur(am) anteriora lauda p(er) eod(em) tempore podprawić powinni będą i relacją suae revisione, jakie(g)o kosztu na opatrzenie onych będzie potrzeba, na przyszłym sejmiku totae nobilitatis uczynią, którą to uchwałę i punkta wyżej opisane zleciliśmy jmp. dyrektorowi koła naszego do akt grodzkich drogickich podać.

Działo się w Drogiczynie, decima nona martii a.D. 1671.

Adam Sobolewski wojski drogicki, marszałek koła rycerskiego, m. p.

Sejmik przedsejmowy ziemi mielnickiej, Mielnik, 15 XII 1671 r.

Sejmik zwołany uniwersałem króla Michała, ze Lwowa, 30 X 1671 r. (druk uniwersału: ASWPK 1668-1675, s. 332-338). Uniwersału adresowanego do szlachty województwa podlaskiego nie odnaleziono.

Instrukcja przedsejmowa szlachty ziemi mielnickiej, Mielnik, 15 XII 1671 r.

³³⁷⁰ Sejm zwyczajny, warszawski: 9 IX-1 XI 1670 r., konstytucja *Przyczynienie sił Rzeczypospolitej*, VC, t. V, vol.1, s. 79-80.

³³⁷¹ Stanisław Karol Łużeczki kasztelan podlaski 1670-1682.

³³⁷² Hieronim Kazimierz Chalecki łowczy podlaski 1651-1671.

³³⁷³ Stanisław Mleczko łowczy mielnicki 1655-1677.

³³⁷⁴ Wojciech Beydo Rzewuski skarbnik drohicki 1661-1676.

Rkp. APL AWH 84, s. 38-41. Kopia uwierzytelniona. Oblaty dokonał w grodzie mielnickim Tomasz Wilkowski chorąży i marszałek sejmiku. Oblata: 15 XII 1671 r. feria tertia post festum sanctae Luciae Virginis. Jednym z posłów został wybrany Kazimierz Cieciszewski starosta mielnicki. Nazwisko drugiego posła – nieznane.

[s.36] My rada, dygnitarze i urzędnicy i wszystko rycerstwo woj. podlaskieg(o) z mielnickiej zjachawszy się dnia piętnastego grudnia do Mielnika, na miejsce sejmikom uprzywilejowane, po obraniu im. pp. posłów na sejm przyszły, na pisanie artykułów do traktowania inszych spraw publicznych przystąpiliśmy.

A naprzód wzięwszy przed się zatrudnienie żołdu tak ludziom na Kamieńcu Podolskim w ustawicznej służbie zostającym, którym-eśmy już tej na kilkanaście tysięcy zadłużyli, jako i chorągwi kozackiej jm. p. Stanisława Sawickiego względem pospolitego ruszenia zaciągnionej przez zatrzymanie podatków na tych ludzi namówionych i uchwalonych, a do rąk im. pp. poborców nie wydanych, tedy aby ich [...] ³³⁷⁵ skuteczniejsza zapłata dojść mogła sądy skarbowe na poniedziałek pierwszy po otwarciu Nowego Lata ³³⁷⁶ blisko następujące(g)o według noweg(o) kalendarza przypadające(o) składamy, i one luboby pod niebytność jm. p. pisarza grodzkiego ³³⁷⁷ samemu jmp. podstaroścemu i sędziemu grodzkiemu ³³⁷⁸ mielnickiemu z p. vicesgerentem, albo pp. regentom grodzkim mielnickim sądzić zlecamy.

Na których sądach wszystkich retentorów jakiegokolwiek stanu na delatach od jm. pp. poborców podanych albo ich sukcesorów przerzeczony urząd grodzki bez wszelkich przypozwów (którym termin i rok zawity niniejszą uchwałą naznaczamy) sądzić ma, a którzyby na roku naznaczonym pisani się sami przez się, albo przez plenipotentów prawnie zapisanych nie stawiali na takowych osoby i dobra banicje ukazować i dobra onych tak ruchome jak i nieruchome według wielkości sum zatrzymanych poborowych i win prawem opisanych asygnatariuszom albo deputatom od chorągwi zesłanym sam przez się nie przez subdelegatów, chyba, strzeż Boże na przerzeczone(go) jmp. podstarościego choroby albo jakiej inszej gwałtownej przeszkody nieodwłocznie podawać, żeby suma wszytka zupełna poborów sześciu ze wszelakich dóbr na ludzi kamienieckiej fortecy. Poborów zaś pięci z dóbr samych tylko ziemskich [s.39] ludziom powiatowym chorągwi jmp. Sawickiego należąca wydana i uiszczona jako najprędzej być mogła, do której to prosoluciej i egzekuczej im. pp. retentorowie żadnemi

³³⁷⁵ Wyraz nieczytelny.

³³⁷⁶ 4 I 1672 r.

³³⁷⁷ Melchior Radliński

³³⁷⁸ Samuel Wąż, później stolnik drohicki 1673-1676.

wymówkami opornymi i niesłusznymi ani atestacjami tak od jmp. pułkownika jako i im. pp. rotmistrzów z drohickiej przeciwko uchwałom z. naszej przód w kościele mielnickim dnia dwudziesteg(o) dziewięteg(o) miesiąca czerwca, a potem w polu podczas popisu między Prochenkami³³⁷⁹ a Łubami³³⁸⁰ odprawionego się 13 miesiąca augusta równie na wszystkie dobra stanu szlacheckieg(o) postanowionym otrzymanymi zaszczyć się nie mają, które to atestacje za bezprawne i nieważne niniejszą uchwałą deklarujemy i protestacja tak przedtym jako i potem przez jakiegokolwiek osoby w którychkolwiek aktach koronnych zaniesiona w tej sprawie za niesłuszną być poczytamy, i owszem tamże pierwsze uchwały dla doskonalszego onych skutku nieniejszeg(o) sejmiku pomogą, uznawamy i aprobujemy.

A lubo tej chorągwi jm. p. Sawickiego, którą dotąd jeszcze za ordynansem jaśnie w. jm. p. hetmana koronneg(o)³³⁸¹ na paszach cudnowskich³³⁸² zostawa na dwie ćwierci żółd pozwoliliśmy byli, jednak insze województwa koronnego koszta kazaliśmy łożyć na posiłek RP zbraniają się i ludzi swych jednej miary śłali, drugie swych od służby wojennej rewokowali. Przeto i my tę chorągiew od kontynuacji służby drugiej ćwierci uwalniamy, a za pierwszą ćwierć podziękowawszy im. za tę ochotę, trudy i koszty. Zupełny żółd wydać także jm. p. rotmistrzowi złotych tysiąc z tych retent poborowych³³⁸³, nie referując się do czopowego roku przyszłego, z którego mniej skuteczna i nie prędką musiała by być satysfakcja, wyliczyć naznaczamy. Na których forum prędsze i skuteczniejsze wypłacanie reszty poborów półtora przez zeszłego niegdy za im. p. Wojciecha Wyrzykowskieg(o) wybranych poborów iż jego przy sukcesorach pozostało do summy z poborów upraszamy i przyłączamy. Którą jmp. podstarości grodzki mielnicki jaką uchwałą z. naszej z sejmiku w przeszłym roku relacyjnego zlecono mu przez prawny postępek odzyskać i one jeśli się jakie defekta z rachunków poborów pięciu pokazały, na ukontentowanie jm. p. Sawickiego w przereczonym tysiącu złotych i wypłacenie całego żółdu [s. 40] kompaniej obrócić ma. A jeśli kto z im. pp. retentorów albo upornie, albo gwałtownie egzekucji bronił, będą skarani w baniciej. Tedy na takowych powtórne sądy skarbowe w niedziel dwie po pierwszych składamy, na których o takie uporczywe albo gwałtowne urzędowej egzekucji w sądzie ma strony sądzić i różnice albo sporki między nimi rozpatrywać. Albo też na roku zachowałym nie stawających w infamiej skazować i egzekucje

³³⁷⁹ Prochenki (Prochenki), wieś należąca do starostwa łosickiego, obecnie w woj. mazowieckim, pow. łosickim.

³³⁸⁰ Łuby, wieś położona w z. mielnickiej, obecnie w woj. lubelskim w gm. Międzyrzec Podlaski.

³³⁸¹ Jan Sobieski, hetman wielki koronny w l. 1668-1674.

³³⁸² Adnotacja na marginesie: Ta chorągiew w domu siedzi, nie na paszach.

³³⁸³ Adnotacja na marginesie: O tym i zmianie nie było.

na osobach i dobrach ich spolnie z żołnierzami, którym żołd na tych dobrach do wypłacenia zostawa zatrzymany mocno bez poczytania gwałtu i nieodwłocznie czynić.

A ponieważ wojsko WKL przy granicy samej woj. podlaskiego i pow. naszego mielnickiego(o) ściągnięcia naznaczone miało, dlatego uprosiliśmy jaśnie w. jmp. wojewody podlaskiego(o)³³⁸⁴ żeby chorągwi naszej powiatowej dla wstrętu i zabiegów czeladzi wojskowej we wsi Kornicy³³⁸⁵ na samym szlaku leżącej pozwolił konsystencji. Tedy iż jm. tun facilitate dla nas wszystkich praebuit, jako wdzięcznością naszą regradivum winni zostajem, tak cavemus, że przez to in sinilibus usu(s) nie ma nikt sobie uzurpować na potym.

Z administraczej czopowego z. nasza w roku blisko przyszłym od święta Trzech Króli zaczynając czego się wm.p. Kazimierza Cieciszewskiego³³⁸⁶ starosty mielnickiego mając zwłaszcza respekt na koszty jm. w różnych okazjach publicznych ziemi naszej łożona i przy tej nieuchronny ekspens funkcję poselską od nas na jmp. włożoną, zawdzięczając całe te surowe z czopowego przyszłorocznego jako się może przez rok z niego wybrać albo przez kontrakty z miastami postanowione wytargować darujemy od kalkulaczej przerzeczono(o) czopowego rzetelnie jm. uwalniamy³³⁸⁷.

Na koniec instancją jm. p. podstolego mielnickiego(o)³³⁸⁸ względem pracy i kosztów z legacji samborskiej³³⁸⁹ do króla jm. przeszłego³³⁹⁰.

Także jm. p. podstarościę grodzkiego(o) mielnickiego(o) we dwu warszawskich publicznych funkcjach podjętych, do sejmiku, da Bóg przysług(o) odkładamy i nagrodę onym obmyślić nieomylnie na nim skuteczną i rzetelną, obiecujemy.

Gdzie się oraz i ukontentowania jm. p. Czerniakowskiego deputata chorągwi powiatowej znieść się ma.

Na które punkta zgodnie wszyscy i jednostajnie zezwoliwszy one jm. [s.41] p. dyrektorowi koła naszego podpisać i do akt grodzkich podać zleciliśmy.

³³⁸⁴ Wojciech Emeryk Mleczo wojewoda podlaski w l. 1665-1673.

³³⁸⁵ Kornica, obecnie Stara Kornica, wieś starostwa łosickiego. Obecnie w woj. mazowieckim, pow. łosickim. ,

³³⁸⁶ Kazimierz Cieciszewski starosta mielnicki w l. 1667-1688.

³³⁸⁷ Adnotacja na marginesie: O tym się i nie śniło

³³⁸⁸ Kazimierz Stanisław Orzeszko podstoli mielnicki w l. 1667-1678 lub Kazimierz Łyszczyński, podstoli mielnicki w l. 1669-1682.

³³⁸⁹ Adnotacja na marginesie: To obscure pobożne.

³³⁹⁰ Jan Kazimierz Waza.

Działo się w kościele mielnickim die decima quinta decembris 1671 roku.

Tomasz z Wilkowych Wilkowski chorąży i dyrektor koła rycerskiego z mielnickiej.

Sejmik pospolitego ruszenia ziemi mielnickiej (z limity), Mielnik, 30 VII 1672 r.

Michał I uniwersałem datowanym z Warszawy, 5 VII 1652 r. wydał trzecie wici na pospolite ruszenie (ASWPiK 1668-1675, s. 406), dla ziemi mielnickiej na 18 VII i polecił zebrany, by podjęli obrady jako sejmik. Zgromadzona szlachta zalimitowała sejmik na 30 VII 1672 r. Uniwersału królewskiego skierowanego do ziemi mielnickiej nie odnaleziono.

Laudum sejmiku ziemi mielnickiej, Mielnik, 30 VII 1672 r.

Rkp. APL AWH, s. 42-49. Oblata dokonana w urzędzie grodzkim mielnickim przez marszałka sejmiku Samuela Węza podstarościego grodzkiego i sędziego grodzkiego mielnickiego 30 VII 1672 r. (Sabbato post festum s. Anne).

Rkp. APL AWH 84, s. 42-49, kopia uwierzytelniona. Oblata w grodzie mielnickim dokonana przez marszałka sejmiku Samuela Węza podstarościego i sędziego grodzkiego mielnickiego, 30 VII 1672 r.

[s. 42] My dygnitarze, urzędnicy i rycerstwo woj. podlaskiego z mielnickiej zjachawszy do Mielnika dnia osiemnastego miesiąca lipca na sejmik przy wydaniu ostatnich wici uniwersałem JKM PNM złożony, po obraniu dyrektora, ur. Samuela Węza podstarościego i sędziego grodzkiego mielnickiego, w żadne nie wkraczając dla nieprzyniesionych dotąd wici do grodu i aktu sejmowego publiczne konsultacje, wysławszy e medio nostri do JKM PNM w pewnych interesach publicznych posłów, w.jm.p. Kazimierza Cieciszewskiego starostę mielnickiego i ur. Samuela Węza wzwyż mianowanego sędziego i podstarościego grodzkiego, akt tego sejmiku cum tota eius effectu do powrotu im. pp. posłów, to jest ad diem trigesimam iulii limitowaliśmy, który na dzisiejszym terminie z limitaty rite et l(egi)t(i)me przypadającym in toto pod dyрекcją tegoż marszałka reasumowawszy.

Widząc naprzód praegnatisimum snadź podobno futurum p(er)nissu nie tylko w upewnionych posiłkach, ale nawet consiliis salubribus orbatae patriae negotium, uważając przy tym bliskiego szwanku utrapionej i ściśnionej ab undiquae RP metum, który się nie tylko zamierzonych między Panem a synami tej ojczyzny rości dyferencji ale go nam et finitima

strasznej in tanta enervatione nostri potęgi nieprzyjacielskiej, minatur et ominatur moles obawiając się abyśmy [s. 43] ob lanquidam RP curam w żalostną nie dostali się praedam et lanienam hardej i nienasyconej impresie otomańskiej, unanimiter do jednostajnej (aut vincere aut mori p(ro) patria) udaliśmy się refleksji. Zdrowia nasze dla zaszczytu, chwały Boskiej, powagi Majestatu JKM, całości miłej Ojczyzny konserwowanej praw, swobód i wolności naszych i ostatnie przy jakichkolwiek nas codzienna temporum zostawiła dotąd calamitas, zniszczonych siły substancji ofiarując reliquias popolitem ruszeniem przy pomocy niezwykłego Pana Zastępów, na wsparcie wiarołomnej nawałności nieprzyjacielskiej według praw i zwyczajów woj. naszego stanąć deklarujemy porządkiem niżej wyrażonym.

Naprzód dygnitarze i urzędnicy wszyscy ziemscy a primis ad novissimos pro hac vice mając iść na tę wojnę in personis suis sum privatione officii, także i ci wszyscy ex equestri ordine ktokolwiek ma substancji włók dziesięć exceptis languentibus serio confectis annum circum sexagesimus agentibus i których lex specialis ab hoc onere praeseruaui, a którzy obiustas legalitates sami in personis suis RP in hoc periculo dać subsidium nie mogą, poczty porządne a wszystek rynsztunek i potrzeby wojenne na koniach dobrych po kozacku szlachtą, non plebeis, osadzone wysłać mają. W czym dozór et delectus jm. p. dyrektorowi z. naszej niżej mianowanemu cale comittimus ex facultatibus zaś tenuioris fortunae braciej. Wszyscy, którzy pod sobą mają substancji na włók dziesięć, powinni jednego e medio sui cohaeredem, który będzie ad tractanda arma habilior, także po kozacku na koniu dobrym i do boju zgodnym wysłać ze wszystkiem rynsztunkiem i porządkiem do wojny należącym, złożywszy mu w gotowych pieniądzech złotych sto na aparat wojenny i ekspensa obozowe.

A którzy znacznie szkodę przez ogień na substancjach swych w tym roku podnieśli, osobliwie jm. p. Wacław Suchodolski i p. Wojciech Pióro, od pospolitego ruszenia in p(er)sonis suis i od wyprawy pocztów per declarationem laudi praesentis wolni zostawać mają.

Ażeby się nikt z obywatelów tej ziemie cujuscunqu(e) dignitatis et preminentiae od równego z inszemi bracią nie umykał ciężaru i sucursu uciśnionej zewsząd ojczyzny [s. 44] żaden nie ma pod chorągwie inszych województw ex facultatibus z. mielnickiej zostających ani pod chorągwie inszych ziem tegoż województwa pocztów swoich ordynować, aby chorągwie ziemie mielnickiej dla szczupłości w niej dóbr ziemskich nie była ogołocona. A którzy by z im. w inszych województwach mają amplias facultates chcieli in personis ex illis facultatibus równo z inszymi tamtego województwa obywatelami iść na tę ekspedycję wojenną, albo przy boku JKM non praeccluditur im. to ex lege publica pozwolone liberum arbitrium byle

tu poczty swe zupełne per quantitate facultatus szlachtą, non plebeis, na dobrych koniach zarówno z inszemi tej ziemi obywatelami, ze wszystkim porządkiem ad opus belli należącym stawili.

Za wodza i rotmistrza tej ziemi in absentia per tunc urzędnika ziemskiego in ordine pierwszego podkomorzego³³⁹¹, obraliśmy accedente unanimi totius conuentus consensu w. jm. p. Kazimierza Cieciszewskiego starostę mielnickiego, magnorum in RP meritorum, civem in toga et sago peritissimus, przed którym (die decima octava augusti), a na żywej gotowości stanąwszy, nad Bugiem, między Mielnikiem a Wajkowem³³⁹² popisać się mamy, najdalej we trzech dniach jako prawo mieć chciało, a potym ruszyć się na granice woj. podlaskiego i ziemi naszej.

A gdy insze wojska lub KL lub Księstwa Pruskieg(o) albo też województwam, którym tędy trakt przypadać będzie przemijać poczną, my równo z nimi na miejsce w wiciach naznaczone ściągać się mamy, i tak długo w tej ekspedycji trwać i zostawać quousquae insze województwa też ochotę per necessitae RP wyświadczać będą i poki rewersały króla JM. nie wynijdą cavere rachując od czasu wejścia do obozu, a nie więcej, a nie inkludując czasu na ściągnięcie nad niedziel dwie. Więc, iż ta straszna impreza nieprzyjacielska (która się knowała immediate przez lat dwie widomie, teraz wszystkie swoje wyrzecz chce na RP vires i one uno haustu przy wewnętrznej niezgodzie consumere mititur), jako najpotężniejszymi przy Boskiej protekcji powinna się tamować, ex omni genere suppretiarum congestis oblilibus in suplementum.

Ludzi piechotę, prócz zwyczajnej sołtyskiej z dóbr RP i duchownych ordinujemy, to jest z włók zasianych dwudziestu muszkietera według inwentarzów świeżych [s. 45], których im. pp. starostowie sądowi i dzierżawcy dóbr RP równo z im. pp. duchownymi, albo ich dóbr dzierżawcami (et acceptis apertis beneficiis curatis) z dóbr duchownych stawić mają przy pospolitym ruszeniu konnej kawalerii.

Żydzi także uti in tam praegnanti RP necessitate, która w takowym razie frangere legem zwykła nie zaszczycając się pod ten czas, gdy undiquae classicum sonat konstytucjami około wydawania pogłównego, libertatie jakieś sub tempus togatae patriae namieniającymi w jakichkolwiek dobrach swoje resydencje, handle, kupiectwa i arendy mają. Skombinowawszy

³³⁹¹ Pomiędzy rokiem 1660 a 1668 urząd podkomorzego z. mielnickiej był nieobsadzony.

³³⁹² Wajków, wieś w z. mielnickiej, obecnie w woj. podlaskim, pow. siemiatyckim.

ubogich z bogatszymi pięć gospodarzów, jednego muszkietera z takimże porządkiem w barwie nowej w lelniki, municjną wojenną, dobrze opatrzonego powinni będą wystawić.

Która piechota wespół z jazdą pospolitego ruszenia ma zarówno tę ekspedycją zacząć i w służbie tak długo trwać, ile po niej czasu utiget necessitas RP. Który porządek około konnej jazdy i wyprawy piechot tak między sobą namówiony, fide et honore on actualiter wykonać i w klubie dobrej zatrzymać, sub poenis de expeditione bellica g(e)neralis sancitis obligujemy się.

A ktobykolwiek tej jednostajnej zgodzie ex manifesta contra patriam impietate sprzeciwiać się chciał, favum z nim lubo w grodzie sine appellatione lubo in iudiciis ultimae instantie Trybunału Głównego Lubelskiego ad instantiam cuiusvis i samego jm. p. duktora z. naszej praesenti laudo naznaczamy, któremu tego pilnie animatwersią et vndicationem iuris zlecamy.

Gdy tedy ad defensionem patriae (qui vitam debeamus), w takim jaki po nas urgens exigit necessitas wyprawujemy się porządku, expedit abyśmy świętnic pańskiech domów, substancji naszych i akt publicznych (które honory nasze complectuntur) et carisimorum pignorum do których za pomocą tego pana, który jest potens et fortis in proelio harde, potłumiwszy nieprzyjacielskie imprezy, hospites et incolumes powrócić się spodziewamy securitatem, nie mniejszym mieli respekcie. Przeto skutecznie onej chcąc prouidere i tego postrzegając, aby sub praesenti temporum inicvitate jakie insolentiae między ludźmi niespokojnymi [s. 46] nie chciały invaleziere [sic] stosując się do prawa pospolitego, dajemy to w moc i władzą jurysdikcyj całego urzędu grodzkiego mielnickiego, to jest ur. im. p. Samuelowi Wężowi podstarościemu i p. Grzegorzowi Wyszyńskiemu pisarzowi grodzkiemu mielnickiem (intymując przynależną circa acta publica jm. p. Stanisławowi Siestrzewitowskiemu³³⁹³ wojskiemu mielnickiemu promunere officii przez ten wszystek czas ekspedycyj wojennej residencją), aby takich ecessivos sądzili et proqualitate excessuum karali. A in quantum by się refractarii znajdowali, aby ich conuocata pluralitate im. pp. braciej w domach pozostałych contumaces et refractarios imali ad publicos carceres podawali i surową animatwersją na nich mieli, iuxta praescriptum constitutionis anni 1621³³⁹⁴.

³³⁹³ Stanisław Siestrzewitowski wojski drohicki w l. 1669-1674

³³⁹⁴ VC, t. III, vol. 1, s. 297-304: Konstytucja *Sposób pospolitego ruszenia*.

A takowych sądów kryminalnych kadencją od zaczęcia pierwszej jurydyki coraz, a niedziel dwie reasumować mają.

Gwoli czemu iż acta publica dla nieskończonej reparacji zamku mielnickiego w codziennym dozorcze i porządku u szlchetnego Theodora Wierzby regenta ziemskiej i grodzkiej kancelarii zostającą, zawarte być nie mogą, za jednostajną terażniejszego zjazdu naszego zgodą, onego od tej ekspedycjei cum facultatibus eius uwalniamy a natomiast przez ten czas pospolitego ruszenia praecipuam vigalantiam et sedulitatem circa praeaedicta akta terrestria et castrensia jemu zlecamy.

Piechota względem podziału wojska na ziemię mielnicką ordynowana, iż za wysłużone pewne ćwierci satysfakciei skutecznej (gwoli pewnym tak pospolitego ruszenia przeszłorocznego jako i przechodów i ściągnięcia wojsk KL impedimentom) nie odniosła, że i na ten czas gwoli następującej wyprawie pospolitego ruszenia nie może być doskonale ukontentowana, uważając jednak aequalitatem et necessitatem niepłatnego żołnierza, pozwoliliśmy natychmiast na zapłatę onej poborów trzy sine abiuratis ze wszystkich in genere et specie dóbr RP duchownych i ziemskich, iuxta antiquam tariffam (wyjąwszy ab hoc onere starostwo mielnickie z miastem et omnibus eius accidentiis któremu beneficjum desertat nowo przez administratorów tych dóbr, szlachtę osiadłą spisanych et iuramento komprobowanych przy wypłaceniu tych poborów służyć ma dla wielkiego [s.47] spustoszenia et sterilem glebam).

Szосу jednak żadnego tak Mielnik jako i Łosice³³⁹⁵ do tych trzech poborów przykładać nie mają, z teyże summy poborów trzech effective de toto wybranej jm. p. Stanisławowi Sawickiemu rotmistrzowi przeszłorocznemu tej ziemi tysiąc złotych przeszłego roku primarie z czopowego ani praesentis, secundarie z rat z retent, które sobie ziemia u sukcesorów nieboszczyka, p. Wojciecha Wyrzykowskiego praetendit, naznaczony ma być wypłacony in quantum by się na ukontentowanie jm. summa sufficiens u im. pp. egzaktorów dawniejszych z przyszej kalkulacji znaleźć nie mogła.

Czas wybierania trzech poborów cum solito solario a die prima Augusti zacząć się ma przez tegoż sukkolectora, p. Bazylego Kobyleńskiego, a wydanie ich rzetelne i skuteczne in spactio trium septimanarum kończyć się ma. In quantum by też kto in retentis pozostał i na

³³⁹⁵ Łosice, miasto w z. mielnickiej, siedziba starostwa niegrodowego. Obecnie miasto powiatowe w woj. mazowieckim.

delatie był podany officium castrense mielnicense na tę delatii in una post expiratam tempus septimana sądzić i retentores temerarios egzekwować.

Sądy skarbowe dla snadniejszego odzyskania retent u im. pp. poborców [...] ³³⁹⁶, pp. retentorów jakoż i powiatowi u pp. egzaktorów, sukkolektorów i ich sukcesorów iuxta constitutionem anni 1658 ³³⁹⁷ et normam hac tenus usitatas reasumujemy, do których sądenia (nie ekskludując dawnych deputatów) anteriori laudo promulgowanych przybieramy ad praesens do sądu ziemskiego i urzędu grodzkiego im. p. Stanisława Laskowskiego ³³⁹⁸ podczaszego, Kazimierza Orzeszka ³³⁹⁹ podstolego, Stanisława Siestrzewitowskiego wojskiego ziemi mielnickiej, Michała Głazneckiego ³⁴⁰⁰ skarbnika podlaskiego, Wacława Suchodolskiego komornika ziemskiego mielnickiego, Józefa Turskiego podstolego mścisławskiego, którzy absentia unius aut duorum non obstante, zjachawszy do grodu mielnickiego in crastino festi Sancti Laurenti Martyris ³⁴⁰¹, wszyscy tam anteriori laudo quam recente electi mają iurament wykonać, marszałka i instygatora ad promovidas causas fisci obrać w kalkulacje ante omnia po przywołaniu spraw z rejestru z poborcami sukkolektorami i ich sukcesorami per ordinem annorum [?] wkroczyć i one od sukcesorów nieboszczyka jm. p. Stefana Greka zacząwszy ad actum praesentis [s. 48] exactionis kontynuować. Po skończonych zaś quam exquisitissime kalkulacjach dekreta (które vim p(er)petuitatis więc mają) sine appellationis ferować i one per executione in quantumby in casu contrautionis kondemnatami był kto agrawowany ad locorum capitaneos ubi bona iurevictorum consistunt seu forum officia competentia odsyłać.

Zapłata kompaniej chorągwie jm. p. Sawickiego, iż jeszcze dotąd nie jest zupełnie wydana, nie tylko gwoli niektórym pp. egzaktorom, którzy kalkulaciej subterpugiunt, ale też i gwoli pewnym retentorom, którzy o pobory na zapłatę tej chorągwie uchwalone jest, że in lite undecja [sic] w Trybunale Lubelskim z pany egzaktorami zostają. Przeto deklarujemy to praesenti laudo stringendo oraz im. pp. egzaktorów, aby na przyszłych sądach skarbowych, kiedy wszystkim nemine excepto terminus praefigitur przed jm. p. Pawłem Michałowskim skarbnikiem orszańskim sup(er)intendetem tej zapłaty dostateczne perceptorum et expensarum uczynili kalkulacje, pieniądze wybrane dotąd przy sobie zatrzymane poznosili retenta likwidowali i onych dobierali kompaniej znosząc się z jm. p. rotmistrzem około deklaracji co

³³⁹⁶ Jedno słowo nieczytelne.

³³⁹⁷ VC, t. IV, vol. 1, s. 379-380: *Konstytucja sądy z retentorami województw i ziem koronnych i WKL*.

³³⁹⁸ Stanisław Laskowski podczasz mielnicki w l. 1667-1676.

³³⁹⁹ Stanisław Kazimierz Orzeszko, podstoli mielnicki w l. 1667-1682, później podczasz mielnicki w l. 1683-1687.

³⁴⁰⁰ Michał Głaznecki, skarbnik podlaski w l. 1669-1677.

³⁴⁰¹ 11 VIII 1672 r.

komu będzie należało, popłacili. Albo też pieniądze do rąk lubo jm. p. superintendenta lubo jm. p. rotmistrza jako o tym postanowione [...] ³⁴⁰² mieć chciało [...] ³⁴⁰³.

Czopowe w z. naszej in anno sub sequenti od święta Trzech Królów zaczynające się w administracją wm. p. staroście mielnickiemu na cały rok ad simile festus podajemy. Z którego złotych trzysta jm. p. Kazimierzowi Orzeszkowi podstolemu z. mielnickiej za ekspensa w drodze samborskiej, i pod czas legacji do króla JM. Kazimierza ³⁴⁰⁴ wyłożone u jm. do wypłacenia, naznaczamy. Residuum zaś tejże całorocznej percepty czopowego, za koszty przyszłe, które pod czas tej ekspedycji musi mieć nieuchronne, jm. p. staroście konferujemy i kondonujemy. Iż omnes operarius dignus est mercede [...] ³⁴⁰⁵, przeto mając respekt na prace i koszty ur. Samuela Węża podstarościego grodzkiego mielnickiego na sejmach Anni 1666, et Anni 1668 i jest i inszych w funkcjach publicznych sine recompensy odjęta, tak sejmowe solaria jako i inne [...] ³⁴⁰⁶ iuxta declarationes antenorum laudorum z retent, które się najpewniejsze pokażą [...] ³⁴⁰⁷ kalkulacji poborowych odebrać mu pozwalamy.

Które [s. 49] punkta wyżej wyrażone tak circa inchoationem jako conclusionem sejmiku tego maturo zważywszy iudicio i one zgodnie wszyscy namówiwszy distinctim przez dyrektora koła naszego in medio nostri przeczytane i do rzetelnej wiadomości całemu zjazdowi podane, temuż dyrektorowi do akt grodzkich mielnickich ręką jego podpisane podać zleciliśmy.

Działo się w kościele mielnickim, dnia trzydziestego miesiąca lipca Roku Pańskiego 1672.

Samuel Wąż sędzia i podstarości grodzki mielnicki, marszałek koła rycerskiego sejmiku ziemi mielnickiej.

Sejmik relacyjny ziemi mielnickiej, Mielnik, 12 V 1673 r.

Sejmik zwołany mocą konstytucji sejmowej sejmu pacyfikacyjnego warszawskiego (4 I – 13 IV 1673 r.) na 12 V 1673 r., VC, t. 5, vol. I, s. 202.

³⁴⁰² Fragment uszkodzony.

³⁴⁰³ Fragment uszkodzony.

³⁴⁰⁴ Jan Kazimierz Waza.

³⁴⁰⁵ Fragment tekstu uszkodzony.

³⁴⁰⁶ Uszkodzony fragment tekstu.

³⁴⁰⁷ Uszkodzony fragment tekstu.

Laudum sejmiku relacyjnego ziemi mielnickiej, Mielnik, 12 V 1673 r.

Rkp. APL AWH 84, s. 50-53. Oblaty w urzędzie grodzkim mielnickim dokonał Kazimierz Gołuchowski, stolnik mielnicki, marszałek sejmiku, 12 V 1673 (feria sexta in crastino festi Acensionis in Caelum Christi Anno.

[s. 50] My rada, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo z. mielnickiej na dzień dzisiejszy z deklaracji sejmowej sejmikowi relationis determinowany na zwyczajne miejsce, tu do Mielnika zgromadzeni z relacji im. pp. posłów naszych w. jm. p. Kazimierza Cieciszewskiego³⁴⁰⁸ starosty mielnickiego i jm. p. Stanisława Laskowskiego doskonałą wzięwszy o szczęśliwe dokończonem sejmie, informatią.

Bogu pierwwej p(er) quem Reges regnant et Regna durant pokorne oddawszy dzięki, że hanc na vim fractam te in partes rozbitą Ojczyznę, wprzód a civili wydzwignawszy discordia amore unionis wszystkim stanom do serca podał, a potym miłościwie pozwolić raczył i przeciwko nieprzyjacielowi chwały Majestatu swego na zaszczyt wiary swojej świętej possibilia obmyślić p(rae)sidia.

A, że providencja Boska p(er) vicariam potestatem wlewa się na wszelkie królestwa nec procul extra Regni Christianum abest pogańskie owo zdanie, że cum Iove manu(s) movere potrzeba, przyznać to musimy JKM PNM, że to po wszystkie czasy całego panowania swego omnem movit JKM lapidem i bez obrony wczasów swoich tantum około ratowania tej Ojczyzny desudat, jakoby one ab imminens periculis in securo mógł zostawić. Która wigilancja we wszystkich okazjach, każdemu patere może, ale osobliwie na tym sejmie summam JKM pokazał dexteritatem, kiedy szczęśliwie przywiódłszy status ad conspirationem voluntatum zniósłszy divisionem consiliorum, to co się mogło znaleźć proficuum tej RP, i co się ad subsidium onej zejść mogło pańską swoją aprobował powagą, za wiernych JKM poddanych przy podziękowaniu uniżonym pilne wdzięczności litantur serca.

A żebyśmy i my sami nie zdali się przy providencji Boskiej przy całości [s. 51] JKM deesse sobie uchwałą sejmową subsidium przez podatki namówione in toto akceptujemy i niżej opisanym sposobem ordynujemy.

Pierwsza subsidium ex mente całej RP najprędsze i najskuteczniejsze, iż da się być z wyprawy, która z przeszłym sejmem tak postanowiona. Żeby z dóbr szlacheckich ze trzydziestu

³⁴⁰⁸ Kazimierz Cieciszewski starosta mielnicki w l. 1667-1688.

dymów stawiał konnego żołnierza a dobrze umoderowanego w rynsztunek i prowiant, a z duchownych i królewskich ze dwudziestu dymów jednego piechura tymże porządkiem. Którzy ludzie pod regiment jasnie w. jm. p. marszałka i hetmana wielkiego koronnego³⁴⁰⁹, gdzie będzie generalne kwarcianego wojska ściąganie stawać ma, żebyśmy tedy nie zdali się późniejsi w ochocie ratowania tej ojczyzny, i nie podpadali sub rygorem kary w konstytucji opisanej *fraternali consensu* do jak najprędzej wyprawy ogrzewamy się, konnych ludzi do z. mielnickiej ordynując dla małej liczby ziemie naszej poczem. Ponieważ im., którzy większe facultacie mają do inszych województw wyprawują a piesi pod regiment jm. p. Stanisława Niemier³⁴¹⁰ podczaszego lubelskiego, mając optionę, że kto by w wyprawie trudność sobie jaką czynił, wolno mu będzie pieniądze jm.p. poborcy odnieść rachując z jednego dymu złotych cztery, a traktamentu groszy pół ósma. Ściąganie i popis przed jm. p. starostą mielnickim w Łosicach naznaczając, a data sejmiku *relationis* za niedziel cztery.

A żebyśmy i na drugą ćwierć ludzi zaciągniętych zatrzymać mogli, trzecią część pomienionej kwoty, także z podymnego przy ekspiracji terażniejszej ćwierci wydać pozwalamy. Za egzaktora do tego podatku jm. p. Wojciecha Pióra uprosiliśmy. Pogorzalców, którzy *recenter* pogorzeli, od tego podatku uwalniamy.

A ponieważ na tym najwięcej RP interest, żeby wojsko kwarciane dobrze zasłużone swoje odebrali stypendia, na co podatek głównego uchwalamy, i w tym modum wybierania w konstytucjach i instruktarzu *descriptum* akceptujemy i bez ochrony osób *cuiuscunquae status, sexus et praeminentiae* ludzi jako prawo opisało przyjmujemy. Który to podatek po odprawionej przez im. duchownych *qualitatis et quantitatis personarum* connotowaniu najdalej w dwóch niedzielach do rąk jm. p. poborcy naszego oddawać powinniśmy *sub poenis lege novella sancitis*. Do której funkcji obraliśmy jm. p. Wojciecha Laskowskiego, który jm. p. poborca nie pierwej *accedat* do wybierania podatku tego aż rotę w konstytucji opisaną *deponet iuramentum* i *iuxta omnes sollemnitates lege descriptas* w konotowaniu osób w kwitach *in solaris et aliis* zachowa się. Więc kiedy i ta kontrybucja generalna od wszelkich likworów, gdzie tylko szynkują od całej RP approbowana, one akceptowawszy obieramy za egzaktora tego podatku jm. p. Abrahama Wyrzykowskiego, który się także według konstytucji sprawić powinien.

³⁴⁰⁹ Jan Sobieski, marszałek i hetman wielki koronny.

³⁴¹⁰ Stanisław Niemiera podczaszy lubelski w l. 1667-1678.

Dla lepszego zaś porządku i prędszego wybierania, także i egzekucji na retentach sądy skarbowe [s. 52] reasumujemy, czas onym w tydzień post Trynitatis³⁴¹¹ naznaczając, na których im. pp. poborcy wszyscy kalkulację uczynią im. pp. sędziów przeszłemi laudami obranych confirmujemy, przydając jm. p. Pawła Michałowskiego skarbnika orszańskiego p(er)via calculatione i jm. p. Stanisława Krasowskiego.

Ażebyśmy przeszłemi uchwałami naszemi w długu piechocie in praesidio Kamieńca przed tym zostającej, a teraz ciężkim obleżeniem i infertacją nieprzyjacielską zrujnowanej, prędką satysfakcją przyrzekli, chcąc eliberare w tym fidem nostram i nadgrodzić bene merita in instanti. Naznaczamy wypłacenie tego długu z reszty poborów trzech uchwalonych in reliquo. Ordynujemy z soli pięć tysięcy, który jest distributorem jm. p. skarbnik podlaski³⁴¹², ani suplementem, obracamy na ten dług czopowe, które że jeszcze do Trzech Królów nie jest w dyspozycji powiatowej, dopiero od Trzech Królów ma cedere in rem tego żołnierza. Też czopowe in futurum zostawujemy w administratjej w. jmp. starosty mielnickiego³⁴¹³, i z niego tysiąc złotych na piechotę kamieniecką ordynujemy, a co by reszty przyszło, to do dyspozycji dalszej naszej zostawujemy.

Inherendo dekretowi trybunalskiemu do odebrania kalkulacji od jm. p. Wojciecha Skolimowskiego, deputujemy jm. p. Stefana Nowosielskiego³⁴¹⁴ pisarza ziemskiego mielnickiego i jm. p. Pawła Zaszczyńskiego, czas i miejsce podczas sądów skarbowych w Mielniku naznaczając.

Desiderium jm. p. kuchmistrza koronnego³⁴¹⁵ akceptowane do dalszej informacji przysłęgo, da Bóg sejmu rem remittendo.

Gdy nas dochodzi list JKM, którym pańskie swoje instancją za jm. p. Stanisławem Lubomirskim marszałkiem nadwornym terażniejszym³⁴¹⁶ wnosi, żeby circa dignitatem urzędu marszałkowskiego jeszcze przed approbacją nowego prawa o urzędach onemu konfederowanego był inter modernos posse(so)res policzony.

³⁴¹¹ 4 VI 1673 r.

³⁴¹² Michał Głaznecki, skarbnik podlaski w l. 1669-1677.

³⁴¹³ Kazimierz Cieciszewski starosta mielnicki w l. 1667-1688.

³⁴¹⁴ Stefan Nowosielski, pisarz ziemski mielnicki w l. 1666-1687, później sędzia ziemski mielnicki w l. 1687-1686.

³⁴¹⁵ Jan Cygenberg-Zaleski, kuchmistrz koronny w l. 1653-1675.

³⁴¹⁶ Stanisław Herakliusz Lubomirski, marszałek nadworny koronny od 1673 r.

Habita ratione tak poważną JKM PNM jako i mentorem całego domu tego, osobliwie dziada jm. p. wojewody krakowskiego³⁴¹⁷, który radą, odwagą, kosztem i krwią swoją tę ojczyznę od pogańskiej salwował; ojca jaśnie w. jp. marszałka wielkiego koronnego³⁴¹⁸, który jako tej ojczyźnie służył in recenti memoria każdego herere muni i samego jm. p. marszałka terazniejszego w różnych tej RP usługach, ale osobliwie w szczęśliwie dokończonym sejmie za dyrekcji swojej³⁴¹⁹ summam pokazał dexteritatem. Co wszystko grato pectore przyjąwszy fraterna sobie spondemus verbo dopomóc tego jm. w całej RP na przyszłym sejmie.

Bylibyśmy posądzeni de inimico virtuti vicio de ingratitude, kiedy byśmy nie przyznali im. posłom naszym jako przy znacznych kosztach swoich circa bonum ziemie naszej derudarunt. Za co należycie im. podziękowawszy jm. p. staroście mielnickiemu same nasze braterskie serca in vim gratitudinis ofiarowujemy, ponieważ nie chciał nic od powiatu akceptować. [s. 53] A jm. p. podczaszemu³⁴²⁰ z najpewniejszych retent, która się z sądów skarbowych in futurum ordynowanych pokażą, złotych trzysta polskich ofiarowujemy.

Które mu laudum i terazniejszemu postanowieniu naszemu we wszystkich punktach dosyć czynić, podatki pomienione wydawać fraterne przyrzekamy i te zgodną uchwałą naszą terazniejszą jm. p. dyrektorowi koła naszego podpisać i do ksiąg grodu tutecznego podać zleciliśmy.

Działo się w kościele mielnickim, dnia dwunastego miesiąca maja roku 1673.

Kazimierz z Gołuchowa Gołuchowski³⁴²¹ stolnik z. mielnickiej, marszałek koła rycerskiego ziemi mielnickiej.

Sejmik przedsejmowy (przedkonwokacyjny) ziemi drohickiej, Drohiczyn,

8 I 1674 r.

³⁴¹⁷ Stanisław Lubomirski, wojewoda krakowski w l. 1638-1649.

³⁴¹⁸ Jerzy Sebastian Lubomirski, marszałek wielki koronny od 1650, w 1664 pozbawiony urzędów wyrokiem sądu sejmowego

³⁴¹⁹ Stanisław Herakliusz Lubomirski, marszałek izby poselskiej podczas obrad sejmu w 1670 r.

³⁴²⁰ W tym czasie z urzędem podczaszego mielnickiego występuje kilka osób, najpewniej chodzi o Stanisława Laskowskiego, podczaszego mielnickiego w l. 1667-1676.

³⁴²¹ Jan Kazimierz Gołuchowski, stolnik mielnicki w l. 1671-1677, później starosta radomski, od r.1678.

Kazimierz Florian Czartoryski biskup kujawski, arcybiskup nominat gnieźnieński, uniwersalem datowanym w Smarzowicach 5 XII 1673 r. zwołał sejm konwokacyjny do Warszawy na 15 I 1674 r. (ASWPiK 1668-1675, s. 485-490).

Laudum sejmiku ziemi drohickiej, Drohiczyn, 8 I 1674 r.

Rkp. NGAB, F. 1715, op. 1, nr 55, k. 399-400. Oblata dokonana przez marszałka tego sejmiku, Samuela Krasnodębskiego pisarza ziemskiego drohickiego w urzędzie grodzkim drohickim: sabbato ante Marcell... AD 1674.

[Brak początku tekstu.]

[k. 399] [Stanisła]wowi Mleczkowi³⁴²² łowczemu mielnickiemu i jmci p. Franciszkowi Rzewuskiemu stolnikowi liwskiemu, rotmistrzom naszym in vim gratitudinis po tysiącu złotych, to jest dwa tysiące obiema ichmościami deklarujemy, które na przyszłym sejmiku relationis da Pan Bóg wyliczyć naznaczamy. A iż jmci p. łowczego mielnickiego³⁴²³ z pracy znowu w pracą do ichm. pp. hetmanów WKL³⁴²⁴ i jmości p. Lisieckiego³⁴²⁵ miecznika podlaskiego w interesach z. naszej użyliśmy, tedy na tę drogę jmci p. łowczemu mielnickiemu dwieście złotych u jmci p. wojskiego drohickiego³⁴²⁶. Staci są administratora z pieniędzy akciznych oddajemy. A lubo akciza półrocza terażniejszego przy województwach ea vi legis nouvellas zostawa i pretekstu skarb mieć do niej nie może in quantu(s) by jednak jchmość p. administrator o te dwieście złotych, które jmci p. łowczemu mielnickiemu ma oddać powinien był turbowany tedy euincere jmci p. administratora submittujemy się, z strony zaś wybierania się i oddania tej accise perendu... prawu napisanemu statuimus, i aby jmc p. administrator ad vlteniorem declarationes na sejmiku przyszłym relationis per nos faciendu(m) exacte wybierał i wszyscy cuiusqumque condicionis ludzie nemine excepto realiter oddawali utwierdzamy.

[k. 399v] Dobry ten postępek jmci p. Franciszka Rzewuskiego stolnika liwskiego rotmistrza z. naszej chwalemy, który chorągwi swej nie zwijał, ale ją do dalszej RP usługi zatrzymał, lubo się ninie wyprawne zaciągi pozwijały, przyszłą tedy sejmiku relationis

³⁴²² Stanisław Mleczko, h. Korczak, łowczy mielnicki w l. 1655-1696.

³⁴²³ Aleksander ? (Tomasz?) Kielczewski, h. Abdank, łowczy mielnicki od 1672 r., potem cześnik lubelski w l. 1684-1709.

³⁴²⁴ Hetmani WKL w 1674 r.: Michał Kazimierz Pac, h. Gozdawa (1624-1682), hetman polny litewski w l. 1663-1667, hetman wielki litewski od 1667r., Michał Kazimierz Radziwiłł, h. Trąby (1635-1680), hetman polny litewski od 1668 r.

³⁴²⁵ Jan Franciszek Lisiecki (Lisicki), h. Prus, miecznik podlaski w l. 1664-1705.

³⁴²⁶ Adam Michał Sobolewski, h. Ślepowron, wojski drohicki w l. 1668-1676, w l. 1676-1680 podsędek drohicki, sędzia drohicki w l. 1680-1705.

deklaracją jmci na tę chorągiew resolutią damy, i żeby się nie zwijała do tej decyzji, postanawiamy.

Respektując na straty in z prac? z nieprzyjacielem konfliktu pod Troscianym[?] podjęte jmć p. Beydę i jmć p. Wojciecha Skolimowskiego na dawniejszych sejmikach naszych naznaczyliśmy byli ichmościom consolatią, która że do tego czasu nie jest wypłacona [1 słowo nieczytelne] jmci p. Maciejowi Sobolewskiemu exactori podymne(go) aby ex fumali contributione trzysta złotych jmci p. Beydowi [Rzewuskiemu] wyliczył, także jmć Władysław Wąż jmci p. Skolimowskiemu ex retenti trzysta złotych ażeby oddał.

Pretensia zasług jmci p. Szymona Skiwskiego, że się na tym sejmiku dla nacisku desuolention(us) zmieścić się nie mogła do przyszłego sejmiku relationis odkładamy, a condemanty w sądach skarbowych na jmci podtrzymywane do tegoż czasu niniejszą uchwałą naszą supendujemy.

Na ostatek prudendo z. naszej emnimodam pacem securitate, życząc tego aby każdy cuiuscumquae conditiones człowiek [k. 400] w pokoju zostawał, i żadnym najazdom expositus nie był, tedy ad defensionem porządek taki czyniemy. A naprzód obieramy z pośrodka siebie pułkowników na tej stronie Buga wielm. jmci p. Mikołaja Bykowskie(go)³⁴²⁷ starostę zakroczymskiego, na drugiej stronie Buga jmci p. Stanisława Mleczka łowczego mielnickiego, gdy się tedy skądkolwiek swawolne pokażą kupy, albo jakie ode wsi do wsi chodząc in [1 słowo nieczytelne] ubogich ludzi agrawować będą zaciągi, wzwyż mianowani ichm. pp. pułkownicy uwiadomić nas swemi inntescentiami terabunt(ur), my zaś za powzięciem wiadomości nieodwłocznie stawić się i równo z ichmościami licentiotos reprimere fundetiones[?] et conscientis nost(ris) bratersko sobie przyrzekamy co tak za zgodą wszystkiego z. naszej, którzyśmy się na sejmik zjachali terazniejszego rycerstwa postanowiwszy ichm. p. marszałkowi koła naszego, aby tą uchwałą naszą niniejszą ręką swą podpisawszy ad acta publicae do grodu drohickiego podał, zlecamy.

Działo się w kościele farskim w Drohiczynie, dnia ósmego stycznia Roku Pańskiego tysiąc sześćset siedemdziesiątego czwartego.

Samuel Krasnodębski pisarz ziemski drohicki, marszałek koła rycerskiego.

³⁴²⁷ Mikołaj Bykowski, h, Gryf, starosta zakroczymski, kasztelan podlaski w l. 1688-1705.

Zjazd szlachty ziemi drohickiej Drohiczyn, 27 II 1674 r.

Zjazd odbył się przy okazji odbywania sądów kapturowych. Zostało wysłane poselstwo do hetmanów koronnych w osobach: Wojciecha Kazimierza Niemyskiego wojskiego mielnickiego i Stanisława Jana Krasuskiego.

Laudum zjazdu ziemi drohickiej, Drohiczyn, 27 II 1674 r.

Rkp. NGAB, F. 1715, op. 1, nr 55, k. 356v-357 v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim drohickim 30 IV 1674 r. (*feria secunda post Dominicam Rogationem AD 1674 r.*).

[k. 356v] Podczas przeszłych immedi a te kapturów posyłałiśmy z pośrodka nas posłów do jaśnie wielm. jmci p. marszałka i hetmana wielkiego koronnego wnosząc instantią za niektórymi ichm. więżą plebanami aby ich beneficia nie były aggrawowane chlebem zimowem jako te, z których mają kapłani wychowanie i sługom kościelnym za nie zapłata i same kościoły naprawowane i ...pensa do usług duszom ludzkim i służby Bożej należąca mają być prowidowane. Na to nam jaśnie wielm. jmc p. hetman przez posłów naszych i pisanie swoje odpowiedział, że nigdy nie było to mentis meae aby cura bene flu... chlebom zimowym podlegały i jużem je dawno z regestrów hyberbonorum kazał wymazać.

Tak aby wiadomo było wydaliśmy protestatio ten script nasz i rękami naszemi podpisaki.

Datt Drohicini AD Millesimo Sexcentesimo Sepyuagesimo Quarto [k. 357] die vigesima septima February.

[1] Stanisław Karol Łużecki marszałek kapturowy podlaski kasztelan, [2] Walenty Kuczyński łowczy i podstarości grodzki drohicki, sędzia kapturu drohickiego, manu propria, [3] Franciszek Ludwik Rzewuski stolnik liwski, rotmistrz JKM, sędzia kapturowy woj. podlaskiego, manu propria, [4] Jan Władysław Skolimowski podsędek i sędzia kapturu drohickiego, [5] Daniel Korowicki podczaszy i sędzia kapturowy z. drohickiej manu propria, [6] Stanisław Mleczek łowczy mielnicki, sędzia kapturowy drohicki, manu propria, [7] Samuel Krasnodębski pisarz ziemski drohicki manu propria, [8] Szymon Skiwski rotmistrz JKM, sędzia kapturowy pow. drohickiego manu propria, [9] Wojciech Kazimierz Niemyski wojski mielnicki, pisarz grodzki lubelski jako poseł pro illo tempore z sejmiku do jmci p. marszałka i hetmana wielkiego koronnego deputowany, [10] Stanisław Jan Krasuski poseł na ten czas laudo publico z. drohickiej do jmci p. marszałka i hetmana koronnego deputowany.

**Sejmik relacyjny (po sejmie konwokacyjnym) ziemi drohickiej, Drohiczyn, 10 IV
1674 r.**

Sejmik został zwołany mocą uchwały sejmu konwokacyjnego Deklaracje województw i ziem koronnych na dzień 12 III z niewiadomych powodów zebrał się 10 IV 1674 r. (VC, t. V, vol. 2, s. 301).

Laudum sejmiku relacyjnego ziemi drohickiej, 10 IV 1674 r.

Rkp. NGAB, Mińsk, F. 1715, op. 1, nr 55, k. 230-233. Oblata urządzie grodzkim drohickim dokonana przez Adama z Piątek Sobolewskiego wojskiego drohickiego 19 IV 1674 r. (feria quinta post Dominica Jubilate proxima AD 1674).

[k. 230] My rady, urzędnicy ziemscy, grodzcy i wszystko rycerstwo woj. podlaskiego z. drohickiej na sejmik powagą uchwalony naszej in conventu relationis po konwokacji blisko przeszłej przez ichm. pp. posłów naszych uczynionej p(er) necessitatis Reipublicae i dla wielu interuentie z. naszej na dzień dziesiąty m(iesią)ca kwietnia złożony zjachawszy się i w kościele farskim in loco consilium solito zapadszy takie między sobą unaniami omniu(m) audent punkta namówiliśmy.

A naprzód stosując się do wyraźnej na niedawno przeszłym conuocationis sejmie opisanej constitutiei iż ante en po ratun(ek) temporis do którego podatek accizy curere(?) miał uchwałą przeszłego sejmu zniesiony jest, tedy my in supplementum defectu w tej exactiey jukste...? deklarowane(go) inszych województw i ziem, także iż na potrzebę położenia (?) naszego ichm. p. administrator z pieniędzy akcyzowych dał złotych dwieście inszego dnia dzisiejszego nie mogąc mieć sposobu którymbyśmy przymogli bez uczynienia ludzi ubogich nagrodzić w podatkiem: szelężne nihil olerogandem prawa pod(?) spokojnemu ab omnibus liquoribus we wszystkich miastach, miasteczkach tak JKM duchownych, szlacheckich, klasztornych, plebańskich i kędybykolwiek [k. 230v] jakowe się znajdowały, szynki także, we wszystkich karczmach i arendach żydowskich bądź innych jakichkolwiek osób luboby szlacheic pod pretekstem domowej potrzeby zrobiony, jakkolwiek trunek w domu go dem vel palam przedawał, taki każdy do tego podatku płacenia według opisanja constitutiei Annis 1673 od każdych trzech groszy szeląg do skarbu wnosząc należec ma owo zgoła nikogo exipując ad decessum vnius anni, to jest a die prima may anni praesentis, zaczynając od ultima Aprilis w roku 1675 blisko przysłym w z. naszej postanowiliśmy, do której akcyzy za administratora na

jedno pierwsze półrocze uprosiliśmy jmci p. Adama Sobolewskiego wojskiego drohickiego, administratora przeszłej akcyzy, który według opisanego w prawie Anni 1673 porządku to szelężne wybierać będzie powinien. A żaden w powiecie naszym będący sprzeciwić się temu podatkowi nie ma sub rigore et poenis in iure defensio, o co jeśliby się kto taki znalazł, żeby upornie płacić go zakazał albo sam płacić nie chciał, w sądach kapturowych skarbowych querelach sine quanci appellationi sprawić się będzie powinien. A jeśliby będąc prawu przeciwny dał się o to p(ro)cessować na takim każdym po otrzymanej kondemnacie. Executia in bonis ipsos ad instar inszych podatków skarbowych [1 wyraz nieczytelny] powinna być uczyniona. A dla lepszego porządku w oddawaniu tego szelężnego stanowimy, aby każda osoba szynkując jurament p(er) se et non per alios wykonywała, którą to podatek za półrocze jmc p. administrator wybrawszy będzie powinien po exploraty półrocza uczynić z niego calculatią coram iudicio iudicati drohicen(s) [k. 231] , a po uczynionej calculatye będzie powinien in fon... summę ad theusar(um) Regni corespondującą taryfę słuszej za jedno półrocze przez ichm. p. Olszewskiego administratora tamtego półrocza do skarbu wniesionej. A in quantum by się co więcej znalazło przy jmci p. wojskiemu drohickiemu. Ad imminatori(?) terażniejszym nad tę summę, którą jmość do skarbu wnieść powinien, z tego szelężnego tedy to przy powiecie zostawać powinno. A jeśliby też ob. ali.... Legale impediment(um) pokazało się z regestrów ich mci i z inszych pewnych dokumentów, żeby za to półroka defect w przyszłej akcyzy tym podatkiem nie mógł być nagrodzony, tedy będziemy powinni z tego podatku szelężnego z drugiego półrocza suplementować. Salarium zaś imć przy uczynionej rzetelnej calculatye z tejże summy porachowawszy oddać obiecujemy. Nihil minus jednak imć p. administrator z tej summy stecznej(?) jaką wybrał, poki tu podatek nie był abrogowany w skarbie RP rachunek uczynić będzie powinien według declaratye pomiejszej przesłel lubelskiej.

Desideria ichm. xiężej biskupów graecouniti consendując rationes vnionis cum Sanctae Romanae Ecclesiae tak com(mit) timus aby na przyszedłym sejmie electionis ichm. pp. instantią swoją ad sedem Apostoli promowować raczyli iż by definitia sententia sedis aplice(te) w tej mierze być mogła cura ichmm. Pilnie to zlecamy.

Zrozumawszy z propositiey listu ichm. obranego im. xiędza prymasa koronnego, iż ichm. pp. wojskowi WKL nie [k. 231v] niesłychaną jakąś i prawu pospolitemu przeciwną wkładają na nas prowiantu ustawę, dajemy to w moc ichm. pp. posłom aby to procurare raczyli i to u ichm. pp. hetmanów efficere chcieli, abyśmy pod tak ciężkie nie podpadali jarzmo.

Nie poślednie merita ich. pp. Wojciecha Wyszyńskiego bielskiego, imć p. Jana Milewskiego drohickiego podstolich, imć p. Wojciecha Niemyjskiego wojskiego mielnickiego pisarza grodzkiego lubelskiego, imć. P. Szymona Skiwskiego stymulują nas przeciwko tymże ichmościom do osobliwego respektu et ud eat pari epia gaudeat felicitate(s) równo z inszemu ichmościami w włożonym artykule na przeszłym zleconym sejmiku z strony libertowania dworków in boni Reipublic(ae) mieście Drohiczynie będących, których dworków im. p. dyrektor przeszłego sejmiku w ten artykuł wpisać przepomniał, tedy na tym terazniejszym sejmiku naszym, który do pierwszego in toto refortur bo supplendo pierwszego defectus jest odprawiony, zlecamy ichm. pp. posłom naszym ażeby ichmościowie świeżo z inszemi ichmościami pomienionych ichmościów ad effectu promowowali instantie.

A iż do różnych chorągwi w dobrach naszych, a mianowicie teraz od regimentów i innych stanu rycerskiego ludzi za ichmościami pany hetmany na sejm electionis przechodzących jezdnych i pieszych częste a wielkie i nieznośne powinnemi (?) agrawane, zaczym zapraszamy ichm. pp. posłów aby się krzywd naszych upominali i temi [k. 232] cura et diligentia sua zabiegali, żeby dobro szlacheckie tak ciężkich agrawaty nie ponosiły.

Ponieważ z. bielska do piechoty wybranieckiej jmci. p. Krzysztofa Niewiadomskiego pod którego wiskiego nostra(m) incolam za rotmistrza laudo sua naznaczyła lubo li na sejmiku electionis deputatom w Drohiczynie in loco solito ten akt obierania rotmistrza wybranieckiego ex w legis et consentudino antiqua odprawować się powinien, jednak na listowną ichm. pp. obywatelów z. bielskiej z koła ichm. do nas instantią i też respektując na menta(m) ichm. p. podstolego wiskiego prosząc u nie(go) piechotę z. naszej directią tegoż jmci p. rotmistrza oddajemy, lecz in poster(um) dawny zwyczaj w obieraniu rotmistrza sobie in toto conserwujemy.

Uważając wszędzie menta i praw ichm. p. Stanisława Niemiery podczaszego lubelskiego przeszłego commissarza woj. podlaskiego pod czas commissiey lubelskiej podęte i one chcąc epatitudine nostra rekompensare, tedy stosując się ad laudu(m) antierius złotych czterysta z retent u jmci p. Macieja Sobolewskiego poborcy podymnego jmci naznaczamy, które aby imć p. poborca sine mora wyliczył et in satisfactione imci p. podczaszego zostawił jako własnem jmci należacem salaris pilnie zgodzimy. Także jmci p. Walentemu Kuczyńskiemu łowczemu i podstarościemu drohickiemu comisarzowi woj. naszego na dwa Trybunały Radomskie z sejmu przeszłego naznaczonemu ponieważ się wszystkie [k. 232v] województwa przez posłów drogach trzema sty złotych comisarzów swoich na każdy Trybunał

z każdej ziemi solariować obowiązały, tedy i my nie mniejszą uchwałą naszą u tegoż jmci p. poborcy podymnego takoweż salari(um) jmci naznaczamy.

Wielkie za sobą pociąga inconuenietie kiedy bene de Republica mentis sua nie przychodzi się cieszyć mercure w czym widząc summam in iuriare przez pp. deputatów chorągwi powiaty naszego, którzy po zasługi na drugą ćwierć będąc z obozu do powiatu naszego deputowani odebrawszy od p. poborcy naszego powiatu gotowe dotychczas dobrze zasłużonych od ichm. pp. rotmistrzów naszych na dwie ćwierci pod Chocim zaciągnionych, nie ukontentowali żołnierzy, zaczym tym ichm. pp. deputatom ad instantia(s) wzwyż pomienionych ichm. pp. żołnierzy na kapturach przyszłych naznaczamy.

Nie małą ujma w aerarum przez to dziać się musiała, że Szoci, Żydzi i inni andlarze, kupcy, także rzemieślnicy, którzy każdymi sposobami tego podatku uchodzili i regestrów swoich wedle opisanego sposobu w inspektarzu(?) do rąk jmci p. administratora co ćwierć nie oddawali, dla czego nie mógł mieć certudines wzięli, który kupiec przez ten czas uprzedzał [1 wyraz?] , a inni zaś w domach swoich potajemnie towary swoje przedawali, że do inszech krajów dla lepszego zarobku towaru swoje powysyłali.

Cosnisimus (?) to jmc p. admnistratorowi, aby z takimi nie quorum fower iudicis agat także i p.....? szlacheckiego, którzybykolwiek [k. 233] insi communi rebellis zaraz po śmierci króla JM świętej pamięci temu podatkowi zostawał także i któregoszkołwiek stanu ludzi onemu przeciwni byli i tego podatku do naznaczonych exactorów oddawać nie chcieli. Ci wszyscy ad infantem jmci p. administratora na tychże wzwyż mianowanych sądach sprawić się będą powinni.

Jeżeli kiedy jako pod ten czas gdy intangravi et euidenti ojczyzna nasza zostaje naecessitate własny nas ku miłej ojczyźnie ma simulare zelus abyśmy jako najprędzej podatki na poratowanie onej przez całą RP obmyślane i uchwalone do rąk ichm. pp exactorów na to od nas postanowionych i obranych oddawali, tedy dla prędszego ojczyzny naszej miłej poratowania to ichm. pp. sub tely...? Charitativi exactionem inuerigimus aby nie dalej nad niedziel sześć retentori tego podatku corram officium castren drohicen(sis) dalaty podawali i one według prawa pospolitego exequowali. Lubili tak wiele razy per lauda publica ichm. pp. poborcy nie małe przy sobie pieniężnych sum z różnych podatków dotychczas detanent są obowiązani aby z nich czynili rachunki na co sądy per legem publicam złożone już nie raz agitowały się i na niektórych ichmościach decreta są o to po otrzymaniu jednak na to per summa(m) pertinacias judi....?nie dbając żadnej z tych podatków [k. 233] jakkolwiek insi

communi ad bellis zaraz po śmierci króla jmci świętej pamięci temu podatkowi zostawał, także i któregośkolwiek stanu ludzi onemu przeciwni byli i tego podatku do naznaczonych exactorów oddawać nie chcieli i wszyscy ad instantiei jmci p. administratora na tychże wzwyż mianowanych sądach sprawić się będą powinni.

Jeżeli kiedy jako pod ten czas gdy instangraui et euidenti ojczyzna nasza zostaje necessitate własny na...? ku miłej ojczyźnie stimularol....? zelus abyśmy jako najprędzej podatki na poratowanie onej przez całą RP obmyślane i uchwalone do rąk ichm. pp. exactorów na to od nas postanowionych i obranych oddawali tedy dla prędszego ojczyzny naszej miłej poratowania to ichm. pp. sub tedy exaritatini exactorom in uenimus aby nie dalej nad niedziel retentores tego podatku coram officii castren(sen) drohicen(sen) delaty podawali i one według prawa pospolitego exequowali.

Lublili tak wiele razy per lauda publica ichm. pp. poborecy nie małe przy sobie pieniężnych sum znacznych podatków do tych czas detanent są obowiązani aby z nich czynili rachunki na co sądy per legem publicam złożone iure nieraz agitowali się i na których ichmościach decreta się o to otrzymywano, jednak na to per summa pertinacias judico nic nie dbając żadnej z tych podatków [...] ³⁴²⁸.

**Uniwersał Jana III Sobieskiego do obywateli ziemi drohickiej, w zamku złoczewskim,
23 X 1674 r.**

Rkp. NGAB, Mińsk, F. 1715, op. 1, nr 55, s. 282v-284. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim drohickim 10 XI 1674 r. (sabbatho pridie festi sancti Martini Pontificis, AD 1674 r.). Druk: ASWPK 1668-1675. s. 535-536.

[k. 282v] Jan III, z Bożej łaski król Polski, wielki książę litewski, ruski, pruski, mazowiecki, żmudzki, inflantski, kijowski, wołyński, podolski, podlaski, smoleński, siewierski, czernichowski etc.

Oznajmujemy komu wiedzieć należy, osobliwie wielmożnym, urodzonym senatorom, dygnitarzom, urzędnikom, duchownym i świeckim i wszystkiemu stanowi rycerskiemu z drohickiej, wiernie nam miłym.

³⁴²⁸ W tym miejscu tekst laudum się urywa.

Nic pożądansego w sercu naszym znaleźć się nie może, jako z osobliwej Boskiej [k. 283] dobroci wolnemi głosami uprzejmie i wiernie wm. na tron Królestwa Polskiego, WKL wyniesionym. Koronę królewską swoją w osobliwym Kościeła Rzymskiego katolickiego porządkiem, według determinowanego czasu na skronie nasze przyjąć i pierwej ad regale solium, aniżeli in arena(m) Martis, pierwej ad Regios honores, aniżeli do miseres sudores pospieszwszy, formalne panowania naszego zaczynać guberni(um).

Ale kiedy wojsko ex visceribus Regni ad operationes bellicas wyprowadzić należało, aby nie tylko we krwi chrześcijańskiej bezpiecznie brodzącego nieprzyjaciela z państw tej R.P. arcere mogliśmy, ale też dla prędszego wydania uchwalonych i do zapłaty wojsku dobrze zasłużonemu należących podatków, aby ubodzy ludzie przez oswobodzenie prowincyj Korony Polskiej i W.K.L od ustawicznych przechodów, stanowisk żołnierskich bezpieczne [być] mogli. A nie mniej wejrwszy z stolice moskiewskiej od rezydenta naszego³⁴²⁹ wiadomość, że się car³⁴³⁰ jmość moskiewski osobą swą na tę ruszył wojnę. Nie godziło się nam tych zapędów naszych chwalebnej deserere stationem, zwłaszcza dla ugruntowania zupełnej konfidencji i do zawarcia z tymże carem jmością konjunkcjej armoru(m) ex animoru(m) przeciwko temu nieprzyjacielowi, która do tych czasów z niejaką ociętością między nami est parte cara jmcj zdała się coalescere. Więc i to nas a regali diademate capescendo przytrzymywa, że jak prędko byśmy ad hanc solennitati(em) z pola marsowego zjachać mieli, zaraz wielka część [k. 283v] wojska, a prawie flos et robur militiae nie chciałoby się od tego aktu absentować i tak wielka część pory wojennej z niewypisaną in publicu(m) szkodą musiałyby evanescere.

Te tedy i inne considerationes wzięwszy w spólną deliberacją, a najbarziej spóźnionego czasu augustias, z respectu dobra pospolitego, satis idąc za zdaniem pp. rady i deputatów od R.P. przy boku naszym zostających, rozumieliśmy difficere actum koronacjej naszej i pierwej easside aniżeli regalem tiaram głowę naszą ozdobić, mając pro suprema, lege, salute(m) populorum i świątnic Boskich tutelam.

Zaczym żądamy uprzejmości waszych, żebyście sejmiki swoje przed sejmem coronationis przypadające tantisper odłożyli, póki jeszcze Niebo samo wojennem czynem zda się favere i glaciales nie nastąpią rigores. Wzięwszy jednak z imprezy i postępków nieprzyjacielskich miarę, et ex voto successu okazyi wojennych, nieomieszkamy i nieomylnym

³⁴²⁹ Paweł Świdorski przedstawiciel Rzeczypospolitej w Moskwie.

³⁴³⁰ Aleksy Michajłowicz Romanow (1629-1676), na tronie Rosji od 1645 r.

tak actu koronacji naszej, jako też i sejmików przed tym aktem przypadających terminie uprz. i wiern. waszych obwieścić.

A że wojsko zbliżające się in hoste quaerularatur o borgową kilku ćwierci służbę, żądamy przeto uprz. i wiern. waszych, abyście podatki uchwalone [i] w tym województwie zatrzymane wydali, jakobyście w głodne podolskie, także ukraińskie idące kraje wojsko należytem stipendioru(m) ukontentowaniem do zaszczytu R.P. zachęcali.

Nie mniej to nas permovet, że łanowe piechoty ad gremiu(m) wojska nie [k. 284] pospieszają. W czym abyście uprz. i wiern. wasze seriam uczynili animadversionem, jakoby tak znaczny ludzi do wojny potrzebnych cumulus był za wojskiem wyprawiony, pilno żądamy.

Który to uniwersał nasz, aby tym prędzej do wiadomości wszytkich doszedł, do grodów rozesać, publikować rozkazujemy sub poenis in officiales negligentis sancitis.

Na co dla większej uwagi i pewności przy podpisie ręki naszej, pieczęć naszą przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w zamku złoczewskim, dnia XXIII miesiąca października Roku Pańskiego MDCLXXIV.

Sejmik ziemi drohickiej (z limity), Drohiczyn, [10 X]? 1674 r.

Sejmik został zwołany według pierwszej limitacji przez Wojciecha Władysława Beydę Rzewuskiego skarbnika drohickiego, zapewne marszałka sejmiku. Data poprzedniego sejmiku nieznana.

Laudum sejmiku drohickiego, Drohiczyn, [10 X]? 1674 r.

Rkp. NGAD, Mińsk, F. 1715, op. 1, nr 55, k. 209-211. Oblata została dokonana w w urzędzie grodzkim drohickim przez Wojciecha Władysława Beydę Rzewuskiego skarbnika drohickiego 10 X 1674 (feria quarta post festum sancti Francisci confessoris proxima AD Millesimo Sextentesiomo Septuagesimo quarto).

[k. 209] My dygnitarze, urzędnicy ziemscy i grodzcy także wszystko rycertswo woj. podlaskiego z. drohickiej zjachawszy się do Drohiczyna na miejsce zwyczajne według pierwszej limitacji przez jmc i p. Wojciecha Beydę Rzewuskiego skarbnika z. drohickiej na pierwszej sesji naszej unaninmi votoru(m) obranego suffragio, taką żeśmy spólną między sobą uchwałę postanowili.

Naprzód uważając wielkie a prawie nieznosne przez wojsko przechodzące na wojnę terażniejszą z nieprzyjacielem Krzyża Świętego przez miasta, jako i wioski nasze, nad prawo wyraźne, ludziom przez różne in sulires? Nieprzyjacielskie i chleby ciężkie, przechody i zaciągi nowe niszczonym poczyniło szkody i rozmaite krzywdy, postanawiamy niniejszą naszą uchwałą, aby [k. 209v] każdy iniuriatus spisawszy i do grodu podały i z grodu wyjąwszy authentic(e) do jaśnie wielm. jmci p. Stanisława Karola Łużeckiego kasztelana podlaskiego posłał, którego nomine nostri upraszamy, aby je jaśnie wielm. ichm. pp. hetmanom WKL prezentował i upraszał ichm. jakoby ubogim ludziom z. naszej nagrodzone były, a in posteram tak wielkiego exorbitans, aby się z. naszej od wojska WKL i prawu o tym napisanemu praejudiciorum nie działo.

Nie mniej to nam ineambit, że akta tak ziemskie, jako grodzkie przez nieprzyjaciela koronnego w państwach Korony Polskiej grasującego (w których securitas bonoru(m) et honoru(m) nas wszystkich się zawierał to stoją.

Tedy na przyszłych, da Pan Bóg kapturowych sądach do zrewidowania onych z między siebie judicos captuales wysadziemy, które de fata wszystkie uważywszy i obaczywszy nam deferent, których defectu naprawę, także i conseruationem in debitam na przyszłym sejmiku electionis numerosu(m) na sejm coronationis serenissimi nam ad praesens feliciter regnantis namówiemy.

Widząc krzywdę ichm. pp. towarzystwa chorągwi ichm. pp. rotmistrzów aby z wybranych już foratur pieniędzy i z tractamentów swych, ichm. pp. towarzystwu każdemu słuszny i należyty i dobrze zasłużony według pocztów ichm. wypłacili żołąd.

Nie mniej na tem należy z. naszej, iż ichm. pp. poborcy powiatu naszego z różnych przez ichm. wybieranych podatków sufficiens(en) nie użyli calendum, ską się powiat nie może intormować. Wiele się jeszcze u któregoż ichm. reszty należy, a w coraz nowe musi zachodzić podatki, uchwalamy pr(ea)sen(t) laudo, aby się ichm. na przyszłych sądach w kapturach fiskowych, które przy każdych kapturach sązione będą, ad instantia(m) jmci p. instygatora sprawili i tam caladacyą dostateczną cora(m) judisio capturali uczynili, a których by zaś był refractarius i dał na sobie condemnatę otrzymać, ten executioni forti in p(er)sone ac bonis eius p(er) judices deputatos fiscales suberit.

A że i teraz według nowej constitucjei pogłównie powtórne i raty następujące do którego nie bali [się] naszych obrać exactorów, jednak respektując na wrogie ludzkie dla mniejszych

gromad zwodzenie na executie, a mając to poenlis, że prędsza będzie przy nowym zaraz i starego u retentorów do wybierania onego ratio, tychże ichm., którzy pierwsze wybrali rate [k. 210v] unanimi te approtimes?.

Należnego zaś podatek w pierwszym laudum przez nas uchwalony do którego wybierania użyliśmy ichm. p. Adama z Pięt Sobolewskiego wojskiego drohickiego za administratora y ad poenis aprobujemy, i aby ze wszystkich dóbr in genere było wybierane i oddawane inimiginas, a kto by nie chciał oddawać podatki, tedy executioni fiscali subiacebit.

Ichm. p. Jerzemu Sandorowskiemu deputatowi chorągwi kozackiej, jaśnie wielm. jmc p. Wiszowskiego kasztelana sandomierskiego na uspokojenie assygnaciey skarbowej do nieboszczyka p. Marcina Gałęckiego poborcę naszego wydanej i dotąd przez niego nie wypłaconej, iż z. drohicka in opere solutionis tych zasług zostaje, tedy ad rationem pomienionej assygnaciey laudo praesenti naznaczamy jmc p. Macieja Sobolewskiego regenta ziemskiego i poborcy drohickiego z retent podatków wszelkich przez niego wybieranych złotych polskich pięćset mediante nie ratione? Przez jmc p. sandorowskiego w grodzie drohickim facien(te) do dalszego z jmc p. Sandorowskim porachowania, który summę in rationibus calculi jmc p. Sobolewskiemu przyjąć i..... assecurujemy.

Tymże sposobem ichm. p. Jakubowi Se....waldowi chorążemu i deputatowi regimentażnego jmc. p. Stefana Czarnieckiego³⁴³¹ pisarza polnego koronnego, kaniowskiego i brańskiego starosty złotych sto deklarujemy.

[k. 211] Na pomienione tractamenta p. Sandorskiemu i p. chorążemu jmc, p. marszałek assygnacye ma wydać, za którymi ichm. swoje wzwyż pomienione tractamenta odbiorą.

Przychodzi nam i to uważać, że po wybraniu pierwszej raty pogłównego ludzi niemało pomarło, aby tedy ta dyminuncya ciężka tak successorom ad solunionem? Pogłównego quoquumq(uae) modo spectan(te) nie była, powinien każdy suestes? Do płacenia pogłównego należący attestacionem od xiędza plebana, albo popa ruskiego wziętą i jurament w grodzie wykonawszy oddawano do ichm. pp. poborców, a ichm. pp. poborcy superstitem już nie powinni trudniej exequować.

Jmc p. Sandorski dzaidzić? Suplikował do kołą naszego aby jako świeży pogorzelec był od tego terażniejszego pogłównego uwolniony. My tedy widząc rzecz słuszną a stosując się do

³⁴³¹ Stefan Stanisław Czarniecki, h. Łódzia (1630-1703), pisarz polny koronny, od 1671 r., starosta radziejowski, brański, lipnicki, kaniowski.

prawa o pogorzalcach wyraźnie napisanego p(er)sen laudo unanimi omnium consensus eueden...? uwalniamy.

Desiderium jmci p. Skiwskiego sędziego kapturowego i poborcy półtora poborów na prowiant wojsku litewskiemu z powiatu naszego postąpionych do sejmiku przedsejmowego odkładamy.

Które to punkta nasze przez nas namówione zleciliśmy jmci p. marszałkowi.

Zjazd ziemi drohickiej, Drohiczyn, 17 VI 1675 r.

Zjazd został zwołany przez Stanisława Karola Łużeckiego kasztelana podlaskiego przy okazji sprawowania sądów kapturowych.

Laudum zjazdu ziemi drohickiej, Drohiczyn, 17 VI 1675 r.

Rkp. NGAB, F. 1715, op. 1, nr 55, k. 513-514. Oblata dokonana w grodzie drohickim przez Stanisława Jana Krasowskiego cześnika drohickiego, marszałka tego sejmiku.

[k. 513] My rada, urzędnicy ziemscy i grodzcy i wszystko rycerstwo województwa podlaskiego z. drohickiej, zjachawszy się na sejmik do Drohiczyna na dzień dzisiejszy przez jaśnie wielm. jmości Stanisława Karola Łużeckiego kasztelana podlaskiego deklarowany sub celebratione sądów kapturowych drohickich w Drohiczynie obwołany w kościele farskim in loco consilior(um) solito zasiadłszy, za dyrektora koła naszego obraliśmy jmości p. Stanisława Krasowskiego cześnika drohickiego i uważywszy contenta zjazdu terazniejszego takie uczyniliśmy postanowienie. Ponieważ czas nastąpił jako innem województwom i ziemiom, tak i naszemu województwu podlaskiemu i ziemi drohickiej dystrybuty należące u skarbu soli, nie opóźniąc się w odzyskiwaniu onej z pośrodku nas zgodnie obraliśmy i uprosiliśmy jmci p. Samuela Krasnodębskiego pisarza ziemskiego drohickiego za dystrybutora aby należące na z. naszą na terazniejszy rok u skarbu jako najprędzej upomniał się soli i onę do rąk swych de integro odebrał plenaria jmci przy dzisiejszym zjeździe naszym dając facultate(m). A że zawsze nutriunt p(er) miaru(m) exempla virtutes, przeto uważywszy godne zasługi nie tylko z. naszej ale i całej in publico Ojczyźnie wyświadczone [k.523v] jmci p. Stanisława Mleczka łowczego mielnickiego i jmci p. Samuela Krasnodębskiego pisarza ziemskiego drohickiego i do dalszych ichm. w tej jeszcze z. naszej instanto zasługi (mało wprawdzie) beczek sto soli z terazniejszej iuxta (?) anteriora lauda vecupensy, naznaczamy i dajemy obiema pomienionym ichmościom

in vim dalszej od nas distributy gratitudinem, resztę zaś soli na z. naszą przychodzącą uznawamy wyżej pomienionego jmci p. distributora obranego aby aequo orine podług dawnych zwyczajów i praw innolescentiae do grodu podawszy i one publikować kazawszy między bracią podzielił praeciu(s) większego od beczki soli, nie biorąc tylko jakowe do skarbu dane będzie przy wykupnie soli od każdej beczki. Więc, że dotychczas niektórym ichmościom iniuriosu(s) się być zdało, którzy uskarżali się, że przeszłych czasów od ichmościów pp. distributorów proportionaliter sól nie była oddawana przeto aby constare mogło każdemu szlachcicowi ratio podziału i diffidentia z tej distributy nie rosła tedy communi consensa [k. 514] zgadzamy się na to, aby terażniejszy jmć p. distributor registr podziału soli między bracią z podpisem ręki swej do akt drohickich po skończonej distribucie podał. Co tak za zgodą wszystkiego ziemie naszej, którzyśmy się na ten sejmik zjachali terażniejszy rycerstwo postanowiwszy jmci p. marszałkowi koła naszego, aby tę uchwałę naszą ręką swą podpisawszy ad acta publica do grodu drohickiego podał, zlecamy.

Działo się w Drohiczynie, w kościele farskim, dnia siedemnastego czerwca roku 1675.

Stanisław Jan Krasowski cześnik drohicki, marszałek koła rycerskiego ziemi drohickiej.

**List Stanisława Karola Łużeckiego kasztelana podlaskiego do szlachty ziemi drohickiej,
Dębowierchy, 27 VIII 1575 r.**

Rkp. NGAB, Mińsk, F. 1715, op. 1, nr 54, k. 139v-140. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim drohickim 27 VIII 1675 r. (feria tertia post festum Sancti Bartolomei Apostoli proxima AD 1675).

[k. 139v] Stanisław Karol na Rogoźnie Łużecki kasztelan podlaski, pułkownik JKM.

Jaśnie wielm. wielm. ichm. pp. dygnitarzom, urzędnikom i wszystkiemu rycertswu woj. podlaskiego z. drohickiej w.mć m. m. m. pp. i braci przy usługach moich donoszę, iż z przysługi mojej przeciwko wm. m. m. pp. oblutu.... Dostateczną jmć p. podstoli podlaski, domownik mój od JKM odebrał resolutię. Gdzie JKM żarliwość wm. m. m. pp. ojcowską przyjąwszy fatygi onych i trudy perservenuje retineat, przy granicach swych zostawać deklaruje. Uchwalonych zaś wypraw gorącą żądając ponieważ dziwną providencją boską wojska cara jmci moskiewskiego już niewątpliwie do konjunktcej [k. 140] z JKM przychodzą, uprasza tedy abyście wm. pp. in nixi laudo poczty do ichm. pp. rotmistrzów obranych

wyprawowali z porządkiem jako najprzód przy tem najlepszym. A że na sejmiku kwerimonie zachodziły na suplementy błąkające [się], tedy uniwersały jmści przy liście carskim i reskrypcie na instrukcją odsyłam, które aby każdemu dla obrony w domach pateant do publikacji po parafiach rozkazuje.

Pisan w Dąbrowierkach, die 27 VIII 1675 r.

Stanisław Łużecki kasztelan podlaski.

Sejmik deputacki województwa podlaskiego, Drohiczyn, [14 IX] 1676 r.

Notatka o wyborze deputata do Trybunału Koronnego w Lublinie. 1658

Rkp. ANK ZZG 16, s. 207 (kopia XVIII-wieczna I. Kapicy Milewskiego)

Sędzia deputat do Trybunału z z. bielskiej: Joannes Wilczewski, notarius terrestris marienburgen(sis).

Sejmik deputacki województwa podlaskiego, Drohiczyn, 13 IX 1677 r.

(Deputaci, s. 132): Deputatami do Trybunału Koronnego w Lublinie zostali wybrani Samuel Krasnodębski pisarz ziemski drohicki i Marek Butler podkomorzy drohicki, starosta preński.

Informacja o atestacji szlachectwa Piotra i Jakuba Żebrowskich

Rkp. ANK ZZG 38, s. 73-74, (XVIII-wieczna kopia I. Kapicy Milewskiego).

Sejmik dokonał potwierdzenia szlachectwa Piotra i Jakuba Żebrowskich. Marszałkiem sejmiku został wybrany Samuel Wąż podczaszy mielnicki.

Sejmik relacyjny ziemi bielskiej, Brańsk, 25 V 1679 r.

Sejmik zwołany mocą konstytucji Deklaracja województw i ziem koronnych przyjętą przez sejm obradujący w Grodnie 15 XII 1678 – 4 IV 1679: Ziemia bielska, stosując się jako ad unanimum consensum całej R.P. , tak przyjmując in omnis punctis conformem declarationem ziemie drogickiej i mielnickiej, na zapłatę wojsku et pro praeterito et pro futuro sercizio summam

correspondentem czworgu pogłównemu iuxta tariffam anni 1673 pozwala; excepto pogłównego, modum contribuendi bierze sobie do braci. Szeleżne i czopowe przy sobie zostawuje. Approbationem jako omnium laudorum tak laudi na sejmiku relationis postanowionego sobie cavet. Sejmik relationis in loco solito składa pro die 25 maii. (VL, t. V, s. 298-299).

Sejmik relacyjny ziemi drohickiej, Drohiczyn, 5 VI 1679 r.

Sejmik zwołany mocą konstytucji Deklaracja województw i ziem koronnych przyjętą przez sejm obradujący w Grodnie 15 XII 1678 – 4 IV 1679: Ziemia drogicka, lubo częstym podatkowaniem et varii casibus ciężkimi jest ściśniona niedostatkami, jednak w tak ciężkim ojczyźnie swej paroksyzmie, nie chcą w niwczym deese obronie onej, stosując się w tym ad unanimum consensum totius R.P. na zapłatę długu wojsku winnego hucusque in obsequio R.P. zostającego, półtrzecia pogłównych iuxta tariffam anni 1673 tak a personis spiritualibus, quam saecularibus ac Judaeis (którzy jeżeliby wydać nie chcieli, to ziemi defalcari piowinno) pozwala, a modum contribuendi do braciej bierze, i tę sumę przed Trybunałem Radomskim przez poborców swoich na sejmiku relationis obranych na Trybunał Radomski wnieść, lubo za asygnacjami wydać obiecuje. Szeleżne zaś i czopowe iuxta constitutionem anni 1676 in supplementum jakich defektów przy sobie zostawuje. Półtora zaś pogłównych iuxta eandem tariffam anni 1673 iuxta scriptum ad archiwum datum w przyszłym roku wojsku na województwa rozebranemu, za asygnacjami skarbowymi wydać obiecuje. Sejmik relationis w Drohiczynie in loco solito pro die 5 iunii naznacza a laudum ratione contributionum et securitatis domesticae praesentibus comitiis approbatur in toto (VL, t. V, s. 298).

Sejmik relacyjny ziemi mielnickiej, Mielnik, 12 VI 1679 r.

Sejmik zwołany mocą konstytucji Deklaracja województw i ziem koronnych przyjętą przez sejm obradujący w Grodnie 15 XII 1678 – 4 IV 1679: Ziemia mielnicka lubo tanta egestate et calamitatibus pressa i przeszłych hucusque nie wydała podatków, atoli labentu aequaliter chcąc suffragari ojczyźnie stosuje się ad universalem całej R.P. consensum, i na zapłatę wojsku et pro praeterito et futuro servitio czworo pogłównie a personis tam saecularibus, qua spiritualibus iuxta tariffam anni 1673 pozwala. Z których półtrzecia pro praeterito servitio in anno praesenti lubo na Trybunał Radomski wnieść, lubo za asygnacjami wydać submituje się, a półtora in anno

futuro 1680 wojsku na województwa rozebranemu declarat, którym modum contribuendi bierze sobie do braciej. Szelężne i czopowe przy sobie zostawuje, sejmik relationis składając pro die 12 iunii. (*VL, t. V, s. 298*).

Notatka dotycząca sejmiku relacyjnego ziemi mielnickiej, Mielnik, 12 VI 1679 r.

Rkp. ANK ZZG 19, s. 1790, fragment (kopia XVIII-wieczna I. Kapicy Milewskiego)

St(anislau)s Sawicki vexillifer t(erra)e mielnicensis conventus particularis t(erra)e eiusdem relationis nuntiorum t(erra)e mielnicen(sis) marschalculus. *Akt tego sejmiku nie znaleziono.*

Sejmik przedsejmowy ziemi drohickiej, Drohiczyn, 16 XII 1682 r.

Jan III uniwersałem datowanym ze Stryja, 4 XI 1682 r. zwołał sejm walny do warszawy na 27 I 1683 r., sejmiki przedsejmowe na 16 XII 1682 r. (ASWPiK 1676-1695, s. 272-273).

Instrukcja posłom na sejm z sejmiku ziemi drohickiej, Drohiczyn, 16 XII 1682 r.

Rkp. 1. RGADA, Moskwa, f. 356, op. 1, nr 50, k. 132-147v. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 17 XII 1682 r. (*f. quarta post festum S. Lucis V(irginis) et M(artiriis) proxima AD 1682*³⁴³². **Rkp. 2** ANK ZZG 30, s. 37-38, fragment, wyciąg z instrukcji punktu Białostok. (*XVIII-wieczna kopia I. Kapicy Milewskiego*).

[k. 132] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo woj. podlaskiego z. drohickiej, którzyśmy się na dzień dzisiejszy decima sexta decembris za uniwersałem JKM PNM na sejmik przedsejmowy do Drohiczyna, do kościoła farskiego na miejsce sejmikom zwyczajne zjachali dla zatrzymania w konsultacjach naszych porządku do dyrekcji koła naszego jmci p. Walentego Kuczyńskiego łowczego i podstarościę grodzkiego drohickiego e medio nostri uprosiliśmy i cokolwiek z obrady naszej byłoby i jest postanowiono w instrukcją ichm. pp. posłom opisać i ad acta publica grodu tutecznego podawać zleciliśmy.

Podziękowanie JKM primarium. To będzie officy ichm. pp. posłów za wszelakie około dobra pospolitego pieczołowanie i chęci ku tej RP, a w oczach całego świata wyświadczone JKM PNM podziękować. Przy którym podziękowaniu dewota [k. 132v] nas wszystkich przy dostojenstwie JKM PNM sacrabunt pectora.

³⁴³² W dacie oblaty widać przeróbkę cyfry 2 błędnie na cyfrę 5.

Przysięga ichm. pp. posłów. Obowiązek przysięgi wielu zwykle przy dostojnej zatrzymane powadze ac anoscivis in Republica arcere media mentis, przeto si ex re ex commodo Reipublicae videbit pro movebunt ichm. pp. posłowie aby się przysięgą obowiązali, iż sine justa legis causa sejmu uważać, aby corrupciey in dannam [?] Reipublica albo dla rwania sejmu brać nie będą.

Tudzież ichm. pp. posłów obligamus aby na prolongacyą sejmu nad niedziel sześć nie pozwalali i z tym się na początku sejmu deklarowali.

Praesidium Krakowa

Tem i tim exemplo straty Kamieńca Podolskiego na którego praesidium i subtidum województwo tameczne contribuant nec eod(em) contributio Reipublicae i miejscu tamecznemu profuit comittimas ichm. pp. posłóm quanto securiora et firmiora miastu stołecznemu Krakowa fortificationis ex p(re)sidy proponere et acceptae media czopowe a tota Reipublica na fortecyą Krakowa obróciwszy.

Securitas R(eip)ub(l)i(c)a ab intus dextra. Ten jest sejmowania i obrady publicznej termin i skutek ab intus pacatam ab extra zaś ze wszystkich stron securam facere Reipublicam do której obrady gdy ichm. pp. posłów naszych posyłamy mieć chcemy aby wszelakie prywatne i pseido publiczne [k. 133] pominąwszy interessa na samo dobro popolite i bezpieczeństwo RP zaopatrywali i uważali dokąd portentosus e vicinis unganias contlibus prospient hostis ne sub pallio indenis multis gentlis kolan securam sine secuntate ex muni mine...dat REipublica.

Więc i komisja z państwem moskiewskim, ponieważ nie jest skończona expedit Reipublicae aby do porządnego RP pożytecznego przywiedziona była terminu.

Aukcyja wojska.

Jeżeli by zaś Reipublica necessitas omnino mieć chciała aby aukcyja wojska uchwalona była. Tedy ichm. pp. posłowie in comissis to mają aby przyczynić wojska przez domową po województwach i ziemiach żołnierza wyprawę aby też podatki stanowione były.

Artyleryja koronna.

Non postremum merety respectum i Rzeczypospolitej artyleryja, którą quartą ex bonis Reipublicae pro nemienti sustenta.. ? ex conservatur, iż jednak repactary et legem conuellentis bonorum Regalium Tenutary kwarty do skarbu nie oddają, albo onej in tempore nie wnoszą

przez co artylerya wielkie ponosi in commoda, tedy aby artylerya ad suam reducatur integnatatem promovebunt ichm. pp. posłowie prawo o kwarcie napisane.

Upominki tatarskie.

Jako zdawna practicatorum skarb koronny upominki Tatarom ex prouentibus Reipublica i z pogłównego żydowskiego wypłaca. Tak i teraz nie odwoływając się na extraordinaryjne podatki oddawać powinien, a Żydzi pogłównie do skarbu należące aby in termino żadnymi się nie zasłaniając protekcjami wnosili.

[k.133v] Zapłata wojsku.

Wojsko dobrze RP zasłużone w wysokim powinno być respekcie. Jednak czasów terażniejszych próżnuje. Tedy ex postulabunt jmci pp. posłowie aby minosi chciały się kontentować stipendy partione accessit i to iż województwa niektóre, a mianowicie podlaskie dla wyżej do skarbu wniesionej taryfiej luźną wojska dyspartytą jest aggrowowane, i inne zaś województwa albo propter hostilitatem pro illo tempore grassantem albo propter defectuosa(m) do skarbu RP contubero nur ? importationem do różnego dyspartyty tej przyjęcia wojska, uchronili się przeto imponimus ichm. pp. posłom, aby cum tota RP zachowali się ażeby dystrybucja wojska wszystkie województwa equaliter promeret, które zaś województwo albo ziemia tą tariffą consequenter i dyspartytą wojska przeładowane jest in inbunt ichm. pp. posłowie rationes, aby tym województwom taryfa była zmniejszona, i część wojska na inne województwa, które pro illo tempore minus vel nihil contribuebant a do swojej post hostilitatem przyszło perfectiey przełożona była.

Dystrybucja hiberny i obieranie komisarzów komissya do dystrybuty hyberny naznaczona wiele sobie pozwalać zwykła. Gdy summy do wypłacenia na miasta i wsi primitive naznaczone ad auget albo szostakowym podatkiem i ledwie nie altero tanto [k. 134] summy swemi wypłacać przymusza assygnacyami co ponieważ się dzieje przeciwko słusności i z ucięciem ludzi ubogich przeto ichm. pp. posłów cum erit cum tota Reipublica providere in dennitati honorum regatium aby miasta i wsi actione hyberna przez podwyższenie assygnacyj non gratuent...?

A jako komisarze na komissie i deputaci na trybunały radomskie na sejmikach postcomitialnych obierani bywają i obierani być powinni tak do dystrybuty hyberny komisarze, którzy do dóbr królewskich się nie tykają po województwach postecomitialnych obierani i naznaczani byli czego serio poprą ichm. pp. posłowie.

O podatkach.

Widzimy na oko iż RP matka nasza multis omni exparte obiecta est periculis praesidium nie tylko ex personis ciuiu(s) ale też ex contributionibus constare zwykło bywać. Przeto jeżeliby to jako miało przyjść do podatkowania bez którego RP żadnym sposobem obejść się nie mogła, tedy ea conditione na podatki pozwalamy. Jeżeli pogłównie aby cum nona conservatione, jeżeli zaś pobory includen do dwie włóce w łan.

Pensia Nowodworska i gwardia.

In... mat JKM pensyą ze ekonomiej Nowo Dworskiej ad mensam regalem należącą aby była wydawana winna, której skarb koronny soluendo non paffiert..? ani też RP do wydawania onej i opłacenia priuatorum dziażaw justo jure stungi może przeto JKM PNM [k. 134v] jako summus rerum w państwie swoim arbiter et pensionum ac prouisconum dispensator nie zapatrując się na publiczne podatki stołowi Pańskiemu promissere będzie raczył pensionem i owszem pokornie supplicebunt ichm. pp. posłowie do JKM PNM i upraszać będą, aby prawo o płaceniu gwardiej z skarbu Pańskiego a nie z podatków RP było wypłacane.

Sól suchedniowa.

Warowano prawem aby sól zamorska do państw JKM nie była wprowadzana a sól suchedniowa incolis Regni na wsi i folwarki rozdawana była. Iż jednak czasów terażniejszych przeciw soli suchedniowej i skarbowej in inmensum et tripto majorem exereuit numerum przez co nobilitas et populus exavitur promouelunt ichm. pp. posłowie aby sól tak suchedniowa jako i skarbowa ad pristinum reducati p(er)eium et eopererio przedawana była.

Wielmożny gospodar Jmć wołoski.

Necessitates Wielmożnego Hospodara Jmci Wołoskiego³⁴³³ gdy skarb koronny prowidować non sufficit JKM PNM factoram Wielmożnego Hospodara Jmci ex vacantibus suplementować będzie raczył Wielm. Jmć podskarbi koronny. Datum ? to w kole naszym, iż Wielm. Jmć p. podskarbi [k. 135] koronny³⁴³⁴ będąc ablegatus ad ex tamże wielkie summy na dobra wniósł ex fide tamtemu panu (ex fertur) spososidit co ponieważ się stało przeciwko wyraźnym prawom inditabunt ichm. pp. posłowie aby o to był sumario procesus sądzony na sejmie terażniejszym i summy, które w tamtym państwie in emptionem bonorum

³⁴³³ Serban Kantakuziono, gospodar wołoski od X 1678 do XI 1688 r.

³⁴³⁴ Marcin Zamoyski, h. Jelita, podskarbi wielki koronny w l. 1685-1689.

wyłożył one sprzedawszy ad thesaurum RP inferat sub priuatione officij thesaurarius et confiscatione bonorum. Tudzież i rachunek ex prouentibus Reipublicae in facie eiusdem uczynić powinien po której kalkulacyej ichm. pp. posłowie nie wprzód na kwit pozwolą aż na sejmikach postcomicialnych rationes calculationis uważemy.

Bona Regalia.

Zagęściło się to, iż dobra RP ad dispositionem króla JMci należące na przeszłych sejmach per constitutiones były a clirpositione Regia alienowane et in jus tenestre transformowane czego ponieważ stare prawa i statuta bronią, przeto ichm. pp. posłowie na przyszłym sejmie ad tendent ne bona Reipublicae per constitutionem alienentur i owszem alienata ad pristinum restituantur statum ne paenis bene merentis diminuatur(ur).

Bona terrestria.

Lubo wiele constituciej jest warowano aby woj. podlaskiego o dobra swoje dziedziczne za dworem się nie sprawowali ani przywilejów albo dania na nie pokazowali, iż jednak skarb ultra mentem legis [k. 135v] zwykł sobie do dóbr ziemskich przed ten... roście i one pod lustracje i dyspozycje skarbowe podciągać, tedy gdy ten komu interesit dokumentaliter wywiedzie, iż te dobra ante et post unionem woj. podlaskiego do Korony dispositioni temestri subiacebant ab in petitione thesamir et Regale dispositione były uwolnione i dziedzicowi własnemu oddane.

Pakaniew.

Przy tym punkcie szanowni ichm. pp. posłowie i do JKM PNM i całej RP wniosą instancją aby skarb do dóbr Pokaniewa cum villis, które antiquitas ande ex post unionem jeśnie wielm. niegdy jmcj p. Wojciecha Niemiery wojewody podlaskiego przyszły, a potem przez niechęci i niezyczliwości braterskie ex jus ad vitalicium Pani Wiannej i dożytniej ex possessione na sucessorów wypadły swojej, która subsistere nie może poniechać pretensiey a hereditas lubo per constitutionem lubo per decretum commiciale aby circa modernum possessionem zostawała.

Cerkwie dysunickie ziemi drohickiej.

Sprawa od przewielebnego xiędza władyki włodzimierskiego i brześciańskiego o cerkwie uniackie i dysuniackie w z. drohickiej obrócone na sejm koronny intendentowane ponieważ swego na przeszłym sejmie nie wzięła effectu a na przyszły sejm ante omnes causas

iudicanda jest odłożona, tedy ichm. pp. posłowie te pronelunt constitucyą aby [k136] za sprawą ante omnes causas była sądzona.

Forum Spiritualium.

Wielkie się secularibus dzieje bezprawie przeto, iż osoby świeckie z osobami duchownymi, którzy się rzymskiemu zasłaniają prowadzi in causas criminalibus et cui libus per multas litis instantias sprawiedliwości dość nie mogą i do wielkiej w fortunach swoich ruiny przychodzą. Tedy aby ludzie ukrzywdzeni prędszą sprawiedliwość otrzymać mogli starać się będą ichm. pp. posłowie aby personis spritualibus et principue...? bona terrestria lenetatibus et alyis quibus hic in causis criminalibus et ciuilibus foru(m) coram iudi(ci)o terre(strum) et officio castren(sis) a salva appellatione in causis melioris importentis na Trybunał Koronny ad registrum mixti fori (do którego rejestru sądenia nie więcej osób duchownych sądowych nad sześć podług opisu prawa należeć ma) per legem naznaczone było.

Wy(d)erkafy.

Lubo konstytucye Anni 1635 incolas Regni summy modo reaptivo na dobra ziemskie zaciągać pozwoliła ostrzegłą jednal aby też dobra zbytniemi wydarcafami nad prowent medietalis bonoru(m) wyższemi uwiązane nie były, iż jednak czasów terażniejszych osoby duchowne i zakonne ultra mentem legis na calowite dobra lubo per rec(e)campionem lubo per obligationem in expeditationem successoró(w) sumy prowent dóbr przenoszące wniosą a niektórzy resignationes bonor(um)terrestri um ex Regaliu(m) otrzymują przez co [k. 136v] znaczna defessionis Reipublicae lieu ex bonis terrestribus następuje dyminuncya iż taki szlachcic do wielkiej przychodzi ruiny. Tedy ichm. pp. posłowie proponent statibus Regni aby konstytucyja o wyderkafach napisana per legem recentem objaśniona była, i kto by się [z] ich mściów xięży duchownych lub secularibus lubo regularibus wyższe nad opis konstytucyjej na dobra ziemskie summy wnosić ważył per na? diminiekonis? aut amissionis sum(m)arum ultra censum ex medieta rebonorum prouenientem pertraxacio na to judi(cum) termi(ni)s et castren(sis) liquidatum experantium była założona.

Co się zaś tknie dóbr ziemskich satremi summami i wyderkafami onerowanych, które obok factum fortuna(s) się redu....? in manus et dispositio nem per senatu(s) spirituali(bus) capitulari(um) et recapiscrum adio ut etiam nomen iuris terrestris in p(er)scriptionem osób duchownych albo kościołów nie przechodziły prouidere indemnitati sua RP może takim sposobem gdy prawo napisze i na wyderkafy sexaginta Annorum persenptionem ? uchwali ex

post expisationem Annorum sexaginta [k.137] ab actu recemptionis inscripto na wyderkaf currat per sempto ipsaq(ue) recemptio ipso falto cuamnescat, co się ma rozumieć o tych dobrach, z których czynsz quot amnis należy.... By płacony bywał, albo które ichm. sami duchowni trzymali.

Executio contra spirituales contringst to często, iż osoby duchowne i zakonne często w prawne rozterki a potym crescentelite sub patricinio dla interesu swego ex speinpunitatis ? suffulti w cryminalne z osobami świeckimi zachodzą obiekty i do wielkich strat kosztów przywodzą. Aby zaś do ostatniego przychodzi dekretu criminalu albo obietey swojej nie dowiódłszy in [1 wyraz?] calumniami et sucennbusit? in tali casu Sąd Trybunalski spirituales secularis ad loci ordinarios regulares ad loci ordinarios regulares zaś zakonników ad suos superiores pro decernenda per na takowiz odsyłać zwykł. Co się dzieje przeciwko samej słuszności albowiem litigant do którego się prawa zdaje eiusdem iudicij sententiam....uitare, nie powinien przeto ichm. pp. posłowie procurabunt aby prawo stanęło, które by Trybunałowi in casu criminalis obiecta(m) et non probato actionis potestatem decernere p.....? takowiz pozwoliło cum remissione contra regulares ad superiores centia seculares ad loci ordinariis depersena ex bonis mobilitibus ac summis ubilibet existentibus p(er) faciende executione czego status spiritualis bronić nie powinien [k. 137v] ponieważ taka trybunalska constat expertualis et secularibus.

Correctura Trybunału.

Trybunał Koronny unicum libertatis Deus pientissima fundatorum intentione stanowiony opisan prawa obwarowany lubo żadnej nie powinien podlegać poprawie, iż jednak osoby takowe na Trybunał Koronny deputowane bywają, które obowiązku przysięgi swojej zapomniawszy proprio ad laborant lucro con...ie biorą sprawy litygantum na promocyie swoje zabierają et patrotiam ? causaru(m) przysiędze passini contrauertują przez co authoritas parlamentu tego diminuje i sprawiedliwość z swej wypada cluby I wyraz? , zaś częstokroć bez ukontentowania sprawiedliwości z miejsca tego odchodzą. Accidit i to w Trybunale, iż osoby iudicio assidentes post promulgatum w izbie sądowej decretu poprawują albo appendices przypisują samych siebie sub functione sua ad executionem decretoru(m) suorum przydają sprawy z województwa własnego do inszego przenoszą i temin zachowują iż registru do registru przekadzają, aby factiori swojej impra y dopinali, spraw na instancją magnatum gdy przyjadą nie podług ordynaczej albo registru należącego cadencyey ale iuxta velle [k. 138] et lilatur ? suu(m) z registru nie należytego przywoływać pozwalają dla czego anti glorum insuriarum sprawy primo teracateates odłogiem leżą a recentiores loquntur i sądzone bywają.

Tedy ichm. pp. posłowie ad laborabunt aby rzecz p(ro)pta ? takowym exorbitancjom obuiare et anthontati ? Trybunału mogła aby tę w Trybunale in futurum takowe nie działały scandala. A jeżeliby deputat trybunalski, sędzia sub functione sua tribunalitia vigore decreti też Trybunału akt jaki jurydyczny expediował, aby był cassowany, a sorawa in integrum restituatur.

Regestra świeckie w Trybunale.

Regestra szpecjalne w Trybunale żeby żadne nie były etiam conservensu judicaled ante, tylko te, które są w prawie opisane. A że contra mentem legis et aequalitatis w Trybunałach Koronnych ex regestris suplicalus w których aresta iść powinny actores citatos sine beneficio aresti wzdawać zwykli, a potym takie sprawy albo raczej wzdawania gdy dokumendo aresto cirka aresta questio ajudicio termi(ni) skradzieni seu Lublinensi ad iudicu(m) Trybunale procunendo vel non, aresto odsyłane bywają, przez co czas extratur i sprawy regestrów ordynaryjnych tamowane bywają, przeto ktoby swoją sprawę in terno centerwało sine beneficio acti ? zostają eq(uae) w regestr prosty, z którego arest currere powinien wpisać, aby i pozwanemu arest szedł, przez co actori non p(er) in daeliter ponieważ [k. 138v] actor ten sobie regestr obrał, z którego beneficiu(m) aresti curere ponowiano ?. A jeżeli by się kto ważył z takiego rejestru prostego sine aresto rozdawać i condemnate otrzymać, a żeby na to wzdanie in grantum bo pozwany potrzebować będzie szedł arest a sup(er) obtinente condenpatione(s) auo remissionem de cunendo o aresto affectante. Tamże in iudicio Tribunalitia in instanti per na iudici arbitrana nakazana była.

Regestra duchowne w Trybunale.

Wielka się przez co dzieje sprawiedliwości ujma, gdy ichm. duchowni deputaci na cadencye regestrów duchownych compositi et mixti iudici in pleno numero nie zjeżdżają, albo się p(er) respectum a iudicio absentują. Admonelunt manu(s) ichm. pp. posłowie, aby prawo napisano, iż jeżeli by ichm. pp. duchowni na cadencyą swoją rejestru duchownego ob. Aliquas legalitates et impedimenta nie zjachali in pleno numero, tedy aby rejestrowi cadentia nie ginęła a litigartes ? w odbieraniu sprawiedliwości elusi nie byli ichm. świeccy deputaci cum spiritualibus p(re)sentiales, chociaż by ich planus nie był numerus sprawy z rejestru duchownego podług cadencyej ex ordinatione Tribunalitia należy tego sądzili.

[k. 139] Testamenta.

Świeżo uchwalona konstytucya warszawska jeszcze nie rychła i dawne ? dispositionem testamentarium słuszności et juri naturalis successio con....., aż ipsa quae

testamenta summis ad eclesian(um) legatis santum censumset et per(e)ium bonoru(m) excedentibus in onerantur taliq(uae) modo et medio a nobilitate alienantur abrogarunt. Najdują się jednak tacy prałaci i plebani litiquosi ? , którzy nie uważając tego przez legata bonis terrestribus inherentia jure vindicant, a gdy do Trybunału sprawa w registr compositi iudici wypadnie summy legowane contra manifestam legem bywają przysądzone. Quo per indieco ne per mas.. ? n(u)ltitas omnino imponimus ichm. pp. posłom, aby się o to starali, ażeby constytucya dawne prawa de testamentis byli reassumowane a testamenta etiam approbata w których contra jus naturalis positio albo bonorumtione aggravatio contenetur cassowane były a decreta in contrarium constitutionis prolata nullitati sub esse mają nec factis est [k. 139v] nie satisfactia est ich rozciąga pat.... Duchownych iż o takowe legacye nobilitationem do sądu świeckiego pozywają, ale też do duchownego pociągają. A tam w consystorzu p(er) velle et lileta ? suo decydują i decretario klątwami aggrawują do wypłacenia summy albo puszczenia gruntu przymuszają. Nie mając sobie a Republica datarum super bona terrestria decernendi albo zapisów na dobra ziemskie wieczystych i zastawnych przyjmowania potestatem i w tym punkcie będzie należało ich mościów panów dosłane formare constitutionem, aby ichm. pp. duchownym w takowych sprawach ad forum consistory p(er)cludatur via.

Depactatio.

Aggravatur i przez to nobilitas w cancellariey Trybunalskiej gdy odpierania extracto w salaria wielkie scribenci wyciągają, dla czego z paciaym charakterem szerokiemi piszą, aby eo magis ? klitaten emungerent, przeto potrzeb(n)a rzecz jest aby constytucya de salaris indiciona(rum) tribunatio(rum) była reassumowana i certa quota od każdego arkusza scibendum do wypłacenia naznaczona była.

Relacye.

Constitutia Anno 1670 titulo o relacyach positorum cita [k. 140]cio(rum) na sądy ziemskie, grodzkie i querelowe w podlaskim woj. nie weszły in praximo et usum i owszem przeciwko tey constitutiey przez ichm. pp. posłów in recenti protestacya jest uczyniona. A obywatele woj. podlaskiego w sądach maioris subselly dla niezapisanych coram itens ? relacyej processum suorum et condenationem ponieśli już nam ? tedy ichm. pp. posłowie instabunt aby woj. podlaskie circa jura antiqua privilegia et consuetudines sua zachowano było. A processa sine insenpta ? coram actis relatione ale tylko na redukcie. Connotata et per ... 1 wyraz? Recognita valor swój miały i condemnaty takowym sposobem otrzymane nie były cassowane.

Pisarze ziemscy swojego województwa aby w Trybunale decreta pisali. Compatitur wielki pracy w Trybunale jmści p. pisarza ziemskiego lubelskiego, tudzież baczyć serio per necessarium co multum ichm. pp. posłom aby ad instar woj. wołyńskiego constitucją formowali, żeby pod czas województw swoich w Trybunale Lubelskim pisarze ziemscy zasiadali i decreta pisali jako się dotąd pisarze wołyńscy sprawują.

Eucetio pieniędzy ad exteros.

Mają to prawo i zwyczaj inne chrześcijańskie państwa, że ex suis ditronibus ex postationem pieniędzy [k. 140v] zabraniają, co w inszej RP non observan(tur) i ta euectionis pieniędzy per legem nie zabroniona dispensatio Reipublicam exansit. Dla czego inibunt ichm pp. posłowie rationes jakoby summy, które ad exteros wychodzą. Także i te co do Rzymu na sacry wywożą sistanty et pro necessitate Reipublicae Nostrae conestantur.

Ważność zapisów.

Jako nemini dati ad amissare gressus, tak też gdy kto komu bona fide dobra swoje sine quovis manuali coneredito coram actis publicis resignuje onych sine consensu possessoris retiare ? nie podobna. Iż jednak takow się znajdują, którzy diversis suis ad inuentio niby ad laborando possessores ad faciendam redonationem przywieść intendunt romo nebunt ichm. pp. posłowie aby donationes et inscriptiones coram actis recognitur in dubium non vocentur ale in suo robore permaneant.

Porządek sejmików.

Zerwanych często sejmików non alian causano widzimy. Tylko personarum condemnationibus inno datarum. Temerita teno, którzy według prawa lubo na sejmikach nie powinni mieć activitatem. Jednak per abusum et impetur w głosy wpadając Consilia publiczne mieszają et suis clamoribus a pomocnikami swemi czas drugi zagaiwszy na koniec sejmiki zrywają. Starać się [k. 141] tedy powinni pp. posłowie aby dawne prawa reasumując świeżą constitucją jure victis banitis ex condemnationibus imo jako którym by condemnate na sejmiku zarzuconą activitatem zabroniono ac etiam non obstante illo ru.... ? feratione sejmiki concludowano.

Alternata posłów na sejm.

Sejmiki przedsejmowe concurrentia najbardziej zwykłą po...ssimum, którzy na każdy sejm posłować pragną, tedy tedy to pro movorne ? ich m. pp. posłowie aby od instar subselly trybunały ze wszystkich województw per vicestandum posłem być godziło się.

O wakancyach.

Wakanse woj. podlaskiego aby według prawa terrigenis rozdawane były instabunt ichm. pp. posłowie. Także in contapibalia? in formam juris aby redukowane były.

Cła.

Cła wodne i lądowe na komorach iż contra manifesta(m) legem per homini stratores te longorum a personis? status militaris ? cum summa lesione ? et oppresione od rzeczy różnych, które na potrzeby szlacheckie z Gdańska lądem albo wodą bywają prowadzone exiqunty ichm. pp. posłom serio upomnieć się zlecamy, ażeby takie abusus in futurum nie bywały atheloneatores byli possessionati ? i osoby w Trybunale Koronnym pozna...? Duorum Millum....?

Citati in Regno fiscis sprawowali iż do dobrego należy porządku [k. 141v] aby na gościńcu wiznych? W jednym mieście komora była postanowiona, gdzie by cło navigantes oddawał. Albowiem po różnych komorach za.... ? navigantes na wielkie wpadają niebezpieczeństwa.

Miara Gdańska.

Wielką stan szlachecki ponosi szkodę przez mierników gdańskich, którzy niesprawiedliwie mierzą albo brzegów korca żelazem okowanych nie dotykają i wiela zboża pod wałkiem albo strychulcem zostawiają, o którą szkodę sprawiedliwości dość jest in practicabili, przeto aby się stan szlachecki tak znaczny uchronił straty adhibebunt curaz? ichm. pp. posłowie, a by statut stary i miarach i miernicznych przyszedł ad praxi...?, a ten który kupuje zboże swoje mierzał i strychował, a jeżeli mierniczy węgrowska mierzyć będą, aby tak mierzali i strychowali, żeby żelazo widać było.

Piechota wybraniecka.

Wielkie RP z piechot wybranieckich upadło p.....? , których wyprawa czasów terażniejszych sub hoc turbalentissimo Rei Publicae statu zaginęła, ponieważ jednak żadni wybrańcy się nie poginęły i wybrańcy na swoich łańch zasiadają, przeto zasię do tego ichm. pp. posłowie aby ta piechota abusu ex Reipublicae resusatetur a rotmistrzowie do tych piechot

po województwach na sejmikach deputackich podług prawa byli obierani, którego obierania jaśnie wielmożni ichm. [k. 142] pp. hetmani swojemi uniwersałami? Impedire nie powinni.

Ordynacye.

Privationes bonorum terrestris w różnych domach uczynione et per constituto nie ? aprobowane, ponieważ są prawu pospolitemu et iuri naturali consilia na podobne przeszłych ichm. pp. posłowie nie pozwolą, sprawa zaś Jaśnie Oświeconej Xiężny pani krakowskiej unice bonorum paternaru(m) haeredis aby na tym , aby nie decidowana była instabunt ichm. pp. posłowie.

Dobra stołowe JKM.

Pias ? fundatores Najjaśniejszym Królom Panom Swoim nasza RP nie zabroniła prawem, jednak obwarowała aby bona regalia, a mianowicie stołowe przez fundacye non alienentur aut diminuantur, iż jednak u Najjaśniejszego Świątej Pamięci króla JMci Kazimierza w leśnictwie perstuńskim i przełomskim w WKL z uszczerbkiem stołu Najjaśniejszych królów ichm. su....? ojcom kamedułow plendus? jest nadany przez co prouentów do stołu pańskiego diminucya stanęła, tedy ichm. pp. posłów obligamus aby to w RP sprawili, albo żeby ten fundusz z dóbr stołowych króla JMci był zniesiony albo [k. 142v] z innych dóbr RP WKL ex primus vacantibus recompensa była naznaczona.

Officiales ad saequendum.

Compati musiem wszyscy violenti executowi na dobrach jmci p. Szymona Skiwskiego przez jmci p. starostę Żakowskiego odprawionej, którzy za pierwszą in contumatią (jako mamy relatum) otrzymują w Trybunale condemnatą non attentis juriu(m) appositionibus magis vi, anizeli iuridice odebrał przez co juribus ichm. pp. Skiwskich małżonkom jest preiudicatu(m), przeto cunitimus to ichm. pp. posłów aby to lege było cautum aby officiales in proprio penitoric ? in quo bono consistant, a nie z innych województw ad exequenda decreta(m) Tribunalicia lubo in centro matiam lubo per controversi amo pro lata bywali naznaczeni indygenaty, nobilitacye. Wiele się zagęściło w RP indygenatów i nowej szlachty z której RP żadnej potpory i pożytku nie uznawa, albo w indygenach niektórzy wielkie zebrawszy summy z państw JKM z pieniędzmi wyjeżdżają, nowa zaś szlacta juxta consistationes non contribunt, przeto na pozwolenie indygenatów i nobilitacyey ichm. pp. posłom intercimus ? ...potestatem.

[k. 143] Dwa przywileje na jeden urząd.

Często bywa intercesiones do niechęci i rwania sejmików okazyją dwa na jeden urząd w jednej ziemi conferowane. Przywileje przeto zabiegając roztyrkom upraszać będą ichm. pp. posłowie JKM PNM aby cancellary? Koronne w tym ostrożne były, aby tylko jeden na każdy urząd wydawany był przywilej.

O conflagrator.

Pod konstytucją o conflagratorach napisaną wszyscy się lenrubentes posądzają, którzy podatki ex bonus personis et fundio oddają prowent zaś szelężnego ponieważ na te ex fundis procedit ale ab ultimam no censumente bywa, odbieramy tey constituciey sub esse nie powinien, na co sejmowa potrzebna jest declaracya. Więc, że miasteczko Ciechanowiec jmości p. Kazimierza Bremera³⁴³⁵ podstolego drohickiego dziedziczne przez ogniową pożogę czasu niedawnego funtus jest zniesione, tedy to miasteczko osobliwemu jmci p. administratorowi szelężnego zlecamy respektowi.

Securitas dekretów trybunalskich.

Lubo dobrze providit Reipublica securitati iudicoru(m) trybunaliu(m) aby w niwczym nienaruszone zostawały, iż jednak osoba jedna pewna senatoriam dignitatem na sobie mając [k. 143v] czasów terazniejszych tych autoritate sua regesten decreta trybunalskiego reservit? non consortiente pare ad versa, tedy i to ichm. pp. posłom zlecamy aby na sejmie terazniejszym securitati iudicioru(m) trybunaliu(m) quam to melius ? prospiciat.

Instancje ichm. jaśnie wielm. jmci xiędza biskupa łuckiego.

Inter instantias primum vendicat locum u nas desiderium Jaśnie Wielm. Jmci xiędza biskupa łuckiego, które iż poniekąd prawu de in compatilibus uchwałą nemu repognare videat, tedy to desiderium ichmościów decisioni et fason (um?) Reipublicae comitemus.

Więc że cleras diecesis lucien(sis) w woj. podlaskim z. drohickiej residujący i beneficia trzymający podatku pogłównego na wypłacenie zasług regimentom do z. naszej z dyspartycy izby comissarskiej wziętemu konstytucyjami uchwalonego et per lauda na sejmikach postanowionego równo z stanem szlacheckim nie wydawały rzymskiemu zasłaniając się inhibicjami sub Reginine antedanej illustri simi loci ordynacji wydać recusabat motu et

³⁴³⁵ Kazimierz Władysław Bremer, h. wł., podstoli drohicki w l. 1683-1686.

spiritu. Ad modu(m) Reip. Judicis Surogati pro tempore existentis. O czym dla odległej Jmości xiędza biskupa przeszłego residency trudno było z Jmością traktować i dla tego te podatki ichmościów o to clero [k. 144] są zatrzymane i do panów poborców nie oddane. Teraz zaś gdy Jaśnie Wielm. Jmśc xiądz biskup łucki terazniejszy seden episcopalem szczęśliwie zasiadł juru ? dy...? fundował i w warszawie residować będzie pogodna (podobno?) przez czas terazniejszego sejmku do konferencyj z Jmością przez ichm. pp. posłów podała się nam okazja, dla tego ichm. pp. posłów naszych upraszamy, aby Jaśnie Wielm. Jmości xiędzu biskupowi łuckiemu jako pasterzowi naszemu ten honor oddali a Jmości odnieść chcieli należytą JMości nomine publico z. naszej submissją uiścili szczęśliwego w owczarni diecezji łuckiej, brzeskiej i podlaskiej sobie powierzonego urzędu powinszowali. Oraz z Jmością expostulowali, aby JMość Episcopali sua ante(m) procesem lubo universalem swoim totum clerów zagrzał congregacje naznaczył JMości xiędzu officialowi s... nego.... serio intmował aby superiores in diecezji z. naszej lubo IchMość xięza dziekani z pary poborcami znosili się i rachowali i tyle podatków pogłównego ile ich w z. naszej uchwalonych i wydawanych było juxta constitutiones et ? tannum Anni 1662 et Anni 1677 IchMość xięza duchowni oddali. [k. 144v] i wypłacili, a że ich by in primata conferentia IchM. pp. posłowie u JMości xiędza biskupa nie sprawili et in hoc instodetidento z. nasza nie była ukontentowana, tedy ichm. pp. posłowie in publico tę materyą i desidersi nasze poprzeć powinni.

Jego Miłość X(iądz) Episkop.. Włodzimierski Sufragalny.

Ichm. pp. posłowie Jego Miłości Episkopowi włodziemierskiemu i brzeskiemu, aby dobra Knyszyn do władctwa brzeskiego należące abneribus Reipublicae statinis et hibernis militaribus było zwolnione.

Białystok.

Od wielu lat na sejmy koronne wniósł instancją świętej pamięci JMość Hieronim Chalecki łowczy podlaski o przywrócenie Białego Stoku, który jure in debito do zamku tykocińskiego jest przyłączony a od przyrdzonych successorów jest alienowany, ponieważ ten artykuł na sejmach dawniejszych dla gwałtownej RP spraw nie jest decydowany. Tedy ichm. pp. posłom serio iniuingimud aby ichm. na tym sejmie ad instantiam jmści p. Jakuba Philipa Chaleckiego łowczego podlaskiego ten artykuł per movere nie przepomnieli aby dobra Biały Stok jmści p. Chaleckiemu łowczemu podlaskiemu uti leg(iti)mo haered(is) et successori były przywrócone albo [k. 145] przynajmniej summa 15 000 zł. na Bartkowie do kościoła białostockiego zapisane na BiałyStok była przeniesiona.

JMość p. Rozwadowski³⁴³⁶ podstoli podlaski.

Non decrunt ichm. pp. posłowie na promovendo desiderio JMści p. Rozwadowskiego podstolego podlaskiego u króla JMości i RP.

Dobra Sanniki.

Jako inne wsi, miasta i ti królewskie per beneficiu(m) et faworem principi et RP odbierają ab oneribus respirium, tak i dobra Sanniki, dzierżawy wielm. jmości p. Paca starosty kowieńskiego zrujnowane podobnego u króla i Jmości i RP żebrzą beneficiu(m) aby przez uwolnienie abeneribus jus publicis et militaribus resuscitari mogły.

Iniuriati.

Różni obywatele koronni quesiiuranty ? o ciężkie a potestionibus oppresye i majątności zabieranie, przeto gdy opposi ? instantian potrzebować będą plena na ichm. pp. posłom dajemy potestatem aby oppresoris ? apotertionibus et in iuriosos swoją u króla JMości i RP wspierali instancją.

Libertacya Dworaków.

Zlecamy ichm. pp. posłom na affectatią jmci p. Jana Lisieckiego³⁴³⁷ miecznika, Tobiasza Tchórznickiego, aby to u RP [k. 145v] efficere starali się ażeby.... [2 strony poruszone] [k. 146v] A po skończeniu instrukceji ichm. pp. posłom od nas uproszona podanych co do prywatnych z. naszej interesów należy stanowimy i nie chcemy aby z. nasza od assygnatyei i assygnatariuszów na których uspokojenie podatki uchwalamy uwolnić się mogła. Ichm. pp. poborców serio p(er) monemus aby retenta jeżeli jakie mają quam notius wybierali assignacye wypłacali asuibus ? iuris ? thesauri et assignatione in pentionis? eliberowali na których sąd skarbowy słuchając kalkulacyi słuszną powinien mieć animadversis i tego dojrzeć, aby tak dawna JKM PNM assignatia na którą uchwalone sufficiunt. Także jaśnie wielm. jm. p. wojewodę ruskiego hetmana koronnego były uspokojone na wypłacenie której tylko ? pomienionej assignatyei jaśnie wielm. jmć p. wojewody ruskiego ponieważ już assignatariusz pewne summy od pp. poborców odebrał jm. p. referendarz koronny ex bonis suis Węgrów et Sokołów jakie tedy postanowione podatki pogłównego, podymnego, czopowego i szelężnego pomienioną assignatią wypłacać się deklarował, tedy jm. p. referendarzowi tego pozwalamy i

³⁴³⁶ Rzekomy podstoli podlaski. Urząd ten w owym czasie należał do Andrzeja Orzeszko, h. Pobóg, Był on podstolim podlaskim w l. 1681-1696. Wiadomo, iż Jakub Rozwadowski sprawował ten urząd w 1692 r.

³⁴³⁷ Jan Franciszek Lisiecki, h. Prus, miecznik podlaski w l. 1664-1705.

sąd skarbowy przy kalkulacjach pp. poborców tę summę doskonałą uczyniwszy verificatią proper factory przyjmie.. Więc, że JKM [k. 147] p. referendarz koronny na sejmiku dawnym tym in Anno 1682 feia q(uinta) post Dominica Misericordia proxa odprawionym futuro(m) respiviendo tempus na wypłacenie różnego szelężnego a die prima May inceptura(m) i czopowego różnego złotych trzy tysiące pozwolił był sejmik zaś takową JKM deklaratią prze czas a die prima Augusti Anni Millesimi sextentesimi ocyauagesimi primi od którego się czopowe i szelężne przeszłe poczynało respiciendo acceptował, iż jednak do wybierania podatku szelężnego administrator in tempore nie był, postanowiona i ta konstributia szelężnego, która a die prima Augusti Anno Millesimo sextentesimo octagentesimo primo currere była powinna w ręce i dobry porządek nie jest wprawiona, a po miastach i miasteczkach burmistrzowie skąd potiorpars ? szelężne(g)o prouenit do sądów juridice altracti? Iuramentami są i z tego szelężnego a die prima Augusti nie wybierali pozasłaniali na co podobnym sposobem Węgrów i jurament, iż tylko a die prima may Anni 1682 ad ultiam diem Juli Anni pre(se)rtis szelężne wybierał, wykonał, tedy i my jmc p. referendarza koronnego od takowej jmci deklaratiey (przez którą by z. nasza jakie mogła mieć detrymentu(m) ponieważ z tych dóbr czasów dawniejszych za szelężne w tejsze summy w postronną bywały) resoluimus. Ni(e) tylko minus summy także przeszłego [k. 147v] jako i terażniejszego roku z podatków uchwalonych należy też z dóbr swoich przychodzące (które sądowi skarbowemu liquidować i komputować committimus jmc p. referendarz na wypłacenie assignaciey jaśnie wielm. jm. p. wojewody ruskiego obrócić powinien.

Pobożnym przodków naszych więc torem, którzy świątynie Pańskie hoynemi wzmagali donatywami, a uważając ferueritem w pomnażaniu chwały Bożej ichm. ojców jezuitów i ojców franciszkanów drohickich zelu(s) choć ? onym aliqua in parte do reparaciey kościołów Bożych dopomóc onym czopowe roczne a die prima Augusti 1683 poczynając zasię dajemy, darujemy i confeniemy i za exactora albo administratora teraz jm. p. Macieja z Pięt Sobolewskiego regenta drohickiego naznaczamy tudzież jm. p. Piotrowi Sarneckiemu, którzy świeżo za rękojmię z więzów tatarskich wyszedł na szkody onego przy terażniejszej racie po zapłacie resztę summy powiatów i naszemu 20 białego szelężnego należącą jmci p. Adama z Pięt Sobolewskiego sędziego ziemskiego drohickiego zostają, co odebrać zlecamy i tę summę jmci p. Sarneckiemu oddajemy.

Działo się w kościele farnym die Anno in actu contento.

Sejmik relacyjny ziemi mielnickiej, Mielnik, 9-12 VII 1685 r.

Sejmik zwołany został mocą konstytucji sejmowej na 9 VII 1685 r. (VL, t. V, s. 361, Deklaracje województw i ziem: „sejmik relacyjny na miejscu zwyczajnym pro die 9 iulii”). Obrady trwały do 12 VII.

1. Instrukcja sejmiku relacyjnego ziemi mielnickiej dla posła do króla, 12 VII 1685 r.

Rkp. AGAD APP 133, s. 193-195. *Oblata została dokonana w grodzie mielnickim przez Stefana Nowosielskiego pisarz ziemskiego mielnickiego, marszałka sejmiku, 12 VII 1685 (f. 5 pridie f. s. Margaretae Virginis et Martyriis).*

[s.193] Instrukcja sejmiku mielnickiego relacyjnego, die nona iulii odprawującego się dana jmp. Stanisławowi Sawickiemu³⁴³⁸ chorążemu mielnickiemu, jako posłowi na sejmiku obranemu, do JKM PNM.

Po dwóch chwalebnych i tryumfalnych kampaniach, gdy sine respirio po tak wielkich pracach wojennych, studium et amor ku ojczyźnie JKM PNM długim i utęskliwem nadprawca [sic] sejmowanej wyraził quantum debeat RP JKM PNM, że non parcendo zdrowiu swemu, które świat wszytek chrześcijański in maximo życzył mieć respektu, zakończył ten sejm³⁴³⁹, a oraz dał zaszczyt defensionis et securitati RP, podczas tak straszliwej wojny tureckiej. Tedy należy wdzięcznością ku Panu i monarsze swemu ziemia nasza certując wdzięcznością executionem sancitorum poczyzna, a debita Majestatu Jego Pańskiego veneratione, zlecając to jmp. posłowi swemu, aby JKM PNM quam solennissime podziękował, iż tot eluctibus diffidentiarum exagitatam novem consilii i prawie już ginącą wystawił in portu salvavit [s. 194] cum expressione naszej wiernej, poddanej życzliwości et supraeorum votorum, iż Panu Zastępów per quem reges regnant suplikujemy, aby on tak wielką miłość ku ojczyźnie pracą i niewczasami dla niej podjęte, etiam ex demptis annis nostris de vita nostra JKM PNM w niezamierzone czasy i późny wiek, zdrowie dobrym i pomyślnymi sukcesami rekompensował dies supra, dies adiciende.

A że actus sejmu przeszłego informują de dispendio libertatur, i że sprawa p. Morsztyna³⁴⁴⁰, podskarbiego przeszłego koronnego, nie tylko diffidentiis internis affundit oleum, ale też interii foederata Regna nasiąła niemałą disciplinentii, tedy zabiegając in futurum similibus, życzy i o

³⁴³⁸ Jan Stanisław Sawicki chorąży mielnicki.

³⁴³⁹ Sejm zwyczajny warszawski: 16 II – 30 V 1685 r.

³⁴⁴⁰ Jan Andrzej Morsztyn (1621-1693), podskarbi wielki koronny w l. 1668-1683. Oskarżony o zdradę stanu, emigrował do Francji.

to wielką uniżonością JKM PNM suplikuje ziemia nasza, aby on, zachowując Garyntią [sic] et foedera paktami oliwskimi między się RP a królem francuskim³⁴⁴¹ i Koroną jego zawartemi, solennorum do KJM francuskiego wyprawił legationem, aby dawną przyjaźń z tak potężnym monarchą chrześcijańskim et cum foederato utrzymać, i jeżeli jakie są skrupuły z okazji p. Morsztyna informare iż cokolwiek occasione jego progresów stało się, że to ad rupturam foederis et Garyntis nie należy ponieważ ius gentium nie chce iż privatissima etiam quiquae wolno krzywd swoich dochodzić wszędy, dopieroć daleko więcej królestwa mają. Ius integrum do poddanych swoich gdziekolwiek się obracają mogli poddanych swoich ex de mento ich uczynić sobie sprawiedliwość.

Które to negotium interessa dobra pospolitego, że sacrum nomen i przezorność JKM PNM [s. 195] do jak najlepszego przywiedzie skutku, pełna jest dobrej nadzieje ziemia nasza, nie tylko ważne protestacje, relacje, ale też same też do grodów podane konstytucje edocent, że prawa ojczyste et ius cardinale libertatis iubendi et vetandi tak podczas sejmku przeszłego, jako i po sejmie odmienione, niektóre utajnione i uciążliwe wolności powchodziły in volumen legum, konstytucje przez co wzruszone są i zgwałcone antiqua iura, forma consiliorum przez sejm odmieniona. Tedy żal ciężki ziemie naszej exviolatis legibus jmp. poseł nasz deferet JKM PNM, oraz pokornie prosić będzie, aby, da Pan Bóg, gdy temu czas będzie jako supremum caput tej RP, dał protectionem libertati one vindicet et redintegret.

Którą instrukcją podpisem ręki jmp. marszałka koła rycerskiego sejmiku ziemi mielnickiej stwierdzamy, die duodecima iulii Anno 1685.

Stefan Nowosielski³⁴⁴², pisarz ziemie mielnickiej, marszałek sejmiku relacyjnego ziemie mielnickiej.

2. Protestacja sejmiku relacyjnego ziemi mielnickiej, Mielnik 12 VII 1685 r.

Rkp. AGAD APP 133, s.197-199, oblata j. w.

[s.197] My rady, dygnitarze i urzędnicy i wszystko rycerstwo ziemie mielnickiej na sejmik relationis die nona mensis iulii w roku niniejszym zgromadzeni, stanąwszy coram actis grodu mielnickiego, odebrawszy relacją, informacją o procederze sejmowym, tak in materia

³⁴⁴¹ Ludwik XIV Burbon 1643-1715.

³⁴⁴² Stefan Nowosielski osiarz ziemski mielnicki 1666-1687, później sędzia ziemski mielnicki.

iuditorum sejmu przeszłego, jako et in materia consiliorum, ponieważ nie tylko z relacji ichm. pp. posłów i protestacyi uczynionych, ale też z podpisu w konstytucjach, w kancelarii wielkiej koronnej zapieczętowanych, do grodów posłanych przez jaśnie wielm. jm. p. kanclerza wielkiego koronnego³⁴⁴³, jako custodis legum, elicatur incertitudo et variatio praw RP in volumen legum przez opressją wolnego głosu prowadzonych, przez co cardinalia iura subversa, antiqua forma sejmowania zniesiona, i miasto uleczenia exorbitanciarum przez sejm, samo przeszłe sejmowanie tak niedobre i przeciwne prawom obróciło się w samą wielką exorbitancją status. Przeto chcąc takowym zabezpieczyć inconveniendum, wyrażając w sercach naszych miłość erga libertatem, która vita et auro praeciosior ipso, solennem zanosimy protestationem [s. 198] przeciwko tym konstytucjom, które albo per oppressionem novis libere in volumen legum są wprowadzone, albo extra consensum communem cancellowane, lub też utajone.

A mianowicie przeciwko indygenatom i nobilitacjom³⁴⁴⁴; także contra certum punctum in termine specificando konstytucji titulo summy i długu RP na zapłatę wojsku in supplementum podatków ordynowane³⁴⁴⁵; także konstytucji consens Akademii Krakowskiej na skupienie dóbr ziemskich³⁴⁴⁶.

Tudzież protestamur contra omnes appendices w konstytucjach i deklaracjach poczynione i o niepodpisanie konstytucji koronnych albo podpisów do druku nie wprowadzonych, et contra quosvis actus laesivos libertatem, tak podczas sejmu, jako i po sejmie.

Niemniej praesenti protestatione ostrzegamy repetibilia skarbu koronnego od p. Andrzeja Morsztyna, niegdy podskarbiego wielkiego koronnego, jako to o wykupno sipater potopowych od p. Graty, i innych pretensyi, które są protestacjami sejmowymi ostrzeżone.

Tedy vigore niniejszego zjazdu onych repetitionem praecavemus et praecustodinus praesenti manifestatione, przyrzekając sobie circa libertatem cardinalia iura tej RP et circa vindicationem praetensurum wyżej specificatorum, które się u p. Morsztyna znajdują i pokażą, starać się będziemy. A jeżeliby cokolwiek nieukontentowania w niepłacy wojsku nastąpiło, protestamur,

³⁴⁴³ Jan Wielopolski, kanclerz w. kor. W l. 1679-1688.

³⁴⁴⁴ VL, t. V, s. 355-356: Konstytucje: *Idigenaty ; Indigenaty z zalecenia wielm. hetmanów koronnych WKL; nobilitacje z zalecenia: hetmanów koronnych WKL*

³⁴⁴⁵ Tamże, s. 361. *Według deklaracji województw i ziem znajduje się passus: Ziemia mielnicka nie mogąc przyjąć onerosam tariffam Anni 1661 podymnego, casu abiuratis na którą się cała RP zgodziła, ex consensu ordinum et summa 160 000 na całe województwo podlaskie, pozwala summę zł. 34 700. Modum contribuendi i namówienie rad do braci bierze, including w to czopowe i szelężne per plus offerentiam.*

³⁴⁴⁶ Wśród uchwał sejmu 1685 r. nie ma takiej konstytucji.

iż nie z stanu rycerskiego, ale ex hac variatione et confusione legum, tudzież oppressyi i głosu wolnego przyczynę i okazję.

Którą manifestacją podpisem ręki jm.p. marszałka stwierdzamy die duodecima iulii a. D, 1685.

Stefan Nowosielski, pisarz ziemski mielnicki marszałek relacyjny ziemie mielnickiej, manu propria.

Sejmik relacyjny szlachty ziemi drohickiej w Drohiczynie, 10 IX 1686 r.

Sejmik relacyjny po sejmie 1685 r. został zwołany mocą konstytucji Deklaracje województw i ziem, do Drohiczyna na 23 VII 1685 r., lecz został zerwany; podobnie jak sejmik zwołany tą samą konstytucją na 11 IX 1685 r. (na komisarzów obranie in crastino przyszłego sejmiku deputackiego), VL, t. V, s. 361. W związku z tym król Jan III wydał uniwersał zwołujący sejmik relacyjny do Drohiczyna na 10 IX. 1686 r.

Laudum sejmiku relacyjnego ziemi drohickiej, w Drohiczynie, 10 IX 1686 r.

Rkp. BUW 352, s. 37-39.

Oblata dokonana w grodzie drohickim przez Jana Franciszka Nowosielskiego komornika drohickiego, marszałka sejmiku: 10 IX 1686 r. (f. 3 post f. NBVM).

[s. 37] My rady, dygnitarze, urzędnicy ziemscy i grodzcy i wszystko rycerstwo województwa podlaskiego ziemie drohickiej, za uniwersałem JKM PNM podczas rozerwanych propter discordias animowanych, na których jmpp. braciej relationis sejmikach benigne nam dany(ch) na dzień dziesiąty września ad locum conventibus peragandum solitum w Drohiczynie do kościoła farskiego zjachawszy się za dyrektora koła naszego jmp. Jana Franciszka Nowosielskiego unanimiter dowiódłszy consensu.

Naprzód tedy nieogarnionego Boskiego majestatu, nieskończonej dobroci pokorne dzięki religiose oddawszy najjaśniejszemu Majestatowi JKM PNM [...] ³⁴⁴⁷ nomine christiani gloriosissimo debites reserimus honores i za KJM PNM szczęśliwą intencję województwo nasze i ziemia drohicka dotychczas różnymi dissideis conflictata desideratissima compage a serc i

³⁴⁴⁷ Jedno słowo nieczytelne.

zgody braciejskiej szczęśliwie coaluit. Takowemi sequente(s) norma(m) et metodu(m) formujemy i postanawiamy lauda. Non sine fraterna to compassione.

Uważamy, iż ustawiczne in opere belli pro integritati civiu(m) zostające żołnierstwo bez pokornej de p(ro)pria gleba gnarując [sic] się pripendictum ich satisfactiej, w których aby quam otius ukontentowane było consulissimus esse ducsimus. Do uchwały ad proportione(m) dostatecznego zapłacenia krwawych zasług ich ośmiu ćwierci cessimus. Jakoż zniósłszy i skombinowawszy dawne w ziemi naszej podatowania taryfy. unaniami consensu uchwaliliśmy i postanowili niżej specyfikowane podatki. To jest poborów dziesięć sine abiuratis ad norma tariffae 1629, podymnego zaś dwanaścioro salvis abiuratis confragantores.

Do których podatków egzakcji ichm. [s. 38] pp. poborców, to jest do dziesięciu poborów i czworga podymnego jmp. Domicjana Węża, a zaś do ośmiorga podymnego, jm. p. Andrzeja Purkowskiego regenta grodzkiego drohickiego naznaczamy. Idq(uae) tali forma wybierać iniungimus, aby ichm. od nas obrani nowie poborcy praestito prius super officiu(m) suum egzactorarum podług prawa in una septimana.

Ab actu praescriptorum officio castren(sis) Drohicen(sis) iurato egzakcją swoją zaczęli rozdzielwszy podatki tym porządkiem: rat dwie, pierwszą ratę inchoatione a die vigesima secunda septembris in anno currenti, to jest jmp. Domicjan Wąż będzie wybierał pobory, jmp. Rutkowski podymnego ośmioro, które critia [sic] spatium quarum premanandum exagere tenebuntur. Drugą zaś ratę, to jest poborów czworo i podymnego czworo, sam jmp. Domicjan Wąż, począwszy die decima sexta decembris in eodem decurrendo anno per sex septimanas continuabit et super sub interiori iuramento.

A że my, po przeszłym szczęśliwie skończonym sejmie³⁴⁴⁸, aż dotychczas podatki zatrzymali. Dla czego zapatrując się na przyszłą bardzo niedalegoż [sic] sejm drugiego kadencyją, fraterne na samych iniures wszelkich svingimus et obtestamur, abyśmy dalszych na się nie zaciągając dług[ów] podatki uchwalone jako najprędzej do im. pp. egzaktorów w[no]sili. Czym i niepłatnemu wojsku ex propria [...] ³⁴⁴⁹ in demnitati supercommanibus vere delatur [?] et retentoribus poenas [...] ³⁴⁵⁰ p(er) officium cap(itaneal)e castrensis Drohiciensis iuremissibiliter exrendi in iungibus.

³⁴⁴⁸ Sejm walny warszawski obradował w II-V 1685 r.

³⁴⁴⁹ Jedno słowo nieczytelne.

³⁴⁵⁰ Jedno słowo nieczytelne.

Więc że te wzwyż uchwalone podatki, jeśli dostatecznie nie wystarczają żołnierzom zasług ich w zapłaceniu, unanimiter. Demum szelężne generalne i czopowe po wszystkich miejscach w ziemi naszej gdzie jednokolwiek szynk się znaleźć i ukazać może, do którego obojga zatem szelężnego, jako czopowego, za egzaktora jm. p. Józefa Zarębę burgrabiego grodzkiego drohickiego naznaczamy. Profigendo jm. inchoatiorum egzactores czopowego a prima augusti anni praesentis, a szelężnego, a prima octobri eiusdem anni, przez rok cały currendi. Do dawnego zaś czopowego po wyzywaniu jmp. Dominicjana Węża za egzaktora jmp. Andrzeja Buyna deklarujemy.

A że trzy raty solne ziemi naszej należące, być w służbie zatrzymane dedukujemy, tedy tak one ordynujemy. Pierwszą ratę solną in [...] ³⁴⁵¹ namen podatków w. jm p. Janowi Butlerowi staroście no[wskiemu] ³⁴⁵², pułkownikowi JKM, na regiment pieszy w sumie trzech tysięcy złotych polskich oddajemy. Drugą ratę solną ichm. pp. posłom ziemi naszej na sejm przeszły wyprawionym, in pignus fraterne moris et gratudinis darujemy. A trzecią ratę ordinarie sobie na ³⁴⁵³ [...]

[s. 39] [Postano]wienie nasze wyżej opisane jm. p. marszałkowi koła naszego ręką własną podpisać i do akt grodzkich drohickich podać zleciliśmy.

Działo się w Drohiczynie, w kościele farskim, die decima septembris, a. 1686.

Jan Franciszek na Nowosielcu Nowosielski, marszałek koła rycerskiego ziemie drohickiej.

Sejmik deputacki województwa podlaskiego w Drohiczynie, 15 IX 1687 r.

Deputatami do Trybunału Koronnego wybranymi na tym sejmiku zostali: Jan Chryzostom Pieniążek wojewoda sieradzki i Walenty Kuczyński ³⁴⁵⁴ podsędek drohicki (Deputaci, s. 195)

Instrukcja sejmiku deputackiego województwa podlaskiego dana posłom do króla, Drohiczyn, 15 IX 1687 r.

³⁴⁵¹ Urwany fragment tekstu.

³⁴⁵² Jan Butler starosta nowski w l. 1678-1700, później m. in. starosta drohicki.

³⁴⁵³ Urwany fragment tekstu.

³⁴⁵⁴ Walenty Kuczyński podsędek drohicki w l. 1682-1688. Zm. jako wicemarszałek Trybunału w Lublinie, podczas kadencji.

Rkp. AGAD APP 133, s. 244-248. Oryginał z własnoręcznym podpisem Stanisława Niemiery³⁴⁵⁵ podczaszego podlaskiego, marszałka sejmiku.

[s. 244] Instrukcja ichm. pp. posłom na generale województwa podlaskiego obranym, jmp. Samuelowi Krasnodębskiemu³⁴⁵⁶ pisarzowi ziemskiemu drohickiemu i jmp. Janowi Stanisławowi Glince, wysłanym do JKM PNM.

Nieustające prace i fatygi pro bono publico JKM PNM, kiedy u całego świata cum debito cultu należyte merentur respectus od pogranicznych, od odleglejszych narodów skłonne ad nutus odierając vota, universi imię defensoris chrześcijaństwa ochotnie trybuunt. Daleko słuszniej, nam, wiernym poddanym należy wszelka zawdzięczać wierności submisją i magno nomini JKM PNM, prawdziwemu patriae patri, et supremo imienia i narodu polskiego elevatori, przez którego świątobliwe conatus, dla utrzymania wiary świętej i państw od nieba powierzonych, chwalebny colligatorum związek, pierwszych in Europa monarchów stanął, ingenti in rem christianam commodo, a w nim virtute et dextera praeundo regia primus. Zawsze ex tutis victor, doquitquae co naród polski może suo tanto Rege, [s.245] więcej tryumfów i laurów dawszy, niżeli insze wieki o nich słyszeć mogli. Tego, gdy świat zadumiany admiratur, województwo podlaskie na dowód wiernego poddaństwa terażniejszym veneratur poselstwem Majestat JKM PNM, winszując prospera praesentia, i życząc przy długoletnim zdrowiu JKM PNM szczęśliwego z najjaśniejszymi domu Jego sukcesorami panowania, przy nieodmiennej fortunie co dexteritas im. pp. posłów wyrazi ore tenus oraz diferet desideria województwa.

A naprzód, nie z żadnej wątpliwości o sejmie, bo ojcowskie starania JKM PNM superant wszystkie desideria civiu(m), a oraz et convincunt in amorem Majestatis. Upatrując jednak jako częste zagęściły się różne inconvenientia w stanach RP jawnie przeciwko popolitemu prawu, a stąd diffidentio(rum) różne invalescunt actus, które penetralia pefunt z ruszenia albo obalenia całości tej RP, nie inszą województwo podlaskie widzi być medellam [sic], według praw ojczystych, na uleczenie zagęszczonych ran RP, i konserwacji stanów jej, tylko złożenie sejmu. Upraszać tedy będą im. pp. posłowie pokornie JKM PNM, aby mógł być złożony circa decursum jesieni, bo się zda, że teraz Reipublica extra consilio, gdyby ją szczególnie JKM PNM nie zaszczycała osoba i ojcowskie starania tej [s. 246] apprehensji województwa podlaskiego. Niech będzie dokumentem sejmikowanie, czyli sejmowanie województw pruskich i legacja wyprawiona do JKM PNM, których sancita, że usurparunt sobie powagę sejmową, condendarum novarum et veterum destruendarum legum, a z tym garną się pod protekcję JKM PNM. Tedy postrzegając się województwo podlaskie, iż to są incentiva na zapalenie i pomieszanie publicae securitatis, niżeli co by się zgadzało, cum iuribus Maiestatis i wolności RP,

³⁴⁵⁵ Stanisław Niemiery, podczaszy podlaski w l. 1687-1689.

³⁴⁵⁶ Samuel Krasnodębski pisarz ziemski drohicki 1673-1698, później podkomorzy drohicki 1698.

pokornie suplikować będą im. pp. posłowie, aby JKM PNM dał zaszczyt tak iuribus Maiestatis, jako i libertatis.

Jeżeli co zwykło bardziej mieszać i szkodzić consiliis publicis, jako nienaruszenie o władzy urzędów koronnych, albo nad prawo nienależące wstrzymanie się osób. Tedy uniżenie upraszać będą ichm. pp. posłowie JKM, aby urzędy koronne zachował circa sua officio, także iura aequalitatis w dystrybucywie wakansów pruskich, et iura Maiestatis in iuribus patronatus.

A że decreta ultimae instantiae, które perpetuo nienaruszone być powinny, teraz jakoby per pretaliationem województwa pruskiego zabierają się inwalidować, udzielność jakąś od RP, prawa pospolitego i państwowemu JKM PNM, assumendo, tedy gorąco im. pp. posłowie instabunt u JKM PNM, aby pro regia sua autoritate nie tylko admoneat, ale inhibeat tak niezwyuczajny ausum, w którym województwa pruskie nie jednego, albo dwóch privatos, ale wszystkie województwa koronne, zasiadające w Trybunale Radomskim laedunt, et ad simile impellunt inconvenients, która sprawa non ad lauda privata prowincji, ale sejmowemu uznaniu, uwadze i rozsądkowi całej RP, circa Maiestatem JKM PNM zasiadającym, należy.

Strawne przejścia wojsk litewskich do ostatniej ruiny poddaństwa i domy szlacheckie przywodzi, przez które nie tylko agricultura cessat, ale i securitas publica violatur, przez najazdy i mordy niezwyuczajne domów szlacheckich. Przez co retardatio podatek ów wojskom koronnym upraszać będą im. pp. posłowie jako najpilniej JKM PNM, aby to wojsko, [s. 248] albo in excubiis zostawało, et limitibus regni, albo mars[z] swym krajem, tractem WKL odprawowali, co fusus ichm. pp. posłowie ustnie opowiedzą, a my clementiae et providentiae JKM PNM oddajemy się.

Działo się w Drohiczynie, w kościele farskim, dnia 15 IX 1687 r.

Stanisław Niemiera podczasz [podlaski], marszałek generału województwa podlaskiego.

Sejmik deputacki województwa podlaskiego, w Drohiczynie, 12 IX 1690 r.

Sejmik powinien odbyć się 11 IX, jednak ponieważ w tym terminie nie doszedł, odbył się następnego dnia. Brak informacji wyborze deputatów do Trybunału Koronnego w Lublinie.

Atestacja szlachectwa Jaruzelskich na wniosek Wacława Jaruzelskiego stolnika ziemi bielskiej.

Rkp. APK, ZZG 15, s. 793 – 796, (kopia XVIII-wieczna). Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 26 XI 1690 r. (feria 5 post festum Praesentationis Mariae Virginis, Anno 1690).

[s. 793] My dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa podlaskiego zjechawszy się według zwyczaju i prawa pospolitego na sejmik electionis iudicium deputatorum do Trybunału Koronnego, na miejsce zwyczajne do kościoła farskiego drohickiego, który lubo nie doszedł, jednak inhaerendo constitutioni novellae anni praesentis nazajutrz się zgromadziwszy czyniemy wiadomo tą naszą attestacją, iż jw. Wacław Jaruzelski stolnik ziemie bielskiej³⁴⁵⁷, porucznik chorągwie usarskiej jw. jmcj pana stolnika koronnego³⁴⁵⁸, syn zeszłego Tomasza Stanisława i Anny Postupalskiej matki niegdy [s.794] Adama dziada i Cemuty Woźnickiej małżonków wnuk, a przed tym Jana Zuzołki pradziada z Jaruzel Jaruzelskiego, w powiecie drohickim, parafii mąkobodzkiej dziedzic, dosyć czyniąc dekretowi Trybunału Koronnego de actu Lublini sabbatho ante festum Vitti et Modesti Martyrum [10 czerwca] anno praesenti [1690] inter se deducentem actorem etc. Alexandrum Gąsowski³⁴⁵⁹ citatum, ratione laesi prolato. Stanąwszy in medio nostri produxit genealogiam, że Jan Zuzołka Jaruzelski na Jaruzelach dziedzic (który miał Stanisława Zemłę Jaruzelskiego brata stryjecznego) miał synów pięciu: Macieja, Adama dziada deducetis, Krzysztofa, Jakuba, Mikołaja, córkę szóstą Annę, która poszła za Mikołaja Jaruzelskiego. Adam zaś, dziad deducetis ut praemisum est z Cemutą Woźnicką zrodził: Jana, Tomasza Stanisława dwóch imion, Dorotę, żonę Jana Dąbrowskiego, Elżbietę, żonę Wiśniowskiego, Annę pierwszego Jakuba Pisanki, a potem Samuela Kostra Podniesińskiego żonę. Jan zaś, syn Adamów z Elżbietą Paczoską (która go zabiła), zrodził Marynę, a Tomasz Stanisław z Anną z Klepacz Postupalską [s. 795] zrodził synów pięciu: Jana Franciszka, Stefana podczaszego dobrzyńskiego, Andrzeja, Wacława stolnika ziemie bielskiej deducentem, i Franciszka, córek dwie: Helenę Jana Soszyńskiego, Mariannę Wojciecha Komarnickiego małżonki, którą genealogią dispositionibus terrestribus et munimentis authenticis, że tak jest próbował, także z domu Woźnickich i Postupalskich genealogie pokazawszy, one munimentis authenticis próbował i deduxit, że z domu ojca herb Ślepowron, z domu Woźnickiej herb baby Ciołek, z domu Postupalskich z Klepacz herbu

³⁴⁵⁷ Wacław Jaruzelski, stolnik nowogrodzki w l. 1681-1687, stolnik bielski w l. 1687-1691, chorąży bielski od 1691 r., zm. w 1706 r.

³⁴⁵⁸ Stefan Mikołaj Branicki, starosta krośnieński, stopnicki, brański, w l. 1685-1699, stolnik koronny, potem wojewoda podlaski.

³⁴⁵⁹ Aleksander Józef Skwarek Gąsowski (Gąsowski), brat Anzelma Kazimierza, pisarz grodzki brański w l. 1680-1695, stolnik bielski w l. 1691-1712, podstarości i sędzia grodzki brański w l. 1695-1708, podkomorzy bielski w l. 1712-1750.

Jawdaniec, jest szlachcic urodzony, na co i świadków swych krewnych z domu ojca ichm. panów Jaruzelskich dwóch, z domu ichm. panów Woźnickich dwóch, z domu ichm. panów z Klepacz Postupalskich dwóch stawil, którzy gotowi byli juramentami swemi stwierdzić to, że jest ich krewny modernus deducens, attentante et personaliter comparente G. Alexandro Gąsowski obiiciente. Której dedukcej exactissime wysłuchawszy causam hanc cum toto effectu ac partibus utrisque, pro ulteriori inter easdem decisione ad judicia [s. 796] ordynaria generalia Trybunali Regni Lublinensis remittimus. Na co się rękoma naszemi podpisujemy.

Działo się w kościele farnym drohickim, we wtorek po święcie Narodzenia Panny Przenajświętszej [12 września] R(oku) Pańskiego 1690.

Sejmik relacyjny (z limity) ziemi bielskiej w Brańsku, 10 X 1690 r.

Sejmik zwołany na podstawie deklaracji województw na sejmie 1690 r. (V. L., t. V, s. 390: Województwu podlaskiemu, które na terażniejszym sejmie posłów nie miało, składamy sejmiki [...]: ziemi bielskiej pro die 30 iunii). Zgromadzeni na sejmiku 30 VI 1690 r. zalimitowali go na dzień 21 VIII 1690 r., następnie ponowili limitę na dzień 10 X 1690 r.

1. Laudum sejmiku relacyjnego z limity ziemi bielskiej w Brańsku 10 X 1690 r.

Rkp. 1. LVIA - Lietuvos valstybės istorijos archyvas (Wilno), F. 1285, op. 1, nr 25, kopia uwierzytelniona, zachowana pieczęć starostwa brańskiego. Oblata dokonana w grodzie w Brańsku przez Karola Jakuba Koca łowczego warszawskiego, marszałka sejmiku 10 X 1690 r. (feria tertia post festum sancti Francisci confessoris proxima a. D. 1690). **Rkp. 2.** ANK ZZG 19, s. 1839-1841 (XVIII-wieczna kopia I. Kapicy Milewskiego), fragment laudum.

[k. 1] My rady, dygnitarze, urzędnicy ziemscy i grodzcy, także wszystko rycerstwo obywatele ziemie bielskiej powiatu brańskiego, zjachawszy się tu do Brańska naprzód na dzień 30 miesiąca czerwca według deklaracji sejmowej na sejmik relationis nam od JKM i całej Rzeczypospolitej naznaczony, na którym terminie zgodnie, nemine contradicente, za dyrektora koła naszego jmp. Jakuba Karola Koca łowczego warszawskiego obrawszy, sejmik sam i materie onego wszystkie ex certis rationibus de mutuo et unanimi omniu(m) consensu in ea qua expedit p(rae)rogativa ad diem 21 augusti limitowaliśmy. Na który dzień ex limita(ti)one przypadający item in magna omniu(m) terrigenar(um) urzędników ziemskich i grodzkich et plurimae nobilitatis frequentia congressu(s), uczyniwszy powtórnią limitacją stringentibus

p(er)gravantibus interventionibus ad diem 10 octobris uczynić i jmp marszałkowi koła naszego stanąwszy ad acta grodu brańskiego [k. 1v.] zapisać zleciliśmy. Co gdy się effectualiter stało, na dzień pomieniony miesiąca oktobra 10 z powtórnej limitacji przypadający, in magna indem nas urzędników frequentia et numero n(obi)litis congressus, na miejsce konsultacjom naszym zwyczajne tu do Brańska stanąwszy, Bogu Wszchemogącemu i Panu Zastępów za święte Jego dyspozycje winne wprzód oddawszy dzięki, najjaśniejszemu przy tym majestatowi J.K.M p,n,m. za tak wielkie dobrodziejstwa i łaski et in defensio(nis) p(ro)movendi boni publici studio przyłożone circa unionem p(ro)vinciar(um) ad una(m) compagem na blisko przeszłym szczęśliwie skończonym sejmie³⁴⁶⁰ sollicitudines prace i z tych tak znaczne około całości nas wszytkich pieczołowanie, wszyscy unanimiter należyte oddajemy dzięki et supremum J.K.M. p,n,m. nomen quod p(er)missima adoramus veneratione.

Ad p(ro)positas zaś sejmiku tego materias przystępując w których vel maxime lumen przez intymacją listowną od jw. jmp wojewody ziem ruskich, jako najwyższego wojsk Rzeczpospolitej wodza i hetmana wielkiego koronnego³⁴⁶¹, odbieramy za te paternae p(ro)videntiae dokumenta filialem przy niskiej powolności naszej, vovemus et spondemus venera(tione) a na zaszczyt i nagrodę sanguinae ementorum cnego rycerstwa do ziemi naszej ex repartitione ordynowanego stypendiaru(m), trzy pobory sine abiurato nemine excepto tak z dóbr królewskich, duchownych jako i dziedzicznych publico consensu uchwaliliśmy i pozwoliliśmy, przydając do tych trzech poborów szelężne i czopowe za trzy lata [k. 2] przeszłe ziemi naszej winne ad diem prima(m) januarii in anno futuro 1691 kończące się, także in futurum na rok jeden toż szelężne i czopowe do tychże poborów trzech sine abiuratio na zupełną wojsku na dwie ćwierci satysfakcją ordynujemy, od którego szelężnego i czopowego płacenia tak za przeszłe trzy lata jak i za czwarty rok przyszły.

Miasto Tykocin ex respectu znacznego pogorzenia iuxta beneficiu(m) legis wolne być ma et p(rae)senti laudo accedente cum consensu accipitur.

Które to szelężne i czopowe ichm pp. administratorowie infra nominali do jmp. poborcy aggraviam contributionem in unam massam przed komisją lwowską wniesć mają in quantum [gdy]by zaś od jmp. poborcy nie wniesli, tedy sami na tęż komisją lwowską odwieźć tenebuntur aby summa in unum computata tak poborów, jako szelężnego i czopowego sumę 34 648 złp wynosiła.

³⁴⁶⁰ Sejm zwyczajny, obradował w Warszawie 16 I – 7 V 1690 r.

³⁴⁶¹ Stanisław Jan Jabłonowski wojewoda ruski (1664-1692), hetman wielki koronny (1682-1702).

A jeŝliby się ichm. pp. tenutariis bonor(um) regalior(um) ta contributio aggravia sine abiuratio gravaminiosa być zdała, tedy wolno będzie ichm. quoquo genere contribuensi ten podatek wypłacić modo summam correspondentem trzem poborom sine abiuratis do jmp. poborcy in tempore exactionis p(rae)fixo do czego p(rae)senti laudo abligant(ur) sine gravis tergiversatione inferant.

Szełężne zaś tak w miastach J.K.M jako i dziedzicznych szlacheckich, jako i z karczem publicznych po wsiach [k. 2v.] gdzie są arendy, foralia także i targi odprawują się, aby płacone i do skarbu p(er) annis p(rae)sentis et in futuro(m) na rok (excepto ut supra Tykocina) oddawane było nemine ex possessoribus repugnante, p(rae)senti laudo cavemus.

Sądy skarbowe w ziemi naszej vel maxime widzimy być potrzebne. Dlatego inhaerendo constitutioni novellae te sądy skarbowe uchwalamy do których e medio nostri przy urzędzie grodzkim obraliśmy sędziów jmp. Gabriela Kurzenieckiego chorążego ziemi bielskiej³⁴⁶², jmp Józefa Łyczka cześnika podlaskiego³⁴⁶³, Józefa Lewickiego cześnika³⁴⁶⁴ i Pawła Hryniewickiego skarbnika ziemi bielskiej³⁴⁶⁵, Stanisława Rukiewicza cześnika nowogródzkiego, Jakuba Karola Koca łowczego ziemi warszawskiej, Marcina Hołówkę komornika granicznego bielskiego, Jana Kanigowskiego wojskiego ziemi bielskiej³⁴⁶⁶, Stefana Niewiarowskiego, Jana Szorca, Adama Szumkowskiego, Wojciecha Jałbrzyka Wyszęńskiego, którzy ichm. z urzędem grodzkim brańskim p(rae)sentia uniq(ue) duorum n(on) obstante modo sint in numero completo ad iudicandum ab actu sejmiku in sex septimanis, to jest die 20 novembris [1690 r.], zjachawszy się tu do Brańska na sądy zasieść. Iuramenta iuxta legis p(er) scripta(m) super functiones suas wykonać i sądy fiskalne zacząwszy sędzić powinni będą.

Na które sądy wszyscy ichm. pp. egzaktorowie antecedendi et p(rae)sentes jakichkolwiek kontrybucji tknęli się i z nich sufficientem calculum nie uczynili [k. 3] i kwitów nie otrzymali z rejestrami dostatecznymi egzakcyj swoich, także ichm. pp. retentores quarumcumque contributionu(m) stawić się a ichm. pp. egzaktorowie calculatie perceptarum et expensarum contribuend(em) uczynić powinni będą sub obligare in iure descripto.

³⁴⁶² Gabriel Kurzeniecki chorąży parnawski 1658-1681, podstoli podlaski 1671-1681, chorąży bielski 1681-1691, podkomorzy bielski 1691-1696.

³⁴⁶³ Józef Łyczko pozostawał na tym urzędzie jeszcze w 1719 r.

³⁴⁶⁴ Józef Lewicki rotmistrz królewski w 1690 r., cześnik bielski 1687-1712, chorąży bielski 1712-1727.

³⁴⁶⁵ Paweł Karol Hryniewicki skarbnik bielski 1671-1691.

³⁴⁶⁶ Jan Kanigowski wojski bielski 1685-1714.

Do wybierania zaś pomienionych trzech poborów sine abiurato za egzaktora jmp. Andrzeja Jamiołkowskiego regenta grodzkiego brańskiego do wszystkich trzech traktów: brańskiego, suraskiego i tykockiego obraliśmy. Który jmp. egzaktor in duab(us) septimanis ab actu p(rae)senti egzakcją swoją w Brańsku na miejscu zwyczajnym zacząwszy, do sześciu niedziel kontynuować ją powinien będzie, któremu salarium grosz od złotego pozwalamy, ea adiecta p(er) cautione, aby jm. tę egzakcją swoją in decursu uniq(ue) anni skończył i registra swoje dictante et iubeante lege ad acta grodu brańskiego podał. In super tenże jmp. egzaktor super fidelem exactionem iuramentu(m) coram iudicio catren(sis) p(rae)sen(tis) seu off(ici)o castren(sis) bransccen(sis) wykonać ma.

Do egzakcji zaś szelężnego (którego iuxta currentia(m) antecendium annoru(m) na rok in summa 6 000 złp efficit) jmp. Kazimierza Kanigowskiego podsędka³⁴⁶⁷; do czopowego zaś (którego summa quotannis 4 000 złp p(er)venit) jmp. Mikołaja Brzozowskiego łowczego ziemie bielskiej³⁴⁶⁸ [k. 3v.] tak do tego lata trzy przeszłe, jako i in futurum za rok jeden obraliśmy.

A ponieważ samo prawo pogorzalców od płacenie kontrybucji uwalnia, tedy pogorzalców wszystkich circa eandem legem conservamus dum modo iuramentum verae et realis conflagrationis et permissa dimino grandinae percussionis frumentorum et aliq(ue) poenae dimina in facie officii p(rae)sent(um) ichmp. egzaktorom p(rae)sentaverit et exsubverint.

Z których to czopowego i szelężnego podatków na ekstraordynaryjne sumpty, nie mając inszej publicznej skarby, ichm. niżej opisanym na ukontentowanie pozwolić musieliśmy, jako to ichm. pp. komisarzom województwa naszego podlaskiego na komisją lwowską terażniejszą i Trybunał radomski³⁴⁶⁹, na przyszły rok ordynowanym, po tysiącu zł od ziemi naszej dajemy i ordynujemy i asygnacje na to jmp. marszałkowi koła naszego wydać zleciliśmy.

A że wielkie agrawacje stan szlachecki w substancjach i domach swoich przez przechody wojsk WKsL, wybierania stacji, dyskrekcji pobocznych egzakcji antedenteris temporibus poniósł, co że się w tym roku przez osobliwy zakaz i uniwersał surowy jw. jmp.

³⁴⁶⁷ Kazimierz Kanigowski podczaszy bielski 1660-1679, podsędek bielski 1679-1691, sędzia ziemski bielski 1691-1704, ojciec Jana wojskiego bielskiego.

³⁴⁶⁸ Mikołaj Brzozowski łowczy bielski 1689-1694, pisarz ziemski bielski 1694-1706, chorąży bielski 1706-1712.

³⁴⁶⁹ VL, t. V, s. 374-375, konstytucja *Trybunał Skarbowy*.

wojewody wileńskiego, hetmana wielkiego wojsk J.K.M [k. 4] WKsL³⁴⁷⁰ poskromiło i substancje szlacheckie przy zesłaniu od tegoż jmp. wojewody wileńskiego jmp. sędziego wojskowego do sądenia takich egzorbitancji są ochronione, tedy zaszczycając te prace jmp. sędziemu wojskowemu tysiąc zł na ukontentowanie tegoż jm. z czopowego przeszłych lat dajemy i ordynujemy.

Także iż w zasługach p(er)mente infelicitate ziemię naszą, że sejmiki dotychczas per dissensiones rwane były, ludzie do ziemi naszej ordynowani non sunt satisfacti, tedy ichmpp. deputatom rotę usarskiej jw. jmp. stolnika koronnego³⁴⁷¹ in numero sześciom, że tym ol(im) no(n) ex(s)olutione(m) stypendium de suo sustentować muszą, de unanimi tedy omniu(m) consensu na taktament wszystkim ichm. 2 200 złp z czopowego lat przeszłych ordynowaliśmy.

Także ichmpp. Józefowi Lewickiemu cześnikowi, Mikołajowi Brzozowskiemu łowczemu ziemie bielskiej, posłom od nas do JKM pnm w pilnych potrzebach naszych ordynowanym, na drogę tysiąc zł z tegoż czopowego za lata przeszłe wydać zleciliśmy.

A że na tym tota vis iudicioru(m) fiscaliu(m) consistit, aby acta fiscalia ad acta castre(nsis) podane były, zaczynam że jmp. Gąssowski Aleksander przeszłych spraw skarbowych notariu(s) akt [k. 4v.] tych fiskalnych do grodu nie podał, tedy laudo p(rae)senti iniungimus jm., aby akta i dekreta wszystkie fiskalne i insze operis sui scripta intra spaciū(m) sex septimana(m) do grodu brańskiego podał, sub poena banitionis coram iudicio futuro fiscali sive off(ici)o castren(sis) branscen(sis) ad instantia(m) instigatoris fisci publicando.

Długośmy ekspektatywą oczekiwali soli trojakiej na ziemię naszą należącą w skarbie a to infortunio nostro fact(o) dla zrywania dotychczas sejmików, za skończonym felici omine terazniejszym sól tę zleciliśmy ichmp. dystrybutorom odebrać i nobilitati rozdać. Obrawszy dystrybutorów do pierwszej jmp. Jakuba Karola Koca łowczego warszawskiego, marszałka koła naszego; do drugiej jmp. Walentego Zdrodowskiego pisarza grodzkiego brańskiego; do trzeciej jmp. Stefana Niewiarowskiego, którzy ichm. p(er) via obdestinatione ad acta casren(sis) dwiema niedzielami ante inchoatione(m) cuiusq(ue) distributionis porrigenda, do dystrybucji tej accedere powinni będą i onę według regestrów pośledniejszych rozdać.

³⁴⁷⁰ Kazimierz Jan Sapieha wojewoda wileński 1682-1703 i 1705-1720, hetman wielki litewski 1683-1703 i 1705-1708.

³⁴⁷¹ Stefan Mikołaj Branicki starosta brański 1679-1709, stolnik koronny 1695-1699, wojewoda podlaski 1699-1709.

Wiadomo koźdemu, jakie prace i koszty z omieszkania domowych interesów ichm. pp. sędziowie fiskalni w sądach tych ponoszą. Zaczym sine gratitudine debita [k. 5] sądzić nie mogą, która na tym sejmiku nie jest namówiona i pozwolona do przyszłego da P[an] Bóg sejmiku odkładamy.

Także desideria wszystkie desiderabilem personarum, więźniów z więzienia nieprzyjacielskieg(o) eliberowanych, braci naszych, do nas przez supliki rekurujących i wszystkich suplicand[orum] desideria.

Do tego ukontentowanie jmp. Stanisława Karwowskiego pisarza grodzkiego trembowolskiego jako plenipotenta całej ziemie naszej w Trybunale p[ro] honore et integritate onej dextre stawającego do przyszłego da Pan Bóg sejmiku w reces puszczamy ad ea assecuratione, że wszystkie suplicantu(m) suspiriae na przyszłym sejmiku w osobliwym respekcie mieć będziemy. Który sejmik także po skończonej da Pan Bóg komisjej lwowskiej ichm. pp. posłom do J.K.M ordynowanym uprosić i do nas przywieść zleciliśmy.

Które to laudum i wszystkie punkta w nim zgodnie w kole naszym namówiliśmy i postanowiwszy zleciliśmy jmp. marszałkowi koła naszego z podpisem ręki jego do akt grodzkich brańskich podać.

Działo się w Brańsku, die 10 X a. D. 1690.

Jakub Karol Koc łowczy warszawski marszałek koła rycerskiego ziemie bielskiej ręką swą.

2. Instrukcja sejmiku relacyjnego (z limity) ziemi bielskiej, dana posłom do króla, Brańsk, 9 X 1690 r.

Rkp. AGAD APP 133, s. 385-386. Oryginał z własnoręcznym podpisem Jakuba Karola Koca łowczego warszawskiego, narszałka sejmiku.

[s.385] Instrukcja im. pp. posłów do KJM P[ro] sejmiku limitationis brańskiego ziemie bielskiej a. D. 1690 die 10 mensis octobris.

Kiedy zawistna fortuna, a bardziej zawziętość niepohamowanej ambicyi wielu interesantów do ziemi bielskiej prywatne swoje bardziej interesa niż publika wystawując, bonum nie dopuściła zarówno z całą RP wiernego poddaństwa świadczyć Majestatem Pańskim exosculando triumphalem dexteram JKM na sejmie³⁴⁷². Sejmik przedsejmowy malihose zerwawszy, więc teraz z sejmiku relationis deferent ichm. pp. posłowie należytej wierności

³⁴⁷² Sejm walny warszawski obradował 10 I – 7 V 1690 r.

tribut et cultum ku Majestatowi KJM przy najniższym podziękowaniu za nieustające dobroczynności ku Ojczyźnie i wiekopomne dzieła, które superarunt wszystkich retro regnantum miłością, pracą, kosztem, odwagą zdrowia w osobie Pańskiej JKM wyświadczone ku Ojczyźnie.

Doniosą ichm. pp. posłowie quam tenerimo JKM internum dolorem ziemie naszej, którzy przy nienaruszonej wierności swojej ku Majestatowi JKM PNM vitam et sanguinem sacrande za dostojęństwo Pańskie ponoszą et sinistri delatione malevolorum. Jaka to na terażniejszym sejmiku potuit z przeczytanego uniwersału JKM na nowy sejmik wyprawionego [s. 386] ex instancja jm. p. wojewody braclawskiego³⁴⁷³. W którym wyraźne słowa po rozerwanym sejmiku, co neque in mente civium było bo omnibus mens una była, zasłużonemu wojsku uchwalić ementa stypendia, ale jego był zatrudniony jm. p. wojewoda braclawski, znać, że go miał i za zerwany, i stał się non perpetrati excessuis delator.

Codziennie, na każdym sejmiku quaerimonie rozrodzonych braci szlachty przenikają seria concivium z oppresyi w sąsiedztwie będących starostwa knyszyńskiego, którego chcą rozszerzyć granice, jmp. wojewoda jednym grunta, drugim zboża w kopach per vim et potentiam zabiera, trzecich do inwentarza prywatnego pociąga. W tak jawnej opresyi upraszać będą pp. posłowie JKM o komissarzów, i aby protegat innocvos.

Chcąc ex integro ziemia nasza wypłacić onera uchwał sejmowych na zapłatę wojsku, że teraz sufficientem calculum dla nielikwidowanych ćwierci konnych i porcyi regimentarnych, nie mogła certam quotam wiedzieć. Co aż z kommisji lwowskiej patent upraszać będą pp. posłowie jako najuniżeniej JKM ad hunc solum actum o sejmik.

Co dexteritati pp. posłom naszym zleciwszy, miłościwej się JKM PNM przy uniżonej czołobitności oddaniem protekcji.

Datum die et anno ut supra.

Jan Koc łowczy ziemi warszawskiej, marszałek koła rycerskiego ziemi bielskiej.

Sejmik elekcyjny ziemi bielskiej, Brańsk, 21 V 1691 r.

³⁴⁷³ Jan Gniński wojewoda braclawski w l. 1685-1694. Starosta knyszyński w l. 1685-1703.

Sejmik został zwołany przez Marcina Oborskiego wojewodę lub Mikołaja Jakę Bykowskiego kasztelana podlaskiego, celem wyboru kandydatów na urząd podkomorzego ziemi bielskiej po śmierci Józefa Karpia. Król Jan III mianował na urząd podkomorzego Gabriela Kurzenieckiego.

Wzmianka o wyborze kandydatów na urząd podkomorzego ziemi bielskiej.

Rkp. 1. ANK ZZG 19, s. 1849-1850; **Rkp.2.** ZZG 15, s. 808-809 (XVIII-wieczna kopia I. Kapicy Milewskiego), fragment. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 21 V 1691 r. (f. 2 p(os)t D(ominic)a Rogationem p(ro)x(ima) 1691). [s.1849] Valentinus Zdrodowski notarius cast(ris) branscen(sis), marschalcus conventus partiularis t(erra) bielscen(sis) electionis succamerarii t(erra)e ejusdem.

Gabriel Kurzeniecki vexillifer t(erra)e bielscen(sis) terrigena terrae praesentis de Republica bene meritus, vir rectus, et muneri succamerari idoneus ac sufficiens, in candidatum muneris succamerari t(erra)e bielscen(sis) electus.

[s. 1850] Tobiasz Brzozowski tribunus Podlachiae, terrigena t(erra)e bielscen(sis) de Republica bene meritis, vir rectus, ac muneri succamerari t(erra)e bielscen(sis) electus.

Veneslaus Jaruzelski dapifer t(erra)e bielscen(sis), terrigena t(erra)e ejusdem de Republica bene meritus, vir rectus, ac muneri succamerari idoneus ac sufficiens in candidatum muneris succamerari t(erra)e bielscen(sis) electus.

Josephus Łyczko pincerna Podlachiae, terrigena t(erra)e bielscen(sis), de Republica bene meritus, vir rectus, ac muneri succamerari idoneus ac sufficiens, in candidatum muneris succamerari t(erra)e bielscen(sis) electus.

Sejmik elekcyjny ziemi bielskiej, Brańsk, 22 V 1691 r.

Sejmik został zwołany przez Marcina Oborskiego wojewodę lub Mikołaja Jakę Bykowskiego kasztelana podlaskiego, celem wyboru kandydatów na urząd sędziego ziemskiego ziemi bielskiej po śmierci Stanisława Wyszyńskiego. Król Jan III mianował na urząd sędziego Kazimierza Kanigowskiego.

Wzmianka o wyborze kandydatów na urząd sędziego ziemskiego ziemi bielskiej.

Rkp. 1. ANK ZZG, t. 19, s. 1852; **Rkp. 2.** ZZG, t. 15, s. 810-811 (kopia XVIII-wieczna I. Kapicy Milewskiego). Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim brańskim 22 V 1691 r. (f. 3 p(os)t Dom(inica) Rogationum p(ro)x(im)a 1691 r.).

Veneslaus Jaruzelski dapifer t(erro)ae bielscen(sis) et marschalcus conventus particularis t(erro)ae ejusdem electionis judicis terr(estr)is t(erro)ae bielscen(sis).

Casimirus Kanigowski subjudex terris t(erro)ae bielscen(sis), terrigena t(erro)ae ejusdem bielscen(sis) vir rectus, et ex omni ratione commendatus ad capsescendum munus judicatus idoneus terris t(erro)ae bielscen(sis) electus.

Josephus Łyczko pincerna Podlachiae, terrigena t(erro)ae bielscen(sis) vir rectus, etc., etc, etc, ut supra.

Josephus Lewicki pincerna t(erro)ae bielscen(sis) terrigena t(er)ae bielscen(sis) ut supra.

Valentinus Zdrodowski notarius castr(ri)s branscen(sis) terrigena t(erro)ae bielscen(sis), etc., et supra.

Sejmik ekstraordynaryjny ziemi bielskiej, Brańsk, 6 III 1692 r.

Sejmik zapewne obradował w oparciu o uniwersał Jana III datowany we Lwowie 10 II 1692 r. (ASWPiK 1676-1695, s. 511-513).

Laudum sejmiku ekstraordynaryjnego ziemi bielskiej (fragmenty).

Rkp. ANK ZZG 19, s. 1856-1857 (XVIII-wieczna kopia I. Kapicy Milewskiego), fragmenty laudum. Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 6 III 1692 r. (f. 5 ante D(ominic)a Oculi Quadlem p(ro)x(im)a Anno 1692).

[s. 1856] Casimirus Kanigowski judex terris t(erro)ae bielscen(sis), marschalcus conventus particularis t(erro)ae ejusdem.

Exaktorowie z. bielskiej obrani: [1] Kazimierz na Kanigowie Kanigowski sędzia ziemski z. bielskiej, marszałek sejmiku terażniejszego, exaktorem obrany do traktu brańskiego; [2] Adam Szumkowski komornik ziemski z. bielskiej do traktu suraskiego; [3] Walenty Olędzki exactorem obrany do traktu suraskiego; [4] Jan Szorc do traktu tykocińskiego; [5] St(anisław) Karwowski pisarz grodzki trembowelski do traktu tykocińskiego.

Kommissarze z. bielskiej do windykowania krzywd i szkód przez wojsko W.K.L. w z. bielskiej poczynionych na kommisją litewską obrani: [6] Aleksander Gąsowski stolnik z. bielskiej; [7] Stanisław Rukiewicz cześnik nowogrodzki; [8] Zygmunt [s.1857] Kurzeniecki towarzysz usarski [9] Branickiego stolnika koronnego, syn [10] Gabriela Kurzenieckiego podkomorzego z. bielskiej in Martio Campo do bisurmańskich jest wzięty więzów, tedy in eliberationem tego, temuż podkomorzemu sól powiatowa z. bielskiej per laudum darowana teraz.

[11] Gabriel Korycki z więzów bisurmańskich powrócił się, któremu z. bielska 1000 złp. za jego straty wyznaczyła.

[12] Józef Lewicki cześnik z. bielskiej rotmistrzem łanowym tejże ziemi obrany.

Działo się w Brańsku, dnia 6 marca R(ok)u 1692.

[s. 1858] [od kopisty: „w laudum wyżej zanotowanym dnia 6 marca w r(ok)u tym 1692 uchwalonym, to zapisano znajduje się:”]

Ad seria obrad naszych, to jest: do ukontentowania zasłużonemu, i tak dawno meritorum suorum recompensam oczekiwającemu żołnierzowi przystąpiliśmy. A widząc, że jeszcze z repartycey Anni 1685 reszta zasług wojskowych w ziemi naszej zostaje, po tym zas ab A(nn)o 1687 do dnia dzisiejszego rachując 24 in circa ćwierci wojsko w borgu zostaje i w ziemi nasej necessitudine rerum i sejmików od lat kilku rozrywanych podatki nie uchwalone, tedy tandem aliquando in solatium krwawie zasłużonemu wojsku i satisfactionem tak reszty ex A(nn)o 1685 jako też dwunastu ćwierci na kommsysi radomskiej we Lwowie likwidowanych, oraz i na te dwie ćwierci, które do Radomia [s. 1859] na kommissiej juxta mentem konstytucyjej importari powinny. Poborów sześć sine abjuratis i pogłównych cztery z dóbr naszych, duchownych, królewskich, ziemskich, dziedzicznych, szlacheckich uchwaliliśmy, nemine ex possessoribus exceto, sub rigore juris in legibus R(eg)ni descripto czterema ratami, etc., etc.

Szeleżne i czopowe na lat dwie od Nowego Lata in A(nn)o 1692 zaczynające się na zasługi regimentu w(ojewo)dy braclawskiego od ziemi naszej przychodzące za złp. 24 000 sine ulla defaccatione według deklaraciej im puszczaemy, które szelężne z miast JKM także dziedzicznych, szlacheckich, duchownych, tudzież i karczem publicznych, gdzie się foralia i targi arendy płacone ma być excepto domów szlacheckich, którzy o ten podatek turbowani być nie mają, etc.

Zapatrując się na wielkie zasługi w RP jw. Stefana Mikołaja na Tyczynie i Mroczy hrabi na Ruszczy Branickiego stolnika koronnego, brańskiego, bielskiego, etc. starosty, a skłaniając się do prawa pospolitego, które pogorzalców od płacenia podatków liberos pronuntiat, i widząc tak ciężką ruinę przez ogień miasta Tykocina od płacenia czopowego i szelężnego na lat dwie toż miasto Tykocin z Białymstokiem, Dolistowem, Trzcianem, i ze wszystkimi dobrami do Tykocina per se należącemi uwalniamy.

Toż beneficjum ma potkać miasto Suraż z dzierżawą [s.1860] jako pogorzalcó2. i wojsk WKL huc et illuc idących funditus zrujnowane.

Mając my praeculis tak wielkie wm. Gabriela Kurzenieckiego podkomorzego z. bielskiej w RP merita, które przeciwko ojczyźnie i ziemi naszej świadczył, et hucusq(uae) incessanter świadczy, gdzie nie tylko samą osobą swoją Ojczyźnie i RP tam in toga, quam in sago służąc, ale też i fulcra Domus suae, to jest: synów swoich do tegoż aplikował, że tedy in fortuna casu cum omnium Nostrorum dolore Zygmunt Kurzeniecki towarzysz usarski jw. stolnika koronnego, syn jego in Martio Campo do biskurmańskich jest wzięty więzów, tedy in eliberationem Jego unanimi consensu sól pierwszą powiatową temuż podkomorzemu z. bielskiej dajemy i kondonujemy.

Nie godzi się silentio praetermittere usług i pracy przeciwko ziemi naszej Stanisława Karwowskiego pisarza trembowelskiego, jako plenipotenta w Trybunale Koronnym w sprawach ziemi Naszej cura et assiduitate pracującego, więc do dalszej jego zachęcając na przyszły Trybunał w sprawach tejże ziemi usługi ne labor sterile sciat, in vim gratitudinis złp. 1 000 jm., kondonowaliśmy.

Meritis in Reipublicae civis Wacława Jaruzelskiego chorążego z. bielskiej pracę i straty, które nie tylko in Martio Campo za całą [s. 1861] Ojczyznę, ale też w ziemi Naszej circa Consilia publica czyni, a nadto w Trybunale Koronnym w sprawach Naszych sądów skarbowych erogowane koszty provocarunt Nos ad condignam gratitudinem, ex hac tedy justissima ratione ćwierć zasług dawniejszych ćwierci, które chorągwi jw. stolnika koronnego potrać się nie powinny, im. dajemy i naznaczamy, etc.

Kazimierz Kanigowski sędzia ziemski z. bielskiej marszałek koła naszego, z szelężnego tejże ziemi zakwitowany został.

Mikołaj Brzozowski łowczy z. bielskiej z czopowego tejże ziemi zakwitowany został.

Aleksander Gąsowski stolnik z. bielskiej z administracyi szelężnego tejże ziemi zakwitowany został.

Stefan Niewiarowski z administracyi szelężnego z. bielskiej zakwitowany został.

Aleksander Szepietowski administrator czopowego z. bielskiej z administracyi tegoż czopowego zakwitowany został.

Walenty Zdrodowski pisarz grodzki brański z poborów wszystkich tejże ziemi zakwitowany został.

Andrzej Jamiołkowski komornik graniczny z. bielskiej, regent grodzki brański, który przez tak wiele lat in off(ici)o exactoratus będący, po kommissiach tak sendomierskiej, lwowskiej [s. 1862] jako i radomskiej, non sine detrimento fortunae suae, ziemi naszej służył, ac recompensando tedy labores jm. złp. 500 naznaczamy.

Jan Markowski rachunki ojca swego złożył, i za to złp. 500 jemu naznaczono, i z exakcyi ojcowskiej zakwitowany został.

Sebastian Mroczek podczaszy trembowelski za zmniejszenie taryfy z. bielskiej do przyszłego sejmiku po nadgodę odesłany czyli odłożony został.

Działo się w Brańsku, dnia 6 marca R(ok)u 1692.

„Notandum³⁴⁷⁴.

Od r(ok)u 1687 pierwszy sejmik z. bielskiej dla obrad publicznych, na dniu 6 marca 1692 roku stanął, bo dawniejsze zrywane zostawały, i podatków żadnych nie płacono, a z. bielska bez rządu wewnętrznego na los magnatów rzucana była, szlachta na ów czas na wszystkie strony chwiała się, a magnaci co chcieli, to czynili, będąc swej woli, czyli raczej swywoli panami. Uniwersały Jana III króla polskiego sejmiki przeznaczały, na które wprawdzie szlachta ściągala się, ale jak prędko się zebrała, tak jeszcze prędeż za osobistą podniętą możnowładców nic dobrego nie uczyniwszy nawzajem się pokłóciła, pobiła i rozpędziła [s. 1863] , a po upłynnionym i rozerwanym sejmiku już urzędnicy ziemscy i grodzcy połączywszy się z szlachtą tłumem, już szlachta partyjami, już pojedynczo, albo dwóch, lub czasem i więcej z kątów wylazłszy do akt grodzkich brańskich przystępowała z bojaźnią, i tamże manifesta

³⁴⁷⁴ Jest to prawdopodobnie komentarz i opis sytuacji na tym sejmiku z. bielskiej przez komistę: I. Kapicę Milewskiego.

publiczne zanosila i rany heroicznie otrzymane zapisywala, a stąd processa za wsparciem i pomocą magnatów do Trybunału Koronnego intentowała, naczytać się tego można w aktach grodzkich brańskich od r(ok)u 1687 do 1692.

Dwóch na ów czas z. bielska możnych panów miała, którzy szlachtą tejeziemi kierowali, z nich jeden, Stefan Mikołaj hrabia Branicki stolnik koronny, starosta sądowy brański i bielski etc. z sádowniczej jurystyki powagę i moc największą w obywatelstwie posiadający, do tego pan hojny, szczodry, łaskawy, szlachtę możniejszą, urzędników ziemskich i grodzkich, czyli panków wspierający. Wójtostwa, folwarki tak w starostwie i leśnictwie bielskim, jako i w brańskim rozdający, dzierzawiący i u króla Jana III dla nich przywileje otrzymujący, i sam nawet z tychże dóbr wiele udzielający dożywotnie, i z nimi dobrowolnie we wszystkim łączący się. Jego chorągiew usarska szlachtą podlaską napelniona była, wziętość u Majestatu i rozdawanie urzędów [s. 1864] sádowniczych grodowych brańskich pierwsze jemu miejsce zjednały. Dwór jego cały szlachtą obsadzony. Dobra wszystkie i folwarki tak dziedziczne obszerne w z. bielskiej jako i królewskie dosyć rozciągłe jego prawom dożywotnim ulegające, oraz całkowity swój majątek ruchomy i nieruchomy w ręce i rząd szlachty podlaskiej lub z niemi połączenie krwi mających powierzony zawsze zostawał.

Małżeństwa kojarzył, domy z domami, a krew z krwią łączył i uposażał.

Drugi zaś, Jan Gniński wojewoda braclawski, starosta knyszyński i z tego st(arostw)a tylko w z. bielskiej wpływ sobie do obrad publicznych ukształcił. Ten w cale innych przymiotów i talentów pan regiment i dwór swój obmerzłemi obsadził Niemcami chytremi i drapieźnemi szwanner Donner wetter łakomemi hołyszami.

Szlachtę uboższą do Goniądza i Knyszyna na swych dobrach dziedzicznych zdawna ziemskich mieszkającą, lub między królewskimi gruntami obszernego tego starostwa knyszyńskiego, niektórych wsi królewskich oddzielne szachownice czyli działki od wieków w spokojności posiadającą najeżdżał, zabierał i wypędzał, bił i mordował, w kajdany kół, oraz różne gwałtowności popełniał. Processami za dworem królewskim uciskał. Majętniejszych zaś podstępnie ujmował i na swoją [...]”³⁴⁷⁵.

Memoriał dotyczący rozrywania sejmików w ziemi bielskiej, 11 IV 1692 r.

³⁴⁷⁵ Tutaj kończy się tekst.

Rkp. ANK ZZG 15, s. 827-830 (XVIII-wieczna kopia I. Kapicy Milewskiego). Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim łomżyńskim 11 IV 1692 r. (f. 6 post F. Soleniae Paschae A(nn)o 1692).

[s. 827] Wacław Jaruzelski, na ów czas stolnik Nowogródka Siewierskiego, w z. bielskiej prawie obcy i nieznany człowiek, ale w wielkich względach u Branickiego, stolnika koronnego³⁴⁷⁶ zostawał i w Białymstoku mieszkał, starostwo ratneńskie w woj. ruskim leżące, w swej posesyi od tegoż Branickiego trzymał, i w jego chorągwi usarskiej młode lata swoje trawił, a w niejakiem czasie przez Anastazyą Kurzeniecką, córką Gabryela Kurzenieckiego³⁴⁷⁷, wprzód chorążego, na ostatek podkomorzego z. bielskiej, złączywszy się z tym domem, otrzymał przywilej na stolnikostwo z. bielskiej, dnia 15 stycznia w r. 1687. W tymże samym czasie i Aleksander Skwarek Gąsowski³⁴⁷⁸, starodawny z. bielskiej obywatel, a na ów czas pisarz grodzki brański, również na ten urząd uzyskał sobie przywilej, z nich, pierwszego zaoblatowany, drugiego zaś nie dopuszczono do oblaty, ani nawet tym urzędem w aktach grodzkich [s.828] brańskich i w zjazdach publicznych zaszczyć się nie pozwolono, i z tego urzędu dwoistego nadania wszczęły się między niemi i familiami scyssye, kłótnie, łajania, przymówki, sejmików zrywania, obrad publicznych tłumienia i rozpędzania. Obywatele zaś z. bielskiej na dwie partye między sobą się podzielili, jedną Branicki, a drugą Gniński przewodniczył. W tym niezgód zapędzie processa między Jaruzelskim i Gąsowskim do Trybunału Koronnego Lubelskiego zaszyły o nienależyte używanie urzędu stolnikostwa z. bielskiej nawzajem, i sejmików zrywanie, oraz różnych gwałtowności popełnianie. Nie dosyć na tym, Aleksander Gąsowski udał się w protekcyą Jana Gnińskiego wojewody braclawskiego, starosty knyszyńskiego, porzuciwszy brańskiego s(taros)tę, Branickiego, od którego w r. 1686 miał sobie nadane pisarstwo grodzkie brańskie.

Wacławowi Jaruzelskiemu zadał imparitatem status, a stąd coraz większy ogień, i straszniejsza burza powstała. Wacław Jaruzelski, wsparty łaską Branickiego, broniąc swej dobrej sławy, i honoru swego szlacheckiego, proces przeciwko temuż Gąsowskiemu do Trybunału Koronnego Lubelskiego wprowadza. Expensy wielkiej na kwerendę akt drohickich [s. 829], mielnickich, liwskich, nurskich i innych nie żałuje, i do takowej pracy wyprowadzenia starożytności Domu

³⁴⁷⁶ Stefan Mikołaj Branicki, stolnik koronny w l. 1685-1699, wojewoda podlaski w l. 1699-1709, starosta stopnicki, brański, bielski, ratneński, krośnieński.

³⁴⁷⁷ Gabriel Kurzeniecki, chorąży parnawski 1658-1678, podstoli podlaski w l. 1671-1681, chorąży bielski w l. 1681-1691, podkomorzy bielski w l. 1691-1696.

³⁴⁷⁸ Aleksander Józef Skwarek, pisarz grodzki brański w l. 1680-1685, stolnik bielski w l. 1691-1712, podstarości i sędzia grodzki brański w l. 1695-1708, podkomorzy bielski w l. 1712-1750.

swego Bonifacego Jana Kossakowskiego, komornika ziemskiego z. bielskiej uprasza i obowiązuje, co wszystko z ręcznie ten wykonał. Na ostatek w r(ok)u 1690, na sejmiku w Drohiczynie szlachectwo swe starożytne, w przytomności tegoż Branickiego pomiędzy innemi, oraz i wspomnianego Gąsowskiego przeciwnika swego, wywodzi szlachectwa jego przysłuchującego, dowodnie okazał, i dokumentami dowiódł. Na koniec dekret ocalenia swego honoru szlacheckiego w r(ok)u tymże 1690, w Trybunale Lubelskim otrzymał, którym dekretem Gąsowski siedzeniem wieży drohickiej pół roku, i zapłaceniem dwóch zakładów starościńskich ukarany został, oraz 12 000 złp., pół ekspensy prawnej powrócić nakazano etc.

Potym w r(ok)u 1691 Wacław Jaruzelski, stolnik postąpił na chorąstwo z. bielskiej, dnia 25 maja, a po nim Aleksander Gąsowski otrzymał stolnikostwo z. bielskiej, 26 maja r(ok)u tegoż 1691.

Na ostatek dnia 6 marca r(ok)u 1692 ów sejmik hojny i nader obfity pogodził partye szafunkiem nadzwyczajnym, na którym to sejmiku, Gniński czopowem i szelężnem [s. 830] ułagodzony. Branicki uwolnienie od czopowego i szelężnego z dóbr wszystkich tykocińskich przychodzącego udarowany, Kurzeniecki solą powiatową 333 beczek wynoszącą, zasilony. Karwowski do usług z. bielskiej tysiącem złp. zachęcony. Wacław Jaruzelski ćwiercią zasług zaspokojony, Kanigowski, Brzozowski, Gąsowski, Niewiarowski, Szepietowski, Zdrodowski, z administracyów podatków różnych kwitami uwolnieni. Jamiołkowski i zakwitowawszy, 500 złp. nagrodzony. Markowski z eksakcyi oycowskiej oczyszczony i 500 złp. ujęty. Mroczek, co taryfę potrafił zmniejszyć w deliberacyi nagrody został. Korycki, Niewiarowski, z więzów bisurmańskich powracający się, pierwszy 2 000, a drugi 1 000 złp. pocieszeni zostali. Lewicki rotmistrem łanowym obrany.

Tym tedy sposobem spokojność z. bielskiej przywrócona, nie było nigdy, ani przed tym, ani po tym kiedykolwiek sejmiku tak hojnego i rozrzutnego jak ów 6 marca roku 1692. Poborce bowiem i administratorowie podatków zawsze hersztami i podżegaczami do buntowniczego zrywania sejmików bywali, ażeby przez to kalkulacyi uniknęli. Przecież Kacper Drozdowski, skarbnik z. bielskiej³⁴⁷⁹, z innemi obywatelami odkrył prawdę, że exactorowie, i ci wszyscy, którzy kwity na sejmiku uzyskali, kalkulacyi i uczynili, a rozdrpawszy między sobą podzielili skarb publiczny”.

³⁴⁷⁹ Kacper Drozdowski, skarbnik wiski w l. 1687-1691, skarbnik bielski w l. 1691-1702.

Sejmik przedsejmowy ziemi bielskiej, Brańsk, 19 XI 1692 r.

Jan III uniwersalem datowanym w Pomorzanach, 3 X 1692 r., zwołał sejm walny do Grodna na 31 XII 1692 r., sejmiki przedsejmowe na 19 XI 1692 r. (ASWPK 1676-1695, s. 523-524).

Oznajmienie posłów na sejm walny wybranych na sejmiku przedsejmowym ziemi bielskiej.

Rkp. ANK ZZG 15, s. 834, (XVIII-wieczna kopia I. Kapicy Milewskiego). Oblata została dokonana w urzędzie grodzki w Brańsku 19 XI 1692 r. (f. 4 ante f. Praesentationis G. V. Mariae p(ro)x(sima)).

Joannes Wilczewski, notarius t(e)rr(estri)s pal(ati)natus marienburgensen vicecap(itan)eus et judex castren(sis) bran(scensis), marschalcus electionis nuntiorum terrae biels(censis) pro comitys g(e)n(era)libus grodnensis die 31 d(ec)mb(ris) A(nn)o curenti imminentibus electus.

Stephanus Nikolaus in Tyczyn, Mrocza et Tykocin, comes in Ruszcza Branicki, dapifer R(eg)ni, ratnensis, krosnensis, bielscensis etc. capi(tane)us, ex t(err)ae bielscensis pro comitys g(enera)libus R(egn)i grodnen(sis), die 31 decembris A(nn)o currenti 1692 celebrandis electus nuntius.

Gabriel Kurzeniecki succamerarius t(err)ae bielscen(sis)³⁴⁸⁰, ex t(err)ae ad bielscensi pro comitiis g(e)n(er)alibus R(egn)i grodnen(sis) die 31 decembris A(nn)o 1692 celebrandis electus nuntius.

Sejmik relacyjny ziemi bielskiej, Brańsk, 26 V 1695 r.

Sejmik zwołany uniwersalem Jana III datowanym z Warszawy, 28 IV 1695 r., zwołujący sejmiki relacyjne na 26 V 1695 r. (ASWPK 1676-1695, s. 625-626).

Laudum sejmiku relacyjnego ziemi bielskiej (fragment).

Rkp. ANK ZZG 16, s. 221 (XVIII-wieczna kopia I. Kapicy Milewskiego), fragment.

[s.625) Dystrybutorowie soli powiatowej z. bielskiej obrani: [1] Antoni Kobyliński, regent ziemski z. bielskiej; [2] Jan Chrzastowski; [3] Jan Kruszewski; [4] Aleksander Szepietowski, skarbnik z. bielskiej, administratorem czopowego tejże ziemi obrany; [5] Andrzej Jałbrzyk

³⁴⁸⁰ Gabriel Kurzeniecki, chorąży parnawski w l. 1658-1678, podstoli podlaski w l. 1671-1681, chorąży bielski w l. 1681-1691, podkomorzy bielski w l. 1691-1696.

Wyszyński, administratorem szelężnego z. bielskiej obrany; [6] Paweł na Woćkach Sobolewski, administratorem szelężnego z. bielskiej obrany.

Posłowie z. bielskiej do [7] Sapięhy w(oje)wody wileńskiego, hetmana W.K.L. względem krzywd i szkód przez wojska litewskie w z. bielskiej poczynionych, obrani: [8] Kazimierz Kanigowski, sędzia ziemski z. bielskiej; [9] Aleksander Szepietowski, skarbnik z. bielskiej; [10] Gabriel Kurzeniecki, podkomorzy z. bielskiej, za swoje zasługi uzyskał od ziemi tejże soli beczek 333.

Działo się w kościele brańskim, dnia 26 maja r(ok)u 1695.

Sejmik relacyjny ziemi bielskiej, Brańsk, 26 VI 1695 r.

Sejmik został zwołany po zerwanym sejmie walnym warszawskim (12 I – 19 II 1695 r.), uniwersałem Jana III datowanym w Warszawie 26 V 1695 r., zwołującym sejmiki relacyjne na 26 VI 1695 r. (ASWPiK 1676-1695, s. 625-626).

1. Oznajmienie posłów do króla wybranych na sejmiku ziemi bielskiej (fragment).

Rkp. ANK ZZG 15, s. 845 (XVIII-wieczna kopia I. Kapicy Milewskiego). Oblata została dokonana w urzędzie grodzkim brańskim 26 VI 1695 r. (f. 5 post f. Sollenia Sacri Pentecosten p(ro)x(im)a.

Joannes Casimirus Markowski³⁴⁸¹, vicesgerens cas(tris) branscen(sis), marschalculus conventus particularis t(err)ae bielscen(sis).

Posłowie z. bielskiej do JKM po zerwanym sejmie obrani:

Jan Kazimierz Markowski, tegoż sejmiku marszałek;

Alexander Skiwski, sędzic ziemski z. bielskiej³⁴⁸².

2. Laudum relacyjnego ziemi bielskiej (fragment).

Rkp. ANK Kraków ZZG 15, s. 845-846 (XVIII-wieczna kopia I. Kapicy Milewskiego). Oblata, j.w.

[s.845] Poborce z. bielskiej obrani:

³⁴⁸¹ Jan Kazimierz Markowski, skarbnik bielski w l. 1713-1720.

³⁴⁸² Aleksander Skiwski, podstoli bielski w l. 1713-1731, syn Jana, sędziego bielskiego w l. 1664-1678.

[1] Piotr Łuba z Traktu Brańskiego; [2] Jan Kobyliński, komornik ziemski z. bielskiej z Traktu Suraskiego; [3] Jan Szorc, łowczy z. bielskiej³⁴⁸³ z Traktu Tykocińskiego.

Sądy skarbowe z. bielskiej:

[4] Gabriel Kurzeniecki, podkomorzy³⁴⁸⁴ i marszałek sądów skarbowych z. bielskiej; [5]

Kazimierz Kanigowski, sędzia ziemski³⁴⁸⁵, sędzią sądów skarbowych z. bielskiej obrany.

[s.846] [6] Jerzy Grzegorz Wyszyński podsędek ziemski z. bielskiej³⁴⁸⁶; [7] Mikołaj Brzozowski, pisarz ziemski z. bielskiej³⁴⁸⁷; [8] Alexander Skwarek Gąsowski, stolnik z. bielskiej, podstarości i sędzia grodzki brański³⁴⁸⁸; [9] Walenty Zdrodowski, pisarz grodzki brański³⁴⁸⁹; [10] Wacław Jaruzelski, chorąży z. bielskiej³⁴⁹⁰; [11] Kazimierz Kurzeniecki, miecznik z. bielskiej³⁴⁹¹; [12] Alexander Szepietowski, skarbnik z. bielskiej³⁴⁹²; [13] Alexander Skiwski, sędzic ziemski z. bielskiej³⁴⁹³; [14] Jan Zagroba Woyno; [15] Jan Chrzastowski; [16] Gabriel Korycki; [17] Jan Kruszewski; [18] Jan Kazimierz Markowski, vicesgerent grodzki brański³⁴⁹⁴.

[Dystrybutorzy soli obrani na tym sejmiku:]

[19] Kacper Drozdowski, skarbnik z. bielskiej³⁴⁹⁵, dystrybutorem soli powiatowej tejże ziemi obrany; [20] Walenty Zdrodowski, pisarz grodzki brański, dystrybutorem soli powiatowej z. bielskiej obrany.

³⁴⁸³ Jan Franciszek Szorc, łowczy bielski w l. 1669-1699.

³⁴⁸⁴ Gabriel Kurzeniecki, chorąży parnawski w l. 1658-1678, podstoli podlaski w l. 1671-1681, chorąży bielski w l. 1681-1691, podkomorzy bielski w l. 1691-1696.

³⁴⁸⁵ Kazimierz Kanigowski, podczaszy bielski w l. 1660-1679, podsędek bielski w l. 1679-1691, sędzia bielski w l. 1691-1704.

³⁴⁸⁶ Grzegorz Jerzy Wyszyński, podsędek bielski w l. 1694-1704.

³⁴⁸⁷ Mikołaj Brzozowski, łowczy bielski w l. 1689-1694, pisarz bielski w l. 1694-1706, chorąży bielski w l. 1706-1712.

³⁴⁸⁸ Aleksander Józef Skwarek Gąsowski, pisarz grodzki brański w l. 1680-1695, stolnik bielski (1691-1712, podstarości i sędzia grodzki brański w l. 1695-1708, podkomorzy bielski w l. 1712-1750.

³⁴⁸⁹ Walenty Zdrodowski, herbu Prus III, pisarz grodzki brański w l. 1689-1706, podczaszy bielski w l. 1698-1713.

³⁴⁹⁰ Wacław Jaruzelski, stolnik nowogrodzki w l. 1681-1687, stolnik bielski w l. 1687-1691, chorąży bielski w l. 1691-1706.

³⁴⁹¹ Kazimierz Kurzeniecki, syn Gabriela, miecznik bielski w l. 1691-1703, cześnik podlaski w l. 1703-1729.

³⁴⁹² Paweł Aleksander Szepietowski, skarbnik bielski w l. 1691-1705.

³⁴⁹³ Aleksander Skiwski, podstoli bielski w l. 1713-1731, prawdopodobnie syn Jana, sędziego bielskiego w l. 1664-1678.

³⁴⁹⁴ Jan Kazimierz Markowski, skarbnik bielski w l. 1713-1720.

³⁴⁹⁵ Kacper Drozdowski, skarbnik wiski w l. 1687-1691, skarbnik bielski w l. 1691-1702.

